СРПСКИ СИОН

Год. XVII. Број I.

ЗВАНИЧАН ЛИСТ ПРАВОСЛАВНОГ СРПСКОГ АРХИЈЕРЕЈСКОГ СИНОДА МИТРОПОЛИЈЕ КАРЛОВАЧКЕ ЗА ДУХОВНЕ, ЦРКВЕНЕ И ЈЕРАРХИЈСКЕ СТВАРИ.

У Ср. Карловцима у недељу 7. Јануара 1907.

ЗВАНИЧНО

МИХАИЛЪ

Божјом милости православни Епископ српске Епископије г.-карловачке,

пречасном и часном свештенству и љубазном у Христу стаду својему,

Благодат и мир од Господа Бога и Спаса нашега Исуса Христа, а од смирености своје архипастирски благослов и цјеловање!

Христос се роди, љубазни моји!

Ма како нам у животу тешко било: било да нас тишти и мучи брига каква домаћа, било да нас је притисла болест тешка, или нам је срце кукавно утонуло у голему тугу за изгубљеним рајем својим, дрýгом, сродником или пријатељем драгим; или нам душу смућује и кида братска неслога наша и раздор пýсти, па баш, као за ругло, у духом љубави и мира Божјега освећеним заводима св. цркве православне, било ма шта од тога, свега тога нестаје у нама и испред нас у часу оном радосном, када до нас допру први звуци старога нашега Божићњега поздрава: „Христос се роди!“ Мјесто бриге осјећамо — поуздање, мјесто бола, осјећамо ми ведро и утјехе пуно расположење неко, а мјесто туге, пуно нам је срце дјетинске радости и узвишене, чисте усхићености хитећи један другом у сретање са веселим клицањем на усти: „Во истину роди!“ Колика промјена у том св. часу, колика снага у том узвишеном Божићњем поздраву нашем!

Па, како да разјаснимо љубазни моји, тај грдни преокрет у срцима нашим, у души и у свем бићу нашем; откуда толика радост наша, а из тих ријечи тога Божићњега поздрава нашег?

Љубазни моји! Рождество Исус Христово највећи је догађај у повијести свијета. Њиме се завршује конац старога, древнога свијета, а почиње ново доба, нов живот и вијек. Треба се само сјетити, како је било у свијету прије Христа, па да се схвати големи значај тога догађаја витлејемскога. Потање износити и разлагати живот старога човјека до Христа, овом приликом, није ни згодно ни потребно, кад с правом предпостављам, да је сваки вриједни свештеник — учитељ у разним проповиједима својим толико пута нешто већ пред духовне очи вјернога стада Божјега, потпуну слику једнога и биједнога предхришћанскога човјештва. С тога ћу, љубазни моји тек да потсјетим само, како је први човјек, тај најдрагоцјенији створ Божји, *кад му је најбоље било*, непослушношћу својом увриједио Створитеља свога. Добивши од Бога уз разум и слободу воље, дигао се био човјек против Бога и свете Његове воље у тежњи, да буде и он као Бог, да буде раван Створитељу свом. А пошљедице? Знадете их сви! Бистри онај *разум*, којим је сазнавао и познавао човјек правога и истинитога Бога, утону у мрак заблуда и изгуби првобитну снагу правилнога познавања највишега Бића; слобода оне невине и непорочне воље, којом је Адам дисао и кретао се у рају Божјем, претвори се у *ропство* тешко страстима пала човјека, који, изгнан из раја Божјега, изгуби нетљеније и паде у сјену смртну, јер су „*сврши грѣха — смрть.*“

Па ипак, и у тако палу човјеку, није се прекинула и пошљедња нит, која га је везала за Створитеља његова. И у помраченој души људској тињала је још, као искра под пепелом, тежња за првобитном њеним и нека неодољива потреба, да се обраћа и да се клања неком вишем и моћнијем бићу као Богу своме. Правога, истинитога Бога заборавили бјеху људи, па мјесто Њему, Створитељу своме почеше клањати се творци почевши од идола — кипова најодвратнијих страсти људских, од гадова и животиња свакојаких, па до звијезда небеских. Јадно и очајно стање!

Но, милостив је Господ! „*Не до конца прогнѣвается ниже на вѣкы враждетъ.*“ Он „*не хощетъ смерти грѣшника, но живѣ быти емѹ и их раззмѣ истинѣ пріити.*“ Одма, по паду човјека и губитку раја пустио је Бог враку милости Своје обећањем, да ће послати грјешнику Искупитеља. Прво то своје евањеље понављао је Господ *много частїѣ, многообразнѣ* подржавајући тако у грјешном створу свом наду на избављење. Ну, када је слаби створ Божји на изврдници својих заблуда утонуо био дубоко у бездан своје покварености и грјешности, и када је осјећајући своју немоћ да се сам собом изабави и дигне на свјетлост праве истине и истинског добра, у тешком и несносном вић стању свом, често погледао горе на небо, очекујући помоћ с више; онда када је минуло доба старозавјетних првообразâ, а наступило доба, да се испуни Божје обећање, тада: „*егда пріиде конечнаа лѣта, посла Богъ Сына Своего, рождемаго w жены, . . . да подзаконнымъ искупитъ, да всыновленїе восприимемъ!*“

Са Рождеством Христовим засјала је роду људском нова свјетлост, *Свѣтъ w Свѣта*, свјетлост, која *просвѣщаетъ всякаго человѣка*, који кроз вјеру у Исуса Христа, Сина Божјега тражи и хоће да сазна вјечну Истину; свјетлост, која кроз љубав небеску, показује пут, којим се долази до правилнога поштовања Бога јединога и да спознаје, да смо сви ми браћа међу собом, јер нам је један Отац и Бог на небу; свјетлост, која кроз наду хришћанску води к извору живота вјечнога, блаженога, к животу самом. (Іωанн. 14, 6).

На кад ми, љубазни моји видимо и знамо, да је Рождество Христово те и такове високе, благодатне дарове донијети нам благоизволило; када знамо из повијести свијета, да се тој Рождества Христова свјетлости поклонио и силни

за онда Рим и човјечја за онда најсавременија мудрост и грчка и мисирска и да је пред њом устукнула притворност и поквареност фарисејска; како да се не зарадујемо искреном радости темељитом преокрету, томе новом добу и животу, рођењу *Царства Божјега* на земљи, у ком се измирило и сједињило небо и земља, Бог и човјек?

Да, љубазни моји, **пріидите возрадуемсѧ Гдеви**, и ви старци, што сте под теретом годиница својих, можда у биједи и патњи проведених изнемогли већ, дођите к Спаситељу благом, јер Он зове к себи све који су **оутрьжденнїи и wбремененнїи**, да вас упокоји, утјеши и окријепи Он; дођите и ви, дјецо и младости безазлена, јер и вас Христос зове к себи и обећава вам Царство Божје; дођите и ви имућни и знатни, који утирете сузе сирота и удовица, незаборављајући **„благотворенїа и wщедрїа“**, јер **„такоѡыми жертвами благоволѧетсѧ Богъ“** (Евр. 13, 16.); дођи и ти заборављена сиротињо наша, што сувотна и гола јадне тавориш дане своје, да на богатој трпези Божићњој окусиш радост која је данас објављена свима људима, дођи, ... дођите сви, да у радости просвијетљенога срца и у Сином Божјим дарованој слободи духа, с анђелима небеским и пастирима витлејемским, запјевамо сложно и умилно: **Слава во вышнихъ Богѣ, и на земли миръ, въ человѣцѣхъ благоволенїе**!

Па, кад смо тако, љубазни моји, отпјевали пјесму славе, упитајмо се сад, како и чиме ће мо да благодаримо Оцу небеском за толику милост Његову; како и чиме да изађемо у сретање и поклонимо и даримо Сина и посланика Божјега, који нам је донио с неба тако богате царске дарове и просуо пуну пргршт пшенице небесне по свима угловима куће и свима путевима живота нашега ... Источни мудраци вођени вештаственом (звијездом) свјетлошћу, даривали су Отроча младо у вертепу витлејемском, најдрагоцјенијим вештаственим даровима: златом, ливаном и смирном. Ми злата немамо, а немамо ни другога каквога блага земнога. Али, обасјани из вертепа свјетлошћу небесном, имамо ми што је и од злата драгоцјеније и од ливана и смирне Богу драгом милије, а то је срце наше чисто и смирено и душа честита и Богу предана.

Па кад у таком срцу нашем и у души нашој живи и ради чиста вјера православна, па несебична и самопрегорљива љубав небеска укријепљена тврдом надом на благодатну помоћ Божју, па са тако окићеним срцем и душом уђемо у вертеп, да се поклонимо Спаситељу свом и да Га даривамо даровима тима: зарадоваће се и благословиће нас данас рођени Спаситељ наш!

И ако тако срце и душу, окићену вјером правом, љубави небесном и надом тврдо ушћунамо себи и својима кроз сне дане живота нашега: не ће онда међу нама бити хладне према вјери и светињама наше св. цркве равнодушности, а још мање моћи ће коло да воде међу нама људи безбожници и богохулници, којима је чрево бог и који у сваку стопу грде и руже св. Име Божје и сваку светињу побожне душе хришћанске.

Не ће, поред небеских дарова тих моћи се наћи пастира, који нигда не уче ни вјернога народа у цркви, ни школске дјеце у школи, вјечним истинама Божјим и хришћанском животу и молитвама св. наше цркве, нити ће бити православних Срба, који мјесто у цркву на службу Божју, одлазе у загушљиве и отровне биртије и „збориште“ нечастивих, кад поће Богојављенска или св. Савска литија да се завлаче и сакривају иза врата дућана или бирцуза и одатле, као да нијесу синови св. цркве наше, хладно и равнодушно посматрају молитвени оиход браће своје ...

Не ће онда, уз чисто срце и побожну душу моћи се слушати у црквама нашим мјесто побожнога разговора с Богом, веселога и гласнога збора и нашарскога жагора особито по препратама женским.

Не ће бити цркви, што им кровови прокисавају и зидови се руше и пропадају, нити ће бити подераних свештеничких одежда и празних црквених кâса.

Не ће бити богаташа без срца и љубави према сиротињи, нити сиротиње безпослене и невољале: не ће бити сваће, ни краће, палежа и отимачине. Нити ће се моћи чути, да млађи не поштује старијега, а старији да се не брину о напретку млађих. Не ће бити себичњака и рачуница, који дадоше и образ и част и име и поштење за корист и сујету своју. Најпосле не ће бити жалости, која се не може утјешити, ни невоље, која нема краја, јер данас рођени Христос Бог зове све, који су оптерећени и притијешњени к себи, и отвара им рајска врата, да уђу у радост Господа свога...

Тим и таквим даровима поклонимо се и даривајмо Отроча младо, Спаса нашега, и сада и свагда, кроз све дане и у свима приликама живота нашега: онда ће радост наша, што ју осјећамо кад чујемо Божићни поздрав: Христос се роди, бити истинита и значајна, трајна и — спасоносна. Бог милостиви благословио те наше побожне радости осјећаје, да нам *никада* не охладне ни у нама самима, ни у цркви, ни у кући, ни у дјеци ни у роду — и народу нашем... Христос се роди, љубазни моји!

Дано у Плашком, пред св. оца Николаја 1906

Ваш смирени у Христу молитвеник

МИХАИЛЪ.

ГАВРИЛ,

ПО БОЖЈОЈ МИЛОСТИ СРПСКИ ПРАВОСЛАВНИ ЕПИСКОП ВРШАЧКИ, БЕЛОЦРКВАНСКИ И ПАНЧЕВАЧКИ И Т. Д.

пречасном свештенству обојега реда и свој у Господу љубљеној пастви богохраниме епархије своје проси благодат и мир у Господа, а шаље свој архипастирски поздрав и благослов.

И се звѣзда, юже видѣша на востоцѣ идяше предъ ними. — Мат. 2, 9.

Када на данашњи светли празник Рождества Христова у љубави архипастирској долазим до вас, драга децо духовна, да вас поздравим свесрдно са »Христос се роди« и да се радујем вашем отпоздраву »ва истину се роди« — ја бих овом приликом да вас нарочито упозорим на ону чудесну звезду, која се поводом рођења Спаситељева јавила мудрацима на истоку, како би се ви у толико боље могли уверити, да и нама свемилостиви Творац неба и земље даде у вери спасоносној такођер јасну звезду водиљу, да нам светли кроз мрак греховни у домовину нам вечну на небесима.

Да би све то и боље појмили, напоменућемо пре свега, како пре рођења

Христова, сви народи земаљски, осим синова Израиљевих, беху идолопоклоници, те према томе живљење у лажној вери, обузети тамом и опхрвани сваковрсним недоумицама, порокима, гресима.

Па и у самих потомака Аврамових, у крилу народа избранога, беше такођер све једно и жалосно у доба, **егда прінде кончина лѣта**, када се навршило време, у коме ваљаде да сиђе с неба на земљу Господ Искупитељ. Вера у народа малаксала, према црквеном предању студена равнодушност, на све стране међусобне очајне заћевице.

И сви би ти народи од реда пали били у крајње очајање, да незнабоште није од те пропасти штитила наслеђена вера у пресображај, што ће га, у напред одређено време, само Божаство послати бедноме човештву; а у народа израиљског богодухновени Пророци ступаху на поприште са све јаснијим и јаснијим пророштвима о Месији обећаном.

На све се то, милом Богу хвала, и испунило на данашњи дан, када се, пре звезде данице рођени Господ и превечни Бог, јави у вертепу витлејемскоме, што би саопћено како Јудејцима, тако и незнабошцима, у једно те исто доба: Јудејцима блиставањем сводова небесних над пољем витлејемским и анђеоским славопојем пред задивљеним пастирима, а незнабошцима сјајем чудесне звезде на истоку, која наочито неколицину тамошњих мудраца не само да увери о томе, да је тако давна и тако жељно ишчекивани Спаситељ на земљу ступио, него их уједно и поведе у дальну земљу јудејску, где се у ноћној тишини роди Светлост од Светлости, Бог истинити од Бога истинитог, Исус Христос.

Но како ове звезде нестаде испред њихових очију, када пристадоше под Јерусалим град, то се они и сврахају онамо, па се у самога тадашњег владара Ирода разабирају: **гдѣ есть рождійся Царь Іудейскій?** А када им онде рекоше: **въ Виѳлеемѣ Іудейстѣмъ**, који лежи од Јерусалима на три сахата хода, они без одлагања наставише свој пут онамо.

Тек што се међутим одмакоше од Јерусалима, кад ал иста она звезда водиља, коју видеше на истоку и поведе их на тај дальни пут, поново затрепта пред њима, да јој се они, као милом знанцу и сапутнику, у простодушности и безазлености својој од свег срца зарадоваху, као што и стоји писано у данашњем светом Јеванђељу: **и се звѣзда, юже видѣша на востоцѣ, идяше предъ ними... видѣвше же звѣздѫ, возрадовашася радостію велію зѣло.**

И та звезда водиља, блистајући се и трепереһи пред њима у необичном сјају, казује им стазу према тако жарко жељеној мети. Ал не стаје међутим ни у самом Витлејему, где мишљаху зар, да ће Спаситеља света, као Потомка Давидова, наһи у каквом царском двору од мрамора, ил иначе у каквој раскошној, богаташкој палати — она их води још нешто даље, на пољану крај града, где, на њихово изненађење, стаде над једном пештером, у коју иначе пастири склањаху стада своја, кад време прећаше буром и непогодом.

И се звѣзда ста вьрхѫ, идѣже бѣ Отроча. Нема сумње, кажипут је поуздан, у тој незнатној пештери почива новорођени Цар јудејски. И они без свака даљег устезања силазе са својих камила, на којима се у оним крајевима и дан данашњи путује, те уђоше у пештеру.

А кад онде видеше Господа у повојима детињим и преблагословену Дјеву Марију, поклонише Му се и падоше ничице пред Њим, и принесоше Му дарове богате: злато и ливан и смирну.

О, како ли је дивна појава, тај смерни, побожни хаџилук источних мудраца! Народ изабрани знађаше из Божјега откровења, где и, од прилике, кад ће се родити Месија, па ипак тај народ чами у нехају и немару, кад то доба наступило беше, и једва да би се иначе у читавом Израиљу нашло било душе, која би похитала била у Витлејем, да анђели небесни не упутише неколико скромних пастира, да иду онамо и да се о свему уверс. А међутим источни мудраци, и ако се налажаху у заблуди и тами незнабожачкој, без сваке сумње већ претходно поиздавна разабираху за обећано рођење Спаситељево, те се и удостојавају звезде водиље, да их приведе светлости пренебесној.

А као што ове побожне источне мудраце изведе из таме у светлост та чудесна звезда водиља, тако знајте љубазна децо моја духовна, да и вама свима даде сличну поуздану звезду водиљу на данашњи дан у вертепу витлејемскоме рођени Спаситељ наш Исус Христос. Та је звезда — непоколебљива вера у небесно Његово послање, у божаствено учење Његово, потврђено натприродним чудесима, то је света наша вера православна.

Света је вера неодољива моћ, којом у Бога постизавамо испуњавање сваке своје скромне молбе. *Иди, и како си веровао, онако нека ти буде*, говори Господ капетану из Капернаума и слуга му верни оздрави онога часа. *О жено, велика је вера Твоја*, рече жени Хананејци и оздрави с места болна јој кћи.

Уједно роди истинита вера и у нама самима плодовима спасоносним. Истинитом вером задахнут, чини православни хришћанин добра дела, према упутству божаственом: да не зна левица, што чини десница. Јер само ако то двоје неразлучно иде једно с другим, прима се награда у насељима рајским. Иначе, као што је вера без добрих дела мртва, тако ништа не вреде ни добра дела сама по себи, ако нису тако рећи запечаћена чистом вером православном. Те с тога се и залутала дојакошња браћа наша назарени луто варају, кад мисле да ће се спасти од вечне погибељи, ако се беспрекидно позивају на свој живот и нека добра своја дела, а овамо, у мрачној заблуди својој, окренуше леђа светлости спасоносној, вери православној. Јер све и да је истина, да се они свакојако труде око вршења добрих дела, и онда ће им се рећи с Пророком Агејем (1, 6.): **сѣяете многw и вдаете малw** — њихова су добра дела варљива, као што и лажан адиђар не вреди као прави драги камен, јер неверство, што га изнеше на видик остављањем свете вере православне, као какав опак црв подгриза и поништава и подрива и сам њихов најмарљивији труд око спасавања грешне своје душе. Не дајте се дакле заваравати њиховим лажним учењем, него им шта више, испоручите на данашњи дан, кога они не славе, поруку моју, да се још за времена покају и врате у крило свете Матере Цркве православне, која ће их тим начином примити раширених руку, као у причи Господњој отац заблуделога сина.

Но ја морам да кажем коју озбиљну и онима, који се, истина, сматрају и исповедају да су православни, чувају се порока и греха, ал им вера малаксала, те нема онога правог, истинитог полета, који треба да краси искрену православну душу.

Узаман им је и узалудан сваки труд, ако не узнегују и одгаје у себи у првом реду спасоносну веру православну у читавом њеном сјају и блиставу. **Безъ вѣры же не возможно оугодити Богъ** говори св. Апостол Павле (Јевр. 11, 6)!

Ви пак, драга деца духовна, који имате и веру чисту и с тим упоредо живите побожно и чините дела богоугодна, останите и на даље истрајни у борби против светских искушења, те ни од сада ни за живу главу не скрећите никад и ни под којим прилакама са оне праве стазе, коју блиставим зракама озарава и обасјава света вера православна, та једина поуздана звезда водиља кроз долину земаљску у домовину нам вечну. У свима својим верским подвизима будите орни, истрајни, подузетни и једнодушни, сложни, као што све те врлине красише и источне мудраце, па и постигоше жељена успеха.

Тим ћете пак начином и Божићње Празнике на миру провести, као и срећно ново лето дочекати, што за вас, шаљући вам архипастирски благослов, и ја топлим молитвама у Бога просим. Амин.

Дано у нашој епископској резиденцији у Вршцу, по рођењу Христову године 1906-те, нашега епископовања једанаесте.

Гореспоменути смирени епископ

ГАВРИЛ.

Рукоположени.

Његово Високопреосвештенство, Г. епископ пакрачки ***Мирон*** благоизволио је рукоположити свршене богослове и то: *Луку Бубића* 3. децембра 1906. за ђакона, а 4. децембра 1906. за презвитера; *Христифора Милошевића*, 4. децембра 1906. за ђакона а 6. децембра 1906. за презвитера и *Радивоја Кокића*, конз. подбиљежника у Пакрацу 25. децембра 1906. за ђакона. Први је именован од епарх. конзисторије пакрачке за протопрезв. помоћника у Вођину, а други за привр. парох. помоћника у Вел. Писаници.

НЕЗВАНИЧНО.

Народно-црквени сабор.

Како је изабрачи верификациони одбор, односно његов председник и известилац слаб познавалац и самог саборског пословника, види се и из тога, што је његов председник прота Божа Половић примивши од Његове Светости вероввице и стигле протесте, мислио, да их може за неколико минута прегледати, те видећи, да то не иде тако брзо, изјави, да одбор није могао за кратко време извршити све своје послове, умоли да се „сабор“ (многи му добацише: не сабор, но седница!) одгоди, како би одбор могао посвршивати све послове, што је сабор и усвојио.

Његова Светост изјавивши, да пошто на карловачким црквама сахати не иду

једнако, да ће се сазив седница објављивати великим звоном на саборној цркви, и тиме завршн II. седницу.

III. је седница одржана 12. Дец.

Пошто је прочитан записник II. седнице и оверовљен, известилац привременог верификационог одбора прочита свој кратки и непотпуни извештај.

Како вер. одбор није ставио међу оспорене мандате и мандат др. Мише Михајловића, то је др. Милан Мандић предложио, да се и његов мандат уврсти међу оспорене, пошто предлеже два изборна записника из митровачког среза т. ј. Михајловићев и др. Душана Поповића.

Око овог питања изродила се подужа дебата, у којој су учествовали: известилац, др. Мавдић, др. Миша Михајловић, који је умолио да се његов мандат прогласи оспореним, др. Мита Мушицки, који се обесмртио својом тврдњом, да мандат није лична ствар посланика, него је то ствар јавног права, пошто му је др. Душан Пелеш доказао, да препорност једног мандата или непрепорност није ствар јавног права, него ствар пословника, др. Жарко Миладиновић, а Буде Бидисављевић рече, да кад посланик може положити свој мандат, да онда може захтевати и да се његов мандат прогласи препорним.

Његова Светлост напомену, да су се говорници удалили од предмета, јер мериторна се расправа води тек после конституисања сабора.

Постаје — рече — заиста два изборна записника и вер. је одбор погрешно, што то није навео. Кад је сам Михајловић молио, да му се мандат прогласи за оспорен, онда треба тако и учинити.

Пошто је Михајловић поново умолио сабор, да се и његов мандат уврсти у оспорене мандаде, а известилац променуо свој предлог, без да је сам одбор о томе и донео решење, то се и Михајловићев мандат прогласи оспореним.

Да је верификац. одбор хтео и умео бити доследан, он би одмах, чим је видео да постоје два изборна записника у Митровици, прогласио Михајловићев мандат оспореним.

1902. у I. је седници др. Александар пл. Рокнић поднео изјаву одмах по отварању седнице у име своје и својих другова: „Пошто су из I. изборног слушког среза предани двоструки мандати, то предлажем, да се неверификираним двоструким мандатима тога изборнога среза суспендира извршивање посланичких права и дужности до коначне верификације избора у том срезу, а да се тако исто поступа и у евентуалним другим сличним случајевима“.“

И да се тако поступало и код избора митровачког, не би било оне страсне и излишне дебате.

Да се види, како ми ударамо патраг и у самом знању саборског пословника, а то све због наших проклетих партијских свађа, навешћемо само један пример.

1881. изабрао је сабор верификациони одбор, који је изабрао проту Николу Беговића за председника, а др. Светозара Димитријевића за известиоца.

Исти је одбор поднео сабору писмен свој извештај, у ком је сабор известио, против којих посланика нема протеста, које је сабору поименце предложио да се оверове, за тим је навео против којих је поднесен уток, и код сваког мандата потанко шта се све наводи у утоку, и то све по дијелезама, и подједно је код сваког мандата поднео и своје образложено мњење да се који мандат одобри или оспори.

Извештај је одборов прво прочитан сав, а за тим је вођена дебата о сваком нападнутом мандату.

Овако је дакле рађено 1881., а 1906 известилац верификационог одбора у место, да је тако и сам поступао, он је навео само поименце посланике против којих је уложен уток, рекавши: „О тим оспореним мандатима поднеће се засебан извештај по пропису §. 23. допуне пословника“.

И такав је одборов поступак изазвао оне бурне призоре у неколико саборских седница, и пребацивање од самосталаца да је одбор за то тако поступао, што је хтео да држи самосталце у шаху, те да према томе на основу своје већине, по вољи уништава поједине мандате.

Прото Беговић није био човек школован, дочим је прота Поповић школован, те

ако већ известилац др. Бабић није знао, или није хтео да поднесе извештај сабору онакав какав је требао поднети, требао га је он научити какав се извештај *има и мора* сабору поднети.

Из напред се реченог, јасно види, да је др. Влада Манојловић јако погрешио, што је рекао: да је увек тај обичај био, да се од мандата до мандата ишло и расправљало, и да је бивало случајева да вер. одбор није био са свима мандатима одједанпут готов, већ је поједине мандате, које је проучио, предузимао и о њима референсао.

А да није тако досад никад поступано, доказао је др. Милан Мандић, који је 1902. био известилац и као такав зна, да је и те године поднесен писмени извештај у целини, у ком је био предлог за сваки мандат да се овери или не овери.

Др. Душан Пелеш је са свим коректно заступао мишљење, да верификациони извештај мора увек предлежати пред сабором, и да он без одобрења саборског не може и не сме сабору износити своје парцијалне извештаје, те кад је изјавио, ако сабор мора имати, онда се овај предмет мора скинути са дневног реда, радикали му добацише: обструсција! Ову реч радикали чешће употребљаваше, чиме показаше, да они немају ни најмањег парламентарног знања.

Та у свима се саборима подноси генерални извештај о раду верификационог одбора, што су захтевали и самостални, и што је рађено у свима нашим саборима овамо од 1872.

А још већма је показао своје незнање известилац др. Бабић рекавши, да је физичка немогућност што се тражи и да је немогуће поднети сабору потпун извештај, јер кад су пређашњи верификациони одбори могли на основу саборског пословника, подносити потпуне извештаје, као зашто да се није могло и сада учинити!

И где то стоји, да одбор мора за некокико сахати обавити свој посао?

1881. отворен је сабор 15. Нов. и изабран вер. одбор, а тек је 18. његов извештај прочитан, пошто пре није могао бити готов са својим извештајем.

1902. отворен је сабор 26. Маја, а тек је 30. Маја почела вер дебата.

Па зар се није могло и овог пута тако радити?

И кад је ово овако, онда није имао право што је добацио самосталцима: да они хоће само да обструирају, јер захтевати извршење наређења пословника, не може се назвати обструкцијом.

Самосталци су били у потпуном праву што су захтевали генерални извештај, и тврдња радикалска да они захтевају генералну дебату — што у осталом није ни захтевано, — није ништа друго, било до ли рђав изговор, да се извуку из клопке. Јер захтевање генералног извештаја, не може се назвати генералном дебатом, и да се мање освртало на галерију, не би радикални говорници много што-шта изговорили, због чега ће се морати стидети, кад беспристрастан свет ушчита стенографске белешке и у њима њихове говоре.

И Буде Будисављевић а и др. Белобрк са својих 15 једномишљеника били су у праву, „да се верификација скине с дневног реда и упути натраг вер. одбору да донесе извештај у напред јавно у саб. згради оглашеној и посланицима услед тога приступачној седници и тек по том, да се стави на дневни ред“.

Говорници радикалски др. Жарко Миладиновић, Мита Кнежић, поп Стеван Михаиловић, др. Мита Мушицки, др. Александар пл. Рокнић, др. Миша Михаиловић поред свег свога софистерајa и адвокатских книфова, нису могли оправдати поступак радикалског вер. одбора, који није поднео општи извештај о своме раду, каквог је требао поднети, и какав се досад подносио.

А ту су бламажу радикали могли лако себи уштедити, да се нису ослањали слепо на 41 глас својих слепих једномишљеника.

Г. Мушицки се огрешио о истину, рекавши, „да су и до сада увек биле седнице вер. одбора тајне“, јер н. пр. у извештају вер. одбора од 1881. вели се: „и као што је сам изабрани посланик Стеван Чобанић (његов је избор сабор после уништио) пред верификационим одбором признао, да је не само он, него и сапосланик му др. Милан Димитријевић —“.

Из овог се јасно види, да је Чобанић — и ако није био члан вер. одбора — био присутан у седници.

Огрешио се и г. др. А. Рокнић о истину тврдњом својом: „да је извештај вер. одбора једноставан извадак из списа и ништа више“, јер н. пр у извештају вер. одбора од 1881. прво су се навели потанко сви приговори, за тим је о њима на основу изборног реда рекао одбор образложено своје мњење и на основу том предложио, да се протест одбије или уважи.

Из овог се јасно види, да извештај није прост excerpt из протеста!

Огрешио се г. Мушицки и што је замерио г. Буду Будисављевићу, што је предлагао, да се сви оспорени мандати оверове, и што је рекао: „да акт верификације није акт целисходности, него акт правосуђа, где нема погодаба, јер који се погађа на рачун правде и истине, тај свакако не ради добро.“

Г. Мушицки као један од вођа радикалских, допустиће нам да оно није никаква странка, која себи допушта нешто чинити, а не допушта другој то исто чинити или предлагати, да се то исто учини.

И кад то стоји, питамо онда саборску већину: како је могао вер. одбор последње арх. епархијске скупштине, у ком је био председник др Ђока Красојевић а известилац др. Мита Петровић предложити, да се сви избори оверове и ако је било против неких избора те како основаних разлога за неоверовљење?

Тако н. пр. за изборе у земунском протопопијату било је наведено и ово:

б. Пошто је исти почасни протопрезвитер злоупотребио свој званични положај и кад су изборници приговарали присутности неизборника др. Миливоја Бабића, ућуткао је приговарајуће изборнике, да је он довео др. Миливоја Бабића, да му на помоћи буде.

в. Пошто се др. Миливој Бабић сам приказао као писар г. проте Николе Савића, које звање наш изборни ред не познаје.

г. Пошто су неизборници др. Јован Радивојевић Вачић, др. Миливој Бабић, др. Лука Ристић противно одредби изборног реда §. 30 тачка 3. не само присуствовали, већ и утицали на сам избор, пошто права нису имали.

д. Пошто су исти изборници сами позивали на конститућисање, што је дужност председникова, а не њихова.

е. Пошто су исти неизборници и говоре на изборнике држали, што нису смели чинити,

ж. Пошто су ови неизборници прозивали при гласању бираче и њима своје цедуље натурivали, те су изборници под њиховим терором и контролом морали њихове „цедуље предавати“.

Није ли и **ово** доказ, да ми Срби не водимо начелну борбу, него личну.

При избору световног потпредседника саборског, добио је др. Никола Ђурђевић 40, а др. Младен Лисавац 31 глас, и тако је Његова Светост прогласио Ђурђевића за потпредседника.

За Ђурђевића су гласали сви радикали. А за Лисавца самостални и ван странка.

Самостални нису хтели бирати Ђурђевића стога, што су га познавали као човека, који не уме бити непристрастан и који радо изврће туђе речи, као што је показао у свом великом говору од 10. Јулија 1902., када је оно већина закључила на предлог Мите Кнежина, да се на основу § 25. пословника прекине дебата о адреси — дакле за клотиру —, те је у место већине — радикала — говорио Ђурђевић говор, у ком је погрешно наводно и подвргао критици речи Св. Прибићевића, Јове Магарашевића и др. Георгија Летића, због чега су се они огрдили и навели шта су рекли, а и с тога, што нису хтели да гласају на човека, који се још као правник издавао за стекліша.

Треба знати да је Ђурђевићева мати била католичкиња и да се он као ђак није држао за Србина. Тек се упливом стрићевим Васе Ђурђевића почео држати за Србина.

Лисавац изјавивши, да је гласао и он за Ђурђевића, рече, да се не би примио потпредседништва све да је и добио већину, јер свој избор не би сматрао као израз поверења саборске већине, дочим је

Ђурђевић изјавио да ће бити потпредседник, који ће радити „ни по баби ни по стричевима, већ по правди Бога истинога“.

За саборске перовође буду изабрани: Михаило Соларић, Срева Обрадовић, Мита Клицин и Јоца Гавриловић — 2 радикала а 2 самосталца.

За директора саборске канцеларије буде изабран Влада Поповић, а за квестора Мата Косовац.

На изјаву др. Душана Поповића, да пошто је „Застава“ неистинито донела изјаву самосталне странке, закључи се да се узму стенографи.

Његова Светост позове посланике на призивање св. Духа, које је обављено под началством високопреосвећеног г. епископа Лукијана, на ком су били скоро сви посланици.

IV. је седница одржана 13. Дец.

По прочитању и оверовљењу III. седнице, прочита Његова Светост свој говор, ког смо навели у 25. бр. за п. г., који је с пажњом саслушан и на предлог др. Мите Мушицког исти је говор штампан и раздан посланицима, како би га могли проучити, те хладно размисливши одговорити на говор Његове Светости.

Мита Клицин хтеде у одбрану „Заставе“ критиковати записник због неистиног саопштења самосталске изјаве, на што му др. Душан Поповић одговори, да је реч о томе, што је „Застава“ донела нешто, што самостална странка није казала, и на тврдњу Његове Светости, да је он по прочитању записника питао: има ли ко шта приметити на записник, на што је Клицин ћутао, те изјавивши да сад нема места говорити о записнику, парећује да се прочитају стигли поднесци на сабор.

По њиховом прочитању, и по избору скрутинијског одбора од 7 лица, приступи се избору одбора и буду изабрани:

У одбор за дневни ред:

Епископ Митрофан Шевић; радикали: Прота Божа Поповић, др. Александар Рокнић, др. Миливоје Бабић, Мита Клицин, прота Милош Папић, др. Мита Мушицки, др. Младен Лисавац, др. Жарко Миладиновић, др. Светислав Новак, др. Јован Радивојевић-Вачић; самосталци: др. Богдан Медаковић, Лаза Обреновић, Светозар Прибичевић, др. Милан Мандић, Глиша Стајић, Вељко Лукић.

У одбор за предлоге:

Радикали: др. Ђорђе Красојевић, др. Миливоје Бабић, др. Никола Ђурђевић, Јован Магарашевић, Паја Зековић, др. Мита Стојковић, прота Сава Стојковић и Божа Поповић, др. М. Мушицки, др. Ж. Миладиновић; самосталци: др. Петар Белобрк, Буде Будисављевић, Јован Бањанин, др. Сава Путник, Лаза Обреновић, Мих. Медаковић.

У стални верификациони одбор:

Радикали: др. Мита Мушицки, др. Александар Рокнић, др. Жарко Миладиновић; самосталци: др. Милан Мандић, др. Душан Поповић.

У одбор прорачунски:

Епископ Гаврило Змејановић; радикали: прота Божа Поповић, др. Радивојевић-Вачић, др. М. Мушицки, Живко Витолић, др. Ж. Миладиновић, Павле Милин, др. Младен Лисавац, Мита Клицин, др. Влада Манојловић. Стеван Михајлић; самосталци: Лаза Обреновић, Валеријан Прибичевић, др. Богдан Стојановић, Васа Муачевић, др. Јован Поповина, др. Душан Пелеш.

У одбор финанцијски:

Радикали: Мита Шајић, др. Бранко Вујић, Пера Лунгулов, Влада Ристић, Јоца Гавриловић; самосталци: Васа Муачевић, Стеван Калембер, Младен Остојић и Евген Думча.

У одбор за петиције:

Радикали: Мита Шајић, др. Марко Ранчин, др. Стеван Јовановић, Кузман Миловановић, др. Бранко Вујић, Јован Јовановић, Александар Тошић, Новак Машић, Ђока Косић, др. Ж. Продановић; самосталци: др. Душан Поповић, Радивоје Врховац. Љубомир Лотић, Родољуб Пајић, Лаза Богдановић, Стеван Калембер и Велимир Недељковић.

У одбор ревизиони:

Епископ Михаило Грујић; радикали: др. Стеван Јовановић, др. Славко Милетић, др. Коста Хаџи, др. Влада Манојловић, др. Светислав Новак, Живко Витолић, др. Јован Радивојчев, Тоша Рајић, др. Бранко Илић, Јоца Григоријевић; самосталци: Милило Ме-

даковић, Милан Будисављевић, др. Љубомир Павловић, др. Сава Путник, др. Лаза Поповић, Петар Крајновић.

Извештај

о седници епарх. конзисторије бачке, држане у Новом Саду 5. (18.) сепш. 1906. год. под председништвом Његова Високопреосвештенства Господина Епископа Дијецезана *Митрофана*.

Присутни од свештенства г. Љубомир Кусуревић окр. прота сомборски, пречасна г. г. Стеван Николић парох ст. футошки, Никола Теодоровић парох обровачки, и Јован Вујин парох бегечки, од световњака: др. Владислав Манојловић адвокат суботички и др. Тоша Гавански конзесшикал. Реферише и бележи: јереј Владислав Јанкулов конз. бележник. Записник прошле седнице оверен. — Услед извине једнога члана учињено је расположење да се други на његово место позове. — Публикована наредба св. арх. Синода о обвезном држању Срп. Сиода. — Узет на знање отпис ВПреосв. г. Епископа о подареном отпусту прир. капелану ст. бечејском В Милошеву, који је постављен за админ. у Срп. Пардању, — као и отпис о рукоположењу Слободана Увалића одређеног за л. капелана у Р. Милетићу. — Наређена парох. звања у Молу исправка матице крштених деце Н. Лолин према упутству министарства. — Узет на знање допис Саборског одбора, да се извештај конзист. Седница и у његовом званичном органу публикује, пошто ова конзисторија и тако чини. — Поднесен извештај министарству у предмету исправке матице крштених Радославе Драгин у Молу. — Публикован отписи министарства о подареним државним приномоћима. — На темељу одлуке МЦСавета наређен нов избор свештеника у Сомбору са другим повереником. — Издато упутство црквеној општини у Вилову, како се има при издавању црк. столова владати. — Спроведен уток А. в. Милекића из Вукопара против овостране окружне наредбе о држању завештајни парастоса. — На молбу црк. општине у Сомбору наређен распис стечаја на ђаконско место, призив свештенства одбијен али умољен АОдбор, да црквену општину на журно решење представке свештенства за повишење плаћеног разреда прегне. — Прочитан исцрпан извештај проте жабаљског о непитима из веронауке те поводом не законитости од стране комуналних учитеља којих, који су на мађарском језику предавали, извештен је о томе епарх. школ. одбор бачки ради евентуалног расположења, а ком. учитељ у Чуругу Н. Пелагић и ове године признањем конзисторије награђен због ретког успеха око поучавања школске деце у појању. — Поднесен извештај министарству о ректификираној матице крштених С. Булића у Новом Саду, као и матице крштених Васе Коларског у Пирошу и Емила Рајчетић у Жабљу. — Пристављен за личног капелана у Пирошу свршл. богослов Н. Драгојлов. — На молбу конзисторије ВПреосв. епископ Дијецезан подељује допуст из парохије пароху лалићком Ј. Марјановићу још на дељих 6 месеци. — Расписан стечај на место прир. капелана у Ст. Бечеју. — Није уважена молба пароху гардиновачком да му се зет Д. Кергић админ. у Рогољу за капелана приставн. — Узет на знање извештај проте сомборског, да је л. капелана С. Увалића у Р. Милетићу поставио за администратора обудовљене парохије те расписан стечај. — Постављен је парох парабућски да катехизира правосл. ученике хоџачког клостера а да наплату за путни трошак има од катихумена убирати. — Обавештена црквена општина у Ст. Керу, да црквене столове оних који су се иселили, има упражњенима сматрати и другима издати. — Дозвољено је свештенику М. Лесковцу, да перовођу црквене општине због нанесене увреде части суду тужи. — Донето још више предмета мање важности.

Извештај

о седници епарх. конзисторије бачке, држане у Новом Саду 9. (22.) окт. 1906. године под председништвом Његова Високопреосвештенства Господина Епископа Дијецезана *Митрофана*.

Присутни г. г. Милан Ћирић окр. протопрезв. новосадски потпредседник, Јован Борота окр. пртер ст. бечејски, Александер Тошић парох парашки, Василије Јојкић парох туријски, Никола Теодоровић парох обровачки, др. Миладин Свињарев лечник и Ника Б. Ђорђевић умировљени већник сирочад. стола у Бају, др. Тоша Гавански фишкал. — Реферише и бележи јереј Владислав Јанкулов конзисторијални бележник. — Узет на знање отпис ВПреосв. епископа Дијецезана о подарењу каноничког отпуста ђакону сентомашком Златоју Поповићу, који је постављен за админ. у Сасхаломбати и Дунадоњу, као и

отпис о рукоположењу л. капелана пирошког, те извештај о савезаним презид. расположењима. — Публикована одлука св. арх. Синода о уређењу односаја јеромонаха управитеља манастира и братиље. — Уступљен фишклу на мњење отпис вис. министарства, којим захтева покретање дисцип. поступка против ј. И. Ј. у Ст. Б. на основу кривичалних судских пресуда. — Поднесен истом извештај о исходу поступка против пароха у Д. К. због неправилно издатих матица. — Препоручена молба админ. јегарског за државну припомоћ, као и пароха шандорског. — Публикована одлука МЦСавета у предмету потврде избора пароха у Б. Брестовцу и позват парох кулпински да предложи, кога за капелана жели, а потврђени парох брестовачки С Протић има се одма у звање увести. — Узет на знање допис архид. конзисторије, да је упућена капелана у Крчедину, да у будуће без надлежне дозволе несме у туђој епархији црквене функције обављати. — Достављен је конзисторији темишварској тражени извештај гледе учитеља лочког Д. В. — Узет на знање извештај бележников, да је председништво поверено проти жабаљеском, да испита шта је са крстом тителским, што је наводно нестао. — Дато је упутство циркуларно свему подручју за звоњење приликом држ. свечанасти доноса пепела Ф. Ракоција и др. — Умољен админ. одбор да некоје општине притегне, да набаве ново освећени Антимине, а нека општине да имају своје цркве, што оправку потребују оправити — поводом пријаве проте ст. бечејског. — Донесено решење у предмету признања за један црквени сто у Ст. Сивцу. — Упућен јер. Т. Ј. у Ђ., да у будуће не издаје званичне матичке податке туђе парохијанке. — Издато упутство свештенику Коњовићу у Молу, како да уведе посињење два детета у црквене матице. — О извршеној пак исправци матице деце Новака Лолин, извештено је високо Министарство. — На молбу црквене општине у Ст. Сивцу, умољена је варнењска област, да забрани играње кола близу цркве пред биртом у посне дане, а свештенство у проповедима да одвраћа верне од тог неумесног обичаја. — Наређен распис стечаја на ђаконско место у Сентомашу. — Донето пет брачноразводних пресуда. — Молбе кандидата за стечајни испит уступљен је председништву. — Молба пароха фелдварског, да му се син за капелана приставу, уступљена црквеној општини да се гледе потребе пристављања узасни.

Извештај

о седници епарх. конзисторије бачке, држане у Новом Саду 16. (29.) нов. 1906. под председништвом Његова Високопреосвештенства Господина Епископа Дијецезана *Митрофана*.

Присутни: Од свештенства преч. г. Милан Ђирић окр. прота новосадски, часна г. г. јереј Василије Соја новић сист. парох. помоћ. чурушко, др. Јован Радивојчев админ. парохије у Гложани, од световњака: др. Бранко Илић адв. новосадски, др. Миладин Свињарев лечник новосадски, и др. Тоша Гавански конз. фишкал. Реферише и бележи: јереј Владислав Јанкулов конз. бележник. Записник прошле седнице оверен. — Узета на знање извина једног члана. — Саопштено парох. зв. у Молу упутство министарства како да се спроведе ректификација матица крштених Радослава Драгин. — Поднесен извештај министарству о погрешци при исправци матица, којој погрешци је повода дала погрешка отписа министарства. — Узет на знање отпис о подареним припомоћима као и одлука Саборског одбора о припомоћи једној свеш удови. — Публикована одлука С. одбора о стављању у течај припомоћи из јерархијског фонда адм. у Р. Митићу. — Узета на знање одлука М. Ц. Савета, да није надлежан донети упутство за сву митрополију, да се завештајни парастоси искључиво у суботње дане приређују, већ да је на то надлежан св. Синод. Према томе остаје у крепости до одлуке синодске окружница ове конзисторије, да се завештајни парастоса и у суботни дан држе, а у колико би напредни околности било може црквена општина уз наведене тих околности благослов односно изнимну дозволу епископа Дијецезана молити. — Публиковано 7 коначних брачноразводних пресуда. — Узет на знање извештај бележников о председништво пристављеном л. капелану пароху кулпинском у особи Ј. Попића капелана лалићског — те о расположењу гледе опслужавања лалићске парохије до наступања у звање новостављеног л. капелана у особи свршк. богослова Г. Попова из Чуруга, коме је наложено да се ради рукоположења В. Пресвеш. г. епископу чим пре молбом обрати. — Објављено циркуларно свему подручју лишење свештеничког чина јеромонаха Николаја Марковића — Ердељана. — У спору црквене општине и пароха у П. Селу због држања легаталних парастоса, саопштено је адм. одбору становиште конзисторије да се могу спојити

нарастоси више покојника са више колина у један, али за свако коливо иде награда посебна, која не сме бити мања него што је у рескрипту одређена; колико ће се пак нарастоса спојити, ствар је свешт. и оних који нарастоце приређују. — Поново умољен А. Одбор да црквопћину у Парабућу на набавку Антиминса најенергичније притегне. — Поводом извештаја А. Одбора да је крајрано друго свешт. место у Кању IV. плаћ. разр., наређен је распис стечаја — Узет на знање извештај А. Одбора да је пожурио црквену општину у Сомбору да реши представку свештен. за повишицу плате. — Од пароха парабућског затражено поближе извешће о катихумебима у хоџачком клоштру. — Подарена дозвола свештенику Ђ. Павковићу у Сомбору, да може једног скупштинара дати суду због нанесене увреде и клевете. — Уступљена молба једног компетента на парохију рац-милитићску и компетента на ђаконско место у Сомбору проти Љ. Кипусаревићу, да дотичне скупштине позове: да ли примају једног компетента? — Донесена једна брачоразводна пресуда. — Затражени списи од среског суда у Ст. Бечеју против јер. И. Ј. воћене криминалне ствари на званичну употребу. — Поводом извештаја повереника о обављеном избору свештеника у Сомбору, одређена је услед пријаве истрага. — Донесено још више мање важних решења.

ЛИСТАК.

Вести.

Водоосвећење. У саборној је цркви на св. Богојављење одслужио високопреосвећени г. епископ крушачки *Гаврило* литургију, и пошто се није могла по обичају на чесми да се свети водица, то ју је осветио у цркви.

Св. литургији је присуствовао Његова Светост.

Чланци: „Одговори на питања из пастирске праксе“ што су почели у овом листу излазити, прекидају се, пошто ће их прикупљач г. прота Васа Николајевић издати у посебној књизи.

— Заклетва и партајска дисциплина. Припадници појединих странака *обавезују* се усменом или писменом изјавом, дакле *чашћу* својом, да ће се покоравати партајској дисциплини и да ће се верно држати страначког програма. Наше владајуће странке по данашњим својим програмима а и примена њиховој и по партајској дисциплини у садашњим разним приликама долазе *између осталога* врло често у опреку са програмом православних консисторија и приликом тога програма у извађању различитих поступака. Познато је да се чланови консисторије обавезују *заклетвом*, да ће дужности своје најсавесније по начелима тих консисторија вршити.

Како се ово двоје слаже?

Шта суде о томе *свештеници*, консисторијални, који стоје „као автономни пијонири“ у тим странкама?

Овако се за народ пише! Досад је постојала пословица: „има и над попом попа“, а одсад треба да се каже: „Има и над сабором сабора“.

Над попом је поп епископ, а над сабором Јаша Томић.

А да је у истини он то, ево доказа.

На сабору и сами 41 радикалска посланика признају, да ако се хоће нешто до створи, да се мора доћи бар до неког споразума са јерархијом и владом и да се од данашњег патријарха Његове Светости Георгија не може одузети Дај.

Ну, над сабором сабор-Јаша Томић, то не признаје, и не желећи због таког мишљења ожећи и исмејати своје присталице, ожеже и исмеја г. Васу Муачевића у чланчићу „Памет Василијанова“ у 250. бр. јутарњег броја „Заставе“, уверен да ће његови верни већ разумети кога се тиче управо исти чланчић.

У истом чланчићу, рече Томић за Муачевића и ово:

„Он вели, сабор на првом месту треба да се споразуме са владикама и патријархом, па и са мађарском владом, па тек када се са њима споразуме и они дају приволу, онда нека се ради ала без тога не. Е па лепо оче Василијане, сабор хоће да одузме уживање даљског властелинства од патријарха. То сабор зато ради тако, што има право да одузме и што тако народ наш жели. А зато жели што је то праведно. Сада по мудрости и памети оца Василијана прво требамо да питамо патријарха, да ли он пристаје да му се одузме властелинство даљско из уживања? Наравно, патријарх ће бити паметан управо себичан, па ће рећи да не пристаје. И онда по памети оца Василијана не треба одузети од патријарха даљско добро.

Па онда по памети оца Василијана, треба прво питати калуђере, да ли ће што хтети од манастирских добара давати у нар. фондове, ако неће хтети давати, онда сабор не треба да донесе уредбе да калуђери морају давати. И од куда год прво питај патријарха и калуђере.

Из патријаршеског добра и манастирског прихода треба употребити на народне потребе, али ако они т. ј. патријарх и калуђери не пристану, онда не треба ни народу да се даде. Само отац Василијан заборавља да све то може сабор урадити и без питања патријарховог и калуђерског".

Ето, *како* се за народ пише и чим се народ кљука, и од 41 радикалска посланика не сме ни један да устане и да јавно у сабору каже: радикалска странка отворено изјављује, да и она држи, да се пре свега мора доћи до споразума бар у главним тачкама са јерархијом и владом и да се Његовој Светости за његова живота не може одузети Даљ.

Овако, народ верује „Застави", и верујући јој, живи у лудој нади и обмани да ће се Даљ и манастири поделити народу.

Књижевни огласи.

Изашла је на штампе, и може се добити код потписате управе књига:

ОПИС

СРПСКИХ ФРУШКОГОРСКИХ МАНАСТИРА 1753.

Приопштио: **Димитрије Руварац.**

Књига је штампана на лепом белом папиру и има 488 стр.

Цена је књизи увезаној у платно — сва — 5 Кр., а неувезаној 4 Кр.

Управа српске манастирске штампарије

Изашла је нова књига из штампе:

„ВЕЛИКИ ТИПИК"

који се може добити само код издавача Српске Манастирске Штамарије по 4 круне од брошираног примерка. Укоричен 5.— К

Српска Манастирска Штампарија.

ПРАВОСЛАВНА ЛИТУРГИКА

ЗА УЧЕНИКЕ СРЕДЊИХ ШКОЛА

САСТАВИО

Александар Живановић.

Цена је књизи К 1·20 — Обраћамо пажњу г.г. православним катихетама на ову школ. књигу која је прописана као школски уџбеник на средњим школама.

Српска Манастирска Штампарија.

ЗВАНИЧНИ ОГЛАСИ.

Ad K. 1333/1130 ex 1906. 101 3—3

ЕДИТК.

На бракоразводну молбу Боривоја Јовковића из Острова, против супруге му Софије, сада непозната боравишта, овим се речена Софија позива, да у року од 90 дана рачунајући од дана првог увртења овог едикта овој конзисторији или сама лично предстане или место пребивања свога пријави, јер ће се иначе против ње поведена бракоразводна парница и без ње наставити и довршити.

Из седнице архид. Конзисторије, у Карловцима 10. (23.) октобра 1906. држане

Председништво.

K. 1194./156. ex 1906. 1 1—2

СТЕЧАЈ.

Овим се расписује стечај ради сталнога попуњења парохијског места VI. разреда у Бати (Сасхаломбати). Компетенти имају своје ваљано инструисане молбе путем претпостављених им власти потписаној конзисторији до 2. (15.) фебруара 1907. године поднета.

Из седнице епарх. конзисторије будимске, држане у Будимпешти 30. новембера (13. децембера) 1906. године.

Председништво.

Ad број K. 1172. зап. 847. ex 1906. 1—3 2

ЕДИКТ.

На бракоразводну тужбу Јове Стопића из Грељана, котара Новоградишког, против супруге му Јелене Стопић рођ. Ђукић из Нарте, сада непозната боравишта, наводно негде у Америци, овим се Јелена Стопић позива, да у року од 90 дана, рачунајући од првог увртења овог едикта, овој конзисторији место пребивалишта своја пријави, јер ће се у противном случају без њезиног суделовања бракоразводна парница са именованим заступником водити и довршити.

Из сједнице прав. срп. епарх. конзисторије пакрачке, у Пакрацу, 28. децемера (10 јануара) 1906/7. држане.

Предсједништво.

ДРУГИ ОГЛАСИ

КЊИГОВЕЗНИЦА

СРПСКЕ МАНАСТИРСКЕ ШТАМПАРИЈЕ

У СР. КАРЛОВЦИМА.

Јављамо свима, а нарочито сл. управама манастирским, да је наша **књиговезачка радионица** снабдевена са свима машинама и материјалом, као и све велике модерне књиговезнице у престоницама, и да смо у стању, израђивати све послове књиговезачке и коричарске на потпуно задовољство.

Српска Манастирска Штампарија

Покушајте и препоручите производе

Видрине творнице храњива

у Прагу VIII (Крај Жешка.)

Ценовник бадава.

ЗВОНОЛИВНИЦА И ФАБРИКА ГВОЗДЕНИХ КОЗА ЗА ЗВОНА

АНТОНА НОВОТНИЈА

У ТЕМИШВАРУ, ФАБРИЦИ

препоручује се — са гаранцијом на више година — за израду нових звона и за преливање пукнутих звона у овакој величини, као и за целокупно хармонично удешено звоњење, провиђено са круном од кованог гвожђа, тако удешеном, да се звона по вољи и лако могу кретати, ако би се на једном месту излупало, чиме се звона сачувају да не пукну.

Особито препоручујем

од мене изнађена и много пута одликована

са отвореним одушкама провиђена звона,

која су у горњем делу — као виолина — са отвором у виду фигуре 8 провиђена као имају дуготрајнији, снажнији и дубљи звук, него звона по старој системи прављена, тако да се овако једно патентирано звоно од 327 килограма изједначује са звуком других по старој системи ливених звона од 461 килограма.

Даље препоручујем **козе за звона** од кованог гвожђа, у торњу слободно стојеће; звона или шоље за сатове од метала; прављење старих звона са крунама од кованога гвожђа. —

1— 8 Илустровани ценовници и прорачуни трошка бесплатно и франко.

На миленарској земаљској изложби у Будимпешти 1896. награђена са великом миленарском медаљом.

„Српски Сион" излази сваких 15 дана на 2 пола табака. Цена му је: За Аустро-Угарску, Босну и Херцеговину на годину 8 круна, на по године 4 круне, а на четврт године 2 круне. За стране земље, на годину 10 круна. Појединн бројеви 40 филира.

Претплата, огласи, стечајеви и рекламације у року од 15 дана шаљу се Администрацији а остала рукописи уредништву „Српског Сиона" у Карловце. За огласе, објаве и стечајеве плаћа се 10 филира од једног реда ситно слова. — Непечатена писма се не примају. — Рукописи се не враћају.

Све спорове овога листа у ствари претплате или других потраживања решава котарски односно општински суд у Карловцима.

Издање и штампа: Српске Манастирске Штампарије у Ср. Карловцима. 41. 1907.

СРПСКИ СИОН

Год. XVII. **Број 2.**

ЗВАНИЧАН ЛИСТ ПРАВОСЛАВНОГ СРПСКОГ АРХИЈЕРЕЈСКОГ СИНОДА МИТРОПОЛИЈЕ КАРЛОВАЧКЕ ЗА ДУХОВНЕ, ЦРКВЕНЕ И ЈЕРАРХИЈСКЕ СТВАРИ.

У Ср. Карловцима у недељу 14. Јануара 1907.

ЗВАНИЧНО.

ЛУКИЈАН,

по милости Божјој српски православни епископ будимски, итд.

Свему пречасном и часном свештенству обојега реда и љубљеном духовном стаду свом: Благодат и мир од Господа Бога и Спаса нашега Исуса Христа, а од смирености своје архипастирски поздрав и благослов.

Христос се роди!

Има ли кога, љубазни моји, који не појима значај данашњега светлог празника Рождества Христова, — имали кога међу православним хришћанима, који у души и срцу своме не осећа данас неку необичну радост и весеље, што се у данашњи дан пре толико векова дословце испунило обећање Божје: да ће послати Сина свога јединца, да нас грешне од прародитељског греха избави, смрћу својом искупи и поново нас посини? Зато се ево радујемо сви без разлике и мало и велико, и старо и младо и богато и сиромашно; те у тој опћој радости са матером црквом заједно весело појмо радосну анђеоску песму: Слава во вишњих Богу...

Па ипак и у том опћем радосном расположењу, туга нас нека обузима јер нам се причињава, да се над главом нашом гомилају црни облаци, који нам прете

пропашћу, ако се још за времена не вратимо са опаснога пута, камо смо запшли заведени лажним идејама модерних апостола данашњега доба одступајући све већма од правога пута, који је Богом одређен и Христом означен.

Век у коме живимо и поред све своје величине болује и пропада. Свуда се опажа неко незадовољство и нека узрујаност. Онђа раздраженост и неспокојство, туга и брига завладала је свуда.

Сиромашнији сталеж је незадовољан са својим стањем, па непрестано ропта на судбину своју. Али нису ни имућнији задовољни. Једно мучи болесна јагма за имањем, положајем и славом, а друго мори изможденост у тој грозничавој трци. Цело човештво изгледа утрујено и малаксало, као да се уморило од наглога напредовања на свим пољима.

Несрећа и незадовољство појединаца и породица, прешло је свакако и на цело друштво. Стубови, на којима је досад почивао строј модернога друштва, знатно су пољуљани и један јачи потрес, па ће се та зграда у рушевине претворити.

Врлине које су некад хришћане красиле нестају. Појмови, као што су: некористољубље, самопожртвовање, благодарност, великодушност прелазе помало у заборав и постају све ређима и непознатијима. Напротив све оно, што је по учењу моралиста у свих народа грех био и осуђивао се, сматра се данас уветом напретка. Не цени се и не уважава више човек са своје племенитости, чврстоће карактера и у опће са унутарње вредности, него се хвали и узноси оно, што је спољашње и пропадљиво на човеку.

Нема више идеалима. Крв у нашем телу, као да је неким отровом заражена, те осећамо неки притисак, који нам не дâ да летимо, него нас руши и за земљу везује.

Много пати друштво од те заразе и не може никаквим реформама, да се од тога опрости, јер су ране наше дубоке и велике.

На многим местима покушава се, да се недостатак унутарње среће накнади бољим законима и установама, сјајем спољашности, раскошном модом и пустим уживањем овога света земаљског, као да је већ заборавио овај свет, да срећа никад не зависи од спољашњих прилика, већ је она излив унутарње хармоније душе човечије.

Извесно је дакле толико, да нам ни државник ни војсковођа ни уметник ни привредник не може толико помоћи данас, као сигуран један лечник за наше духовне боле.

Чудновато, како је сличан овај век у коме живимо, ономе покварењем добу, када се Христос родио. Исте су болести, исте су ране на телу друштвеном и сад као и онда. Јер шта видимо? Видимо исто такав јад и невољу друштвену на социјалном пољу; — видимо исто такав разврат у животу, какав је био и онда, — опажамо исто такво обожавање материје, као и онда, — што су све тужни знаци назатка моралне свести и весници пропадања. Променуле су се само спољашње прилике, којима су се ови тужни појави моралнога опадања прилагодили, слика је дакле иста као и некад, само што је оквир други.

И ми све то видимо и осећамо, уздишемо и јадикујемо због тога, шта више и осуђујемо данашње прилике, али да се освестимо и да одважно устанемо и дубоко у ране засечемо, нити умемо, нити хоћемо. Не тражимо лека, који је једино кадар дати нове животне снаге учмалости оној, а овамо сви предосећамо, да идемо великим променама и тешким временима на сусрет.

Треба нам нове снаге и нова живота!

Где ћемо то наћи? Онде, где то нађосмо и пре двадесет векова. У оној чудној сили стваралачкој, која се у еванђељу налази. Јеванђеоска истина треба да нам сијне и обасја живот наш, да бисмо се уверили, да смо се до сада варали,

обманьивали и на кривом путу били. Јеванђеоска љубав треба да загреје по ново свет и да се у том светом огњу свет прекали и поново препороди. Треба опет да унесемо у живот појединаца и породица, као и у цело друштво и њене разне установе прави и животворећи дух хришћанских идеја, — треба опет да успоставимо прекинуту везу између Спаситеља и човештва.

Напоље дакле из овога покваренога и кужнога ваздуха материјализма на чист ваздух хришћанскога просвећења! Зар не видимо како се све крхљавије потомствмо одгаја у овом времену, које ће све мање и мање бити способно да се одржи у све тежим и тежим животним приликама које нам долазе.

Зато сваки онај, који још племените мисли и осећа, нека по примеру светога претече хришћанскога, указује бедном свету на Христа, који крсти „огњем и духом светим“ и нека позива своју околину неустрашимо на покајање: „Сикира је већ код корена дрвету; свако дакле дрво, које не рађа добра плода, сече се и у огањ се баца“. (Мат. 3. 10). Другим речима све што не дочека Спаситеља са озбиљном намером за своје спасење, пропашће; и све што Спаситељ не узме у своју заштиту, не ће се моћи одржати.

Нове прилике дакле траже опет Спаситеља и гласно проповедају, да ће само тада моћи бити поново задовољан и срећан овај свет, ако се опет врати јеванђеоском становишту, које је већ једном људски род од зла искупило.

А Спаситељ наш Господ Исус Христос, који познаје наше немоћи и тешкоће, не тражи и не захтева од нас оно, што превазилази снагу нашу, — Он тражи оно, што је најнужније за спасење наше: тврду веру у Бога, искрену љубав према Богу и ближњима нашима и чврсту наду на Оца небеснога да ни у којој прилици не очајавамо, него да се крепимо искреном и топлом молитвом, да нас Господ избави од сваког зла, које убија и трује добре и побожне тежње душе и срца нашега. На тим врлинама хоће Господ да градимо живот, у чему нам Он, као Свемогући, свагда своју помоћ пружа.

Украшавајмо се љубазни Хришћани свагда тим трима врлинама хришћанским, усавршавајмо се у добрим делима, која извиру из тих небесних извора моралнога живота, па ћемо осигурати себи мир и задовољство на земљи и спасти душу своју!

Христос Спаситељ долази на Божић на свет у успоменама нашим и доноси нам као божићњи дар спасење. Потецимо к њему, приграмимо спасење Његово свом душом својом, чувајмо га будно од грешних руку разбојника и пустолова и не дајмо се од њега ни по цену главе раставити.

Стављајући Вам драги моји, ово на срце, честитам Вам светле празнике божићне, св. Богојављење и св. Саву, да их у духовној радости и на вечну корист своју проведете!

У Будиму пред Божић 1906.

Гореспомењути епископ

ЛУКИЈАН.

Произведени.

По замолби Његове Светости, благоизволело је Његово Високопреосвештенство Г. Епископ вршачки *Гаврило* произвести патријарашког протођакона *Макарија Гавриловог* за архиђакона 7. о. м. у дворској капели.

ЗАПИСНИК О СЕДНИЦАМА

СРПСКОГ ПРАВОСЛАВНОГ НАРОДНОЦРКВЕНОГ САБОРА

сазван за дан 10. (23.) децембра 1906.

у саборној дворани Народног Дома у Ср. Карловцима.

СЕДНИЦА ПРВА

одржана 10. (23.) децембра 1906.

У 11 сати пре подне отвара саборску седницу Његова Светост Преузвишени господин Георгије Бранковић архиепископ и митрополит карловачки и патријарх српски и поздравља присутне посланике, те позива господина нар. црквр. тајника, да прочита отпис преузвишеног г. кр. угарског министра-председника гледе сазива сабора.

Господин нар. црквр. тајник чита отпис преузв. г. кр. уг. министра председника и то најпре у мађарском језику, а онда у српском, који овако гласи:

»Краљевски угарски министар-председник. Бр. 5396. М. П. II. Хитно. Преузвишени и Пречасни Господине Архиепископе, Митрополите и Патријарше! Његово царско и апостолско краљевско Величанство благоизволило је превишњом одлуком Својом, изданом 4. новембра ове год. најмилостивије дозволити, да се православни српски народно-црквени сабор током 1906. год. сазове у Карловце на дан, који ће Ваша Преузвишеност одредити.

О том имам част Вашу Преузвишеност, позивајући се на Вашу представку од 30. јула ове године бр. М. 374. с тим умољењем известити, да изволите дан сазива сабора установити и мени хитно саопћити, у исти мах пак без одлагања учинити потребна расположења ради сазива сабора и ради правилног благовременог избора саборских заступника.

О наименовању краљевског повереника, који ће бити изаслан на сабор, имаћу част у своје време известити Вашу Преузвишеност.

Најпосле ради знања и равнања имам част с поштовањем известити Вашу Преузвишеност, да ће превишња одлука о дозволи сазива сабора, са текстом привијеним у пропису под .г бити обнародована 10. дана овог месеца у званичном листу угарском и хрватском. Умољавам Вашу Преузвишеност, да изволите овај саопћени текст дати обнародовати 11. дана овог месеца и у званичном митрополијском органу. Будимпешта 8. новембра 1906. год. Векерле с. р.«

Иза прочитања отписа позива председник г. нар. црквр. тајника, да прочита брзојав преузв. г. кр. уг. министра-председника.

Господин нар. црквр. тајник чита брзојав најпре у мађарском а онда у српском језику, који овако гласи:

»Преузвишеном Господину Георгију Бранковићу, патријарху, Карловци. Како се на отварање српског народно-црквеног сабора краљевски повереник неизашље, с поштовањем молим Вашу Преузвишеност, да сабор отворите. Векерле, министар-председник.«

Господин Васа Муачевић даје на то следећу изјаву:

»Саслушавши отпис преузв. г. кр. уг. министра-председника о превишњој дозволи и осталом гледе сазива срп. нар. црквр. сабора, изјављују посланици чланови срп. нар. самосталне странке, да се читање отписа у мађарском оригиналу противи државноправном положају краљевина Хрватске и Славоније као и установама српске народне црквене аутономије о пословном језику српском, те траже, да се ова протузаконитост за будуће одстрани.«

Г. Др. Ђорђе Красојевић, даје на то следећу изјаву:

»Поводом тим, што су аутентични текстови отписа пресуд. г. кр. уг. министра-председника прочитани на мађарском језику а из разлога, што је званичан језик овога сабора српски језик, изјављујемо као и до сада, да сматрамо српски текст оних отписа аутентичним.«

Председник позива иза тога два најмлађа члана сабора, да буду привр. перовође и да заузму своје место.

Др. Бранко Вујић и Др. Душан Поповић преузимају као најмлађи, да воде перо.

Председник позива посланике да у његове руке предаду веродајнице, позива г. Дра. Бранка Вујића, да чита имена посланика, а г. Дра. Душана Поповића, да бележи имена оних, који веродајнице предаду.

Од епископа присутни су преосвећена господа Михајло Грујић, Гавриил Змејановић, Лукијан Богдановић, Митрофан Шевић и Др. Ђеоргије Летић.

Веродајнице предају: Др. Миливоје Бабић, Јован Бањанин, Др. Петар Белобрк, протојерej Лазар Богдановић, Буде Будисављевић, Жива Витолић, Раде Врховац, Др. Бранко Вујић, Јован Гавриловић, Јован Григоријевић, Милан Будисављевић, Др. Никола Ђурђевић, Паја Зековић, Др. Бранко Илић, Јован Јовановић, Др. Стева Јовановић, Димитрије Клицин, Ђока Косић, Петар Крајновић, Др. Ђорђе Красојевић, Др. Младен Лисавац Љубомир Лотић, Вељко Лукић, Пера Лунгулов, Др. Милан Мандић, Јован Магарашевић, Др. Милан Максимовић, Др. Владислав Манојловић, Новак Машић, Михајло Медаковић, Др. Жарко Миладиновић, Др. Славко Милетић, Павле Милин, Кузман Миловановић. Др. Миша Михајловић. Стеван Михалдић, Васа Мудреновић, Др. Мита Мушицки, Велимир Недељковић, Др. Светислав Новак, Стево Обрадовић, Лаза Обреновић, Младен Остојић, Љубомир Павловић, Родољуб Пајић, Милош Пашић, Др. Душан Пелеш, Др. Михајло Полит-Десанчић, Др. Јован Половина, Божидар Поповић, Др. Душан Поповић, Др. Лаза Поповић, Дамјан Прерадовић, Валеријан Прибићевић, Светозар Прибићевић, Др. Живко Продановић, Др. Сава Путник, Др. Јован Радивојевић-Вачић, Др. Јован Радивојчев, Миливоје Радовић, Тоша Рајић, Др. Марко Ранчин, Владислав Ристић. Др. Александар Рокнић, Михајло Соларић, Григорије Стајић, Сава Стојаковић, Др. Богдан Стојановић, Др. Мита Стојковић, Александар Тошић, Др. Коста Хаџи, Димитрије Шајић, Др. Богдан Медаковић.

Није предао веродајницу Стеван Калембер и Евген Думча, нашто председник подноси веродајницу г. Евгена Думче и уједно јавља, да је исти замолио допуст од 25 дана. Председник изјављује, да веродајницу г. Евгена Думче прилаже осталим веродајницама, док ће се о допусту решити, док дође на дневни ред.

Председник позива нар. црквв. тајника, да јави, који су протести стигли, на што г. нар. црквв. тајник јавља, да су стигли протести против избора светов. посланика за срез белоцрквански, надаље за срез плашчански, два протеста за срез старобечејски, протест против избора световног посланика у В. Бечкереку и протест за срез пакрачки.

Г. Др. Бранко Илић предаје у руке председника протесте против избора за срез темишварски и мокрински, те В. Кикинду.

Председник уступа на употребу извешћа појединих епархијских админ. одбора о изборима заступника свештен. и световног реда за срп. нар. црквени сабор.

Председник позива сабор, да из своје средине изабере петнаест чланова у верификациони одбор.

На молбу г. Дра. Мише Михајловића одгађа председник седницу на

10 минута, да се странке посаветују гледе избора.

После наставка седнице конста тира председник, да су се посланици у своме саветовању дуже задржали, па пошто је време сувише одмакло, закључује седницу данашњу и идући уриче за сутрадан, понедељак 11. (24.) децембра т. г. у 10 часова пре подне.

Оверовљен у седници срп. нар. прав. црква, сабора, држаној 11. (24.) децембра 1906. год.

СЕДНИЦА ДРУГА

одржана 11. (24.) децембра 1906.

Председава: Његова Светост преузвишени господин **Георгије Бранковић**, архиепископ и митрополит карловачки и патријарх српски.

Присутни: преосвећена господа *Михајло Грујић*, епископ горњокарловачки, *Гаврило Змејановић*, епископ вршачки, *Лукијан Богдановић*, епископ будимски, *Митрофан Шевић*, епископ бачки, *Др Георгије Летић*, епископ темишварски и 74 изабрана посланика.

Број 1.

У 10 сати отвара председник седницу и позива привременог перовођу Др. Душана Поповића, да чита записник о отварању сабора.

Перовођа чита записник.

Председник пита сабор, имали какву примедбу на прочитани записник.

Пошто нема никакве примедбе. — Оверава се.

Број 2.

Председник јавља, да је стигао протест против избора посланика за срез белоцрквански, као и записник о избору посланика у Митровици.

Заступник г. Стеван Калембер подноси своју вероватницу у руке председника.

Узима се на знање и издаје се верификационом одбору.

Број 3.

Посланик г. Васа Муачевић даје у име клуба чланова срп. нар. самосталне странке следећу изјаву:

»На згради нашега сабора, у којем је заступана и представљена читава срп. прав. карловачка митрополија вијала се је срп. нар. застава, те хрватска земаљска и угарска земаљска застава, вијала се је и црно-жута застава за териториј бивше војне крајине, која је стајала под централистичком војном управом.

Са развојачењем крајине и утеловљењем краљевинама Хрватској и Славонији, односно једног дела њеног краљевини Угарској, изгубило је и извешавање црно-жуте заставе своје оправдање, те нестоји у складу са данашњим државо-правним устројством«.

Посланик Др. Јован Радивојевић-Вачић предлаже, да се та застава скине са зграде сабора.

Сабор једногласно усваја изјаву посланика Васе Муачевића са предлогом посланика Др Јована Радивојевића-Вачића.

Број 4.

Председник јавља, да је на дневном реду избор верификационог одбора и позива сабор, да изабере петнајсторицу у тај одбор.

Председник позива перовођу Дра Душана Поповића, да чита имена посланика, а перовођу Др. Бранка Вујића, да бележи гласове.

Гласа се предавањем гласаница.

Председник јавља, да је предано свега 79 гласаница и позива сабор, да изабере скрутаторе.

Др. Јован Радивојевић-Вачић предлаже у скрутинијум г. г. Дра Миливоја Бабића, Дра Лазу Поповића, Дра Миту Стојковића и Милана Будисављевића.

Сабор прима предлог једногласно.

Број 5.

По свршеном скрутинијуму јавља председник, да од преданих 79 гласаница 41 носи следећа имена: Др. Никола Ђурђевић, Прота Божа Поповић, Др. Александар Рокнић, Др.

Миливоје Бабић, Мита Клицић, Прота Милош Пашић, Др. Мита Мушицки, Др. Младен Лисавац, Др Жарко Миладиновић, Др. Светислав Новак, Др. Богдан Медаковић, Михајло Медаковић, Петар Крајновић, Др. Јован Половина, Буде Будисављевић, а 38 гласачица да су празне.

Према томе проглашује председник изабранима: г. г. Дра Николу Ђурђевића, Проту Божу Поповића, Дра Александра Рокнића, Дра Миливоја Бабића, Миту Клицића, Проту Милоша Пашића, Дра Миту Мушицког, Дра Младена Лисавца, Дра Жарка Миладиновића, Дра Светислава Новака, Дра Богдана Медаковића, Михајла Медаковића, Петра Крајновића, Дра Јована Половину, Буда Будисављевића.

Број 6.

Посланик Буде Будисављевић, у име своје, те у име својих другова Дра Богдана Медаковића, Михајла Медаковића, Петра Крајновића и Дра Јована Половине, даје следећу изјаву:

»Ја и моји другови Др. Богдан Медаковић, Михајло Медаковић, Петар Крајновић и Др. Јован Половина, посланици чланови српске самосталне странке на народноцрквеном сабору, који смо изабрани у верификациони одбор, изјављујемо, да се неможемо примити намењене нам части и дужности, јер српска радикална странка, која има већину на овом сабору, није водила рачуна о бројној снази српске самосталне странке на народно-црквеном сабору, него је мимошавши парламентарни принцип и резон, према коме свака странка треба да буде заступана сразмерно својој снази у саборским одборима, изабрала у верификациони одбор мање посланика чланова српске народне самосталне странке, него што јој по броју припада, и то не оне, које је наш клуб предложио.

Изјављујући ово и одклањајући избор, додајемо још овлаштени на то од клуба српске народне самосталне странке и у име његово, да жалимо, што се на овакав начин даје повода неспоразумима, који нису у складу са задаћом и значајем данашњег сабора«.

Др. Мита Мушицки изјављујући, да је срп. нар. радикална странка, као већина у сабору решила из своје побуде, да срп. нар. самосталној странци, која је у сабору у опозицији, даде пет места у верификационом одбору, да иста узмогне водити контролу, но из изјаве срп. нар. самосталне странке види, да она одбија не само ту предусретљивост, него и дужност вршити ту контролу у верификационом одбору, па предлаже да се изјава срп. нар. самосталне странке узме са жаљењем на знање, па да се пређе на поновни избор петорице чланова верификационог одбора.

Посланик Светозар Прибићевић говори за изјаву посланика Будисављевића, коју оправдава.

Посланик Др. Жарко Миладиновић говори за предлог Др. Мите Мушицког, посланик Вељко Лукић оправдава изјаву г. Будисављевића.

Посланик Др. Мита Мушицки у завршној речи остаје код свога предлога.

Посланик Будисављевић у завршној речи остаје код своје изјаве.

Прима се предлог Дра Мите Мушицког и прелази се на избор петорице чланова верификационог одбора.

Број 7.

Председник одређује гласање и по пва перовоју Дра Бранка Вујића, да чита имена посланика, а перовоју Дра Душана Поповића, да бележи предане гласове.

Гласа се гласаницама.

Председник установљује, да је предано 79 гласаница и позива исте скрутаторе, да обаве скрутинијум.

После довршеног скрутинијума изјављује председник, да од 79 предатих гласаница 41 носи имена: г. г. Др. Јована Радивојевића, Јоце Јовановића, Владимира Ристића, Др. Владе

Манојловића и Др. Славка Милетића, а 38 гласовница да су празне.

Према томе проглашује председник у верификациони одбор изабранима: г. г. Дра Јована Радивојевића, Јоцу Јовановића, Владимира Ристића, Дра Владу Манојловића и Дра Славка Милетића.

Број 8

Г. Др. Жарко Миладиновић предлаже, да се седница одгоди на 10 минута, да се узмогне верификациони одбор конституисати.

Седница се одгађа на 10 мин.

Број 9.

После паузе посланик г. Божа Поповић јавља, да га је верификациони одбор изабрао за председника, а за известитеља Дра Миливоја Бабића, те моли сабор, да се седница одгоди, док вериф. одбор прегледа и у претрес узме веродајнице.

Председник предаје све пред верификациони одбор спадајуће списе верификационом одбору.

Списе предузима известитељ Др. Миливоје Бабић.

Седница се прекида.

Број 10.

У настављеној седници председник верификационог одбора Божа Поповић изјављује, да верификациони одбор није могао да посвршава све послове, како то тражи §. 15. пословника, па моли, да се седница одгоди, а он ће чим одбор посао сврши, јавити то председнику да сазове седницу.

Председник изјављује, да је предлог г. Боже Поповића уместан, те јавља да ће, пошто карловачки сатови неиду једнако, сазвати идућу седницу великим звоном саборне цркве.

Иза тога одгађа председник седницу.

Оверовљен у седници срп. прав. нар. црквеног Сабора, држаној дана 12. (25.) децембра 1906. године.

СЕДНИЦА ТРЕЋА

одржана 13. (25.) децембра 1906.

Председава: Његова Светост преузвишени господин **Георгије Бранковић**, архиепископ и митрополит карловачки и митрополит српски.

Присутни: преосвећена господа *Михајло Грујић*, епископ горњокарловачки, *Гаврило Змејановић*, епископ вршачки, *Лукијан Богдановић*, епископ будимски, *Митрофан Шевић*, епископ бачки, *Др. Георгије Летић*, епископ темишварски и 71 изабрана посланика.

Бр. 1.

У 10 сати отвара председник седницу и позива привременог перовођу Дра Бранка Вујића, да прочита записник прошле седнице.

Др. Бранко Вујић чита записник.

Председник пита сабор, има ли ко какве примедбе на записник.

Пошто нема никакве примедбе — Записник се оверава.

Бр. 2.

Председник наређује, да записник данашње седнице имаде водити перовођа Др. Душан Поповић, а имена говорника да имаде бележити Др. Бранко Вујић.

Бр. 3.

Председник јавља, да је стигао протест Гавре Гаванског из Сентомаша против избора за посланика Ст.-Бечејског среза, те списи односећи се на избор посланика за изборни срез Румски.

Издаје се верификационом одбору.

Бр. 4.

Прелази се на дневни ред.

На дневном реду је извештај верификационог одбора, те конституисање сабора и избор потпредседника и 4 перовође.

Председник даје реч известиоцу верификационог одбора Дру Миливоју Бабићу, да извести о раду верификационог одбора.

Др. Миливоје Бабић подноси следећи извештај:

«Високи Сабоpе! Изабрати привремени верификациони одбор прегледао је све вероввнице, те на основу §. 15. допуне пословника саставно

1.) попис свију чланова саборских, који су на сабор дошли и овом се пријавили, по азбучном реду са означењем имена, презимена и изборног среза или места, који се уз овај извештај прикључује под А), а из ког се види, да је на сабор дошло 5 личних и 74 изборних чланова.

2.) Попис оних изборних места и срезова, којих заступници још нису на сабор дошли и попис оних личних саборских чланова, који још нису стигли на сабор (прилог Б), из ког се види, да није дошао један изборни и један лични члан сабора, и то:

1.) Евген Думча, сент-андрејски.

2.) Мирон Николић, епископ пакрачки.

3.) Попис имена и презимена оних изборних чланова саборских, којих је изборе верификациони одбор предложио, да се одобре (прилог В), из ког се види, да се за оверовљење, односно одобрење предлажу 65 изборних чланова, као неоспорени, и то:

I. Архидијецеза:

1. Срем. Карловци: Др. Ђорђе Красојевић.

2.) Старо-пазовачки срез: Др. Мита Стојковић.

3. Ср. Карловци и ст.-пазовачки срез: Дамјан Прерадовић.

4. Земун: Др. Миливоје Бабић.

5. Митровачки срез: Др. Миша Михајловић.

6. Земун и митровачки срез: Павле Зековић.

7. Румски срез: Др. Младен Лисавац, световни.

8. Румски срез: Јован Магарашевић, свештенички.

9. Ердевички срез: Др. Александар пл. Рокнић, световни.

10. Ердевички срез: Јован Јовановић, свештенички.

11. Даљски срез: Др. Милан Максимовић световни.

12. Даљски срез: Лазар Богдановић, свештенички.

II. Вршачка епархија:

13. Панчево: Др. Стева Јовановић.

14. Перлески срез: Жива Витолић.

15.) Црепајски срез: Др. Јован Радивојевић-Вачић.

16.) Панчево перлески и црепајски срез: Димитрије Шајић.

17.) Вршац: Др. Марко Ранчић.

18.) Вршачки срез: Др. Жарко Миладиновић

19.) Ујмански срез: Димитрије Клицин.

20.) Вршац, вршачки и ујмански срез: Божидар Поповић.

21.) Ковински срез: Др. Светислав Новак.

22.) Ковински и белоцрквански срез: Владислав Ристић.

III. Бачка епархија:

23.) Нови Сад: Др. Славко Милетић.

24. Паланачки срез: Кузман Миловановић.

25 Нови Сад и паланачки срез: Др Јован Радивојчев.

26. Сомбор: Новак Машић.

27. Суботички срез: Др. Владислав Манојловић.

28 Стапарски срез: Др. Бранко Вујић.

29. Сомбор, суботички и стапарски срез: Александар Тошић.

30. Жабаљски срез: Др. Мита Мушицки.

31. Жабаљски и ст. бечејски срез: Милош Панић.

IV. Темишварска епархија.

32. Арадски срез: Пера Лунгулов

33. Сентмиклушки срез: Др. Бранко Плиј.

34. Арадски и сентмиклуш: Јован Гавриловић.
35. Модошки срез: Тоша Рајић.
36. Вел. Бечкерек и модошки срез: Павле Милин.
37. Врањевачки срез: Др. Љубомир Павловић.
38. Мокрински и врањевачки срез: Глиша Стајић.

V. Будимска епархија.

39. Евген Думча сентандријски, световни.
40. Прота Велимир Недељковић, сент-андр.
41. Ђока Косић, мохачки световни
42. Стеван Михалдић, мохачки свештенички.

VI. Панрачна епархија.

43. Новоградишки: Др. Никола Ђурђевић.
44. Пакрачки и новоградишки: Сава Стојаковић.
45. Слатински световни: Др. Пера Белобрк.
46. Слатински свештенички: Вељко Лукић.
47. Први беловарски срез: Буде Будисављевић.
48. Други беловарски срез: Јован Бањанин.
49. I. и II. беловарски срез: Михајло Соларић.

VII. Горњо карловачка епархија.

50. Карловачки заједнички: Др. Богдан Медаковић.
51. I. слуњски: Васа Маучевић.
52. II. слуњски: Светозар Прибићевић.
53. Петрињски срез: Др. Душан Пелеш.
54. Костајнички срез: Др. Лаза Поповић.
55. Петрињски и костајнички срез: Родољуб Пајић.
56. II. глински: Милан Будисављевић.
57. I. глински: Лазар Обреновић.
58. I. и II. глински: Младен Остојић.
59. II. плашчански: Др. Душан Поповић.
60. Оточки: Др. Јован Половина.
61. Кореничкн: Стеван Кадемберг.
62. II. плашчански, оточки и кореничкн: Мих. Медаковић.
63. Госпићки: Стеван Обрадовић.
64. Доњо-грачачки: Др. Милан Мандић.
65. Госпићки и д. грачачки: Петар Крајновић.

Оспорени су ови избори:

1. Др. Косте Хаџи, световног белоцркв. среза.
2. Др. Саве Путника, световног темишв. среза.
3. Миливоја Радовића, свешт. темишв. среза.
4. Др. Мих. Полита, свет. Вел. Кикинде.
5. Јована Глигоријевића, светов. В. Бечкерека.
6. Љубомира Лотића, свет. мокрин. срез.
7. Др. Живка Продановића, светов. старобечеј. среза.
8. Др. Богдана Стојановића светов. пакрачког среза.
9. Радивоја Врховца, светов. I. плашчанског среза.
10. Валеријана Прибићевића, свешт. I. плашчанског среза.

О тим оспореним мандатима поднеће се засебан извештај, по прописи §. 23. допуне пословника.

Пошто је надполовична већина изабраних саборских чланова за верификовање предложена, умољава се високи сабор, да по прописима §-а 17, 18, 19, 20, 21, 22, и 23 поступи.

Др. Милан Мандић тражи, да се избор г. Др. Мише Михајловића за срез митровачки не прогласи неоспореним, као што гласи извештај верификационог одбора, јер су гледе Митровачког избора стигла два записника и предане су две вероданице.

Известилац Др. Миливоје Бабић противи се предлогу г. Др. Милана Мандића, јер против избора Дра Мише Михајловића није стигао никакав

протест, а исто тако Др. Душан Поповић није поднео своје веродајнице, него су међу списима пронађена два изборна записника за митровачки срез, од којих изборни записник Др. Душана Поповића не одговара прописима пословника ни изборног реда.

Др. Душан Поповић изјављује да је, кад је био прозван, предао веродајнице за изборни срез II. плашчански и митровачки, није упозорио само, да то чини зато, што су посланици прозивани по именима а не по изборним срезовима. Говори за предлог Др. Милана Мандића, не изјављујући се о ваљаности избора.

Тражи, да се не прогласи избор Дра Мише Михајловића неоспореним зато, што предлеже два изборна записника.

Др. Миливоје Бабић остаје при својој изјави.

Др. М. Михајловић моли, да се његов избор прогласи сабор оспореним.

Др. Мита Мушицки тражи, да се и поред изјаве Дра Мише Михајловића, његов избор прогласи неоспореним.

Др. Душан Пелеш говори за предлог Дра Милана Мандића.

Др. Жарко Миладиновић говори за предлог верификационог известиоца.

Буде Будисављевић говори за предлог Дра Милана Мандића.

Др. Миша Михајловић, изјављује, да би се према решењу саборском и наредби саборског одбора, у питању близначких мандата његов мандат имао прогласити неоспореним, но ипак моли сабор, да његов мандат прогласи оспореним.

Др. Миливоје Бабић извест. верификационог одбора изјављује на то, да одбор свој извештај мења у том питању, те сада предлаже, да се избор Дра Мише Михајловића прогласи оспореним.

Сабор прима извештај одбора са овом изменом, те се и избор Др. Мише Михајловића проглашује оспореним.

Бр. 5.

Председник позива сабор, да пређе на избор потпредседника.

Имена ће читати перовођа Др. Душан Поповић, а гласове ће бележити перовођа Др. Бранко Вујић.

Прелази се на избор потпредседника и гласа се гласаницама.

По свршеном гласању, председник изјављује, да је предано 76 гласаница, од којих је добио Др. Никола Ђурђевић 40 гласова, Др. Младен Лисавац 31 глас и Евген Думча 1 глас, док су 4 гласанице предане празне.

Председник проглашује изабраним потпредседником Др. Николу Ђурђевића.

Бр. 6.

Др. Младен Лисавац изјављује, да се части потпредседника неби примио, да је и већину гласова добио.

Др. Никола Ђурђевић изјављује, да прима част потпредседника и да ће дужност своју вршити беспристрасно, као да је једнодушно изабран.

Бр. 7.

Председник позива сабор, да приступи избору 4-ворице перовођа.

Др. Ђура Красојевић моли паузу од 10 минута ради договора.

Иза договора прелази се на изборе перовођа. Гласа се гласаницама.

Председник наређује, да имена посланика чита Др. Бранко Вујић, а гласове да бележи Др. Душан Поповић.

Предано је 76 гласаница од којих је добио:

Јован Гавриловић 73 гласа.
Мита Клицин 71 глас.
Михајло Соларић 71 глас.
Стева Обрадовић 70 гл.
Др. Бранко Вујић 3 гл.
Др. Душан Поповић 2 гл.
Велимир Недељковић 2 гл.
Лазар Богдановић 1 гл.
Родољуб Пајић 1 гл.
Др. Светислав Новак 1 гл.
Јован Магарашевић 1 гл.

Председник проглашава за иза-

браће перовође Јована Гавриловића, Миту Клицином, Михајла Соларића и Стеву Обрадовића.

Бр. 8.

Др. Жарко Миладиновић предлаже, да се изабере директор саборске канцеларије и квестор, те предлаже за прво место Владу Поповића, а за друго место Мату Косовца.

Сабор усваја тај предлог.

Бр. 9.

Др. Душан Поповић предлаже, пошто му је познато, да саборска већина ради на томе, да се у сабор уведе стенографски биро и пошто је »Застава« донела изјаву клуба чланова самосталне странке искривљено, наводећи, да изјава тврди да је пословни језик сабора српско-хрватски, а не српски, како је у изјави стојало, да се са решењем тога питања не оклева, него да се из редава саборских чланова одабере одбор, који ће то питање што брже решити.

Председник предлаже, пошто је изабран потпредседник, да се решење тога питања повери потпредседнику.

Сабор усваја предлог председников.

Бр. 10.

Председник закључује ову седницу и заказује идућу за сутра дан у 10 часова пре подне, уједно позива г. г. посланике у цркву на призивање св. Духа.

Оверовљен у седници срп. прав. народноцрквеног сабора, држаној 13. (26.) децембра 1906. године.

СЕДНИЦА ЧЕТВРТА

одржана 13. (26.) децембра 1906.

Председава: Његова Светост преузвишени господин **Георгије Бранковић**, архиепископ и митрополит карловачки и патријарх српски.

Присутни: преосвећена господа *Михајло Грујић*, епископ горњокарловачки, *Гаврило Змејановић*, епископ вршачки, *Лукијан Богдановић*, епископ будимски, *Митрофан Шевић*, епископ бачки, *Др. Георгије Летић*, епископ темишварски и 73 изборна посланика.

Број 1.

Његова Светост отвара седницу у 10 сати пре подне и позива привр. перовођу Дра Бранка Вујића да чита записник прошле седнице.

Др. Бранко Вујић чита записник.

Председник пита сабор, има ли какве примедбе.

Пошто нема примедбе, записник се оверова.

Број 2.

Председник наређује перовођи Мити Клицину да води записник данашње седнице, а перовођа Михајло Соларић, да бележи говорнике.

Број 3.

Његова Светост преузв. г. Георгије чита своју изјаву. (Види 25. бр. о. л. за пр. годину.

Др. Мита Мушицки предлаже, да се ова изјава отштампа, међу чланове сабора раздели, како би сабор могао своје становиште обележити.

Сабор прима овај предлог.

Бр. 4.

Мита Клицин изјављује, да не стоји тврдња Дра Душана Поповића у јучерашњој седници, по којој да је »Застава« извртула изјаву самосталне странке тако, као да је самостална странка назвала у својој изјави од недеље пословни језик срп. нар. црк. сабора хрватско-српским. Међутим из 260. броја »Заставе« (вечерњи лист) види се, да је изјава самосталне странке тако изнесена, да је на земљишту Хрватске и Славоније званичан језик хрватско-српски.

Др. Душан Поповић тврди, да је он јуче на то указао, да се у »Застави« извршена изјава самосталне странке, те доноси и оно, о чему се није радило.

Његова Светост, примећује, да је ова изјава имала места код оверовљавања записника.

Мита Клицин изјављује, да код оверовљења записника није учинио никакву примедбу, јер је учераши говор Дра Душана Поповића верно изнесен. него је то морао учинити овде засебно, пошто исти није изнео верно оно, што је било у »Застави«.

Узима се на знање.

Бр. 5.

Др. Лаза Секулић. народно-црквени тајник, чита поднеске, који су стигли сабору од последњег заседања му.

Бр 6. Председник приказује сабору најновије поднеске и то:

Молба Јелене Пекзар, ради отправнине.

Издаје се петиционом одбору.

Молба Марије Радовића, ради мировине.

Издаје се петиционом одбору.

Протест Петра Милојчића, против избора Др. М. Максимовића за посланика.

Издаје се верифик. одбору.

Молба Јована Милића админ. парохије, моли дознаку дотације.

Издаје се петиционом одбору.

Бр. 7.

Његова Светост патријарх, позива сабор да реши какове ће одборе изабрати.

Др. Светислав Новак предлаже да се у данашњој седници изаберу ови одбори:

1.) Одбор за дневни ред 17 чланова.

2.) Одбор за предрачун 17чланова.

3.) Одбор ревизиони 17 чланова.

4.) Одбор петициони 17 чланова.

5.) Одбор за црквене предлоге 17 чланова

6.) Одбор финансијски 9 чланова.

7.) Одбор стални верификациони 5 чланова.

Др. Душан Поповић предлаже, да се одбор за црквене предлоге назове одбор за предлоге.

Председник напомиње сабору, да је до сада био у одборима највећи број чланова 15.

Према томе пита сабор, хоће ли бирати 17 или 15 чланова

Сабор прима предлог Дра Новака са изменом Дра Душана Поповића.

Бр. 8.

Председник позива сабор, да приступи избору одбора По општој жељи наређује, да се гласа на свих 7 одбора у исти мах.

Др. Милићоје Бабић предлаже за скрутаторе: Дра Миту Стојковића, Милана Будисављевића Дра Лазу Поповића, Пају Зековића Дра Јована Половину, Дра Бранка Вујића и Јована Магарашевића.

Прима се.

Приступа се избору.

У 1. бр. наведени су изабрани у поједине одборе.

Бр. 9.

Председник заказује седницу сабора за сутра у 10 часова пре подне. На дневни ред ставља верификацију оспорених избора. А даљи дневни ред установиће сабор по предлогу одбора за дневни ред.

Узима се на знање

Председник затвара седницу.

НЕЗВАНИЧНО.

† ПАЈА МАРКОВИЋ АДАМОВ

[3. (16.) новембра 1855. — † ноћу 11. (24.) јануара у 10 сати 1907.]

српски књижевник и професор срп. вел. гимназије Карловачке

власник и главни уредник „Бранкова Кола", председник друштва „Змаја", потпредседник Књижевног Одељења Матице Српске, почасни члан „Српске Књижевне Задруге", члан „Српског Књижевног Друштва у Београду" и т. д.

Под првим утиском преголеме туге јављамо читаоцима »Бранкова Кола«, да се за навек склопиле очи, што су са толико интереса, пажње и разумевања пратиле и управљале већ три деценија развој нашег душевног живота и наше књижевности; клонула је и уморила се неуморна рука, која је засејала много и много благотворно семе на њиви наше књижевности. Паје Марковића нема више! Али то семење, што га је он у свом жарком родољубљу засејао, оно ће да ниче, да клија, да буја и донесе благословених плодова, а с том жељом и одлетела је његова племенита душа у себе достојно друштво Змаја, Јанка, Сремца, Војислава и осталих заслужних раденика на српској књизи и просвети. Слава му!

ЛИСТАК.

Вести.

Нов доктор богословије. Пре кратког времена положио је на черновичког богословском факултету г. др. *Петар Трбојевић* и докторат из богословије.

Г. Трбојевић ће ступити у дворске калуђере.

Сад имамо у дворском калуђерству 4 доктора богословије и 1 права, а међу мирским свештенством 2 доктора права.

У спомен Илариону Руварцу, држао је на св. Саву после подне у свечаној седници Матице српске говор др. *Јован Радонић*, професор српског универзитета, који је с великом пажњом и одобравањем саслушан од стране многобројне публике.

У истој седници беху присутни високопреосвећена г. г. епископи Лукијан, Митрофан и Георгије, и лепи број манастирских настојатеља, свештенства и посланика саборских, који дођоше да својим присуством одаду своје поштовање и тим прилком арх. Илариону.

Публика се по свршетку говора одазивала са говорником заједно: *Слава Илариону!*

За љубав истине. Како је у сабору уплетено и моје име о неком писму пароха и посланика г. Давјана Прерадовића; то у том погледу следеће изјављујем.

После обављених избора, добијем писмо од једног свога пријатеља, у ком ми и ово рече: „— — Познато Вам је, да је Младеновић као кандидат радикални за Ст. Пазову. Давјан Прерадовић је копао и рукама и ногама да се дочека мандата, те је удешавао да га истакну бирачи. Напослетку је успео код земунских радикала те је Младеновић одступио, а он проглашен званичним. Док још није означен за

званичног, пискарао је многима у срезу за себе и препоручивао се. Писао је и Кусеновцу Николи Петровићу и молио да се за њега залуже и помогне му. Замолите прочне од Петровића тог писма."

На основу овога, обратио сам се г. Петровићу да ми пошље г. Прерадовића писмо.

Он ми је искано писмо 14. Дец. послао, рекавши у пропратном писму своме: „Шиљем Вам искано писмо, које је Прерадовић писао на појединe изборнике, пре него што га је „Застава" истакла за свог кандидата".

Ја сам то писмо предао г. Вељку Лукићу посланику. Д. Рупарац.

Уредник: **Димитрије Руварац**, протојереј.

Читуља.

11. (24.) о. м. после кратког боловања, умро је *Паја Марковић-Адамов*, професор карловачке гимназије и уредник и власник „Бранкова Кола".

Напред доносимо објаву смрти Марковићеве, што је изашло у напредном броју „Бранкова кола".

Сахрана Марковића била је такова, да је Карловци скорим не памте.

На опелу је присуствовала Његова Светост и сва високопреосвећена г. г. епископи, осим г. епископа Михаила, који је болешљив, сви посланици и света толико, да је црква била пуна, а и пред црквом је било много света.

Говора је држано у цркви један, а на гробљу шест.

Упало је јако у очи и осуђено је, да је на Београда дошао само г. г. Сима Матавуљ, др. Милан Шевић и др. Јова Радовић — дакле „пречани", дочим од браће Србијанаца нико не дође, а колико је њих на живота Марковићева долазило му у госте и шта га све они коштају!

И ми од своје стране кличемо: Вечан спомен Паји Марковићу-Адамову!

Послате књиге на приказ.

Васа Јарићевић: *Народне* јавне књижице, Земун 8° 79. Цена 1 крун.

Тодор Стефановић-Виловски: *У спомен 30. годишњега књижевног и публицистичног рада његова. Јован Симеоновић-Чокић.* Издало уредништво „Бранкова кола". Карловци 12° XXVII.

Тодор Стефановић-Виловски. Стјепан Митров Љубиша, утисци и успомене. Карловци, 12° 136.

Ове две расправе отштампане су из „Бранкова кола".

Пастирска посланица др. Георгија Летића, срп. прав. епископа темишварског. Четврта половица на Божић 1906. Христос је Спаситељ свих векова. Карловци 8° 16.

Извештај саб. одбора о своме раду 1902.—1907. поднесен нар. црквеном сабору. Карловци 8° 242.

Књижица за народ. Св. II. *Наше село*, или догађаји, слике и приказе у селу Сиротиници за народ написао *Јован Ж. Бута*. Издање богословског књижевног друштва „Слоге". Карловци, 12° 28. Цена 20 потура.

Вардар календар за 1907. Београд, 8° 87. Цена 50 потура.

ЗВАНИЧНИ ОГЛАСИ.

К. 1194./186. ех 1906. 1 2—2

СТЕЧАЈ.

Овим се расписује стечај ради сталног попуњења парохијског места VI. разреда у Бати (Сасхаломбати). Компетенти имају своје ваљано инструисане молбе путем претпостављених им власти потписаној конзисторији до 2. (15.) фебруара 1907. године поднета.

Из седнице епарх. конзисторије будимске, држане у Будимпешти 30. новембра (13. децембра) 1906. године.

Председништво.

Ад број К. 1172. вап. 847. ех 1906. 2—3 2

ЕДИКТ.

На бракоразводну тужбу Јове Стопића из Грђана, котара Новоградишког, против супруге му Јелене Стопић рођ. Ђукић из Нарте, сада непозната боравишта, наводно негде у Америци, овим се Јелена Стопић позива, да у року од 90 дана, рачунајући од првог увршћења овог едикта, овој конзисторији место пребивалишта своја пријави, јер ће се у противном случају без њезиног саслушања бракоразводна парница са именованим заступником водити и довршити.

Из седнице прав. срп. епарх. конзисторије пакрачке, у Пакрацу, 28. децембра (10. јануара) 1906./7. држане.

Председништво.

ДРУГИ ОГЛАСИ

КЊИГОВЕЗНИЦА

СРПСКЕ МАНАСТИРСКЕ ШТАМПАРИЈЕ

У СР. КАРЛОВЦИМА.

Јављамо свима, а нарочито сл. управама манастирским, да је наша **књиговезачка радионица** снабдевена са свима машинама и материјалом, као и све велике модерне књиговезнице у престоницама, и да смо у стању, израђивати све послове књиговезачке и коричарске на потпуно задовољство.

Српска Манастирска Штампарија

Покушајте и препоручите производе

Видрине творнице храњива

у Прагу VIII (Крањ Жешка.)

ценовник бадава.

ЗВОНОЛИВНИЦА И ФАБРИКА ГВОЗДЕНИХ КОЗА ЗА ЗВОНА

АНТОНА НОВОТНИЈА

У ТЕМИШВАРУ, ФАБРИЦИ

препоручује се — са гаранцијом на више година — за израду нових звона и за преливање пукнутих звона у овакој величини, као и за целокупно хармонично удешено звоњење, провиђено са круном од кованог гвожђа, тако удешеном, да се звона по води и лако могу кретати, ако би се на једном месту напукло, чиме се звона сачувају да не пукну.

Особито препоручујем

од мене изнађена и много пута одликована

са отвореним одушкама провиђена звона,

која су у горњем делу — као виолина — са отвором у виду фигуре 8 провиђена као имају дуготрајнији, снажнији и дубљи звук, него звона по старој системи прављена, тако да се овако једно патентирано звоно од 327 килограма изједначује са звуком других по старој системи ливених звона од 461 килограма.

Даље препоручујем козе за звона од кованог гвожђа, у торњу слободно стојеће; **звона или шоље за сатове од метала; прављење старих звона са крунама од кованога гвожђа.** —

2— 3. Илустровани ценовници и прорачуни трошка бесплатно и франко.

На миленарској земаљској изложби у Будимпешти 1896. награђена са великом миленарском медаљом.

„Српски Сион" излази сваких 15 дана на 2 пола табака. Цена му је: За Аустро-Угарску, Босну и Херцеговину на годину 8 круна, на пе године 4 круне, а на четврт године 2 круне. За страни земље, на годину 10 круна. Појединн бројеви 40 филира.

Претплата, огласи, стечајеви и рекламације у року од 15 дана шаљу се Администрацији и остали рукописи уредништву „Српског Сиона" у Карловце. За огласе, објаве и стечајеве плаћа се 10 филира од једног реда ситних слова. — Неплаћена писма се не примају. — Рукописа се не враћају.

Све спорове овога листа у ствари претплате или других потраживања решава котарски односно општински суд у Карловцима.

Издање и штампа: Српске Манастирске Штампарије у Ср. Карловцима 61. 1907.

СРПСКИ СИОН

Год. XVII. Број 3.

ЗВАНИЧАН ЛИСТ ПРАВОСЛАВНОГ СРПСКОГ АРХИЈЕРЕЈСКОГ СИНОДА МИТРОПОЛИЈЕ КАРЛОВАЧКЕ ЗА ДУХОВНЕ, ЦРКВЕНЕ И ЈЕРАРХИЈСКЕ СТВАРИ.

У Ср. Карловцима у недељу 21. Јануара 1907.

ЗВАНИЧНО.

МИТРОФАН

ПО МИЛОСТИ БОЖЈОЈ ПРАВОСЛАВНИ СРПСКИ ЕПИСКОП

НОВОСАДСКО-БАЧКИ, СОМБОРСКИ, СЕГЕДИНСКИ И ЈЕГАРСКИ,

КРАЉЕВСКО-СРПСКИХ ОРДЕНА ТАКОВСКОГА И СВЕТОГА САВЕ ВЕЛИКО-КРСТНИК.

свему пречасноме свештенству обојега реда и васколикоме благочастивом и љубазном народу Богом храниме епархије Наше благодат, милост и мир од Господа Бога и Спаса нашега Исуса Христа, а од наше смирености архипастирски поздрав и архијерејски благослов.

Нѣко и земля днесь пророчески да возвеселятся, ангели и человѣцы дѣйствомъ да торжествуютъ, якw Богъ во плоти явисѧ, сѣдящымъ во тмѣ и сѣни сѣдящымъ (стихира на литији.)

Све то са тако лепим и слатким хришћанској души речима приказује црквена песма велику радост данашњега дана, свеопћу неба и земље, духовно торжаство анђела и људи. Па са том песмом милопојном позивам и ја, архипастир твој, тебе Богом живим поверена ми мила паство, нека ти се данас при првом забрујању умилних звона, што Божић објављују,

мисао и срце откине са земље и њезиних јада и невоља, нека ти се слију са мојим мислима и осећајима у једну непомућену духовну радост, да прославимо бескрајну милост Божју, која је ево цео род људски спасла од пропасти, те посла нам на земљу Сина Свога Јединороднога, да нас очиста од греха и измири са Богом.

Живот је наш на овој грешној земљи, коју и св. Писмо плачевном долином назива пун брига и невоља, душу нашу притискују многе тешке и озбиљне бриге око опстанка нашега, зло за злим се ваља, па ипак вам јављам са анђелом, који је минуле ноћи преплашеним пастирима објавио највећи догађај у витлејемском вертепу, где ѥсли и приложисѧ чѣдо совершисѧ днесь, у чијој су близини они спокојно своја стада чували, те разагнао страх, који их обузе, када их је слава Господња обасјала: не бойтесѧ: се бо благовѣствую вамъ радость велїю, иже бѫдетъ всѣмъ людемъ. Ѩкы родисѧ вамъ днесь спасъ, иже есть Христосъ Господь, во градѣ Давїдовѣ (Лук. 2, 10—11).

Не бој се, паство моја, ма колико да је живот овај мучан и бедан, ма колико те зала и невоља сналазило, ма колико црна жалост дане живота твога загорчавала, не бој се, јер се *показа благодат и човекољубље Спаса нашега Бога* (Тит. 3. 4.)! Онај, који је тебе ради данас сишао на земљу, показао ти је и доказао је, да смрт над тобом више власти нема, да је ово плачевна долина само привремени пут, па ма често и кроз оштро трње, али за којим долази вечни живот у оним многим дивним становима у дому Оца Његова. Свако зло, које често у превеликој мери долази на слабога човека само је привремено искушење, са вољом Онога, који је над нама и вазда о нама промишља, да ти душу чисти, срце у свакој врлини челичи и за живот вечни спрема.

Небојте се! Душа ваша ваља данас да заборави све што је тешко, па испуњена радошћу божићном нека слави и хвали Владику душа наших, који данас у презрењу и сиротињи вељој тело наше узе на Себе и на Њему грехе наше понесе на страшну Голготу, да се греха опростимо а за правду живимо.

Радујте се дакле свиколици, јер је радост, коју данас небески весник, анђео Божји, објављује, не само радост преплашеним пастирима, но радост та пробија и границе свете земље палестинске, па прелазећи чак и преудаљене границе самога големога царства римскога, обухвата све људе по читавом шару земаљскоме, радост је она свима људима, ѩвисѧ бо благодать Бо́жїа спасительнаѧ всѣмъ человѣкомъ (Тит 2, 11).

Радујте се децо мала, ви нарочити љубимци Спаситеља нашега, који је вас са таком радошћу купио око себе и нежно благосиљао, ви једини чисти и невини у данашњем маловерном времену, јер је и Господ Исус Христос био дете, младенац, као што сте ви сада, и Њега је пречиста Мајка Његова на рукама својима носила и Он је најсветијим ручицама својим грлио пресвету Мајку Своју, као што ви то чините, и растао из године у годину као и ви.

Радујте се и ви, стари и млади, учени и прости, богати и убоги, јер никога не лишава радости те новорођени данас Богомладенац. Умилни звуци побожних песама из раздраганих груди: рождество твое . . . дѣва днесь . . . испуњавају данас једнако сјајне палате као и чађаве трошне кућице и најскривеније колебице миле паствe моје.

Па чак и у собицу дубоко растуженога или тешком бригом обузетога — где тишину нему прекида само болни уздах или очајни вапај — и на постељу телеснога болника нека допре опћа радост и торжаство духовно, јер и њима носи избављење од јада и ослобођење испод власти смрти црне новорођени данас Богомладенац.

А има ли веће туге и невоље веће од оне, која на данашњи дан опће духовне радости и свечанога торжаства грчи срца и натапа врелим сузама очи

оне несретне блаће наше, која одлучена од друштва нашега и лишена друштвених права, чаме у мрачним тамницама, удовољавајући правди земаљској. Њима не светли данас божићна свећа, за њих нема божићна колача, не чују радосне духовне песме божићне, нити многи од њих гледе и уживају у милом погледу лика драгих родитеља својих, нити их круже и грле мила браћа и сеје, верна љуба и драга дечица можда њихова; на њиховом дому можда нема данас мушке главе, која ће чесницу да преломи; — казна је њихова доиста страшна, но и они љуто увредише Бога и огрешише се о љубав према ближњему своме. Па и у њихове избе нека допре преко духовних пастира радосни глас данашњега дана, поздравље наше: *Мир Божји! Христос се роди! Воистину роди! Поклоните се,* и ви у избама вашим са данашњега дана радоснога, *Христу и Христову рождеству!* Те и ако је радост њихова помућена данас, што нису покрај најрођенијих и присних својих, ипак ће се ови сетити њих на данашњи радосни дан кад се буде ломила чесница и намењивала и њима, а сузним очима слати топле молитве Оцу небескоме за њих, да им милостиви Отац небески опрости тешке грехе и упути на прави пут живота, јер Црква Христова њих сматра као тешке душевне болнике, њих прати искрено саучешће онлемењенога вером Христовом срца нашега, а данашњи Богомладенац и њих ради дође на земљу, неизмерна милост Његова и за њих је спремљена, ако достојне плодове покајања допринели буду.

Па шта нам, љубазни моји, груди наше данас испуњава тако силном и свеопћом радошћу духовном? Та сам Бог, Цар над царевима и Господар над господарима овога света јавља се у телу ѥо тѡѣ ѥвѣрнѣх и сѣни сѣдѧщымѣ.

О бескрајна и највећа љубави Божја! Он свемогући, Он превечни, Господар неба и земље, узе на Себе трошно тело људско, те сиђе међу нас јаднике, који нисмо ништа друго до пусти прах и пепео. Дође као посланик неизмерне љубави Оца Свога према грешном човештву, да изврши велико дело спасења нашега јер је писано у св. Писму: *Богу тако омиље свет, да је Сина Својега Јединороднога дао, да ни један који га верује не погине, него да има живот вечни* (Јов 3, 16).

Зар није најјаснији и најочевиднији доказ те пренелике љубави и милосрђа Божјега, што је Сина Свога Јединороднога послао на земљу онда, када је она отрована и заражена прародитељским грехом у злу и незнању тако огрезла, да је побожни пророк Осија, са пуно разлога, завапити могао: *нема истине ни милости ни знања за Бога на земљи; заклињу се криво и лажу и убијају и краду, застрањује, и једна крв стиже другу* (4, 1—2).

И баш посред те страховите таме, која покриваше грешну земљу и која је обузела у души срцу све људе у то време, засја необична звезда над царским градом Давидовим и разагна пагубну ту таму са земље, која нађе ето велике милости у Господа свога и одјекнуше умилне песме весника Божјих кроз ноћну тишину, објављујући спасоносну вест од Бога помилованом човештву: слава ѵо вышнихъ Богѣ и на земли миръ ѵо человѣцѣхъ благоволенїе (Лук. 2, 14).

Па како дође, љубазни моји, Спаситељ наш међу нас? О томе нам анђео вели преплашеним пастирима: *и ето вам знака: наћи ћете дете повито где лежи у јаслима* (Лук. 2, 12)

Ето чујеш ли добро, сиротињо наша, која си у немаштини својој, у тешкој бризи за хлеб насушни, тако брза да ропташ на преблагога створитеља свога и да полетиш у зло друштво оних незадовољника, који помамно вичу на Бога твога; на веру твоју прадедовску, која је мученичком крвљу јуначких твојих прадедова запечаћена, за коју су они сва блага па и сам живот радо жртвовали; на цркву твоју светосавску Србине, која те је одржала и сачувала и која те и сад и увек, од колевке твоје почињући, као добра мајка, крепи и блажи изобиљем духовне хране своје, која те гласом звона својих на груди своје тако често себи призива

да те утеши и охрабри, али узаман, јер ти то не чујеш, не ћеш да га чујеш; а међутим, када би добро испитао праве узроке своје невоље, видети би морао, да је скоро увек у теби самом узрок у силним гресима, са којима Господа твога ваздa врећаш и срдиш, да је баш твој непаметни распоред и твоја погрешна управа узрок недаћама дома твога, худој сиротињи твојој.

Чујете ли свиколици, Син Божји долази на земљу у највећој сиротињи, у вертепу, простим јаслама, као дете, повито у сиромашне пелене.

На зашто бира Господ сиротињу и понижење при доласку свом на земљу, да нас од греха очисти а помрачени ум наш да нам просветли, да Бога познамо и да му истински служимо, када је Он свемогућ и када Му сва средства највеће славе земаљске у пуноћи својој на расположење стоје? Хоће нама, којима никада није доста земаљске славе ни земаљскога блага, да покаже и докаже ништавило њихово — пред праведним судом Његовим!

На ходите, љубазни моји, сви, — озарени светлошћу науке Спаситељеве а појући са небеским силама торжествене песме божићне, — у духу са пастирима витлејемским и са мудрацима са истока и поклонимо се, припаднимо и клекнимо пред јаслима, које скривају повито најдрагоценије благо наше, Избавитеља нашега.

Ходите, наслађујмо се величанственим призором, када Јединородни Син Божји сиђе, да нас подигне, — себе понизи, да нас узвиси, — својевољно сиротињу изабра, да множаством Својих небеских блага нас обаспе и кликнимо са анђелима: слава во вышнихъ Богу!

Те љубазни моји, уз благодарствене славопоје, изнесимо са дарима источних мудраца и побожних пастира витлејемских пред јасле, у којима се нас ради понижава Господ данас, сада и наше даре и то: чврсто обећање, да ћемо по примеру неизмерне љубави Божје, која је по величини својој далеко надмашила сва зла у гресима огрезлога човештва, уселити у срца наша узвишену љубав хришћанску, о којој тако гласно говори данас свака божићна песма, свака божићна молитва, те стати једном одлучно на пут злом духу мржње и раздора, који нас све непрекидно прати и са правога пута ка народној срећи сврађа.

Дајмо, љубазни моји, обећање, у сазнању недостојности наше за богато примљене плодове искупљења, да ћемо од сада боље и ревније вршити све дужности, које сам Бог од нас тражи, јер Он вели: имѣй запов҃ѣди мои и соблюдай ихъ, той есть любящій мя (Јов. 14, 21.); да ћемо у домове наше, а нарочито у срца младежине наше која данас на жалост у великом делу више није без прекора, усађивати праву побожност, љубав према Богу, поштовање према старијима и осећај стида пред свим оним, што је ружно и богомрско.

Настојте и ви, љубазни моји, свим силама својима, те у домаћем кругу вашем сузбијајте оне оно зло, *раскош и моду*, које се велико зло дубоко увукло у душу народну, те од њих болује цело тело народно, па немилице раскида у зноју лица нашега стечену имовину и снагу народну, раскопава темељ кућама вашим, те вас расељава у далеки бели свет, далеко од свете вам цркве и школе, далеко од гробова милих покојника ваших — у неповрат.

Дајте обећање, да ћете напуштати крчме, што развијају страст пијанства, која празни домове ваше и немилостиво коси ускоро задружну вашу, а пуни мрачне тамнице и гробља; упропашћује домова ваших имање и част, и навлачи срамоту и немаштину.

Настојте, кад год с куле храмова ваших одјекне мили глас звона што на молитву зову, да ћете хитати ка мајци цркви Светосавској, која ће вас ваздa крепити у добру а чувати од зла; а не ћете допуштати, да звоно звони глухим ушима, да у тврда срца дира!

Чувајте, љубазни моји, као очи у глави, цркву и школу те најглавније

стожере народнога нам биħа и напретка; не жалите, већ од уста откидајте, па им хитне потребе радо и вољно подмирујте.

Клоните се, љубазни моји, при расправљању црквеноопштинских и школских питања сваке гадне себичности, свађе и недостојнога протеривања, већ их у слози и љубави расправљајте, попуштајући и праштајући једно другоме, како би међу вама трајно царевао мир Божји и добра воља, које земљи и људима анђели над вертепом данас онако радосно објавише.

У то име: Сретан вам Божић! Сретна нова година! Па напивши се и пошкропивши се и освећеном водом Богојављенском да примите свиколици духа премудрости, духа разума, духа страха Божја, најпосле прославили у духовном радовању, по леποме српскоме обичају, и просветитеља српскога, архиепископа Светога Саву, великог нам код Бога заступника и покровитеља просвете и школе српске. Амин.

Дано у епископској резиденцији Нашој у Новом Саду на предпразништво Рождества Христова године 1906. од рођења Христова, а епископствовања Нашега осме.

Гореспоменути смирени епископ

МИТРОФАН.

Рукоположени.

По замолби Његова Високопреосвештенства г. Епископа темишварског ***Георгија,*** благоизволело је рукоположити Његово Високопреосвештенство г. Епископ будимски ***Лукијан,*** 14. о. м. у сабор ној карловачкој цркви ђакона кикиндског *Георгија Барбулова* за презвитера, који је изабран за систематизованог пар. помоћника у В. Кикинди.

Његово Високопреосвештенство, Г. Епископ Бачки ***Митрофан Шевић,*** благоизволело је свршеног богослова *Душана Димитријевића* из Суботице чино и правилно рукоположити у Новом Саду у светоуспенскоме храму дана 14. (27.) јануара 1907. за *ђакона,* који је одређен за ђакона при светођурђевском храму у Сомбору.

НЕЗВАНИЧНО.

Записник

дана 30. Новембра (13. децембра) 1906. године у Карловцима, одржане седнице епархијске скупштине архидијецезе карловачке на темељу решења архид. комин. одбора од 9. (22.) октобра 1906. г. бр. АО. 735/зап. ех. 1906., под председништвом Његово Светости Преузвишеног Господина *Георгија Бранковића* патријарха српског.

Број 1.

После одржаног призивања св. Духа састали се сви присутни скупштинари у гимназијској дворани, те пошто се је скупштина привремено конституисала, изабрав најстаријег по доби члана преч. г. Николу Савића за председника, а г. Стевана Бенина за перовођу, позива председник скупштину, да изабере изасланство, које ће Његову Светост, преузвишеног Господина Георгија Бранковића, као природног председника у скупштинску седницу позвати и допратити.

ad Број 1. У изасланство изабрани буду:

Анатолије Јанковић, Васа Муачевић, Илија Перкањански, Шандор Поповић, Др. Емил Костић и Др. Коста Радојчић.

Број 2.

Изабрано изасланство удаљује се из дворане, те после кратког времена враћа се натраг у скупштину пратећи Његову Светост.

На уласку у дворану буде дочекана и поздрављена Његова Светост са усклицима: „Живео“. — Његова Светост преузвишени Господин Георгије Бранковић заузима председничко место и отварајући скупштину, поздравља присутне следећим говором:

Поштована Господо Скупштинари!

Као што је познато, трогодишњи мандат епархијској скупштини нашој, истекао је 25. новембра ове године, услед чега је архид. адм. одбор по надлежној му дужности и праву, решењем својим од 9. (22.) октобра о. г. бр. АО. 735/зап. ех 1906. наредио, да се нова епархијска скупштина, у смислу постојеће привремене Уредбе о уређењу епархија, сазове, те је све подручне црквене општине позвао, да у опредељеном року нове изборе епархијских скупштинара обаве, како би се нова скупштина на данашњи дан овде састати и рад свој одпочети могла.

Избори су услед тога позива и наредбе у целој епархији на време обављени, списи о изборима стављени су на стол ове скупштине, а изабрани чланови како свештенички, тако и световни позвани су засебним позивницама, који су се, као што видимо, у леном броју позиву томе и одазвали.

И сада дозволите поштована Господо, да Вас све без разлике и сваког појединце, као верне и одане синове св. православне цркве, као духовни отац и старешина ваш, као председник по достојанству ове скупштине, поздравим искреном добродошлицом са жељом, да дело на које сте позвани и ради којега сте изабрани и овамо послани, познавајући свој делокруг и положај, на имајући на уму околности и прилике, у којима се налазимо и знати и хтети поверене вам послове хладнокрвно, размишљено, озбиљно и достојанствено sine ira et studio, а све у корист и добробит свете нам православне цркве, школе и просвете, ради доброга реда и поретка, а на опште задовољство драгог нам народа српског, који вас је у тој цјели и намери бирао и овамо послао, расправљати, решавати и у добар ред приводити.

У то име дакле поздрављајући Вас још једанпут најтоплије, проглашујем скупштину отвореном“.

ad Број 2. Скупштина прихвата говор Његове Светости и поздравља га са усклицима: „Живео!“

Број 3.

Председник Његова Светост позива скупштинаре, да предаду своје веровнице, односно позивнице.

ad Број 3. Присутни скупштинари предају веровнице, односно позивнице и то г. г.:

Араницка Петар, Араницки Сима, Др. Бабић Миливоје, Белић Даша, Бенин Стеван, Богдановић Лазар, Булић Мирко, Благојевић Жарко, Василић Тоша, Весељиновић Стеван, Возаревић Урош, Врховац Радивоје, Др. Гајић Душан, Глумац Богдан, Грујић Јован, Грујић Милош, Давидовић Ђока, Ђурић Урош, Зеремски Иларион, Игњатовић Раја, Иванић Ђорђе, Јанковић Анатолије, Јанковић Никола, Јаношевић Стеван, Јеловац Петар, Јеремић Јован, Кикановић Матија, Коларовић Славко, Коларовић Ђорђе, Константиновић Васа, Кузмановић Максим, Др. Костић Емил, Др. Красојевић Ђорђе, Кракановић Младен Лацковић Ђока, Латинкић Васа, Максимовић Георгије, Манојловић Живко, Маленковић Миша, Магарашевић Душан, Муачевић Васа, Мауковић Спиридон, Матић Јефта, Др. Михајловић Миша, Машировић Иван, Мркшић Живан, Марковић Радослав, Др. Николић Лаза, Николајевић Стеван, Новковић Милош, Обрадовић Владимир, Павловић Митрофан, Перкањански Илија, Пецић Љубомир, Петковић Јефта, Др. Петровић Мита, Петровић Давид, Поповић Шандор, Поповић Ђорђе, Попић Сергије, Др. Протић Момир, Протић Драгутин, Др. Радивојевић Јован, Др. Радојчић Коста, Рајић Јефта, Рајковић Милан, Др. Ристић Лука, Савић Ђока, Савић Никола, Сладојевић Ђока, Станић Жарко, Станисављевић Влајко, Стојковић Гиша, Стојковић Жарко, Стојановић Коста, Татић Јован, Теодоровић Сава, Тодоровић Лазар, Чвамић Никола и Шумановић Илија.

Број 4.

Председник Његова Светост позива скупштину, да изабере верификациони одбор.

ad Бр. 4. Скупштина једногласно бира у верификациони одбор: Др. Ђорђа Красојевића, Дра Мишу Михајловића, Дра Миливоја Бабића, Дра Јована Радивојевића, Јована Татића, Васу Муачевића, Дра Лазу Николића, Дра Миту Петровића, Лазара Богдановића, Стеву Веселиновића, Саву Теодоровића, Сергија Попића, Шандора Поповића, Радослава Марковића, Владимира Обрадовића.

Председник Његова Светост издавши изабраном Одбору веровнице, односно позивнице, као и поднесене протесте против избора световних скупштинара у Земуну, одгађа седницу на $^1/_4$ сахата.

Број 5.

Председник Његова Светост отвара седницу.

Известилац верић. одбора др. Мита Петровић јавља, да се верић. одбор конституисао, изабрав за председника дра Ђорђа Красојевића, а њега за известиоца.

Известилац верић. одбора извештава, да је верић. одбор једногласно решио, да се скупштини предложе на оверовљење сви изабрани скупштинари, а протести да се одбију. Избор у Земуну и ако је препоран, јер општина није организована, изабрани тамо скупштинари нека се ипак оверове, док сабор ово питање мериторно не реши.

ad Број 5. Према предлогу верификационог одбора верификују се сви изабрани скупштинари

Број 6.

Председник Његова Светост ставља на дневни ред конституисање скупштине, односно избор потпредседника и перовође.

Др. Јован Радивојевић предлаже за потпредседника Васу Муачевића, а за перовођу дра Луку Ристића.

Председник Његова Светост наглашује, да по саборском пословнику мора бити 4 перовође.

ad Број 6. Скупштина једногласно бира за потпредседника Васу Муачевића, а за перовође Дра Луку Ристића, Јефту Магића, Влајка Станисављевића и Стевана Бенина.

Број 7.

Председник Његова Светост извештава, да на скупштину нико није поднео извештај, предлог, нити друге поднеске.

ad Број 7. Скупштина узима на знање.

Број 8.

Председник Његова Светост ставља на дневни ред избор одбора за дневни ред.

ad Број 8 На предлог Шандора Поповића бира скупштина једногласно у одбор за дневни ред: г. г. Др. Мишу Михајловића, Дра Миливоја Бабића, Васу Муачевића, Др. Лазу Николића и Радослава Марковића.

Број 9.

Др. Јован Радивојевић пита, зашто нису овој скупштини поднесени извештаји о раду појединих епарх. одсека?

Председник Његова Светост одговара, да је архид адм. одбор закључио, да епарх. одсеци поднесу своје извештаје Сабору, будући да овој скупштини нису одговорни, јер ова их није ни изабрала. Ако сад Сабор нареди, да одсеци имају поднети извештаје овој епарх. скупштини, може их она претрести.

Др. Миливоје Бабић не усваја становиште Његове Светости, упозоравајући на то, да и Саборска одбор подноша извештаје и овом Сабору, који га није бирао. — Тражи, да се поднесу извештаји епарх. одсека.

Васа Муачевић доказује, да извештаје епарх. одсека има права да претреса она скупштина, која им је мандат дала.

Др. Миша Михајловић констатује, да у закону нигде не стоји, да су епарх. одсеци одговорни само оној скупштини, (која им је мандат дала) која их је бирала и предлаже, да одбор за дневни ред у тој ствари свој предлог донесе.

Председник Његова Светост наглашава, да одбор за дневни ред има да решава само оно, што је скупштини на писмено предложено.

Др. Миша Михајловић подноси писмени предлог, да се још у овом заседању бирају епарх. чиновници, да се бирају нови одсеци.

Стеван Бенин предлаже у име српских вероисповедних учитеља из Хрватске и Славоније, да се умоли и епарх. ова скупштина и Сабор, да регулишу питање мировине и дотације срп. народних учитеља.

Председник Његова Светост тражи, да се и овај предлог на писмено поднесе.

ad Број 9. Скупштина закључује ове предлоге уступити одбору за дневни ред.

Затим председник Његова Светост затвара седницу у $^3/_4$1 сахат и одређује наставак исте за 3 сахата после подне.

Број 10.

Председник Његова Светост у заказано време отвара седницу и ставља на дневни ред извештај одбора за дневни ред.

Васа Муачевић јавља, да се одбор за дневни ред конституисао и њега за председника изабрао, а за известитеља Др Миливоја Бабића.

Известилац Др. Миливоје Бабић извештава да је одбор за дневни ред установио следећи дневни ред:

1. Избор епархијских одсека.

2. Предлог дра Мише Михајловића о избору епарх. чиновника.

3. Предлог Стевана Бенина за препоруку Сабору молбе учитеља због питања учитељске мировине и дотације.

4. Предлог Богдана Глумца за молбу Сабору ради ревизије школске уредбе.

5. Предлог Радивоја Врховац за потребне оправке на срп. вел. гимназији у Карловцима.

6. Предлог Ђорђа Поповића, да се подижу српске вероисповедне школе у Тројединци.

7. Интерпелација Дра Јована Радивојевића ради поднашања скупштини извештаја епарх. одсека од године 1993. до 1906.

Председник Његова Светост изјављује да нема ништа против горе истакнутога дневнога реда, али моли скупштину, да то небуде преседенс. Сваки ће предлог има писмено поднети председништву.

ad Број 10. Скупштина прихваћа по одбору за дневни ред предложени дневни ред и изјаву Његове Светости.

Број 11.

Председник Његова Светост ставља на дневни ред избор епарх. одсека и позива скупштину, да изабере скрутаторе.

ad Број 11. Скупштина бира у скрутинијум: Дра Лазу Николића, Шандора Поповића, Јована Татића и Радослава Марковића.

Број 12.

Јован Јеремић изјављује, да је против тога, да се у школски одбор бира више учитеља од двојице, као што је то у 30.члан ку епархијске уредбе наведено. Закон изреком наређује, колико из ког сталежа чланова у појединн одсек има да уђе.

Др. Миливоје Бабић тумачи, да је законодавац у споменутом 30. члану епарх. уредбе хтео осигурати учитељима најмање два места, а никако није ишао за тим да се несме више од 2 учитеља бирати.

Председник Његова Светост ставља на гласање предлог Јеремићев и дра Миливоја Бабића.

ad Број 12. Скупштина са великом већином гласова усваја тумачење др. Миливоја Бабића о §. 30. епархијске уредбе.

Број 13.

Иларион Земски огрђује се против закључка здружених странака, да се калуђери не бирају у одеске.

Председник Његова Светост констатује, да у данашњој скупштинској седници није било речи против калуђера и сваки може гласати на кога хоће.

ad Број 13. Скупштина усваја изјаву Његове Светости.

Број 14.

Председник Његова Светост позива скупштину, да реши о броју чланова епарх. одеска и како да се гласа.

Др. Миша Михајловић предлаже да број чланова у Конзисторији и у админ. одбору буде 24, а у школском одбору по §. 129. школске уредбе од 1872. 15 чланова, а да се за сва три одсека ујаданнут бира посебном гласаницом.

ad Број 14. Скупштина једногласно усваја предлог Дра Мише Михајловића.

Број 15.

По обављеном скрутинију и на основу извештаја одбора за скрутинијум проглашује председник Његова Светост, да су изабрани:

I. за чланове конзисторије од свештенства протојереји: Урош Ђурић, Сава Теодоровић и Лазар Богдановић; пароси: Паја Зековић, Влада Обрадовић, Радослав Марковић, Сима Арапицки са 68 гласова; Антоније Апостоловић Јован Магарашевић, Петар Милојчић, Јован Бута, Илија Шукановић са 67 гласова; а од световних: Др. Душан Поповић, Др. Миша Анастасијевић, Др. Лаза Николић, Др. Милош Николајевић, Др. Влада Чобанић, Др. Жарко Миладиновић, Др. Миливоје Бабић и Др. Јован Радивојевић са 68 гласова.

II. за чланове административног одбора изабрани су од свештенства: Протојереј Миливоје Милошевић, пароси: Сава Петковић, Јефта Матић, Ђорђе Коларовић, Ђорђе Иванић, Ђорђе

Максимовић, Евгеније Дамњанов и Милан Младеновић са 65 гласова; а од световних: Др. Лука Ристић, Јован Татић, Др. Младен Лисавац, Јован Ђуричић Биорац, Др. Светислав Новак, Жарко Станић, Лаза Обреновић, Паја Стојшић, Никола Јанковић, Коста Тсодоровић, Др. Емил Костић, Васа Мучевић, Стеван Весезиновић, Шандор Поповић, Ђорђе Петровић, и Др. Милош Мојић, са 65 гласова.

III. У школски одбор изабрани су са 59 гласова: свештеници Васа Латинкић и Григорије Николић; учитељи: Ђена Кротин, Богдан Ђурђевић, Радован Малушев, Стеван Бенин, Богдан Глумац, Милош Грујић, Жарко Благојевић; Радивоје Врховац, Паја Марковић, Милан Будисављевић, Др. Душан Гајић, и Др. Лаза Поповић.

Председник Његова Светост констатује, да је у школски одбор изабрано више од 2 учитеља, наиме 6 учитеља, а оваким избором повређен је закон. Моли скупштину да одустане од изабраног броја учитеља и да у школски одбор бира само 2 учитеља. Не буде ли пак хтела скупштина то учинити, даје председник — Његова Светост — одвојено мишљење, које се има у записник увести.

ad Број 15. Скупштина остаје при обављеном избору учитеља у школски одбор и прима одвојено мишљење Његове Светости, да се уведе у записник.

Број 16.

Председник Његова Светост ставља на дневни ред предлог др Мише Михајловића, да се изаберу још у овом заседању нови епархијски чиновници.

Др. Миша Михајловић остаје при свом предлогу, али га у толико мењује, да се има сазвати епархијска скупштина у месецу фебруару 1907. путем стечаја расписати до те скупштине за попуњење места фишкала и бележника, када ће се и избор обавити. Тој истој фебруарској скупштини имају се поднети и извештаји епархијских (власти) одсека и они предмети за које је прошла скупштина закључила и одборе изабрала.

Председник Његова Светост јавља, да оваки одбори више не постоје, нити су радили, па ни одбор за израду скупштинског пословника.

Др. Миливоје Бабић предлаже да се бира одбор за израду скупштинског пословника.

ad Број 16. Скупштина једногласно усваја предлог дра Мише Михајловића, а на предлог др. Миливоја Бабића бира у одбор за састав пословника: Јована Јеремића, Лазу Обреновића, Др. Ђорђа Красојевића, Др. Мишу Михајловића и Милана Будисављевића.

Број 17.

Чита се предлог Стевана Бенина: „да епархијска скупштина умоли вис. срп. нар. црквени Сабор, да иста приликом овог заседања регулише питање мировине и дотације срп. нар. учитељства у Хрватској и Славонији".

ad Број 17. Скупштина једногласно прихвата овај предлог, да се са препоруком поднесе високом Сабору.

Број 18.

Чита се предлог Богдана Глумца: 1. да се умоли високи Сабор, да приликом овог заседања узме у претрес школску уредбу од 1872. године, дисциплинарна правида, и стручни школски надзор; 2.) да узакони, да сви ћирх. школски референти имају у срп. прав. нар. црк. Сабору саветујући а главни школски референт и решавајући глас".

ad Број 18. Скупштина једногласно прихвата овај предлог, да се са препоруком поднесе високом Сабору.

Број 19.

Чита се предлог Радивоја Врховца: да се на основу чл. XVIII. привремене епарх. уредбе и из ове сл. епарх. скупштине поднесе молба високом срп. нар. црк. Сабору, да за време свога заседања изабере стручну комисију, која би се уверила о недостацима уређења и наметштаја ове срп. вел. гимназије, те према извештају те комисије, да високи Сабор вотира већу своту из расположивих средстава на потребне измене и оправке".

ad Број 19. Скупштина једногласно прихвата овај предлог, да се са препоруком поднесе високом Сабору.

Број 20.

Чита се предлог Ђорђа Поповића: „да се за потпомагање акције око отварања српских народних школа одреди једна свота у прорачуну архидијецезалног фонда, по могућству толика, да се из ње могу давати потпоре за зидање школских зграда, — уједно да се учине потребни кораци око укидања сметња, које стоје

на путу тој акцији, наиме да се 98. и односно 34. §. земаљског школског закона тако растумачи, да су Срби православни и од т. зв. земаљског школског намета ослобођени, ако уздржавају српску народну школу; да се политичне општине упуте, да српске народне школе из заједничког иметка, дакле и из дохотка т. зв. потрошарине према броју школске деце сразмерно морају испомагати и да се омогући претварање комуналне школе у вероисповедну путем споразума између политичне и црквене општине".

Васа Мутавчић изјављује, да у ствари срп. вероиспов. школа постоји представка, предана земаљском Сабору у години 1892. Предлаже да народно-црквени Сабор пожури решење те представке на земаљском Сабору.

ad Број 20. Скупштина једногласно прихвата ове предлоге, да се са препоруком поднесу високом Сабору.

Број 21.

Др. Јован Радивојевић чита односни чланак из привремене епарх. уредбе, који наложе, да су епарх. одсеци дужни поднети епарх. скупштини своје извештаје, а о раду своме.

Доказује да и ова скупштина има права да претресе извештаје прошлих одсека. Констатује да законска новела од 1902. године, која се односи на допуну и тумачење привремене епарх. уредбе не гласи тако, да су и епарх. одсеци једино Сабору одговорни, већ да гласи, да су само епархијске скупштине одговорне Сабору. Стога предлаже да ова скупштина закључи, нека се епарх. одсеци позову, да како извештаје од год. 1890—1903., тако и извештаје од 1903. до данашњег дана, имају поднети овој епарх. скупштини на претрес у скупштинској седници, која се има састати у фебруару 1907., а према предлогу Дра Мише Михајловића.

ad Број 21. Скупштина једногласно прихвата овај предлог, изваштаји епарх. одсека имају се штампати и поднети првом, (идућем) — која дође, — заседању епарх. скупштине.

Број 22.

Председник Његова Светост проглашујући дневни ред исцрпљеним и захваљујући скупштинарима на труду њиховом и доброј вољи.

ad Број 22. Затвара седницу.

Закључено и потписано:

Председник:
Георгије Бранковић
Патријарх.

Перовође:
Вл. Станисављевић
Др. Лука Ристић
Стеван Бопин

Извештај

о раду седнице Архид. конзисторије држане у Карловцима дне 19 септембра (2. октобра) 1906. под председништвом Његове Светости Преузвишеног Господина *Георгија*, срп. патријарха.

Извештена су путем окр. протопрезв. звања сва овоподручна парох. звања ради уведења у свој циркулярни протокол, да је св. Архијерејски Синод на непосредно тамо поднесену преставку срп. правосл. парох. звања у Осеку ради доношења начелне наредбе у погледу сахрањивања самоубица, оставио да се и даље слободно поступа у том погледу — не издав никакву начелну одлуку или наредбу — по црквеним прописима, с тим, да се свештеник, ако не зна, како да поступи, односно ако не зна, да ли је у дотичном случају самоубиство, има обратити надлежном епископу дијецезану за упутство.

Поводом тим, што је св. архијерејски Синод на преставку ове конзисторије, да се за све епархије ове карловачке митрополије статутом уреди питање надгледања односно подељивања црк. столова, оставио привремено уређење овог питања епархијским конзисторијама са одобрењем надлежног епископа дијецезана, одређена је по овој конзисторији комисија за састав таквог статута за подручје ове архидијецезе, а члановима исте именовани су: окр. протопрезвитер Карловачки Јован Јеремић, затим протојереј Василије Константиновић, парох у Карловцима, те јереј Радослав Марковић, парох у Инђији, а нотој је приделећ и бележник ове конзисторије патр. протођакон Макарије Гаврилов.

Узет је на знање високи допис св. архијерејског Синода да се је услед молбе епарх. конзисторије Пакрачке, обратио на висок кр. зем. владу, одео за богоштовље и наставу с молбом, да учини расположење, да се по Његовој Светости одобрени обрасци за позовсл. иконе умноже и потребан број отисака од сваког тог обрасца достави Његовој Светости и осталим епарх. конзисторијама у ту сврху, да се при одобравању икона приликом грађења нових иконостаса потребна упорећења чинити

хогу, а да висока кр. зем. влада тој молби св. Синода удовољила није, јер да стоји томе на супрот право власности тих сликара.

Извештена су путем окр. протопрезвитерских звања сва овоподручна парохијска звања те ман. управе, да је св. архијерејски Синод обавиром на потребу, да свештенство ове правосл. срп. митрополије стоји у непрекидној вези и додиру са звањичним органом свога архијерејскога Синода, као своје духовне власти, одлучно путем архидијецезалне и осталих епархијских конзисторија наложити парох. звањима и манастирским управама да се годишње преплаћују и држе „Срп. Сион“ као звањични лист св. архијерејског Синода православне срп. митрополије карловачке.

Извештена су сва парох. звања о одлуци св. архијерејског Синода у погледу свеђења Богојављенске водице, по којој је св. архијерејски Синод одлучио, да се у погледу том и надаље остави стање какво је сада, а не издаје никаква општа наредба, те у колико би било потребно какво упутство у том питању, ваља исто затражити од својег дијецезана.

Уважена је молба срп. правосл. епрх. конзисторије будимске, да јој се на привремено опслуживање парохија у њој, у свештенству оскудној дијецези додеље три јеромонаха на овоподручних фрушкогорских манастира и то: Неофит Сабадош јеромонах ман. Мале Ремете, Викентије Себишановић, јеромонах ман. Раковца и Гаврил Зарић ман. Хопова, те су подједно та три јеромонаха путем својих ман. управа позвани, да се на место свога новог опредељена што пре упуте.

Одбијен је Љ. П. и Н. Д. свршт. богослови с молбом ради посредовања код кр. зем. владе за подељење veniam aetatis, будући да исти нису по овој конзисторији ни за какву администрацију парохије одређене, те да према томе отпада и потреба препоруке за поделење опроста година.

Уручен је Григорију Микићу, свршт. богослову из Мартинаца декрет кр. зем. владе, одела за богоштовље и наставу, којим се исти поставља за вероучитеља на кр. малој реалној гимназији у Митровици.

На молбу саб. одбора, да конзисторија ова шаље извештаје о седницама својим и уредништву Срп. Митрополијског Гласника ради обнародовања, извештен је исти, да му се тој молби удовољити не може, будући да је то св. Арх. Синоду лист Срп. Сион одређен званичним органом за духовно црквене ствари, које су у делокругу конзисторије, у ком сва конзисторија као у свом званичном органу извештаје своје о седницама већ штампа.

За вероучитеља на вишој грађ. школи у Петроварадину постављен је јерej Лазар Сабовљевић, протопрезвитерски помоћник у Карловцима, који је међутим остављен на месту досадањег свог службовања, а досадањи вероучитељ на истој тој школи је од те дужности разрешен.

Упућена је срп. правосл. црквена општина у Т. поводом њезине молбе за разјашњење у погледу подељивања црквених столова, да црк. столове издаје црк. одбор у споразуму са месним свештеником и то што старијим заслужним, а уз то религиозно моралним људима не у најам, но бесплатно али нко дотичник жели може цркви књиг прилог даровати.

Препоручена је свим парох. звањима као помоћно средство при катихизацији књига јереја Владимира Милутиновића пароха у Јамени под насловом „Катихезе за први разред основне школе“ издане дозволом Његове Светости Преузвишеног Господина Георгија Бранковића, Архиепископа Карловачког, Митрополита и Патријарха српског.

Расписан је стечај на упражњеју парохију I. плаћев. разреда односно на сист. парох. места IV. плаћев. разреда у Мартинцима, а за привр. администратора те, смрћу јереја Станимира Будима, упражњене парохије, постављен је јерej Петар Микић сист. парох. помоћник у Мартинцима.

У бракоразводним парницама донесено је 75 одлука и 3 осуде.

Извештај

о раду седнице Архид. епарх. конзисторије држане у Карловцима дне 10. (23.) октобра 1906. под председништвом Његове Светости Преузвишеног Господина *Георгија*, срп. Патријарха.

Узета је на знање, те је уведена у циркуларни протокол ове конзисторије и свих овоподручних манастирских управана ради истог поступка саопћена одлука св. архијерејског Синода у погледу уређења одношаја између јеромонаха као управитеља манастира и манастирске братиње у духовно црквеном и дисциплинарном погледу, по којој је св. архијер. Синод савезно са овопредметним одредбама: „Правила за монахе у опште у правосл. српске митрополије карловачке“, а која су правила прописана синодалним одлукама и наредбама од 29. марта 1899. год. под број: М. 196/сни 23. ех 1899. постакао да сва права и дужности манастирског настојатеља припадају и зав. манастирским управитељима који се за привремене администраторе на управу манастира постављају и остају као јеромонаси изузев некоја виша, почасна права, која су спојена са сталним настојатељством, односно са игуманским чином; по привр. манастирски управитељи имају у својем манастиру код богослужења предност пред свештеницима, који стоје са њима на истом (презвитерском) степену.

Узето је на знање рукоположење Сретомира Ђурића, свршт. богослова за ђакона, а потом за презвитера, који је одређен за личног помоћника протојереју Урошу Ђурићу, пароху у Винковцима.

Поводом упита кр. зем. владе, одела за богоштовље и наставу, да ли би се ова конзисторија противила, ако би подручни јој свештеници, који осим српског знају још који други језик, предавали у основним школама осим српског уз награду још

и тај други језик, извештена је иста, да се ова конзисторија том предлогу кр. зем. владе не противи, те је у сврху састављен и кр. зем. влади на употребу одослат списак оних свештеника, који осим српског знају још који други језик.

Узет је на знање извештај Архид. Адм. Одбора о изборима и сазиву нове епархијске скупштине, те је тим поводом позван бележник конзисторијални да извештај о раду ове конзисторије за време од г. 1903—1906. сачини.

Од пријављених кандидената приступили су избори пароха у Трпињи: јереји Влајко Станисављевић, адм. парохије у Трпињи, Милорад Мијатовић, адм. парохије у Маринци Петровцима и јереј Стеван Кнежевић, адм. парохије у Маркушици.

Није уважена молба јереја Д. С. адм. парохије у М., којом моли, да се вођење тамошњег парохијалног звања од њега одузме и повери сист. парох. помоћнику у истом том месту јереју Д. Р. као старијем по рукоположењу, да је конзисторија ова у том предмету донела већ сходно своје решење, те је подједно исти молитељ упућен, да се у будуће клони таких поднесака, који донекле у себи садрже критиковање конзисторијалних решења.

Уступљен је кр. зем. влади молба парох. звања у Вери о накнадном убележењу у матице крштених Д. Г. из Вере, о којем у матицама нема нигде ни спомена, а чија је идентичност, међутим, другим начином доказана, те је подједно кр. зем. влада умољена да на питање ово расправу одреди и о том извештај свој овој конзисторији поднесе.

Издата је сведоџба о месту и времену учитељског службовања Давиду Мишићу, учитељу у миру у сврху постигнућа мировине.

Одбијена је као беспредметна пријава В. М. председника срп. православ. црквено-оп̂ињне у Б. против тамошњег администратора парохије ради рекурирања овог на кр. уг. министра председника.

У брачоразводним парницама донесено је 35 одлука и *3* осуде.

Извештај

о раду пленарне седнице Архид. Конзисторије, Архид. Адм. Одбора и Архид. Школ. Одбора, држане у Карловцима дне 11. (24.) Јануара 1907. год. под председништвом Његове Светости Преузвишеног Господина *Георгија* срп. Патријарха.

Горе означеног дана састадоше се у свечаној дворани српске вел. гимназије у Карловцима ново изабрани чланови сва три епархијска одсека Архидијецезе у пленарну своју седницу ради конституисања и одређивања турнуса, по којима ће се у седници своје састајати.

Након поздрава Његове Светости приступило се конституисању Архид. Адм. Одбора, те је за потпредседника истог одбора тајним гласањем изабран *Лаза Обреновић*, градски сенатор на Карловцима. Архид. се Школски одбор, међутим, није овога пута конституисао, будући да је Његова Светост против незаконитог избора тога одбора на последњој епархијској скупштини Архидијецезе уложила свој приговор на високи сабор, те је тако до решења саборског у том предмету тај избор стављен in suspenso.

За тим се приступило установљивању турнуса за остала два епархијска одсека тј. архид. конзисторију и архид. админ. одбора, те су за архид. конзисторију чланови у турнусе подељени овако: У *први турнус*: протојереј Јован Јеремић окр. протопрезв. у Карловцима; протојереј Лазар Богдановић, парох у Осеку; јереји: Влада Обрадовић, парох у Адашевцима; Антоније Апостоловић, парох у Кленку; Др. Миливоје Бибић, одветник у Земуну и Др. Влада Чобанић, одветник у Митровици. У *други турнус*: протојереј Иван Машировић, окр. протопрезвитер митровачки; протојереј Сава Теодоровић проф. катихета на кр. вел. реалној гимназији у Земуну; јереји: Радослав Марковић, парох у Иињији, Јован Магарашевић, парох у Чепину; те Др. Жарко Миладиновић одветник у Руми и Др. Душан Поповић, одветник у Митровици. У *трећи турнус*: Протојереј Илија Перкићански, администратор протопрезвитерата вуковарског; протојереј Урош Ђурић, парох у Винковцима; јереји Паја Зековић, парох у Карловчићу; Симеон Арапицки, парох у Ст. Пазови; Др. Јован Радивојевић Вачић, одветник у Земуну; Др. Лазар Николић, одветник у Вуковару. У *четврти турнус*: протојереј Никола Савић, администратор протопрезвитерата земунског; јереји: Петар Милојчић, парох у Тењи; Илија Шумановић, парох у Моровићу; Јован Бута, парох у Бачинцима; Др. Миша Анастасијевић, одветник у Винковцима и Др. Милош Николајевић, одветник у Руми.

За администрativни одбор подељени су чланови у турнусе овако: У *први турнус*: Протојереј Миливоје Милошевић, парох у Шиду; јереј Евгеније Давјанов, парох у Прогару; Жарко Станић, железничар у Вуковару; Др. Емил Костић, лечник у Шиду; Ђорђе Петровић, лекарник у Митровици и Јован Татић мерник у Руми. У *други турнус*: Јереји: Милан пл. Младеновић, администратор парохије у Суботишту, Сава Петковић, парох у Добановцима; Др. Милош Мојић, лечник у Митровици; Лазар Обреновић град. сенатор у Карловцима; Др. Лука Ристић, лечник у Земуну; Паја Стојшић, посједник у Иригу. У *трећи турнус*: Јереји: Ђорђе Иванић, парох у Малој Вашици; Јефта Матић, парох у Сурчину; Јован Ђуричић Биорац, трговац у Руми; Васа Мутавчић, железничар у Осеку; Др. Светислав Новак, одветник у Вуковару и Стеван Веселиновић, железничар у Винковцима. У *четврти турнус*: Јереји: Ђорђе Коларовић, парох у Вел. Радинцима; Ђорђе Максимовић, парох у Черевићу; Никола Јанковић трговац у Винковцима; Др. Младен Лисавац одветник у Иригу; Шандор Поповић, железничар у Осеку и Коста Теодоровић, трговац у Винковцима.

Уважена је писмена оставка *Др. Милоша Николајевића* одветника у Руми на чланству у архид. конзисторији, те ће се на место њега у епархијској

скупштини, која се по закључку прошле епарх. скупштине има у фебруару т. г. састати друго лице изабрати.

Извештај

о раду седнице епарх. конзисторије вршачке од 23. новембра (6. децембра) 1906.

На извештај Њег. Високопреосвештенства г. епископа дицезана Гаврила, да је парох дупљајски Н. М. умро, указују му чланови дужан пијетет устајањем и усклицима: слава му! — На позив високосл. саборског одбора, дата је истом информација у погледу потребе припомоћи администраторима парохије у Взајковцу, те је молба истих администратора препоручена. — Повраћене су јеревима М. И. адм. у Луговету и П. Ј. л. парох. помоћ. у Врачевгају молбе им за полагање стеч. испита, да их поново поднесу кад наврше годину дана праксе. — Наређена је истрага у спору између окр. протопрезв. бело-црквапског К. Ц. и протопрезв. му капелана Д. С., пошто се из списа није могло констатовати право стање ствари. — Узето је на знање саопћење председништва стеч. испитне комисије о томе, да је ј. Д. С. протопрезв. капелан положио стечајни испит с „добрим“ успехом. — Изасланта су изасланицу, да прикупе историје осн. школовања из оних општина, којих парох. звања исте још нису поднеле. — Позван је ј. Г. П. парох добрички, да уток против овдашње односно одлуке М. Ц. Савета у погледу једномес. свештеније непосредно поднесе и да о томе доставерно извести ову конзисторију, иначе ће се приступити извршењу пресуде. — Умољено је поджупанско звање за извештај, шта је учињено у погледу затварања крчме у Лесковци која је у непосредној близини цркве. — Узет је на знање извештај референтов, да су услед пријаве ј. Г. К. да задржава парохију у Потпорњу сви заинтересовани извештени, те да је према томе ј. С. Т. постављен за администратора у Вел. Средишту. — Публикована је заинтересованима пресуда М. Ц. Савета о разводу брака између И. М. из Сакула и М. рођ. В. из Бараиде, — Саопћена је заинтересованима одлука М. Ц. С. којом је уважен уток ј. Ј. М. и С. Ц. из Вршца у ствари замењивања окр. протопрезвитера вршачког у парох. му дужностима за време протопрезитерских му визитација. — Узето је на знање расположење окр. протопрезвитера белоцрквапског у погледу привр. постављања на смрћу ј. Н. М. уражњену парохију Дупљаји за администратора ј. Д. Ш. пароха јасеновачког, те услед тога није уважена молба ј. А. М. личног парох. помоћника у Избашту, да буде за адмпн. дупљајског постављен. — Позвана је М. Д. из Ст. Молдаве, да пошље оверовљен превод одлуке М. Ц. Савета на мађ. језик, да би се исти могао услед оног утока на кр. уг. министарство кул-туса против одлуке М. Ц. Савета у ствари њене тужбе на ј. В. Н. пароха ст. молдавског, одаслати Њег. Светости. — Потврђен је избор ј. С. А. за пароха идворског. — Позван је ј. Е. Ђ. админ. парохије у Д. Љупкови да поднесе тачнији извештај односно изјашњење на пријаву поджупанског звања краш.-северинске жупаније у погледу нетачног настављања списа војних обвезника. — Уступљена је Њег. Високопреосвештенству г. епископу дицезану Гаврилу на решење молба црк. општине у Орешцу, да им за пароха буде постављен ј. Ј. М. румунски парох из Јабуке уз предлог да Њ. Високопреосвештенство ту молбу одбије. — Узет је на знање извештај Његов. Високопреосвештенства г. епископа дицезана Гаврила о одликовању окр. протопрезвитера вршачког Б. П. надбедреником, ј. Ј. П. пароха ботошког и ј. Д. Р. сист. п. пом. панчевачког црвеним појасом и јером. С. В. нахесника ман. Златице камилавком од кадифе. — Саопћена је ј. Ј. П. пароху у Црвеној Цркви одлука високосл. С. Одбора о узимању на знање молбе реченог јереја, да је толико оздравио, да повлачи молбу своју за пензионовање. — Поднесен је високосл. С. Одбору извештај, да је Ј. уд. иза пок. ј. Ј. С. пароха идворског до смрти реченог јереја у брачној вези с њиме била, ради издавања јој мировине. — Саопћена је Л. уд. Б. свештен. удовици из Делиблата одлука високосл. С. Одбора о поделељу јој припомоћи из мирод. фонда у износу од 120 К. — Уступљен је овоепарх. адм. одбору на решење пријава ј. Г. П. пароха добричког против одлуке општине добричке у ствари не оправљања му парох. стана. — Узета је на знање одлука високосл. С. Одбора о стављању у течај припомоћи ј. С. Љ. адм. парохије у Јабуци и не стављања у течај припомоћи јером. С. В. админ. парохије у Златици, ради тога што је припомоћ црквп. опћ. златичкој одређена под условом ако у Златици пароx изабран буде. — Упућен је ј. Е. Ђ. дољупковачки да даде упутство тамошњем црквп. одбору, у погледу искорењивања обичаја бракосочетања без венчања само присуствовањем св. литургији. — Издата је на изјашњење ј. М. Р. пароху и Г. Ђ. сист. парох. помоћнику у Опову пријава кр. шк. надзорништва торонталске жупаније о честом изостајању им са часа катихизације. — Умољено је кр. уг. министарство културе за исправак матице крштених у Панчеву при црква. пресв. Богородице од год. 1893. бр. 49. — Упућен је ј. Г. П. парох добрички да се има тачно придржавати наредбе ове конзисторије, те му се забрањује да полемише са овом конзисторијом. — Узимају се на знање извештаји окр. протопрезитера вршачког и панчевачког о унапређењу у парахији ј. Ј. М. адм. парох. у Борчи и јером. П. Г. адм. пароховје у Кајтасову. — Удовољено је молби градоначелничког звања вароши Вршца у погледу достављања му преписа министарске

одлуке о исправкама матице у Вршцу. — Узето је на знање саопћење парох. зв. у Сакулама да је дистанција између цркве и бирта М. Ј. из Сакула толика, да бирт не смета богослужењу. — Поднеће се светом Синоду извештај, да је овоспарх. адм. одбор одбио молбу ове конзисторије, да упути црквене опћине, да за парох. звање претпоставе „Српски Сион“. — Одређена је истрага у погледу пријаве ј. М. Д. пароха избишког против ј. А. М. личног му парох. помоћника ради неправилног вођења матица и безобзирног му понашања према шефу-пароху, пошто се из изјашњења ј. А. М. није могло констатовати стање ствари, истим поводом циркулирана наредба о исправкама матица — Доставиће се према замољби сиротинском столу тамишке жупаније препис пресуде Митр. Црквеног Савета у бракоразвод. парници између пок. Д. В. и Ј. Ч. — Спроводи се ради исплате С. Одбору призренице црквене опћине у М. Жаму врху 16 К 66 п. у сврху припомоћи тамошњем администратору за прву половину мес. априла. — Умољено је поджупанско звање торонталске жупаније, да забрани опћ. поглаварству у Долову публиковање овдашњих одлука пре него је за то умољено, а нарочито таких одлука, које не одговарају истини; уништиће се овоспарх. фишкал какви би се кораци могли против Г. Р. из Долова, који је дао преко опћ. поглаварства лажно публиковати овдашњу једну пресуду, пре дуљети. — Саопштиће је кр. ср. суду у Антал-фалви према замољби пресуда М. Ц. Савета, којом је потврђена овдашња пресуда о лишењу свешт. чина Н. М. — Изречено је на властиту молбу пензионовање ј. А. Т. пароха у Белобрешци, те је умољен Ц. Одбор за мировинску му припомоћ. — Узет је на знање извештај окр. протопрезвитера вршачког да је ј. Г. К. новоизабраног пароха потпорањског увео у парохију. — Циркулираће се допуна пређашњој одлуци ове конзисторије о наставној основи за катихизовање.

ЛИСТАК.

Вести.

Дозвола за свети Архијерејски Синод. На молбу Његове Светости и предлог кр. уг. владе, Његово Величанство је благоизволело одобрити држање св. Арх. Синода.

Његова ће Светост одредити дан држања св. Синода.

Са сабора. О закључку народно-црквеног сабора од 19. о. м., ког фуртимски изнесе пред сабор и у њему изгласаше радикали „да ће Његова Светост, митрополит-патријарх Георгије у интересу мира у цркви и автономији, а са обзиром на углед и достојанство митрополита-патријараха српских повући нужне конзеквенције и напустити узнешени престо који још данас заузима“; проговорићемо коју више у идућем броју.

Засад напоминемо само то, да су по изгласању, дошавши у стан две радикалске подвојводе, и увидевши значај свога поступка, описали крупно Јашин што их натоцила.

Види се дакле, *ко* управља радикалима.

Уредник: **Димитрије Руварац**, протојереј.

Послате књиге на приказ.

Српска кр. Академија, Јован Скерлић: **Омладина и њена књижевност** (1848.—1871.) проучавање о националном и књижевном романтизму код Срба. Награђено из задужбине др. Љубомира Радивојевића. Београд, 8° 557. Цена 5 круна.

Глас српске кр. Академије LXXI. Први разред 28. Београд, 8° 264. Цена 2 кр.

Говор после конституисања сабора Његове Светости преузвишеног Господина *Георгија Бранковића* патријарха српског држан у седници саборској 13. Дец. 1905. Карловци fol. 2 листа.

Уредба о поступку при давању хипотекарних зајмова из срп. прав. нар. црквених фондова и заклада поверених митрополијском административном савету. Карловци, fol. 3. листа.

Српска кр. Академија. Основа за географију и геологију Македоније и Старе Србије. Написао *др. Ј. Цвијић* књ. I. и II. fol. 689.

Записници седница српског народно-црквеног сабора од 10. Децембра 1906. Карловци 4° 26.

Стенографски записци седница срп. нар. црквеног сабора од 10. Дец. 1906. Карловци 4° 29.

Образложење (мотивација) митрополијске уредбе. Карловци, 2° 8.

Рукоположење као сметња браку. Канонична радња *Никодима*, епископа далматинског. Мостар, 8° 59. Цена 1·50 кр.

Голуб, календар за 1907. Цариград 8° 208, Цена 1 грош, — Овако лепо уређеног календара а уз то тако јефтиног, у Србији нема. С тога га препоручујемо што топлије. Може се добити у штампарији браће Герарда у Цариграду.

ЗВАНИЧНИ ОГЛАСИ.

Ад број К. 1172. зап. 847. ех 1906. 3—3 2

ЕДИКТ.

На бракоразводну тужбу Јове Стопића из Грђана, котара Новоградишког, против супруге му Јелене Стопић рођ. Ђукић из Нарте, сада непозната боравишта, наводно негдје у Америци, оним се Јелена Стопић позива, да у року од 90 дана, рачунајући од првог увршћења овог едикта, овој конзисторији мјесто пребивалишта свога пријави, јер ће се у противном случају без њезиног суђеловања бракоразводна парница са именованим заступником водити и довршити.

Из сједнице прав. срп. епарх. конзисторије накрачке, у Накрацу, 28. децембра (10 јануара) 1906/7. држане.

Предсједништво.

Ад број К. 1192. и 1200. зап. 851. ех 1906. 3 1—3

ЕДИКТ.

На бракоразводну тужбу *Јове Орозa из Млаке*, парохије Јабланачке, котар Новска против супруге му *Ане Орoз* из Млаке, сада непозната боравишта, овим се Ана Ороз позива, да у року од 90 дана, рачунајући од првог увршћења овог едикта, овој конзисторији мјесто пребивалишта пријави, јер ће се у противном случају и без њезиног суђеловања са именованим заступником бракоразводна парница водити и довршити.

Из сједнице прав. срп. епарх. конзисторије накрачке у Накрацу, 28. децембра (10. јануара) 1906/7. држане.

Предсједништво.

Књижевни огласи.

ПРАВОСЛАВНА ЛИТУРГИКА
ЗА УЧЕНИКЕ СРЕДЊИХ ШКОЛА

САСТАВИО

Александар Живановић.

Цена је књизи К 1·20 — Обраћамо пажњу г.г. православним катихетама на ову школ. књигу која је прописана као школски учебник на средњим школама.

Српска Манастирска Штампарија.

Изашла је из штампе, и може се добити код потписате управе књига:

ОПИС
СРПСКИХ ФРУШКОГОРСКИХ МАНАСТИРА 1753.

Приређено: **Димитрије Руварац.**

Књига је штампана на лепом белом папиру и има 488 стр.

Цена је књизи увезаној у платно — сва — 5 Кр., а неувезаној 4 Кр.

Управа српске манастирске штампарије

ДРУГИ ОГЛАСИ

ЛИЦИДЕРСКА И ВОСКАРСКА РАДЊА

ПЕТРА ЋОРИЋА
У КОМОРАНУ.

(Komárom Nádor uteza 28. sz. görög keleti szerbegyház bérházában

Препоручује своју сраску зелину радњу сраским прав пречасном свештенству, и свим прав. црквеним опћинама.

Држа на стоваришту готових својих бељених и жутим воском сваковрсних ливених воштанаца, котурића и проплакова, и т. д. које напредно горе и неиме се, и за које гарантује да су од чистог природног воска готовљене.

Истом препоручује у својој радњи готовљене, од најфинијега вештачког воска ливених свећа, котурића, проплакова и т. д. које тако исто лепо гору и не диме се.

Цене су следеће:

Од	I-ве	врсте најф. бељеног воска	100	клг.	640. К
„	I-ве	„ „ жутог „	100	„	600. „
„	II-ге	„ доброг чистога белог	100	„	500. „
„	II-ге	„ „ „	100	„	400. „
„	I-ве	„ најфин. вештач. „	100	„	320. „
„	II-ге	„ доброг чистог белог	100	„	250. „

Проплаци и котурићи се рачунају по кили 0.50 нот. више.

На стоваришту држим готових свећа.

У	једном	ком. од	1½	клг.	воштанице	80	цтм.	дуж.
„	„	клг.	2	комада у	килу	64	„	„
„	„	„	4	„	„ „	58	„	„
„	„	„	6	„	„ „	52	„	„
„	„	„	8	„	„ „	47	„	„
„	„	„	12	„	„ „	40½	„	„
„	„	„	16	„	„ „	35	„	„

Поруџбине мање од 5 килограма не примам. — Послуга солидна, брза и тачна.

Свеће шаљем за готов новац са 2% попуста, и на почек дајем само оним црквеним опћинама које, преко целе године намеравају код мене своју потребу снабдевати и то на ½ год. или на годину дана.

Умољавам ради покупаја најмање 5 кила поруку учинити, како би се стекло уверење, овог правог српског производа. 1—20, 5.

КЊИГОВЕЗНИЦА

СРПСКЕ МАНАСТИРСКЕ ШТАМПАРИЈЕ

У СР. КАРЛОВЦИМА.

Јављамо свима, а нарочито сл. управама манастирским, да је наша **књиговезачка радионица** снабдевена са свима машинама и материјалом, као и све нелике модерне књиговезнице у престоницама, и да смо у стању, израђивати све послове књиговезачке и коричарске на потпуно задовољство.

Српска Манастирска Штампарија

Покушајте и препоручите производе

Видрине творнице хрђавива

у Праги VIII (Крај Жешка.)

ценовник бадава.

ЗВОНОЛИВНИЦА И ФАБРИКА ГВОЗДЕНИХ КОЗА ЗА ЗВОНА

АНТОНА НОВОТНИЈА

У ТЕМИШВАРУ, ФАБРИЦИ

препоручује се — са гаранцијом на више година — за израду нових звона и за преливање пукнутих звона у овакој величини, као и за целокупно хармонично удешено звоњење, провађено са круном од кованог гвожђа, тако удешеном, да се звона по волји и лако могу кретати, ако би се на једном месту излупало, чиме се звона сачувају да не пукну.

Особито препоручујем

од мене изнађена и много пута одликована

са отвореним одушкама провиђена звона,

која су у горњем делу — као виолина — са отвором у виду фигуре 2 провиђени као имају дуготрајнији, снажнији и дубљи звук, него звона по старој системи прављена, тако да се овако једно патентирано звоно од 327 килограма изједначује са звуком других по старој системи ливених звона од 461 килограма.

Даље препоручујем козе за звона од кованог гвожђа, у торњу слободно стојеће; звона или шоље за сатове од метала; прављење старих звона са крунама од кованога гвожђа. —

3—52 4. Илустроване цјенике и прорачуни трошка бесплатно и франко.

На миленарској земаљској изложби у Будимпешти 1896. награђена са великом миленарском медаљом.

„Српски Сион" излази сваких 15 дана на 2 пола табака. Цена му је: За Аустро-Угарску, Босну и Херцеговину на годину 8 круна, на по године 4 круне, а на четврт године 2 круне. За стране земље, на годину 10 круна. Појединн бројеви 40 филира.

Претплата, огласи, стечајеви и рекламације у року од 15 дана шаљу се Администрацији а остала рукописи уредништву „Српског Сиона" у Карловце. За огласе, објаве и стечајеве плаћа се 10 филира од једног реда ситних слова. — Неплаћена писма се не примају. — Рукописи се не враћају.

Све спорове овога листа у ствари претплате или других потраживања решава котарски односно општински суд у Карловцима.

Издање и штампа: Српске Манастирске Штампарије у Ср. Карловцима. 82. 1907.

СРПСКИ СИОН

Год. XVII. Број 4.

ЗВАНИЧАН ЛИСТ ПРАВОСЛАВНОГ СРПСКОГ АРХИЈЕРЕЈСКОГ СИНОДА МИТРОПОЛИЈЕ КАРЛОВАЧКЕ ЗА ДУХОВНЕ, ЦРКВЕНЕ И ЈЕРАРХИЈСКЕ СТВАРИ.

У Ср. Карловцима у недељу 28. Јануара 1907.

ЗВАНИЧНО.

ГЕОРГИЈЕ,

по Божјој милости епископ Богом штићене и спасаване српске православне епархије темишварске, — у Христу браћи и деци својој пре милој, свештенству и народу, у духу апостолском шаље благодат, милост и мир од Господа Бога и Спаситеља нашега Исуса Христа, а од себе архијерејски поздрав и братски целив.

Слава Богу на висини и на земљи мир, међу људима добра воља (Ев. по Луци I. 14.).

ву радосну вест, коју анђели о рођењу Спаситељеву свету огласише, има да оглашује стаду своме сваке године о Божићу епископ, као видљиви анђео чувар епархије своје (Откривење Јов. гл. II. и III.).

Спасительски значај доласка Христова на земљу, који је постао средиштем светске повеснице и најмоћнијим покретачем њезиним, има да свечано исповеда пред стадом о Божићу архипастир, као главни заступник и заточник великога дела Спаситељева у стаду свом (Дела Ап. XX., 28.)

На дан успомене онога догађаја, када Вечно Слово „постаде тело и усели се у нас пуно благодати и истине“ (Ев. по Јов. I. 14.), сроди и препороди људе, ваља да се чује у стаду глас онога, који је главни руководитељ Откривења Божјега и спроводник благодати Његове у цркви својега подручја.

Зато по стародревном обичају полази епископ на тај дан стадо, поздравља му празник, и поучава га у добру.

Па нека ова посланица буде оно место, на којем ћемо се, мили моји, и ове године на Божић у духу састати, и за добро дело се посаветовати.

Љубазни Хришћани!

На данашњи дан дошао је на земљу давно жељени и очекивани Христос. На опћем расулу верскога живота и распадању моралнога поретка старога света, посред очајања са немоћи докучити истину о тајни живота и наћи пут за живот, појавио се Спаситељ, и са несумњивим доказима објавио је себе за

„пут, истину и живот“ (Еванг. по Јов. XIV. 6). На виделу Спаситељеве науке откривене су основне истине о постанку и опредељењу човекову, указани су прави циљеви човечијих тежња, и обасјани су путови до тих циљева. Услед животворне снаге Спаситељева Духа пробудише се у човеку успаване богодане душевне силе и ојачаше, сви племенити покрети у души оживеше, и сметње уздизању к Богу, извору савршенства, ослабише. Појавом Христовом на земљи усавршен је човек, и живот је његов унапређен. Наука Спаситељева и Дух Његов продреше као квасац у све честице друштвенога теста, просветни развитак оживише и свет обновише. Данашњи дан донео је свету поклоне, који се не могу ограниченим људским умом промерити и оценити, и за које само толико знамо, да они свет од пропасти очуваше, и да без њих не беше у свету права живота ни напретка.

Али спасење Христово, које нам је, као што божитњи тропар лепо изражава, као „разумна светлост“ и „сунце правде“ на данашњи дан сијнуло, није само највеличанственији догађај у повесници живота и развитка човекова, него је оно залога напретка и у садашњости и у будућности. Начела хришћанске науке, основана на вечној истини, остаће свагда мерило деловања људскога и правилности одношаја и установа друштвених, ако се буде желело спасење појединцу, и буде тражило право благостање народима. „Јер основа друге нико не може поставити осим оне, која је постављена, и која је Исус Христос“ (I. Кор. III. 11.).“

Најглавније начело хришћанскога живота тражи од човека љубав према Богу, као најсавршенијој, непроменљивој и вечној Истини, и љубав према ближњима, најодличнијим, разумним и слободним створовима Божјим на земљи, посињеном децом и сликом и приликом Божјом, која је створена ради тога, да се уподобљава савршенству Божјем, и Бога тако прославља. Љубав према Богу има да се јавља у искреној наклоности према најсавршенијој Истини, у истинском ужи-вању у савршенствима Његовим и у слободној и живој тежњи за усавршењем према најсавршенијем узору. Љубав према ближњима пак има да се јавља у искреној наклоности према по Богу браћи својој и у слободној и живој тежњи да и ближње своје по начелу братства и једнакости у савршенству њихову помажемо, и погодне за то друштвене односе и установе негујемо. Све побуде нашега деловања имају даклем да истичу из тежње за усавршавањем својим и ближњих својих по савршеном узору, који нам је објавио Христос, истинито Божје Слово. Целокупно учење хришћанске науке јесте даклем излив тих начела и њихова примена на разнолике појаве човечјега живота.

Па можели ли према томе когод рећи да се та начела, која обслежавају хришћанску веру, данас прежвиела, или да ће се икад преживети?

То може рећи само „безумни у срцу свом“ (Пс. 13. ст. 1.), који не види јасно у тами својој ни света спољашњега ни света унутарњега душе своје, која са свим својим подобностима упућује човека на Бога, извор савршенства и живота.

Откривење Божје, објављено и очигледно приказано у науци и животу Христову, а Духом Светим у црквеном учењу и на узорима хришћанскога живота протумачено, јесте подобно да спасава у све векове, све узрасте, сполове, сталеже и народе. Христова Црква, која рукује фондом Откривења, имаће до краја света и века да уз помоћ Духа Светога примењује Откривање на житот, и дели из те ризнице храну и лекове деци својој према разним потребама и болестима људским и друштвеним. Христос је Спаситељ сада и до века: „Јер нема другога имена под небом, којим би се ми могли спасти“ (Дела Ап. IV 12). И оне анђеоске речи, које огласише свету рођење Спаситељево, и савршено обележише значај доласка Христова, одјекиваће у свету до краја света и биће увек савремене...

Али светлост Откривења, која не познаје вечери и захода, ипак не светли

свакоме. Она се не намеће никоме, него обасјава самооне, који јој се од своје воље приближе. И баш зато видимо на многим местима таму, из које је та светлост са свим или делимице изгњена.

На жалост мора се признати да се у хришћанском свету опажа данас на многим местима отпадање у погаништво. Стари непријатељи Христове науке, са којима се имала да бори Црква крв сав живот свој, изгледа да прикупљају сву снагу своју, да Цркву поткопају, и разоре основе њезине. Примамљивим оружјем науке и уметности траже себи успеха. Бестидно поричу значај Божића, и лажном безверном просветом, која опћом невољом урађа, хоће да усреће свет. Заводе многе у своје коло, који и ако се још не одричу Христа јавно, али које дела одају да постају неверници и отпадници.

Па шта видимо, је ли у свет у све на боље пошло услед тога новога евангелија? Видимо назадак у моралу и културу, положену на колебљивим основама новога морала. Видимо обогаћени ум, али осиромашено срце. Видимо усавршену науку, али и уназађен живот. Видимо сјај нових проналазака и умних тековина, и поред свега тога видимо нечувену беду и невољу ближњих својих како телесну и душевну, тако и друштвену. Откуда то? Отуда што наука и уметност, ма колико високо стојале, не могу заменити у свету Вере и Цркве. Ум човечји без вере ни код најучењија не може да сузбија у души страсти и искушења, и да поправља живот, а вера са својим снажним побудама чупа из корена зло како код учених тако и неуких. Ум без вере место да зауздава страсти, често им робује. Отуда препредени злочини новога века и разнолики нови облици порока и страсти. Отуда сакривени тешки греси и фарисејске врлине окречених гробова. Ум сам за себе нарочито је слаб да се у коштац хвата саукорењеним злим навикама и наслеђеним лошим особинама, а вера препороја човека, од Савла чини Павла, од блудника испоснике, од млаконја ревнитеље правде и истине, од страшљиваца и лакомаца исповеднике и мученике.

И у нашем народу не стоји много боље. Опасност нам прети да ће лажни апостоли са стране и код нас мало по мало раскинути све везе, које везују народ за Цркву и веру, и да ће тако народ остати празан, усамљен и напуштен, без оних снажних чувара и покретача, који су га у свима бедама чували, и спасењу и напретку водили. Ти нови усрећитељи народни хоће да одроде и наш народ од Спаситеља његова, и да га вежу за неке друге магловите и уображене силе, које би требале да замену Христову веру и Цркву, и народ боље да усрећавају и спасавају. Оно што је вековима одржавало наш народ, и што га и данас једино још одржава, хоће да му одузму бездушни људи, и да му место тога дају нешто несигурно, што није још довољно опробано, нити је од свих тих усрећитеља једнодушно усвојено, те у чему постоји још велика разлика у мишљењу. Појављују се нове месије, и сви траже веру у своју науку рушећи ону основу, на којој је народ толико векова живео, растао и развијао се. Управо рећи, чупају душу и срце из народа, и убијеногa тако мртваца хоће да оживе. И тај рушитељски рад почиње да напредује у нас. Незадовољство са злоупотребама црквеногa и верскога живота, — оправдано, а још више необавештено и неоправдано, — личне ниске побуде и пример новога духа на страни јесу сарадници у тој грешној работи. Тако се због ситнијих побуда мење лакомислено на коцку судбина појединца и целога народа. Последица свега тога јесте духовна анархија, у којој је народ на више места пољуљан са својих сигурних основа, и тако ослабљен напуштен себи, да се сада сам спасава и пут уживоту нађе. И ако тако устраје дуже, неповерење, опћа малаксалост и равнодушност појавиће се на нашем народном телу као мртвачке пеге и као весници сигурне пропасти.

Љубезни Моји!

Са страхом у срцу за будућност

стада погледам на грабљиве вуке, који се у јагњећим кожама прикрадају стаду, и хоће да га распуде и упропасте. Са болом у души видим неслогу и незадовољство у стаду, које тор разоравају, и стадо у чељуст непријатеља гоне. У сузама и уздасима молим се Богу да Вас избави и очува. Јер велики је Господ и неизмерна је милост његова! Изгубљену овцу тражи Господ, и када је нађе, мене је на раме и спасава. Залутало стадо Господ зове к себи, и мене га под кров крила својих, у сигурну заштиту. (Свршиће се.)

НЕЗВАНИЧНО.

Memento.

Када човек добро проучи ток саборскога већања у ствари Његове Светости Патријарха, као и допуну предлога ревизионог одбора, увидеће, да је саборска већина спремила и извршила дело које у *површности* и *непромишљености* превазилази све оне грехе, које терете ту већину пред судом Божјим и судом историје.

Сав план зготовљен за детронизацију Патријарха, који је месецима у напред био створен и санкционисан, и тек у последње дане већини саборске већине тако рећи наметнут, ишао је за тим, да сабор у своме делокругу, вођен већином, састављеном из начелних и личних непријатеља патријархових, онемогући даљи останак патријархов на тој столици.

Ревизиони одбор видећи, да онај материјал, који је био покупио, не само да није потпун, него да по својој суштини у опће није кадар чак ни цивилно правну одговорност патријархову установити, а не камоли, да је кадар Патријарху злонамерност импутирати, устукнуо је, те је једва, са напетом преокупираношћу, установио само у једном делу приватноправну одговорност патријархову, остављајући у осталим деловима врата новим инквизицијама Саб. Одбору, који је ту дужност своју пропустио учинити ево за четири године дана, добивши ипак за то од те исте већине за рад своје топло признање.

Но да би се ипак сада гвожђе ковало док је врело, и док постоје за већину саборску повољне прилике, које се тако муњевитом брзином по њих неповољно свуда развијају почињући од год. 1902 — када поставише себи за циљ, да ће за три године побости свој барјак у Зрмањи, — ваљало је Патријарха пошто пото срушити и можда довести човека, који ће својим положајем и другим средствима позајмити снагу њиховој странци, која је своју снагу страћила у некорисној борби с једне стране и демагошком опсенарењу с друге. Па како је смислила то постићи? На тај начин, да на самом Сабору дифамира Патријарха и да то одмах огласи у нашим па чак и у страним листовима на срамоту Српства, у најцрњој боји уз гомилу лажних и одвратних дометака, после чега ће седи Патријарх, које услед огорчења, које услед изазвате саблазни на сигурно одступити.

Па је ли саборска већина промислила о последицама овога грозног чина? Као увек, тако и сада дала се умирења већина у радикалној странци терорисати и натоцпљати од 5—6 фанатика и међу овима од неколицине, које не можемо сматрати ни начелним ни личним непријатељима патријарховим, него пре пријатељима самим себи.

Не упуштајући се у то, да је допуном Мушицкога Сабор прешао свој делокруг, квалификовавши одговорност Патријархову према фондовима као „злонамеран чин“ и „осуђујући“ Патријарха због те злонамерности — и то на основу података, који су res iudicatae и који су у своје време са још већом преокупираношћу него сада с брда с дола скупљени — те да је тако Сабор зашао у делокруг црквеног судства; осврнућемо се на завршетак те допуне, у којем се изражава нада целога српскога народа, да ће Патријарх „напустити увишени престо, који још данас заузима“.

Рецимо, шта би било, да Патријарх по-

слуша радикалски народ српски? *Прво* признано би, да је крив и осрамотио би цркву и државу, која га је на то место дигла и онде одржавала и одликовала највишим одличијама. *Друго*, створио би прецеденс, да и у напредак сабори наши, и то са неколико гласова већине детронизирају српске патријархе по некада из своје побуде, а по некада побудом са стране, по некада због имовне одговорности, а по некада и из других разлога: приватнога живота, начелнога становишта и т. д. — чему не би било краја, узевши у обзир масне лонце фондовске и дальске, као и најновије струје деструктивне, које су у програму свом истакле циљ, да ће свагда тежити, да свештенство и цркву што јаче компромитује. *Треће*, дао би пример, да и епархијске скупштине на исти начин, као и сабор детронизују своје епископе, а месне црквене скупштине пароxе и т. д. *Четврто учинио би црк. злочин, јер напуштање епископских (и митрополитских) катедара, осим услед дисциплинарне казне, јесте у црк. канонима најстроже забрањено, и ако се свргнућем, том најтежом казном за свештена лица. Пето*, изложио би цркву, као и патријарх Ивачковић, администрацији, која би могла више година трајати, и која је противна не само канонском, него и автономном праву нашем, јер и ако би Синод дисциплинарно поступио против Патријарха због оставке његове у смислу мало пре реченога, искључено је, да би свргнуће изрекао, и митрополитску катедру упражњеном прогласио, те би нам се та администрација, као свагда, тако и сада, љуто осветила. *Шесто*. учинио би престо патријарашки колебљивим, када би својим поступком освештао чин, да осим дисциплинарнога свргнућа може бити још и других средстава, да се патријарси с места својих скидају, ваљада као код министара надгласавањем или изјавама неповерења од Сабора, што би у приликама, у којима се налазимо, била пропаст за нашу цркву и народ, а осим тога било би то издајство цркве и гажење оне заклетве, која се код устоличења пред Богом полаже у том смислу, да епископ своје место неће напуштати нити у том испред икакве силе устукнути. *Седмо*, онемогућио би за живота свога сваки законодавни рад у Сабору и Синоду, будући да је такав рад за време „sedis vacantiae" ништав.

Па је ли на то радикалска већина мислила?

Ми велимо, да није. Та она не само да нема материјала, на основу којега би се могао покренути против нашега првопрестолника дисципл. поступак на свргнуће, но, она чак и не тражи то, него хоће, да Патријарх повуче конзеквенције и оде са свога места мимо дисципл. судства и тако цркву у пропаст сурва. Јер кад „Застава" после „Јуначкога дела", извршеногa ових дана на сабору, нуди Патријарху часни излазак из ове афере, мимо суђења уз погодбу оставке његове на миран начин, то је онда очевидно, да се радикали нису ни данас освестили, шта значи оставка патријархова, него да хоће, силом да упропасте цркву и народ.

Ми не верујемо, да ће у том радикали имати у народу присталица. Но све када би и знали прикупити велику војску за овај оџеубилачки посао, Патријарх не сме сада устукнути у интересу цркве и самог народа, а за евентуалне смутње у народу постоје најстроже црквене казне по свештенство, које је у овом погледу одговорно за рад паства своје.

Његова Светост, Патријарх је изјавио у сабору, да ће из ове ствари извући конзеквенције. Он ће то без сумње и учинити. Но, како? Тако, што ће сигурно видети, да мора остати, веран својој заклетви и канонском учењу своје цркве на своме месту, и да не сме дозволити, да победи на штету цркве шарлатанство, мржња и себичност, па ма и у будуће, у крајњим данима свога живота, до краја свога века, пио горку чашу живота, точену од својих духовних синова и носио и даље мученички крст свога Господа, гоњен од својих мучитеља, који у својој ревности губе из

вида основне појмове о човечности и пристојности, као и природне обзире поштовања и сажаљења према седој старости, према узвишеном достојанству српских патријараха, највећим добротворима свога народа, који су своје име у историји већ овековечили.

Патријарх треба да остане на свом месту, јер њега само свргнуће уклања, а не ровења и сплеткарења. Он треба да остане и за то, да не дезавуише поверења круне и владе, народа и Синода — који га на то место уздигоше у тој намери, да онде има остати све дотле, док се са тога места правилно не разреши, што је у цркви нашој само судским поступком могућно.

Он треба да остане, напослетку и зато, да би и поремећени ред у цркви добио своју задовољштину, а не одобрење. Свештенство, особито архидијецезално, које је дужно канонску одвисност и поштовање према највишој поглавици и јавно и приватно увек заведочавати, раскинуло је ту везу према поглавару своје цркве и то пре, него се надлежни судови о том мериторно изјаснили, осудивши свога поглавицу као злонамернога користољубца и позвавши га, да одступи. Пошто је овакав поступак свештенства атентат на основе поретка у цркви и пошто је то очевидна шизма и јавна саблазан и уз то повреда дужног штовања највишег црк. авторитета, то би се против таквог свештенства морало најстрожије поступати. Свештенство то, да би покајало свој поступак, и поремећен ред у цркви поправило, требало би, да то журно увиди, те да се покаје и суду црквеном никако да се не опире, пошто се дело њихово без суда и одмазде не може поправити ни у спољашњој црквеној дисциплини ни у тајни исповести, те у очима цркве остаће у противном случају свагда осуђено и жигосано.

Ово рекосмо, да унесемо мало светлости у овај каос, у који доспесмо услед неразбора, шат би се Божјом помоћу извукли из теснаца и што пре излечили најновије ране. Одступање црквене поглавице, била би права Пирова победа! Владимир Ћелић —Ћ.

Сабор натоцињан — српска брука!

Мајски — радикалски — саборски одбор од 1902., чим је узео власт у своје руке; први му је посао био, да изјури немиле му фондовске чиновнике и понамештa и неке сродника појединих чланова и моћних фактора.

Међу осталим новотаријама, установио је и ревизорско место, на које је изабрао бившег сомборског трговца — шнитхендлера — г. Чеду Милутиновића, који је слушао познати курс код Капамације у Бечу.

Његова је главна задаћа била да истражује и претреса старе рачуне, које су пређашњи саборски одбори давно и давно прегледали и одобрили, уг. их министарство узело на знање, па и сам мајски сабор их у седници од 5. јунија једногласно одобрио, не били што нашао у њима, да би се могао окривити Његова Светост, и то не само као патријарх, него и као темишварски владика.

И после дугог тражења и чепркања, држао је да је изнашао неке неправилности у рачунима Његове Светости из доба његова владиковања у Темишвару.

Он је поднео о томе саборском одбору своје извештаје, који их је 1903. предао члану заменику саборског одбора г. др. Јовану Радивојевићу-Вачићу на реферадy и преглед.

Услед његовог извештаја и предлога, закључио је саборски одбор 1904., да се сви ти извештаји даљега поступања ради издаду пододбору — заменицима др. Влади Манојловићу и др. Славку Милетићу и фишкалу др. Ђорђу Красојевићу, да све примедбе и наводе стављене у извештајима рачуноревизора са рачунима и књигама упореде, исправност истих испитa, интересантима саопћи, и свој коначни извештај саб. одбору поднесе.

Међутим је „Застава“ у сва звона ударала на ларму, како је саборски одбор нашао на дефраудације патријархове у износу од преко 80000 круна, и ту је клевету од случаја до случаја понављала.

Поменути је пододбор у почетку 1905. *делимично* и одговорно повереном му послу, и највеће саб. одбору поднео.

Ово је извешће издано Његовој Светости у тај смер, да изнесе своје примедбе, односно одговор на примедбе стављене на рачуне о приходима епископије темишварске, за време док је био епископ темишварски и односно док је истом управљао као митр. патријарх, а које се примедбе управо односе на епископску дотацију. Његова Светост је најавила саб. одбору: да не налази законита темеља, па се не сматра ни обвезаним, да у овој ствари даје каква било мериторна објашњења, јер су те ствари у своје доба свршене код саб. одбора, кр. уг. је влада у своје време узела на знање одлуке саб. одбора о установљењу дотације и на овопредметне одлуке саб. одбора није учинио примедбе ни сабор, а ни кр. уг. влада, те је све то (без обзира на то, што држи, да изнесене примедбе нису ни основане) за њега давно правномоћним престало. У колико пак саборски одбор држи, да има чијих погрешака или кривице, што је саб. одбор онако поступао, може ствар пријавити сабору, којем је саб. одбор т. ј. председник са члановима који су решавали, одговоран по §. 25. саборског устројства од 1875. Овај је одговор са горњим извешћем издан на извештај и предлог члану заменику саб. одбора г. др. Ј. Радивојевићу". (Извештај саб. одбора поднесен сабору о своме раду од 1902—1907. стр. 176/7.)

Из овог се види, да саб. одбор нигде не спомиње, да је Његова Светост учинио какву дефраудацију, а то је приватно изјављао и ревизор, него да је поникао спор и разно тумачење између саб. одбора и Његове Светости у погледу епископске дотације, што ју је Његова Светост уживао као темишварски епископ.

И саборски одбор у место да је за 3 године расчистио ту ствар и довео је у ред, он ју је провлачио намерно, и трошио немилице на дијурне прегледачима, шињући је од Поноција до Пилата, како би само „Застава" могла писати о дефраудацији Његове Светости и тиме задобијати присталица, а престављати своје противнике — самосталце — као тобожње јатаке Његове Светости, који хоће да забашуре његове дефраудације.

Како је „Застава" и кад је сабор отпочео свој рад, те видела да се самосталци не даду терорисати од радикала, почела да их оцрњује као савезнике Његове Светости, и да они праве тобоже опструкцију само с тога, да не дође пред сабор дефраудација Његове Светости, то је самостална странка преко г. др. Душана Поповића ставила овај пресан предлог:

„Поводом тим што се српској народној самосталној странци од саборске већине непрестано добацује, да она тера на сабору опструкцију; поводом тим, што главни орган српске народне радикалне странке „Застава" не престаје у томе сабору већину помагати; поводом тим, што исти орган приказује ту опструкцију као настојање, да се онемогући и сазнање истине, гледе по „Застави" неисправних рачуна Његове Светости патријарха; поводом тим што исти орган тврди, да је рад српске народне самосталне странке на сабору спречавање, да пред овај сабор дођу и неких 80.000 К, којима је по „Застави" Његова Светост општине српске народне фондове; — видећи да саборска већина о томе ћути; видећи, да је и извештај саборског одбора тако састављен, да га је потписао и сам патријарх: — српска народна самостална странка одбија са гнушањем подметање главног органа радикалне странке, па свесна важности свога корака и приправна повући из њега конзеквенције предлаже, имајући права на своју обрану као и на сазнање истине у том питању — да се питање тог рачуна и те оптужбе мимо осталог извештаја стави на дневни ред — па да саборски одбор одмах изнесе о том шта је истина у ствари — чиме ће се удовољити праву целокупног српског народа у митрополији, да сазна праву и чисту истину и дати прилика саборској већини, да увиди једном да је српска народна самостална странка не само у том не пречи, него да је управо поноша да у виду беспримерних денуција „Заставиних" учини све оно, што је као већина дужна учинити".

Предлог је овај усвојио сабор са допуном г. др. Мите Мушицког, да саборски одбор журно поднесе списе и извештај и по том да ревизиони одбор прегледа и поднесе сабору свој извештај и предлог и то у јавној седници.

Како као што рекосмо саборски одбор за 3 године не хтеде ту ствар коначно свршити, те ју је у седници од 20. Дец. пр. г. узео поново у претрес, којом је приликом Његова Светост побио и доказао неисправност приговора саб. одбора, и чланови су јавно

приповедали, како жале, што им није раније разјасњено у чему је ствар, и како им је Његова Светост одговорио: што ме ниште питали.

У извештају о тој седници, рече се: „Прочитан је извештај др. Ј Радисојевића-Вачића о супервизији фондовских и закладних рачуна. Решено са свима извештајима ствар уступити сабору". (25. бр. „Срп. митр. гласника").

Оваким се закључком саб одбор извукао из клопке, и изиграо самосталце, и ревизиони је одбор јако погрешио што се упуштао, да он извиђује онс, што му је саб одбор требао као готов предлог и мњење поднети.

Он је требао саб. одбор натерати да то учини, и тек да он по том одлучи: ко има право.

Ревизиони је одбор погрешио и у томе, што ни он није ствар коначно извидео, кад је већ предузео да је истражује, што није била његова дужност, него саб. одбора, и ми не можемо да се већини начудимо, како је могла пристати да изнесе пред сабор извештај, у ком се рекло: „— — већина ревиз. одбора предлаже, да се саб. одбор упути, да ову ствар тачно испита, па ако би се испоставило ово као истинито, евентуалну штету од патријарха путем парнице истера"; — — „— — има се саб. одбор упутити, да имаде ову ствар тачно извидити и установити, те ако установи, да је тадањи епископ темишварски Бранковић, за горње време у име кирије за те дућанске просторије мање унашао у фондове, него што је примио, имаде диференцију од патријарха као тадањег епископа темишварског путем парнице истерати"; — — „према томе одбор предлаже, да се та ствар тачно установи и диференција путем парнице од патријарха истера"; — — „с тога се предлаже, да се патријарх позове на подношење обрачуна, па у колико обрачунана и оправдана свота буде мања од горње своте, да разлику путем парнице истера, а патријарх онда у парници нека ставља приговоре, те оправдана свота нека се тада стави у одбитак".

Из овог се види, да није ништа установљено, шта је у упитној ствари, и да смо и данас тамо, где смо и до сабора били, и новостаром саборском одбору дано је и на даље три године, да одуговлачи решење те ствари, како би „Застава" и на даље могла бедити Његову Светост дефраудацијама.

Самостилци су јако погрешили и у томе, што су неки од њих пристали на две тачке онаковог предлога, дочим су сви гласали за две тачке Путникова предлога, а још више, што ни ревизиони одбор није прегресао све оне ствари, што их је ревизор поднео.

Са свим је коректно било држање г. др. Путника, који је изјавио:

„Да је на основу материјала, који је имао пред собом ревизиони одбор, он са још неколико чланова дошао до уверења, да је патријарх све своте, које му се у терет стављају, правилно зарачунао; према томе, да се нема ни позивати на повратак свота, нити судски терати. Затим је прешао на поједина факта. — Код *првог факта* (повратак прихода од биртије у такозв. президентен-гартену) изјавио је, да је епископ Бранковић у својој молби, у којој је тражио од Саб. Одбора епископску башту на уживање, изречно напоменуо, да моли башту „са свима зданијама", дакле и са биртијом, која се на том земљишту налази. Сабор. Одбор му је то одобрио, и онда је посве правилно башту, сва здања и биртију (т. ј. приход од биртије) уживао, те да није уопше дужан никоме ништа враћати. — На *другу тачку* напомиње, да је епископ Бранковић о оправци двора и нузгредних зграда поднео С. О. калудацијони записник и обрачун са изворним квитама, и да је С. О. његов *документовани обрачун* одобрио, те позвао књиговодство да ову ствар у књигама спроведе, а по том оригиналне квите епископу Бранковићу поврати. Обзиром на то решење не може бити сумње, да је епископ Бранковић правилно исказао, на што је своту од 10.732 фор. 64 новч. код оправке двора, нузгредних зграда потрошио и да је све то С. О. у реду пронашао и одобрио. Према томе, да очитовање д-ра Бранка Илића и неких Чивута, који су тада у односним дућанима били, не могу бити истинити. Та Чивути изјављују, да на њиховим дућанима ништа није поправљано, а у даље разјашњење ствари се не упуштају. У осталом њихова очитовања нису одостоверена присегом, па се и не могу у опше узети као истинита. Д-р Бранко Илић се изјављења оправака, који су били пре 20 година, нађа не сећа, па ни његово очитовање не може бити меродавно. — Ако су калудацијони записник и обрачун из списа нестали, то не мења ни ствар, ни

шта, кад постоји решење С. Одбора, којим су документовани обрачуни одобрава, а сама та чињеница (што су ти документи не стали) не може бити пријатна патријарху, јер ти документи иду њему у корист. — С тим у вези разложио је своје становиште и у погледу *кирије од дућана*, коју је патријарх убирао, те *пореза* који је плаћао. По његову мишљењу није епископ Бранковић требао фондовима више отплаћивати од 600 фор. годишње, па је посве свеједно, је ли он од тих дућана имао мање или више прихода од 600 фор. — Питање гледе пореза није јасно, но одлучно је, да су органи који су ту ствар испитивали, нашли исти у реду, па је према томе то питање одавно правомоћно решено. И код *треће и четврте* тачке дошао је као правник до уверења, да патријарх нема ништа фондонима вратити. Што је примио, то му је ликвидирано и по С. О-у одобрено. Нарочито је истакнуо, да се у овом случају не може позивати на §. 19. декларације, која говори о случају кад епископ *умре*, па епархијом управља мандатар, а овде је посве други случај, јер је епископ Бранковић изабран патријархом, те подједно остао природним администратором епархије темишварске.

На основу свега дошао је као правник до овог уверења."

Његова је Светост у седници ревизионог одбора, доказао документима, да је он у своје доба претходно набавио себи дозволу од тадашњег саборског одбора, да може употребити закупнину од крчме епископове баште. А ту њему на тај начин уступљену закупнину употребио је да одржава у добром стању велику епископову башту и зграде што се у њој палазе. За оправку епископове резиденције и адаптирање три мања дућања, као и четвртог локала за црквене сврхе, добио је од саборског одбора сукцесивно зајам у износу од 10.737 фор. уз погодбу, да га амортизује са годишњих фор. 600. Он је оправке правилно обрачунавао, а саборски одбор је у своје доба одобрио колаудацију тих оправака. А још као епископ отплаћивао је тај зајам редовно са 500 фор. годишње. Узгредно за шест година утврђену порезну квоту он је касније путем законске рекламације обалио. Најзад је оспорио Њ. С. да је од последњег квартала своје епископске плате дужан ништа вратити натраг, пошто је властан био да онога дана, када је тај квартал платив био, подигне цео квартал. Ово схватања је без поговора одобрено и у оставинској расправи по пок. епископу Стојковићу. Упражњеном темишварском дијецезом, он је у своје доба као природни мандатар управљао и трошкове те управе намиривао из епископске плате. А против тога што је целу ту плату дизао, нити је тадашњи саборски одбор, нити државна влада чинила каква приговора. У осталом Њ. С. није порицао могућност, да према томе, како ће ко схваћати поједине случајеве, може бити рачунских диференција, да је пут за ислеђење и накнаду таковних статутарно прописан, али се одлучно оградио против инсинуације, да је у буди чему фрауделозно поступио. Ако има што да се оспори, онда се у првом реду имају позвати на одговор тадашњи саборски одбори, који су како његове молбенице, тако и његове обрачуне одобрили.

На њзаву високопреосвећеног г. Епископа Михаила, као председника ревизионог одбора, у којој је најавио, да је по његовом мњењу Његова Светост као бивши темишварски епископ, имао право, што је подигао епископску плату од 1. Маја до краја Јунија 1890., од 1. Јунија 1890 до 31. Маја 1891., држи, да је без обзира на декларацију имао у оквиру епископске дотације поднети обрачун исто онако, као и његов мандатор, — нимало ово приметити.

Његова је Светост још као епископ темишварски примио 1. Априла н. р. 1890. тромесечну плату у напред т. ј. од 1. Маја — 1. Јулија.

Ну, и ако је он 21. Априла н. г. 1890. био изабран за патријарха, 24. потврђен а 29. инсталисан, он је све до 30. Марта 1891. био и епископ темишварски, и као такав водио тамо двор, одлазио редовно у епархијске седнице, и тек је 30. Марта 1901. предао управу дијецезе именованом од круне администратору еп. вршачком Нектарију, и он није ни имао нити именовао мандатора.

Као неразрешен епископ темишварски, он је имао право на потпуну епископску дотацију,

те по томе није дужан био, нити је дужан давати и правити обрачун од 1. Јулија 1890. до 1. Априла 1891.

Кад је у сабору прочитан извештај већине и мањине ревизионог одбора, устаде г. др. Мита Мушицки, те пошто је у свом страсном у афекту изговореном говору, говорио о тобожње доказаним дефраудацијама Његове Светости, и позвао се на његову изјаву у IX. саб. седнице да ће из закључка саборског извући конзекценције, те поднесе уа писмену мотивацију следећи предлог:

„Сабор усваја предлог ревизионог одбора о накнади штете и изјављује: да дубоко жали и осуђује оне чак и злонамерне неприлике, које је г. патријарх Георгије чинио нашим нар. црк. фондовима. Уједно је овај сабор уверен, да изражава наду карл. митрополије, да ће Његова Светост митр. патријарх Георгије, у интересу мира у цркви и автономији, а са обзиром на углед и достојанство митр. патријараха српских повући нужне конзекценције и напустити узвишени престо, који још данас заузима".

А што се тиче позивања г. Мушицкогу свом(!) образложењу, да је Његова Светост дала у IX. изјаву да ће повући конзеквецију, то је истина, ал истина је и то, да је рекао да ће то учинити тек тада ако му се докажу дефраудације, назвавши *нишковлуком* тврдњу његових непријатеља, као да је он починио дефраудацију, нашто су радикали ћутали и нису ништа на то одговорили; те пошто му се то није ни доказало, нити је то тврдио саборски нити ревизиони одбор: јасно је да не може повући конзеквенцију, те да за љубав Мушицкову, сиђе са патријаршког престола, те да се направи онакво чудо и покор као и оно 1879-80., који је у осталом добио и своје образложење и предлог као што ћемо видети од вансаборског члана — за што не знадоше ни сви радикали, јер овај предлог и не беше у клупској седници, а да и не говоримо о томе, да су не само самосталци и г. г. епископи били против њега, него по његовом усвојењу и напустили саборницу.

И ово њихово не одобравање, а они престављају већи део нашег овостраног народа, јасно показује, да не одобрава цео народ изражењу жељу Мушицкову и његових другова.

Образложење и предлог овај г. Мушицков запањио је самосталце, јер о тобожњим дефраудацијама није било ни спомена у ревизионом одбору, нити је о њима ико од радикала проговорио речи, и ако је веровати гласовима, поменуто је образложење и Мушицкову допуну донео му готову диктатор Јаша Томић, због чега је Мушицки и онако муцао при читању. А то се види и из тога, што је мотивација и предлог писан туђом руком, а Мушицки се само потписао и исправио једно опасно место.

Самосталци чувши Мушицкову допуну, коју је он хтео по фуртимски да прошверцује, као што ју је код радикала и прошверцовао, те се многи тек доцније освестише и увидеше шта учинише, а многи одмах по изласању опсоваше нешто крупно Јаши што их је натоцијао, и видећи раздраженост код посланика и како је наступила већ и ноћ, у место, да су захтевали: да пошто је то крупна ствар, а да може бити и судбоносна, то да се Мушицкова допуна штампа, да се о њој добро промисли, на тек по том о њојзи гласа, они допустише да се о њојзи гласа, и пошто за њу гласаше 38 радикала, дадоше преко др. Белобрка следећу изјаву: „Из разлога, што се види из мотивације др. Мушицког, да овај сабор сматра у учинима патријарховим злу намеру и што је прихватањем предлога др. Мушицког ударио моралну жиг на чело поглавице наше цркве, то наша странка извлачи отуда конзекценције, те изјављује, да под таквим патријархом не може суделовати у саборском раду, те напушта кућу".

Са самосталцима изјаве и г. г. Епископи.

И **овако** донесен закључак, хоће да се прогласи за мњење целе митрополије карловачке!

Јаша и његови 41 српских присталица, међу којима има велик број, који увиђају да су натрчали и надајство учинили, то је српски народ у митр. карловачкој!

Као што је самосталце запањила Мушицкова допуна, тако је сада радикале запањила ова изјава самосталаца и напуштање дворане.

Публика је френетички таштала самосталцима при напуштању дворане, а радикали осташе у дворани упрепашћени, а то се видило на њима и кад одоше доцније у кафане, а види се на њима од тога доба све једнако.

Нема међу њима од то доба весела лица, него на сваком се види нека сета, дочим се

виновник тог њиховог напоцињања у себи смеје, што му је сабор испунио давнашњу жељу, те постигнувши свој циљ, сутрашњим браћом возом оде из Карловаца, у којима је 14 ноћи потајно преспавао у приватном стану, дајући упутства својим верним.

Самосталци су на своме збору одржаном у Митровици 21. о. м. надали проглас својим бирачима, у ком су им оцртали цео ток свога рада на сабору.

Радикали, и ако не имадоше прописани број за држање седнице, одржаше седницу 20. о. м. под председништвом свога потпредседника г. др. Николе Ђурђевића, који даде по своме набору часну реч у сабору, да ће он радити по правди Бога истинога, а не по баби или стричевима, а тако исто и 23. и 24. о. м., на којима такође не беше довољног броја, поред свег тога, што дођоше из Загреба посланици на земаљском сабору г. г. др. Красојевић и др. Лисавац, који и ако нису нужни у сабору да својим говорима обарају тврдње франковаца, нужни су тамо били због гласања.

Класична је била сцена на овој последњој седници.

Пошто је председник отворио седницу, и ако је знао, да у њој нема довољног броја, те да се седница не може ни отворити нити држати, када г. др. Јован Радивојевић-Вачић устаде и учини предлог, да пошто одбори нису готови (!) са својим радом, то да се дотле седнице одгоде, што су присутни и усвојили, нашто публика удари у смеј, који радикале доведе у екстазу, и почеше грдити публику.

У седници од 20. о. м. предложио је г. др. Жарко Миладиновић по одостоверењу последње седнице — по радикалским појмовима може се и у кућној седници одостоверити записник, што у осталом није ни чудо, кад су они могли у кућној седници обавити и изборе чланова за митрополијски и школски савет, у које су саме своје верне протурили —, да се седнице одгоде до 23. о. м, како би одбори могли радити, што је „сабор" и усвојио.

У седници од 23. о. м. у којој такође не беше прописаног броја посланика, прочитан је следећи допис Његове Светости:

Славном српском православном народно-црквеном сабору

у Карловцима.

У вечерњој седници својој од 19. јануара (1. фебруара) 1907. донео је славни тај сабор већином од осам гласова закључак, којим упућује саборски одбор, да поступи против мене као против бившег епископа темишварског а потом митрополита и патријарха српског у погледу на ужи-вање епископске дотације, којим даље изјављује дубоко жаљење и осуђују због некаквих наводно много злонамерно произ-рокованих неприлика нашим српским народно-црквеним фондовима и најпосле којим изјављује наду, да ћу ја из тога закључка већине славног сабора повући потребне конзекванције, те сићи са архиепископског и митрополитско-патријаршког престола.

Против горњег закључка, као да сам ја злонамерно или уопће чинио што против интереса српско народно-црквених фон-дова или добара, најсвечаније се ограђујем и најодлучније протестујем. Услед тога како тај део закључка тако и онај дали део му о позиву односно очекивању да повучем конзекванције, те сићем са овога места, незаконитим и ништавим, те за себе необвезним сматрам. Исто тако пак и онај део закључка, где се каже, као да се из-ражава нада целог народа за одступ са-свим неоснованим, те неозбиљном тврдњом проглашујем.

У исти мах имам част саопћити славном сабору, да сам обзиром на то, што је већина славног сабора у овом случају прекорачила законом одређени делокруг и приграбивши ненадлежно дисциплинарну власт против архиепископа и митрополита, прешла управо на поље дисциплинарног по-ступка и суђења против мене, на што по постојећим законским установама (сабор-ском устројству) право нема, нити ја тога славном сабору признајем — високој кра-љевско-угарској влади поднео свој протест и против таквога поступка, молећи да се горњи закључак укине с тим, да ја дотле, док она незаконита и по себи ни-штавна одлука постоји, у сабор долазити односно као законити председник у сабору председавати нећу.

У Карловцима 21. јануара (3. фебруара) 1907. год.

Георгије Бранковић
патријарх.

После тога узео је реч др. Рокнић и рекао је ово:

„Високи саборе, ова енунцијација односно овај допис, који је управљен на високи сабор, а сад прочитан по перовођи Јовану Гавриловићу, од великога је значаја и еминентнога значаја. Тај допис је, пре свега, од великога значаја зато, што се у томе допису одриче и пориче једно кардинално право овога сабора, — кардинално право, да вршимо контролу над народно-црквеним имецтком. То кардинално и витално право овога сабора, сабор овај никоме не може, не сме и неће напустити.

Високи саборе, целога овога сабора је најсветија и најеминентнија дужност, од које се ни један посланик разрешити не не може, да сваки посланик овога сабора буде на своме месту онда, кад сабор буде дао изјаву у овом правцу и буде одговорио на енунцијацију Његове Светости. То је света дужност овога сабора и од те дужности се нико не сме и не може извинити, јер му то српски народ не може и не сме опростити. (Одобравање.)

Пошто ја видим да у редовима саборских посланика и у клупама саборским мисли од г. г. посланика фале, а пошто је нужно да сабор у овој ствари буде компетентан и једнодушан и да оно, што ми одговоримо, буде израз целога сабора, — то ја предлажем пре свега, да се овај допис Њ. Светости као прешан уступи одбору за предлоге, који ће одмах за идућу седницу ставити свој предлог; а затим предлажем да се ова саборска седница одгоди и да сву г. г. посланике позовемо да дођу на идућу седницу, да би свој вотум у овој ствари могао дати. (Одобравање).*

Самостални се не хтедоше одазвати овом позиву радикалском, а на позив њиховог клуба, у ком позваше њихов „цењени клуб", да с њиховим изабраним пододбором ad hoc ступи у преговоре са њиховим изасланицима, по саслушању извештаја својих изасланика, донесе овај закључак:

„Протестујући против признања г. патријарха Георгија на кр. угарску владу за поништење саборских закључака, чиме се са тога високог места неоправдано увлачи интеренција државне власти у наше автономне послове — најавити, да најавом господина патријарха, да до решења тога признања неће председавати саборским седницама није по заузетом становишту српске народне самосталне странке ни мало промењена ситуација и према томе да није српској народној самосталној странци дана могућност да суделује у саборском раду".

Самостални су се сви разишли својим кућама, а многи су и радикали отишли или кући, или у Н. Сад, где се држе договори са „ванредним чланом радикалског саборског клуба" главним уредником „Заставе".

А да и нови пријатељи радикалски у Н. Саду не седе с миром, него се из петних жила упињу да помогну својим новим пријатељима за њихово потпомагање у народној борби за данашњи курс; то се разуме.

Овакво за данас стоји ова немила ствар. А шта ће се из ње излећи, и како ће се свршити, то сам Бог зна!

Ми се уздамо у познату правичност и законитост председника кр. угарског министарства преузвишеног г. др. Александра Векерла, да ће он по даној часној речи у уг. сабору, целу ствар дати беспристрасно извидети и по том нужне кораке учинити.

А од њега очекује и Његова Светост, преосвећена г. г. Епископи, свештенство и српски у народ карловачкој митрополији, који није заражен и заслепљен радикализмом, ког ставља **ТО** и изнад срства.

Д. Руварац.

Интерпелација

грофа Шандора Хадика у угарском сабору.

Д. Р.

У седници од 22. о. м. поднео је прешну интерпелацију гроф Шандор Хадик, у којој је питао владу:

1) Зна ли министар-председник да је српски црквени сабор у седници својој од 1. о. м. на основу извешћа рачунског ревизионог одбора утврдио (!) више злоупотреба патријархових, те одлуком својом изрекао, да је патријарх недостојан патријаршког места?

2) Ако зна, је ли министар-председник вољан учинити потребне кораке, да се Ђорђе

Бранковић у интересу достојанства српске цркве и успостављења мира што пре уклони са свога места?

На ту је интерпелацију министар-председник одговорио ово:

Пре свега слободан сам приметити, да ја никад не бејах тако срећан, да се убројим међу оне, које је патријарх Бранковић потпомогао, јер ни за време предашње ни за време садашње владавине своје писам уживао благодети његова потпомагања, тако да никако не морам доказивати, да ћу ја ову непријатну и врло одиозну ствар српске цркве испитивати с потпуном објективношћу. Ван сумње је, да се тамо развиле личне несугласнице, и ја жалим, што оне добијају израза на недостојан начин, те могу цео мађарски јавни живот, а нарочито црквени живот у Срба приказати онако како то јавним интересима не одговара. Против патријарха су и раније и сада подигнуте тужбе и дозволићете ми, да рекнем свом поштованом посланичком садругу, да ове тужбе нису на делања му као темишварског епископа, нити из делања му као патријарха, у један мах изнесене на јавност, већ у оброцима. Пре године 1902. приговориште његову деланју као сомборског проте. То се некако решило. Сада пак износе на тапет злоупотребе, које је, веле, учинио као темишварски епископ, и од познатих им замерака једне задржавају, да евентуално касније замере. То су, молим вас, чињенице. Прво примећујем то: нека изнесу против њега све тужбе одједном, јер недостојним поступком сматрам то, што те тужбе потрзавају делимице и у оброцима, да би тако та рана српске цркве непрестано стајала отворена. На питање које је управљено на мене, могу одговорити само то, да до овог момента службено писам ништа дознао о одлуци донесеној 1. овог месеца. Сад сам телеграфисао онамо, да ми се службен препис ове одлуке, односно службена одлука у руке достави.

Колико ја знам, изаслани тако звани ревизиони одбор није одлучио, а није ни предложио, да се патријарх Бранковић макне са свога места. Ревизиони одбор седамнаесторице међутим је заиста учинио приговоре против патријархова руковања црквеним имањем још од пре 17 година, када беше још темишварски епископ, те је предложио, у колико патријарах ове ствари не би задовољио, да се у смислу закона судским путем утврђују од њега. Мишљење мањине беше, да је за ту ствар одговоран не само патријарах, већ с њим заједно и Саборски Одбор; становиште већине беше, да треба ступити директно против патријарха. То беше предлог одбора седамнаесторице.

Опростите ми, али ако хоћу да будем непристрастан — а ја немам господо никаква узрока нити да изгладим патријархове ствари, нити да оставим слободна терена личним утецајима, управљеним против њега — ја на овом месту могу имати само један задатак: на основу права, које нам пружају наши закони коначно решити већ једном ово питање у смислу правичности (одобравање). Овде, држим, не можемо једностране заузети становиште, патријарх не може бити лишен редовних судија својих (одобравање), не може се на основу обичних оптужаба изрећи, да је недостојан и да га због тога треба уклонити (одобравање).

Шта можемо ми чинити? У смислу наших закона можемо прво затражити, да ли је конгрес при доношању своје одлуке остао у оквиру свог делокруга и на основу нашег права надзора над имањем и сами ћемо испитати подигнуте тужбе, за тим ћемо према резултату ове непристрасне истраге поступити даље. Нека славни сабор буде уверен, да нас заиста води становиште, да јавном моралу прибавимо важности. А прибављајући важности јавном моралу онде, где је реч о автономним црквеним пословима, не ћемо дозволити, да на нас политички мотиви утичу. О политичним мотивима може бити говора само у толико, у колико се ствар тиче интереса јавног морала и цркве, али страначка политика при томе, као што је то природно, не може имати никаква утецаја.

На тој ћемо објективној основи гледати да сходно решимо целу ствар; а сходно ћемо је решити, придржавајући се принципа, да одиозним супротностима, које се развиле између патријарха и чланова српског конгреса, нарочито пак између патријарха и садашње већине на конгресу, једном већ учинимо краја. Молим славни сабор, да ми одговор изволи узети на знање". Сабор, а и интерпелант, узели су га на знање.

Овако објективном одговору министра

председника, мора се сваки поштен Србин поклонити, и ми и не сумњамо, да се у овом правцу не ће решити ова ствар, те да једном престану изакулисне недостојне радње несавесника, који хоће да ћаре у мутној води, и који се праве леви и десно и лево.

Како се у свом образложењу племенити гроф Хадик* позвао и на „Српски сион“ и из њега цитирао неке наводе, да њима докаже, како је Његова Светост нерасположена била спрам коалиције — данашње владе —, чиме је хтео да изазове „Stimmung“ против Његове Светости; то нека нам допуштено буде, да племенитом грофу приметимо, да није требао слушати своје новосадске данашње пријатеље, пријатеље, који су до скора били највећи

* Гроф Шандор Хадик је потомак оног грофа Хадика ц. к. генерала, који се као царски повереник на српском сабору 1769. из петних жила заузимао, да сабор бира вршачког владику Јована Ђорђевића за митрополита, и предлагао дворској депутацији, да ако сабор не би хтео Ђорђевића бирати, да онда Њ. Величанство има право по свом нахођењу поставити митрополита, као што је и цар Карло VI. поставио патријарха Арсенија IV. Јовановића против воље епископа и народа. Илирска дв. депутација није одобрила предлог Хадиков, одговоривши царици Марији Терезији, да наведен Хадиков случај не постоји, почем је Арсеније IV. баш услед искања народа српског потврђен за патријарха. Кад сабор не хтеде бирати Ђорђевића, него већина је гласала за Данила Јакшића, Хадик натера већину, да је морала и она гласати за Ђорђевића.

Види се, да је Хадик био пријатељ вршачком владици Ђорђевићу.

Да ли његов потомак гроф Шандор симпатише са данашњим вршачким владиком г. Змејановићем, не знамо.

Па као што је његов прадед или чукун-дед упозорио илирску дворску депутацију — истина нетачно — да је цар Карло VI. самовласно поставио за патријарха Арсенија IV., тако је он нетачно упозорио уг. владу, да је једном уг. влада већ скинула српског патријарха, па позва и данашњу да то учини.

Уг. влада није отерала патријарха Иванковића у пензију, него је он сам поднео оставку, а то је тек нешто друго!

Угарска влада досада не учини таког насиља српском народу и његовој цркви, а уверени смо да не ће ни у будуће ни једна тако што учинити ни за чију љубав, и да ће оне и у будуће поштовати наређења и прописе православне цркве у погледу збацивање поглавице црквеног.

противници Мађарима и дрвље и камење бацали и на самог г. епископа вршачког Змејановића, што се држао Мађара, те га у „Застави“ прозваше подругљиво „пиштек Габ ром“, и потрзати и писање „Српског сиона“.

А није требао с тога, што му исти не хтедоше рећи и то, да оно, што излази у „Српском сиону“ у незваничном делу, да за оно не одговара Његова Светост и епископат карловачке митрополије, него да ми одговарамо, што смо ми у толико пута, па баш и за поменуте чланке из којих је неке наводе прочитао, јавно рекли.

Његова Светост као што је познато, није политичар-патријарх, јер он има и сувише посла са црквено-автономним стварима, и он је јавно рекао свештеницима, да се сваки може држати странке које хоће и имати слободно политичко уверење, што је и коректно.

У осталом нам је приметити овде још само то, да је племенити гроф Шандор Хадик онај, за ког су наши радикали преко нових новосадских пријатеља из петних жила радили да он постане комесаром, о чему се дуго у новинама та вест и одржавала, те као такав, није требао истрчавати са *оним* интерпелацијом.

А што није радикалима учињено по вољи, не знамо за прави узрок, и нећемо да верујемо, да је то узрок, што је позната карловачка чегртаљка исклепетала, за што се они за њега заузимају и шта би све племенити гроф постигао, да је постао комесаром, и што се дознало у Пешти.

А наспоменути нам је још и то, да радикалски саб. одбор није био намеран да узме за фондове његову земљу — јер он је и нема —, него његовог брата.

На питање „Браниково“, како је дошао племенити гроф Хадик до „Српског сиона“, наспоменути нам је, да је дотичне бројеве узела у своје време канцеларија др. Ђорђа Красојевића, председника радикалског главног одбора.

А даље се и само каже.

Наша „Српска Матица“ расписује награде за разна питања.

Не би згорег било, да распише награду

и за питање: „*О денунцијацији у српског народа.*“

Писац би за ту тему нашао обилату грађу у бечким и пештанским архивима.

ЛИСТАК.

† Коста Групчевић
1849. 1907.

У Цариграду је умро 21. о. м. *Коста Групчевић*, власник и уредник важаног уређеног листа „Цариградског Гласника“, који има неоцењених заслуга за српство у турској царевини.

Вечан спомен заслужном Србину Кости Групчевићу!

Књижевни огласи.

ПРАВОСЛАВНА ЛИТУРГИКА
ЗА УЧЕНИКЕ СРЕДЊИХ ШКОЛА
САСТАВИО
Александар Живановић.

Цена је књизи К 1·20 — Обраћамо пажњу г.г. православним катихетама на ову школ. књигу која је прописана као школски уџбеник на средњим школама.

Српска Манастирска Штампарија.

Изашла је из штампе, и може се добити код потписате управе књига:

ОПИС
СРПСКИХ ФРУШКОГОРСКИХ МАНАСТИРА 1753.
Приопштио: Димитрије Руварац.

Књига је штампана на лепом белом папиру и има 488 стр.

Цена је књизи увезаној у платно — сва — 5 Кр., а неувезаној 4 Кр.

Управа српске манастирске штампарије

ЗВАНИЧНИ ОГЛАСИ.

Ад број К. 1192. и 1200./инв. 851. ех 1906. 3 1—3

ЕДИКТ.

На бракоразводну тужбу *Јове Орова из Млаке*, парохије Јабланачке, котар Новска против супруге му *Ане Орос* из Млаке, сада непозната боравишта, овим се Ана Орош позива, да у року од 90 дана, рачунајући од првог уврштења овог едикта, овој конзисторији место пребивалишта пријави, јер ће се у противном случају и без њезиног судјеловања са именованим заступником бракоразводна парница водити и довршити.

Из седнице прав. срп. епарх. конзисторије пакрачке у Пакрацу, 28. децембра (10. јануара) 1906/7. држане.

Председништво.

Кр. жупанијска област у Вуковару.
Број 2740. 29. сиječња 1907.

ОГЛАС ЛЕФТИМБЕ. 1—3 6

Дне 18. вељаче 1907. у 10 сати прије подне биће ће код кр. ове жупанијске области јавна писмена понудбена расправа за поправак српско православне цркве у Негославцима, који су трошкови прорачунани и то:

1.) тежачке и зидарске радње на	К 2231·36
2.) тесарске радње на — — —	„ 1397·98
3.) столарски, бравarски, лончарски и ине радње на — — — —	„ 3513·84
Укупно:	К 7133·08

Личбени и грађевни увјети, као и темељнице уговора изложени су на увид код ове кр. жупанијске области за вријеме уредовних сати, гдје се добити може образац процендбе.

Запечаћене и са 5% жалбином обложене понуде имаду се предати до установљеног вријемена предстојнику кр. ове жупанијске области, а на устмене или касније пристигле понуде те врсте неће у обзир узети.

Кр. поджупан:
Суботић.

Ад бр. К. 3283. ех 1906./13. ех 1907. 1—3 7

СТЕЧАЈ

на новокрејирано место сист. парох. помоћника у *Моторину* са IV. плаћеним разредом. Компетенти имају своје ваљано инструјисане молбе поднети овој конзисторији најдаље до 18. фебруара (3. марта) 1907. укључно.

Из седнице епарх. конзисторије бачке, држане у Новом Саду 4. (17.) јануара 1907.

Митрофан с. р.
Епископ.

ДРУГИ ОГЛАСИ

КЊИГОВЕЗНИЦА

СРПСКЕ МАНАСТИРСКЕ ШТАМПАРИЈЕ

У СР. КАРЛОВЦИМА.

Јављамо свима, а нарочито сл. управама манастирским, да је наша књиговезачка радионица снабдевена са свима машинама и материјалом, као и све велике модерне књиговезнице у престоницама, и да смо у стању, израђивати све послове књиговезачке и коричарске на потпуно задовољство.

Српска Манастирска Штампарија

Покушајте и препоручите производе

Видриче творнице храњива у Прагу VIII (Крај Чешка.)

ценовник бадава.

ЗВОНОЛИВНИЦА И ФАБРИКА ГВОЗДЕНИХ КОЗА ЗА ЗВОНА

АНТОНА НОВОТНИЈА

У ТЕМИШВАРУ, ФАБРИЦИ

препоручује се — са гаранцијом на више година — за израду нових звона и за преливање пукнутих звона у овакој величини, као и за целокупно хармонично удешено звоњење, провађено са крупом од кованог гвожђа, тако удешеном, да се звона по волји и лако могу кретати, ако би се на једном месту излупало, чиме се звона сачувају да не пукну.

Особито препоручујем

од мене изнађена и много пута одликована са отвореним одушцима провиђена звона,

која су у горњем делу — као виолина — са отвором у виду фигуре 8 провиђена као имају дуготрајнији, снажнији и дубљи звук, него звона по старој системи прављена, тако да се овако једно патентирано звоно од 327 килограма изједначује са звуком других по старој системи ливених звона од 461 килограма.

Даље препоручујем козе за звона од кованог гвожђа, у торњу слободно стојеће; звона или шоље за сатове од метала; прављење старих звона са крупама од кованога гвожђа. —

4—62 4. Илустровани ценовници и прорачуни трошка бесплатно и франко.

На миленарској земаљској изложби у Будимпешти 1896. награђена са великом миленарском медаљом.

„Српски Сион" излази сваких 15 дана на 2 пола табака. Цена му је: За Аустро-Угарску, Босну и Херцеговину на годину 8 круна, на по године 4 круне, а на четврт године 2 круне. За страни свијет, на годину 10 круна. Појединн бројеви 40 филира.

Претплата, огласи, стечајеви и рекламације у року од 15 дана шаљу се Администрацији а остала рукописи уредништву „Српског Сиона" у Карловце. За огласе, објаве и стечајеве плаћа се 10 филира од једног реда ситних слова. — Непечатена писма се не примају. — Рукописи се не враћају.

Све спорове овога листа у ствари претплате или других потраживања решава котарски односно општински суд у Карловцима.

Издање и штампа: Српске Манастирске Штампарије у Ср. Карловцима. 92. 1907.

СРПСКИ СИОН

Год. XVII. Број 5.

ЗВАНИЧАН ЛИСТ ПРАВОСЛАВНОГ СРПСКОГ АРХИЈЕРЕЈСКОГ СИНОДА МИТРОПОЛИЈЕ КАРЛОВАЧКЕ ЗА ДУХОВНЕ, ЦРКВЕНЕ И ЈЕРАРХИЈСКЕ СТВАРИ.

У Ср. Карловцима у недељу 4. фебруара 1907.

ЗВАНИЧНО.

ГЕОРГИЈЕ,

по Божјој милости епископ Богом штићене и спасаване српске православне епархије темишварске, — у Христу браћи и деци својој пре милој, свештенству и народу, у духу апостолском шаље благодат, милост и мир од Господа Бога и Спаситеља нашега Исуса Христа, а од себе архијерејски поздрав и братски целив.

Слава Богу на висини и на земљи мир, међу људима добра воља (Ев. по Луци I. 14.).

(Свршетак.)

На данашњи дан, када треба да оживи у нама лик Спаситеља нашега, и да нас испуни вером, надом и љубављу, хоћу да Вам, као архипастир Ваш, поздравим светли празник, и пуним гласом да узвикнем анђеоски поздрав божитњи: „Слава Богу на висини и на земљи мир, међу људима добра воља“. То су дарови Христа Спаситеља, које нам донесе данашњи дан, које треба да величамо данас, и на које хоћу данас да Вас подсетим. То су дарови, које носи Спаситељ са собом о Божићу, и дели их свуда.

Па примимо, драги моји, Божанскога полажајника са искреном радошћу и детињском преданошћу у домове своје, и нека нас поклони његови благослове и освете! Дочекајмо Христа свога са озбиљним намерама, и примимо га као Спаситеља! Прославимо радосни свечаник данашњи духом и истином! Нека Дух Господњи распали у нас по ново огањ љубави према Богу и ближњима нашим, који ће нам светлити, грејати нас и оживљавати у напредак! Нека оживи у нама вера наших славних дедова и одушевљење њихово за Цркву! Нека нас обасја нада на боља и срећнија времена! Крст Господњи нека нам буде знамење, у ком ћемо све адове силе скршити, безверје из свога кола прогонити, и себе спасти.

Али, љубазни моји, те мисли и ти осећаји, који данас завладају душом Вашом, нека Вас никада не остављају. Завети, које данас пред Богом учините, нека Вас свагда на добро покрећу.

Па примите од свога епископа, овом приликом неколико напомена о дужностима својим.

Као чланови освећеног друштва, које

је Дух Свети удружио, и које се Црквом назива, треба да вршите све хришћанске дужности, које већ у тајни крштења на себе примите.

Сви они, који се отуђише од Цркве, треба да јој се поврате, да се што боље упознају са учењем њезиним, да се што дубље зароне у смисао учења и установа њезиних, и да живот свој вежу за тај извор, који живом водом напаја. Ученији нека разликују језгру од љуске, и не одбацују суштину због облика. Нека се само приближе сунцу, и биће обасјани! Што им уму не буде јасно, протумачиће им срце, у којем се Бог видније открива. Осећаји, који се распламте у близини Бога, увериће их да је вера највеличанственија појава духа, која човека осветљује, умирује, задовољава и усрећава. Вера, која их обасја, показаће им брзо шта може њихово знање, оснажено вером, да чини и ствара за добро опће и славу Божју. И огањ Духа Светога светли и греје само онога, ко му се приближи. Када се толико јагми за знањем, зар да се не позабави човек Црквом, том најзначајнијом и најзанимљивијом установом, и зар да се не упозна са учењем, које се са најкрупнијим истинама бави? Црква наша, ма да је сирота у крајевима нашим, пружиће им у том послу сигурну потпору. А они, који нису учени, нека се не поводе за оним ученицима, који живе у безверју, и поред тога хоће да су предњаци чак и на црквеном пољу. На њихов пример нека не гледају. Они траже у Цркви само почасти и права, а дужности не ће да упознају, а најмање најглавније дужности, неговање верског духа, на којем Црква почива. За њих се треба молити Богу, да их Духом Светим обрати и покрсти, и тако Цркву оснажи. А пастири стада не смеју спавати, него стражити будно, чувати тор од грабежа и метиља, борити се и лечити стадо. Њима је много дато, па ће се од њих много и тражити.

Али науку Христову није довољно само учити, него треба и по њој живети. Вера је без дела мртва (Јак. II. 17.). Вера се делима мора исповедати. Јер овако говори Господ: „Који год призна мене пред људима, признаћу и ја њега пред оцем својим, који је на небесима". (Ев. по Мат. X. 32.) И „ко се постиди мене и мојих речи, њега ће се син човечји постидети, кад дође у слави својој (Ев. по Луци IX 26.).

Пре свега мећем Вам на срце да у делима својим међу собом увек истину заступате. Истине се не смемо одрицати нигде и никада, јер се иначе самога Христа одричемо. Против зла, које се на лажи оснива, морамо се свугде и свагда борити, и истину — која је највеће добро — храбро заступати То нам је дужност, по којој ћемо данас најуспешније исповедати Христа, који је суштa истина, пут и живот, и који је у науци и животу свом истину проповедао, и на њој веру и Цркву своју основао.

Познато је да је истина често горка, али она спасава Она је често омражена и гоњена, али ипак побеђује. Она је често исмејана и подцењена, али ће заслуге њене у књиги вечности бити записане. У огледалу истине упознаје себе човек, увиђа зле и добре стране своје, погађа увек прави пут и меру, не прецењује своје снаге, налази своје право место у друштву, правилно оцењује друге удружује се у добру, срећује и управља односе на дому и ван дома. Истину исповедати не ће бити лако, јер је „цар лажи" обвио неистином сав свет и продро је у све честице његове. Болест новога века јесте лаж. Осим грубих облика клевете и преваре има у свету још безброј врсти лажи. Ова зараза кужи нам речи, и трује дела. Куд се макнемо, видимо ју, на устима, на оку, на смеху, на лицу, на покретима, на ходу и на оделу. Са њом се сретамо у дому, код деце, сродника, чељади, у науци, уметности, у штампи и писму. Мода и учтивост се удружила са неистином. Оно што је неприродно и лажно, допада се; искреност и природност се омаловажава. Толико је неистине у некојим круговима друштвеним, да се без те образине онамо ни приближити не може.

Па чак и лажне осећаје буде људи вештачки. Плачемо, уздишемо, смејемо се, радујемо се и љутимо се, кад нам како треба, у честиткама, саучешћу, здравицама и разном додиру, а све без истинске побуде. Већ се и само одушевљење, тај огањ Духа светога, широм обесвећује, вештачком ватром, и раздраженошћу болесних живаца, без трајне топлоте и унутарњега непоколебљивога уверења. Мора се права крсташка војна подићи, да се од лажи одбранимо, и да је од себе прогонимо. Зато, када год у зору устајете, драги моји, заверавајте се у себи да ћете лаж избегавати и њу требити! Када год погрешите, сетите се завета, и одмах се поправите! А када лежете, положите себи рачун о дневној борби Вашој и успесима против цара лажи. У духу и истини служи се право Богу. У истини само можемо се Богу приближити, и на савршенству своме и ближњих деловати. У неистини само зло напредује, и греси се шире.

Ако негујемо свуда истину, то ће са благословом верскога духа истина многим добром уродити. Из ње ће понићи правда, ред, мир, задовољство, слога и опће благостање.

Осим тога мећем Вам на срце да на вери утврђујете све основе свога живота. Домове своје пазите да у вери напредују! Све што је добро и Богу угодно нека краси домове Ваше, а све што је зло нека је из њих прогоњено! Само се на добру зида дом, и унапређује породица. Старешине нека се будне, праведне и строге, а млађи нека се повинују и посао свој вредно и са вољом врше! Бракови нека су Црквом благословени! Омладина нека је чедна и богобојажљива! Жене нека су скромне, и нека се чувају раскоши и оговарања! Крсно Име нека се разборито прослављ! И домаћа молитва нека не умукне из домова ваших! У породицама је корен нашега живота. Из тога врта расађује се у народу и добро и зло. Како се обделава тај врт, у којем се деца, те најнежније биљке, негују, онакав ће бити и сав народ наш.

Пазите да су Вам и храмови Божји у свему уредни! Украшавајте дом Цара на Цареви и на њега од уста својих прилажите! Чувајте светињу тога места, из којега потиче благослов на Вас и цело место Ваше, и у којем добијате освећење за рад Ваш! Похађајте цркве, молите се онде искрено, тешите се и храбрите онде! То је најдрагоценији дом за цело место Ваше, у којем је домаћин Отац небесни, а Ви сви браћа и сестре, спојени љубављу Очином. Ако нигде другде, бар онде нека се зажаре срца Ваша љубављу према по Богу браћи и сестрама Вашим!

Пазите и на школе своје, и чувајте их као очи у глави! Омладини својој не ускраћујте школскога васпитања!

Када се зло дубоко укорени потребан је препорођај. И Мојсије пророк Божји водио је искварени народ четрдесет година, док га није препородио, и за обећану земљу оспособио. Препорођај пак може се извести само добрим васпитањем, положеним на хришћанским основама. Усвојити нам даклем ваља Христово спасење, које нам стоји на расположењу, и тако путем омладине извести препорођај.

Љубазни Хришћани!

Ако хоћемо да код нас све на боље пође, и да народ наш унапредимо, морамо се обратити на омладину, узданицу нашу. То је њива, коју не смемо запарложити, а која сигуран род доноси. То је житница, у којој треба зимницу себи да спремамо. То је слика наше будућности. Лане у ово доба препоручио сам бризи Вашој малу децу, а сада немам довољно речи да вам на срце метем и бригу за старију децу Вашу, која школу полазе, и која из школе излазе. Највећа дужност, коју Вам је Бог наложио према деци, јесте добро васпитање. Васпитање је највеће благо, које им можете дати и које ни рђа не тамани, нити га лопови украсти могу. Васпитање је увет среће омладине Ваше и целога напретка нашега народа.

Од свих средстава за добро васпитање омладине истиче се данас као опробано и једно од најважнијих школа.

У школи је радионица, у којој се изображава дух наше омладине. Све што је у човеку племенито, онде се негује и развија, а оно што је зло, онде се сасеца и уништава. У школи се омладина приближује Богу, и води се савршенству отварањем умних очију, које траже и виде Бога. Умне подобности, без којих нема живота ни спасења, буде се и развијају, по плану сигурном и опробаном, у школи. Онде се научи упознавати свет, ван себе и у себи. Научи се расуђивати о стварима спољашњега и унутарњега света и разликовати добро од зла, корисно од штетнога. Онде се учи мислити, памтити, осећати, уживати у добру, гнушати се зла, веровати, љубити Бога и ближњега и надати се. Онде се учи радити и леност презирати, сносити ближње и помагати им, поштовати власти, старије и старешине. Онде се учи реду и чистоћи. И поред свега тога добија се онде још и лепо разнолико знање, које је за живот потребно. Из школе изићи ће омладина разумнија, која ће, кад одрасте, знати боље свој посао на дому радити, и иметак свој боље чувати, штедити и унапређивати. Из школе изићиће ново покољење, које ће уочити све опасности, које прете нашем животу, па ће се од свега злога чувати, на дому ред завести, у јавним пословима корисно и слободно радити.

Пазите да свесно и корисно делујете за опће добро и по општинама својим! Црквене општине нека су узор слоге, реда и пожртвовања Вашега. У то најосвећеније друштво нека улазе бољи од бољега, јер је тешка одговорност, коју то друштво има да сноси пред Богом и потомством! На жалост на неким местима не пази се на то. У црквену управу улазе и они, који по духу стоје далеко од вере и Цркве, шта више и они, које не би примило ни једно друштво, улазе без и каква избора у најосвећеније коло, и обесвећују га. Не познају ни вере, ни Цркве, не знају за значај Цркве у прошлости и задатак њезин у садашњости, и не виде потреба њезиних. Управљају не по Духу Христову, него по разним другим лажним духовима. Уносе у Цркву заблуде своје, погледе свакојаке, ниске страсти и побуде. Разривају, место да граде и усавршавају. Убијају матер Цркву, и још мисле „да службу чине Богу". Скупштине су наше често поприште највећега раздора. Људи, који живеше у љубави, онде се заваде. На месту, у којем треба да влада једна вера и један дух, људи се разбрате. Извор благослова из родио се у извор несложе, мржње, парничења и многога зла. Ко ће јемчити да се у том неуређеном друштву нису зачела и најгрђа недела и злочини, који су читаве породице и места заразили? Па зар тако друштво да кога задобије и да обори назаренство? Та оно отуђује и оно што је наше. Раздражени и увређени људи ратосиљају се због тога такве црквене управе, па чак и Цркве. Ни у цркву не ће да завире, да се не састану са браћом својом, са којом се душмански услед црквених послова разбратише, место да се у добру збратише. Све добре стране од црквене управе наше губе се испред губитака, услед мржње, несложе и свађе. Па ма се црквени иметак како добро унапређивао онде, шта вреди, када страдавају основна начела хришћанске вере, којима све установе црквене треба да служе, а највише црквена управа. Зато поверавајте своје најсветије послове најодличнијима, који ће Вас сложити, унапредити, а не онима, који ће Вас раздвојити и распудити!

Сматрао сам за потребно да Вам неке дужности Ваше, које ми особито на срцу леже, овом приликом предочим. Све дужности не могу Вам ни онако овде избројати. Њих је много, и оне су врло различите. Колико је живот разнолик, толике су разлике и дужности човечје. Са променама и развитком у животу мењају се и развијају се и дужности у животу. Све те дужности оставио сам да Вам излажу и тумаче моји

у Господу сарадници, свештенство Господње, које је на то примило апостолство посредством и заступством моје смерности. А поред тога уздам се у милост Божју, да ће Вам помоћи да стечете живу веру, коју сам Вам на првом месту данас препоручио, и у којој ћете и сами дужности своје из савести своје читати. Услед снаге вере постаћете живи удови Цркве, у које ће продрети Дух Божји, који ће Вас оживити, и у свему добру водити.

Зато преклињем Вас на крају: подајите се да Вас оживи Животворац и не ћете се кајати; вера Ваша спашће Вас! И »ако вам ко јави евангелије друкчије, него што примисте« (Галат I. 9.), човек или анђео, не слушајте, него се прекрстите и уклањајте се, да Вас уста његова не заразе!

О рођењу Спаситељеву отишли су мудраци, вођени чудном звездом, да се поклоне новорођеном детету, у име свега грешнога света.

Данас, када после двадесет векова, славимо успомену рођења Исусова, и када гледамо повесницу људску, стварану Духом Христовим, не можемо ни ми ништа боље учинити, него да у духу приступимо Божанском детету у јаслима, и да му се поклонимо. Нека Господ царује над нама у векове! Амин.

Молећи Вас и овом приликом, браћо и децо, да се за мене увек од срца Богу молите, да Вас могу уз помоћ Духа Светога у добру водити и на добро упућивати, поздрављам Вам свете празнике: Божић, Нову Годину, Свето Богојављење и Светога Саву са искреним жељама за добро Ваше и утеху своју.

Дано у епископској столици нашој у Темишвару о предпразновању Рођења Христова године хиљаду деветстотина шесте.

Горе споменути епископ

ГЕОРГИЈЕ ЛЕТИЋ с. р.

Рукоположени.

Његово Високопреосвештенство, Г. Епископ Бачки ***Митрофан Шевић***, благоизволело је свршеног богослова *Георгија Попова* из Чуруга чино и правилно рукоположити у Новоме Саду у светођурђевскоме храму дана 29. јануара (11. фебруара) 1907. за *ђакона* а у храму св. три Јерарха дана 30. јануара (12. фебруара) и. г. за *презвитера*, који је одређен за личнога помоћника протојереја *Јована Марјановића* пароха у *Лалићу*.

НЕЗВАНИЧНО.

Врховни државни надзор и одлука сабора, донесена у XXII. седници, 19. јануара (1. фебруара) о. г. у ствари Њ. Св. Патријарха.

Утецај на послове наше митрополијске области, вршила је држава пре узакоњења наше нар. црквене автономије у зак. чланцима XX. из 1848. и IX. из 1868., односно пре Устројства Саборскога од 14. маја 1875., у којем су, и ако одвећ непотпуно и нејасно, положене некоје основе нашој автономији, — у равно доба различито, кад проширујући тај утецај, кад сужавајући га, према приликама, које су утецале на државну политику, и према теоријама државнога права, које су у питању одношаја цркве и државе у равно доба различито стојале.

Када је пак наша нар. црквена автономија услед горе споменутих зак. чланака у Саборском Устројству добила неки конкретан облик, задржала је држава за себе према тој автономији само право врховнога надзора (ius supremae inspectionis) како према законодавном, тако и према извршном и управном раду автономије и њезиних органа.[1]) Али како пређе, пре Устројства, тако ни сада, границе државнога утецаја нису тачно обележене, те су и данас у том погледу остављена отворена врата разноликом тумачењу одговорне владе — по којој се у уставним државама врховно право надзора Круне има да извршује, — а што даје повода

[1]) Ср. зак. чланке XX. од 1848. §. 8. и IX. од 1868. §§. 3. и 7., као и увод и §. 18. alin 1. Саб. Устројства Превишње потврђеног 14. маја 1875.

многим непотребним сукобима и граваминама.

Истина да се у некојим деловима Саборског Устројства посебно формулишу наводни изливи врховнога надзора, но то је само спецификовање опћега појма о том надзору према појединим појавама автономнога живота и означење формалне стране вршења тога права.[2]) Али се нигде не одређују тачно границе, у којима се утецај врховнога надзора може кретати, јер нити су одређени разлози, који би оправдано могли назвати коректив врх. надзора у автономним пословима,[3]) нити је домашај тога коректива свуда јасно обележен, као позитиван или негативан.

Када нам дакле ни автономне уредбе, а ни зак. чланци, у којима је узакоњена наша автономија, не пружају довољно гаранције према неоправданој ингеренцији државнога надзора у наше автономне послове, морамо се обратити на помоћ науке, која без сумње има меродавни утецај како код доношања, тако и код примене закона. Према државноправном теоријском схватању о врховном надзору у правним државама, које схватање беше меродавно и у нашој држави у време доношања горе спом. законских чланака и потврде Саб. Устројства — корективу државнога врх. надзора према автономним вероисповестима, као самосталним корпорацијама, има само онде места, где вероисповест прекорачи свој автономни делокруг, и пређе у делокруг туђ, државе и њезиних органа или друге које корпорације, које све, као и та вероисповест, имају подједнако право на државну заштиту (ius advocatiae) према повредама њихових автономних права, коју заштиту има држава да врши над свима корпорацијама, у интересу опћега реда и мира у држави. Сам пак домашај тога коректива, узевши у обзир суштину вероисповедних автономија, не би смео бити никако позитиван, по коме би држава у такој автономији могла уређивати, наређивати и судити, него само негативан, по коме би имала држава службено или на захтев интересоване странке (recursus ab abusu) не одобрити, односно уништити законодавне и управне одлуке, као и судске пресуде, донесене од автономије, када ова свој делокруг прекорачи, и заће у правну сферу туђу. На ипак видимо да је држава на супрот модерној теорији о врховном надзору вршила тај надзор у нашој автомији и позитивно, уређујући, наређујући и судећи, нпр. у познатим октројкама према законодавном раду, у именовањима митрополита-патријарха и администратора епископских и митрополитских, у изменьивању и мериторном решавању одлука и пресуда, као и у разним позитивним расположењима, позивајући се на неавтономне уредбе као и на неавтономну праксу пре Саб. Устројства, што је све као супротно автономним начелима Саб. Устројства, укинуто аброгацијом, израженом у §. 28. тога Устројства.

И тако, и ако не признајемо *држави право коректива у нашим автономним пословима*, у којима се држи автономија своја делокруга, *мора* јој *се то признати према оном раду автономном, у којем се делокруг автономни прекорачује*,[4]) али и у том случају *само негативни*, а не и позитивни *коректив*.

Према свему томе, што је горе изложено, настаје питање какав ће положај заузети врховни надзор према саборској одлуци, донесеној у ствари Њ. Св. Патријарха, и да ли је оправдан уток Њ. Св. на Њ. Величанство против те одлуке.

Ма како тежили да сузимо границе државнога врховнога надзора, мора му се признати право уништења оних ненадлежно донесених саборских одлука,

[2]) Ср. §§. 7. 8. 9. 10. 14. 19. 20. 21. 23. 26. Саб. Устројства и октројке у Прев. отпису од 14. маја 1875.

[3]) У § 8. Саб. Устројства стоји да кр. комесар (у име врх. надзора) не може „пречити закониту радњу“ сабора. Из тога би изазвало до држ. надзор може спречавати незаконити рад у автономији. Но шта се све мисли под законитим и незаконитим, остаје нерешено питање.

[4]) Разуме се да и овде може настати неоправдана интеренција државна, ако се делокруг автономије намерно сужава, али овде није реч о насиљу, него о праву, а против насиља остаје отворен пут уставним лековима представака, протеста, ограде и парламентарне критике према одговорној влади, која одговара за вршење највишега надзора.

у којима се упада било у делокруг државе, било у делокруг друге које аутономне области, која стоји изван наше автономије. У оном делу споменуте саборске одлуке, која је донесена на предлог Дра Мушицкога, као допуна предлогу ревизионога одбора, постоји то упадање, пошто нар. црквени сабор нема права да пресуђује о том, да ли је патријарх код руковања са епископ. добрима учинио „злонамеран“ чин или није, нити има права да пресуђује о том да ли је „за мир у цркви и автономији“, као и „за углед и достојанство“ митрополита-патријарха потребно уклањање данашњега патријарха са свога положаја, од којих права прво припада државним, а друго највишим црквеним судовима, дакле факторима, који стоје не само изван сабора, него и изван автономије. Али, осим тога, сабор не само да је ненадлежно приграбио себи власт да у место највишега црквеног суда дисциплинарно суди поглавици цркве своје, па још на темељу наводних злонамерних чинa, које надлежни државни судови нису још утврдили: него је чак позвао (и ако индиректно) патријарха „да напусти престо, који још данас заузима“, што ни црквени суд не би смео учинити, пошто црквено казнено право не признаје као казну за свештене особе принуду на своје вољно напуштање црквених звања и достојанстава, сматрајући таково напуштање за канонично забрањено и кажњиво, те је тако и тиме сабор ненадлежно зашао у право реформисања црквенога казненога права стварајућу праксу, противну учењу и прописима Цркве наше.

Према свему томе јасно је да је допуна Дра Мушицкога ненадлежно, уз повреду права државних и јерархијских прихваћена, и да мора бити уништена. Исто тако јасно је и то да је Њ. Св. патријарх против такове абузивне одлуке саборске имао, као интересована странка, не само право да потражи путем угарске владе заштиту врх. државнога надзора од Круне, него је била и његова најсветија дужност, да, као представник јерархије, одбије такав упад у јерархијска права и такав опасан прецеденс у нашој цркви.

У потврду свега тога навешћемо само толико, да је и сам *Др. Светозар Милетић*, који је био највећи поборник нар. црквене автономије, и који је у интересу автономије најревноснije тежио да се сузе границе врх. надзора — ипак признавао том надзору право спречавања прекорачења делокруга, који би се догодио у автономији, у чланку „Значај и замашај врховнога надзорнога права државнога“, штампаном у бр. 110. „Заставе“ од 1874. г., за који се сигурно може рећи да га је писао Др. Милетић, стоји у 3. alin. 2. ступца ово:

„Ова (т. ј. државна власт) према тим друштвеним организмима (т. ј. вероисповестима и задругама, корпорацијама са разним смеровима умнога, моралнога и материјалнога живота,) нема позитивне, било законодавне, или извршне власти, нема права прописивати законе састава, обстанка и развитка њенога, органе им постављати или командовати, него је право државне власти према тим организмима, њеним органима и пословима тако рећи негативне природе, где држава само чува да исти не прељу међу свога делокруга према политичним или другим друштвеним организмима,..“

„... и по томе ограничава се највршна државна власт (према тима организмима) на врховни надзор т. ј. на ограничавање тих организма на њин делокруг.“

А да је Др Милетићу са свим било јасно, да автономија не сме упадати ни у права синода, односно јерархије, која та права ужива неодвисно од нар. црквене автономије, и која је у вршењу својих права такође слободна, независна и аутономна као и н. црквена автономија; осим тога, да је Др. Милетић оправданом сматрао интеренцију државнога врх. надзора у случају повреде јерархијских права од автономије, види се из говора његова, изговореног на сабору 1870. у специјалној дебати о Саб. Устројству, где је устао против тога да у Устројство уђе огра-

ничење Сабора у законодавном му послу дометком, по којем би се тај посао могао вршити „у споразуму са синодом“. Говор тај гласи између осталога:

„... Држави је пак и онако право врховнога надзора остављено. *Ако види држава да сабор нема право, она ће заштитити синод против злоупотребљења сабора, тако исто заштитиће и јерархију против сабора. То се не може порицати, ако синод нађе да смо засекли у његова права, он ће се потужити код владе*, а кад нам влада то примети, ми ћемо знати шта ћемо чинити; а ја држим да се не ће то чинити“.[5]

Настаје на послетку и то питање: може ли врховни надзор утецати и на онај део саборске одлуке, који је донесен на предлог већине ревизионога одбора. По позитивном наређењу, израженом у §. 19. т. 10. Саб. Устројства имају се закључни рачуни фондовски, фундација и н. црквене добара „пре одправка заглавнога решења поднети председнику кр. уг. министарства ради надзора, да ли су у складу са прорачуном Сабора, и да ли је преглед у формалном погледу правилно обављен“. По напред изложеноме, овај излив врховнога права надзора не истиче толико из потребе предохране према прекорачењу компетенције автономије, него из потребе државне заштите према нар. црквеном иметку, над којим држава тежи да своје право врховнога надзора с обзиром на намену и карактер иметка интензивније врши и проширује, као и из потребе заштите грађанских, права (приватноправних) својих грађана, која она штити и према автономијама.

Према томе није искључено да ће држава, позивајући се на ту позитивну одредбу, утецати и на тај део одлуке, ако стече уверење да ревизија тих рачуна у овој ствари у формалном погледу није правилно обављена, и узме у обзир нарочито ту околност да у овој ствари у смислу §. 25. Саб. Устројства није преслушан одговорни орган (негдашњи Саб. Одбор) нити је, у недостатку статута о надзору над нар. црквеним добрима, којима митрополит и епископи рукују, — који би статут имао Сабор донети по §. 19. т. 5. Саб. Устројства, — установљена аутономна пракса о одговорности, саборског одбора и руководитеља, па ни о примени одредбе о дотацији епископа, која се налази у §. 27. д.) I. Одс. Кр. Уредбе од 10. VIII. 1868 испитивањем праксе и код рукованља са другим епископским добрима, почевши од увођења у живот те Кр. Уредбе па до данас.

Врховни надзор државни имаће дакле да каже своју реч, и да заштити право повређеног.

$\gamma + \delta + \tau$

Некад и сад!

Када се прочуло при крају Новембра 1879., да владика бачки Герман Анђелић ради на томе, да се принуди патријарх Прокопије Иванковић да даде оставку, те да оде у мир, а он да постане администратор митрополије, — који је глас запањио све поштене Србе; народни посланици са последњег (1879.) сабора из Н. Сада, отправише патријарху Иванковићу 2. Дец. у Даљ овај телеграм:

„Према немилим гласовима који се у народу распростиру у обзиру промене у српској патријаршији и митрополији, ми долупотписани посланици на народно-црквеном српском сабору, сакупљени овде у Н. Саду из збора и договора умољавамо Вашу Светост да устраје непоколебиво на оном месту, на које Вас је поставило поверење народа изражено у свом законитом сабору; да изволи свој положај сматрати као део кардиналних права православног српског народа у овој држави; да изволи тим својим положајем стати на браник тих права, која су и у старим срп. привилигијама и у најновијим земаљским законима слободним избором српског патријарха и митрополита карловачког ујемчена, а која би се права најекслатантније повредила, ако би се тај слободан избор ма каквом субстанцијом илузорним учинио.

Нека изволи Ваша Светост бранити нашу законом ујемчену автономију, која

[5] Постанак и развитак срп. н. ц. автономије од Д. Руварца. Ср. Карловци 1899., стр. 81.

такову субстанцију, па и само помоћништво **мимо наших автономних институција, непознаје.**

Ми се обраћамо синовљим поверењем В. С., и уверени смо да дајемо нарзае осећају читавог православног народа српског, ако најавимо највеће поверење личности В. С., јер од кад је В. С. на столици патријарској, наша црк. просветна автономија није ни с које стране уштрба трпила, и наше автономне институције под начелништвом В. С. кретале су се свагда у оквиру закона.

Ово ми сматрамо као заслугу В. С. и према народу и према држави и према отачественим намерама самога нашега премилог владара.

По томе одајући ово признање В. С. и изражујући највеће поверење према личности В. С., умољавамо уједно В. С. да изволи што пре похитати у Карловце, где Вас очекују многи важни послови од последњег сабора, а наиме најважнији посао конституисање новоизабраног саборског одбора.

У подпуном уверењу да ће В. С. овај наш глас уважити, остајемо са синовљим поверењем одани:

Стеван Брановачки
Др. Михаило Полит-Десанчић
Др. Ника Максимовић
Др. Стеван Павловић
Др. Ђорђе Натошевић
Др. Илија Вучетић
Др. Милан Ђорђевић
Миша Димитријевић
Александар Сандић.

Иришки Срби на горњи глас, послане 3. Дец. „Застави“ овај телеграм: „Љубан и свест народна, бранећи црквено-просветну автономију нашу, изјављује *Његовој Светости патријарху непоколебљиво поверење*, а гнушава се гадних сплетака оног *пакленог духа* (т. ј. Германа), који ће, другом јаму копајући, сам у њу пасти“.

А пре тога, на пронесене гласове, да Герман ради на томе, да постане администратором митрополије, рекло се у 183. бр. „Заставе“ ово: „— — — Државна власт, ако би наишла на сусрет пустим жељама бачког владике, учинила би у нашој историји *беспримеран атентат* на нашу црквено-просветну автономију. Шта значи читав наш црквени устав, кад би се тако лако покосити дао баш у ово доба, у које је наш народ својим држањем дао јасна доказа своје умерености и законитости? Шта онда заједчава нашем народу његове установе у овој држави, кад би се реч једног човека чији глас у народу ништа не значи, више уважавала, неголи с највишег места санкционисани закони? Не, таковом атентату не можемо се надати — —

Међутим, српски народ није тај, који ће од нове борбе заарети. Нека пазе они, који ту борбу изазивају, јер могу уверени бити да ће читав наш народ *као један човек* на једној страни стојати —. Према таквом стању свети патријарх ваља да паази, да га догађаји не прегазе, да у једном слабом тренутку читаву вечност не изгуби. Caveant consules!“

Пре тога у 182. бр. „Заставе“ рекло се: „— — Познато је, да по канонима не може ни епископ ни парох бити „умировљен“, него може само због немоћи и других узрока добити коадјутора, ал за то епископ и парох остају, док су живи, ил док се каноничним процесом не би свргли. — — Пре свега не верујемо, да би сам патријарх могао захтевати своје такозвано умировљење. Неки истина хоће да преставе, као да је тај патријархов захтев излив неке највише моралне пресије, но ми ни у то не можемо да верујемо. Патријарх је вољом народа сео на своју архијерејску столицу, и та је воља довољна ограда и заштита против сваке пресије — —. С друге је стране невероватно та горња вест и због тога, што би тај чин као што је постављање администратора, био беспримеран атентат од стране државне власти на нашу, законом ујамчену, црквено-просветну автономију. Администратора патријаршије не можемо себи замислити без укинућа нашег читавог црквеног устава. Ђерман Анђелић према сада постојећим установама нашим може бити комесар

мађарске владе, ал никако администратор српске патријаршије. У чему би и имао тај администратор да замењује св. патријарха? Да ли само у вршењу епископских функција in spiritualibus? У томе би му био веома мален круг делатности. Jura reservata митрополитова не би никако такав администратор могао вршити. Тако н. пр. не би могао председавати у св. синоду. Администратор би дакле и у том погледу био сметња само, јер синод не би могао своје седнице држати нити би могао исказати своје мишљење о уредбама, што их је прошли сабор српски донео, и које тек по саслушању синода могу ићи на највише потврђење. У стварима пак чисто административним, по садањем устројству нашем, коадјуторству ни толико нема места — —. По томе дакле — — Ђерман Анђелић као администротор у Карловци, не би никаква друга посла имао, него да укочи цео автономни живот наш, да буде песница на образ српски. Је ли таком поступку од стране државне власти народ српски и наш црквени народни сабор каква повода и узрока дао? — — Каква би дакле морало бити та државна политика, која би напрема оваком држању сабора српског наш народ до срца увредила једним потезом пера усудила се, да погази читаву автономну зграду, коју наш народ сматра као једину тоти скупо плаћену тековину своју? Кад би се и така чуда преко ноћ могла да збуду, онда би наш народ морао изгубити свако мерило, по којем би судити могао, шта све у овој држави може, шта ли не може бити".

Кад се на жалост обистинила слутња и дознало, да је заиста патријарх Прокопије умировљен на „своју жељу", а Герман постао администратором митрополије; тада су наведени напред на телеграму народни посланици, дали следећу изјаву у 188. бр. „Заставе", која гласи:

„Од кад је народ српски у ове крајеве дошао, први је случај, да је за живота патријарха српског и митрополита карловачког постављен администратор.

Према изванредности тога чина, ми тешко могосмо веровати у његову могућност, и за то поверовасмо оним вестима, које поричаху, да ће се такав чин догодити. Држасмо, да се такав чин, ако се Његова Светост патријарх стави на браник свога положаја и тиме узбрани и наша автономна права, не ће догодити. За то упутисмо телеграм на Његову Светост патријарха Ивачковића, да га поверењем нашим, и народа му, охрабримо, да би на своме месту истрајао, и тиме све немиле последице на наша автономна права одстранио.

Међу тим, Његова Светост патријарх, као што из званичног акта произлази, стално је сам молбу, да се реши од управе патријаршије српске и митрополије карловачке. Ако је ово била намера Његове Светости, то је он, као поверењем народа у законитом сабору изабрани патријарх, имао повода, да ову своју намеру саопшти сабору, те би се нашло начина, да се ова ствар сутицајем сабора на његово задовољство и на задовољство државне власти реши. На сваки начин имала је Његова Светост повода, да људима свога и народног поверења, који су на утврђењу наших автономних институција за ових последњих година саветно и ревносно радили — ову ствар саопшти и да у њих савета потражи. Што ово Његова Светост и до последњег тренутка учинила није, то мора жалостити све оне, које је он до сад својим повереньем одликовао, и који су у њему подпуно поверење имали, као по народу изабраном патријарху српском.

Пошто је Његова Светост патријарх на сопствену молбу од управе патријаршије решен и усљед тога администратор патријаршије именован, то стојимо сад пред једним чином од великог замашаја.

Именовање администратора патријаршије следовало је на предлог угарског министра председника, и са истога преманотписом, те по уставним начелима угарска влада мора примити подпуну одговорност за тај чин.

Као што рекосмо, први је случај од кад је народа српског у овој држави, да је за живота патријарха-митрополита, именован администратор. Нема сумње, да могу настати случајеви телесне и душевне немоћи, да могу настати случајеви тако зване дефициенције, ал за те случајеве побринуло се канонично право са установом коадјуторства, јер „умировљења" по каноничном праву и не може бити. Али

коадјутора поставља и именује онај, који поставља и именује бенефицијата. Пошто пак српски сабор изборомъ патријарха сутиче при постављању патријарха, то би морао сутицати и при постављању коадјутора патријаршији.

Администратори постављали су се досад само после смрти патријарха-митрополита. Сгари сабори српски свагда су на то ишли, да они право тога постављања врше, ал' круна је свагда ово одбијала, и увек је сама администратора именовала без сутицаја сабора. Ово је да како бивало само после смрти патријарха-митрополата, за живота тога никад бивало није.

Но по санкционисаном саборском устројству од 14. маја 1875. институцији администраторства баш и после смрти патријарха-митрополита нема места; јер по §. 9. за време упражњене столице патријáрске сазива сабор митрополитски савет, што је пређе администратор чинио, и председник сабору је по §. 12. најстарији епископ по посвећењу, а по §. 21. бира сабор за саборски одбор патријарху заменика у једном епископу. По томе је за субституцију патријарха sede vacante и за његова живота у саборском устројству довољно провидирано.

Како ће се и према канонима и према санкционисаном саборском устројству моћи довести у склад ново администраторство, коме досад примера било није — то је тешко предвидити. Угарска влада на сваки начин носи одговорност за сваку повреду, која би се отуд по наше автономне институције породила.

Хоће ли наше автономне институције поред новог администраторства постојати, и хоће ли моћи и како постојати — то незнамо.

Не хотећи утицати на радњу наших народних автономних органа, који ће, вршећи своја права, знати испунити своју дужност, ми очекујемо даљи развитак ствари.

У Н. Саду 7. (19.) децембра 1879.

Пошто се дакле већ и званично сазнало, да је патријарх Прокопије стављен у мир, а Герман постављен за администратора, тада је на хрватско-славонском сабору 6. Дец. ставио др. Милан Ђорђевић интерпелацију на владу у том питању, на коју је бан Мажуранић одговорио, да је и он био за његово умирољење пошто је сам то молио, и пошто се сваки могао уверити гледајући старца да он нити умно нити телесно не може владати црквом, а канонисте му рекоше, да се може поставити администратор, с којим се одговором Ђорђевић није задовољно.

Како је међутим др. Светозар Милетић помилован био, и дошао у Н. Сад из Ваца, то је — под својом шифром = — у 197. бр. „Заставе“ написао чланак: „*Ново администраторство*“, у ком се одлучно изразио против *онаког* умирољења Прокопијева и постављања Германова за администратора, рекавши: „— Установа овакве „администрације“ као што је ова нова, по нашем уверењу није сугласна са правом православног народа српског у овој држави, са јемством његове законом ујамчене црквене. нар. автономије, те се с тога не ће одржати моћи“.

„Сам нови „администратор“, ако није непријатељ и саме црквене, да не рекнемо и црквене. нар. автономије, мора ће, ако не ће да са самим канонима у сукоб и под каноничним суд доће, придружити се саборском гласу и жељи народа у том погледу: да се ова цела ствар патријархова, који међутим може оздравити, или замена патријарха, односно митрополита, или наслетку новог избора митрополита српског, — која питања за сад само напомињемо, и о којима има времена реч повести — повери срп. црквене. нар. сабору, да је реши, и у том погледу са државном власти у законити саобраштај и сугласност ступи“.

Знајући Милетић за прави узрок постављања Германова и умирољења Прокопијева, заврши свој чланак речма: „— Не остаје ли још плашт патријарашки, да нов администратор њим заогрне цркву и јерархију Босне и Херцеговине? Је ли то можда и крајња цел ове нове промене?“

Пред тим пак изишао је у бр. 196. „Заставе чланак Милетићев: „*Калиак калиџавка*“, у ком рече, како је главна циљ у промени црквеној учињена за љубав Босне и Херцеговине, те на крају рече: „— Тријуголни је камен ове (автономије): црквено-народна управа под изабраним митрополитом, што искључује по-

стојање и администраторства“ у цркви за живота митрополита, и у опште без митрополита, а односно патријарха, јер би последње значило: *комесарство у камилавци* — калпак камилавка“.

А у бр. 199. „Заставе“ Милетић је у чланку: *„Повреда аутономије“*, у ком је темељно опровргао тврдњу Швикерову у бечкој „Преси“, који је бранио постављање Германово, и у истом је чланку Милетић рекао: „Улаз новог „администратора“ на основу државног именовања у архидијецезу и митрополију је по канонима наше цркве забрањена и под каноничну одговорност спадајућа инвазија, по XXX. ап. канону, и III. кан. VII. васељенског сабора, за коју је опредељена каштига: **депозиција, свргнуће.**“

За време ломљаве у Пешти око умировљења патријарха Прокопија и постављања неканоничног Германа за администратора, изишла је прво у „Стармалом“, а за тим и у 182. бр. „Заставе“ у подлистку ова песма од Змаја, која се односила за пут Германов у Пешту.

У истом је броју изишла на истом месту и песма Змајова, спевана у почаст ослобођења Милетићева.

У овој песми — посвећеној Герману, чини песник сравњење између Милетића и њега.

Песма гласи:

Један доле, други горе,
Један гнусан, други драг,
Једног пиље ведро небо,
Другог гони прни враг.

Куд ћеш опет прни чоче?
Жеља твојих у нестиг?
Куд год крочиш ту остаје
Од копите наклен жиг.

И за тобом уздах носи
Из срдаца наших глас:
Од како си благов'о си. —
Све за себе — ништ за нас!

Зар ти мрзиш своје коло?
Зар ти волеш бити сам?
Зар ти прија наша клетва?
— Љубљен бити — зар ти срам?!

Зар ти ниси наше крви?
Зар ти немаш мајчин гроб?
Зар ти зато круну дасмо
Да . . . . . будеш роб?

Шта је теби до нас стало,
Шта до среће рода свог!
Та теби је увек мало
Јербо ти је демон бог.

Иди, иди, својим путем —
Ал' пролазећ' кроз наш круг,
Како ће те наши јади
Да одуже стари дуг?

Дочекајте како знате,
Срби браћо његов „вход“ —
Само децу клоните с пута,
— У деци нам живи род.

Куд год дође куд год прође
Уклањајте пород свој.
Отрују л се наша деца,
Тешко нама боже — мој!

„Беж'те децо, сакрите се,
„Куда које бегат' зна,
„Молите се вишњем богу
„Да вас спасе ода зла!

„Од безумља, пустолова,
„Саможивља, (пуст му траг)
„Од издајства, светотајства, —
„Све то сеје клети враг.

„Мол'те бога, да вас слога
„Обасине — то је спас!
„Склопте руке, склопте очи, —
„Бог ће чути дечиј глас!“

Уклањајте децу с пута
Ко да сикне кужан плам, —
Да с' у њине чисте душе
Не удуби српства срам!

Ето, **како** су Милетићеви једномишљеници а и сам Милетић мислили о тобоже „својевољном“ умировљењу патријарха Прокопија и постављању Германа за администратора.

А шта раде данашњи самохваливи последници Милетићеви?

То на жалост видимо и видећи, дивимо се!

Д. Руварац.

Извештај

о раду седнице епарх. конзисторије, држане у Темишвару 14. (27.) новембра 1906. под председништвом Његова Високопреосвештенства Господина Епископа *Георгија*.

Оверовљени су без примедбе записници седница ове епарх. конзист. 12. (25.) септембра и 3. (16.) октобра 1906. — Узет је на знање високи отпис кр. уг. министарства просвете о поделењу држ. припомоћи неким свештеницима. — Дозвољено је и наређено на основу високих отписа кр. уг. министарства просвете и црквпослова више матичних исправака. — Извештена је Његова Светост Преузвишени Господин Патријарх Георгије о поделењу администрације парохије кнешке јер. Александру Стојковићу. — Извештени су окр. протопрезвитери и манаст. управе о вис. отпису Његове Светости, којим саопштава позив Ман. Хиландара у монашки чин оних, који за то наклоности имају. — Узето је с одобрењем на знање високо саопштење Његова Високопреосвештенства Господина Епископа Георгија о рукоположењу срп. богослова Ст. Теодоровића за ђакона односно презвитера, који је одређен за админ. парохије у Моноштору за презвитера. — Узето је на знање високо саопштење Његова Високопреосвештенства Господина Епископа о одликовању јереја Ивана Алексића пароха у Модошу правом ношења црвеног појаса. — Узет је на знање извештај овеспарх. одбора о одлуци вел. С. Одбора у предмету протопрезвитерских дневница. — Потврђен је избор јеромонаха Ђорђа Бартулова за сист. парох. помоћника у В. Кикинди, а на место ђакона расписан је стечај. — Узет је на знање извештај о президијалним расположењима надатим парох. звањима приликом пренашања земних остатака Фрање Ракоција II. и др. — Извештено је надзорништво тамишке жупе. и јереј Св. Јеврић парох механски и катихета у школи у Вадасерде-у, да се веронаука само на српском језику предавати има. — На предлог изасланика овеспарх. конзисторије прекинут је даљи поступак у ствари проузроковања нереда у св. храму у Срп. Кретуру приликом увођења там. пароха у дужност. — Потврђен је избор јереја Боривоја Грбића за пароха у Кечи, Александра Бранковића за сист. парох. помоћника и јереја Милете Јакшића за пароха, оба у Срп. Црњи. — Одлучено је на који начин да се набавља и издаје награда за подвиг катихети на Перјамошкој вишој дев. школи. — Одређен је избор пароха у М. Чанаду, Нењету, Рудни и Гаду. — Умољен је овеспарх. адмін. одбор, да и ове године одреди награду за катихизовање срп. прав. ученица на жен. грађ. школи у Жомбољу јер. В. пл. Војновићу протопрезв. помоћнику у В. Кикинди. — Изаслат је Јован Новаковић окр. протопрезв. темишварски, да прегледа званичење у протопрезв. канцеларији у В. Б. — Упућена је црквоопћина у Беодри да по достављеним јој одобреним нацртима предузме преопправку неких сб. икона у свом св. храму. — Упућена су овеспарх. фискалу Др. Сави Путнику на мњење и предлог списи у предмету дезбног поступања у Дубоком Надању. — Укинут је неправилно донесен скупшт. закључак о поновном распису стечаја на парох. место у Чоки, и одређен је за изасланика ове конзисторије јер. Ст. Марковић. — Упућена је црквоопћина темишварско градска да до решења утока под претњом дисциплинарног поступка редовно надаје плату ђаконску. — Уступљени су приспели извештаји неких опћина о дивљим браковима, те о религиозно моралном стању народа члановима јер. Миливоју Радовићу с. парох. помоћнику и Л. Мајинскоме из В. Кикинде, на мњење и евентуални предлог за поправак садашњег стања моралног. — Издата су поводом достављених примедаба окружних протопрезвитера упутства и наредбе парохијским звањима у Канаку, Пардању и Боки, Гаду и Иванди за вођење матица. — Позват је јереј К. Адамовић парох у Арадгају, јер. М. Димитријевић парох у Кањижи и јер. Ј. Димитријевић парох у Т. Семиклушу да поднесу изказ о започетом катихизовању на тамошњим несрпским школама. — Одбијена је молба јером. Хаџи Арс. Јеремића бив. адмін. парох. у Кнезу за накнаду селидбених трошкова. — Наређена је услед одлуке високосл. М. Ц. Савета истрага против Св. Ј. пароха у К., на оптужбу И. Јанкова и др. — Наређен је наввођај по оптужби учитеља В. Ј. у М. против там. пароха јер. М. Д. — Позван је председник црквоопћинске башахидске, да именује сведоке, који ће доказати наводно проузроковану јавну саблазан там. сист. парох. помоћника Ђ. Н. — Наређена је дисцинл. истрага против А. П. свешт. у С. — Кажњен је К. Ч. адмін парох. у Л. укором пред лицем конзисторије ради разних преступа. — Наређено да се у Лукаревцу само на црквослав. језику могу богослужења обављати. — Донесено 5 првостепених браконаводних пресуда гласећи на развод. — Публиковане су странкама II. ст. браконазв. пресуде Всл. М. Ц. Савета. — Свега је донесено 85 решења.

Трулеж.

Пише Custos.

I. Црквена слава.

Приближују се црквене и манастирске славе, доба свакојаких чуда и покора. Црквени канони забрањују а заводити крчме у црквеним оградама (Трул. 76.), а код нас

3—4 дана пије се у порти, а вино, печење, тањири и т. д. у цркви стоји.

За црквену славу црква купи 6—10 акова вина, славски кум 3—4 дана пије и заповеда за 10—20 К. а братија долази после подне на вино и пије се док траје — да црква не штетује. Леп је обичај на свакој литри вина црква има 6—10 пот. и за корист црквену долазе да што пре попију вино а не да самој свечаности — резању колача — присуствују. Пред вече траже чираке и свеће, тутор и председник заповедају а црквењак и против заповести попине — донесе чираке са часне трапезе, да буду сведоци свакојаких чуда и покора па кадкад и проливања крви а по негде и, убијства.

Наше власти забрањују точење пића у црквеним оградама, али то се тиче појединаца, а не цркве, шта више то је за то другима забрањено — мудрују црк. одборници — да црква може имати користи. Свештеник не сме предложити да се узме аков вина или накупи у селу, јер ће цело село устати против њега. Наш свет тешко ће се помирити, да сваки приложи цркви колико може и хоће, а да се не точи вино у порти, јер многи долазе само да пију, јер је вино јевтиније него у крчми.

Ако ће свештеник да се популарише, мора настојати да од цркве направи — качару или бар арендатора, тутори с председником — келнери, а попа мора с њима седити и пити док им је воља. Ако ће против рђавог обичаја устати, онда је против цркве, па кад је попа против цркве и село мора пустити да црква падне или попа се курталисати.

Неможе се све описати, али морам споменути, да се наће и таквих тутора, који шаљу кући вино, јагањце своје продају по што хоће, а „коже 3—4 поједу у салати", на што је један рекао: „боље би било да су коже исекли за салату, бар не би зејтина трошили". (На пека им је на здравље!)

Овом злу треба стати на пут, појединац не може, али сви треба да заведемо лепше обичаје — да се не пије 3—4 дана, или треба виша власт да забрани под одговорношћу целог црквеног одбора.

(Свршиће се.)

Званична исправка.

У 39. броју политичкога листа „Magyarország", која излази у Будимпешти, изашла је једна белешка, у којој се тврди, да сам ја 12. II. (31. I.) о. г. приликом свечења свечарске водице богословског књижевног друштва „Слоге" у тропару чина водоосвећења *изостављено* име *Њ. В. краља* и место тога уметнуто име Њ. Св. патријарха Георгија.

У 24. пак броју новосадског листа српске народне радикалне странке „Заставе" (јутарњи лист) труби се, како су „на оном *месту где долази побеђи православним христијаном* на сопротивнија дарија, изменули овако: побеђи свјатјешему патријарху нашему Георгију первом на сопротивнија дарија . . ." и тако „место побеђу *народа* над противницима, поје у карловачкој цркви побеђу патријарха Георгија над противницима."

Изјављујем, да ни једна од горњих вести не почива на истини.

Ја сам и ове године као и до ове, од како сам свештеник, обавио у свечаној гимназијској дворани чин водоосвећења приликом свечарства горепоменутога друштва онако, како је те од вајкада обичај у православној нашој цркви, то сам, по тој освештаној црквеној пракси у изменљивом делу тропара на првом месту уметнуо: „*всепросвѣтѣйшимъ и державнѣйшимъ императорѣ и кралю нашимъ Францъ-Іосифъ первомъ*", на другом: „*православнихъ христіанъмъ нашихъ*" а на трећем: „*свя-тѣйшимъ патріархъ нашимъ Георгію*". И то је истина.

Ср. Карловци, 3. (16.) фебруара 1907.

Протопр. **Јован Живковић**,
проф. у богословији.

ЛИСТАК.

Вести.

Затварање сабора. Пошто је радикалска већина, по наласку на сабора г. г. епископа и самосталних посланика остала сама у сабору, те поред свег тога, што је природни председник Његова Светост известила сабор и оградила се против даљег његовог држања до превишњег решења свога утока, она се на то не хтеде обазрати, него је на врат-на-нос посвршивала све што је и како је хтела, и у суботу 3. о. м. одгодио је потпредседник седнице саборске до после ускрса.

Што је радикалска већина била у стању да ради и без г. г. епископа и самосталаца, има захвалити г. епископу Змејановићу, због чега му се опако лепо и захвалила при растанку.

Уредник: Димитрије Руварац, протојереј.

ЗВАНИЧНИ ОГЛАСИ.

Ад број К. 1192. и 1200./кан. 851. ех 1906 3 3—3

ЕДИКТ.

На бракоразводну тужбу *Јове Ороза из Млаке*, парохије Јабланачке, котар Новска против супруге му *Ане Ороз* из Млаке, сада непозната боравишта, овим се Ана Ороз позива, да у року од 90 дана, рачунајући од првог увртења овог едикта, овој конзисторији место пребивалишта пријави, јер ће се у противном случају и без њезиног судјеловања са именованим заступником бракоразводна парница водити и довршити.

Из седнице прав. срп. епарх. конзисторије пакрачке у Пакрацу, 28. децембра (10. јануара) 1906/7. године.

Предсједништво.

Кр. жупанијска област у Вуковару.

Број 2740. 29. сиječња 1907.

ОГЛАС ЈЕФТИМБЕ. 2—3 6

Дне 18. вељаче 1907. у 10 сати прије подне биће код кр. ове жупанијске области јавна писмена понудбена расправа за поправак српско православне цркве у Негославцима, који су трошкови прорачунани и то:

1.)	тежачке и зидарске радње на	К 2231·36
2.)	тесарске радње на — — —	„ 1397·98
3.)	столарски, браварски, личинарски и ине радње на — — — —	„ 3513·84
	Укупно:	К 7133·08

Лијбени и грађевни увјети, као и темељнице уговора изложени су на увид код ове кр. жупанијске области за вријеме уредовних сати, гдје се добити може образац процијендбе.

Залечаење и са 5% жалбином обложене понуде имаду се предати до установљеног времена предстојнику кр. ове жупанијске области, а на устмене или касније приспјеле понуде те брзојавне понуде, неће у обзир ући.

Кр. поджупан:

Суботић.

Ад бр. К. 3283. ех 1906./18. ех 1907. 2—3 7

СТЕЧАЈ

на новокрејирано место сист. парох. помоћника у *Мошорину* са IV. плаћеним разредом. Компетенти имају своје лично инструисане молбе поднети овој конзисторији најдаље до 18. фебруара (3. марта) 1907. укључно.

Из седнице епарх. конзисторије бачке, држане у Новом Саду 4. (17.) јануара 1907.

Митрофан с р.
Епископ.

ДРУГИ ОГЛАСИ

ЛИЦИДЕРСКА И ВОСКАРСКА РАДЊА

ПЕТРА ЋОРИЋА

У КОМОРАНУ.

(Komárom Náder utcza 28. sz. görög keleti szerbegyház

bérházában

Препоручује своју српску велику радњу српским прав. пречасном свештенству, и свим прав. црквеним општинама.

Држи на стоваришту готових својих бељених и жутим воском спаксопрених лавених воштаница, котурића и провлакова, и т. д. које напредно горе и нелиме се, и за које гарантује да су од чистог природног воска готовљене.

Истом препоручује у својој радњи готовљење, од најфинијега вештачког воска лавених свећа, котурића, провлакова и т. д. које тако исто лепо гору и не диме се.

Цене су следеће:

Од	I-ве врсте најф. бељеног воска	100 клг.	640.	К
„	I-ве „ „ жутог „	100 „	500.	„
„	II-ге „ доброг чистога белог	100 „	600.	„
„	II-ге „ „ „ „	100 „	400.	„
„	I-ве „ најфин. вештач. „	100 „	320.	„
„	II-ге „ доброг чистог белог	100 „	250.	„

Провлаци и котурићи се рачунају по кили 0.50 пот. више.

На стоваришту држим готових свећа.

У једном ком. од	1½	клг. воштанице	80	цтм.	дуж.	
„ „	клг.	2	комада у килу	64	„	„
„ „	„	4	„ „ „	58	„	„
„ „	„	6	„ „ „	52	„	„
„ „	„	8	„ „ „	47	„	„
„ „	„	12	„ „ „	40½	„	„
„ „	„	16	„ „ „	35	„	„

Поруџбине мање од 5 килограма не примам. — Послуга солидна, брза и тачна.

Свеће шаљем за готов новац са 2% попуста, и на почек дајем само оним црквеним општинама које, преко целе године намеравају код мене своју потребу снабдевати и то на ½ год. или на годину дана.

Умољавам ради покупљања најмање 5 кила поруку учинити, како би се стекло уверење, оног правог српског производа. 2—20, 5.

КЊИГОВЕЗНИЦА

СРПСКЕ МАНАСТИРСКЕ ШТАМПАРИЈЕ

У СР. КАРЛОВЦИМА.

Јављамо свима, а нарочито сл. управама манастирским, да је наша **књиговезачка радионица** снабдевена са свима машинама и материјалом, као и све велике модерне књиговезнице у престоницама, и да смо у стању, израђивати све послове књиговезачке и коричарске на потпуно задовољство.

Српска Манастирска Штампарија

Покушајте и препоручите производе

Видрине творнице храњива

у Праги VIII (Крањ Гешка.)

ценовник бадава.

ЗВОНОЛИВНИЦА И ФАБРИКА ГВОЗДЕНИХ КОЗА ЗА ЗВОНА

АНТОНА НОВОТНИЈА

У ТЕМИШВАРУ, ФАБРИЦИ

препоручује се — са гаранцијом на више година — за израду нових звона и за преливање пукнутих звона у овакој величини, као и за целокупно хармонично удешено звоњење, провађено са круном од кованог гвожђа, тако удешеном, да се звона по вољи и лако могу кретати, ако би се на једном месту излупало, чиме се звона сачувају да не пукну.

Особито препоручујем

од мене изнађена и много пута одликована

са отвореним одушкама провиђена звона,

која су у горњем делу — као виолина — са отвором у виду фигуре 8 провиђени као имају дуготрајнији, снажнији и дубљи звук, него звона по старој системи прављена, тако да се овако једно патентирано звоно од 327 килограма изједначује са звуком других по старој системи ливених звона од 461 килограма.

Даље препоручујем козе за звона од кованог гвожђа, у торњу слободно стојеће; звона или шоле за сатове од метала; прављење старих звона са крупама од кованога гвожђа. —

5—82 4. Илустроване цјеновнице и прорачуни трошка бесплатно и франко.

На миленарској земаљској изложби у Будимпешти 1896. награђена са великом миленарском медаљом.

„Српски Сион" излази сваке недеље на једном целом табаку. Цена му је: За Аустро-Угарску, Босну и Херцеговину на годину 8 круна, на по године 4 круне, а на четврт године 2 круне. За стране земље, на годину 10 круна. Појединн бројеви 20 филира.

Претплата, огласи, стечајеви и рекламације у року од 15 дана шаљу се Администрацији а остали рукописи уредништву „Српског Сиона" у Карловце. За огласе, објаве и стечајеве плаћа се 10 филира од једног реда ситних слова. — Неплаћена писма се не примају. — Рукописи се не враћају.

Све спорове овога листа у ствари претплате или других потраживања решава котарски односно општински суд у Карловцима.

Издање и штампа: Српске Манастирске Штампарије у Ср. Карловцима. 101. 1907.

СРПСКИ СИОН

Год. XVII. Број 6.

ЗВАНИЧАН ЛИСТ ПРАВОСЛАВНОГ СРПСКОГ АРХИЈЕРЕЈСКОГ СИНОДА МИТРОПОЛИЈЕ КАРЛОВАЧКЕ ЗА ДУХОВНЕ, ЦРКВЕНЕ И ЈЕРАРХИЈСКЕ СТВАРИ.

У Ср. Карловцима у недељу 11. фебруара 1907.

ЗВАНИЧНО.

Рукоположени.

Његово Високопреосвештенство Г. ***Михаило*** Епископ горњо-карловачки благоизволио је чино и правилно рукоположити свршеног богослова *Ђорђа Будимира* дана 28. јануара ов. г. за ђакона, а дана 30. јануара ов. г. за презвитера у епископској катедралној цркви Ваведенија пресвете Богородице у Плашком, који је одређен са 1. март. ов. г. п. н. к. за администратора парохије у *Кукуругарима*.

НЕЗВАНИЧНО.

Стање православне цркве у Буковини. *

Кад је 1774. Буковина припала Аустрији, било је у исто време поверено неко царској комисији из Беча, да прегледа стање православне цркве у Буковини и, да констатујући црквено целокупно имање његово поднесе о томе извештај и, створи на основу тога предлоге о регулисању дицезе и издржању парохиског свештенства буковинског.

Но и поред свег опирања, како турске царевине, да се још донекле одржи у Буковини status quo, тако и одлучних приговора тадањег епископа Доситеја Херескула, да се црквена добра стане под неодвисно руковање православне епископске (тада још у Радауцу) конзисторије буковинске — није се хтело у том питању из Беча никако да попусти и, ено, где већ 1782. године одговара бечки дворски војни савет: „да би брига око управе са тим имањем препунила руке конзисторијине, те је зато најприобитачније, да тим иметком руководи бечка влада.“ На оваково изнађање црквених реформа, наравно, да се је и народ и свештенство буковинско почело бунити, али, после покушаја (у нека три маха), да се од стране

* Добивши овај чланак од младог богослова у Черновци г. Милана Л. Поповића, истину да кажемо, чудно нам беше, да он као прволетни богослов у стању беше да за неколико месеци — 2—3 месеца — толико узnapредује, да напише горњи чланак, као оригиналан чланак, с тога га умолисмо, да нам споменути изворе, по којима га је написао.

Он беше тако добар, те нам у своме одговору рече: „— Што се тиче извора, по којима сам чланак израдио, ја сам сагуде и цитарао под звездицом или бројевима.“

У колико стоји ова тврдња и да л' их је сагуде верно навео, не знамо, јер их не мамо, с тога и носи одговорност за овај горњи чланак г. Поповић. Уред.

Беча увери народ о „племенитој и пробитачној намери“ војнога савета, учуткало се то питање и, након три године санкционише цар Јосиф II. тај план за регулисање буковинске дијецезе [1]) у коме је одлучно изјављено, да је чувар религиозног фонда император а, управа, чување и употреба истога за свештенство и школу, на што је он једино и опредељен — зависи ли од Његова расположења.“ Одмах годину дана доцније потчињава Јосиф II. досадању самосталну буковинску епископију, истина, in dogmaticis et pure spiritualibus, актом од 4. јула под каноничку јурисдикцију Митрополије карловачке.

И тако је из епископије радауцке, поводом тих црквених реформа раздвојена је данашња православна буковинско-далматинска Митрополија са архиепископском столицом у Черновцима. Том приликом је бечка влада укинула и буковинске православне манастире, од којих су остављена само још три: Путна, Сучевица и Драгомирна. Од осталих црквених добара молдавских и буковинских створен је т. зв. „религиозни фонд“, чијом администрацијом руководи од 1786. па све до данас бечка влада. Тај фонд из кога се издржавају Митрополит и епископи, конзисторијални саветници, монаси, школе, дворско особље, просветни заводи, свештенство и цркве — има своје економске органе са засебном управом и надзором. У економији тих добара влада систем: издавање земље под закуп. Целокупно имање тога фонда износи у готовини 6,000,000 форинти и 480,000 јутара оране и шумске земље. Годишњи приходи износе до $^1/_2$ милиона фор.

И када је то сад све било уређено, радило се, да буковинска црква добије и своју автономију. То је међутим ишло у почетку врло споро. Наилазило се у томе на врло јак отпор самих Буковинаца, који су заједно са епископом Евгеном Хакманом били доста незадовољни са таким стањем ствари и, захтевали од владе: да се управа „религиозног фонда“ повери епископу и конзисторији, да им се подари право слободног бирања својих епископа, шта више, били су многи одушевљени и за план ердељског Митрополита Шагуне, који је замишљао: сједињење целе румунске православне цркве у Аустроугарској под својом јурисдикцијом. Тај план [2]) наравно, имао је слабог изгледа на остварење. Он и није остварен и, тек после дуготрајног договарања са владом, одлучних сукоба између епископа и једног дела народа а, у прилог свима честим протестима народних странака, како буковинских, тако и далматинских, буковинска православна црква сједињена се са српском прав. црквом далматинском и, 1873. установљена је данашња правосл. бук. далматинска Митрополија. За Митрополита је именован епископ Хакман, који је наскоро затим, учинивши своме народу великих услуга и добротинстава још пре своје инсталације умро, те је тако I. фактичким Митрополитом постао Теофил Бендела. О његову именовању, хијерархијском положају и достојанству, као и правима и делокругу ове Архиепископије а једно Митрополије издана је 1874. царска диплома, којом се утврђују положај и права буков. далматинске митрополије. После тога, а на основу те царске повеље наступило је конституисање ове Митрополије у катедралној цркви черновичкој и, свечано инсталирање новога Митрополита. Тек десет година доцније конституисао се у бечкој цркви св. Тројице св. Синод за ову, ново успостављену црквену област.

Ово би овде био историски преглед бук правосл. цркве од утемељења Буковине к Аустрији, које смо ради јасније и тачније схватања данашњег стања и прилика њезиних, за потребно нашли ма и овако летимично да споменемо, како би, после још кратког упознавања спољашних односаја правосл. цркве у Буковини према римској цркви, која је после анексије најагилније отпочела своју пропаганду и, после расматрања борбе румунско-руских синова православне буков. далматинске цркве, која је јако избила на површину и, која је створила не мало озбиљну ситуацију са својим т. зв. „рутенским“ питањем, могли што пре упознати данашње стање православне цркве у Буковини.

Православна црква у Буковини све док није постала провинцијом Аустрије, слабо је долазила у додир са западном црквом. У самој Буковини није донде било ни једног-једининг

[1]) „Bukovinaer Geistlicher Regulirungsplan — allerhöchst genehmigt.“ — Hofkriegsrats-Dekret vom 29. April 1786. Nro. 2484.

[2]) Види о томе опширније у „Богосл. Гласнику“ 1906. *„Рад око уређења црквених односаја источно-православне цркве у Аустрији 1860.“* Д.(имитрије) Р.(уварац).

католика. Али после увођења реформа Јосифових, употребивши прилику унутарње борбе, римска је црква разастрла свој шатор и на том чисто православном земљишту, отпочевши своју пропаганду тим пре, што је у аустријској власти увек нашла своја заштитника и сигурна помагача. Њени попови, нарочито језуити, који су као мисионари, у почетку још пољске народности а, знањем руског језика, држали зборове и беседе по целој Буковини, ширили су и проповедали корист римокатоличке вере. Прво су основали у Черновцима завод за васпитање женског, пољског подмлатка, од којег је после створен велики женски манастир милосрдних, католичких сестара. Најјачи агитатор за ову кат. унију био је бискуп Фелински, који је, пошто је протеран био из Русије, настанио се у буковинској варошi Жалешчику, где је од пољске грофице Кознебродске купио неко имање са намером: да онде успостави и католичку епископску столицу, [3]) на више места подигао је манастире, а у Сучави шта више и велику болницу катол. милосрдних сестара. Наскоро је затим почео и званични апарат да чини своје. У Буковину послани су многи званичници, учитељи, приватне особе, којима је много обећавано и масних залогаја дато, доведено је мноштво сиромашних католичких породица из Галиције, које је влада населила после у чисто руске општине. Од 1849., када је Буковина добила своју засебну администрацију, независну од Галиције и, аутономно уређење своје земље са земаљским сабором (Landtag) и, земаљском владом (Landesregierung) —, почела је унија све јаче и више да успева. Најзгоднији терен за пропаганду нашла је међу Малорусима. Да би јој католичење пошло лакше за руком, проналазила је римска пропаганда и бечка влада, да је унијаћење и са националног гледишта корисније по Малорусе, те створивши „рутенско-народносно“ питање, водила је верску борбу даље у духу и под девизом народносних интереса, наговарајући Малорусе, да се пријатеље са Пољацима (што су ови и учинили) и, изводећу себи што независнији и ширу слободу и положај од Румуна. Верска борба, са оваким тенденцијама дала је повода сумњи, да Малоруси са галицискима Пољацима теже неком даљем и потајном политичком циљу, као н. пр. ревиндикацији Буковине к Галицији и, стварање неког изванредног државног положаја, које су аспирације, шта више могле се провидети и из чланака у овдашњим политичким листовима „Gazeta Polska“ и малоруском, периодичном листу „Bukowyna“.

Наравно, да ни правосл. црква није могла то гледати мирним очима. И отпочела је јака и озбиљна борба између Малоруса и Румуна. Православни су чинили све могуће, да се римској пропаганди стане на пут. Сама управа правосл. цркве протестовала је најозбиљније против свих инсинуација и подвала, које су јој са стране унијата у јакој мери чиниле. Састављен је меморандум, који су потписали Митрополит и сви конзисторијални саветници, у коме, како се тамо у изводу изречно рекло: „Die orth.-orient. Kirche der Bukowina in Haupt und Gliedern, . . . erhebt hiermit zunächst und überhaupt entschiedenen und feierlichen Protest gegen Alles und Jedes, wodurch sie sich, sei es direkte confessionelle Agressionen oder indirekte Einleitungen, in ihrem Bestande als gefährdet und in ihrer Entwickelung als behindert, sowie in ihrer Stellung als orth. christliche Kirche durch unberechtigte Aussfälle und Angriffe sich gekränkt erachtet.“ [4])

Но и овај протест није помогао. Раздражљивост и интолеранција катол. попова расла је још више и, верска борба бивала је све јачом и несносијом. Безобзирност тих т. зв. „Patrum Jesuitarum“ пошла је тако далеко, да су у цркви са предикаонице, проповедајући слово Божије пред сакупљеним светом, јавно и отворено грдили и ружили правосл. цркву, говорећи им: „да је црква православних гора од штале и да је за католике боље отићи у свињац, него у цркву грчко-источно православних.“ [5]) Исто таким изразима били су изложени и сви остали грађани и православни верни. То се чинило јавно, у цркви, на улици, по новинама, то је потпомогнуто било и од „горе“, те су тако протекцијом, ти поунијаћени Малоруси, т. зв. украинци, добијали и боља места и, уживали боље концесије од

[3]) Dr. Sylvestor Morariu Andrievicz, Erzbischof und Metropolit: „Apologie der orthodoxen, griech.-orient. Kirche der Bukovina.“ Czernowitz 1885.

[4]) Ibidem 1885. страна 15.

[5]) О свему томе види писма, која је буков. архид. конзисторији званично достављао њени катихета и војни свештеник у Лавову: „Dionysiu Mitrofanowicz 18.—30 September 1883.“

Румуна и самих других правосл. Малоруса. Римској је цркви тако пошло за руком, да и поред равноправности вероисповести, која је прав. цркви у Буковини аустриским државним законом од 21./XII. 1867. (чл. 14. и 15.) ујемчена била —, поунијати наскоро око 20,000 душа, већином Малоруса. По последњем попису људства у Буковини, има у Черновцима 15,000, а у целој Буковини око 75,389 католика, већином поунијаћених.

На ове борбе катол. и правосл. цркве, т. ј. верске борбе „украинаца“ и православних, створило се и развило доцније народносно питање у Буковини. И данас већ стоје Румуни и са Малорусима православне вере на ратној нози. Оба ова народа боре се са очајном упорношћу за првенство у цркви, први позивајући се на своја традиционална права и историју а, други на своју постигнуту, куд и камо већу бројну надмоћ. Услед тог трвења, које из дана у дан бива све несносније и опасније, стање православне цркве у Буковини дошло је данас у не мало озбиљну ситуацију. Неки иду тако далеко, да као најприроднije решење т. зв. „младорутенског“ питања већ траже у поделу правосл. цркве буков. далматинске на једну румуниску и једну руску (рутенску) епархију. [6]) О таком успостављању једне самосталне рутенске епархије, о једној, уопће националној подели и о захтевима и програму те „младорутенске“ странке, изашла је ту скоро опширна расправа, [7]) у којој се у неколико

[6]) О номенклатури овога знаменитога племена врло су подељена мишљења. Етнографи и филолози називају их обично Малорусима, у државним списима спомиње се као Руси, понегде просто-руси и малоруси, а у новије доба већ као Рутени. Да ли је тај назив „Рутени“ тачан, о томе још немамо доказа. Многи су писали, да није, а многи опет тврде да јесте. Ова последња, нарочито доказују, да је тај назив постао од речи „Русинъ“ и, скоро у грчком није смео изостати наставак „ος“, то је постало „Русинос“ („Ρωθηνος“) и, доцније, како се слова „γ“ и „ι“ и у грчком дају променити, постало данашње „Ρωθηνος“. Но други опет веле, међу њима А. Dombczanski, да тај назив никако не одговара историском значењу тога племена. Но, данас се назив „Рутени“ већ свесним одомаћио и, ми ћемо у даљем разлагању употребљавати тај назив, нит у убичајени назив. О овоме је опширно писао А. Im...sch: „Nomenctation der österreichisch-ungarischen Russen.“ Wien 1885.

[7]) „Beitrag zur kirchlichen Frage in der Bukowina“, vom Reichsratsabgeordneten Hierotheus Pihuliak und einem gr. ort. ruthenischen Priester. Czernowitz 1906.

чланака расправља то црквено питање у Буковини и, износи меродавним факторима конкретни предлози на решење. Посланик Пихуљак, јер он је управо писац те расправе, одмах у почетку констатује, да су буковински православни Малоруси већ пре неколико година (од 1880.) у неколико маха подносили јавно своје тужбе и жалбе у погледу законитог решења црквеног питања у Буковини, које се односи понајсоб на питање њих Рутена. Но до данас, вели Пихуљак, није у погледу тога ништа још учињено, није се шта-више ни покушавало, да се томе питању ступи ближе, те тако су они приморани били, узалуд чекајући решење његово, обратити се Њ. Величанству, као највишем заштитнику правосл. цркве у Аустрији са молбом за превишњу помоћ.

До 1880. године, која се у њиховој црквеном животу назива још и црном годином, јер у њој почиње угњетавање малоруског света у Буковини — нису они истина имали ни једног свога заступника у управи цркве, нити су донде рефлектовали на заузимање икаквог положаја у црквеном животу буковинске прав. цркве. Али почевши од те године, на све до данас, боре се Рутени да зауму колико толико позиције и, истакну себе, као засебну народност у Буковини, која треба да добије на сваком пољу, па и у црквеном свој независан, строго национални карактер и тип. И они су мањевише и успели. Од оно доба створила се читава организована странка, под називом „младорутена“, чији је задатак, да воде трајну борбу и, да изнојује за своје присталице све оне захтеве и тежње, које нема, као засебној народности у управи цркве, у школској автономији и административној служби и припадају.

Данас је због тог рутенског питања и положај самог архипастира у буков. цркви врло невгодан и тежак. Он је често изложен нападајима, уличним демонстрацијама и новинарским грдњама. Тако је 7. јула 1903. проликом црквене славе св. Јована у Сучави одржала „младорутенска“ странка јавни збор, на коме су свештеник Калуњак и посланик Пихуљак нападали владу и кривили Матрополита, што не приступају решењу црквеног питања и, после тога отишла је цела скупштина, којој се уз пут прикључише и неки грчко католички свештеници пред митрополитову резиденцију, демонстрирајући и изазивајући седога архи-

епископа Др. Владимира пл. Репту, који се на ту вику сишао у народ, да из његових уста чује за жеље и захтеве њихове. Но, светина се није дала тако лако стишати и, Митрополит је морао, у добро време још вратити се натраг. То исто, још само у јачој мери поновило се прошле 1905. године, када се против мирољубивога и наученог архипастира овог подгоше и неке руке са претњама и не баш достојним грдњама и виком. Положај бук. Митрополита дакле, поред свег сјаја и угледа, колико је пун одговорности према влади, толико је озбиљан и тежак у самој дијецези, међу самим православним верним његове црквене управе. Али, што се из овог рутенског питања не изроди каква гора ствар, која би могла повући не мало озбиљне и опасне конзеквенције, једино се, ја мислим, има захвалити мирољубивости, лојалном држању и особито вештој дипломатској окретности данашњег Митрополита, Њ. Всп. Др. Владимира Репте, тог човека од светког образовања и високе науке и опће човечанске, еванђеоске љубави према свом ближњем, који својом гвозденом руком чини све, да та борба не избије још оштрије на површину, како не би православна црква у Буковини, доспела због тога у опасан и критички положај. (Свршиће се.)

Реч две о црквеном појању у сеоским црквама.

Јован Ж. Бута.

Данас се много говори и пише о томе, како је у народу нашем опала, ослабила вера, како се наш народ веома слабо одушевљава за своје православље, како је — другим речма — овладао данас потпуно религиозни индиферентизам.

Да је народ наш заиста охладнео према св. вери и да у његовим грудима не пламти више жар љубави према св. православљу као некада, то је истина која се побити не да. Довољно је само недељом и празницима завирити у наше сеоске храмове, па ће мо се уверити о тој жалосној истини. Неколико људи и неколико жена — то је све. И они који долазе у храм, стоје у њему као какве мртве штатуе. „Дошао у храм — вели Јован Кронштадски — погледао у иконе, разгледао по цркви људе или пре њихову ношњу, прекрстио се као на неку дату заповест — и дошао кући па каже: помолио сам се Богу; ма да се Богу није молио".* Ове се речи дају згодно применути и на наше прилике. И још је код нас и црње и горе. Та наш српски народ заиста није побожан.

Они који су писали о узроцима опале побожности у народу нашем као и у узроцима отпадања од вере у нас, дошли су до резултата да велики део кривице у томе носи и српско свештенство на души својој. Има ли истине у тврдњи тој или нема, остављамо сад то на страну. Хоћемо данас да проговоримо о нашем црквеном појању у сеоским црквама, те да видимо није ли можда и оно — онако, какво је данас у сеоској цркви — једно од јачих узрока равнодушности народне према св. богослужењима ergo према св. цркви.

И пре него што неколико речи о томе прозборим, хоћу да поновим оно што је већ утврђено у свим културним народима, да песма у опште а црквена понаособ — нарочито црквена песма у нас — диже човека и душу његову до највиших висина, даје му полета за размишљање о духовном животу човека, као и о сврси живота тог, снажи естетско чувство човечје, ствара ред, учвршћује заједницу и најзад кадра је песма та и најокорелију душу — болесну душу да помири с Богом и да ју извида. Песма црквена — другим речма — је заиста једно дивно средство, да човека — заједницу — народ привуче Богу и Његовом дому.

Когод је чуо нашу црквену песму, сваки јој се задивио, поклонио. Божанствена, дирљива и меланхолична арија песме »Со свјатими упокој« — задивила је покојну краљицу енглеску Викторију у толикој мери, да је и песму и арију увела у обред енглеске цркве. Блаженопочившој краљици Јелисавети, коснуо се

* Види: Јован Кронштадски: Одломци молитава „Српски Сион" за годину 1901. (превод).

срца шести глас (самогласан) кад га је први пут чула у српској цркви. Најчувенији професори конзерваторија у Прагу изјављују се најповољније о петом и шестом гласу (самогласном) као о арији достојној највештије руке за композицију. И могао бих још много и много изнети страних, похвалних сведоџаба о дивотним мелодијама црквених песама. Дă, лепа је песма црквена — али онда, када се правилно поји, онда када се са потребном љубављу поји. У противном случају она ће вас одбити од себе

У нашим сеоским црквама ретко ће вас данас загрејати, одушевити песма црквена. Она песма, она лепа песма црквена коју су некад стари учитељи и појци појали са толико мара и одушевљења, са толико полета и енергије, песма та која вас је могла подићи у више регијоне, која вас је могла охрабрити, одушевити, осоколити да не малакшете у вери, та песма црквена поји се данас брзо, равнодушно без иједне искре одушевљења, неправилно, сакато — управ' ма како. Да, да, отидите само у село и погледајте и децу у храму. Ено их поређане крај певнице. Слушајте их. Половина поји, половина ћути. А како поје? Место „Господи помилуј" — господи помелуј, место „свјати крјепки — крјепти, внепоту облечеџа, всесесејшаго, одиње и до вјека, и т. д. У сваком тропару бар три четир погрешно испојаних речи, катавасија и загрдила. А апостол како се чита? О том ни речи!

Језа вас хвата, је'ште и жалите што је тако, жалите што се у народној школи не негује песма црквена са потребном љубављу. Па које томе крив? Нико други него учитељство наше, које са часним узузетком дужност црквеног појања обавља нехатно и индиферентно.*

Кад се поведе реч о томе, и када се отворено и јасно ово мишљење изнесе на јавност, онда нам се обично каже: Учитељски је сталеж у свему запостављен у својој служби, веома слабо управо никако дотиран, па је стога у животу скроз незадовољан, а у незадовољству живота нема одушевљења, нема полета, па се не може ни појати радо, весело одушевљено. Весело срце кудељу преде и т. д.

Кад мало дубље размислимо о овом одговору, морамо признати, да је исправан. Учитељски сталеж има разлога да буде незодовољан. „У непрестаној бризи — вели К. Побједоносцев — о хљебу насушном за себе и породицу своју, без интересовања, без одушевљења врши он поверени му позив сељакујући се час тамо, час овамо. Свуда је он један те исти, заморен и нервозан, пропуштајући драгоцено време школско и слабо мареће за школу и децу му поверену; како да позна своје ученике, како да прати способност и развитак њихов?! Тешко је наћи учитеља задовољна судбином својом. Сав се задао у бригу за побољшањем свога стања и старањем где повољније место за себе да нађе". Ове се речи руског педагога могу аплицирати у неколико и на наше учитељство.

Но сад да учинимо један нагао прелаз. Признајемо све је то тако и истина је то, али може ли, је ли право, и сме ли због тог незадовољства читавог једног сталежа трпити уштрба богослужења, сме ли и може ли и је ли право да пати црк. појање? Не сме, одлучно велимо да не сме. А не сме и зато, што за ту дужност, на име дужност појања учитељство ужива и сходну награду. Висока кр земаљска влада одео за богоштовје и наставу наредбом својом од 24. сечња 1896. бр. 4967. ех 1905. одредала је, да сваки учитељ мора бити за појање у цркви награђен са 120 кр. годишње на раде.

Дакле учитељ је за ту своју — према наредби зем владе — засебну дужност — награђен сходном и примерном наградом. Учитељи у Угарској примају такођер од црквених општина за ову дужност сходну награду. Ко је дакле за известан посао или дужност награђен, тај би морао поверени му посао обављати тачно и савесно тако, да онај који награђује не би могао приговорити.

* Ми бисмо рекли, да су томе криве и највише наше црквене власти, које међу за учитеље појања у препарандијама и средње певце. Уред.

Према томе, без обзира на слабу дотацију у учитељској служби, а с обзиром на награду за засебну дужност појања, — имала би свака црквена општина право да захтева правилно појање у цркви и да засведочи тачно вршење дужности у обучавању школске младежи у појању.

Али како рекосмо и напред утврдисмо, црквено појање је данас на селима — са изузецима — испод сваке критике. Не ћемо овде да дајемо ником савета, али учитељ би морао бити религиозан, а ту своју релегијозност најлепше би могао манифестирати у мару и љубави према црквеним песми, и у тачном и савесном обучавању школске младежи у црквеном појању.

А овако — да нас Бог сачува!

Живело данашње новинарство!

Д. Р.

Не од данас, него се одавно вели, да је штампа седма сила на свету.

Ако је код иког народа она то, то је она код великог дела нашег народа ваистину велика сила, и то код оног, који се назива по крштењу Крунослављевом радикалским народом, а ком је орган Јаковљева „Застава“.

Тај део нашег народа, и то како маса народа — прост свет — тако исто и интелигенција верује у оно, што Јаков и братија му напишу у „Застави“ за светињу, и ту нема разлога, да их човек може разуверити, па ма какве им доказе наводио да црно не може бити бело, а бело црно.

Кад једном Јаков направи од белог црно, онда је и њима то црно.

Каква је данас „Застава“, и *шта* се и *како* се пише у њој за радикалски свет; то је бар познато добро онима који је читају, и читано сравне са „збившим се“.

О томе не ћемо да трошимо речи, него ћемо да изнесемо пред читаоце, каквом се духовном новинарском храном храни наш народ у Србији, а мађарски у Угарској.

Од силних дневних листова, што излазе у Београду, излази и „*Правда*“ лист напредњака.

У 25. бр. у уводном чланку „*Историја патријарха Бранковића*“, написао је неименовани весељник и ово: „— Ти људи, које су водили Светозар Милетић и Ђорђе Бранковић, предпоставили су архиепископу Маширевићу, влашког епископа Иваčковића (Маширевић † 1870., а Иваčковић биран 1874.)“.

„Када умре Анђелић, радикална странка, имала је свога кандидата за патријарха у лицу Георгија Бранковића(!!). Противкандидати будимски епископ Стојковић и поштени (!!) бачки епископ Василијан Петровић нису могли ни помислити на какав успех, јер нису имали чиме да поткупе хрв. бана грофа Куена Хедерварију и краљ. комесара за сабор од 1891. (?!) барона Федора Николића, који су на највишем месту требали да издејствују санкцију за тај избор“.

„У Вел. Бечкереку умро је на сумњив начин (!!) др. Милан Димитријевић, бивши професор карловачке гимназије, а у близини једног манастира у Срему утопио се на необјашњен начин (!!) архимандрит (?!) Лемајић у барици, његова је смрт у своје време дала повода различним причама. У Н. Саду живи и данас др. Јован Грујић, кога је политичка борба (!!) са патријархом Бранковићем довела до материјалне пропасти“.

„Када је патријарх видео себе поништена од радикала, он је савио грбачу, узео чанак испред уста шефу људи око „Браника“ Миши Политу, и додао га Ђорђу Красојевићу и Миши Михајловићу, тадашњим првацима радикалне странке“.

„Патријарх Бранковић оптужен је, да је учествовао са Мишом Политом, Пајом Јанковићем и *другим* новосадским патријотама у неморалној продаји каје ман. Беочина, која је каја продана за циглих 200.000 фор.(!!), међутим њена је вредност износила тада преко пет милиона“.

„Када је патријарх Бранковић почео погињати се под тешким оптужбама, он је да би колико толико паралисао њин

утицај, од стечених 20,000.000 (двадесет милијона — не рече, да л круна или форинти —) одвојио једну стотину хиљада круна на добротворне цељи — —“ (Г. Ђока Магарашевић је погрешио, што није један примерак својих „Споменица“ послао и уреништву »Правде«, а како је Његова Светост сео на патријарашки престо 1890., дакле пре 17 година, то би му морало од Даља остајати чисто, сем свога издржавања и давања на добротворно-просветне цељи, годишње 1.111.111 круна).

„Карловачка митрополија неће све дотле патријарха добити, док год се он буде бирао из средине др. Мише Полита и др. Мише Михајловића“.

Ето, како главни орган напредњачке странке у Србији пише о нашим приликама, и како их познаје.

А то је она странка, која је позната са својих двогласаца у скупштини, и која је збацивши митр. Михаила, поставила за митр. Мраовића.

А како мађарска штампа пише о нашим приликама и како их она познаје, и ко њу извештава о њима, за пример наводимо писање „Pesti Hirlap-a“, који у своме броју од 13. о. г. донесе овај чланак:

Ствар патријарха Бранковића.

У политичким круговима, а нарочито у незванчаначким странкама у последње време много се баве са најавама патр. Бранковића, да против њега не може нико ништа, да њега не може нико с места покренути. Ствар су расправљали са гледишта катол. цркве. Сада су пак тражили гледишта више православних богослова у овој ствари тако и Николе Марковића (?!!), који је са гледишта црк. права овако ствар разјаснио:

Ствар патр. Бранковића је потпуну забуну створила. А ту збрку повећао је још већма сам патријарх и његови приврженици. Само се тако тумачи правна и неоснована најава и обрана патр. Бранковића. Шта вели патријарх Бранковић?

Он вели то, да се он неће одрећи патр. престола, да је све ово ништа, што је сабор против њега донео, да је сабор прекорачио свој делокруг и напослетку му ни влада, ни краљ, неможе ништа. На све ово је надовезао доста окрутности своје и вели, да он није учинио никаквог dolus. Што се овога последњега тиче та и криминалистика нешто ништа, до то, да је сваког делиста девиза: Prima regula juris est negatio. А што се прог дела обране тиче, има право, али у толико, да речени форум и сами за себе не могу ништа, а сви заједно могу донети законату сентенцију. Под тим се разуме то, да краљ без првога форума не може ништа, а и сабор не може ништа без одобрења краљева, јер без овога не може се ући у обзир извршна власт државна у случају потребе без које пак и најозбиљнија и најправеднија одлука (суд) је само комедија и шала.

Бранковић патријарх горњом обраном показао је, да је он вештак не само у томе, да присвоји, него и у незаконитом присвајању права. Бранковић патр. сад одједном хоће да буде непогрешљив и као такав да се неможе покренути са патр. столице. Међутим правосл. цркве непризнају непогрешност. Прежа томе поглавице правосл. цркве могу и грешити и погрешити. Оваким учењем цркве морале су се одмах постарати и о инштанцијама, које ће судити над погрешивима. Ово начело су све правосл. цркве примиле. Само у природи инштанција има разлике. У црквама које су автономне је сабор иншт. (карловачки случај). А у црквама које су деспотског карактера пак свети синод — тако је у цариградском патријаршату. Полазећи са начела прва је инштанција сваћала онај форум који је о избору патријарха изабраном патријарху повереница дао, тај му може и одузети поверење. У осталом у правосл. црквама је патријарх primus inter pares и ништа више.

Да ли горње схватање потпуно на црквеном праву почиње, изнећу да се и на основу црк. права свештеничка и првосвештеничка места попуњавају услед телесних, душевних и моралних недостатака. Када последња два недостатка наступе, онда неко мора пређи сентенцију. То неко може само онај форум, који има право изабрати. Ово није само теоретски, него и у пракси у правосл. црквама. Нека ми буде дозвољено и потврдити.

У Србији архијерејски савет је покренуо два митрополита са места им. Прва је био Михајло митроп. и то зато, што је јако страначарио и свештено свештенство без икаква права гонио, напротив. перне присталице његове награђивао богато. Покренут је на основу црквеног права, да свештеник без узрока неће гонити свештенство. Са места га је покренуо онај форум, који га је изабрао и када се утврдио и не хтеде покоравати, али се појави затим краљев укав и извршна власт државна.

Теодосија Мраовића митроп. такође је с места покрену исти форум и то само зато, што је без икаквог особитог разлога укинуо брачну свезу пок. краља Милана и Наталије. У Цариграду се често дешава, да епископски синод (тако је он надлежни форум, лиши ранга и власти патријарха, и више пута само зато што се неслаза по условима свога избора и што није испунио обећање, које је пре избора обећао. У Турској је султан последњи форум. Код нас пак повереље патријарху дао је сабор, дакле у праву је сабој и да му одузме и то треба да је право ваљано ако још и томе краљ потврди.

Случај са Иваковићем, затим београдски и цариградски случајеви много су блаже природе него

ли са Бранковићем, па ако Бранковића и поред свега тога буду кадри задржати, онда ће зацело бити балканско стање не на Балкану. Нека нас руководи знање и опћи морал (!!), а не незнање и лажно морално схватање."

Ето како учени српски канонистараспоп Никола Марковић-Ердељан „научно" обавести мађарску публику.

Па да човек, читајући овде наведено, не узвикне: Живело данашње новинарство!

Инштрукција

за фишкала фрушкогорских манастира.

Д. Р.

Као што су остале спахије, тако су и фрушкогорски манастири имали своје фишкале.

Па како су наши стари у опште у свему били тачнији и уредији од нас; о чему бисмо могли стотинама навести примера, били су уредији и тачнији и у погледу свога фишкала.

Они су му одредили тачно његове дужности и права, што се данас не чини нигде, где год има јавних фишкала, па није тачно одређена дужност ни фишкалима код народних фондова.

Данашњим даном наши манастири кад имаду какву парницу, а сваки их има, они узимају ко им је ближи, или који им је милији.

И кад би се скупило што годишње издаду на адвокатске рачуне, како би с том сготом царски могли наградити свога фишкала, који би имао главно њих заступати и њихове интересе.

Такав би се фишкал могао посветити поглавито манастирским стварима и све правне послове радити за манастире, а овако колико и колико парница изгубе само због невештине, љењости и несавесности узетог адвоката.

Не давно је имао један манастир да докаже, да је до 1848. имао јурисдикцијоно право, те узет адвокат поред свег тога, што му је манастир био у близини, и што му је стајала на расположењу богата грађа за парницу; није знао ни да се макне, и тешко да исти манастир због његовог незнања не ће изгубити парницу од неких преко 2000 круна.

Ал' то његово незнање, није му ни мало сметало, да се не истакне за посланичког кандидата са радикалским програмом, те је и изабран у срезу где га и не познају.

С тога би требали бар наши фрушкогорски манастири да имају свога сталног фишкала, те се не ће моћи догађати бар то, да по неки од адвоката саборског одбора по 10—15 рочишта обаве за јасно-чисту ствар, у којој није ни требало водити парницу, пошто се знало и без адвокатског знања, да се мора изгубити, односно да је није требало ни покретати.

Доносимо овде инштрукције за манастирског фишкала од 10. Јануара 1827. и од 24. Новембра 1832. и вицефишкала.

Инштрукције су ове донесене на збору свију фрушкогорских настојатеља, прва у ман. Бешенову, а друга у ман. Беочину.

На основу ових инструкција, могла би се донети према данашњим приликама инштрукција за фишкала фрушкогорских манастира.

I. Инштрукција од 10. Јануара 1827.

1. Знание прав Монастирских из свои источников приљежњејше и что скорне себе присвојити, истекшија и истекајушчија Ч. Ч. Монастирej касајушчија Благоутробно = Милостивија Интимати и инаја Публичнаја учрежденија по хронологическому их реду себе преписати, разумјети и совершено знати.

2. Настојатели Ч. Ч. Монастирej јако своја Принципала, всегда в почитании и уважении имјеја, благонравием отликоватисја, во учтивости и покорности благонаклоност их себје приобрјетати нарочно же по смислу високаго налога Его Високопревосходителства, нашего Милостивјејшаго Господина Архиепископа и Митрополита под 27 = 1826. средствием окружнаго писанија на предсловутија Ч. Ч. Монастира отпушченаго, Пречестњејшаго Господина Георгија Храниславa Архимандрита Раковачкаго, и А. Е. М. Епархиалнаго Консисториума Сосје-

датеља, јако общчих дјел и прав тјехже Ч. Ч. Монастирej управитеља признавати, без него ниже на сл. спахијских столицах Монастирских, ниже на Конгрегациах сл. Комита Сремскаго чтолибо самовласно творити, ниже отвјетствовати, но с ним договариватисја, согласовати и во всјаких случаех Монастирских Прав врјело, и в поразумјении с ним разсуждати.

3. Чест и права Монастирскаја во свјаком прикључении, јакоже и правое положение Ант Монастирских хранити, противо нападении защичшчати, с противноју страноју ни по миту, ни по иноj каковој обманчивој причиње ни словом, ни дјелом на ушчерб Монастирских Прав колудирати, в бесједе и писании относителне до противнија страни рјечи своја мјерити, ниже касам Монастирским суетних трошки причињавати, но всја на полау Ч. Ч. Монастирej и своје времја и јелико можно с маљејшим иждивењем без закоснења искрењеше дјелати.

4. Документи, Процеси и Акта из Архив Монастирских без реверса в руки своја не взимати, таковија по бившем употребљении цјело и сохрано возвращчати, а не забацити или погубити.

5. Јегда в пониновение и в соjузје предпаведенаго високаго налога под 27. Аугуста 1826. в пунктје 2. у поминаемаго позивание от Г. Г. Настојателеj бивает, не отложно в Монастири дјел фишкалних ради приходити, таковија обстојателно познати, промотрити же и помјанутому Господину Архимандриту Раковачкому сообщчити, на развидjение подносити, и с ним Г. Г. принадлежашчими настојателми в точном поразумјении бити, и дјелатисја имушчаја дшчалиjеjше дјелати.

6. Поне четирекратно каждаго года чрез Ч. Ч. Монастири проходити, тоју приликоју над всјеми обстојателствами Прав монастирских касајушчимисја око бодрjеjше имјети, јакоже и на добра пупиларнаја, и да куратор должности своја точњеjше исполнает, со счетами же пупиларними далше не заостает остријеjше изискивати. Протоколи развидjенија счетов пупиларних в Депутации основателно и прилежњеjше водити: догодившијасја Маси пупилов оставших, абие до 15 днеj подобајушчим образом расправити.

7. Всјакому примирењиу идеже между поданиками Ч. Ч. Монастирej бити может препјатствија не полагати, но паче к таковому примирењиу праведним образом препирајушчијасја страни склоњати.

8. По неопходимој нуждје возродившијасја процеси нељеносно, не ожидаја сиреч Г. Г. Настојателеj многократнаго опоминанија, или даже сл. Комитата угроженија что скорше ко концу приводити, касајушчијасја протоколи спахијских столиц Монастирских неотложно сочињати. Вкупје с процесами и добром порјадџје, без свјакаго извињенија содержати и да не изгубјатсја, добрје внимати.

9. На сл. Монастирскија спахијскија столици готовјеjши приходити и на сл. комитатскија конгрегации, јакоже требје јест с нужними изјаснении и отвјети равним образом приуготовљен бити да имат. Тогда ради всегда по предварителном упутствовании Јего Превосходителства Милостивјејшаго Господина Архиепископа и Митрополита купно с предсловутим Господином Архимандритом Раковачким в Вуковар отходити, ту в једином дому с ним пребивати. Вкупје возвращчатисја и с њим купно отдуду Ч. Ч. Монастирем извјешчења за вjедомост и управление давати.

10. Власт опредjеленија термина, Монастирја и позванија Г. Г. настојателеj на Собор, или опредjеленија термина спахијских столиц Монастирских, себје никогда не похишчати, ниже екстракти протоколов сл. Комитата Сремскаго до Ч. Ч. Монастира относјашчихсја от дистриктуалних Господеј солгабировов издаваемих при себје утаивати, но таковија от часто помјанутаго Господина Архимандрита Раковачкаго ишскани будут.

11. С пренебрежением монастирских дјел, никому иному прецесе водити.

12. Мјесто пребивания и тако в Сусјецје рожден си, в Сл. сремстјем Коми-

татље при Ч. Ч. Монастирех, потреб ради монастирских отложенија нетерпјашчих да имјеот.

13. Во обшче учреждении и инструкции фишкалата и куратора монастирскаго касајушчимсја, и уже в протоколи монастирскија циркулар ново ведених да держитсја. (Свршиће се.)

Извештај

о раду седнице архид. епарх. конзисторије, држане у Карловцима, дне 24. новембра (7. децембра) 1906. г. под председништвом Његове Светости Преузвишеног г. *Георгија*, срп. патријарха.

Извештена су сва парох. звања ради публицирања у својој парохији, да је у св. српској лаври Хилендару прошле године основана монашка школа са задатком, да спрема и образује омладину у богословској и економској струци, да би се обезбедио опстанак том манастиру за срп. правосл. цркву; те, да стога сваки, који жели посветити се цркви и Богу, може ту школу полазити, а Лавра ће их Хилендарска примити, спремати и удостојити монашког позива и сана, а гледе пута до Хилендара, односно до св. Горе дотичнима ће бити на руци срп. конзулати.

Публиковане су интересантима четири брачноразводне пресуде, донесене у другој инстанцији Митрополијско прк. Савета.

Достављени су Његовој Светости сви списи у ствари избора пароха у Бингули, те и одлука Митрополијског прк. Савета у верном мађарском преводу преведена, да их Његова Светост на уток јереја Светозара Петровића, уручи кр. угар. министру председнику.

Извештена су сва овоподручна парох. звања, те манастирске управе ради уведења у циркуларни свој протокол, да је Митрополијски прк. Савет потврдио пресуду епарх. конзисторије вршачке, којом је јеромонах Николај Марковић, бивши парох у Алибунару и администратор парохије у Баваништу због крајње ренитенције и непоштовања својих законитих власти, лишен свештеничког чина.

Узет је на знања извештај Његовог Високопреосвештенства г. епископа темишварског Георгија о рукоположењу монаха ман. Гргетега и подбележника архид. конзисторије др-а Максимилијана Хајдина за јеромонаха.

Узет је на знање извештај окр. протопрезвитерата вуковарског о смрти јереја Јована Јанковића, умировљеног пароха Островског.

За протопрезвитера и пароха митровачког именован је протојереј Иван Машировић, будући да је избор тај посве законито обављен, како се то из поднесеног изборног записника видети може, дочим је уток Павла Вујашковића и др. из Митровице, уложен против реченог избора, као неоправдан одбијен.

Позван је окр. протопрезвитер карловачки Јован Јеремић, да спреми и овој конзисторији поднесе конкретан предлог о штампању свих досад излазећих циркуларних наредаба, односно о издавању зборника наредаба.

На упит парох. звања у П., да ли може једну особу рим. кат. вере, која је своје иступљање из рим. кат. вере свом свештенику већ два пут пријавила, превести у правосл. веру, упућено је исто то парох. звање, да је поступак о прелазу из једне вероисповести у другу нормиран законом од 17. јануара 1906. г. о вероисповедним односима, те да су у том погледу меродавне установе §§ 15., 16. и 17. одс. II. о прелазу из једне вероисповести у другу.

Упућен је јереј Петар Макић, систем. парох. помоћник у Мартинцима, поводом његова упита, да, обзиром на наређење §. 31. сл. Д. I. прев. кр. рескрипта од 10. августа 1868. г. не мора подносити молбу за пароха у Мартинцима, будући, да ће се при избору том имати обзира на §. 31. прев. рескрипта од 1868. год.

У брачноразводним парницама донесене су 73 одлуке.

Трулеж.

Пише Custos.

II. Црква и крчма.

Црква и крчма су на сред села. Црквени канони забрањују свештенику похађање (Ап. 70. Лаод. 24.) и држање крчме (Трул. 9.) а тако исто, да се у прквеним оградама заводи крчма (Трул. 76. карт. 4. г.).

Истина, не заводимо у оградама крчме, али нас зид од порте дели од крчме. Крчма није у огради, али је поред ограде, па се кадгод и у цркви чује ларма и дрека из крчме. Ако крчма није поред ограде прквене, онда је vis-á-vis западних врата правених, на свештеник чим отвори царске двери гледа у крчму, а кадгод види и оно пред крчмом, што се овде не може рећи. Црква и крчма тако су блиски и тесно везани, да се једно без другог не може ни замислити, не може друкчије бити него да крчма мора бити или поред порте или vis-á-vis цркве. Па је ли чудо, кад неки, зову крчму „малом црквом“? Кад свештеник чита у цркви св. Јеванђеље, онај поред или vis-á-vis цркве — у крчми

— карта се, па зар је чудо кад карте зову „библијом“? Таког чуда и покора нема нигде, него само код Срба, који ће „све и сва — шта више — и живот дати за цркву и св. православље“.

Па ко ће устати против тога? Свештеник, и нико му неће у том помоћи. Сви признајемо да не приличи се да крчма стоји поред или vis á-vis цркве, а то много шкоди и интелектуалном и моралном напредовању, а често и саблажњава појединце, па опет трпимо. Кад је крчма поред или vis-á-vis цркве, по неки старији човек сврне пре цркве на сатљик (фићок) ракије, а црква га кадгод не види; деца украду се, из порте прескоче ограду па на коцку; момчадија у близини цркве говори најгадније речи, грди, а по који братац напит згађа у торањ из револвера или у сатове, пуца преко цркве и разбија прен. Кад се потуку у крчми по неки бежи кроз порту, — кадгод с разбијеном главом и оставља траг у порти; да не саблазне друге у порти нужду свршавају и т. д. Ко ће сва чуда и грдобе набројати.

За свако неваљалство у парохији крив је свештеник, а кад је добро и напредује, онда би и без њега напредовало. Свештеник је крив ако за време службе крчма није затворена, а где је? Ако свештеник тражи да крчма за време службе буде затворена, против њега је крчмар и $^1/_2$ села, а друга пола победиоцу придружиће се. Наш народ не воле новотарије, а особито укидање ђавих обичаја, па зато свештеник и поред најплеменитијих мисли и рада често навиђе на велики отпор и подигне се против њега и кука и мотика. Јадни попе! борили се за светињу, борили се за оно што је Србина одржало, али немаш помоћи, па је ли чудо ако малакшеш и изгубиш сваку наду и самопоуздање, па и поверење? Како смеш устати против крчме која је поред или vis-á-vis цркве, кад твој брат у Христу и данива и ноћива у „малој цркви“?

Уверени смо да крчма поред или vis-a-vis цркве не треба да стоји, зато би требале наше власти да настоје да се све крчме које су поред или vis á-vis цркве затворе, а да се нове не отварају, а то ће најбоље учинити ако настоје код политичке власти да се злу стане на пут. Политичка власт сама не ће то учинити, него морају наше власти то тражити. Светиња захтева.

ЛИСТАК.

Вести.

Оставка. Његово Високопреосвештенство госп. епископ вршачки *Гаврило Змејановић*, поднео је оставку на чланству саборског одбора и митрополијског Савета, и због болести отишао је на дуже време у Ривијеру.

Богословски факултет на београдском универзитету. Министар просвете у намери да заведе на универзитету и богословски факултет, упитао је за савет професоре са универзитета, како би се могло доћи до спремних професора за богословски факултет.

Ако ову замисао изведе министар, учиниће велику услугу српској цркви.

Светана седница књижевног одбора Матице Српске је одржана у дворани матичиној на св. Саву.

Седницу је отворио у 4 сахата по подне председник матичин г. *Тоша Хаџић*, напоменувши да је данашња седница сазвана по закључку књижевног одбора, да г. др. *Јован Радонић*, професор београдског универзитета држи свечани говор о животу и раду великог Србина и научењака блажене памети *Илариона Руварца*, бившег архимандрита гргетешког и члана књижевног оделења Матице Српске.

Отворивши седницу и захваливши се публици, што се у тако леном броју одазвала позиву књижевног одбора, чиме је доказало поштовање спрам великог покојника, који је то поштовање својим животом и радом и заслужио, прочита писмо брата Иларионова Лазара Руварца умировљеног већника сентемврата за Загреба, у ком се исти захвалио и на позиву, ком се због својих година и далеког пута не може одазвати, а подједно и на сећању и приређењу свечане седнице у спомен његовог умрлог брата арх. Илариона, с којим се и његова браћа и породица а и српска црква и народ поносе и диче.

Г. председник умоливши г. Радонића, да прочита своју беседу, г. Радонић је поче читати и читав је сахат трајало му читање, које је с великом пажњом саслушано. И ако не само велика дворана матичина, него и све узгредне собе пуне беху

слушаоца, за време читања Радоњићева тако је била тишина, да се што-но реч могло чути зујање муве.

Г. Радоњић је у својој беседи тако лепо и верно оцртао живот Илариона, карактер његов, ученост и бистрину његову и књижевни рад и родољубље његово, да онако не би нико у стању био оцртати, а то с тога, што је последњих година често састајао са Иларионом, те је од њега самог много што-шта дознао, што други нису знали, а и што је он уважавао и ценио Илариона.

По свршетку беседе му, усклицила је с њима присутна публика: Слава Илариону!

Брат Илариона прота Димитрије, захваливши се у име своје и породице Руварчеве г. Радоњићу на говору, најавио је, да сматра за своју дужност, знајући како је Илариона љубио истину, да напомене, да не стоји тврдња г. Радоњићева, да је Илариона правивши уврану ман. Гргетега затекао дуг, што га је арх. Герман Анђелић учинио, и ког је он одужио.

Илариона је ослатило дуг, што га је учио арх. Јеротеј Мутибарић, учињен кад је манастир горео, на који нису плаћали ни камату сви његови последници арх. Арсеније Стојковић, Патрикије Пателкул и Герман Анђелић.

Г. председник захваливши на ново присутнима и г. Радоњићу, затвори седницу.

На седници су били присутни високопреосвећена г. г. епископи Лукијан, Митрофан и Георгије, архимандрити крушедолски, бечински, ковиљски, игумани: шишатовачки, раваничкн, вел.-реметски, управитељ бешеновачки, више свештеника, леп број саборских посланика свештеника и световњака, чланови књижевног одбора и одељења и матичари, и многа отмена публика и женска и мушка из Новог Сада и са стране, међу којима беше и леп број новосадских ратара и ратарки у лепом одеду.

Образ јаковљев? Каквом духовном храном храни Јаков своје присталице у „Застави“, и какав он појам има о истини и поштењу, нека послужи за доказ и ово:

У 31. бр. своје вечерњаче, на два места рече, како је Његовој Светости дан зајам из народних фондова по 4% — **дочим народ плаћа 6%**.

Е на лепо. Истина, тај је зајам по 4% дао му пређашњи — хајдучки саборски одбор.

Ну, молићемо, како је радио мајски саборски одбор?

Ево, како је радио!

У „Извештају саб. одбора“ подвесеном сабору, на стр. 182 вели се: „Одлуком бр. С. О. 6672|1792. ех 1902. дозвољен је зајам вскп. г. **еп. бачком** 5000 К по 4% за подизање винограда, који се зајам има повратити у року од **10** год.“ ✓.

Одлуком С. О. бр. 4811|890. ех 1901. одобрен је зајам вскп. **еп. вршачком** од 10000 К по 4% на **15** год.

На стр. 188. Одлуком С. О. 7593|2009. ех 1904. одобрен је зајам вскп. **еп. вршачком** по 4% зајам од 24.000 К, а касније још 10000 К, за намештај који се зајам има повратити у **12** год.

И кад ово стоји, како да не завапи поштен Србин: та шта смо ми Богу згрешили и зар смо тако пали, да морамо трпети и да трпимо, да се и оваким лажима храни српски народ!

Молимо одговор, Г. реинзоре, који се прослависмо својим изобрјетењима, нека буде тако добар, те нек завери у бр. С. О. 3756|666., 5231|182. и 6449|2102. ех 1902., у којима се вели: пошто су по пријава епитропа вршачког Косте Стефановића без дозволе С. О. процењењу бесцење камените плоче, ископане на стазе око еп. резиденције вршачке приликом асфалтирања исте стазе, а које вреде до **2400 К**, и пошто вскп. г. еп. вршачки није волан дати навадети ствар и учинити овопредметно спољење, та је ствар предана фондовском фискалу на даље сходно поступање ради заштите интереса непокретног фонда“.

Ко је тај дели-капија, што се усудио без питања и у бесцење продати поменуте плоче; је ли пређашњи фишкал што у том поступао, и ако није, да ли је данашњи за ужу Угарску што у том погледу чинио, а ако није, држимо да нам не ће сакрити г. реинзор замерити, ако га упутимо на поменуту пригоду, те нек „народ“ извести шта је у овој ствари.

Уредник: **Димитрије Руварац**, протојереј.

Пречасном господину

Нинку Седлару

пароху

у

Дрљачама.

Прочитао сам у кал. „Србобрану“ за год. 1907. Ваше: „Како се Срби Богу моле“?

Послије приповиједања примјера „лажне“ молитве и вјере, завршујете свој чланак овако: „Чујте и упамтите то ви млади српски свештеници, који се поносите својим „преднаукам“.

Размишљао сам, што би могао бити узрок томе Вашем ваљу или усклику, у смислу написаног, али нисам могао ништа докучити.

Зато држим, да ове Ваше ријечи немају тамо никакова мјеста, јер и не стоје ни у каквој (узрочној) вези са приповиједањем Вашим пред тим.

Јер, ако можда и има српских младих свештеника, који се поносе са својим предшаукама, то та околност не значи још никако, да су они криви, што у нашем народу постоји оваково лажно вјеровање.

Зашто би из тога они били криви Иговијех ријечи:

„Није крив онај, који чини гријех, него онај, који чини мрак“?

Као да млади свештеници (премда се и Ви колико знам не бројите у старе) носе на себи одговорност ради мрачне вјере у народу нашем?

Никако, већ напротив, по мом немјеродавном суђењу држим, да би се та осуда могла можда прије примијенити на наше старије, постарије свештенике — кад се и код тога не би морао узимати у обзир разне прилике у којима се је наш народ од искони налазио —, јер су старији свештеници прије имали прилике дужности учити народ правој и истинитој вјери у Бога, па не би млади свештеници морали према томе започети свој рад, а да ни не постоји дошше жалостан факт мрачног вјеровања, као што сте изволели у кал. Србобрану написати.

Држим да ми не ћете замјерити, ако — као млади српски свештеник — опет кажем, да Вас у овом не разумијем никако!

Можда сте у календару хтјели потаћи на религиозни рад младе српске свештенике?

Шта ли? Свакако би требало ово разјаснити. Јер је велика разлика, одговорност и зло бити свештеник мрака и бити свештеник свјетла т. ј. праве и истините Христове науке.

Колико се ја могу служити логиком, изгледа, да су млади српски свештеници, свештеници мрака, по Вашем.

Па је ли тако?

Уз поздрав и штовање јесам

Ваш у Христу брат

Никола Трбојевић

сист. капелан дрежнички.

Читуља.

22. Окт. п. г. сахрањен је кукурузарски парох *Никола Зец* у горњокарловачкој епархији у својој 59. години, на чијем је погребу било 12 свештеника, а са братом Николом опростио се прото костајнички Стево Матијевић.

У манастиру Гомирју умро је 17. Окт. п. г. у својој 78. години јеромонах *Дамаскин Продановић*, послуживши верно Богу и народу пуних 45 година.

Отац Дамаскин обудовивши као богослов, ступи у калуђерце, те је много година администрирао парохије у Срп. Моравицама, Поникама, Јасенку, Туку, Јасеници, Мариндолу и још неким парохијама.

Пре 3 године изабра га братство за игумана, но због старости и слабости и порушена здравља не могаше бити произведен.

На погребу оца Дамаскина, и ако је био злочестан дан, скупило се врло много народа из околине, да га отпрате до вечне куће.

Чинодејствовали су пароси: дубровачки Јово Вукелић, огулински Малутин Вукелић, српско моравички Влада Дујић, са братством манастира Гомирја, игуманом Митрофаном, о. Методијем и о. Исаком адм. у Мариндолу.

На гробу се опростио са покојником парох огулински.

19. Нов. п. г. умро је у 86. год. у Темишвару у Мехали умировљени парох *Константин Хаџи*, на чијем је погребу присуствовао са месним и дворским свештенством и високопреосвећени Г. Епископ др. Георгије Летић.

Покојник је рођен год. 1820. у Мехали, као син угледне старе грчке трговачке породице. Гимназију је изучио у Темишвару, филозофију (тада седми и осми разред гимназијски) у Великом Варађу, а право (цео курс) у Дебрецину, где год. 1842. положи и тадањи правнички закључни испит, стекавши тиме оспособљење за судију; но не хтеде се ипак одати струци судачкој ил адвокатској, него након свих тих претходних студија из Дебрецина, оде у богословију у Вршац, коју и изучи год. 1845. с одличним успехом.

Као млад човек с тако темељном квалификацијом, сврати на себе пажњу црквених људи од положаја, па најзад, нарочито на жељу тадањега епископа вршачког Стевана Поповића, науми да ступи у монашки чин. У ту га сврху пошље владика у манастир Војловицу на искушење. Но жеља га вукла да као мирски свештеник служи светом олтару у ономе крају, из кога је и поникао. С тога он без даљега оклевања напушта манастир, ожени се и постане ђаконом при саборној цркви у Темишвару и подбележником епархијске конзисторије за епископа Пантелејмона Живковића.

У тој га служби затекне и година 1848-ма, те када је Темишвар бомбардован, подносио је заједно са својима, разна мукотрпна искушења.

Године 1850-те постане парохом у Мехали,

где служаше верно и истрајно низом од дугих четрдесет година, док 1890-те не ступи, у заиста обилато заслужени мир. Значајна је његова одлучна борба против навале румунске на мехалску српску цркву онђашњу, и што је Мехалско Сриство из тих дугогодишњих трвења изашло непоколебано и непорекрено, има се много захвалити узоритом родољубљу тога ревнитеља свештеника. Па с тога га је и поштовала не само његова парохија, него и сва околина, како ретко кога свештеника. Нека га дакле и од наше стране прати признање и хвала ради тих врлина, и нека Бог даде таком свом слузи вечни мир у насељима рајским.

др. В.

Књижевни огласи.

У договору са неколицином наших пријатеља браће свештеника, а охрабрени радосним пристанком њиховим, покрећемо у име Божје а почетком нове 1907. године почећемо и уређивати:

Практичну библиотеку
ЗА СВЕШТЕНИКЕ.

Библиотека ће излазити у свескама у формату „*Богословског Гласника*“, на финој канцеларијској артији, а штампање се у толико примерака, колико се претплатника пријавило буде. Уредници „*Практичне Библиотеке*“ спремили су до данас материјала за пет свезака и то: проте *Васе Николајевића* „Практичан свештеник“ изаћиће у првој и другој свесци; јереја *Драгутина Драгојевића* „Парохијална канцеларија“ у трећој и четвртој свесци; а „Војни закон за свештенике“, приређен од јереја *Драгутина Драгојевића*, у петој свесци. Као што ће се браћа свештеници уверити „*Практична Библиотека*“ доносиће систематски уређене одговоре на питање из пастирске праксе како у чисто црквеном погледу, тако и у погледу на грађански законик, врховна решења и нормативне наредбе највиших црквених и грађанских власти. Упозоравамо браћу свештенике, да ћемо се веома радовати, ако нас сарадњом својом потпомогну, и то једни са обрађеним градивом из области пастирске праксе, други пак достављањем уредништву нерешених питања из исте. „Јер само заједничком снагом моћи ће „*Практична Библиотека*“ постићи своју праву сврху и смисао. Судећи по одзиву неколицине браће свештеника и Краљ. Србије, Босне, Херцеговине и Црне Горе, који нам нашу замисао одобравају и топло поздрављају, смело се уздамо и у ову браћу свештенике, како световне тако и монахе, професоре и богослове у Митрополији Карловачкој, да нас претплатом својом потпомогну, јер само тако моћи ће „Практична библиотека“ излазити и свештеницима користити. — Пријавити се може код свију богословских листова, као и код ниже потписаног уредништва „*Практичне библиотеке за свештенике*“.

Протојереј Васа Николајевић,
парох у Иригу (Срем.)

Јереј Драгутин Драгојевић,
парох у Крушедолу.

ЗВАНИЧНИ ОГЛАСИ.

Ад бр. К. 3283. ex 1906./13. ex 1907. 3—3 7

СТЕЧАЈ

на новокрејирано место сист. парох. помоћника у *Мошорину* са IV. плаћевним разредом. Компетенти имају своје ваљано инструјисане молбе поднети овој конзисторији најдаље до 18. фебруара (3. марта) 1907. укључно.

Из седнице епарх. конзисторије бачке, држане у Новом Саду 4. (17.) јануара 1907.

Митрофан с р.
Епископ.

Кр. жупанијска област у Вуковару.

Број 2740. 29. сиječња 1907.

ОГЛАС ЈЕФТИМБЕ 3—3 6

Дне 18. вељаче 1907. у 10 сати прије подне биће код кр. ове жупанијске области јавна писмена понудбена расправа за поправак српско православне цркве у Негославцима, који су трошкови прорачунани и то:

1.)	тежачке и зидарске радње на	К 2231·36
2.)	тесарске радње на — — —	„ 1397·98
3.)	столарски, браварски, лимарски и ине радње на — — — — —	„ 3513·84
	Укупно:	К 7133·08

Лицбени и грађевни увјети, као и темељнице уговора изложени су на увид код ове кр. жупанијске области за вријеме уредовних сати, гдје се добити може образац процјендбе.

Запечаћене и са 5% жалбином обложене понуде имаду се предати до установљеног времена предсједнику кр. ове жупанијске области, а на устмене или касније пристојеле позуде те брзојавне понуде, неће у обзир узети.

Кр. поджупан:
Суботић.

ДРУГИ ОГЛАСИ

КЊИГОВЕЗНИЦА

СРПСКЕ МАНАСТИРСКЕ ШТАМПАРИЈЕ

У СР. КАРЛОВЦИМА.

Јављамо свима, а нарочито сл. управама манастирским, да је наша **књиговезачка радионица** снабдевена са свима машинама и материјалом, као и све велике модерне књиговезнице у престоницама, и да смо у стању, израђивати све послове књиговезачке и коричарске на потпуно задовољство.

Српска Манастирска Штампарија

Покушајте и препоручите производе

Видрине творнице хрђива у Праг у VIII (Крај Жешка.)

ценовник бадава.

ЗВОНОЛИВНИЦА И ФАБРИКА ГВОЗДЕНИХ КОЗА ЗА ЗВОНА

АНТОНА НОВОТНИЈА

У ТЕМИШВАРУ, ФАБРИЦИ

препоручује се — са гаранцијом на више година — за израду нових звона и за преливање пукнутих звона у свакој величини, као и за целокупно хармонично удешено звоњење, провиђено са круном од кованог гвожђа, тако удешеном, да се звона по волји и лако могу кретати, ако би се на једном месту излупало, чиме се звона сачувају да не пукну.

Особито препоручујем

од мене изнађена и много пута одликована

са отвореним одушцима провиђена звона,

која су у горњем делу — као куполна — са отвором у виду фигуре 8 провиђена као имају дуготрајнији, снажнији и дубљи звук, него звона по старој системи прављена, тако да се овако једно патентирано звоно од 327 килограма изједначује са звуком других по старој системи ливених звона од 461 килограма.

Даље препоручујем козе за звона од кованог гвожђа, у торњу слободно стојеће; звона или шоље за сатове од метала; прављење старих звона са крунама од кованог гвожђа. —

6—52 4. Илустровани ценовници и прорачуни трошка бесплатно и франко.

На миленарској земаљској изложби у Будимпешти 1896. награђена са великом миленарском медаљом.

„Српски Сион" излази сваке недеље на једном целом табаку. Цена му је: За Аустро-Угарску, Босну и Херцеговину на годину 8 круна, на по године 4 круне, а на четврт године 2 круне. За странк земље, на годину 10 круна. Појединн бројеви 20 филара.

Претплата, огласи, стечајеви и рекламације у року од 15 дана шаљу се Администрацији а остала рукописи уредништву „Српског Сиона" у Карловце. За огласе, објаве и стечајеве плаћа се 10 филира од једног реда ситних слова. — Нешлаћена писма се не примају. — Рукописи се не враћају.

Све спорове овога листа у ствари претплате или других потраживања решава котарски односно општински суд у Карловцима.

Издање и штампа: Српске Манастирске Штампарије у Ср. Карловцима. 115. 1907.

СРПСКИ СИОН

Год. XVII. Број 7.

ЗВАНИЧАН ЛИСТ ПРАВОСЛАВНОГ СРПСКОГ АРХИЈЕРЕЈСКОГ СИНОДА МИТРОПОЛИЈЕ КАРЛОВАЧКЕ ЗА ДУХОВНЕ, ЦРКВЕНЕ И ЈЕРАРХИЈСКЕ СТВАРИ.

У Ср. Карловцима у недељу 18. фебруара 1907.

Стање православне цркве у Буковини.

(Свршетак.)

Но зато ова борба ипак не престаје. Шта више сваке године бива све несносијом. Младорутени ни дјаке не попуштају у својим захтевима. Тако на пр. не остављају се идеје, да се у Черновицима оснује грчко-источна рутенска епископија. Јаван, митрополитски збор, одржан 8. јула 1905. донео је резолуцију, која тражи да се у што краћем року успостави та епископија и, једна младорутенска депутација престала је 1. марта о. г. у Бечу пред само Њ. Величанство са меморандумом, да се жељама Младорутена што-пре учини задоста. Што се то пак не чини, криве Младорутени у првом реду Митрополита черновачког и, после саме Румуне, који, по њихову мишљењу, са националнога гледишта не дозвољавају и стају на пут сваком ширењу Малоруса у Буковини.

Румуни пак сумњиче вође ове младорутенске странке, да стоје у вези са галицијским грчко-католичким Малорусима, да ту црквену борбу воде из национално политичких интереса и, да теже и отварају тиме врата само унији. Као одговор на младорутенске захтеве пишу и они са своје стране против Малоруса, а на расправу Пахуљакову напала је пре месец дана, као одговор, књига непознатога, румунскога писца, која са изреком audiatur et altera pars одговара Пахуљаку и, покушава да побије његове и уопће њихове (младорутенске) захтеве и нападаје.[1])

Да би међутим, оснивањем једне малоруске епископије, народносна борба у Цркви била за навек онемогућена, да би оба одељења и једно од другога независна народа пошла бољем и напреднијем, мирнијем развитку и, животу своме и то је истина. Али, да то није тако лако израдити и то ће свако морати признати. Тако опасна операција на телу ове правосл. цркве, не даје се без дуга промишљања и испитивања на пречац извршити. То питање мора се врло озбиљно, зрело и са сваке стране тачно и сигурно проучити. Али, да ће се операцији, без које се то питање не да решити, морати приступити и то у истини стоји. Но када ће то бити и, како ће се то извршити, показаће не баш тако далека будућност. Народносна борба моћиће тек онда престати, кад се оба народа буду основно и задовољно

[1]) „Die gr. orient. Kirchenfrage in der Bukowina und die Jungruthenen", von einem gr. or. rumänischen Priester." Czernowitz 1906.

развели. А то није тако лак посао. Записи то од многих и многих других прилика и времена, које ће то питање имати на основу историје, карактера и законитости да реши. Најмање се за то може кривити седи Митрополит черновачки, као личност, која по своме положају припада историји а, за свој рад одговара пред Богом и не само данашњим људима, већ и будућој, много даљој генерацији.

Такова борба води само расулу правосл. цркве буковинске „и даје тиме само погоднијега земљишта и, повода, да римокатолици и унијати шире и настављају своју пропаганду међу лаковерним верним митрополије буков. далматинске. Дужност би била родољубивог свештенства буковинског, које је већином научно академски образовано, да својим угледом и заузимањем, одушевљеним радом и примером одрже народ у чврстоћи верских осећаја и непоколебивости према својој светој правосл. вери и Цркви. Јер свако њихово занемарење и непажња, политичког и странчарског оцењења иде у прилог аустријској легији, која потајно и споро, али не без малог успеха, шири своја крила над овом јаком и угледном правосл. црквом, која има поред свега тога, да се бори још и са многим и многим унутарњим непријатељима својима.

Такав непријатељ њезин су и разне верске секте, што је за прасл. цркву од не мале опасности, јер оне у многоме задржавају правилан развитак њен. Од тих секташа најпознатији су т. зв. „липовани“, „поповци“ и „безпоповци“, који, ма да нису законом признати вероисповест, својим наглим распростирањем задају ипак доста бриге и неприлика православној цркви у Буковини. Најјачи су од њих „поповци“, који признају и доживају свештеника и, имају шта више и свога Митрополита у Бјелој Криници, један угледан манастир мушки и један женски. Они се разликују у учењу од праволл. цркве само у толико, што се строго придржавају старога обреда, старога неисправљеног писања у Св. Писму, што се крсте са два прста, употребљују седам просфора и, равнају се при стајању у цркви к западу, т. ј. к заласку сунца („хожденіе посолонъ“).[9] Међутим „безповповци“ не признају свештеника и, сами обављају службу Божију, у догматичким појмовима слични су „поповцима“. Од њих се већина, као на пр. у Климовци сјединила са правосл. црквом. Још „липовани“, који су такође непризната вероисповест а, воде своје постање од неког Филипа (1737.), што је оставио калуђерство, побегао у гору и као пустињак, имајући много приврженика својих, страдао и погинуо, убивши се за своју вероисповест — имају у Буковини много присталица. Од то доба, од убиства Филипова (1743.) сматрају „липовани“ (од његова имена Фи-липовани) самоубиство као средство, којим се најбоље може доказати истинито вероваше у Христа, те су после његове смрти до неких стотина људи и жена у току од три године сами одузели себи живот. Они се друкчије називају још и „крепким хришћанима“ и полажу врло много на спољашност у цркви али, и на строго етично и друштвено владање својих присталица. Тако на пр. одржавају најстрожије четрдесетодневни пост, употребљују још увек стару хришћанску ношњу, не дозвољавају други брак и, каже дотичног „староженика“, (супруга у старијим годинама) коме се роде у том добу (40 год.) деца. За крађу, превару казни их сама црква епитимијом или новчаном глобом.[10] У Черновцима имају ти „липовани“ на пр. своју двокатну кућу, која им служи за богомољу. У целој Буковини има их отприлике 5000 људи, од којих је већина добар, вредан и за рад одушевљен и марљив свет.

После прегледа историје и развитка правосл. цркве у Буковини, потребно нам је, ради лакшег схватања данашњега стања и прилика у којима се црквени живот буков. далматинске митрополије, поред све борбе и невгода данас налази и креће, да се упознамо и са уставом црквеним, коме је основ, већ у почетку споменути т. зв. „план за регулисање дицезе“, (geistlicher Regulierungsplan) који је цркву потчинио држави и, подвргао скоро полицискоm надзору. То је био налив „omnipotentiae imperatoris“ Цара Јосифа II.

Али за уређење црквених односаја и, нарочито односаја цркве према држави, требало је, сем овога плана, који није био довољно и прецизно израђен и, са којим нису били ни

[9]) Опширније о томе В. Мельниковъ: „Историческіе очерки поповщины“ из Русскаго Вѣстника 1866—67. ч. I.

[10]) Ср. Е. Барсовъ: „Самозванецъ Д. Второушинскій предводитель русскаго раскола“ из Труды Кіевской Дух. Акад. 1866. No. 2.

сами буковинци у многоме чему задовољни, створити и израдити један бољи немањски закон, један устав, који би сва питања правосл. цркве у Буковини у свој опширности и тачности, праведности и законитости средио и ставио целу управу црквену под једну највишу црквену власт, која би састављена и из световних елемената, са свештенством и досадањим органима црквеним водила главни и врховни надзор над целим радом и управом црквеном. Таково највише црквено тело био би „црквени сабор". И аустриска влада увидела је, да је и Буковини потребан такав највиши црквени орган, као што га је имала румунска и српска митрополија у Аустроугарској, те је 16. јула 1860. саизвала збор за конституисање таковог „црквеног сабора". Због се, на коме су учествовали и световњаци и састао, израдио статут за црквени сабор, спремио пројект за црквени устав и, тражио сазив таковог сабора.[11]) У том пројекту захтевала се потпуно независна црква, автономија, слободан избор Митрополита, оцћим синодом или десецезалном конгрегацијом спроведен избор епископа и независна, сопствена управа верског имања. Овај пројект био је међутим одбијен са изречном напоменом: да се на неки слободан избор Митрополита и епископа и самоуправљање т. зв. „религиозног фонда" не може ни мислити, јер је то a limine праве Крунино. Круна задржава себи право именовања Митрополита, епископа и конзисторијалних саветника, професора богословије, административних чиновника и, сазива црквени сабора. Остали захтеви у пројекту претресаће се и проучиће се.

На овакви одговор сазван је митрополитски збор (1870.), који је ремонстрирао влади и, једна депутација, која је у тој ствари престала Њ. Величанству успела је, да се први такав црквени сабор за 9. август 1871. године у принципу и дозволи. Одмах је сазвана свештеничка скупштина, која се је претворила у јавни збор, поделивши се на два дела: $^2/_3$ световњака и $^1/_3$ свештеника, те саставивши дневни ред, расписе изборе и утврдивши место, у коме би се нови сабор састао. То је све одиста и учињено и, Круна је примила дневни ред и, у начелу дозволила сазив црквеног конгреса и, наредила изборе. Но у то је доба баш дошло уздизнуће буковинске епископије на степен Митрополије са уједињењем две далматинске епископије и, поред свих хитних рекламација народних странака и, самога свештенства, сабор се опет није састао. Тек 26. јула 1882. састао се први црквени сабор, који је израдио црквени статут и дефинитиван изборни ред. Други сабор 1892. године поднео је те исте захтеве и пројект, као и први, које влада међутим није усвојила. Али је и тај сабор, још пре свршетка дебате и рада — одгођен био[12].)

Од тада, па све до данас није више сазиван црквени сабор у Буковини. Важнија питања у цркви, која су чекала санкцију од Круне, решавана су од то доба на скупштинама и зборовима, које је руководио сам црквени поглавица, и тек сада започиње своје делање и митрополитски синод, (дозвољен већ 24. VIII. 1884.) који се под председништвом Архиепископовим и учешћем оба епархиска епископа, као и једног архипрезвитера-ставрофора састао у Бечу.

Но унутарњим радом црквеним руководи и управља архидиецезална конзисторија, као првостепена црквена власт правосл. цркве у Буковини, којој стоји на услузи и једна конзисторијална канцеларија. Свих 6 кон. саветника, које Круна именује, имају свој тачно одређени делокруг. Конзисторијским седницама председава сам Архиепископ-Митрополит и, замењује га генерални викар, (митрофорни архимандрит Мирон Калинеску). У арх. конзисторији седе и два почасна члана са истим правима као и редовни чланови (Јевсевије Поповић и Dr. Евг. Војуцка). У делокруг архид. конзисторије спада све оно, што се односи на учење православне цркве, на обичаје црквене и верски култус. Она води надзор над свештенством, поставља и разрешава парохе, решава тужбе и спроводи дисциплинарне истраге, именује војне свештенике на експозитурама и, организује културно-црквене установе. Одлуке архид. конзисторије постају правоваљане ако су апсолутном већином донете и, кад их је, после потписа Митрополитова одобрио Владар.

[11]) „Die Wünsche des rechtgläubigen Klerus der Bukowina in Betreff der kanonischen Organisation der Diöcese". Czernowitz 1861".

[12]) По Веринг-ову уверавању у „Архиву за катол црк. право", свеска 49. страна 152. — био је рад овога сабора прекинут због „неких чисто националне румунских, политичких тенденција" — које су унете у сабор

Уопће Круна има право врховног надзора и уплива над целом управом црквеном.

Арх. конзисторија потчињено је дворско особље, које се дели на два хора. Десни сачињавају конзисторијални саветници, као црк. великодостојници, а у леви хор спада свештенство черновачке катедралне цркве: архипрезвитер, деветеровац, ексарх, архон, перидевт, 2 архи и 2 јеромонаха. После Митроп. најстарији је у чину генерални викар. Епархијски епископи су: Dr. Ник дим Милаш, далматински и Доситеј Јовић, бококоторски. Дворски статус сачињавају још и манастирски калуђери: игумани, викари, синђели, јеромонаси, јерођакони и монаси. Архид. конзисторија води надзор над манастирима. Од силних молдавских и буковинских манастира има данас у Буковини још само три манастира и једна експозитура у Сучави, од којих је најстарији и најзаменитији манастир *Путна*, који је 1466. основао и подигао молдавски кнез Стеван V. Велики. Овај је манастир веома значајан и, у историји буковинске цркве вршио је важну улогу, како на црквеном, тако и на просветном пољу. У њему живе 15 калуђера. У манастиру се налазе врло богати извори за црк. словенску књижевност и, стари списи из којих се може тачно протумачити историја и развитак црквенословенског језика[13].) Друга је манастир *Сучевица*, који је основао Георгије кнез Мовила, епископ радауцки при крају 16 века. Храм овога манастира, који је подигнут у славу Васкрса Христова, одликује се од осталих буковинских цркава својим вештачким израђеним, фреско малерајем. У њему има 10 калуђера. *Драгомирна*, трећи манастир буковински је задужбина Митрополита молдавског Анастасија Гримче, који је 1602. год. подигао и саздао од самог квадратног камена архитектонски лепу цркву у славу св. Јована Богослова. У њему има 11 калуђера, од којих четворица врше службу на манастирској експозитури у вароши Сучави при храму св. Георгија, у коме почивају и моштн буковинског свеца и мученика св. Јована Нов. Та три, односно четир манастира имају својих 10 храмова, 2 архимандрита, 2 игумана, 2 викира, 11 јеромонаха, 3 јерођакона, 9 обичних калуђера и 10 искушеника. Целокупно братство броји 39 калуђера[14].)

Мирски клир сачињава парохиско свештенство, које се издржава из „религиозног фонда“ и, после извесног службовања, ужива своју мировину. Цела буковинска архидиецеза подељена је на 12 протопрезвитерата, парохија и 3 експозитуре у Бечу, Станиславу и Лембергу. Најачи је черновачки протопрезвитерат, који броји 78.539 душа. У целој Буковини има 243 парохиских, 83 филијалних, 29 капела и 21 експозитурних, дакле свега 376 цркава са 325 парохиских свештеника и то: десет окр. протопрезвитера., два протопр. администратора. десет протопр. викара, 204 пароха, два ректора пар. помоћника, двадесет свештеника на експозитурама, педесет и девет капелана, два војна свештеника, три ненамештена и два ван службе[15].)

Од просветних установа у првом реду ваља споменути *богословски факултет* ц. и крал. универзитета Фрање Јосифа I. у Черновцима, који се налази у семинарском здању архиепископске резиденције. Овај богосл. факултет подигнут је приликом оснивања окр. универзитета на основу превишње дозволе од 29. августа 1875. године о трошку буков. прасл. верскога фонда, на место, тада укинутог прав. богосл. училишта. И са историјом овога факултета скопчани су наши, српски интереси, јер почевши још од 1786. године за време Митрополита карловачког Мојсија Путника слати су овамо Срби за учитеље. Тако је први од њих био Данило Влаховић, Ковиљски јеромонах, који је постао и управитељем те школе[16].) У богословском факултету има данас осам јавних редовних професора, 1 почасни, 2 ванредна и 1 доцент. У овом, зимњем семестру има свега 124 уписаних слушалаца, од којих су не баш велика већина Румуни. Сем њих има и Малоруса (35), Руса (3), Бугара (4) и нас Срба свега 10. Декан је за ову школску годину проф. славистике Dr. Евгеније Козак. Уз факултет постоји и богослов. семинар за слу-

[13].) Dr. Eugen A. Kozak I. Wien 1903. „Die Inschriften aus der Bukowina. Epigraphische Beiträge zur Analleskunde der Landes und Kirchengeschichte“.

[14].) „Schematismus der Bukowinaer gr. or Archiepiscopal-Diöcese für das Jahr 1906. Czernowitz“.

[15].) ibidem. 1906. стр. 120.

[16].) В. *„Православ. румунски богосл. факултет у Черновцима“* по проф. Исид. Витеу Ончулу, написао Влад. Дматријевић. Прештампано из „Српског Сиона“ за годину 1883.

шаоце из Буковине, који имају свога ректора, 1 спиритуала, 2 префекта, 1 економа, 1 заводског лечника, учитеља појања, учитеља музике и певања и учитеља пољопривредних наука. Ту је одмах и „Школа за црквено појање“, која има свога управитеља, катихету, десет учитеља и 138 ђака.

Осим тога има буковинска црква своју вел. гимназију у Черновцима и Радауци, долњу гимназију у Серету, учитељску мушку и женску школу у Черновцима, горњу реалку са 7 разреда, пољопривредну средњу школу, вишу женску школу и 403 народних, вероисповедних, основних школа. Сви се ти заводи и школе издржавају из прав. буков. верскога фонда, који опет има своју засебну административну управу, која се састоји из председника (увек председник земаљске управе), управника добара и пет шефа одељења и то: правничко-административни, шумарско-економски, црквено-имовни, мернички и рачуновођски.

Архиепископална црква у Черновцима има своју саборну парох. цркву св. Духа, семинарску цркву у Резиденцији, дворску капелу, парох. цркву св. Параскеве, парох. цркву Св. Николаја, Св. Јов. Крститеља и гробљанску капелу.

Видели смо дакле, како се правосл. црква у Буковини у тешком времену и у немало опасним приликама развијала и уздигла до данашњег свог стања, које и поред велике бројне надмоћности, огромнога црквеног иметка, ваљано организованих установа, јаких парохија, поред научно образованог свештенства и добрих, верних православних синова њезиних ипак није данас тако сјајна и задовољна, као што би требало да је! У црк. народном животу ове Митрополије било је многих тешких дана и немилих појава, које су често подгризавале и подривале религиозно-морални и црквено-народни живот њезин.

Но и поред свега тога, развија се и напредује православна црква у Буковини, доду̇ше споро али, сигурно и са пуно наде у лепшу и светлију будућност.

Черновци 1906.

Милан Л. Поповић.

Народни свештеник

(Критичка посматрања.)

Када смо некако пре три месеца скинули омот са једнога листа и прочитали натпис: „Народни свештеник“, помислисмо у себи: У добри час!

Но прочитавши уводни чланак: „*Свештенство и народ*“, разочарасмо се силно! Мислећи, да ћемо у чланку томе прочитати правац и програм једнога свештеничког листа, какав смо одавна замишљали, али се преварисмо, јер већ из уводнога чланка увидесмо, да овај и овакав свештенички лист, није ништа друго до ли грдна брука за свештенство!

Одмах хтедо смо рећи коју у јавности о томе важноме свештеничкоме листу, али смо чекали да се когод позванији лати пера, а и мислили смо, дела да причекамо још број два, можда ће се правац листа штогод поправити, те ћемо и ми можда у стању бити створити какав-такав свештенички лист.

Кад нам приспе други број, а ми се још већма изненадисмо чуду од журнала! Трећи број, тај нас је силно претресао са својом арогантном садржином и помислисмо у себи, зар смо ми баш тако деморалисани? Зар смо ми у стању и овакав свештенички лист да покрећемо? Зар баш Теодор Иванчевић, за чије име још до данас не чусмо, зар баш он да покрене у властитој режији свештенички лист? Зар баш тај капацитет да поведе свештенство карловачке митрополије? Зар баш Гор. Средице, повита Капела код Беловара, да постану центар за свештенство ове митрополије?! O tempora!! У свету је данас свашта могуће, па дакако и овакви свештенички листови!

Ми ћемо овде да прикажемо садржину прва три броја. На сваки чланак, следаћемо, у колико је то могуће, да се посебце осврнемо и коју о њему да реknемо.

Број прв. Кад почне човек да чита чланак „*Свештенство и народ*“, уснићава га у почетку оно доста лепо излагање везе између јерархије и народа. Но око средине тога чланка, већ почиње човек нервозан бивати, читајући између редова тога чланка оно старо и отрцано већ демагошко средство, да се у народу (а сада ево и пред свештенством) руши и подрива углед великодостојника црквених, углед више јерархије наше, углед епископата

нашега! Ово је за сваку осуду! Епископат се приказује у томе мизерноме чланку као каква папа, а свештенство је његова раја! Епископ не ради ништа а сиромах свештених чак и циркулари протокол (дакле знамо се сада!) и „ваада другијех чуда (sic!) мора да води". Ово је доиста карактеристично! Човек, који се годинама спрема за свештеничку службу и знајући за све тешкоће и неугодности те свете и узвишене службе, онда, када се већ одао на ниту, рогата на њу! Тешко је Теодору Ивановићу бити свештеником, јер га та служба само мучи и не да му, „да шта корисноога уради по цркву и народ", н. пр. да покреће, уређује и издаје лист: „Народни свештеник", који је већ у првом броју у уводноме чланку свом објавио рат вишој јерархији, епископату. Море, окани се ћорава посла!

У чланку „*Слога Срба и Хрвата*" има по нешто и неке морске политике, ал' и ту је у главном хајка на јерархију. „Српски Сион" орган св. Архијерејског Синода, који с благословом истога излази, добија епитет, да је *луд!* По нашем скромноме мишљењу пре би било „Народном Свештенику" места у каквоме санаторијуму, па бар не би и таквих журналистичких блуташтина било, као што је чланак: „Слога Срба и Хрвата"!

„*Уређан положај мирског свештенства*" није ништа друго, до ли стара песма на нов глас. Но има у тој старој песми нпак и нечега новога! Помислите шта? Анатема на вишу јерархију, епископат, епарх. управу пакрачку (Ај само да није оцу Теодору те „проклете" епарх. управе пакрачке, све би добро било!), на рад исте управе, на калуђере, манастире и т. д. Отприлике исто оно, што и у претходним чланцима. Sapienti satis!

Ни у чланку „*Српски Сион*" није се пропустило, очешати се о епископат, Та за Бога „епископи праве насиља и неће да рукоположе богослова док се не ожени". Нама нису позната таква и слична насиља од стране нашега епископата, јер познајемо више свештеника, који су баш најмирнијем путем дошли до мантије а нису се женили. О овоме чланку не желимо много говорити, већ препуштамо „Српском Сиону", да се и он обазре на овај чланак, а нарочито на онај став, где се свештенству тако рекли натурује „Нар. Свештеник" као орган свештенства. Ми за сада то неумесно натурнвање с индигнацијом од себе одбијамо, те о чланку „*Потреба овога листа*" нећемо ни да говоримо, јер нам такав свештенички лист апсолутно не треба. (Имамо ми пречега и паметнијега посла, а не да одговарамо бољесном и пустом попу Тоши. Уред.)

У чланку „*Епархијске власти*", које — по мишљењу оца Теодора, ништа друго не раде него само издају „скандалозне одлуке и осуде" над „најбољим свештеницима", (о гле моли те, види ти само оца Теодора, како он сам о себи изриче квалификацију!) нападају се нарочито епархијски бележници, који су свештеницима (као н. пр. оцу Теодору) највећи непријатељи! За дивно чудо, да нама још ни један такав еп. арх. бележ. није позвао! А када се по неки братац „љуто огреши о дисциплину", онда су му криви епарх. бележници па и чланови епарх. управе. Qualis vir, talis oratio!

У чланку „*Јаче и слабије парохије*" има до душе неколико лепих мисли, и да су у другој форми на папир бачене, штета би било, да се у листу, као што је „Народни свештеник" штампају, јер: quod licet Jovi, non licet bovi!

У чланку „*Снага мирског свештенства*" није се такође пропустило додирнути епарх. власти, које свештенству издају „незаконите одлуке и осуде". Нарочито су „Народном Свештенику" трн у оку: дисциплинарна правила за свештенство. Истина додуше, да се свештенику, који се влада у свему по прописима дисциплинарних правила може рећи она: In maxima fortuna, minima licentia! Али шта ћемо; та ми смо свештеници. Треба по што-шта и да претрпимо. Буди трпе, а жене наричу. (Његош.)

Број други. У овоме броју показао је „Народни Свештеник" праву своју боју т. ј. отворено је признао, да он није „Народни Свештеник" већ „Радикалски Свештеник" и грдна штета, што у оглављу није речено, да лист излази с благословом радикалске тёте из Новога Сада.

У чланку „*У славу четрдесетогодишњице Заставе*", отпеван је панегирик браћи радикалима, но нису изостали ни самохвалци. Истина. да је тај панегирик у дуету отпеван, али се мора признати, да је веома дисхармоничан. Није ни чудо, кад се одоздо прочита име дичнога композитора, који се у чланку

„*Наше новинарство*“ оправдава рекавши: „Нека никога то не буни, што је уредник овога листа радикал“. Доиста смешни и збркани појмови. Ej оче Теодоре, сирјеч Божидаре, дакле Ти си радикал, а не „народни свештеник“?! Si tacuisses, philosophus mansisses!

За тим долазе два чланка, у којима се брани „невини“ и sacrosanctus pater Теодор. Помислите само, отац Теодор невин а осуђен! Доиста чудновато! Нешто американски. Ко је прочитао чланке „*Из Гор. Средице*“ и „*Наш уредник под оптужбом*“, тај ће се јамачно сагласити с нама и довикнути оцу Теодору: Оче Теодоре, оче Теодоре, nihil nimis! Та није могла лаж постати а да нема нешто и истине у ствари. Да си ти оче Теодоре доиста невин, не би твоја духовна власт оштрину закона против тебе употребила.

На чланке „*Сион у корист Куеновићине*“ и „*Коме је Бог ујак, томе је лако бити светац*“ не треба коментара, јер ти су чланци прештампани из „Заставе“.

У *трећем броју* кулминује „Народни (rectius радикалски) Свештеник“ са својим грдњама на епископат и калуђерство. У овоме се броју огледао уредник и као песник (Risum teneatis!), те чак и невиној дечици својој у аманет оставља, да „пјевају пјесму свога тајка“. Жалосна ли је то песма!

У уводном чланку овога броја које му је натпис „*Просјачке новине*“, довикује се свештенству, како је оно заостало чак и иза просијака, који ено у Париза имају своје новине. На зар свештенство карловачке митрополије нема својега дневника? А да шта је *робијашки* „Народни Свештеник“? Та свештеници су „данас у двадесетом веку једини робови, гори робови него она у средњем веку раја под Турцима“. О жао нас је оче Теодоре, ако си ти можда какав роб, зато нису сви свештеници ове митрополије твојега калибра људи.

Има у овоме броју и политичких ствари, али кад их прочитамо, „*кожа нам се јези*“.

Но, да је још у овоме броју „*Епархијска управа пакрачка*“ остала нетакнута, ми би смо посумњали, е је отац Теодор са своје публицистичке делатности одликован од исте управе црвеним појасом, те да је услед тога и престао писати (боље рећи држати) против ње. Да богме, да у овоме чланку нису поштеђени ни калуђери, јер оцу Теодору, који се за своју дечу „мучио и стјецо“, нешто необично често на ум падају калуђери и манастири. Ваљда би и овај братац мало да дели, кад тако цинички напада на српске калуђере и манастире. Доиста брука! Зар су српски калуђери такве клевете заслужили од „народних свештеника“, каквима их обасипа отац Теодор? Но маните се тога! Он има својих особитих разлога, да мрзи калуђере. Боји никада не мрзи горега, него увек гори, мрзи бољега. Ово нека је утеха нашим калуђерима када их бездушници нападају.

А сада још да се обазремо на чланак (листак, подлистак, шта ли је?) под натписом „*Крволочне очи*“. Та знате ли чије су то те „крволочне очи“? Једнога „владике крвника“, којему неки свршени богослов у брк дозикује: „Ја би посумњао и у Ваш карактер, када би ми Ви повода дали“. Доиста красан клирик!

Зар тај и такав свештенички лист, који се с таквим ниским изразима служи, када пише о посвећеним особама архијереја наших, зар тај и такав лист, да читамо ми браћо свештеници?! Зар с таквим отровима да се баш ми кљукамо?! О не, ниподошто! Објавимо сви у један мах рат „Народном Свештенику“, као таквом и бојкотирајмо га, јер исти лист на сасвим неморалној основи почива.

Ако нисмо кадри створити „Свештеничко удруженье“ и основати себи ваљан орган свештенички, достојан имена, које на себи носи, не било нас! Застава, коју је равио „Народни Свештеник“, не може нас све у једно коло окупити, јер би се сви од реда ошугали.

Могли би проговорити још коју и о овим силним језичним и стилистичким погрешкама, којима је украшено ово недоношче српске журналистике, али поред силних других недостатака, разуме се по себи, да и овај недостатак није могао поштети. и—д

Некад и сад.

Д. Р.

Да се види, какво су мњење имали наши стари о поштењу, навешћемо овај класичан пример.

1880. Септ. 18., одржана је у Вршцу епархијска скупштина, под председништвом епископа Емилијана Кенгелца.

Референт је верификационог одбора Каменко Јовановић, на питање председниково одговорио, истина да је прота вршачки Фила Трандафиловић поднео протест против личности М. Акимовића, но пошто разлози у приговору не стоје, то одбор предлаже, да се избор његов оверови.

На то председник-епископ рече: „— Господо, ја не могу допустити да се прими за члана ове управе човек, који је од исте управе пресуђен за велике преступе. М. Акимовић био је члан и перовођа вршачке скупштине, која је због проневерења црквеног новца подигнута. (Да ли боже, има данас у животу кога од тих поштењака, односно какви су им данас синови. Кад помислимо на проневере за време председништва покојног Ђуре Цвејића од 1896. и на оне, који су тада пријављени били суду због тога, а после се повукла тужба, не што није била основана, него из других разлога, и од којих неки играју данас главну улогу у Вршцу; не чудимо се, што су Вршчани тако велики љубитељи црквене автономије, која им даје право баратања у њој, и што у њој игра улогу и један Мита Клицин! Не знамо само што су тако стидљиви, те не износе извештај о епархијском фонду. Та они су бар познати са своје тачности и поштења.) *Такав човек не може менч да буде контрола, нити ја хоћу да му будем потчињен*“.

Кад му је Каменко почео доказивати, да ствар подигнуте скупштине још није решена коначно, и пошто он није кривично осуђен, то да може бити члан скупштине, нашто му председник одговори: „*Овде је проневера црквеног новца, дакле има криминала* У осталом против њега постоји још једна гаднија околност. Он је као учитељ бешчастио и омаловажавао црквену власт, због тога је тужен и стављан под дисциплинарну истрагу. Ја не знам, шта је истражна комисија радила, али ово је други случај којим тражим да се М. Акимовић не прими за члана ове скупштине“.

А кад му Каменко одговори, да се не може нико због дисц. истраге искључити, рече му председник: „— — Код мене је злочин кад ко не да рачун. —“

Те кад се сем Каменка и други узимаше за М. Акимовића, председник им је рече: „— Они су (подигнути скупштинари врш. општине) — људи, које не можеш уватити ни за реп ни за уши (не знамо, да л се данашњи општинара дају ухватити). — — *он је (М. А.) ухваћен у јавној проневери.*“, те кад му др. С. Касапиновић добаци: „Ухваћен!“, он му одговори: „Не, није на делу ухваћен, али је и он одговоран за проневеру, што је подигнута скупштина почињена“.

А кад фишкал конзисторијални др. Ђ. Милосављевић (познати тата лотрул — отац лоповски —, и из овог се види тадашњи појам о поштењу вршачке еп. скупштине, која је могла и *такве* човека бирати за фишкала конзисторијалног) рече, да се мандат М. А. може оверовити, одговори му председник: „— Ја немам са мандатом никаква посла. Овде је реч о природи неког преступа, о поштењу и карактеру неког човека. *За контролу људе који су осуђени не примам.* — Таког човека не могу примити за члана; *јер ће он свагда подизати ларму и вику против мог рада*“.

Кад му затим и М. Долга рече, да кад М. А. може бити учитељ, може бити и члан епарх. скупштине, одговори му председник: „*Примити таког човека за члана, значи проституирати институцију, а ја морам да браним част вашу и достојанство институције*“.

Напослетку пошто је председник изјавио: „Ја не марим, хоћете ли га примити. Он мени није неугодан, него само што баца рђаву сенку на скупштину. — Што сам говорио против М. А. чинио сам из дужности, и да сахраним вашу част“, већина га верификова.

У истој скупштини, на захтев народњака, да се иште сазив сабора због пензионисања Прокопијева и именовања Германа за администратора (данашњи су вршчани за противно), рекао је епископ Кенгелац и ово: „— — За мене је пен-

зија, да се опростим вршчана и вршчани мене. Нека добију бољег, и по цркву ревноснијег владику — —".

(Реч има прослављени саборски референат, новоизабрани школски референат Мита Клицин, да одговори на ту жељу Кенгелчеву.)

Ето, какво је мњење имао епископ од старе школе о поштењу, и *како* се одупирао, да не дође у скупштину човек обеђен абог проневере.

А данас сабор — радикали — закључује, да и мучке убице могу бирани бити и за посланике саборске.

Па да не напредујемо!

Животопис преподобног о. нашега Никодима освећенога.*

Превод **Георгија Летића**.

Предговор.

Око св. Никодима од Тисмене групира се повесница румунског народа XIV. века, као и део повеснице владалачког дома Лазара кнеза од Србије.

Животопис овог принца показаће нам још једном, да су између румунског народа на Дунаву и народа на балканском полуострву постојали непрестано верски односаји, и да се ови односаји одржаваху преко монаха атонске горе.

Као што су монаси Софроније, Пимен и Силоам организовали монашки живот међу Румунима у покрајини Њамцу на манастира истог имена, год. 1326., исто тако неки монаси са Атона склонише св. Никодима да остави свој родитељски дом и сјајни живот свог брата Лазара и да иде на Атон, где да се после дугогодишњег испосничког живота приуготови да постане оснивач монаштва у брдима карпатским. И заиста 1342. год. оснива св. Никодим манастир Водицу поред Северина, за тим организује монаштво у брдима Тимишуре, са места званог Прилепа, и напокон 1382. оснива велику лавру Тисмену и организује монашки живот у брдима Горју, који се продужава и данас.

Ове чињенице су од велике вредности по повесницу румунске цркве на Дунаву. . . .

Све ово навело ме је да ћудам животопис св. Никодима, сачуван у једном рукопису библиотеке манастира Тисмене, на који ме је упозорио архимандрит Генадије Еначески, који га је познавао од год. 1876., као што се види у архиви епископије рмничко-ново-северинске. Ма да овај рукопис није старији од 42 године, ипак се после дубље студије констатовало да је он састављен по једном старом животопису св. Никодима, који се чувао у манастиру Тисмени, и који данас више не постоји, и да су сва дата и историјске чињенице фиксирана по монастирским документима, који 1840. год. још постојаху али још не беху скупљени од посетилаца Тисмене — као што је Де Венелин и др. (Влахоболгарскія или Дакославянскія граматы 1840. С. Петербургъ) С тога да се не би нагубио и овај историјски споменик, и да би се распространила повесница оснивача ман. Тис-

* У Букурешту је изашла 1883. књижица под насловом: „Животопис преподобног оца нашега Никодима освећенога, архимандрата лавре св. манастира Тисмена, *написан* по животопису епископа рмничког Кир-Партенија, који је штампан год. 1761. и по једном старом рукопису *јеромонаха* и *духовног Стефа* из *Тисмене — год. 1829.*, а сад у дане Његовог Величанства краља Карла од Румуније и краљице Јелисавете поправно и о свом трошку штампао смерни епископ Рмнички, Новог Северина: *Јосиф Бобулеску*.

Покојни је Иларион написао на немачком језику расправицу под насловом: „Pop Nikodim, der erste Klosterstergründer in der Walachei † 1406.", која је штампана у XI. књизи Јагићева „Archiv für slavische Philologie" 1888.

На стр. 340. рече Иларион: „Aus einer Abhandlung des St. Petersburger Geschichtforschers Herrn P. Syrku im Journal des Ministeriums der Aufklärung (Theil CCXXXVI. 1884. November, S. 124. Note 1) ersehe ich, dass eine Vita des heiligen Paters Nikodim zu Bukarest im J. 1883. von Josif Bobolescu, Bischof zu Rimnik und Neu-Severin edirt wurde, von deren Inhalte mir bisjetzt nichts näheres bekann ist".

Као је Иларион био од оних људи, који кад за нешто дочују, није мировао, док није видео, шта се на дотичном месту вели; тако је постојао да сазна и шта се вели у поменутом житију.

Он је умолио данашњег високопреосвећеног г. епископа темишварског др. Георгија Летића, док се бавио у богословском спечилишту у Черновцу, да напише поменуте житије и да му га преведе, што је исти и учинио.

Напишавши на г. Летића рукописе у заосталим списима Илариновим, износимо га овде у целости. Уред.

мене, позвао сам под 1764. бр. од 28. окт. 1883. године директора штампарије црквн. књига архимандрита Генадија Еначеска, да прво проучи рукопис и да га штампа о мојем трошку у својој штампарији, хвалећи преблагога Бога, да ме је удостојио, да испуним и ону дужност, која је драгоцена по нашу душу. . . . .

Римник Влчеа 1883. 18. јулија

Јосиф Римнички.

Предословије читаоцима.

. . . . . С тога и ја смерни потрудио сам се да напишем ону службу по већ напштампаној и да додам канон на параклиса светога, који је одавна писан руком у манастиру, као и друге стихире на службе св. преподобних, које се слажу са животом св. Никодима, као и историју његовог живота опширније скупивши дати из старих манастирских хрисовуља онога доба, и од научних стараца монаха св. манастира, који су живели пре нас, колико су они знали од других старијих од себе. . . .

Стеван јеромонах.

(Продужиће се).

Штатут

о управи, контроли и употребљењу манастирских као народноцрквених добара и о дотацији манастирског братства у опсегу српске православне митрополије карловачке.*

I. Управа, контрола и употребљење манастирских добара.

§. 1.

Манастири су српскоправославна народно црквена добра.

§. 2.

Смер је манастиреском добру, да приносима својим издржава манастиреско братство, куће и цркву и да потпомаже црквене, просветне, хуманитарне потребе српског православног народа у карловачкој митрополији.

§. 3.

У области српске православне карловачке митрополије постоје ови манастири.

1.) У архидијецези: Велика Ремета, Крушедол, Гргетег, Хопово, Бешчин, Мала Ремета, Раковац, Врдник, Кувеждин са филијалом Бишном, Шишатовац са филијалом Петковачом, Бешеново, Јазак, Привина Глава и Фенек.

2.) У епархији пакрачкој: Пакра, Ораховица и Лепавина.

3.) У епархији горњокарловачкој: Гомирје.

4.) У епархији будимској: Грабовац.

5.) У епархији бачкој: Бођан и Ковиљ.

6.) У епархији темишварској: Св. Ђурађ, Бездин и Ходош.

7.) У епархији вршачкој: Месић, Војловица и Златица са филијалом Базјашем.

§. 4.

Манастирска су добра:

а.) куће, цркве и остале зграде.

б.) Оранице, ливаде, пашњаци, виногради, воћњаци, шуме и т. д.

в.) Камени, кречни и други рудници.

г.) Ритови и риболови.

д.) Воденице, млинови и пилане.

ђ.) Штампарије и друга индустријска предузећа.

е.) Државне и друге артије од вредности, добивене за откупљена земљишта или права, која су била скопчана на непокретнинама.

§. 5.

Манастиреском добру припадају и драгоцености, украси, црквено одело, старине, манастирске архиве и књижнице, што све може да послужи манастиру, и братству на употребу.

Од драгоцености, украса, старина, које не служе манастиру, имају се ради безбедне сахране сместити у „Народни Музеј“ српске православне карловачке митрополије у Сремским Карловцима.

§. 6.

Уложне књижице и вредностни папири свију манастира полажу се на име дотичног манастира, коме припадају, у благајницу српских православних народноцрквених фондова и завода као засебни депозит сваког манастира.

---

* Као што је оно по народној причи, дочепавши се цита царства, прво дао обесити свога оца; тако исто и наши радинали, видећи да су остали сами у сабору, изгласаше све што желеше и како желеше, у уверењу, да ће им „пријатељи“ већ исходотајствовати потврду.

На завајање, шта су народу обећавали већ од тодико година, изгласаше и горе наведеиу уредбу или „Штатут“ о управи манастира, и то без претходног договора са јерархијом и манастирским управама.

Наводимо га овде само из куриозитета, да се види, *какви* су радикали мајстори у грађењу штатута и како су се и у њему постарали за своје војводе из саб. одбора, који ће по §. 8. моћи код сваке лицитације одлазити на лицитације.

Уред.

§. 7.

Непокретно имање сем винограда, воћњака, шљивика и шума издаје се под закуп на јавној лицитацији на једну или више година. Род шљивика продаће се сваке године на јавној лицитацији, кад је томе време, а шумска сеча по прописаној шумској основи.

Баште се остављају манастирском братству на уживање.

За винограде и воћњаке уносиће манастирско братство у манастирску централну касу по сваком јутру онолико, колико саборски одбор одреди у предрачуну.

§. 8.

Све лицитације, које се у овом штатуту спомињу, обављају се у дотичним манастирима, чија се својина лицитира, у присуству манастирског настојатеља и надзорника народно-црквених добара, евентуално њихових заменика.

Саборски одбор може и нарочитог изасланика свог послати на лицитацију.

§. 9.

Сви приходи манастирских добара улазе у централну касу српских православних манастира, стоје под управом, којом рукује управа српских православних народно-црквених фондова и завода у Карловцима.

§. 10.

Од целокупног годишњег прихода исплаћују се годишњи државни и општински порези и прирези, еквивалент на целокупно имање свих манастира, дотација манастирског братства према прописима овог штатута, чиновница управе народноцрквених манастирских добара и манастирско особље и подмирују се годишњи потребни издаци око одржавања свих манастирских зграда и цркава у добром стању.

§. 11.

Од чистог прихода иде једна трећина у манастирски, а две трећине у клирикалношколски фонд.

§. 12.

Манастирска добра стоје под управом српског православног народноцрквеног саборског одбора.

§. 13.

Саборски одбор има права и дужности:

а.) да утврђује увете о издавању земље под закуп, као и за сва остала добра, која се издају под закуп.

б.) да путем јавне лицитације изда под закуп манастирска добра.

в.) да утврђује увете и за јавне продаје покретних предмета и исте продаје спроводи.

г.) да одобрава зидања и оправке манастирских зграда, и да те радње издаје путем јавне лицитације.

д.) да поставља службенике при управи манастирских добара и да им установљава плату.

ђ.) да издаје упутства управнику српске манастирске штампарије за рад исте штампарије.

е.) да по прописима овога штатута води дисциплину над калуђерима, у колико управљају манастирским имањем.

ж.) да води дисциплину над службеницима управе манастирских добара и да решава пре поре у смислу дисциплинарних правила, које ће сам прописати.

з.) да пази и сваку штету надокнади од оног службеника и калуђера, који таку нанесе манастирском добру.

и.) да прегледа и одобрава предрачуне и закључне рачуне, као и инвентаре појединих манастирских добара, и да настоји, да се у сваком манастиру заведе рачуноводство.

ј.) да изашиље изасланике из своје средине у поједине манастире, који ће се о правом стању манастирског добра уверити и своје извештаје подносити, према којима ће се чинити потребни расположаји. Та се изасланства могу поставити стална за време једне периоде т. ј. док траје мандат изасланицима као члановима саборског одбора.

к.) да манастире и манастирска добра као главна управа заступа према властима.

§. 14.

Органи саборског одбора за управу манастирских добара јесу:

а.) надзорник нар. црквених добара

б.) народноцрквени мерник и архитекта.

в.) народноцрквени шумар.

§. 15.

Надзорник народноцрквених добара има:

а.) да подноси сабор. одбору предлоге за издавање у закуп путем јавне лицитације, па и за јавне продаје покретних предмета.

б.) да се на лицу места уверава, како закупници манастирских добара одржавају услове, на које су се уговором обвезали у последу обраде земљишта и како манастирска братства воде рачунске књиге и обделавају винограде и воћњаке, па о томе да подноси извештај и предлоге сабор. одбору.

в.) да надзирава рад управника српске манастирске штампарије.

г.) да са мерником, шумаром и управником штампарије спрема нацрт предрачуна.

д.) да сабор. одбору подноси пријаве против несавесних чиновника и служитеља.

§. 16.

Народноцрквени мерник има:

а.) да води бригу о томе, да буду сва народноцрквена добра премерена.

б.) да води бригу о томе, да се не крије та добра.

в.) да буде известилац при свима оправкама и зиданьима народноцрквених зграда.

§. 17.

Народноцрквени шумар има да пази, да се одржава шумска основа и да се шума подиже и земље понумљују, које нису за другу врсту рационалнор економског обрађивања и да врши по налогу сабор. одбора све послове, који спадају у његову струку и да надзирана шумарске служитеље.

§. 18.

Управник српске манастирске штампарије управља истом штампаријом по упутствима сабороког одбора, а под надзором надзорника народноцрквених добара. Он прима и отпушта раденике и одговоран је за евентуалну штету.

§. 19.

Саборски одбор може својим органима за управу манастирских добара поставити заменике и потребан број помоћника.

§. 20.

Ако се манастирске старешине или који други члан братства огреше о дужности, установљене овом уредбом, а нарочито не поднесу на време прорачуне, рачуне и не изврше друге које одлуке главне управе или се не држе упутства исте управе, биће кажњени управним дисциплинарним путем.

§. 21.

Казне су:
а.) Опомена.
б.) Глоба до 200 К.
в.) Суспензија на извесно време од управе.
г.) Свргнуће од управе имања.

§. 22.

Опомена се и глоба изриче код мањих повреда дужности, а суспензија и свргнуће, ако се тешко повреди дужност и имање манастирско харчи и немилице расипа.

§. 23.

Буде ли потребно, да се изађе поверенство, тада кривац сноси и трошкове поверенствене.

Ако је потребна привремена суспензија за време истраге, и та се може изрећи, али не сме трајати више од 6 месеци.

§. 24.

Немарни члан братства може и цивилно-правно, бити одговоран, ако се установи каква штета. И ту штету установљава саборски одбор.

§. 25.

Ако се немарни члан братства огреши и о канонске прописе, има се тога ради учинити пријава епархијској конзисторији као духовној власти, но тај поступак нема никаква маха ни моћи на управни дисциплинарни поступак.

II. О дотацији манастирског братства.

§. 26.

Чланови манастирског братства двојаки су: једни су подељени по манастирима и сачињавају унутрашње чланове манастирских братстава, а други су ван манастира на разним службованьима, а рачунају се у спољне чланове манастирског братства.

§. 27.

Број чланова у појединим братствима мора бити сразмеран према имовинском стању тако, да манастир може потпомоћи просвештење, привредне и хуманитарне потребе српског народа (§. 2. и 11. I. овог штатута.)

§. 28.

Плате унутрашњих чланова братства установљују се овако:
а.) Настојатељ, ако је архимандрит 3000 К.
б.) Настојатељ, ако је протосинђео 2.400 К
в.) Настојатељ, ако је игуман 1.800 К.
г.) Настојатељ, ако је управитељ 1.200 К.
д.) Намесник 800 К.
Ђ.) Еклисијарх 800 К.
е.) Ђакон 600 К.
ж.) Монах 500 К.

Ако архимандрит на позив духовне власти врши дужност ван манастира, плата му је 6000 К.

У том случају управа манастира предаје се привременом управитељу.

§. 29.

Потребе за цркве, издржаване куће и кухиње и за исплату манастирских служитеља установљава саборски одбор у предрачуну.

§. 30.

Како плате, тако и потребе за цркве, издржаване кућа и кухиње и награде манастирских служитеља, добиваће управе појединих манастира из централне касе српских православних манастира у Карловцима у тромесечним оброцима унапред.

§ 31.

Спољни чланови братства не могу уживати поред плате, коју за своја звања добивају, никакве плате из централне касе.

§. 32.

За одело новоме члану братства, кад се исти калуђери, одређује се из централне касе 200 К.

Прелазна опредељења:

§. 33.

Овај се штатут ушаће у живот на следећи начин. Најпре ће се оранице издати под закуп, и чим се то обави, распродаће се економски фундус инструктус.

Новац, који се добије од продаје фундуса инструктуса, водиће се у централној каси као готовина за сваки манастир за себе, а годишњи интерес од тог новца уносиће се у централну касу и трошиће се према предрачуну.

§. 34.

Од одобрења овог штатута рачунајући прву идућу економску годину, морају се сва манастирска добра по прописима овог штатута издати под закуп, а дотле се све води по затеченом начину.

§. 35.

Све досадашње одредбе, које би се противиле овој уредби, стављају се изван снаге.

ЛИСТАК.

Вести.

Момци за доверство! Видећи и чујући, да се не испуњава знаменити закључак туциндапског сабора у погледу отступа Његове Светости, односно каква ће судбина његова бити, тежале подвојводе радикалске по народу, како ће они на народном жесту настојати на томе, да се он не мора извршити ну под условом, да Његова Светост после тога својевољно отступи.

Као великодушници и свесни Срби, хоће људи да створе Његовој Светости частан начин свога отступа, а јакову ће стојати на вољи, да и на даље напада Његову Светост и да се размеће како га је он срушио.

О фарисеји и размећњаци, ко Вас не зна, скупо би Вас платио!

Штета биљега! Како се на туцинданском сабору понављање искрало и прослављо својим референсајем Мита Клица, врњачки учитељ, није чудо што га је крњи сабор — радикали — изабрао за референта школског у врњачкој и темишварској епархији, а пошто чова ужива саборско поверење, то је сабор на предлог др. Жарка Миладиновића закључио, да одмах од 1. Марта прими дужност и да плату вуче.

На основу тог закључка, направио је Клица редовну намиру, ударивши на њу и прописан биљег, и у место повеза, добио је одлуку, да је министар систирао закључак саборски, и тако оде у лудо биљег, и у место референтства, мораће се и на даље мучити с врњачком децом, и учити их и врлини доследности и поносу, за коју тему може наћи у самом Врњцу доста примера из најновије прошлости.

Изненађење. По пештанским новинама, радикале је јако изненадио и ожалостио глас, да је високопреосвећени госп. епископ врњачки Гаврило поднео оставку на чланству и саборског одбора и митрополијско-црквеног Савета.

Г. епископ мотивисао је ту своју оставку болешћу, ну, пошто је јаков као врњачанин од својих пријатеља — без сумње или од проте Боже или школског референта Мите — дознао за прави узрок, ког је и навео у 36. јут. бр.; то је као што чујемо закључено једногласно на одржаној скупштини радн. извршног одбора, на ком су учествовали и новопечени карловачки радикали, да поднесу оставку на чланству сви чланови како саб. одбора, тако и митр. црквеног савета, *и то из оних истих разлога, из којих је поднео г. епископ Гаврило.*

Иначе, — по мњењу њихову — изгледало би, да је њима начело пуцат, а да им је главно чланство.

За ову вест не гарантујемо, и ако се не обистини, повратићемо се на њу.

Уредник: Димитрије Руварац, протојереј.

Исправак. На 93. страни првог ступца, погрешно је да је у седници присутан био и архимандрит Григоријевић.

На истој страни у 4. реду другог ступца од горе, у место ех 1904. стављено је ех 1901.

Читула.

У Мартинцима је умро 16. јан. у 82. години свога живота умировљени парох плашчки *Никола Ковачевић.*

У својим младим годинама као ђакон сасански и учитељ, био је покојни брат Никола наш први учитељ, с тога му и као брату и као првом нашем учитељу, кличемо: Слава ти брате и учитељу наш Никола. Вечан ти спомен!

Одговори уредништва.

Земуским српским шангерманима око „Народног гласника", листа исповетка демократског, а сада по Befehl *у јаковљевом „Заставина" прапорца.*

Пошто је један од Вас тројице[1] син *најчу-*

[1] За дивно чудо, како не стависте на чело листа још и име ког Вашег сарадника, ил бар допасника „честитог вол Јове Магарашевића", те би Вам чело листа још шареније изгледало, што би само на част и препоруку листу служило.

варошег у сриству сеоског бележника, који у стању беше са својом малом годишњом платицом од 800—1000 кр. једино *чувањем*, своме јединицу оставити преко 200 јапада лепе сремске земље и у граду двокатницу; [2] — није чудо што је имао излишних новаца и на то, да троши на фотографисање туђих писама.

Часно и поштено стечен новац,[3] на што би се и могао *поштеније* и потрошити, него на *частан* посао, који доликује само *часним* људима, који су у сриству и пре покретања листа играли „видну“ улогу, а код суграђана је један тако омиљен био због „бесплатног давања правног савета“, да су му неки клијенти у борби из захвалности уз серенаду избацили и неколико револверских метака, те од то доба из познате смерности и чедности и не прави бербе бучне, и ако је велики љубитељ хуке и буке.

А од како су покренули лист, од то доба не само да им је отскочио углед код Србаља, него и код Немаца, који почеше не из себичних интереса, него из уверења уздизати и хвалити и доказивати истоветност српских интереса са немачким интересима, због чега и добише и *частан* назив „пангерманца“, а од својих злобних противника — самозваваца — морадоше и неколико горких пилула прогутати.

На кад је један весељник од „народно гласничког“ тројства сшао и на ту *часну* улогу, да фотографише туђа писма, које није смео чинити, све да је и *часним* путем до њих дошао, због чега ће *уз осталу награду*, награђен бити и од одветничке коморе, која ће у своје време имати да пресуди такав *частан* поступак весељников, и тим средством да се послужи против свога политичког противника, на то не мам ништа да приметим поменутом тројству, него само: „Србобран“ за *тако* сличан поступак дружине око „Хрватског права“, ког назва „бандитским атентатом“ рече: „Може страначка борба ма како бити заоштрена, али та борба мора се водити отворено, мушки, часно, људски, а не да се у њој употребљавају средства као што то чини „Хрватско право“, које својим инфамним писањем удара штампи на чело биљег крајње покварености и кукуже.“

На хвалисање односно претњу сретног сина богатог оца и братиље му, ради знања њихова и часне им купаније, имам само то одговорити: страха же Вашего не боимсе, што сам у своје време и Вашем слатком кумићу рекао.

Као што је Христос довикнуо Јуди, кад је дошао да га изда Јудејима: „чини друже на што си дошао“; тако исто и ја Вама господо „народна гласничка“ довикујем: чините господо што сте започели, јер знајте, да имате посла са Митром Руварцем, који се није бојао ни мало других детића, него што сте Ви и сва Ваша кумпанија.

Знао сам ја и знам, колико генерација мора протећи, да се од паорског рода, постане племенит човек; знао сам ја и знам, шта је то имати посла са људима, који се овамо праве јунаци, а овамо печате писма дугметом — дугметари; знао сам ја и знам какви су радикали и што је то имати с њима посла и упустити се с њима у борбу, међу којима као што рече један владика има „не само убица, него и лопова најординарније сорте“, који данас играју најугледније улоге у радикалском свету; знао сам и знам, да се не само прости војници радикалски, него и генерали умеју клети и децом својом, да је ово истина, а сутра да није, и који су познати као највеће лаже и преврћивци; и знајући све то, као што их се ни сам до сада бојао, не бојим их се ни данас, и као што их до сада, тако ћу их од сада омаловажавати због њиховог демагоштва, несрпске политике и себичности, међу којима има и таквих, који се и сами стиде кожодерских рачуна, те тобоже из великодушности од рачуна опраштају странци 85·17 кр.

Земунце моје с једне стране жалим, што је удес одредио, да их воде људи од сорте „народно гласничке“, а с друге стране радујем се, што је свим увиђавнијим Србима земунским спала беона са очију, те увидеше „народне гласничке“ усрећитеље и просветитеље.

Ако игде, показала се над тим „народно гласничким“ просветитељима као истина она народна: да где лаж руча, ту не вечера!

Трезвенији земунци — Срби, нису заборавили, како је један од „народно гласничког“ тројства, у своје време облећао око кућеновца и каскао при избору за кућеновцима и како је кадио своме куму, и како им се после захвално; а сада се чова размеће и јуначи. *Думетар и јунак!*

Пардон! Кад се већ и син богатог оца дао на „чепркање“, одлакша Ју му посао, те кад покрене у конзисторији питање о томе: за што белегишани не дођоше до нове цркве, да не узмора „чепркати“ за нужна дата, послужићу га са оригиналним актима.

Што ставих, да је писмо писано у Земуну, то не учинах с тога, што ме је „тобоже опекао онај допис на Митровице“, него у брзини, да писмо стигне на цуг, у место „славном уредништву у Земуну“, ставих да је писано у Земуну, из које ситнице, направиште „народногласнички“ пангермани источно питање.

Види се из тога њихово ситничарство.

[2] Пардон, има у сриству и један поп — наравно сада радикал —, који је на парохији III. класе, поред свег тога, што је дневно трошио на пиће, дуван и карте — чега је свега љубитељ —, био у стању опет *чувањем* стећи иметак преко 300.000 кр., и то све *часно* и *поштено*.

[3] Срећа и Бог, што му отац не беше црквени тутор или председник скупштински, а иначе би му се пребацило, као што се туторима и председницима пребацује, да је *варатао* црквени новцем, којим је тако исто благоседовао, као и калуђерски.

Књижевни огласи.

Изашла је из штампе, и може се добити код потписате управе књига:

ОПИС

СРПСКИХ ФРУШКОГОРСКИХ МАНАСТИРА 1753.

Приопштио: **Димитрије Руварац.**

Књига је штампана на лепом белом папиру и има 488 стр.

Цена је књизи увезаној у платно — сва — 5 Кр., а неувезаној 4 Кр.

Управа српске манастирске штампарије

ЗВАНИЧНИ ОГЛАСИ.

ЈЕФТИМБА. 1—1

Српско-православна црквена општина у Рачи одржаће дана 4. (17.) марта 1907. у 2 сата по подне јавну писмену понудбену расправу за новоградњу парохијалног стана, за који су прорачунани трошкови и то:

I.	Тежачке и зидарске радње:	К. 1201.09
II.	Тесарске радње:	„ 1488.78
III.	Столарске, лимар. и ине радње	„ 2078.05
IV.	Набава зидарског материјала (осим песка, кога општина ставља бесплатно	„ 2771.60
	Укупно	К. 7539.52

Нацрт и трошковник може се сваки дан видјети код потписаног перовође.

Запечаћење и са 5% жалобином обложене понуде имаду се предати до гореозначеног времена председнику ове општине.

Одбор задржава себи право поверења према подузетнику.

Из одборске седнице српско-православне црквене општине, у Рачи 11. (24.) фебруара 1907.

Перовођа: **Илија Аћимовић**

парохије администратор.

Председник: **Рада Јеринић**

НАТЈЕЧАЈ. 8 1—2

На темељу закључка скупштинске сједнице Вилмердингске Српско-Православне опћине од 3. (по нов.) Фебруара 1907. године, овијем се отвара конкурс на упражњено мјесто пароха код Српско-Православне цркве св. Николе у Вилмердингу, Па (Сјев. Америка).

Мјесечна је плата 50 долара (т. ј. 250 круна а. в.) уз бесплатан стан, покућство, огрев, освјетљење, телефон и двије трећине парохових прихода (за требе по правилима ове општине).

Они, који желе заузети ово мјесто, нека изволе послати своје молбе и правовађане копије нужних докумената најдаље до 8. (21.) Априла т. г., на адрес садашњега свештеника: Rev. Ph. Sredanovich 536. P. o. B. Wilmerding, Pa, America.

ДРУГИ ОГЛАСИ

ЛИЦИДЕРСКА И ВОСКАРСКА РАДЊА

ПЕТРА ЋОРИЋА

У КОМОРАНУ.

(Komárom Nádor utcza 28. sz. görög keleti szerbegyház

bérházában.

Препоручује своју српску велику радњу српским прав. пречасном свештенству, и свим прав. црквеним опћинама.

Држи на стоваришту готових својих бељених и жутим воском сваковрсних ливених воштаница, котурића и провлакона, и т. д. које напредно горе и немиме се, и за које гарантује да су од чистог природног воска готовљене.

Истом препоручује у својој радњи готовљене, од најфинијега вештачког воска ливених свећа, котурића, провлакова и т. д. које тако исто лепо гору и не диме се.

Цене су следеће:

Од	I-ве врсте најф. бељеног воска	100 клг.	640.	К
„	I-ве „ „ жутог „	100 „	500.	„
„	II-ге „ доброг чистога белог	100 „	500.	„
„	II-ге „ „ „ „	100 „	400.	„
„	I-ве „ најфин. вештач. „	100 „	320.	„
„	II-ге „ доброг чистог белог	100 „	250.	„

Провлаци и котурићи се рачунају по кили 0.50 пот. више.

На стоваришту држим готових свећа.

У једном ком. од		1½ клг.	воштанице	80	цтм.	дуж.	
„	„	клг.	2 комада у килу	64	„	„	
„	„	„	4	„ „ „	58	„	„
„	„	„	6	„ „ „	53	„	„
„	„	„	8	„ „ „	47	„	„
„	„	„	12	„ „ „	40½	„	„
„	„	„	16	„ „ „	35	„	„

Поруџбине мање од 5 килограма не примам. — Послуга солидна, брза и тачна.

Свеће шаљем за готов новац са 2% попуста, и на почек дајем само оним црквеним опћинама које, преко целе године намеравају код мене своју потребу снабдевати и то на ½ год. или на годину дана.

Умољавам ради покушаја најмање 5 кила поруку учинити, како би се стекло уверење, оног правог српског производа. 3—20, 5.

КЊИГОВЕЗНИЦА

СРПСКЕ МАНАСТИРСКЕ ШТАМПАРИЈЕ

У СР. КАРЛОВЦИМА.

Јављамо свима, а нарочито сл. управама манастирским, да је наша **књиговезачка радионица** снабдевена са свима машинама и материјалом, као и све велике модерне књиговезнице у престоницама, и да смо у стању, израђивати све послове књиговезачке и коричарске на потпуно задовољство.

Српска Манастирска Штампарија

Покушајте и препоручите производе

Видрине творнице хрђива

у Прагу VIII (Крај Жешка.)

Ценовник бадава.

ЗВОНОЛИВНИЦА И ФАБРИКА ГВОЗДЕНИХ КОЗА ЗА ЗВОНА

АНТОНА НОВОТНИЈА

У ТЕМИШВАРУ, ФАБРИЦИ

препоручује се — са гаранцијом на више година — за израду нових звона и за преливање пукнутих звона у свакој величини, као и за целокупно хармонично уђешено звоњење, провиђено са круном од кованог гвожђа, тако уђешеном, да се звона по вољи и лако могу кретати, иако би се на једном месту излупало, чиме се звона сачувају да не пукну.

Особито препоручујем

од мене изнађена и много пута одликована

са отвореним одушкама провиђена звона,

која су у горњем делу — као виолина — са отвором у виду фигуре 2 провиђени као имају дуготрајнији, снажнији и дубљи звук, него звона по старој системи прављена, тако да се овако једно патентирано звоно од 327 килограма изједначује са звуком других по старој системи ливених звона од 461 килограма.

Даље препоручујем козе за звона од кованог гвожђа, у торњу слободно стојеће; звона или шоље за сатове од метала; прављење старих звона са крунама од кованога гвожђа. —

7—82 4. Илустроване цеховнике и прорачуне трошка бесплатно и франко.

На миленарској земаљској изложби у Будимпешти 1896. награђена са великом миленарском медаљом.

„Српски Сион" излази свако недеље на једном целом табаку. Цена му је: За Аустро-Угарску, Босну и Херцеговину на годину 8 круна, на по године 4 круне, а на четврт године 2 круне. За стране земље, на годину 10 круна. Појединн бројеви 20 филира.

Претплата, огласи, стечајеви и рекламације у року од 15 дана шаљу се Администрацији а остали рукописи уредништву „Српског Сиона" у Карловце. За огласе, објаве и стечајеве плаћа се 10 филира од једног реда ситних слова. — Бесплаћена писма се не примају. — Рукописи се не враћају.

Све спорове овога листа у ствари претплате или других потраживања решава котарски односно општински суд у Карловцима.

Издање и штампа: Српске Манастирске Штампарије у Ср. Карловцима. 129. 1907.

СРПСКИ СИОН

Год. XVII. Број 8.

ЗВАНИЧАН ЛИСТ ПРАВОСЛАВНОГ СРПСКОГ АРХИЈЕРЕЈСКОГ СИНОДА МИТРОПОЛИЈЕ КАРЛОВАЧКЕ ЗА ДУХОВНЕ, ЦРКВЕНЕ И ЈЕРАРХИЈСКЕ СТВАРИ.

У Ср. Карловцима у недељу 25. фебруара 1907.

О земљишту манастира Бездина, Сент-Ђурђа, Партоша и Војловице.

Д. Р.

У 7. бр. о. л. за 1903. написао је у преводу г. Григорија Јовића опис: *„О постанку српских манастира у темишварској епархији“*, што је састављен за време владике темишварског Вићентија Јовановића-Видака 8. Марта 1773.

Коме је и за кога је владика Вићентије дао саставити исти опис на немачком језику, рекосмо да не знамо.

Из истог састава, доносимо сада и други део његов т. ј. о земљишту српских манастира у темишварској епархији, а наиме:

I. Манастира Бездина.

Манастир Бездин лежи у темишварском диштрикту и поседује и ужива земље по премилостиво подареним привилегијама од 7. Јан. 1748. и по од превишњег двора ратификираном плану, у ком су — приликом предузете реамбулације у присуству по овдешњој земаљској управи одређених комисара г. г. плем. Еберла цес.-краљевског већника и шумарника, Карла Ремера провинцијалног инжињера, Петра Вагнера темишварског управника и Михаила Јербинче надзорника темишварског диштрикта — означене границе са 17 обележених каменова и 60 пограничних хумки, од којих су земљишта најзнатнија и у истом оригиналном плану поименце назначена ова:

а.) *Од запада.*

Бр. 1. Миje Фоље земља
бр. 3. Петра Хелдана
бр. 6. Јована Данчу-а
бр. 11. Алексе Добенде
бр. 21. Урзуле Клента.

б.) *Од југа.*

Бр. 26. Николина земља
бр. 27. Јована Барбе.

в.) *Од истока.*

Бр. 28. Јована Георгија земља
бр. 37. Дионисија Архимандрита
бр. 41. плем. Еберла
бр. 53. Ремера
бр. 54. Вагнера
бр. 60. Бездинска.

г.) *Од севера*

граничи са манастирским земљиштем река Марош и заузима целу северну страну истог.

Цела површина овога терена скупа са шу-

мом, пашњаком, риболовом, мочварама, ливадама, њивама, вртовима и виноградима прњаворским и манастирским земљиштем износи — по плану провинцијалног инжињера Ремера, који је план од овдешње земаљске управе предан манастиру Бездину — отприлике 3000 јутара, рачунајући јутро по 1600 квадратних хвати.

Напоменути је и то, да се осим калуђера и врло многих гостију, који сваки дан манастир посећују, још сваке године издржавају 42 особе у служби.

Да би се дакле калуђери снабдели са потребним животним намирницама, да би се могли дочекивати гости и издржавати служинчад, те за одржавање теглећих и стајаћих коња, волова, оваца, коза, свиња и друге рогате и теглеће марве, одакле манастир подмирује свој трошковник, потребно је:

Ражи или жита — — —	1008	мерица
Пасуља — — — — —	50	„
Грашка — — — — —	60	„
Боба — — — — — —	20	„
Сочива — — — — —	50	„
Хељде — — — — —	50	„
Кукуруза — — — — —	1000	„
Зоби — — — — — —	1000	„
Јечма — — — — —	400	„
Разног семења — — —	20	„
Свега скупа	3658	мерица

И ово су управо они земаљски производи, који се сеју на манастирским њивама и њивама.

У врху да би се добавила горе назначена потребна количина животних намирница, обделавају се сваке године 800 јутара ораће земље, која се обично подели на два дела, од којих се један обделава, а други се остави угар. Међутим, како што се сви паметни господари брину и за непредвиђене несрећне случајеве, тако је и у манастиру обичај, да се обделава још већа количина животних намирница, да би се у случају да година омане, имала довољна залиха за идућу годину, те да се отклони евентуална нужда.

Пошто је пак манастир у години 1771. имао на своме терену 40 комада волова, 127 комада рогате марве, 18 комада теглећих и 48 комада стајаћих коња, 300 комада оваца, којих сваке године има све више, и пошто осим тога врло многи гости са својим колима долазе у манастир, то се у ту сврху сваке године потроши најмање 600 пластова сена. Пошто се пак толико сена никад не добије са манастирских њива, јер се река Марош скоро сваке године толико излије, да трећину њива а каткад и све потопи, то је манастир чешће принуђен да за новац купује од суседних места сено за своју стоку.

Што се пак тиче шумарије, то се из истог плана може видети, да шума лежи поред реке Мароша и мочвари Мертвак у врло мочварном крају, који сваке године буде поплављен, на једном врло ниском месту, где расте већином топола и врба, и ова шума не може се ни за шта друго употребити, осим што манастир из ње добива за своју потребу дрва за гориво.

На овом манастирском земљишту нема никаквог другог извора економије него једино сточарство, којим се манастир бави, да би њиме могао подмирити свој потребни трошак; остали пак приходи употребљују се непосредно за исхрану калуђера, гостију и служинчади.

Осим тога треба споменути, да на манастирском земљишту живе 17 породица, такозвани прњаворци, који су ослобођени од уконачивања, кулука, возарине и других простих послова, којима је за обрађивање манастирских земљишта и друге службе додељен један мали део терена за њихово издржавање. Овај терен даје се прњаворцима уместо плаћања у готовом, јер без прњавораца манастир не би био у стању своје њиве обрађивати, нити би могао жетву обавити. Потребу оваких људи за манастир, увидела је и славна цес.-крал. уредовна комисија у години 1759., и стога је наредила, да се овом манастиру додели 12 породица.

Из тога излази само по себи, да је за манастир Бездин године 1748. по привилегијама поторђено земљиште од увек се употребљавало за ужитак манастира, и да су тих 17 породица прњаворчана уместо новчане награде примали од манастира један део земљишта за своје издржавање, чиме је било омогућено, да је и манастир могао обављати своју економију и да су се прњаворци могли издржавати.

Из описа од 10. VIII. 1771., од темишварског управног звања даног овдешњој земаљској управи, по коме као да би манастир Бездин сваке године од своје економије имао при-

хода 724 фор. 36 нов., показује се додуше противречност са оном пријавом од стране самог манастира од 1. марта 1771., по којој годишњи приходи од манастирске економије износе 2278 фор. 15 нов., но та је противречност само привидна; будући да је управно звање у своме опису побележило само онај плод, хмељ, јечам, кукуруз и вино, што је и колико је онда заиста у манастиру било, и према томе прочеиило, али није навело сточарства и пчеларства, које је најглавнија грана манастирске економије, нити оних прихода, који су до времена описа били потрошени, те би се тако одатле могао лако извести погрешан закључак, као да манастир своје приходе није исправно пријавио ни Његовој Ексцеленцији г. митрополиту, нити пак управном звању.

Да се пак манастир неправо окривљује, као да он — крај тако знатних земљишта особито с обзиром на 80 јутара винограда на угарском камералном терену, — иста земљишта не обрађује или их даје изарендирати, то може увидети сваки искусни господар, који је иоле посвећен у економију, пошто се не може имати сваке године онака берба, као што се човек нада. Има злих година и других елементарних незгода, које најмилију грану економије у трењуће ока могу да униште. Тако се догодило године 1769. са бездинским виноградом на угарском камералном земљишту у Павлишу, којем је тућа тако јако наудила, да се једва могло добити 70 акова вина. Али одатле се не може закључивати, да је земљиште морало бити занемарено и необрађивано, јер се у берби године 1769. од 80 јутара винограда добило само 70 акова.

II. Манастира Сент-Ђурђа.

Границе овога манастира означене су у манастирском опису од 17. фебр. 1771. посланом Његовој Ексцеленцији г. митрополиту, на овај начин:

„Манастирско земљиште почиње од северне стране код манастирске ограде на речици Брзави, и одатле пење се управо поред села Берекуце код трњака до једног јарка, све до Бутијенског хатара. Одатле пружа се источна страна управо према југу све до оморског хатара, и према западу више села Омора, све до живице зване Јабуке; одатле пак иде граница према речици Брзави, где се налази воденица подуправитеља Јанка Чореја, и пружа се управо према потоку Бирди поред хатара, који служи као гранична ознака између манастира и Бирде, и тако се опет свршује код манастирске ограде. На којем земљишту како манастир, тако и сами пријаворци уживају оранице и њиве за своју потребу, док је шумарак одређен само за манастирско уживање".

Цела површина овога терена скупа са ораницама, ливадама, пашњаком, шумом, мочвари, те месту, на коме стоје куће пријавораца и сам манастир — износи 1062 јутра 1355 □ хвати. Ово је земљиште манастир од најстарадавнијих времена поседовао, и по превишњој милости за своју корист употребљавао.

Манастир употребљава оранице на то, да би набавно потребна средства за живот за калуђере и за 29 особа, које су у служби, те за дочек гостију; ливаде и пашњак служе за одржавање сточарства, што је већ напоменуто у манастирском опису од 11. фебр. 1771. Али чешће се догоди, да се речица Брзава тако јако излије, да манастир мора, да би одржао своју стоку, да купује сено из суседних места.

Из мале пак шуме, која лежи око манастира, снабевају се калуђери потребним дрвима за гориво.

Осим једне дрвене воденице поточаре са четир камена на потоку Брзави, поседује манастир још и један виноград, и то не на свом земљишту, него на земљишкој планини вршачког дистрикта отприлике од 45 мотика, одакле се подмирује делом потреба манастирска, а остатак се источи у манастирској гостионици.

И то је истина, да 30 породица такозвани пријаворци, који су ослобођени од уконачивања, кулука, возарине и других простих послова, станују на манастирском земљишту, којима је један мали део земљишта додељен зато, да би сваке недеље један дан одкулучили у корист манастирске економије.

III. Манастира Партоша.

Обим целог манастирског терена, на коме лежи и такозвани партошки пријавор има — по самом манастирском опису од 11. фебр. 1771. посланом Његовој Ексцеленцији г. митрополиту — ове и оваке границе:

„Од истока према Соки налази се хатар тако звана Бој Бара, од јужне стране према Великом Гају је хатар Топоља, а према пруду

Бојнику јасенова дрвета са такозваним Албуловим садашом; од запада граничи са прудом Раревци код хатара Попова Бара, и напослетку од севера према Банлаву налази се хатар Јаблан и месту прикадајући крст.

Цела површина овог манастирског терена — са ораницама, ливадама, пашњаком, шумом и једном великом дужи од мочвари, онда местом, на коме стоје куће партошких прњавораца и сама манастирска ограда, — износи 2863 јутра 738 □ хвати.

Осим овог терена поседује манастир још и један виноград од 40 мотака, не на свом сопственом земљишту, него на вршачкој планини такозваној Мајдан, одакле се вино употребљује делом за манастирску потребу, а делом се источи у манастирској гостиони. Пречасни настојатељ манастира Партоша је додуше у свом извештају од 11 фебр. 1771. овај виноград установио на 18 мотика, а прави простор од 22 мотике, које припада винограду, није навео.

Најглавнија економија манастира састоји се у сточарству, као што је то у опису од 11. фебр. 1771. наведено, и у обрађивању поља, да би се могли исхранити калуђери и 29 особа, које су у служби, те да би се могли дочекивати части гости.

57 прњавораца манастира Партоша били су као и други прњаворци ослобођени, и обављали су за манастир недељно један дан кулука, који су за награду свога труда тражили на монашком земљишту средстава за живот.

IV. Манастира Војловице.

Цео терен манастира Војловице, који је пре био у панчевачком диштрикту, сад пак лежи у војничком насељеничком округу, има за одређење свога положаја и својих граница ове хатаре, и то:

„од западно-јужне стране почиње се код стражаре, која се налази на дунавској обали, и оближњег кривудавог залива званог Којина Ранница, одакле се онда простире поред Тополе до уске Пландиште, те до обележног камена Дијачка Умка према западу, одатле иде права северна линија кроз шуму на хатар тако звани Водица, те брестово или јасенско дрво, преко неколико умки на обележни камен тако звани Бегов Камен, до јарка Наделе, поред кога се простире граница до хатара званог Јефтина Умка, и одатле према истоку до мале умке која се налази више шуме све до обележног камена, који се налази између манастира и Старчева, одакле се онда пружа преко мочвари на Поњавецу и ту уколан обележни камен, те онда поред Поњаваце све до Дунава".

Цела површина манастирског терена, са ораницама, њивама, пашњаком, шумом, те манастирским земљиштем (изузев тршћак и мочвар) износи по плану од године 1765. по комисији сачињеном, око 1153 јутра и 711 □ хвати.

Да је манастир Војловица овај терен, а особито унутар својих граница налазећу се шуму од ваикадашњих времена поседовао и уживао, доказују следеће околности, које су се ту збиле, наиме:

Догодило се, да је године 1755. 12. Јунија била изаслана једна комисија за испитивање манастирског терена, у којој су били тадањи панчевачки сада пак лугошки управитељ диштрикта Кнол и Арпек, те је — уз призвање покојног игумана Пајсија Милутиновића, те јеромонаха Авакума, Теодосија, Никодима, Ничифора и старих људи из суседних места, као из Старчева: Стоја Миловановић, Субота Доганчија, Стојко Тадејић, Веселин Ђуричић, Јован Гроздановић, и из Панчева: Петар Корчаговић, Сава Дугачки, Јован Капамацијја и Максим Теодоровић — установљено, да је манастир целу површину терена, како је овде означена, од ваикадашњих времена поседовао, те је манастир по томе опет остављен у мирном поседу свом.

Године 1759. 23. Јунија дођоше опет г. г.: Бранденбург, дворски и административни саветник, Маленица Јосим темишварски варошки судац и председални настојник и Никола Несторовић вршачки обркнез, који су поново призвали Пајсија Милутиновића тадањег игумана и јеромонахе Авакума, Теодосија, Никодима и Ничифора, те из Старчева жителе Стоју Миловановића, Суботу Доганчију, Стојка Тадејића, Веселина Ђуричића и Панчевце: Петра Корчаговића и Јована Капамацију, — те су пронашли, да је манастир цео терен са тако означеним границама скупа са риболовом Тополе од ваикадашњих времена уживао.

Пошто је дакле манастир био у мирном поседу свога земљишта, дође 5. маја 1765. г.

генерал-мајор гроф плем. Валард у Војловицу, да би се известио од стране манастира о границама војничког насељеничког округа, те нареди тадашњем војловичком намеснику Спиридону Стефановућу, да прибави потребне сведоке за легитимирање граница манастирског терена. Нашто је онда 12. маја исте године славна комисија изаслала у манастир г. обрлајтнанта и инжињера Краја, те из Панчева Петра Корчаговића и из Старчева Веселина Ђуричића ради веће сигурности, те је извештај о границама војловичког земљишта понела собом, те је према томе нацртала цео обим терена. Кад је овај нацрт био готов, дође славна комисија 17. Јунија 1765. у манастир Војловицу, те положивши нацртани план на сто, запита цело братство, да ли манастир има какве привилегије или писмене исправе или живе сведоке, који би могли потврдити у плану назначене границе манастирског земљишта, на што је братство одговорило, да је манастир додуше имао привилегије, али да су исте године 1716. у турском рату са још три монаха изгореле, но да има још живих старих људи, који би могли посведочити, да су те границе како су у плану назначене, од вајкада биле прави обим манастирског терена. Те за потврду истих граница буду призвани из Старчева: Сгоја Миловановић, Субота Доганчија, Јован Ивановић, Веселин Ђуричић, и из Панчева: Петар Корчаговић, Сава Ешкут и Ђорђе Атанасијевић, те запитани, да ли би били приправни да и заклетвом потврде, да је године 1716. манастир Војловица изгорео, и да су назначене границе праве границе манастирског земљишта. На то су наведени сведоци одговорили, да су у свако доба приправни и заклетвом потврдити, да је манастир Војловица горео не само године 1716. него и 1738., и да су назначени хатари и за турских времена били прави обим манастирског терена; нашто је славна комисија цео терен реамбулирала према нацртаном плану.

17-тог пак септембра 1765. изаслала је славна комисија г. инжињера Краја ради установљења граница манастирског земљишта, и који је доиста још једном терен реамбулирао и поново означио горе наведене хатаре за границе војничког округа и манастирског терена.

5. јулија 1766. питала је славна комисија братство још једанпут, откуд манастир има право крчмарења и риболова, нашто је тада одговорено, да је манастир од вајкадашњих времена то право вршио и да у томе никада није био од земаљске управе сметан.

И догодило се, да су 7. августа 1766. у панчевачком округу насељени милитарци на неким манастирским ливадама покосила седам пластова сена без знања манастира, те су на поднесену тужбу од стране манастира одмах манастиру то повратили, и милитарцима је било наложено, да у будуће више не ступају на манастирско земљиште.

Из тога јасно излази, да терен манастира Војловице не, као што славна насељеничка комисија наводи, тек по њој манастиру припада, него да је као такав од вајкадашњих времена од превишњег двора манастиру дозвољен, и да тај терен не обухвата само 921 јутро ораће земље и 14 мотика винограда, него да се по гласу плана, који је комисија сама сачинила, састоји из шуме, ливада, пашњака, оранице, винограда и риболова Тополе, те из мочари и земљишта, која су изложена поплави.

Што се пак тиче пријаве, као да је манастир Војловица, док је стајао под камералном јурисдикцијом, чешће примао дозволу, да на пустим местима у околној шуми сади кукуруз, да уз претходно реквирирање добавља потребну грађу забадава: о томе не налази се у манастирским актима ни спомена да је манастир икада такову дозволу молио, него да је он цео терен по плану од саме комисије сачињеном cum pleno et perfecto usufructu, како под турским поданством тако и од славодобитног заузећа темишварског Баната, под благом управом дома аустријског држао.

Да је манастир Војловица наведено земљиште у свако доба cum pleno usufructu поседовао, потврђује и само име Војловица; јер на истом месту није никад било нити каквог села нити пруда, који би се звао Војловица, него је под тим именом познат само манастир те и његова земљишта и шума, као што се до овог часа тако зову и не друкчије.

Међутим не може се порећи, да је манастирска стока, као што се сама славна комисија изразила, који пут лети пасла на земљишту села Старчева, које је недалеко од шуме, што се догађало само кадгод и особито онда, кад су биле велике поплаве, пошто су старчевачки

житељи као парохијани манастира Војловице ту пашу на своме земљишту манастиру допустили, за што је опет и њима од стране манастира у другим приликама чешће указана услуга.

Међутим је непомињено, да је славна насељеничка комисија манастиру определила само 921 јутро њива и 14 мотика винограда, пошто је манастир, пре него што је славна насељеничка комисија у темишварском Банату била одређена, поседовао 1153 јутра и 711□ хвати земљишта без пошљавног терена, по границама које је комисија поново реамбулирала и установила и обрађивао је виноград: него се може навести, да је тада славна комисија предложила, да се манастиру одузме шума с тиме, да би гајио шумарство на празним местима, која се налазе у шуми: те је манастир 11. Новембр. 1770 поднео писмену преставку, да би он био вољан гајити шумарство на празним местима за своју и превишњу корист на свој трошак, ако би славна комисија манастиру дозначила уместо тих шумских пустих места, какво друго за пашњак сходно место; на што је онда манастиру Војловици дозначена једна добра дуж земљишта напрама Панчеву до Лујанске међе год. 1770., од чега му је после године 1772. две трећине опет одузето. И у томе се управо састоји каквоћа манастира Војловице и његовог терена.

Осим тога поседује манастир један виноград од 51 мотике на вршачкој планини и један део од воденице на Дунаву.

Економије истога састоји се поглавито у сточарству и обрађивању њива, да би се тиме намирили потребни захтеви и издржавали калуђери и 28 особа које су у служби, те да би се могли дочекивати гости.

На манастирском земљишту налази се још и једна крчма, у којој се преостатак вина источи.

Пошто се дакле из горе наведеног разлога види, да сви манастири у темишварској дијецези, осим једног манастира Бездина, не поседују никаквих привилегија, те посед својих земљишта за сад не могу ничим другим легитимирати него једино имеморијалним поседовањем, за које се позивају на старе људе као сведоке, који још и сада могу да тврде, да су манастири већ за турских времена та земљишта као таква поседовали: то зависи једино од премилостиве воље Превишњег владара, да се ови манастири, — који су у пређашњим ратним метежима корист и добробит превишњег двора са неуморном ревношћу потпомагали, и који су с обзиром на опће добро године 1756. у садашњем броју од премилостивог двора потврђени били, — и надаље премилостиво оставе у својим старим границама и usufructus-у.

Животопис преподобног о. нашега Никодима освећенога.

Превод Георгија Летића.

(Продужење.)

* * *

26. децембрија чини се помен св. Никодиму освећеном и архимандриту лавре св. манастира Тисмене, који постаде године 1386.....

Ма да прохујаше 42 деценије од смрти св. Никодима, ипак сам се нашао побуђен да покупим на хрисонуља и других списа и од стараца, који пре мене по 40, 50 и 60 година живљаху у манастиру, сва дата о светитељу. На име они говораху, да су за та дата дознали из повеснице светитељеве, која беше написана од ученика његових. Даље рекоше они да је ова повесница била написана на језику словенском и да је онда исту дао један игуман манастира једном бојару, који беше дошао из Букреша у манастир да се поклони, да је отштампа на румунски. За тим сам тумарао по селима код околних старих становника и др., који што знађаху од својих дедова и прадедова и скупих све од младости му до старости и смрти.....

Овај светитељ беше, као што ми рекоше, рода словенског — из Србије; рођен од религиозних и богобојазних родитеља, од славног колена, рођак кнезу Лазару — императору српском, који постаде императором 1374. Од ране младости његован у благочестију, вредно учаше књигу и беше врло даровит. Изучавајући богословске књиге, особито беше заволео монаштво, те би се често Богу молио, да га удостоји тог небеског чина

и Господ га је услишао. Неколико калуђера из једног српског манастира са Атона дођоше ради неке ствари у Србију и после неког времена дружења с њима, склони се да побегне с њима у св. Гору, наводећи за разлог да га родитељи хоће на политичко поље да даду међу бојаре, — а он волије у миру Богу се молити. После трогодишњег искушења прими монаштво, за тим за кратко време постане ђакон и презвитер, и како беше даровит, потпуно се усавршн у грчком писму и језику и постаде ритор на оба језика (за словенски и грчки)....

После смрти игумана истог манастира изаберу њега за игумана — после дугог одбијања од стране његове и после покушаја бегства..... После кратког времена његова игуманства, постаде императором Србије (после сина Стевана Силног) његов рођак кнез Лазар, — оне године, коју горе наведосмо. Како је царство било под анатемом патријаршије због великог насиља Стевана Силног, то је хтео добри и благочастиви кнез Лазар заједно са свима православнима бојарима својима да скине ову анатему.

Дознавши кнеза да је његов рођак (а наш светитељ) игуман у једном српском манастиру св. Горе, науми да иде сам у св. Гору, и да се саветује о том са оцима њиним оцима. И тако кнез Лазар понесе многе велике и богате дарове и у пратњи неколико своје властеле и изабраних војника свога двора отиде на св. Гору, тражећи прво свога рођака и нашавши га, говорио је много с њиме пре свега о предметима духовним, како да се спасе човечија душа, као и о том како да се скине анатема. После саветовања са светитељем сазове све главније оце и искусне духовнике св. Горе и представи им узрок анатеме. Оци пак одржаше сабор у том предмету, и најавише да се ова анатема не може друкчије скинути, до ли од цара и патријаршије и целог сабора велике цркве цариградске, одакле је и бачена анатема.

Када је то чуо кнез Лазар, замоли цео сабор отаца да они преко писма посредују и да моле цара и патријарха и цео сабор велике цркве, да се дигне анатема.

Јер од сада српско царство не ће насиља чинити грчком царству, него ће у љубави и заједници живети као православни под Господом И. Христом и под духовном покорношћу цариградског патријарха. Видивши сабор смерност кнежеву с радошћу се одазове његовој молби, те састави молбенице за Цариград; исто тако и кнез Лазар напише молбенице прво цару, па патријарху и сабору велике цркве.

Изаберу три најученија у св. писму и најискуснија оца, на име: нашег светитеља, као потпуно образована у оба језика, а особито као рођака кнезу Лазару и два друга оца: Исаију и Партенија и још три кнежева бојара. За тим им преда кнез писма и многе дарове за цара, патријара и сабор и пошље их у Цариград.

Кнез Лазар пак после њихова одласка, поклони се свима св. манастирима и скитовима св. Горе и обдаривши их многим даровима, отпутује натраг у Србију, рекавши оцима при поласку: да кад дођу посланици из Цариграда, да их пошљу у Србију са одговором који буду добили.

Посланици стигоше у Цариград и предадоше писма. Император и патријарх са сабором приме писма заједно с даровима, и видевши велику смерност кнеза Лазара и молбу, коју управља на њих заједно са сабором св. Горе, дигоше анатему и саставе опроштајна писма. Дознавши патријарх да је наш светитељ рођак кнежев, постави га за архимандрита и поклони му три честице моштију св. Јована Златоуста, св. Игњатија Богоносца и св. мученика Теофила, и начини га првим међу првима између отаца св. Горе.

За тим (светитељ) примивши одговор управљен на кнеза Лазара и светогорске оце, врати се на св. Гору заједно са посланицима и преда светим оцима писма од императора, патријарха и сабора. Када је сабор прочитао ова писма, одлучи, да О. Никодим треба да иде са одговором њиховим и са одговором из Цариграда

кнезу Лазару, и како се светитељ није могао противити, оде у Србију кнезу Лазару заједно са Србима бојарима, који беху с њим заједно у Цариград послани.

Дошав у Србију преда писма кнезу и како она беху грчки написана, то их светитељ протумачи на српски; за тим кнез сазове сву властелу — велику и малу — и многе одабране из народа и позове светитеља да прочита пред свима решење из Цариграда, којим се диже анатема. Тада кнез Лазар са свима присутнима падоше ничице на земљу, благодарећи милостивом Богу, и пред. Богородици и свима светитељима. За тим кнез заједно са саветом својим увидевши, мудрост и добра дела светитељева, науме да у захвалном писму императору и патријарху и оцима св. Горе замоле, да им светитеља овога поставе за архиепископа на столицу српске патријаршије.

Светитељ пак дознавши за то, замоли кнеза Лазара да се може вратити натраг на св. Гору, но кнез му то не дозволи, рекавши му, да још остане у својој отаџбини, док не напише захвалницу у Цариград и св. Гору, и кад се посланици буду вратили, онда ће га послати у св. Гору са поклонима и почашћу.

Али кнез Лазар није онако мислио као што је говорио, него је желео да што пре види светитеља као архиепископа на столици српске патријаршије, — јер га је врло волео, не што му беше рођак, него за то, што беше добар и мудар. Светитељ пак дознавши за то, и држећи да ће на тај начин тешко моћи спасти своју душу, побегне ноћу из царског двора и нико није знао куда је отишао; за тим је ишао из пустиње у пустињу кроз Србију, док није дошао на место Шајну на Дунаву у округу кладовском. И држећи да је ово место згодно за испосништво, настани се онде. После кратког времена разнесе му са глас по целом том округу, док не дође и до кнеза Лазара и до његова манастира у св. Гори, где беше игуман. Наскоро почеше многи из његова манастира, као и из других манастира Србије у намери да живе строго испоснички с њиме заједно, и видивши светитељ да се браство намножило, подигне малу цркву на истом месту у име св. Тројице, коју он сам осveти, јер кад га је патријарх произвео за архимандрита, дао му је благослов, да може светити цркве.

Ова црква постоји и данас, и сва је измолована, у којој је и светитељ насликан, држећи цркву у руци, као што сам својим очима видео 1811. године.....

Једном прими светитељ откривење, да да ће Турци покорити целу српску земљу, те да пређе преко Дунава у Угровлашку, на име у пет округа северинског Баната, који је с оне стране Олта.....

Светитељ пређе Дунав са неколико монаха и јеромонаха и настани се близу Дунава преко пута поменутог места Шајне и разгледавши са братијом цео овај крај, изабере место за манастир Реку Водицу и ради припомоћи отиде у Ердељ господару Владиславу. Овај господар прими савет светитељев и подигне манастир на Водици и одреди да буде општежитељни (κοινόβιον) (Затим долази повеља Владиславова, коју је дао овом манастиру, штампана у Венецији). После дужег времена борављења свога у овом општежитељном манастиру, добије откривење да иде дубље у Банат северински и да тражи место, које се зове „Пиштер“ и да подигне и тамо жртвеник Успенију Богородице и манастир општежитељни; јер ће манастир Водица после његове смрти бити разорен. За тим светитељ позове јеромонаха Агатона и открије му ову тајну, поучи га и оде из манастира. Дуго је лутао по усамљеним крајевима, док није дошао до места где река Мотру утиче у реку Жиу и мишљаше да је то одређено место за манастир; али кад хтеде да зида манастир добије откривење да није то одређено место, него да да иде уз реку Жиу и Брда према северу и тамо ће наћи одређено место и светитељ отиде даље.

(Свршиће се).

Инштрукција

за фишкала фрушкогорских манастира.

Д. Р.

(Свршетак.)

Инструкција

од 24. Новембра 1832. рядовому Ч. Ч. монастирей фрушкогорских фишкалу.

I. Као и у инструкцији од 1827. г. (в. стр. 89.)

II. В каждом монастири акта, в том же находящчајасја и пупиларних мас либо иних којих предметов монастирских касајушчајасја в подобајушчи порядок привести и регистрирати.

III. На конгрегацыах сл. комитата сремскаго поразумителне с оним господином настојателем, иже тамо от страни Ч. Консисториума и Ч. Ч. монастирей отходити будет, о предметех на церков и монастири податисја имушчих приликах бесједовати.

IV. Јегда во неотложно важном каквом дјеле, от коего нибуд господина настојателя позиваем бивает, в монастир дјел ради фишкалних приходити и дјејатисја имушчаја абие тшчаливјејше дјелати.

V. Чест и права монастирскаја во всјаком случаи, јакоже и право положение ант монастирских познати, хранити и противно нападении нељестно заш чишчати.

VI. Документи, процеси, и акта из архив монастирских без реверса в руки своја не взимати и таковија по сотвореном употреблении на свое мјесто цјело и сохрано возвращчати.

VII. В сјаком годје поне јединожди чрез Ч. Ч. Монастири проити, тоју приликоју над всјеми обстојателствами прав монастирскгх касајушчимисја бодрјејше око имјети.

VIII. Состојанију пупиларному особено внимати, сљедователно и тому, да куратор должности своја точњејше исполњает, счети пупиларнија от времене на время неизоставно без маљејшаго отложенија да сочинает и совершает, протокол в депутациах ликвидационалних и вообшче пупиларних никакоже куратор, но сам фишкал да водит, и раждајушчијасја маси пупилов оставших абие до 15 днеј в поразумјении со относителним господином настојателем подобајушче да расправљает.

IX. По неопходној нуждје возродившисја процеси приљежно, не ожидаја комитатскаго напоминанија или даже угрожења, што скорше ко концу приводити, јакоже ниње предлежашчиј Гиппчанцев трактамент и конечное издавно вверенија вредоносних мас пупиларних комасации размешение и уничтожение неотложнаго труда и подвига фишкалова вискует.

X. На сл. монастирскија спахијскија столици, готовјејше приходити, на тјех же актуарна должност отправљати и собоју сочинаемија спахијских тјех судов протоколи купно с процесами и добром порјадџје без всјакаго извињенија содержати.

XI. Равним начином на сл. Комитатскија конгрегации, јакоже требје јест, с нуждними изјасненијами и отвјети предуготовлен готовјејше отходити всегда да имат с оним монас. настојателем, иже от јего високопревосходителства, нашего милостивјејшаго Господина Архиепископа и Митрополита опредјелен будет, и сним во једином дому да пребивает и сним купно обичнаја от туду извјештенија Ч. Ч. Монастирем за ведомост и управление давати да не пропушчает.

XII. Счети прњаворов Ч. Ч. монастирем принадлежашчих, каждаго љета благовремено да пресмотрит и относителним настојателем потверждења ради, да подносит.

XIII. Суетнија трошки касам монастирским непричинавати, но вша на полау Ч. Ч. Монастирej во свое времја, јелико можно с маљејшим издивењем без всјакаго замедленија искрењејше дјелати. Јакоже убо Господин фишкал точњејшему настојашчија инштрукции, по каждому јеја во особ и всјех вообшче пунктјех исполненију себје всјаческих предварил јест, сице и Ч. Ч. Монастири, и ваанију и платје јего постојаним и от обстојателств времене независими нину требати хошчут."

Инструкција

од 24. Новембра 1882. вице-фишкала Ч. Ч. монастирej фрушкогорскиx.

I. Знание прав монастирскиx из своиx источникова прилежньejше и што скорше себе присвоити, истекшија и истекаjушчиа Ч. Ч. Монастирej касаjушчиjасја благоутробно - милостивија интимати и инаја публичнаја учрежденија по хронологическому их рjаду себе приписати и совершено знати.

II. Настоjатели Ч. Ч. Монастирej, jако своја принципали, во почтании и уважении всегда имеjа благонравием отликоватисја, во учтивости и покорности благоналклоност их себе приобрjести.

III. Заше рjадовиj господин фишкал во всеx и всjаческиx Ч. Ч. монастирем словоизданием одолжен и обвjазан jест, тога ради в предупреждение всjакому негли возможному нестроенију и непорjадку вице фишкал да будет рjадовому, совершено повинен, во всеx начинанијах и предприjатиjах своjих от него совjета и упутствованија да ничет, по тjем точно да управљаетсја и дља того с ним во официозних Коресподенциах вину да пребудет, точиjу да коресподенции их сија без всjакаго и маљejшаго монастирскаго трошка будет.

IV. Jегда позиваем од коего нибуд настоjатеља бивает, неотложно в монастири дjел ради фишкалских приходити и творитисја имушчаја тшчалиjејше дjелати.

V. Документи, процесна акта из архив монастирскиx без реверза в руки своја не взимати, таковиja по учиненом употреблении на своје мjесто цjело и сохрано возвращчати.

VI. Всjакому примирењу идеже между поданиками Ч. Ч. монастирej бити может, препjатствиja не полагати, но паче к таковом примирењу праведним образом препирајушчиjасја страни склонати.*

VII. На спахиjскиja монастирскиja сл. столици готовjејше доходита, и на тjеx всjа наложенаја, и нуждаја без извjета дjелати.

VIII. В пренебрежением монастирскиx дjел, никому иному процеси не водити.

IX. Мjесто пребивание в средjе Ч Ч. Монастирej да имеjет.

X. Счети прињаворов Ч. Ч. монастирем принадлежашчим каждаго љета благовремено да пресмотрит и принадлежашчим г. г. настоjателем потверждениja ради да поднесит.

XI. Каждаго монастира акта тако регистрирати да потшчитеља, како да скорим временем архиви монастирскиja в пожелании порjадок приведени будут.

XII. По предварителном от рjадоваго господина фишкала в том упутствованиja впискании, коим начином орфаналниj счети пресмотренj бити имут, должност вице-фишкала будет, с поразумjением относителних Г. Г. настоjателеj тиja же счети от времене на времја прилежньejше пресматрати.

XIII. В случаех jегда новиja пупиларниja маси раздаjутсја, тих пописати и в рjад привести, и аше би тако нужда потребовала, в соточении такожде магистратуалнаго лица, тоежде да сотворит и потом о сице совершеном дjеље рjадовому господину фишкалу писменое извjестие да сотворит.

XIV. Нужднаго и желаемаго порjадка ради, да имат неизоставно сугуб протокол водити, jедин сверху долженствених — officiosorum а другиj сверху наследствованих exhibitorum и в тjех податиса себе имушчему от Господина рjадоваго фишкала формулару порjаду да записует, всjа имjано собоjу примирења либо всjачески окончаних между прињаворцима случаjушчиjасја тужби, тако како би потребје негли когда сице взискаjушчеj сл. спахиjских монастирским столицам поднести могл".

По смрти Теодора Радонића фишкала фрушкогорскиx манастира, буде у Бешенову 2 . Окт. 1818. изабран за „замењаjушчаго фишкала" Василиje Стратимировић, ког митрополит Стратимировић у том звању потврди 28. Окт. и. г., а који се на том звању взхвали 23. Дец. 1826.

* Можемо читаоце, да за овај чланак не дозна г. др. Жарко Миладиновић, члан саб. одбора. Уред.

На његово се место пријавише заклети уг. адвокати: Василије Лавић, Павле Јовановић и Георгије Ружић.

Збор фрушкогорских манастирских настојатеља је изабрао 10. Јануара 1827. Лавића за „замењајушчаго фишкала“ на пробу, са годишњом платом од 500 фор. б. вр.

Митрополит Стратимировић је потврдио избор Лавићев 14. Јан. и. г.

Пошто је прив. фишкал Лавић био нетачан, то је за правог фишкала у почетку Јулија 1831. изабран био Димитрије Рогулић, на чије место буде изабран 24. Нов. 1832. у Беочину за фишкала Стеван Булић, адвокат и табуле судејске вировитичке жупаније члан, а за вицефишкала Јован Кирковић, адвокат.

1809. био је фишкал фрушкогорских манастира Георгије Константиновић.

Мандатарство

Иларионово у Темишвару 1882. године.

Д. Р.

Какве је горке дане Иларион проводио у манастиру Гргетегу после именовања Германа Анђелића за патријарха; види се и из овог писма његова, што ми га је писао на Божић 1882., у ком рече:

Драги мој Мито!

Жалостан сам ти Божић дочекао. У кући немир и раздор, потстакнут наравно са стране и можеш мислити с које стране.

Она двојица (Самуило и Гедеон) ђипили против намесника (Агатангела) и Јоце (Јовичића), те непрестано шурују и дошаптавају, где се такова дошаптавања радо примају (у двор). Уопште се вика подигла против Јоце ко бајаги, а све је наперено против мене. Оће да ме приморају, да сам бежим из овог пакла.

Осим тога раздора догодила нам се и несрећа да су нас лупежи ноћу између вторника и среде похарали: однели нам сву сланину, све шунке, месо и кобасице, пошто су обили троја врата. Ја тада нисам био код куће, а у кући нико није чуо лупу. То је мало чудно — и сад живи међу таким и с таковим људима.

Живот ми је и онако већ од дужег времена огорчен, а сад ми је баш догорчило. С тога сам збуњен и незнам шта да радим. Овако се не може живити.

Жао ми је што ти тако пишем, ал и то ми у јаду мом мало ублажава, што и кад помислим да имам кога, ком се потужити могу.

— — — — — — — — —

Ја држим да си ти јачег духа и да бар ти нећеш клонути: та и онај, који ми је загорчио живот мој и који нам се обоици попео на душу (Герман), има Господа праведног, који ће му може бити још овде на земљи судити. Свака је сила за времена.

Желећи вам од Бога свако добро, остајем ваш

Јован.

Не могући Герман, а још више његова „славна“ околина, која му је и после смрти онако лепо осветлала образ, Илариона трпети у Карловцима, где је био привремени ректор богословије, буде Иларион упућен да има напустити Карловце, и отићи у манастир.

После тог упуства, писао ми је Иларион из Гргетега 17. Фебруара 1882. ово писмо:

Драги мој Мито!

Чуо си већ, да сам отписом Њ. Светости (како је Иларион био дисциплинован калуђер, види се из овог, где он и у писму брату, после *онаког* поступка Германова, не титулише га друкчије него Њ. С.) из Пеште разрешен од сваке дужности у Карловци и упућен, да се без сваког прекословија и отлагања на прво моје определење у ман. Гргетег отдати имам.

Ја сам се том високом Налогу повиновати морао и сад сам у Гргетегу, те од тог удара не могу још никако к себи да дођем, јер знам, да ће и даље мере следовати.

Па што ми је моје невоље, то ме још

и за тебе страх. У бризи тој, чами и у страху непрестаном живећи, незнам шта да почнем, и шта да радим. Ти знаш да ми је управа манастира увек и прије несносна била, а данас поштен човек, који се не уме клати, процесати, не може се одржати на управи.

Црни су као што видиш дани наступили за нас — и још да ми није Јоце, морао би свиснути.

Што ја страдам то је ваљда воља божија, ал се и сада још љутим на тебе, који ниси сâм, већ имаш друга твога, што ме ниси слушао, те се не био ни у што плести, но гледати и вршити своју парохијску дужност.

Ја сам предвидио на што ће цела та радња мирских људи, изићи, и да ће напослетку онај платити, који је најмање крив.

Слаб сам и невичан борби, те ћу морати све ударе судбине подносити и горку чашу до дна испити.

Amicus certus in re incerta cernitus. Сад кад је човек допао невоље, немам ни једног пријатеља, да посаветује, да охрабри, да утеши. Такав је био свет увек!

Љубећи тебе и Софију остајем

Ваш брат Јован.

Очекујући Иларион са страхом даља „упуства“ Германова, позван буде у Карловце, камо је са страхом отишао.

За што је био зван, види се из писма његова од 9. Марта из Карловаца 1882., које гласи:

Љубезни мој Мито!

Позван сам овамо да идем за мандатара у Темишвар.

Кад ми је то наговестио секретар, јер је Њ. Светост била у Н. Саду, следила се крв у мени и како ми је било на путу од Карловаца у Н Сад, можеш мислити.

Изашав пред св. Патријарха, нисам знао шта да одговорим, и он ми је оставио да се до 10 сати решим и ја по савету свију овдешњих с којима сам се састао, рекох напослетку да се повинујем и тако сада морам у Темишвар и то одмах. Само ћу данас да одем у манастир да се мало спремим, пак ћу преко Базјаша и Вршца, ако Бог да, у Темишвар и Бездин, јер морам примити и администрацију Бездина.

Пун сам бриге и горчине и зебње. Нека ми Бог буде у помоћи и укрепи да не клонем сасвим.

Дан ћу ти, кад пођем телеграфисати, да изиђеш на агенцију са Софијом да се видимо.

Ваш љубећи вас

брат Јован.

Стигавши Иларион 15. Марта у Темишвар, писао ми је 17. истог месеца ово писмо:

Љубезни мој Мито!

Ово је трећи дан, како сам у Темишвару. Приспео сам овамо сретно у пола 11 сати ноћу, и дочекало ме је особље епархијске управе на станици, а у Вршцу, камо сам свратио био, примио ме је Г. Епископ управ отечески.

Визите Господи овдешњој још нисам правити могао, што немам ни једне честите дољње хаљине. Дао сам одмах да ми се дољња хаљина направи, те кад ју добијем, онда морам поћи по том за мене најмучнијем путу подворења.

Теби као брату могу открити, да се чудноватo осећам, и незнам, дал' ће ме струја ова, у коју сам изненада пао, изнети с читавом кожом на суво. На ово нисам никад мислио, за ово се нисам спремао, те сад видим, како је тешко играти неку улогу у свету, у којој се прије никад нисам вежбао.

Још то ме теши, што је Новаковић (бележник конзисторијални) у колико могу судити, добар и поштен човек, и надам се да ће ми бити на руци.

За сада ми је све мутно и магловито. Моли се Богу да ме укрепи и подржи да не клонем.

Љубећи Вас остајем

ваш брат Јован.

У писму из Темишвара од 16. Апр. 1882. рече ми:

Драги мој Мито!

Што се мене тиче, ја сам фала Богу здрав, а за друго што да ти пишем, кад ти не можеш да ме разумеш, кад је теби више стало до тога, шта ће свет рећи, него до истине.

Али почем у одсудном часу нисам имао срца, да кажем не ћу да идем, и то не из упорства, већ једино с тога што знам, и што само ја то знати могу, да нисам за то звање. И зато, што сам кукавица био, морам сада да ћутим и трпим и да проводим живот, који није прави живот, већ нека врста душевног сна. А то је што најстрашније. Нисам у свом елементу, те отуд сво зло.

— — — — — — — — — —

Жао ме је и Спире (Илијћа) и Саве (Орловића), они нису заслужили, да се тако поступа њима. (И њих је Герман гонио, те их није хтео произвести за игумане, и ако су изабрани били).

Питаш: били ми по вољи било, да дођеш овамо, да видиш, шта радим. За сада немој долазити, јер би ми после одласка твога, још теже било. Ти ниси веселе природе да можеш оживити унили дух; и ти више ћутиш и размишљаш. Немој ме Мито рђаво разумети. Ја сам овде тако незадовољан, да баш за то не марим да ми свој овамо дође.

Кад би могао и смео, ја би сутра одавде побегао и утекао. Ја би сам желио састати се с тобом, али не овде у Темишвару, у ком сам стрвн, и у овом двору, који је по себи красан али је мени црн и немио.

Шта ћу: ја не могу казати друкчије, него као што мислим и у овај пар осећам.

Отложи дакле.

Љубећи вас,

ваш брат Јован.

У писму из Темишвара пред избор епископа, 28. Априла 1882 рече ми:

Драги брате Мито!

— — — — — — — — —

Ја сам Јоци на Банковци писао, да сам тврдо наумио почетком Маја по нашем преко Земуна скочити на три четир дана у Срем. Данас добих од Јоце одговор, у ком вели, да не би био за то, да ја тамо дођем, бар до 5. ил 6. Маја не. И Јоца дакле политизира. Ја на свету немам другог до Тебе јединог, који треба да ми помогнеш, да ми будеш на руци у сваком случају, а особито у овом, који се тиче живота. Не могу ти у писму казати шта сам наумио чинити, што као поштен човек, који најбоље себе познаје и најбоље зна, зашто је и зашто није, треба да чиним, па ако ми само Ти намеру моју одобриш, биће умирен.

Другчије морам полудити. Ја сам у ужасном процепу, и као што рекох, не могу овде још дуго издржати.

Жао ми те је мој брате што си доживио да то чујеш од твога брата, и ја би те поштедио и не би те разтуживао, да незнам да је теби више стало до тога, да сам жив, и здрав, па ма не био ни у каквом сјајном (жалостна му сјајност) положају и у части, него да получим оно, за чим безобразници и бесомучни грамзе и теже, а да којом срећом или несрећом получивши то, будем на терет и срамоту и себи и што је најглавније цркви.

Ако имаш дакле праве братске љубави према бедном брату твоме Јовану, а ти ми немој говорити: седи ту, буди паметан, стрпи се може бити добро. може добро испасти; јер баш то мнимо добро, било би за мене најнеће зло.

Ако си и у невољи мојој брат и друг, а ти ми, примивши ово моје писмо, одмах телеграмом одговори, да могу к теби доћи.

Мислим да лађа из Базјаша иде понедељником, средом и суботом, те би могао сести на лађу или 1. или 3. Маја. Но ја би дан већ телеграмом јавио.

Ја дакле чекам твој одговор с највећим нестрпљењем.

О тој ствари не спомињи ником ништа.

Твој љубећи те брат

Јован.

Чим сам добио ово писмо, одмах сам

му телеграфисао да дође, и он је дошао прво мени у Земун, а из Земуна у манастир.

У писму из Карловаца од 11. Маја 1882. рече:

Љубезни мој Мито!

Чуо си ваљда, да су за епископе изабрани Петровић и прота Бранковић. На слави код нас (9. Маја) били су св. Патријарх и кр. комесар. Ја сам јучер овамо дошао и био сам пред св. Патријархом, и био сам код владикâ и комесара.

Немам каде писати ти шта сам чуо. Морам натраг у Темишвар док не дође владика. Ја ћу одавде ако Бог да, сада у четвртак, те гледај да те видим на агенцији.

Сада морам у манастир да се спремим за тај нови још мрскији ми пут.

Љубећи вас ваш Јован.

У писму из Темишвара од 13. Јула 1882 рече:

Љубезни мој Мито!

— — — — — — — — —

Јуче сам добио из Карловаца налог, да почем је попуњена упражњена столица темишварска, моја функција као патријаршког мандатара престаје, саставим интеркаларни рачун до 1. Јуна п. ј. јер од тог дана припадају приходи новом епископу, — и да новом Г. Епископу предам фунд инштрукт по инвентару.

А пошто ће нови Епископ овамо доћи односно улазак свој држати 25. Јула, т. ј. у недељу после св. Илије, то и ја морам на долазак тај овде чекати, а шта ће после бити, незнам.

Из Карловаца ми нико ништа не пише, ал и ја нисам ником писао. А коме би и писати имао? Али ја овде никако остати нећу, па било ма шта, шиканирати се више не дам.

Ако усхтеш пиши ми, јер сад ми је овде најжалоснije.

Поздрављајући и љубећи Софију и тебе, остајем ваш брат Јован.

(Свршиће се.)

ЛИСТАК.

Вести.

Ваљда смо луди! На упит неких карловчана: је ли истина чика Мишо, да сте поднели оставку на чланству саборског одбора, одговорио је нети: *ваљда смо луди!*

Тај искрен одговор од чика Мише, јасно доказује, да је био неистинит глас, што се био пронео у Карловцима, да су се чланови саборског одбора захвалили на чланству.

Кад бисмо могли само знати и за прави узрок, ко зашто би били чланови луди да поднесу оставку, ах, ала би то вредило новаца!

Ну, ми и без тога можемо нагађати и слутити за узрок.

Некад се певало: „ах славно је бити граничар"!, а сада је најмилија радикалска пота „ах славно је бити члан саборског одбора"!, за коју се ноту можда чика Миша и наложно опасносности, да му страда нос, ако се по ново прими избора.

Па кад чланови саборског одбора, сматрају за худост да поднесу оставку на чланству, шта да кажемо и како онда да оценимо захвалу на чланству високопреосвећеног г. епископа вршачког Змејановића?

А особито, ако не стоји онај разлог његовој оставци, ког је он навео, т. ј. због болести, него ако стоји онај, што га је јаков навео, т. ј. да не ће да седи заједно са Његовом Светости у одборима.

Ако би дакле ово друго био прави узрок, онда је знак, да му његов образ не подноси да седи заједно са Његовом Светости, што је у осталом он једном већ јавно рекао у својој тужби од 17. Марта 1899. год., а после је могао.

И из тога се не би могло ништа друго извести, до ли, да они који могу седети с њиме заједно, да ти не мају образа, да су дакле без-бразници.

Не стоји л' пак навод јаковљев, зашто је тобоже г. епископ Змејановић поднео оставку на чланству и саб. одбора и митр. црквеног Савета, него да стоји наведен његов навод, т. ј. да је поднео оставку због болести; онда је дужност г. епископа Змејановића да јавно побије тврдњу јаковљеву као неистиниту, и то је он дужан учинити понајвише у своме сопственом интересу.

Ако ико, један епископ не треба и не сме да трпи на себи љагу дволичности, а особито спрам Његове Светости. Наш је свет и онако залуђен и сметен, те верује у сваке лудости.

Стога умољавамо високопреосвећеног г. епископа Змејановића да се изволи изјаснити: ко је истину рекао, он или јаков.

= **Скупштина свештеничког Конвикта.** Упозорујемо чланове свештеничког Конвикта на позив на скупштину Архидијец. свештеничког Конвикта у Ср. Карловцима, који је штампан у данашњем броју. Како ће се на тој скупштини обавити избор председника и благајника, а, како чујемо, биће саветовања и о другим важним стварима, које се односе на уређење Конвикта, очекује се, да ће чланова у што већем броју на скупштину доћи, те омогућити тако, да се сви послови на време сврше и како ваља реше.

= **Дао оставку.** Високопреч. г. Јован Јеремић окр. прота карловачки дао је оставку на председништву и чланству Патроната Архидијец. правосл. срп. свештенич. Конвикта у Ср. Карловцима из разлога, што је и сувише оптерећен пословима, те не може да доспева, да и послове Конвикта води. Ј. Јеремић покрај свог протопопијата администрира и митровачки протопопијат, а како су оба протопопијата врло велика, то је разлог ове оставке са свим оправдан. Г. Јеремић се много залагао до сад за свештен. Конвикт, што му се мора признати.

= **Свештенички Конвикт.** Уписали су се за чланове Конвикта и уплатили по 100 круна г. г. прота Никола Ерцеговац Глина; Григорије Живковић; Моја Мајсторовић парох Дуњак; Милош Поповић парох Петровчић; Вељко Вељков парох Грабовци. Исплатили чланарину г. г. Валеријан Прибићевић сплеја Карловци 60 К, Мане пл. Оклобџија парох у Вреоу 20 К, Димитрије Дамјановић парох Угриновци 60 К, Иван Машировић прота Карловци 60 К, Јосиф Драгишић парох Рујевац 60 К.

На рачун чланарине платили г. г. Јован Живковић прота Карловци 40 К; Милутин Стојадиновић намесник М. Јавак 20 К.

Патронат Конвикта своју браћу, која се сећају ове свештеничке установе нариче своју захвалност и нада се, да ће се остала браћа свештеници сетити ове свештеничке установе, било уписом у чланство било прилозима.

До данас се уписало свега 41 свештеник за члана.

Прилога је послао преч. г. Спиридон Мауковић парох у Белегишу 24 К. Хвала му!

Од почетка до данас Конвикт је примио прилога цигло само од два свештеника. У свему до сад 44 круне.

Уредник: **Димитрије Руварац**, протојереј.

Позив

у ванредну скупштину Архидијецезалног правосл. српског свештеничког Конвикта у Ср. Карловцима, која ће се одржати у понедељак 26. марта (8. априла) 1907. г. у просторијама Конвикта.

Дневни ред:

1, избор председника
2, избор благајника
3, извештај о рачунима Конвикта крајем 1906. г.
4, евентуални предлози.

Из седнице Патроната Архидијец. правосл. срп. свештен. Конвикта.

Ср. Карловци 20. фебруара (5. марта) 1907. г.

потпредседник **Симеон Араницки** тајник **Радослав Марковић**.

Јавна захвала.

Приликом прославе 11. (25.) фебруара 1907. педесетогодишњице мога свештеничког службовања, коју је прославу овдешња српско-православна црквена општина приредила —, добио сам са своје стране многобројне брзојавне и писмене честитке; те пошто ми није могуће свима писмено или устмено се захвалити, то молим да овим путем приме моју најтоплију захвалу.

Ђорђе Влаховић
окр. прота Великокикиндски.

Јавна благодарност.

Поштовани Г. *Никола Ивковић*, трговац црквених утвари у Новом Саду, даровао је Рудопољској школи (парохије Брувањске) врло лијепу слику: „Св. Сава благосиља Срнчад".

У име школске општине нека изволи примити нашу срдачну благодарност на овом племенитом дару.

Са својим даром остати ће лијепа Ваша успомена дуго у народу! Бог Вас поживио!

У Брувну 16. фебруара 1907.

Јереј *Светозар Зорић*
парох.

Књижевни огласи.

Изашла је нова књига из штампе:

„ВЕЛИКИ ТИПИК“

који се може добити само код издавача Српске Манастирске Штампарије по 4 круне од брошираног примерка. Укоричен 5.— К.

Српска Манастирска Штампарија.

Изашла је књига

КАТИХЕТИКА

уџбеник за катихеткеске припраснике и ручна књига за катихете. Написао:

Милош Парента.

Сарајево, 8 468. Цена 4.50 круна.

ЗВАНИЧНИ ОГЛАСИ.

НАТЈЕЧАЈ. 8 2—2

На темељу закључка скупштинске сједнице Вилмердингске Српско-Православне општине од 3. (по нов.) Фебруара 1907. године, овијем се отвара конкурс на упражњено мјесто пароха код Српско-Православне цркве св. Николе у Вилмердингу, Па (Сјев. Америка).

Мјесечна је плата 50 долара (т. ј. 250 круна а. в.) уз бесплатан стан, покућство, огрев, осветљење, телефон и двије трећине парохових прихода (за требе по правилима ове општине).

Они, који желе заузети ово мјесто, нека изволе послати своје молбе и правовалане копије нужних докумената најдаље до 8. (21.) Априла т. г., на адрес садашњега свештеника: Rev. Ph. Sredanovich 536. P. o. B. Wilmerding, Pa, America.

ДРУГИ ОГЛАСИ

ЗВОНОЛИВНИЦА И ФАБРИКА ГВОЗДЕНИХ КОЗА ЗА ЗВОНА АНТОНА НОВОТНИЈА

У ТЕМИШВАРУ, ФАБРИЦИ

препоручује се — са гаранцијом на више година — за израду нових звона и за преливање пукнутих звона у овакој величини, као и за целокупно хармонично удешено звоњење, провиђено са крупом од кованог гвожђа, тако удешеном, да се звона по возу и лако могу кретати, ако би се на једном месту излупало, чиме се звона сачувају да не пукну.

Особито препоручујем

од мене изнађена и много пута одликована

са отвореним одушцима провиђена звона,

која су у горњем делу — као виолина — са отвором у виду фигуре 8 провиђена као имају дуготрајнији, снажнији и дубљи звук, него звона по старој системи прављена, тако да се овако једно патентирано звоно од 327 килограма изједначује са звуком других по старој системи ливених звона од 461 килограма.

Даље препоручујем козе за звона од кованог гвожђа, у којој слободно стоје; звона или моле за сатове од метала; прављење старих звона са крунама од кованога гвожђа. —

8—52 4. Илустровани ценовници и прорачуни трошка бесплатно и франко.

На миленарској земаљској изложби у Будимпешти 1896. награђена са великом миленарском медаљом.

„Српски Сион“ излази свако подоле на једном целом табаку. Цена му је: За Аустро-Угарску, Босну и Херцеговину на годину 8 круна, на по године 4 круне, а на четврт године 2 круне. За стране земље, на годину 10 круна. Појединн бројеви 20 филира.

Претплата, огласи, стечајеви и рекламације у року од 15 дана шаљу се Администрацији а остала рукописи уредништву „Српског Сиона“ у Карловцу. За огласе, објаве и стечајеве плаћа се 10 филира од једног реда ситних слова. — Неплаћена писма се не примају. — Рукописи се не враћају.

Све спорове овога листа у ствари претплате или других потраживања решава котарски односно општински суд у Карловцима.

Издање и штампа: Српске Манастирске Штампарије у Ср. Карловцима. 143. 1907.

СРПСКИ СИОН

Год. XVII. Број 9.

ЗВАНИЧАН ЛИСТ ПРАВОСЛАВНОГ СРПСКОГ АРХИЈЕРЕЈСКОГ СИНОДА МИТРОПОЛИЈЕ КАРЛОВАЧКЕ ЗА ДУХОВНЕ, ЦРКВЕНЕ И ЈЕРАРХИЈСКЕ СТВАРИ.

У Ср. Карловцима у недељу 4. марта 1907.

Стечајни испит за окружне протопрезвитере.

Кр. рескрипт у II. одс. litt. E. §. 68. говори о избору окружних протопрезвитера, те између осталога наређује: *„Конзисторија расписује стечај на упражњено место протопрезвитера, за које се свештеници целе јерархије српске пријавити могу и по истечају стечајног рока, испитује који су потражитељи способни и достојни за протопрезвитерство, и доставља списак тих потражитеља општини, у којој ће протопрезвитер и парох бити“.*

Као што се види из ових речи, за окружне протопрезвитере тражи се парочита *„способност* и *достојност“*, а оцена исте оставља се Конзисторијама. Но како се овде није истакло неко начело и мерило за оцену те подобности појединих компетената; разумљиво је иако није оправдано, што се код нас то оцењивање компетената изврглo у којешта. Конзисторије нису створиле саме неки принцип за поступак у том погледу, на добро и корист цркве, него су вазда стајале под спољашњим утецајем било личних, било локалних а особито страначких интереса.

Пракса нам показује, да су конзисторије готово редовно препуштале избору протопрезвитера све компетенте са најобичнијом формалном квалификацијом (*а често и без те!*).

Последица таковог поступка била је, да су се од избора до избора множили компетенти, међу којима је бивало и таквих, који су изазивали питање: „где му је образ“?!, али га је оправдавало решење Конзисторије, којим је препуштен и такав избор. Но жалосније је по цркву и њезине интересе што је при избору ретко кад одлучивала квалификација компетената, него обично страначки обзири, локални патријотизам или лични интереси, који су врло често изазвани простим подмићивањем речју *симонија* у најширем и најужем смислу.

Они фуртимаши у нашим странкама, што превршу очима на страначким зборовима и што би по речима својим заложили све и сва за *чистоту политичких избора*, који као што знамо у саборима и скупштинама приписују онолику важност верификацији да се само сачува чистота избора, да, ти исти се не устручавају, да утецајима својим пређу изборе, који се

тичу најсветије заједнице — цркве. Ти фуртимаши бестидно јавно игноришу квалификацију компетента *какову интерес цркве иште*, а намећу цркви и помажу при избору свим могућим средствима а особито *лажју* своје жалосне штребере, кортеше, који су их задужили на политичком избору. Ето им слике карактера у тој недоследности! До највећег узбуђења доводи људе, који имају још смисла за цркву и њене интересе поступци политичких шпекуланата, који обично иако су прелигиозни, чак можда и атеисте, ипак заилазе безобзирно у поље црквено и срамним и недостојним *насиљем* ту награђују „заслуге" својих привржених, обично кортеша, стечених на политичком пољу.

Али је најжалоснije, да има таквих свештеника, који падају тако ниско, који се тако јефтино продају људима којима су често политичке странпутице животно питање. Срамота и жалост! Ено слика на прошлом сабору! Да ли је оно представништво свештенства?!* Али о том потом.

Већина свештеника, који стоје данас у странкама, можда са *незнатним* изузетком оних, што су у самосталној странци, тамо су из личне шпекулације и штреберства. Можемо још више запитати, зашто свештеник не може бити родољубив и вршити све дужности према народу, ако и није у странци, као што су ове данашње, које *савесног* свештеника толико пута својом *партајском дисциплином* доводе у колизију са дужностима, које су му далеко пре управо свете? Може, то зна и увиђа сваки, па и онај занесени странчар, ако би хтео објективно да суди, морао би искрено рећи у овим скранкама свештеник нема места. Политички део програма самосталне странке свештеник може потписати, а може га вршити иако га не потпише, али автономни *не!* И који свештеник може и сме тврдити, да му је савест умирена са таким автономним програмом, рекао бих му, да не разуме ствар или не ће да је разуме. О радикалној странци не може бити ни говора. Да су наше црквене прилике друкчије, без сумње у таковој странци којој на челу стоји човек са онаковом историјом живота, не би било ни једног свештеника или који би био тај не би остао свештеник.

Зашто ипак бива онако као што бива данас, одговор је: шпекулација и штреберство. Док ти штребери и шпекуланти најпосле уз помоћ своје странке дођу до добрих парохија протопрезвитерата (Пакрац! Вршац! — Градишка и Беловар чекају!) конзисторија, сабора и т. д. и т. д. иако већина тих ни „дунста" нема о оном, о чему би као свештеници морали имати потпуне свести и знања, дотле многи прави свештеници, који се строго држе свога позива и њему најсавесније одговарају; свештеници, који и са формалном и стварном квалификацијом стоје на угледној висини, ти и такви се потискују, о њима се не води рачуна, јер се нису понизили, да воде рачуна о интересима оних шпекуланата, што стоје на врховима странке ове или оне.

Што се тиче постављања окружних протопрезвитера, давно се већ уочила рђава пракса, можда су и странке долазиле у неприлику, кад им се при једном избору испречили са императивним захтевом, под извесном претњом њих више рефлексената; те док су наше духовне власти тај покор гледале и изгледа равнодушно трпеле, дотле су саме световне власти изашле у јавност са предлозима да се то измени и поправи.

Сабрски одбор од год. 1891. у свом „*Предлогу за уређбу о устројству православне српске народно црквене автономије у области карловачке православне српске митрополије*" у §§. 276.—281. доноси предлог за установу стечајног испита за протопрезвитере.

Тако исто међу „*Предлозима саборског одбора петнајсторице од год. 1891. и 1892.* vide: „I. *Народно-црквени устав источно-православне српске цркве у земљама угарске круне*" §§. 116., 118—124.

Најпосле чак и у најновијим предлозима радикалног саборског одбора: „*Предлог за уређбу о постављању српских православних свештеника у округу митрополије Карловачке*" у §§. 50—62. говори о протопрезвитерском стечајном испиту.

* Свештенство је било заступљено само са једним чланом, иако треба да смо имали 25 заступника. Остали су били заступници странака.

Сва три ова предлога, о протопрезвитерском стечајном испиту, који још нису били срећни, да дођу пред сабор у главном су слични. По њима би била испитна комисија (по она прва два предлога у свакој епархији, а по предлогу трећем само једна комисија за читаву митрополију) коју би сачињавали изабрани чланови појединих автономних одсека. Испити би били усмени и писмени. Усмени испити би били јавни. Тим испитима би били припуштени само свештеници, који стоје известан број година у служби.

Предмети протопрезвитерског стечајног испита били би по тим предлозима ови: „Уредбе Архијерејског синода и српско-народно-црквених Сабора, нормативне наредбе саборског одбора, народно-црквеног митрополитског и школског Савета, нормативне наредбе епархијских скупштина и епархијских власти појединих дијецеза, земаљски закони, који се односе на цркву и школу у опсегу српске митрополије, наредбе највиших државних власти које се тичу цркве и школе у опсегу српске митрополије и напослетку административна пракса".

Немам намеру да овде критикујем предложене нацрте протопрезвитерског стечајног испита, али тек узгред ми ваља споменути, да се види, да су те нацрте саставили световњаци, који немају правога знања о позиву и дужностима окружних протопрезвитера. Они их, изгледа сматрају као неке автономне административне службенике. То се види из предмета, који су за испит означени. Међутим тај део протопрезвитерске службе је од споредног значаја према оном главном *пастирском* делу.

С тога би испит протопрезвитерски морали у првом реду сачињавати предмети пастирско-учитељског значаја а уз то, онда црквено-правног и административног значаја. Окружни прота мора имати н. пр. теоретског знања и практичког умења о црквеном проповедништву, катихетици итд. Он мора у тим предметима бити савремен и јак, да може свесно и објективно контролисати рад свештенства у његову округу и да у свако доба може дати потребног упутства, а не као што се до данас са малим изузетком своде посете окружних прота по парохијама и оцењивања на скупљање „протопрезв. перцента".

Нема изгледа да ће се скоро преко сабора изменити и поправити положај и стање нашега свештенства. Наше свештенство чека у најкраћем року *одлучна борба са жрвама* за спас цркве из ропства у коме се налази. Свештенство мора поправљати и себе и своје ђаве прилике. Интерес и углед цркве и народа, правда и заслуга честитих и угледних свештеника захтева, да се протопрезвитерска места попуњавају *најзрелијим, бољим од бољих* свештеника, зато *апелујемо на Св. Архијерејски Синод и молимо га, да установи стечајни испит за окружне протопрезвитере, да створи статут за полагање тога испита и постави испитну комисију*, да би се тако поставило мерило за оцењивање „*способности и достојности*" појединих компетената што траже прев. кр. рескрипт.

До 1895. није било статутом уређено оспособљавање катихета за дефинитивну професорску службу на средњим заводима. Те је године св. Синод публиковао нов статут који је обвезан за сваког који жели да постигне сталну проф. катихетску службу, тако нека св. Синод реши за добро цркве и народа а и достојних свештеника ову преку потребу.

* * *

Мњење

пресветлог г. др. Владимира Николића подбана

о

политичном држању автономних земаљских чиновника.

Посвећено г. Павлу Милушићевићу и његовој браћи му г. г. професорима карловачке гимназије.

Д. Р.

Од оног доба, како је мајски сабор 1902. на пречац, без икаквог дубљег размишљања и извињања неким професорима овдешње гимназије одобрио њихова потраживања, а свима исправно плате са професорима ново-садске гимназије; од то доба неки од дотадашњих жестоких самосталаца и либерала професора, постадоше жестоке присталице радикалске странке.

Па пошто је саборски одбор и Вама

г. Миљушевићу повисио плату и одредио квинквенале и против оправданог разлога патроната карловачке гимназије; није чудо, што Ви за ту љубав, постадосте још већим радикалом, те као такав дођосте и до лепог и уносног положаја код овдешње радикалске „Народне кредитне банке“, да у њојзи прекрађујете слободно време, а подједно и врбујете присталице радикалној странци.

А што поред свег тога сабору — управо радикалима — онако по српски одноздрависте, с тога што Вам не хтедоше испунити жељу, као што Вам обећаваше док Вас требаше за кортешовање и аранжирање дочекâ, те нити Вас хтедоше прогласити за правог професора, нити Вам одредити професорску плату; наравно то је било у љутњи, и то нису радикали ни чули, те с тога можете слободно и на даље ширити спасоносне мисли и науку јаковљеву.

И ако нисмо присталице радикалске, ал пошто је нама увек принцип **истина**, то им потпуно одобравамо, што Вам не хтедоше испунити Ваше неоправдано искање, јер Ви не можете према Вашој спреми са 4 разреда средње школе и препарандијом — постати професором.

У осталом, да је код Вас и у Вама поникла та амбиција из других а не поштених побуда, Ви би сте своје и сувише слободно време употребили, као оно Ваш побратим и сдруг Гавриловић у Земуну, који је приватно довршио вишу реалку, положио матуру и слушао 4 године филозофски факултет у Загребу, те ће данас-сутра (а можда је већ и положио) положити и професорски испит, те ће правим и поштеним путем доћи до професуре.

А ако већ нисте то хтели, Ви би учинили бар оно, што Вам је и сâм попов палагао, т. ј. да се изобразите у својој струци толико, да можете учити „Соко лаше“, те да не морају доводити из Чешке шлосере и друге професионисте, да их уче.

Ваистину је и срамота и грехота, имати у гимназији посебно плаћеног учитеља гимнастике, на поред свег тога, што има велики број гимназиста међу члановима соколашким, да се мора доводити учитељ из Чешке, да их учи!

У осталом, ми не замеримо ни Вама, а ни оној г. г. професорима који држе и мисле, да **могу** бити присталице данашње наше овостране радикалске странке, странке, којој је орган „Застава“, а вођа један Јаша Томић!

А не замеримо Вам и не завидимо Вам на томе с тога, што Ви тиме показасте да су Вам оне једне новчане припомоћи, награде и радикалска одликовања, преча од угледа и образа и поноса.

Па кад је Вама мило што сте чланови велике радчкалске странке; мило је и нама.

Јесте, то нам је мило што се Вас самих — лично — тиче; ал нам није мило и не само није мило, него нам је као гласилу црквено-јерархијском криво, што Ви не само да сте просто за себе радикали, него се Ви сваким даном све то више и више истичете јавно за присталице радикалске и на зборовима држите говоре, у којима величате радикалска начела, и позивате на приступ у радикалску странку, и иначе се истиче по неки од Вас у разним пригодама као радикалски фанатици.

А ми држимо, да никако не приличи једном академско образованом човеку, да кад му већ образ и углед допушта, да сâм буде **српски** радикал, да и другима тумачи и слади радикалски програм, у ком се вели, како ће настојати странка да се укине горњи дом, стајаћа војска; да се установи бесплатно лечење; да се укине монопол дунана, варошке потрошарине, да се уведе слободно пеције ракије и т. д., а да и не говоримо о вођи и диктатору радикалском.

Ова и овака слична луда и неизведљива обећања, могу и смеју политични шарлатани и штребери ширити и народ њима заваравати; ал их не смеју ширити и народу — као неизведљиво — проповедати професори српске гимназије.

Професори гимназијски треба ђацима да износе само светле примере из светске и наша историје, и да их уче, да не верују и да не шире неизведљиве лажи, него да им је истина светиња изнад свега.

Како је код нас све и сва растровано партизанством, не би требало и не би се смело трпети, да се и ђаци још у гимна-

зији трују, видећи шта и неки професори раде и како се понашају.

С тога упозоримо г. Миљушевића и братију му, да прочитају мњење пресветлог г. подбана др. Владимира Николића о аутономним и земаљским чиновницима и њиховом држању и дужностима, што се све може и мора односити и на професоре наших средњих завода, а у првом реду карловачке гимназије.

Мњење његово изречено у сабору о томе гласи:

„— — Хоћу да се осврнем на положај аутономног чиновништва. Постојећи закони дају чиновницима и јавним званичницима једнако највише политичко право, активно изборно право за сабор.

У вршењу тога права они су слободни, па како га врше, не може бити другог судије до њихове савести. Закон, како рекох, даје им то право као грађанима, као члановима политичког народа.

Баш зато какогод на вршење тих права не сме утецати званични положај, тако не сме ни та права утецати на вршење чиновничких овлаштења и дужности.

Чиновник, дотично јавни званичник, посветивши свој живот јавној служби, позван је вршити законе и наредбе, те унапређивати опће интересе народа.

У вршењу своје службе он је напросто орган државе. Према тому бива јасно, да у вршењу службе нема места за истицање ни за провађање субјективних политичких назора, па који чиновник противно ради, греши против званичној дужности.

Одатле следи и то, да чиновник има не само вршити законе и налоге својих поглавара, свагда исказати посвећеним законима дужну пошту, него и сваком је дужан једнаком мером мерити. Нема двојбе, да је јавни званичник везан у свом владању и на положену присегу и на обзире прописане дисциплине, па зато његово владање има бити ваља, коли у служби, толи и ван службе, долично. Стога активно судјеловање јавних званичника у страначкој борби има својих граница. Зато се не може трпети владање, које је агитаторно и демонстративно, припадао он ма којој странци; све ми се чини, да се сада нека утакмица, где ће бити више званичника као страначких организатора.

Влада полази са неспоразме чињенице, да у ниједној модерној слободној земљи нису чиновници признати политички одлучујућим фактором. То је и у реду, јер репрезентативни парламентарни сустав, то собом ни не доноси. Чиновник не може давати правац политици народној. Политици има давати правац народ, а не чиновник, који је готово увек орган народа. Зато има своје право. Али нека демонстрирати и агитирати. Нека се сваки замисли у ту науку, пак ће га таково размишљање довести до тога и унутити о његовом редовном чедном политичком позиву и одвратити од других скрајности: прво, да се сада и уопће не потискује у прве редове политичари и страначки организатора, а с друге стране, да се не понизује до проста кортепа. Дакако, да људи без пространије културе или ради помањкања нужног такта тешко погађају прави пут, те се по готово данас обичавају они истицати, о којим пре или писмо чули, или ако се чуло, то истицање није било таково, да би се могло похвалити.

Високи сабране! Чиновник или јавни званичник репрезентира, представља или приказује двоструки ауктортет: и то према свом звању, значају и грађанским врлинама свој лични ауктортет у једну руку, а с друге стране репрезентира онај ауктортет, којега је носиоц, који му је дала власт; и с овим ауктортетом несме се он истицати, јер може доћи у сукоб са својом дужности, јер му није зато дан тај ауктортет, да га израбљује у служби својих посебних страначких смерова.

Високи сабране! Само чиновништво, које крај чувања својих права зваде такође испуњавати своје дужности, које му његов положај намиче, само таково може послужити свом задатку, само таково нека рачуна на пажњу владе".

Па кад је пресветли подбан г. Николић овако отворено и јавно у сабору рекао, **како** треба да се понаша један земаљски чиновник, који не служи онако за углед потчињеном му слободном народу, као што служи један професор својим ђацима; онда је крајње време да и патронат карловачке гимназије — сетивши се своје дужности — каже своју и стане на пут прекомерном мешању професора у политику, без обзира на странке.

Ми нисмо против тога, да сваки професор по свом уму и схваћању припада овој или оној странци, ал смо противни томе, и то не из личних обзира, него из начела, да професори јавно терају политику и да се истичу за присталице ове или оне странке, а особито смо противни томе, да и ђаке увлаче у партијске борбе, као што је на жалост рађено приликом избора посланика у Карловцима и за црквени и земаљски сабор, о чему би се дало много што-шта рећи.

Гимназисте пису деца, те кад се једном отрују још у гимназији страначком

мржњом, можемо себи преставити, какви ће тек бити странчари, кад ступе у јавност!

Држимо, да ће нам сваки поштен Србин, а особито родитељи који имају децу у карловачкој гимназији дати за право што овај апел учинисмо на меродавне, и ми се ограђујемо, ако би се ко нашао, те овај наш апел сматрао за денунцијацију.

Ми нисмо били, нити ћемо бити денунцијанти, ал смо били, и бићемо увек против тога, да се за љубав појединих десператних ексистенција, ма на ком јавном послу наноси народу и народном послу штета, на смо противни и томе, да се за љубав личне користи, амбиције и сујете увлачи партизанство међу нашу гимназијску омладину.

Рекосмо и спасосмо душу своју, а на меродавнима је, да реку и они своју!

Животопис преподобног о. нашега Никодима освећенога.

Превод Георгија Летића.

(Свршетак.)

После више година подигне један од Басараба, који уживаше ово место у наследство, манастир св. Параскеви, пошто је дознао да је ту боравио св. Никодим. Овај манастир обновио је доцније Матеј Басараба, унук споменутог бојара и обдарио га је имањем — као што се види из његове повеље од год. 1650. Овај манастир назван је манастиром ушћа реке Мотру. Светитељ је дуго ишао уз реку Жиу док није дошао, до друге реке, која се зове Тисмена. У околини беше место Грошани и онде у једној кући, где је преноћио, дозна да се у близини налази место Пиштетор, које је одређено за његов манастир, те замоли дечка из те породице да га одведе на то место. За тим му се јави откривење, да се врати натраг у Водицу, јер је братија јако ожалошћена и збуњена не знајући шта да ради, те да их поучи. Светитељ прво преда дечка натраг породици, јер овај не хтеде од њега да се растања и врати се у Водицу, онда уте-ши и поучи братију, постави споменутог Агатона за игумана, изљуби се с њима и благослови их и врати се натраг на место Пиштетор. После кратког времена сакупи се око њега силна братија и он науми да одмах зида манастир; тада је владао и с ове стране Олта Рад Негру, који владаше с оне стране Олта у 12 округа; к њему оде Никодим с неколико монаха у трговиште Арђеш и Рад радо пристане да зида манастир, али како беше стар, умре оставивши манастир недовршен. Но син његов Дан сврши га и год. 1386. 3 октобра, као што се види из повеље његове, коју је дао манастиру (Повеља је штампана у Венелину). Ове повеље манастиру Водице и Тисмену потврдио је и брат Данов велики Мирча и додао још много имање — као што се види из његове повеље од 17. јуна 1387.; исто тако и син Данов — Дан 3. августа 1424. и Влад и син Мирчин 1439. као и други господари по том синови, унуци, праунуци поменутих господара. Али они манастири сагрђени су и помоћу кнеза Лазара. Овај не само да је исте помагао новцем, него им је даровао и имања у Србији — као што показује повеља Стевана деспота, који постаде господарем Србије год. 1396.

Садржај ове хрисовуље је овај:

Када се Господ смиловао на наш народ и подигао ме на високо престо, то сам се нашао побуђен и ја да дадем сваком манастиру оно, што му припада. Међу ове манастире спадају и они из Румуније, који су подигнути и помоћу блаженог оца мог, на име богородичин манастир Тисмене и Вел. Антонија манастир Водице, стога и њихова добра, која су под мојом влашћу, која пређоше у заборав, даривам истим манастирима. При крају повеље стоји још и ево:

Све ово наређујем да нико не сме мењати ни за живота кир попа Никодима, као ни после смрти његове за цело време моје владавине, а после моје владавине молим моје наследнике да ово одрже и да не навлаљују грех на себе.

Ове је повеље потврдио Жигмунд цар римски и краљ угарски. Једна је

повеља од године 1420. а друга од године 1429. (?): [Жигмунд од год. 1387—1427. — Летић.] у првој заповеда, да се нико не противи његовој заповести у погледу манастира попа Никодима — Тисмене — где се слави Успеније Богородице. Садржај друге повеље је овај: Да се нико не противи манастирима попа Агатона, на име св. Антонију у Водици и богородичном у Тисмени, ... Нека њихова остану и села у Србији, која им је поклонио кнез Лазар, отац Стевана деспота, све нека им буде просто до века. На крају спомиње и где су издане хрисовуље — прва издана у Тисмени, а друга у Пожуну. Ове повеље потврђује и Хуњади, војвода ердељски 1444. Ове повеље сам исписо за то, да се зна кад и под којим владаоцима је живео светитељ и који господари подигоше ове манастире.

За тим се описује долазак Жигмундов у Тисмену к Никодиму да му излечи кћер од злих духова. Никодим је исту чудом излечио. Ту је светитељ почињио још нека чуда по искушењу Жигмундову, као и оно чудо да је седио на сред ватре (Ч. Мијатовић: Летопис). За тим се спомиње да је због тога Жигмунд примио праву веру, крстио се и добио, као што неки писцу рекоше име Матијаш, ма да у свима повељама стоји име Жигмунд. Али на једној сребрној скрињи, где стоји прет светитељев, насликан је лик његов у сребру са свима чудима његова живота. Над главом Жигмунда стоји на једној таквој сличици име цар Матијаш. Ова скрињица начињена је трошком јерођак. Никодима 1601. г. — Међу тим налази се у ман. Којзи повеља од Матијаша краља угарскога од г. 1473. дакле много доцније после смрти Никодимове.

После одласка Жигмундова постави за игумана оба манастира Агатона (види повељу Мирче сине Рада Негра), и престави се 26. децембрија. Затим се спомињу његова монашка правила.

После много година хтеде један владалац тог краја, чувши за чудотворну моћ светитељевих моштију, да их пренесе у Букреш. Но светитељ одврати га од тога неким чудом. Неки веле, да тај владалац беше један од Басараба (1473. г.), син оснивача колена Басараба (од г. 1433.) Овај први Басараба беше син Дана II. (г. 1424.), који опет беше син Дана I. (1386.), сина Рада Негру. Овај је основао тврђаву Букреш, наиме стари двор владаочев и оданде је владао. Да се овај стари двор називао тврђавом, види се из једне његове крисовуље, у којој стоји да је *град Букреш* дарован Тисмени.

У том јави се св. Никодим једном калуђеру а за тим и игуману, и рекне им да сакрију моште и само један прст његов да остане за целивање. Тако они и учине. Кажипрст са деснице, миро са св. моштију мету у један кондир од коситера; од осталих ствари беше још један оловни крст, који носаше на прсима и одора с којом је прошао кроз огањ, као и еванђеље писано руком словенски врло лепо с великим писменима са златним и већим почетним писменима на белом пергаменту где на крају стоји написано: Сиѣ сѵ҃ѳе ѥ҃ѵаіе написано поѣ Никѡмъ на оу҃гръсцѣ҃ки земли къ лѣ҃то шестъ тогѡ гонима ѿ начала же кытїѧ числимо ѕ҃а и деѣет сътно и гї҃ (6913. = 1405), и штака коју је добио од царигр. патријарха. Све се ово чуваше до год. 1788. до времена игумановања О. Стев. Бистрицеана.

За време ратова с Турци, кад га хтеђоше убити, сакрије све ово у пећину и у Немачку побегне. Када се после примирја повратио, неје ових ствари у пећини више било. После две године дознало се да су нека деца чувајући козе на ове ствари наишла и видећи миро бело као млеко поједу га, а коситер отопе и направе себи оруђе. Остале ствари остале су неповређене до данас.

Временом услед ратова и пустошења, заборави се где су сакривене моште светитељеве до данас и нико за њих ништа неје знао.

Опустошен манастир Тисмена почео се обнављати г. 1520. од Рада Лепог, но када овај умре, то посао 10 г. застаде, док се под сином му Мирчом не довршн 1542. као што је записано на црквеном

ступу, а намалан је под Петром сином Мирчином трошком дворника Неделка и од тада постоји овај храм до данас, а зидови околни су само још једном 1788. од Турака били порушени. . .

За време турских и руских ратова г 1810. дође у Тисмену један српски господар из Кладове по имену Крачун, син господара Јована, обор-кнеза из Поречја и између осталог рече им да се св. Никод. тело осим једног прста десне руке налази у манастиру који се зове патријаршија поред вароши Ипека. Но ово нико не вероваше, држећи да су моћи светитељове сакривене и да се не зна за њих.

Г. 1823. 15. августа о храму манастирском, дође један Србин монах из свете Горе по имену Јаков и рече нам да је у манастиру српском патријаршији видео 4 кивота с моштима, међу којима су у једном св. Никодима мошти и да на кивоту пише словенски и да се спомиње на њем манастир Тисмена.

Затим је ишао сам писац овог житија Стеван Јеромонах у манастир Чернику и ту му је рекао архим. Калиник, да је прошле године дошао у ман један светован свећеник са двојицом световњака да се поклоне и рекоше му нешто што смо већ чули: да су моћи Никод. у Пећи.

Онда већ морадосмо веровати да је тако, но ко их је однео тамо? Стари калуђери причали су ми, да као пре тако и после сакривања моћију много Срба калуђера беше у Тисмени. И да наскоро после сакривања истог беше сав манастир опустошен и сви калуђери побегоше у Србију, калуђери Румуни пак крили су се по врлетима и гудурама околним. Могуће је, као што ми рекоше да су моћи тада од Срба калуђера тајно однети у манастир-патријаршију.

Напокон неколицина од нас, кренемо се у патријаршију, да се уверимо да ли је баш тако и да се поклонимо, но код Новог Пазара девет месеци задрже нас Турци као шпијоне и једва нас пусте на заузимање хришћ. трговаца, али не у Србију него кући. Али у Новом Пазару дознадосмо од поклоника оближњег манаст. Високих Дечана, да је доиста у Пећи светитељ Никодим, да му фали десни кажипрст и да се слави 26. децембра. И морадосмо заиста веровати, јер се све ово слаже.

Но од куда су онамо моћи доспеле, не знадоше. О том смо чули од неких уважених и учених старих Срба, пре него што дођосмо у Србију, наиме, да су заиста Срби калуђери овог манастира однели моћи у патријаршију, али не онда кад су побегли, него другом приликом, први пут због њих је светитељ на чудан начин и морадоше без моћију побећи, други пак пут кад су се вратили и кад опет морадоше због ратова побећи, постили су дуго и молили се и у откривењу добију дозволу и однесу моћи тајно да их околни калуђери не виде у Пећ.

Ове моћи нису могли пећески калуђери једном да покрену с места, кад хтедоше с њима бегати дубље у Босну, него по примљеном откривењу покупе моћи и закопају у једну оближњу раку и по повратку нађу их неповређене и на старо место поставе.

Извјештај

о раду сједнице епарх. конзисторије горњо-карловачке одржане у Плашком, дана 16. новембра 1906. под предсједништвом Његова Високопреосвештенства Господина Епископа Дајецезана *Г. Михаила.*

Присутни су: протопрезвитер Илија Машић из Оточца, протопрезвитер Михаило Стакић из Коренице, јереј Мане Оклобџија из Врела, јереј Милутин Вукелић из Огулина, јереј Владимир Дујић из Срп. Моравица и јереј Гено Вурдеља из Петрова-села-личког, г. г. Гавро Јакшић из Плашког и Миле Љубибратић из Плашког.

Реферише и биљежи ђакон Ис. Б. Пејновић, конз. биљежник.

Изабрани чланови епарх. конзисторије јереј Милутин Вукелић и јереј Гено Вурдеља полажу заклетву на чланство, а писмене се заклетве похрањују међу списе. — Извјештај управе манаст. Гомирја о смрти јеромонаха Дамаскина Продановића узет је с тугом на знање уз усклик „слава му.“ — Извјештај протопрезвитера Стефана Матијевића из Костајнице о смрти јереја

Николе Зеца, пароха у Кукурузарима узет је с тугом на знање уз усклик „слава му;“ породици је изражено саучешће; парохија у Кукурузарима дана је са 1. дец. по н. к. 1906. у узгредну администрацију протопрезвитеру Стеф. Матијевићу. — Јереја Ђуре Косановића, пароха у Дебелом брду, избор за пароха у Мочилима потврђен је; парохија у Дебелом брду дана је са 1. дец. о. г. п. н. к. у администрацију јер. Радивоју Кораћу, адм. пар. у Комињу; парохија у Комињу са истим датумом дана је у узгредну администрацију јереју Миланку Борићу, пароху у Плочи; за примопредају парохија у Дебелом Брду и Комињу одређен је прото М. Стакић из Коренице, а оне у Мочилима прото Ст. Косановић из Плашког; овд. поверенику при избору пароха у Мочилима јереју Владимиру Дујићу из Моравица обређен је трошковник у износу 52 К на рачун црк. општ. у Мочилима — Сви списи у предмету неиздане извјеснице за задругу Цвјетићанин по парох. звању у Висићу уступљени су проти М. Стакићу из Коренице, да наводе кр. кот. области на Удбини о неистанности изјашњења јереја Јов. Милојевића извиђи на лицу места. — Притужба јереја Јосифа Јакшића бивш. протопрезв. капелана у Оточцу, да није добио своје плате за 13 мјесеци, поднесена је кр. зем. влади. — Обавјештено је парох. звање у Јасеници на тамошњу притужбу против званичења опћ. органа на св. Петку, о наредби високе кр. зем. владе од 1. рујна 1893. бр. 37. 984 ex 1893. — Представка јереја Јов. Рајачића из Сења за повишење годишње припомоћи поднесена је вис. сл. Саборском Одбору уз дотачни извјештај с препоруком. — Обавјештено је парох. звање у Петрињи о отпису кр. зем. владе, да се не може поставити једна учитељска снага православне вјере у Сиску. — Обавјештен је јерej Душан Кнежевић у Карловцу, да му је кр. зем. влада поново одбила молбу за повишење сесионалне оштете. — Умољена је кр. земаљ. влада за поправак матица у Средњој гори код Манојла Васте. — Допис епар. Конзисторије у Вршцу о лишењу свешт. чина Николаја Марковића циркулиран је свему свештенству и управи ман. Гомирја. — Упућен је протојерej Мојо Мајсторовић у Грачацу, гдје ће наћи наставни план за вјеронаучно градиво у V. и VI. разреду више пучке школе. — Позвана је црк. општина у Муњави, да надопуни таксу за расипе најгечаја на тамошњу парохију, и да својим путем званичи. — Избор јереја Јов. Рајачића за пароха у Сењу потврђен је; овд. повереniку проти Сави Косановићу одређен је путни трошковник. — Јерej Василије Стојановић није припуштен у кандидацију за пароха у Шушњару него је премјештен на Старог села у Градуси, парохија у Старо село дана је у узгредну администрацију јерejу Павлу Драгићу, пароху у Бдињи, за примопредају тих парохија одређен је за овд. повереника прото Ст. Матијевић. — Поднесак Ане Вујаклије на Славског пољa ради обједе и клевете in puncto правичности овдешње пресуде, којом је ријешен јерej Р. Лапчевић од оптужбе Р. Малобабића и др. и која је осуда потврђена по Митр. Црк. Савјету — уступљен је конз. фускалу на мишљење и предлог. — Јерej Радован Лапчевић, адм. парох. у Славском пољу премјештен је на парохију у Скраду; парохија у Славском пољу дана је у узгредну администрацију јерejу Т. Лукачу, пароху у Вргин Мосту. — Умољена је кр. зем. влада у Загребу, да дозначи са 1. нов. ов. г. п. н. к. сесионалну оштету јерejу Николи Трбојевићу, свет. капелану у Дрежници. — Поднесена је поновна притужба проте И. Машића из Оточца, да није добио 26 мјесеци свог протопрезв. додатка, кр. зем. влади на званичење. — Узет је на знање извјештај проте Н. Ерцеговца о примопредаји парохије у Хајтићу са јереја Алексе Муждеке на јереја Ману Радојчића; позван је ј. Муждека, да изнађе уруџбени записник од 1882—1886. и да га преда парох. звању у Хајтићу; овдешњем повереniку проти Н. Ерцеговцу обређен путни трошковник и то 11 К 40 пот. на рачун ц. о. у Хајтићу, а 5 К на рачун ј. Ал. Муждеке. — Избор јереја Јове Делића за пароха у Доброселу потврђен; овд. повереniку јерejу Петру Мајсторовићу из Доњана (личких) обређен путни трошковник од 10 К на рачун ц. о. у Доброселу. — Јерej Милан Басарић припуштен у кандидацију за пароха у Лучанима; избор одређен, а за овдешњег повереника именован прото Ил. Машић из Оточца. — Поновна молба јереја Н. Радмановића, а. п. у Садиловцу за снижење отплате дуга ц. о. у Сењу није уважена. — Проти М. Стакићу у Кореници обређен је путни трошковник од 25 К 20 пот. на рачун ц. о. у Дебелом брду, што је тамо освећивао цркву. — Саопштено је кр. финанц. равнатељству у Огулину, да награда свештеницима за поједине функције одређена је у нај-

кр. Рескрипту. — Затражени су подаци од парох. звања у Срп. Моравицама, од кад се Моравице називају „српскијем“, уједно ће се за то потражити подаци и у епарх. архиви. — На закључак проф. збора на препарандији у Петрињи, да православни ученици не иду на јутрење кроз зимске мјесеце, поднесен је извјештај образложен вис. кр. зем. влади с тим, да благоизволи тај закључак поништити. — Препоручен је свему свештенству одпис Школ. Савјета о држању Школ. листа у комуналним школама. — Упућен је јерej Ђуро Орлић из Д. Врховина, да ће наћи у „Служб. Гласнику“ од 1891., колико ће сати за црквп. пјеније, а колико за вјеронаук нељељно употребљивати. — Позван је јерej Андр. Зобеница и Јован Милић, да јаве, гдје су исповједне књешке парохије у Кленовцу. — Изјашњење проте М. Стакића у Кореници у предмету становања адм. пар. у Комињу јереја Р. Кораћа на Удбини узето је на знање. — Позван је конз. фискал Dr. Јов. Половина, да ријеши све списе, што се код њега налазе, у што краћем року. — Одговорено је кр. пор. уреду у Карловцу, да игуман Митрофан као настојатељ ман. Гомирја нмаде из манастирске благајне 900 К годишње плате. — Молба јереја Ман. Таталовића из Дрежнице за исплату заостатка сезоналне оштете кроз 16 година, поднесена је кр. зем. влади с овдешњим потребитим извјештајем уз препоруку. — Обавијештена је црквп. о. у Јасенку, за што не расписује натјечај на тамошњу парохију. — Обновљена је наредба о унашању незаконите дјеце у матице. — Извјештена је кр. зем. влада, зашто су тамо поднесене неке матице (дупликати) парохије у Машвин. — Умољена је кр. зем. влада, да се проширн школа у Плавча драги у дворазредну, те је рјешено, да ту школу катихизира капелан плашчански, а 2 разреда школе у Плашком мјесни парох. — Рјешено је 16 бракоразводних предмета. — У овој сједници донесено је 30 различитих рјешења.

Мандатарство

Илариново у Темишвару 1882. године.

Д. Р.

(Свршетак.)

Декрет патријарха Германа, којим је именовао Илариона за свога мандатара у Темишвару, гласио је:

М. 102. ех 1·82

Честитејши Г. Архимандрита!
Нам љубезни!

Поводом болестног стања Германа Јовановића архимандрита св. Ђурђевског и мандатара Нашег у епархији темишварској за благо судисмо, истога архимандрита од звања мандатара решити и Честност Вашу за мандатара Нашег у реченој богохрамивој епархији определити, у ком својству биће дужност Ваша:

Председништво у седницама конзисторијалним и оним епархијског административног и школског одбора држати; дела тамо односећа се по постојећим законитим прописима одправљати дати, а у она, која засецају чисто у архијерејску власт, не упуштати се, но по потреби на Нас обраћати се с мотивираним мнењем Вашим;

настојати даље о точном вођењу односних службених дела, записника, као не мање и о точној експедицији дотичних закључака бригу водити; исто тако

старати се, да нужно сазнање о настојећем народа и клира стању, као и познавање знанствених својстава овог последњег прибавите, и за то нужна расположења учините.

И да не би верни богохраниме епархије те у догађајућим се по слабости људској случајевима из узрока, што састојећа се из пресвитера и мирских лица конзисторија такву врачевати не може, лишење свога архијереја осетили, и у таквим к Нам непосредно прибегавали, или исто посредством конзисторије чинити принуђени били: то настојећим Честности Вашој дајемо власт, да

у случајевима нужде и због краткости времена брачећа се лица од трикратног оглашења диспензирати,

четврти брак без крика и клопота благословити,

шести степен крвног и духовног сродства и пети сватовства у име Наше раз решити можете, имајући друге запрећене степене Нама на увиђење односно на решење подносити, а благослова и разрешења у горе наведеним случајевима

од Вас писменом молбеницом требујући по крајној нужди давати само таквим, који сведочбом надлежнога душепопечитеља могу исказати не само нужду такву, већ и своје у истини христијанског живота поведење.

У случајевима таквима, које суспензију свештеног лица за собом повлаче, можете именем Нашим такво лице под запрећење ставити, и по околностима од свештенослужења и благодејанија одлучити, имајући случајеве такве до знања Нашег приносити.

Односно до сачињења инвентара сврху имања епископата темишварског, тога храњења и вођења и предавања рачуна интеркаларних упућујемо Честност Вашу на постојеће у том погледу највише прописе.

У осталом, ако би у предметима каквим буди што недоумевали, и по томе савета требовали, такве Нам свагда подносити имате ради полученја потребнога напутка.

У Карловцима 8. (20.) Марта 1882.

ГЕРМАН.

Господину Архимандриту Гргетешком

Илариону Руварцу

у Манаст. Гргетег.

У седници Саборског одбора од 28. Јунија 1886. бр. С. О. 1088/524. ех 1886. прочитан је извештај Евгена Думче, члана саб. одб. поднесени на бр. С. О. 955 ех 1886. о ревизији рачуна сврху интеркаларног прихода и расхода епископије темишварске за време од 24. Дец. 1881. до 10. Маја 1882. — —; интеркаларни рачун епископије темишварске за 1882. вођени по г. арх. Илариону Руварцу бившем митр. мандатару као исправан одобрити и у писмохрану ставити с тим, да се приход за цело рачунско време установљава са

2024 фор. 63²/₃ нч.

а расход са 1431 фор. 60 нч.

и по томе сувишак 593 фор. 03²/₃ нч.

и позвати реченог г. архимандрита, да овај вишак у благајну уп. нар. црквфондова унесе, истом г. арх. и бившем мандатару у име награде за његово службовање у својству митр. мандатара дневницу од 4 фор., и по томе за 145 дана свега 580 фор., а у име путног трошка 50 фор., свега 630 фор. одобрити — —

* * *

За време свога бављења у Темишвару, Иларион је и неким својим пријатељима писао писма јадовна.

Овде ћу навести нека што је писао пречасном Г. проти Јовану Бороти, кога је такође Герман гонио, због чега је морао и отићи у Бечеј.

У писму од 17. Марта 1882. рече му:

Многопоштовани Г. прото пријатељу!

Најжалије ми је било, што се нисам могао, или би може бити требао да дође други глагол (овде је Илариона мислио смео, јер у оно се доба јако пазило, ко одлази г. Бороти) при внезапном одласку мом из Срема, састати с вама и казати вам с Богом — и уједно се изјадати пред вама на удес, на усуд, на ђавола и сотону — што ме гурнуше у свет, за који нисам, што ми дадоше мисију, за коју нисам, што ме — но доста је: не ваља се као жена јадати и тужити, већ — трпити и сносити ћутке.

Господин Прото! Свисную бих и од туге и од јеца и од срчбе, кад погледим — ал треба гутати и трпити.

У овај час волио би, Бог зна, како би волио, да сте овде — и сањао сам вас ноћас и то ме је побудило да вам данас пишем — да се бар изјадамо, кад ништа друго неможемо.

И кад вам тако пишем, онда можете знати, како ми је сада овде, како се осећам и како сам расположен.

Но кад немам крила да одлетим и немам куражи да утекнем одавде, онда морам остати овде и испити чашу до дна; морам истрајати не на бранику, но на месту „страданија". Добар сте, па се помолите Богу за бедног, јако бедног Илариона.

Остајем поздрављајући Госпу и чедо ваше, ваш љубећи вас и вазда истинито поштујући вас Иларион.

У писму од 16. Апр. 1882. рече му:

Господин Прото,
Драги Пријатељу!

— — — — — — — — —

Писмо прочитао сам један пут и знам, да сам прочитавши исто био на час умирен и ублажен.

Почитовао сам вас као поштена, смерна и мудра чов ка, ал у писму, коју вам је љубав ваша према мени диктирала, стали сте на висину до које се ја узнети не могу — и срдим се и љутим се на самог себе, што не могу да се асним саветом вашим, што немам у себи те јачине духа, да се узнесем на ту висину, на коју ви стојите.

Не, не, нисам створен да освајам ни градове, ни положаје, ни срца: па кад нисам, што се мучим и што ме муче. Окајани аз человјек! Кто мја избавит?

Од кад сам овде, ја не живим обичним, природним нормалним животом, јер ми је сав живот сановит; укочила се, смрзла се душа у мени, те не ради другог, нити може друго што радити, но само сања — сања и трза се иза сна. А укочила се за то, што нисам у свом елементу, што сам се нашао на месту где ми није место.

Као психолог знаћете, шта је то не бити у свом елементу, знаћете, какве су то муке које онај трпи, који није у свом елементу: то су муке паклене, које се тим већма осећају, што је човек могао простим „нећу“ изкопрцати се, те не доћи на место ово мученија. Други би се брзо навикао и може бити осећао се сретним, али ја се не могу навикнути: ја нисам и не идем у ред амфибија, већ или морам бити у свом елементу, или пропасти.

„Па пропадни, кад ниси за живот!“, може ми се с правом рећи. Нек цео свет, нек сва „лже“ братија моја, па нек и рођена браћа моја тако рекну, и разљућено узвикну, само ви немојте, само се ви сажалите и немојте ме осудити.

Текшо оном кога жале, то знам, па зато и немарим шта ће други рећи о мени, али ми је стало до тога, да једини мој пријатељ, кога сам у Карловци, гди сам постао овакав какав сам, — да ме ви неосудите као малодушна човека.

Светујете ми, да читам Путянина. Е мој добри саветниче! Кад би ја читати могао! Могу да читам овдешње „Local blätter-e“, а ма за озбиљан рад нисам. И тако гине и изчезава духовни живот, а вегетативни јача и расте.

Праштајући се од вас, не могу вам не казати, да би се на ново родио, кад би ви били овде; уз вас би се чини ми се подигао и усправио, јер то ме највише и убија, што немам овде никога, ама баш никога, присуство ваше може колико толико заменити писмо ваше.

Пишите ми дакле и с молбом завршујем, љубећи вас Иларион.

У писму од 21. Априла 1882. рече:

Високопоштовани Господине
и Оче Прото!

Дуго је лежало писмо ваше неотворено предамном; бојао сам се, предосећао сам, да ћу морати с Фарбом, да морам приклонити горду вију „Zur Generalbeichte“. Напослетку сам се окуражио и отворио писмо и премда нисам почео читати с почетка — тек сам писмо прочитао и чисто би вас од радости пољубио, што ме некако принудисте и дадосте прилику да вама бар одкријем, што ми је, шта ме мучи и одашта презам.

Ви сте по годинама и према мени још млад човек, ал вас за тако зрелог у духовном животу држим, да се не стидим пред вама као Духовником своим без сваког цифрања исповедити своју немоћ, казати вам шкрупуле своје, открити вам, са шта сам бедан.

Исповест ће бити кратка, — та ви сте се већ досетили и погодили шта ме мучи.

Ја незнам, да ли сам и вама кад рекао, али знам да сам многим својим пријатељима неким поводом казао, да ја нисам за Епископа. И кад сам год то рекао, било је то речено у највећој збиљи.

Но ником нисам исповедио, нити сам имао повода исповедати, за што се не

осећам способним за Епископа. Вама ћу оче прото казати за што нисам за Епископа у обште, а особито у данашње време и уобште у данашњим околностима. Нисам за Епископа, што немам способности нужне, што ми оскудјевају главна, то јест такова својства, без коих је Епископ најбједније створење. Ја нисам *учителан*, а тиме сам казао све; ја неумем даље заповедати, а ко те не уме, није за Епископа; немам никакве енергије и жилавости; непознајем свет, непрактичан сам, сплетен, шепртља и ужасно једностран и т. д., једном речи такав човек, који абсолутно није за какво Достоиство, а најмање за Епископа. У свести тој свога недостоинства и то не од јучер, већ од десетак година —, нисам ни мислио, нити сам као поштен човек могао мислити на Епископство. Но мислио ја немислио, — ал мисле други. Мисле прво моја браћа и род мој, који као што је наравно желе, да постанем Епископ; мисле моји пријатељи и знанци, који то исто желе; мисле може бити бар двојица међу пр. Епископима, који при свем том, што Глава не мисли — ради би били, да ми припомогну до епископства. Па свима тима казати, пред њима признати, да нисам за Епископа, да си за звање просто и у сваком погледу неспособан! А казати, то морам а то признати морам, ако нећу да згрешим против Духа светог, који би се — ал не, Дух свети и благи не свети се — ал би се на мени осветило, ако би се избезумио и у случају, да на мене жребије падне, примио се службе за коју абсолутно нисам.

Оче и Пријатељу! У животу свом трудио сам се да будем истинит, у колико то у лажљивом овом свету и веку може бити.

Нисам се истицао, нисам се хвалио и хвастао, нисам се издавао за оно, што нисам; само то сам фалио, што пре десет година нисам иступио из овог реда у ком сам, што се нисам са свим повукао у манастир или оставио га па се у свету мучио. Ал и у том ће ме извинити онај, који зна, да ја нисам за свет!

За сада још држи ме надежда, да Глава (Герман) не ће мене ни предложити за Епископа. И то би било најбоље по мене, јер је с најмање срамоте. Али ако Га пријатељи склоне, да и мене предложи — е онда морао бих се или примити, те бити и служити на поругу, на срамоту своју и цркве и уз све то служење трпети паклене муке, или се одрећи признавши, да нисам способан за епископско звање, али тиме опечалити и осрамотити своје и себе општем презору изложити, и сам себи пресуду на моралну смрт подписати.

Презрен и заборављен оћу л' моћи издржати у свету — с чистом свести. Мислио сам дуго и размишљао, па сам дошао до тога, да је ипак најбоље ingenue est fateri; треба бити истинит, а за друго како Бог да.

Сад знате шта ме тишти, шта ме мучи. Као што видите, катастрофа се приближује. Држим вас за свог пријатеља — но после ове исповести, не рачунам на ваше пријатељство, већ мислим да као Духовник можете порадити да не дође до катастрофе — а то би могли учинити, ако би хтели Госп. Епископу Живковићу, који ми је био увек благонаклоњен, наговестити, о моме стању, о мојој резолуцији.

Племенит сте, а мудар сте, а и Господ ће вас умудрити да душу спасете бедном

Илариону.

У писму од 24. Апр. 1882. рече му:

Многопоштовани Пријатељу!

Господин Горњокарловачки биће у Карловци тек 3./15. или 4./16. Маја — пре не.

И ја сам наумио скочити почетком Маја нашег тамо у Срем, и гледаћу — морам гледати да се с вама састанем.

Донде молим вас не спомињите о мени ни с ким.

— — — — — — — — —

Ужасмо ми је овде несносно. Fort! Fort! ма куд!

ваш љубећи вас Иларион.

У Писму од 28. Апр. 1882. рече му:

Многопоштовани Пријатељу!

Мишљах у писму вашем од 23. Апр. нађи милости и утехе и хљеба од живота, а ви ми посласте камење од аргументација, које сам и сам дуго дробио и које желудац мој никада — никад сварити не може. Зашто ми за име Божје не помогосте, да се из процепа, у који сам запао, извучем са што мање своје срамоте? Зашто ме отуристе, а тим ме принуђавате да сам auf eigene Faust радим.

Нећу да вас вређам ал морам вам казати, да по себи судите о мени, али је између вас и мене грдна разлика. Но то је теоретско питиње, а мени је стало до живота, до спасенија. Не остављајте ме, ако Бога знате, јер ја незнам, на коју страну да се окренем, незнам шта да радим: тако сам неук, невешт и сметен.

Чим Г. Епископ Горњокарловачки (Теофан) тамо приспе, поведите реч о мени, кажите му што сам писао и исповедно и реците му, да га на коленима молим, да ми каже шта да радим.

Опростите ми, Господине, што вам досађујем.

Сам би искочио из коже што сам дочекао, да морам због себе бити другом на досади. Док сам још при чистој свести — морам се, ако ништа друго, а оно бар копрцати, да се не заклопи надамном свод.

Господине и Пријатељу! Ја нисам комендијаш, нити афектираш, већ сам са свим просто чељаде, те вас молим, да ми верујете, буквално верујете. И зашто да ми не верујете?

Будите милосрдни, као што је отац наш на небу милосрдан. Нећу он од нас жртви, већ да смо милостиви према бедном. А да сам бедан довољни је доказ ово писмо.

Љубећи вас остајем ваш

Иларион.

* По жељи Илариновој, епископ Теофан израдио је код Германа, да га није ни ставио у кандидацију, него ори проте. Уред.

* * *

Из свега овде наведеног, јасно се види, да је Иларион још 1882. био са собом на чисто, да не ће да буде епископ, јер је сматрао себе за недораслог за то високо звање.

И кад се ово зна, онда је јасно, да је он 1886. пошто је већ био изабран и потврђен за вршачког епископа, те поднео оставку на избору, није то учинио због тобожњег реверса, што се од њега искало да га потпише пре свога посвећења.

Ну, о овоме ће бити још говора.

ЛИСТАК.

Вести.

Смерно питање. Кад наша г. г. радикали код свију јавних родењака, виде неке пригоде и нечисте рачуне, и сваког, ко није њихов партизан сумњиче, и ако и они и њихове многе присталице имају највећих пригода и не радо дају рачуна јавнога о ономе, о чему треба да дају; нека нам је дозвољено ставити молбу на г. ревизора: будите тако добри, те известите јавност о томе, код којих је новчаних завода (штедионица) уложено фондовских новаца по извештају за 1905. 2,439.533·38 кр., колико је у ком уложено, и да л' Ви водите евиденцију о њиховом стању, односно како стоји са њиховим основним капиталом и резервним фондом, те према томе упозоравате неродавце, колике се ком може дати улога?

На ово питање молимо што скорајег одговора, јер како има уложено у штедионице и 254.833·98 кр. ва свештеничко удовичко-пировинског фонда; то ћемо бити принуђени обратити се на друго место, које ће нам жељу — не нашу личну, него многих истакнутих пријатеља нар. фондова — и испунити.

Чисти рачуни, дуга љубав!

На среду дакле са исказом!

Уредник: **Димитрије Руварац**, протојереј.

ЗВАНИЧНИ ОГЛАСИ.

Број Е. К. 681. ех 1906. 1—2, 10

ЕДИКАТ.

Овим се обавештава *Вајо Хинић* из *Залужнице* сада непознатог боравишта, да је његова

жена *Бика* покренула против истог бракоразводну парницу код ове Епархијске Конзисторије, па се позива, да се у року од 90 дана, рачунајући од дана првог уврштења овог едикта у „Српском Сиону“ пријави овој власти или лично или вјеродостојно писмено или преко свога на законит начин опуномоћеног заступника, јер ће се иначе речена парница и без њега и на његову штету окончати.

Из сједнице Епарх. Конзисторије, држане у Плашком, 16. новембра 1906.

Предсједништво.

Број 112 ex 1907./К. вав. 96 и 112. 1—3, 11

СТЕЧАЈ.

Исписује се на парохије у *Врмданцима* III. разреда и у *Српској Капели* IV. разреда са роком до 1. (14.) априла 1907.

Молитељи имају своје прописно обложене молбене надлежним путем потписаној конзисторији до стављеног рока поднијета.

Из сједнице прав. срп. епархијске конзисторије у Пакрацу 20. фебруара (5. марта) 1907. држане.

Предсједништво.

Број 73 ex 1907./К. з. 125. 1—3, 12

ЕДИКТ

На бракоразводну тужбу *Милана Вукашиновића* из *Беловара*, против супруге му *Јулке Вукашиновић* из *Беловара*, сада непозната боравишта, наводно негдје у Америци, овим се Јулка Вукашиновић позива, да у року од 90 дана, рачунајући од првог уврштења овог едикта, овој конзисторији мјесто пребивалишта свога пријави, јер ће се у противном случају без њезиног судјеловања бракоразводна парница са именованим заступником водити и довршати.

Из сједнице прав. срп. епарх. конзисторије у Пакрацу, 20. фебруара (5. марта) 1907. год. држане.

Предсједништво.

Ad бр. К. 139. ex 1907. 1—3, 13

ЕДИКТ

Овим се за *Лепосаву* несталом супругом *Николе Адњаревића* из *Руме* расписује едикт у бракоразводној парници с позивом, да поменута Лепосава има у року од 90 дана рачунајући од првог уврштења овог едикта овој конзисторији или лично предстати или место свога боравишта пријавити, јер ће се иначе ова парница и без њега продужити и довршити.

Архид. конзисторија, у Карловцима 1. (14.) марта 1907. г.

Предсједништво.

Ad бр. К. 149. ex 1907. 1—4, 14

ЕДИКТ.

Овим се за *Круном* несталом супругом *Живана Стефановића* из Батајнице расписује едикт у бракоразводној парници с позивом да речена супруга Круна има у року од 90 дана рачунајући од првог уврштења овог едикта овој конзисторији или лично предстати или место свога боравишта пријавити, јер ће се у противном случају ова брачна парница и без ње продужити и довршати.

Архид. конзисторија, у Карловцима 1. (14.) марта 1907. г.

Предсједништво.

Ad бр. К. 1490 ex 1906. 1—3, 15

ЕДИКТ.

На бракоразводну молбу *Младена Павловића* из Вел. Радинаца, против супруге му *Марије* рођ. *Матић*, сада непознатог боравишта, овим се за несталом супругом Маријом едикт расписује с тим, да супруга Марија у року од 90 дана, од дана првог уврштења едикта овог рачунајући, има овој конзисторији лично предстати или место свога боравишта пријавити, пошто ће иначе ова парница и без ње продужити се и довршати.

Архид. конзисторија, у Карловцима 1. (14.) марта 1907. г.

Предсједништво.

Ad бр. К. 92. ex 1907. 1—3, 16

ЕДИКТ.

Услед бракоразводне молбе *Даринке Шајић* рођ. Новаковић, сада у Ашањи, против супруга јој *Радована* из Угриноваца, сада непознатог боравишта, овим се расписује едикт с тим, да супруг Радован у року од 90 дана рачунајући од дана првог уврштења овог едикта, има овој конзисторији лично предстати или место свога пребивања пријавити, јер ће се иначе ова брачна парница и без њега продужити и довршати.

Архид. конзисторија у Карловцима 1. (14.) марта 1907. г.

Предсједништво.

Ad бр. К. 181 ex 1907. 1—3, 17

ЕДИКТ.

На бракоразводну молбу *Стевана Јевтића* из Лединаца, сад у Прњ. Врднику, против супруге му *Јулке* рођ. *Петровић* сад непознатог боравишта овим се едикт расписује с тим позивом, да речена супруга у року од 90 дана, од дана првог увртења едикта овог рачунајући, има овој конзисторији лично предстати или место свога садашњег боравишта пријавати, јер ће се у противном случају ова парница и без ње продужити и довршити.

Архид. конзисторија, у Карловцима 1. (14.) марта 1807. г.

Председништво.

Ad бр. К. 189. ex 1907. 1—3, 18

ЕДИКТ.

Услед бракоразводне молбе *Стевана Пулевића* из Ст. Бановаца на Дунаву, против супруге му *Марије пре удове Анастасијевић*, сада непознатог боравишта, овим се едикт расписује с позивом, да супруга Марија у року од 90 дана, од дана првог увртења едикта овог рачунајући, има овој конзисторији лично предстати или место садашњег свог пребивања пријавити, јер ће се иначе ова брачна парница и без ње продужити и довршити.

Архид. конзисторија у Карловцима 1. (14.) марта 1907. г.

Председништво.

ДРУГИ ОГЛАСИ

ЗВОНОЛИВНИЦА И ФАБРИКА
ГВОЗДЕНИХ КОЗА ЗА ЗВОНА
АНТОНА НОВОТНИЈА
У ТЕМИШВАРУ, ФАБРИЦИ

препоручује се — са гаранцијом на више година — за израду нових звона и за преливање пукнутих звона у овакој величини, као и за целокупно хармонично удешено звоњење, провиђено са кругом од кованог гвожђа, тако удешеном, да се звона по вољи и лако могу кретати, ако би се на једном месту излупало, чиме се звона сачувају да не пукну.

Особито препоручујем

од мене изнађена и много пута одликована

са отвореним одушцима провиђена звона,

која су у горњем делу — као виолина — са отвором у виду фигуре ζ провиђена као имају дуготрајнији, снажнији и дубљи звук, него звона по старој системи прављена, тако да се овако једно патентирано звоно од 327 килограма изједначује са звуком других по старој системи ливених звона од 461 килограма.

Даље препоручујем **козе за звона** од кованог гвожђа, у торњу слободно стојеће; **звона или шоље за сатове од метала; прављење старих звона са крупама од кованога гвожђа.** —

9—52 4. Илустровани ценовници и прорачуни трошка бесплатно и франко.

На миленарској земаљској изложби у Будимпешти 1896. награђена са великом миленарском медаљом.

„Српски Сион" излази свако недеље на једном целом табаку. Цена му је: За Аустро-Угарску, Босну и Херцеговину на годину 8 круна, на по године 4 круне, а на четврт године 2 круне. За стране земље, на годину 10 круна. Појединн бројеви 20 филира.

Претплата, огласи, стечајеви и рекламације у року од 15 дана шаљу се Администрацији а остала рукописи уредништву „Српског Сиона" у Карловце. За огласе, објаве и стечајеве плаћа се 10 филира од једног реда ситних слова. — Неплаћена писма се не примају. — Рукописи се не враћају.

Све спорове овога листа у ствари претплате или других потраживања решава котарски односно општински суд у Карловцима.

Издање и штампа: Српске Манастирске Штампарије у Ср. Карловцима. 156. 1907.

СРПСКИ СИОН

Год. XVII. Број 10.

ЗВАНИЧАН ЛИСТ ПРАВОСЛАВНОГ СРПСКОГ АРХИЈЕРЕЈСКОГ СИНОДА МИТРОПОЛИЈЕ КАРЛОВАЧКЕ ЗА ДУХОВНЕ, ЦРКВЕНЕ И ЈЕРАРХИЈСКЕ СТВАРИ.

У Ср. Карловцима у недељу 11. марта 1907.

Срби у Сењу 1792. године.

Септембра је п. г. тражио у епархијској архиви у Плашком неке податке г. Др. Васо Ђерић, професор универзитета у Београду, и дозволом Високопреосвећеног Господина Епископа Михаила Грујића радио је у архиви неких пет дана.

Ја сам г. Ђерићу као свом бившем професору стајао на услузи, колико сам могао, јер сам већ од прије прелистао списе у архиви од 1783.—1810. и некоје ствари за себе забиљежио.

Прегледајући нашао је г. Ђерић један документат, којега ће ову прилику препису саопћити. Г. Ђерић зажалио је, што нема уза се апарата, да тај документат фотографише, јер би му добро дошао за надопуну његовог дјела „О српском имену у западним крајевима“. Ја сам обећао г. Ђерићу, да ћу му тај документат, ако буде могуће, послати, да га фотографише.

Пошто ми је пак једном Високопреосвећени Господин Епископ Михаило благоизволио причати, како је имао жалосно искуство са неким важним документима из епарх. архиве, које је однио покојни прото Мане Грбић и које никако није могао добити натраг послије Грбићеве смрти и који су дакле на тај начин пропали; то се нијесам ни усудио, да Високопреосвећеног Госп. Епископа замолим, да тај документат г. Ђерићу пошаљем на фотографисање.

Но како г. Ђерић сваке године иде кући својој у Кореницу; то ће сигурно понијети са собом апарат и тај документат фотографисати.

Тај документат није нигдје одштампан, колико ми је познато, а не спомиње га ни покојни Мане Грбић у „Карловачком владичанству“. — Спомињем, да је препис тога документа однио са собом г. Ђерић.

Читајући извјештаје о сједницама земаљског сабора у Загребу, гдје „франковци“ све документе, у којима се спомиње српско име, проглашују фалзификатима; то ми је пао на памет овај документат, који се тиче мјеста гдје су франковци врло јаки, и гдје је још нешто, — мало не рече, — фабрика франковачких попова.

Документат је латинацом писан и у њему се добро истиче српство, премда је написан 32 године прије „оснивања српства“ у овијем крајевима епископа Лукијана Мушицкога.

Свакако би добро било, да се овај

документат фотографише, а врло је добро сачуван.

Тај документат гласи:

Preosvehsteneihsemu Islovesneihsemu Gospodinu, Gdinu nam oczu I arhipastiriu Episkupu Genadio Dimovich czdravstvuite na mnogaia Letta.

Sada vama obeznanimo Preosvehsteni Gospodin kakose ovdi uovome gradu nalaczimo i nahsu czerkvu imamo i takonam Stoi czatvorena mnogo vremena tako niesmo moguchij derxatij ednoga Svehstenika koi gleda na mnogo plache szahsto est nas malo ovdij koi se nalaczimo ito neima Stabelite tri kuche adrugo esmo sve prisalczi koi Stoimo Sbutigom i velika nama dolaczi Sramota od taliana czahstonas ima ovdi i *Serbalia* i greka Svaki nas svehstenik nemoxe rediti koi neczna i grechki i *Serbski* prosimo poniczno preosvehsteni Gospodin Sada ednoga redovnika pocznaiemo koi se Sada n czadru more nas pohsteno sluxitij koi negleda na veliku plachu poimenu Dimitrio Vladislavich esmo snime kontenty i Snihovom dobrom milohschom i dopuhsteniem Svetom desniczom czahsto oche nama dochi Snihovim blagoslovom kako moremo obastaty daga pohsteno plachamo i prosimo poniczno i czelivamo Svetu Desniczu da pohsaliu presvietli pechat i pismo daga chas prie dobiemo ovie velikie Praczника danam nestoi czerkva czatvorena danas nebude sramota od latina ako est nas imalo danam budet pastir i mi vahse ovcze.

n Segniu na 10. Aprilla 1792.

Geralamo (даље непрочитљиво)
Миќо (?) Ристивоевиќ (?)
Sava Skenhsich (Печат.)
Attanasio Costantino.

На печату (од црвеног воска) је и икона добра и јасна Успеније Пресвете Богородице и година 1790. Натпис око лика не даде се прочитати него само ово: ОРѲДО . . . . ЕК . . . В . . А . . Т . S ✠N . . . .

Тешко да је сачуван тај печатњак у Сењу.

Ио. Ђ. Пејновић.

Неприлике

Лукијана Мушицкога у Плашком.*

Д. Р.

(Продужење.)

Прошле године у „Српском сиону“ навелисмо поднете денунцијације у Беч против администратора горњо-карловачког владичаства архимандрита Лукијана Мушицког.

Навелисмо и његове одговоре на њих, као и одговор гемирског арх. Јосифа Рајачића на оптужбу Мушицкову.

А навелисмо и мњење истражне комисије арх. Стевана Станковића и генерала барона Вајдера, како о поменутим денунцијацијама, тако исто и о одговорима Мушицковим и Рајачићевим.

Сад ћемо још да наведемо изакулисне радње у тој ствари, како би цела ствар што јаснији облик добила, а подједно и како би се што праведнија оцена и пресуда могла донети и створити.

Пре свога одласка у Плашки, добио је архимандрит Стеван Станковић следеће писмо из Карловаца.

Пречестњејши Г. Архимандрит
мње особено високопочитаеми!

В сојуз писанија Јего високопревосходителства нашего милостивјејшаго Г. Арх. и Митрополита на вашу Пречестност под днешним в предмеђе денунцијации њекија противу Г. Архимандрита и администратора Карлштатскија Епархии от вашеја Пречестности, изљедоватиса имућија, чест имјеју Пречестности вашеј на високое повељење Јего Превосходителства објавити, да би, поелику јешче прежњаја њекаја тужба противу тогоже Г. Администратора всевисочајшему мјесту сотворенаја 4. Маја т. љ. в Премишље от Г. Фелдмаршалајтнанта Станисављевича изљедована бје, Пречестност ваша пут ваш в Плашки на Загреб взјали, како би от сего Г. фил. извјеститисја могли, јест ли негли какови тужбени пункт в сеј от вашеја Пречестности изљедоватиса имућеј денунцијации находјашчисја и тамо изложен бил; и что во смотрении таковаго освидјетелствовалосја, и о иних, јаже в приврјении изљедованију подлежашчија денунцијации

* Види бр. 25. пр. г.

Пречестности вашеј за најаснение служити могут.

Прочеје — — — —

Б Карловце 20. Септ. 1826.

покорьејши слуга
Пантелеимон Живковић
АЕМ. Протодиакон.

Осим Стратимировићева писма Мушицком у коме га је известио о изасланицима истражне комисије, написао је он следеће писмо и то својеручно арх. Станковићу, у ком му препоручује, како да се држи и како да поступа.

Исто гласи:

Во первих јеже вами аки на ухо сказати имам јест: да *терпјенија* имате с тим — аки забуњеним, и себе помоћни неумејућијим — человјеком, и да јего вашим тихим и мудрим совјетом наставите, да 1.) што има отговарати кратко, обаче полно, и тако само оно (а не коешта друго) и постојно отговорит, како пред очеса дикастерии и самаго Јего Величества, јего отговор человјека свјашченика и замјењајућчаго место Епископа достоин показати се может 2) скажите јему да поступаја по тужбам противу свјашченикох тако мудро, скромно и духовно поступает, да отуд нераждаетсја горшиј соблазн, и да будет више учителен а не наказателен. 3.) Ако би и дознати могао, да имат окружујућчих јего навјетчиков и завистников, а негли и самих врагов и денунцијантов, он да и невнимает на то, но творја себе о сих совјем невјеждии, да кротко и противу всјакаго учтиво да поступает, научивсја мудрости от самих тих своих јему непријателеј. 4.) Не токмо в сих двух вами преданих на наслеђование и исполнение предметах, но и во всјех прочих јаже негли — о зданиах, о консисториалном поведении, о церкви, о поведении јего с клиром и пр. и пр. усмотрили будете да он непоходит путем добрим и благосљедственим, в них братски јего упутите и аки убједите да иначе поступает.

С таковим истим духовнојү сердца љубовију разположенијем и нашего посланија уважением одушевлени сушче скажите, и клиру тому противо војујућчему, да неводјатсја страстију невјежд и простољудии, и да неподадут повода против их мислити, ако би власти своеја законија били противоборци.

Једном речи, аштче возможно јест умирити умирите, или паче аштче и трудно јест умирити потрудите се да умирите, и јего ко мудрому поведенију, а те људе ко точному потчињенију власти приведете.

Скажите им всјакому и всјем да промишљат в каковом нештастии св. наша православна церков уже находитсја, и како би они своим страстољубивим поступком нештастие јеја приумножили!! и проч.

В прочем знајте то, да се отсјуду вами на кажди случај наставление дати не может. Ја те људе знам, обаче не всјех, а тамо био нисам никад, сљедователно прјамо персон и мјест и предметов пристојно поступајте, зашчишчајућче верховнија власти намеренија. Тако и паметно будет, и добра сљедствија возимат ваше дјело.

Мислим нетреба вас опоменути да ово писмо в тајне содержите, или паче по прочтении подерете".

Кад је арх. Мушицки чуо, да арх. Станковић долази на истрагу, писао му је ово писмо:

Пречестњејши Г. Архимандрит и мње високопочитаеми!

Јего Високопревосходителство наш милостивјејши Госп. Арх. и Митр. изволил мње под 20. Септ. т. љ. открити, јако Пр. ваша от јего Високопревосходителства в стечении с Г. бароном Вајдером, генерал мајором и Бригадиром в Карлштадтје, за наслеђование поднесенија противу мене у всевисочајшаго мјеста денунцијации определени јесте.

Достовјерно уразумјех от официрох, јако Г. Генерал Вајдер јавно сказал, јако он на сие дјело с концем т. м. по рим. пријти сјемо никакоже возможет, зањат сиј ревизиеју слунскија регименти. О сем увједомљаја Пр. вашу, прилагају далше желание мое, да бисте пришествие ваше сјемо, смислившше добрија извјети, отложили до 13. Нов. по рим., либо до 1. по нашему, ово на ближајших, мње полезних причин, овоже по тому, да би до онаго времене Налог от Јего Високопревосходителства, на прошение мое под днешнам посланое, Пр. вашеј о том присјети, могл, јеже в м. Гомирии наслеђование о цјелом состојании јего сотворити. Вјеђење сего преполезно будет Јего Високопревосходителству.

Прочее — — — —

В Плашком 5. Окт. 1826.

Лукиан Мушицки
Арх. и Админ.

П. т. Дођите на квартир Роксандичу. Ја ћу овом писати.

У истом смислу писао му је и ово писмо:

Пречестьејши — — — —

В самују сију минуту получих послание ваше од 4. Окт. т. љ. Благодарју вам за сообщаемое. Надјејуся, јако и ви мое писание о томже предметје уже доселе получисте. В сојаје онаго, паки вас братски прошу, јеже предлежащчи вам пут тако предпријати, како да с концем токмо сего мјесјаца или 1. грјадушчаго по нашему в Карлштадт придете. Смјело пут ваш до онога дне отложити можете Ви ничего не губите, за же добивају много. Qui habet tempus, habet vitam.

Пречестности — — — —

В Плашком 12. Окт. 1826.

Л. Мушицки
Арх. и Адмн.

Чувши Мушицки, да је арх. Станковић стигао у Карлштат, писао му је ово писмо:

Пречестьејши — — —

Услишав јешче в прешедшиј вторник, јако на један ден прежде в Карлштадт придосте, и в тоже вторник сјемо придете, ожидах до сего часа (в ношч уже пишу) и вас и генерала. Не знајући причини закоснења. Негли генерал, зањат сиј дјели, не может поћи, а вас из политики неотпушчает от себе.

Или негли читасте совокупно foraginem тужеб и денунцијации противу мене и Deutri puncta дјелаете. Која ни причина јест, много полозахсја между тјем закоснением чашим. Дал би Бог, да бе вас писмо мое, јеже вам на ваше од 4. текушчаго мјца под 12. тогоже писах, дома застало било! — Писах, да бисте пришествие ваше до 1. Ноем. по нашему отложили. О томже писах и Јего впр. нашему Г. Арх. и Митр. Негли градушчеју почтају получити и ви и ја от Него послание. Ашче вам можно и више, отложите јешче кои ден пришествие ваше сјемо. Боже мој, видите паки моју судбу. Драгаго пријатеља, јегоже давно не видјех, ниње приближившагосја не желају јешче за кои ден видјети. Послаников моих ожидају из Трјеста, Јоана Диаковича, пароха карлштадтскаго и клирикалног учитеља. Пришедше негли принесут ми помошч. Пождите убо јешче мало, ашче возможно јест. Мнози восташа на мја; један их предводит, лукавјејши и злобњејши в нашем Родје. Цјел јего јест конечно низверженије и посрамленије мое. С ним мнози војују. Аз сам јесм, и јешче уповају, јако и мој видов ден осванет. Но помошчи требују. Из побједи моеја многа би побједа пришла Јерархии сербстеј. Аз стремљуся противу врага моего, а не противу оруђија јего, несмислених људеј, наћутих за убиство. Ови, по малом стјесненији, откривају проја своего. О том настојте. И цар и народ да увиђат пагубна стјесненија Јерархии, и упованија на царское наименование во епископа.

Да казнитеља браћоубица — да казнитеља стремјашчиса противу Јерархии, противу свободи церкве.

Но он — супостат мој — уловил јест (достовјерно ми јест) за пријатеља себје Г. Генерала помоћнују обриста Рукавини.

Изволите бити внимателни на то. Негли увјеритеса о томже. Легко он маневровати будет противу мене. Ви же маневрујте да виновник комплота изидет на свјет.

Возвјерају вам прилоги под ./· 1. 2. 3. 4. 5. — За овостечение наше в сеј хитрој војне противу мене сиј послужат вам. Изволите их в тајности прочести, таже добро сохранивше принести со собоју сјемо. Вјачески настојте, да виновник толикаго мјатежа откриетса. Срамота би била, да подљејши људие борјатса со Јерархиеју. Изволите ми послати реверс или паче гесерisse о посилаемих. Јавите ми, будет ли обшчија инквизиции предмегом и тужба намјестника Милоевича. За сего ожидају от високија Генерал-Команди њеких пајасненији, датиса имушчих от регименти огулинскија и личкија. Прошу вас, споспјешествујте к побједје моеј над бесчеловјечним непријателем. Знаете јелика страждах. Сојузников имеју: истину, правду, заслуги за клир и народ, неимушчија умрети, дондеже епархиа сија пребудет, и свидјетелства љечареј о нарушеном здрављи.

Моју, јавите ми, будет ли наследование счетов моих. Не рад јесм, да ови наследиваеми за ниње будут. Мало поздјее возмогу поднести Јего вск. нашему милостивјејшему Господину.

С високопочитанием — — —

В Плашком 23. Окт. 1826.

покорњејши слуга
Л. Мушицки Арх. и Адм.

4. Нов. 1726. писао је митрополит Стратимировић арх. Станковићу ово писмо:

Честньејши Архимандрит Нам љубезни!

В дополнение отвјета под 1. т. м. и љета на оба приватна писанија ваша нијеем јешче приложити, јако кромје крајњаго негодованија Нашего о оних в циркуларје администратора карлштатскаго обретземих пораженијах Нам јешче весма дивно јест, да он толико љет у Нас и при подручном Нам консисторијумје бивши, толь неразумно поступает.

Он мислит, јако творемија противу него тужби, тамошним заведением клирикалним опровергнет. Скажите обаче јему, јако всјак вопрос свој отвјет имјеет, да колико ни похвали заслужавало би заведение клирическое, ничим меньше по слову свјашченаго писанија јединое творити, а другое не пренебрегати подобает, да сљедствено старајасја он о изображени клира, равним начином стараетсја наглост своју воздержавати, подчиненија духом кротости управљати и в толь разних отношенијах своих о благоразумном поведении пепчисја, на сљедствија всјакаго своего слова и дјела всегда ваираја.

Честност ваша за времја битија вашего возимјеете прилику негли и болшаја услишати примјетити же. Не пошчадите убо труда сицеваја искрено јему отерити, и упутствование ко общчему и јего собственому благу клоњашчеесја благожелателње подати.

Прочее — — —

В Карловце 4. Ноем. 1826.

благохотњејши
Стефан от Стратимирович с. р.

Ово је митрополит својеручно написао:

Овде је потребно имати не токмо терпјенне но и њекое внимание на слабости, јеже их не раздражити но паче разумом и благостнју умертвити. Сие ја вами препоручују не да би ви сами имали јеже имате, но паче да би и тим таме сердечно внушили и труд вами подали таковое им точно вњедрити: много может братство љубовнју посјешествуемо.

13. Јануара 1827. писао је арх. Мушицки арх. Станковићу ово писмо:

Пречестњејши Господине!

Станте с цитиром! Ево одговор на три последња пункта. Нисам никоим начином преће могао.

Да знате све незгоде мое! Један дан преће би курир дошао, да је време допустило.

За Милоевича свршуем.

Ви ћете велику ползу Јерархии сербској учинити, ако мое Ansichten узмете у Hauptbericht-y.

Епархка је вдова. Епископ треба. Рајачић не ште ни от Цара ни от Синода, но оће преко мјатежа, бунта; све, што му је на путу, оће да сатре. Дајте ми само његово оправдание, па ћу и ја и вама у садашњем положају и Сербској Јерархии материала на руке дати, која могу полезњејши Entscheidung учинити за све вдове епархке. Немојте ништо допустити да ми се отрече. Шкодили бисте не мени само, но и Јерархии. А мени је тако нуждно све оно, да би сам морао рекурирати.

Јавите што, што би ми полезно бити могло. Ej да ми је овде Врабјац. Били с зама могао доћи? Онога шпокљана још нема. Весма би добро било, да с вама Растића доведете да гдјешто дополните, што треба по том другом отговору мом. Она троица да у очи протодиакону кажу оне оселске блевотине. И паки говорим и молим онај Ansicht у берихт узмите. Може бити ја ћу писмено молити. А командирендер ће доиста учинити. Облагородите ову тужбу на моју страну, и на ползу и побједу Јерархие. Мени је ова борба видов дан. Мој комплимент и поздрав Г. Генералу.

Л. Мушицки.

Митрополит Стратимировић, писао је арх. Станковићу својеручно ово писмо:

Отче Архимандрите!

Всја ваша писанија исправно примих, и хотја вам неотписујy, — ви ничим меньше увјерени будите, јако мње драго јест что мја от времене на времја о тамошних дјел увједомљаете.

Не само за костајнички но и за лички протопопијат буди вам равњеве препоручено, да и тојже тјемже случаем дополнен будет. Јер сам вами и ex officio написал, но за ниње њест онаго дома кои тују коресподенцију водит.

Јеже касаетсја инквизиции подлежашчаго дјела, ничего инаго от сјуду писати вам не могу, развје то: да онај који тому толикому

закоснењу причина јест, пред Господем Богом строго отговарати будет. Что чрез то от 10 љет ожидаемаја всеја церкве битност аки в бједу положена ожидати имат. Затим ниње всјех епархиј рјешение чает аки Бога спасајушчаго. Нехошчет Јего величество резолуцију своју дотоље издати, донележе всја таковаја доношенија насљедована небудут.

Препоручајући вас милости Божиеј
у Карловци 13. Јан. 1827.

Стефан Стратимировић с. р.

Арх. гомирски Рајачић, писао је арх. Станковићу ово писмо:

Пречестљејши Г. Архимандрит
мње високопочитаеми!

По налогу Вашему от 20. с. м. чест имјеју от Братства моего два старца Јеромонаха Теофила Гербича и Герасима Мамулу, в лице високија комисиј послати, и тјех Пр. Вашеј скораго ради отпуста усердно препоручити. Средствием тјех же присилају Вам онаја писанија с преписи их in duplo; а оно малое, јежке чли јесте, в преписје моим подписом утвержденом, во особ. Оригинал онеј за иногда сам Јего Ваше Прев. испучу. Будите о том увјерени.

За покровение мое противу нападенији будушчих от страни Г. Арх. Мушицкаго ајело нуждни ми сут оригинали ађе приложених приватних и службених јего писанији. Сего ради прошу Пр. Вашу, да ми високаја комисија таковија всјачески возвратит. Ваше Пр. доволно искусисте јарост мужа онаго; ниже аз держати могу, да он когда нибуд лук своју паки противу мене не напрјагнет; и того ради потребно ми јест предосторожну бити.

В прочем — — — —

В мон. Гомирју 23. Јан. 1827.

покорни слуга
Јосиф Рајачић Арх.

Арх. Мушицки је писао 23. Јан. 1827. арх. Станковићу ово писмо:

Пречестљејши — — —

Пријмите отговор на тужбу Милосавича. В том говорју, јако от страни консисторијума мњење о наказанији јего милостивјејшему Г. Арх. и Митр. поднесу. Безсумњено и ви таковое поднесете. Отуду легчое Јего всх. судити возможет. Препоручајући, да бисте невини поступак мој пријамо сего свјашченика во свјетлост положити дали. О Дошење и Драганичје извјешчение посљу.

Препоручајући всјачески и молју, да би поне писанија моја, Рајачичем употребленаја, мње сообшчена била. Никогда јешче писанија моја приватнаја не изложена бишта општему арјенију и сужденију. Избавите мја от неспокојства, происходјашчаго отуду.

А негли и другу полжу из них за себе обрјашчу. Контракт Милосавича токмо во једној копији и убо под особим знаком ./. посилају. Негли доволно бити обрјашчете послати јего токмо Јего Ексцеленцији Г. Арх. и Митр.

Посплају она три граничара, Николаја и Јосифа Тербоевича и Раду Докмановича, сказати могушча блевотини, глаголанија протођиаконом противу мене. Всјачески препоручају, јеже присјагоју обложити их, и по тому, что соочитиџа не могут. Настојте, да чрез посљедиее Г. Генерал присјагу дозволит.

О оном случаи школском не чините никакова протокола. Случај бо неисљедован и потому недостаточен јест. Они сандук гробни непрестано ми пред очеси стоит, с треми надесјатију свјашчами окрест себе. Занимает мја ајело: сердце и дух возмушчает јешче. Жал ми јест не токмо мене самага ради, но и вашего взајмнаго пријателства ради. Востану аз из сандука онаго, но занимати мја будет скорбно мисл о виновнице содјелавшем они, кол би рад бил аз, да ми мисл она мучезнет на вјеки. Аште и вам тако годитсја, разрушите сандук они.

Будисављевић, Дошен, Диаковић, Лапчевић изгладнша имена своја отонуду. Протопресвитер кирински не подписа своего имене. Вилићски оста водеју привржен мње, аште и изгладњ имене своего. Из 17 членов конс. 11 сут ми привержени, а без оних 6 бити могу: ниже аз им лучше благовителен јесм. Времја и оних покорит. Wohlan! тако јест в мирје. Оно гноти сеаутом, значи: kenne dich selbst. Вијестите сеј превод онамо, аможе надлежит.

Мое високопочитание засвидјетелствујте Г. Генералу и поздрав испучите Г. Г. Растичу и Кушеницу.

С високопочитанием — — — —

В Плашком 23. Јан. 1827.

покорњејши слуга
Л. Мушицки Арх.

(Продужиће се).

Извештај

о раду епарх. конзисторије вршачке у седници од 6. (19.) фебруара 1907. године.

Разведен је брак између Љ. Б. и Е. Ђ. из Ујме., те ће сви списи са пресудом приказани бата по истеку рока за призив митр. црквеном Савету. — Узето је на знање изјашњење ј. В. О. пароха из Мраморка на пријаве тамошњег потпредседника. — Послани су кр. ср. суду у Перлезу тражени списи, који се односе на жалбу Д. Р. против ј. Л. Ј. из Сакула. — Узето је на знање, да је председништво удовољено молби друштва „Привредника“ из Загреба да му се пошље списак овоепарх. свештенства са означењем места му службе и посл. поште.* — Расписан је на молбу црквене општине у Дупљаји стечај на тамошњу парохију VI. плаћ. разреда. — Узет је на знање извештај ј. Б. Д. пароха фердинског, да је М. С. из Зичифалве превео из римокатоличке у православну веру, те је позван да поднесе о том случају извод из матице. — Издана је на проучење и предлог представка панчевачких свештеника катихета Б. П. окр. протопрезвитеру вршачком и ј. Д. М. пароху јасеновачком у погледу препачења, односно скраћења наставне основе за катихизовање у основ. комуналним и држ. школама. — Разведен је брак између Љ. Р. из Ц. Цркве и В. Р. из Алибунара, те ће сви списи бити по истеку рока за призив приказани митр. црквеном Савету. — Поднешена је представка кр. шк. надзорништву у Вел. Бечкереку ради одређења дворане за катихизацију у економској пољопривредној школи у Добрици. — Узето је на знање, да је председништво удовољено молби град. поглаварства у Карловцима, да му се доставе званичне сведоџбе о садашњем намештењу А. Т. администратора парохије у Старчеву и М. П. протопрезв. капелана вршачког. — Позвана су парох. звања, која још нису историјату основ. школовања поднела, да исту у року од 8 дана поднесу. — Извештен је овоепарх. адм. одбор, да је ј. Г. П. парох добрички поднео на Његово ц. и кр. ап. Величанство призив против одлуке митроп. црквеног Савета о једномесечној му епитимији, те је умољен исти, да до решења тог призива не утерује од реченог јереја истражне трошкове. — Узет је на знање извештај Њег. Високопреосвештенства о рукоположењу В. Н. и Н. Д. за презвитере, те је Б. Н. постављен за администратора парохије у Радимни и Срп. Пожежени, Н. Д. за личког парох. пом. у Фаркаждину, јеремонах Т. К. разрешава се администровања парохије у Радимни и поставља се за администратора у Белобрешци, а јеромонах Т. М. разрешава се адмін. парохије у Срп. Пожежени те му се оставља у администрацију парохија само Мачвић, поднешен је с тим расположењима извештај и високосл. саб. одбору ради стављања у течај новопостављеним администраторима припомоћи, коју речене црквене општине у сврху издржавања свог свештеника из нар. фондова уживају. — Разведен је брак између С. Б. из Фердина и С. М. из М. Маргите на основу злобног напуштења. — Издана је на изјашњење пријава кр. школ. надзорништва торонталске жупаније о неуредном вршењу катихизовања на изјашњење ј. М. Р. и Г. Ђ. из Онова. — На смрћу ј. Т. С. адмін. парохије у Марковцу упражњену парохију постављен је ј. С. Т. администратор парохије у Вел. Средишту. — Није одобрен план за зидање цркве у Старчеву, те је позвана црквена општина да пошље све приспеле скице овој конзисторији. — Умољено је кр. уг. министарство културе да уреди питање сахране оних чланова назаренске секте, који су још православни. — Умољено је кр. школ. надзорништво торонталске жупаније да учини потребне кораке за ефектуисање своје наредбе у погледу учења срп. језика у држ. школи у Борчи, пошто тамошње школ. старатељство неће ту наредбу у живот да приведе. — Расписан је стечај на место сист. пар. помоћника V. класе у Сакулама. — Одбијен је уток П. М. из Фаркаждина против одборске одлуке у ствари издавања једног стола, пошто је П. М. тражио сто на годину дана, а у смислу правила за издавање столова у овој епархији издају се столови доживотно. — Узет је на знање извештај референтов, да је председништво удовољено молби централног статистичког звања у Б. Пешти у погледу стат. података за епархију. — Умољено је надсолгабировско звање у Јаму за извештај у погледу затварања крчме преко пута од цркве у Лесковици. — Упућен је ј. Г. П. парох добрички, да се не мешa у послове румунског тамошњег свештеника. — Упућена је црк. општина

* И ово је доказ, како нам је нуждан „Шематизам“. Ми неће не можемо да се надговарамо, да саборски одбор још није наредио да се изда, т. ј. наређено је, ал г. Мато са својом „широм основом“ вуче годинама саб. одбор за нос, а и вуће ће га.

Вакатиму је и срамота и грехота, да ми за 7 година нисмо дошли до „Шематизма“. Уред.

у Лесковици, да има један женски сто за свештеникову супругу резервисати, те да нема од ње никаква потраживања искати. — Исто тако и црквено опћина у Дељиблату, да има сто удовој попадији издати, пошто свештеник активни нема жене. — Уступљена је на изјашњење ј. Ђ. Б. сиск. нар. помоћнику у Јарковцу, пријава П. Н. тамошњег председника црквено опћине ради више моралних прекршаја. — Узет је на знање закључак црквено опћине у Ујми у погледу начина, како да се школ. деца приморе на полазак цркве. — Уручена је на молбу епарх. конзисторије темишварске ј. М. В. пароху у М. Маргити молба му, којом је комшетовао на парох. место у Бега Ст. Ђурђу, уз обавештај да је то место другим лицем попуњено. — Издана је на изјашњење ј. Ј. С. пароху у Гају пријава Ж. В. и др. због разних моралних прекршаја. — Препоручена је подручном свештенству књига проте Љ. В. из Метковића под насловом: „Збирка закона и т. д. — Разведен је брак између П. Л. из Јарковаца и Ж. С. из. Иланце. — Упућено је парох звање у Сакулама, да забележи у тамошњој матици крштених од 1883. један исправак. — Узет је на знање извештај Б. П. окр. протопрезвитера вршачког и ј. Д. Ш. пароха јасеновачког о спроведеној истрази у М. као и то, да су се приликом истраге оба парничара свештеника измирили. — Уступљени су списи у ствари Е. Р. епарх. фишкалу на мњење и предлог, шта би имала конзисторија према Е. Р. с обзиром на протекло едиктом одређено време, да учини.

Сједињење

Петковице са Шишатовцем.

Д. Р.

Во имја отца и сина и свјатаго Духа, амин.

Твердим и постојаним завјештанием сие завјештахом, и по нас бившим насљедником во памјат оставихом сохранити и цјело содержати.

Поњеже от древних разумно јест, и изјавлено јако монастир Петковица, јешче от начала основанија своего водружена и созидана јест из монастира Шишатовца, чрез тамошних жителев, настојанием и иждивением. От тога јавје показуетсја, јако отуду и предстатеља или игумена једнаго обоих токмо имјели и во једином обществје пребивали, ничтоже особ имушче или раздјелено јакоже властнаја привилегија (о том приклад имушчи) глагсит. Ашче же и нуждних ради времен: паче же противних случаев раздјелено бало на особное, и времја њекое тако пребивало и содержавалосја јест, нам же о сем ничтоже изтјазајушчи досеље тол долгое времја закасњело и продолжилосја јест, ниђеже возбудшесја (јакоже и праведно јест таковое дјело молчанију непредати или в забвении оставити: чрез кое немала тшчета обоим страном бивает) потшчахомсја с прошењем предложенија јасно произвести и изјавити.

Благодатијуже Божиеју, и помошчију Пресвјатне Богородици, молитвами же свјатаго и праведнаго Стефана, Благословењем и повељењем всесвјатјешаго Патриарха Г. Г. Арсенија четвертаго, по прошењу нашему получихом милостивјејши писмени указ, јеже би паки на први образ свободно стати всемогли, соединењем обоих воједино и по начину первом једнаго предстатеља им игумена обоим в монастирје Шишатовције имјети. Монастирју Петковици (по нареженију игумена и всего общаго согласија братскаго собора) да послужутеја на промјену до времена по два Брата или что болшее когда како возможно будет, да пребивајут тамо правила ради церковнаго да неоскудеет, такожде и прочих дјел монастирских строителем и правителем бити.

По совершении же уреченаго им времени, паки в монастир да придут, а другим вмјесто них наредивше послати, тим образом да пребивајут тамо. К семуже паки и сие завјештахом и во памјат вјечнују по нас бившим вкорјенити остављаем. По сицевому завјештанију всегда твердо и непокољебимо держати кромје всјакаго ушчерба или умаленија. К тому же паки да не будет различних имен сеј и сеј, јакоже сеј јест шишатовчанин а сеј петковчанин, ибо от того раждаетсја раздор и несогласие, паче же раждаетсја злих пљевел раздјеленија и особливости. Сего ради ниже хошчет пострижитсја то всјачески в

монастирје Шишатовције да постригаетсја, да небудем инородни но купнородни, и отуду корјен да изходит, иногоже названија или парјечија да небудет измежду Братиах.

Послушанием и љубовију да облечетсја и прочим дјели благими Богоугоднаго житија вооружимсја, аште ли же паки коелибо лице буди болших или менших начал би раздори творити или лжи сплетати на особное раздјеленије потјазати; то всја чески сицеваго благодјетеља от всего общчаго монастирскаго собора: анатемје предати и предаем и при животје своем от Господа Бога казњен да обрјашчетсја и во второе пришествије Господње жестокаго отреченија суд да воспримет.

Ми же Братие помишљајушче день праведнаго суда Божија убоимсја, храним себе от всјех страстеј борјушчих нас, паче же бјежим тшчесловија и гордини поњеже гордим Господ противитсја, возљубимже братољубије, терпјенје же и послушанје со смиреномудрием и кротостију и тако поживше Благодат Господа Бога воспримем, и всја стрјели лукаваго ратујушчија на нас угасити удоб возможем и царствија небеснаго наслеђници будем молитвами Пресвјатија Богородици и свјатаго правједнаго Стефана и всјех свјатих.

Прочее слово сокративше, сие общче завјешчание закључаем и и крјепчајшее содержание печатију утверждаем.

В монастирје Шишатовције мјесјаца Окт. 4. 1741.

М. П. Викентиј јеромонах игумен збратиеју с. р.

(Ово је потоњи архимандрит, а за тим епископ вршачки.)

На покорњејшее челобитное здје подписанаго братства Шишатовачкаго прошение о пријатии и потверждении вјечнаго их между собоју и Петковицеју, и паки взајмно, завјета и присоединенја склонихомсе, и таковое Богоугодное и нам поволное, от своеволнаго, полнаго и свободнаго произволенна учињеное сонзволение и соединение, властиџу нашеју потверждаем, на начин же: јеже би они по погодбје, уставу и завјету здје присушчем, и печатају обичноју потвержденому настојашче, и потомци их до посљедна обдржавали се, и ни черти јединија преступали.

По содержании же их завјета, писание и завјешчание всјуду и пред сваким вјеројатнаго пријатиа достојно бити хошчем, от коего јединo сообразное в нашеј книгохранителнице удержати, другое же јему Братству вручити повељехом.

В Карловачкој Резиденции нашеј Патријаршеској 3. Дек. 1741.

Божиеју милостију Православни Архиепископ Пекскиј, всјех Сербов, Болгаров, западнаго поморија, обоп — пол Дунаја и всего Илирика Патриарх.

М. П. Арсеније с. р. четврти.

Трулеж.

Пише Custos.

III. Нереспектовање налога.

Наше више власти издају *строге налоге*, да се нешто у најкраћем року има извршити, па често само на том и остане једино зато, што се виша власт слабо брине за извршење налога.

Наша је највиша автономна власт саборски одбор, издала налог 1903. год., да се дотадањи називи цркве, парох. сесије и свих непокретности црквених општина имају у грунтовници исправити, према упуству саб. одбора. Административни одбор шаље налог саб. одбора с допуном, да се црк. општине за исправак грунтовнице имају обратити епарх. фишкалу, пошто ће исти најтачније и најефтиније то извршити.

Неке црквене општине одуговлаче са извршењем налога више власти, — додуше негде закључак постоји, али никад није извршен. Црквене општине нерадо извршују и одуговлаче са извршењем налога више власти, особито ако је то скопчано са неким трошком, јер сматрају тај трошак за сувишан, и остављају вишој власти, јер то мора бити, нека сама изврши, па зато многи налози остају само на папиру.

Виша власт има кубуре и натезања са непокорним и несавесним црквеним општинама,

и неке се ствари и годину дана и више одуговлаче само зато, што немамо у автономији екзекутивне силе. Али поред свега тога, виша власт треба да надгледа, како се њезини налози извршују, јер ако се то неће чинити, увек ћемо се на перед тужити, а ред ће бити само идеал за којим тежимо, а никада постићи нећемо.

Кад се пе извршују налози највише автономне власти, онда је јасно, да и други налози остају само на папиру, и да их председници неких црква. општина не респектују, а на извршење и немисле.

Истина парох је члан црква. скупштине и одбора, има почасно место — с десне стране председника (кадкад сумњива поштења), али ипак поред свега тога он је слаб и немоћан да изврши налог више власти, ако се томе остали противе. Парох је позван да пази на рад и ред у цркв. скупштини или одбору, налаже му се, да има присуствовати црква. одборским и скупштинским седницама, али у неком месту ипак неможе ништа учинити, јер се нађе и таковић председника, који сматрају пароха као неку фигуру, — без права — па неће да га послушају, зато виша власт треба да му притекне у помоћ.

Кад црква. општина одуговлачи са извршењем налога више власти, или ако неће да га изврши, парох би требао да извести вишу власт, и она даље да предузме кораке за очување авторитета. Овим пак не иде се затим, да парох постане као неки комесар у црквеној општини, него да као — један, у неком месту познавалац закона настоји, да у црквеној општини влада ред, а закон и налог више власти да се извршује. Дакле парох треба да извести вишу власт о расположењу црква. општине услед налога исте, ако неће да изврши закон и налог више власти, а виша власт треба после тога, да целу ствар узме у своје руке.

Али данас парох несме известити вишу власт о нереду, незаконитости и невршењу налога више власти, јер долази одмах сумарни поступак, а кадгод је боље и корисније ћутати.*

* Што је код нас данас *обичај*, томе је узрок то, што парох није преде дана. А да је он председник, нега би власт већ знала притећи, а онако већина председника ради шта хоће. И докле год не буде парох председник, не ће и не може бити реда по нашим општинама.

Уред.

Циркулари митрополита Павла Ненадовића фрушкогорским манастирима.

Приопћио

Тихомир Остојић.

Сви манастирски разноврсни протоколи потичу из доба овога реформатора фрушкогорских православних манастира. Чим је сео митрополит Павао у столицу патријарха Арсенија, он је наредио манастирима, да циркуларе уводе у протокол. Али се ово навело тек о генералној инвентацији 1753. г. Тада је он остављено братственима фрушкогорских манастира последњи рок за увођење протокола, наредивши 16. јуна, да сваки манастир начини „три памјатнија протоколи, у сваком по шест тестета да будет, и то, ако не имате готових нових, да имате таки поћи и Кърловције пухпинтеру тамошњем тоја наручити и кад дођемо, в кождом монастирје да приуготовљенија обрјашчем.“

У својем додатку монашким правилима Вићентија Јовановића, Ненадовић је (у чл. 8) установио нарочит поступак за циркуларе, како би све ишло брзо и уредно. По овом пропису циркулар је из Карловаца ношен прво у манастир Раковац. Чим је акат стигао у манастир, морао га је игуман или, ако он није био код куће, намесник отворити, прочитати и паредити манастирском чиновнику, *протоколисту*, да га од речи до речи уписе у манастирски протокол. За већи циркулар се остављало за преписе 3 сата, а за мањи сат и по; ако је ствар врло журна, онда га требаше што се брже може уписати. Чим је циркулар био уписан, игуман би га морао потписати и назначити кад га је примио и онда под својом „копертом“ и печатом послати даље, у други манастир, где се исто тако чинило. Ко би што пропустио учинити, на пр. не би назначио у циркулару кад је приспео у манастир, или би га преко одређеног времена задржао,

или га неби у своју „коперту“ завио, него би га отворена послао даље, тога би митрополит оглобио са 12 форината у корист школске касе. Митрополит је одредио и правац којим треба да иде циркулар: из Раковца у Беочин, из Беочина у Прибину Главу, па онда редом у Дившу, Кувеждин, Шишатовац, Бешеново, Јазак, Врдник, Хопово, Гргетег, Крушедол; из манастира Крушедола је пшао циркулар у село Крушедол и преко Голубинаца, Војке и Добановаца у Фенек. Фенечки игуман га је под својом конертом и печатом повратио у резиденцију.

Хоповски „Циркуларни Протокол“ је уопше уредно вођен. На корицама има овај натпис: „Протоколъ общежительнаго свято-Николаевскаго монастыря Хопова, къ немже ихъ Сіятелм. Госп. Архіепископа и Митрополита циркулари записываются“. У првој књизи су само Ненадовићеви циркулари. На првом месту је Ненадовићева потврда (од 28. авг. 1749. г.) монашких правила митрополита Вићентија Јовановића и допуна Ненадовићева тим правилима у осам табака. Последња је наредба у првој књизи од 22. децембра 1766. г. У другој књизи су циркулари из год. 1767. и 1768. Последњи Ненадовићев је од 1. августа 1768. године. Набрзо после тога се митрополит разболео, а 15. августа је умро.

У Циркуларни Протокол су уписиване окружне наредбе виших управних власти: митрополита, конзисторије или у име њихово егсарха, проте карловачког и Вићентија Поповића, архимандрита шишатовачког, који је био митрополиту десна рука у манастирским пословима. Већина циркулара је административне и дисциплинарне природе. То су наредбе, упутства, објаве, позиви, опомене; има и пастирских посланица и божићњих и ускршњих поздрава. Све су ово веома важни документи за познање савремених културних прилика, особито за познање стања фрушкогорских манастира и калуђера.

Бавећи се једном специјалном студијом из доба митрополита Ненадовића,[1] мени је било потребно градиво из циркулара манастирских. Ради бољега оријентовања ја сам себи израдио кратку садржину свих циркулара из доба Ненадовићева по хоповском Циркуларном Протоколу. Чини се да ови циркулари још задуго не ће ући у научну књижевност, као што би они по својој вредности за нашу културну историју заслужили. Стога објављујем њихов списак. са кратком ознаком садржине им, надајући се, да ће они бар овако, доћи до знања наших специјалиста и да ће им, може бити, у чем год користити.

Списак аката је изнесен оним редом којим су акти уписани у протокол (а то је хронолошки ред). Где није означено ко издаје циркулар, разуме се митрополит Ненадовић; где није означено место, разумеју се Карловци. Наредбе под којима је потписан митрополит, неко је, касније (то се види по другом блеђем мастилу), у првој књизи протокола означио текућим бројем; таких бројева има у првој књизи 151. Ти су бројеви и у нашем списку стављени, и то иза датума у загради.

1749.

авг. 28. (1) „Воља и указ“ да се монашка правила митропол. Вићентија пазе. Ненадовић додаје 8 својих правила. У осмој тачци наредба о циркуларима.[2]

окт. 5. (2) Позивају се ман. настојатељи у Карловце на договор, како ће се надзирати ман. питомци у карловачкој школи.

окт. 13. (3.) У великој невољи Српскога народа молепствије за 40 дана. У прилогу се шаљу јектеније за молепствије.

нов. 16. (4.) [Из Ирига] Пред полазак у Беч митрополит наређује молепствије „о начатији благом општенароднаго дјела“ и препоручује мир са суседима. У управним пословима ће га заменити егсарх Арсеније Радивојевић и

[1] *Доситеј Обрадовић у Хопову*. Напшла као бр. 19. и 20. „Књига Матице Српске.“ У овој књизи су многи циркулари општирно изведени.

[2] „Воља и указ“ Ненадовићев, штампан сио у „Јавору“ за 1887. Уред.

протопопски намесник јереј Јефтимије Радосављевић.

дец. 11. Аеписконско-митроп. капелан и протопопски намесник Јефтимије иште по 1 дукат на трошак за карловачку школу.

дец. 23. (5) [Из Беча] Божићни поздрав. Уверава да народна ствар добро стоји код двора.

1750.

јан. 14. По наредби митрополитовој из Беча Јефтимије Радосављевић позива настојатеље (или намеснике) 24. јан. у Ердевик на договор са ексархом Арсенијем о ман. пословима.

фебр. 3. (6) [Из Беча] Митрополит одговара на писмо фрушкогорских калуђера од 26. јан. Из Шишатовца. Тужно се како спахије околне досађују манастирима због грунтова.

фебр. 18. Јефтимије Радосављевић наређује ко ће у којем протопопијату бити о великом посту духовник; позива их у Карловце да добију своју „инструкцију".

апр. 3. Јефт. Радосављевић по наредби митрополитовој из Беча, јавља радосну вест да је митрополит 28. марта добио конфирмацију.

апр. 7. (7.) [Из Беча] Ускршњи поздрав. На аудијенцији га цар уверавао да ће показати своју милост према Српском народу.

мај 8. Ексарх Арсеније позива, по наредби митрополитовој из Беча. 13. маја у Врдник на договор о манастирској парници са суседним спахијама.[3]

мај 8. Ексарх Арсеније опомиње братију да не примају у манастире војничке бегунце.

дец. 23. (8) Божићни поздрав.

1751.

апр. 2. (9) Ускршњи поздрав (Богословске садржине).

мај 23. (10) Позив на збор у Јазак за 25. мај. Нека дође настојатељ с још једним братом.

септ. 21. (11.) Наређује да прњаворци не дају данак; ако жупанија затражи нека се позову на митрополита. Нека никојем суседу не уступају какву манастирску правицу.

септ. 24 (12.) Нека пазе да им спахије не отму десетак од виногради.

окт. 6. (13) Позив на збор у Карловце за 11. октобар.

нов. 24. (14) Наређује духовницима да сваки иде у свој протопијат да исповеда хришћане. Ко се закасни биће затворен онолико дана колико се закасни.

дец. 1. (15) Позив на збор у Карловце са 4. децембар. Нека дође настојатељ са једним заклетим старцем и нека понесу манастирски печат.

1752.

јан. 15. (16) Позив на збор у Крушедол за 17. јануар, да се објави царска резолуција. Нека дође настојатељ с још једним братом.

јан. 24. (17) [Из Митровице] Позив на збор у Митровицу за 26. јануара због ман. послова. Настојатељ или намесник са још једним братом нека дође.

фебр 9. (18) Духовници нека одма дођу у Карловце да добију благослов и „уједначије", па затим сваки у свој протопијат на исповест. Нека носе са собом и „писаније" које су добили од митрополита.

фебр. 14. (19) Иште попис прњаворца. Опомиње да с илочким спахилуком у миру живе док се парница не реши. Ако им спахилук буде чим год досађивао, нека му јаве.

фебр. 12. (20) Посланица о посту, исповести и причешћивању. Поуке о школовању и образовању (види „Српски Сион" за 1904. г. стр. 335. под 12 фебр. и 337. под 13. мартом).

март 2. (21) Ради уређења граница с илочким спахилуком нека 1. (12). маја дође настојатељ с једним од старије братије и нека понесе све документе о манастирском грунту.

март 21. (22) Позив на „умовеније ног" (види „Српски Сион" за 1904. г. стр. 338. под 26. мартом). Договор о тужби против илочког спахилука.

апр. 8. (23) [Из Крушедола] Објављу-

[3] Меморијал митрополитов од 24. маја у Вечу, предат двору, види „Срп. Сион" за 1904. г. стр. 400.

је да код Јоана Матића, школског епитропа има на продају црквених и школских књига.

мај 11. (24) [„В доминиумје нашем Даље“] Наређује молепствије да престане кпша.

авг. 6. (25) [Из Раковца] Позива на збор у манастир Раковац 8. августа, да се посаветују о сукобу са жупанијом и илочким спахилуком.

септ. 13. Шишатовачки архимандрит Вићентије Поповић позива на збор 16. септ. у Ириг у дом манастира Хопова ради манастирских послова.

септ. 25. (26) [Из Беча] Како ће скоро изаћи комисија да разгледа земљу, треба ће трошка. Позива да се шишатовачком арх. да „репертиција или рефена“ за трошак.

септ. 25. (27) [из Беча] исто што и у пређашњем акту. Само у додатку иште митрополит од манастира вина, шилера и бермета.

окт. 22. Вићентије Јовановић Видак, аеп. и митр. протојакон, објављује манастирима патенат Марије Терезије од 21. јула 1752. г. управљен на Темишварски Банат, против тајног врбовања.

[авг. 29. У протокол је уведен отпис „Дворске Депутације у банатских дјелах“, упућен Ненадовићу, о привилегијама Српскога народа].

окт. 2. (28) [Из Беча] Митрополит рефлектује на пређашња два акта и препоручује „честном клеру и славном нару“, да се угледа на своје претке и да се држи онога што је у актима наређено.

дец. 15. (29) Божићни поздрав.

(Продужиће се.)

ЛИСТАК.

Вести.

По закону од 24. фебр. о. г. православно српском свештенству у Далмацији одређују се петогодишњи доплаци од 100 круна до укључно 40. године службе, а мировина може бити највећа од 2000 круна.

Наш туциндански сабор, скупљао се те је закључио, да умировљени свештеник — без обзира на године службе — има годишње 1200 круна.

И да је то решење донесено у законитом заседању, а не у крњем сабору, чији закључци и онако не важе; рекли би му и на томе: свала, јер боље је и 1200 кр. мировине, него досадашњих 800 круна милостиње.

Да је код нас било у своје време више памети и родољубља, а мање лудирања; данас би и наши свештеници могли имати 2000 круна, а и више мировине.

Овако имају мању милостињу и после 40. годишње и више службе, него што имају мировине градски редари.

А што је дотле дошло, криви су и наши пазови свештенички посланици на досадашњим саборима.

Уместо, да су настојали, да се донесе мировинска уредба за свештенике, они су играли већином једну улогу, потпомажући странке у саборима.

Атина ћути, Петрово-село говори! Во времја оно, докле беше слоге у српског народа, а не беше јакова, Атина је — Нови Сад — у свима народним питањима давала импулс и шила напред.

Данас пак мора да ћути, а коло предводи село Петрово село у Бачкој.

Живео поп Панта!

Уредник: **Димитрије Руварац**, протојереј.

Читуља.

У недељу је 14. о. м. умро овде код своје матере парох ривички **Никола Макић** у 34. години свога живота, и сахрањен је уз велико саучешће.

При опелу је начаљствовао високопречасни г. арх. Изаријон Зеремски, а присутна је била и Његова Светост, и сво свештенство карловачко оба реда.

Са покојником се опростио у дирљивом говору друг његов г. Гига Јовић.

Како гимназијска, тако и богословска омладина са својим професорима, отпраћала је покојника до вечне куће.

И неколико општинара из Ривице, дошли су на сахрану свога милог и доброг пароха.

Брат Никола је био примеран свештеник и све га је село волело, што је показало и тиме, што су сви плакали на глас, да им је њихов добри поп Ника напрасно умро.

Патећи од загушљивости, пренет је Никола у недељу онамо, и после једног сахата умро је, оставивши удовицу са двоје нејачи.

Не можемо а да не похвалимо ревност и љубав пречасног г. проте Васе Константиновића, који је брата Николу по прошеу обукао и постарао, да му буде сахрана што величанственија.

Вечан спомен брату Николи!

Књижевни огласи.

Изашла је нова књига из штампе:

„ВЕЛИКИ ТИПИК“

који се може добити само код издавача Српске Манастирске Штамарије по 4 круне од брошираног примерка. Укоричен 5 — К.

Српска Манастирска Штампарија.

Изашла је из штампе, и може се добити код потписате управе књига:

ОПИС

СРПСКИХ ФРУШКОГОРСКИХ МАНАСТИРА 1753.

Приложио: Димитрије Руварац.

Књига је штампана на лепом белом папиру и има 488 стр.

Цена је књизи увезаној у платно — сва — 5 Кр., а неувезаној 4 Кр.

Управа српске манастирске штампарије

ЗВАНИЧНИ ОГЛАСИ.

Ad број К. 169. ex 1907. 1—3 20

ЕДИКТ

На бракоразводну молбу Николе Косијера ковача из Кленка, против супруге му Даринке рођ. Козарев сада непознатог боравишта, овим се расписује Едикт с тим, да речена супруга Даринка у року од 90 дана рачунајући од дана првог уврштења едикта овог, конзисторији овој лично предстане или место свога пребивања пријави, јер ће се иначе ова брачна парница и без ње продужити и довршити.

Архид. Конзисторија, у Карловцима 7. (20.) марта 1907. године.

Председништво.

Ad број К. 827/694. ex 1906. 1—3 21

ЕДИКТ.

На бракоразводну молбу Милице Лазић рођ Аjдуковић из Даља против супруга јој Боже Лазића сада непознатог боравишта, овим се расписује Едикт с тим, да речени супруг Божа у року од 90 дана, рачунајући од дана првог уврштења едикта овог, овој конзисторији лично предстане, или место свога пребивања пријави, јер ће се иначе ова бракоразводна парница и без њега продужити и довршити.

Архид. Конзисторија, у Карловцима 7. (20.) марта 1907. године.

Председништво.

Број 78 ex 1907./К. з. 125. 2—3, 12

ЕДИКТ

На бракоразводну тужбу *Милана Вукашиновића* из *Беловара*, против супруге му *Јулке Вукашиновић* из *Беловара*, сада непозната боравишта, наводно негдје у Америци, овим се Јулка Вукашиновић позива, да у року од 90 дана, рачунајући од првог уврштења овог едикта, овој конзисторији у мјесто пребивалишта свога пријави, јер ће се у противном случају без њезиног суђеловања бракоразводна парница са именованим заступником водити и довршити.

Из сједнице прав. срп. епарх. конзисторије у Пакрацу, 20. фебруара (5. марта) 1907. год. држане.

Председништво.

Ad бр. К. 139. ex 1907. 2—3, 13

ЕДИКТ

Овим се за *Лепосаву* несталом супругом *Николе Аџнађевића* из *Руме* расписује едикт у бракоразводној парници с позивом, да поменута Лепосава има у року од 90 дана рачунајући од првог уврштења овог едикта овој конзисторији или лично предстати или место свога боравишта пријавити, пошто ће се у противном случају ова парница и без ње продужита и довршити.

Архид. конзисторија, у Карловцима 1. (14.) марта 1907. г.

Председништво.

Ad бр. К. 149. ex 1907. 2—3, 14

ЕДИКТ.

Овим се за *Круном* несталом супругом *Живана Степановића* из Батајнице расписује едикт у бракоразводној парници с позивом да речена супруга Круна има у року од 90 дана рачунајући од првог уврштења овог едикта овој конзисторији или лично предстати или место свога боравишта пријавити, јер ће се у противном случају ова брачна парница и без ње продужити и довршити.

Архид. конзисторија, у Карловцима 1. (14.) марта 1907. г.

Председништво.

Ad број К. 301 ex 1907. 1—3 22

ЕДИКТ.

На бракоразводну молбу Гаје Бобања из Марадика, против супруге му Соње сада непознатог боравишта, овим се расписује Едикт с

тим, да речена супруга Софија у року од 90 дана рачунајући од дана првог увртења едикта овог конзисторији овој лично предстане или место свога пребивања пријави, јер ће се иначе ова брачна парница и без ње продужити и довршити.

Архид. Конзисторија, у Карловцима 7. (22.) марта 1907. године.

Председништво.

Ад бр. К. 181 ех 1907. 2—3, 17

ЕДИКТ.

На бракоразводну молбу *Стевана Јевтића* из Лединаца, сад у Прњ. Врднику, против супруге му *Јулке* рођ. *Петровић* сад непознатог боравишта овим се едикт расписује с тим позивом, да речена супруга у року од 90 дана, од дана првог увртења едикта овог рачунајући, има овој конзисторији лично предстати или место свога садашњег боравишта пријавити, јер ће се у противном случају ова парница и без ње продужити и довршити.

Архид. конзисторија, у Карловцима 1. (14.) марта 1807. г.

Председништво.

Ад бр. К. 1490 ех 1906. 2—3, 15

ЕДИКТ.

На бракоразводну молбу *Младена Павловића* из Вел. Радинаца, против супруге му *Марије* рођ. *Матић*, сада непознатог боравишта, овим се за несталом супругом Маријом едикт расписује с тим, да супруга Марија у року од 90 дана, од дана првог увртења едикта овог рачунајући, има овој конзисторији лично предстати или место свога боравишта пријавити, пошто ће иначе ова парница и без ње продужити се и довршити.

Архид. конзисторија, у Карловцима 1. (14.) марта 1907. г.

Председништво.

Број Е. К. 681. ех 1906. 2—2, 10

ЕДИКАТ.

Овим се обавјештава *Вајо Химић* из *Залужнице* сада непознатог боравишта, да је његова жена *Бика* покренула против истог бракоразводну парницу код ове Епархијске Конзисторије, па се позива, да се у року од 90 дана, рачунајући од дана првог увртења овог едикта у „Српском Сиону“ пријави овој власти или лично или вјеродостојно писмено или преко свога на законит начин опуномоћеног заступника, јер ће се иначе речена парница и без њега и на његову штету окончати.

Из сједнице Епарх. Конзисторије, држане у Плашком, 16. новембра 1906.

Председништво.

Број 114 и 161 ех 1907./К. зап. 96 и 112. 2—3, 11

СТЕЧАЈ.

Исписује се на парохије у *Брмањицу* III. разреда и у *Српској Кашели* IV. разреда са роком до 1. (14.) априла 1907.

Молитељи имају своје прописно обложене молбенице надлежним путем потписаној конзисторији до стављеног рока поднијети.

Из сједнице прав. срп. епархијске конзисторије у Панчеву 20. фебруара (5. марта) 1907. држане.

Председништво.

Ад бр. К. 189. ех. 1907. 2—3, 18

ЕДИКТ.

Услед бракоразводне молбе *Стевана Пуљевића* из Ст. Бановаца на Дунаву, против супруге му *Марије пре удове Анастасијевић*, сада непознатог боравишта, овим се едикт расписује с позивом, да супруга Марија у року од 90 дана, од дана првог увртења едикта овог рачунајући, има овој конзисторији лично предстати или место садашњег свог пребивања пријавити, јер ће се иначе ова брачна парница и без ње продужити и довршити.

Архид. конзисторија у Карловцима 1. (14.) марта 1907. г.

Председништво.

Ад бр. К. 92. ех 1907. 2—3, 16

ЕДИКТ.

Услед бракоразводне молбе *Дармине Шајић* рођ. Новаковић, сада у Ашањи, против супруга јој *Радована* из Угриноваца, сада непознатог боравишта, овим се расписује едикт с тим, да супруг Радован у року од 90 дана рачунајући од дана првог увртења овог едикта, има овој конзисторији лично предстати или место свога пребивања пријавити, јер ће се иначе ова брачна парница и без њега продужити и довршити.

Архид. конзисторија у Карловцима 1. (14.) марта 1907. г.

Председништво.

ДРУГИ ОГЛАСИ

ЛИЦИДЕРСКА И ВОСКАРСКА РАДЊА

ПЕТРА ЂОРИЋА

У КОМОРАНУ.

(Komárom Nádor utcza 28. sz. őrség keleti szerbegyház

bérházában.

Препоручује своју српску веиику радњу српским православним свештеницима, и свим прав. црквеним општинама.

Према на стоварштту готових својих беслених и жутих воскоп свакојаких лиценаја, восковина, которпића и пропласова, и т. д. које напросто горе и несмре се, и за које гаранцију за су од чистог пчелиног воска готовлене.

Истом препоручује у својој радњи готовлене, од најфинијега пештачког воска лиценаја свећа, изгарања, пропласта и т. д. које тако исто лепо горе и не диме се.

Цене су следеће:

Од	I-ве	врсте	најб. беленог воска	100 клг.	640. К
„	I-ве	„	жутог	„ 100 „	500. „
„	II-ге	„	доброг чистога белог	100 „	500. „
„	II-ге	„	жутог	100 „	400. „
„	I-ве	„	најбољ. пештач.	100 „	390. „
„	II-ге	„	доброг чистог белог	100 „	290. „

Пропласти и котурани се рачунају по клгм 0.50 нов. напис.

На стоварштту држим готових свећа.

У једном кош. од 1½ клг. пештанцо 80 ком. дуж.

„	„	„	клг.	2	комада у кошу	64	„ „
„	„	„	„	4	„ „ „	58	„ „
„	„	„	„	6	„ „ „	52	„ „
„	„	„	„	8	„ „ „	47	„ „
„	„	„	„	12	„ „ „	40½	„ „
„	„	„	„	16	„ „ „	35	„ „

Поруџбине мање од 5 килограма не примам. — Послуге солидне, брза и тачна.

Своје пилиеи на готов новац са 3% попуста, и на почек дајем само онима пресвећ. општинама које, прико цело годиие намеравају; кол. мене своју потребу свибдевати и то на ½ год. или на годину дана.

У мојима ради поштења најмање 5 година по руку учениче, како би се стекло уверење, опог правог српског произвођа.

4—20. б.

ЗВОНОЛИВНИЦА И ФАБРИКА

ГВОЗДЕНИХ КОЗА ЗА ЗВОНА

АНТОНА НОВОТНИЈА

У ТЕМИШВАРУ, ФАБРИЦИ

препоручује се — са гаранцијом на више година — за израду нових звона и за преливање пукнутих звона у овакој величини, као и за целокупно хармонично уређење звоњење, провиђено са круном од кованог гвожђа, тако удешеном, да се звона по волји и лако могу кретати, ако би се на једном месту излупало, чиме се звона сачувају да не пукну.

Особито препоручујем

од мене изнађена и много пута одликована

са отвореним одушцима провиђена звона,

која су у горњем делу — као зволина — са отвором у виду фигуре 8 провиђена, као имају дуготрајнији, снажнији и дубљи звук, него звона по старој системи прављена, тако да се овако једно патентирано звоно од 327 килограма изједначује са звуком других по старој системи ливених звона од 461 килограма.

Даље препоручујем козе за звона од кованог гвожђа, у торњу слободно стојеће; звона или шоље за сатове од метала; прављење старих звона са крунама од кованога гвожђа. —

10—52 4. Илустровани ценовници и прорачуни трошка бесплатно и франко.

На миленарској земаљској изложби у Будимпешти 1896. награђена са великом миленарском медаљом.

„Српски Сион" излази сваке недеље на једном целом табаку. Цена му је: За Аустро-Угарску, Босну и Херцеговину на годину 8 круна, на по године 4 круне, а на четврт године 2 круне. За стране земље, на годину 10 круна. Појединн бројеви 20 филира.

Претплата, огласи, стечајеви и рекламације у року од 15 дана шаљу се Администрацији а остала рукописи уредништву „Српског Сиона" у Карловцу. За огласе, објаве и стечајеве плаћа се 10 филира од једног реда ситних слова. — Неплаћена писма се не примају. — Рукописи се не враћају.

Све спорове овога листа у ствари претплате или других потраживања решава котарски односно општински суд у Карловцима.

Издање и штампа: Српске Манастирске Штампарије у Ср. Карловцима. 165. 1907.

СРПСКИ СИОН

Год. XVII. Број II.

ЗВАНИЧАН ЛИСТ ПРАВОСЛАВНОГ СРПСКОГ АРХИЈЕРЕЈСКОГ СИНОДА МИТРОПОЛИЈЕ КАРЛОВАЧКЕ ЗА ДУХОВНЕ, ЦРКВЕНЕ И ЈЕРАРХИЈСКЕ СТВАРИ.

У Ср. Карловцима у недељу 18. марта 1907.

Његова Светост
и Епархија темишварска.

Д. Р.

Ми смо у чланку „Сабор натоцијан — српска брука“ у 4. бр. наспоменули, како је Његова Светост и по своме избору за Патријарха управљао темишварском епархијом све до 1. Априла 1891., те за то време одржавао и издржавао двор и држао седнице епархијских власти.

Овде ћемо сад да ту нашу тврдњу поткрепимо и званичним доказима.

Из записника темишварских епархијских власти, види се, кад су одржане поједине седнице и ко је кад у њима председавао.

Тако је одржавана седница конзисторијска:

1890.

1.) 1. Маја, под председништвом проте Кузмана Станића.
2.) 4. Јунија Његове Светости Патријарха
3.) 9. Августа „ „ „
4.) 8. Октобра „ „ „
5.) 12. Новембра „ „ „
6.) 10. Децембра, проте К. Станића.

1891.

1.) 17. Јан. Његове Светости Патријарха
2.) 18. Феб. проте К. Станића
3.) 28. Марта Његове Светости Патријарха.

Седнице административног одбора:

1890.

1.) 5. Маја Његове Светости Патријарха
2.) 3. Јунија „ „ „
3.) 8. Авг. „ „ „
4.) 9. Окт. „ „ „
5.) 13. Нов. „ „ „
6.) 11. Дец. Др. Бранка Стефановића.

1891.

1.) 16. Јан. Његове Светости Патријарха
2.) 19. Феб. Др. Бранка Стефановића
3.) 27. Марта Његове Светости Патријарха.

Седнице школског одбора:

1890.

1.) 7. Јунија др. Бранка Стефановића
2.) 5. Јулија Његове Светости Патријарха
2.) 23. Авг. др. Бранка Стефановића
4.) 20. Сепг. јереја Петра Ђурића
5.) 15. Нов. др. Бранка Стефановића.

1891.

1.) 18. Јан. Његове Светости Патријарха
2.) 29. Марта „ „ „

У својој опросници од 1. Априла 1891. се темишварском епархијом, која је штампана у „Српском сиону“ у бр. 16. 1901. рекла је Његова Светост и ово:

„Љубазни верни! Познато вам је, да сам — — у упражњену столицу богохраните Архиепископије карловачке и Митрополије српске свечано уведен и инсталиран 29. Апр. 1890.“

„Од тога часа имао бих престати дијецезаном вашим. Но пошто је св. Архијерејски Синод (22. Окт. 1890.) из разних важних разлога за добро нашао, да се епархија та за неко време непопуњена остави; то ми је дужност била, по пристојећем ми праву, све донде са епархијом том управљати, док није Његово ц. и ап. кр. Величанство, на овострани у поданическој верности и оданости поднесени предлог, расположење ово на знање узети и Његово Преосвештенство епископа вршачког Г. Некгарија Димитријевића за администратора поставити милост имало.“

„И тако сад пошто је промотрење о управи епархије темишварске учињено, разрешен сам од те дужности, и час је приспео, да се од вас прељубазне ми бивше Паствеˇ духовно опростим“.

* * *

Држимо, да се из овог јасно види, да је Његова Светост и после свога избора за Патријарха све до 1. Априла 1891. био подједно и епископ темишварски, те да је као такав имао право и уживати епископску дотацију, без да је дужан о њојзи обрачун давати.

Неприлике

Лукијана Мушицкога у Плашком.

Д. Р.

(Продужење.)

Арх. Мушицки је писао 28. Јан. 1827. арх. Станковићу ово писмо:

Пречестњејши Г. Архимандрит
мње високопочитаеми!

За личке свјашченике послаћу вам. Нисам још зготовио. Писао сам био мемориал за комисију о буну, кои је протодиакон Теркуља у клирике уселио, и хтео сам га био сад послати, но одустао сам.

Надам се, да ће и без овог искочити и из двора и из епархии. Он би куга био епархии. Јавите и ви Њиховој Екселенцији, да комплотородни дух није више ни за Резиденцију ову, ни за школу.

За обриста Рукавину весма би добро било, да га преместе. Цела ова компанија и двор остају му предмет отмщенија. Онај Aufnahmsprotocoll — он је дозволио издати, јавним се показао непријатељем.

Говорите устмено о том с Г. командирендером.

Овом и Госпи његовој мој поклон и поздрав.

Да ме увјерите, да сте онај сандук разрушили, пошљите ми парче от њега.

Насиствени је акт живом човеку сандук, правити. Мој ће се онај поступак с временом оправдати. Комплот из куће неможе се љепим начином терати.

Прочее — — — —

У Плашком 28. Јан. 1827.

покорни слуга
Л. Мушицки, Арх. и Адм.

Арх. Мушицки је писао арх. Станковићу 29. Јан. 1827. ово писмо:

Пречестњејши Господине,
Брате љубезњејши!

Писмом вашим от 26. т. м. многу ми утеху у различном отношенију учинисте. Изглађенне оног Aufnahmsprotocolla — сатисфакција над оним, кои ме је скаредњејше каљао; откритие Гомирчанов; сандук разрушен; братски совјет; све миле частице, састављајуће ми утјеху.

Wohlan! Сад ми вели опет Хорац: Incipe! Пик на ново. Остаем вам обвезан признателностију и благодарностију за всја, која сте ми учинили.

Свршите јешче гдјешто, што је остало па ћу вам с кајеле Плашчанске радостну и која ће на безмертие слутити пјесну —.

И побједу и сатисфакцију требам над Р. — и Т. — и кад получим, ето пјесне!

Протокол о оставших предмјетјех послаћу.

Рјешенија консисторијална за Личане послаћу. Акта сам послао. — Велико би пчастие било за православие наше у овој регименти, напаче и по тому, што је овде Резиденција, да се премјести данашњи Шеф њен — говорите тамо, не би ли било могуће. Многа

би корист била. У овој је регименти на не чест столице Православија ово последње највећма је пало било и угњетено. Овај би могао ближе своме спанлуку н. пр. у Беловару — — —.

Кад мислите, да ће ваша комисионална дјела стићи у Карловце? у Беч?

Хоћетели се колико задержавати у Загребу?

Иде ли на Генералкоманду ил' само на командирендера? То би рад био знати. Шта је Меанжна опет пред комисном имао у Карлштату? Вјеројатно лаидао противу мене. Добро би учинили да ми откриете.

Audiatur et altera pars.

Мој комплименат Њиховој Ексцеленции Г. Барону и Баронези и Г. Дивизионеру.

Мушицки.

(Ово је писмо писао Мушицки, пошто је комисија обавила истрагу.)

За данас немамо позитивних дата о томе, какво је управо решење изишло на поменуте денунцијације против Мушицкога.

Ну, доста то, да је он од општбе морао бити решен, кад је 28. Априла 1828. посвећен био за карлштатског владику.

Рајачић је пак постао 24. јунија 1829. далматинским владиком.

* * *

Из наведених писама Мушицкових, види се, колико је њему добра учинио за време истраге и процеса арх. Станковић.

Из овог акта, што ћемо га овде навести, види се, да је Мушицки заборавио на брзо на учињена му добра.

Euere Majestät!

Nach dem hier in Abschrift beyliegenden Beweise soll ich dem gr. n u. Batscher Bischof Stephan Sztankovics 296 flor CM. als Entschädigung für seine Auslagen zahlen, die er als Erzbischöflicher Mandatar, bey einer gegen mich in Folge einer falschen Denunciation noch im Jahre 1726. auf Allerhöchsten Befehl gepflogenen, und ganz zu meinen Gunsten ausgefallenen Untersuchung gemacht haben soll.

Den ihm auf diese Art, ich weiss nicht von wem, aproprürten, und von der Ungarisch-Siebenbürgischen Hofbuchhaltung censurirten Entschädigungs-Betrag hat sich nun der erwähne Bischof Sztankovics aus den Dotations-Geldern des Carlstädter Bisthums, welche das Batscher Bisthum jenem mit jährlichen 520 fl. CM. zu entrichten hat, auf eine wiederrechtliche, eigenmächtige Gewaltthätigkeit am fremden Eigenthum verrathende Art, selber abgezogen, die kaum in einem despotischen, um so weniger in einem Staate geduldet werden kann, dessen weise Beherscher von der Gerechtigkeits Liebe durch Allerhöchst ihre Wahlsprüche: „Justitia Regnorum fundamentum“ und „Recta tueri“, der ganzen gebildeten Welt bekannt sind.

Von diesen jährlichen 520 flor. CM. entzog mir der Bischof Sztankovics im Jahre 1834. 100 flor. CM. und weil ich ihm hierwegen Vorstellungen machte, so eignete er sich, mir Lohn zu sprechen, in diesem Jahre 1835. von jenen 520 flor. CM. 188 flor. CM. zu!

Wieder diese nach so vielen Jahren, abermahls sage ich, ich weiss nicht von wem gegen mich verfügte Entschädigungs-Zahlung, bin ich nun höchstnothgedrungen Euerer Majestät folgende sehr wichtige Umstände zur Allergnädigsten Beherzigung, und Abhülfe kniefällig vorzulegen

1. Ist es unerhört, und streitet wieder die Gerechtigkeit, dass derjenige, welcher in Folge einer Denunciation untersucht, und von der Untersuchungs-Comission für unschuldig befunden wird, die den Comissions-Mitgliedern zu zahlenden Unkösten beynahe zu gleichen Theilen mit demjenigen trage, der die Behauptungen vorgab, die sich bey der Comission nicht bewährten; nun ist aber zu notorisch, dass ich bey der Untersuchungs Comission, deren Bischof Sztankovics Mitglied war, für unschuldig befunden wurde, weil mich Seine Majestät der Kaiser weiland Franz I. nach dieser Untersuchung zum Bischof beförderten.

2. Ist es unstatthaft, ungerecht, und nie zulässig, dass wenn ein weltliches Mitglied einer und derselben Comission, welcher eigentlich die ganze Comission leitet, und vollführt, ex officio ohne Diurnen, ohne Bonifizierung der Unkösten arbeiten muss, ein geistlicher Mitglied dagegen, welches nichts anderes bey der Comission ist, als ein blosser figurauter Repräsentant seines höheren geistlichen Vorgesetzten, sich nach, ohne seine grosse Anstrengung zu Stande gebrachten Untersuchung, mit bedeutenden ihm sowohl von dem Verläumder, als dem unschuldig befundenen zu zahlenden Geldbeträgen bereichern.

Dies ist der Fall mit jener Untersuchung.

Der General Neyder Briegadier der Karlstädter Gränze that hiebey alles ex officio; das geistliche Mitglied derselben, Archimandrit, und nunwehriger Bischof Sztankovics dagegen, der Nichts that, von mir ausser dem mit Wohnung und Kost verpflegt wurde, verlangt von mir, gegen den die Comission gar nichts Böses eruiren konnte 296 flor. Con. Münze.

3. Ward zu dieser Untersuchung ex parte Ecclesiastica eigentlich Seine Excellenz, der Karlowitzer Erzbischof selbst beordnert und Bischof Stankovics war nur dessen Repräsentant. Derselbe Repräsentant zehrte nun in loco der Untersuchung gar nichts aus seinem Eigenen, weil er, wie obengesagt, wurde mit allem Nöthigen von mir verpflegt. Es wären also nur seine Reise Unkösten ihm zu vergüten seyn. Nach der strengen Gerechtigkeit müsste ihm diese der Veranlasser der Inquisition, dessen Angaben falsch befunden worden sind, vergüten: oder aber Seine Excellenz, der Karlowitzer Erz Bischof aus Eigenem zahlen, weil dieser Bischof nur ein Ablegatus Absentis war, welch letzter die Verpflichtung hatte, zu einer von der Allerhöchsten Autorität angeordneten Untersuchung in Person zu erscheinen. So wie aber der weltliche Comissär dieser Untersuchung gar keine Diurnen, gar keine Reise-Unkösten bezog, ebenso wird von der oft vorkommenden Excellenz vermuthet, dass sie auch keine verlangt haben würde, wenn dieselbe in persona ad locum Inquisitionis erschienen wäre. Mit welchem Rechte also verlangt von mir unschuldig befundenen, und respective entzieht mir der, bey dieser Untersuchung gewesene Ablegat, eine so bedeutende Summe?

4. Gesetzt, es wäre diese Forderung des Bischofs Stankovics gegründet, wie sie es nicht ist, so kann man hier fragen: stehe demselben Bischof das Recht zu, mir wieder meinen ausdrücklichen Willen, bevor ich mich mit ihm in Absicht des abzuziehenden Geldquantums, und der Termine, zu welchen der Abzug zu machen wäre, verglichen hätte, sich selbst, nach seinem selbstischen Belieben so grosse Abzüge, und in so kurzer Zeit zu machen, besonders bey dem notorischen Umstande, wo der Batscher Bischof 6-mahl mehr Einkünfte hat, als der Karlstädter: wo ich, wie es diesem oft vorkommenden Bischof nur zu gut bekannt ist, mich in Folge aus Missgunst Seiner Excellenz gegen mich entstandener Verhältnisse seit vielen Jahren in so trauriger pekuniärer Lage befinde, dass ich nie im Stande bin, die mir auf Credit geborgten zu Lebensbedürfnissen gehörigen Waaren, und Arbeiten zu gehörigen Zeit zu bezahlen, wie ich dies in meiner anderen an Euere Majestät unlängst gerichteten Bitte allunterthänigst auseinander legte; wo ich nicht im Stande bin, und dies ist auch dem oft vorkommenden Bischof sehr gut bekannt, — meine zwey Neffen, deren einen ich die Medicin an der Uniwersität zu Wien studieren, den anderen aber zum Militär-Stand bey den Tschaikisten Batallion bilden lasse, gehörig zu unterstützen. Ich schäme mich einen Umstand wieder diesen meinen Bruder in Christo zu erwähnen, aber die Noth drängt mich ihn anzuführen. Weinend schrieben mir jene zwey Neffen, ich möchte ihnen Geld schicken, um ihre Kostgeber für den Rest ihrer Forderungen zu befriedigen. Ich konnte ihnen keines schicken, weil ich in meiner oben erwähnten allunterthänigsten Bitte dargethan habe, stets von Geld entblöst bleiben muss; ich bath diesen meinen Bruder in Christo, er möchte a Conto meiner Dotation diesen zwey Jünglingen, dem einen 100 flor. CM. dem anderen 80 flor. CM. schicken; er hat mir beydes hartherzig abgeschlagen, und ich ward nothgedrungen manche Stücke zu verpfänden, um Geld zu bekommen, und meinen Neffen in Wien von Elend zu retten.

Euere Majestät! Seine Majestät, der Kaiser weiland Franz I. glorreichen Andenkens war mir wieder meine Feinde nach Gott, der aller ungeachtet ihrer Unschuld Verfolgter die einzige Burg ist, der einzige Beschützer! Aus seinem Munde habe ich gehört, wie allerhöchst demselben die Machinationen meiner Feinde gegen mich, verdrossen haben. Was wird ganz Croatien, Slavonien, und ein Teil von Ungarn, wo meine Unschuld bekannt wurde, denken, wenn ich nun in Folge jener Verschwärzung, von denen ich vollkommen gereinigt bin, verpflichtet seyn sollte, so bedeutende Summen zu zahlen! Das Publicum ist von meiner Unschuld überzeugt, mithin auch diese sich beziehende Willkühr des Bischofs Sztankovics nicht zu dulden.

Ich bitte demnach Euere Majestät kniefällig allergnädigst zu verfügen, womit ich von jener Last, diese 296 flor. CM. dem Bischof Sztankovics zu zahlen, gänzlich befreyt werde, mir der Bischof Stankovics jene sich eigenmächtig aproprürten 296 flor. CM. ohne alle Zögerung zurück-

zahle, und mir in Zukunft weder unter dem fräglichen, noch aus irgend einem andern Titel von meiner jährlichen Dotation per 520 flor. CM. Abzüge mache. Euerer Majestät, — Karlstadt den 7/19. July 1835. — allergehorsamst getreuester Unterthan und Kaplan Lucian Muschitzky mp. Karlstädter Bischof.

Услед ове молбе Мушицкове, позван је био преко митрополита Стратимировића на најшње бачки владика Станковић.

Шта је он одговорио, и како се решила ова ствар, не знамо за данас.

(Свршиће се)

О
банатским манастирима.

Д. Р.

I. Калуђери манастира Партоша 1775.

У „Прилозима историји срп. банатских манастира у другој половини XVIII. века, од Радослава М. Грујића“, Карловци 1906. на стр. 32—35., наведено је стање манастира Партоша 1771. феб. 11., а подједно налазећи се тада у њему калуђери, и то игуман Пахомије Грујић, јеромонаси: Вићентије Станчуловић, Јован Милићевић, Василије Поповић и монаси Прокопије Ранисављевић и Аврам Белић.

У списку братије манастира Партоша од 27. Септ. 1775. не наводи се ни један од оних у списку од 1771. феб. 11., него се наводе са свим други калуђери.

А не наводе се с тога, што су сви међутим умрли.

Тако је: Пахомије Грујић † 25. Апр. 1771.; Вићентије Станчуловић † 7. Феб. 1772.; Јован Милићевић † 14. Феб. 1773.; Василије Поповић † 20. Дец. 1771.; Прокопије Ранисављевић † 30. Марта 1771. и Аврам Белић † 27. Јан. 1773.

1775. Септ. 25. били су пак у ман. Партошу ови калуђери:

Манастир Партош није имао свога игумана, него је игуман св. Ђурђевски Сава Даиловић управљао и манастиром Партошом.

1.) Намесник: *Генадије Даниловић*, рођен у Селишту у Ердељу 1722. Марта 26.; зађакончен 1. Нов. 1744. а запопљен 8. Нов. 1744. у Букурешту од владике Неофита.

Био је парох у Тоћиру у темишварској епархији и 14. Јулија 1772. покалуђерио се.

Пише и говори српски и влашки и говори нешто мађарски.

Добар је и миран.

2.) Јеромонах *Теодосије Поповић* над земљом, рођен у Орловату у Банату 1735. Феб. 17.; зађакончен 1755. 6. Јан. а запопљен 1755. 30. Апр. у Темишвару од владике Георгија Поповића.

Био је парох у Орловату и 30. Нов. 1763. закалуђерио се.

Пише и говори српски и влашки.

Добар је и миран.

3.) Јеромонах *Венијамин Димитријевић* над кошницама, рођен у Тинегеју у зарандској жупанији 1718. 14. Нов.; зађакончен 1752. 24. Јунија а запопљен 1752. 8. Септ. у Темишвару од владике Георгија Поповића.

Био је парох у Обаћу у Банату и 27. Апр. 1771. закалуђерио се.

Пише и говори српски и влашки.

Добар је и миран.

4.) Јеромонах *Јоаникије Сербу*, над мрвом, рођен у Решенару у Ердељу 1724. 23. Маја; зађакончен 1746. 26. Септ. а запопљен 1746. 28. Окт. од владике римничког Климента.

Био је парох у Ђулвезу у Банату и 20. Окт. 1773. закалуђерио се.

Пише и говори влашки и нешто српски зна да чита.

Добар је и миран.

5.) Јеромонах *Партеније Барбуловић*, над виноградом, рођен у Перењи у Влашкој 1733. 23. Априла; зађакончен 14. Јулија 1754. а запопљен 26. Јулија 1754. од владике видинског Мелентија.

Био је парох у Охаби у Банату, и 19. Јунија 1773. закалуђерио се.

Пише и говори влашки.

Добар је и миран.

6.) Јеромонах *Викентије Јовановић*, екклисијарх, рођен у Ђави у Ердељу 1713. 1. Феб.; зађакончен 1744. 1. Маја, а запопљен 14. Маја 1744. од владике видинског Каленика.

Био парох у Кечи у Банату, а закалуђерио се 16. Феб. 1774.

Пише и говори влашки.

Добар је и миран.

7.) Ђакон *Синесије Јовановић*, над подрумом, рођен у Модошу 1752. 3. Феб.; зађаконио га 1774. 1. Јан. владика темишварски Виђентије Јовановић Видак.

Пише и говори српски и влашки, а нешто говори и мађарски.

* * *

Црквене књиге у Партошу.

По списку, потписаном у манастиру Партошу 29. Септ. 1775. од владике темишварског Мојсија Путника и игумана Саве Даниловића, налазиле су се у њему ове књиге:

I. Српске — црквено-словенске:

Еванђеље оковано fol.
Апостол fol.
12 Минеја fol.
Празнични минеј 8^0
4 Пролога fol.
Триод 8^0
Требник велики fol.
„ мали 4^0
2 Октоиха fol.
Октоих 4^0
Псалтир велики fol.
„ мали 4^0
Ирмологија 4^0
Пентикостар 8^0
Србљак fol.
„ 4^0
Служебник 4^9

II. Влашке књиге:

Еванђеље 4^0
Служебник 4^0
Минеј.

— *У капели:*

Еванђеље лавовско издање fol.
2 Требника fol.
8 разних рукописних књига.

II. Калуђери манастира Шемљуга 1775. год.

У поменутој књижици наведени су на стр. 40.—42. у ман. Шемљугу 1771 у Марту, ови калуђери јеромонаси: Генадије Марковић намесник, Јоаникије Максимовић и Никифор Новаковић.

У списку од 3. Окт. 1775. ни један од њих није био у Шемљугу. Генадије је премештен био 17. Феб. 1774. у Златицу, Јоаникије 8. Феб. 1774. у Месић, а Никифор је † 19. Авг. 1770.

1775. 3. Октобра били су у манастиру Шемљугу ови калуђери:

1.) *Јов Поповић* игуман, рођен у Брадичану у Влашкој, стар 68 год., од 1770. до 1773. био је парох и прота у Секачу, у вршачком диштрикту и епархији; 1773. закалуђерио се, 1774. постао намесником а 1775. игуманом.

Знања нема никаква. Говори и пише српски и влашки.

Миран је и добар.

2.) *Михаило Вујановић* намесник, рођен у Гостинаци (?) у Србији, стар 56 година; од 1752. до 1759. био парох у Рајбици (?) у Србији; 1763. закалуђерио се, а 1775. постао намесником.

Знања нема никаква. Говори и пише српски.

Миран је и добар.

3.) Јеромонах *Дионисије Петровић*, довник за Влахе, рођен у Веларији у Влашкој; од 1744. до 1773. парох у Форадиту у вршачкој епархији; закалуђерио се 1773.

Знања нема никаква. Говори и пише влашки.

Миран је и добар.

4.) Јеромонах *Рафаило Станковић*, над економијом, рођен у Аламошу у Ердељу, стар 34. год.; од 1761. до 1773. парох у Св. Михаљу у вршачкој епархији; закалуђерио се 1773.

Знања нема никаква. Говори и пише српски и влашки.

Миран је и добар.

5.) Јеромонах *Атанасије Ђуровић*, екклисијарх, рођен у Комориштy у вршачкој епархији, 59 год. стар, од 1743. до 1774. био парох у Комориштy; 1774. закалуђерио се.

Знања нема никаква. Говори и пише влашки.

Миран је и добар.

6.) Јеромонах *Аванније Јовановић*, над баштом и кошницама, рођен у Керни у

Влашкој, стар 68. год.; од 1740. до 1774. парох у Варадији, а затим у Богшану у вршачкој епархији; 1774. закалуђерио се.

Знања нема никаква. Говори и пише влашки.

7.) Монах *Пахомије Михајловић*, учи децу, рођен у Чакову, 21 год. стар; 1774. закалуђерио се.

Зна граматику. Говори и пише српски и влашки.

Миран је и добар.

* * *

III. Црквене књиге у Средишту.

По списку потписаном у манастиру Месићу 4. Фебруара 1775. од владике вршачког Вићентија Поповића и игумана месићског Исаије Димитријевића, налазиле су се у њему ове књиге:

Српске — црквено-словенске:

Еванђеље московске fol.
Апостол „ „
Служебник 4^0
2 Октоиха fol.
Типик московки fol.
Триод fol.
Пентикостар — Цветник — fol.
Требник fol.
„ 8^0
Недељне проповеди fol
12 Минеја московска fol.
Велики псалтир fol.
Мали „ 8^0
Србљак
Часловац
Ирмологија
Lapis fidei fol.
Проповеди Генадијеве
Цветник.

Циркулар

митрополита Павла Ненадовића

о оставини умрлих без деце.

Д. Р.

Павел Божиеју милостију православни Архиепископ — — — —

Благоговејнејшему протопресвитеру, свјашеником парохиалним, јако и епитропом церковним в протопопијатје Нешчинском обрјетајушчимсја, благодат и мир от Бога!

Благоговјенствам вашим предлагаем, како Леопод римски император и краљ мажарски, Блажењејшему Патриарху Арсенију Черноевичу, епископом и всјем прочим церковним и мирским капитаном, вице капитаном и всему обшчеству греческаго закона и народа илирическаго чрез епископа Исаију Диаковича из своје краљевске мажарске дворне канцеларије под 20. Авг. 1691. Привилегију јесу даровали, у коеј между прочими пункти, овај овима рјечма находитсе: „Сверху того саизвољаем, и в том, ашче би от греческаго закона кто без останка чад и сродников починул, тогда такова всја субстанција на Архиепископа и церков, не иначе, ашче Архиепископ и Епископ котори умрет, такова подобно субстанција на Архиепископат да припаднет".

Ову милостивејшу Привилегију јесу посљедователње бивши цесари и крали благоутробњејше потврдили, и их ц. к. величество ниње преславно царствујушчее љета 1743. торжественејше конфирмирали.

Но догодилосе да чрез исту мажарску канцеларију за Славонију у провинцијалних мјестјех учињена спахилуком дана регулација под 15. Марта 1756. издата, у коеј пункт 5. содержит: „Поданици имењија посље без рода умирајушчих остајушчаја на против правилах краљевства себје да неудержајут, по таква имењија таки, како се кто без рода преставит, спахии да откријут, кое ће посље спахиа, наплативши решчанџие порциске и осталог публичног данка и дуговах, себје присвоити".

За то јест Их ц. к. величеству всеподањејша ремоншрација учињена, да овај регулације пункт, не само в начаље поменутому пункту привилегиалному, него и самому у време инкорпорације народу нашему от Их величества под 1. Јулијом 1745. даному милостивејшему версихерунг-патенту, да она инкорпорација нашим народним Привилегиам ни у кое време неће на квар бити, противан јест. А народ пак опечален, гледајући пред очима, како нихово имање по смерти неждивасе

више на задужбине и душевну пользу, него на мирске спасиске потребе. На кое јесу их ц. к. величество праведньејше погледали, и чрез једну под 21. Ноем. 1757. на све вармеђе и кралевске варошн оправлену реголуцију објавити изволеле, да нарочито у материи кадуцитета и церквеј зданија наше народне Привилегие по оному начину и у оному разуму како су љета 1743. потврђене обдержавајусе и у дјелах и тежбах Привилегии касајућихсја у шест мјесјаци најдуже конац учинисе и правица.

Того ради, и да не би у напред нашим Привилегиам, Архиепископии и цркви дарованога права нарушение творило се, него би умирајућим нашим Христианом помен, молитва, задужбине и подушиа непрестано творила се, сосим вам Протопопи, свјашеником и епитропом церковним налагаем, да добро, бодро, и опасно позорствујете, кад кто у месту вашему от наших Христиан, без рода и насљедников престави се, онај сав остатак движима и недвижима до најмење вешчи, да препишете, и Нам онога дна, таки овамо у двор јавите человјека или жену по имену, и прозвишчу, у коем мјесту, коего дне, мјесјаца, и љета престависе, и шчо је после преставшагосја у чељу остало, вјерно и савјестно извјестите, јешче же и своим парохианом у церкви огласите и наручите, да такозе без рода и насљедников умирајушче вам јављајут, да ви можете нам оглашиват. Аколи би се гдјегод догодило, да от стране спасиске такво мнјение и останак на против наших Привилегиах и обичаја у вилаету под силу би се узимало испред Нас и церкве, тако да имате ви Протопоп и свјашеници с церковни епитропи са сваким смиреним и кротостију без сваке кавге у име милостивејших народних Привилегиах, и у Наше и честнаго клера и славнаго народа име протестирати пред оним лицем, кое таква насљедна отимало буде, а Нам таки извјестно јавити тко и чие мнјение, и колико чега — узима и отима, да знамо код Их ц. к. величества праву и основану тужбу предлагати, како ће се и после у истини наћи.

Ово овако да обдержавате, и позорствуете и Нам јављате, за то и налагаем вам, да у цркви прочитате у сваком мјесту провинциалном и ви парохиални свјашеници и епитроп церковни да се на овом писму у сваком мјесту подпишете, кога сте дне, мјесјаца и љета у коем прочитали, и из посљедњег села своему Протопопи возвратите, а Протопоп Нам под својом ковертом у оригиналу сице и подписато от сваког мјесста свјашенства и епитропов церковних, овамо пошљут.

Дано в Митрополии Нашеј в Карловце 10. дне Февруарија 1761.

Павел Ненадович с. р.

* * *

У привилегији цара Леополда од 20. Авг. 1691. рекло се у погледу кадуцитета као што је навео митр. Ненадовић — ово: „Осим тога одобравамо и то, да ако би когод између њи грчкога обреда без утехе деце и сродника преминуо; онда да цела такова сермија архиепископу и цркви, исто тако, и кад који архиепископ и епископ умре, и такова цела сермија да припадне архиепископату“.

Ово је право цар Леополд уступио архиепископу — патријарху — у оно време, кад се држало, да Срби прешавши на ову страну, не ће овде остати, него да ће се повратити у своју стару отаџбину, одакле су и дошли, због чега је Леополд и рекао у истој привилегији: „— — Употребићемо по могућству сав труд, да победним Нашим оружјем, помоћу божјом, споменути народ српски што пре у области или станишта, која пре тога имађаше, наново уведемо, и непријатеље оданде узбијемо — —“.

Ну, кад се видело, да од тога не ће бити ништа, и да ће Срби остати овде, што је Бечу ишло у рачун; почеле су и војене и световне власти да не респектују поменуте наређење Леополдово, због чега су се и митрополити, и епископи па и народни сабор у Даљу 12. Нов. 1718. жалили против нереспектовања нар. привилегија.

У декларатории од Јануара 1729. рекло се, да оставине оних, који умру без

дете и сродника има припасти фискусу, а од оставина епископа, има један део припасти цркви, један митрополиту, а један фискусу.

На протест народног сабора од 1734., у рескрипту од 24. Септ. 1734. допустило се, да од оставине епископа, има пола припасти цркви, а пола митрополиту.

О ставинама умрлих световњака и свештеника без дете и сродника, није се никакво решење донело, те су се и епископи и митрополити држали у том погледу наређења привилегија, а бивало је, да су им у томе и световне и војене власти сметале, због чега је сабор од 1744. захтевао, да се поштују народне привилегије и у том погледу. Те и ако је дворска комисија предлагала, да имање умрлих свештеника без дете и сродника има припасти епископу, епископско имање митрополиту, а световњака спахији односно вароши или фискусу; није се хтело то питање коначно решити.

У својим захтевима и тужбама посланици на угарској дајети из Тројединце 1764. молили су, да се чланак 15. од 1715. у погледу кадуцитета не односи и направославне епископе.

Митрополит Павао Ненадовић, држећи се привилегија, настојао је, да он и епископи наслеђују поменуте оставине, због чега је и упутно свештенству наведени циркулар. А међутим је захтевао и тражио, да се једном коначно реши то питање по гласу народних привилегија.

На народном сабору 1769 било је говора о кадуцитету, те је међу остала гравамина стављено и питање о кадуцитету код световњака, услед чега је у регуламенту од 1770. у §. 5. III. речено: „Клер греческаго закона неупитскаго неможет претензију имјети на мирски остатак, и како о остатке неупитских свјашченика без дјетеј и сродников умирајушчих разумјети подобает в будушчее.

Јелико остатков без дјетеј и сродников умирајушчих неупитских свјашченикова касаетсја, то Ми ради отвращенија всјех будушчих погрјешенијах тако промислити расудихом, да епископу движимое имјенне таковаго јего закона умирајушчаго свјашченика без изјатија припасти имат. Недвижимих же прјамо того што касаетсја о том тако разумјети подобает, да међу оними грунтами, которија рукоположени свјашченик прежде вступленија чина свјашченическаго, сљедователње в состојании колоникалном в стјажании имјел, и оними, которија он лиш, в сјашченическом чину купил, и к себје стјажал, раздјеленије учинити, и от посљедних цјена присушчајушчему епископу отдатисја имат, а над первими помјанутија епископи никаковаго права имјети могут, ниже такови продатитја, ниже тјех цјена епископу јего закона датисја, но земленому господину припасти имат, котори абие паречене грунтове за возпоможенне данодајанија иного приставити должен. И по сему устаповоположенију не токмо в будушчих подобних случајах тако поступати, но и от прежде сего о том бившија распри уравнати должно. Напосљедак и сие в мјеру пријати, јако митрополиту, и неупитским епископом сверху из чуждих земљах приходјашчих свјашченикова ниже каковое право ниже останак надлежит.

Ово се исто павело под IV. и у изводу из регуламента.

У § V. регуламента од 1777. рекло се: „И сие праведно бити судихом, и законоположихом, да от греческаго неупитскаго клира до ниње многоразличне сотворенаја требованија на безнасљеднија мирских закона својего људеј останка, возбранена будут и запрешчена, о немже убо сила, јеже к народним депутиртом, при бившем в лето сборје о том сотвореного парочнаго објављенија неизмјена да останет, и в будушчее же сие да держитсја правило: да митрополиту, и тогоже закона неупитским епископом и на самаја из чуждих царств приходјашчих греческаго закона неупитских свјашченикова лица ниже право коелибо, ниже безнасљедни остатак (кадуцитет) дозволитсја".

А у декларатории од 16. Јулија 1779. у §. 5., који §. и данас важи, рекло се:

„Благоутробно установљавамо, да право или власт, коју је грчко-несаједињени клер под различним видом себи присвојавао на оно имање мирјана њиовога закона,

које је без наследства остајало, у будуће места нема; по том оно, што је у овој ствари посланицима илирскога народа у сабору год. 1769. државном јасним речима објављено, никада и никаквој промени не подлежи. Тако исто и на лица црквена несаједињена, која из туђи предела у Нашу државу дођоше, исти клер да се не усуди себи захтевати никакву власт нити на имање без наследства заостајући, нити другу какву власт. А што се тиче имања грчконесаједињени свештенски лица, која без деце и сродника умиру, да би се уклониле распре које се из тога родити могу, најблагоутробније установисмо, и то да

а) На добра непокретна, која је постављени поп имао пре но што је црквени чин примио, т. ј. још у стању мирском, епископ епархијални нема никаково право, но иста припадају спаији под тим условом да се такова добра недодирнута другоме становнику уступе. Политичне власти имају строго пазити, да се ово поступање, које се на сачување контрибуционога фонда клони, верно набљудава.

б) Добра непокретна, која је рукоположени поп већ у црквеној служби стекао, од спаије да се по пропису одкупе или продаду, а новци отуда скупљени да се приложе останку наследства, које је иза попа или клера заостало.

в) О овоме, и буди каквом другом покретном останку, (што буде остало после исплате дугова, ако се који покаже), допушта се несаједињеном свештенству, да може једну трећину на благоговејне илирске потребе у Нашим наследним државама завештати; а друге две трећине после наплате погребни трошкова и обични спомињања, свагда имају припасти епископу. Тестаменти или завештања свештеника несаједињених, који би без деце и сродника умрли, ако би чрез исте епископи мало пре показаним начином у власти оштећени били, непотребна су и никаква; у таковом случају као и онда, кад никакав тестаменат начињен не би био, сав остатак наследства да припадне епископу".

ЛИСТАК.

Вести.

Седамдесет-осмогодишњица Његове Светости. 13 о. м. навршила је Његова Светост у доста повољном здрављу седамдесет и седам година и ступила у седамдесет и осму годину.

Његовој су Светости многи пријатељи и поштоваоци честитали како усмено, тако и писмено и телеграфски рођен дан, желећи јој још дугог живота и здравља, којој се жељи уз усмену честитку и овде прикључујемо и кличемо: *Живела Његова Светост!*

= **Ђаци и вероnаук.** Руске новине „Свѣтъ" донеле су недавно из Тифлиса једну вест о једном ђачком покрету, који заслужује и нашу пажњу.

Ученици шестог разреда прве верејске градске школе поднели су свом катихети, свештенику Ф. Лаперову ову молбу: „Обзиром на то, што је данашњи програм (наставни план) за предавање Закона Божјег врло скучен, а предмет је тај међутим врло важан и даје неопходну храну како уму тако и срцу: то најпокорније молимо Вашу Високопречасност, да предавање овога предмета удесите на опширнијем програму. Ми се са своје стране пак обвезујемо, да ћемо по Вашем захтеву тај предмет научити увек тачно."

Долазе 19 потписа ученика истог разреда.

Овако, руски ђаци — шестошколци. А наши, наши би већином најволели, да се и не предаје наука вере у гимназије, јер она им није савремена и преживела се.

Ну, како такве мисле овлађују код наше овладине, чему се није толико ни чудити, кад видимо шта се и како се пише о верским стварима у неким нашим листовима; не може нам ни бити боља и друкчија млађа интелигенција.

Испит професорско катихетски положило је 16. и 17. о. м. супленат реалне гимназије у Карловцу *Јован Ранајић* са врло добрим успехом.

Уредник: Димитрије Руварац, протојереј.

Читуља.

11. о. м. умро је после кратког боловања парох у Грку и протојереј *Коста Змејановић* у својој 66. години.

У покојеном брату Кости изгубили смо свога школског друга, с којим смо 13 година братски друговали.

Коста је био у својим млађим годинама

као капелан проте митровачког агилан свештеник, поштован од свију Митровчана, но отишавши у село и оставши зарано удов, постао је анатичан за јавне ствари.

Њему се има захвалити што се изнашао гроб народног певца *Филипа Вишњића* и што му је свечано подигнут споменик.

За црквену општину има неоцењених заслуга, јер је његовим заузимањем општина сачувала две красне школске зграде и неколико стотина утрина пренесено на цркву.

Као што се данас ретко где признају добра дела, тако је и њему неблагодарношћу захваљено на његовом заузимању.

Вечан спомен нашем другу и брату Кости!

14. о. м. напрасно је умро у богословском семинару богослов II. године *Љубомир Петровић* из Плашинаца.

Покојни је Љубомир био један од најспремнијих и најваредијих богослова.

Вечан спомен младом Љубомиру!

Послане књиге на приказ.

Књиге Матице Српске. Бр. 19. и 20. **Доситеј Обрадовић** *у Хотову.* Студија из културне и књижевне историје. Написао *Тихомир Остојић.* Нови Сад 8° VII. + 432. Цена 3 Круне.

Милош Парентић. **Катихетика** уџбеник за катихетске приправнике и ручна књига за катихете. Сарајево, 8° 468. Цена 4·50 Круна.

О орисном народном повориштву 1881.—1905. Пише *др. Лаза Станојевић.* Карловци 8° 56.

После сабора. Утисци са галерије. Н. Сад 8° 16.

Јаша Томић. Сабор јуриш од међдана. (1906—1907. год.) Н. Сад 8° 39. Цена 10 потура.

Радослав М. Грујић. **Грађа** *за историју пакрачког владичанства.* (Прештампано из „Богословског Гласника“ за 1906. и 1907.) Карловци, 8° 146.

Одговори уредништва.

Г. Павлу Миљушевићу, учитељу гимнастике у месту.

На наш чланак „Мњење пресветлог г. др. В. Николића подбана о политичном држању авт. зем. чиновника“, што га посветисмо Вама и начелној братији Вашој, одговористе нам у 60. бр. Abend блата „Заставе“.

Замерајући нама, како нас нису наши учитељи научили интелигентности, те како немамо „ни најпримитивније особине интелигентна човека“, што се види из тога, што ми сваког клеветамо и како је и поменути наш чланак пун денунцијација; да би показали, *како* хонетно треба писати, написасте свој одговор који може служити за узор фином и хонетног писања.

И заиздесно ће исти Ваш одговор временом послужити за пример фином и хонетног писања, будућем радикалском писцу „*Примера хонетног стила*“, чему ће му најбоље послужити „Застава“, и ако има неколико злобника, који познавајући Ваш штил и Ваша сочињења, тврде злобно да га је морао какав трамвајац „Заставин“ написати за љубав чашудве Вашег чувеног ровинца, ког и данас не може довољно да се нахвали Könner др. Никола Ђурђевић и братија му.

Остављајући то будућности, овде ћемо да наведемо кореспонденцију вођену између саб. одбора и патроната карловачке гимназије у погледу Ваше плате и петогодишњег доплатка, те по прочитању њеном, нека читаоци расуде: може ли се назвати наша тврдња „да је саб. одбор односно сабор повисио Вама плату и одредио квинквенале *прошив оправданог разлога патроната карл. гимназије,* лажом.

И кад човек — који зна и хоће да мисли паметно и поштено — све то хладнокрвно прочита, а уз то, да Вам је крњи радикалски туциндански сабор у својој XXX. седници на Вашу молбу, да Вам се изједначи плата са платом осталих професора (!!), или да Вам се даде оналка плата, колико имају слични учитељи на државним школама у Тројединци, одредио годишњу плату од 1600 кр. према досадашњој од 1200 кр. и потврдио закључак саб. одбора у погледу петогодишњег доплатка, а у XXXI. на Вашу молбу, да Вам је урачунао у мировину године службовања на државним школама од 9. Окт. 1889. до 1. Окт. 1897.; питамо их: не види ли се из свега тога, да сте Ви мњеник радикалски, и да имате и разлога што сте им били и што сте им и данас њихов кортеш, што је познато и карловчанима, који се морају слатко насмејати на Ваше правдање, да Ви нисте њихов кортеш, нити сте приређивали коме дочеке.

А исти се морају слатко насмејати и на Вашу тврдњу, да „Народна кредитна банка“ није радикалски завод, да се у њему не агитира за радикалство и да се њеним дужницима оставља слободно поље да буду шта хоћеју.

Паметни и мислеони људи морају се слатко насмејати и на Вашу тврдњу, да Ви не бисте могли бити и учитељ соколâ и карловачких и на страни, тобоже с тога што имате посла у гимназији. А шта је са 2 месеца школског одмора, када би могли све сремске соколе научити, а карлокачке би могли учити онда, кад није час за гимнастику.

Све би се то дало учинити, да Ви знате **оно**, што знају и чешке професијонисте, и да сте имали амбиције да научите оно, што треба да зна један соколски учитељ. И што то не хтедосте учинити, не треба да се чудите, што дођосте код ђака до **оног** угледа, што га имате, а особито код оних који са соколашима раде.

Тако исто исти се морају слатко насмејати и на Вашу тврњу, да ми оном својом тврдњом Вашег пријатеља и друга Ђорђа Гавриловића осрамотисмо.

Дакле по Вашем назору то је осрамоћење, кад се каже, како је неко да не мора никог молькакати, свршно редовно нужне школе, да може постати професором!

Да се не може ништа друго навести, кад неко нешто неправедно иште и моли, и части оне који су у власти испуните му незаконито искање, па му не испуне, како би их смео онако по српски почастити, да му нису обећали молбу испунити; то је бар за мислеоне људе јасно, и кад је јасно, онда се не може назвати лажом наша тврдња, да су Вас радикали обманули.

А што држите, да ми мислисмо да ћете Ви окренути бунду, што Вам радикали не испунише жељу, и да Вас хтедосмо обрлатити оном шалом и напоменом, како почастисте радикале; то се варате.

Нама није стало ни најмање до тога, шта ћете Ви бити, и то не Ви, него ма ко. Сваки нек буде што хоће, ал смо противни томе, да професори буду јавни кортеши страначки, без обзира на странке.

Ми смо противу сваке кортешаџије, па пошто смо такви, не можемо одобрити ни кортешовање професора и учитеља гимназијских. А да сте и Ви и неки професори и сувише јавно кортешовали код последњих избора; то је бар познато.

Па и овај чланак и овај одговор не написасмо за Вашу и њихову љубав, него за љубав завода на ком служите, јер ми и опет тврдимо, да им међу данашњим радикалима под вођством Јаковљевим нема места.

У странци за коју рече један владика, да има у њојзи не само убица, него и најординарнијих лопова, и која странка не сме то да порече; у тој странци не може бити места професорима.

Ну, кад је Вама и њима поносно да и са онима раде на организацији радикалске странке, с којима радисте; ми Вам ни мало не завидимо.

У погледу навода Ваших за наше плате, напомињемо Вам само то, да ми и заслужимо, што их ужинамо. За неполагање рачуна манастирске штампарије радикалима, о том ће бити већ говора, те ће се видети, шта је била штампарија, а шта је данас, и како се сачувао и умножио њен инвентар.

Ну, молићемо *како* стоји са инвентаром гомбалачког прибора карловачке гимназије? Какво примисте и из чега се састојао, а како је доцније изгледао и, шта је све уништено и нестало!

Не брините се Ви за штампарију, него настојте код Ваших протектора да наведу на чисто своје рачуне код пропалих штедионица, и да се што пре исплати дуг просветних завода певачког друштва и читаонице.

Иде скупштина, па не мојте да буде речи.

Ево кореспонденције између саб. одбора и патроната:

Бр. 86/68. ех 1898.

Управа српске вел. гимназије Карловачке спроводи молбу Павла Миљушевића, учитеља гимнастике, којом моли, да се за сталног учитеља именује с правом на мировину и петогодишње доплатке.

Решено је:

Молбу Павла Миљушевића у оном делу, да се за сталног учитеља са правом на мировину именује, удовољити и истоме почев од 1. Јан. 1899. сталност поделити у толико, да може у пензиони фонд према плати сразмерно улоге улагати.

О чему саб. одбор, старатељство и путем управе П. М. уз повратак комуниката знања ради известити.

Бр. 75/62. ех 1902.

Срп. нар. црк. сабор дописом својим од 21./9. 1902. бр. С. О. 4830/1901. ех 1902. доставља на надлежно решење и поступање молбу П. М. учитеља гимнастике на овд. гимназији, којом се на срп. нар. црквн. сабор обратио ради свога увштења у статус учитељства срп. гимназије и учитељских школа.

Решено је:

Путем гим. управе уз повратак молбе и прилога известити молитеља П. М., да овај Патронат с обзиром на молитељево учитељско оспособљење остаје и на даље при овопредметној одлуци од 8. (20). бр. 86/68. ех 1898., којом му је као учитељу гимнастике подељена сталност са правом на мировину, коју буде сразмерно својој учитељској плати достигао.

Бр. 92/73. ех 1905.

Вскс. саборски одбор дописом својим од 2. (9), 1905. бр. С. О. 4143/1456. ех 1905. услед молбе П. М. учитеља гимнастике поднесене му у погледу повишења плате и изједначења исте са платом на државним заводима, извештава да је исту молбу одбио, но да му је одредио односно одобрио петогодишњи доплатак на терет клирикалног школског фонда у износу од 10% основне плате тако, да му се исти рачуна од 1. Јан. 1899., а ставља се у течај са 1. Сепг. 1905. те моли овај патронат, да упути гимн. старатељство, да поменутом учитељу с горњим даном исти петогодишњи доплатак у течај стави и исплаћује.

Решено је:

Како је овај Патронат компетентан и њему као врховној власти гимн. учитеља и професора, припада право одређивати и установљавати доплатке истим учитељима и професорима и како овај Патронат за поменутог учитеља гимнастике такав доплатак установио није; то овај Патронат не може молбу вскс. саб. одбора у обзир узети ни уважити, пошто се не налази побуђен, да иван своје компетенције одређени и установљени доплатак код подручног старатељства гим. фонда за П. М. у течај ставити и исплаћивати даде.

Бр. 7/2. ех 1906.

Саб. одбор на овдашњи допис од 28. (9.) 1905. бр. 93/73. ех 1905. извештава, да у ствари стављања у течај петогодишњег доплатка П. М. учитељу гимнастике у овд. гимназији, да он остаје при својој одлуци од 2. (9.) 1905. бр. С. О. 4143/1456. ех 1905., и да је петогодишњи доплатак истом учитељу на терет срп. нар. клирикалном школ. фонду у течај ставио.

Решено је:

При овдашњој одлуци од 28. (9.) 1905. бр. 93/73. ех 1905. остати и не завршити, те умолити саб. одбор да одустане од свога решења, јер тиме задире насилно у право овог Патронота, ствара ђав прецеденс између овог Патроната као власти над учитељима и професорима гимназије и самих учитеља и професора, пошто се саб. одбор овим својим поступком ставља изнад Патроната гимназије као виша власт и решава ствари које спадају у компетенцију овог Патроната, чије је право установљавати плате и доплатке професорима гимназије, а у случају, да снага подручних гим. фондова није довољна да покрије исте плате и друге издатке на гим. потребе, моли мањак из нар. фондова саб. одбор за припомоћ у смислу рескрипта одобри.

С разлога тих, а обзиром на то, што је саб. одбор на терет клир. школ. фонда у течај ставио петогодишњи доплатак, који ће се фонд испрпити, те не ће моћи одговарати својој намени,* умолити саб. одбор, да од горњег свог решења одустане, пошто ће у противном случају овај Патронат бити приморан, да се против незаконитог и насилног задирања саб. одбора у делокруг овог Патроната, обрати највишем месту ради заштите.

Бр. 80/77. ех 1906.

Саб. одбор извештава дописом својим од 14. (6.) 1906. бр. 1853./884. ех 1906. на бр. 7./2. ех 1906. у предмету петогодишњег доплатка П. М. учитеља гимнастике, да исти саб. одбор против горњег решења овог Патроната остаје при својим овопредметним одлукама бр. — — — и да је нарочито књиговођству и благајници срп. нар. црк. фондова, да се из клир. фонда од 1. Септ. 1905. поменутом

* Захваљујући радикалском „партишату“ дошло се 1905. дотле, да је шк. клир. фонд имао дефицита 28.456·18 Кр

учитељу исплаћује петогодишњи доплатак на признанице управом гимназије видиране.

Решено је:

Против горњег решења саб. одбора уложити уток на министарство, о чему и саб. одбор известити, да не би исплаћивао, а управи гимназије наредити да признанице П. М. за петогодишњи доплатак не видира. (Решење још није стигло).

* * *

И кад поред свег овога Ви примате доплатак, а примаћете и повишицу и без видираних по директору намира; не треба се чудити, што је усвајањем проведених година код других звања, и одређивањем незаконитих доплатака дотерано дотле, да је 1905. непрокосновени фонд морао 46.607·44 кр. доплатити, за мировине професорско-чиновничке.

Само тако, на ће бити банкротство и код тог фонда, као и код клир. школског.

Напослетку чујте г. Миљушевићу и ово. Окините се Ви ћорава посла — полемике — и не вадите ни Ви кестење за друге, као оно г. Мато. Ви сте мали да пресуђујете наш јаван рад. За то су другчији људи позвани, јер се правите и суваше смешним, кад се усудисте јавно рећи, ди ми сваког клеветамо и да целога свога века нисмо ни о ком, ништа добро рекли и написали.

Без сумње нас је Српска Краљевска Академија због тога и изабрала за дописног члана!

Митар Руварац, нити је био, нити ће бити клеветник и денуцијанат; ал није ни штедио штребере и шарлатане, него их је ударао по прстима.

Ово запамтите и Ви и Ваша братија, и не дајте нам прилике, да уморамо ausrück-овати mit schwereren Geschützen.

ЗВАНИЧНИ ОГЛАСИ.

Ad бр. К. 1490 ex 1906. 3—3, 15

ЕДИКТ.

На бракоразводну молбу *Младена Павловића* из Вел. Радинаца, против супруге му *Марије* рођ. *Матић*, сада непознатог боравишта, овим се за несталом супругом Маријом едикт расписује с тим, да супруга Марија у року од 90 дана, од дана првог увртења едикта овог рачунајући, има овој конзисторији лично предстати или место своја боравишта пријавити, пошто ће иначе ова парница и без ње продужити се и довршити.

Архид. конзисторија, у Карловцима 1. (14.) марта 1907. г.

Председништво.

Број 113 и 161 ex 1907./К. зап. 96 и 112. 3—3, 11

СТЕЧАЈ.

Исписује се на парохије у *Врњачици* III. разреда и у *Српској Кашели* IV. разреда са роком до 1. (14.) априла 1907.

Молитељи имају своје прописно обложене молбенице надлежним путем потписаној конзисторији до стављеног рока поднијети.

Из сједнице прав. срп. епархијске конзисторије у Пакрацу 20. фебруара (5. марта) 1907. држане.

Председништво.

Ad бр. К. 189. ex 1907. 3—3, 18

ЕДИКТ.

Услед бракоразводне молбе *Стевана Пуљевића* из Ст. Бановаца на Дунаву, против супруге му *Марије пре удове Анастасијевић*, сада непознатог боравишта, овим се едикт расписује с позивом, да супруга Марија у року од 90 дана, од дана првог увртења едикта овог рачунајући, има овој конзисторији лично предстати или место садашњег свог пребивања пријавити, јер ће се иначе ова брачна парница и без ње продужити и довршити.

Архид. конзисторија у Карловцима 1. (14.) марта 1907. г.

Председништво.

Ad бр. К. 92. ex 1907. 3—3, 16

ЕДИКТ.

Услед бракоразводне молбе *Даринке Шајић* рођ. Новаковић, сада у Ашањи, против супруга јој *Радована* из Угриноваца, сада непознатог боравишта, овим се расписује едикт с тим, да супруг Радован у року од 90 дана рачунајући од дана првог увртења овог едикта, има овој конзисторији лично предстати или место свога пребивања пријавити, јер ће се иначе ова брачна парница и без њега продужити и довршити.

Архид. конзисторија у Карловцима 1. (14.) марта 1907. г.

Председништво.

Ад бр. К. 155. прев. ех 1907. 1—3 22.

ЕДИКТ.

У бракоразводној парници Николе Царића из Мирковаца, против супруге му Саранфиле рођ. Кукуљ, сада непознатог боравишта, расписује се едикт и позива се нестала супруга Саранфила, да у року од 90 дана, рачунајући од дана првог уврштења едикта овог овој Конзисторији лично претстане или да место свога садашњег пребивања означи, јер ће се иначе ова брачна парница и без ње наставити и окончати.

Архид. Конзисторија, у Карловцима 14. (27.) марта 1907. године.

Председништво.

Ад бр. К. 11.|56. ех 1907. 1—2, 23.

СТЕЧАЈ.

На упражњено место пароха у Срп. Пардању V. плаћевног разреда.

Компетенти имају прописно инструјисане молбе поднети надлежним путем овој конзисторији до 2. (15.) маја 1907.

Из седнице епарх. конзисторије, држане у Темишвару 12. (25.) фебруара 1907.

Председништво.

Ад бр. К. 181 ех 1907. 3—3, 17

ЕДИКТ.

На бракоразводну молбу *Стевана Јевтића* из Лединаца, сад у Прњ. Врднику, против супруге му *Јулке* рођ. *Петровић* сад непознатог боравишта овим се едикт расписује с тим позивом, да речена супруга у року од 90 дана, од дана првог уврштења едикта овог рачунајући, има овој конзисторији лично предстати или место свога садашњег боравишта пријавити, јер ће се у противном случају ова парница и без ње продужити и довршити.

Архид. конзисторија, у Карловцима 1. (14.) марта 1807. г.

Председништво.

Број 73 ех 1907./К. п. 125. 3—3, 12

ЕДИКТ

На бракоразводну тужбу *Милана Вукашиновића* из *Беловара*, против супруге му *Јулке Вукашиновић* из *Беловара*, сада непозната боравишта, наводно негде у Америци, овим се Јулка Вукашиновић позива, да у року од 90 дана, рачунајући од првог уврштења овог едикта, овој конзисторији место пребивалишта своја пријави, јер ће се у противном случају без њезиног суделовања бракоразводна парница са именованим заступником водити и довршити.

Из седнице прав. срп. епарх. конзисторије у Пакрацу, 20. фебруара (5. марта) 1907. год. држане.

Председништво.

Ад бр. К. 139. ех 1907. 3—3, 13

ЕДИКТ

Овим се за *Лепосаву* несталом супругом *Николе Адњаџевића* из *Руме* расписује едикт у бракоразводној парници с позивом, да поменута Лепосава има у року од 90 дана рачунајући од првог уврштења овог едикта овој конзисторији или лично предстати или место свога боравишта пријавити, пошто ће се у противном случају ова парница и без ње продужити и довршити.

Архид. конзисторија, у Карловцима 1. (14.) марта 1907. г.

Председништво.

Ад бр. К. 149. ех 1907. 3—3, 14

ЕДИКТ.

Овим се за *Круном* несталом супругом *Живана Стефановића* из Батајнице расписује едикт у бракоразводној парници с позивом да речена супруга Круна има у року од 90 дана рачунајући од првог уврштења овог едикта овој конзисторији или лично предстати или место свога боравишта пријавити, јер ће се у противном случају ова брачна парница и без ње продужити и довршити.

Архид. конзисторија, у Карловцима 1. (14.) марта 1907. г.

Председништво.

Ад број К. 301 ех 1907. 2—3 21

ЕДИКТ.

На бракоразводну молбу Гаје Бобања из Марадика, против супруге му Софије сада непознатог боравишта, овим се расписује Едикт с тим, да речена супруга Софија у року од 90 дана рачунајући од дана првог уврштења едикта овог конзисторији овој лично предстане или место свога пребивања пријави, јер ће се иначе ова брачна парница и без ње продужити и довршити.

Архид. Конзисторија, у Карловцима 7. (22.) марта 1907. године.

Председништво.

Ад број К. 827/691. ех 1906. 2—3 20

ЕДИКТ.

На бракоразводну молбу Милице Лазић рођ Аџуковић из Даља против супруга јој Боже Лазића сада непознатог боравишта, овим се расписује Едикт с тим, да речени супруг Божа у року од 90 дана, рачунајући од дана првог у врштења едикта овог, овој конзисторији лично предстане, или место свога пребивања пријави јер ће се иначе ова бракоразводна парница и без њега продужити и довршити.

Архид. Конзисторија, у Карловцима 7. (20.) марта 1907. године.

Председништво.

Ад број К. 169. ех 1907. 2—3 19

ЕДИКТ.

На бракоразводну молбу Николе Косијера ковача из Кленка, против супруге му Даринке рођ. Ковачев сада непознатог боравишта, овим се расписује Едикт с тим, да речена супруга Даринка у року од 90 дана рачунајући од дана првог увртења едикта овог, конзисторији овој лично предстане или место свога пребивања пријави, јер ће се иначе ова брачна парница и без ње продужити и довршити.

Архид. Конзисторија, у Карловцима 7. (20.) марта 1907. године.

Председништво.

ДРУГИ ОДЕЛАСИ

ЗВОНОЛИВНИЦА И ФАБРИКА ГВОЗДЕНИХ КОЗА ЗА ЗВОНА

АНТОНА НОВОТНИЈА

У ТЕМИШВАРУ, ФАБРИЦИ

препоручује се — са гаранцијом на више година — за израду нових звона и за преливање пукнутих звона у овакој величини, као и за целокупно хармонично уређење звоњење, провиђено са круном од кованог гвожђа, тако удешеном, да се звона по вољи и лако могу кретати, ако би се на једном месту излупало, чиме се звона сачувају да не пукну.

Особито препоручујем

од мене изнађена и много пута одликована са отвореним одушкама провиђена звона,

која су у горњем делу — као виолина — са отвором у виду фигуре 2 провиђена као имају дуготрајнији, снажнији и дубљи звук, него звона по старој системи прављења, тако да се овако једно патентирано звоно од 327 килограма изједначује са звуком других по старој системи ливених звона од 461 килограма.

Даље препоручујем козе за звона од кованог гвожђа, у горњу слободно стојеће; звона или шоље за сатове од метала; прављење старих звона са крунама од кованога гвожђа. —

11—52 4. Илустровани ценовници и прорачуни трошка бесплатно и франко.

На миленарској земаљској изложби у Будимпешти 1896. награђена са великом миленарском медаљом.

„Српски Сион" излази свако недеље на једном целом табаку. Цена му је: За Аустро-Угарску, Босну и Херцеговину на годину 8 круна, на по године 4 круне, а на четврт године 2 круне. За стране земље, на годину 10 круна. Појединн бројеви 20 филира.

Претплата, огласи, стечајеви и рекламације у року од 15 дана шаљу се Администрацији а остала рукописи уредништву „Српског Сиона" у Карловце. За огласе, објаве и стечајеве плаћа се 10 филира од једног реда ситних слова. — Неплаћена писма се не примају. — Рукописи се не враћају.

Све спорове овога листа у ствари претплате или других потраживања решава котарски односне општински суд у Карловцима.

Издање и штампа: Српско Манастирско Штампарије у Ср. Карловцима. 185. 1907.

СРПСКИ СИОН

Год. XVII. Број 12.

ЗВАНИЧАН ЛИСТ ПРАВОСЛАВНОГ СРПСКОГ АРХИЈЕРЕЈСКОГ СИНОДА МИТРОПОЛИЈЕ КАРЛОВАЧКЕ ЗА ДУХОВНЕ, ЦРКВЕНЕ И ЈЕРАРХИЈСКЕ СТВАРИ.

У Ср. Карловцима у недељу 25. марта 1907.

Записник

збора свештенства вел. бечкеречког протопрезвитерата, одржаног у *Великом Бечкереку* дана 21. фебруара (6. марта) 1907. године.

Присутни:

Ђура Страјић, окруж. протопрез. вел. бечкеречки као председник; јереји: Григорије Чолаковић парох срп. кларијски, Јован Мишић парох срп. ченејски, Милан Жан адм. парох. шурјански, Стеван Грчић, адм. парох. срп. арадачки, Миливоје Мишић парох срп. итебејски, Иван Алексић парох модошки, Светозар Теодоровић парох ечкански, Јован Неганек парох срп. неганински, Жарко Стакић парох вел. бечкеречки, Сава Стајић сист. парох. помоћник срп. елемирски, Душан Станковић админ. парох. каначки.

Бр. 1. Ђура Стрјић окруж. протопрез. отвара као председник свештенички збор, и јавља да је исти сазван на молбу и захтев г. г. пред. јереја Светозара Теодоровића, Ивана Алексића, Миливоја Мишића, Стевана Секулића и Саве Стајића ради саветовања о садашњим тешким искушењима свете нам цркве и народа.

Председник јавља даље, да је од поменутих свештеника умољен, да тај збор Његовом Високопреосвећенству пријави, и да ће исти свештеници осталу браћу свештенике овог протопрезвитерата о томе известити.

Председник најављује, да је збор овај дана 16. фебруара (1. марта) о. г. бр. прир. 10. на данашњи дан сазвао и сазив тога збора Његовом Високопреосвећенству Г. Епископу Дајецезану дру Георгију Летићу дана 17. фебруара о. г. бр. прир. 11. до високог знања ставио.

Председник позива збор да из средине своје перовођу изабере.

Збор узима извештај председников једногласно на знање, а за перовођу бира јереја Жарка Стакића пароха великобечкеречког.

Бр. 2. Председник јавља да је јереј Драгутин Мојић протопрезвитератски помоћник отпутовао, извинивши се болешћу своје матере деспотом, која се под а) овим записнику прилаже, јереј Стеван Секулић спречен доћи дужношћу брзојав под б), јереји Милета Јакшић и Александар Бранковић не могавши доћи, усвајају решење збора — брзојав под в).

У вези са овим најављује Жарко Стакић, да болешћу спречени јереј Симеон Никифоровић не може доћи, а тако исто спречен је

јереј Павле Милићев, но да су га оба опуномоћили да пред зборм изјави: да се обојица наведених свештеника са решењем овога збора потпуно слажу и солидарним исказују, знајући интенције овог збора.

Јереј Сава Стајић опуномоћен је да изјави то исто у име Александра Јовановића пароха срп. елемирског. На ово додаје председник да јереји Димитрије Којић парох срп. бокински, Боривоје Грбић парох кечански, Бранко Милошевић адм. парох. срп. пардањски и Ненад Барачки парох бега св. Ђурађски нису ништа јавили, о недоласку своме накнадно се извинио Ненад Барачки, а јереј Боривоје Грбић извинио се с тим, да закључак збора „унапред одобрава и потписује".

Узима се на знање.

Бр. 3. Председник позива јереја Светозара Теодоровића, пароха ечканског, да као првопотписани на молби за свештенички збор изјави: шта се у овом збору претресати жели, и да о томе у име својих другова реферише.

Светозар Теодоровић у подужем говору своме разлаже: како су тешка времена настала за св. нам цркву и народ, што је на жалост и сувише показао рад последњег народно-црквеног сабора нашег. Очекивало се рада на дозиђивању автономне зграде наше, а место тога почело се ићи још куд и камо већем растројству. Народно црквени сабор решењем својим од 19. Јануара (1. фебруара) о. г. увредио је дубоко не само Његову Светост преузвишену поглавицу митрополије наше, него је вређајући узвишени престо патријарашки натерао румен стида српском народу пред целим светом.

Да би се у колико је могуће бар са стране свештанства овоме чуду на пут стало, моли браћу свештенике овога збора да ову резолуцију усвоје:

„Свештенички збор вел. бечкеречког протопрезвитерата са дубоким болом у души осуђују закључак срп. нар. црквеног сабора од 19. јануара (1. фебруара) о. г. сматрајући исти закључак незаконитим, пошто је тим закључком сабор прешао законом одређене границе свога делокруга — упуштајући се у неку врсту суђења црквеној поглавици срп. прав. овопределне цркве, *чиме је тешко повређен углед свете цркве и народа нашег.*

Са разлога тога овај свештенички збор жали и тражи, да се ова повреда, учињена *ненадлежним присвајањем права другога*, правилним и законитим путем санира.

Уједно решава овај свештенички збор:

I. Да се Његово Високопреосвећенство Госп. Епископ Дијецезан најпонизније умоли, да одржање збора свега свештенства епархије темишварске ради донашања одлуке у горњем предмету под председништвом најстаријег окружног протопрезвитера овоепархијског вприч. г. Ђорђа Влаховића у Вел. Кикинди милостиво дозволити, и о високој дозволи поменутог протопрезвитера известити благоизволи.

II. Да се вприч. г. Ђорђе Влаховић протопрезвитер умоли, да по добивеној високој дозволи епархијски свештенички збор што скорије сазове — и

III Да се о свему овоме и остала вприч. г. г. окружни протопрезвитери епархије ове наводом ове тачке записника известе".

Свештенички збор једногласно и једнодушно узима на знање говор јереја Светозара Теодоровића и до словце усваја резолуцију његову, молећи и упућујући председника и перовођу збора овога, да овом закључку према више наведеном удовоље.

Бр. 4. Председник пита, да ли има још који предлог од стране збора — ако пак не, да се изабере чланови за верификацију овог записника.

Више предлога нема, за одостоверење записника бирају се јереји: Григорије Чолаковић, Светозар Теодоровић, Иван Алексић и Јован Мишић — чиме председник затвара седницу.

Ђура Страјић с. р.
окр. протопрезвитер вел. бечкеречка.

Јереј Жарко Стакић с. р.
парох нек. бечкеречки
као перовођа свештен. збора.

Григорије Чолаковић с р.
парох.

Светозар Теодоровић с. р.
парох.

Јереј Јован Мишић с. р.
парох.

Иван Алексић с. р.
парох.

Извештај

о раду седнице епарх. конзисторије будимске, држане у Будимпешти 30. новембра (13. децембра) 1906. под председништвом Њег. Вис. Г. епископа *Лукијана Богдановића*.

Узета је на знање извина неких чланова, да не могу у ову седницу доћи. — Оверовљен је записник седнице ове конзисторије од 5. (18. септембра) о. г. — Узети су на знање отписи министарства богочасти и јавне наставе, којима је поделио државну припомоћ М. К., К. Ч., С. Ч., Д. П. и Ђ. Г. сваком по 120 круна. — Узет је на знање през. одговор истом министарству у погледу броја прав. душа и самосталних црква. општина у будимској епархији. — Издати су матичини изводи у ствари исправка матице крштених у Дарди окр. протопрезвитеру мохачком ради суперверификирања. — Узет је на знање извештај министра правосуђа, да новопостављеном душепопечитељу казненог завода у Будимпешти награду за сада не може повисити. — Публикована је одлука св. архијерејског Синода у ствари одношаја и дужности манастирских настојатеља и тзв. манастирских управитеља. — Публикован је отпис Његове Светости у ствари тужбу Е. П. из Дуна Сечуја против ове конзисторије у предмету избора ок. протопрезвитера у Мохачу. — Узет је на знање извештај Његовог Високопреосвештенства о произведењу Јована Бешлића окр. протопресвитера мохачког за протојереја и о рукоположењу ђакона Златоја Поповића администратора батеске парохије за презвитера. — Публиковање се пресуда МЦСавета у брачним парницама Марије Жакић рођ. Вучковић против супруга јој Алексе Жакића из Сент Андреје, и Софија Шимуновић рођ. Берић из Медине против супруга јој Николе Шимуновић из Батосека. — Узето је на знање през. публиковање одлуке саборског одбора, којом је Дионисију Мијатовићу на лечење 120 круна припомоћи подељено. — Узето је на знање уведење у звање јеромонаха Викентија Себишановића, Неофита Сабадоша, и да је саборски одбор умољен, да им припомоћ као администраторима парохије у Чипу и Батосеку у течај стави — Публиковање се пресуда МЦСавета, којом је јерм. Николај Марковић лишен свештеничког чина. — Известиће се епар. конзисторија бачка о месту борављења Емилије Буњи. — Известиће се јерej Владимир Белеслин парох у Мађар Боји, да је за душепопечитеља православних кажњеника у Печују постављен. — Узето је на знање през. расположење у погледу начина прикупљања статистичких података за државну статистику. — Накнадно поднесени инвентари о предаји парохија у Пешти и Бати ставиће се међу списе. — Узет је на знање извештај, да је Јован Бешлић окр. протопрезвитер и парох мохачки у звање уведен и да су о томе подручне му црквене општине и парохијска звања и саборски одбор извештени. — Расписаће се стечај ради сталнога попуњења парохијског места у Бати. — Узет је на знање извештај, да је јеромонах Сергије Јанковић протопрезвитерски капелан мохачки своје место заузео и да је о томе саборски одбор извештен. — Известиће се црквена општина у Доњој Нани, да се парохијска дотација ни у случају промене у лицу душепопечитеља не може смањити. — Сви су молитељи припуштени избору пароха батосечког-доњонанеског. — Није припуштен избору пароха у Шикшају јерej Ненад Барачки адм. парохије у Иванди. — Умољиће се рк. епископ у Печују, да учини расположење, да се матичини изводи крштених православне деце Марије и Етелке Зорић парохијском звању у Дарди ради матрикулирања доставе. — Узети су на знање извештаји подручних катихета о катихизацији и успеху из веронауке у прошлој школској години. — Издате су сходне наредбе подручним парохијским звањима ради отклоњења мана и недостатака, које су окр. протопрезвитери о протопрезвитерским визитама опазили. — У ствари спора ј. Д. М. са Аркадијем Дворњићем у Бану издаће се списи окр. протопрезвитеру, да ствар на лицу места изведи. — Одређена је истрага против ј. Д. Р. у Ст. Б. и позвани су тужитељи, да предујам у име истражних трошкова овамо поднесу. — Узето је на знање, да су през. поднесени МЦСавету на више пресуђење списи, који се односе на пресуду у брачним парницама Радована Радивојевића против Наталије рођ. Мишковић, Јована Шевића против Загорке рођ. Пајчић и Јелене рођ. Марчићевић против Николе Скорића. — Узет је на новољно знање извештај једног члана конзисторије, да је Његово Високопреосвештенство Г. епископ Лукијан храм св. архангела Гаврила у Чобанцу у току 1906. г. својим трошком из темеља како споља, тако и изнутра обновити и веледелно

украсити дао за свету од 4000 круна, те је Њег. Високопреосвештенству изражена најтоплија благодарност ове конзисторије на том великом доброчинству и племенитом и Богу и народу милом делу Његовом. — Осим тога је решено још неколико предмета мање вредности.

Неприлике

Лукијана Мушицкога у Плашком.

Д. Р.

(Свршетак.)

Кад смо већ код Мушицкога, да наведемо и ова писма његова, писана владици Станковићу.

У писму од 16. Јулија 1829. рече му:

Преосвјашченьејши Господине Епископе
Љубезньејши Брате!

На п. п. кое сте љубезном писму вашем от 18. Јунна т. љ. придати изволили, искрено благодарим.

Оно ми се примјечание ваше о новом далматинском Епископу (Рајачићу), да вам се, ако се и оновчио, не види со њем весео, да паче болше ако смушчен и замишљен, из ове причине вниманија достојним чини, што ми се вјеројатним твори, да се онај глас о њему из Далмације, кои се овуда по Хрватској простире, и кои је мени из ближајшег источника сообшчен, и његови ушно косную, и да га весма узнемирава и смушчава, буди се како внутрење јуначно и вањешње лицемерствовао. Да га је Далматинац из Шибеника онда кад и ви, и онако проворљиво умео мотрити и проникнути, као што сте га ви, по дару остроумија вашег, мотрили и проникнули, казао би му, као народољубац, простодушно и искрено, и по природној Далматинцу слободи, умноженој и укрепљеној вјером прадједа свои и ватреном љубовију ко овој: „Шта вам је Господине, што сте тако невесели, замишљени, и даже смушчени? Ако нисте онај, какова се ми у вама имати бошмо, зашто сте невесели и замишљени? Па за тим, и овако би га, на своју сбствену утјеху, храбрио: „Ако се какви непријатни за вас гласова плашите, от вас зависи, да их вашима дјели ложнима покажете. Пространо вам је поље в тому.“ Из овога лако сами кључ наћи можете к оним гласовима из Далмације. Више о том кад се састанемо.

Проповједа он велите, како сам ја ветхи монастир Гомирје разорити и мјесто тога нови созидати умислио.

Он тако проповједа, да би како умалио разорение монастира, кое му је он сам причинио. Нико га већма разорити не може, него што га је он разорио. Не би га ни Турци већма разорили били.

Видићете. Нек он путује; нек се не стара с монастирем. С Гомирјем ће бити оно, што бити узможе. Ibant qua poterant, qua non poterant, non ibant. Рада је змија учинити свјет внимателним, да се ова, ако ништа не буде, смјее, по оному: Parturiunt montes, nascetur ridiculus mus! Познаемо лисицу! Да је Бог на боље умудри!

С радостију очекивам пришествие ваше. Данашњом поштом пишем обшчеству карлштадтском, да за вас обиталиште у дому Г. Михаила Мусулина, јако најпристојние нареде.

Прочее — — — —

У Плашком 16. Јул. 1829.

Л. Мушицки Епископ.

Владика Мушицки је писао 12. Феб. 1830. владици будимском Станковићу ово писмо:

Ваше Преосвјашченство
Љубезни Брате!

Паче мјери, сам признају, дотиже изоста отвјет мој на писание ваше от 4. Јан. т. љ. Получих је здје 12. онаго же мца. И днес равно му днеј от пријатија онаго истече. Сума всјех препјатствии причини тол долгое молчание. Первое положение, искрење исповједују, в сеј суме приписују кривиције моеј. Втори бо ден, абие по пријатии писма, могл бих поне написани реценис, јегоже дотоље постмајстер у себе држаше, послати. Сеј corpus delicti није посилају.

Прочаја положенија тијаже суми пронзидоша — једино за другим — повседневно из медленија и отлаганија мајсторов, јеже отити в монастир и вједомое дјело исполнити. Јакоже аз кривиције моеј оправданија из медленија их ничу, тако они сему последњему из препјатствии неслишаним образом от љутаго Бореа сотворених оправдание плетут. И једина и другаја страна, свједушчи своју си искреност, надјеетсја на полное спрошчение от суда. Једва на конец в сих днех тошитисја нача

исполински сњег. Мало за тјем негли возмогут изити на дјело свое мајстори. Како совершат је и план монастирија и свидјетелство их первоју поштоју отправљу. Дотоље релацији недајте. Не вјерују, јако вам брат Далматински уже отвјетствова. Лицемјерием и хитростију не затворит очес врјашчих развалини монастирја Гомирја. Благоволите ми послати и копии отговор јего. Вјероватно ми бивает, јако примјечанија нањ сотворити возмогу способјешествовати имушчаја релации вашеј. Драженович вјероватно зато оним тоном писа, да легчае освободитсја. За хранение молчанија гњевливимсја показует. Благодарју вам за сообшченија ми извјестија. За пребивание мое в Карлштадтје чрез зиму и негли мало болше, поднесеное Јего вск. нашему Г. Арх. и Митр. представлените мое собшчих и Генералкоманде здјешнеј. Оно ми собственим побуждением објешча, јако всја доводи моја подкрјепити будет. Ниње времја њест, да ничетеја конечное премјешчение Резиденции из Плашкога в Карлштадт. Претерпјенаја синовцем моим неугодност, практически неострит правила јего логическаја в смотрении обшчежитија.

Препоручају јего благонаклоности вашеј. Обристлајтнант Бедекович с концем прешедшаго года јегда врјамо тогда присије сјемо Г. Обрист Мајна, идиј в Огулин, в сљед предварителнаго налога о премјешчении јего отселилсја в Беловар. Дивизионер Геперт с начала Марта здје в Карлштадтје обитати будет.

Прочее — — — —

В Карлштадтје 12. фев. 1830.

покорњејши слуга
Лукијан Мушицки Епископ.

Владика Мушицки је писао владици бачком Станковићу 21. Авг. 1834. ово писмо:

Ваше Преосвјашченство
Брате в Христје љубезњејши!

Синовцу моему, Георгију, медицини, за будушчее течение, в четвертое љето слишатељу, науки своја в Виење продолжити имушчему, за содержание јего тамо јеже месечно давати имам 25 фор. в сребрје.

Желаја совершено в том обезбједити јего, јеже не терпјети јему какових либо препон на трудном попришчи, имјел бих јему или предварителње уже на болше мјесајцев припадајушчее количество издати, или должен бил бих имјети ондје добра пријатеља, иже би јему мјесјачно речену суму издавал. Перваго творити немогиј, по тјесному положенију моему, а втораго пособија лишајасја, принужден јесм молит Преосвјашченство ваше, да бисте, на счет даваемија мње от Епархии вашеја дотации за будушчее милитарское годишче, средствием извјестнаго виенскаго купца и убо или непосредствено, или посредствено, јако стојашчаго в сојузје с новосадским купцем, или средствием другаго каковаго мужа, јегоже ашче на услугу вашу имате, по братској љубви, наченше от мца Ноемврија, и убо јакоже с концем сего сице и в пред всегда с концем истекајушчих мјесајцев реченују мјесјачнују плату синовцу моему исплативати дали. Дражајше ми с тјем дјело сотворите.

Ашче убо Пр. вашему годно јест желанију и прошенију моему удовлетворити, то купно прошу, да бисте мја о том благовремено и убо, по тому, что синовец мој Георгиј при конце Септ. п. р. уже во Виену отходити имат, јеже скорјее тако увјадомити изволили, да бисте ми купно и человјека во Виење, средствием коего би пјењаши синовцу моему надаваеми били, назначили.

Отдајасја братској љубви, остајем с високопочитанием

Брат и слуга

В Карлштадтје 21. Авг. 1834.

Л. Мушицки Епископ.

П. п. Средствием Нотарна Ружича присилају книту сверху цјелија вторија рати дотации за љ. 1834. с требованием, да ми сверху 88 фор. чрез адвоката Шпероглича пријати дану квиту возвратит, тетку и сестру моју намирит, и останак от 100 фор. сребра Георгију синовцу моему с концем Септ. т. љ. по рим. во Виену гослет. Прошу примите во благују страну досаждение сие, и не отреците прошенија помошчи синовцу моему. Л. М.

Архимандрити Раковачки.

Д. Р.

I. *Синесије Живановић*, рођен око 1711. у Сент-Андрији, где се учио књиги.

Отишавши Вићентију Јовановићу, митрополиту београдско-карловачком за ђакона, 15.

Маја 1737. дође у Раковац и игуман раковачки Исаија постриже га.

По смрти Вићентијевој, прими га патријарах Арсеније Јовановић Шакабента за дворског капелана, код кога је био прво ексарх, а потом провинцијал фрушкогорских манастира, и као такав је стекао великих заслуга за исте манастире, радећи у Бечу да им се обезбеди имање, због чега се 1747. бавио у Бечу, док је дошао до привилегија за манастире.

Поред патријарха Арсенија и митрополита Ненадовића, треба фрушкогорски калуђери у свагдашњим својим молитвама да се моле и за спас душе Синесијеве.

По смрти патријарховој, произведе га митрополит Павао Ненадовић 1749. за архимандрита раковачког, а 21. Септембра 1751. буде посвећен за епископа арадског, и као такав је умро 14. марта 1768. и погребен у цркви — манастиру — св. Симеона, коју је он и саградио.

Синесија је дао штампати 1761. у Римнику у малој Влашкој „Србљак“ по рукопису, што се налазио у ман. Раковцу, који се доцније на жалост изгубио.

Синесија има великих заслуга за арадску дијецезу, јер он је допринео, да није цела епархија прешла на унију. Имао је грдне муке и невоље, да одржи епархију у православљу.

Синесија је саградио манастир св. Симеона у Арад Гају, а уз њега подигао и дивну епископску резиденцију са нужним зградама, на што је издао до 60000 Круна.

Из његова тестамента од 12. Јануара 1768., што је штампан у „Гласу истине“ за 1890. види се, да је иза њега остало доста и митрополиту Ненадовићу и митрополској ризници и епархији.

Манастиру Раковцу — своме постригу — оставио је сребро што се налазило у футроли под бр. 66., а добро је наградио и своје придворне калуђере и служитеље. А сестрама својима оставио је 500 дуката кремничких.

Народни је сабор 1865. уступио Румунима св. Симеона, и манастирска је црква преображења у румунску парохијску цркву, а у епископској резиденцији станује данас иноверни закупник како резиденције, тако и пустаре, коју је Синесије за своје последнике узео.

Срећа, што је Синесија већину својих сребрно-златних ствари оставио митрополској ризници; а иначе би се и њима, као и многим утварима служили данас румунски арадски епископи.

П. *Никанор Јовановић*, рођен у Петроварадинском Шанцу — Новом Саду око 1709., где се и учио код учитеља Саве, 1722. 8. Маја дошао је у манастир а 29. и. м. постригао га је прм. Дијонисије.

Епископ арадски Софронije Раваничанин зађаконио га је у Раваници 9. Јунија 1723., а Никанор Мелентијевић епископ крушедолски рукоположио за јеромонаха 1. Нов. 1724. у Раковцу.

Постао је игуманом 19. Априла 1740. а архимандритом 15. Септ. 1752.

Умро је 20. Јан. 1768. „С достохвалноју церемониеју церковноју погребен код церкве с десне стране испод певнице, поред препрате с поља“.

Арх. Никанора су калуђери јако волели и поштовали, што се види и из тога, што су у протокол потанко навели, ко је све био при његовој сахрани и како је обављена сахрана.

На сахрану је Никанорову 22. Јан. дошло и много народа из Каменице, Лединаца, Беочина, Футога и других места и варошн.

А при опелу је било обучено 18 свештеника-јеромонаха и 4 ђакона.

У протоколи раковачкој на првој страни стоји написано: „Над гробом цигљом изидато чрез пол фата у висину, и над тјем зидом постављена целокупнаја плоча каменаја, на њеже написано сице:

Здје почивает общежителнаго привилегиалнаго свјато врачевскаго монастира Раковца вториј архимандрит Г. Никанор Јоанович, иже от јуности своеја 43 љета во многих трудјех монастирских стаја, послужил, и течение жизни своеја окончав 20. Јан. 1768. љета, житија своего 59.

Испод словенскаго сицеваго написанија и латински написано сице: Hic jacet Summus Reverendus Privilegiati Monasterii De Racovacz II. Abbas Dominus Nicanor Johannovics. Obiit 20. Januarii 1768. Aetatis suae 59.

Над главоју же утвержден жељези украшен и позлаћен крест, кое како плоча тако и крест поставлением, изливением и трудом Исаиа Париводича јеромонаха раковачкаго 1769. міца Јулиа. И плоча под зидом молована и марморита“.

III. *Пахомије Кнежевић*, рођен у Будиму око 1727., где се и учио словенски и латински, а за тим је слушао науке у Халу у Саксонији и Кијеву у Русији. Рукоположен за ђакона 5. Дец. 1754. у карловачкој саборној цркви од епископа посвећења Партенија Павловића.

Постригао га у Раковцу митрополит Павао Ненадовић 14. Маја 1755., а за јеромонаха рукоположио у Карловцима 6. Јулија 1757. и постављен буде за сремског ексарха.

15. Септембра 1769. произведе га митрополит Јован Ђорђевић за архимандрита раковачког, а за епископа арадског буде посвећен 28. Марта 1770.

Као такав је умро 8. Маја 1783. и сахрањен је у арадској саборној цркви.

IV. *Петар Петровић*, рођен у Карловцима око 1739., где се и учио у карловачкој гимназији словенски и латински.

Зађаконио га је митрополит Павао Ненадовић у карловачкој капели св. Трифуна 14. Јан. 1755., а постригао се у Раковцу 14. Маја 1755.

1757. произвео га је Ненадовић за архиђакона, 1759. за протосинђела, а 28. Марта 1770. произвео га митрополит Јован Ђорђевић за архимандрита раковачког.

1. Нов. 1774. посветио га је митрополит Вићентије Јовановић Видак за епископа горњокарловачког, 26. Јануара 1784. буде премештен у Темишвар, где је и умро 23. Дец. 1800.

После смрти митр. Путника био је администратор митрополије, а за тим саветник илирске дворске канцеларије, а по њеном укинућу угарске дворске канцеларије.

V. *Јосиф Јовановић Шакабента*, рођен у Иригу око 1743. синовац патријарха Арсенија Шакабенте, а син иринког проте Андреје, рукоположен за ђакона од вршачког епископа Јована Ђорђевића 25. Дец. 1758., на ускрс произведен 1760. за протођакона, 1770. 1. Априла за архиђакона, 1774. Јунија 8. за протосинђела, 19. Окт. 1774. постригао га у ман. Раковцу епископ темишварски Мојсије Путник.

1. Нов. 1774. произведе га митрополит Вићентије Јовановић Видак за раковачког архимандрита.

31. Јулија 1781. посвећен буде од митрополита Мојсија Путника за епископа пакрачког, 2. Нов. 1783. премештен буде у Н. Сад, а 14. Јунија 1786. у Вршац, где је као вршачки епископ и умро 29. Дец. 1805.

VI. *Генадије Димовић-Димић*, рођен у Шиклошу у Барањи око 1727., учио се у Карловцима словенски код знаменита учитеља Петра Рајковића, за тим у Будиму код Дионисија Новаковића, а латински у Коморану и Шопрону, зађаконио га у Темишвару епископ Георгије Поповић 1754., а 29. Августа 1756. произвео га за протођакона, 6. Марта 1759. постригао се у Раковцу, 1. Фебр. 1762. рукоположио га у Карловцима митрополит Ненадовић за јеромонаха, 31. Јулија 1781. проименован за архимандрита раковачког, 15. Јунија 1786. посветио га митрополит Путник за епископа карлштатског, и као такав је умро у Плашком 20. Дец. 1796.

VII. *Максим Секулић*, архимандрит раковачки од 25. Марта 1788. — 26. Јулија 1789.

О њему види „Срп. сион“ за 1906. бр. 18.

VIII. *Мојсије од Мијоковић*, рођен у Банату у Јозефову 1769. дошао у манастир Раковац 4. Окт. 1784. за искушеника, где га је постригао 1. Јулија 1785. протосинђео гргетешки а потоњи епископ пакрачки Кирило Живковић.

14. Јулија 1785. рукоположио га је за ђакона епископ вршачки Вићентије Поповић у Карловцима, 28. Јулија 1786. отишао је с епископом горњокарловачким Генадијем Димовићем у Хрватску, који га је произвео 1. Јануара 1788. за протођакона у Костајници, а за јеромонаха у Карлштату 18. Окт. 1798. Стефан Авакумовић епископ горњо-карловачки.

За архимандрита раковачког произвео га је у Пакрацу епископ пакрачки Кирило Живковић 25. Дец. 1798.

1. Јунија 1803. буде премештен за архимандрита беадинског, 16. Јунија 1807. посвећен буде од митрополита Стратимировића за епископа горњо-карловачког, а умро 14. Дец. 1823. у Плашком.

IX. *Прокопије Болић*, арх. од 1804., у јесен 1816. отишао у Арад за администратора епархије, а у Н. Саду умро 14. Окт. 1818.

За то је време администрирао арх. оповски а за тим гргетешки Антоније гроф Бранковић.

Издао је „Совершеног винодјелца“. у две свеске 1816.

У рукопису је оставио „Евангелистар“.

X. *Георгије Хранислав*, архимандрит раковачки од 28. Нов. 1821. — 7. Дец 1828.

Види његову автобиографију у 21. броју „Српског сиона" за 1906.

XI. *Арсеније Нако* рођен 1796. у Новом Саду, у Новом Саду и Сегедину свршио гимназију и филозофију. I. годину права у Кежмарку и Пожуну, богословију у Карловцима. По године био је суплент у карловачкој гимназији; 11. Дец. 1821. постригао га је у манастиру Раковцу архимандрит гргетешки и администратор раковачки Антоније гроф Бранковић, митрополит Стратимировић рукоположио га је 6. Јан. 1822 за ђакона, 28. Јан. 1823. произвео за протођакона а 6. Јан. 1827. за архиђакона; 6. Окт. 1827. рукоположио га је за јеромонаха епископ пакрачки Јосиф Путник, 18. Марта 1828. произвео га је митрополит Стратимировић за протосинђела, а 10. Марта 1829. за архимандрита раковачког. Умро је 25 Марта 1830. у Н. Саду, а 26. Марта сахрањен у општем гробљу код капеле.

XII. *Пантелејмон Живковић* рођен 1. Окт. 1795. у Карловцима, где је свршио гимназију, филозофију је свршио у Пожуну, а I. годину права у Бечу, богословију у Карловцима, био је по године професором у карловачкој гимназији, а три године учитељ деце спахије Чарнојевића.

Постригао га је у манаст. Раковцу 7. Сент. 1824. архимандрит Хранислав, 6. Дец. 1824. митрополит Стратимировић ђаконио га је, 29. Јунија 1825. произвео га за протођакона, 18. Марта 1828. за архиђакона; 8. Фебр. 1829. епископ пакрачки Хранислав рукоположио га је за јеромонаха, 29. Јулија 1829. произвео га је Митрополит Стратимировић за протосинђела, а 24. Јунија 1830. изабран а 17. Јулија произвео га је епископ бачки Гедеон Петровић за архимандрита раковачког у Раковцу.

5. Априла 1834 буде именован за епископа далматинског, а 16. Авг. и. г. посвећен од митрополита Стратимировића.

20. Окт. 1835. буде премештен у будимску, а 26. Маја 1839. у темишварску, те је као темишварски епископ умро у Бечу 10. Марта 1851., а 21. Марта сахрањен под трулом манастирске цркве.

XIII. *Евгеније Јовановић*, рођен 1802. у Голубинцима, постригао архимандрит Нако 6. Окт. 1829., 6. Дец. 1829. рукоположио га је епископ будимски Стефан Станковић за ђакона. 22. Априла 1830. произвео га је митрополит Стратимировић за протођакона, 22. Јулија 1831. за архиђакона, 6. Јан. 1833. рукоположио за јеромонаха, 2. Апр. 1833. произвео за протосинђела, а 12. Нов. 1834. за архимандрита кувеждинског.

3. Сент. 1835. премештен за архимандрита раковачког, 10. Сент. 1839. посвећен је био од митрополита Станковића за горњо-карловачког епископа, и као такав је умро 2. Сент. 1854. и сахрањен је на карлштатском гробљу, заједно у једној раци са епископом Лукијаном Мушицким.

Види о њему опширније у 15 бр. „Српског сиона" за 1904.

XIV. *Арсеније Стојковић*, рођен у Сентивану у Банату 28. Окт. 1804., гимназију свршио у Темишвару, филозофију у Сегедину, 2 године права у Пешти, постригао га је у манастиру Раковцу 10. Марта 1830. архимандрит Нако; рукоположен за ђакона 22. Апр. 1830., произведен за протођакона 22. Јулија 1831., произведен 25. Дец. 1833. за архиђакона, 6. Окт. 1835. рукоположен за јеромонаха, 21. Нов. 1835. произведен за протосинђела, а 14. Сент. 1839. произведен за архимандрита раковачког.

23. Јулија 1844. именован буде за администратора бачке епархије, којом је управљао све до краја 1851.

15. Маја 1845. буде именован за архимандрита гргетешког, а 23. Апр. 1853 посвећен од патријарха Рајачића за епископа будимског, те је као такав и умро 10. Априла 1892. а погребен је у саборној цркви у Св. Андреју.

Био је неко време по смрти патријарха Самуила Машировића и администратор митрополије и архиепископије карловачке.

XV. *Лаврентије Гершић*, рођен у Карловцима, где је свршио гимназију и богословију, филозофију у Сегедину, 27. Јулија 1831. постригао га архимандрит раковачки Пантелејмон Живковић, 6. Дец. 1834. постао је протођакон, 1844. настојатељем манастира Ходоша, а 9. Децембра 1845. произвео га је епископ темишварски Пантелејмон Живковић за архимандрита раковачког, те је као такав и умро у Футогу код своје сестре 13. Августа 1877.

Из свог се вида, да су од 15 архимандрита раковачких, њих 10 постали владикама.

Циркулари митрополита Павла Ненадовића фрушкогорским манастирима.

Приопћио

Тихомир Остојић.

(Продужење.)

1753.

фебр. 11. (30.) Наређује се да се за 15 дана хоће за хришћанку Живану бесом мучену. Позива у Карловце, где се Живана налази, да на сваког манастира дође, по реду, на један дан, по један јеромонах и ђакон да јој дању ноћу чате молитве.

фебр 17. [из Беча] Марија Терезија проглашује декретом невиним: епископа бачког Висариона Павловића, јеромонаха Јефрема, попа Јосифа и три јегарска „рацка“ становника.

фебр. 23 (31.) Митрополитова пропратница уз пређашњи акат.

март 6 (32.) Наређује се поново молепствије за Живану.

март 24. (33.) Иште од сваког калуђера цедуље, као потврде о исповеданју.

априла 20. (34.) Позива братства на школски испит; за словенског ће бити на Ђурђев Дан, из латинског потоње недеље.

мај 21 (35.) Позив на погреб обрштера Атанасија Рашковића у Крушедол.

јун. 7. (36.) Наређује да настојатељи до краја месеца не иду из манастира. [Ово се зато наређује, јер се на Карловаца одређена зато комисија спрема на генералну визитацају фрушкогорских манастира].

јун. 16. (37.) [из Врдника] Наређује да се спреме три протокола, осим тога сена и зоби за коње и конак за служитеље.

јул. 11. (38.) [из Крушедола] Наређује да се распоп Висарион (пре калуђерства Вук) не призна за свештеника, јер је одлучен.

јул. 1. (39.) [Из Прибине Главе] Увериo се на досадашњег прегледања манастира, да настојатељи не пазе на манастирске зграде. Строго наређује шта да се чини за одржање зграда. У поменике нека се уведу патријарси и митрополити од Арсенија III.

јул. 30. [Из Беочина] „Из конзисторијума архиепископо митрополитскаго карловачкаго“ позивају се настојатељи са једним заклетим старцем сутра рано на збор у Беочин.

јул. 31. (40) [Из Беочина] У трапезарији беочинској прочитао митр. акат којим се укида осопштина. Акат ће се разаслати свима манастирима да се објани и упише у протокол. У додатку се наређује да се о идућем Преображењу не бира нов игуман нити који други манастирски служитељ.

авг. 9. (41.) Поводом конкретног случаја (у Раковцу) наређује да се жупаниски чиновници не пуштају у манастир да пописују ствари.

авг. 20. (42.) Наредба у парници с илочким спахилуком око манастирских земаља.

авг. 25. (43.) Пред полазак у Беч митрополит наређује молепствије. У управи ће га замењивати конзисторија (о поласку види „Српски Сион“ 1904. стр. 365. под 28. авг.)

септ. 7. Епископ Партеније у име конзисторије шаље „конкрипцију“ на препис. У додатку се опомиње неки манастири да плате принос на карловачку покровобогородичну школу.

окт. 18. Конзисторија кори манастире што су немарни у парници око земаља, а барон Брњаковић, администратор илочки, не мирује него агитује међу сељацима. Одма нека јаве шта чини Брњаковић (види „Српски Сион“ за 1904. г. стр. 365. под 18. окт.).

окт. 26. Никанор Јоановић, архимандрит раковачки, у име митрополитово иште за двор вина, бермета и ракије, као што је и досад био обичај.

нов. 26. Конзисторија позива братство у Дањ да дочека Њ. Ексцеленцију* који се враћа из Беча 30. новембра у вече (о повратку види „Српски Сион“ за 1904. г. стр. 397. под 4. дец.).

дец. 11. (44.) Божићни поздрав (богословске садржине) (види „Српски Сион“ 1904. стр. 397. под 14. дец.).

* Митрополит је добио у Бечу наслов тајног саветника. У овом акту се прави пут титулише Ексцеленција, а после ће увек тако.

дец. 24. (45.) Наређује да се 40 дана чини молепствије „о правѣхъ нашихъ и наше цркве". У прилогу су јектенија (види „Српски Сион" 1904. год. стр. 398. под 24. дец.).

1754.

јан. 1. (46) Посланица у којој се даје поука о хришћанском и монашком животу. Наредбе о јелу и пићу, о оделу и изласку из манастира.

јан. 13. (47) Иште дивљачи јер ће имати »Господствујушчих гостеј довољно, како наших тако и римских«.

фебр. 8. (48) Забрањује ићи у другу епархију. Наговештује свој долазак у манастире, да види како раде.

фебр. 10. (49) Наређује да се прекине 40-дневно молепствије »о праѣхъ всѣхъ нинакидѣшнихъ насъ«, а да почну молепствије „о начатіи всѣкаго благаго дѣла". Позива настојатеље у Карловце да донесу „рефену", документе од грунтова и исказе сељака од г. 1752. Због парнице манастирске с илочким спахијом спрема се у Будим (види о путу „Српски Сион" 1904. стр. 399. под 16 фебр.).

март 18. (50) [Из Будима] Одговор на молбени меморијал који су братства упутила митрополиту са зборе у Иригу 10. марта. Митрополит одбија молбу и потврђује општежитије а забрањује осопштину.

март 24. (51) [Из Будима] Ускршњи поздрав.

јун. 21. (52) Наређује како да се владају ако би на њих насртали чиновници спахиски или жупаниски.

јул. 11. (53) [Из Грчетега] Извештава да је Синод помиловао архимандрите и игумане који су се бунили против увођења општежитија. Спроводи одлуку синодску којом се коначно укида осопштина и уводи општежитије у фрушкогорске манастире. У прилогу је Екстракт из синодског протокола четврте седнице од 6. јула 1754. год. (види у „Српском спону" 1904. бр. 24. екстракт и допис).

јул. 18. (54) [Из Грчетега] Јавља да ће доћи краљ. саветник и персонал Георгије Фекете да расправи парницу око граница земаљских између манастира и спахилука. Наређује молитве и јектеније „о начатіи всѣкаго добраго дѣла". У прилогу формулар јектенија.

авг. 3. (55) [Из Грчетега] Иште школске новце.

авг. 4. [Из Хопова] По наредби митрополитовој архимандрит Вићентије и ексарх Арсеније дају братствима упутство, како да се спреме за расправу кад дође персонал Фекете, и како да информишу сељаке.

авг. 7. (56) [Из Грчетега] Наређује да настојатељи за ову годину остану стари а остале служитеље нека братства бирају.

септ. 11. (57) [Из Раванице] Како ће се скорим коначно расправити парница око земаља, наређује пост од 7 дана, молепствија, бденија. Позива настојатеље с једним заклетим старцем коме је процес познат да дођу у Карловце.

септ. 13. (58) [Из Шида] Шаље кратку науку о вери на препис и ученье. Наређује да се донесу тромесечни писмени извештаји (рапорти) о манастиру.

септ. 22. (59) Наређује да спреме и очисте све у манастиру и око манастира јер ће доћи персонал Фекете. Нека нареде својим људима да набаве лова и донесу у Карловце.

нов. 24. (60) Наређује духовницима да иду на исповеданье. Ко се закасни биће затворен.

дец. 7. (61) Настојатељ с једним од старије братије нека дође на збор у Карловце.

дец. 13. (62) Божићни поздрав (богословске садржине).

дец. 29. (63) Како ће имати на ручку „високих лиц и гостеј" позива братства да одма подигну »мало и велико«, да улове дивљачи и донесу у двор.

1755.

апр. 10. (64) Упутство како да се састављају тромесечни рапорти.

апр. 18. (65) Ускршњи поздрав.

јул. 4. (66) Шаље књижицу *„Поученіе священническое поставляемому врѣю"* да настојатељ раздели међу братрју.

јул. 28. (67) Јавља да ће 29. ићи у Беч и наређује да чине молепствија „о начатку всякаго добраго дѣла“. О Преображењу нека игумане остане, а остале служитеље нека нове изаберу (види „Српски Сион“ 1904. стр. 563. под 24. јулом.)

нов. 17. Конзисторија замера што су братства забацила досадашњи обичај, да сваке јесени донесу милостињу у облику вина, ракије и бермета. Позива их да се о берби сете и пошљу тај дар. Јавља да ће митрополит поћи из Беча 18. новембра (Исто штампано у „Српском Сиону“ 1904. г. стр. 504. под 17. нов).

нов. 20. Конзисторија позива настојатеље у Карловце да дочекају митрополита кад се врати из Беча. Наређује молепствије за добро путовање.

дец. 22. (68) Божићни поздрав.

1756.

фебр. 5. Вићентије Поповић, архимандрит шишатовачки, у име митрополита, наређује настојатељима да не одлазе на дуже из манастира, јер кад настојатељ није у манастиру, братија „небојазнено и распусно“ живе. Даје нека упутства о манастирском животу.

март 14. Конзисторија позива настојатеље 15. марта на збор у Карловце, по наредби митрополитовој.

март 15. (69) На позив Њ. Величанства полази митрополит у Беч. За 15 дана нека читају јектеније „о путешествии“, а потом до његова повратка молепствије „о начатіи всякаго добраго дѣла«; постом и молитвом нека моле Бога да окрене срце цара и двора на корист клера и народа.

мај 22. Како ће гроф Мерси походити митрополитов двор, конзисторија иште од манастира дивљачи.

мај 30. По наредби митрополитовој иште конзисторија другу рату трошка за вођење манастирске парнице.

јун. 12. Конзисторија позива на дочек митрополитов у Карловце.

јул. 11. (70) Наређује да манастири не допусте да спахије размеравају њину земљу. Ако би се десило насиље, нека му јаве.

авг 3. (71) [Из Грчетега] Наређује да овом приликом игумани и даље остану, а остале служитеље нека о Преображењу изаберу.

септ. 30. (72) Како ће се скоро парница око земаља сретно свршити нека од 7.—14. октобра држе строг пост (само о води и хлебу), нека држе молепствија и бдења. Нека уреде и очисте манастир кад буде дошао персонал Фекете 18. октобра. Нека спреме јела и све што треба за дочек.

окт. 1. Архимандрит Вићентије иште од манастирâ воћа, да би митрополит могао угостити персонала.

окт. 3. (73) Митрополит тражи извештај како одслужују његову паруспју коју је положио при визитацији 1753. г.

окт. 12. (74.) Позива настојатеље са једним заклетим старцем 18. окт. у Карловце на дочек персонала Фекета. Нека понесу са собом лова.

дец 20. [Из Шишатовца] Архимандрит Вићентије позива 31. дец. настојатеље у Карловце да митрополиту честитају нову годину. Том приликом нека донесу лова и репорте за целу годину. Потанко наводи шта треба да уђе у репорте.

1757.

март 2. (75) Јавља за долазак персонала Фекете, који ће сад довршити процес око манастирских земаља. Позива настојатеља с још једним заклетим старцем да га дочекају.

апр. 11. [Из Хопова] Како ће 13. апр. бити дан „тезоименства“ персонала Фекета, позива конзисторија настојатеље с још три брата на „подворење“ у Хопово. За себе нек понесу посно јело, а за гозбу се одређује колико да донесу јагањаца, кокоши, ћурака, гусака и пилића.

апр. 29. [Из Новог Сада] Архимандрит шишатовачки Вићентије јавља да је парница већ једном довршена. Иште

на рачун трошкова од сваког монастира 160 фор.

мај 6. [В архиепископо-митрополитском хершовтје Даље] Конзисторија наређује молепствије за победу аустриског оружја у пруском рату. У прилогу се шаље формулар и наређује се да се молепствије држи за трајање рата.

јун. 13. (76) [из Гргетега] Позива настојатеље с још једним братом у Раваницу или Врдник на Видов дан на абор, да чују извештај манастирских посланика из Пеште.

јул. 2. У име конзисторије а по наредби митрополитовој архимандрит Вићентије ште дивљачи, јер ће бити на ручку варадински генерал и многи гости.

јул. 11. Архимандрит Вићентије ште лова, јер ће бити на ручку варадински генерал. Шаље им екстракте на славенском и латинском језику (јамачно од парнице). Циркулар епископа бачког у којем се позивају на посвећење, нека му (архимандриту) врате.

? (77) Наређује да о Преображењу не смењују игумана без знања његова или архимандрита Вићентија. Остале службеље, почевши од намесника, могу наново бирати.

авг. 8 (78) Јавља да ће скоро на пут, може бити и до Беча. Свршује уз пут у манастире на јужном подножију Фрушке Горе „благоговејства ради". Нека се припреме за дочек и нека јаве околним селима.

авг. 23. Архимандрит Вићентије наређује молепствије „за благоје намѣрење и доброе дѣло", јер Архиепископ иде на пут.

септ. 28. Архим. Вићентије јавља (на основу митрополитова писма из Беча) да је митрополит био на аудијенцији код цара и да је добио најлепша обећања, због храбрости српских војника на бојном пољу. Митрополит наређује молепствија за »царя и воинство« и за „благое намѣрење" и бденија. Архимандрат ште тромесечне рапорте и вино за двор.

нов. 18. Архим. Вићентије јавља поруку митрополитову из Беча о победи „сверху нашего непријателя краља пруског" 1. (12.) нов. код Швајдница. Наређује благодарење, а молепствије пека и даље наставе. — У прилогу је „Екстракт" у којем је побројано потанко шта су запленили од Пруса.

дец. 11. Архим. Вићентије позива настојатеље с још једним братом у Дањ на дочек митрополита.

дец. 31. Архим. Вићентије јавља да се митрополит вратио из Беча и да је преко Новог Сада отишао у Темишвар. Ште тромесечне рапорте.

1758.

јан. 27. Архим. Вићентије позива настојатеље 29. јан. у Карловце да дочекају митрополита који се враћа из Баната.

март 3 (79) Упутство како се треба и кад клањати телу и крви Христовој на литургији (према одлуци Синода).*

мај 1. (80) Позив на прилагање за задање карловачке саборне цркве.

мај 17. Списак прилога које је архим. Вићентије скупио у Хопову. Манастир дао 100 фор. братија сва заједно 72 фор. (међу њима Дсситеј „мали дијакон" 2 ф.).

јун. 4. (81) Позива настојатеље да с једним ђаконом дођу на освећење јазачке цркве 6. јуна.

јун. 19. Како ће генерал граф Мерси доћи у Карловце, Петар архиђакон ште дивљачи и вођа за госте.

јул. 5. Архим. Вићентије јавља да ће манастире походити арадски епископ Синесије Живановић. Позива их да га лепо дочекају (лѣпа віна старогъ, рыбе«)

јул. 11. Архим. Вићентије ште дивљачи, јер ће бити много гостију. Кори братства што последњи пут не само нису послали лова, него нису ни одговорили на његов позив.

јул. 22. (82) Ште годишњи прилог на карловачку школу и рентанцију.

јул. 28. (83) Поћи ће скоро у Беч; наређује молепствије »о благопоспѣшенїи прошенія«.

септ. 14. Архим. Вићентије наређује: 1) да чине молепствије »за благое намѣреніе и доброе дѣло"; 2) да добро пазе

* Ово упутство је Захарије Орфелин изрезао у бакру и штампао. Види Новаковића Библиографију бр. 8.

на људе који долазе у манастир; 3) да донесу вино и воће у двор; 4) да донесу у конзисторију тромесечне рапорте.

окт. 18. Архим. Вићентије јавља поруку митрополитову из Беча „да су наши разбили Пруса*, наређује благодарење и даље молепствије. Опомиње да донесу вино у двор. Опомиње настојатеље да издају братији све што их иде: у новцу, у хаљинах, дрва, свеће, да не долазе у двор да се туже. — У прилогу је извештај о победи, нарочито о плену.

окт. 23. (84) [Из Беча] Јавља о неком Прокопију Поповићу који се издаје за епископа. Наређује да га не признају за епископа и да не примају од њега никакве свештеничке службе (види циркулар у „Срп. свону“ за 1905. бр. 2.).

нов. 13. Јефтимије Радосављевић, начални протопоп карловачки, јавља да се митрополит враћа из Беча и позива на дочекање. Који су одређени за духовнике нека иду сваки у свој протопопијат.

дец. 20. Јефтимије Радосављевић извештава да је митрополит стигао у Нови Сад. Нека му дођу у сретање.

дец. 24. (85) Божићни поздрав.

1759.

апр. 6. (86) Ускршњи поздрав.

јул. 13. Митрополит очекује „обе ексцеленције господу у овој земљи генерале с многими официри их“, па ште лова, голубића, пилића, рака и воћа.*

авг. 1. (87) Посланица против „чародејпија и волхвованија“ (једна од најдужих).

авг. 3. Архим. Вићентије јавља да не измењују служитеље докле он не дође. него нека дотле спреме рачуне и протоколе и нека манастир доведу у ред.

септ. 2. (88) [Из Гргетега] Позивајући се на циркулар од 13. септ. 1754. г. наређује да настојатељи надследе, да ли су братија научила „краткое вѣры исповѣданіе у книжаци сложеное“ и да му о том јаве. Књижица се може добити у митрополитова канцелисте Захарије Орфелинина по 3 гроша.** Наређује, даље, да се милостиња, добивена од хришћана уписује у протокол и савесно одслужује. Најзад их кори што носе одело које не приличи монасима и наређује како да се носе.

окт. 19. (89) Забрањује мирјанима ићи у олтар, а и свештенике опомиње да се тамо пристојно владају.

нов 10. (90) Шаље књижицу богослонске садржине да препишу и науче.

дец. 15. (91) Божићни поздрав.

(Продужиће се.)

* И ако је овај циркулар издао митрополит, у Хоповском Циркуларном Протоколу ипак нема код њега текућега броја. Овај што је обележавао у протоколу циркуларе бројевима, очигледно је овај циркулар превидео.

** Наслов књиге је „Ортодоксос омологіа“ (види Новаковићеву Библиографију бр. 9. и 70).

Из најновије прошлости

Д. Р.

Да би потоњи нараштај могао просудити, од куда и како су неки људи изашли на површину и дошли до положаја, навешћемо овде један радикалски циркулар за избор чланова за архидијецезалну епархијску скупштину.

Ср. Карловци Октобра 1906.

Поштовани пријатељу!

Епархијска скупштина архид. карловачке сазвана је за дан 30. Новембра (13. децембра) о. г. Усљед тога ће ваша црквена скупштина ускоро имати да обави избор изборника који ће бирати епархијске скупштинаре.

Од изборника зависи које ћете људе у скупштину послати. Зато свом снагом порадите да ваша црквена скупштина небира за изборнике калуђерске потркушe и њихове пријатеље, већ да бира људе отресите и карактерне (!!), који ће у епархијску скупштину послати оне људе, који су вољни и орни да у Карловачкој епархији направе реда и оборе овај трули систем, који је десетинама година народно-црквени иметак предавао на уживање неколицини калуђера.

Узалуд ће се и најенергичније борити саборски одбор са калуђерском самовољом, ако га у том тешком послу не подпомогне конзисторија и административни одбор —

успеха не може бити и неће га бити. (А шта је и у бачкој и вршачкој епархији, где су сами радикали. Је л тамо ред?! Уред.)

Ако вам је стало до тога да манастири дају знатне прилоге за народну просвету, онда најодлучније настојте да се за изборнике изберу одлучни и поштени људи а присталице српске народне радикалне странке. Уто име нека вам је сретан рад. (А где су ти знатни прилози од бачко-вршачких манастира? Уред)

С поздравом

Др. Ђорђе Красојевић
председник срп. нар. радикалне странке.

Кад се овако јавно могло и смело обећавати радикалском народу; можемо мислити, шта се тек обећавало у четир ока?

Обећање делења манастирске земље, добро је дошло социјалистима, да су на то обећање радикалско, надовезали своја обећавања, те њима задобили и велик број радикала.

Уверење

Исаије Ђаковића, епископа јенопољског од 1705. године.

Д. Р.

Како је Исаија Ђаковић, као владика јенопољски уживао и манастир Гргетег; то је 1705. издао следеће уверење у погледу неких воденица:

Ва име оца и сна и стаго дха даемь знати свимь онимь и почтенимь комнаге пристои знати како некое промишление ѕ воденица имаћмо и даде мене попь іорга четврто хисе воденице ѕ ковачевића воденици и његовь брать іанко за ѯ фин а држга два хисета промишмсмо дадо попь іоргу едно хисе ѕ воденици остоиной косамь био кѫпиль ѿ протопопе цвее і ѿ његове сестре ањке за ѣѣ фин и тако дадо оно хисе попь іоргѕ кще дадо ѩ фин. готови новаць а іанкѕ дадо едно хисе ѕ рѣмировой воденици и еще мѕ дадо ѣї фин и оно хисе кое іанкѕ дадо кѫпиосемь ѿ петра костића и ѿ жене срдьнове саре за ѣѣ фин и тако рекше ѿ попа іорге и ѿ попа цвее и ѿ ањке да немать монастирь аренде искати никако докле годи они бѕѕ і онѣ воденицѣ држали и томѣ сведетели патријарховь ѓѧр димитрие и стојица ђѣрђіа и сустратие крѣшедолаць. Свеже бисть лето гѱѯ ѯѧѱѣ, фер ѯі ѕ гргетегѣ

М. П. Исаіа Діаковићь с. р.
Епископ іwанополскіи.

5. Септ. 1748. потврдио је овај уговор митрополит Исаија Антоновић, а 31. Јулија 1749. митрополит Павле Ненадовић.

Из овог се може извести, да су тек они, као митрополити почели уживати Гргетег.

Плате калуђерске 1798.

Д. Р.

На поднесену молбу 1. Јануара 1798. фрушкогорских манастирских настојатеља и калуђера, да им се сем хаљина из манастирске благајне, набавља: шешир, ћеленуш, кана, ципеле, штринфле, појас, свеће, креветске хаљине, кошуље, сназака капа, мараме, пешкир, чаршав и друго, а сав парохијски — штоларни — приход да утиче у манастирску благајну, а сем тога на потребне ситнице: сапун, чешаљ и друго подобно јеромонасима, јероћакониима и монасима годишње 18 фор. у две рате, настојатељу 50 фор. а архимандриту 100 фор.; — решила је Апелаторија у својој седници од 28. Сент. 1798. да се горња молба у своји са овом изменом, да се настојатељима даје из манастирске благајне годишње 36 фор. а архимандритима 54. фор.

ЛИСТАК.

Послане књиге на приказ.

Радослав М. Грујић. Прилози историји одношаја наших с Румунима у XVIII. веку. Прештампано из „Српског Сиона", Карловци. 4° 70.

Одговор на одговор г. проф. Др. Васе Ђерића у „Бранкову колу" бр. 43. год. XII. стр. 372. — Написао гимн. проф. *Глиша Лазић*, Карловци 12° 9.

Мисли поводом покрета за други брак Православног свештенства. Написао протопрезвитер старофор *Јован Вучковић* проф. и ректор прав. Богословије карловачке. Карловци 8°. 54. Цијена 1.50 К.

Извештај о раду арх. школског одбора од 9. Дец. 1903. до 28. Нов. 1906. Карловци 8° 11.

Годишњи *свечани скуп* срп. кр. Академије, 12. фебр. 1907. Београд 16° 47.

Шематизам православне епархије далматинске и истријске за 1907. Задар 8° 75.

Летопис матице српске. Књига 242. Нови Сад 8° 122. Цена 1 круну.

Књиге за народ из задужбине *Петра Коњевића*. Књига 121. „*Из књига староставних*" IV. од Стевана Сремца. 16° 67. Цена 20 филира.

Уредник: **Димитрије Руварац**, протојереј.

ЗВАНИЧНИ ОГЛАСИ.

К. 245./138. из 1907. 1—1 24

О Б Ј А В А.

На темељу наређења садржаних у §§ има 5. и 6. VI. превишњег кр. рескрипта од 10. авг. 1868. одређује се, да ће се стечајни испит са свима дијецези темишварској приндлежећим кандидатима држати јуна месеца 1907. године.

Рок за пријаву ради припуштања томе испиту траје до Ђурђева дне, па се позивају сви кандидати за парохијско звање, да се са довољно инструисаним молбама до одређеног рока овоепархијској конзисторији пријаве; пошто се недовољно инструисане и закашњено приспеле молбе, не ће у обзир узимати.

Из седнице епарх. конзисторије, држане у Темишвару 13. (26.) марта 1907.

Георгије, с. р.
Епископ.

Ад бр. К. 11./56. ех 1907. 2—2, 23.

С Т Е Ч А Ј.

На упражњено место пароха у Срп. Пардању V. плаћевног разреда.

Компетенти имају прописно инструјисане молбе поднети надлежним путем овој конзисторији до 2. (15.) маја 1907.

Из седнице епарх. конзисторије, држане у Темишвару 12. (25.) фебруара 1907.

Председништво.

Ad број К. 827/69¹. ех 1906. 3—3 20

Е Д И К Т.

На бракоразводну молбу Милице Лазић рођ. Аџдуковић из Даља против супруга јој Боже Лазића сада непознатог боравишта, овим се расписује Едикт с тим, да речени супруг Божа у року од 90 дана, рачунајући од дана првог увршћења едикта овог, овој конзисторији лично предстане, или место свога пребивања пријави, јер ће се иначе ова бракоразводна парница и без њега продужити и довршити.

Архид. Конзисторија, у Карловцима 7. (20.) марта 1907. године.

Председништво.

Ad бр. К. 155. през. ех 1907. 2—3 22.

Е Д И К Т.

У бракоразводној парници Николе Царића из Мирковаца, против супруге му Саранфиле рођ. Кукуљ, сада непознатог боравишта, расписује се едикт и позива се нестала супруга Саранфила, да у року од 90 дана, рачунајући од дана првог увршћења едикта овог овој Конзисторији лично претстане или да место свога садашњег пребивања означи, јер ће се иначе ова брачна парница и без ње наставити и окончати.

Архид. Конзисторија, у Карловцима 14. (27.) марта 1907. године.

Председништво.

Ad број К. 169. ех 1907. 3—3 19

Е Д И К Т.

На бракоразводну молбу Николе Косијера ковача из Кленка, против супруге му Даринке рођ. Козарев сада непознатог боравишта, овим се расписује Едикт с тим, да речена супруга Даринка у року од 90 дана рачунајући од дана првог увршћења едикта овог, конзисторији овој лично предстане или место свога пребивања пријави, јер ће се иначе ова брачна парница и без ње продужити и довршити.

Архид. Конзисторија, у Карловцима 7. (20.) марта 1907. године.

Председништво.

Ad број К. 301 ех 1907. 3—3 21

Е Д И К Т.

На бракоразводну молбу Гаје Бобаића из Марадика, против супруге му Софије сада непознатог боравишта, овим се расписује Едикт с тим, да речена супруга Софија у року од 90 дана рачунајући од дана првог увршћења едикта овог конзисторији овој лично предстане или место свога пребивања пријави, јер ће се иначе ова брачна парница и без ње продужити и довршити.

Архид. Конзисторија, у Карловцима 7. (22.) марта 1907. године.

Председништво.

ДРУГИ ОГЛАСИ

ЛИЦИДЕРСКА И ВОСКАРСКА РАДЊА

ПЕТРА ЂОРИЋА

У КОМОРАНУ.

(Komárom Nádor utcza 28. sz. górcz kelett szerbnyihász

birtokában.

Препоручује своју оријску вежу радњу српском прав ечном свештенству, и свим прав. црквеним општинама.

Држи на стоваришту готових својих бељених и жутих воскових спасоносних лавених восташића, кутрића и просфира, и т. д. које извршено горе и ведене се, и за које гарантује на су од чистог праг родног воска готовине.

Истом препоручује у свобој радњи готовине, од најфинијега непатичког воска ливених свећа, когућа, прољећних и т. д. које такво исто зелено гору и не дими се.

Цене су следеће:

Од	I-ве	врсте	најф. бељеног	воска	100 кгр. 640. К
„	I-ве	„	„	жутог	„ 100 „ 200. „
„	II-ге	„	добрег чистога	бељег	„ 100 „ 500. „
„	II-ге	„	„	жутог	„ 100 „ 400. „
„	I-ве	„	најфин. непатч.	„	„ 100 „ 330. „
„	II-ге	„	добрег чистог	бељег	„ 100 „ 250. „

Прописала и которима се рачунају по кили 0,00 пот. напде.

На стоваришту држим готових свећа.

У једном комаду од 1½ кгр. вештанше 50 дкгм. дуж.

„	„	кгр.	2	„	комада	у килу	64 „ „
„	„	„	4	„	„	„	56 „ „
„	„	„	6	„	„	„	52 „ „
„	„	„	8	„	„	„	52 „ „
„	„	„	12	„	„	„	48½ „ „
„	„	„	16	„	„	„	35 „ „

Порућбине мање од 5 килограма не примам. — Посљута сношиљ, брза и тачна.

Свеће шаљем за горње новце са 2% попуста, и на почек једне само године одштампа под, мене своју потребу свећарама и то на 1/2 год. или на годину дана.

У молитвама рада поступља најмање 6 кила поруџ. учинити, како би се стекло уверење, онде правог српског производа.

ЗВОНОЛИВНИЦА И ФАБРИКА
ГВОЗДЕНИХ КОЗА ЗА ЗВОНА
АНТОНА НОВОТНИЈА
У ТЕМИШВАРУ, ФАБРИЦИ

препоручује се — са гаранцијом на више година — за израду нових звона и за преливање пукнутих звона у овакој величини, као и за целокупно хармонично уређење звоњење, провиђено са крупом од кованог гвожђа, тако удешеном, да се звона по вољи и лако могу кретати, ако би се на једном месту излупало, чиме се звона сачувају да не пукну.

Особито препоручујем

од мене изнађена и много пута одликована

са отвореним одушцима провиђена звона,

која су у горњем делу — као виолина — са отвором у виду фигуре 8 провиђена као имају дуготрајнији, снажнији и дубљи звук, него звона по старој системи прављена, тако да се овако једно патентирано звоно од 327 килограма изједначује са звуком других по старој системи ливених звона од 461 килограма.

Даље препоручујем козе за звона од кованог гвожђа, у торњу слободно стојеће; звона или шоље за сатове од метала; прављење старих звона са крупама од кованога гвожђа. —

12—52 4. Илустровани ценовници и прорачуни трошка бесплатно и франко.

На миленарској земаљској изложби у Будимпешти 1896. награђена са великом миленарском медаљом.

„Српски Сион" излази свако подеље на једном целом табаку. Цена му је: За Аустро-Угарску, Босну и Херцеговину на годину 8 круна, на по године 4 круне, а на четврт године 2 круне. За стране земље, на годину 10 круна. Појединa бројеви 20 филира.

Претплата, огласи, стечајеви и рекламације у року од 15 дана шаљу се Администрацији а остала рукописи уредништву „Српског Сиона" у Карловцу. За огласе, објаве и стечајеве плаћа се 10 филира од једног реда ситних слова. — Неплаћена писма се не примају. — Рукописи се не враћају.

Све спорове овога листа у ствари претплате или других потраживања решава котарски односно општински суд у Карловцима.

Издање и штампа: Српске Манастирске Штампарије у Ср. Карловцима. 184. 1907.

СРПСКИ СИОН

Год. XVII. Број 13.

ЗВАНИЧАН ЛИСТ ПРАВОСЛАВНОГ СРПСКОГ АРХИЈЕРЕЈСКОГ СИНОДА МИТРОПОЛИЈЕ КАРЛОВАЧКЕ ЗА ДУХОВНЕ, ЦРКВЕНЕ И ЈЕРАРХИЈСКЕ СТВАРИ.

У Ср. Карловцима у недељу 1. априла 1907.

Тужбе свештенства

против

служитеља митрополита београдско-карловачког Вићентија Јовановића.

Д. Р.

Да се види, како је поступано од служитеља (ексарха и дворских калуђера) митрополита Вићентија Јовановића спрам свештеника, и шта су поједини претрпели од њих од 1731.—1737.; навешћемо овде њихово жаљење царско-дворској комисији, која је имала да извиди поднесене двору царском тужбе против њих.

Пресвјетла цесарско дворска комисија!

Вашој ексцеленцији и милости (биће генералу Хамилтону, који је водио истрагу против митрополита Вићентија) понизњејше доносим, како ја в селу Вишници, ниже Бјелграда поповао десјат година, и после тога когда моја попадиа преставиласе, Г. Арх. и Митр. Викентие Јовановић, мње заповједал да будем калугер, тако и мој отец у калугере, а мој брат из куће да идет и свим моим имјением у бјелградску резиденцију на службу.

И понеже ја моего стара отца, како само разумјеетсја, немогох пак оставити, и јему во своеј старости овакову жалост сотворити, просих понизњејше да би мње јешче 2 године времена дали докуд во всем и всакому уреждение би учинил, али на сие мое писменое прошение резолуцију получих, таки у монастир да пођем, ради кое сиије нечајано издате резолуције, ја толико устрашихсја, да от десперације не знах више что сотворити, но отидох у немачку варош јединому доброму пријатељу просити јего, да би он за мене молио Г. Архиепископа; али ексарх Јоан Михајловић и архидиакон Виκентии Стефановић (потоња митрополит београдски и српски патријарх) боешчесе, да ја свјатој римској цркви придружити се и римски закон примити хошчу, јесу мње паки восјат во резиденцију возвратили, тукли, в гвожње оковали, и в темницу мјетнули, в коеј темници мене наговораше да калугер будем, али слушајући ја от њекоего, да они нехоћеју мене калугером учинити, но во горшују темницу метнути, јесм всјачески радил освободити се и отворећи темницу побјегал и хотел сам после того отити Г. Патриарху иисскому.

Но обркашитен Станиша крагуевачки,

мене наговорил да за получити милост от Г. Архиепископа в монастиру Каленићу за 4 мјесјаца остадох, на кое речени обркапитен мене обнадеждил, да без всякаго страха в Бјелград в резиденцију поидем, и тако дошавши до Гроцке, и ва ондјешној церкви вечерњу слишавши, јест ондјешни сингел Андреј Јоакимович после ньеколико речи, таки хотел мене во арешт метнути, и на заповјест често реченаго Г. Архиепископа со стражом у гвозђу и свезанаго во један монастир отвести, и аз видећи то, јесам прибјегал ондјешнему провизору и просил протекцију от светле Администрације, јакоже и свободни поход получих и в Бјелграду в разисканију всјех сказа, гдје такође 3 мци стајах, а потом в Вишњицу со слободним допушченијем отидох.

После того јест мње Г. Митрополит добростиво отписал, и 2 и 3 крат повторил да дођем у резиденцију и неимајући ја никакову сумњу, отидох тамо с ньимом свободнаго похода, али они непитајући она писма, таки у гвозђе и у темницу мене метнуше, и 2. ден пред зором от свјашченства дегредираше, чрез кон позор ја видећи мене без бради и коси, и во простој пахорској халини, сице с ума сошел јесам, до после пол дна о себје нишча незнах, а потоме паки Г. Митрополиту предадох мемориал, да би мене премјестил в ньеки монастир, докле ова мње учињена срамота би прошла, али резолуција на погрду свободнаго похода изишла је да сада показуемске Ниховој Ексцеленцији Г. Ге-Геералу Мароду, в каковом состојанију ньисе находимеја, и тако мње отпуститше, а ја от срамоте отидо в монастир Сланце, докле би нарасла брада и коса, и тамо архимандрит Величкович мње разговарал да будем калуђер, на кое сам отговорил, да окром духовника, калуђер нећу бити, и то не хотјеше, но допустише да се опјет ожењем, того ради просих паки чрез попа Животу допушчење школу держати децу учити, али генерал викар даде резолуцију да без супруги немогу бити даскал, на кое паки чрез Гаврила Рашковича бившаго бирова в бјелградској вароши, по почти мемориал в Беч отеславши, и никакве милостиве резолуције не получих, и видјевши да первашно свјашенически чин достати не могу, јесам хотјел ради обдержанја моего домовнаго удовицу покојнаго попа Јоана за жену взјати, која мње и заручила се и по нашему обичају прстен и мараму дала, и тако ја такођер више от 100 фор. трошка имјевши, и хотја Ниховој Ексцеленцији Г. Мароду Генералу мемориал предадох, обаче они сице учреждение сотворише да ньеки Вукашин из резиденције ньу за жену узе, јакоже пресвјетлој комисији изустно пространо сказати буду, и когда паки хи трим начином мене в резиденцију дознаше, извукоше ми силом халине, и обријаше браду, и тако 3 дна у кошули остадох в мјешаоници, а понеже с више пространости пресвјетлу комисију без инквизиције досаждати нећу, сего ради приниде ово мое понизњејше прошење мње с доведением доводити се ньејушчих високо милостиву правицу подати, за кое милостиво услишание понизњејше препоручају се Вашој Ексцеленцији

Николај Петрович, бивши поп вишнички.

(О овом попу Николи има спомена у Милутина Јакшића књизи: „О Винћентију Јовановићу“ на стр. 210—212.)

Пресвјетла и т. д.

Колена преклонивши все понизњејше прицадаемо покорњејше просјашчи и плачушчи да би ваше високо заповједавше Господство удостоило се протопопи Стефану Јовановичу в Иригу убеждати, да наше свјашеническе повце, кое ми јему на сохранение дадосмо без дашшего задержанја нам повратити и вручити.

Такожде нам весма тјагост јест, что наш Г. Генерал Ексарх Павел Ненадович в једаном или другому суду, понајвише нам предложења немачким језиком учинит, а ми того неразумемо, и неможемо тот час отговарати, того ради понизњејше просимо да речени Г. Генерал викар понуждеи будет, будушчим временом в спјевих случаех нашим језиком како ми разумјемо, а не по немецким предложи, и више у једному суду да несједит.

За коју високу милост остаемо Ваше Ексцеленције

Н. Н. протопопје и попови в Срему.

Ми ниже потписати свјашченици протопопиата шидскаго принуждени јесмо тужити се ради обштаго трошка на нас намјетнутаго од 1. мца Сект. 1734. до 20. Јулија 1735., кои трошак примил Г. Ексарх Симеон ради бечке потребе.

Перво имјено:

Стефан Александрович из Азашеваца	4·50
Петр Симеонович „ „	8·50
Михаило Плавшин из Бачинаца	10·—
Рафаил Гавриловић „ „	4·—
Гаврил Јеладиевич из Шида	4·—
„ Кирилович „ „	4·—
Петар Јосифовић „ „	6·—
Тимотеј Трифунович и Товарника	4·—
Арсеније Босин из Моровича	6·—
Стефан Остоин из Ердевика	4·—
Кирил Илин „ „	4·—
Симеон Станисављевич „	4·—
Георгије Малетин из Чалме	4·—
Јоан Јоакимович „ „	4·—
Цвеја Миливоевич из Беркасова	6·—
Михаил Никкович „ „	4·25
Георгије Јоанович „ „	4·—
Александер Марковић из Илинца	8·—
Стефан Живкович из Јасенове	4·—

Паки по прошествии 4 мца принуждени бихом чрез протосингела Софронна платити сидоксију по 6 фор., ексарху по 4 марјаша и попу кои шним ходит по 1 марјаш, такожде диаку по 1 марјаш и кочиашу по 12 нов.

5 мци после того приде Генерал Ексарх и натерал нас сингелие примати за велику цену, а за најмењу цјену 8 фр.

Петр Симеонович из Азашеваца платил — — —	89 фр. 25 нов.
Рафаило Гавриловић из Бачинаца	63·75
Тимотеј Трифунович из Товарника	52·—
Арсеније Босин из Моровића —	53·95
Стефан Живкович „ „ —	55·15
Кирил Илин из Ердевика платил а не примил сингелие — —	22·—
Максим Пантелин из Вашца —	61·—
Петар Николаевич из Чалме, такожде платил а непримил —	63·—
Јоан Јоакимович из Чалме платил а непримил — — —	30·—
Стефан Остоин из Ердевика имаде от покојнаго митрополита сингелију принужден бист другу взјати и дати — — —	28·96
Стефан Александрович из Азашеваца имат сингелију, обаче понужден бил нову взјати —	40·—
Григорије Андреевич из Кузмина плати а неприми сингелију понеже и от јего искаше јешче	29·45

Најпосле принуждени бихом книге митрополитске за скупу цјену купити, и за један буквар 1 фр., а за катихизм по 2 фр., инструкцију свјашченическу с правилам по 5 фр. платити.

И пчки платисмо па сваку годину по 100 ока жита и 2 оке масла, а протопопи по 200 ока жита. Кроме того от нас бише арестовани и платише велику суму новаца докуду се ослободише:

Ја Георгије Малетин из Чалме плати архидиакону да ме не затворит, понеже писам могао берзо к нему прити 4 фр. 25 нов.

Јоан Јоакимович из Чалме за арешч 6 фр.

Петр Вуколаев даде коња шчо кошча 85 фр.

Ја Александр Марковић, стајах во арешчи в гвожђу и у тамници того узрока ради, зачто њекују жену хотјашчујуса удати, три пута в цркви по нашему обичају возвјестих, и најпосле дозвавши наоколо стојашчија људи, вопросих под заклетвом, можетли се она жена удати или ње, и понеже вси отвјешчаше да може, јесам њу вјенчал.

После њеколико љета речена жена нехотјашчи више с мужем живовати, поче в резиденцију просити и отговарати се, да уже 4 крат удавала се, что наша церква недопускает и зато ишче от мужа своего отлучена бити, и чувши то протосингел, абие мене без извинованна сотворил јему платити 24 фр.

Паки втори крат исти протосингел мене у гвожђе метнул, и 15 днеј держал, незнам за кои узрок, и тако недопустил мње ни јести ни пити докуду не дадох 4 фр. 25 нов., и за храну јесам потајно от них да не виде потрошио 6 фр.

И најпосле примил трети крат крат ексарх Стојкович от мене за глобу что протопопи в њеких стварех противо говорих 21 фр.

Михаило Плавшин из Бачинаца стоејчи 15 днеј во арести без јела и питиа платил 45 фр, зашчо, пропашло се било, да једна жена прељубу дјејствовала, и сего ради јесмо дали с кнезом скупа њу бити, а ова потому тужила се во дворје, да јест без кривице наказивана била, того ради јесу мене затворили, и горњу суму примили, а сви људи и сад онаго мјеста говоре и сведоче, да је она жена крива била.

Стефан Остоин из Ердевика приде на заповјест архидиаконову к нему у монастир Ковиждин, и абие архидиакон јего послал у гвожђу у карловачку темницу, вину сказајући да једиинаго калугера Еле озину в селу Ердевику просјшчаго незатворил по јеговој инструкции, кои калугер текем онда бјаше во село дошел. а мене прежде во арест метнул, и на то јесам се отговарао, сирјеч да сам ја от једне жене много новаца милостине примил, и на то отговорих да писаи ја но црковни синови па цркву примили, онда архидиакон взал оне новце от цркве и неиспуститне ме от ареста, докуд писам платил 30 фр. 55 нов.

Кромје всего тога дадосмо во времја сабора по заповјести депутиртом по 6 марјанца, коју суму они похарчиште, понеже мало их било, но и дњешни ден код себје держало, кое от 19 сјашченикох чини 29 фр. 72 нов.

За то ради сицевих недостојних податков, не само пропадосмо у последне сиромаштво, но и под таковом интересу остати будемо, до наше смрти, сего ради понизњејше просимо пресветлу комисију, да нам милостиво облегчание подаете, и из таковаго робства нас освободите, иначе ашче тим начином без награжденија останемо, доиста без никакове надежде принуждени јесмо, сваки куд му срећа јавитса побјегнути, сицеву невољу више трпјети немогушче, того ради препоручујемо се Пресветлој комисии и остаемо милостиве резолуције ожидајушче.

Понизњејши слуге
Сјашченици свега протопопијата шидскаго.

В Шиде 1736. Дек. 3.

Пресветлој цесарској комисии, ја протопопа вуковарски со свими сјашченици, предлажемо наше податке и невоље, ваше милосердие просјашче.

От љета 1734. 1. Сект. до 1735. 20. Јула что дадосмо:

Когда Преосвјашченејши Г. хотјел поити у Беч, тогда приде архидиакон к нам и совокупил от нас новце:

Остоја Протоп. вуковарски даде			5 фр. нов.	
Поп вуковарски	—	—	6·—	„
„ Георгие чаковачки	—	—	2 дуката	
„ Станко негославски			4 — нов.	
„ Георгие мирковачки			3·—	„
„ Јоан островски	—	—	9·—	„
„ Мојсеј мирковачки	—	—	6·—	„
„ Ненад сотиначки	—	—	2·—	„
„ Георгие чаковачки	—	—	6·—	„
а ексарху	—	—	1·14	„
„ Груја „	—	—	6·—	„
а ексарху	—	—	1·14	„
„ Јоан сотиначки	—	—	6·—	„
а ексарху	—	—	1·14	„
„ Василиј лазански	—	—	6·—	„
а ексарху	—	—	1·14	„
„ Јоан чаковачки	—	—	3·—	„
а ексарху	—	—	·57	„
„ Георгии маркушички		—	6 —	„
а ексарху	—	—	1·14	„

И когда ексарх Јосиф примил те новце, паки 5 мци после того приде генерал ексарх со сингелнами, за кое плативши готови у крајное сиромаштво пропадоша, продајући имјенија движима и недвижима.

Попу Јефтимију поклони Г. Архиепископ, а генерал викар узел от него сиромаха 2 дук.

Поп Јоан островски даде генерал викару 20 дук. и 1 фр.

Поп Георгии маркушички 14 дуката и 2 фр.

Поп Горгии мирковачки 14 дук. 2 фр.
„ Мојсеј „ 5 фр. коња и јешче не примил сингелију.

Поп Георгии чаковачки 10 дук. и јешче не примил сингелију.

После тога обикошесја с книгами трговати, и когда дођу москали, купују от них служители Г. за малу цјену и продајут нам за дупловану цјену, и что купују по 1 фр. продају нами за 2 фр.

Книги что купуемо и инструкције что они нашу и нам продајут:

Поп Станко купил буквар 1 фр. что москали продају за 25 кр., за инструкцију даде 3 фр.

Поп Георгаи чаковачки за десетословие, что москали продају по 57 кр. даде 2 фр.

Поп Непед сотиначки за псалтир 5 фр. а москали продају за 10 марјаша.

Ком свјашеницим без кривице наказаним биша:

Поп Василиј лазовачки, коего Г. владика Максим (Несторовић) себишки запопия, вопрошен бист у Вуковару от генерал ексарха, кто тебе допустил да попуеш, и абие заповједал епитропу далскому да га водит у Даљ у темницу, и после тога просил за јело, а взјал 1 фр.

Поп Станко негославски бјеше малосја опио и во Вуковару стао а никоему ништа учинио нити что согрјешио, и за то метнуше јего у Даљу в темницу за 25 дана, и ексарх осечки Јосиф взјал от јего сиромаха 12 фр.

Овај исти ексарх, когда совокупил годишни приход од 1735. ударил попа Василна за что само једни крат, а не два крат јему поклонилсја.

Исти ексарх Јосиф в тому љету ударил попа Грују чаковачкаго, зачто вечерњу читајући, от јего прежде благослов непримил.

Најосле вси свјашеници једнодушно тужесја, что служители архиепископски во инштрукцију примјетнуша да сваки протопопијат дае пјето исе от десетков что прежде никогда нечувено бист.

Пресвјетла цесарска комисија — —

Ја ниже подписати протопопа нешчински и вси мои свјашеници, хошчемо вам предлагати наше теготе, что дојако терпјесмо и сада терпимо:

1. Премного даемо за сингелију. Прежде 1700. давахом само једни, два, а највише три дуката, а сада и по 20 дук. или 15, а најмање 8 дук.

Прежде нам допушчено било жителе от наше енурие исповједати, али сада пошињусја духовници и Господ. Митрополит отимал нам ову власт, что јесмо дакле ашче тое власти немамо, и токмо крестити и служити и вјенчати можемо. Обаче вјенчати несмјемо без цедуља из двора, и они допушчају вјенчати, а потом сказују, зачто сте вјенчали, и вуку нас у темнице, јакоже недавно случилосја, да допустише вјенчати јединаго Павла, и дадоше цједуле из резиденције, а после тога доваше нас, и вопросише: зачто сте вјенчали, и когда отговоримсмо да по ниховој заповјести то учинисмо, рекоше, нека иду у темницу, и узеше 5 дук. и то случилосја черевичким свјашеником.

2. Под честим наказанием често и непрестано заповједају, да онима у Карловец и у Даљ посимо, а њеке вешчи овамо и онамо носимо, и кога год пошињу из двора возимо или сами или кола наимамо, које нам врло тешко јест поднети, и ние наша должност, иногда и коју стару бабу или дјете пошињу и ваља свјашеник да воза.

3. Заповједано јест, ашче кто умре или вјенчаетсја да милостињу купимо, и један пут когда једна жена преставилася, и останила виноград, узел капитан Исак виноград, и јешче друге њеке ствари, онда почелисмо ми со оним капитаном инатитисја, да нам дает что на церкву, и он отписал у двор, гдје и милостиња даетсја, и таки метнуше нас у темнице, и непустише докуду недадосмо 5 дук., и то случилосја черевичким свјашеником.

4. Прежде того чрез цјело љето више недавасмо Г. Архиепископу нежели 1 дукат, и ексарху совокупљајушчему 1 марјаш, али сада даемо Г. Архиепископу по 6 фр. а на трошак по 5 фр. а ексарху 4 марјажа, и свјашенику кои с ним ходит 1 марјаш, јего диакону или момку 1 десетак, ашче кои свјашеник недае, узме диак кану, шчап или что может наити, и тако нас осрамоти.

5. Ашче каково собрание от народа учиниса и тогда нас пошињут и заповједају из двора да за ошче добро пошлемо, онда пошлемо депутирте и дадемо им новаца что сја трошни на колекти, а никаву помошч от того немамсмо.

6. От свјашеников лежимирских искаше 15 дуката за сингелију, и когда не-

имадоше, цјело љето их досадише, и отбише от свјаченическе службе.

7. В љето 1734. ексарх Јоан от попа Милутина у Лежимиру взјал 3 дуката, а најгоре га свезал зачто небјаша дома когда он приђе.

8. Паки ексарх Стефан, когда годишни приход покупил, исти поп имјевши посла в парохии, и немогушчи јего привјести, послал своего брата, разсердилсја и заповједал ексарх таки јего свезати и узе 12 фр.

9. 1733. паки приђе архидиакон и узе такожде от јединаго попа дукат.

10. Книге купују ексархи за малују цјену от москал и наметнут нам за сугубу цјеву.

11. Дивошки свјашченици дадоше Г Митрополиту годишњаго датка во јединому году 25 фр.

12. В љето 1733. приђе архидиакон бингулским свјашченником и узе от них 7 фр. незнаду зачто.

13. Во исто време приђе архидиакон у Нешчин и дозва себје попа Георгија, којего сразавши послал у Карловец, и тамо стојал до јего пришествија, а когда приђе узе от него 5 дук., незнамо за коју глобу и пусти га.

14. Свјашченици сечујски (биће сусечки) купују сваке године зелија и роткве за свое новце, за кое све до 46 фр потрошише, а в љето 1733. немогушчи того купити, метнуше их сва три у темницу, и хотја наши донесоше јести и пити, недопустише. 5 дана после узеше от них 5 дуката и пустише их.

15. Поп баноштчарски немогаше дати 14 дуката за сингелију и тогда послаше га за њеку другу потребу у Осек, на коему путу своего јединаго коња што имаде, изгуби, и саде ништа неима. Исти свјашченици когда из двора пошљут по дерва, дајут посланим хљеба, вина и ракие и сјеку, что врло мучно подпети.

16. Поп Николај грабовски немогушчи дати 14 дук. за сингелију, примил заповјест от двора, да из онога села идет у друго село, со оставлением дома и осталих.

17. Исти поп бивши описован от њекоего человјека, тужашчихсја в двору, метнуше га у темницу карловачку, и тамо сједил два мјесјаца, плативши 3 дуката.

18. Поп Стефан свилошки, немогушчи дати 12 дуката за сингелију, примил заповјест от двора, да оставит дом и свое и на друго мјесто да идет.

19. Тако и поп Јоан миклушки немогушчи дати 14 дуката за сингелију, заповједаша из двора, да оставит дом и по иних сељех да ходит.

20. От попа Стојка шарепградскаго, Андреа сингел, узе 6 дуката без икакве кривине, и докле даде сједил 3 дња, а и после того куповал јешче јему потребе за двор, что кошчуе 9 фр. От истаго попа примил сингел Софронии 1735. 24. фр. пред рождеством, и то је дао бојашчисја да неостанет в темници на рождество.

21. Поп Стефан опатовачки даде 20 фр. и идући двапут за потребе Г. Архиепископа, трошн 10 фр., а сада генерал викар ишче от него 30 фр, за сингелију, от того попа такожде сваке године 8 фр. примао је Архиепископ и 1 фр. 14 кр. ексарх, а диак 7 кр. Паки от того попа примил архидиакон 5 марјаша 1733., и когда бијаше у Карловцу даде 6 марјаша и мало прежде того 5 марјаша, а нема во парохии него 40 человјеков.

Све сие неволе и тјеготе предлажемо вам и просимо милосердие, помошч и облагчение.

Протопопа нешчински
Јаков Радушевич
со свим свешченником Бога за
ваше здравие мољашчим.

(Свршаће се.)

Самуило Маширевић — патријарх.

Д. Р.

Мајска је скупштина, одржана 1. (13.) Маја 1848. у Карловцима, прогласила 1.) „— Ексцеленцију г. Јосифа Рајачића, архиепископа и митрополата за патријарха српског — —“.

На овај се закључак скупштински у царском патенту од 3. (15.) Дец. 1848., рекло: „Признавајући ове заслуге и за доказ особите Наше царске милости и старања за обстојање и срећу српског народа, Ми смо закључили

достојанство патријарха као највише власти црквене, опет установити онако, као што је у пређашња времена постојало, и са столицом митрополита карловачког скопчано било. Титулу и достојанство патријарха дајемо Ми верном Нашем и љубазном митрополиту Јосифу Рајачићу".

Одма се после поменута прогласа мајске скупштине, започео Рајачић називати: „Јосиф, божјом милости православни Патријарх Србски, Архиепископ карловачки, и свега у ц. к. аустријским државама живућег славено-српскога и романскога народа Митрополит — —".

Доцније се потписивао: „Јосиф — православни патријарх српски, Архиепископ карловачки и свију народа источно православне цркве у монархији аустријској Митрополит —".

А напослетку од 1855.: „Јосиф — Архиепископ и всјех в ц. к. аустрјских државах обрјетајушчихсја Славенских и Романских православних народов Митрополит, всјех же Сербов и Болгаров и цјелаго Илирика Патриарх".

По смрти патријарха Јосифа Рајачића († 1. Дец. 1861.) царским решењем од 2. (14.) Јунија 1864. буде допуштено држање српског народног сабора ради избора „грчко несједињеног Архиепископа и Митрополита карловачког", „— — којег произведење у достоинство Патријархата Његово ц. к. Ап. Величанство у смислу превишњег Манифеста од 3. (15.) Дец. 1848. себи задржава — —".

24. Јулија (5. Августа) буде изабран за митрополита Самуило Маширевић, епископ темишварски и администратор митрополије.

У царској, потврдној дипломи од 1. (13.) Августа 1864. рекло се: „— — На исти начин њему (Маширевићу) по установи отвореним Нашим писмом од 3. (15.) Дец. 1848. проглашеној, патријаршеско достоинство које је од давних времена са Архиепископском столицом скопчано, подељујемо и на дар дајемо".

Маширевић се као и Рајачић почео испочетка да потписује „патријарх српски"; ну, кад му је преко комесара Филиповића достављен налог државног министра Антона витеза Шмерлинга од 16. (28.) Марта 1865., да он нема право, да се тако потписује, но само „патријархом"; он се од тога доба почео у званичним актима, што су одлазила влади да потписује „патријарх", а иначе се потписивао: „Самуило православни патријарх Сербски, Болгарски и цјелаго Илирика, Архиепископ и Митрополит карловачки. — — — — —".

Овде доносимо како писмо Шмерлингово, писано комесару Филиповићу, тако исто и одговор на њега Маширевићев.

Из одговора се Маширевићева види, зашто је он престао да се потписује „патријарх српски", но само „патријарх", а наиме с тога, што је тиме хтео да се означи старешинство црквене власти источно-православне цркве у Аустријској држави, односно да послужи као копча јединства српско-романске митрополије.

K. k. Congress und Synodal-Commisär G. M. Br. Philippović.

Ad Res. N. 111.

K. C.

Euer Excellenz!

Ich habe von Sr. Excellenz dem Herrn Staatsminister folgenden hohen Erlass von 28. März 1865. erhalten.

„Aus dem mit dem Berichte vom 22. August v. J. vorgelegten Eidesdokumente und aus der Unterschrift auf der Dank-adresse des Nazional-Congresses vom 6. Feb. l. J. ist zu ersehen, dass der Patriarch S. Maširević sich nicht einfach als griechisch-orientalischer Patriarch, sondern als Patriarch „der Serben" (Patriarcha Serborum, patriarch serbsky) zeichnet.

Diesem Gebrauche liegt ein Missverständniss zu Grunde. Weder im kaiserlichen Manifeste vom 15. December 1848., womit die Patriarchen Würde wieder hergestellt worden ist, noch in dem Allerhöchsten Ernennungsdiplome 14. Juni 1864., womit diese Würde dem gegenwärtigen Patriarchen übertragen wurde, kommt ein solcher Beisatz (Serborum, serbsky) vor. Derselbe findet sich nur in dem Allerhöchsten Handschreiben vom 24. December 1864., durch welche die Errichtung einer romanischen Metropolie genehmigt ward, allein keineswegs in Verbindung mit dem

Seiner Excellenz
dem k. k. wirklichen Herrn Geheimen Rath,
Erzbischof, Metropoliten und Patriarchen
Samuel von Maširević
etz. etz. etz.

Worte „*Patriarchat*“, sondern lediglich mit dem Worte „Metropolie“ (eine selbständige der serbischen koordinirte Metropolie.)

Ich habe nicht umhin können, diesen Sachverhalt zur Allerhöchsten Kenntniss zu bringen, und zwar umsomehr, als hiedurch der Feststellung der Attribute des Patriarchates, welche nur anlässlich der Regelung der Verhältnisse der griech. orient. Gesammtkirche in Österreich, wird Platz greifen können, präjudiert wird.

Euer Hochwohlgeboren wollen darauf im vertraulichen Wege den Patriarchen aufmerksam machen, und ihm an die Hand geben, dass es am zweckmässigsten sein wird, wenn er, ohne *die Angelegenheit in die Öffentlichkeit gelangen zu lassen, fortan sich nur Patriarch*, ohne dem bisherigen Beisatz unterschreibt.

Die Antwort des Patriarchen wollen mir Euer Hochwohlgeboren gefälligst vorlegen.

Ich zweifle nicht, dass derselbe auf diesen Ausweg eingehen wird. Sollte er sich diesfalls bedenken, so wollen ihn Euer Hochwohlgeboren auffordern, seine Anstände schriftlich zu formuliren, um darüber die Allerhöchste Weisung einholen zu können.“

In dem ich diesen mir zugekommenen hohen Erlass Euer Excellenz vollinhaltlich mitzutheilen die Ehre habe, ersuche ich Euere Excellenz höflichst, Hochderen Wohlmeinung darüber schriftlich geben, und mir selbe behufs weiterer Vorlage mit thunlichster Beschleinigung gütigst zukommen lassen zu wollen.

Empfangen Euer Excellenz die Versicherung meiner ausgezeichneten Hochachtung

Semlin 10. April 1865.

Philippović m. p.
G. M.

Z. M. 84.

Seiner des k. k. General Majors kaiserlichen und Synodal Commisairs Herrn Joseph Philippovics Freiherrn von Philippsberg, Hochgeboren.

Carlovitz am April 1865.

Mit der hochgeehrten Zuschrift vom 10. April l. J. 111. Z. K. C. haben mir Euer Hochgeboren unter Mitheilung des hohen Erlasses Seiner Excellenz des Herrn Staatsministers vom 23. März 1865. die Aufforderung zukommen zu lassen, über die rücksichtlich meiner Fertigung als serbischer Patriarch — Patriarch serbski — hohen Ortes aufgetauchten Bedenken, meine Wohlmeinung schriftlich, zu geben.

So wie sonnst, so komme ich auch diessmal dieser hochgeehrten Aufforderung gerne und bereitwilig nach, und erlaube mir die obverlangte Wohlmeinung im Nachstehenden abzugeben.

Die glorreichen Vorfahren Seiner k. k. Apostolischen Majestaet, unseres Allergnädigsten Kaisers und Herrn haben die, mit ihren kirchlichen und weltlichen Obrigkeiten, sammt den an der Spitze ihrer kirchlichen Hierarchie stehenden Ipeker Patriarchen, in die kaiserl chen Staaten eingewanderten Serben, unter Höchstihren mächtigen kaiserlichen Schutz genommen, Höchstdieselbe haben mit besondern Privilegien den Serben das Fortbestehen in ihren hergebrachten Gewohnheiten und unter ihren Obrigkeiten in den kaiserlichen Staaten allergnädigst gestattet, und des huldreichsten kaiserlichen Schutzes fortwährend theilhaftig werden lassen.

Seine k. k. Apostolische Majestaet, unser glorreich regierender Allerdurchlauchtigster Kaiser und Herr, hat mit der Allerhöchsten Entschliessung vom 15. December 1848. die historische Würde des Patriarhats huldreichst wieder hergestellt, und solche meinem Vorgänger, und nach meiner Erwählung zum griechisch-orientalischen Erzbischof und Metropoliten von Carlovitz auch mir Allergnädigst zu verleihen geruht.

Ich habe stets die Wiederherstellung der erwähnten geschichtlichen kirchlichen Würde, als einer der treuen Serbischen Nation erwiesenen Akt der kaiserlichen Huld und Gnade betrachtet, und betrachte die mir durch Verleihung dieser Wüde zu Theil gewordene besondere und allergnädigste Auszeichnung, als eine reichliche Belohnung meiner geringen Verdienste durch meinen Allergnädigsten Kaiser und Herrn.

Diesem nach, glaube ich nicht nöthig zu haben Euer Hochgeboren zu versichern, dass ich den Titel dieser höchsten kirchlichen Würde nur in der, vom Allerhöchsten und Allergnädigsten Spender gehegten Absicht gebrauchen will und werde.

Ich kann jedoch Euer Hochgeboren gegenüber nicht verhehlen, dass ich diese Würde, als eine der gr. orientalischen Kirche angehöriges Attribut, zugleich aber, als eine dem Serbischen Volksstamme und Nation allergnädigst verliehene Gerechtsame betrachte, und diesen Standpunkt, den die vorerwähnten Allerhöchsten Entschliessungen Allergnädigst anerkennt haben, wahren muss.

Der von mir auf dem Eidesleistungs-Akte gebrauchte Beisatz, „Serborum, Serbski – “ welcher in Hinkunft, um der Regelung der Verhältnisse der gr. orientalischen Gesammtkirche in Österreich nicht zu praejudiciren, nach Ansicht Seiner Excellenz, des Herrn Staatsministers ohne den national characteristischen Beisatz zu gebrauchen wäre, findet in den obigen seine Rechtsfertigung, war bisher, und seit der Restituirung dieser Würde gebräuchlich, und ist, in so weit der Gegenstand auf mich und meine Fertigung Bezug hat, durch den Umstand hervorgerufen, dass Sich Seine k. k. Apostolische Majestaet in dem Allergnädigsten, über dem Wahlakt des Congresses unterm 13. August 1864. erflossenen Confirmations Diplome, die Regelung der hierarchischen Verhältnisse der Romanen vorbehalten; — mit dem Allerhöchsten Handschreiben vom 24. December 1864. die Abhaltung des Verhandlungs-Congresses genehmiget, — die bischöfliche Kirche in Siebenbürgen zur Metropoliten Kirche erhoben, — und hiedurch die Errichtung einer der Serbischen Metropolie coordinirten Metropolie den Romanen verliehen und allergnädigst genehmiget; die Frage aber über die Einigung der beiden sprachlich verschiedenen Metropolien in einem kirchlichen Oberhaupte offen gelassen hat.

Mein Glaubensbekenntniss folgt treu dem kaiserlichen Wahlspruche: „Viribus Unitis“, — meine unerschütterliche Uiberzeugung ist dass im Interesse des Staates und der Kirche, die auch sprachlich getheilten Genossen und Ritus, dogmatisch und in allen gemeinschaftlichen Angelegenheiten in einem Oberhaupte, in einer Obrigkeit vereiniget und concentrirt bleiben müssen.

Von dieser Uiberzeugung durchdrungen, kann ich der Auffassung und ausgesprochenen Ansicht Seiner Excellenz des Herrn Staatsministers als im Interesse des Staates und der gr. orientalischen Kirche in den kaiserlichen Staaten nur dankbar beipflichten, und bin der Ansicht, dass die Patriarchen Würde als dieser Einigungs-Punkt zu betrachten sei.

Mit Wahrung der obigen geschichtlichen Grundlage, dürfte es keinem Anstande unterliegen, den Titel Patriarch, als die Bezeichnung der obersten kirlichen Würde der gr. orientalischen Kirche in den Kaiserstaaten zu gebrauchen.

Genehmigen Euer Hochgeboren den Ausdruck meiner ausgezeichneten Verehrung und die Fertigung als ergebenster Diener Samuel Maširevics.

Брзо, кусо!

Д. Р.

Кад је саборски одбор могао да изда из својих седница од 30. јулија до 4. Августа 1904. „Уредбу о дотацији, правима и дужностима српског православног свештенства у српској православној митрополији карловачкој“, (која буди речено, није донесена под председништвом законитог председника односно потпредседника — патријарха и епископа —, него световног председника, који закључци по једној министарској наредби не могу законите силе), коју је тако рећи на сунце израдио — скрпио из разних уредаба —, те без да је имао јасне и тачне податке о свему ономе, што је нужно за једну тако важну уредбу, а особито за одузимање парохијских сесија у „средишну митрополијско-свештеничку благајну“, да и не говоримо о одузимању даљског спахилука, и да з' се даде то одузимање произвести свугде и где, те одредио на ветропирном основу тако велике плате и архиепископу-патријарху и владикама, протама, свештеницима и ђаконима, које се не би могле ни две године одржати, те у место што данас само један доста знатан део свештеника има мале плате, па многи и што их немају, не добијају их уредно, по том би предлогу за 1—2 године сви свештеници у митрополији у том погледу били изједначени; — тако је исто и пречасни г. прота Јован Јеремић држао, да има и он право, да на истим принципима и онако исто као и саборски одбор напише и штампа и у „Богословском Гласнику“ и посебице: „Предлог за уредбу о мировинском фонду за српске православне парохијске свештенике у опсегу митрополије карловачке.“

И као што саборски одбор није претходно испитао, (— он није могао ни испитати без нужних дата, пошто немамо тачног Шематизма, из ког би се могло увидети, колико у опште има пароха, парохијских сесија и колико оне могу донети чистог прихода, а тако исто и колико би могло унићи од верозаконског приноса —); тако исто и г. Јеремић без да је претходно и свестрано испитао и испитати могао из

наведеног разлога, колико би уништио у мировински фонд од уплаћивања прве четвртине редовне плате, колико од плаћања 2% износа од редовне плате, колико од прихода новоизабраних пароха и окр. протопрезвитера, односно новоодликованих, да л' би се дало извести и провести да улази у свештенички мировински фонд писарничка пристојба од хипотекарних зајмова, који се издају из народно црквеног јерархијског фонда, што је досада улазило у мировински фонд за народно-црквене чиновнике и професоре. (§§. 12., 31.), који је фонд буди речено и поред тог прихода имао 1905. дефицита 46.607·44 К, ког је морао да подмири народно-црквени неприкосновени фонд, у §. 19. стављо да свештеничка мировина после навршених 10 година службе буде 40% од постигнуте редовне плате, а за сваку даљу годину уз тих 40% повишава се са 3% од те плате тако, да се после 30 година мировина изједначује са редовном платом, коју дотични буде уживао у време његова умировљења.

Да је г. Јеремић могао знати, колико н. пр. има данас свештеника, који су навршили 30 година службе, и колико њихове данашње плате износе, те колики би капитал требао, да би се само њима од наведених у §. 35. прихода могла издати цела мировина; ужаснуо би се, а подједно и увидео ветропирну своју основу.

А да се не би допустило, да се по §. 15. недостатак — који би износио грдне хиљаде — за пужне мировине подмирује из јерархијског и неприкосновеног фонда, то је бар јасно. У осталом ти су фондови већ данас испражњени, те ће и они на брзо постати пасивни, као што је мудра радикалска управа учинила и са клирикалношколским фондом.

1892. народно црквени сабор натоцилан је, те је на ветропирном основу донео мировинску уредбу за професоре и чиновнике.

Има ли још где год у свету, да чим неко само једну четвртину плате унесе у мировински фонд, и плати ма и једну годину само 2% од своје плате, да ужива одмах целу своју плату?

А ту је несмисленцу унео сабор у свој §. 36., те што ју је унео, за то већ данас мора да неприкосновени фонд потпуњује дефицит са 46.607·44 К.

Такву је исту несмисленцу унео и г. Јеремић у своју основу у §. 33.

Површност и ненажња, а подједно и несавесност г. Јеремићева при рађењу своје основе огледа се и у овоме.

„По §. 12. „мировинске уредбе за свештенике удовице и сирочад" „годишња мировина односно приномоћ свештеничким удовицама и малољетним сиротама одређује се у оноликој своти, у колико је улог у благајну фондовску у то име уплаћен."

По томе дакле, ко је уплатио од 400 К, до укључно 1200 К, тога би и удовица односно сирочад уживали толику годишњу мировину.

А како стоји по г. Јеремићевој основи?

По §. 21. мировина би се свештеничке удовице састојала „из половине мировине, која би њезину супругу припадала или коју би он већ уживао у време наступања његове смрти, но не може бити мања од 800 К, нити већа од 1600 К, ако је дотична удовица пароха, дочим мировина удовице окр. протопрезвитера не може бити мања од 1000 К, нити већа од 2000 К."

А у §. 32. „свештеничке удовице и њихова деца, која примају своју мировину односно приномоћ из постојалог до сада мировинског фонда, примаће у истом износу и одсада из фонда овом уредбом установљеног."

Дакле, по г. Јеремићевој основи у будуће имале би оне свештеничке удовице и сирочад, којих је муж односно отац уложио у фонд 400 К годишње 800 К, дочим би оне, којих је муж уложио 1200 К, те би и оне имале толико мировине, могле да добијају само 800 К, односно од 800 до 1600 К.

А данашње удовице свештеничке и сирочад, имале би да уживају онолику мировину, колики је муж односно отац у фонд уложио.

А јел' то право и поштено?

Ми велимо, да није!

Пошто је дакле и г. Јеремићева основа грађена на ветропирном основу, и

пошто се не може реална уредба ни за свештеничку плату, нити за мировине свештеничке не да донети (сачинити) без претходних нужних дата за то; то се и она има сматрати као лично мишљење његово.

А како је крајње време, да се једном донесе одговарајућа данашњим потребама уредба за свештеничку плату, треба приступити прикупљању нужне грађе, коју би грађу дужно било покупити наше статистичко звање.

И да се до тога дође, не би се њему смело оставити на вољу, да оно саставља и формуларе за њу, јер ће и они испасти опет сакато, као што су испали и они његови досадашњи формулари, од којих формулара не ћемо дочекати резултате оног сазнања, који се њима требао постићи.

Крајње је време, да се једном престане и код нас радити и установљавати звања и постављати људи, који нису у стању вршити дужности које треба у њима вршити.

Није ли то и срамота и грехота, да је ево већ пета година, од како постоји автономни статистички уред, на који је за то време грдних свота издано на сакате и неизведљиве формуларе; па за то време да није тако рећи ништа објавио од свога рада.

Он не само да није за то време издао нов „Шематизам“, који нам је нуждан као кора хлеба, него његов шеф г. Мато својом измишљотином, да ће да изради Шематизам на „широј основи“, обмањује ево већ пету годину саборски одбор и обмањива ће га још неколико година, па и опет не ће га издати на широј основи, а тако исто није ни ништа објавио, како стојимо у оном погледу, за што је издавао своје формуларе.

Једном речи, ми и данас поред статистичког звања, које је овамо од 1902. лепе хиљаде прогутало, не знамо ништа како ми стојимо ни у бројном погледу а камо ли у оним, за што су све истакнута питања у оним сакатим формуларима.

И пошто их не мамо и не знамо, и пошто су и меродавни уверени, да г. Мато нити има спреме, — како је г. Мато дошао до оних уверења, да добро води своје звање, добијено од људи, који нису на лицу места разгледали г. Матино звање, то је бар познато и за њих Чивутин не би дао ни потуре —, нити је он у стању поред свога угоднога живота и угађања своме сладострашћу, урадити ништа поред својих помоћника, које не зна ни упутити на рад; то све није сметало туцинданском сабору, да је г. Мату изабрао за квестора и да му повери да обави штампање стенографских записника саборских, који су изишли са онако грубим погрешкама, и да му повиси плату као уреднику „Митрополијског Гласника“, на коме није ни до сада друго радио, доли коректуру водио, а сав материјал добијао од других, а не ће друго што радити ни у будуће.

Е, ал треба свога партизана наградити за старе партијске услуге и за данашње!

Дајте нам меродавни једном обичан „Шематизам“, и прикупљајте марљиво нужну грађу и за свештеничку плату и за њихову мировину, јер без ње, не можете мислити да се даде и једно и друго реално саставити и написати.

Могу се написати ветропирне уредбе, ал од њих не само да не ће свештенство имати каквог побољшања, него ће за извесно по њима доћи још у немилији положај, него у ком се данас налази.

Извештај

о раду седнице епарх. конзисторије вршачке од од 13. (26.) марта 1907. године.

Уступљене су на проучење и предлог И. К. члана ове конзисторије пријаве поджупанског звања у Лугошу против ј. Е. К. и изјашњења истог у ствари нетачног састављања списка војних обвезника. — На пријаву поджупанског звања бекешке жупаније, да је срп. прав. парох. звање у Вел. Гају дало тражени од њега извод из матице крштених на српском а не на мађарском језику, одговорено, да се изводи према односној одлуци св. архијерејског Синода имају само на оригиналном језику матица издавати. — Издана је на изјашњење ј. Св. П. и Св. Ј. пароху и снет. п. пом. у Ченти пријава П. Б. због разних преступа. — Узет је звање извештај о президијалном одашиљању молбе ј. Ж. О. пароха палањачког,

којом компетује на место с. п. п. у Мошорину, епарх. конзисторији бачкој. — Разведен је брак између Ј. В. рођ. М. из Панчева и Г. В. из Омољице на основу злобног напуштања. — Узет је на знање преседијалан извештај, да је према молби градског поглаварства у Ср. Карловцима упућен ј. Н. Д. лични парох. пом. у Фаркаждину, да се писменом молбом обрати реченом поглаварству и изјасни, да ли жели, да се упише у резерву или у војничке духовне капелане. — Разведен је брак између М. М. из Ђрв. Цркве и Љ. Г. из Кајтасова, на основу злобног напуштања и прељубе, почиње од стране Љ. Г. — Наређен је исправак матице крштених у Баваништу од 1865. г. т. бр. 115. — Издана је на изјашњење ј. Т. К. администратору парохије у Белобрешци пријава црквене општине у Радимни због разних прекршаја из доба администровања му том парохијом. — Узета је на знање и саопћена је ј. Г. К. админ. парох. у Потпорњу одлука високосл. саб. одбора, којом се истом јереју упућује припомоћ, коју црква. опћ. потпорањска у сврху издржавања свога свештеника из јерархијског фонда узима, исто тако и администраторима парохија у Борчи, Кајтасову и Марковцу. — Расписан је стечај на парохије VI. плаћ. разреда у Јабуци. — Позван је према одлуци високосл. саб. одбора ј. А. М. лични парох. пом. на Избишта, да ради повишења му улога у свешт. удов. мирод. фонд приложи молби званичну лечничку сведоџбу котарског лечника снабдевену потписом и печатом истог. — Извештена је С. уд. Симић из Беле Цркве, да пок. ј. Т. С. админ. парохије у Кајтасову нема никаквог потраживања од јерар. фонда, пошто му је читава припомоћ исплаћена. — Усвојена је молба ј. Н. Д. личног парох-помоћ. из Фаркаждина да му се брише опомена, дата му ради не заузимања парохије у Белобрешци, пошто је доказао, да акт о постављању му на то место није на време примио, а одбијена је молба општине у Срп. Пожежени и јером. Т. М., да се исти јеромонах поврати на парохију у Срп. Пожежени. — Упућено је парох. звање у Сакулама, где да прибележи исправак у там. матици од 1883. пошто рубрике „Примедба“ у матици нема. — Узет је на знање извештај ј. Г. П. пароха у Добрици о немешању му у делокруг румунског тамошњег свештеника, те је поверено окр. протопрезвитеру вршачком, да приликом каноничке визитације извиди ствар примања у заједницу српску тамошњих Румуна. — Позвани су окр. протопрезвитери да приликом канон. визитације прегледају, како парох. свештенство уводи случајеве конвертира, те је поверено Б. П. и А. М. члановима конзисторије да поднесу предлог, како би се постигла једнообразност матрикулисања таких случајева. — На молбу епарх. школ. одбора умољено је кр. уг. министарство културе, да на комуналној школи у Плочици постави Србина учитеља. — Одређена је истрага на тужбу П. Н. председника црк. опћ. у Јарковцу против ј. Ђ. пл. Б. из Јарковца и поверено је вођење исте С. С. окр. протопрезвитеру панчевачком и ј. П. М. сист. парох. помоћнику перлеском. — Позвано је парох. звање у Кајтасову, да у року од 8 дана поднесе историју основног тамошњег школовања. — Ради одређења исправка Матице крштених од 1900. г. у М. Маргити, позвано је парох. звање у М. Маргити, да врху реченог случаја изиште и овој конзисторији достави извод из држ. матице рођених. — Издата је на изјашњење тужба С. М. и др. из Добрице против ј. Г. П. пароха добричког овоме последњем. — Одређена је истрага против ј. Т. С. пароха гајског на тужбу Ж. В. из Гаја и вођење исте је поверено К. Ц. окр. протопрезв. белоцрквањском и јер. С. М. пароху брестовачком. — Умољено је поново кр. шк. надворишитво торонталске жупаније за спровађање већ више пута молене истраге против управитеља држ. осн. школе у Опову. — Умољено је поново уз доставу одлуке надсолгабировског звања у Јаму, поджупанско звање у Лугошу за затварање крчме, која је преко пута од цркве у Лесковици. — Упућен је ј. Г. П. парох добрички, да се у својим званичним поднесцима не изражава погрдно о црк. опћ. чесницима и својим парохијанима. — Позван је ј. Г. П. парох добрички да пријави, да ли сад већ има локал за предавање веронауке у тамошњој. екон. пофт. школи. — Узето је на знање и публиковано је свођење високосл. саб. одбора, да је М. Д. сист. парох. помоћник баванишки брисан из чланства мирод. фонда, пошто је удов а нема незбринуте деце, те је позван да свој дуг реченом фонду подмири. — Издана је на изјашњење Љ. Ј. и В. С. учитељима из Уљме пријава тамош. црк. општине због неношења школ. деце у Цркву. — Умољен је админ. одбор да прибави важности овдашњој једној одлуци у погледу једног црк.

стола. — Умољено је кр. уг. министарство културе за један исправак у матици крштених у Вршцу од 1873. год. — Умољен је кр. уг. министар културе, да са комун. школе у Луговету смени садашњег учитеља Румуна а на његово место Србина постави. — Умољено је кр. шк. надзорништво у Темишвару, да према наводу парох. звања у Баваништу, даде веронаучитељима на тамошњој пофт. екон. школи подвез до школе, која је изван села. — Припуштени су полагању стеч. испита ј. С. Т. админ. парохије у Вел. Средишту и ј. М. И. админ. парохије у Луговету. — Узет је на знање закључак црк. опћ. у Старчеву, да је скицу под шифром „Св. Сава“ одобрила за подлогу зидања своје цркве. — Расписан је стечај на парохију III. плаћ. разреда у Томашевцу. — Упућен је ј. Ј. М. администратор парохије у Борчи, да не задире у делокруг црк. опћ. часника. — Упућен је Т. Д. из Добрице, да се ради исповести обрати своме пароху, јер нема свештеника, који би га могао или смео од исповести одбити. — Узет је на знање извештај окр. протопрезвитера вршачког о прегледу парох. звања вршачког протопрезвитерата, те је поверено истом да у друштву са Д. Ш. пароком јасеновачким и А. М. свет. парох. помоћником панчевачким саставе образац по ком ће се ти прегледи вршити према обрасцима других епархија, које је окр. протопрезвитер вршачки свом извештају приложио.

---

† Константин Петровић-Побједоношчев.

Недавно је (10. [23.] марта о. г.) у Петрограду за навек заклопио очи знаменит човек свога времена, многогодишњи обер-прокуратор Синода руске цркве и државни саветник К. П. Побједоношчев. То беше човек необично велике способности, са непоколебивим уверењем, гвозденом вољом и неуморном вредноћом у служби, а с особитом одношћу руском царском престолу.

Константин Петровић-Побједоношчев рођен је у Москви 1827. г., од оца професора књижевности. У Москви је довршио и своје школско образовање — на царској правној академији. Наскоро, по свршеним правним наукама, постао је редовним професором грађанског права на Московском универзитету. Кад је затим цар Александар II. уопште напредне способности његове, изабрао га је за васпитача сину своме — потоњем цару Александру III. а касније био је неко време и учитељ вере данашњем цару Николи II. За све време свога јавног рада имао је велик утицај и на унутрашњу и спољашњу политику велике руске империје — а нарочито за владавине прва два цара. Већ 1872. годи е постао је чланом државног савета, а 1880. г. и обер-прокуратором св. Синода. Као обер-прокурор остао је у служби пуних двадесет и пет година — све до 1. новембра 1905. г., кад је оронуо здрављем и присиљен старошћу поднео оставку — баш на прагу новог правца у унутрашњој државној политици Русије. У св. Синоду, заменуо га је као обер-прокуратор кнез Алексије Обољански.

Покојни Побједоношчев стекао је знатних заслуга за православну цркву у Русији. Он беше прави Рус и искрено одан православљу, те је његовим настојањем подигнуто више богословских училишта и отворено много „црквено-парохијских“ школа; његовим моћним утицајем помогла је држава развитак православног мисионарства и издала мировинску уредбу за парохијско свештенство, које је добијало своју наплату из државне благајне. А има његове заслуге и у томе, што је повишена плата и пензија наставницима државних школа. — Но било је и знатних погрешака у његову раду, а нарочито у томе, што је силно подигао утицај ученог монашког свештенства, на штету свештенства световног, те је ово потоње, ма више, лишено и својих представника у св. Синоду. Грдна је мана његове управе и у томе, што је према потчињеном чиновништву поступало се по личној пристрасности и протекцији. . .

Побједоношчев је био и продуктиван књижевник, те је стекао знатних заслуга и на књижевном пољу — својим богословским, историјским и филозофско-педагошким делима. Многа дела његова, а нарочито чланци из „Московског зборника“, преведени су на разне европске језике. — На српски је преведена његова „Историја хришћ. цркве“ (у Београду) и многи филозофско-педагошки чланци (у „Српском Сиону“ за 1900. и 1901. г.).

Нарочито ћу још истаћи, да су настојањем К. П. Побједоносцева необично се раширили у народу књиге св. Писма на руском и црквено-словенском језику, те да је, — по речима петроградског митропол. Антонија, приликом прављења чланова св. Синода са својим бившим прокуратором — искључиво његовим трудом састављен и издан нови руски текст Новога Завета, и то бољи и јаснији, него што је био пређашњи.

Нема дакле сумње, да је рад Побједоносцев, као обер-прокуратора св. Синода, био од великог значаја за православну цркву у Русији. Вечан му спомен! Гр.

ЛИСТАК.

Вести.

= **Скупштина свештеничког Конвикта.** У понедељак 26. марта о. г. одржана је у Карловцима ванредна скупштина Архидијецезалног православног српског свештеничког Конвикта.

Од важнијих скупштинских решења напоменућемо ово: За председника Конвикта изабран је једногласно протопрезвитер ставрофор вереч. г. *Јован Вучковић* ректор богословије у Карловцима, за благајника је изабран г. *Димитрије Коцић* лични парох. помоћник у Карловцима. Примљена је оставка надзорника Конвикта г. *Ђ. Магарашевића* који ће надзорничко место напустити 31. маја о. г. по пов. кал. те је скупштина опуномоћила Патронат, да надзорничко место попуни. Прихваћен је у начелу предлог, да овај Конвикт ступи у свезу са учитељским Конвиктом у Н. Саду, да се деца чланова учитељског Конвикта у свештенички Конвикт и обратно, примају под условима и погодбама чланова дотичног Конвикта. Уједно је опуномоћен Патронат да у том правцу ступи у преговор са управом учитељског Конвикта у Н. Саду и да о успеху тих преговора поднесе идућој редовној скупштини извештај за коначно решење. Још је изабран одбор тројице, који ће рачуне Конвикта прегледати и испитати и о томе идућој скупштини извештај са предлозима поднети.

= **Седница патроната свешт. Конвикта** сазвана је у четвртак 5. априла о. г. на коју ће се решавати о подељивању приномоћи свештеничким удовицама из Архидијецезе, пошто се то није могло обавити у понедељак 26. марта због многих послова на скупштини.

= **Уписао се за члана Конвикта** вереч. госп. *Никола Мајсторовић* у Вељуну и уплатио на име чланарине 100 круна.

= **Свештенички дом.** Како смо с поуздане стране извештени, намерни су чланови Конвикта да удесе да свештенички Конвикт буде уједно и свештенички дом. Намерава се наиме да се једна соба у Конвикту снабде потребним намештајем у којој би могли свештеници, кад долазе у Карловце преноћивати, а уједно би могли у време док су питомци у заводу имати и препитање уз известан прилог. Из ових би се прилога образовао фонд, који би се употребљавао на бесплатно надржавање свештеничких сирочади. Ми ову заиста срећну замисао потпуно одобравамо и радујемо се тоне потхвати.

Најтоплије препоручујемо браћи свештеницима, да ону своју установу потпомогну било уписом у чланство, било прилозима, као и скупљањем прилога. Ми видимо како наше црквене општине потпомажу разне установе наше и на тај начин, што се о празницима у корист тих установа, после тасова у цркви, на препоручујемо браћи свештеницима, да се заузму да се и наше црк. општине сете Конвикта ове године о Ускрсу ма и на овај начин.

Радикална недеља лажи — лажна недеља. Као што је наш народ назвао неке недеље — седмице — ускрњег поста посебним именима; тако исто поред назива црквеног 3. недеље — крстопоклоне недеље —, може се ова прошла недеља слободно назвати „радикалном недељом лажи — лажном недељом.“

Од како је позната светска протува Крунослав Јовић прекрстио дотадашњу „целокупну слободоумну народну странку“ у „радикалну странку“; није чудо, што је имајући за кума Крунослава она ставила на своју „Заставу“ на највидније место *богомиу лажи*, те јој у сваком броју подноси жртве.

Ну, од оног недеља, од тога доба, ове јој је прошле недеље поднето највише жртава.

Највећа је лаж — или право рећи „лажна комедија“, тако названи „благовештенски збор“, на ком је богомиа лажи и од српске — радикалне — и од мађарско-чивутске стране толико жртава допринето, да је од њих покварала стомах, а особито од обећање новосадског посланика, да се нада да ће се цео рад туциданског сабора потврдити, пропраћено с радикалским сосом: „Гроф Телеки је врло обазрив политичар, који мери сваку реч, и ми смо уверени да он оно није рекао без икакве основе“, и ако меродавни још и не знају за рад туциданског сабора.

Говор на збору најнеснијег живуљег Србина и његов чланак у чивутском листићу — Јожике Мајера — „Határőr-u“, уз своју подлост и надајство, такође је била деликатесна жртва богиња лажи, од које ће моћи неко време животарити.

Деликатесна жртва богиња лажи причање Јаковљево својим верним, да ће Његова Светост скорим подићи оставку, коју је „вест“ он већ толико пута „репродуковао“, да јој се смеју и сами радикали, сем немунског тројства, које подражавајући овој паралажи, са сним забилно донесе у своме листу оригиналну вест: „Примили смо вест на најпоуздањег (!!) извора, да патријарх Георгије Бранковић подноси оставку и повлачи се у вир“; то је богиња лажи већ обично дело.

Њој је обично, ил карловачком радикалном трамвајцу није, те примивши и њу и остале лажи, што се протурише по Н. Саду о дану блатовештенског збора „за опсенити радикалију“ за истину, поче по Карловцима уз свог садруга, који је мало од њега обазривији, те не пиче и тако где се не сеје, радосно причати, како је „патријарх“ готов, како га је министарство жртвовало, како је цео рад саборски потврђен, те почеше заједнички сажаљевати оне, који не хтедоше превртути верон, пљунути на своју прошлост и правити се и смешним и напивим, а кад се мало охладише по карловачкој пијаци од струје стражиловачке, која их памет доведе на старо место, — покупише се. ал за то ипак остадоше што су „новопечени радикали“.

Уредник: **Димитрије Руварац**, протојереј.

Књижевни огласи.

Изашла је на штампе, и може се добити код потписате управе књига:

ОПИС

СРПСКИХ ФРУШКОГОРСКИХ МАНАСТИРА 1753.

Приштино: **Димитрије Руварац.**

Књига је штампана на лепом белом папиру и има 488 стр.

Цена је књиги увезаној у платно — сва — 5 Кр, а неувезаној 4 Кр.

Управа српске манастирске штампарије.

Изашла је нова књига из штампе:

„ВЕЛИКИ ТИПИК“

који се може добити само код издавача Српске Манастирске Штамарије по 4 круне од брошираног примерка. Укоричен 5.— К.

Српска Манастирска Штампарија.

Јавља се поштованој публици да се сада може добити

ПРАВОСЛАВНИ СВЕШТЕНИЧКИ КАЛЕНДАР ЗА 1907.

код писца Добривоја Николића у Српском Крстуру, по 0·50 фил.

ЗВАНИЧНИ ОГЛАСИ.

К. 140. ех 1907. 1—3. 25.

С Т Е Ч А Ј.

На основу §. 12. закона од 1. октуба 1905. о новом уређењу берива земаљ. уредника и служебника у краљевинама Хрватској и Славонији расписује се стечај на једно самостално место правосл. срп. духовника у кр. земаљ. казнион у Митровици као чиновника у IX. чиновном разреду с годишњом платом од 2400 К, — т. ј. две хиљаде четири стотине круна и са станом у нарави односно са стварином од 480 К, т. ј. четири стотине осамдесет круна, те с правом промакнућа у више плаћевни степен до 2600 К, — т. ј. две хиљаде шест стотина круна и с правом на мировину према постојећим прописима и то претходно привремено на годину дана тако, да ће дефинитивно намештење следити након измака те године, ако привремено намештени духовник буде своме позиву у сваком погледу у пуној мери одговарао.

Компетенти имају своје молбе с прилози путем окр. протопрезвитерског звања до 15. маја по ст. к. овој конзисторији поднети.

Архид. Конзисторија, у Карловцима 24. марта (6. априла) 1907. године.

Председништво.

Ад број К. 416 ех 1907. 1—3 26

Е Д И К Т.

На бракоразводну молбу Светозара Јовановића из Руме, против супруге му Емилије рођ. Бошњак, сада непознатог боравишта, овим се расписује едикт с тим, да поменута супруга Емилија у року од 90 дана рачунајући од дана првог увршћења овог едикта, овој конзисторији лично предстане или место свога пребивања пријави, јер ће се иначе ова бракоразводна парница и без ње продужити и довршити.

Архид. Конзисторија, у Карловцима 28. марта (10. априла) 1907. године.

Председништво.

Ad број К. 427. ex 1907. 1—3 27

ЕДИКТ.

На бракоразводну молбу Ане Коритник из Брестача против супруга јој Јосифа Коритника сада непознатог боравишта, овим се расписује едикт с тим, да поменути супруг Јосиф у року од 90 дана, рачунајући од дана првог увршћења овог едикта, овој конзисторији лично предстане или место свога пребивања пријави, јер ће се иначе ова бракоразводна парница и без њега продужити и довршити.

Архид. Конзисторија, у Карловцима 30. марта (12. априла) 1907. године.

Председништво.

Ad бр. ". 155. преа. ex 1907. 3—3 22.

ЕДИКТ.

У бракоразводној парници Николе Царића из Мирковаца, против супруге му Саранфиле рођ. Кукуљ, сада непознатог боравишта, расписује се едикт и позива се нестала супруга Саранфила, да у року од 90 дана, рачунајући од дана првог увршћења едикта овог овој Конзисторији лично претстане или да место свога садашњег пребивања означи, јер ће се иначе ова брачна парница и без ње наставити и окончати.

Архид. Конзисторија, у Карловцима 14. (27.) марта 1907. године.

Председништво.

ДРУГИ ОГЛАСИ

ЗВОНОЛИВНИЦА И ФАБРИКА
ГВОЗДЕНИХ КОЗА ЗА ЗВОНА
АНТОНА НОВОТНИЈА
У ТЕМИШВАРУ, ФАБРИЦИ

препоручује се — са гаранцијом на више година — за израду нових звона и за пресивање пукнутих звона у овакој величини, као и за целокупно хармонично удешено звоњење, произведено са крупом од кованог гвожђа тако удешеном, да се звона по њоји и лако могу кретати, ако би се на једном месту излупало, чиме се звона сачувају да не пукну.

Особито препоручујем
од мене изнађена и много пута одликована
са отвореним одушцима провиђена звона,
која су у горњем делу — као вполина — са отвором у виду фигуре 2 провиђена као имају дуготрајнији, снажнији и дубљи звук, него звона по старој системи прављена, тако да се овако једно патентирано звоно од 327 килограма изједначује са звуком других по старој системи ливених звона од 461 килограма.

Даље препоручујем козе за звона од кованог гвожђа, у торњу слободно стојеће; звона или шоље за сатове од метала; прављење старих звона са крунама од кованог гвожђа. —

13—52 4. Илустровани ценовници и прорачуни трошка бесплатно и франко.

На миленарској земаљској изложби у Будимпешти 1896. награђена са великом миленарском медаљом.

„Српски Сион" излази сваке недеље на једном целом табаку. Цена му је: За Аустро-Угарску, Босну и Херцеговину на годину 8 круна, на по године 4 круне, а на четврт године 2 круне. За стране земље, на годину 10 круна. Појединн бројеви 20 филира.

Претплата, огласи, стечајеви и рекламације у року од 15 дана шаљу се Администрацији а остала рукописи уредништву „Српског Сиона" у Карловце. За огласе, објаве и стечајесе плаћа се 10 филира од једног реда ситних слова. — Неплаћена писма се не примају. — Рукописи се не враћају.

Све спорове овога листа у ствари претплате или других потражнивања решава котарски односно општински суд у Карловцима.

Издање и штампа: Српске Манастирске Штампарије у Ср. Карловцима. 196 1907.

СРПСКИ СИОН

Год. XVII. Број 14.

ЗВАНИЧАН ЛИСТ ПРАВОСЛАВНОГ СРПСКОГ АРХИЈЕРЕЈСКОГ СИНОДА МИТРОПОЛИЈЕ КАРЛОВАЧКЕ ЗА ДУХОВНЕ, ЦРКВЕНЕ И ЈЕРАРХИЈСКЕ СТВАРИ.

У Ср. Карловцима у недељу 8. априла 1907.

Свечано предавање

повереница Његовој Светости преузвишеном господину српском Патријарху

ГЕОРГИЈУ БРАНКОВИЋУ.

У Ср Карловцима, 2. апр. 1907.

I.

Над Српским Сионом роминала је јутроске блага пролетња кишица, која је тек што је пробила зору већ и престала. Топао ветар устока за час је осушио влажну земљу. Пред подне се разведрило небо, те су топли сунчани зраци обливали пупољке на шибљу и грању. Ваздух је мирисао пролетним дахом, који дугим зимогрозом затомљену снагу буди, раздрагава је да се огледа у новом свежијем раду.

Око подне стаде на карловачкој жељезничкој станици посебан воз. Рекоше нам да долази из Новога Сада. Из воза изиђоше њих до 80 особа, све сами угледни људи, старији и млађи, у стајаће рухо одевени: свештеници, учена господа, угледни трговци, вредне занатлије и добре газде ратари — из Бачке, Баната и Срема. Навреташе се све по троје четворо у ред и пођоше тихо, достојанствено, на карловачку пијацу. На црквено народном Дому и по кућама на карловачкој пијаци стадоше се нагло отварати прозори. Љубопитљиви људи и жене помаљаху главе кроз прозоре, да боље виде овај ненадни, свечани поход.

Пред патријарашким двором дочекаше ове полазнике десетина ратара и свештеника из Доњега Срема, којима се придружише и више Карловчана. На челу тих људи бејаху, колико се летимице опазити дало, чувени српски трговац Лазар Дунђерски, Стеван Дунђерски и Гавра Гавански велепоседници из Сентомаша; одветници Ђура Вукићевић, др. Ђока Радовановић, др. Стева Адамовић; Др. Младен Јојкић, Др. Геда Дунђерски, Исидор Дебељачки велепоседници; Љуба Стефановић и Ђорђе Ивковић велетршци сви из Н. Сада; проте Јован Борота из Ст. Бечеја и Љубомир Купусаревић из Сомбора; др. Лаза Костић; др. Стева Кронић, др. Давид Коњевић, др. Коста Бугарски одветници из Сомбора; др. Милош Ђорђевић велепоседник из В. Бечкерека; др. Павле Мартиновић одветник из Ст. Бечеја; све

штеници Светозар Теодоровић из Ечке, Панта Поповић из Петровасела, Мита Станисављевић из Војке и Танасије Тошић из Бежаније и многи други.

Сви ти људи уђоше кроз велика снечана врата у патријарашки двор, где их дочека и поздрави управитељ двора са дворјанима и уведе их кроз диван степеник у велику синодалну дворану, у којој је, испод полунеба од пурпурне свиле, престо српскога патријарха.

Кад су сви полазници ушли у дворану и распоредили се у полукругу, јавио је управитељ двора Његовој Светости, преузвишеном г српскоме патријарху Георгију, да је добио велики број полазника, који су ради да му се поклоне, да га поздраве и да му целују свету патријарашку десницу.

За неколико тренутака утишао се жагор. У синодалној дворани настао је мали тајац, све су очи биле радознало упрте на она велика двокрилна врата што воде у стан Његове Светости. Не потраја дуго, врата се та отворише и на њима се указа импозантна појава — патријарх Георгије у пурпурном манторосу, са свима високим одличијама на грудима и белом панакамилавком на глави. Лицем му се осуло лако бледило, из кога са необичним узбуђењем севаху оне његове ведра будне, живе очи. Чим се указа патријарх Георгије, заграми дворaном громовити усклик: Живео! — који се понављаше и избијаше из одушевљених груди све дотле, док се свети патријарх Георгије није успео на подножје свога сјајнога престола. Стојећи пред тим престолом, право и снажно, изгледаше свети патријарх Георгије као она поносита стена, коју што више запљускују узбуркани морски вали, она све то чврше стоји, све се лепше блиста.

Тек што је свети патријарх благословио своје полазнике, одвоји се од њих човек необичне појаве. Висок и једар као кедар на Ливану, седина му краси снажну главу на широким плећима а из ванредно лепа мушка лика сија необична благост, љубав и топлота, која греје и осваја сваког.

Тај човек беше чувени *Лазар Дунђерски* — највећи српски трговац, најбогатији српски спахија, славни Меценат српског женскога подмладка, велики добротвор српске сиротиње по свима нашим крајевима.

Лазар Дунђерски се поклони српском патријарху Георгију и поздрави га овим речима:

Ваша Светости!

Као верни духовни синови Ваше Светости и као православни Срби дошли смо пред престо Српског Патријарха: да ту предамо у руке Ваше Светости израз оних мисли и осећаја, које је у нама и у свима онима, чија су имена овде потписана, несретни саборски закључак од 19. јануара ове године побудио. *Поверење више хиљада независних православних Срба из више од 100 општана, из разних крајева наше отаџбине, треба да пружи доказа Вашој Светости о томе: да свесни, трезвени Срби, без разлике странака, жестоко осуђују Вашој Светости и Патријарашком достојанству нанешену тешку увреду саборске већине, коју је само партајска страст диктирати могла.*

Молимо Вашу Светост: да овај покорни израз наше синовље одности милостиво примите *и да у интересу свете цркве и свога верног народа, у овом тешком времену, на своме Богом одређеном месту истрајете, те да би тако могли, помоћу Божјом а на основу истине и правде, својој цркви и свом народу толико потребан мир повратити*, служећи у том послу својим великим знањем, великим искуством и великом љубављу својој цркви и народу. У то име кличемо: живела Његова Светост патријарх Георгије Бранковић! Живео! (Громовити усклици: живео!)

На ове речи изговорене топлим снажним гласом, јасно, одлучно и достојанствено, пришао је старина Лазар Дунђерски смерно светој десници патријарха Георгија, пољубио ју је усрдно и предао му је у руке, у цревеном кадифом опточеној шкрињи, повереницу потписану са до 5000 потписа, коју је па-

тријарх од радосног узбуђења дршћућим рукама прихватио. Сама та повереница гласи од речи до речи овако:

Српском народу митрополије Карловачке.

Српски народно-црквени сабор, управо 38 чланова му радикалне странке, донели су у петак, 19. јануара о. г. закључак, да је патријарх српски у своју корист злонамерно поступио у руковању црквено-народног иметка.

Нема партајском страшћу незаслепљеног Србина, да се није од овог поступка страначког фанатизма до дна душе згрозио и ожалостио, а не може бити у опште човека бољег и племенитијег срца и мишљења, коме нису осећаји тим несретним чином дубоко повређени.

Патријарашко је достојанство било светиња наших прадедова; они га свагда чуваху као зеницу ока свога, а заслуге и верност њихова подигоше поглавицу свете цркве на видно место међу достојанственицима наше домовине.

Одност спрам вере и цркве и осећај, да је патријарх српски као врховна глава цркве и школе уједно и претставник јединства српског народа у нашој домовини, задахнули су наше заслужне дедове, те су увишени патријарашки престо чували од заљускивања партајске борбе и страсти и одбијали од њега сваки нападај, озго и оздо.

Нама би суђено, да доживимо и својим очима видимо, како 38 чланова сабора и међу њима 11 свештеника заборавише на тај аманет прадедова и злосретним закључком својим неоправдано окривише своју црквену поглавицу и извргоше нам тако цркву и народ ругли и потсмеху читавог света.

Без права, без разлога и повода, јуридично неоправдане, ради старих, сразмерно незнатних неких рачунских замерака, као што се такве код сваког већег пословања могу десити и дешавају, изрекли су ти људи срамотну осуду на нашег првог црквеног веледостојника, старину, који је свој дуги живот у служби цркве и народа провео и у том непобитне заслуге стекао, а дарежљивошћу својом десеторуструко више цркви и просвети подарио, него што укупна свота свију тих наведених рачунских замерака износи.

Па колико је стидан по српски народ акт хотимичне и очевидно тенденциозне увреде достојанства нашег првог црквеног веледостојника; толико је ужасан онај поглед, који нам се том приликом отвара на растрој наших црквених и автономних односаја.

Међу 38 посланика обезумили су се и 11 свештеника, да се баце блатом погрде на достојанство свог архипастира и да оскрнаве престо патријарашки, који они као свештеју треба да поштују.

Јесу ли ти свештеници имали позив свој пред очима, јесу ли помислили, да само у вршењу хришћанске љубави, побожности и црквене дисциплине имају они у своме положају права и разлога опстанка? Зар нису помишљали на то, да кад се тако заблажњиво може положај једног патријарха у сабору нападати, да се то много лакше може чинити у црквеним општинама? Какву љубав и одност очекују они од своје пастве, кад пред читавим светом руже свог архипастира?

Може ли бити стиднијег стања за читав наш црквено-автономни живот, него у који смо тим закључком доведени, да као што је у отвореној седници државног сабора први министар казао, сад у питању части српског патријарха одлучују чиниоци и ван автономије и ван Српства.

Природна је и по себи разумљива последица тог саборског закључка да је до крајности заоштрен раздор странака међу собом и према јерархији, који сваки даљи заједнички рад чини немогућним. И тако, не умеше довести у склад међусобно поштовање надзора, делокруга и задатака: читавом образованом свету пружамо жалосну слику незрелости за автономни рад и живот; износимо свету, да нисмо у стању ништа племенитог и поспешног створити, него самобилачки рушимо сами и оне чврсте стубове наше цркве, које су нам заслужни прадедови у обрани домовине крвљу својом стекли.

Ми потписани, као верни и одани синови наше цркве и народа, сматрамо за своју родољубиву дужност, да се оградимо против тако дрског и мучког нападаја на достојанство патријарашке столице, на двестогодишњу историју и част српског народа и да се оградимо против убитачног рада људи, који место да чувају част и достојанство наше цркве и народа, у место да у слози и споразуму са црквеном јерархијом раде на добро и напредак цркве и просвете народне, покушавају, да

светли престо патријаршаки увуку и понизе у пржавштину партајских задевица, и таким поступком разоре моралну основу сваког поспешног рада.

Ми потписани изјављујемо, да онај изузетак саборске већине, којим се изриче злонамерност српског патријарха и из тог изводе последице као неиздежно, без правне и моралне основе донесен, сматрамо ништавим и изјављујемо наше уверење, да су ти посланици, прекорачивши свој делокруг партајском страшћу заслепљени, задали грдну рану сваком добру и напретку нашег народа и нагрдили углед и образ наше свете цркве".

Минуло је неколико тренутака док је свети патријарх Георгије очевидно радосно дирнут поздравом и громовитим узвицима похођана стегнуо своје, у задње доба толиким незаслуженим осваћама ојађено срце, те могао испрва тихим, узбуђеним а после све то снажнијим речима захвалити се на овоме топломе, дивноме и достојанствено израженом му поверењу, на љубави и оданости својих духовних синова.

Његова Светост се захвалила од прилике овим речима:

„Хвала Вам свима који сте се до Мене потрудили — још Вам већа хвала што ме увериште о Вашој љубави и оданости, коју ми поднесосте у име више хиљада верних синова наше свете цркве и милога српскога народа.

Кад сам љубављу и поверењем народа позван ступио на ово највише место у нашој светој цркви, заверио сам се: да ћу чувати њезине светиње, утврђивати њезино учење, бранити њезина права и бринути се за напредак свога милога народа у просвети. (Живео!)

Нека ме нико не суди по говору него по створу. Радио сам за своју свету цркву и бранио сам њезине установе свакад, свуда и према свакоме. (Живео!) Чинио сам за просвету свога милога народа што сам више могао. (Живео!) Ако ми Бог милостиви даде још живота и снаге, чинићу то и од сада. (Бурно: живео! Узвици: Не бојте се! Не дајте се! Ми смо уз Вас!)

Из ове Ваше свечане и усрдне изјаве уверио сам се: да има у нас још поштена света, који има поверења у свога врховнога црквенога поглавицу који ходи путем истине, правде и поштења. И моји непријатељи, ако метну руку на срце, морају признати: да су љуто забасали и завели се за оном неколицином, које води само мржња и необуздана страст. *Ја се за љубав те неколицине не ћу уклонити са овога места* (Бурно: живео!) *Истрајаћу на њему до последње капи крви своје* (Бурно: живео!) — *јер ме за ово свето и узвишено место веже дужност моја према светој цркви и љубав према своме миломе српскоме народу!* (Бурно, дуготрајно: живео!) *Ваше поверење, љубав и оданост улива ми нове снаге да продужим свој рад!* (Бурно, непрекидно: живео!)

Хвала Вам поштована Господо, и мили духовни синови моји, на лепоме поверењу Вашем! Молим Вас усрдно: задржите ме и даље у својој љубави а ја ћу се топло молити Богу, да благослови све Вас и сва Ваше, да Вам даде сваку срећу у честитом животу! Хвала усрдна и свима онима честитим православним Србима, у чије име амо дођосте и Мене поздрависте. Бог и Вас и њих свеколике поживео и благословио! (Бурно, непрекидно: живео!)"

Свиколици радосно узбуђени прилазе руци свог светог патријарха, а Он се са старијима својски рукује, оне које лично не познаје пита за часна им имена, а млађима дозвољава да му целују свету десницу.

Уз бурне и непрекидне усклике: живео патријарх Георгије! — вратио се поглавар српске православне митрополије у своје одаје а они полазници, који беху данас први пут у патријаршком двору, разиђоше се по сјајним просторијама му и разгледаху и дивну дворску качелу а у њојзи оне красне иконе генијалнога српскога сликара Уроша Предића.

II.

Сјајни двори српског патријарха ис-

пунили су се око 1 сахата по подне одабраним и дичним гостима из разних крајева српске митрополије. За све госте била је постављена богата и гостољубива софра и у оној великој трапезарији, у којој је она дивна огромна слика славнога Србина сликара Паје Јовановића: „Сеоба Срба под патријархом Арсенијем Черноевићем“, и у оној другој малој трапезарији, у којој свети патријарх са својим дворјанима руча по сваки дан, на чак и у оној читаоници до ње. Свако је могао да седне за ону трпезу, за коју му је и где му је било драго, само што је свети патријарх Георгије умолио два своја вршњака, два друга из младости, да седну с њиме великој трпези у прочеље. С десна седе Лазар Дунђерски, с лева Тодор плем. Рогулић.

Тек када се гостољубиви домаћин из извештаја управитеља свога двора уверио, да је сваки гост угодно смештен, помолише се сви присутни по лепоме нашем православноме обичају Богу. Свети патријарх благослови трпезу и понуди своје миле госте да се прихвате по својој вољи јелом и напитком.

Кад би богатој гозби око половине, диже се домаћин, Његова Светост преузвишени г. патријарх Георгије, да наздрави својим милим гостима чашом добродошлицом. Гледајући око себе овај цвет одличних синова своје цркве и народа, рече свети патријарх од прилике ово:

„Седећи овако раме уз раме уза своје другове из детињства, пада ми у овоме радосном тренутку на ум једна латинска изрека нашега доброга учитеља Годре, покојнога управитеља врбашке гимназије коју би нам често пута био говорио: „Donec eris felix, multos numerabis amicos, tempora si fuerint nubila, solus eris!“ — што ће рећи српски: „Док будеш био срећан, имаћеш много пријатеља; наиђу ли на тебе дани мутни, несретни, остаћеш сам!“ Ето ту изреку поредосте Ви данас, моји мили гости и пријатељи — јер ви дођосте амо и у ове моје мутне дане, да улијете у срце моје срчаности и снаге, те да ме тиме охрабрите и освежите; да метнете блага мелема на рањено срце моје. Хвала Вам на томе! Бог Вас живео свеколике и све миле и драге Ваше на домовима Вашим и добро ми дошли!“

На ове топле речи изречене нежно, од радости уздрхталим гласом одазваше се гости бурним одзивом: живео свети патријарх Георгије! У мах се из стотину и више грла у свим трима трапезаријама захори свечано: Многаја љета!

Када се стишало пенање, диже се седи Нестор српских одветника и публициста *Ђура Вукићевић* из Новога Сада, те ће се одазвати здравици домаћиновој отприлике са овим речима:

„Ваша Светости! У оно старо доба, када је у Риму, у републици, завладао разврат, нискост, интриганство, зацариле се злоба, пакост и све друге гадне страсти — почело је безумље да побеђује умље. Република римска била је у опасности да падне и пропадне. Тада се пренуо и освестио разум, те је у Сенату републике довикнуо Катилини: Quousque tandem, Catilina, abutere patientia nostra!? (Докле ћеш већ, Каталино, злоупотребљавати наше стрпљење?!) То је био усклик здраве свести, непомућене памети народне — а тај је усклик спасао римску државу.

Када смо Вам, Ваша Светости, данас донели проглас потписан и од толико хиљада људи, најугледнијих и независних синова нашега народа, хтедосмо тим прогласом нешто рећи. И нашој светој цркви загрозила је опасност од бесомучности људи, који немају црквене свести, те без ње раде на пропасти свога народа. Подносећи овај проглас довикнусмо тим људима: Доста је! Овоме чуду у нас мора бити краја!

Немојте, Ваша Светости, мислити да су нападаји тих људи уперени само на личност Ваше Светости. Не то нису. Да на престолу српских патријараха седи данас ма ко — свако би био сумњичен, клеветан, нападан. *Нападаји ови нису уперени против личности патријарховe, ово зло лежи много дубље. Оно почиње од оног доба, од како се почело у*

нас на пољу цркве наше да сеје семе демагогије — не питајући каковим ће плодом то семе да уроди по наш црквено просветни живот. Кад се почело да сеје то кобно семе у нас, било је у нас људи који су дизали свој глас против тога, али се њихов глас није слушао, као ни глас Касандре, јер је међу нашим разумним људима било онда славољубивих људи, који су уживали само у томе, да им се вичe: хура и слава!

Данас се и они, који су од отих разумних људи још живи, јадају што су створили овакву црквену автономију. Да су онда знали, што данас знају, не би је створили били оваку какова је, јер је отровно семе демагогије у цркви нашој толико набујало, док се није у овом последњем Сабору нашем развидо дотле, као до сада никада ни на једном Сабору нашем!

Ови се одношаји морају санирати, јер су нездрави и отровни, а могу се санирати само тако, ако ми свиколици, сваки у своме кругу, будемо чинили своју дужност. Учинимо ли сви све оно што смо кадри — онда неће бити у нас више овакога Сабора као што је овај садашњи!

Нећу овде да рећам, Ваша Светости, све оно што сте Ви створили на пољу наше цркве и просвете. *То што сте Ви сами створили, није створило њих 20 митрополита укупно пре Вас. Дела су то епохална и тако узвишена, да се ниски елементи не могу до њих ни успети, а некамоли помрачити их.*

Ваша Светост рекосте мало час, за себе оном латинском изреком: tempora si fuerint nubila — solus eris! Кад удари на те несрећа, остаћеш сам! Не, то не стоји *Ниште ви сами! Уз Вас стоји све што је у нашем народу свесно, честито, поштено и независно, страшку незаражено.* Ми имаћасмо дужност да дођемо овамо да Вам то јасно кажемо и та дужност налаже нам: *да и у практичном животу делима то исто потврдимо, што овде свечано и јасно изрекосмо.*

Дижем овај пехар у здравље српскоме патријарху Георгију Бранковићу! Живео нама на радост, себи на славу, народу нашем на утеху — на многаја љета! Живео! (Буран одзив: живео!)«.

Здравица ова, изговорена са необичним полетом и топлином, учинила је на све присутне огроман утисак. Све је било њоме раздрагано, поустајало је да се куцне са светим патријархом, те честитало је усрдно духовитом наздрављачу, старом борцу за право наше свете цркве и српскога народа. — Припев „Тон деспот ин ке архијерej а имон кирије филате, ис пола ети деспота", хорио се дуго и умилно кроз све трапезаније.

Кад су се стишали гласи архијерejскога грчкога многољетствија, дигао се некадашњи први ректор нашег карловачког богословског училишта, учени *Јован Борота*, садашњи прота Ст. Бечејски, те ће изговорити од прилике ове речи:

„Ваша Светост! Ко премери духовним очима живот Ваше Светости од оне скромне колевке у кући сеоскога српскога свештеника, па до ове сјајне патријарашке палате српских патријарха, стеће ће уверење и јасног доказа: да је Ваша Светост штићеник и миљеник Божјега промисла.

Од скромног свештеничкога дома па до ове сјајне палате, далек је пут. Многи пођу тим путем, али редак је који стигне до мете. Неко клоне, неко малакше, неко не постигне овога циља за који се спремао, за којим је можда и жудео. На томе далекоме путу, видимо и кораке Ваше Светости, али их видимо да иду странпутицом, баш као да беже од узвишене мете.

У младости Ваше Светости беше Вам идеал трновита служба свештеничка, у њој Вас везују и брачне везе, које искључују погледе на више. Али промисао Божји води Вас онамо куда је он наумио.

Као млада свештеника одликовала Вас је црквена поглавица за пароха и проту једне од првих наших црквених општина. На тој пошти, у тешкој трновитој служби Богу и народу, цркви и просвети, постадосте Ваша Светости тада најдичнији српски прота. Општина се Ваша с Вама

снуда поносила. У подвизима, којима је наш народ настојавао да удари нове темеље својој добробити, учествује свугде и оновремени соборски прота Ђорђе Бранковић. Он побеђује на сваком саборском избору увек једногласно, игра на сабору улогу највиднију. Тај рад не беше онда такав, да би Вас коме препоручити могао. Радилисте тада по своме најбољему уверењу и нисте се могли ни надати, да можете у цркви својој постати још што више.

Али промисао Божји је хтео да заслужите поверење нашег св архијерејског Синода, поверење Краљево и они Вас најоше за достојна за архијереја и то је све дело Божјега промисла. Прота соборски постаје архијерej темишварварски и он улази у своју епархију без наслона на икоју странку, само са чврстом вољом да уведе реда у свима гранама епархијских послова и показује у раду томе таки архијерејски дух, кога у њему нико није ни слутио.

У раду своме не клања се епископ Георгије Бранковић ни десно ни лево, и кад је требало оно да се попуни упражњени престо митрополита-патријарха, заустављају се све очи на најмлађем епископу. Млади свештеник Ђорђе Бранковић, није извесно никад ни сањао какови га позив чека у цркви његовој — али промисао Божји је тако хтео, да се он успне и на највиши ступањ у овоопределној српској православној цркви.

Чим је Ваша Светост наступила свој данашњи преузвишени позив, показала је вољу да уреди своју запуштену цркну. С духом који проницава у будућност, подиже Ваша Светост све оно што је клонуло, оправљате што је извештало, развијате рад многостручан, у цркви нашој епохалан. Томе су сјајни сведоци: оправљени св. храмови и манастири, преустројено богословско училиште, нови богословски семинар, и семениште манастирских питомаца, нова зграда учитељске школе соморске, школе у Кулпину-Дољу, и Беломе Брду, српска манастирска штампарија, толики фондови и закладе, па ова дивна патријарашка палата и нар. црквн. дом — много бројне друге Ваше милостиње и потпоре.

И заиста Његова Светост патријарх Георгије постаде жив пример и углед свима: како треба цркву своју љубити и за народ се свој бринути. Ми се чисто снебивамо гледајући низ оних великих и славних дела, која промисао Божји преко нашег светог патријарха Георгија међу нама изводи.

Али и слава има и своју сенку, а та се зове *завист*. Видећи бесмртна дела и славу њима заслужену, зелена завист се поболи и роди *мржњу*, а ова стојезичну *клевету*: да шапће, сикће, ниче и урличе а све за то, да помрачи славу, да умали заслугу. Клевета поче злобно удешена, ваљати се баш као оно усов. Повероваше јој лаковерни и неуки, и клевета та изрази се 19. јануара 1907. на Сабору нашем, на срамоту наше цркве и народа.

Сви ми разумемо како је морало заболети ово гадно и одвратно дело заблуделих синова наше цркве Вашу Светост, јер је оно љуто заболело и све честите синове народа нашега. На хиљаде срдаца осетило је ужасни бол и ми се, баш као оно Црногорци шапатом и без позива, одабрасмо и дођосмо амо да умолимо Вашу Светост: да сиђодате у себи тај тешки бол, да се утешите знајући да то није израз воље и жеље свега народа, него само оне једне странке, у којој није сав наш народ, но која мисли да ће својом безобзирном смелошћу и беспримерном дрскошћу онојити цео наш народ. Бацајући се та странка блатом на патријарашки престол, она је сама себе осрамотила и убила.

Бог своје не оставља. Онај исти Божји промисао, који је Вашу Светост удостојио овога Вашега великога достојанства и велике славе, хтео је да Вас искуша и овом бедом. Али беда је ова пролазна. Коме је много дано, од онога се много и иште! Хиљадама нас стало је данас уз Вашу Светост, и ми не ћемо скрштеним рукама гледати више ово чудо и овај покор у својој светој цркви. Уздамо се у Бога и у онога најмоћнијега заштитника наше свете цркве с

тврдом вером, да они не ће допустити: *да револуција слави оргије и победе у нашој цркви!*

Ваша Светости! Народ се мења. Он је често пута као она вода, коју бура завитлава и заталаса. Али иде доба, у којем ће се наш народ освестити, када ће покајати неправду Вама нанешену. Историја наше цркве и школе забележиће многа и велика дела Ваше Светости златним словима, а жигосаће с презрењем оне, који хтедоше Вас да осрамоте.

Ми Вас свиколици молимо: *устрајте Ваша Светости на престолу Св. Саве*; будите чврсти као стена, о коју се бије и пенуши бесно море и мутни таласи. Сунце ће опет сијнути, море ће се утишати, пена ће се разићи а стена, стожер цркве наше, засијаће још већим сјајем. Истрајте Бога и народа ради, а ми се свиколици молимо једнодушно Богу своме: да још многе и многе године крепком руком држите кормило наше свете цркве! Живео свети патријарх наш Георгије! (Бурни усклици: живео!)“.

Када су се стишали одушевљени усклици, устаде соморски одветник и велепоседник *др. Стеван Кронић*, да се придружи овој здравици са неколико одушевљених речи, са којима рече од прилике ово:

„Дозволите Ваша Светости и поштована господо да прозборим и ја, као Соморац само неколико речи. Огрешио бих се о нашу савест и о оно неизмерно велико поштовање са којим се ми Соморци односимо према Његовој Светости. Сомбор је више од 25 година дана имао срећу да гледа Његову Светост у својој средини и научио је за то време да поштује Његову племениту душу и Његов кристални карактер. Сомбор је без разлике вере и народности, са својих 30 хиљада душа, једнодушно и одушевљено изабрао Његову Светост *за свога почасног грађанина*. И овога пута дошли смо ми Соморци радо овамо: да у овај венац поверења, којим хиљадама честитих Срба урешава скрушену заслужну главу свога патријарха, уплетемо и ми Соморци један свежи стручак. И ми Соморци кличемо Му: дај Му Боже снаге да скруши врага и свога и нашега! (Бурни усклици: тако је! Живео! Дај Боже!)“.

Кад је настала тишина, диже се *Стеван В. Поповић*, потпредседник црквене општине Пештанске и управитељ Текелијанума па рече од прилике ово:

»Ваша Светости! Поштована Господо! Придружих се на позив овој сјајној дружини, и дођох амо са крајње али не мртве, као што је то каже, него у истину са крајње али живе и будне страже наше св. цркве, а у сјајној престоници наше државе, да се и ја поклоним светоме патријарху Георгију, великом реформатору наше св. цркве и славноме Меценату наших просветних установа (усклици: живео патријарх!) а у дружини, коју предводи далеко чувени и велики Србин Лазар Дунђерски. (Бурни усклици: живео Лаза Дунђерски!)

Ви који сте од мене овде ученији, знаћете из историје: да се многоме носиоцу сјајне владарске круне не зна данас ни имена па ни гроба; да је многи наш расипни богаташ давно већ заборављен. Мир пепелу свачијем — али реците ми: Ко помиње данас богате Чарнојевиће, Диване и Маленице? Затрло им се колено, па им се затрло и име међу нама, а они су данас прах и пепео, јер их нема нико за што да помене. Људи нису велики ни сјајем владарске круне, ни обиљем светскога блага. *Људи су велики са племените душе и са доброга срца, са примерни живота и родољубива рада свога а ви општу корист*!

Таког једнога великог човека имамо ми данас и овде у нашој средини, а то је у истину велеможни господин *Лазар Дунђерски!* (Бурно: живео!)

Нека ми опрости његова историјска велика скромност, што се усудих овде поменути га. Али Бог нас је миловао кад нам је њега поклонио — човека доиста ретка, чиста и светла карактера, бистрог ума, неуморне снаге, племените душе, доброга срца, великога добротво-

ра сиротиње, најбољега учитеља радиности и штедње, а врх свега још и славнога Мецената српскога женскога подмлатка, који је на олтар просвете наше женске деце радо и вољно жртвовао огромну своту од 250.000 круна! (Слава му!) Не учини то, господо моја, богаташ, који нема од срца порода, па не може благо своје да носи са собом на онај свет. То учини човек, који је своје огромно имање сам својим трудом стекао, који га има, хвала Богу, коме и остати, јер има и своје деце, па и унучади својих (Усклици: живели!) Тим славним делом својим стао је Лазар Дунђерски напоредо уза великога Саву Текелију, (Узвици: слава му!), показао је да је достојан друг и пријатељ великог српскога Мецената патријарха Георгија! (Одушевљени узвици: слава им! Живели!) Но допустите ми, Господо, да поменем још једно и то зар још славније дело Лазара Дунђерскога. У ово тужно доба, када нас је са тешке сраморе нанешене српскоме патријарху, српској цркви и народу, облила румен стида, када су малодушни међу нама већ зажалили и што су православни Срби — у ово тужно доба, рекох, диже се ево ова дична старина наша Лазар Дунђерски, данас заиста први и у целом поштеном свету најпризнатији човек у нашем народу: да, уврђен у своме српскоме поносу, потресен у најсветијем осећању своје прадедовске вере, поведе коло оних српских синова, који прегоше да се сложно одупру овоме злу, што прети да нам отрује и разгуба цео духовни живот наш!

Господине Лазо Дунђерски! — Ово ти је јуначко, ово ти је највеће дело твоје! Ради моралнога препорођаја, ради спаса српскога православнога народа у митрополији карловачкој, оставио си ти мирно домаће огњиште твоје, напустио си за часак стоструке радове твоје, дигао си се са сином својим, са хиљадама једномишљеника твојих у бој против наше тешке сраморе и велике несреће, прегнуо си да извојујеш победу правди, истини и поштењу! Ово је бој достојан твоје снаге и твоје величине, честита старино наша, велики и славни Лазо Дунђерски! Бог те за ово дело поживео! Настави га одушевљено и истрајно, онако као што то само ти знаш! Твоја чиста и светла застава победиће извесно, а за ту победу славиће те поколења у сретнијим данима и помињаће те до века као велика човека и славнога српскога родољуба! Слава ти! Живео наш дични вођа Лазар Дунђерски! (Огромно одушевљење и непрекидни бурни усклици: живео!)".

После ових здравица, које су с великим интересом саслушане, живим допадањем примљене и које су стекле великога и одушевљенога одзива у свију присутних гостију, поменуо је још и *др Стеван Павловић*, српски књижевник и публициста из Новог Сада, у неколико речи ону усрдну потпору, коју су указали г. Лазару Дунђерскоме, у његову родољубиву раду: да се опере љага са образа српске цркве и народа, г. г. Ђура Вукићевић, др. Ђока Радовановић, др. Геда Дунђерски и др. Стева Адамовић, а парох *Панта пл. Поповић*, обележио је, начином само њему својственим, све оне обмане, којима је наш народ завођен да тера ову херостратску политику, која му поткопава углед његова имена и руши темеље његових особина.

Било је већ 3 сахата по подне, када је Његова Светост као домаћин разрешила трпезу и благословила све присутне, молећи их да остану још који часак уз њега у пријатељском разговору, — што су они радо и учинили.

Сунце је већ нагињало на заранке, кад је посебни воз одвезао патријархове похођане натраг у Н. Сад.

Кад сам се пред вече прошетао са једним старим свештеником из равнога Срема, са којим се нисам видео већ пуних 40 година, рече ми старац при растанку тихо:

Волим пријатељу, што сам доживео овај дан. **„Сей день вчоже сотвори Господь, возрадуймся и возвеселимся вонь!"**

Тако је добра душо! И мени је данас било мило — као што ми већ давно није тако било!

Пожелео сам од свега срца: да нашој светој цркви и милом српскоме роду што скорије настану ведри и мирни дани, у којима ћемо опет сви сложно моћи појати у светим храмовима својима на усклике свештеникове:

„Возлюбимъ другъ другa, да единомыслiемъ исповѣмы: „Отца и Сына и Святаго Духа. Троицѣ Единосущнѣй и нераздѣльнѣй“, и на **„Конецъ, святая святымъ: „Единъ святъ, единъ Господь Iисусъ Христосъ во славѣ Бога Отца, аминь.**

Веруј Србине брате, и данас ти је још у прадедовској вери твојој спас! Она ти је још увек најачи стожер твога народнога живота — а кад нам престане то бити, моћи ћемо зар и као радикали живети, само што ћемо престати бити православни Срби! Па куд ћемо онда, кад нас буду потомци наши питали: зар тако очувасте прадедовске аманете?!

Стеван В. Поповић.

Чланови изасланства.

При предаји повереница Његовој Светости, беху присутни:

Бегеч: Гавра Нинков и Мита Кокић.

Бежанија: Атанасије Тошић, парох, Љубомир Мојић.

Ст. Бечеј: Прота Јован Борота, Јован Степанов, парох, др. П. Мартиновић, адвокат, Драга Хорватски, Шандор Живков, Младен Крстоношић, Мита Какић.

Велики Бечкерек: Др. Милош Ђорђевић, адвокат и велепоседник.

Будим чешма: Стеван В. Поповић, посланик и кр. саветник.

Војка: Мита Стаписављевић, парох, Сима Керечки, трговац, ратари: Тома Ћурчин, Урош Нинковић, Радован Мирковић, Алекса Николин, Данило Петровић и Лазар Зековић.

Госпођинци: Глиша Гргуров.

Даљ: Душан Магарашевић, парох, Матија Кикановић, председник скупштински, др. Лазар Грујић.

Ечка: Светозар Теодоровић, парох.

Жабаљ: Петар Е. Сарајлић.

Ср. Карловци: Иларион Зеремски, архимандрит; протојереји: Јован Јеремић, Василије Константиновић, Димитрије Руварац, Иван Машировић, Јован Живковић; Др. Васкантије Вујић, професор; Макарије Гаврилов, конз. бележник и Др. Максимилијан Хајдин, подбележник; Др. Лаза Секулић, секретар; Влада Николић, архитект; Барон Јосиф Рајачић; Светозар Јанковић, трговац; Јован Станковић велеповедник; Сг. Моја Клисарић, поседник; Марко Матић, трговац; Стеван Јанковић, трговац; Андрија Јовић, поседник; Михајло Прибишевић; Ђока Магарашевић, професор; Федор Пајдак, редарствени повереник; Илија Павловић, књиговођа; Др. Александар Данкуц; Илија Добродолац, рачуновођа; Исидор Хајдин; чиновници: Славко Видаковић, Ђура Брановачки, Стеван Гргуров, Јован Сапуњић, Станко Моротвански, Павле Тешић, Душан Панић; Јефта Станков, баштован.

Нови Сад: Лаза Дунђерски велеповедник, Тоша пл. Рогулић, умировљени поджупан, др. Стева Павловић, адв., др. Младен Јојкић, Ђура Вукићевић, адв., др. Ђока Радовановић, адв., др. Паја Јанковић, адв., др. Стева Адамовић, адв. и посланик, др. Душан Милић, др. Милан Марку, др. Каменко Суботић, новинар, грађани: Љуба Стефановић, Павле Арновљевић, Јован Димић, Мита Кода, Аркадије Марков, Ђорђе Ивковић, Лаза Манојловић, благајник Матице српске.

Петрово Село: Панта Поповић, парох.

Сентомаш: Гавра Гавански, Исидор Дебељачки, Стеван Ничин, Стеван Дунђерски, Коста Ничин, Милан Јонн, Сава Кождобрански.

Сомбор: Прота Љубомир Купусаревић, др. Лаза Костић, књижевник, др. Стеван Кронић, адв., др. Коста Бугарски, адв., Стева Арсенијевић и Стеван Илкић, учитељи, Ђура Машировић, М. Бикар, Младен Коњевић.

Фелдвараш: Влада Војновић, Милан Косовац, Стеван Секулић, Милош Суботин.

Чаково: Милош Милошев, парох, Влада Шандоровић.

Чалма: Гена Коњиљац, парох, Вића Бранковић.

Чеб: Др. Геда Дунђерски, велеповедник.

Чуруг: Берисав Берић, парох, Милан Суботин, општински благајник.

Црна гора (Банат) Момчило. Тапавица, мерник.

Што сте узнемирени!

Д. Р.

Од како је Јаков примио у своје „снажне“ руке „Заставу“, и постао диктатор какав не беше ни Милетић над радикалном странком; од тога доба није он престајао никад са нападајима на Његову Светост.

И ма да Његова Светост није од арнаутске крви, као што по неки обичествују да се хвастају са својом арнаутском крвљу, ал зато баш с тога и подлеглије не баш витешки куповлашкој крви, него од српске крви, која се даде пребити а не савити; с тога се и не даде заплашити од нападаја у „Застави“, нити на њих обзирати.

С радикалне му се стране у више пути пребацивало, што се у њојзи о њему пише, коју им љубав Његова Светост не хтеде и не смеде учинити, јер то би заиста било највеће обешчашћење патријаршког престола, да се српски патријарх парничи са једним Јаковом пред мађарском поротом, у којој решавају Аврамови и Јаковљеви синови, који су данас највећи хазафијаши, што се труде да постане и Јаков с братијом му и из „уже“ и „шире“ Угарске.

Ако је један кр. повереник сматрао за част, да прима једног Јакова у посету, да се с њиме договара и саветује, а неки племенити мађарски грофови и достојанственици да се братиме с њиме, и с братијом му, међу којима има таквих, које назва један српски великодостојник „простим ординарним лоповима“; српски патријарх Георгије Бранковић — а како ће његови последници, то ће време показати — није могао ни хтео да и с њиме има икаквих веза и договора.

И *што* су му сви поштени Срби признавали, и наврели у томе карактерност.

А да се Његова Светост бојала нападаја Јаковљевих и братије му, и да се налазио у чему крив, ил да је био сујетан, он је хојхој могао врло лако постићи то, да га Јаковљева „Застава“ што-но реч у свих шеснаест хвали и уздиже!

Да ово није проста фраза, нека се наш свет само сети, шта је „Застава“ 1896—1899. писала о високопреосвећеном г. епископу вршачком Гаврилу, а од тога доба до данас па и данас, он јој је увор и светило од српског владике, коме подобајет сести на престо Арсен-патријарха, па ма и именозањем.

Ну, кад је што-но реч дошао ђаво по своје, те Јаков натоцила радикалске посланике, да донесу познати закључак 19. Јан. о. г., ког нису смели донети, јер не само да не одговара истини, него садржи у себи и клевету и увреду, Његова Светост, не смеде и спрам тога закључка бити хладнокрван и на њега не обзирати се, него поднесе земаљским судовима тужбу против свију оних посланика, који гласаше за др. Мите Мушицког предлог.

И наши радикали, који годинама довикиваху Његовој Светости: „на суд!“, сад кад им је испунио жељу, те им дао прилику, да и пред судом докажу оно, што су у сабору у своје закључку рекли, сад се извијају и свакојаке изговоре и зачкољице налазе, да само не иду пред суд.

Кад сте јунаци, и кад сте уверени да имате право, што се бојите суда? Та Ви треба све да се појединн од Вас и може извући да не мора доћи пред суд, да се не користите тим правом, него да 38 као један престанете суду, и тамо заједнички да однесете или победу или осуду.

То захтева српски образ и јунаштво!

Доста сте Ви вређали Његову Светост и омаловажавали престо српских патријараха; доста сте Ви вређали и све оне, који се не хтедоше за Вама повести и играти ону срамну и жалосну улогу у странци, у којој не смете ни писнути од Јакова, нити имати своје воље ни у чему, ако се она не слаже с вољом и интересом Јаковљевим, о чему би Вам могли толико и толико примера навести, а од којих ћемо Вам навести само ова два.

Приликом последњег избора фишкала Матице српске, сви Ви хтедосте једног, а Јаков другог, и сви морадосте му се покорити.

У Вуковару на својој скупштини, хтедосте се сремски радикали оцепити од оних из Угарске, и тиме се извући испод терора Јаковљева, а кад он загрми у дебеле жице, од којих „добри“ председник одроњи нос и почеше му суве врцати на браду, Ви се покуписте и напустисте цимер „Народном гласнику“, те га прогласисте за радикалан лист — прапорац „Заставин“.

На суд господо хришћанска, на ком ће се видети: ко је клеветник и лажов, а под-

једно и да л су они, који бране Његову Светост од Ваших бесомучних нападаја праве части, или праве непоштења.

Спремите се добро, шта ћете и како ћете пред судом говорити, и не верујте у „Заставину“ лаж, односно сумњу, као да не ће ни доћи до расправе.

Доћи ће и мора доћи до ње, јер на њој ће се доказати, *ко* сте и *какви* сте Ви противници и јунаци, а подједно и показати и пред светом, како има Бога и како правда мора победити, те ће на видело изаћи и оно, што су „помрчина и добри људи појели — уништили“, да се сазна, зашто је то учињено, а можда и *ко* је то урадио.

Само стрпљења господо хришћанска и пазите на свој образ, да га не укаљате, као што га је укаљао г. др. Влада Манојловић на Суботице, који је бранећи себе да само не дође пред суд, — а што се бојите г. докторе суда, кад се на тушинданском сабору показивасте Краљевићем Марком — учини просто издају автономну.

Или зар то није издаја, кад се г. доктор усудио у приговору рећи и ово: „Што је сабор овога пута заседавао у Ср. Карловцима то је случајно, јер је он бивао сазиван и на земљишту Угарске (не брините се г. докторе, по радикалском брањењу, дочекаћемо и то а и друго што шта). §. 26. саборског устројства придржава краљу право, да сабор и на друго које место сазове“.

А шта рече болан војвода Жарко у свом „Тумачу“?

Ево шта рече!

(Код §. 26.) Речи „*придржавајући и до сад вршено право Њег. Величанства, да исти* (т. ј. сабор) *и на друго које место одреди*“ јесу октројка, но то право владар после ступања саб. устројства, а и много пре тога није вршио“.

А шта рече др. Светозар Милетић, за чије се последњике наши радикали лажно издају, о тој октројци?

Ево шта рече у чланку „Октројке и конгрес“ у 60. бр. „Заставе“ за 1875.

„Но октројка је вршак свој постигла у томе, што се Њег. Величанству придржава „*досад вршено право*“, да конгрес и у друго које место сазвати може. Боже мили чуда големога“!

„Незнамо, на чему се оснива то право? Оно тек није налив, или атрибут државне власти са гледишта врховног надзора ни кога другог гледишта. Ни круна ни влада јој, не може ни сам земаљски сабор сазивати, где хоће, него је место законом одређено, а тек је владалац и влада му саставни део земаљског сабора „месо од меса, кост од кости“ његове. Према црквеној пак, и њеним органима државна власт, па и круна, и влада, стоје на страни, на стражи, посматрајући, и то посматрање, тај надзор може она вршити на сваком месту, и није нужно ни са правдом и автономним правом складно, да црквени нар. органи па и конгреси државној власти на ноге иду онамо, где је њој можда „комотније“. Та ни скупштине најобичнији друштава нема права државна власт „командирати“ куд хоће, а не камо ли скупштину оваког друштва, као што је црквено народно друштво.“

Рекавши за тим, како и сама државна власт осећа, да тога права нема, што се позива на *досадање вршење* тога права, назвавши намеру њену, да у автономију унесе неко са автономијом у опреци стојеће право с тога, што је оно некада постојало, „circulus vitiosus“ — ковитлац, рече: „Дакле нама ни автономија не помаже, да се ишчупају неки изданци феудални времена у држави, и абсолутни „резервативни“ спомени у нашој цркви? Но не стоји то баш ни тако, да је то право *досада* вршено; конгреси су увек држани у седишту митрополије, Карловцима, Београду. Једини је изузетак темишварски конгрес од 1790., али и томе су *разни* особени догађаји узрок, а најглавнији је тај, што у оно доба није било митрополитске резиденције у Карловцима, која је изгорела била, па је поглавито с тога сабор држан у месту администратора митрополије у Темишвару. И из тога сад уставна влада изводи неко *право!* Ето како се неки и само *привидни* прецеденси употребљују на стешњење народно црквеног права!“

„Но државној власти, па и круни, неможе то право по самом постојећем зем. закону припадати ни по томе, што сабор сазива митрополит-патријарх уз пријаву Њ. Величанству, што је и у устројство уврштено; ко дакле, ме сазива, још мање може место одређивати“.

»На откуд се сад тек државна власт сетила тога права, и сад га тек уметну, и то

баш ни у увод, ни у завршетак одписа, него баш у гњиздо наши црк. нар. правила? Из овога полога у нашему гњизду може се излећи гуја автономији нашој. То је Архимедова тачка, с које се самосталност и слобода конгреса из темеља покренути, и конгрес у справу државне власти претворити може. То је врло опасна октројка".

Овако Милетић, а г. др. Влади Манојловићу, тој чеченци радикалској **случајно** је последњи сабор заседавао у Карловцима, и он признаје круни — влади — право, да га може и на друго место позвати.

И то одобравају и хазафијазашка уредница „Заставини".

Е, па лепо!

И ти народе, поводећи се за твојом радикалном поквареном и себичном интелигенцијом, дајеш се од несавесника водити и потпомажеш их у њиховим падајничким делима.

Погледај једном, и гледај твојим очима.

ЛИСТАК.

Вести.

Нов придворни калуђер. У манастиру Бездину се 29. Марта постригао др. богословије и државних наука *Петар Трбојевић*, ког је благоизволела Његова Светост уврстити у придворне калуђере, а Његово Високопреосвештенство г. Кинеки темишварски др. Георгије Летић именовати за епархијског подбележника и примити у свој двор као свога придворника.

Др. Петар је Трбојевић, сада о. Петроније, један од најспремнијих наших богослова, који се за то одликује и особитим научним школованим басом.

Уредник: **Димитрије Руварац**, протојереј.

Јавна захвала.

Богословско књижевно друштво *„Слога"* одржало је о свом крсном имену на дан св. Три Јерарха 30. јан. о. г. свечану седницу и том приликом примљени су ови прилози:

50 круна Његова Светост патријарх Георгије Бранковић.

30 круна Проф. богосл. Валеријан Прибићевић;

15 круна Његово Високопреосвештенство Мирон Николић;

један дукат у злату протопрез. Јован Јеремић;

10 круна г. г. архимандрит Иларион Зеремски, проф. богосл. Ник. Ђурић, Бож. Јеремић, Влад. Максимовић, Управа манастира Шишатовца, протојереј Димитрије Руварац, Др. Вл. Димитријевић, Др. Лаза Поповић;

5 круна г. г. Илија Добродолац, проф. Григ. Лазић, гђа Мише Михајловића, проф. Ђорђе Магарашевић, гђа Станковић, преч. Паја Милин посланик на црк. нар. сабору, Др. Св. Новак посланик, Др. Миливоје Бабић посланик, Марко Поповић, гђа Лазић, гђа Др. Ђорђа Красојевића;

4 круне г. г. Лаза Обреновић, гђа удова Милева Гојковић, Ђорђе Стефановић, Добротворна Женска Задруга;

3 круне г. г. протопрез. проф. богосл. Јован Живковић, гђа Рад. Малушевића, преч. Владимир Ристић, преч. Григорије Јовић, високопреч. Вилхелм Бач, протопрез. Сава Стојшић (Панчево), Носал, преч. Јован Гавриловић посланик;

2 круне г. г. Св. Ф. Огњановић, Душан Малиновук, Лука Жикић, Милојевић, гђа Матејић, гђа Штрасер, гђа Бармат, Ршић, Косић посланик, Новак Машић посланик, гђа Балубџић, Радовић, Влада Поповић, гђа Павловић, Ник. Поповић, Варвара Сомер, Карловачка српска Земљорадничка Задруга, гђа Бајић, гђа Марија Поповић, проф. упр. Рад. Врховац, Анка Радосављевић, проф. Милан Георгијевић, гђа Николић, Душан Ширадовић, проф. Сл. Коларовић, гђа Стајић, Коњевић, Душан Милић, гђа Живановић, Јосиф Живановић, Жарко Живановић, проф. Недељковић, преч. Сабовљевић, гђа Анг. Грбић, Ђорђе Секулић, Ник. Максимовић, Матејић, Др. Милан Хајдин, гђа Милошевић, гђа Софија Капамаџија, гђца Црнојачки, Фр. Хомолка, гђца Јелена Цветић, Шарановић, Н. Н. (Бешка), јеромонах Ристић, гђа Пауковић, гђа Новаковић, Момчиловић, Сава Стојаковић, Геренчевић, гђца Легатова, гђца Љубица Фин, Јовановић, преч. Гр. Галовић, Вацеслав Беранек, Лазар Вилхелм;

1 круна 40 пот. г. Илија Чупић;

1 круна 20 пот. гђца Зорка Михајловић;

1 круна г. г. Коста Гајић, Спасојевић, гђца Драгиња Јовановић, гђца Пелагија Јовановић, гђца Ленка Холик, Милутин Еремић, Бож. Филиповић, гђа Манојловић, гђа Ђорђевић, Маливук, Јулка Стефановић, умир. упр. Васа Вујић, гђа Колер, гђца Десанка Јанковић, Анг. Николић, преч. Димитрије Коплић, Милета Шајковић, Душан Грујић, Стеван Јовановић, Марта Радуловачки, Олга Јаковљевић, Меглер, Љубица Богдановић, гђца Сувачаревић, гђа Меланија Јовановић, Јовић;

80 пот. гђа Марија Кристић;
60 пот. гђа Александра Николића;
20 пот. гђица Мара Малетић.

Свима овим племенитим приложницима богосл. књиж. друштво „Слога“ најтоплију благодарност.

У Ср. Карловцима 10. марта 1907.

Милан Милованов
благајник.

Душан Ђурђев
председник.

Позив на претплату.

Дао сам у штампу прву књигу дела

КАРАЂОРЂЕ,

која је књига подељена на дванаест глава с овом садржином:

Глава прва: Карађорђеви предци и родитељи. — Глава друга: Карађорђево детињство и момаштво. — Глава трећа: Женидба. Одлазак у Срем. Повратак. — Глава четврта: Карађорђе за време Кочине Крајине. — Глава пета: Време примирја од 1790—1791. године. — Глава шеста: Стање у Београдском Пашалуку до објаве фермана од 1793. године. — Глава седма: Ферман од 1793. године. — Глава осма: Хаџи-Мустафа-паша и Пасвановглу. Борба између њих. — Глава девета: Српска војска у борби против Пасвановгла. Карађорђе за време те борбе. — Глава десета: Повратак јањичара у Београдски Пашалук и погибија Хаџи-Мустафа паше. — Глава једанаеста: Дахијска управа и спрема за устанак. — Глава дванаеста: Сеча кнезова и састанак у Орашцу. — Завршетак. Напомене. Прилози.

Књига ће бити готова пред Ускрс. За претплатнике стаје 4 динара. Свака скупљач, који скупи шест претплатника, добија седму књигу на дар за свој труд. А скупљач, који прикупи десет претплатника добија још и моју „Историју Српског Народа“, књига II. друго издање.

Молим своје другове, пријатеље, познанике и ученике да се зауму око прикупљања претплате.

Скупљени новац треба слати упутницом заједно са списком претплатника на моје име, улица Браће Недића бр. 3. Београд.

Београд, Фебруара 1907. године.

Миленко Вукићевић
професор.

Књижевни огласи.

Одбор Задужбине дра Љубомира Радивојевића расписује овим стечај за ова дела:

I

Сточно лекарство.

Ово дело ваља да је написано за народ, како би га могао разумети сваки сељак. У њему ваља изложити све сточне болести, знаке по којима се познају, узроке њихове, и начин лечења, а нарочито како се болесној стоци указује прва помоћ и даља нега док не оздрави. Обим овога дела ваља да не буде већи од 5—6 штампаних табака оне величине, као што су издања овога Одбора за народ. Награда за ово дело јесте одсеком *шест стотина динара.*

II

Буквар за самоуке.

Овај Буквар биће намењен неписменима, који су ради да науче читати и писати без туђе помоћи. На крају може бити и неколико чланчића о грађанским правима и дужностима, или каква друга грађа као прво штиво. Овакав ће се Буквар штампати у великом броју примерака и већим делом испоклањати неписменима у Србији и Србству. Одбор жели, да овај Буквар не буде већи од три штампана табака оне величине, као што су његова издања за народ. Награда је одсеком: *шест стотина динара.*

Рукописе за оба ова дела ваља послати најдаље до 1. септембра, 1907. године секретаријату Одбора Задужбине дра Љубомира Радивојевића (Београд — Serbie — Браће Недића ул. 23.) Уз сваки рукопис ваља писац у затвореном коверту, с истим знаком или изреком као и на рукопису, послати и своју адресу. Коверти ће се отворити тек пошто дела прегледају стручни референти и Одбор донесе одлуку о томе, која ће се од њих откупити. Откупљена дела остају својина Одбора Задужбине д-ра Љ. Радивојевића, а остала ће се, на захтев, вратити писцима.

Умољавају се сви српски листови у Србству, да овај стечај објаве.

Из Одбора Задужбине д-ра Љ. Радивојевића, 1. јануара, 1907. год. Бр. 1.

Изишла је из штампе, и може се добити код потписате управе књига:

ОПИС

СРПСКИХ ФРУШКОГОРСКИХ МАНАСТИРА 1753.

Приопштио: Димитрије Руварац.

Књига је штампана на лепом белом папиру и има 488 стр.

Цена је књизи увезаној у платно — сва — 5 Кр., а неувезаној 4 Кр.

Управа српске манастирске штампарије

ЗВАНИЧНИ ОГЛАСИ.

СТЕЧАЈ 1—2

на место *надзорника* у архид. прав. срп. свешт Конвикту у Карловцима, с којим је местом скопчано уживање слободног стана од 3 собе и предсобља, а за време школско још и огрев, осветљење, послуга и храна каква и питомци имају, како за надзорника, тако и за чланове његове породице. Дужности надзорника су старање за свестрани развитак и напредак питомаца, гимназистâ разних разреда и управљање Конвиктом у смислу прописâ Правила и одлукâ Патроната Конвикта.

Лица способна за овакав посао, нека своје пријаве поднесу потписаном Патронату до 1. (14.) Маја о. г.

Из седнице арх. прав. срп. свешт. Конвикта у Карловцима, држане б. (18.) априла 1907.

Патронат.

К. 140. ех 1907. 2—3, 25

СТЕЧАЈ.

На основу §. 12. закона од 1. ожујка 1905. о новом уређењу берива земаљ. уредника и службеника у краљевинама Хрватској и Славонији расписује се стечај на једно самостално место правосл. срп. духовника у кр. земаљ. казниони у Митровици као чиновника у IX. чиновном разреду с годишњом платом од 2400 К, — т. ј. две хиљаде четири стотине круна и са станом у парави односно са станарином од 480 К, т. ј. четири стотине осамдесет круна, те с правом промакнућа у виши плаћевни степен до 2600 К, — т. ј. две хиљаде шест стотина круна и с правом на мировину према постојећим прописима и то претходно привремено на годину дана тако, да ће дефинитивно намештење еъедити након измака те године, ако привремено намештени духовник буде своме позиву у сваком погледу у пуној мери одговарао.

Компетенти имају своје молбе с прилозима путем окр. протопрезвитерског звања до 15. маја по ст. к. овој конзисторији поднети.

Архид. Конзисторија, у Карловцима 24. марта (6. априла) 1907. године.

Председништво.

Ad К. 32/зап. ех 1907. 1—3, 28.

СТЕЧАЈ.

Овим се расписује стечај ради сталнога попуњења парохијског места VI. разреда у Пелмоноштору. Молитељи имају своје ваљано инструисане молбенице путем претпостављених им власти конзисторији овој до 18. (31.) маја 1907. године поднети.

Из седнице епарх. конзисторије, држане у Будимпешти 27. марта (9. априла) 1907.

Председништво.

Ad број К. 416 ех 1907. 2—3 26

ЕДИКТ.

На бракоразводну молбу Светозара Јовановића из Руме, против супруге му Емилије рођ. Бочњак, сада непознатог боравишта, овим се расписује едикт с тим, да поменута супруга Емилија у року од 90 дана рачунајући од дана првог увршћења овог едикта, овој конзисторији лично предстане или место свога пребивања пријави, јер ће се иначе ова бракоразводна парница и без ње продужити и довршити.

Архид. Конзисторија, у Карловцима 28. марта (10. априла) 1907. године.

Председништво.

Ad број К. 427. ех 1907. 2—3 27

ЕДИКТ.

На бракоразводну молбу Ане Коритник из Брестача против супруга јој Јосифа Коритника сада непознатог боравишта, овим се расписује едикт с тим, да поменути супруг Јосиф у року од 90 дана, рачунајући од дана првог увршћења овог едикта, овој конзисторији лично предстане или место свога пребивања пријави, јер ће се иначе ова бракоразводна парница и без њега продужити и довршити.

Архид. Конзисторија, у Карловцима 30. марта (12. априла) 1907. године.

Председништво

ДРУГИ ОГЛАСИ

ЛИЦИДЕРСКА И ВОСКАРСКА РАДЊА

ПЕТРА ЂОРИЋА

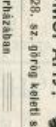

У КОМОРАНУ.

(Komárom Kádár utcza 28. sz. gőrög keleti szerbegyház

berházában

Препоручује своју српску велику радњу српским православном свештенству, и свим прав. црквеним општинама.

Држи на стоваришту готових својих бељених и жутих воскових свећњених поштанија, колутрања и проскуваца, и т. д. које извршено горе и поштено ће, и за које гарантује да су од чистог пређеног воска готовљене.

Истом препоручује у својој радњи готовљено, од најфинијега пештанског воска лијевана свећа, колутрања, проскуваца и т. д. које место лето горе и не лије се.

Цене су следеће:

Од 1-ке врсте најф. бељеног воска	100 кгр.	640	К
„ 1-ке „ „ жутог „	100 „	600	„
„ II-ге „ добро чистога белог „	100 „	500	„
„ II-ге „ „ „ жутог „	100 „	400	„
„ I-ге „ најбољи пештански „	100 „	330	„
„ II-ге „ добро чистог балог „	100 „	250	„

0,50 пог. више. — Проскуци и колутрања се рачунају по кили

На стоваришту држим готових свећа.

У једном ком. од 1½ кгр. пошт. 80 ком. дуж.

„ „ „	кгр.	3	комада у килу	64	„ „ „
„ „ „	„	4	„ „ „	56	„ „ „
„ „ „	„	6	„ „ „	48	„ „ „
„ „ „	„	8	„ „ „	32	„ „ „
„ „ „	„	12	„ „ „	47	„ „ „
„ „ „	„	16	„ „ „	35	„ „ „

Поручбине мање од 5 килограма не примам. — Пошиљке ћу слати по тачно.

Свећа ће се слати по 50% попусту, а на више једно исто пошиљке по 60% попусту.

Молим да ме ваша висока господа, за потребу снабдевати и то на 1/2 год. или на годину.

Умољавам рада покупља најрадије ђ кили пређу ученити, само би се стекло говорећи овог правог српског производа.

6—36 1.

ЗВОНОЛИВНИЦА И ФАБРИКА ГВОЗДЕНИХ КОЗА ЗА ЗВОНА

АНТОНА НОВОТНИЈА

У ТЕМИШВАРУ, ФАБРИЦИ

препоручује се — са гаранцијом на више година — за израду нових звона и за преливање пукнутих звона у овакој величини, као и за целокупно хармонично уређење звоњење, провиђено са круном од кованог гвожђа, тако уређеном, да се звона по волји и лако могу кретати, ако би се на једном месту излупало, чиме се звона сачувају да не пукну.

Особито препоручујем

од мене изнађена и много пута одликована

са отвореним одушкама провиђена звона,

која су у горњем делу — као виолина — са отвором у виду фигуре 2 провиђена и имају дуготрајнији, снажнији и дубљи звук, него звона по старој системи прављена, тако да се овако једно патентирано звоно од 327 килограма изједначује са звуком других по старој системи ливених звона од 461 килограма.

Даље препоручујем козе за звона од кованог гвожђа, у торњу слободно стојеће; звона или моље за сатове од метала; прављење старих звона са крунама од кованога гвожђа. —

14—52 4. Илустровани цјенници и прорачуни трошка бесплатно и франко.

На миленарској земаљској изложби у Будимпешти 1896. награђена са великом миленарском медаљом.

„Српски Сион" излази сваке недеље на једном полом табаку. Цена му је: За Аустро-Угарску, Босну и Херцеговину на годину 8 круне, на по године 4 круне, а на четврт године 2 круне. За стране земље, на годину 10 круна. Појединн бројеви 20 филира.

Претплата, огласи, стечајеви и рекламације у року од 15 дана шаљу се Администрацији а остала рукописи уреднштву „Српског Сиона" у Карловце. За огласе, објаве и стечајеве плаћа се 10 филира од једног реда ситних слова. — Неплаћена писма се не примају. — Рукописи се не враћају.

Све спорове овога листа у ствари претплате или других потраживања решава котарски односно општински суд у Карловцима.

Издање и штампа: Српске Манастирске Штампарије у Ср. Карловцима. 206. 1907.

СРПСКИ СИОН

Год. XVII. Број 15.

ЗВАНИЧАН ЛИСТ ПРАВОСЛАВНОГ СРПСКОГ АРХИЈЕРЕЈСКОГ СИНОДА МИТРОПОЛИЈЕ КАРЛОВАЧКЕ ЗА ДУХОВНЕ, ЦРКВЕНЕ И ЈЕРАРХИЈСКЕ СТВАРИ.

У Ср. Карловцима у недељу 15. априла 1907.

Тужбе свештенства

против

служитељâ митрополита београдско-карловачког Виćентија Јовановића.

Д. Р.

(Свршетак.)

Пресвјетла цесарска Комисија — —

Ми ниже подписати свјашченици протопопијата карловачкаго, предлажемо вам Господари мил остивијејши, повишењејше наше тужбе и превелике невоље, кое нам сотвориша служители преосвјашченијшаго Госп. Митрополита и Архиепископа, а напаче генерал викар Павел Непадович.

1. В Карловцу 1734. на 28. Јануара призвал всјех нас свјашченике генерал екзарх, приказавши нам ньеке новине от 12 пунктов, обчче недаде нам да читамо, но слишасмо само из јего уста что чатал, между коим пунктовом и то бјаше, что видимо или чуемо, да ко и человјек има, да истражимо и у резиденцију огласимо, а точију того ради би вси христиани на нас толико мерзили, да не би хотјели во исповједи свое грјехи нам сказивати.

Свја нечувена правила в католическој церкви, и нашој служби непристајшчаја, нехотјесмо воспријати, и тогда нас десеторо свјашченика карловачких отлучи от парохие, посље того друге отлучил, и метнул у најгорше темнице, гдје нас 40 дана држа, и приход от наших церквах чрез 5 мјесјаци недаде нам.

2. От новых свјашченикова премного за сингелију узимају, јер прежде дававсмо точију 2 или највише 3 дуката, а сада по 15, 20 и 24 дуката узимају.

Свјашченик Јелисеј карловачки даде за сингелију 20 дук., а что протосингел јему допустил в церкви читати, зато даде јему 1 мараму и 1 дукат, а за свјашченика 1 мараму и 3 фр.

Поп Павел карловачки, даде за сингелију архидиакону 20 дуката, и за то до днешњаго дне 50 фр. должен јест.

3. Прежде того, ниje бил обичај да свјашченици измењују сингелие, али сада старе сингелие непошчују, но дају нове, за кое такожде по 15, 20 дуката узимају.

4. Најјашча зла поднесу свјашченици, когда буду истерани из једне парохие, гдје дом свој, поља, виногради и остала имају, у другу парохију, в коеј сиромах свјашченик ништа неима, и то несотворитеља ради церковне потребности, но ради

ненаситимаго желанија новаца, јер коју другу парохију осигурају, дају нову синђелију, и оному кого на то мјесто поставе, такожде дају нову синђелију, и от обе стране узимају или силом отимају новаца. чрез кои узрок многи у највјашчше сиромаштво припадоша, а други за дуго в темницах страшних сједоша, а њеки и живот скончаша. Такови указ имадоша 6 свјашченика карловачки, да за 14 дана приправесја домове и всја имјенија недвижима оставити, и на различна мјеста у Сервију отити.

5. Паки тежко је свјашченикоm ашче кои ексарх или протопопа на пут пође, тогда водит собоју јединаго попа на мјесто висара, и после нареди га да му јела готовит и постељу простре, и цињеле чисти и друга нам срамотна дјела чини.

6. Когда пошлу вино, јечам или друго что, дају свјашченика заедно поити и несматрају, может ли или неможет ли, но кажу точњу ваља да идеш, јешче же когда в цркви совершимо молитву, паки натерају нас и други пут в резиденции да чистимо и несматрају на наше домовне послове.

7. Ашче свјашченик в своем домовнем дјелу обрјетаетсја, и зову јего в резиденцију да пишет, и когда напишет, принуждају га паки и писмо да носи, куд се пише, ашче ли не хотје, постави га у темницу.

8. Попове вдовце силоју понуждају в монастир поити, и недопушчају да најпре учини потребно уреженије с домом и дјецом.

9. Поп Павел приде протосингелу за примити благослов за церкву службу, а он по увјешчанију своего диака, поче реченаго попа псовати безаконо, и после поставн јего в темницу, и по пол сахата испусти, и тако извршивал онај црковну не без велике жалости.

10. На вејаки народни сабор кои ради обшчаго добра учинитеја, избирају депутирте по њиховој воли, а не по нашој, такожде и испредложе что ми хошчемо но что они хошчу, и ишчу от нас новаца, да они собрани свое добро содержание имјети могу.

Поп из Каменице даде генерал ексарху за сингелију 20 дук. и писару 1 фр.

Поп Креста из Каменице имаде сингелију от бачкаго владике покојнаго Христофора, а њиње даде генерал ексарху за нову 12 дуката и писару 1 фр. а протопопа прима по сваку годину по 1 дукат.

Поп Петар из Каменице имаде писмо от митрополита Викентија Поповича, кое генерал ексарху не по воли сушчее, даде му нову сингелију и узе за њу 8 дуката и писару 1 фр.

Поп Јединачки даде за сингелију генерал ексарху 14 дуката и писару 1 фр., а протопоп прими сваке године дукат, то чини за 4 године 4 дуката, и от мене неузимају како от осталих свјашченикоw по 6 фр. на годину но по 12 фр.

Ексарху даем сваке године 1 фр. 8 кр. и кромје того часто пута заповједају да књиге носим что више терпити невозмогу.

Поп Арсеније из Бешке даде в лето 1735. генерал викару за сингелију 10 дуката, и до днес јешче не примил сингелију, а пропаде у толикое сиромаштво, да нема ни папуча.

Поп Цвеја нерадински пришедши с другим свјашченикоm у бербу на монастир Гргетек и каша љута бјаше, да никто могаше виноградје брати, тамо приде и генерал ексарх и архимандрит Атанасије, и како мене опазил, таки рече, да ме баце у стражњу темницу пред свим људма, и тако ме держал 13 дни у оној гадној темници, гдје на врати змије висаше и после ме испусти и њеколико дана по тому приде у Нерадин, тогда вопросих јего 2 и 3 пута, и трећи пут мње отговори, зачто имје совјет са свјашченикоm карловачким.

Нешко Јованович поп нерадински имаде сингелију от покојнаго митрополита Викентија Поповича, и во времја турске немирице изгубил между осталими имјенијами, и нову сингелију доби за 14 дуката и 1 фр.

Поп Димитрије нерадински немогушчи от сиромаштва до Београда поћи на школу, коего тераше протопоп иришки, горорећи три пута: дај 5 ока бјелога вина, и нећеш поћи, али најпосље подај 4 оке, он же недаде, тогда изтјерала и стаде у Београду 3 мца, гдје за своју храну и сада јешче 8 фр. дужан јест.

Поп Стојко шелеврески имаде њеку стару сродницу в Бешки сједјашче, и когда болесна бјаше, прија њу к себје, а њеколико дана потом преставилосе и њено оставленије бјаше 12 дуката, а њеки досише протопопу карловачкому и двору, после того заповједа протопоп да приде к нему, и когда приде отведе га и после затворишега у темницу, и после 14 дана пустишега, и неколико дана потом приде у монастар Гергетек и тамо ексарх Софроније јего затвори и держага бољесна 3 недеље у темници и заповједа јему да пишет своеј жени, да се что год имат, донесе, и тако жена доведе једнога вола, једну кобилу и ждребце, и ексарх узе све, а ноћом изведе попа из темнице и ноћом послага с једним момком у Београд, откуд не скоро изиде, и даде Синесију по 1 дукат и архиднаку, и архимандриту 1 дукат и 1 фр., и когда приде дома, паки ексарх Софроније гергетечки узе јего брата у арешч и прими от јего 12 дуката и 2 фр.

Поп Илија марадички даде генералу ексарху за сингелију 14 дуката и протопопи 1 дукат.

Давид поп чортановачки даде за сингелију генерал ексарху 20 дуката и у сандук 1 дукат, диакону Симеону 1 фор. 30 кр., епископу 1 дукат, диакону епископа 1 фр., протосингелу 2 фр. протопопу дае сваке године 4 мерова јечма.

Најпосље 1735. око сјенокоше приде нам писмо от протосингела Софронија на генерал ексарха у Београд, кое примисмо у полуноћчи и написато бјаше, карловачки попови, како сие писмо примите, да имате без задержанија до 8 сати что скорјејше у Београд отпети, иначе творећи свјашченства и парохије лишени будете, а понеже тогда коња неимадосмо дома, немогосмо ноћом поћи, нерано пред зором нађосмо друге коње и кола и тако стигосмо с писмом у 10 сати, и дадох писмо генерал ексарху, и он паки посла ме абие с колма товарним у Карловац, где стигох после подне истога дне, и јешче никто хотјел в резиденции истоварити, по ја сам понужден би с великим погубленнем моего здравија све уносити, а у четири сата потом мње сиромаху и коп полиса, коју несрећу никогда заборавити не буду.

Сие тужбе предате јесу от средне части протопопијата карловачкаго, а остали да имаду отговарати се попови, кое нима забрањно тужбе предати.

Пресвјетло цесарска Комисија — —

В највишој нужди мње помошч дати да не противитесја за бога безсмертнаго мољу и прошу.

Служио сам ниже подписати в митрополитскому двору 4 године, и напаче генерал ексарху, и бившему мње в оној служби наговориште: узећеш жену и ми хошчемо тебје за твој труд запошити, на кое објешчание јесам учинио и милостију божнеју чест редовну получил, али за сингелију наметнуште мње из двора да платим 24 дуката, и докуд нисам дао, тераше мене от мјеста до мјеста, перво из Карловаца у Черевич, из Черевич у Нештин в коему премјешченију изгубих све что имадох, и видећи да зло са мном содјелајут, узајмисам от терговца новце, кое и сада дужан јесам, и једну част исплатил и дадох генерал викару облигацију на 40 фр. да будем свјашченик у Карловцу, кое новце сада генерал викар оштро ишче, да му дадем, али ја немам откуд живити а некмоли платити.

В овој моеј невољи прошу вашу помошч

Павел Поповић
свјашченик карловачки.

Пресветла цесарска комисија — —

Која зла, кое невоље от преосвјашченьејшаго Митрополита и јего служителев терпјел јесам и није терпим објављају.

В љето 1733. привео сам ја ниже именовати ехсарха Стефана у Карловец почтенија ради, и когда шним тамо придох, таки предаде мене у темницу где стаја 4 дана и после посла мене у монастир Гергетек, и тамо держа мене у темници 3 мци, из монастира Гергетека паки отведен бих в Карловец, и тамо јешче 3 мци остадох в темници. После тога послаше ме у Бјелград гдје 6 недеља стајах мењајући 3 пута темнице, в снагдар в горшују, в коих ме архидиакон походиа, говорећи да дадем 20 дуката, па да ме пусте; втори крат рече

15 дукатa а трећи крат рече дај бар 10 дуката и пустићемо тебе.

На кое јего речи ја свагдар отговорил, како истина јест, да неимају. Мало после того паки приде архидиакон и отведе мене босонога у Карловец, гдје Г. Архиепископ незнам зашто, мене от свјашчества дегредирал и ради самога смјеха браду, главу и мустаће дал обријати. Сего ради ваша милосердија и правицу сиромаху, кои сам био 33 љета свјашченником пропу.

Поп бањошчарски
Јоан Милутиновић

Пресвјетла цесарска комисија — —

Тужба и превелике мое невоље кое једва возмогох потерпити, објављаем вам: в 1733. Маја 21. приде преосв. Г. Архиепископ у Ириг да Софронија Јовановича тамо ексархом постави, али варошани иришки вси једногласно викаху: нећемо ексархат у нас допустити. Слишавши то Г. Архиепископ отиде, а 6 недеља после того писал генерал ексарха нам свјашченником иришким, да придемо у Бјелград, на коју заповјест когда придосмо нас потворица у бјелградску резиденцију, и како пристојса честно поздрависмо, таки отговори нам генерал викар, сви да идете у темницу, и заповједал их четворицу заједно у темницу, а мене самога у другу темницу мрачну и смрадну метнути овако тесно, да где једем тамо и испражнатисја имам, свезан у ланцу а 4. ден једног свјашченика из Ирига Петра доведенаго, мње при другој с којим седио сам 12 дана. На 13. дан посла генерал ексарха слугу да мене и мога друга води к нему, и тогда изшедши из оне проклете и горше нежели дукавтијански темнице и тако бог покараоме, ашче иначе будет вид изгубим да не могох ничто ни видјети и све жуто пред очима јавими се, и тако мене сљепога води слуга за руке до генерал ексарха и архидиакона, кои мене тако вопросиша, и кто учини конфузију между варошани иришкими да ексархат допустити нехоштут, ја отговорих незнам, ни сами тамо билисте, тогда генерал ексарх заповједа сингелу Андрејеу да узмет палицу и мене простертаго да бист на земли, и како ме доволно тукоша, паки вопроси кто некте ексарха примити, ја паки рекох незнајеу, и тако втори и трети крат вопресашча, без милости ме удари сингел, и најпосље когда ме доста истукоше, заповједаша слуги да ме опет у ону темницу води, таковим начином избише и онога другога свјашченика, и подпесмо зло в темници чрез 2 мца и 3 недеље лежећи, ради того биенија седећи, немогушчи, после того придоше варошани иришки и молише генерал ексарха да нас пусти из темниче, и тако нас испусти и заповједа јешче 4 мца чекати, и в то времја платисам за дарове и храну 100 фр., а после того заповједал мње, да кућу своју в Иригу оставим и да идем у поречки протопопијат, и просјашчему мње, да ме остави в своему дому пребавити, отговори: ашче и сте Никола за тебе молил, неби фајде било, тогда ја в крајној моеј неволи рекох, и да би св. Михаил с голом саблом дошао, не би ме силовао нато. То слишавши генерал ексарх паки в перву темницу мене свезаногa поставити даде, истера мене из своего дома у Иригу, где сам се родио и 17 година цркви и иришкому народу служио, и нареди да будем у Буковару, где принужден бих сва имања купити, и заповједа, да никогда к своему дому без јегова допушченија поидем.

Сие недоста било несреће, но чрез протопопа бјелградскаго узе от нас 5 свјашченикоп 12 дуката

Да сија само ради желанија новаца учинена јесу, јавитсе из того:

1. Истераше нас из Ирига, и метнуше другога попа на мое мјесто, кои реченому генерал вакару даде 32 дуката.

2. Попа Нешка тераше у Јазак, где в 6. мцу умре, а јазачкога попа метнуа у Ириг, кои даде 25 дуката.

3. Попа иришкога Георгија тераше у Нерадин, ондешњего метнул у Ириг, и примил 25 дуката.

4. Попа Ивка истерал из Ирига, и поставил на јего мјесто Аврама, кои даде 25 дукато.

5. От попа Петра да остане у Иригу, узе 21 дукат и паки истера га у Војку.

Паки тогда примил наше десеткове 70 акова вина, и от људи покупио новце наше

парохиалне, такође от наших обшчих новаца у готову 22 фр.

1736. Дек. 8.

Остоја Петровић протепон вуковарски.

Мњење српских радикала о поштењу.

Д. Р.

Какво мњење имају српски радикали — у опште — о поштењу, то нека послужи за доказ следећи примери:

Некадашњи народни — радикални — трибун српјански Коста Таушановић, бивши дуванџија а потоњи министар као управитељ „Београдске задруге“ узео је из трезора задругина **300** комада акција, које нису у течај стављене, те на којима не беше ни потписа нужних фактора нити печата — дакле неважећих —, те је ставивши на њих лажан потпис — лажан се штамбил нашао у трезору, од ког је он имао кључ — члана управнна Тасе Банковића, и ударивши на њих задругин печат, заложио Августа 1898. 170 комада код српске банке у Загребу, а Јунија 1899. 190 комада код централног завода у Новом Саду, наравно као правоваљане акције, и на њих узео знатну своту.

Због овог је, кад се за то дознало, осуђен био као прост фалзификатор 1. Маја 1900. *на шест година робије у лаком окову*, а помилован био приликом удаје мајке радикалске Драге за краља Александра.

Како је у то време Таушановић био кумпанијон с карловачким радикалским војводама — као што их кум Крунослав називаше, — др. Мишом Михаиловићем и др. Ђоком Красојевићем, у закупу „варадинске пиваре“, у који је „кишеф“ подигнут повац на поменуте фалзификоване акције и уложио, на коју се кумпанију још и данас са ругобом и кад лежу и кад устају сећају; је л чудо, што је „Застава“ због поменуте осуде нападала на београдски суд, што је онако невина Таушановића осудио?

Тим својим брањењем Таушановића, показала је „Застава“ односно Јаков Томић, *какав* широк појам има она о поштењу и о непоштењу, т. ј. код њених је пристајица и прост фалзификат и превара, часно и поштено дело.

А такав појам о части и поштењу имају и српјанска радикали, који су подигли Таушановићу споменик на калимегдану поред споменика Даничићева, Гавриловића, Јакшића!

А како мисли у том погледу код њених противника?

Она код њих види и назире дефраудацију и тамо, где је нема, што показује њена хајка за оних последњих година на Његову Светост.

Јаков у својој „Застави“ ево већ четир године пише о дефраудацијама Његове Светости, ма да поред свег тога, што је $4^1/_2$ године његов саборски одбор са својим ревизором и известиоцима чепркао по фондовским књигама и рачунима, и не могући на никакву дефраудацију наићи, дочекаше сабор, те кад их самосталци повијаше, признадоше да нису ни на какву дефраудацију наишли, јер оно, што су они изнели пред сабор, све да је и истина, **као што није**, не може се назвати дефраудацијом.

Ал то све није сметало генералу радикалском др. Мити Мушицком да јавно у сабору назове Његову Светост дефраудантом, у чему му 38 радикалских другова — а међу њима доста и свештеника — дадоше за право, и изгласаше онај срамни и недостојни закључак, да Његова Светост као недостојан сиђе са патријарашке столице.

Како ће се на суду понашати због тога свога закључка, видићемо.

Таушановићу због простог фалзификата и преваре дижу радикали споменик, свету на видику, да гледа стран свет српску бруку; а Његовој Светости, који је око 10000000 кр. дао на народне цељи, због недовршене кривице вичу радикали: доле недостојна!

Е, па да не узвикнемо: благо нама с нашим радикалима!

Они величају и славе фалзификаторе и варалице и дижу им споменике, а грде и срамоте оне, који народу чине добра.

Да наведемо за сада само још један

пример и ако не такав исти, ал њему доста сличан.

У календару „Раду“ што га издаје друштво радикалско „Рад“, изашла је насловна слика некадашњег радикалног првака и председника радикалског главног одбора *Ђуре Цвејића*, адвоката вршачког.

А знате ли, шта је тај братац као председник српске црквене вршачке општине учинио, и какав је он био председник?

Ако не знате, ево чујте!

За време његовог председништва, сва су три кључа од општинске благајне била у рукама главног благајника Владе Костића, те се с тога могло и догодити, да је депозит односно кауција у своти од 6790 фор. 10 нов., коју је Петар Оморац, као подузимач у смислу лицитационих услова за зидање школских зграда још Марта 1895. општини уложио, узео председник Цвејић себи, без да је где наведено било да је та свота примљена, и држао их код себе све до Октобра 1896. т. ј. кад је одређена истражна комисија нашла та тај *частан чин*.

А осим овога, под његовом часном и поштеном управом, није црк. скупштина подаела за 1893. 1894. и 1895. годину рачуне адм. одбору на ревизију; дневници су рачунских грана погрешно и аљкавно вођени, те рачуни разних фондова нису вођени засебно и нису имали своје засебне дневнике; небројене су исправе у 1894. у своти од 387 фор. 45 нов. без сваке контроле и упуства исплаћене; обрачун с вршачком штедионицом преко које је 1895. општина подигла зајам од 70.000 фор. за зидање школских зграда, кроз дневник до Октобра 1896. није био спроведен, а уза све то пронашло је истражно поверенство и многе друге неуредности у манипулацији.

И за **ово** заслуге, пронашао је радикални главни одбор, да треба да уђе у „Рад“ као насловна слика, за углед осталим председницима слика Ђуре Цвејића.

И наши радикали имају образа и смелости, да замерају чијим рачунима и да траже реда.

Како и сомборски одбор не подноси ево већ три године рачуне црквеној општини на одобрење, а камоли адм. одбору, тешко да не ће до године у „Раду“ доћи као насловна слика и сомборског председника, а по том редом *таковић* председника, док не дође ред и на најновију перјаницу радикалску Бенина и подобне братија му.

Зар вам и ово није доста!

Д. Р.

Шта је данашња „Застава“ и *коме* она служи; то су увидели већ одавна сви мислећи поштени Срби, а то су увидели и вранци новосадски по крвовима.

А ко то није био у стању да провиди и увиди, [— мудре рачунџије, а особито трамвајџи и автономни коректори и њима подобна братија, увидели су то одавна и сами, ад' заборављајући на ону Змајеву, и ако се издају за његове поштоваоце: „Тешка је то клетва народ свој издати, која и на невину децу пада“, за љубав тренутне славе и једне повчане награде, бацише образ под ноге, те вуку момачки јаковљева кола, која одводе народ у гулуру —], тима је отворио очи „Budapesti Hirlap“, у ком се отворено рече, како су се Срби на „благовештенском збору — јаковљевом збору — одрекли традиционалне политике своје, коју су водили од себе Чарнојевића до садашњих дана, одрекли се својих народносних тежња — и en masse се претопили у Кошутову странку.

И ако узбуде и после овога — а особито од српске интелигенције — коме не буде ни ово доста, да увиди куд је Јаков забасао, и како игра дволичну улогу; тај не треба да се назове Србином.

И ми смо, а и сви су увиђавни Срби за слогу Србаља и Мађара, ал овамо се с једне стране правити Србином и живети од Милетићева имена, и издавати се за продужиоца Милетићевих начела, и све нерадикале опрљивати као противнике Милетићевих начела, а с друге стране шуровати и с „новим“ 100 хелерским Мађарима и напуштати светиње српске, за љубав своје уображености и себичних интереса (у будућности); то је проста издаја, коју ће у своје време, ако не данас жи-

вући радикали на челу с радикалским историчарима Недељковићем, професором на карловачкој гимназији и најновијим историчаром др. Ивићем, потоњи историчари знати достојно осудити и играча и помагаче исте недостојне работе.

Дванаеста је час, ко има образа и коме није Српство пуста фраза, натраг од започетог опасног пута!

Ово, Србима, а сад да проговоримо и Мађарима коју.

Мађарски политичари — данашњег курса — држе, да су радикали за време борбе њихове с Бечом, једани од осталих српских странака држали с њима и потпомагали их.

А што тако држе, и што то мисле, то радикали имају захвалити својим новосадским пријатељима, а у првом реду жупану Бали и Јожики Мајеру, који су новосадском посланику гроfу Телекију напунили уши о томе, како су радикали од увек били велики хазафишази, а особито за време борбе Мађара с Бечом.

Ну, да то не стоји, и да су они тек кад је дошла данашња влада почели да се размећу са својим хазафишагом, ево доказа.

Познато је, да је мађарска опозиција захтевала своју — мађарску — војску.

У 185. бр. „Заставе“ за 1903. изишао је чланак под насловом *„Мађарска војска“*, ког у целини наводимо.

„Дачас се много говори о „мађарској војсци“, — па је вредно да разгледамо, шта би то имало значити: „мађарска војска“?

Мађарска опозиција захтева: да сва војска у Угарској има мађарску команду, да носи настану мађарске народности, да официри могу бити само угарски држављани и да се сва војска мора заклињати на угарски устав. Таку војску захтева мађарска опозиција за Угарску и таку војску „мађарском војском“ назива.

Но то би могло бити само онда, кад би у Угарској, — као што Тоzајић на угарском сабору најпре рече, а после порече, — свих 20 милијона угарских држављана припадали мађарској народности. Пошто их пак ни половина не припада мађарској народности, то би се такова мађарска војска, као што је мађарска опозиција захтева, противила осећајима свих остатих народности у земљи.

А на чему оснива мађарска опозиција свој захтев на уведење мађарске војске?

Оснива на једној фикцији, т. ј. на једној простој шовинистичкој заблуди. Мађарска опозиција исповеда пакме ту лажну науку: „да у Угарској постоји само један политички народ, зато и војска угарска мора бити мађарска војска“.

Та је пак наука посве лажна, као што је лажан и појам политичког народа у опште, јер политичког народа нити је кад било у свету, нити га данас има. Људи који су до сад живели и живе и данас у свету, припадали су разним државама, разним верама и разним језицима. Држава, вера и језик, то су разни појмови. По држави у којој живимо, спадамо у ред држављана, по вери коју исповедамо, спадамо у припаднике једне навесне цркве, а по језику, култури и литератури спадамо у један народ. Држава своје грађане само онда правим именом назива, кад их држављанима зове; а кад их политичким народом зове, онда тера просто шовинизам, јер хоће силом једне фикције да од различитих народа направи један политички народ.

Ту фикцију подржавају особито Мађари и Хрвати; они су створили тај лажан појам политичког народа, те би хтели, да под том илузорном фирмом све остале народе, који имају свој сопствени језик, своју сопствену културу и литературу, — направе Мађарима и Хрватима. Та лажна теорија о политичком народу доводи наравно и лажне последице. Тако држе Мађари, да су и Хрвати политички Мађари и да се мађарска војска и у Хрватској и Славонији зависти има, јер и они спадају под мађарску круну св. Стевана; а Хрвати опет држе, да су и Срби у Тројединици политички Хрвати јер спадају под круну Звонимира!

Све су то шовинистичке шеретлучије. Ко нема здравог и природног основа, тај измишља нездраве и неприродне теорије. Пољаци немају своје државе, ал постоји пољски народ, јер постоји пољски језик, пољска литература и култура. И Срби припадају под разне државе и разне цркве, али су један народ, јер имају један језик, једну литературу и једну културу. Јединство народа није никако везано о јединство државе и цркве.

Из овога се види, да је посве напитава теорија политичког народа, а кад је та теорија напитава, онда пада свака оправданост мађарске војске, која се на тој теорији оснива.“

Изволите сада господо мађарска и из овог пресудити, какви беху наши радикали хазафишази за време борбе између Вас и Беча и какво мњење имаћаху о мађарској војсци и о политичном народу мађарском.

Како је сумња да „Застава“ не пише онако ни о србијанским радикалима џабе, није чудо, што су зли језици у оно доба кад је овај чланак изишао у „Застави“, зуцкали, да је написан по наруџбини бечкој.

А што се данас престављају да друкчије мисле, то је проста лаж, измишљена да Вас наведу на танак лед, да збацате патријарха, јер његовим збацивањем, они се надају за себе великој добити.

Ту лежи зец и њиховом улагивању Мађарима и издавању Српског поноса.

Ако Вам је стало до истине, Ви морате имати друге људе за саветнике, а не распопа Николаја Марковића и Јожику Мајера.

За сада наводимо овај пример а идућом приликом још ћемо Вам навести који сличан пример.

А сад да пређемо опет Србима.

Јакову и његовој „Застави“ 1903. беше „посве ништава теорија политичног — мађарског — народа, а кад је она ништава, онда пада свака оправданост мађарске војске, која се на тој теорији оснива“, а данас, да би себе преставио Мађарима као хазафинашаг-а, а оцрнио др. Полита, који је на угарском сабору одржао значајан говор у погледу Аиоњијева школска предлога, у ком је и сам подвргао критици теорију „политичног народа“, у чланку „*Сраможи свој народ*“, писан тобоже у Будимпешти (79. бр. „Заставе“ Abend-блата), рече и ово: „— — Др. Полит је на угарском сабору само на подсмех нашем народу (др. Мита Мушицки, који не сметде у генералној дебати отворити уста у одбрану српских школа, и то с тога да га само сабор не изда хрватским судовима због познатог предлога, он је на попос и дику сабора и његових бирача — шајкаша!); по ходницима трчка за министрима и хвата их и куриште им, а у „Бранику“ се гради страшан, што у уг. сабору каже, то изврнуто доноси у „Бранику“; признајем да га нико не узима озбиљно, али има ту и другог, што једва иде на рачун онога, што се подетио. То је његово заузимање за патријарха Георгија, јер он у томе прелази сваку меру и обрукао се као нико. Тако је напослетку и прошао. Он је ишао тако далеко, да је говорио једном посланику, који стоји близу владе, како би патријарх Георгије био вољан да даде пола милиона круна за тајни диспозиционни фонд владине странке, па да та ствар легне и да се заглади. Ово је изазвало велику буру (где и како да о томе ништа не спомињу мађарске новине!) и то је врло много шкодило патријарху Георгију“. (Наравно, ово му је шкодило, а денунцијације шиљане из Н. Сада, те су му помогле и одржале га до сада!).

О даљем и лудом и пустом и не лажљивом, него паралажљивом писању у истом чланку, није се вредно ни обзирати.

Па како земунски „Народни гласник“, не би био прапорац „Заставин“, а да и он не шантуца за њом, то је и он по добијеном parancsra из Будимпеште ударио на Полита и на његов рад у уг. сабору, те са свим озбиљно избаци ову мудру изреку: „Шта је Полит досад за Србство израдио? (наравно није оно, што је двојство „народно гласничко“, које је изнашло да су наши и германски интереси у Хрватској и Славонији истоветни, и да нама од њих не прети никаква опасност); он је само у својој лудости велики; он досађује од 1870. на уг. сабору својим беседама; нова српска генерација смеје се кад се Полит у јавности појави“.

И помешавши уз то и мало денунцијације — овако по радикалски — како је Полит у „Народу“ ровио иза кулиса против народне странке“, издаде „мудрост“ писца разум, те се уједе за језик, рекавши истину, која Полита уздиже, а наиме: „Кажу људи, да је Коломан Тиса одањо, када је Полита са парламентарне арене нестало“. (Наравно, не што му је био опасан противник, него што је био у својој лудости велик!)

И мудри писац уједе се за језик и овом тврдњом, која данашње радикале показује у својој наготи и несрпској политици, рекавши: „*Србство се данас у Угарској не може више бранити интернелацијама и разметањем, него реалнијом политиком*, не претњама као у доба Тот Вилмоша, Сапарија, Паулера и Трефора, него придружењем *уз Мађаре, који у нами траже савезнике а не гледају непријатеље*“. (Курсив је писчев).

Е, хвала Вам мудри незнани пишче, што признадосте радикалску политику, која се састоји у томе, да је узалуд свака борба против шовинистичких мађарских тежњи, пити се треба њима одупирати, него се треба придружити Мађарима, и за сваку ћушку, рећи им хвала!

Ето шта је радикалска политика! Не знамо, каква би морала бити опортунистичко-сервилна!

А што **дотле** дотерасмо, узрок је томе то, што је Јаков увртио у своју мудру главу, да он мора срушити патријарха, па да то постигне жртвоваће — кад би до њега стајало — све и сва, па и оно што је Србину светиња: језик, веру и народност.

И поред **оваког** писања, има код нас заслепљене и покварене интелигенције, која верује и оваковим паралажама, а не може да увиди, какво име и она заслужује, кад и у њих може веровати!

Само часно и поштено!

Д. Р.

Наши радикали и ако знају да треба да раде часно и поштено и спрам својих противника; за то ипак тако не раде, што су доказали до сада толико и толико пута.

Њима није ништа свето, и они се не жацају ни од каквих срестава, кад треба да шкоде своме противнику и да га направе безопасним.

Њима подноси образ да се користе и оним „случајем“ што помрчина поједе, а што иде на штету њиховог противника, а њима у корист, како би се само примила лаж за истину њиховог мудрог првака, а тако исто да сиромака подмите, да им нада аваничну тајну, а да и не говоримо за сада о другим сличним „лепим“ стварима.

Ал поштo има Бога, то ће и та и друга њихова часна и поштена дела изаћи на видело, те ће се видети какав имају они појам о части и поносу.

Ево сад су опет код једног дела, код ког не раде часно и поштено.

На денунцијацију једног сеоског радикалског великана, који је једном због своја понашања већ јео јелде личке, те помоћу добрих људи и братовљевом претворношћу и привидног напуштања свога начела, у чему је показао мајсторшаг, дошао на сремску јањетину, објавила је „Застава“ и то неверно један приватан разговор карловачког кр. котарског судца г. Димитрија Коњевића.

И на основу томе, „Застава“ већ не зна, шта и како да наружи истога судца, а уз њу и прапорац њен „Народни гласник“, који сумњајући и сам у истиност „Заставине“ тврдње — да ако је ова вест истинита —, имаде образа, да г. судца назове „интересантним рептилом Куеновштине“, и да учини мудар предлог — достојан земунског двојства —, да се истрага и суђење у патријарховој ствари повери не Србину судцу, него Хрвату.

И двојство „народно-гласничко“ имаде, образа да коме пребацује куеновштину!

А ко је оно каскао за г. Косовцем, док му није нарадио адвокацију? Ко је оно облетао око покојног Добошевића и с њиме депаркивао и у Карловце, да се за љубав његова штићеника исправи записник саборски?

Онда су им добри били кујеновци, а данас бацају на њих анатему!

Наравно, данас је то лако, а образа и поштење, ко се на то данас обзире!

„Застави“ мало беше, што је ударила у критику и приватног живота судчева — наравно са својим сосом —, него ево удари и у денунцисање.

Или зар није то денунцисање, кад њен тобожњи „средњак“, који „долази по положају и нужди (?!) у кругове калуђерске“, у 76. морген-блата рече: „да је судац Д. Коњевић правни саветник патријархов био, који му је саветовао да покрене калуђере на тужбу против саборског одбора, који ће морати бити осуђени“.

За тим хтеде чова тобоже оправи г. судца од раних му добацивања и пребацивања, попут оне малишана „наше жене крале жито“, нађе и прави узрок тобожњој оној изјави судчевој, а то је: „како је он неизмерно амбициозан човек и хоће да прави „каријеру“ пошто

по то. У том је правцу — „рече, он несравњено одлучан и безобзиран и не познаје ни кумство ни пријатељство. Он нема никаквог политичног уверења. *Он служи свакој влади*“.

Рекавши за тим, како је — по његовој морској комбинацији — г. судац по свом васпитању у куjеновштини (ону реч радикали по паду Куена врло често употребљују, и ако све војводе сремске постадоше адвокатима његовом милошћу, пошто прво дадоше, али не одржаше реч, да ће бити лојални) дошао до уверења, да се нападањем и срамотењем радикала може понајпре препоручити земаљској влади (!!), да је и то једини мотив његовом најновијем раду“.

Признавши, да је по мњењу правника, г. судац имао право по кривичном закону, да *онако* поступа, ал да се у пракси *онако* не поступа.

Г. писац забораља, да има разлике и у увреди части, јер друго је н. пр. рећи неком какву невину реч, коју закон сматра за увреду, *а друго је обеднити јавно у сабору српског патријарха да је дефраудант*.

У осталом, где постоји закон, ту пракса губи важност.

Да оптужени радикали нису и на делу онакви јунаци, као на речи, види се и из тога, што се они жалају суда, а г. судца Коњевића с тога, што сам писац „Заставин“ рече „да је он одлучан и безобзиран и не познаје ни кумства ни пријатељства“, те с тога и потиче она недостојна хајка против њега.

Та радикали наши у место да се радују, што ће доћи пред *таког* судца, који се ни шта друго не обзире, него на закон; они га се боје, и траже Хрната судца да се под њиме донесе пресуда на тужбу Његове Светости.

Е, па лепо. Нека и то дође у рабош радикалски међу остала њихова славна и мудра дела.

Извештај

о раду седнице епарх. конзисторије будимске, држане у Будимпешти 27. марта (9. априла) 1907. године под председништвом Његовог Високопреосвештенства господина епископа *Луки-јана Богдановића*.

Узет је на знање извештај, да су чланови у ову седницу по 2. турнусу позвани и да су неки чланови свој изостанак из ове седнице извинили, а на место њихово други чланови позвани. — Оверовљен је записник прошле седнице. — Услед отписа вис. министарства богочасти и јавне наставе, да свештеничким удовицама неможе више давати државне припомоћи, пошто на цељи прав. цркве одређена припомоћ не служи на потпомагање свештеничких удовица, поново ће се умолити исто министарство уз поднесак свих овопредметних молбеница, да као и до сада, тако и од сада и свешт. удовицама даде државну припомоћ. — Узет је на знање отпис истога министарства, којим наређује, да се журни и материјалном одговорношћу скопчани списи са оловком необичне боје имају обележавати. — Узет је на знање отпис истога министарства, којим тумачи неке одредбе поштанске тарифе у ствари пошиљака, које су просте од поштарине. — Узет је на знање през. одговор истоме министарству, колико има самосталних парохија у овој епархији. — Узет је на знање отпис истога министарства, којим поделује државну припомоћ ј. Емилу Чупићу и ј. Панти Хорвату и публиковање оног дела отписа, којим јеромонаху Фармилијану Крезићу није вољно поделити државне припомоћи. — Узето је на знање през. публиковање отписа истога министарства, којима је у течај стављено конгруу за 1907. годину ј. Петру Весићу, ј. Стевану Ђурђевићу и ј. Јовану Б. Миљићу. — Узет је на знање отпис Његове Светости, којим извештава, да је св. архијерејски Синод статут срп. прав. монашкога удружења у митрополији карловачкој одобрио и да је исти у живот ступио. — Узето је на знање през. уручење Милану Пандуровићу допуне „тужби“ против ове конзисторије у ствари избора и потврде пароха и окр. протопрезвитера мохачког. — Изражење се благодарност ове конзисторије буковинској и далматинско истријској конзисторији на послатом Шематизму за 1907. — Узето је на знање през. публиковање одлука саборског одбора у предмету стављања у течај дотације односно

припомоћи из јерархијског фонда: јеромонаху Сергију Јанковићу, као новопостављеном прир. капелану у Мохачу, јеромонаху Неофиту Сабадошу, адм. батосечко дољнонанеке парохије, Јовану Бешлићу окруж. протопрезвитеру-пароху мохачком, јереју Златоју Поповићу адм. у Бати и јеромонаху Викентију Себишановићу адм. парохије у Чипу. — Узето је на знање през. публиковање одлуке истога одбора у погледу стављања у течај мировине удовици покојног јереја Светозара Бољарића адм. батосечко-дољнонанеке парохије. — Узето је на знање през. публиковање одлуке истога одбора, којом није подарио припомоћ из народних фондова свештеничкој удови Јулијани Мандровић у Панчеву. — Узето је на знање уручење молб. прилога ј. Стевану Стратимировићу у Сомбору, Јовану Бешлићу протопрезвитеру у Мохачу и Ненаду Барачком у Иванди. — Узето је на знање, да је през. издана сведоџба јереју Александру Плештићу пароху у Бочару о службовању његовом у овој епархији. — Упућено је парох. звање у Пешти, да публикује допис архид. конзисторије, којим ова јавља, да је свешт. удова Љубица Ђорђевић од земаљске владе у Загребу добила припомоћ од 70 круна. — Узет је на знање през. одговор крал. угарском статистичком звању у погледу начина скупљања статистичких података од подручних парохијских звања и уједно ће се обавестити исто звање, да је употреба „црквено славенски језик“ за означење богослужбеног језика коректна. — На упит ј. Емила Чупића решено је, да је при погребу, кога дозволом надлежнога свештеника други свештеник обавља, за унос истога случаја надлежни свештеник одговоран, али рубрику за „својеручни потпис свештеника“ мора дотични свештеник испунити, који је погреб обавио. — Услед извештаја Павла Туријака и др. из Ст. Београда, да нису вољни послати предујам за истражно поверенство ради извиђаја тужбе против администратора там. парохије, упућен је окр. протопрезвитер будимски, да исту тужбу на лицу места приликом овогодишње протопрезвитерске визитације испита. — Потврђен је избор јереја Златоја Поповића за пароха у Бати. — Узето је на знање циркуларно обнародовање пресуде у ствари лишења свештеничког чина јеромонаха Николе Марковића. — Узет је на знање извештај окр. протопрезватера мохачког о смрти јереја Милоша Милића пароха Пелмоноторског и том приликом у погледу администрације исте парохије учињено расположење и да је о смрти истога јереја саборски одбор извештен са молбом, да упровину његовој удовици у течај стави, а ради сталнога попуњења парохијског места овог расписање се стечај с роком од 6 недеља. — Узет је на знање извештај окр. протопрезвитерског звања мохачког, да се избор пароха батосечко дољнонанеке парохије није могао одржати, због тога, што су сви компетенти своје молбенице повукли, те се у погледу администрације те парохије и на даље оставља садашње стање. — Узет је на повољно знање извештај окр. протопрезвитерског звања мохачког, да је спор између А. Дворњића из Бана и тамошњега пароха мирним путем решен. — Поводом молбе црк. општине срп. гарчинске као филијале шумберачке парохије, издање се сходна наредба у погледу држања богослужења у филијалима. — Измењен је досадашњи начин контроле у погледу вршења дужности проповедничке, по коме се изговорене проповеди у препису морале конзисторији овој подносити, тако, да ће свештенство у будуће имати, да води дневник о изговореним проповедима, који ће концем сваке године у препису конзисторији овој имати на увид да поднеси. — Није удовољено молби црквене општине у Литоби, да јој се одреди администратор парохије, који ће у месту становати — због недостатка у свештеним лицима. — Узето је на знање, да је јеромонах Гаврило Зарић у звање парохије шиклушке уведен и да је о томе саборски одбор извештен ради стављања у течај припомоћи из нар. црквених фондова. — Узето је на знање публиковање пресуде МЦСавета у бракоразводној парници Миливоја Крстића из Шумберка и Марије рођ. Малешевић из Мохача и да је пресуда та у матици венчаних на уобичајени начин уведена. — Узето је на знање да је през. објашњено садашњем админ. батосечко-дољнонанеке парохије, да администрација сиге-тварске парохије братству манастира Грабовца припада. — Узето је на знање, да је молба тешко обољелог протојереја Корнила Чупића пароха сентандрејског ради припомоћи из народних фондова за лечење саборском одбору са топлом препоруком поднесена. — Узет је на знање извештај јеромонаха Доситеја Курјакова духовника у ваљској казниони о бројном стању кажњеника православних и о раду његовом у

1906. г. и уједно је јеромонах Данило Бабић духовник у Илавској казнени упућен, да свој извештај што пре овамо поднесе и исти у будуће без нарочитог позива за сваку годину почетком идуће године подноси ма. — Одбијен је јеромонах Лукијан Михајловић са молбом својом, да се реши дужности управника годишњег прилога у благајну манастира Грабовца. — Узето је на знање, да су суперверификирани матични изводи дарђанске парохије у ствари исправка неких матичних уписа министарству богочасти и јавне наставе поднесени. — Извештен јереј Урош Мајсревић, да се из незаконитог брака са страном особом рођено дете неможе узаконити услед склопљеног брака са другом особом, тек само адоптирати. — Извештен је исти јереј, да се ради исправка матице има на министарство богочасти и јавне наставе обратити. — Узети су на знање извештаји, да у парохијама у Чобанцу, Чипу, Дарди, Кишфалуби, Сент-Андреји и Срп. Титошу приликом прошлогодишње протопрезвитерске визитације није било никаквих мана и недостатака а ј. Емил Чупић као администратор срп. ковинске парохије упућује се, на отклоњење тои приликом опажених мана и недостатака. — Узет је на знање извештај парохијских звања у Борјаду и Ст. Београду, да су приликом прошлогодишње прир. визитације нађене мане отклонили. — Узет је на знање извештај јеромонаха Доситеја Поповића адм. балашајћаратске парохије, да су лупежи ноћу између 2 и 3. марта ове године тамошњу парохијску цркву похарали, и да су исти лупежи ухваћени и да су све ствари осим три кандила нађене. — Узето је на знање, да је през. поднесена саборском одбору молба удовице Васе Мастановића ради полученља припомоћи из нар. фондова. — Узет ће на знање през. одговор Дру Дводору Черноићу, да се ради исправка матичног уписа крштења његовога детета има обратити високом министарству богочасти и јавне наставе. — Узето је на знање, да је на молбу „Привредника“ своме послан најновији исказ подручног парохијског свештенства. — Разрешен је брак Димитрија Анђелића из Болмана са супругом му Маријом рођ. Блажева из Сантова, и брак Максима Георгија Броша са супругом му Катарином рођ. Федор. — Узети су на знање извештаји о свештеничким исповестима и саборима у 1906. години; писмене радње издаће се по саборима изабраним оцењивачима на оцену; упућује се свештенство, да има на овс саборе чиновно долазити; да се због краткоће времена, које је до сада за збрисање остало у будуће само призивање св. Духа мора држати, и по томе св. исповест обављати; да они, који се о збору нису исповедили због одсуства имају без икаквог изговора протопрезвитеру сведочбу поднети о томе, да се у тој години исповедили; препоручује се административном одбору предлог мохачког збора, да општине имају свештеницима за сборе слободан подвоз односно одштету за исти давати. За овогодишњи збор прописана је за израду следећа тема: „Какве проповеди би требало наше свештенство да проповеда, да му проповеди од потребног утецаја буду“.

ЛИСТАК.

Вести.

Његова Светост у Будимпешти. 10. о. м. стигла је Његова Светост у Будимпешту, од куда се још у истини здрављу повратио у свој резиденцију.

Овај пут Његове Светости мађарске новине, а по њима и „Застава“ и препорац њен „Народни Гласник“ свакојако коментаришу, и то наравно погрешно, држећи се пословице „не говори баба како је сила, нег како је по њу боље“.

Недостојна трговина. Од несретна предлога др. Мите Мушицкова — Јаковљева — и његова усвајања, изродила се недостојна политична трговина наших радикала с мађарским шовинистима.

Да види наш поштени и непокварени свет, *какви* су наши радикали и какву дволичну улогу играју, представљајући се у „Застави“ као највећи Срби, а пред Мађарима као највећи хазафијанци, навешћемо овде рад конференције независне странке — Кошутове, на којој је претресано питање о закључцима тушинданског сабора и о патријарховом питању.

О истој мађарске новине доносе овај извештај:

„Независна и 48 ашка странка држала је 11. (24.) о. м. по подне у 5 сах. седницу под председништвом Фр. Кошутз, а по том грофа Теод. Батјанија. У седници тој су од осталих били присутни и Ант. Гинтнер, министар правосуђа, Јосиф Стерсље, Бела Мезеши и Ладислав Мелко, државни тајници. Перо је водио Берталан Нежеш.

Ствар патријарха Бранковића.

Ерне Ковач упозорује конференцију, да су одлуке у Карловцима недавно одржаног сабора поднете влади на одобреље. У супрот томе што су те контресне одлуке донесене у смислу уредаба законом гарантоване срп. црквв. автономије, нпак такви гласови круже, као да мађарска влада намерава тим одлукама ускратити потврду. Оповиле конференцију, да су те саб. одлуке строго(!) у оквиру автономије донесене, те ни укох погледу не стоје у опреци са мађ. државним интересима. Једна главна тачка у програму народне владе јесте поштовање автономије. Зато жели, да се по сабору донесене одлуке по влади одобре. Ово је у толико потребније, што је како је познато већину сабора чинила мађарска пријатељица радикална, која је и на народном збору, одржаном недавно у Н Саду у питању поравнања с Аустријом држала уз независну странку, те је одавна прекинула с политиком, која се код срп. либерала још и данас одржава, да се народносна политика може само под окриљем Аустрије одржати.*

Шова Вишонтај као бивши новсадски посланик тврди, да су српска радикална свагда уз независну странку ратовали. Јако се варају они, који држе да су наш леђа Политових сви Срби. Српски су се либерали пред срп. народом свесним стрицали, које потврђује та околност да су на сабору били радикали у већини и да су срп нар. црквн. фондови и закладе дошле под радикалску управу. Они су своју политику осивали увек на становишту мађарске народности (т. ј. добре хазафије). Странка ова не сме олако увести ту са народносног гледишта скупоцену драгоцено т. Зато моли Фр. Кошута, који је и досада својом иудрошћу и великом политичком обазривошћу знао у народу српском потпомагати патриотску (haza fias) слогу, да и у будуће својом познатом енергијом сачува досад постигнуте успехе, те нека свој утицај у томе правцу уложи и сада када поједина преморна питања срп. нар. црквн. сабора у претрес дођу.

Гроф Теодор Бађањ наглашава, да је председник независне странке, Фр. Кошут, отпочео ту патриотску политику, којој је сврха, подупирати споразум са југословенима, и овој се политици Франье Кошута могу већ сада многи благодетни успеси приписати. Даље упућује на то, да је, када су у штампи бившег мађарског министра правосуђа оклеветали, тај министар правосуђа, док још те клевете нису биле ни најмање доказане, поднео оставку да би пред надлежним судским форумом своју оправданост могао доказати. Напротив, црквена поглавица наших Срба, упркос томе, што се у мађарској штампи најтежим клеветама тереги, и што је у тој ствари надлежни форум, срп. нар. црквн. сабор цео низ алоупотреба пронашао (!!), није путем штампе у своје оправдање ниједан корак учинио. Ово је стање неиздржљиво. Наглашава даље, да у опозиционом сриству постоје три странке, срп. радикална странка, која око себе окупља огромну већину опозиционих Срба и руку под руку са независном странком иде за независношћу наше домовине, тим самостална странка, која такође не потпомаже патријарха само умереније поступа, трећа је странка патријархових личних пријатеља за једно са послаником Михаилом Политом, међ које се крију још и интимуси пропалих система. Ова странка у народу нема никакве околице. Држи, да је опасно за независњачку политику, када би се патријархова ствар против становишта велике већине ср. народа и у супрот истини решала. Бранковић патријарх би најбоље радио да се махали.

Фр. Кошут упућује на то, да је он као председник независне странке отпочео политику споразума међу независном странком и патриотских југословена тако, да се праведни захтеви држављана немађара у јединственој мађарској народној држави у потпуној мери испуне. *Изнесено је питање врло тугаљиво и од велике је важности, те ће влада с потребном опрезношћу и свестрано то питање претрести* (у листу је то место курзивом штампано). Као што му је познато закључи срп. нар. црквн. сабора послани су од министра председника културе министру и не стоји то, да је влада у тој ствари никакво решење донела.

Ето, *како* је министар Кошут одговорно на наваљивања „пријатеља радикалских“ о патријарховом питању и о закључима саборским.

А ево, како је одговорно председник Векерле у ходницима заступничке куће посланицима у тој ствари: „Ми ћемо ту ствар решити с гледишта праведности и правде. Мора се наћи начин за решење тог питања, а да се не повреди јерархијска организација српске цркве. Морам напре да саслушам обе странке. Дотле ваља имати стрпљења.“

Са оваким одговорима мора бити задовољан сваки Србин, јер се патријархова ствар друкчије и не да праведно решити. Да је по жељи „пријатеља радикалских“, она би се могла решити на пречац. Ну, може ли и сме ли у данашње време уставно мађарско министарство насилнички и незаконито решити је на љубав политичких штребера, који се данас надају

* Види чланак „Заставни“ о мађарској војсци. Уред.

за пријатеље мађарске, а до јуче су шуровали с Бечом и против њих *онако* писали „о мађарској војсци и о политичном народу", као што се види из напред наведеног писања „Заставе" за време најбеље борбе између Беча и Мађара. А као што рекосмо, још ћемо више навести сличних ствари, из који ће паметни Мађари моћи увидети политички карактер наших радикала и какав су они врбов клин.

На горња питања ми немамо да не може, и мило нам је што је то признао и министар Кошут и председник Векерле.

Ми друго ништа и не тражимо и не захтевамо, него да се патријархово питање реши с потребном обазривошћу и опрезношћу, односно да се претходно саслушају обе странке.

Противни смо и ми, а и сви поштени Срби, да се то питање реши по партијским интересима, те нам је с тога мило, што је и полузваничан лист ут. владе „Мађар Немзет" у своме броју од 10. (23.) о. л. у инспирираном коминику рекао:

„У ствари патријарха Бранковића од неколико дана разне новинарске вести круже, о којима смо с надлежне стране добили ову информацију:

„Питање о напуштању патријарха није таково, за које би довољно било једно просто решење. Који то схваћање проповедају, на кривом су путу, или не говоре истину. По каноновском праву српске православне цркве, патријарх се апсолутно не може скинути. Ни у том случају, ако би се оптужбе, које су против њега поднесене и које у најгорем случају могу само неуредно руковање констатовати, ни онда се уклањање српског патријарха не може догодити само услед воље већине народно-црквеног сабора. Ово задире не само у автономно право српске православне цркве, него тангира и права крунина".

„Она вест, да се добра воља владе скрхала о патријархов отпор, не одговара истини, јер влада никакве кораке у том погледу није учинила. На сваки начин заостравају ствар такови новинарски извештаји, на којима се види, да из страначко-политичких интереса и по овима настоје, да утичу на јавно мишљење у овом питању".

И кад **овако** стоји ствар и патријархова и туциданског сабора закључак; онда наши радикали нека се теше с писањем „Мађарорсага", који рече, како патријарх преживљује последње дане свога патријарховања, и како је предложио да му се додели коадјутор.

Чекните мало господо радикалска, прво се мора решити законитим путем питање о оптужби Вашој, па тек по том може бити говора о „прочем".

Уредник: **Димитрије Руварац**, протојереј.

Читуља.

У Сент-Андреји је умро протојереј **Корнел Чупић**, парох сент-андрејски, члан епархијске скупштине будимске и градски заступник у 64. години свога живота, послуживши 38 година верно цркви и народу.

Вечан спомен брату Корнелу!

Одговори уредништва.

J. H. у M. Кад сте тако љубопитни о дугметарима радикалским, о којима је било више пута напомене у овом листу, ево Вам одговора.

У 25. бр. о. л. за 1899. у извештају саб. одбора, рекло се и ово:

„Најпосле предали су и неки саборски посланици, наиме: др. Красојевић, др. Миша Михаљовић, оба др. Милединовића и др. Радивојевић-Вачић, неки вајни поднесак, којим упозорују саборски одбор на све оне тужбене тачке, што се наводе у Павловићевој, Еремићевој и Јотиној пријави, као и неке, што су саопштене у неким листовима. Овај поднесак, пријаве или како да га назовемо, др. Красојевића и красних му другова, истина да је потписан, *али му није означено ни место ни датум, сами пак тужбени наводи нису потписани.* Нарочито је упало у очи, да је ова денунцијација била у такој куверти, која је *запечаћена дугметом* од прилике онаковим, као што их имају лакаји на својим ливрејама, и *да је предана на пошти у Београду. Зашто?* О томе се различито нагађа, но о томе други пут."

Сад знате историју дугметара — јунака радикалских.

Овако се кукавички показаху радикалске величине с тога, што се бојаше суда.

Позив на претплату.

Српско-православно Бококоторско владичанство. Написао *Димитрије Миоковић.* — Наградила: *Српска Краљевска Академија*

Науке. — Садржај: 1. Епископија. 2. Митрополија. 3. Викарство. 4. И опет под зетску митрополију. 5. И опет Викарство. 6. Садашње владичанство. — Цијена књизи 1 круна.

Скупљачима десета књига. — Имена г. г. претплатника штампаће се на крају књиге. Моле се, да часна своја имена изгоде читко написати. Ко новац у напријед не пошље, књига ће му се послати уз поузеће. — Претплату прима „Српска Дубровачка Штампарија“, Dubrovnik и писац: (Risan-Boka Kotorska). — Рок претплате овогодишњи Видов дан.

Књижевни огласи.

„ВЕЛИКИ ТИПИК“

може се добити само код издавача Српске Манастирске Штамарије по 4 круне од брошираног примерка. Укоричен 5.— К.

Српска Манастирска Штампарија.

ЗВАНИЧНИ ОГЛАСИ.

СТЕЧАЈ 2—2

на место *надзорника* у архид. прав. срп. свешт. Конвикту у Карловцима, с којим је местом скопчано уживање слободног стана од 3 собе и предсобља, а за време школско још и огрев, осветљење, послуга и храна каква и питомци имају, како за надзорника, тако и за чланове његове породице. Дужности надзорника су старање за свестрани развитак и напредак питомаца, гимназистâ разних разреда и управљање Конвиктом у смислу прописâ Правила и одлукâ Патроната Конвикта.

Лица способна за овакав посао, нека своје пријаве поднесу потписаном Патронату до 1. (14.) Маја о. г.

Из седнице арх. прав. срп. свешт. Конвикта у Карловцима, држане 5. (18.) априла 1907.

Патронат.

К. 140. ех 1907. 3—3. 25

СТЕЧАЈ.

На основу §. 12. закона од 1. ожујка 1905. о новом уређењу берива земаљ. уредника и службеника у краљевинама Хрватској и Славонији расписује се стечај на једно самостално место правосл. срп. духовника у кр. земаљ. казниони у Митровици као чиновника у IX. чиновном разреду с годишњом платом од 2400 К, — т. ј. две хиљаде четири стотине круна и са станом у натури односно са станарином од 480 К, т. ј. четири стотине осамдесет круна, те с правом промакнућа у виши плаћевни степен до 2600 К, — т. ј. две хиљаде шест стотина круна и с правом на мировину према постојећим прописима и то претходно привремено на годину дана тако, да ће дефинитивно намештење слиједити након измака те године, ако привремено намештени духовник буде своме позиву у сваком погледу у пуној мери одговарао.

Компетенти имају своје молбе с прилозима путем окр. протопрезвитерског завања до 15. маја по ст. к. овој конзисторији поднети.

Архид. Конзисторија, у Карловцима 24. марта (6. априла) 1907. године.

Предсједништво.

Ad К. 32./вар. ех 1907. 2—3, 28.

СТЕЧАЈ.

Овим се расписује стечај ради сталнога попуњења парохијског места VI. разреда у Пелмоноштору. Молитељи имају своје валано инструјисане молбенице путем претпостављених им власти конзисторији овој до 18. (31.) маја 1907. године поднети.

Из седнице епарх. конзисторије, држане у Будимпешти 27. марта (9. априла) 1907.

Предсједништво.

Број Е. К. 159. ех 1907. 1—2, 29

ЕДИКАТ.

Овим се обавјештава *Тодор Новковић* из *Тржића* сада непознатог боравишта, да је његова жена *Мила* покренула против њега бракоразводну парницу код ове Епархијске Конзисторије, па се позива, да се у року од 90 дана, рачунајући од дана првог увртења овог едикта у „Српском Сиону“ пријави овој власти или лично или вјеродостојно писмено или преко свога на законит начин опуномоћеног заступника, јер ће се иначе речена парница и без њега и на његову штету окончати.

Из напредне сједнице Епарх. Конзисторије горњо карловачке, држане у манастиру Гомирју, 27. марта 1907.

Предсједништво.

Ад број К. 416 ех 1907. 3—3 26

ЕДИКТ.

На бракоразводну молбу Светозара Јовановића из Руме, против супруге му Емилије рођ. Бочњак, сада непознатог боравишта, овим се расписује едикт с тим, да поменута супруга Емилија у року од 90 дана рачунајући од дана првог уврштења овог едикта, овој конзисторији лично представне или место свога пребивања пријави, јер ће се иначе ова бракоразводна парница и без ње продужити и довршити.

Архид. Конзисторија, у Карловцима 28. марта (10. априла) 1907. године.

Председништво.

Ад број К. 427. ех 1907. 3—3 27

ЕДИКТ.

На бракоразводну молбу Ане Коритник из Брестача против супруга јој Јосифа Коритника сада непознатог боравишта, овим се расписује едикт с тим, да поменути супруг Јосиф у року од 90 дана, рачунајући од дана првог уврштења овог едикта, овој конзисторији лично представне или место свога пребивања пријави, јер ће се иначе ова бракоразводна парница и без њега продужити и довршити.

Архид. Конзисторија, у Карловцима 30. марта (12. априла) 1907. године.

Председништво

ДРУГИ ОГЛАСИ

ЗВОНОЛИВНИЦА И ФАБРИКА ГВОЗДЕНИХ КОЗА ЗА ЗВОНА

АНТОНА НОВОТНИЈА

У ТЕМИШВАРУ, ФАБРИЦИ

препоручује се — **са гаранцијом на више година** — за израду нових звона и за преливање пукнутих звона у овакој величини, као и за целокупно хармонично уређење звоњења, провиђено са крупном од кованог гвожђа, тако уређеном, да се звона по боји и лако могу кретати, ако би се на једном месту излупало, чиме се звона сачувају да не пукну.

Особито препоручујем

од мене изнађена и много пута одликована

са отвореним одушцима провиђена звона,

која су у горњем делу — као виолина — са отвором у виду фигуре 2 провиђени као имају дуготрајнији, снажнији и дубљи звук, него звона по старој системи прављена, тако да се овако једно патентирано звоно од 327 килограма изједначује са звуком других по старој системи ливених звона од 461 килограма.

Даље препоручујем козе за звона од кованог гвожђа, у торњу слободно стојеће; звона или шоље за сатове од метала; прављење старих звона са крунама од кованог гвожђа. —

15—52 4 Илустровани цјеновници и прорачуни трошка бесплатно и франко.

На миленарској земаљској изложби у Будимпешти 1896. награђена са великом миленарском медаљом.

„Српски Сион" излази сваке недеље на једном целом табаку. Цена му је: За Аустро-Угарску, Босну и Херцеговину на годину 8 круна, на по године 4 круне, а на четврт године 2 круне. За остале земље, на годину 10 круна. Појединн бројеви 20 филира.

Претплата, огласи, стечајеви и рекламације у року од 15 дана шаљу се Администрацији а остала рукописи уреднишшву „Српског Сиона" у Карловце. За огласе, објаве и стечајеве плаћа се 10 филира од једног реда ситних слова. — Неплаћена писма се не примају. — Рукописи се не враћају.

Све спорове овога листа у ствари претплате или других потраживања решава котарски односно општински суд у Карловцима.

Издање и штампа: Српске Манастирске Штампарије у Ср. Карловцима. 218. 1907.

СРПСКИ СИОН

Год. XVII. Број 16.

ЗВАНИЧАН ЛИСТ ПРАВОСЛАВНОГ СРПСКОГ АРХИЈЕРЕЈСКОГ СИНОДА МИТРОПОЛИЈЕ КАРЛОВАЧКЕ ЗА ДУХОВНЕ, ЦРКВЕНЕ И ЈЕРАРХИЈСКЕ СТВАРИ.

У Ср. Карловцима у недељу 22. априла 1907.

ЗВАНИЧНО.

Рукоположени.

Његово Високопресвештенство, Господин епископ пакрачки, *Мирон Николић*, благоизволио је рукоположити свршеног богослова *Ђорђа Поповића* из Рајске код Копривнице 17. (30.) марта о. г. за ђакона а 18. (31.) марта о. г. за презвитера. Исти је од епарх. конзисторије пакрачке именован за администратора парохије у *Великој Мучни*.

НЕЗВАНИЧНО.

Богословско училиште у Новом Саду 1800. године.

Д. Р.

Знали смо, да је за време епископовања Павла Ненадовића (1742.—1749.) у Плашком 1745. постојала „школа при његову двору“, коју су морали свршити они, који су желели да постану свештеницима.

Шта је у истој школи предавано, и колико је она трајала; за данас не знамо.

Ну, кад се зна, да је за његово време морао сваки свештеник да има Нови Завет, ког је морао годишње да прочита бар 9 пута; катихизис — Исповедање вере —, ког је морао месечно да прочита бар једанпут, и остале нужне књиге за отправљање свештеничко парохијске службе („*О Арсенију IV. Јовановићу Шакабенти*“, од Милутина Јакшића 209—211.); нема сумње, да су се ти предмети уз практичну обуку у свештено-служењу морали учити и у његововој школи.

Знали смо, да је у Новом Саду епископ Висарион Павловић (1731.—1756.), 1739. завео у својој резиденцији: „Духовну колегију“ (Collegium Visariono Paulovicsanum Petrovaradiense), у којој су били учитељи и управитељи: Рус Емануило Козачински, а за тим Дионисије Новаковић, потоњи епископ будимски и ердељски, Рус Василије Крижановски, који су и написали неке књиге за исту колегију, од којих су неке штампане односно објављене, а неке још нису.

Знамосмо, да је за време епископа Мојсија Путника (1757.—1774.) у Н. Саду постојала школа за будуће свештенике, у којој је Јован Рајић, као световњак, био учитељ, и знамо, колико је у њој било

течајева и шта се у њој учило. („Архимандрит Јован Рајић“ од Д. Руварца 34.)

А можда је у XVIII. веку још код ког епископа у карловачкој митрополији постојала каква приватна школа за будуће свештенике, осим карловачких школа, што се за данас не зна.

То пак велимо с тога, што сво тек сада дознадосмо — што се до сад није знало —, да је богословска школа — течај — постојао у Н. Саду 1800. у резиденцији епископа Јована Јовановића, (1786 —1805.), који је трајао два месеца.

Учитељ у заводу био је Јован Петровић, парох суботички и протопопијата сегединског намесник.

А то дознадосмо из књижице, о којој нема спомена у „Библиографији“ Стојана Новаковића и у допунама, што је штампана у Будиму под насловом: „ГЛАВНЫЙ НСПИТЪ пéрвагw течéнїа клирíкwвъ, Сúсть кънúгъ прeсвúтерwвъ, Дíаконwвъ, й прóчихъ чúнъ сщúнничества полъчúти желáющихъ лúцъ, во оучúлищи, éже въ Н: Сáдѣ, къ присвúтвїи бгw прewсщéнства Господúна Іwáнна Іwáнновича Прак. Сúкопа Бáчкагw, Сегедин: й Сгарскагw, й прóч: Сегw Сúсонóснагw Оучúлища сóвственнымъ йждивéнїмъ Заводúтелм й вúрховнѣйшагw надзирáтеля: Тáкw й прóчихъ Гдúй, éкw Сщ-ннагw чúна, тáкw Магíстратскúхъ, и прóчихъ тоáже Сословéд: Кралѣ: Кáроши Грáжданшихъ; прéдрічúнагw Оучúлища оучúтелмъ Іwáнномъ Петрóвичъ, парóхомъ Марíа Өерезíопóлскимъ, й Прото-Присвúтерáта Сегедин: Намѣстникомъ, въ Н. Сáдѣ Мца Декéмврїа дні 15. 1800. Гóда содѣлáнъ — Въ Бѣдинѣ Грáдѣ, Пúсмены кралéвскагw всевúлища пéштанскагw. 1801. 4° 4 листа.

У истој се књижици-брошурици наводи, шта се све учило — предавало — у истој школи „перваго течења“ (да ли је било више течајева, за сада не зна се), а наиме: јестествена и откровена Богословија; Историја црквена и дужности свештеничке.

Први је течај трајао два месеца, а из појединих се предмета учило ово:

1.) Из јестественог Богопознанија, таже откровеног, јеже јест свјашченое писание: что јест свјашченое писание? Јест ли нуждное в церкви? В главизнах спасенија јест ли јасное и совершеное? Чтение писанија свободно ли јест и мирским лицам прочитавати? Каково соборов заключение и преимушество? Что сут преданија церковнаја и Отец свјатих писанија? „На конец о основании Богословских“.

2.) Из историје црквене: Каја јеја материја, и тоја закључение?, таже о Христје и вини пришествија јего на земљу. О заведении имене Христијанскаго. О њаснении разних чинов в церкви первенствујушчеј заведених и тјех должностеј, от диакона до самаго патриаршеског достоинства.

3.) Од пастирских дужности: что свјашченство, от кого и на кој конец установлено, и которија сут главнија должности пастирја и душ попечителја?

Шта се учило у том течају, рекао је на црквено словенском језику слушалац исте школе Григорије Мојић, парох Ст. Кањишки, а на латинском језику Симеон Станимировић, парох шовски.

А по свршеном испиту, захвалалио се на црквено словенском језику основатељу учалишта епископу Јовану Јовановићу, присутној господи на испиту, и своме учитељу Ниџифор Петровић, јерej ст. бечејски.

Први су течај свршили ови:

Превосходни:

Свештеници: Григорије Мојић, Ниџифор Петровић.

Дијакони: Јован Илић, Георгије Поповић

Мирски: Сима Станимировић, Андрија Комадиновић.

Првог разреда: (прве класе)

Свештеници: Мојсије Бугарчић, Јован Ференчевић, Теофан Малетић, Марко Влаховић.

Дијакони: Исидор Дебељачки. Васа Докић, Никола Перишић, Гавра Костић, Васа Поповић.

Мирски: Петар Григоровић, Петар Рубин, Јован Вучелић, Петар Пешић, Сима Димитријевић, Георгије Радосављев, Георгије Радивојевић, Аврам Јанић, Теодор Јовановић, Јаков Гагић, Јован Трифуновић, Теодор Јовановић.

Другог разреда: (друге класе)

Свештеници: Сава Крстић, Јован Веселиновић, Григорије Бајшевић, Аркадије Михајловић, Петар Стефановић, Сима Маркешевић.

Дијакони: Јеремија Поповић, Тимотије Савић, Марко Врачарић, Теодор Георгијевић.

Мирски: Божа Ребрача. Марко Бастаћ, Георгије Јојкић, Давид Стефановић, Мојсеј Веселиновић, Данил Георгијевић, Аврам Ференчевић, Арон Берић, Трива Јоцић, Сима Песирац, Урош Малетић.

Из овог се списка види, да је у првом течају било свега 12 свештеника, 11 ђакона и 25 мирски.

Патријарх Јосиф Рајачић и црногорска митрополија.

Д. Р.

У Црној су гори све до смрти митрополита Петра II. Петровића Његоша († 19. Окт, 1851.) бивали митрополити подједно и владари, и то од Данила (1697.) из породице Петровића Његоша.

По смрти митрополита Петра II. Његоша, његов последник Данило, не хтеде се калуђерати, него се прогласи за кнеза, и тако одели црквену власт од световне, које дотле беху спојене у митрополиту.

Престо цетиньског митрополита заузе Никанор Ивановић из Далмације, који је тек 1858. завладичен у Петрограду.

За то се време водише преговори, где да се завладичи Никанор, те како се намеравало, да се он завладичи у Карловцима, вођени су преговори у том погледу између Беча и Карловаца и то преко заповедника српске војводине Коронинија.

Из тог преговарања, навешћемо ове занимљиве податке.

27. Фебр. (15.) 1853. писао је фмл. Коронини генерал мајору и бригадиру земунском Јосифу пл. Шокчевићу, следеће писмо:

„Was den Anwurf oder die Anfrage, ob die eventuelle Weihe des künftigen Bischof von Montenegro nicht in Carlowitz vor sich gehen könnte, betrifft, ist wohl keinem Zweifel unterworfen, dass vom Seite unserer Regierung weder einem Anstande noch einem Missfallen dieser Fürgang begegnen würde. Das Auftreten Oesterreichs in der Montenegrinischen Angelegenheiten und in der Beschützung der jenseitigen Rajas ist doch deutlich genug und in die Augen springend, um auf das Wohlwollen unseres herrlichen Kaisers für die serbische Nation auch in dieser Beziehung rechnen zu können. Wie gesagt, Oesterreich kann gegen das Ansinnen der Weihe des Bischofs in Carlowitz nicht das geringste haben; andertheils würde es mich freuen, wenn der Patriarch diese Befriedigung geniessen könnte sein Ansehen dahin ausgebreitet zu sehen, so wie ich auch für seine Person nicht zweifle, dass er für das Kaiserhaus warme Anhänglichkeit fühlt, und fördersam zu wirken bereit wäre. Er kann daher entweder ämtlich oder vertraulich die Angelegenheit in Anregung bringen. Am besten ist es aber, wenn er sich vorläufig an die Petersburger Synode wendet, und dort die ersten Schritte einleitet, das Übrige giebt sich dann leicht.

Wenn Sie nach Carlowitz kommen, bitte ich in diesem Sinne mit dem Patriarchen zu sprechen. Ich kann um so weniger die Initiative mit ihm ergreifen, als ich wahrheit keine Ursache habe, seit der letzten Synode in Carlowitz mit seinen Starrsinn zufrieden zu seyn, allein ich denke mir „wer mich nicht mag, verdient mich nicht".

Wäre er mit mehr Vertrauen entgegenkommen, oder dem Entgegenkommen entsprochen, wäre es viel besser.

Übrigens geh' ich meinem Gang fort, und kann ich etwas Gutes bewirken, so thu' ich es gerne.

— — — — — — — — — — —

Leben Sie recht wohl, und seyn Sie der ausgezeichneten Hochachtung und wahren Anhänglichkeit überzeugt

Ihres ergebenen Freundes

Coronini mp.

F. M. L.

На ово је писмо писао генерал Шокчевић патријарху Рајачићу, ово писмо:

Euer Excellenz!

Gleich nach meiner Rükkehr aus Carlowitz habe ich in der besprochenen Art die Frage wegen der Weihe des neuen Bischofs von Montenegro zu Carlowitz, Seiner Excellenz dem Herrn Landes Gouverneur F. M. L. Graf Coronini zur hohen Kenntniss gebracht und Hochdenselben um die beschleunigte Antwort gebeten, damit Euer Excellenz Ihre weiteren Schritte noch bei Zeiten machen können.

Heute erhielt ich soeben die Antwort und würde mich gleich selbst persönlich nach Carlowitz begeben haben um Euer Excellenz den Resultat mitzutheilen, wenn die dermaligen Verhälltnisse meine Entfernung von hier nicht absolut unmöglich machen würden.

Um jedoch keine Zeit zu verlieren, glaube ich am besten zu handeln, wenn ich zur Beseitigung jedes etwaigen Zweifels, Euer Excellenz den Originalbrief selbst mit der Bitte übersende mir solchen nach genommener Einsicht gütigst rücksenden zu wollen, da ich ihn Betreff des ersten Passus dringend benötige.

Ich fasste nur mit schwerer Mühe den Entschluss Euer Excellenz den Originalbrief — wegen den darin vorkommenden unangenehmen Stelle — zu übermitteln, entschloss mich aber dennoch zur Übersendung im engsten Vertrauen, um wie gesagt alle Zweifel die Euer Excellenz etwa über die Ansicht des a. h. Regierung in der gedachten Angelegenheit haben könnten zu beheben; gleichzeitig aber nun durch diese meine vertrauliche Offenheit E. E. einen sittlichen Beweis meiner besonderen Anhänglichkeit zu geben, da ich überzeugt bin, dass Hochdieselben ebenso wie unser hochverehrte Gouverneur nur das Beste der A. h. Regierung und des gesammten Vaterlandes wünschen und somit das kleine Missverständniss wohl sehr leicht behoben werden könnte.

Indem ich mich ungemein freun würde, wenn es E. E. gelingen möchte die Vornahme der Weihe des neuen Bischofs von Montenegro durch Hochdieselben zu Carlowitz zu erwirken, — hiedurch den so schönen Wirkungskreis E. E. noch mehr zu erweitern und uns in nähere Verbindung mit unseren Nachbarn und Glaubensverwandten zu bringen, glaube ich dass E. E. nunmehr gar nicht saümen sollten, Hochdero weitere Verwendung an die Petersburger Synode ohne Verzug eintretten zu lassen, wozu ich vom Grund meines Herzens den allerbesten Erfolg wünsche.

Genehmigen E. E. zum Schlusse den Ausdruck meiner besondern ausgezeichneten Hochachtung womit ich die Ehre habe zu verharren

Euer Excellenz
ganz ergebenster Diener
Šokcsevits m. p.

Semlin am 3. März 1853.

На ово је одговорио патријарх Рајачић генералу Шокчевићу ово:

An Seine des k. k. G. M. und Brigadir Josef v. Šokcsevits, Hoch und Wohlgeboren
in Semlin.

Carlowitz am 5. März 1853.

Ich beeile mich, Ihr mir sehr werthes Schreiben vom 3. d. zu beantworten.

Es unterliegt keinem Zweifel, dass es mir lieb wäre, wenn der künftige Bischof von Montenegro hier in Carlowitz eingeweihet werden könnte; noch erfreulicher wäre es für mich, wenn ich hiedurh irgend einen Dienst für das Interesse Sr. k. k. Majestät erweisen, und neuerdings bethätigen könnte, dass meine Hingebung für den a. h. Thron unseres erhabenen und ritterlichen Kaisers und Herrn selbst dann unbedingst ist, wenn es auch irgend einem höher gestellten Dienstorgane gefallen würde, meinen Handlungen andere Motive als die heiligste und strengste Pflichterfüllung unterzustellen, und in dieser Richtung am a. h. Hoflager zu arbeiten. (Овде је мислио патријарх Рајачић на Коронина, с којим се није слагао). Meine kanonischen Rechte auf das Bisthum von Montenegro, und alle slavischen Bisthümer in der Türkei sind gesetzlich begründet, da die serbischen Patriarchen zu Ipek ihre ganze Gewalt nach Österreich herübergebracht haben. Ich muss aber leider bekennen, dass eben die hohe österreichische Regierung auf die Beschränkung dieser Gewalt hingewirkt hat.

Mit Rücksicht auf diesen Umstand, könnte meine directe Verwendung bei der h. Synode in St. Petersburg auf unübersteigliche Schwierigkeiten stossen, und ich wünsche nicht, dass das canonische Recht des serbischen Patriarchen auf Montenegro in Frage gestellt werde. Meines Erachtens wäre es am zweckdienstlichen, wenn man gegenwärtig auf die Regierung in Montenegro im diplomatischen Wege, allenfalls durch den Herrn General Major Baron Mamulla — einen hochverdienten Serben — wirken würde. Die montenegrinische Regierung ist von den loyalen und thätigen Gesinnungen Österreichs in der jüngsten Zeit vollkomen überzeugt. Ich glaube, dass sie nicht säumen wird, ihre Annäherung an die, hochschützende Grossmacht Österreich um so willfähriger zu bethätigen, als auch alle Vorfahren des verstorbenen Bischofs von Montenegro theils in Ipek in der Türkei, theils in Österreich die bischöfliche Weihe erhalten haben. Sollte sich die Regierung von Montenegro in dieser Richtung willfährig zeugen, so werde ich, unterstützt von der hohen österreichischen Regierung nicht säumen, alle jene Wege einzuschlagen, welche meinem canonischen Einfluss auf das montenegrinische Bisthum so wie den Einfluss der h. österreichischen Regierung auf das Fürstenthum Montenegro anbahnen könnten.

Ich stelle Euer Hoch und Wohlgeboren das Communicat ./ zurück, ich kann nur bedauern, dass der Herr F. M. L. Gouverneur meine pflichtgemässe Thätigkeit, von welcher meine Ehre vor den Gläubigen meiner Kirche bedingt ist, als eine persönliche Sache ansieht.

Solche Ansichten sind es die nur zur Untergrabnng des Vertrauens, welches in dieser kritischen Zeit die Grundlage zum einvernemlichen Wirken des kirchlichen und weltlichen Gewalten unbedingt erforderlich ist, beitragen können. Jedem das Seinige gesetzliche.

Ich muss höchst bedauern, dass den Gläubigen meiner Kirche die Faschingsfreuden verbothen sind, da die gr. orientalische orthodoxe Kirche in Ungarn, der serbischen Wojvodschaft und Slavonien, nicht nach dem Toleranzpatente, sondern nach dem Diätalartikeln 26. und 27. vom Jahre 1790/1. zu behandeln ist, und sich in jeder Hinsicht vollkommener Freiheit wie die römisch-katholische Kirche erfreuet.

Derlei der Religionsgleichstellung in den bezeichneten Kronländern beschränkende Verbothe, erregen Unzufriedenheit, und stehen in keinem Ebenmasse mit den jüngsten Aufopferungen der serbischen und romanischen Nation in den Jahren 1848. und 1849.

Ich bitte — — — — — — —

Утришите нос млади господине!

Посвећено г. др. Алекси Ивићу.

Д. Р.

У последње је време изишао на глас са својим историчним расправицама млади др. филозофије Алекса Ивић — Буђановчанин. Одмах је у првој расправици показао своју несмерност и несолидност; ну, добивши по прстима, спустио је мало жице и ноту.

Дотле је исти господин још као бечки ђак познат био нашем свету са својим дрским и несмерним дописима у „Застави“, а особито са својим нападајима на др. Јована Шевића посланика. А познат је био и с тога, што га је „Зора“ 1905. изјурила из своје средине.

Некад су Буђановци били чувени — бар у Срему — са својим клопавим свињама, који су се по вашарима најрадије куповали.

Да ли ће одсад, ако г. Ивић узбуде вредан као ово последње време, а уз то и солидан књижевник, бити Буђановци чувени и с њиме; показаће време.

Ну, да то узбуде, мора се пре свега и свега учити смерности, а уз то мислити својом главом, кад већ има и политичног сврабa, а не да се угледа на „вождa“, који није подесан за пример, јер ће се брзо отрцати и изгубити углед код мислећих и поштених Србаља.

Не хтедосмо да верујемо у гласове, што су се ширили, да су наши радикали за учињене услуге — односно издају српске прошлости и поноса — захтевали од

угарске коалиције, да јој између осталог „испослује“ код меродавних фактора и то, да се Чика Стева Поповић уклони из Текелијанума, те да се на његово место постави млади доктор филозофије Ивић; ал кад смо прочитали — без обзира на његове историчне чланчиће у „Застави“, у којима мање више напада Беч — његов чланчић у 75. бр. Могуће блата под насловом: „Повереница патријарху Бранковићу“: ми смо дошли до уверења, да ће бити поменути глас истинит.

А што смо дошли до тога уверења, дало нам је повода писање г. Ивићево у истом чланчићу, који не само да кипти од неистина, и то не малих неистина, него и врло велике дозе дрскости, да баш не кажемо право име, каквим би требали да крстимо *онакво* његово писање.

Већ сам увод г. Ивићев: „Јуче је обављен један сраман чин“, одаје г. Ивића као дрског младића и слабог карактера јуношу, који не зна, шта је то стид, и ако се у Бечу бар томе могао научити од својих професора.

Г. Ивићу је дакле сраман чин што се нашло у Сриему до 80 угледних и независних Србаља — да се хтело правити реклама, могло је доћи и стотинама —, који предадоше табаке Његовој Светости подписане од до близу 5000 угледних и независних Србаља, у којима осуђише непромишљен, незаконит и недостојан закључак саборски, којим позиваше Његову Светост, да сиђе са патријарашког престола.

А исти му је чин у толико срамнији, што су се исти усудили доћи у по дана у Карловце и предати му поменуте табаке.

Знајући, како његов данашњи „учитељ“ за своје излете у народ, обично употребљује ноћ; наравно да му чудно изгледа, да има људи, који се не стиде и не боје на дану исповедати и бранити своја начела.

Знајући даље млади доктор, како у странци, којој он припада нема људи слободне воље, него само робова, који се безусловно морају покоравати вољи — тиранији — „вождовој“, који често из пасије и обести чини пробу са својим верним, да их види каква су; није чудо, што не може да престави себи, да може бити и слободних људи, који мисле и раде својом главом.

Увртити у рођаке и арендаторе и људе који су се годинама частили по манастирима и двору патријарховом једног Лазара и др. Геду Дунђерског, Ису Дебељачког, др. Милоша Ђорђевића, др. Стеву Кронића, др. Пају Мартиновића, Ђуру Вукићевића, др. Ђоку Радовановића, др. Младена Јојкића, др. Лазу Костића, др. Давида Коњевића, др. Косту Бугарског, Петра Сарајлића, др Стеву Адамовића и многе друге угледне и независне људе, што учествоваша при предаји; то је г. млади докторе од Вас крајња дрскост, и том својом тврдњом доказасте, да је на Вас школа слабо утицала и да Вам је врло мало опленемила карактер.

Ви г. млади докторе уз своју несмерност и дрскост, као да патите и од науч нег Grössen-wahn-a. Или зар то није Grös sen wahn, кад држасте, да сте дорасли и позвани да оцењујете рад и дела Његове Светости, назвавши га „најгорим од свију досадашњих српских патријараха и митрополита“.

А уз сва та Ваша лепа својства, показасте г. млади докторе да Ви умете и деденунцирати а уз то и лагати.

Или зар није то денунција и даж тврдња Ваша, да је Његова Светост договорно са уг. либералном владом у безцење продао беочинску кају и одузео од срп. нар. фондова Текелин фонд?

Његова Светост нема нужде ни по требе да га ико пере од бесомучних на падаја радикалских заслепљеника, а његови поштоваоци и пријатељи не боју се не ће доћи по Вашем мњењу „за кратко време“ да зацвиле.

Зацвиљеће Ваш „учитељ“ и његова роиска гарда, у коју и Ви спадате, што Вам се поред свих Ваших ровења и раја и „пријатеља“ не ће испунити жеља, да доведете на столицу Арсен патријарха свога данашњег мњеника, а до јуче највећег противника, држећи, да би Вам под њим свима било добро, или да заседне „интеркалар“ — као што рече трамвајац —,

под ким би саб. одбор веселе дане проводио, а особато прота Божа, вечити изасланик комисија.

Па, како сте беспослени, и живите од сала, до ког сте дошли „славним" путем, јер Вас су радикали послали и плаћали Вас, да истражујете списе о Ходошу — о овој работи не читамо ништа —, а Ви лепо употребисте ту прилику, те из дотичних архива радисте нешто друго — истина корисно —, и сад продајете и животарите и шећете се по Н. Саду, и околини, да се новосатковне радикалске и карловкиње науживају гледајући Ваш обли гатан цилиндер и Вашу дену и пријатну појаву, и чекајући на испуњење и остварење Ваше жеље, пискарајте дотле по „Застави".

Ал не заборавите сачувати поменути број „Заставе", те ако узживите, прочитајте га кроз једно 20—30 година, и ми не били ко смо, ако се и Ви не постидите због истог чланка, као и многи други омладинци у Вашим годинама, што се постиђеше својих младачких књижевних радова и налора.

Извештај

о раду пленарне седнице епарх. конзисторије, држане у Темишвару 12. (25.) фебруара 1907. г. под председништвом Његова Високопреосвештенства Господина Епископа Дијецезана *Дра Георгија Летића.*

Установљени су турнуси и одређени дани за држање турнуских седница кроз целу годину. — Дани седнице публиковаће се. — Решено је прихватити од Румуна покренуту парницу ради оцепљења прав. Румуна од срп. прав. цркв. општине хрњаковачке и поставити за заступника ове конзисторије у тој парници Др. Саву Путника, овсеп. фискала. — Умољена је румунска прав. конзисторија арадска, да поступи против јереја Теренција Опреана роман. прав. пароха срп. чанадског због огрешења о правни црквени и јерархијски ред у прав. цркв. општини ходмевершархељској. — Једногласно је донесено решење, да се поводом прославе педесетогодишње свештеничке службе *Ђорђа Влаховића*, окр. протопрезвитера вел. кикиндског, протопрезвитер исти поздрави.

Извештај

о раду редовне седнице епарх. конзисторије, држане у Темишвару 12. (25.) фебруара 1907. г. под председништвом Његова Високопреосвештенства Господина Епископа Дијецезана *Дра Георгија Летића.*

Узето је на знање високо саопћење преузвишеног госп. министра просвете и црк. послова о подељењу државне припомоћи јер. Д. Ст. и удовој Св. Дражића. — Узето је на знање више наређења поправака погрешних матичних уписа. — Извештена је Његова Светост Преузвишени Господин Патријарх српски у предмету издавања кондутне листе јереја Ал. Ст. — Узето је на знање високо саопштење Његове Светости, о синадалном одобрењу статута срп. прав. монашког удружења у митрополији карловачкој и о организовању истог удружења. — Висока одлука Саб. Одбора о издавању мировине умиров. јереју Вл. В. узета је на знање. — Узета је на знање вис. одлука Саб. Одбора о остављању два питомца стипенд. закладе Петра Божића у уживању стипендије и за шк. год. 1906./7. — Узет је на знање извештај управног одбора торонталске жупаније о том, да је на предлог ове конзисторије умолио вис. кр. уг. министарство богочасти и јавне наставе, да донесе начелну одлуку у предмету катихизовања деце родитеља који стоје изван конфесије. — Извештај Високопреосвећеног Господина Епископа будимског Лукијана о рукоположењу Георгија Бартулова ђакона за презвитера, узет је на знање и упућен је окр. протопрезв. кикиндски, да истога верним парохије му приказке. — Удовољено је молби кр. уг. средишног статистичког звања у Бишти у предмету испуњења статист. образаца о администрацији ове епархије. — Препоручена је путем окр. протопрезвитера подручном свештенству „збирка закона" проте Љубомира Влачића из Метковића — По извештају окр. протопр. арадског Станка Жупанског о држаној свештеничкој испоседи и збору у том протопрезвитерату, учињено је више сходних наређења. — По исказима о започетим веронаучним наставама, издата су сходна упутства појединим катихетима. — Упућен је Станко Жупански окр. протопр. арадски да се са управом држ. грађ и трговачке школе у Липови на лицу места договори о катихизовању срп. прав. ђака там. — Узет је на знање извештај окр. протопр. арадског о Срби-

ма правосл. вере у местима, где срп. прав. парохије нема, и пожурен је окр. протопр. в бечкеречки, да такав извештај из подручнога му протопрезвитерата поднесе. — Именован је за пароха у Рудни Вл. Алексић — Достављен је „попис конкубината“ у Иванди парох. звању с тим, да испита узроке свакога случаја и поради, да се конкубинати отклоне. — Узет је на знање закључак црквене општине у Чоки о поновном расписивању стечаја. — Одређен је избор пароха у Иванди и избор ђакона у В. Кикинди. — Пожурен је Ђ. Ст. окр. протопр. у В. Б., да на овд. решења под претњом последица одговори и односно их изврши. — Позван је јер. Ср. П. Јовановић, да стара печат парох. звања сиријског своме заменику преда. — Укинут је услед утока закључак црквене одбора модошког о продавању столова. — Расписан је стечај на V. класу парохије у Пардању. — Уништено је решење црквене одбора у Кетфељу, којим је свештенику там. наређено, да дужницима црквене општ. прireза никакве душепопечитељске услуге не врши. — Упућена је црквене општина у Гаду, да црквене општ. прireз на све своје верне разреже. — Умољено је вис. кр. уг. министарство, да дозволи исправке у матицама неких парохија. — Упућена је црквене општина у Кнезу, да наради своме црквењаку да свештенику при вршењу душепопечитељских дужности помагати има. — Упућен је Станко Жупанеки, да због омаловажења св. икона тужене чланове црквене општине у Т. К. на записник преслуша. — Спроведене су с препоруком молбе више свештеника и свештеничких удова за држ. припомоћ вис. кр. уг. министарску просвете и црквене послова. — Постављен је за вероучитеља на грађ. школи и „Језулеуму“ у Жомбољи јер. Ал. Бранковић из Срп. Црње. — Донесено је више првостепених бракоразводних пресуда. — Спета је донесено 109 решења.

Извештај

о раду ванредне седнице епарх. конзисторије горњо-карловачке, држане у манастиру Гомирју дана 27. марта 1907. г., под председништвом Његова Високопреосвештенства Г. Епископа Дијецезана Г. *Михаила*.

Присутни: Протопрезвитер Сава Косановић, парох на Ријеци, јереј Родољуб Пајић, парох у Петрињи, јереј Милутин Вукелић, парох у Огулину, јереј Владимир Дујић, адм. пар. у Срп. Моравицама, г. Душан Миљушевић, адвокат у Карловцу и г. Илија Вурдеља, трговац у Огулину.

Реферише и бележи ђакон Ис. Ђ. Пејновић, конз. бележник.

Изабрани члан прото-парох Сава Косановић полаже усмену заклетву на чланство, а писмена ће се похранити међу списе. — Изјашњење ј. Андр. Медића из Средње горе у предмету неизданог крсног писма за Јована Грковића у војничке сврхе, достављено је кр. кот. области на Удбини на увид. — Тачан списак свештенства ове дијецезе послан је друштву „Привредник“ на његову молбу. — Поднесак ј. Мане Вурдеље, пароха у Љесковцу, да је слабом поласку ваншк. дјеце крајно опћ. поглаварство у Раковици, поднесен је кр. земаљској влади на знањење. — Молба Дане Мандића из Г. Грачаца, да се њи један рођак пок. Томе Мандића не припусти у кандидацију на парохију у Г. Грачацу, бачена је ad acta. — Извјештај протопрезвитера Николе Ерпеговца о исповједи ј. Михајила Николића из Сјеничака узет је на знање. — Одбијена је молба јереја Милоша Личине у Пошини, да му више не треба лични помоћник. — Извјештена је висока кр. зем. влада, да је ј. Симо Јаковић отишао у Америку, те је на тај начин његова молба за припомоћ сада беспредметна. — Молба црквене о. у Врепцу, да не плати протопрезв. Јови Трбојевићу у Метку путне трошкове око примопредаје парохије, одбијена је. — Молба протојереја Моје Мајсторовића у Грачацу за награду у име катихизације V. и VI. разр. више грађ. школе у Грачацу поднесена је високој кр. зем. влади с препоруком. — Поновна пријава протопр. Илије Машића у Оточцу, да није добио 5 мјесеци плате, поднесена је кр. зем. влади на знањење. — Тужба је јер. Николе Милића у Стјепану против јереја Мане Радојшића ради наводног мићења приликом избора пароха у Хајтићу послије изјашњења ј. М. Радојшића забачена; ј. Н. Милићу изражено „негодовање“ и забрањено му, да са тако неозбиљним и нересленим поднесцима не задаје посла овој власти. — Извјештај протопрезв. Илије Машића у Оточцу о примопредаји парохије дољанске (вил.) са ј. Петра Милеуснића на ј. М. Шумоњу узет је на знање и обрећен му путни трошковник. — Извјештај ј. Владимира

Дујића, члана еп. Конз. о непрегледаном катих. раду јереја М. Таталовића у Дрежници узет је на знање, предмет као безпредметан уложен у списе. — Закључак црк. скупштине у Хајтићу, да Лазарева субота буде храмовна слава уложен је једноставно у списе. — Пријава парох. звања у Г. Будачком, да је р. кат. жупник у Ријеци протупрописно вјенчао његова једног парохијанина, поднесена је кр. зем. влади на званичење. — Молба ј. Раде Кораћа из Дебелог-брда за уређење сесионалне оштете поднесена је кр. зем. влади на званичење. — Отпис кр. зем. владе у предмету катихизације православних ученика на наутичкој школи у Бакру, саопштен је проти-пароху Сави Косановићу на Ријеци с тим, да му кр. з. влада не може дати за ту катихизацију никакове награде и да ће недељом ученици долазити к њему на катихизацију. — Против ј. Николе Милића у Стјепану одређена истрага на тужбе Јована Кличковића; вођење је истраге повјерено ј. М. Вукелићу и Вл. Дујићу. — Извјештај протопрезв. Илије Машића у Оточцу о примопредаји парохије у Дабру са ј. М. Шумоње на ј. П. Милеусићка узет је на знање и обређен му је путни трошковник. — Молба црк. скупштине у Мутилићу, да се повјерителствени трошкови разрежу на све скупштинаре и одборнике, на које су осуђени црк. одборници у предмету истраге, зашто није примљен ј. Р. Кораћ за душепопечитеља од стране парохијана Мутиличких, одбијена је, јер је донесена „већином“ гласова, те је у тој ствари овд. пријашње решење остало у крјености. — Тужба П. Вучетића и Р. Ресановића из Закоше против ј. М. Грубора у Двору, да их неће да причести, уступљена му је на пријашњење. — Извјештај протопреза. Николе Ерцеговца у Глини о испоједи ј. Ј. Јакшића узет је на знање. — Потврђен је за пароха у Влаховићу ј. Вас. Живковић, протопрезв. Николи Ерцеговцу одређен је путни трошковник. — На тужбу протопрезв. звања у Оточцу против ј. М. Шумоње у Заслужници а послије његова пријашњења опоменут је ј. М. Шумоња, да не употребљава ев. храм Божји у страначке сврхе, а протопрезв. Илији Машићу савјетовано је, да не позлеђује старих рана. — Јереј Милан Басарић потврђен је за пароха у Лучанима, а протопрезв. Илији Машићу обређен је путни трошковник. — Обавијештено је парох. звање у Јошану, да висока влада, не може премјестити учитеља Хинића из Јошана; вис. су влади повраћени списи. — Извјештај протопрезв. Стевана Косановића из Плашког, да није могао због фамилијарних прилика обавити примопредају парохије у Мочилима, узет је на знање. — Тужба црк. одбора у Старом селу против ј. В. Стојановића уступљена је истом на пријашњење. — Позван је протопрезв. Никола Ерцеговац у Глини, да извјести какав је парох. стан са нузградама у Славском пољу, па ће се тек онда приступити мериторном рјешењу расписа стечаја на парохију у Славском пољу. — Опоменут је ј. Д. Чучковић у Сувају, да савјесно врши дужност гледе пријављивања ванпк. немарњака; списи су високој влади повраћени. — Наложено је ј. Сими Војводићу, месном помоћ. ј. М. Личанце, да катихизира у Пошини. — Позван је протопрезв. М. Стакић у Кореници, да обзиром на велику старост исповједи Илију Рашету и М. Грбића у Подлапачи у њиховим парохијама приликом овогодишње своје визитације. — Позван је протопр. Ст. Косановић у Плашком, да извјести, какав је парох. стан са нузградама у Сидиловцу, па ће се тек онда приступити мериторном рјешењу расписа стечаја на парохију у Сидиловцу. — Пријава ј. Мане Вурдеља у Јесковцу о неуредном добијању плате поднесена је вис. земаљској влади на званичење. — Обавијештен је прото-парох Сава Косанвић на Ријеци, да је добио 100 К год. награде за катихизацију више дјевојачке школе на Сушаку. — Сва су парох. звања обавијештена о отпису Његове Светости Г. Георгија, патријарха српског, да је Св. арх. Синод потврдио штатут монашког удружења у митрополији карловачкој и да се је исто удружење већ конституисало. — Тужба Пере Блажевића из Брезове главе против ј. Јове Мајерчића у Тушиловићу уступљена му је на пријашњење. — Позван је ј. Павле Обрадовић у Неблуцима на одговорност због нетачног састављања именика ванпк. дјеце, у који је убиљежио неколицину, која су умрла или се отселила. — Тужба кр. кот. области на Удбини против јер. М. мл. Грбића у Мекињару, да не ће да вјенча Т. Рибарића, уступљена је истом на пријашњење. — Позван је протопр. Ст. Матијевић у Костајници, да поднесе конкретан предлог гледе катихизације у Добретину, јер. М. Грубор Двору, да се пријасни, би ли могао ту школу

катихизирати; наложено је ј. Јовану Живковићу у П. Љубини, да он мора ту школу катихизирати, док се ствар не ријеши. — Извештај протопреза. Илије Машића у Оточцу о примопредаји парох. у Водотечу са јереја Јос. Рајачића на ј. М. Басарића узет је на знање и обређен му је путни трошковник. — Извештај Ј. Рајачића у Сењу о обављеним функцијама у Сењској болници узет је на знање. — Позван ј. Љубомир Бабић, да поднесе неке конкубинате за парохију у Градуси. — Извештај проте-пароха Н. Ерцеговића у Глини о обављеним функцијама у глинској болници узет је на знање. — Извештај ј. Ан. Зобенице у Косињу о исповједним биљешкама у Кленовцу узет је на знање. — Изјашњење ј. Ник. Живковића у у Мемињској на тужбу умир. кр. кот. претстојника Адама Драгојловића из Ставе узето на знање. — Извјештај протопреза. Ст. Матијевића у Костајници о примопредајама парохија у Старом селу и Градуси са јереја Вас. Стојановића на јер. Павла Драгића односно са ј. Љуб. Бабића на ј. Вас. Стојановића, узет је на знање и обрађени су му путни трошкови. — Извјештај ј. Свет. Зорића, у предмету тужбе Ђуре Десница(?) узет је на знање с тим, да у будуће мора тражити од Епископа-Дијецезана, ако кога хоће суду да тужи. — Притужба Рад. Ресановића и Павл. Вучетића, стављена у записник у сједници црк. скупштине у Двору, а поднесена овамо по црк. општини против ј. М. Грубора у Двору, да их неће да исповједи, повраћена је ц. о. у Двору с тим, да је ова власт по §. 23. II. Б. Најв. Рескр. не може увети у претрес, јер је црк. скупштина с тим свој дјелокруг прекорачила. — Због обилажења и фумигирања зве власти позван је пред сједницу конзисторијалну ј. Др. Ш. у М., где ће му се дати „укор“. — Протуодговор ј. П. Трбојевића, пароха у Јопану, на одгор управитеља општине на Удбини у предмету неуредног добијања плате поднесен је кр. земаљ. влади на знањење. — Извјештај протопр. Н. Ерцеговца у Глини о примопродаји парохије у Славеском пољу са ј. Р. Лапчевића на ј. Т. Лукача узет је на знање и обређен му је путни трошковник. — Обавјештен ј. Ник. Мајсторовић, професор и катихета у Госпићу, да је као причувни духовни помоћник II. разреда својој дужности удовољио и да је из свезе домобранства отпуштен. — Извјештај протопреза. М. Стакића у Кореници о примопредаји парохије у Комићу са ј. Р. Корача на ј. М. Борића узет је на знања и обређен му је путни трошковник. — Извјештај протопреза. Игњ. Малобабића у Војнићу о примопредаји парохија у Скраду и Полоју са ј. М. Сарапе на ј. М. Княжевића односно ј. Г. Лончара на ј. Моје. Сарапу узет је на знање и обређени су му путни трошковници. — Извјештај протопреза. Ст. Косановића о исповједи ј. М. Вурдеље узет је на знање. — Јер. П. Обрадовићу, пароху у Мазину, обустављено је од сесион. оштете 163 К. 60 пот. за исплату повјереничких трошкова протопреза. Јови Трбојевићу у Метку. — Позван је протопреза. Јово Трбојевић у Метку, да приликом овогодишње своје визитације исповједи ј. М. Личину и ј. Дану Чучковића, обзиром на њихову старост, у њиховим парохијама. — Изјашњење ј. Ил. мл. Машића у Шкарама у предмету невјенчања Ан. Михелић и М. Миховиловић из Главаца није узето на знање, него је исти јерej позван, да их вјенча. — Сви списи у предмету катихизирања у школи Завађу и Скочају поднесени су кр. зем. влади с тим, да би требало преко године у свакој тој школи катихизирати 30 сати. — Молба парох. знања у Садиловцу за изведење сесион. оштете на чисто, поднесена је кр. земаљ. влади на знањење. — Сви списи у предмету тужбе Николе Илића против ј. Андр. Медића у Средњој гори уступљени су протопреза. М. Стакићу на извиђај приликом овогодишње визитације. — Тужба Ст. Тојаге за неслужење св. Литургије на Вођење Пресвете Богородице, дана је на извјештај личном помоћнику ј. М. Личине у Попини. — Позван је ј. Ал. Муждека у Бузети, да плати трошкове од 5 К. протопреза. Николи Ерцеговцу у Глини. — Изјашњење ј. Ник. Трбојевића капелана у Дрежници на тужбу учитеља Томића због некатихизирања узето је на знање, а тужба као неоснована забачена је и о том је обавјештена кр. кот. област у Огулину. — Позван је ј. Драгутин Шарац из Машвине, да се у року од 1 мјесец дана из Љесковца пресели у подручје своје парохије, иначе нека поднесе оставку на Машвину. — Изјашњење ј. Фил. Најића у Радовици на тужбу Н. Дејановића и М. Берковића узето је на знање. — Наложено је свештеницима у Д. Лапцу, да служе Св. литургију на св. Марка као крсно име Ђукића. — Тужба М. и Н.

Цветојевића из Двора против ј. М. Грубора у Двору, да их неће да причести, дана му је на најашњење. — Извјештај протопреав. Ст. Матијевић у Костајници о примопредаји парохије у І. Љубини на јереја Јована Милића узет је на знање и обрећен му је путни трошковник. — Дата је „опомена“ ј. Јов. Драгишићу у Комоговини због обилажења ове власти. — Дата је „опомена“ ј. Ил. мл. Машићу у Шкарама због обилажења ове власти. — Позван је ј. С. Орешчанин у Обљају да се изјасни куда је послао молбу на кр. зем. владу за поделење потпоре; неуважене молбенице свештеника, који нијесу добили потпоре, повраћене су им; уједно је ријешено, да, као што је и до сада било свештеници морају преко ове власти слати молбе, којима моле потпору од кр. зем. владе. — Извјештаји протопрезитера и настојатеља ман. Гомирја о обављеним испитима са ваиик. младежи дати су појединим члановима на реферадум. — Позван је ј. М. Вурдеља, да одмах без обзира на позив, предуме катихизицију у Новој Крњи; сви су списи уступљени протопреэ. Ст. Косановићу у Плашком, да приликом овогодишње визитације своје испита, шта је на ствари с подноэом за Нову Крњу. — Потврђен је за пароха у Оерешама ј. Илија Ћопић, поједренику при набору П. Мајсторовића у Дољанима (личк.) обрећен је путним трошковник. — Парохија у Шаканлијама са 1. маја п. н. к. ов. г. дата је у администрацију ј. Василију Стојановићу, а Градуса ј. Љуб. Бабићу. — Пријава парох. звања на Ријеци, да је неки о. Фрањевац на Треату протузаконито крстио једно православно дијете, поднесена је са свима списима кр земаљској влади на званичење са замолбом, да наволи забранити рим. кат. свештенству то у будуће чинити. — Забрањено је ј. Јов. Милојевићу у Висућу, да се бави надрисиарством; кр. жуп. област у Госпићу обавјештена је о том; висока је влада умољена да позове кр. кот. област на Удбини, да поднесе већ једном овако оне случајеве, гдје је свештенство тога котара криво, што се многе конкубинати. — Позван је окружна протопреав. Јово Трбојевић у Метку, да приликом овогодишње своје визитације састави списавије свештенства и народа код оних свештеника, који ни на ургенсе протопр. звање исто не подносоше, и то код јереја Дане Чучковића у Сувају, јереја Петра Мајсторовића у Дољанима (личк.), јереја Петра Милојевића у Могорићу и јереја Николе Шакића у Врепцу; протопреза. Јово Трбојевић нека поднесе о томе извјештај уз трошковник, у који ће урачунати дневнице и који ће бити обрећен на рачун тих свештеника; недостатке истакнуте списанију свештенства код ј. Г. Илића, Милојка Дошена, Миланка Борића и Мане Дошена нијесу за сад узети у претрес, док не стигну прегледи парох. звања. — Молба парох. звања у Требињи, да се школа гради код цркве, поднесена је кр. земаљ. влади на званичење. — Обновљена је наредба, да проте проучавају поднеске. — Обновљена је наредба и допуњена о слању исказа о преласу из вјере у вјеру. — Списаније свештенства парохије у Залужници повраћено је ј. М. Шумоњи на поправак. — Умољена је кр. земаљска влада да саопштити овамо наволи узроке, зашто ј. Анд. Зобенића у Косињу не добија плате већ 14 мјесеци. — Молба парох. звања у Блатуши за посредовање ове власти, да се Станица Самарџија повратн своме мужу Јовану, а острани конкубина Милка Цакула, поднесена је кр. зем. влади на званичење са замолбом, да се ова саблазан отстрани. — Умољен је чљн сп. Конзисторије г. др. Душан Милушевић, адвокат у Карловцу, да нарадн образложену молбу на вис. кр. зем. владу, у којој би се имало навести, да висока влада строго наложи дотичним областима, да не обављају увадружења код оних особа, које живу у конкубинату и да се та и слична увадружења обављају само споразумно с парохијским звањима, за која ће се у своје вријеме у том предмету, издати наредба. — Саопштено је кр. фин. равнатељству у Огулину, да је плата нашег свештенства нормирана Најв. кр. Рескр. од 10./8. 1868. и да је овој власти са свим непознато, колико ј. Јов. Вукелић у Дубравама као и остали свештеници имају прихода од појединих функција. — Позван је јереј Јован Кос у Брћанима, да катихизира у Горичкој, а јереј Јосиф Драгшић из Рујевца у Зрињу. — Кр. жуп. области у Огулину одговорено је, колико је могуће било, од када, и за што се срп. Моравице зову тако — Одређена је истрага против ј. М. Поповића у Топуском на тужбу учитеља Петровића због некатихизирања, вођење је истраге повјерено ј. Мил. Вукелићу и ј. Вл. Дујићу. — Обновљена је наредба, да свештеници шаљу овамо извјештаје из изговорене проповједи школ. дјеци

приликом свете исповиједи и пресвете причести. — Обзиром на мали број канцеларијског особља, а обзиром на велики посао, издана је наредба, да свештеници, парох. и протопрезв. звања, црквене општине, странке приватне: тужбе, пријаве, изјашњења и томе слично подносе овамо у два равногласна примјерка. — Ријешено је још до 20 мање важних предмета. — Свију ријешења у бракоразводним парницама донесено је 62. — Због краткоће времена скинуто је с дневног реда око 80 предмета. — Сједница је она с прекидом од $1^1/_2$ сахата трајала од 10 сахати подне до 10 сахати на вечер.

Циркулари митрополита Павла Ненадовића фрушкогорским манастирима.

Приредио

Тихомир Остојић.

(Продужење.)

1760.

март 15. (92) Наређује да у манастир не примају странце без сведодбе, ни војничке бегунце.

март 17. (93) Позив на „умовеније ног“.

март 18. (94) Ускршњи поздрав.

апр. 8. (95) Строго наређује да чине молепствија због болештине.

апр. 30. (96) Позив на погреб епископа Партенија Павловића.

мај 5. (97) Извештава да је пок. еп. Партеније оставио манастирима по један сарандар. Кад га одслужке, добиће новце.

септ. 7. Конзисторија наређује молепствије „благомъ намѣренїи“ за митрополита који је отишао у Беч. Иште за двор вина, воћа и поврћа и репорте

септ. 24. [Из Шишатовца] Архиман. Вићентије јавља поруку митрополитову из Беча да је био у двору на аудијенцији и да је добро примљен, стога нека држе молепствија »да би Бог умилостивио срце царево што би се окренуло к нашему народу“. У другом писму митрополит преко конзисторије иште од манастира вина, јер је он горе на неким местима обећао. Архимандрит иште школске новце и опоминье братства да пазе на слуге, јер опет хватају у бирманце.

окт. 10. Конзисторија позива да плате људима који су на свој трошак (њих тројицу) најмили да помажу при градњи саборне цркве карловачке.

нов. 6. Прото Јефтимије Радосављевић јавља да се митрополит креће на Беча, стога нека читају јектенију „о путешествији“.

дец. 20. (98) Божићни поздрав.

1761.

фебр. 13. (99) Позива духовне оце у Карловце на сирну среду, јер се приближује четрдесетница.

фебр. 16. (100) Забрањује да не примају у манастир „стране непознате људе и пришлице јабанлије“ (види у Митрополитској Архиви бр. 193. ех 1761).

март 6. (101) Наређује молепствије од 40 дана за болнога обреста Михајла Продановића од Ужичке Каменице.

апр. 3. (102) Како ће Велику Недељу и Ускрс провести у Хопову и Иригу, позива настојатеље с једним ђаконом да на Велику Среду дођу у Хопово и да понесу одежде.

апр. 10. (103) Ускршњи поздрав.

мај 6. (104) Како су двору поднели многе представке које се тичу добра цркве и народа, позива да чине молепствија, да би Бог одобровољио срце царево за нас.

јул. 3. (105) Поука како треба на литургији и кад метанисати и крститисе (види у Митропол. Архиви бр. 231. ех 1761.).

јул. 9. (106) Наређује молепствије за болесног епископа пакрачког Арсенија Радивојевића.

јул. 14. (107) Извештава да је у саборној цркви готово „маорско и древено дѣло“. Позива на св. велмч. Атиногена настојатеље с једним ђаконом на благодареније.

септ. 30 (108) Иште од настојатеља репорте.

окт. 25. (109) Позива духовне оце за 31. окт. у Раковац; 1. нов. ће њих сви у Карловце да добију инструкцију („наставленіе“). У прилогу „шпецификација“, ко ће њих у који протопопијат.

дец. 1. (110) Иште фашина и кола

да утврди дунавску обалу јер је вода рони, те је двор у опасности.

дец. 8. (111) Божићни поздрав.

1762.

март 3. (112) Позива братства да учине помен његову рођаку Порфирију протођакону, и да га упишу у поменик.

март 28. (113) Иште волујска кола да пренесе из Митровице у Карловце 500 дебелих храстових дасака.

апр. 5. (114) Ускршњи поздрав.

апр. 22. (115) Сремска жупанија 15. о. м. у Илоку на конгрегацији одлучила, на позив Њ. Величанства а у споразуму с славонском генералном командом, да потражи и похвата „битанге, скитаче, подворне и пасоши достојерними неосвидетелствоване“ људе. Позива манастире да је у том потпомогну са својим слугама и пријаворцима.

јун. 12. (116) [Из Гргетега] Опширна наредба о контроли пријавораца.

јул. 5. (117) Пред полазак у Беч позива да чине молепствија.

јул. 7. (118) Јавља да ће, идући у Беч, свратити у некоје манастире; нека келије „очисте и растребе“ и спреме све што је потребно.

авг. 5. (119) Конзисторија шаље препис писма митрополитова у којем јавља да је 26. јула стигао у Беч, да је био на аудијенцији у двору, на којој »обнадежденіемъ утѣшени есмы“. Позива манастире да чине молепствија.

авг. 21. Конзисторија понавља наредбу да пазе кога примају у манастир. Сумњиве људе, особито регруте и војничке бегунце нека не примају, јер ће имати невоље као Кувеждин и Прибина Глава, где су таке ухватили.

септ. 4. Конзисторија позива да не даду да жупаниски чиновници чине коншкрипцију у манастиру и нека се позову на привилегије. Нека пазе на људе који долазе у манастир, јер влада куга.

септ. 6. Конзисторија јавља да су због куге забрањени вашари па и славе о храму цркана. Нека чине молепствија против куге, нека свете воду и крсте људе у пријавору.

окт. 1. Конзисторија наређује да чине молепствија против куге и да никога не примају са стране, особито из Турске, нити да се мешају с људма из заражених крајева.

нов. 7. [Из Раковца] По наредби митрополитовој архимандрит Вићентије позива манастире да сакупе 10 акова које вина и бермета, које ракије, као дипкрецију Госп. персоналу и прокуратору свом, те ће то све један од игумана однети у Пешту. Тако је и Г. Пасардаји (коморском администратору у Осеку) обећано 2 акова ракије. Пут ће посланика игумана платити манастири заједнички, и то сваки по 10 фор. Нека ова ствар остане у тајности.

нов. 12. Конзисторија наређује духовним оцима да први дан поста иде свако на своју „штацију“ и да јаве да су отишли.

нов. 14. Прота Јефтимије јавља да је жупанија одлучила да ће 12 штапа ударити оним ко буде говорио да ће Турци ударити на Срем. Калуђери нека храбре народ. Коме буде требао пасоп нека иште од власти, која га мора без награде издати.

дец. 12. Прота Јефтимије јавља да војничка власт тражи неке бегунце.

дец. 17. (120) [Из Беча] Божићни поздрав (у главном богословске садржине, има подстицања на верност аустриском двору).

1763.

јан. 14. У име конзисторије прото Јефтимије јавља митрополитову поруку да ће „неки генерали из горњих страна цесарским дјелом у пришке касарне доћи и да ће том приликом походити и митрополитов двор у Карловцима. Позивају се братства да за ту прилику набаве лова.

март 14. (121) [Из Беча] Ускршњи поздрав.

авг. 4. (122) [Из Дања] О Преображењу нека „мање служитеље“ наберу а игумана и намесника ће он кад дође.

септ. 25. Архимандрат Вићентије иште репорте, али истините а не лажне. Опомиње да уче „Ортодоксос“.

септ. 26. Како ће доћи у госте митрополиту гроф Мерси, архим. Вићентије иште лова. Опомиње да донесу репорте и школске новце.

септ. 26. (123) Иште лова јер ће доћи гроф Мерси.

окт. 15. (124) Огорчен је на неред у манастирима. Опширно упутство о вођењу трошкова, надзору и обуци приваторија. У прилогу формулари за приваторске протоколе.

дец. 18. (125) Божићни поздрав.

1764.

јан. 1. Архим. Вићентије јавља да ће митрополит на св. Саву, свој дан рођења имати високе госте те иште лова.

апр. 9. Прота Јефтимије јавља поруку митрополитову да је срећно стигао у Беч; нека чине молепствије „о начатіи блаґо дѣла". Јавља нешто о гробљу уз цркву **св. Петра и Павла** у Карловцима.

апр. 16. (126) [Из Беча] Био је на аудијенцији у двору с епископом бачким Мојсејем и честитао крунисање за краља наследника Јосифа.

јун. 3. У име митрополитово архим. Вићентије иште школске новце. У додатку наређује да бивши Бешеновца Дионисија, сад унијата, не приме у манастир.

јун. 8. Конзисторија позива на наредби митрополитовој, на збор у Карловце Духовници који нису отишли на духовију нека одма иду на своју „штацију".

јун 4. (127) [Из Беча] Поводом конкретног случаја опет строго забрањује примати у манастир странце, који се не могу исказати ко су.

јун. 12. (128) [Из Беча] Јавља да је био на аудијенцији у двору. Цар је обећао да ће штитити народне привилегије од мађарске дијете.

јул. 5. Прота Јефтимије јавља да се митрополит 1. кренуо из Беча и да ће преко Стоног Београда и Осека доћи у Дељ. Наређује молепствије „за благополучное путешествіе" и позива настојатеље у Осек да по обичају дочекају митрополита.

јул. 28. (129) [Из Деља] Наређује да о Преображењу измене мање служитеље, само игумана и намесника нека остане док он не дође. Кори их због переда у трапези.

авг. 29. (130) [Из Деља] Јавља да ће обрст Самуил Зделаровић от Штернфелд походити манастире.

септ. 18- (131) Како ће на имен-дан цара Француског имати високих гостију, иште лова.

септ. 28. Архим. Вићентије тражи тромесечне репорте, иште уобичајену милостињу за двор (бермет нека напију старим вином, пилера лепа и вина са стари виногради, који лане нису дали ракије, сада „дуплячно" да пошљу) и нека пошљу повраћа како су обећали.

септ. 29. (132). Како ће на имен-дан царичин имати гостију, иште лова.

нов. 3. (133) Како ће генерал фмл Волферсдорф на путовању кроз крајину свратити у Карловце, иште лова.

нов. 5. [Из Шишатовца] Архимандрит Вићентије иште лова јер ће доћи у походе генерал осечки.

нов. 16. [Из Ремете] Архим. Вићентије их кори што нису послали лова и ако им је писао и митрополит и он. Како ће за који дан доћи осечки генерал, нека одма набаве лова. Ако је у којем манастиру Георгије Стефанов, родом из Турске, нека га настојатељ доведе у двор.

нов. 28. [Из Шишатовца] Архим. Вићентије, поводом конкретног случаја, понавља наредбу да пазе кога примају у манастир, јер су манастири већ извикани да примају и крију којекаке битанге.

дец. 19. [Из Шишатовца] Архим. Вићентије напомиње да спреме годишње репорте и даје упутство за то. За нову годину нека пошљу или нека понесу у двор дињачи, а који имају, младих прасаца и лепа вина.

дец. 17. (134) Божићни поздрав.

(Свршиће се).

ЛИСТАК.

Вести.

Свештеничко удружење. После више неуспелих покушаја, да се оснује и свешт. удружење, намерно је сад хлађе свештенство да поново покрене ову ствар. — После Ускрса ће се у *свима епархијама* одржати протопрезвитератски зборови, на којима ће свештенство изразити своју жељу, да се ради оснивања удружења што пре одржи општи митрополијски збор, за који ће одмах изабрати и своје повереннике, но који ће свакако и остало свештенство многобројно походити.

Ово је достојанствено! Какву су јадну и жалосну улогу играли наши радикали, да се само неупући позната фикса идеја воздова; то је нашим читаоцима познато.

Ну, не помогоше им ни они барнумски зборови, ни облетање око нових пријатеља, ни братимљење, ни улагивање а ни надија српског образа и поноса. А не помогоше им с тога, што је на челу угарске министарства човек који зна свој положај, закон и државни интерес.

„Застава“ и препорац јој „Народни гласник“, могу своје лаковерно покварене читаоце и на даље трактирати с лажима: патријарх је готов, поднеће оставку, иде у пензију; ал њихови уредници после одговора Векерлова и Кошутова морају и сами увидети и рећи: бадава сва лаж, бадава сва радња, не иде, па не иде!

И у колико је одвратан рад наших радикала, у толико је за похвалу рад самосталаца.

Њихово достојанствено држање допринело је, да је министар председник Векерле 17. о. м. позвао к себи Србе посланике на заједничком уг. сабору, који су подједно и посланици на срп. нар. црквеном сабору, да га известе о свом становишту у ствари патријарховој и у ствари закључака срп. нар. црквног сабора.

Тој је конференцији присуствовао и бан гроф Теодор Пејачевић, хрватски министар Јосиповић и подбан др. В. Николић.

Посланици су у конференцији опширно разложили своје становиште, нашто је министар председник Векерле изјавио осталога изјавио, **да стоји искључиво на становишту закона.**

Ето, то је достојанствено држање, а не улагивање и притворно држање радикалско.

Ну, ми држимо да ће после обелодањена „Заставина“ чланка о „Мађарској војсци“ и сами Мађари увидети довољну улогу наших радикала.

Угледни мађарски лист „Bácskai Hirlap“ у Суботици у свом 100. бр. од 1. Маја донео је такође поменути чланак „Заставин“ о мађарској војсци, те ће се и из њега уверити мађарска публика, какви су пријатељи били радикали Мађарима за време њихове борбе с Бечом 1903.

Зар немате поноса! Г. др. Влада Манојловић поред свег тога, што је у 76. бр. Morgen-блата „Заставе“ дословце стојало: „— — др. Влада Манојловић навео је овај приговор: „— — Што је сабор овога пута заседавао у Ср. Карловцима то је случајно, јер је он бивао сазиван и на земљишту Угарске. §. 26. саб. устројства придржава краљу право, да сабор и на друго које место сазове“, на ком смо основу ми ово у чланку „Што сте узнемирени“ у 14. бр. о г. Манојловићу написали, — имаде смелости и образа, да пошто је у 85. бр. „Заставе“ Morgen-блата у верном преводу навео свој навод, у ком нема наведеног цитата, рече: „Остављам поштованим читаоцима да пресуде, да ли је поступак „Срп. спона“, „Бранка“ и „Србобрана“ хонетан и умеетан? Ја не налазим за потребно даље рефлектовати на овако неистините и гадне нападаје у овој ствари“.

Да је г. Манојловић момак, и да има другог „свирца“, он би навео „Заставу“ што је лажно навела његов навод, а не би нашу истинито тврдњу назвао „неистином и гадним нападајем“.

Овако поред досадањег и данашњег „свирца“, играће и у будуће како му ко усвира.

Стидно за једног доктора!

Напомена. Због светлих празника изићи ће 17. и 18. број уједно 6. Маја.

Уредник: **Димитрије Руварац**, протојереј.

ЗВАНИЧНИ ОГЛАСИ.

Ad K. 32./вап. ex 1907. 3–3, 28.

СТЕЧАЈ.

Овим се расписује стечај ради сталнога попуњења парохијског места VI. разреда у Пелмоноштору. Молитељи имају своје ваљано инструјисане молбенице путем претпостављених им власти конзисторији овој до 18. (31.) маја 1907. године поднети.

Из седнице епарх. конзисторије, држане у Будимпешти 27. марта (9. априла) 1907.

Председништво.

ДРУГИ ОГЛАСИ

ЛИЦИДЕРСКА И ВОСКАРСКА РАДЊА

ПЕТРА ЂОРИЋА

У КОМОРАНУ.

(Komárom Második utcza 26. sz. Ghrog Károli szerbegyház

berházában

Препоручује своју српску велику радњу српским православном свештенству, и свим прав. црквеним општинама.

Држи на стоваришту готових свећа бољих и јевтиних воскових сваковрсних лиценија, полутрака и прокаћена, и т. д. које извршено горе и неизмено ће и за које гарантује да су од чистог православног воска готовљене.

Истог препоручује у својој радњи готовљена, од најфинијега вештачког воска лиценија свећа, полутрака, прокаћена и т. д. које такође лепо сору и не диме се.

Цене су следеће:

Од	I-ве врсте најфинијег воскен	100 кил.	660. К
„	I-ве „ добрег чистог воска	100 „	500. „
„	II-ге „ „ „ „	100 „	440. „
„	II-ге „ „ мешане	100 „	380. „
„	III-ће „ „ „	100 „	320. „

Цене су франко Комаром и потражња се рачуна по једно 0.50 пот. напис.

На стовариште држим готових свећа.

У једном кош. од 1½ кил. почитање 60 ком. дуг.

„	„	кил.	2	комада у килу 64 „ „
„	„	„	4	„ „ „ 56 „ „
„	„	„	8	„ „ „ 48 „ „
„	„	„	12	„ „ „ 40½ „ „
„	„	„	16	„ „ „ 36 „ „

„ Поручбине мање од 5 килограма не примам. —

Послуга солидна, брза и тачна.

Себе шаљем за горе напоменуте општине сваке године почкм Јануара само једанпут, али моје свеће треба свакодневно и то на 1/4 год. или на годину.

Дакле молим да моје свеће у мојој радњи почињеће 5 када потражите, јевтиније ћете их добити, него ако се ручно израђују од разних.

Са поштовањем

ПЕТАР ЂОРИЋ

ЗВОНОЛИВНИЦА И ФАБРИКА

ГВОЗДЕНИХ КОЗА ЗА ЗВОНА

АНТОНА НОВОТНИЈА

У ТЕМИШВАРУ, ФАБРИЦИ

препоручује се — са гаранцијом на више година — за израду нових звона и за преливање пукнутих звона у овакој величини, као и за целокупно хармонично уређење звоњење, произведено са круном од кованог гвожђа, тако уделном, да се звона по волји и лако могу кретати, ако би се на једном месту изломило, чиме се звона сачувају да не пукну.

Особито препоручујем

од мене изнађена и много пута одликована

са отвореним одушцима провиђена звона,

која су у горњем делу — као виолина — са отвором у виду фигуре ℨ провиђена као имају дуготрајнији, снажнији и дубљи звук, него звона по старој системи прављена, тако да се овако једно патентирано звоно од 327 килограма најједначује са звуком других по старој системи ливених звона од 461 килограма.

Даље препоручујем козе за звона од кованог гвожђа, у горњу слободно стојеће; звона или шоље за сатове од метала; прављење старих звона са крунама од кованог гвожђа. —

16—52 4. Илустровани цјеновници и прорачуни трошка бесплатно и франко.

На миленарској земаљској изложби у Будимпешти 1896. награђена са великом миленарском медаљом.

„Српски Сион“ излази сваке недеље на једном целом табаку. Цена му је: За Аустро-Угарску, Босну и Херцеговину на годину 8 круна, на по године 4 круне, а на четврт године 2 круне. За стране земље, на годину 10 круна. Појединн бројеви 20 филира.

Претплата, огласи, стечајеви и рекламације у року од 15 дана шаљу се Администрацији а остала рукописи уреднишгву „Српског Сиона“ у Карловцу. За огласе, објаве и стечајеве плаћа се 10 филира од једног реда ситних слова. — Непечатана писма се не примају. — Рукописи се не враћају.

Све спорове овога листа у ствари претплате или других потраживања решава котарски односно општински суд у Карловцима.

Издање и штампа: Српске Манастирске Штампарије у Ср. Карловцима. 229. 1907.

СРПСКИ СИОН

Год. XVII. Број 17. и 18.

ЗВАНИЧАН ЛИСТ ПРАВОСЛАВНОГ СРПСКОГ АРХИЈЕРЕЈСКОГ СИНОДА МИТРОПОЛИЈЕ КАРЛОВАЧКЕ ЗА ДУХОВНЕ, ЦРКВЕНЕ И ЈЕРАРХИЈСКЕ СТВАРИ.

У Ср. Карловцима у недељу 6. маја 1907.

ЗВАНИЧНО.

Рукоположени и одликовани.

Његово Високопреосвештенство, Г. Епископ пакрачки ***Мирон Николић***, благоизволео је рукоположити свршеног богослова *Огњана Мандуловића*, дана 19. априла о. г. за ђакона а 22. априла о. г. за презвитера. Исти је од епархијске конзисторије пакрачке именован за администратора парохије у *Чаглићу*.

Његово Високопреосвештенство Г. Епископ темишварски *др. Георгије Летић*, благоизволео је 21. Априла рукоположити монаха и подбележника конзисторијалног *др. Петронија Трбојевића* за јеромонаха.

Његово Високопреосвештенство Г. Епископ будимски *Лукијан Богдановић*, благоизволео је одликовати пароха пештанског *Радивоја Бикара* црвеним појасом.

Његово Високопреосвештенство Г. Епископ Бачки ***Митрофан Шевић***, благоизволео је декретом од 19. априла (2. маја) 1907. године Е. бр. 93./през. ех 1907. одликовати ношењем црвеног појаса јереја *Јакова Арадског* пароха у Пачиру приликом навршене педесетогодишњице свештеничке службе му.

Окружница

темишварске конзисторије о црквене славама.

К. 315.225. ех 1907.

Свему подручном парохијском свештенству и управама манастира и црквених општина епархије темишварске.

Конзисторија ова сматрајући манастирске и црквене славе као згодне прилике за религиозно морално унапређење подручних јој верних, нашла је за добро да покрене питање: како да се те славе према новим приликама и потребама нашега народа уреде, те тако отворе верним пречишћени извори за њихово духовно напајање и саздавање. Ради тога прописан је био у том питању темат за свештенство темишварског протопрезвитерата, и саслушана је о том питању резолуција свешт. збора тога протопрезвитерата.

Пошто је пак саслушано и мишљење Одбора за руковођење свешт. зборова о том питању, усвојена је уз неке измене резолуција гореспоменутога протопрезвитерата, те се у том предмету наређује ово:

1.) Приликом сваког протопрезвитератског збора, имаће окр. протопрезвитер по саслушању подручнога свештенства учинити расположење, да се по могућности у свакој парохији

његова округа о храмовној слави служи богослужење саборно и држи прикладна проповед, те ће за она места, у којима има мање од тројице свештеника, одредити оне свештенике, који ће за ту прилику имати у дотично место ради увеличања црквеног благољепија отићи. Ово расположење има ући у зборски записник.

2.) Одређено свештенство имаће по могућности још о навечерњју славе у дотично место отићи, те онде већ на бденију, ако се оно држи, саборно служити и проповедати. На дан пак славе имаће се најсвечаније саборно служити и то како литургија, тако и вечерње, осим тога, „крсни вход" уз читање св. еванђеља прочисно обавити и на литургији проповедати. После вечерња има ће се колач уз пригодан говор свечано преврезати.

3.) Од окружног протопрезвитера очекује се да ће сваке године по извесном реду и сам походити црквене славе у неколико опћина својега подручја, и онде саборно богослужити, народ поучити и храмовне славе организовати.

4.) У случају да окружни протопрезвитер не узима у појединим приликама довољно свештеника за извршење на црквене славе, може се ради испомоћи обратити на настојатеље овоподручних манастира, који ће у ту сврху имати између своје братије извесне чланове одредити.

5.) Месни парох имаће да се постара да дотично свештенство том приликом добије пристојан стан и препитање. Путни трошак не мора се дотичнима накнадити, пошто похађање црк. слава у смислу ове наредбе постаје узајамна дужност свега свештенства.

6.) А да би се на дан славе народ што више сазидавао, постара ће се месно свештенство у споразуму са учитељством и црквеном опћином не само за лепо појање и примеран ред у и око цркве, него да се тога дана и народно весеље и забаве тако удесе, да на њих народ само поуке и користи црпе, те ће настајати да се многи ружни славски обичаји као што су неумерене пијанке око цркве уз злоупотребу освећених закона искорењују, и лепи обичаји уводе. Згодно ће бити тим поводом приредити по подне јавна предавања за народ, певање уз гусле вештих гуслара, народне игре и јуначке вежбе и утакмице, а у вече беседе са певањем и декламовањем одабраних, нарочито народних песама са представама особито из народне повеснице, српским играма и т. д. Родољубива певачка удружења из места и близине без сумње ће се одазвати позиву појединих црк. опћина, те ће им у том својој сарадњи пружити. Исто тако очекује се од месног учитељства. да ће се постарати за лепо појање спремањем појаца из места или позивањем са стране учитеља, који су добри појци. Сав програм како црквене тако и народне славе има се у напред установити.

7.) За манастирске славе бринуће се ревносно настојатељи, од којих се у том погледу много очекује, пошто народ свете обитељи о слави рado обилази. Настојатељи ће се ставити у споразум са окр. протопрезвитерима, те ће се тако имати постарати за довољан број свештеника за богослужење и обављање разних молитвених функција и св. тајана, које буду верни у манастиру потражили. За те функције има се тачно одредити време, и то у јавним гласилима или по парох. звањима околних места благовремено објавати.

За исповест има се спремити више проторија. За примање светих тајана, исповести и причешћа има се од појединих верних од парох. свештенства допринети легитимација да је дотични верни православни хришћанин и да није под запрећењем.

8.) На свима славама има се народу светлити примером побожности, умерености у јелу и пићу и скромности. Против неумерености у пићу и раскоши, има се свештенство и учитељство истрајно борити. Прво се предупређује згодним забавама, а друго увођењем бар за ту прилику народнога одела.

9.) За време богослужења забрањује се свака игра, песма и свирка. Исто тако забрањује се у портама точење пића по крчмарима и друге непристоје за освећено место забаве и занимање као, коцкање, играње, трговање и т.д.

Потписана конзисторија са својим Преосвећеним Епископом је у чврстом уверењу, да ће подручно свештенство и хтети и моћи очувати храмовне славе од светогрђа и непрекидно их на спасење верних својих према духу и потребама народним унапређивати. О храмовним славама излива се на парохију обилна благодат Божја, и за то тај дан мора бити дан молитве, присебности, оправдања, духовне и хришћанске љубави.

Ова се окружница надаје свима парох. званьима и управама манастирским, као и општинама, и има се у циркуларни протокол увести. Осим тога доставља се и епарх. шк. одбору с молбом да садржај исте подручном учитељству топло препоручи.

Из седнице епарх. конзисторије, држане у Темишвару 10. (23.) априла 1907.

Георгије
Епископ.

НЕЗВАНИЧНО.

ГОВОР

епископа Лукијана Богдановића

изговорен у великашком дому угарског државног Сабора

дана 25. априла (8. маја) 1907.

при расправи законског предлога: „О правним односајима недржавних основних народних школа и о плати општинских и вероисповедних народних учитеља.

[Превод из Саборског стенографског записника].

Преузвишени господине Председниче! Пресветли Великаши! Дозволите да се приликом расправе овога законског предлога, што нам предлежи, послужим у оквиру свога говора поштованом пажњом Вашом, јер сам рад да говором својим обележим оно становиште, које са својим епископским друговима и са својом српском паством заузимамо према овоме предлогу.

Без сумње је да је овај законски предлог, кога је врло гласовити вођа и управник наше јавне наставе поднео Сабору тога ради: да се њиме уреде правни односаји недржавних основних школа и плате вероисповедних народних учитеља, произвео опште узбуђење и покрет и то не само у круговима немађарских грађана наше домовине, него могу рећи, да је то исто учинио и међу свима вероисповестима, које имају своје законом зајамчене црквене аутономије.

Сасвим је природно да је ово узбуђење и зебња захватила и нас епископе, који смо први позвани да устанемо у обрану своје црквене аутономије и да сваку опасност, која би настанула за наше вероисповедне школе, по снази својој отклонимо. У овоме случају је то тиме оправданије, што овај законски предлог дубоко задире у законом штићени правни круг вероисповести које школе своје издржавају и што се у предлогу овом, у вези са уређењем учитељских плата, такове одредбе, које намећу вероисповестима што школе издржавају не само ненадржљиве терете, него им сужавају и законити круг рада и њихову аутономију, шта више, чине је готово илузорном!

Да ме не разумете криво и да не тумачите ово погрешно, изјављујем већ у напред: да ја не дижем свога гласа против наставе и учења мађарског језика, јер држим да у нашој домовини нема трезвеног човека, који не би знао или који би порицао тај неоспорени факат: да је знање мађарског језика за свакога у домовини нашој животна потреба; јер без тога се знања не може снаћи ни у јавним званьима, ни у друштвеноме додиру. Ово су увидели не само појединци, него и наше црквене власти, када су још далеко пре XVIII. зак. чл. од год. 1879. увели у највећи део наших школа мађарски језик као обавезни наставни предмет, када су га у школама тима вредно предавали и када га тако предају, да нас у томе погледу не може нико ничим кривити.

И ако се није могао свугде постићи онај сјајни успех, који овај законски чланак истиче као циљ настави мађарског језика т. ј. да сваки ученик када сврши школу зналде мисли своје разумљиво изразити мађарским језиком, — томе нису били криви ни учитељи ни вероисповедне власти, него оне сметње што леже у спољним околностима а немају свезе са наставом и које нису могли да отклоне ни учитељи ни вероисповедне власти. Па и деца нису у сватању сва једнака. Једно дете напредује брже, друго спорије, те и учитељ ма се колико трудио, једва би постигао довољно ус-

пеха, ако деца не би имала прилике да говоре мађарски нан школе и у животу своме. Та свако знаде да није школа, него да је живот најбољи учитељ језика. Но ја држим: да се овакн успех не да постићи у основној школи ни уз најбољу вољу, кад се узму у обзир какове грдне препреке ваља да савлада учитељ, наручито у сеоским школама и онда, када децу наставља у њиховом матерњем језику, ако је рад да постигне онај циљ, који је истакла себи настава т. ј. да уз морално верско васпитање научи децу и општим знањима.

Ми Срби не туђимо се од мађарске народне културе, као добре патриоте желимо и ми да учествујемо у њојзи, али према томе желимо и то: да нам свакн признаје нашу народност, наше племенске особине, да нам нико несмета у употреби нашега језика и у развитку наше културе. И ако ми то желимо, држим, пресветла господо Великаши, да нас нико не може кривити да смо непатриотични. Ми не тежимо на поље изван границе државе. Угарска је наша отаџбина, овде нам ваља живети и мрети.

Изрекав ово унапред, прелазим сада, пресветла господо Великаши, на сам законски предлог. Као што му и сам наслов казује, циљ је овоме законскоме предлогу: уређење плата учитеља недржавних основних народних школа тако, да се исти награде достојно према своме оспособљењу и позиву, те да им живљење њихово буде према захтевима данашњег времена обезбеђено. Што се овога тиче, могу само радосно да поздравим преузвишеногa г. министра културе и јавне наставе што је нашао и средстава и начина да уреди и плате недржавних учитеља основних народних школа и што хоће плате те да повиси ако и не напрама одношајима живљења у данашњем добу, а оно свакако бар напрама дојакошњим платама им.

Држим, пресветли Великаши, да међу нама нема ни једнога, који, познавајући онај тешки пожртвовни, увек у интересу културе народа уложени рад народних учитеља, не би ову повишицу учитељске плате одобрио. Али жалим што г. министар културе није, пре него што је овај законски предлог изнео, водио рачуна о аутономији издржавалаца школа и о моћи њиховој да сносе овај терет, што их није о томе претходно саслушао. Признајем потпуном лојалношћу и то: да ће Влада, у случају потребе, бити вољна да пружи помоћи издржаваоцима школа, да учитељима плате и пристојбе подигне и обезбеди — на што Владу упућује већ и 35. XX. зак. чл. из године 1848-ме казујући, да се све црквене и школске потребе свију законом признатих вероисповести подмирују из опште државних трошкова. Али у име потпоре тражити да на темељу начела „дајем ти да ми даш“, као што ће то чинити по овом законском предлогу, те по томе мешати се у унутарње радове школе, држим да то не одговара племенитим интенцијама наведеног закона, да то није ни праведно ни правично искање.

Баш тога ради не могу затајити својих тешких бојазни од тога: шта ће бити од наше школске и црквене аутономије онда, када примимо државну помоћ под оним условима, под којима нам се она нуди овим законским предлогом?

Знам и познајем врло добро, како наша паства врло пази своју црквену аутономију, како је љуби; знам колико су наши верни жртвовали и колико још и данас жртвују да издржавају своје културне установе. Знам да до сада нису ни тражили ни примили од државе за ове циљеве никакве материјалне потпоре и то само с тога, што су страховали за аутономију својих школа. Отуда могу и да појмим и да разумем што су наши суверинци узбуђени и очајни са тога, што не знају, шта да чине у будућности: да ли да умноже још већма своју пожртвеност и њоме да одбране своју школску аутономију, или да, водећи рачуна о томе што су наши суверинци и онако већ и сувише оптерећени, да препусте своје школе бриги државе али тиме уједно да се сасвим одреку своје школске аутономије? И тада, бојим се,

да би наступило оно, што г. министар културе сада и не тражи и не ће, а то је: да претварањем свију вероисповедних школа у државне школе, падне на државно газдинство терет, који оно не би могло поднети.

Законски чланак IX. од године 1868. обезбеђујући нам црквену и школску аутономију, вели међу осталим: да верни источно православне вере имају права да своје школске послове на својим црквеним саборима самостално уређују и управљају, што ће другим речима рећи: да имају права да школе подижу и издржавају, учитеље да бирају и издржавају: даље да имају права да прописују наставне планове, учила и школске књиге и напокон да имају права да буду и дисциплинарна власт учитељима. Овај законски предлог вређа баш у тим тачкама највећма законом ујемчена права наше црквене аутономије. 21. §. овог законскога предлога каже ево сво: (чита): „Ако држава доприноси основној плати којег општинског или вероисповедног учитеља државну потпору вишу од 200 круна, зависи пристављење учитеља од одобрења министра богочасти и јавне наставе. Ако би се на ово место бирало таково лице, односно ако би се предложило на одобрење таково лице, којем министар богочасти и јавне наставе може да приговори, било на темељу закона, било пак са државнога гледишта, позива министар, одређујући рок од 60 дана, оне који су овлашћени да приставе учитеља, да бирају друго лице за учитеља — па ако би овај позив остао без успеха, или би нови предлог ради више поменутих разлога и по други пут дао повода приговору, у том случају именује министар богочасти јавне наставе учитеља без да даље саслуша о томе надзиваоца школе“.

Знам да се ово садржи већ у наредбама XXVI. зак. чл. од год. 1893. Против овога се и онда приговорило, па се и данас приговара са гледишта наше црквене аутономије. Од овога је много строжији 25. §. овога законскога предлога, који гласи (чита): „Ако је учитељ које школе дигнут са места ма из ма којега од узрока набројених у тачкама a), b), c) §. 22. и начином који је у томе одељку одређен, нови учитељ може да се приставі без обзира на то, да ли школа ужива допуну плате или је не ужива, само са одобрењем министра богочасти и јавне наставе; после другога отпуста учитеља пак на сличном темељу и начину, може министар богочасти и јавне наставе школу да укине и место ње да подигне државну школу“.

Погледајмо какови су то преступи са којих може учитељ да буде са свога места отпуштен и са којих може и школа сама да се укине (чита): „Учитељ чини дисциплинарни преступ када: a) занемарује наставу мађарскога језика, или када га не наставља по одредбама овога закона и не искаже у томе према тамо истакнутом циљу одговарајући просечан успех; b) ако употребљује у школи владом забрањене или министром не дозвољене школске књиге и учила; и c) ако следи пранац државно противан.

Што се тиче преступа под тачком b) и c) и ја се слажем са интенцијама законскога предлога, јер не могу ни да замислим, да ће међу нашим вероисповедним учитељима бити и једнога, који би упаточ положеној заклетви својој иначе правцем држави противним, који би дражио против државнога устава народнога значаја, јединства, против самосталности и целокупности државе, против државнога грба, знамења и заставе, који би у школи употребљавао министром, владом забрањена учила и школске књиге.

Верујте ми, пресветла господо Великаши, све и кад би се нашао оваки учитељ — јер и међу учитељима и може да буде и заведених — ни вероисповедна власт не би трпила међу учитељима овако непатриотичнога учитеља, него би га заиста, кад би се ове тужбе с доказима обистиниле, лишила звања његова.

Но много је опаснији у тачци a) наведени преступ т. ј. када учитељ занемари наставу мађарскога језика, или када га не наставља успешно сразмерно

према истакнутом циљу. Изрази ови: „занемарује наставу мађарскога језика“ и „успех сразмеран истакнутом циљу“ врло су пространи појмови, те се могу лако криво тумачити.

Већ и само та једна тачка довољна је, да државна власт може школу, која јој се не свиди, на ономе темељу у свако доба затворити. Јер нема ништа лакше него обедити некога учитеља да наставу мађарског језика занемарује, или да га успешно не предаје. Лако може да се догоди да по неки „штребер“ опћински бележник, или славожудан солгабиров или краљевски наставни надзорник тиме просто обеди некога учитеља, који се њему не допада и њему безусловно не покорава — па је пријава часом готова — учитеља суспендују са места му и отпуштају га из службе. Општина бира себи другога учитеља кога можда и не познаје и тога отпуштају из сличних узрока, па онда затварају и школу.

Како ли је лако дићи против некога оваку оптужбу и како ли је тешко доказати да је она неоснована. Јер како се може установити ономе права и пуна мера шта је то успех, шта је то сразмерни резултат? Јер што је једноме успех и сразмерни резултат — другоме то није.

Често пута учитељ чини све и сва или да постигне сразмеран успех и власт га у томе вољно потпомаже, па ипак бива ће, не предностављам то, али може да буде, да ако је држави стало до тога, да укине вероисповедну школу, лако ће према изложеноме наћи и пута да ту своју намеру и изведе.

Већ сам при почетку овога свога излагања рекао: да успех сразмеран истакнутоме циљу не зависи увек од учитеље и из вероисповедних власти, него да зависи од многих других околности, која нису у свези за школском наставом. Је ли дакле оправдано — питам ја — да се ради кривице појединаца, да ради изостајања довољнога успеха, који ће жупанијски и варошки управни органи не знам како контролисати и установљавати, не саме сиромах учитељ казни, него да се и самом надржаоцу школе, затварањем школе и установљавањем државне школе, одузме законом му зајамчено право?

Не могу да притајим, него морам отворено рећи: да аутономну управу моје цркве врло немило дира она одредба овога законскога предлога, што се односи на дисциплину учитеља и којом се у извесним случајевима узима из руку црквених власти дисциплинарно право, те се оно преноси у делокруг управних одбора. Истина је да то бива само у извесним случајевима и при оним преступима, који се дотичу државних интереса. Признајем да ова преступи ваља да се суде врло оштро, али питам Његову Преузвишеност г. министра богочасти: зашто се не узда у вероисповедне власти о којима могу да речем то: да ни дана неће трпети у звању таковога учитеља, који би учинио овако непатриотачно дело. Држим да ми нисмо дали повода овакоме неповерењу у прошлости, нити ћемо дати у будућности. С друге стране, уза право врховнога надзора државне власти, ова новотарија је и излишна, јер државна влада може у свако доба да се увери о раду вероисповедне власти, те ако би искусила: да вероисповедна власт узима кривца у заштиту, да преступ прикрива — онда је умесно да се министар богочасти умеша. Али дотле док не дадосмо томе повода, неповерење ово није ничим оправдано.

И кад већ г. министар ма и не оправдано нема поверења у вероисповедне власти, питам ја, може ли се поуздати у управне власти, да ће оне у овим случајевима поступати тако непартијично, као што би то поступао н. пр. независни суд? Где је гаранција томе, да управне власти неће ове наредбе у практици тешкогрудо тумачити? Далеко је од мене и помисао да обећујем управне власти, али ипак морам изјавити, да се бојим и да се врло бринем да ће ове власти само у ретким случајевима умети бити независне од разних партијских интереса и од разних политичких праваца. Јер опште је познато, да у нашој отаџби-

ни, муниципије у многом погледу дају правца и државној политици, па је отуд врло природно, да ће и управни одбор тако квалификовати оптужене чине, како то најбоље одговара смеровима партијске политике. Не треба дакле дозволити да како учитељи, тако и издржаваоци школа буду жртве правцима страначке политике.

Ето то су оне бојазни, које су ме побудиле на то, да изјавим: да ја не могу примити ову законску основу!

Оцена

на г. Р. Грујића издање информације кардинала Колонића, што ју је он штампао у својој књизи: „*Како се поступало са српским молбама на двору бечара аустријског и т. д.*“ која је напшла као прва свеска у: „*Зборнику историјских докумената*“, а као осамнаеста књига међу књигама Матице Српске.

Читајући латински текст Колонићеве информације цесару Јосифу I. на молбеницу патријарха Арсенија III, — познат са латинштином кардиналовом и његовим стилом из писама му Пропаганди у Рим и писама, што их је писао загребачком бискупу Микулићу, — брзо сам се уверио, да издање није верно, да је пуно грубих језичних погрешака. Када сам дочитао ту важну информацију у издању г. Грујића и када сам је упоредио са његовим српским преводом — за који узгред спомињем, да је нетачан, овде, онде намерно извршут и на једном месту (vide: p. 18., p. 54. и 56.) непремстан је у њему ред тачака и не одговара реду у латинском тексту његовог издања — био сам уверен, да се овако издање никако не може научно употребити.

Добротом г. Дра Бојничића управитеља хрв. слав. далм. зем. архива у Загребу добио сам из ратнога архива у Бечу сам конволут где је тај препис Колонићеве информације, који је у свом издању употребио г. Грујић, и упоредио га са његовим издањем. Препис је доста читак, преписивач изгледа да није био Бог зна како учен, а сигурно је, да је био ањкав. На десној страни преписивао је молбеницу патријарха Арсенија III., а на левој информацију Колонићеву за поједине тачке те молбенице.

Г. Грујић није први издао ову молбеницу, него г. Радонић у $22^3/_4$ књизи Летописа по другом препису, и то непотпуном. Од издавача се тражи, да, ако издаје ствар која је већ издана по другом рукопису, у потама доле поброји све разлике између рукописа. Г. Грујић није то урадио. То није све. За преписивача Колонићеве информације, што је сада у ратном архиву у Бечу, казао сам да је био ањкав, то нисам рекао забадава. На неколико места, преписујући молбеницу патријархову и дошавши до краја десне стране, преписивао је на левој страни информацију, као обично, а кад је превртнуо опет другу десну страну заборавио је да није сасвим готов са преписивањем дотичне тачке молбенице, него ју је оставио онако недовршену.

Г. Грујића то није довело у неприлику. Он је преписао крај таке недовршене тачке, или ако му се учинило другачко, колико је хтео, из издања г. Радонића којему је подлога други препис; о том нам ни речи не вели. Издање г. Радонића биле је његова десна рука у преписивању молбенице патријарха Арсенија III. Где му је било што тешко прочитати ту је г. Грујић преписивао из издања г. Радонића, тако је преписивао и стварне и штампарске погрешке и допуњавао текст молбенице из споменутога издања где му се то учинило згодно.

О захтевима, што их историјска наука мене на срце сваком издавачу извора, не води г. Грујић ни мало рачуна. Ако ни у чем у нашој науци, оно се у издавању извора морамо угледати на најбоља немачка издања, јер немамо новаца на једанпут да издамо важне изворе за српску повесницу, нема дакле нада да ће доћи у скоро други и исти извор што је рђаво издан боље издати; за то треба већ, да нам издања извора одговарају свима научним захтевима. Не смемо бити тако наивни и веровати, да је издавање извора најлакши посао у историјској науци. То је најпипавији и најтежи посао, који са

потребним знањем започет кошта много муке и времена, који су само стручњаци кадри оценити, а на њему се оснива цео научни рад у повеснници.

Упоређујући издање г. Грујића са преписом, што је предамном стајао, често сам се пута питао, да ли је из њега преписивао, јер је тако упакажен текст. Молбеница патријарха Арсенија III још је признично издана, јер се ту г. Грујић ослањао на издање г. Радонића, спрам информације Колонићеве, која је издана врло рђаво.

У препису има врло мало кратица, и те г. издавач готово редовно рђаво решава. Изгледа невероватно, да он н. пр. знак за us, што је донекле налик на мало латинско q, лепо разреши у us, а после два три реда пише опет а место us. За то и стоје у издању г. Грујића наказе од речи: populа (p. 46.), concernentibа (p. 47.), pria (p. 49.) cuiacunque (p. 56.), Dea (p. 60.), hactena (p. 61.), tumultа (p. 67.), quatena (p. 68.), catena (p. 70.) etc. Пасивне облике готово никада не преписује добро, ако су скраћено написани. Контрахиране облике перфекта никада не разрешава. Где је мало теже решити кратицу, где је писање нејасно, г. издавач се не промучи, него напише макар шта. У мстању алинеја не држи се преписа; о интерпункцији, писању малих и великих слова нећу ни говорити.

За онога тко жели исправити свој примерак информације Колонићеве и молбенице патријарха Арсенија III., — а то мора сватко тко је жели честито разумети и научно употребити, — скупио сам ево погрешке г. Грујића, наравно осим јасних штампарских погрешака; тај нека подели сваку страну све по пет реди, као што се то обично ради, да не пишем досадно „од горе“ и „од доле“, па нека се крене са мном немилом, домбовитом стазом.

Страна 45.: 4. ред стоји: Ad место Anno. 7. ред стоји: Caesarea место Caesarae. 7. ред стоји: Ad место Anno. 7 ред стоји: Vienae место Viennae.

Страна 46.: 6. ред стоји: populа место populus. 6. ред стоји: secutа место secutus. 9. ред стоји: hanc место hunc. 10. ред стоји: confirmatea место confirmentur. 30. ред стоји: adlaborarunt место adlaboraverunt.

Страна 47.: 2. ред стоји: qua talis место quam tales. 5. ред стоји: vetanti место vetante. У 7. реду је иза: temporibus испуштено: —, semper causaverit, et non solum in Hungaria, verum uti Historiae docent, in aliis mundis partibus, — У 12. реду иза: quae испуштено: Sibi. 14. ред стоји: Ad invenient место adinvenientur. 15. ред стоји: concernentiba место concernentibus. 17. ред стоји: moderna место modernus. 30 ред стоји: opservatum место observatum. 32. ред стоји: continnent место continuent.

Страна 48.: 5. ред стоји: ideo место eidem. 13. ред стоји: idem место eidem.

Страна 49: 7. ред стоји: solida место solidus. 8. ред стоји: Ecclesiastica место Ecclesiasticus. У 21. реду је иза: locis испуштено ubi. 22 ред стоји: pria место prius. 23 ред стоји: existerant место extiterant. 24. ред стоји: readificatione место reaedificatione. 28. ред стоји: ardentia место annuentia. 29. ред стоји: magistratibus место magistratus 32. ред стоји: poserunt место poterunt.

Страна 50.: 1. ред стоји: Ecclesiastica место Ecclesiastici. У 6. реду што стоји иза: de facto: existimus facultate преписано је из издања г. Р., у овом преписи те речи не стоје. 6. ред стоји: gaudeat место gaudeant. 8. ред стоји: producant место producat. 25. ред стоји: ubi место uti. У 26. реду стоји: ullus место nullus — преписано тако из издања г. Р.

Страна 51.: У 18. реду иза: qualiacunque не стоји у овом препису: illa sint, него је то преписано из издања г. Р. 23. ред стоји: Archiepiscopos место Archiepiscopum. У 37. реду иза: ipsorum не стоји: resignari, него је преписано из издања г. Р. 37. ред. У препису лепо стоји: demandanda, а г. Г. преписао из издања г. Р. demandata.

Страна 52.: 5. ред, стоји: spectasse место spectavisse. 8. ред. стоји: occuparunt место occupaverunt. 33. ред. У овом препису стоји: eadem, а г. Г. је из издања г. Р. преписао: eandem. Преписивач је

изостaвио крај 16. тачке, г. Г. ју је од: antiquis до краја преписао из издања г. Р.

Страна 53 : 12. ред, стоји: contissime место cautissime. 17. ред стоји intellegi место intelligi.

Страна 54.: 2. ред, стоји: abunere место abnuere. 28. ред, стоји: qua место quam 31. ред. У препису стоји: Zathmariensi, а г. Г. је преписао из издања г. Р. Submariensi. 34. ред. стоји: possu место passu. 36—7. ред. од: Decreti до: secundi не стоји у овом препису, него је преписано из издања г. Р.

Страна 55 : 1. ред. стоји: iam, место tam. 2. ред. У препису пише добро: observatum, а г. Г. преписује из издања г. Р. observata. 18. ред. стоји: existimus место exstit, опет преписано из издања г. Р. 27. ред. стоји: rem niscentiae место recordationis. Ово је поред: Submariensi место Zathmariensi и т. д. најбољи доказ ањкавости у раду г. Г., јер није честито ни загледао у преписе пред собом. него је из издања г. Р. преписао: reminiscentiae, макар да у препису јасно стоји: recordationis. 30—31. ред. од: Cancellariae до: Hungaricae преписано је из издања г. Р.; у овом препису не стоји то. 34. ред, у овом препису стоји: Bellineniensem, а г. Г. је преписао из издања г. Р.: Bellenosiensem. У 36. реду не стоји по овом препису иза: Corbaviensem, confivium Carolostadiensem, него на том месту стоји у издању г. Р.: confiniu n Carolostadiense, а г. Г. је од тога направио: confivium Carolostadiensem, прогласио confinium за confivium и за именицу мушкога рода.

Страна 56.: 5 ред и даље стоји у овом препису: —, eaque infallibili, ac absque ulla omnino clausula, aut Conditione, dictanda poena confirmare ac usuroborare... Г. Г. је цело место преписано из издања г. Р. побркао текст и поновио: dictanda poena confirmare. 14. ред стоји: qua место quam, преписано из издања г. Р. 14 ред, стоји: Archiepiscoporum место Archiepiscopo. 20. ред. иза: Punctis долази одмах у препису: et quidem, — исто тако код г. Радонића — а г. Г. је уметнуо овде све што долази на стр. 56.—57. од Punctis до: Et quidem на 57. страни са леве стране преписа. 27. ред, стоји: cuiacunque место cuiuscunque.

Страна 57.: 10. ред стоји у препису на овом месту што г. Г. није могао прочитати: contra. 12. ред, стоји: bellarunt место belaverunt. 20. ред. стоји: Regnicolusque место Regnicoiaeque.

Страна 58 : 8. ред, стоји: Eade место Eadem. У 12. реду иза: quae не стоји у овом препису: et Episcopus, него је то г. Г. преписао из издања г. Р. 12. ред стоји: quibusdam место quibuspiam, опет по г. Р. 20. ред, стоји: moderna место modernus. 20. ред. стоји: ipsu место ipsum. Ово није штампарска погрешка као ни оно: Eade место Eadem, quа место quam и т. д. него у препису стоји: Eadē, ipsū, quā etc., а г. Г. неће или не зна читати како треба. 21. ред. стоји: Turcica место Turcicus. 23. ред, стоји: substituas место substituat. 26. ред, стоји: Augusta место Augustus. 29. ред, стоји: dicta место dictus. 36. ред, стоји: sola место solus. 37. ред, стоји eadem место eodem. Мени се већ досадило исправљати погрешно читање знака за us. На овој једној страни само има пет случајева погрешног читања а место us. Turcica Imperator! Augusta Caesar!

Страна 59.: 1. ред, стоји: contetur м, consetur. Реч што је иза ове погрешно прочитане г. Г. није могао никако прочитати јесте: esse. 2. ред. стоји: Sua место Suae. 2. ред. стоји: creanda место creandus. 13. ред, стоји: dispositione место dispositionem. 15. ред стоји: obsineat место obtineat. 27. ред стоји: accersenda место accersendus. 31. ред, стоји: ē место est. 35. ред, стоји: poserunt место poterunt. 37. ред, стоји: eēt место esset.

Страна 60 : 6. ред. стоји: Dea место Deus. 16. ред, стоји: eēn место essent. 27. ред. стоји: necessitabatur место necessitabitur. 33. ред. у препису стоји: nimium, а г. Г. пише по г. Р. nimirum.

Страна 61. 4 ред стоји: eē место esse. 9. ред, стоји: Fratre место Fratrem. У 11. реду реч: Episcopus иза: Dominus не стоји у овом руконису, него ју је додао г. Г. 13. ред, у руконису овом лепо стоји: Archiepiscopum, а г. Г. је из издања г. Р. преписао: Archiepiscopo, што не ваља. У

25. реду стоји: constituendas место constituendos. У 31. реду је преписао г. Г. из издања г. Р. sollicitanda, а у овом препису стоји: sollicificanda. 35. ред, стоји: hactena место hactenus.

Страна 62: У 10 реду реч: frequentationis никако не стоји у овом препису, него је преписано из издања г. Р. 19. ред, стоји: Rectore место Rectores. Крај 8. тачке, од речи: neque до краја не стоји у овом препису, него је то преписао г. Г. из издања г. Р.

Страна 63.: У 16. реду стоји: totis место totus. 24. ред. стоји: popula место populus. У истом реду стоји: suo место duo. У 35. реду стоји: nulla место nulus.

Страна 64.: 9. ред, иза: sibi испуштено је: a. У 13. реду стоји: verum место vero. У истом реду стоји: hac место hanc. 19. ред, стоји опет, као обично: poserunt место poterunt. У 27. реду не стоји по овом препису: habeatur, него је преписано из издања г. Р.

Страна 65. У 7. је реду иза: instantia испуштено: est 18. ред, nundinis је додано из издања г. Р. Из истога издања додао је г. Г. у 25. реду: in loco, а у 26.: nec, што обоје не стоји у овом препису. У 35 реду стоји: vendes место vendens.

Страна 66: У 2. реду стоји: illius место illud. У 8. реду стоји по издању г. Р.: qua место quam. 15 ред, стоји: praeperi место praestari. У 16. реду знак што га г. Г. пише: хе́г треба писати: +er и читати: Kreuzer. 18 ред, стоји: vecturus место vecturas.

Страна 67.: У 9. реду преписао је г. Г. опет штампарску погрешку из издања г. Р.: Terrestris место Terrestres. 15. ред, стоји: huic место huius. 17. ред, стоји: collocarunt место collocaverunt. У 18. реду стоји: procurarunt место procuraverunt. 22. ред, стоји: onnos место annis. У 29. реду не стоји по овом препису: bon. него bonum. 30. ред, стоји: hominem место hominum. У 33. реду стоји: tumulta место tumultus.

Страна 68.: У 3 реду стоји: demandasset место demandavisset. 6. ред, стоји: trucidarunt место trucidaverunt. У 7. реду стоји: Generalitate место Generalatu. 9. ред, стоји: mactarunt место mactaverunt. У 13. реду стоји: eё место esse. У 22. реду стоји: collocarunt место collocaverunt. — Контрахиране глаголске облике ја не бих исправљао, да преписивач није свуда изнад њих мењао уобичајен знак за скраћене речи, за који се г. издавач није бринуо. — 24. ред, стоји: quatena место quatenus. Овде морам споменути, макар да ми то није било овде намера, да је велика штета, што г. Г. кад већ није изнео разлике у тексту, није макар изнео стварне разлике у молбеници патријарха Арсенија III. између преписа, што је сада у ратном архиву у Бечу и г. Р. Тако н. пр. у 23. тачци (код г. Р. 25.) речи врло важне и карактеристичне (р. 68. издања г. Г.) од 32.—35. реда, од: nostram до: defendere, што их има овај препис, те речи, управљене против Мађара, нема препис што га је употребио г. Р. Ово није једини случај за важне стварне разлике.

Страна 69. У 21. реду стоји: copiosissima место copiosissimus. У истом реду стоји: latem место late. 24. ред стоји sola место solus. У 25. реду испуштено је иза: hactenus: exhibita Servitia, etiam Notabiles, et ultra... 28. ред стоји: vetera место ultra.

Страна 70.: У 27. реду стоји: supplicamus место supplicando. У истом реду стоји: utti место ut si. 32. ред, пише: eatena место eatenus. Иза: molestare је опет самовољно прекинут текст. У овом препису одмах иза: molestare долази: Quod nun autem (71. стр.)

Страна 71.: У 1. реду пише: reprehentionem место reprehensionem. 4. ред, стоји: attiveret место attineret. У 11. реду стоји: impertita место impertitus. У 13. реду стоји: milliae место millia. 23. ред стоји: perpessa место perpessus. У 27. реду није се г. Г. ослањао на препис, него је писао: exhibitaeque место exhibitaque ослањајући се на своје знање латинскога језика, исто тако је написао у 28. реду: illibataque место illibataeque мислећи сигурно, да се то обоје односи на rebellione, — остало је инак constantis — а у ствари се односи на: fidelitatis и преписивач је

добро преписао, а домишљање г. Г. не ваља. У 31. реду стоји: deternere место deterrere.

Страна 72.: У 1. реду стоји: proctrostinatione место procrastinatione. 21. ред, стоји: mergere место nergere.

Страна 73.: У 13. реду стоји: tenui место tenue. У истом реду стоји: admisit место admisit.

Једва сам дочекао, да стигнем на крај овога немилога и незахвалнога посла. Ситније погрешке нисам могао набрајати, него само оне, које сметају правом разумевању текста. О разлици између текста молбенице Арсенија III. у издању г. Р. и у издању г. Г. мораће писати онај, тко буде научно обрађивао то доба српске повеснице, кад то није урадио г. Г. у својој књизи као што је требао урадити.

Г. Радонић је на ту књигу два пут писао оцене. Први пут је написао оцену на основу које је примљен рад г. Грујића у издању „Матице Српске", а други пут у „Источнику" за 1906. бр. 12. и 13. стр. 328. Прве оцене нисам читао — без сумње је повољна —, друга — у којој се више говори о сукобу између две по степену различите културе, него о раду г. Г. и у којој стварне критике издања информације нема — ласкава је за младога писца, почетника у раду на повесници српској. Г. Р. свршава своју оцену или приказ са надом и жељом, да г. Г. што више привреди српској повесници. Ако овако буде радио г. Г., ако овако буде издавао изворе за повесницу нам, не само да не ће науци ништа привредити, него ће неспремним и несавесним људима помоћи правити још већу збрку у раду на српској повесници. Ја не могу свршити са уобичајеном фразом, како ми је жао, што сам ово написао о раду вредноga радника, не могу са неке „мниме" висине говорити, како се надам да ће се г. издавач у тачности поправити, своје палеографско знање и своје знање латинскога језика усавршити и т. д. него морам завршити са речима покојнога Илариона Руварца: „И рад бих знати само, што се многи и многи пачају — те преписују и издају на свет преписе од писмених споменика, кад не уму и кад нису у стању ни да прочитају људски те старе споменике!". (Стари Сланкамен, р. 25.)

Мислим, да је згодно да овде, где се толико говори о информацији Колонићевој, саопштим једно писмо владике Исаије Ђаковића цесару о овом спису. — Владика пише, како је слуга референдара Тила пометњом — ја мислим подмићен — донео њему ову информацију или денунцијацију, чијег писца он не зна, и тако да је он дознао њен садржај, који је лажан и у вредљив за српски народ, српску цркву и њега. Он у име српскога народа протестује и тражи, да се даде народу и њему задовољштина због неоправдане увреде од незнанога писца, који је непријатељ цесару, јер га саветује на оно што се противи српским привилегијама. Прети цесару, да може у народу буна настати, ако се послушају савети писца информације. Узда се ипак у милост његову, коју је српски народ верношћу својом заслужио, цесар да не ће послушати заводљиве савете, јер зна да и сам то не жели. — Радило се ипак у главном према информацији.

Ево тога важнога писма Исаије Ђаковића, за које мислим да још није издано, а вреди га издати:

Sacratissima Caesarea, Regiaque Maiestas Domine Domine Clementissime.

Maiestati Vestrae Sacratissimae, lamentanter Sane, et quaerulose detegere necessitor, qualiter ante aliquot dies, certa puncta per modum informationis, et denunciationis, tum contra Nationem, Religionem, ac Ecclesiam nostram, tum adversus ipsammet personam meam, praejudiciose nimirum vergentia, per errorem a Referendario Till, sub Ejusdem sigillo, et sine titulo per Ejusdem famulum, ad me missa perceperim, quae puncta autem postquam Erronea haec transmissio ad manus meas facta, transmittenti innotuit, ea, iteratis Vicibus, vicissim per Eundem repetita, restituere debui; Ideoque super ea, taliter facta informatione, et denunciatione, inquantum nimirum illa, Nationem, et Ecclesiam concerneret, Nomine totius Nationis, Solenissime protestor, quod

autem personam meam attineret, Maiestatem Vestram Sacratissimam de genu flexo, humillime implorandam duxi, quatenus illum Ejusdem informationis Authorem sistendum (?), et omnem Nationi, et mihi eatenus satisfactionem administrandam demandare, Benignissime velit; Quem Authorem (siquidem praefatus Referendarius Till, ea acta prae manibus habeat, et quisnam Eidem exhibuerit, et quo illa transmittere voluerit, scire debeat) quam optime Maiestati Vestrae patefacere, et una simul Eandem denunciationem exhibere poterit, ex defectu autem hujus, ipsemet illa Eadem puncta suppeditare possum, quae intantum contra nostra per Maiestatem Vestram nobis clementissime impertita Privilegia, vergerent, ut, si ea (quod Deus avertere, et Maiestas Vestra Sacratissima Benignissime eatenus providere velit) effectui manciparentur, timeam, confusionem exinde inter populum oriri posse, et sic, ipse Author Boni publici, et servitii Maiestatis Vestrae Eversor, agnocendus est; Quapropter iteratis humilime insto, ut Maiestas Vestra, Nationi, et mihi, eatenus omnem satisfactionem debitam, adversus Eundem Authorem denunciationis sistendum, impertiri Clementisime dignetur; Scio enim id ipsum non esse de Maiestatis Vestrae Sacratissimae Clementissima Voluntate; Ideoque Gratiam hanc Altissimam eo Certius me consecuturum spero, et Eandem (место Eadem) Natio Nostra quoque sua semper fidelitate, in perpetuum reservitura est, et Ego quoque, in Eadem emorituras sum.

Sacratissimae Caesareae, Regieque Maiestatis Vestrae.

Humillimus, perpetuoque fidelis Subditus et capelanus Isajas Diakovich Episcopus Graeci Ritus Jenopolitanus.

На леђима: Ad Sacratissimam Caesaream Hungariae Bohemiae Regiam Maiestatem Dominum Dominum Clementissimum

Humillima Instantia Isajae Diakovich Episcopi Graeci Ritus Jenopolitani.

Pro introserta Gratia Benignissime fienda.

Hofkriegsrath 1707. Nov. 151.

Никола Радојчић.

Одговор

г. *Николи Радојчићу* на његову *оцену* на књигу: „Како се поступало са српским молбама etc.“*

Пре и главни услов сваке критике, која мисли да користи односној ствари, јесте да је строга објективност и примерна солидност. Критика без тих услова отров је за књижевност!

Г. Радојчић у својој *оцени* мимоишао је баш те главне услове и пружио ми је тиме немилу прилику, да бранећи себе од несувисних нападаја — не празним резима, него голим фактима — покажем њега, као критичара, у правој боји. — Што рекох, да и докажем!

Где је била солидност у раду г. Радојчића,** кад грубе језичне погрешке у молби и информацији приписује мени, а имао је пред собом бечки акт с кога сам ја преписивао и морао се уверити да је тамо у више од 200 речи наставак *us* замењен *јасно* са *a* (а не са мало q, као што он хоће), те да сам ја на више од 180 места развезао то *a* у *us*?! А што је у том огромном броју остало неколико речи неразвезано — сваки објективни критичар протумачио би то, као што јесте, са lapsus calami. Тек ће вальда г. крити-

* Како смо држали, да ће г. Грујић морати одговорити на оцену г. Радојчићеву; то смо му је дали на прочитање, и онде одмах доносимо и одговор г. Грујићев. Уред.

** Да би још разумљивији био овакав испад г. Радојчића у својој оцени против мене, вала ми напоменути, да сам једном приликом, пре две године, добио на рецензију један састанак његов, кога је мислио штампати у једном од наших листова. Ја сам обратио пажњу своју суд и упозорио га како треба да поправи поменути рад. Шта више, кад сам се лањске године с њиме у Загребу састао, поменуо сам му то и усмено, али је то г. Радојчића тако упецкирало, да сам се обила изненадио, кад је он ту на удици и предањом почео се о свештенству нашем паразмачати онако непомирно, говорећи: да је познавајући несрећност наших свештеника онај састав свој онако „вештачно“ написао, да би га могли разумети и т. д. Још сам му тада на разговора и напоменуо, да у моме раду: „Како се поступало etc.“ има доста штампачких погрешака, те да је томе узрок велика удаљеност моја од Новога Сада и прилике код Матице, те како је чак и примедба моја, која карактерише бечки рукопис, сасвим изостала и др. — о чему г. критичар није ништа ни једном речи да спомене; — и нема сумње, да ово то његову работу чини много јаснијом!

чар бити толико љубазан, те са своје „научне“ висине дозволити, да је моје знање латинског језика *бар* јаче од знања да ли је populs (стр. 46. врста 6.; 63—24). или populus; Turcica (Imperator) или Turcicus (58—21); Augusta (Caesar). или Augustus и т. д.! Да, али г. критичар тврди још и очиту неистину, да је у бечком препису „врло мало кратица и те г. издавач готово редовно рђаво решава. Изгледа невероватно, да он напр. знак us, што је *донекле налик* на мало q лепо разрешн у us, а после два три реда пише опет а место us!“ — Требали још и овоме коментара?!

Вели даље г. критичар, да пасивне облике *готово никада* не преписујем добро, ако су скраћено написани — а не наводи ни једног конкретног случаја. Ја би му могао само један случај навести, али који баш њега и његово знање латинског језика бије. Тако он на стр. 46. врста 10. исправља штампарску погрешку confirmatea у confirmentur, а то баш неваља, па ни у бечком препису тако не пише, него онако, као што сам ја написао (Privilegia..... *confirmata* et nova). Исто је и са контрахираним облицима перфекта. Г. критичар пребацује ми, што писам место: adlaborarunt (46—30), occuparunt (62—8), collocarunt (67—17, 68—22), mactarunt (68—9) и др. написао adlaboraverunt, occupaverunt, collocaverunt, mactaverunt и т. д., а сам не зна ни толико латински, да су то нормални облици, који се баш у првом облику врло често употребљавају не само у куриалном стилу, него и код класичара римских Цезара, Цицера и д., па ни бечки преписе нема над њима никакова знака за скраћенице. Да је ê = est, eêt = esset, eê = esse потребно развезивати, то може само г. Радојчић тврдити!

Малициозност г. критичара огледа се јасно и у томе, што ми замера, што сам ниа 18-те тачке молбе, после Punctis (56 и 57), уметнуо информацију Колонићеву на ту тачку, па тек онда додао Et quidem, с којим почиње други део молбе. Овде би ми морао одати признање, што сам текст, као што сам каже „ђакавог бечког преписивача“, довео у правилан ред, а не замерати. Слично је и код додатка иза тачке 24 те другог дела. Замера ми наиме, што сам ту иза додатка, том другом делу, прво уметнуо на своје место информацију на тај додатак (што би сваки други признао да је у реду), па тек онда даље наставио III-ћи део молбе, а за њим информацију на њега. — Г. критичару, шта све ово значи?!

Хотимично је извртање истине, с којим и сам критичар долази у контрадикцију, кад тврди, да ме није довело у неприлику, што је „ђакави“ бечки преписивач по коју тачку молбенице оставио недовршену. Класично је то место у критици г. Радојчића, те ћу га овде од речи до речи привести: „Г. Грујића то није довело у неприлику. *Он је преписао крај таке недовршене тачке*, или ако му се учинило дугачко (!) колико је хтео, из издања г. Радошића, које му је подлога други преписе; о томе нам ни речи не вели“. Дакле, — прво вели, да ме писму збунише те недовршене тачке, на сам их тобоже оставио недовршене; за тим замера, што сам надопунио те исте недовршене тачке из издања г. Радошића, на најпосле и сам признаје, да сам заиста што је недостојало, надопунио код тач. XVI. — I. дела и 8. и 12. тач. — II. дела (Види стр. 52.—33. и 35.; 62.—19. и 20. и 64.—27.) — Откуда ова конфузија? Где је солидност и објективност у критици?!

Неистина је и тврдња г. критичара, да ми је при преписивању са бечког преписа као десна рука послужило издање молбе г. Радошића. Ја сам информацију Колонићеву, с молбом народном, преписао у бечком ратном архиву јуна 1903. г., а издање г. Радошића изашло је у Летопису фебруара 1904. г. — дакле скоро пуну годину дана касније. Тек при спремању за штампу употребио сам издање г. Радошића и њиме допунио јасне, а случајне, пропусте пера бечког преписивача, што је јасно сваком већ на први поглед. Дарекгни преписе са бечког преписа сачувао сам, те сад могу све неоправдане и намерно измишљене приговоре г. критичара, сигурним подацима сузбити

И код примедбе о „преводу“ латинског текста на српски пребацио се г. кри-

тичар, јер није хтео да види, и ако је видео, да сам на стр. 12. нарочито нагласио, да недајем превод у потпуном смислу те речи, него јасно рекох: „Ево по том препису те знамените Колонићеве информације, са изводом молбе патријархове, у *потпуном садржају њиховом*“. . .

Ну особито баца сенку на чистоту суда г. критичара о моме раду, поред осталог, још и та околност, што је нарочито нагласио, да *јасне штампарске погрешке* неће износити, а кад тамо баш главни му је посао ређање тих јасних штампарских погрешака, јер држим, да нико неће поричати, да су јасне штампарске погрешке: extruendi (49.—1.) место exstruendi; readificatione (49.—24.) место reaedificatione; poserunt (49.—32.) место poterunt; abmere (54.—2.) место abmere; possu (54.—34.) место passu; substituas (58.—23.) место substituat; eadem (58.—37.) место eodem; obsineat (59.—15.) место obtineat: vendes (65.—35. 2.) место vendens; attiveret (71.—4.) место attineret; admissit (73.—13.) место admisit итд. итд. итд. — За тим је по неки јасни lapsus calami (ако није штамп. погрешка) хотимице покушао да прикаже или као алкавост у раду, или као незнање латинскога језика. Тако нпр. magistratibus (49.—29.) место magistratus; verum (64.—13.) место vero; praepari (66.—15.) место praestari; milliae (73.—13.) место millia etc. А што је најгоре покушао је на више места да исправи моје читање текста, те је пао у такове погрешке, у које никако не би смео пасти, критичар, који хоће да се истакне као стручњак у овоме послу.

Тако нпр. на стр. 46. врста 9. стоји у мом издању hanc, а г. критичар би хтео, да исправи у hunc што нема смисла, јер се hanc односи ad Aulam; од confirmata (46.—10.) рад би да је confirmentur, а то не одговара ни смислу, као што сам већ истакао, нити бечком препису. Место штам. погрешке ideo (48.—5.) чита погрешно eidem, што не одговара смислу, јер се односи на tempore, те треба idoneo. На стр. 50. вр. 1. хоће да исправи Authoritate Ecclesiastica у Auth. Ecclesiastici, што је опет погрешно, јер се односи на ауторитет црквени, као што се јасно види и из преписа г. Радонића. Штампарску погрешку gaudeat исправно је у gaudeant (50.—6.), а одма за тим хтео би да исправи добро написани Producant (50—8.) у Producat, а неће да види, да се и овде, као и сауда за тим (в. тач. 9.) употребљава треће лице множине, а не једнине, јер се молба није сматрала као патријархова, него свих сталежа срп. народа, као што је фактички и била, те за то и долази gaudeant, producant etc.

Даље хоће, да се место ullus пише nullus (50—26), а заборавља да у једној изреци несме бити две негације (овде би тада биле пес и nullus), а то мора знати и почетник у латинском језику. На 51. стр. вр 23. вели да стоји archiepiscopos место archiepiscopum, што није истина, јер у бечком препису јасно је написано archiepiscopos ас Eppos. Тако је исто очита неистина, да у беч. препису стоји demandanda, а не demandata (51—37); шта више прво није ни добро. — Ја већ збиља немогу да разумем овакав поступак г. критичара.

Реч Submariensi (54—31) исправио сам по издању г. Радонића зато, што је очито по погрешци бечког преписивача на том месту ушла реч Zathmariensi, јер се ова потоња реч на неколико места, шта више у истој тачци, нешто ниже (55.—33.), пише „Szakmariensem“, као и код г. Радонића; а бечки преписивач немогавши прочитати Submariensi скомбиновао је Zathmariensi.

Реч tam (55.—1.) јасан је lapsus calami бечког преписивача и ја сам је исправио у *iam*, као што треба, а г. критичар би хтео да остане реч tam, која неодговара смислу. Исто је и са речју observatum, јер то неваља, пошто је *immunitas observata* (55.—2.) И још г. Радојчић сме да каже, да је овде добро observatum! Тако је и са речју existimus место extit (55.—18.), јер одговара смислу.

Из јасне штампарске погрешке confinium Carolostadiensem (место confinium Carolostadiense), којих речи и нема у бечком препису, него су узете из издања г. Радонића, г. критичар извлачи само њему

својствене неозбиљне закључке, као и из случајно (lapsus calami двапут унешене изреке: „dictanda poena confirmare“. Речицу qua (54.—14.) исправља у quam, а треба quae.

Изречну неистину вели г. критичар, кад каже, да на стр. 71. вр. 27. мога издања стоји exibitaeque место exibitaque, јер тамо јасно стоји ово потоње, као и у бечком препису; а (71.—28.) illibataque место illibataeque — јасна је штампарска погрешка. Исто је тако неистина и то, што каже, да на стр. 56. вр. 14. стоји у мом издању archiepiscoporum, где би по њему требало archiepiscopo, јер на том месту јасно стоји код мене archiepiscopum, као и у бечком препису, а г. критичар се сад и сам повео за издањем г. Радонића. — Нашто овакова измишљања и неистине у критици — г. критичару?!

Јасни lapsus calami бечког преписивача nimium исправно сам са nimirum, јер тако треба, па је исту реч употребио и сам бечки преписивач у тач. 13. — II-ог одела (стр. 65.—1). А што је особито интересантно и карактеристично за нашег критичара, он је сам исту ту реч, у свом препису акта Исаије Ђаковића што га овде штампа, исправно у nimirum, ма да у бечком акту, кога имам и ја у препису, јасно стоји nimium. Мени дакле замера, а сам после исправља! Чудан посао! (Узгред могу рећи, да се у том акту налази, по његову препису, још једна случајна (?) погрешка, а то је одмах у почетку реч „ipsammet“ место „ipsamet“).

Још ћу само да споменем да г. критичар исправља штамп. погрешку или lapsus calami — Fratre у Fratrem, а превиђа одма пред тим сличну штамп. погрешку suamque место sumque. Класичан је управо пример, што г. Радојчић вели, да *»у (бечком) рукопису лепо стоји* archiepiscopum (61.—13), а г. Г. је из издања г. Р. преписао: archiepiscopo, *што не ваља*«. — Ту право није истина, да у беч. рукопису *»стоји лепо«* archiepiscopum, већ напротив *врло јасно стоји* archiepo, па сам то оданде и преписао; а друго волео би знати на основу чега вредни г. критичар држи, да је право боље од овога?! Али што питам, кад су и сви остали наводи његови остали без доказа?! — Код њега циљ оправдава средство! А зашто исправи mergere (72.—21.) у nergere, кад овог потоњег глагола и нема?!

И имао би још много што-шта приметити на ову оцену г. Радојчића, али нећу да тратим драгоцено време на тако бесплодан посао, тим више, што сам уверен, да је већ и ово, што приведох, доста, да илустрира г. критичара и његов необјективни, па боме и несолидни рад.

Г. критичару, ја сам свршио; и верујте ми немам више времена „ни да се нећем, ни да се спуштам“ по скалама вашим, па да вам отуд дајем још какове „високопарне“ савете!

Беловар 17. (30.) Априла 1907.

Рад. М. Грујић.

† Протојереј Корнел Чупић.

1843.—1907.

Малобројно свештенство будимске епархије претрпело је и опет тешки удар, изгубило је сабрата свога, протојереја Корнела Чупића, који је сваг да видно место заузимао у црк. автономном животу будимске епархије.

„Кад загледамо у прошлост милога нам покојника, видимо, да је та поред доста мучног и бризног живота, светла и пуна поуке и примера за нас, који иза њега остајемо“.

„Рођен је у Дунапантелији из свештеничке породице пре 64 године. Основне школе свршио је у месту рођења и у Сентандреји, где му је отац доцније парохом био, средње школе у Будиму и Карловцима, а богословију такође у Карловцима. Службу своју отпочео је у СтАндреји као учитељ и ђакон. По томе је свештеником био кратко време у Унгвару, па у Српском Алмашу. Срце га је свагда вукло у Сентандреју, где је младост своју провео. И после дуге и тешке борбе, а заузимањем његових и сада живих пријатеља овде, испунила му

се жеља, постао је парохом у Сентандрији пре 33 г. и као такав упокојио се (9. (22.) априла 1907. године) и сада је већ тамо, где нема болести, туге и уздисаја".

„Био је одан и веран слуга олтара Божијег — узор свештеника. Свештеничку службу своју претпостављао је свакој другој, па и родитељској дужности својој, оданост и привржености својој претпостављеној власти била је безгранична тако, да му је у томе данас тешко пара наћи. Оданост му позиву, савесно вршење својих дужности и примеран свештенички живот награђени беху тиме, што је од најкада биран за члана епарх. духовне управе. Када је бивши протопрезвитер будимски, блаженопочивши Јеремија Мађаревић епископом постао, администрација будимског округа њему би поверена, коју је пуне 3 године савесно и на опште задовољство обављао тако, да је у знак признања Његовим Високопреосвештенством, господином епископом Лукијаном одликован био чином протојереја. После умировљења Стевана В. Поповића епарх. шк. референта, до попуњења овога места са А. Јорговићем, дужности епарх. шк. референта за будимски протопрезвитерат њему беху поверене нар. шк. Саветом, које је дужности као оспособљени учитељ такођер савесно и стручњачки обављао. Са браћом својом у Христу, са црк. општином, са парохијанима и сугрђанима својим, живео је у најлепшој љубави, и зато га сви поштиваху. Та љубав и то поштовање, довело је на погреб му и Њ. Високопреосвештенство, Г. епископа Лукијана; та љубав и то поштовање искупило је и сву његову браћу у Христу и из далих крајева; та љубав и то поштовање скупило је око одра његовог целу црк. општину и наставу и леп број сугрђана његових, да га сви испрате до вечите куће, и који престаје разлика између слуге и господара, сиромаха и богаташа . . . и куда ћемо једном сви доспети".

„Као отац заслужује мили покојник највеће признање, јер је народу своме одранио толику пажњу и узорну децу, а цркви својој сина и зетове, верне слуге олтара Божијег и синове будуће свештенике. Да толику децу васпитати, и на добар пут извести, велике бриге задаје и једном богаташу; то живот показује. Колико је то тек бриге задало покојнику, једном и худо наплаћеном српском свештенику? И он је све те бриге сносно, — како му је било, то само он зна, — и таман кад ће се од тих бриге ослободити, он се мораде растати са земним животом, па с њиме и са земаљским бригама, којима је нарочито његов живот тако препун био. Ово му је прошлост, која нам га приказује као човека, који се као у служби својој, тако и као отац може за пример ставити свакоме. . . ."

Тако је оцртао живот и рад његов јереј Стеван Чамприг, конз. бележник у некрологу, кога је у храму на опелу држао.

Покојник оставио је за собом 6-ро деце: Јованка, доктора богословије, патр. синђела-професора, Теофанију, супругу Јована Бешлића, окруж. протопрезвитера мохачког, Даницу, супругу ј. Петра Павловића, администратора парохије у Марковцима, Илију, богослова IV. г., Милутина, богослова I. г. и Паулину — неудомљену. Већ ово је доста велика породица, али покојник је имао са овом децом заједно снега 15 деце и у породају последњег детета умре му попадија пр: 16 година. Какав је то удар био за покојника, то ни преставити си не можемо. Али изгледа, да то није био највећи удар за њега, јер га је могао поднети, већ највећи удар га је задесио онда, када му се средња кћи удала, те и најмлађа са овом отишла, јер као младо, слабо дете, које треба неговати и васпитати, није могло код оца самца остати, — дакле када је сам остао. Самоћу, недостатак неге и редовне кућевне хране није могао поднети; то му је смрт ако баш не сасвим проузроковало, али јако ускорило. — Толико је био ригорозан, да ни као старији човек није хтео у кућу узети страну особу, да га негује и опслужује, као што су то деца му чинила, само да избегне свако подозревање.

У млађим годинама бавио се и са лепом књижевношћу, а свагда је он био хроничар сваког знаменитијег догађаја у животу наше цркве у СтАндрији и околини. Био је ревностан и добар проповедник слова Божјег и свагда, када је томе прилика била, он је био славослов. Црква му је била све и сва. Не знам има ли још које место, у ком се прописи типика тако савесно извршивали, као њиме у СтАндрији. И за најмањи празник са пред- и попразнством на почетку предпразнства и на одањиу свагда је св. литургију служио. Када је мало побољшао, па га је који сабрат замењо, док дотичан није ушао у храм да служи св. лутургију, он је био такође спреман за литургисање, јер је држао онога прописа, ако има два свештеника у једној општини, да за сваки случај буде и други спреман за службу. Кад је од болести тело му већ јако ослабило, и онда је још служио, док на молбу својих парохијана и сабраће није легао у постељу, из које се више дигао није. Још у очи смрти је рекао, само да га двоје одведу у цркву и држе, још би једном одслужио св. литургију, толико је био одан позиву свом и љубио цркву своју.

Погреб му је био величанствен, какав је животом и радом својим и заслужио. Високопреосвештени Г. Епископ Лукијан ценећи га као примерна и одана свештеника није пожалио труда, те је по гадном времену из Будима дошао, да началствује на погребу верног слуге олтара Божјег. Уз Његово Високопреосвештенство суделовали су на опелу; Велимир Недељковић, окр. протопрезвитер будимски, Адријан Станишић игуман грабовачки, протојереј Ђорђе Голуб, парох помашки, ј. Стеван Ђурђевић, парох чобаначки, ј. Исидор Бошњак парох калашки, ј. Јован Пачарија, парох сентандрејски, јм. Доситеј Курјаков духовник у вацкој казниони, ј. Радивоје Бикар, парох пештански, јм. Викент је Себастановић, админ. чипски, ј. Златоје Поповић, парох батски, јм. Доситеј Поповић, дворски економ и ј. Стеван Чамприг, конз. бележник, који се са покојником у име свештенства у дирљивом говору на опелу опростио.

Црква. општина је такођер видљива знака дала томе, како треба ценити доброга пастира и духовног оца свог. За време болести дала му је на лечење и новчане потпоре. Погреб му је приредила о свом трошку и одар му је украсила венцем, а на гробу се опростио лепим говором у име црк. општине потпредседник јој г. Никола Кречаревић.

Вечан ти спомен протој. Корнеле међу нама!, а племенитој души твојој нека подари милостиви Бог рајско насеље!*

Један сабрат.

* Вредно је забележити ради примера другима, да је на погребу сакупљено свештенство прилажало место венца за свештенички комплет у Карловцима 22 круне.

Искрена реч радикалској српској интелигенцији.

Д. Р.

Према броју нашег народа у Угарској и Тројединци, не ма ни један други народ на целоме свету, толике штипендије за своју сиромашну децу, као што их има наш народ у там краљевинама.

Кад погледамо по нашој данашњој интелигенцији, не ћемо се преварити, ако кажемо, да је више од трећине уживала штипендије.

А сви паши народни добротвори, који оставише штипендије, имађаху пред очима то, да наш народ добије што више учених људи, који ће временом бити од користи своме народу.

Па како је у животу?

Ево, како је!

Доста знатна већина оних, који су се школовали штипендијама, кад ступише у живот, постадоше народу не пријатељи и учитељи, него највеће кожодере, а у последње време и издајице народне.

Кад би неки дао себи труда те статистички изнео, какве су кожодере многи и многи српски адвокати, који су уживали штипендије — а особито у Срему —, ужаснуо би се свет.

А још би се више ужаснуо, кад би му

се предочили, како такви кожодери играју у јавном животу знатну улогу, и како их народ одликује за разна тела, у којима по неки и у њима тера кшефт.

Навели смо за пример, какве народни трибун др. Жарко Миладиновић прави рачуне онима, који траже зајма из народних фондова, због чега се свет и одбио од њих. А сличних његових рачуна имамо још неколико, које ћемо у своје време изнети на јавност.

А имамо класичних рачуна још од неких класичних народних трибуна, који поштo одеру кожу странцу с леђа, великодушно уступају јој да узме лека да их намаже, — опраштају јој тобоже један део трошка! Ал то им не смета да се не размећу са својим родољубљем, и народ их слуша и поводи се за њима, и то ће наравно трајати све дотле, док једном и народ не прогледа. А као да је почео прогледавати.

Ове дакле народне кожодере, међу којима по несрећи и срамоти нашој, игра једну од најглавнијих улога човек, за кога је један високопреосвећени епископ рекао, да је „лопов најординарније сорте“, разумемо, зашто се држе човека „историчног ножа“, и зашто морају да играју онако, како он свира. Јер ако му се замере ма у чему, или почну сами да мисле својом главом, као што оно покушаше земунски пангерманци и још неке појводе на арх. епархијској скупштини; тима покаже он своју песницу, и они морају одрњена носа да се повуку и моле за опроштење.

Ове разумемо, но не и оне, који не виђу нужде и којима се не може пребацити да су кожодери, да и они не увиде: *које и какве* је и *шта* ради човек „историчног ножа“, и његов сестрић одговорни уредник „Заставе“ Коста Брадваровић, човек који је док му се ујка није доцепао „Заставе“ служио Калају, и који би код другог народа играо најнезнатнију улогу, а код наших радикала игра видну улогу, а особито у новосадској општини.

Јесте, те не разумемо, и тима се чудимо што и они играју тако једну и жалосну улогу, и што потпомажу несавесне људе и у њиховим издајничким смеровима.

Зар они не помишљају на своје добротворе, који су штедили и оставили штипендије за сиромашне ђаке; зар они не помишљају да су они у првом реду позвани, да раде и потпомажу само поштен и родољубив рад; зар они не помишљају да они треба да буду вође народне и да народ упућују на добро у корисно; зар они не помишљају да ће данас сутра и залуђели и обманути наш свет доћи себи, и увидети издајнички рад данашњих „Заставиних“ опсенара. Па како ће и они пред њима тада изгледати, кад помисле, да су им и они били помагачи?

На више места долази наш прост свет себи, те окреће леђа “Заставиним“ опсенарима, и кад човек види то, а види, да многи наши интелигентни људи у оне и данас, или не виде, или не ће то да виде, још се поводе за „Заставом“ и њеном кликом; не може ништа друго да помисли, до или да им је помрачен ум, те нису у стању да провиде зло, или не смеју — а из каквих разлога, то Бог зна — да се замере човеку „историчног ножа“.

Као што је оне у своје време др. Данило Медаковић и после пада Севастопоља, своје читаоце уверавао, да није пао Севастопоље, у што су многи наивни читаоци и веровали, а веровали су о тога, што су држали, да Руса-Рују — не може нико победити; тако исто човек „историчног ножа“ још и дан данас, ма да је очевидно, да је била проста лаж, да је мајски саборски одбор напшао на дефраудације Његове Светости, телали у својој „Застави“ како је Његова Светост у истини де фраудант, те на основу те лаже, напада све оне, који се не боје његовог ножа, те не бојећи га се скидају му образину, а и оне, који не ће и не могу да верују у исту његову лаж.

И како су и он а и његова покорна дружина — бели робови — кук авџе, те у место да се радују, што им Његова Светост даје прилику, кад већ сами не имадоше смелости и карактерности, да га они туже, да пред судом докажу његове дефраудације, — сад, кад виде да ће доћ do wie heissen Sie, раде свим недозвољеним и непоштеним средствима, да и не дође до суда, него да мађарско министар

сто просто потезом пера збаци Његову Светост, и да постави за администратора њихова човека, који би им поправио материјално стање.

А за ту своју жељу не могу и не наводе никаквог другог разлога, до ли: већина му је сабора изрекла неповерење, па кад не ће сам да иде, нека га мађарска влада збаци.

Е, лепо!

А молићемо, каква је то већина била? Ево, каква је!

У туцинданском сабору од 75 посланика, имали су радикали својих партизана 41. Од тих је гласало за Мушицков предлог — да патријарх захвали — њих 38 (2 нису били присутни, а потпредседник није гласао).

Кад се узме, да сабор са ћирилицима — епископом има свега 82 члана, од чега је надполовична већина 42, изађи да и није половина сабора гласала за Мушицков предлог. Како је због бављења самостал них посланика на сабору у Загребу, неколико фалило из поменуте седнице, то радикали дођоше до већине.

Надполовична права већина саборска није дакле позвала Његову Светост да се захвали, него случајна, па и она не заступа већину нашег народа.

А уза све то, не треба сметнути са ума, да је за Мушицков предлог и у самој радикалној странци било и повуци и потегни, и да је његов предлог услед Јаковљева терора продрео са једним гласом већине.

С тога два радикалска војводе — од којих један беше известилац у патријарховој ствари — дошавши у стан, и промисливши од саборнице до стана шта ураднше, и грунуше шеширима о сто, описавши Јакову нешто крупно, што их је натоцијало.

И на основу *таког* закључка, служити се најпоштенијим и издајничким средствима, да Његова Светост мађарско министарство просто збаци, кад не ће сам да сиђе, те да отвори једном место радикалском љубимцу данашњем; то је ваистину питковски.

И на жалост има у нашем овостраном народу људи, који спадају у интелигенцију, који одобравају поменути рад Јаковљев и братије му у терању Његове Светости, а не знају и не ће несретници да знају, да одобравајући поменути рад човека „исторична ножа", који се могао истаћи за вођу и диктатора само код нашег јаковерног народа, поред покварене му и неродољубиве интелигенције, и нехотице обарају сам углед и достоинство српског патријарха, који би морао бити лутка већине страначке и свагдашњих влада мађарских.

Та наши су стари потоцима лили своју крв и у Турској и у Аустрији да очувају достоинство, углед и власт својих патријараха, а гле шта им раде њихови потомци за љубав једног човека „историчног ножа", којим је овладала фикса идеја, да је он позван да збацује српске патријархе.

Па како је питковски скован план за терање Његове Светости.

Ево, чуј српски народе на све четири стране света, а чујте и сви остали народи, а особито Мађари, који не познавајући наше радикале, братиме се с њима, с њима, који су у њиховој највећој невољи *онако* писали о њиховом идеалу „мађарској војсци", ал им за то није сметало, да им се похвале, како су их они у невољи потпомагали.

Дакле чујте нечувен питковлук.

Кад су радикали дошли 1902. на власт — у саборски одбор — и изабрали за ревизора г. Чеду Милутиновића, негдашњег шпитхендлера сомборског, стављи су му у дужност да истражује старе рачуне, па и оне одобрене по надлежним факторима па и самим сабором, дакле финализане.

У том свом чепркању, према свом знању и погрешном схватању — што му се не може толико у грех уписати, кад се помисли, да као Капамаџијин ђак за ону годину две дана није могао изучити оно, што научи редован ђак у трговачкој школи или академији —, а према добијеном упуству од својих протектора, уједанпут пре четири године пуче глас у „Застави", како је саборски одбор наишао на дефраудације Његове Светости, које износе на

80000 кр. и од тада час-по телалило се у „Застави“ о тим дефраудацијама Телалило се, а није се чинило оно, што је требало чинити, ако је тај глас истинит, т. ј. да се поднела тужба суду због проневере.

Није се пак то чинило стога, што је тај глас био лажан, измишљен за кортешко средство.

За љубав истине, признајемо, да је г. Чеда у приватном друштву у више пути рекао да не ма говора о дефраудацији, него о спорним питањима. Јавно од својих протектора није смео то да каже.

Па и један подвојвода радикалски, који је био референт у тој ствари, децом се својом клео, да не ма споменa о дефраудацији, него да је то кортешко средство.

С том ужасном и питковском лажју, и сличним лажима о подели манастирске земље, ушли су радикали у изборну борбу и добили су један глас већине.

Кад је Јаков у „Застави“ и за време сабора почео да беди самосталце, како су они јатаци Његове Светости, тада они покрепуше у сабору питање о тобожњој дефраудацији, и на крају се испостави, да не ма говора о каквој дефраудацији, а тиме се и обелодани четиригодишња лаж „Заставина“ и радикалска.

„Предиминар гледе оправака на двору као и обрачун и калкулациони протокол, не могу се пронаћи“, рекло се међу осталим у извештају ревизионог одбора.

А знате ли зашто се није могло пронаћи? Није с стога, што је и то и све што се односило на поменуту оправку двора, украдено из архиве. А украдено је с тога, како би се могла Његова Светост обедити дефраудацијом.

Ова крађа, учињена из питковских побуда од једног несретника, — као и спис о шандорској општини по претходном погрешном уведењу у протоколима — пре него што 1902. дођоше радикали на власт, по наговору несретног Грознога и Јоте, за њихове сврхе, за коју један подвојвода дознаде, и до ње дође, добро дође радикалској већини, те у помањкању списа односећих се на оправку владичанског двора у Темишвару, позваше се на исказ бедног др. Бранка Илића и још беднијег „свршеног богослова“ а сада економа Живка Витолића, чијем избору за посланика један карловачки грађанин има захвалити што дође до свога новца, датог му за време школовања, а и ми имамо повећег рачуна с њиме због узетих књига на продају, а не положеног рачуна о њима, обедише Његову Светост, да није утрошио добијен новац на оправку двору, без да се потрудио саборски одбор са својим ревизором, да су на лицу места извидели целу ствар, кад су већ предузели да је претресу и после њеног финалисања, где би се потпуно уверили да је одређена и подигнута свота у истини утрошена на оправку.

Како је и *када је* ова крађа учињена и *коме је* и *како је* доцније дошла у „надлежне“ руке; то још за сада мора остати тајном. Но по нашим информацијама, за њу није знао ни архивар ни ревизор. Она је учињена као што рекосмо пре њиховог доласка.

И кад се овако питковски радило, је ли тешко било протеклаити у „Застави“ о дефраудацији?!

И као што је рађено у овом питању, тако је рађено и у осталима, и скоро ће време показати и нашем свету и осталим народима, *каквој покварени* и неродољубиву интелигенцију има српски народ, и какви су људи засели у управу црквено-народну.

Ну, како има Бога, то ће и поменута крађа а и много друго што шта изићи на јавност призиком предстојећег суђења, и знајући радикалске вођове за свој „частан“ рад, за то и страхују од суда и све и сва раде, да до њега и не дође, или ако их већ не може мимоћи та чаша, а они раде на томе, да им не суди Србин-судац него Хрват, а по најновијим вестима раде на томе, да им се суди у Загребу, и да то постигну, вољни су жртвовати и један свој срез, ког и сами не мају.

Бедници, као да ће и у Загребу суд хтети и смети изрећи неоправдану пресуду.

Сад кад знаш ово, мирно спавај „већинно саборска“, и чекај праворек судски, а дотле теши се писањем „Заставиним“ о праљама патријарховим.

За тебе и онако није друга храна, и пошто те Јаков њоме већ годинама храни,

писи ни могла донети друкчију одлуку 19. Јан. о. г.

Јаков се смеје што ге је натоцијао, а ти ћеш имати кад да се кајеш и стидиш свога поступка.

За то, намет у главу српска интелигенцијо, па бежи из врзина кола док је време, које назва умесно „Србобран“ „кликом и патентираним деоничарским ковентом за продавање народних драгоцености и народне душе у приватне сврхе.“

Дванаести је час, те не греши душе и не навлачи и на себе и на децу проклетство народно.

Скорим ће засрдити јако у радикалском царству, и тада ће се многи и многи од интелигенције стидети, што је био и сам у врзином колу, ну, нека се нико не нада да ће се моћи извинити, да није познавао радикале какви су.

Брзо, кусо!

Д. Р.

На пријаву проте Јеремића на мој чланчић „Брзо кусо“ (в. бр. 13. о. л.) на коју ме је на путу пред управорно његов најмлађи синчић Стојан, ђак V. карловачке гимназије, ословивши ме: „да ли сам читао тајтину пријаву у „Богословском гласнику“ на мој чланак, те кад му рекох, да нисам, рече ми: тајта Вас у 5 кратких тачака сасвим побио (из овог се види **какви** се разговори воде у Јеремићевој кући пред децом, те се не треба ни мало чудити, што и прања његова жена да прича љубопитљивим госпођама и званичне тајне и шта се све говори и мисли радити у кући Јеремићевој и Магарашевићевој), одговарам.

На 1.) Да је оправдано моје ужасавање на §. 19. Јеремићева предлога и погледом на §. 17., види се најбоље из тога, што би по §§. 20. 29. 30. и 66. „Уредбе о дотацији парохијског свештенства“ што га је народно мајски саб. одбор, само за 19 данас живих свештеника у Архидијецези, који су навршили 40 година свештеничке службе, те би имали право на мировину, годишње требало издати мировине 87.400 круна, што преставља ренту по 5% 1,748.000 круна, без обзира, колико би требало за мировину оних, који би и пре навршење 40 годишње службе морали доћи у мировину.

А кад би се усвојио предлог — управо претпоставка — Јеремићева, да се плата свештеничка изједначи са платама професора карловачке гимназије; требала би још већа сума за мировину односно још већи фонд.

Папир је трпељив, на њега се може и свака лудост написати и свакојаки предлози, ал је питање: *да л их је можно и у живот увести и да л се даду одржати?*

Лепо је то ставити: после 30 односно 40 годишње свештеничке службе, има свештеник права на оволику мировину, колика му је плата с петогодишњим доплатцима, што би износило 4600 односно 4800 круна. Ну, то је несмислица, која се у данашње време код нас не да произвести.

Не треба се варати и правити смешним, јер код нас се не даду онакве плате одредити за свештенике ни по предлогу саборског одбора, још мање би се дале по претпоставци Јеремићевој.

Данас постојећи фонд за свештеничке удовице и сирочад, не би се смео дирати и сједињити са умањеним фондом за мировински свештенички фонд, јер би на брзо дошли до тога, да по §. 35. Јеремићева предлога ни наше удовице не би добијале мировину.

Нека он остане, као што јесте, јер ће нас проклињати и наше удовице и сирочад, ако га спојимо. Он нам даје гаранцију, да можемо с мирном душом после наше смрти оставити удовице и сирочад.

Од свештеничких петогодишњих доплатака, приноса новозабраних пароха и проти као и приликом одликовања и казни свештеничких, врло ће мало уништи у исти фонд, као и од добровољних прилога.

А да ће се моћи постићи, да у њега утичу и писарничке пристојбе од хипотекарних зајмова из јерархијског фонда, што су до сад улазиле у мировински фонд за нар. црквене чиновнике и професоре; у то могу веровати само наивни и ветровити људи. Ну, све да и оне у њега утиче, ипак би и то мало било, јер 1905. није отуда уништо у мир. фонд за чиновнике више од 803·48 круна.

Сви приходи наведени у Јеремићевом §. 12. в. г. д. е, заједно са каматом фондовском, који би се по §. 35. смели употребљавати на

мировину и припомоћи, били би тако мали, да кроз 2—3 године не би ни 10. део своје мировине могли добијати умировљени свештеници, односно њихове супруге и деца.

С тога упозорујемо браћу свештенике, да настоје на томе, да се данас постојећи фонд за свештеничке удовице и сирочад остави на миру, и да никако не пристану на то, да његова имовина по §. 36. Јеремићева предлога постане имаовином њима предложеног фонда.

У закону о фонду за издржавање удовица и деце умрлих свештеника и ђакона у краљевини Србији од 1891. у §. 3 рекло се: „Овај се фонд не сме никад и ни у ком случају употребити на другу циљ, осим на ону, коју овај закон одређује".

2. Да је несмислица и §. 36. мировинске уредбе за нар. чиновнике и професоре и поред §§. 9. и 10., види се најбоље из тога, што је н. пр. покојни директор карловачке гимназије Стеван Лазић, уплатио само 1000 кр. заједно са улогом и проценатима, а потом одмах уживао пуну плату с квинквеналима у износу од 4400 кр., а уз њега и други уживају, који су нешто више уплатили.

А тога нема нигди у свету, па ни код државе. Свугди постоји неки прелаз и неко ограничење.

Код нашег свешт. удовичког фонда, ко је прешао 40. годину, тај мора платити камату на све године од 40. године. Ја сам н. пр. морао платити за 20 година у натраг на улог камату.

Како је мудро држава поступала при установљењу фонда мировинског за учитеље и њихове удове и сирочад, види се из овога.

У пропису за уређење правних односаја учитељства на пучким школама војене крајине од 1871. у §. 53 рекло се: „За први десет година, рачунајући кад овај пропис ступи у живот, *не сме се закладе начети;* за ово се време имају камате прибављивати главници. У случају особита обзира, може главно заповедништво спорасумно са вем. школским већем за учитељске удове и сироте дозволити потпоре, но оне не смеју износити преко шестине годишњег доходка.

У §. 54. Да оскрбна закада у свако доба узмогне намени одговарати, не сме се после измака првих десет година њезина опстанка на мировине, обскрбнине и узгојнине трошити више него $^2/_3$ годишњега дохотка, остатак има се прибалити заворној закладној главници, која се начети не сме."

„Ово ограничење има дотле опстојати, док закада не буде у стању, да свима захтевима како ваља задовољује."

А ми, ми одмах по ступању закладе у живот, почесмо исплаћивати и плате с доплатцима, те за то већ данас подмирују фондови до 47.000·00 кр., а дотераћемо дотле, да ће цео приход фондовски — неприкосновеношколски — ићи на мировине, те ће се морати укинути неке школе.

И кад већ данас морају да доплаћују толико грдну своту поменути фондови за мировину професора и чиновника; заиста је ветропирска претпостаака, да би по §. 15. Јеремићева предлога мањак за свештеничко и свештеничко-удовички фонд доплаћивао јерархијски и неприкосновени фонд.

И тако би исти фонд спао ли на оне приходе, назначене у §. 12., а како они не би били довољни за подмирење нужних пензија; на брзо би по §. 35. дошло до краха, те нити би свештеници, нити њихове удовице и сирочад добијали мировину, јер од камате и оних прихода наведених у §. 12. *в. г. д.* и *е*, не би се ни десети део мировине могао издавати.

Како је „брао" рађен предлог Јеремићев, види се и из тога, што би се по његову предлогу §. 15. мањак за мировину имао подмиривати из припомоћи из јерархијског и неприкосновеног фонда, а по §. 35. мировине би се и васпитне припомоћи могле исплаћивати само из наведених у њему камата, а о припомоћи из јерархијског и неприкосновеног фонда нема ни спомена.

А ако је он подразумевао код §. 35. и приход §. 15., требало је навести.

У осталом §. 15. и онако је проблематичан, јер по §. 3. уредбе о дотацији српског православног свештенства, што је сремио мајски саборски одбор, имао би приход јерархијског фонда утицати у средишту митрополијско свештеничку благајницу.

А како би се по §. 71. поменуте уредбе са мировинским фондом (§. 37.) имао спојити и мировински фонд за свештеничке удовице и сирочад, ако нам већ није стало до реалног пенионог фонда, него до ветропирског; онда

је најбоље да пристанемо на §§. 37. и 71. поменуте уредбе — предлога — саб. одбора, јер по §. 34. мир. уредбе за професоре и чиновнике нико би мањак према расположивим средствима подмиривати неприкосновени и клирикални фонд.

И сировели се наређење §§. 37. и 71 поменуте уредбе, кад би се хтело давати свима мировина по поменутој уредби — предлога, сав би приход а неприкосновеног и клирикалног фонда одлазио на саме мировине поред лудог наређења и § 35. мир. фонда за професоре и чиновнике и §§ 37. уредбе — предлога — саб. одбора.

С тога препоручујемо мероданним да у своје време мало већа промисле при грађењу уредбе и за наплату свештенства и за мировине њихове и њихових удовица и сирочади.

Нека се сете закомислености сабора од 1892-, који донесе онако ветропирску уредбу о мировини професора и чиновника.

3.) Несмисленца § 33. огледа се у томе, што би за његово изведење према §. 35. требало имати милијоне, да би се од камата и оних незнатних прилога по §. 12. могло потпуне плаћати мировине свештеницима односно њиховим удовицама и сирочадима пропомоћи.

Или вар није несмисленца, кад би Јеремићев предлог постао законом, то би за сваког умировљеног свештеника, који је одслужио 40 година, а таквих има данас најмање једно 100—130 — требало годишње мировине 4600 односно 4800 кр., што представља ренту од 92.000·00 кр. односно 96.000·00 кр., а за 100 9,600.000·00 круна.

Од улога би за дуго време врло мало у фонд улазило, пошто су мање више сви уплатили, па многи и више, него што би имали у име улога, и доплатака уплатити (по § 31.).

А да у исти фонд не би ништа уништило од писарине јерархијског фонда, а тако исто да исти фонд не би покривао дефицит; навели смо за то и разлоге.

4.) Неправда и непоштење у §§. 21. и 32. огледа се у томе, што §. 21. говори о бити имајућим удовицама, а §. 32. о садашњим удовицама и дочим би по §. 32. данашње удовице имале ону исту мировину, коју и данас имају, бити имајуће напротив по §. 21. не би имале ону, коју би имали по данашњој мировинској уредби.

Узмимо пример: парох Петар уложио је пре годину дана у фонд 1200 кр. и умре. Његова би удовица имала толико годишње мировине.

По §. 21. Јеремићевом удовица истог Петра не би имала већу мировину од 800 К. Јер њему би у то доба припадала по Јеремићевом предлогу мировина 960·00 К, а удовица би имала по § 21. 800 кр. мировино. Била би оштећена дакле годишње за 400 К.

§§. 22. 23. и 24. не могу се односити на удовице, које не могу деце, а §§. 31. и 33. не стоје ни у каквој вези са §§ 21. и 32.

§. 31. говори о свештеничким уловима у данас постојећи фонд за свешт. удовице, а § 33. о урачунању година службе, дочим се пак у §. 21. јасно говори о томе, колико би имале добити бити имајуће свешт. удовице по предлогу Јеремићевом — и као што доказасмо, добијале би по нека мање, него што би добијале по данашњем —, а у § 32. да би данашње имале онолико исто, као што су имале у до данас.

Из свега овде наведеног, јасно се види, да сам имао потпуно право што сам Јеремићев предлог назвао ветропирним предлогом, да је израђен површно, ненажљиво и несавесно, једном речи, да је рађен на брзо, те с тога је и кус.

У осталом ја не знам и зашто је Јеремић изашао на јавност са својим предлогом, кад он није ништа друго, него копија — с неким наменама и допунама — мировинског фонда — за професоре и чиновнике од 1895.

Могао је просто рећи мировинска уредба за професоре и чиновнике од 1895., важи и за свештенике.

А кад то није хтео да уради, него је имао сраб да и он предложи своју уредбу, имао је доста времена да увиди, како је поменута уредба ветропирски састављена као што рекох, и како ће временом она врло знатан део неприкосновеног и клирикалног фонда односити.

С четвртином од плате и доплатака и годишње 2% с тим се не прави мировинска заклада. Много већи би морао бити и улог и годишњи проценти.

У Србији по реченом закону плаћа:

I.	класа	годишње	160 динара
II.	„	„	120 „
III.	„	„	80 „

IV.	„	„	60	„
V.	„	„	48	„
на улог	I. класа		600	динара
	II.	„	500	„
	III.	„	400	„
	IV.	„	300	„
	V.	„	200	„

А у случају смрти добијају им удовице:

	I.	II.	III.	IV.	V.
До 15. год.	800	600	400	300	240
од 15.—25.	1000	750	500	375	300
од 25.—35.	1200	900	600	450	360
од 35. на даље	1400	1050	700	525	420

дочим би по Јеремићевом предлогу уз $^1/_4$ улога и квинквенала, имао сваки улагати годишње само по 2% од целокупне плате.

Извештај

о раду седнице епарх. конзисторије, држане у Темишвару 13. (26.) марта 1907. год. под председништвом Високопреосвећена Господина Епископа Дијецезана *Др. Георгија Летића*.

Узет је на знање отпис кр. уг. министарства, просв. и црквене послова о неподељењу државне припомоћи свешт. удовицама М. Станковића и удовој Ђорђа Буње. — Узет је на знање отпис вел. Саб. Одбора о стављању у течај припомоћи из срп. нар. фондова Ал. Стојковићу, админ. парохије у Кневу. — Узет је на знање отпис Његове Светости Преузвишеног Господина Георгија Патријарха српског о достављању припомоћи Дру Сави Путнику за вођење добре парнице са Румунима у Хрњакову. — Публикована је одлука вел. Саб. Одбора о стављању у течај мировинске припомоћи јереју Григ. Букуровићу у Печки, — Публикована је одлука вел. Саб. Одбора о подељењу припомоћи Катици удовој М. Милетића бив. пароха у Падеју. — Достављен је централном одбору темишварском списак оних овоепархијских чиновника, који у смислу XXXIII. зак. чл. од 1874. имају право гласа при бирању заступника за земаљски сабор. — Препоручена је овоподручном свештенству књига Wéhészeti zsebkaptár од Б. Ивановића. — Уважен је вел. Сабореки Одбор, да дозначи припомоћ свештенству срп. св. источарском за обављање свешт. дужности у Перјамошу. — Издата је на најашњење јереју Н. Б. тужба ј. Св. Т. — Узет је на знање једногласни закључак свешт. збора вел. бечкеречког протопрезитерата против саборског закључка од 19. јануара (1. фебр.) о. г. а закључак истог збора о сезину епарх. свешт. збора надат је осталим окр. протопрезитерима на мњење и предлог. — Наименован је за ђакона у В. Кикинди Стојан Јакшић, свршн. богослов. а за пароха у Иванди јереј Радивоје Станижан. — Узет је на знање извештај Јована Новаковића, окр. протопрезитера темишварског о одржаној исповести и збору подручног му свештенства. — Постављен је за катихету на неврп. школама у Липови Станко Жупански, окр. протопрезитер арадски. — По поднесеним од Ст. Жупанског окр. протопрезитера списима: 1. срп. прав. парох. свештенства и 2. парохија и народа, те по искazу о дужним порезима на парох. сесијама, донесена су сходна расположења. — Уступљен је Високопреосвећеном Господину Епископу Георгију извештај Ђорђа Влаховића о проповедању у подручном му протопрезитерату са свима проповедничким дневницима и проповедима. — Одређен је рок за држање стечајног испита са кандидатима, који ће за епархији припадају. — Уступљени су сви списи у ствари ђаконског места у Темишвару граду на мњење и предлог Др Сави Путнику, овоепарх. фискалу. — Извештај окр. протопрезитера вел. кикиндског о моралном владању јер. П. С. узет је на знање, и обустављен је сваки даљи поступак о томе. — Наређено је више исправака матичних и односно затражене су дозволе за поједине исправке матичине. — Издата је наредба кад и како се имају прослављати празници пуњењем из прилога за црквене општину у Ђали. — Подастрте су е препоруком вис. кр. уг. министарству просвете и црква. послова молбе више свештеника за уживање државне припомоћи. — Издата је журно овоепарх. фискалу на мњење и предлог молба Кристијана Николића и др. из Брестовца (Ада) ради примања им у јерарх. подвлашће срп. прав. епарх. темишварске. — По поднесеним од појединих катихета исказима о започетој катихизацији у странин школама учињена су потребна расположења. — Разрешен је дужности изасланства у дисциплинарној ствари јереја М. Д. јер. Гр. Ст. — Донесено је више пристепених брачноразводних пресуда. — Повереко је Високопреосвећеном Господину Епископу Георгију, да темате овоепарх. свештенству израде ради по протопрезитератима распише. — Саветовано је јерејеу А. П. пароху у С. Ч. да ради старости капелана или мировину затражи. — Свега је донесено 84 решења

ИМОВНО СТАЊЕ

Епарх. фонда срп. прав. епарх. темишварске за год. 1906.

Тек. бр.	ПОТРАЖИВАЊА — НАСЛОВ	Износ К.	Износ н.	ДУГОВИ — НАСЛОВ	Износ К.	Износ н.
1	Дана 31. Дец. 1906. у благ. готовине .	107	16	Преплате за годину 1907-му са .	40	52
2	Вредносни папири и улози нов. завода .	87586	68	Право стање концем године 1906.	130369	15
3	Зајмови (главница) .	34375	29			
4	Камате на дуг . .	448	38			
5	Заостатци на прирезу	2780	17			
6	Предујмови од плаћа	490	02			
7	„ путни	565	65			
8	Потраживања од других благајница . .	1212	22			
9	Трошкови извиђаја .	468	80			
10	Накнада од појединих општина и особа .	32	36			
11	Потраживања од заједничних сесија . .	469	94			
12	Потраживања од обећаних дарова . .	100	—			
13	Потраживање за извештаје „Рад“ . .	90	—			
14	Потраживање за „Антимисе“	1683	—			
		130409	67		130409	67

Упоређење овогодишњег имовног стања са стањем у прошлој години:

Године 1905. било је имовно стање	126.649 К 99 п.
Концем 1906. износи	130.409 К 67 п.
Према томе епарх. се фонд умножио у год. 1906. са	3759 К 68 п.

У Темишвару дана 31. децембра 1906.

За књиговодство:
Лукијан Т. Бранковић с. р.
епарх. ревизор

За благајницу:
Др. Георгије Зубковић с. р.
епарх. бележник.

ad. A. 787./709. ex 1907.

Одобрено у седници епарх. Админ. Одбора срп. прав. епарх. темишварске, држане у Темишвару дана 9. (22.) априла 1907.

Георгије с. р.
Епископ.

ЗАВРШНИ

„ЕПАРХИЈСКОГ ФОНДА“ СРП. ПРАВ.

Тек. бр.	ПРИМАЊЕ НАСЛОВ	Износ К.	Износ п.
1	Готовина дана 31. децембра 1905.	924	24
2	Принос протопрезв. темишварског	1720	92
3	„ „ арадског	2246	70
4	„ „ вел. бечкеречког	2066	59
5	„ „ „ кикиндског	5095	28
6	„ од манастира	600	—
7	„ „ добротвора	1650	—
8	„ „ оснивача	1522	80
9	„ „ прилагача	229	73
10	Принос од такса диспенза, % од уговора и т. д.	873	54
11	„ „ доходка управ. парохија	2443	30
12	Отплата зајмова (главница)	5539	23
13	Камате од подељених зајмова	5739	28
14	„ „ штед. улога	3145	29
15	Купони „ спиритус рафин. у Темишв.	40	—
16	Дивиденде од аграрне тем. штед.	150	—
17	Прилог % од манаст. штампарије	100	—
18	Канцел. паушал од пар. фондова	1498	98
19	Прилог % од осиг. друш. „Franco Hongroise“	1486	30
20	„ % „ електр. друштва	12	36
21	Уплаћени трошкови извиђаја	220	—
22	Накнађени путни предујмови	700	31
23	„ предујмови плата	696	66
24	„ „ од разних благајница	608	38
25	„ потраж. од поједин. опш. и особа	4	16
26	Приход од извештаја „Рад“-а	740	—
27	„ „ антимиса	1037	—
28	Благајничка прерачунања	2589	25
29	Ини приходи	46	81
30	Вађена готовина из штедионице	7390	13
		51.117	24

У Темишвару дана

За књиговодство:

Лукијан Т. Бранковић с. р.
епарх. ревизор.

РАЧУН

ЕПАРХИЈЕ ТЕМИШВАРСКЕ ЗА ГОД. 1906.

Тек. бр.	ИЗДАВАЊЕ НАСЛОВ	Износ К.	Износ п.
1	Плаћа чиновника	5380	—
2	Епарх. бележнику додатак	600	—
3	Мировина бив. канцелисти Ш. Јовановићу	480	—
4	Испомогачу дневничару	200	—
5	За израду старе рестанције	210	—
6	Припомоћ школама	1840	30
7	Зајмови	8710	—
8	Канцеларијске реквизите	1268	30
9	Ручни паушал епарх. бележнику	100	—
10	Порези	819	02
11	Огрев	644	28
12	Осветленье	107	61
13	Набава књига	113	54
14	Увез „	60	80
15	Службене новине	17	10
16	Телефон	140	80
17	Канцеларијски намештај	1500	—
18	Предујмови путни	877	94
19	„ плаћа	550	—
20	„ на терет других благајница	1263	—
21	Набава писаће машине	580	—
22	Пристојба руковане са чеком	5	37
23	Набава, штампа извешт. „Рад“-а	1635	84
24	„ Антимунса	1125	46
25	Накнада путног трошка чланова Еп. Адм. Одб.	517	48
26	„ „ „ „ „ Конзист.	367	40
27	„ „ „ „ „ Шк. Одб.	246	20
28	Благајничка прерачунања	2589	25
29	Разни издаци	465	47
30	Користоносно уложено теч. год. у штедионицу	18.594	92
		51.010	08
	К тому остатак даном 31. децембра 1906. са	107	16
	Приходом једнако	51117	24

31. децембра 1906.

За благајницу:

Др Георгије Зубковић с. р.

епарх. бележник.

О оставини оца Доситија Обрадовића.

Д. Р.

Г. Тихомир је Остојић у своме „*Доситеј Обрадовић у Хопову*“ навео на стр. 266., како је заоставу очевину Доситијеву — од 110 фор. — тетак његов Никола дао под интерес своме зету Петру Јаковићу (Јаковљевићу), а за тим шта је рађено, да дође до ње.

Напослетку рече, да се не види, је ли Доситеј и дошао до својега наследства.

А на стр. 272. наведе, како је игуман Хоповски Теодор Милутиновић и колико је имао 22. Јануара 1759. потрошка, кад је ишао у Темишвар. У загради рече г. Остојић („јамачно на инсталацију епископа Висентија Јовановића Видака“).

Висентије је посвећен за владику 14. Јануара 1759., а Арсеније Радивојевић 30. Јануара и. г. за епископа пакрачког, и кад је на Арсенијевом посвећењу био и Висентије Јовановић, невероватно је, да је Висентијева инсталација могла бити око 22. Јануара и. г.

Ну, биће да је око 22. Јануара 1759. ишао у Темишвар игуман Хоповски Теодор Милутиновић с ђаконом (малим) Доситијем Обрадовићем, и то ради Доситијеве очевине.

А то се може извести из овог акта.

11. Августа 1758. писао је игуман Хоповски Теодор Милутиновић митрополиту Павлу Ненадовићу ово писмо:

„Високо Преосвјашченьејши и Превосходительньејши Г. Г. мње озобливо Г. Отец и Благодјеј всемилостивјејши!

Ваша висока Ексцеленција мње милостивјејши Г. Отец и Благодјеј, јакоже пред лицем свјатителства вашего многократно, смирено просихом за 6 дней у Темишвар поћи нужди ради која је знана вашој високој власти, и неполучих, за кое сада јест крајња нужда дошла и пак просити и молити пснеже дошао малога ђакона (а то је Доситеја) брат, и сказа нам, да онај человјек то јест Ваљсија, код кога је оно сиротински мало новаца јеле жив, и поручио: докле недоће мали ђакон и његово духовник недам ником. За ото хоће да пропадне, могао би кое време одјевати сиромаха. За кое рабољепно молбено и понизно простирајуся вашој високој власти допустите ми за 6 дней да отидем преко отца протопопе Евтимија намјестника трона Карловачкаго, с тим себе у великују архипастирскују отеческују милост смирено препоручајуся и јесм

Ваша високе Ексцеленције
нижајши раб и слуга
Теодор Милутиновић
игумен.

В нашем обичежителном монастирје Хопово Авг. 11. 1758.

Митрополит је Ненадовић морао допустити тек у Јануару 1759. игуману Теодору да иде у Темишвар, и он је за извесно са собом повео и малог ђакона Доситија да прими очинство.

Народни фондови — и радикали.

Од многих случајева, у којима су радикали народне фондове брстили и кресали, да наведемо и овај, који је веома карактеристичан.

Када су радикали у саборском одбору закључили ревиндикацију манастира Ходоша, нису поверили вођење ове парнице ни једном од фискала народних фондова, који би то по својој званичној дужности бесплатно, односно без икаквог хонорара дужни били водити, него су то поверили члану саборског одбора Дру Мити Мушицком, од кога је наравно далеко била и помисао, да као члан главне управе нар. фондова ту парницу бесплатно и односно без хонорара води. Овакав диспозиција саб. одбора наравно да је усљедила чисто у корист фондова а не у корист Дра Мите Мушицког.

Тако исто је било у корист фондова, а не у корист радикалских гладница, што је саборски одбор одредио да се за ту парницу купи неки историјски материјал, и да се на тај правно неупотребљиви и посве излишни исторички материјал, по-

троши толико новаца, за који би се у Славонији мали спахилук купити могао.

Јуридички велики радикалски, и узор јуначина туцинданског сабора, дични Мита Мушицки покупио историчке податке у свима деловима Европе, покренуо је поступак: *за ректификацију грунтовнице манастира Ходоша.* Кад је пак на овоме путу постигао потпун неуспех, онда је прикупив још више историчка материјала, покренуо *поседовну парницу против Румуна*, тврдећи, да су исти без правна наслова узели манастир Ходош у посед.

Кад су га судови у све три инстанције поучили о томе, да има некакав IX. зак. чланак од г. 1868. по коме се парнице између Срба и Румуна у погледу дебе црквеног имања имају пред будимпештанским делегованим судом водити — онда је закључно, да са својим операцијама престане, и да парницу ради ревиндикације Ходоша тек онда одпочне, када сва расположива средства народних фондова на куповање историчких података, буду коначно исцрпљена.

Овом поступку, овом дубоком правничком знању, и овој огромној савесности око спремања те манастирске парнице, радикали се просто диве, и поносе се да им је судбина таквога синка подарила, као што је челик карактер Мита Мушицки. Само им је жао да га још нису могли довољно наградити за ту величину, и за ту смишљену акцију. Јер све што су му дали, и за шта су га све изабрали, све је то мало према овим огромним заслугама, што их је он око ревиндикације манастира Ходоша за радикални народ стекао и чиме је народно црквено добро за вечита времена задужио. др. —k

ЛИСТАК.

Вести.

Сазив св. Архијерејског Синода. Његова је Светост Преузвишени Господин *Георгије* патријарх сазвао чланове св. Архијерејског Синода Високопреосвећену Г. Г. Епископе у седницу Синодеску за 10. (23.) Мај у своју патријаршку резиденцију.

Говор Високопреосвећеног Г. Епископа будимског Лукијана, који га је изговорио у великашком дому угарском 25. пр. м. при расправи о познатом Апоњијевом школском предлогу, доносимо у данашњем листу у целини по стенографским белешкама.

Какав је утисак исти говор изазвао код Мађара, може се видети из тога, што „Budapesti Hirlap", полузванични лист данашње коалационе уг. владе, у 113. бр. рече: „— говорник је једини у име Срба као народности и племена, а не у име верних српске цркве, говорио против предлога".

Сви српски листови, мање више одобравају исти говор, само „Србобран" у 94. бр. рекавши за њега: „да је врло обазрив, млак и фини", избацн мудру фразу: „Та од епископа Лукијана се није ни могло очекивати да ће избацити какав милетићевски говор, који ће да пали. Он се није никад ни престављао као велики народњак. Шта више уобичајено је било да се сумња у његово српско родољубље. Па ипак он је говорио, да ми морамо бити задовољни. Шта нећемо на ино! Зар да један члан јерархије, са којом је српски народ био свакад на ратној ноги, због њеног вечитог повлађивања свакој могућој влади, да благовира „прву народну" странку у Војводини, и да надлицитира у родољубљу њене вође, бивше патрене родољубе, сада у припређивање мешовитих сборова грофовских ручкова прерушене старе црвене демократе".

„И за то српски народ мора да са жалошћу срцем, а са угушеним негодовањем прими овај и сувише пристојно сервирани, безначајни протест владике Лукијана, јер је — бога ми — и овај бољи и укуснији од „благовештенских узнемиравања".

На ово разглагољетиње „Србобраново" имамо да одговоримо прво то, да писац његов не ма појма о томе, шта је један епископ и како он може говорити и како се говори у кући великашкој уг. сабора, и да не може никада говорити онако, како је у своје време говорио Милетић. У осталом Милетић је знао да грми у уг. сабору, но од његовог грмљења није имао српски народ никакве користи. Шта више, његово му је грмљење јако шкодило и да је мање грмио, а мудрије радио, могло се у оно време много што-шта постићи, што се данас не да.

Друго: српски владика и не може, а и не

треба да буде народњак у данашњем смислу и код наших страначких односаја. Ето н. пр. радикали сматрају и држе *данас* високопреосвећеног г. Епископа вршачког Гаврила за народњачког владику, дочим га самосталци и либерали нападају. Српски владика треба пре свега да буде православан владика и да љуби своју цркву и за њу да се што више брине, а уз њу и школу, а за народ су данас у првом реду позване народне власти да се брину о њему.

Какав је високопреосвећени Г. Епископ као владика и како је његово српско родољубље, то су у стању попајпре оценити његови дијецезани, и наистину је мало велика смелост од писца „Србобрановог“ сумња — тобоже српског народа — у његово родољубље.

Српска је епископат и до сада, — а и овом приликом — у свакој прилици у великашкој кући уг. сабора достојно заступао и бранио интересе своје цркве и свога народа, и да је среће било, а и данас да је, те да и народњаци — народне вође — умеју бити увиђавнији и родољубивији, њихов би глас и у њојзи, а и иначе имао и много већег успеха.

Ал шта ћемо, кад је код нас давно ушло у моду, да се надмећемо у грдњи и понижењу јерархије, и ако је она према данашњим приликама једина у стању, да стане на браник права наше цркве и школе, што је ево и сада доказано; јер дочим су се радикалски посланици, који се хвале да заступају већину српског народа, у поменутом питању понашали и сувише млитаво — зна се и зашто —, епископат је српски достојанствено заступао интересе своје цркве и школе.

Румунски листови с похвалом спомињу поменути говор г. еп. Лукијана, који је својим говором бацио у засенак румунске епископе, а „Србобранов“ писац назва исти говор „безкичменим говором“.

Да смо весела! Е, тако је то, кад код нас свако ђаче држи да је позвано да шариче пресуду о свачему. Ну, за то нам и иде тако добро!

Несретан пад. Његово Високопреосвештенство Г. Епископ бачки *Митрофан*, идући у свој стан из саборске седнице великашке куће уг. сабора, камо је отишао да буде при расправи Апољијева школског предлога, несретно падне и пребије леву руку. Високом болеснику је одмах пружена лечничка помоћ, те се могао 4. о. м. повратити у своју резиденцију.

Прилог прав. срп. свештеничком конвикту у Карловцима. Место венца на одар пок. проте *Корнела Чупића*, пароха сентандрејског послали су свешт. конвикту: окруж. протопрезвитер С. Недељковић 4, прота Ђ. Голуб 2, игуман А. Станишић 2; пароси: Ј. Пачарић, И. Бошњак, З. Поповић, Р. Бикар, конз. бележник С. Чаприг и јеромонаси Д. Курјаков и Д. Поповић, сваки 2 круне (= 22 круне).

Евала честитој браћи из сиромашне будимске епархије. Можда ће се на њих угледати и имућнији, а свакако би било много паметније овакав прилог дати, него расипати на којекакве вештачке венце.

Уредник: **Димитрије Руварац**, протојереј.

Послане књиге на приказ.

Катихизе за II. разред основне школе. Написао парох *Владимир Милутиновић*. Отштампано из „Пастира доброг“. Карловци 8° 72, цена 1 кр.

Дечији добротвор. Три приповетке за српску младеж. Написао *Душан Ђурић* учитељ. — Карловци 8° 90.

Ова је књига издана о трошку Николе Петровића, земљеседника из Ст. Пазове.

Автобиографија Никанора Грујића, некадашњег епископа пакрачког. За штампу приредио арх. *Иларион Зеремски*. Издање „Богословског гласника“. Карловци 8° XXII. 179. Цена 3 круне.

Латинске сентенције, пословице и цитати. Скупио и превео *Гл. Барушковић*, професор у пензији, Н. Сад 12° V. 112. Цена 1·50 кр.

Пастирска посланица, епископа жичке епархије *Саве Дечанца*. Чачак 12° 14.

Извјештај о стању свилогојства у Хрватској и Славонији у години 1906., с особитим обзиром на српску жупанију. Будимпешта 8° 290. (латиницом). — Из овог се извештаја види, да су становници српске жупаније добили 1906. за чауре 269.970·38 Круна, што је лепа закрпа за сиротињу.

Нови листови: У Н. Саду је почео излазити „*Стармлади*“, илустровани хумористичко-сатирички лист, што га уређује *Петар Крстоношић*. Лист излази 1. и 16. Цена на годину 8 круна.

У Вел. Кикинди је почео излазити „*Српски глас*“, лист независних Срба. Излази сваке недеље, цена на годину 8 К. Уредник др. Васа Јакшић.

У Сомбору је почео излазити „*Наше коло*“, лист срп. народно радикалне странке. Излази сваког петка (даље друго издање „Заставине петко-

наче". Не знамо од куд радикали имају тако љубав спрам петка — турског свеца). Цена 6 К. Уредник др. Бранко Вујић.

Како је почело, на брао ћемо дотерати да ће и Равица и Дероња добити своје листове.

И треба, треба!

Књижевни огласи.

Изишла је на штампе, и може се добити код потписате управе књига:

ОПИС

СРПСКИХ ФРУШКОГОРСКИХ МАНАСТИРА 1753.

Приопштио: **Димитрије Руварац.**

Књига је штампана на дебом белом папиру и има 488 стр.

Цена је књизи увезаној у платно — сва — 5 Кр., а неувезаној 4 Кр.

Управа српске манастирске штампарије

ПРАВОСЛАВНА ЛИТУРГИКА
ЗА УЧЕНИКЕ СРЕДЊИХ ШКОЛА

САСТАВИО

Александар Живановић.

Цена је књизи К 1·20 — Обраћамо пажњу г.г. православним катихетама на ову школ. књигу која је прописана као школски учебник на средњим школама.

Српска Манастирска Штампарија.

ЗВАНИЧНИ ОГЛАСИ.

Број 391. К. а. 280. ех 1907. 1—3. 30.

ЕДИКТ.

На бракоразводну тужбу Драгиње Лалић из Ступоваче, котара гарешничког против супруга свога Стевана Лалића из Ступоваче, сада непознатога боравишта у Америци, овим се Стеван Лалић позива, да у року од 90 дана, рачунајући од првог увртења овог едикта, овој конзисторији місесто пребивалишта свога пријави, јер ће се у противном случају без његова суделовања бракоразводна парница са именованим заступником водити и довршити.

Из сједнице прав. срп. епарх. конзисторије у Пакрацу, 12. (25). априла 1907. држане.

Предсједништво.

К. 597. прес. ех 1907. 1—3 31.

ЕДИКТ.

У брачној парници Бањеглава Петра из Нових Карловаца, против супруге му Живане, сада непознатог боравишта, овим се за неталом супругом Живаном едикт у року од 90 дана расписује, рачунајући време од првог увртења едикта овог, те се овим речена супруга позива, да овој Конзисторији или лично претстане, или место садашњег свог пребивања означи, пошто ће се иначе у противном случају ова парница и без ње продужити и довршити.

Архид. Конзисторија, у Карловцима 4. (17.) маја 1907. године.

Предсједништво.

К. 470. прес. ех 1907. 1—3 32

ЕДИКТ.

У бракоразводној парници Маце Прекодравац рођ. Црногорац из Пачетина, сада у Осеку, против несталог јој супруга Мите Прекодравца, овим се едикт расписује, те се речени Мита позива, да у року од 90 дана, рачунајући од дана првог увртења овог едикта, овој конзисторији или лично предстане или место садањег свог пребивања означи, јер ће се иначе ова брачна парница и без њега наставити и окончати.

Архид. конзисторија у Карловцима 4. (17.) маја 1907. г.

Предсједништво.

Број Е. К. 159. ех 1907. 2—2, 29

ЕДИКАТ.

Овим се обавјештава *Тодор Новковић* из *Тржића* сада непознатог боравишта, да је његова жена *Мила* покренула против њега бракоразводну парницу код ове Епархијске Конзисторије, па се позива, да се у року од 90 дана, рачунајући од дана првог увртења овог едикта у „Српском Сиону" пријави овој власти или лично или вјеродостојно писмено или преко свога на законит начин опуномоћеног заступника, јер ће се иначе речена парница и без њега и на његову штету окончати.

Из ванредне сједнице Епарх. Конзисторије горњо-карловачке, држане у манастиру Гомирју, 27. марта 1907.

Предсједништво.

ДРУГИ ОГЛАСИ

ЛИЦИДЕРСКА И ВОСКАРСКА РАДЊА

ПЕТРА ЂОРИЋА

У КОМОРАНУ.

(Komárom Nádor utcza 26. sz. párkig keleti szerbegyház

bérházában.

Препоручује своју српску великој радњу српским правом пречасном свештеству, и свем врлом православном

Држи на стоваришту готових својих обележја и жутих воскових свакојаких лавених вошталица, готурића и прољачака, и т. д. које напредно горе и неспе се, и за које гарантује да су од чистог правог пчелињег воска готовљени.

Истом препоручује у својој радњи готовљену, од најфинијега вештачког воска лавених свећа, готурића, прољачака и т. д. које тако исто хвали гору и не пуше се.

Цене су следеће: 100 кгр. 640 К

Од	I-ве	врсте	жуте,	зеленог	воска
„	I-ве	„	„	„	звезде
„	II-ге	„	доброг	чистога	белог
„	II-ге	„	„	„	„
„	II-ге	„	најфини	вештачк.	„
„	II-ге	„	доброг	чистог	белог

Прољаци и готурићи се рачунају по кили

0.50 пот. више.

На отправништво дрвени готови сандуци.

У једном воз. од 1½ кгр. вощаница у килу

„	„	„	„	„	„	„	„
„	„	„	„	„	„	„	„
„	„	„	„	„	„	„	„
„	„	„	„	„	„	„	„
„	„	„	„	„	„	„	„

кгр. 64 „ „ 58 „ „ 52 „ „ 46 „ „ 40 „ „ 35 „ „

Поручбине шаље од 5 килограма не праћам. — Посљуга солидна, брза и тачна, за 20% попуста, а своје воске, ако хоће, може и сам прописано одавати.

На сто воска одавати намеравају или може своју робу, пробу слободно и то на ½ год. или на годину дана.

У молбама треба увек поменути најпре ђ која пошиљка другу узимати, иначе би се стекло упућење, опет правог српског произвођ.

8—20. 5.

ЗВОНОЛИВНИЦА И ФАБРИКА

ГВОЗДЕНИХ КОЗА ЗА ЗВОНА

АНТОНА НОВОТНИЈА

У ТЕМИШВАРУ. ФАБРИЦИ

препоручује се — са гаранцијом на више година — за израду нових звона и за преливање пукнутих звона у свакој величини, као и за целокупно хармонично уређење звоњење, произведено са круном од кованог гвожђа, тако уређеном, да се звона по вољи и лако могу кретати, ако би се на једном месту пукло, чиме се звона сачувају да не пуцају.

Особито препоручујем

од мене изнађена и много пута одликована

са отвореним одушцима провиђена звона,

која су у горњем делу — као виолина — са отвором у виду фигуре 2 провиђена као имају луготрајнији, снажнији и дубљи звук, него звона по старој системи прављена, тако да се овако једно патентирано звоно од 327 килограма изједначује са звуком других по старој системи ливених звона од 461 килограма.

Даље препоручујем козе за звона од кованог гвожђа, у торњу слободно стојеће; звона или шоље за сатове од метала; прављење старих звона са крунама од кованог гвожђа. —

17—52 4.

Илустровани ценовници и прорачуни трошка бесплатно и франко.

На миленарској земаљској изложби у Будимпешти 1896. награђена са великом миленарском медаљом.

„Српски Сион" излази свако недеље на једном целом табаку. Цена му је: За Аустро-Угарску, Босну и Херцеговину на годину 8 круна, за пола године 4 круне, а на четврт године 2 круне. За стране земље, на годину 10 круна. Појединн бројеви 20 филира.

Претплата, огласи, стечајеви и рекламације у року од 15 дана шаљу се Администрацији а остала рукописи уредништву „Српског Сиона" у Карловце. За огласе, објаве и стечајеве плаћа се 10 филира од једног реда ситних слова. — Неплаћена писма се не примају. — Рукописи се не враћају.

Све спорове овога листа у ствари претплате или других потраживања решава котарски односно општински суд у Карловцима.

Издање и штампа: Српске Манастирске Штампарије у Ср. Карловцима. 252. 1907.

СРПСКИ СИОН

Год. XVII. Број 19.

ЗВАНИЧАН ЛИСТ ПРАВОСЛАВНОГ СРПСКОГ АРХИЈЕРЕЈСКОГ СИНОДА МИТРОПОЛИЈЕ КАРЛОВАЧКЕ ЗА ДУХОВНЕ, ЦРКВЕНЕ И ЈЕРАРХИЈСКЕ СТВАРИ.

У Ср. Карловцима у недељу 13. маја 1907.

ЗВАНИЧНО.

Окружница

Његове Светости о 40. годишњој крунидбеној прослави Његова Величанства.

Бр. 84 пр. арх. ех 1907.

Од православног Архиепископа и Митрополита Карловачког и Патријарха српског.

Пречасном прав. српском пароҳијском Свештенству.

За који дан, а то је 26. Маја (8. Јуна) ове године навршиће се пуних 40 година, оном знаменитом и радосном историчном догађају, када је Његово Ц. и Ап. кр. величанство славно владајући наш краљ и **Господар Франц Јосиф I.** за краља Мађарске краљевине наше драге домовине, круном св. Стевана на најсвечанији начин у Будимпешти крунисан.

Четрдесет година је томе, како је она света свеза изнова склопљена, која је разгонила постојећу таму и неспоразум тадашњих тешких дана, и узама мира и љубави привезала Његово Величанство краља нашег с верно оданим Му народима отаџбине наше, краљевине Мађарске.

Достојно је дакле и праведно да приближавајући се тај знаменити спомендан, са истинском љубави и правом побожношћу прославимо, те да дамо од себе израза и видљива знака оне горуће љубави и непоколебиме привржености, која нас искреном верношћу везује за Његово Ц. и Ап. кр. величанство премилостивог краља и Господара Франц-Јосифа првог.

Ходите дакле! Припаднимо чувством благодарности препуњеним срцем и душом престолу Свевишњега Бога, и благодаримо Му на превеликој љубави и

милости, што нам је љубљенога, доброга и милостивога Краља нашега кроз толики леп низ година одржао у потпуном здрављу, крепкој и снажној вољи, с којом нас је мудром управом својом обдарио, уживањем, радостима сталнога мира.

Услед чега овим наређујемо:

1. Да посланицу ову нашу у недељу 20. Маја (2. Јуна) у свима црквама богохраниме Архидијецезе Карловачке са Амвона публикујете.

2. Да у очи прославе у 7 сати вечерњи у свима црквама дате у сва звона звонити један читав четврт сата.

3. Да на сам дан прославе т. ј. 26. Маја (8. Јуна) у свима парохијским црквама свечана благодаренија у 10 сати, а у школама после обављена благодарениja школске свечаности приредите.

4. Да како местне, судске, политичке и школске власти, које се у месту налазе; тако и црквене општине званичним дописима на суделовање те свечаности позовете.

5. Да о како извршеном налогу овом, извештај свој по обављеној свечаности неодвлачно овамо поднети за строгу дужност своју сматрате.

Одавајући вас покрову Свевишњега, и шаљући свој Патријарашки благослов, јесмо

У *Карловцима*, 10. (23.) Маја 1907.

Георгије Бранковић
Патријарх.

Одликовани.

Његово Високопреосвештенство Г. Епископ темишварски *др. Георгије Летић*, благоизволео је декретом од 19. априла (2. маја) 1907. године Е. бр. 144./през. ех 1907. одликовати са правом ношења црвеног појаса јереја *Григорија Чоловковића* пароха у Срп. Кларији и *Милоша Влашкалина* свет. парох. помоћника у Вршцу.

НЕЗВАНИЧНО.

Једно писмо марчанског владике Павла Зорчића.

Приопћио: **Димитрије Витковић**.

Необична је судбина српскога народа! Због несретних историјских прилика раскомадан, а већ познатом легендарном неслогом ослабљен, у појединим деловима својим непрекидно мора да се бори за одржање свог народног бића. Но ако је који други део српског народа то горко искусио, у повећој мери таково искушење морао је да издржи српски народ Карловачке Митрополије. Име његово хтело се збрисати и чисту крв његову преточити у крв других народа, с којима је по историјским приликама у додир дошао, оставивши компактна седишта матице своје. Па иначе у несрећи било је и среће. Српски народ носио је собом у нове крајеве једно јако оружје, којим ће да брани своје народно биће. И тим оружјем бранећи се, он је и одржао име своје покрај бура многих и искушења тешких. То је оружје било, јесте и биће православна српска народна црква.

Једном сам на свој начин протумачио речи Змај песника: Хај, што Србин још се

држи крај свих зала, песма га ја одржала, њојзи хвала! Наводећи многа места наших народних песама, закључио сам: Што се Срби још сад држи крај свих зала, вера га је одржала — вера православна — њојзи хвала! Да, та је вера на свој богодани начин одржавала свест народа нашег тако силно, да ту свест — с врло малим изузетком — ни мучила разна не могоше потамнити, већ је она при самом издисају мученика била бистра и непомућена.

И такову свест једнога народа хтео би неко једноставном негацијом да уништи. Увидела се слабост такова оружја, па се стога прихватише браћа врло позната научна апарата, да збришу свест српског народа у старини. Добра је стога мисао, да се против такова нападаја употреби опет оружје, али оружје истине, докази објактивне историјске науке. Истина, покрај историје српскога народа, не би било потребно, што поneки умесно примећују, сад тек стварати српски народ, јер он има своју вековима документовану историју; али је добро дати и садашњем нараштају оружје у руке, да се има чим борити. Нисам стога задовољан ни с онима, који одбацују прошлост, и не ће о њој ништа да чује, заборављајући на познату латинску изреку, да је historia magistra vitae et lux veritatis!

У 10. бр. овога листа од ове године приопћио је г. Исак Ђ. Пејновић, конзисторијални бележник у Пазшком, једно писмо из г. 1792., којим се несумњиво доказује, да је Срба и те године у Сењу било. Тежиште је тога писма баш у томе, што се изречно каже да су онде *Срби*, који *српски* говоре. Поводом тим приопћујем и ја једно писмо, у којем се говори само о Власима, али је лако доказати, ко су ти Власи били.

Међу најзнатнијим српским областима била је у старини и *Неретва* (део данашње Далмације од Цетине до Неретве). Да је Неретва српска земља и да су стари Неретљани били Срби, за доказ ево речи само једног историчара. *Ein Zweig des serbischen Volkes*, die Nerečanen, Narentanen, in drei Župen angesessen, deren zwei sich an der Küste Dalmatiens von der Cetina bis über die Narenta erstreckten, wozu auch die Inseln Curzola, Meleda, Brazza und Faro gehörten, rissen sich gänzlich von allem Gehorsam los. Unter alleiniger Herrschaft ihrer Župane wurden sie in späterer Zeit als kühne Seefahrer, aber auch als Seeräuber berühmt.[1] Храбри Срби Неретљани, као и друга браћа им, гоњени касније од Турака, напуштали су седишта своја и одлазили у хришћанске земље, да се као ратници у хришћанској војсци боре против вековног непријатеља српског рода Турчина. Један огранак тих храбрих Неретљана познат је у историји под именом *Сењских Ускока*. О њима је написао и прошле године штампао у Летопису Матице Српске умни академик српски Јов. Н. Томић једну студију под насловом: „Из историје Сењских Ускока (1604.—1607.)". На почетку студије те вели се, да је Сењске Ускоке на честе излете у турске крајеве „гонило крвно непријатељство с Турцима, *због којих су напустили своју домовину и потражили склониште на ћесареву земљишту.*[2] И ето за те Ускоке доказује несумњиво напред споменуто писмо, да су били *Срби*, или да је међу њима било *и Срба*.

Својим прилогом пак ја желим доказати, да су се Срби Ускоци селили и дубље у ћесареве земље, те да је један део њихов помешан био са српским народом, који се скупљао око манастира Марче у Хрватској.

У историјским споменицима 17. века епископ марчански зове се Episcopus Murlacorum или Murlacensis Episcopus Graeci Ritus. А за те мрлаке плити прче влахе, како на једном месту каже Иларион Руварац,[3] ево шта признаје сам бискуп хрватски Петар Петретић (1648.—1667.). Пишући препоруку за марчанског владику Саву Станисављевића (1648.—1662.) самом римском папи, која је датирана 14. сент. 1651. он каже: circa annum Domini 1600. ex Turcia sat frequenti numero *Gens Vala-*

[1] Waclaw Wladiwoj Tomek: Handbuch der österreichischen Geschichte. I. Theil. Prag. 1858. S. 88.

[2] Лет. књ. 237, стр. 20.

[3] Задарска „Истина" од г. 1888., стр. 461. „О пећским патријарсима".

chorum sive Rascianorum vel potius Servianorum in confinia Croatiae et Sclavoniae contra Turcas situata advenit; a na drugom mestu populus Valachorum *aut Servianorum* vel Rascianorum.

Pobožna nekoja duša Senjskoga Uskoka bilje da je ostavila manastiru Marči svoj posed, da se za nju kalujeri Bogu more; no posed ce taj nije mogao iz manastira upravljati zbog velike udaljenosti. Stoga je bilo odlučeno, da se prodа, i o tome se govori u rasnisu, koji priponinjem. Pisao ga je marčanski episkop Pavle Zorčić (1671.—1685.), jedan od najgorih i upravo bezdušnih služitelja u poslu unijačenja srpskoga naroda u Hrvatskoj. Zanimljiva je u pismu titula Zorčićeva, a sadržina je ostala dosta razumljiva.

Nos Paulus Zorchich Dei et Apostolicae sedis gratia episcopus Svidnicensis et Platensis, Valachorum, Monasterii et ecclesiae sancti Michaelis in Marchia Abbas.

Daiemo na znanie vszim y vszakomu, pred koih postovani obraz doide ovai nas otvoreni liszt; kako my imaiuchi nekoie meszto vu szenszkoi Dragi, kuchiu y grunt y druga koia sze ktomu prisztoie, y buduchi daleko od nasz y takaisse na pusztom mesztu daleko od grada SSenia, ne moremo nadalye dersati, nego ako sze koteri dobar chlovik naide od gragian szenianszkih, koi bi hotio to iszto meszto nam y nassoi czirkvi platiti, koliko dobri lyudi naidu daie vridno, hochemo mu prodati, y zato poszlaszmo od nasse sztrane nassega Patra Theodora Strahinicha cum plenaria potentia et facultate vendendi dictum locum, y vsza, koia sze k niemu prisztoie, da bude mogal prodati y kupcza assigurovati z ovim nasim liszom y pechatiu: vekovechnim . . . . . .[4] zvanim zakonom, y toga radi nassu navadnu pechiat posztaviszmo y vlasztnom rukom podpiszaszmo.

Actum Marchiae 7. maii 1678.

(Epistolae missiles originales ad diversos scriptae. T. III. N. 30.)[5]

[4] Нечитљива реч.

[5] Преписано из надбискупске архиве у Загребу.

Како стојимо са мађарским пријатељством?

Много се говори у последње време — од две године овамо — о мађарско-српском пријатељству, и то о пријатељству на свима линијама: у Србији, у Босни, у Хрватској и Далмацији, те напослетку и у Мађарској.

Ово пријатељство као нова политичка догма, постала је у Србији и одавде се најживље пропагира, — а најмање је ухватила корена у Мађарској, и то тамо где Срби и Мађари фактички заједно живе, и где по природи саме ствари право пријатељство једино и може постати и развијати се.

Вредно је да како ову појаву, тако и суштину мађарско-српског пријатељства, као политичку живу мисао изближе испитамо и своје становиште према њојзи јасно и отворено исповедимо. То је нужно, јер се око овога питања чисто лаже и тргује, а отворена мушка реч може бити и по Србе и по Мађаре одвећ корисна, јер пријатељства међу завађеном браћом дотле не може бити, док се узроци завади споразумно братски и заједнички не одклоне.

Нема сумње да ће нам и сваки ваљан поштен Мађар у овом питању за право дати, јер ми познајемо и мађарски карактер исто тако као и српски, пак знамо да отворено и искреним објашњењем може бити споразума, а лагањем и неискреношћу, изигравањем и надмудривањем — никада.

Срби и Мађари били су пријатељи и браћа, док су били своји господари, док су били независни и напредни. Непријатељство је постало и настало онда, када оба народа падоше у невољу, када их задеси несрећа турске инвазије, и када им се државна неодвисност разби и распаде. Но за цело време искушења пропасти и робовања није се из оба народа никада изгубила тежња и нада за васкрсом, у Мађара никада није утрнула мађарска мисао, — а ни Срби никад ненапустише српску мисао.

И српска мисао и мађарска мисао је иста ствар, иста племенита жудња за политичким идеалима, којој су оба народа

вековима своје најбоље синове, своју најбољу снагу жртвовали. И једно и друго је „Оче наш“ на два језика. Обе ове идеје владају и данас исто тако код Срба као и код Мађара. И Мађари држе да им још много ваља учинити, да круна Св. Стевана у старом свом историчком сјају засветли, а и Срби имају још много патње и много жртава да поднесу, да своме имену, своме језику, својој неодвисности и култури здраве темеље положе. Мађари имају предност што су турски јарам много пре могли стрести, те су услед тога данас и културно напреднији и политички много јачи од Срба, но зато искрено подупирање мађарске државне мисли, од стране свих Срба, била би доста знатна помоћ за Мађаре, исто тако као што би евентуално братско помагање српских идеала и тежња од стране данас већ моћнога мађарског народа, била ваљда највећа помоћ са стране, коју би у опће српска мисао могла данас имати.

Једнака прошлост, слична осећања, сродан карактер и темпераменат, то су све околности, које оба народа упућују управо једно на друго. Пак што ипак до споразума и заједнице до данас још није дошло, а што је дошло до великих противности, па чак и до крвавих сукоба између нас, томе је узрок историчко развиће на југу Угарске за време турских ратова у XVII. и XVIII. веку.

Срби су као војници непомирљиви непријатељи турски, свагда помагали војске римских царева и уједно угарских краљева; у тима војскама увек је било одушевљених српских бораца за крст часни и слободу златну; сваки поход Турака налазио је у српскога народа свагда одзива и помоћи, те су дугим низом година настали између царске и краљевске војске и српскога народа тако својски односаји, да је римска царевина и угарска краљевина доцније поверила стално чување своје границе српским крајишницима — граничарима, а српском народу даровала је привилегије, с којима им је гарантовала у својим земљама слободу вероисповеди, језика и обичаја, и слободне грађане под својим магистратима.

И ту је настао сукоб прво између старих вармеђа и новоорганизованих граничарских покрајина, затим између угарског државног права и српских привилегија, а напослетку између српског и мађарског народа.

Мађарска државна идеја тражила је интегритет свих земаља круне Св. Стевана, дакле и потпуно реинкорпорирање границе и дистриката, а српски народ тражио је респектовање својих привилегијалних права на оном територијуму, што су га јунаци његови на сабљи од Турака повратили, и кроз дуг низ година својим грудима од турске навале бранили. Банат, доња Бачка и Срем беху она разбојишта, где се најљући бојак био, и где ни у једном походу, ни у једном ваљда рату за последњих 200 година никад није фалило Срба, те су ти Срби ове земље где су се течајем рата и после извојеваних победа стално настанили iure armorum некако сматрали за своју и ако нову али праву домовину.

Колизија Срба и Мађара на овом земљишту била је природна и разумљива — али је жалосно да се до данас није нашао пут за братски споразум, него још и данас стојимо тамо, где смо стајали пре 200 година. Ми Срби осећамо да смо угњетени и да нам се у нашој домовини неправда велика чини, — а Мађари осећају и исповедају, да ми нећемо државну идеју да признамо и да војујемо против јединства државе.

Ово је суштина односаја између српског и мађарског народа. Ко друго шта приповеда, не говори истину. Срби у земљама круне Св. Стевана неће ништа протудржавно, признају интегритет тих земаља, признају мађарску државну идеју и готови су је крепко потпомагати, али желе да им се поштује оно што су им предци извојевали, жеље слободу вероисповеди, слободно неговање свога језика и народности, жеље да буду овде код куће, и да им нико не може и несме казати да су страни у овој својој домовини, коју су на сабљи од Турака отели и кроз више векова бранили и одбранили.

II.

Мисао мађарства, тежња за успостављањем мађарске државне неодвисности и слободе народа у њој, почела је од 30 година овамо сасвим други вид да добија. Ова заносна мисао, која је још пре 50 година могла да задобије за себе све пријатеље слободе и демократије у Европи и Америци, претурила се у неки нездрав империјализам. Од одушевљења за слободом и братством, постаде жудња за влашћу и величином. Новији мађарски политичари и патријоте проналазе, да је за величину Угарске, пре свега нужно да се од целокупног становништва, што пре начини племенски један мађарски народ, па да ће онда угарска држава са двадесет милијона језички и културно хомогеног мађарског народа, моћи повести империјалистичку, дакле освојачку политику како према Аустрији, тако и поглавито према својим јужним и источним суседима.

Наравно је да су сви народи ове земље, а поглавито Срби и Хрвати, који су од увек имали и чували своју политичку индивидуалност, морали доћи у жесток сукоб са оваквом новијом мађарском шовинистичком мишљу, а заиста историја последњих 30 година, то је историја политичког гоњења поглавито Србо-Хрвата у нашој домовини.

Данас стоји идеја о помађаривању на своме врхунцу. Што год служи тој идеји, то прихваћају сви Мађари, без разлике странака једнодушно, а што се тој идеји противи, то се руши немилице. И нисмо више ми Срби у праом бојном реду, наша историчка права више немају никакве важности, него су у првом реду остали немађарски народи са својим опћим човечанским правима, која држе да им мађарски шовинизам угрожава. Подигоше се против те струје не само већ и стрељани Словаци и Румуни, него чак и Немци по Бачкој и Банату, који су још 1848. године с Мађарима раме уз раме а против нас војевали.

Мислимо да смо истинито и сасвим објективно фиксирали данашње политичко стање, из кога излази да је сада мађарска државна, боље рећи мађарска империјалистичка политика дошла у сукоб не само са Србо-Хрватима, који имају своја историчка права, него са оним великим масама немађарских народности, који нити имају, нити траже каква историчка права у овој домовини.

* * *

У време уставне кризе, онда када је по природи саме ствари цела Угарска позвана била да подигне свој глас у интересу неодвисности свога законодавног тела, у те тешке дане као да су наше мађарске патријоте осетиле, да је снага земље и снага устава у срцима и мишицама свих грађана Угарске. Лако се титрати и са земљом и са уставом, када ту земљу и тај устав бране неколицина привилегираних, а нема стоје скрштених руку милијони бесправних или из уставне слободе искључених грађана.

У те тешке дане нашло се увиђавних људи, који потражаше руку и срце Србо-Хрвата. Но кад је опасност минула, и када је коалиција мађарска владу примила, није та мисао, која је у часовима опасности креснула, могла да се оснажи, нешто је мало и тињала, и канда се већ и сасвим погасила.

Није ми бар познато, да се о збратимљењу Срба и Мађара, о сталном пријатељству и јединству, о политичком солидаритету на свима линијама искрена реч повела, или да се у том погледу са меродавне стране авторитативно нешто утврдило и утаначило. Напротив видимо да ова прелазна влада у место да спрема закон о општем тајном гласању, форсира закон о помађаривању школа, те се тиме ставила у најжешћу противност, и са правима и са жељама Срба у Угарској. А сада је заиста најмање време зато.

Но ако нема зближења политичког, а оно ипак се начинило неко зближење кортешко, начинила се заједница неполитичких интереса између неких чланова клушутовачке странке и између главног заповедника и два три војводе радикалске. Јаша Томић, Иван Ивановић, Арсеј Телекн, Бала Аладар, Мајер Јожика на отвореној

позорници, — а Јота Грујић, распоп Марковић, екс адвокат Калмар и још неки из кулиса, приказују се данас српском и мађарском народу као поборници српско мађарског пријатељства.

И то лажно пријатељство има од српске стране једино ту циљ, да се испуни жеља вође радикалског, да коалициона влада баци у пензију без икаквог извида на основу закључка туцинданског сабора патријарха, а с мађарске, да се обмане страни свет, како и Срби одобравају рад Кошутоваца.

Може ли бити искрене, трајне, братске љубави и заједнице између Срба и Мађара? На то одговарам просто и јасно, и то сам мишљење од свога детињства, па све до данас увек и конзеквентно заступао, — тога пријатељства и заједнице може, треба и по времену мора бити!

Живио сам међу Мађарима, правим Мађарима, пробавио сам најлепше своје младићске године међу чистим Мађарима, знам како дише и како осећа т. ј. мађарски господин, а знам како мисли и осећа сељак и занатлија; могу сваком казати да прави Мађар воли правог Србина, да му је радо пријатељ и друг. Прави Мађар је добричина и одличан у толеранцији према туђем језику, туђој вери, туђим навикама и обичајима. Није истина да су прави Мађари према другим народима агресивни, напротив они су јаки као и ми баш у пасивној резистенцији. Они се опиру најжешће неправди и насиљу, а сами то нерадо чине.

Где је међу народима симпатије, тамо је како заједничка политика, тако исто и пријатељство врло лака ствар. Лако ће се наћи формула. А кад се нађе, држаће се савесно и лојално. Није тешко постићи да сваки Србин, и онај на мору јадранском, и онај у кршевима херцеговачким, и онај у старој и новој Србији и свугде где их има, са поносом сматра у Мађару свога брата заштитника, коме је обвезан, и коме је готов у његовој тежњи за слободом и неодвисношћу братском и према сваком помагати.

А с друге стране знам и то уверио сам се и искусно сам, да Мађари ни с једним другим народом не могу тако добро да се слажу као баш са Србима. Дакле пријатељство и заједница већ по природи је ту, а може се лако још и даље развити и неговати.

Но зато има пута и начина. А погрешан је пут, којим се у овом питању већ од 30 година овамо иде. Мађарске владе употребљавале су увек неке десперате екзистенције, које су требале да важе као привржењци мађарства, и заступници домољубља међу Србима. Од Јоте до Јаше Томића дуга је поворка таких жалосних апостола, али је метода којом су се исти служили, увек била једна иста. Та метода је нападала, клеветала, потискивала и рушила најбоље људе у нашем народу.

Ако се хоће са Србима споразума, а то је с погледом на унутарње и спољне прилике наше домовине заиста позитивно, корисно и нужно; онда не треба тражити ни истицати најмање клеветнике јер је увреда за нас све и предпоставити, да се са људима Јотине сорте воде за нас преговори о пријатељству и политичкој заједници.

А везати се са Јашом Томићем, значи одгурнути од себе све боље елементе српског народа. Морални жиг који је на томе човеку, виде Срби и на челу оне странке, којој је он саветник и помагач.

Не Беч ни камарила, него једино ово што смо горе навели је узрок томе, што српски народ стоји у резерви према коалицији, односно Кошутовцима. И не ће и не може бити свезе између Срба и коалиције све дотле, докле коалиција не пође правим путем, и не окане се оне клике, којој је представник Јаша Томић и његова „Застава“

О томе ће се свако моћи за кратко време уверити, није далеко до избора, и то слободних општих избора. Онда ће се видети: је ли Јаша Томић и његова клика оно, за чега га новосадски жупан и посланик у Пешти приказују.

Ко жели свезе са Србима у Угарској, тај мора с друге стране почети. Ко нама лојално изађе на сусрет, ми ћемо га још лојалније поздравити, — али јотина метода мора за свагда престати, та игра више

није на свом месту. Данашње време тражи искрен споразум како међу људима, тако и међу странкама па и народима.

др. —ћ.

Појачка дужност Срба учитеља.

Ретка су времена када је код нас све на своме месту, и да сваки мирно и савесно врши своје човечанске — народне и званичне дужности. Код нас скоро увек ври. А знатан је узрок томе и она карактеристична околност по наше данашње друштво, што многи врло лако подлёже страном утицају и т. зв. „духу времена", — кога не стварамо ми из бића народа свога, него нам допирнује са запада — са сасвим другог темеља, где су га стварали сасвим други људи, са другом прошлошћу, другом културом и сасвим другим народом и верским особинама. И ми — место да нови живот из чистог свог народног бића, као и други народи, постепено и мудро развијамо, — јагмимо се, да нове западне идеје друштву нашем прикалемимо, а за основ и непитамо, те зато и бива често да многе, у самој ствари добре и корисне идеје изврну се код нас у грдно народно зло. — Та добро је позната истина, да и најбољи лек постаје отров по организам човечји, кад није на прописан начин и у извесној количини употребљен. А боме ни свака капа није за сваку главу скројена!

Тако, између многог осталог, ево и данас код нас нове појаве, која нашавши ослонца у појединим случајевима несагласности између односног учитеља и свештеника, рада би под утицајем западнога духа, да се генерализује и да натури своју погрешну и неродољубиву идеју целокупном учитељству српске народности у краљев. Хрватској и Славонији. Та појава оличена је у тврдњи неколицине Срба учитеља (в. 60., 61. и 76. бр. „Србобрана" од о. г.), да они несећају никакове ни религиозно-моралне, па ни националне обавезе, да у својој српској православној — св. савској цркви на богослужењу појУ — са ученицима својим, па и без ученика, — ма имали за то сва нужна својства и потпуну физичку могућност. Збиља је ово чудна појава, да се најблаже изразим, у учитељству нашем! Место да траже од своје претпостављене власти, да им се тачно нормирају све појединости њихове појачке дужности и тачно прецизирају сви односаји њихови са свештенством, с којим су они координовани, да би се могао избећи сваки евентуални сукоб, они ето падоше у крајност, а тиме се брађо ало не лечи, него од једног стварa другo и веће.

Кад је свештенство протопрезитерата беловарског сазнало за такав покрет учитељства, — није могло скрштених руку остати. А зашто? Зато, што оно беше уверено, да та идеја није могла понићи из срца и душе родољубивих православних Срба учитеља, него да су питање о појачкој дужности Срба учитеља, повукли у резолуцију римо-католици учитељи, који би желили да се опросте оргуљашке дужности. Па стога и саставише представку на Епархијску Скупштину своје (пакрачке) дијецезе, да се та жеља у колико се тиче Срба учитеља не узакони, — са чистим уверењем, да ће и Срби учитељи у том питању солидарни бити са свештенством.

Ево те представке у целини:

Славна Епархијска Скупштино!

У доба ово, када се код кр. земаљ. Владе у Загребу већ једном озбиљно почело мислити и радити на давно заслуженом побољшању стања елементарног учитељства — опажају се међу учитељством и такови покрети, који нису могли потећи из срца и душе наших српских учитеља, јер иду за потпуном еманципацијом од православне српске цркве наше. — Читамо наиме, у 46. бр. органа Хрват. Педаг. Збора „Napredak" од о. г. резолуцију и захтјеве оногамаљ. учитељства, међу којима тач. 13. гласи: „Učitelji *nisu dužni* obavljati orguljašku i *pojačku službu*".

Наше је тврдо уверење, да свјесно и родољубиво учитељство српско не може

бити сасвим сагласно са овим захтјевом. Разумјели бисмо, да је ту речено да није дужно обављати појачну дужност *без примјерене награде*; али неможемо да вјерујемо, да би национална и вјерска свијест српских учитеља могла овако категорички порицати ту тако јасну моралну и националну дужност Срба учитеља у православној српској цркви својој!

Нема сумње, да свјесни Срби учитељи знају, да су вјера и црква наша православна најмоћнији и најважнији фактори у буђењу, развијању и снажењу националних осјећаја у народу нашем; и да је несумњива историјска чињеница огромни значај православне народне цркве наше за све просвјетне и културне установе наше — за све биће народа нашег! Па смо увјерени, да ти родољубиви учитељи наши ни данас не ће отказати своју помоћ тако заслужној цркви својој — према којој они, као чланови српскога народа и просвјетитељи његова подмлатка, морају имати, не само искрену љубав, него и снажан свјестан осјећај нарочите своје дужности. — Та кад би се учитељи наши одрекли те вјековне и свете дужности своје према цркви: како би нам изгледало благољепије богослужења наших; ко би нам учио дјецу пјесмама и напјевима црквеним, — које највише и буде нежне осјећаје према светињи православља; — ко би дјецу водио у цркву и тамо над њима дисциплином рђавио?! Та појава утјецала би на народ наш врло убитачно; а учитељи би због тога, пред добрим Србима и вјерним синовима православне цркве, изгубили много од угледа свога, који им је тако нужан за успјешан просвјетитељски рад њихов!

Доскора ће кр. зем. Влада расправљати о тим захтјевима овоземаљ. учитељства, и — као што недавно у Хрватском Сабору рече одјел. предстојник за богоштов. и наставу просвјетли г. Милан Роић, — школски закон „на модерној подлози реформирати". Но Висока Влада је хетеродоксна према нама, те сама не може сватити прави значај појачке дужности православних Срба учитеља, како за цркву нашу, тако и за народ наш, — а и за сам успјешни рад њихов са повјереном им дјецом православних — српских родитеља. А тиме, што би их евентуално ослободила од те дужности, лако би могла дати повода по некоме учитељу нашем, у кога су слабији национални и вјерски осјећаји, да откаже ту помоћ цркви и народу своме. А до каквих би посљедица то довело, јасно је већ на први поглед!

С тих разлога, поред још многих других, изађосмо ево пред Вас господо, као представнике цјелокупног православног српског народа и цркве, у нашој пакрачкој дијецези, и молимо Вас да закључите:

Умолити Високу Кр. Зем. Владу и Хрв. Сабор у Загребу, да при реформирању „школског закона", уваму у обзир и потребе цркве и народа православно-српског, те остане и даље законом признаду дужност правосл Срба учитеља, на комуналним школама, да у „цркви својој врше појачку службу — уз примјерену награду за то".

У Беловару 22. Новембра (5 Децембра) 1906. г.

Сакупљени свештеници протопрезитерата беловарског и православни Срби учитељи — при избору посланика за срп. народно-црквени Сабор.

——

Представку ову и потписали су свештеници; а двојица учитеља на најближе околине беловарске, обавештена су о тој представци истога дана и у исто време, али нехтедоше ју потписати, шта више не хтедоше ју ни чути садржаја, — у тобожњем уверењу да тиме хоће свештеници да их себи потчине!

После овога представка је отправљена Епархијској Скупштини у Пакрац, али пошто се иста није ни до данас могла састати — нити о тој представци још никакова одлука донесена. Ну недавно су, поводом ове представке, изашла у јавност два учитеља из околине беловарске, задојена западним духом, а огорчена можда — с разлогом или без разлога — на своје свештенике, те катего-

рички поричу, да је појање у цркви за њих религиозно морална и национална дужност. Па кад има и таквих појава у нашем учитељству, онда је наше мишљење, да такове учитеље не само не треба законом обвезивати на појачку дужност, него им треба одузети и обучавање деце у црквеном појању, кад ето јавно најављују, да им њихова религиозна и национална свест то не налаже. Без помоћи тих и таквих појединаца православље ће и даље вршити своју просветну мисију у српском народу и народ наш испуњавати светле аманете својих прадедова; јер смо уверени, да су поменути случајеви само ретки изузеци, које смо и у представци слутили, а сви остали Срби учитељи уверени смо, да живо осећају ту националну и верску дужност своју, те не ће допустити, да се у прадедовској народној цркви њиховој не чују песме на српских грлић њихових — чак ни онда, када би им то покушао ко да забрани! Гр.

Свештеничко удружење.

Да ли нам је потребно свештеничко удружење? Као што је слепоме вид, глухоме слух, гладноме и немоћноме потребно добро јело и нега, исто је тако и свештенству потребно удружење. Без удружења смо нико и ништа, слабачки, немоћни, не знамо се, не познајемо се; растројени, без икакве организације, радимо а не знамо, шта радимо!

Називамо се „војници Христови"! Може ли војник бити без организације, без дисциплине? Така је војска расута, без икакове вредности, така војска не вреди ништа. Да ли би се са таком војском смело ударити на непријатеља свога? Да ли би така војска могла и смела помишљати на победу? Не, никако. Да ли би такова разјејана војска могла што освојити? Не, изгубила би несигурно и оно што има. Тако исто и ми, из дана у дан над нама се растреса свако; из дана у дан губимо и оно, што су нам наша стара браћа свештеници у аманет оставили. Губимо углед, губимо свако поштовање јер се и сами не поштујемо, не марамо један за другога. Не живимо као свештеници, нама је црква и вера девета брига. Занесени смо са мишљу, да данас живимо у XX. веку, треба да смо модерни, па поред те данашње модерности губимо и презиремо баш оно, што нам је најсветије, а то је и опет вера и црква, презиремо махом оно што нам је предато, да чувамо и очувамо до последњега даха живота нашега. Сећајмо се добро при посвећењу своме, стојећи у св. чин свештенички, оних светих речи, од архипастира свога изговорених у олтару пред часном трапезом, пред Богом и народом: *„Прими залог овај и сачувај га до последњега даха живота твога"* — па јесмо ли очували свети залог тај?

Ми се називамо *„браћа у Христу"*, и треба и ваља да смо то, али смо на жалост то само по имену, а у ствари смо права *„небраћа"*. Када саборно служимо, ми треба на св. служби божјој после узвика: „Возљубим друг друга" — да се братски љубимо, поздрављајући један другога са: „Христос је посред нас" — „и јесте и биће" — гласи одговор! Дивне, свете, божанствене речи — а у ствари је Христос далеко од нас, јер ми тако хоћемо. Тај би поздрав требао да буде наш свештенички поздрав: „Христос је посред нас" — „и јесте и биће" — а то ће моћи створити само удружење.

Не само да смо растројени, већ смо као војници Христови, као браћа у Христу, највећи противници један другоме. Удружење ће нам показати прави пут, којим ваља да пођемо, да гредемо. Удружење ће нас задахнути једном светом мишљу: да будемо добри пастири, искрена браћа у Христу, да бранимо. да чувамо један другога, да будемо прави свештеници. Па ако би који брат случајно био невино осуђен од своје више власти, удружење ће устати, да избави брата свога од сваке беде и невоље. Међу браћом нашом има вредних, честитих и ваљаних, али су повучени, нису разметљиви, па с тога су данас запостављени — удружење ће умолити своју вишу власт, да га иста одли-

кује, ох, како ће бити сјајна, велика и слатка награда та од браће своје добивена! Како ће се тај брат добро осећати, када види, да има правде, да има љубави и признања, како ће тек онда неуморно радити и очувати свети залог до последњега даха живота његова, јер радити, а не похвалити му рад, губи човек вољу и амбицију, човек пак без амбиције јесте дрво без рода и живота.

Било је покрета у нас свештеника за удружење свештеничко, било је на жалост, али се тај покрет у један мах занемарио, угасио. Било је покрета, али је на мах наступила малаксалост, па и онога маленога одушевљења за удруженјем је са свим нестало, као да га и није било. Па можда ће сада наступити боље време и прилике, да се остваре, то само од нас самих зависи. Држим, да је редак брат у Христу, који не би био за удружење, јер оно ће нам створити боље прилике и лепшу будућност. Удруженјем ћемо се упознати, ко смо и какви смо! Видећемо, да ли смо зрели људи или деца! Удруженјем ћемо сами себи подићи свој углед, који је доста ниско пао, чему смо може бити поред других неприлика и сами криви. Да будемо права браћа, као што ваља и требује, удружење ће учинити. Удруженјем ћемо бити јаки, те само удружени ћемо против сваке најезде и невоље моћи удруженим силама лако одолети. Удружење ће бити сила и моћ, са којом ћемо оборити свакога непријатеља свога.

„Свештенство наше мора стати на своје ноге; својом главом мислити, својим мислима радити. Оно мора повести за собом, а не вођати се! Мора бити слободно и самостално, а не роб и прапорац. То очајно тражи интерес наше цркве, то захтева данашње нам стање“ — ово је био поклич при првоме покрету нашега удружења.

„Љуби ближњег као самог себе“ — ко је свештенику ближи од свештеника, од брата свога? Начело „свој своме“ се данас распростире и форсира — па коме свештеник може боље желети као свој, него своме брату у Христу?

Христос је изабрао себи 12 апостола — основао је задругу, створио удружење, које је са удруженим силама — viribus unitis — могло много више радити и урадити, него појединац.

Партизанство не би требало да буде препрека удруженју, јер сваки по своме убеђењу нека остане у странци, којој данас припада, али би удружење толико допринело, да би свештеник у странци својој имао више угледа него данас, јер ће и странка имати на уму, да свештенички удружење постоји, имаће странка обзира и пазити, шта ће реч свештенства рећи?

Удружују се данас сви, па зар само ми да се не удружимо? Неудруженјем дајемо јасна доказа, да нас може свако презирати, газити, подмећати ногу и не поштовати. Удруженјем ћемо бити по св. еванђељу „со земље“, као што треба да смо. Данас смо доста неслани. Удруженјем ћемо се очеличити и показати васколиком свету, да смо прави и родољубиви свештеници, а као такове нас мора свако поштовати и ценити.

Да ли је умесно, што сам се баш ја латио посла овога, не знам, али држим, да неко мора започети, па нека ми не буде замерено, што сам тако слобододан био и покренуо ово питање. Знам, признајем и тврдо сам уверен, да од мене има много и много браће у Христу угледније и паметније и спремније, али када се нешто скањује и нико до сада није хтео, да отпочне, а потреба је, ја сам се усудио, па дај Боже, да испадне за руком, јер су моје намере поштене, несебичне. Охрабрио ме је лепи одзив браће при покрету удовога свештенства, па мислим, да ће се и у овој прилици радо и весело сваки одазвати.

Молим сваког брата, да изволи ово прочитати, озбиљно о свему промислити и јавно одговорити, да ли је за удружење или не. Нека своје мишљење слободно и отворено искаже Одговори су нужни због тога, да се види где је већина, па онда или почети или не почињати ништа. Сваки у своме листу нека изволи одговорити, потписавши своје потпуно име и презиме, а држим, да ће поштована уредништва

наших јавних гласила дати нам места за сваку дискусију у горњем питању.*

У Чуругу 7. маја 1907.

понизни и искрени брат у Христу

Василије Тешановић
парох чурушки.

* О овоме питању, а ми ћемо радо отворити ступце овога листа. Уред.

Циркулари митрополита Павла Ненадовића фрушкогорским манастирима.

Приопћио

Тихомир Остојић.

(Свршетак.)

1765.

март 22. Конзисторија позива на Лазареву суботу на таинство „освештенія св. великаго мира". Нека дође игуман с једним ђаконом и нека понесу најлепше одежде и рипиде У прилогу су означене за сваки манастир које одежде да се понесу. Том приликом нека донесу и репорте.

март 23. (135) Ускршњи поздрав

мај 18. По наредби митрополитовој иште протосинђел Петар Петровић школске новце.

мај 18. (136) По наредби митрополитовој протосинђел Петар јавља да је митрополит сретно стигао у Беч и да је од Њ. цес.-крал. Величанства удостојен „всемилостивјшег рукоцјелованија". — У прилогу је копија писма митрополитова на Беча од 6. маја у којем се опширно извештава о аудијенцији.

мај 25. [из Шишатовца] Протосинђел Петар позива да дођу и да узму сн. миро и своје одежде.

јун. 14. Протосинђел Петар јавља митрополитову поруку из Беча, да ће царица наредити преко вармеђе конкрипцију манастира. Даје упутство како ће се владати према вармеђским чиновницима.

авг. 5 (137) [Из Беча] Наређује да мање служитеље замене а игумана и намесника нека остане док он не дође.

септ. 15. Протосинђел Петар шаље преписе ових наредаба митрополитових из Беча:

авг. 12 (138) [из Беча] Митрополит јавља да је император Франциско I. напрасно умро и наређује како ће му одати последњу почаст манастири.

септ. 6. (139) [Из Беча] Јавља да је био на кондоленцији код Јосифа II. и да му је овај обећао заштиту народних привилегија („занеже его величество Императорское сей народъ требуютъ", рекао је Јосиф II.).

септ. 13. [из Беча] И ако римокатолици не звоне на мртваца, митрополит, по упутству барона Бартенштајна, председника Илирическе Хофдепутације (који је рекао, „да ми на то не гледамо ни чекамо, но наше благоговејство покажемо"), наређује да се у свима епархијама три дана саособ звони, по један сат у подне, у сва звона.

септ. 20. Протосинђел Петар наређује, позивљујући се на пређашњу наредбу митрополитову да се три дана звони на покојног императора римског.

септ. 23. (140) [из Беча] Митрополит јавља протосинђелу Петру да је 21. о. м. изразио Марији Терезији у име целога народа и клера саучешће. Она је плачући захвалила и рекла да су клер и народ „великаго отца и ходатая" изгубили. Наредила је да се народни послови сврше и експедирају. 22. септ. је био на аудијенцији код Јосифа II. и у име клера и народа поздравио је ступање му на престо. Владар је захвално и обећао да ће све учинити да их задовоји. Нека протосинђел ово објави.

септ. 23. (141) [из Беча] Митрополит извештава протосинђела Петра да је 26. септ. по новом од царице добио декрет којим се објављује за савладара Јосиф II. По жељи царичиној наређује молепствије „о благополучном царствованіи обоихъ Их ц. к. Величествъ". У прилогу шаље и јектеније. Нека протосинђел објави народу поменути декрет и нареди молепствије.

окт. 4. Протосинђел Петар спроводи наредбе митрополитове.

дец. 9. (142) Божићни поздрав.

1766.

јан. 4. Протосинђел Петар јавља, да се 27. децембра митрополит кренуо на Беча и да ће се преко Будима вратити. Нека чине молепствије за сретан пут и нека му дођу у сретање.

фебр. 28 (143) Опширна поука уз пост (богословско-морално садржине).

апр. 6. (144) [из Грсетега] Наређује да се попишу калуђери и прњаворци и да му се пошље табеларан пеказ.

апр. 16. Конзисторија позива на умовеније ног.

апр. 15. (145) Ускршњи поздрав.

мај 16. (146) Наређује молепствије да стане киша.

јун. 25. [из Шида] Архимандрит Вићентије иште репорте и наређује колико који манастир стара вина да донесе у двор („који аков који два“, и додаје се „онога тога је господин пио“).

јул. 19. [из Даља] Архим. Вићентије иште школске новце. Јавља да ће „по грядущей недѣли“ митрополит поћи на генералну „визиту«. Нека све спреме и уреде.

јул. 21. [из Прибине Главе] Архим. Вићентије јавља да је митрополит овде и да сутра у име Божје почиње „визиту“ прво овде, потом редом по манастира. Нека све спреме што треба.

јул. 23. (147) [из Прибине Главе] Објављује генералну визитацију.

авг. 17. [из Крушедола] Архим. Вићентије јавља да је обрстер градишке регименте Јован Миљевић останио по сарандар свима манастирима.

авг. 25. Архим. Вићентије шаље „јурамент“: „да имате сваки преписат у саборном протоколу на реду, како би често прочитавали и памјатствовали што сте пред Богом објешчаније дали“.

септ. 11. (148) Како ће доћи граф Мерси и барон Пек и „остали генерали“ и „високе персоне“ у госте, иште лова.

септ. 17. Конзисторија иште вина и то доста и доброга, јер треба и за дискеције. У приложеној „шпецификацији се иште од 11 манастира свега 104 акова вина, 46 шпљера, 26 бермета, 30 ракије.

нов. 2. Архим. Вићентије подсећа да су дужни „горѣ“ 200 фор. те нека се пожуре да скупе, јер је рок већ прошао. Иште „милостињу“ за двор који нису послали и „вење“ и купуса.

нов. 20. (149) Јавља да му је мати Стана Ненадовића „по многовремепной болѣзни“ умрла 14. нов. у поноћ. Наређује парастос и даје сарандар.

нов. 26. (150) Поуке свештеницима и калуђерима после каноничне визитације.

дец. 12. (151) Божићни поздрав.

дец. 21. [из Раковца] Архимандрит раковачки Никанор Јовановић јавља да је „ућадовъ футошкихъ земледержац и декретиртъ капитанъ“ Арсеније Чернојевић от Мачe умро 16. о. м. у 10 сати пре подне. Удовица му Марија оставља свима фрушкогорским манастирима по сарандар. Кад га одслужe, нека му пошљу кнту, а он ће њима по 12 фор.

дец. 22. Архим. Вићентије иште лова за нову годину и опомиње да пошљу ракију и све друго, који нису послали. Иште годишње репорте.

1767.

јан. 2. (152)* Кори манастирске путнике што један део сабране милостиње затаје и себи присвоје. Да би што више сачувао манастиру, наређује да се путницима уступа $^1/_{10}$ од скупљене милостиње, али се на то морају заклети.

фебр. 8. (153) Поука уз пост.

фебр. 11. Конзисторија наређује да духовници дођу на сиропусну среду у Карловце, да приме „настављеније“.

март 4. Протосинђел Петар позива настојатеље у Карловце да служе на имен дан Њ. ц. кр. Величанства.

март 13. (154) Поводом тим, што су два манастирска путника, купећи милостињу, правили скандале и саблазнили народ (један је јавно јео месо и правдао се пред народом, да и митрополит и владике једу месо; други је скинуо мантије

* Одавде почиње II. књига Циркуларног Протокола. У II. књ. нису означени текућим бројевима циркулари које је издао сам митрополит, зато ја сам наставио у таким циркуларима текуће бројеве на бројеве циркулара из I. књ.

и у простом шеширу и гаћама играо на свадби и подвикивао безобразне подскочице), наређује да се сви путници врате у манастир и за три године да не смеју слати путнике.

март 31. (155) Ускршњи поздрав.

мај 15. (156) Спроводи наредбу о пограничном контумацу према Турској и наређује да је се строго држе. У прилогу опширна наредба у десет тачака коју је издала Марија Терезија у Бечу 25. авг. 1766.

мај 29. (157) наређује молепствије „о болящихъ“ јер се царица Марија Терезија разболела.

мај 31. (158) Наређује жалост за „младом императрицом“ Јозефом.

јун. 4. (159) Наређује благодареније за оздрављење царице Марије Терезије.

јун. 8. [из Шишатовца] Архим. Вићентије иште школске новце.

јун. 11. (160) [из Грчетега] Наређује да прекину молепствије за оздрављење фенриха петроварадинске регименте Арона Јовановића, јер је умро.

јун. 14. (161) [Из Грчетега] Понавља наредбу да се чувају непознатих људи и војничких бегунаца. У манастирским бирцаузима не смеју држати жене или људе са женом.

јул. 17. (162) [из Грчетега] Расписује потанко (у 13 тачака) за некога „московског лајтнанта“ Јездимировића.

јул. 31. (163) Наређује да не мењају служитеље док не дођу његови изасланици архимандрит Вићентије и протосинђео Петар.

авг. 30. (164) Позива манастире да му помогну свести сено с Козјака на мајур.

септ. 17. (165) Захваљује што су му потпомогли свести сено и моли да сваки манастир пошље у Грчетег по једна манастирска и једна прњаворска кола да возе цигљу за грчетешку цркву.

септ. 17. [У Крушедолу] Архимадрит Вићентије опомиње да, као и досад даду у двор милостињу. Како су ове године слаба вина, боље ће бити „новаго вина милостиню старимъ виномъ наградити“, и то онолико колико би новога дали. Где има, нека донесу и варива и поврћа. У прилогу „шпецификације“ колико се од којега манастира очекује вина, шилера, бермета и ракије.

нов. 17. (166) Наређује молепствије да нас Бог спасе од „видимих и невидимих прагов“. У прилогу јектеније.

пов. 29. (167) Тражи од настојатеља извештај, како се у манастиру извршује исповедање.

дец. 14. (168) Божићни поздрав.

1768.

март 1. Архимандрит Вићентије позива да на царев дан (8. марта) дођу настојатељи у Карловце и том приликом да донесу репорте.

март 23. (169) Позива настојатеља с једним ђаконом на умовеније ног.

март 21. (170) Ускршњи поздрав.

апр. 20. (171) Позива настојатеље на збор у Карловце за 22. апр. „занеже всевысочайша Их ц.-кр. ап. Вел. служба и заповѣдъ изискуетъ“.

апр. 22. (172) Извештава да ће, како се чује, Њ. импер. Величанство цесар римски Јосиф II. проћи кроз наше крајеве, па ће походити и наше манастире и цркве. Даје опширно упутство како ће га у манастиру дочекати, како ће се владати и шта ће на питања одговарати.

мај 4. (173) [из Грчетега] Како ће Њ. Вел. император римски доћи у госте, нека набаве лова (срна, зечова и птица), осим тога из прњавора и оближњих села гушчића, пилића и голубића.

мај 27. (174) Како је настао петровски пост, позива духовнике да иду на своју дужност.

јун. 10 (175) По заповести Њ. Величанства, наређује да се у сваком манастиру тачно попишу калуђери и да се о сваком приберу податци биографски.

јун. 12. Архимандрит Вићентије позива братства да одслуже по три бденија и да чине молепствија за здравље Њихове Ексцеленције мојего и вашего всемилостивејшаго отца и архипастира нашего“, који већ ево пети месец болује. У прилогу се потанка казује којим празницима који манастир да чини бденије.

авг. 1. (176) Због болести и немоћи ове године неће моћи походити сам манастире нити послати кога од својих „дворјана“. Стога се препоручује њиховим молитвама и наређује да игуман и за даље остане стари, али с тим, да се може у свако доба сменити, ако буде тужбе на њ. Остале служитеље нека сами поставе.

авг. 15. Мојсеј Путниковић (!) и Викентиј Видаковић (!) навештавају братства да је митрополит ноћас у два сата после поноћи преминуо. Нека учине све што пијетет у такој прилици захтева. У јектенијама нека помињу Св. Синод. Настојатељ с још једним братом нека одма дође у Карловце.

авг. 25. Иста двојица позивају по 3—4 брата из сваког манастира за 29. август у Карловце. Погреб ће бити 31. августа.

авг. 25. Исти ишту од сваког манастира по 100 великих сомуна хлеба од просејана брашна, јер дворски мешаја не може за потреб сам намесити. Нека сваки измери брашно, да му се после може вратити.

авг. 25. Архимандрит Викентије препоручује да се тачно изврши што се у последња три циркулара наређује. Нека понесу са собом воћа и лова; нека понесу са собом трошка за се и за коње. Сви нека су чисто обучени „очешљани, и обувени, зашто ће овде бити различних људи“.

ЛИСТАК.

Вести.

Отварање св. Архијерејског Синода. У четвртак 10. о. м. у 10 сахати после одржаног призивања св. Духа у саборној цркви, на ком је началствовао Високопреосвећени Г. Епископ Лукијан, благоизволела је Његова Светост Преузвишени Г. српски Патријарх *Георгије* отворити св. Архијерејски Синод, на који су дошла сва Високопреосвећена Г. Г. Епископи.

Св. је Синод са свим у тишини отворен, и одмах је по своме отварању приступио раду.

У 1 сахат приредила је Његова Светост свечани ручак у свом двору, на ком су сем Високопреосвећене Г. Г. Епископа били: секретар Његове Светости и св. Синода, ректор богословије са два професора, управитељ српске манастирске штампарије, окружни карловачки протопрезвитер и протопрезвитер-парох св. заведенске цркве, катихета карловачке гимназије, управитељ семеништа манастирских питомаца, префекти богословског семинара, бележник бачке конзисторије и дворско особље.

Кад је дошло време здравицама, устала је Његова Светост и благоизволела наздравити у здравље Његовог Величанства нашег премилостивог краља *Фрање Јосифа I.*, напоменувши с благодарношћу како је Његово Величанство, које је и до сада своју благонаклоност спрам Св. Архијерејског Синода исказивало, овом приликом благоизволело особиту и ванредну милост спрам њега исказати, оставивши Синоду одрешене руке и слободну вољу, да у својим седницама по своме нахођењу и потреби српске православне цркве доноси решења.

Ова је здравица Његове Светости саслушана и пропраћена с честим увицима: живело Његово Величанство, и по свршетку с краљевски многаја љета завршена.

Другу је здравицу благоизволела напити Његова Светост у здравље преузвишене Г. Г. министра председника Александра пл. Векерлеа, Бана троједне краљевина грофа Теодора Пејачевића и министра богочасти и јавне наставе грофа Алберта Апоњија, који су благоизволели предложити Његовом Величанству, да се св. Синоду оставе одрешене руке.

И ова је здравица пропраћена са: живели.

Трећу је здравицу напила Његова Светост у здравље своје собраће Високопреосвештене Г. Г. Епископа, најавивши своју наду, да ће они као досада, тако и овом приликом у својим саветовањима показати једнодушност и оправдати високо поверење Његова Величанства, које је благоизволело св. Синоду оставити одрешене руке.

И ова је здравица пропраћена са: живели.

У име Високопреосвећене Г. Г. Епископа, благоизволео је Епископ пакрачки Мирон захвалити се Његовој Светости, пожеливши јој живота и здравља, и изразивши своје и своје собраће готовост, да ће и сада као и досада показати своју једнодушност.

И ова је здравица пропраћена са усклицима: Живела Његова Светост и завршена са отпојаним тон деспот-ом.

Још је благоизволела напити Његова Светост у здравље присутних својих гостију.

За тим се повукло друштво у побочне собе, где је подуже остало у разговору.

Одговор протопрезвитеров. На наш чланчић *„Брзо, кусо“*, у последњем броју, благоизволео је окружни протопрезвитер карловачког протопрезвитерата и администратор митровачког, председник помирителне комисије за несагласно живеће супруге и члан повереништва за полагање свештеничког стечајног испита г. *Јован Јеремић* као приспело у 29. бр. „Српске мисли“, ову изјаву српском свету објавити, коју вечнога ради воспоминања и у овом листу од речи до речи објављујемо.

Иста гласи:

„Изјава. Уредник „Српског Сиона“, г. Димитрије Руварац, и у најновијем броју поверног му листа изједначио је његов незнатичан део са карловачким пиљарицама, а себе са — Тилдиком. — Подједно је доказао, да је поче задиркивати већ и мушку децу, и да је веома интиман са карловачким пријатељима и њиховим другарицама, дотичним љубопитљивим госпођама. — То и јесте друштво за — њега и зато ја не могу у друштво с — њим. А и не завидим никоме, коме год његово друштво — прија. — У Карловцима 7. (20.) маја 1907. — Јован Јеремић“.

Држимо испод свог достојанства, да и на овакву изјаву ишта одговарамо.

Остављамо штованим читаоцима да из њу изрекну свој суд.

Уредник: **Димитрије Руварац**, протојереј.

ЗВАНИЧНИ ОГЛАСИ.

Ad K. 607./през. ex 1907. 1—3 23

СТЕЧАЈ.

На упражњено место пароха у српско-православној црквеној општини у Гргуревцима Ш. плаћевног разреда овим се стечај расписује.

Компетенти имају своје ваљано инструисане молбе овој конзисторији до 31. маја о. г. н. ст. поднети.

Архид. Конзисторија, у Карловцима 5. (18.) маја 1907.

Председништво.

Бр. 597. през. ex 1907. 2—3 31.

ЕДИКТ.

У брачној парници Бањеглава Петра из Нових Карловаца, против супруге му Живане, сада непознатог боравишта, овим се за нестанком супругом Живаном едикт у року од 90 дана расписује, рачунајући време од првог увртења едикта овог, те се овим речена супруга позива, да овој Конзисторији или лично претстане, или место садашњег свог пребивања означи, пошто ће се иначе у противном случају ова парница и без ње продужити и довршити.

Архид. Конзисторија, у Карловцима 4. (17.) маја 1907. године.

Председништво.

Број 391. К. в. 280 ex 1907. 2—3, 30.

ЕДИКТ.

На бракоразводну тужбу Драгиње Лалић из Ступоваче, котара гарешничког против супруга свога Стевана Лалића из Ступоваче, сада непозната боравишта у Америци, овим се Стеван Лалић позива, да у року од 90 дана, рачунајући од првог увртења овог едикта, овој конзисторији место пребивалишта свога пријави, јер ће се у противном случају без његова саслушања бракоразводна парница са именованим заступником водити и довршити.

Из седнице прав. срп. епарх. конзисторије у Пакрацу, 12. (25) априла 1907. године.

Председништво.

Исправак: На стр. 267. у 6. р. од горе у место nergere, треба да стоји vergere.

„Српски Сион“ излази сваке недеље на једном целом табаку. Цена му је: За Аустро-Угарску, Босну и Херцеговину на годину 8 круна, на по године 4 круне, а на четврт године 2 круне. За остале земље, на годину 10 круна. Појединн бројеви 20 филира.

Претплата, огласи, стечајеви и рекламације у року од 15 дана шаљу се Администрацији а остали рукописи **уреднишшву „Српског Сиона“ у Карловцу.** За огласе, објаве и стечајеве плаћа се 10 филира од једног реда ситних слова. — Неплаћена писма се не примају. — Рукописи се не враћају.

Све спорове овога листа у ствари претплате или других потраживања решава котарски односно општински суд у Карловцима.

Издање и штампа: Српске Манастирске Штампарије у Ср. Карловцима. 252. 1907.

СРПСКИ СИОН

Год. XVII. Број 20.

ЗВАНИЧАН ЛИСТ ПРАВОСЛАВНОГ СРПСКОГ АРХИЈЕРЕЈСКОГ СИНОДА МИТРОПОЛИЈЕ КАРЛОВАЧКЕ ЗА ДУХОВНЕ, ЦРКВЕНЕ И ЈЕРАРХИЈСКЕ СТВАРИ.

У Ср. Карловцима у недељу 20. маја 1907.

Јосиф Рајачић — патријарх бугарски и целаго Илирика.

Д. Р.

Како је патентом царским од 3. (15.) Дец. 1848. Јосифу Рајачићу подарена била титула „патријарха“; то кад се он започео називати и патријархом „всѣх же Сербов и Болгаров и цѣлаго Илирика“, у Бечу му то замерише, и због тога је вођена ова врло занимљива кореспонденција између патријарха Рајачића и фил. гувернера српске Војводине грофа Јована Коронинија.

Коронини је писао патријарху Рајачићу из Темишвара 15. (3.) фебруара 1858. ово писмо:

Nr. 451.

Präs.

Euere Excellenz!

Seine Excellenz der k. k. Herr Minister für Cultus und Unterricht hat mit dem Erlasse vom 10. D. M. Z. 522/C. U. M. ex 1857. zu eröffnen befunden, dass S. k. k. apostolische Majestät mit der Allerhöchsten Entschliessung ddto Olmütz den 15. Dec. 1848. wohl geruht haben, Euer Excellenz die Würde und den Tittel eines Patriarchen allergnädigst zu verleihen; da aber hiedurch keinerlei geistliche Oberherrlichkeit über die Diöcesen, welche ausserhalb der kaiserlichen Staaten liegen, eingeräumt werden konnte, so liegt hierin keine Berechtigung, dass E. E. des Titels: „Bulgarischer und des ganzen Illiriums Patriarchen“ prävaliren, was demnach E. E. in Zukunft zu unterlassen, und sich in öffentlichen Ausschreibungen nur des zustehenden gesetzlichen Titels: „Griechisch nicht unirter Patriarch, Metropolit und Erzbischof von Carlovitz“ zu bedienen haben.

Im Auftrage des Herrn Cultus Ministers gebe ich mir die Ehre, E. E. von dem Eingangser wähnten Ministerial Erlasse hiemit in die gefällige Kenntniss zu setzen.

Genehmigen — — — —

Coronini m. p.

А 7. Јунија 1858. писао је Коронини патријарху Рајачићу ово писмо

Nr. 1725. Temesvar am 7. Juni 1858

Präs.

Euere Excellenz!

Der k. k Herr Miniser für Cultus und Unterricht hat mit dem Erlasse vom 20. Mai d. J. Z. 20739./328. eröffnet, dass er die Schlussfassung über die Ergebnisse der von Euerer Excellenz vorgenommenen Revision der, in der k. k.

Wiener Hof- und Staatsdruckerei verlegten liturgischen Bücher, nämlich der beiden Bände des Oktoich,des Pentikostarion, des Anthologion, des Triodion, und des Trebnik sich für einen spätern Zeitpunct vorbehalten muss. Zugleich hat der Herr Minister mich ersucht, Euer Excellenz die nachfolgenden Eröffnungen zu machen, und um die schleunige Erledigung der fraglichen Anliegen anzugehen

Nach der Mittheilung der k. k. Militär Zentraikanzlei vom 17. September 1856. Z. 3171. haben Euere Excellenz die in der Hof und Staatsdruckerei veranstalteten Ausgaben des Evangeliums und des Služebnik bereits durchgesehen und beide in kirchlicher Beziehung anstandslos befunden.

Es würde nun keinem Anstande unterliegen, dieselben dem Verkehre zu übergeben, wenn nicht in dem Titel Euerer Excellenz auf dem ersten Blatte derselbe Beisatz vorkäme, rücksichtlich dessen bereits eine bestimte Verfügung unter dem 10. Feber l. J. Z. 522./C. U. M. getroffen worden ist, welche ich Euer Excellenz mit meinem Schreiben vom 15. Februar d. J. Nr. 451./präs. mitzutheilen die Ehre hatte.

Es erscheint daher vor allen nothwendig, dass Euer Excellenz den Inhalt des ersten Blattes in dem Služebnik und dem Evangelium bezüglich des Titels derart gefälligst richtig stellen, dass dessen Umdruck ohne weitern Anstand eingeleitet werden kann.

Euere Excellenz haben ferner den als genügende und korrekte Vorlage zum Druke anerkanten Text des Apostols dem k. k. Cultus Ministerium vorgelegt. Man vermisst darin jedoch den richtigen Text des ersten Blattes, wo anstatt der in der Vorlage vorkommenden Erwähnung der russischen kaiserlichen Familie und des Synods, der Name Sr. k. k. apostolischen Majestät und die Approbation Euerer Excellenz ausgedrückt werden soll. Die Vornahme der hier nothwendigen Aenderungen kann man unmöglich der Druckerei anheimstellen. Euere Excellenz wollen daher den Text des ersten Blattes genau so vorlegen, wie er abgedruckt werden soll. Bei diesem Anlasse wünscht der Herr Minister, dass Euere Excellenz mit Bestimmtheit angeben, ob noch sonnst in dem Inhalte des Buches eine Erwähnung russischer Verhältnisse vorkömmt, und im bejahenden Falle die druckfertige Berichtigung der betreffenden Stellen vorlegen.

Euere Excellenz sprechen ferner den Wunsch aus, es möge Euer Excellenz künftighin vor der Drucklegung eines liturgischen Buches Ihrer Kirche, der Text, welcher bei dem Drucke zu Grunde gelegt werden soll, zur Revision, und ferner auch von jedem Druckbogen ein bereits corrigirter Abzug zur Einsicht zugesendet werden. Der Herr Minister nimmt keinen Anstand, diesem Wunsche zu willfahren, insoferne es sich dabei lediglich darum handeln kann, einestheils in den aus Russland herrührenden Texten, jene Änderungen anzubringen, welche nothwendig sind, nun dieselben den politischen Verhältnissen Oesterreichs vollkommen anzupassen, anderentheils um die typographische Correctheit der Ausgaben zu gewährleisten. Zugleich setzt der Herr Minister aber voraus, dass durch die Zusendung der Druckbogen der Fortgang des Druckes keine ungerechtfertigten Hemnisse erfahren werde.

Schliessich bemerken Euere Excellenz es wäre ersprieslich, den Druck der g. n. u. Bücher Ihrer Buchdruckerei in Karlowitz zu überlassen. Angesichts der von Sr. k. k. apostolischen Majestät angeordneten Uibergabe des Druckes der genannten Bücher an die k. k. Hof und Staatsdruckerei, sieht der Herr Minister sich nicht in der Lage, diesem Anfinnen stattzugeben, zumal die vorstehend getroffene Einrichtung genügend sein dürfte, den bisher vorgekommenen Uibelständen abzuhelfen. Ein Exemplar des Služebnik, des Evangeliums, ferner das Textbuch des Apostol nebst den Bemerkungen Euerer Excellenz darüber werden ./ angeschlossen.

Indem ich mich beehre, Euere Excellenz von den Eröffnungen des Herrn Cultusministers hiemit in die Kenntniss zu setzen, ersuche ich Hochdieselben angelegenslichst diesen Gegenstand einer schleunigen Erledigung gefälligst zuführen zu wollen.

Genehmigen Euere Excellenz den Ausdruck meiner vollkommensten Hochachtung.

Coronini.

Архимандрит Рајачић и митрополит Стратимировић.

Д. Р.

У оном је листу било говора о завади између архимандрита Лукијана Мушицкога и архимандрита Јосифа Рајачића и то због тога, што је први постао адми-

нистратором горњокарловачке епархије, а не Рајачић, који се надао и желео да она њему допадне.

Овде ћемо навести нешто из писама Рајачићевих писаних 1826. митрополиту Стратимировићу у том погледу, и одговор Стратимировићев.

У првом писму рече Рајачић:

Мое плаченное состојание њест ми возможно Вашем Високопреосвештенству довољно описати. Сего ради возжелах и вознамјерах сеја јесени лично Архиерејскому лицу Вашему предстати и всја јелика имјеју тјашкаја на сердце моем во отеческаја њедра Ваша истрести. — —

Јешче живу сушчу моему Епископу (Миоковићу) аз дјелах поне всја дјела епархиалнаја, напачеже от онаго време мене, когда он ударом посјешчен бист. Во свидјетелство сего јест ми конс. Архив сеја Епархии.

Сија дјелах аз без најменшаго каковаго либо награжденија. По смерти моего Архиереа надјејасја твердо, јако В. ВП. не будете презрјети моих во Епархии адјешњеј указаних заслуг, и јако Администрација тоја њеј особје невручите.

Коль обаче в надежде моеј и убо справедљивеј, осуетен бих, и сами вјесте, и аз горко ощчушчају.

Ни једно важно дјело, напачеже њемецкаја кореспонденција, не бје без мене совершено. Моим пером изходатајствовано јест поправленје двора, изжденје штали; моим пером отверзошасја школи в Плашком, — — и да во кратце всја саберу: један аз всја важнаја дјела касајушчајасја Funda instructa, двора, школ, вјероисповједанија, церквеј, домов парохиалних, инсталации парохов и прочаго благостојанија клира Епархии сеја творих и писах, да јешче и самаго Администратора пером моим браних и повељенија јего изграждах. — —

У другом писму рече му:

— — Истина јако архимандрит Мушицки уже в чиње и учителем бје, једа аз јешче в школе бјех. Но и сие истина јест, јако он 10 полних љет ово в мирје и тишине, овоже под епитимијеу о себје самјем дјелаја в монастирје своем проведе, когда аз со всјакими тјеснотами и неудобностми борјахсја, церкви божиеј, напачеже в епархиалних дјељех служах и мучихсја.

Съедователно аште чином и младшиј бјех, но служенјем, аште непревидох, то поне постигох сего друга моего. Прочее мњу, јако не по љетами чина, но по старјешинству званија, по службам и заслугам, јаже о церкви, при церковних, чињех јакоже и при мирских, в раздавании мад и достоинств, јакоже и при свјашченодјејствии вземлеџеја призрјенје от церковнаго началства.

Аште сие истино јест, то всјачески сотворено јест мње предосуждение предположенјем Мушицкаго, јако архимандритством от мене младшаго.

— — Точију сие имјеју зде примјетити, да би днес и за Епархију сију, и за мене, и за самога Мушицкаго далече лучше било, аште би јего сјемо не послали били.

Сеј посланик В. ВП. (архимандрит Станковић) особеное искуство о нелехваленом мужу сем списка.

Прочее — — —

Митрополит Стратимировић је одговорио Рајачићу:

— — Прочее в смотрении примјечанај њеких от вас на посланика Нашего сотворених, имјем вам сказати, да ви Богу благодарите, јако с молчанием прешли јесмо неправилност произведения вашего на архимандритскиј степен, посилку ви на тој прежде двадесјат пјатаго љета возраста нашего произведени јесте. При том разсудите јако ви тако за себе говорите, а други за себе иначе говорит. Аште би убо всјак право имјел, то никому по воли јего не би могли сотворити. К тому вам надобно и то знати, да гдје набранје мјесто имјеет, ту рјад не полагает условија, аште же рјад полагает условија, њест набранје. — —

Приказ.

Православни „Свештенички календар“ за 1907. годину. Ручна књига за парохијско свештенство. Година I. Уз пријатељску сарадњу приредио: Јереј *Добривој Николић*, парох у Срп. Крстуру. Цена 1 круна. Велика Кикинда. Штампарија Јована Радака 1906.

Пред нама је дакле једна новина: „*Свештенички Календар*“ за 1907. годину.

Реткост је, да се код нас о каквој новини у опће тако и толико ћути, као што је случај са овим календаром. Долазак његов на овај свет, само је, колико нам се чини, регистрован. „Богословски Гласник“, „Пастир Добри“, „Срп. Сион“, ни један т. зв. стручни лист, до данас о новини тој ни беле ни црне проговорио није.

По снази својој а према утисцима, које је на нас учинио календар овај, потрудићемо се, да по захтевима књижевнога резона, критички истакнемо и добре и слабе особине његове, узевши у обзир, како формалну тако и материјалну страну му.

Књига под горњим натписом, дели се у главном на два дела: *први* т. ј. календарски део и *други* т. ј. поучни део (ручна књига за парох. свештенство). Затим на крају, после штампарских погрешака, предговора и садржаја, долазе: *белешке, вашари* и *огласи*.

Пре но што бисмо се упустили у оцењивање појединих делова овога календара, напоменути нам је, да књига ова т. ј. свештенички календар овај, нема никакве систематске поделе и да није ни најмање прегледно уређен. Први т. ј. календарски део није ни странама обележен! Зашто је г. уредник календара пропустио то учинити, врло нам је загонетно! Тек ваљда није то онако на сумце учињено? Или, ваљда се тиме хтела и требала истаћи јача разлика између једнога и другога дела календара? Али, по нашем скромном мишљењу, та се разлика не истиче и не обележава баш тако и на тај начин, него некако (макар како) друкчије. У осталом, да је цео овај календар по све несистематски уређен и да му је подела иначе врло рђава, увериће се сваки, који са оценом овом сравнио буде сам календар.

Први (календарски) *део*. Пре свега, одмах на првоме листу после наслова, налази се слика преосвећеногa господина др Георгија Летића, епископа темишварског, а на листу за тим, животопис уз слику. Немамо ништа против овога, али поступак нпак не одобравамо. Запитати нам је само г. Уредника, зашто на челу овога календара није дошао и лик митрополита-патријарха, а око њега ликови и осталих епископа наше митрополије, а натраг, у другом делу календара по могућству и ликови осталих срп. православних митрополита и епископа ван карловачке митрополије, као и ликови других заслужних лица по св. цркву нашу? Овако нам се и нехотице намеће питање, није ли можда овај календар ручна књига само за свештенство темишварске епархије?

После овога долази опће уобичајени календарски део, који би се бар у свештеничком календару сасвим друкчије уредити требао. Овде нема готово ничега за похвалу. Неугодно нам је и споменићи све замерке (нарочито она сакато наведена зачала апостола и јеванђеља), које смо овде запазили.* Споменућемо само неке. Н. пр. Зар у српском свештеничком календару, Срби Свеци, нису од г. Уредника ни толику пажњу заслужили, да се нешто крупнијим словима или бар курзивом означе ако не сви, а оно бар неки н. пр. Видов-дан, св. Мрата и т. д.? Зар неки Срби Свеци, као н. пр. Кнез Јован Владимир (22. маја) и Никодим Архиеп. (11. маја) нису заслужили да у свештенички календар уђу, а св. Црква им међутим у одређене дане службу поји?! Кад је места у оном календару н. пр. Петру I. (18. октобра) и Стевану Пиперском (20. маја), који немају у Србљаку своје службе, тим пре треба да су у календару па још свештеничком, бар сви они Срби Свеци, који своје службе имају (види београдски Србљак од 1861. године).

* И г. Николић, као и други календарџије наводе их по грчком јеванђелистару. Уред.

А шта је тек свештенство Богу згрешило, да у своме стручноме календару чита она стогодишњакова гатања о времену? Па тек оне белешке о „купусу, карфиолу, салати, целеру, спанаћу, мрква, грашку и кромпиру“!! Зашто баш о том у свештеничком календару? Зар се нису на томе месту могле, место стогодишњакових гатања о времену и оних бележака о домаћулку, ставити по свештенство корисније белешке, које би више и доликовале достојанству свештеничкога календара, а које су много пре свештенству од целера, купуса, салате и т. д.? Зар се није умело и могло код сваког месеца у место тих бележака забележити по што-шта компликованога н. пр. црква. правила или по што-шта из пастирске праксе? Зар да баш свештеник чита сваки дан како се „претреса жито у житницама, прегледа остањено воће, жеље и смокови, отаче вино, чисто и сухо држе штале, а кад је леп дан, да изводи стоку на поље да се наветри.“? Лепо пастиретво!

Када још напоменемо, да је овај т. ј. календарски део у опће с много непажње и површности уређен, доста смо благо оценили посао, који је око уређивања првога т. ј. календарскога дела уложен. Ко нам ово не верује, нек испореди свештенички календар овај н. пр. са опће признатим добро уређеним календаром Србобраном, па ће се уверити, није ли ова оцена наша доиста неома блага.

Други (поучни) *део*, или боље рећи: *ручна књига за парох. свештенство*. На првоме месту у одсеку А. налази се чланак: „*Шта је сваком православном хришћанину нужно да зна из области своје цркве*“. Руку на срце на будимо искрени! Да ли је места у свештеничком календару и оваквим чланцима? Ми мислимо, да, не! Ово би више приличило, да је забележено тамо напред у календарском делу, место онога целера и салате. Не поричемо вредност самога чланка, али нам је врло неугодно, што се баш исти тај чланак тако рећи од речи до речи налази и у календару Србобрану за 1907. годину. Зар да се за свештенике пише исто то, што и за лаике? Зар висопречасни и уважени писац горњега чланка г. Богдановић, у таквој форми пружа свештеницима (дакле као и обичним правосл. хришћанима) оно, што им је нужно знати на области своје цркве? Или је ово можда написано за попадије? Наше је скромно мишљење, да овај чланак, бар у оној форми, никако баш није требао ући у свештенички календар, а нарочито онај део, у ком је изложен „кратак тапик месечним редом“. Боље би било да је на том уводноме месту расправио когод питање о свештеничком удружењу или које друго савремено питање из свештеничкога живота.

У одсеку Б. набрајају се „*Црквени великодостојници*“ 1.) у митрополији сремско- (зашто сремско?) карловачкој (ово је већ по други пут; први пут на крају календарскога дела); 2.) у митрополији буковинској и далматинској; 3.) у Босни и Херцеговини; 4.) у краљевини Србији; 5.) у кнежевини Црној Гори и 6.) у Ст. Србији и Македонији.

У одсеку В. забележени су „*Српски манастири*“, но не сви. У примедби се обећава, да ће се до године попунити.

У одсеку Г. наведене су „*Највише аутономне власти у срп. правосл. митрополији карловачкој*“. Овде нам је напоменути, да је г. Уредник неконсеквентан при обележавању назива наше митрополије. Док на последњем листу у дну првога (календарскога) дела, назива митрополију нашу „сремско-карловачка“, овде међутим (стр. 14.) као и на стр. 65. употребљава израз „карловачка митрополија“. Мало више конеквенције! У једној истој књизи бар, требало би: entweder — oder. Да је пак израз „карловачка митрополија“ доиста маого обичнији од онога „сремско-карловачка“, у то, држимо, неће ваљда нико посумњати.

У одсеку 2. наређано је „*Професорско особље срп. правосл. богословског училишта у Ср. Карловцима*“.

У одсеку Е. читамо доста добар чланчић од Григ. Стајића „*Законске повластице свештеничког сталежа*“ од стране државних и наших аутономних закона

свештеницима заједмчене. Само је штета, што се г. писац горњега чланчића није упоредо познао и на односна законска наређења у погледу свештеничких повластица заједмчених и у законима краљ. Хрватске и Славоније. Истина, да се готово све речено у овоме чланчићу, налази и у Тумачу дра Жарка Миладиновића (стр. 154.—157.), па шта више још и опширније,** али је зато чланчић овај ипак свештеоству добро дошао.

У одсеку Ж. је чланак од истога писца „*О биљеговању матрикуларних извода*“. О овоме прекрасном чланку не треба много говорити. Он се сам хвали. Довољно је напоменути, да је и овај чланак г. Стајића добро (шта више врло добро) дошао парох. свештенству.

Одсек З. казује нам „*кратку историју митрополије карловачке*“ из пера Милутина Јакшића. Чланчић овај можемо назвати најмириснијим цветком у књизи о којој говоримо.

У одсеку И.ређају се без икакве системе и потребног прегледа „*Изводи окр. наредаба, начелних одлука, решења и других наређења епарх. властим шемишварских и то од 1866. до 1904. год. по циркуларном протоколу парох. звања санадског*“. Ова работа обухвата пуну четвртину целога календара или боље рећи ни мање ни више, него само 15 листи! Ко је ово ексцерпирао (не каже се), врло је несрећно свој посао извео. Овако неспретно и рогобатно изведену работу, срамота је и било унети у свештенички календар.

У одсеку за овим, који је опет обележен са И. износи нам Сава Петковић „*Извод из циркуларних наредаба архидијецезалних власти у Срем. Карловцима из год. (1869.—1904.)*“ Већ по натпису види се, да је посао овај извео добар на перу мајстор. Ексцерпт г. Петковића (свега 3 листа) изведен је врло кратко и напредно добро. Управо не може му се наћи приговора, но се само похвалити може. Морамо признати, да смо га и по пети — шести пут у сласт читали. Јако нам је жао, што г. Петковић није ексцерпирао и оне наредбе тем. епарх. власти или што није баш инструирао онога, који их је ексцерпирао, па бар не би било такве колосалне разлике између оне и ове тако сродне работе.

У одсеку Ј. изведен је „*Краћак преглед кр. привилегија, наредаба и т. д. које се односе на постанак и развитак правосл. срп. цркве у Угарској*“.

У одсеку К. штампан је „*Шематизам митрополијских и епархијских власти и свега парохијског и делом манастирског свештенства митрополије карловачке, црногорске, банаључко-бихаћске, рашко-аријенске и захумско-херцеговачке и епархије шумочке крајем 1906. године*“. Сачувај нас Боже оваквих несистематских, непрегледних, неконсеквентно наведених и нетачних шематизама! Ни оно што је у натпису речено, није све изведено. Но у оном важном „У место предговора“ (које је случајно на крају календара отштампано) читамо објашњења, зашто у „Шематизам“ није ушло све, што је у натпису истога означено

Но да се обавремо на по нешто из овога „Шематизма“. Рекосмо, да је несистематски, непрегледно, неконсеквентно и нетачно изведен. То ћемо покушати и да докажемо а на основу података, које нам сам „Шематизам“ пружа. Податке ћемо наводити само из оних епархија, које су у подручју карловачке митрополије.

„Шематизам“ отпочиње с бачком дијецезом, у место да је речено: I. карловачка митрополија, па онда рећање појединих дијецеза (обележивши их било словима, било бројкама) и то прво је требало отпочети са архидијецезом, јер њој свакако припада првенство међу осталим дијецезама карловачке митрополије. Већ ово нам казује колико је систематски посао тај изведен! А да му још и потребан преглед манька, увериће се свако, ко се са овим „Шематизмом“ узбуде послужно. Дијецезе нису маркантно обележене, а то баш много смета прегледу! Да је у њему пуно и неконсеквенција у

** У Тумачу су наведена преимућства свештеника већином по нашим допунама у 10—12. бр. „Српског Сиона“ за 1892. Уред.

наради, то се види по томе, што појединa одељења из појединих дијецеза нису или никако или само некако или опет потпуно, али неједнако обележена. Н. пр. Горњо-карловачка дијецеза. Конзисторија, Адмін. Одбор и т. д. обележено је са А.) Б.) и т. д. у вршачкој дијецези са I.) II.) и т. д., а у бачкој, будимској, пакрачкој, темишварској и архидијецези није то никако обележено. Или н. пр. набрајање појединих протопрезвитерата и парохија (и међу натписима онима не влада једнобразност; тако за бачку, вршачку, темишварску и архидијецезу: парохијско свештенство; будимску: мирско парох. свештенство; пакрачку и горњо-карловачку: протопрезвитерати и парохије) сдегде је обележено са а) б) и т. д. (бачка, пакрачка, горњо-карловачка), где-где са I.) II.) и т. д. (будимска, вршачка, архидијецеза) а сдегде никако (темишварска)! Имаде ту још мноштво неконсеквенција. Н. пр. за једнога свештеника вели се, да је др. права а за другога (из исте епархије) да је Dr. juris. (види стр. 67. и 68.) Или: у једној истој епархији именик свештенства ређа се свакојако, само не онако како треба и у духу српскога језика. Код једнога долази прво презиме па име, а код другога прво име па презиме (види стр. 97. Плашки: Косановић Стеван, окр. прото и парох; Јасеница: Исајло Рајчевић, јеромонах, адм. парох.; или на стр. 99. Карловац: Душан Кнежевић, парох.; Ријека (Fiume): Косановић Сава, прото-парох) и т. д. и т. д. Напоменути нам је, да сличнога има још, али нам је већ одвратно набрајати! А да је у „Шематизму“ овом и прилично погрешака, покушаћемо ево и то да докажемо. Н. пр. У дијецези темишварској, протопрезвитерату арадском (стр. 90.) код парохије Сириг, није убележено име пароха те парохије, него само име његовог заменика. Истина, да је парох тај од стране наших духовних власти, осуђен на губитак те своје парохије, али та ствар није коначно била решена бар у оно време, када се календар штампао, зато име тога свештеника никако у „Шематизму“ није требало изостати, јер иста парох није избрисан из каталога свештенства епархије темишварске. Исти је случај и с Драгутином П. Мојићем, прир. капеланом вбечкеречким, која случајно нити је под суспензијом, нити је обложен сличном казном, па ипак му име међу свештеницима на своме месту убележено није! Или на стр. 66. где је исписан персонал манастирскога свештенства епархије бачке, наводе се имена двојице (Пахомије Дамјановић — Ковиљ и Михајло Стојановић — Бођани) још 1902. односно 1903. године преминулих калуђера. Или на стр. 71. у каталогу свештенства будимске епархије, име Јована Бешлића окр. проте мохачког, налази се и у будимском и у мохачком протопрезвитерату и т. д. и т. д.

Још ћемо само упитати г. Уредника, а где је у „Шематизму“ каталог умировљеног свештенства карловачке митрополије? Зар оно не заслужује, ни да му се име у свештеничком календару спомене?!

Но доста већ о том „Шематизму“! Можда ће нам когод на оне и овакне замерке рећи: па није уредник календара за те омашке крив; какав је материјал из које епархије добио, онако је и штампао. Но ми ћемо на то: г. Уредник је требао материјал прво добро средити, па тек онда га у штампу дати. „Шематизам“ овај, овакав какав је, боље да га и нема!

На крају се ређају: *„штампарске погрешке“* (а дао Бог, нема их баш мало!); на једној страни: *„у место предговора“*, а на другој: „садржај“. И с тим би се свршио и други део свештеничког календара.

Сада тек долазе *белешке*. Шта мислите, ваљда белешке на пастирске праксе? О не! Ту има бележака о „балзамима“, „мелемима“, „домаћим мастима“, „помади (источна маст) што чисти лице“, о „чудотворном коза-прашку против пијанства“, ваљда као memento браћи свештеницима! Ове белешке безусловно је требало изостанити, јер им никако није место у свештеничком календару.

За оним долезе вашари (а зашто не

сајмова?). Па тек она значајна примедба: „Молимо сваког, ко би у којем овде вашару нашао погрешку, да нам приватно јави, по пошти дописном картом. Уредн.“ Г. Уреднице! Нисмо тражили погрешака међу сајмовима (или како Ви велите вашарима), али наређасмо Вам напред кајамет крупних и важнијих погрешака од ових, које Ви у примедби овој тражите. С овом сте се примедбом овековечили! Si tacuisses. . . .

После сајмова долазе огласи, међу којима се опет истичу они о мелему, помади, разним пилулама и т. д. А где су Вам г. Уреднице српске радње с црк. утварима? А зашто не нађосте за вредно споменути међу огласима, где се најбоље могу поручити црквене књиге. Где свештеничке хаљине, шешири, појасеви и т. д. Ето са огласима те врсте требали сте испунити свештенички календар, а не с разним помадама и пилулама за стомак! Или сте ваљда претпостављали да ће читаоцима свештеничког календара, пошто га прочитају, потребна бити и извесна доза пилула за стомак?!

Још нешто! На корицама с друге стране, већу би услугу учинио г. Уредник, да је читаоцима својега календара штампао поштанско-бројевну тарифу у место оних огласа „Delavare“ и „источне масти“ за лице. Или нам се ваљда и с тим хтело очи замазати?!

Биће већ доста! Када споменемо још само то, да је овај календар штампан и на доста лошој хартији и да је у њему тушта штампарских погрешака, па још и не исправљених (н. пр. на стр. 74. Делиблат место Делиблато); онда нам не преостаје ништа друго, него да календар под горњим натписом назовемо књижевним недоношчетом у строгом смислу те речи. Тресла се брда, родио се миш!

У Бега св. Ђурђу, 1. (14.) маја 1907.

Петар Баранин.
парох.

Патријарх Јосиф Рајачић и владика Платон Атанацковић.

Приопштио: Арх. Г. В.

У „Српском Сиону“ од г. 1903. одштампао је г. Д. Руварац неке податке о незгодама спору између патријарха Рајачића и владике Платона и приопштио је одговор патријархов, кога је саставио тадашњи архимандрит кувеждински Никанор Грујић, на „Аналитику“ Платонову.

Ти занимљиви подаци довољно карактеришу пагубан и нездрав однošај који је између та два јерарха постојао, а како сам за расветљење тога односаја у архиви мога манастира нашао још неких занимљивих података, то ћу их овде саопштити.

Повод антагонизму између Рајачића и Платона беше избор Јосифа Рајачића владике иршачког за митрополита г. 1842., којом су приликом посланици будимске епархије гласали на Платона, као своја епископа. И ако је Рајачић изабран, ипак то гласање није могао заборавити, јер је држање будимских посланика приписивао упливу Платоновом и тесногрудости својој, која нам је из спора његовог са Лукијаном Мушицким довољно позната, омрзнуо је на Платона. Та мржња између њих развијала се постепено, а бурне 1848. г. достигла је свој врхунац, када је митрополит Рајачић, силом околности натеран и обманама бечке камариле, која је тада у тесnацу била, заведен, отворено пристао уз бечки двор и аустријску политику, а Платон као бивши сомборски поп и катихета, који је одрастао у мађарском друштву пристао уз Мађаре.

Последице тога разноликог држања њих двојице, нису изостале. Мајска скупштина је, можда с благословом и знањем бечкога двора, позвикала Рајачића за патријарха, а Платон је опет за своје држање добио своју награду, у колико је са сиромашне будимске епархије премештен на богату бачку епархију, али без питања и знања патријарха Рајачића. По себи се разуме, да патријарх тај премештај није сматрао легалним, он га је анулирао, и прогласио све оно ништавим, што је Пла-

тон као владика бачки, у Бачкој епархији урадио, а ту своју забрану саопштио је не само Платону и осталим владикама, него свему клиру и народу у Бачкој.

Платон је ту забрану у души својој морао сматрати за посве оправдану; но гледао је, да је изигра или бар свету предочи као неоправдану, при чему га је наравно руководила огромна разлика у беривима једне и друге епархије, а можда и други тајни смерови за митрополијом за случај, ако би Мађари победили, тим пре, што је мађарско министарство навело слабога краља Фердинанда V. да збаци Рајачића, и повери администрацију митрополије владици Платону.

Да је тај нездрав одношај задавао бриге и главобоље и самоме Платону, види се из његовог једног концепта, који се налази у архиви мога манастира, и који је Платон на лепом немачком језику по свој прилици написао као информацију за кога министра.

Ја ћу тај концепт, који носи наслов „*Последице* I., *ако владика Платон Атанацковић резигнира на владичанству бачком и* II., *ако* **не** *резигнира*“ — навести у преводу.

I. Последице ако владика Платон резигнира.

Тада би патријарх изгледао као осветљени заштитник народа против упадаја Његг Величанства и владе у права народна.

Народу је познато, да је Њ. Величанство владику Атанацковића потврдно за владику бачког; на тај факт уследила је забрана патријарха Рајачића, којом је владици Атанацковићу запретио, да бачку епархију заузме.

Од тога доба упрте су очи народа на даљи развитак ове ствари. Народ аргументира на следећи начин: Када би влада била у своме праву, она би именовање владике Атанацковића морала у крепости одржати, и тада овоме небо могло ни на ум пасти, да на бачкој епархији резигнира. У томе случају мора влада протест патријархов против потврде Платонове за бачког владику, о коме је протесту цео народ обавештен, најодлучније одбити.

А када би патријарх био у праву, онда је влада са Њ. Велич. отела једно еминентно право не само православној цркви, него и целоме народу и према томе ступа патријарх у очима народа као поборник без страха у свету борбу, и влада у тој борби мора подлећи. У томе случају би резигнација Платонова изгледала као образина, иза које се побеђена влада мора скрити.

Један део, и то не необразован, доћи ће тиме до тога уверења, да је или влада сувише слаба да праву потврде Њег. Величанства прибави важности — или да је патријарх владу надмудрио и изиграо.

Чим патријарх победи, предложиће он премештај владика, које ће се владике његовој сили, од које могу све ишчекивати, безусловно покорити, и владу неће ни у шта узети.

Право предлагања епископа Њег. Величанству на потврду, припада патријарху, али он то своје право неће вршити по интенцијама владе. Ако је патријарх према влади остао победилац, онда постаје с њим цео епископат опозицијом према тој влади:

1., да задобију расположење народа за себе, о чему у српским листовима има већ сада доказа;

2., да извојују све могуће користи и

3., да осигурају себи власт за непредвиђене случајеве.

Одступи-ли владика Атанацковић са епископије бачке, остаје он за сада епископ будимски, а бачко владичанство проузроковаће нов раздор међу епископима, који се раздор може лако предвидети.

Дођели садашњи темишварски владика у Бачку, онда ће попуњење темишварске епархије у најнезгодније време дати богатога материјала за распру између Срба и Румуна, који овакову згоду прилику жељно очекују.

Осим ове, за сада непотребне распре између Срба и Румуна, настаће ужасан раздор и између самих епископа, који ће за случај да Живковић из Темишвара дође у Бачку, гледати да осигурају себи милост и наклоност патријарха за Темишвар, услед чега ће настати компромитовање и разне уврede не само међу заинтересова-

нима, него ће и влада услед тога имати највећих неприлика.

Та расправа око темишварске епархије, откриће на врло непријатан начин праве смерове заинтересованих, који су засада сви сложни у прогањању владике Платона.

Чим се Синод састане, расправљаће се наравно одмах питање о начелу, само ће се променути становиште. Патријарх и Синод ће, са позивом на случај владике Атанацковића, сматрати jus translocationis не као спорно питање, него као право, које им је од владе већ признато и ујемчено, дочим ће влада, ако ће jus translocationis да вендицира Њ. Величанству, морати указати на случај са Платоном, чије одрицање неће ни сама влада, а ни од епископата овако паучени народ, сматрати као израз слободне воље.

Потврда владике Атанацковића и опозиција Патријархова против овог акта Њ. Величанства, позната је не само у Србији, Ердељу и Буковини, него цела православна црква, сви исповедници прав. вере и ван граница аустријске државе, очекују жељно решење овога спора, који треба свету да покаже, да ли се патријарх дрзнуо устати против круне и спречити јој вршење њеног права, или је правосл. цркви нанешена тешка увреда од владе Њ. Величанства? Свет само то очекује, јер му прави лични мотиви и циске побуде и интереси у овом питању, нису и не могу бити познати. Повод и узрок, којим се владика Атанацковићу од стране патријарха забрањује наступање бачке епархије гласи: „док Синод не прочита и не испита његово књижевно дело Аналистику". Дакле изречена је казна, пре него што је ствар испитана. Овај акт влада игнорира, али суспензија у црквеном погледу инак постоји и важи. Ко ће, ко може патријарха спречити, да у будуће свако именовање Њ. Величанства, на сличан начин не изигра? Дело Атанацковићево су сакупљени епископи већ прочитали, али несме ни један да га се дотакне — осим ако је влада можда и сама признала, да jus translocationis не припада круни. У том случају би са тим правом круне пао уједно и вл. Атанацковић јер је он у својој књизи и своме уверењу признао, да то право припада Величанству.

А кад Атанацковић бранећи ово царско право, не може постати владиком бачким; онда је јако тешко одлучити, како он у истоме својству може стајати на челу друге које дијецезе?

Какву ће светлост бацити на правичност и на моћ владину, ако се после резигнације на бачко владичанство испостави, да је суд о књизи Атанацковићевој био само ништав разлог, да се извађање закључка Њ. Величанства спречи?

Шта ће сви народи државе рећи, кад један владика не може да наступи ону дијецезу, коју му је праведни и љубљени цар аустријски поверио, јер му то уз навађање привидних разлога, патријарх категорички забрањује?

Како ће влада стећи поверења, кад она круни саветује одлуке и поступке, који јој не припадају, или кад она праву Њ. Величанства не може да прибави важности?

Ко ће хтети, ко ће после овога имати још воље, да ступи у обрану царских права, кад се мора бојати, да ће га влада са тим правом заједно напустити, ако јој згода дође?

Ако владика Атанацковић резигнира, отпада за патријарха свакако неугодно питање због полагања рачуна о приходима бачке дијецезе, које патријарх годинама ужива, јер ти приходи припадају од дана именовања Атанацковићу, и он их се одрећи неће. Дали ће се влада одлучити, да у место патријарха из државних средстава даде Атанацковићу довољне одштете, о томе није потребно говорити.

Оклеветани на ужасан начин владика Атанацковић, ослобођен је по свестраној истрази под 22. септ. т. год. од Његовог Величанства од сваког подозрења, и рећи је шта више и дисциплинарних последица, те тим поводом поново потврђен за бачку дијецезу. Кад би га сакупљени епископи, ма на који фини начин примирали, да се бачке епархије и по други пут одрече, ко би му могао замерити, кад би издао нову Аналитику, којом би свој поступак, а нарочито законитост своје високе потврде за бачку епархију оправдао

и осудио нанесену му увреду и неправду, као и незаконити поступак против њега?

Владика Атанацковић написао је своју прву Аналитику ради неопходног оправдања свог против клевете, дао ју је штампати, али је до данас није пустио у јавност, но је месеца марта о. г. само један примерак исте предао министру унут. послова и министру културе као своју реплику. Да је министарство унут. послова у обављеној истрази ту књигу у своје време прочитало и при истрази у тој ствари употребило, не може подлежати сумњи, па ипак је после 7 месеци превишња одлука Њ. Величанства од 22. сент. о. г. испала ипак у корист вл. Атанацковића. А начело које и црквени прописи у свима оним питањима, која нису чисто догматична, признају, гласи: „Ab imperatore non datur appellatio!“

Сваки, коме је ужасна, против влад. Атанацковића подигнута оптужба и исход њен познат, моћи ће лако увидети, да је патријарху једино стало било до тога, да владику Атанацковића, ма на који начин, ма по коју цену из Бачке уклони. Но и ако се овај план патријархов због законитости самога чина, и доказаних заслуга Платонових осујетио; ипак патријарх покушава да га оствари и спроведе на други начин, када се ставља у противност са постојећим и по све освештаним царским правом ((Majestätsrecht) без икаквог страха и зазора. Но сваки, који је услед прве оптужбе вл. Атанацковића можда и осудио, увидеће сада, да патријарх није у праву и осуђење њега и његов поступак, и ако патријарх на све могуће начине покушава доказати да поступком својим хоће да одбрани нападнута права цркве, дочим вл. Атанацковић хоће та права недозвољеним начином да изигра, да ће интересе уније служити и потпомагати.

Сваки непристрастан посматрач видеће из овога јасно и чисто, да би вл. Атанацковић оправдао ову претпоставку и изгубио у народу сав свој углед и кредит, када би се сада у овим приликама бачке епархије одрекао.

Ако Атанацковић присиљен околностима, на бачкој епархији резигнира, то ће он као частан човек морати издати проглас на народ и своје верне, и изјавити „да његова абдикација није казна за то, што је у књизи својој узсо у обрану царска права у погледу премештања епископа, да она није последица антиканоничне екскомуникације, којим га је епископат због његовог држања у томе питању сложио — него да је то излив његове сопствене воље и побуде, да услед зависти и незадовољства епископата обесвећеној цркви својој принесе жртву, као што се земаљско благо одбацује, да се и највећа светиња у срцу спасе и сачува“

(Свршиће се).

Извештај

о седници епарх. конзисторије бачке, држане 4. (17.) јануара 1907. под председништвом Његова Висакопреосвештенства Господина Епископа Дијецезана *Митрофана*.

Присутна г. г. од свештенства: Милан Ђирић прота новосадски, ј. Вујин парох бегечки, С. Николић парох ст. футошки и др. Ј. Радивојчев админ. гложан-чебески; од световњака др. Бр. Илић адвокат и др. М. Свињарев лечник новосадски и финкал. др. Т. Гавански, реферише и бележи: през. В. Јанкулов к. бележник.

Записник прошле седнице одобрен. — Публикована свему подручју објава управе кр. зем. образовног и наставног завода за слепу децу у Будимпешти о проширењу истога завода са постављањем забавишта. — Узете на знање одлуке Министарства о подарењу држање приполони некојим свештеницима, као и остављању у течај конгруе четворици овоподручних свештеника за I. 12. фебр. 1907. — Публикована дозвола за исправку Матице крштених Марије Јефтић у Бегечу. — У погледу признања Олге ал. Војновић из Старог Бечеја због стола затражен је од прк. опћине обавештај и накнадни списи. — Услед извештаја АО. о правомоћном крејирању другог свешт. места у Мошорину, наређен је распис стечаја. — Узет на знање извештај стечајно испитске комисије да су Душан Димитријевић, Георгије Попов и Никола Драгојлов испит положили. — Упозорен је јер. Л. Ш. у С. да није смео обуставити предавање веронауке у трговачкој школи самовласно и упућен је, да има одма ту дужност вршити, а ради повећања награде умољено је Мини-

старство. — Пошто црквена општина у Б. Фелдварду није хтела да донесе закључак гледе потребе пристављања капелана своме пароху, нити је хтела примити да парохов син буде капеланом односно да прими на себе обавезу, да у случају смрти парохове има до коначног ухљебљења пароховог сина као капелана њему половину плате издавати, то је одређен окр. прпр. ст. бечејски, да поново позове црква. скупштину на закључак објаснивши им положај л. капелана, те права и дужности црква. опћ. према капелану. — Потврђен Д. Димитријевић за ђакона сомборског. — Потврђен избор пароха у Рап Милитићу у особи јер. Б. Увалића а привани одбијени. — Одбијена пријава књиговође црква. општине у Сомбору С. П. против пароха М. Г. јер је спор личне природе. — „Привреднику“ у Загребу послат је на молбу списак свештенства. — Учињено расположење да се од пароха шандорског уберу истражни трошкови, на које је осуђен. — Дозвољен црква. опћ. у Госпођинци још један ред столова, јер се симетрија не нарушава. — Одређен избор протопрезв. капелана у ст. Бечеју. — Исто тако избор ђакона у Сентомашу као и избор с. п. п. у Кању на новокрпјирано место. — Установљено је да лањски распоред за долажење чланова у седнице конзист. и за ову годину важи. — Учињено расположење, да се од катехумена хоџачких иноверних завода уберу катехетске пристојбе за катехету М. Грбу. — Дато је објашњење поджупанском звању у Сомбору, да исто није имало право пребацити конзисторији преступање граница свога делокруга при једном допису, али да исто звање у свом допису није сходан начин изабрало. — Молбе за државну припомоћ спроведене вис. Министарству. — Донесено тет пресуда гласеће на развод брака. — Уништен је избор поповни с. п. п. у Сомбору јер се путем истраге званично установило, да је приликом избора гласанице неписменима писао цео црква. одбор, те тиме онемогућена била контрола исправности изборнога чина. — Црквеној општини у Чуругу своћено је, да конзисторија не може изменути наредбу своју гледе установљеног дана суботног за парастосе, али да се у случају преке потребе може обратити на Преосв. Еп. Дајецезана, да парастос добротвора у други дан одржати може. — Затражена је повишица државне припомоћи канцел. особља. — Донесено још више важних решења.

Стање

манастира Раковца 1846.

Д. Р.

У 12. бр. навелисмо, како је Лаврентија Гершића произвео 9. Децем. 1845. епископ темишварски Пантелејмон Живковић за архимандрита раковачког.

По гласу раковачког протокола, примио је Лаврентије Гершић управу 25. Априла 1846. од дотадашњег управитеља архимандрита грчетешког и администратора бачке епархије Арсенија Стојковића.

Том је приликом састављен инвентар ман. Раковца, и по њему се види, да је манастир имао:

I. Назначење вина, ракије, сира.

I. Црна вина:

55	акова	вина	од 1838.
134	„	„	„ 1839.
89	„	„	„ 1840.
132	„	„	„ 1841.
560	„	„	„ 1842.
11	„	„	„ 1843.
296	„	„	„ 1844.
745	„	„	„ 1845.

Црна вина 2.022 акова.

II. Бела вина:

29	акова	од	1829.
12	„	„	1834.
10	„	„	1835.
88	„	„	1839.
11	„	„	1840.
9	„	„	1841.
100	„	„	1842.
$10^1/_2$	„	„	1843.
77	„	„	1844.
332	„	„	1845.

Бела вина $678^1/_2$ акова.

III. Шилера:

10	акова	од	1838.
7	„	„	1840.
32	„	„	1841.
16	„	„	1842.
16	„	„	1843.
14	„	„	1844.
103	„	„	1845.

Шилера 198 акова

IV. Аусбруха:

1/2	акова	од	1839.
1 3/4	„	„	1841.
3	„	„	1844.

Аусбруха 5 1/4 акова.

V. Шљивовице:

11	акова	од	1818.	под пену
12	„	„	1823.	„ „
11	„	„	1835.	„ „
11	„	„	1841.	„ „
13 3/4	„	„	1844.	средње
136 1/2	„	„	1845.	под пену
111	„	„	1845.	средње

Шљивовице 308 1/4 акова.

VI. Комовице:

107	акова	од	1840.	средње
75 1/2	„	„	1841.	под пену
76 1/4	„	„	1842.	„ „
32	„	„	1842.	средње
13 1/2	„	„	1843.	под пену
23	„	„	1843.	средње
55 1/2	„	„	1844.	под пену
21	„	„	1844.	средње
33	„	„	1845.	под пену
77	„	„	1845	средње

Комовице 513 3/4 акова.

VII. Отуа — сирћета:

8 акова

II. Назначение земних плодов.

18 мерова пештанских пшенице
30 „ „ кукуруза

III. Назначение марве.

I. Говеда:

4 вола матора
5 крава маторих
1 бик од 4 године
1 „ „ 3 „
1 јуница у 5. години
2 „ „ 4. „
3 јунади од године
2 „ женски од 1 1/2 године
1 теле мушко од године
2 телета мала

22 комада говеда

II. Свиња.

6 матори од 4 године
14 „ „ 3 године
32 назимета
25 прасаца

77 комада свиња.

III. Коза:

26 матори коза
20 јарића

46 коза

IV. Оваца:

8 матори оваца
2 јагњета

10 оваца.

IV. Назначение дјејствителнаго и страдателнаго состојанија.

I. Дјејствителное состојание:

(дужни манастиру)

Свега 1153 фор 44 1/2 кр. (у шајну).

II. Страдателное состојание.

(дужан манастир)

Свега 2.083 фор. 33 кр.

У оно је време манастир Раковац имао скоро највећи десетак од виногради, с тога је и имао оволико вина.

По одласку Стојковићевом, под Гершићем је ман. Раковац са сним пропао, и после В. Ремете био је најсиромашнији манастир у Фрушкој Гори.

Данас се по мало опорављa и поправља.

ЛИСТАК.

Вести.

Св. Архијерејски Синод пошто је довршио свој рад, закључио је његове седнице у уторак 15. о. м. Његова Светост, те су Високопреосвећена Г. Г. епископи тог дана односно сутра дан отишли у своје резиденције.

Једино је остао у Карловцима Високопреосвећени Г. Епископ темишварски Георгије, који је као председник анкете за веронаучне књиге за средње заводе 17. и 18. о. м. одржао седницу са члановима анкете, у којих је седницама посвршивано поверен јој посао.

Како о једним тако и о другим седницама донећемо у своје време извештаје, а на трабуњања „За-

ставина" о раду синодском примећујемо само то, да ко губи, да има право да се љути.

Литија. У недељу је по уобичајеном начину поштена литија по карловачким црквама. Одход је с литијама обављен под начальством Високопреосвећена Г. Епископа будимског Лукијана уз месно и дворске свештенство, а за литијом су ишли и Високопреосвећена Г. Г. Епископи Мирон, Михаило и Георгије.

Нов доктор богословије. На черновичком је богословском свеучилишту проглашен за доктора св. богословља г. *Димитрије Стефановић*, који је испит положио са одликом.

Г. Стефановић је свршио 3 године богословије у Карловцима, а за тим је отишао у Черновицу.

Надамо се, да ће г. Стефановић и надаље бити онако исто вредан и савестан, какав је био и као ђаком.

Исторична трабуњања. Што се код нас од пре, док се није знало што се данас зна, из наше оновременске јерархијске историје, свашта трабуњало и шискарало; томе се не треба ни чудити.

Ал што се и данас, после толико расветљене историје у том погледу, непрекидно које-шта трабуња; то је ваистину за осуду.

Да оставимо на страну којекаква „Заставина" трабуњања у погледу коадјуторства и епископа посвећења, па да узмемо преда се историчара „Народности" *Н.*, који се ставио у позитуру правог историчара, те с неке високе написао чланак „Епископ посвећења" у 37 бр., у ком чланку рече и ове пепстине: „да је патријарх Арсеније Шакабента својевољно поставио архиђакона Јована Ђорђевића за епископа посвећења, давши му осечко поље; да је исти доцније покојну бечког хофкригсрата постао темишварским владиком; да је као митрополит поставио свога архиђакона Јована Јовановића за епископа посвећења, и с њиме дело приход обудовљене вршачке епископије.

Да „Народностин" историчар мало мање мрзи „Српски сион", он би нашао у њему у бр. 23. 1906., да је патријарх Арсеније архимандрита Ђорђевића посветио за епископа осечког пола по договору са осталим епископима; уверио би се ако не с друге стране а оно из нашег „Шематизма карловачке митрополије за 1900.", да Јован Ђорђевић, нпј био темишварски, него вршачки епископ, и да Јован Јовановић такође није био вршачки епископ, него прво горњокарловачки, а за тим новосадски, и да је за епископа посвећен тек 16. Новембра 1783., дочим је митрополит Ђорђевић умро 13. Маја 1773.

Да Ђорђевић није био онакав, каквог га је представио „Народностин" историчар *Н.*; то смо ми напоменули у својој књизи „Јован Рајић".

И кад „Народностин" историчар *Н.* није знао ни ово, не чудимо се што није и што не зна о првом епископу посвећења Партенију Павловићу, и ако се, ако не с друге стране, а оно из „Српског спона" за 1905. у ком смо навели автобиографију Партенијеву, уверити могао: кад је и како је он изабран био за епископа посвећења.

Уредник: **Димитрије Руварац**, протојереј.

Читула.

У Загребу је у Сѣбову 12. маја сахрањен **Мита Нешковић**, кр. жуп. школски надзорник, који је недавно био пређен кр. зем. влади, одељ за богоштовље и наставу.

Покојни Мита Нешковић родио се у Нов. Саду 7. нов. 1846. г. Свршивши 6 гим. разреда у родном месту, пошао је у Сомбор, где се је у јавној српској народној учитељској школи неуморно спремао за учитељски сталеж, те је г. 1867. с одликом оспособљен за учитеља основних народних школа. Као народни питомац слушао је педагогику, природне науке и народно господарство у педагошком семинару у Дрездену. Осим тога полазио је у кр. саксонском гимнастичком заводу од 5. нов. 1870. г. до 19. септ. 1871. г. практички и теоретички течај о разним деловима педаг. гимнастике, о анатомији, физиологији и дијететици.

Свршивши науке служио је у српским народним школама у Руми и Земуну, а од краја месеца марта 1880. г. у оним пучким школама у Павловцима и Иригу. Г. 1889. именован је био жупан. школским надзорником код жупаније области у Вировару, у којем је својству провео пуних 18 год., а затим је недавно био пређен кр. зем. влади, коју службу је тек 1. маја (по нов.) наступио.

Како је био човек тих и скроман, телесно доста слаб и осетљив, могуће је, да га је дирнуло небратско писање једног дела хрватске штампе против њега, те је срчана кап нагло учинила крај његову животу.

Заслуге врлог покојника на педаг. књижевном пољу дужни су да истакну и оцене наши стручни листови.

Тело покојниково опојала су два загребачка свештеника, те је уз учешће многе публике сахрањено на централном гробљу.

При спроводу учествовали су ученици и ученице загребачке учитељске и учитељичке школе, те су се припрамници с две надгробне тужалке опростили с радником школске просвете и књиге.

Вечан спомен вредном српском педагогу Мити Нешковићу!

Књижевни огласи.

ПРАВОСЛАВНА ЛИТУРГИКА

ЗА УЧЕНИКЕ СРЕДЊИХ ШКОЛА

САСТАВИО

Александар Живановић.

Цена је књизи К 1·20 — Обраћамо пажњу гг. православним катихетама на ову школ. књигу која је прописана као школски уџбеник на средњим школама.

Српска Манастирска Штампарија.

Изашла је из штампе у издању „Богословског Гласника" у ограниченом броју примерака

АВТОБИОГРАФИЈА

НИКАНОРА ГРУЈИЋА

некадашњег епископа пакрачког

за штампу приредио:

Архимандрит Иларион Зеремски.

Ово значајно дело изнело је 13 табака велике 8⁰, цена му је 3 круне, а за претплатнике „Богослов. Гласника" — 2 круне. Са поштарином 45 фил. више.

Новац се има слати на администрацију „Богосл. Гласника" у Карловцима.

ЗВАНИЧНИ ОГЛАСИ.

Број 391. К. п. 280. ех 1907. 3—3. 30.

ЕДИКТ.

На бракоразводну тужбу Драгиње Лалић из Ступоваче, котара гарешничког против супруга свога Стевана Лалића из Ступоваче, сада непознато боравишта у Америци, овим се Стеван Лалић позива, да у року од 90 дана, рачунајући од првог увртења овог едикта, овој конзисторији место пребивалишта свога пријави, јер ће се у противном случају без његова саслушања бракоразводна парница са именованим заступником водити и довршити.

Из сједнице прав. срп. епарх. конзисторије у Пакрацу, 12. (25) априла 1907. држане.

Председништво.

К. 597. прев. ех 1907. 3—3 31.

ЕДИКТ.

У брачној парници Бањеглава Петра из Нових Карловаца, против супруге му Живане, сада непознатог боравишта, овим се за несталом супругом Живаном едикт у року од 90 дана расписује, рачунајући време од првог увртења едикта овог, те се овим речена супруга позива, да овој Конзисторији или лично претстане или место садашњег свог пребивања означи, пошто ће се иначе у противном случају ова парница и без ње продужити и довршити.

Архид. Конзисторија, у Карловцима 4. (17.), маја 1907. године.

Председништво.

Ad К. 607./прев. ех 1907. 2—3 23

СТЕЧАЈ.

На упражњено место пароха у српско-православној црквеној општини у Гргуревцима III. плаћевног разреда овим се стечај расписује.

Компетенти имају своје ваљано инструисане молбе овој конзисторији до 31. маја о. г. п. ст. поднети.

Архид. Конзисторија, у Карловцима 5. (18.) маја 1907.

Председништво.

К. 470. прев. ех 1907. 2—3 32

ЕДИКТ.

У бракоразводној парници Маце Прекодравац рођ. Црногорац из Пачетина, сада у Осеку, против несталог јој супруга Мите Прекодравца, овим се едикт расписује, те се речени Мита позива, да у року од 90 дана, рачунајући од дана првог увртења овог едикта, овој конзисторији или лично предстане или место садашњег свог пребивања означи, јер ће се иначе ова брачна парница и без њега наставити и окончати.

Архид. конзисторија у Карловцима 4. (17.) маја 1907. г.

Председништво.

ДРУГИ ОГЛАСИ

ЛИЦИДЕРСКА И ВОСНАРСКА РАДЊА

ПЕТРА ЂОРИЋА

У КОМОРАНУ.

(Komárom Nádor utcza 28. sz. őrtől keleti szerbnyelvűek)

bérbaszánban

Препоручује своју српску земљу радњу српским прав. пречаном свештенству, и свим прав. црквеним општинама.

Држи на стоваришту готових свећа бољих и жутих воскова свакојаких лицених свећа, којих израђује воска готовљено.

Исто препоручује у своју радњу готовљење, од најфинијега политичког воска лиценог свећа, којих израђује, пробељивања и т. д. које тако лепо гори и не дими се.

Цене су следеће:

Од	I-ше	врсте	најф. беленог воска	100 клг.	640. К
„	I-ше	„	жуто	100 „	600. „
„	II-ге	„	добро чистога белог	100 „	500. „
„	II-ге	„	„	100 „	400. „
„	I-ше	„	најфин. политач.	100 „	350. „
„	II-ге	„	добро чистог белог	100 „	300. „

Пробавља и коттурића се рачунају по цени 0.50 нот. више.

На стоваришту готових свећа.

У једном ком. од 1½ клг. пошт. 50 нтм. луж.

„	„	клг.	2	комада у кили	64	„	„
„	„	„	4	„	56	„	„
„	„	„	6	„	52	„	„
„	„	„	8	„	47	„	„
„	„	„	12	„	40½	„	„
„	„	„	16	„	35	„	„

Поруџбине мање од 5 килограма не примам. — Поштута солидна, брза и тачна.

Своје шиљем на готов новац са 2½ попуста, и на почек дајем само оним пријемним опћинама који преко целе године намеравају све своје потребе свакодневне и то на ½ год. или на годину дана.

Умољавам ради поштења најмање 5 кила поруџбу учинити, иначе би се стекло узалудно труда, и пошт. трошак.

Препоручује се
ЗВОНОЛИВНИЦА И ФАБРИКА
ГВОЗДЕНИХ КОЗА ЗА ЗВОНА
АНТОНА НОВОТНИЈА
У ТЕМИШВАРУ, ФАБРИЦИ

препоручује се — са гаранцијом на више година — за израду нових звона и за преливање пукнутих звона у овакој величини, као и за целокупно хармонично уређење звоњење, провиђено са крупом од кованог гвожђа, тако уређеном, да се звона по волји и лако могу кретати, ако би се на једном месту излупало, чиме се звона сачувају да не пукну.

Особито препоручујем

од мене изнађена и много пута одликована

са отвореним одушцима провиђена звона,

која су у горњем делу — као виолина — са отвором у виду фигуре 8 провиђени као имају дуготрајнији, снажнији и дубљи звук, него звона по старој системи прављена, тако да се овако једно патентирано звоно од 327 килограма изједначује са звуком других по старој системи ливених звона од 461 килограма.

Даље препоручујем козе за звона од кованог гвожђа, у торњу слободно стојеће; звона или шоље за сатове од метала; прављење старих звона са крупама од кованогa гвожђа. —

18—52 4. Илустровани цјеновници и прорачуни трошка бесплатно и франко.

На миленарској земаљској изложби у Будимпешти 1896. награђена са великом миленарском медаљом.

„Српски Сион“ излази сваке недеље на једном полом табаку. Цена му је: За Аустро-Угарску, Босну и Херцеговину на годину 8 круна, на по године 4 круне, а на четврт године 2 круне. За стране земље, на годину 10 круна. Појединн бројеви 20 филира.

Претплата, огласи, стечајеви и рекламације у року од 15 дана шаљу се Администрацији а остали рукописи уредништву „Српског Сиона“ у Карловцу. За огласе, објаве и стечајеве плаћа се 10 филира од једног реда ситних слова. — Неплаћена писма се не примају. — Рукописи се не враћају.

Све спорове овога листа у ствари претплате или других потраживања решава котарски односно општински суд у Карловцима.

Издање и штампа: Српске Манастирске Штампарије у Ср. Карловцима. 284. 1907.

СРПСКИ СИОН

Год. XVII. Број 21.

ЗВАНИЧАН ЛИСТ ПРАВОСЛАВНОГ СРПСКОГ АРХИЈЕРЕЈСКОГ СИНОДА МИТРОПОЛИЈЕ КАРЛОВАЧКЕ ЗА ДУХОВНЕ, ЦРКВЕНЕ И ЈЕРАРХИЈСКЕ СТВАРИ.

У Ср. Карловцима у недељу 27. маја 1907.

Јосиф Рајачић — патријарх бугарски и целаго Илирика.

Д. Р.

(Свршетак.)

На ово је писмо одговорио патријарх Рајачић Коронинију 10. (22.) Јунија 1858. ово:

Mit dem hochverehrten Praesidial-Erlasse vom 15. Feber l. J. N. 451./Praes. war es Euer Excellenz gefällig, mir die Willensmeinung Seiner Excellenz des k. k. Herrn Ministers für Cultus und Unterricht mitzutheilen, wodurch ich den bisher üblichen Titel des Patriarchen in Zukunft zu unterlassen, und in öffentlichen Ausschreibungen nur des zustehenden gesetzlichen Titels mich zu bedienen habe.

Mit dem spätteren Praesidial Erlasse vom 7. Juni l. J. N. 1728./Praes. sind mir nebst anderen Mittheilungen ein Exemplar des Služebnik und des Evangeliums, die bereits die kirchliche Approbation erhalten haben, so wie des neuaufzulegenden Apostols zu dem Behufe überbracht worden, in beiden erstern Büchern den Inhalt des ersten Blattes bezüglich meines Titels nach dem Ansinnen des Herrn Ministers richtig zu stellen, und in dem Apostol den Text des ersten Blattes genau so vorzulegen, wie es abgedruckt werden soll.

Aus diesem Anlasse gebe ich mir die Ehre Euer Excellenz folgendes zu erwiederen.

Das serbische Patriarhat ist unter dem serbischen Kaiser Duschan im Jahre 1340. (управо 1346.) zu Ipek errichtet und im Jahre 1376. mit Einverständniss des oecumenischen Patriarchen zu Constantinopel aus seiner Dioeces eximirt worden.

Die jeweiligen serbischen Patriarchen, die auf dem patriarchalischen Stuhle zu Ipek gesessen sind, haben ihre geistliche Oberherrlichkeit über alle in den zum einstigen serbischen Reich gehörenden Provinzen in Bulgarien und in dem alten Illiricum wohnenden ortodox orientalischen Christen slavischer Zunge ausgeübt.

Obwohl die orthodox orientalische Hierarchie in den k. k. österreichischen Staaten ihren Ursprung seit dem Jahre 1690. zieht; nichtsdestoweniger mit Gewissheit muss angenommen werden, dass auch diejenigen orthodox orientalischen Christen, die in Ungarn wohnten, und von denen die vaterländischen Gesetze seit dem Jahre 1481. angefangen oft eine Erwähnung machen, ihre eigenen Kirchenoberhäupter von Ipek aus bekommen haben.

Ein Kirchen Obervorsteher Patriarch Arsenius III. (Csernoevics) der auf dem Ipeker patriarchalischen Stuhle gesessen ist, hat zu folge der

an denselben von Sr. Maiestät, Wailand Kaiser Leopold I., ergangenen Aufforderung seinen innengehabten Sitz verlassen und im Jahre 1690. mit 37 000 Familien nach Oesterreich sich begeben. Dieser Kirchenfürst hat den Grund der jetzigen orthodox orientalischen Hierarchie in den k. k. Staaten gelegt.

Dieser Patriarch hat nach seiner Übersiedelung in die öst. Provinzen, nebst dem hierland erhaltenen Titel eines Erzbischofs und Metropoliten auch jenen des Patriarchen von Serbien, Bulgarien und des ganzen Illiricums geführt.

Ob dieser Patriarch seine geistliche Oberherrlichkeit über seine vormahligen Suffraganbisthümer des türkischen Reichs in der That von hieraus ausgeübt habe, kann in Ermangelung der diesfälligen Daten und der damahligen feindlichen Verhältnisse wegen in der Türkei, mit Bestimmtheit nicht behauptet werden, gewiss aber ist es, dass die kirchliche Oberherrlichkeit sowohl ihm als auch seinen gesetzmässigen Nachfolgern zu Theil geworden wäre, wenn die besagten Bisthümer von den Türken erobert und unter die Bothmässigkeit Oesterreichs gekommen wären, denn in dem von Seiner Majestät Wailand Kaiser Leopold I. der serbischen Nation unter 21. August 1690. ertheilten Privilegium steht es unter andern: „Isque archiepiscopus liberam habeat — — facultate disponendi gaudeat".

Es kann die Frage entstehen, wie Seine Majestät Wailand Kaiser Leopold I. dem Patriarchen Csernoevics, die geistliche Gerichtsbarkeit über Grecia, Rascia, Bulgaria, Dalmatia, Bosnia, Jenopolia und Herzegovina ertheilen konnte, nachdem alle diese Provincen mit Ausnahme Jenopolia, welches das heutige Banat und Biharer Commitat in sich schliesst, der türkischen Herrschaft unterworfen sind.

Die Antwort darauf ist in der Titulatur der hungarischen Könige, und wer bei der Kronung der h. Könige anwesend gewesen ist, der hat gesehen, dass die Embleme aller dieser Provincen vor dem Könige bei der Krönung getragen werden.

Ebenso hat sich ein anderer Ipeker Patriarch Namens Arsenius IV. (Joanovics Schakabent) im Jahre 1737. mit mehreren Tausenden Familien hieher begeben und wurde nach dem Ableben des Erzbischofs Vincens Joannovics zum Erzbischofe und Metropoliten zu Carlovitz durch den National Congress im Jahre 1741. erwählt; behielt aber bei seinen Lebzeiten den Titel des Patriarchen.

Die Nachfolger dieser zwei Patriarchen auf dem erzbischöflichen Stuhle zu Carlovitz haben den Titel des Patriarchen nicht gebraucht, wohl aber verblieben sie in der Ansübung der patriarchalischen selbständigen Rechte und in der Unabhängigkeit von irgend einem oecumenischen Patriarchen.

Seine Majestät, unser allergnädigster, jetzt glorreich regierender Kaiser und Herr, haben geruht, mittelst des abschriftlich beiliegenden allerhöchsten Handbillets, das Patriarchat, wie es bereits von meinen Vorfahren auf dem Erzbischöflichen Stuhle zu Carlovitz bekleidet wurde, zu erneuern und mir die Würde und Titel eines Patriarchen zu verleihen.

Ich erlaube mir hier die Frage: welches Patriarchat ist von Seiner Majestät als dem Könige von Ungarn, Serbien u s. w. a. g. erneuert worden, wenn nicht dasjenige, das von meinen zwei vorerwähnten Vorgängern bekleidet wurde? Welchen Titel habe ich zu führen, wenn nicht denjenigen, den die besagten zwei Patriarchen in den öffentlichen Ausschreibungen geführt haben?

Da aber diese beiden Patriarchen, als Erzbischöfe sich des Titels „Serbischer, Bulgarischer und des ganzen Illirikums Patriarch" bedient haben; so ist die natürliche Folge, dass auch derjenige, der in das solchermassen erneuerte Patriarchat getretten ist, und durch die a. h. Huld und Gnade seines angebethenen Monarchen zum Lohne seiner Verdienste die Würde und den Titel eines Patriarchen erhalten hat, berechtiget sey, sich desjenigen Titels, dessen sich die vorerwähnten zwei Patriarchen als Erzbischöfe ungefochten stets bedient haben, zu bedienen, und keines neuen auf dem hiesigen erzbischöflichen Stuhle nie im Gebrauche gewesenen Titels.

Wenn die benannten Provincen ausserhalb der wirklichen Bothmässigkeit der h. Krone gelegen, nunmehr der hohen Pforte unterworfen sind, und Seine k. k. apostolische Majestät als ungarischer König keine Souverenitäts Rechte über diese Provinzen ausübt, so ist doch das Jus speratium auf die einstige Ansübung dieser Souverenitäts-Rechte über diese Provinzen nicht aufgegeben worden, ebensowenig können die Karlovitzer Erzbischöfe zwar die geistliche Gerichtsbarkeit über die er-

wähnten Provinzen dermahl nicht ausüben, wohl aber ihre Rechte auf die einstige Wiederbelebung dieser Gerichtsbarkeit nicht aufgeben, noch in diesem Jus speratium von irgendjemanden beschrenkt werden.

Es muss mich befremden, dass erst jetzt ein Stein des Anstosses an meinem Titel gefunden worden ist, da doch Seine k. k. Majestät das serbische Patriarchat *zu erneuern* gerucht haben, und da die hohe k. k. Militär Zentral Kanzlei mit Rücksicht auf diese diplomatische Erneuerung ganz gereichter Weise die Hochderselben von mir mitgetheilte Titulatur *für richtig* befunden und dieselbe in den Kirchenbücher hat drucken lassen.

Die Führung der kirchlichen höchsten Titel in den Provinzen und Reichen, welche einem Staate, in dessen Umfange die Kirchenfürsten wohnen, nicht unterworfen sind, ist kein Paradoxon und dürfte einem jedem der die Ausübung der geistlichen Gerichtsbarkeit mehrerer Bischöfe der occidentalischen Kirchen näher kennt, einleuchtend sein. Ich will hier nur einige Beispiele dieser Behauptung anführen.

Der Bischof von Diakovar führt in seinem Titel die Würde des bosnischen Bischofs; der Praepositus Major des agramers Bisthums führt den Titel des Bischofs von Belgrad und Semendria (Smederevo); der Erzbischof von Breslau im preussischen Staate übt die bischöfliche Gerichtbarkeit im oesterreichischen Schlesien aus.

Ich will unzähliger Titulaturen der Bischöfe in partibus infidelium hier nicht erwähnen.

Diesem nach finde ich nichts anstössiges, dass ich auf dem durch die a. h. Gnade Seiner Majestät erneuerten Patriarchate denj nigen Titel führe, wie ihn meine Amts-Vorfahren auf diesem Stuhle als Patriarchen geführt haben; wie sie ihn aber geführt haben, ist oben dargethan worden.

Das Patriarchat in demjenigen Sinne, in welchem es Seine Excellenz, der Herr Minister, erneuert wissen will, hat nie auf diesem Stuhle bestanden, und wenn Seine Majestät in dem a. h. Handbillete ausdrücklich sagen: *„wie es bereits von Ihren Vorfahren auf dem erzbischöflichen Stuhle zu Carlovitz bekleidet würde“*, so ist die natürliche Folge, dass kein neues Patriarchat errichtet, sondern ein bereits bestandenes erneuert worden sey, denn erneuert wird dasjenige, was bereits bestanden, und errichtet, was nie bestanden.

Es ist aus den öffentlichen Zeitungsblättern bekannt, dass die Bischöfe der orientalischen Kirche in den slavischen Provinzen mit Ausnahme Serbiens meistentheils aus den Fanarioten d. h. Griechen eingeweihet werden, und diese Bischöfe ohne nationelle Liebe die geistliche Gerichtsbarkeit in diesen Provinzen ausüben, slavische Kirchenbücher und Lythurgie nicht gesttatten und somit die Bevölkerung nicht religiös trösten, sondern durch ihren unvernünftigen Druck noch mehr entmuthigen und sehr oft zu traurigen Auftritten Anlass geben.

Es ist natürlich, dass diese Völker slavischer Zunge in den türkischen Provinzen ihre Augen dorthin richten müssen, woher sie einsten ihre Bischöfe aus ihrer Mitte und ihrer Zunge werden erhalten können, und diese Hofnung kann nur auf das serbische Patriarhat sich erstrecken. So viel ich die Politik des Staates ergründen kann, ist die Tendenz unserer Monarchie ihren Einfluss im Oriente immer mehr zu begründen, und seine Wurzeln zu befestigen.

Ich glaube, dass ich und meine künftigen Nachfolger zu dieser Festigung nicht wenig beitragen könnten Diese Wirkung kann nur dann Früchte tragen, wenn sich die hohe österreichische Politik nicht in Engherzigkeit einschliesst, sondern der morgenländischen Kirche in Oesterreich gleiche Freiheit und Rechte, wie solche deren Bischöfe in der Türkei ausüben, gewährt, und das serbische Patriarchat, welches historische und diplomatische Kirchenrechte auf die slavischen Provinzen in der Türkei hat, in seinem Jus sperationum canonicum auf diese Provinzen fortan erhält.

Das alte Verhältniss ist selbst in Montenegro nicht verschwunden, nachdem seine Erzbischöfe bis auf den letzten Peter den II. ihre Weihe und Instalation immer (!) in Carlovitz, wo sie den Ipeker Patriarchen zu residiren meinten, erhalten haben.

Es handelt sich gegenwärtig um die Einweihung des neuen Bischofs für Montenegro. Es dürfte in der Staatspolitik liegen, diese Einweihung in Carlovitz vollziehen zu lassen. Dieselbe ist der Ausfluss des Patriarchats-Rechtes über Montenegro, und dürfte nun so leichter hier geschehen, als die Montenegriner so viel ich überzeugt bin in der Erneuerung dieses Patriarchats eine bessere Zukunft für ihre Kirche in diesem Gebirgsländchen erblicken. Ich kann zwar dem montenegrinischen Bischof mit dem Kirchenornate gar nicht beschenken, da ich durch die ungerechte und himmelschreiende Schmälerung meines Einkommens *so arm wie die Kirchenmaus bin,*

wie sich die allgemeine Zeitung N 136. vom 18. März 1858. auszudrücken beliebte. Ist es aber der hohen Politik Oesterreichs daran gelegen, dass die Bischöfe von Montenegro ihre Weihe in Carlovitz erhalten, so wird sie jene Interessen, welche das jeweilige montenegrinische Bischof in Petersburg erwartet, aufzuwiegen müssen.

In Anbetracht der vorgeschickten Rücksichten, muss ich mit Leidwesen E. E. eröffnen, dass ich nicht in der Lage bin, die Ansicht des Herrn Ministers betreff der Annahme eines andern bis nun unerhörten Titels nehmlich gr. n. u. Patriarch, und bezüglich der Richtigstellung desselben auf dem Titelblatte derjenigen Bücher, die in kirchlicher Beziehung von mir aprobirt worden sind, zu theilen, da ich auf dem gesetzlichen Boden bin und die Weglassung meines bisher üblichen Titels eine Kompromittirung, die ich nicht verdient habe, für mich wäre.

Durch den §. 10. des Consistorial Systems vom Jahre 1782. sind die oecumenischen 7 Concilien als die Norm für die geistlichen Angelegenheiten dieser Kirche in Oesterreich annerkannt worden.

Auf dem I. Nicaeischen Concilium vom Jahre 325. und dem ersten Constant. oecum. II. Concil vom Jahre 381. wurde das Glaubensbekenntniss für die ganze Christenheit nehmlich für die morgen und abendländische Kirche festgestellt und in dem III. oec. Concilium zu Ephesus im Jahre 431. der Kirchenbann über denjenigen ausgesprochen, wer sich entstehete künftighin nur ein Wort von diesem Glaubensbekenntnisse wegzunehmen, oder demselben hinzufügen.

Nun nach dem Art. 9. dieses für die ganze Christenheit im Orient und *damahligen* Occident geltenden Glaubensbekenntisses lautet dieses Glaubensbekenntniss: „Ich glaube an eine heilige, catholische (allgemeine, καθολικη) und apostolische Kirche", welche bei diesem Glaubensbekenntnisse dieser Concilien fest geblieben ist, keine Negation, sondern eine positive Kirche, welcher das Wort von der abendländischen Kirche ersonnene *nicht unirt* nicht gebührt. Wenn die Schwäche der mir unterstehenden Suffragene sich irgendwo des Ausdruckes *nich unirter Bischof, nicht unirte Kirche* bedienen sollten, so bedauere ich sie, dass sie das obige Glaubensbekenntniss, was sie alle Sonn und Feiertage in der Kirche laut ablesen und ihnen das rechtglaubige Volk nachspricht, nicht festhalten.

Uibrigens sollte Seine Excellenz, der Herr Minister darauf festehen, dass der fragliche ihm anstössige Titel umgeändert und die Kirchenbücher meines Ritus unter einem andern Titel gedruckt werden sollen; so wolle der Herr Minister diese Umänderung auf eigene Faust selbst veranlassen und den Druck besorgen; ich aber meinerseits werde weder durch meinen Federstrich meine Kompromitirung unterfertigen, noch meine Approbation solchen Büchern, die ohne mein Vorwissen und meinen Segen gedruckt werden je schenken.

Sollten diese Bücher mit der von dem Herrn Minister für Kultus und Unterricht angesonnenen unhistorischen und undiplomatischen Titelatur gedruckt und an meine Glaubensgenossen vertheilt werden, so werde ich unliebsam genöthiget seyn, auf diesen Umstand meine Glaubensgenossen aufmerksam zu machen, und die Folge davon wird seyn, dass sie solche Bücher, die mit meiner öffentlichen Kompromiss und ohne kirchliche Approbation zum Gebrauche des Gottesdienstes ausgetheilt worden sind, schwer annehmen werden.

Ob dann dieser Umstand der Erreichung desjenigen heilsamen Zweckes, den Seine k. k. apostolische Majestät bei der so ungemein kostspieligen Drucklegung der Kirchenbücher Sich a. h. vorgestreckt haben, dienen werden oder nicht? stelle ich dem hohen Ermessen Euer Exsellenz anheim.

Ih ersuche dacher E. E. dahin hochgefälligst wirken zu wollen, dass diese Angelegenheit ohne meine Kompromitirung und Verlegenheit für die Regierung erledigt werde.

Diesem nach nehme ich mir die Ehre E. E. zu eröffnen, dass ich den Služebnik und Evangelium, keine Abänderung betreff meines Titels getroffen habe.

Was den Apostol (Episteln der heil. Apostel) anbelangt, muss ich bemerken, dass ich hinsichtlich meines Titels auch dabei bei meiner obigen Ansicht und meinem Rechte verbleiben, und keine Umänderung veranlassen kann.

Ist der Herr Minister geneigt, den Druck des Apostols mit meinem rechtmässigen Titel zu veranlassen, so entstehe ich nicht, den Titel des ersten Blattes in der Anlage ·/. vorzulegen.

Uibrigens muss ich hier angeben, dass sonst in dem Inhalte dieses Buches keine Erwähnung der russischen Verhältnisse vorkommt, und nicht vorkommen kann, weil dieses Buch nur die Episteln der heil. Apostel enthält.

Wenn ich den Wunsch ausgesprochen habe, dass künftighin vor der Drucklegung eines lyturgischen Buches meiner Kirche der Tex, welcher bei dem Drucke zu Grunde gelegt werden soll, zur Revision, und ferner auch von jedem Druckbogen ein bereits corrigirter Abzug mir zur Einsicht zugesendet werden, so bitte ich nicht anzunehmen, dass ich diesen meinen Wunsch für den ersteren Fall lediglich darum ausgesprochen habe, um in den aus Russland herrührenden Texten jene Aenderungen anzubringen, welche nothwendig sind, um dieselben den österreichichen Verhältnissen anzupassen. Die Vornahme dieser Aenderungen versteht sich von selbst, indem der Druch dieser Bücher in Oesterreich auf Unkosten des States besorgt wird, und von den Stellen wo der russische Herscher genannt wird, der Titel Sr. k. k. Majestät erscheinen muss.

Die Authenticität un die Orthodoxie verlangen, dass der übrige Text solcher Bücher mit Ausnahme der Titelatur des Monarchen ungeschmälert bleibt, desshalb ist die strenge Revision der Originalexemplare, aus welchen der Druck besorgt wird, nothwendig.

Es besteht auch die a. h. Willensmeinung durch die Verordnung der bestandenen k. hungarischen Statthalterei von 3. Feb. 1813. N. 2811. dass die wiederaufzulegenden Kirchenbücher vorerst der Censur des Metropoliten unterzogen werden müssen; ich glaube demnach, dass eine diesfällige a h. Verfügung auch dermahlen befolgt werden muss.

Ein solcher Fürgang wurde nicht nur der a. h. Meinungsmeinung gebührende Rechnung tragen, sondern würde auch der betreffenden Kirche volle Beruhigung verschaffen.

Mit meinem Ansinnen, dass von jedem Druckbogen ein bereits corrigirten Abzug mir zur Einsicht zugesendet werde, wollte ich nichts anderes erzwecken, als die typographische Correktheit und Uibereinstimmung mit den Original.

Uibrigens kann ich im Voraus versichern, dass ich all mein Streben dahin richten würde, dass durch die anher etwa gestehende Zusendung der Druckbögen, der Fortgang des Druckes keine Hemnisse erfahre.

Die Eröffnung, dass meinem Ansinnen, der Druck der Kirchenbücher meiner Kirche der hierortigen Buchdruckerei zu überlassen, nicht stattgeben werden könne, dient mir zur Wissenschaft.

Das mir hochgefälligst übermachte Exemplar des Služebnik und des Evangeliums, ferner das Textbuch des Apostels nebst den Bemerkungen, gebe ich mir die Ehre rückzuschliessen.

Genehmigen Euere Excellenz den Ausdruck meiner vollkommenster Hochachtung.

На ово је одговорио Српски патријарх Pajanuhy 23. Новембра 1858.

N. 4567.

Präs.

Euere Excellenz!

Seine k. k. apostolische Majestät haben allergnädigst anzuordnen geruht, dass über die Thatsache, wonach Euere Exzellenz auf den Titel der, in der Hof- und Statsdruckerei verlegten Kirchenbücher den Titel: Bulgarischer und des ganzen Illyricum Patriarch in Anspruch nehmen, hinausgegangen werde.

Der Herr Minister für Kultus und Unterricht hat in dem Erlasse vom 17. November l. J. Z. 18.741./317. mit welchem er diese Allerhöchste Willensmeinung mir eröffnet hat, zugleich die Erwartung ausgesprochen, dass Euere Excellenz in Erwägung dieses besondern Aktes der Allerhöchsten Gnade nunmehr auch geneigt sein werden, über die orthographischen Mängel, welche in den den weiteren, durch die Hof- und Staatsdruckerei verlegten Kirchenbüchern, nähmlich in dem Oktoich, dem Pentikostarion, dem Anthologion, dem Triodion und dem Trebnik, mit Hochdero Eingabe vom 10/20. November 1857. Z. 304. beanständet worden sind, um so mehr hinauszugeben, als Euere Exzellenz dieselben selbst als nicht zum Wesen der Sache gehörig bezeichnet hatten.

Durch die typographische Berichtigung der beanständeten orthographischen Mängel würde überdies die Herausgabe der fraglichen Bücher, abgesehen von dem Kostenpunkte, bedeutend verzögert werden, was den Absichten Seiner k. k. Majestät entgegen wäre.

Der Herr Minister lebt der Erwartung, dass Euere Exzellenz nunmehr keinen Anstand nehmen werden, so wie hinsichtlich der Evangelien und des Služebnik bereits geschehen ist, auch hinsichtlich der übrigen Kirchenbücher, die durch die Hof- und Statsdruckerei verlegt worden sind, die Erklärung abzugeben, dass Euere Exzellenz dieselben in kirchlicher Beziehung für anstandslos befinden.

Indem ich mir die Ehre gebe Euere Excellenz von dieser Allerhöchsten Willensmeinung in die Kenntniss zu setzen, glaube ich auf Hochdero bewährte Loyalität rechnen zu können, dass die Angelegenheit der Kirchenbücher durch keine weitern Anstände den Allerhöchsten Absichten entgegen hintangehalten werde, daher ich Euere Excellenz ersuche, die fragliche Erklärung mir binnen zwei Wochen behufs der weitern Vorlage gefälligst zukommen lassen zu wollen.

Genehmigen Euere Excellenz die Versicherung meiner vollkommensten Hochverehrung.

Coronini.

Патријарх Јосиф Рајачић и владика Платон Атанацковић.

Приопштио: Арх. Г. В.

(Свршетак.)

II. Последице, ако владика Платон не резигнира.

Или jus translocationio припада патријарху и онда влада мора своју погрешку увидети те именовање вл. Атанацковића за Бачку уништити — или то право припада круни, у коме случају мора влада то именовање његово за бачког владику у крепости одржати. За то је потребно:

1., да влада протест патријархов против тога чина одбије;

2., да влада сакупљене епископе, који имају само предложене им препозиције претрести, а никако не сачињавају синод, сузбије у границе делокруга њиховог, те да не трпи, да они сами себе натуре и прогласе за синод и врше делокруг синода.

3, мора влада патријарха упутити, да у означеном року сазове синод sua forma, који ће књижевну работу вл. Атанацковића прочатати и испитати, те да га, у колико је овај погрешно, на каноничан начин позове и саслуша и подложи га, у колико то потребно буде, црквеној цензури — у противном случају пак да одмах уништи забрану у погледу наступања бачке епархије.

4., да се синод према 21. §. деклараторијалног рескрипта одржи у присуству кр. комесара и његовог актуара.

5., мора влада ове кораке отворено предузети, да јој углед због забашуривања не би пао.

6., несме влада ни на који начин трпети, да се њене одредбе било сада у питању бачке епархије, било пак иначе, ма у ком другом питању изигравају и игноришу, јер ће партизанством заведени народ само у енергичним мерама владе увидети, да је влада у свом праву.

Одржањем Платоновог именовања за Бачку, задобиће влада чврсто поверење можда веће половине српског народа, који ће увидети, да је ровење патријархово против владе било безуспешно. Одржањем Платоновог именовања за Бачку у крепости, биће право круне за jus translocationis најчвршће утврђено, јер неће предлежата прецеденс, да је то право икада други коготод вршио. У противном случају мораће круна то своје право или сасвим напустити, или га у свакој даној прилици наново себи извојевати; одржањем тога именовања предупредиће се раздор, који би међу епископима при попуњењу темишварске и вршачке епархије наступио, и распаљене већ и иначе страсти између Срба и Румуна, па би се на тај начин још већма разбуктиле.

Круна мора у вршењу свога права неустрашимо напред ићи, те премештаје, који јој се учине пробитачним или потребним, без зазора спровести, а први Синод по томе има попуњене упражњених столица предузети.

Владика Атанацковић мора сачекати суд синода над његовом нападнутом работом; ако тај суд буде повољан за њега, мора му се предоставити право, да чини кораке, које он за најсходније налази, по суд синода мора се тачно и јасно изрећи и подастрети се влади и Њ. Величанству, јер разлика у назорима о праву круне несме бити разлог, да се вл. Атанацковић лиши додељене му епархије, пошто би суспензија на неизвесно време стојала у директној опреци са извршењем превишњег расположења.

За одржање Атанацковићевог именовања у крепости говори и то, многим доказима и поткрепљена околност и нада, да ће влада у особи владике Атанацковића

имати у политичкоме погледу посве поуздану и поверьиву личност, јер је исти рођен у Бачкој, где је 20 година као свештеник деловао, те код свију народности у Бачкој, без разлике вере и језика ужива највећу популарност, као што је то млади из приспелих јој реферада посве добро познато. У Бечу, 23. Децембра 1850".

Из начина како је ово мьење писано, изгледало би, да је то предлог и реферада стручнога референта у министарству поднешена министарству, које би тај спор решити имало. Но та околност, што је овај акт писан Платоновом руком, и ако стоји бајаги датум у Бечу, као и околност да мьење за потврду његову претеже оно прво за непотврду, даје нам основана повода претпоставци, да је ову реферады pro domo написао сам Платон. Кад се зна да су код бечких чиновничких кругова т. зв. дискрације од увек уобичајене биле, и да је Платон био имућан човек; то је лако доћи до закључка, да је Платон ову своју реферады код дотичнога референта „за добре паре" протурио, као што и крајьи резултат овога спора сведочи.

Спор је овај био јако заоштрен и терао се до крајности са обе стране. Најмања ситница дошаптута патријарху о Платону, чак и сокачки разговори и тврдье, беху довољне, да патријарха наведу, да против Платона званично поступи. Наравно да се овај бранио, а у обрани често и нападао, те се спор тај међу њима на штету цркве и угледа јерархије све то више заоштравао. Баш из овога доба, када је борба најжешћа била, има у архиви ковиљској два писма, која су јако занимьива, стога ћу их овде навести за карактеристику.

I. Писмо патријарха Рајачића Платону.

Бр. 788.

Ваше Преосвјашенство!

От некоего времена пронеслсја зђе глас, јако Преосвјашенство Ваше Протосингела и администратора обители Грабовачкија, Амвросиа Шимића во Архимандрита тојаже обители Грабовачкија, Јеромонаха Исидора Коларовића* во Протосингела рукопроизвели и правление Дицези томуже Протосингелу Исидору Коларовићу междутјем вовјерили јесте. Хотја сие јако извјестна повјетствујутсја, обаче ми увјерени сушче о том, јако Пр. В. начинанија и учрежденија Јерархии сеја во подавании степенеј лицем церковнам Епископи, канонически Нам подчиненими набљудаемаја добрје познана сут, и јако кромје вједјенија Нашего правление дицези, лишением прјамаго своего Епископа, правленију Нашему подпадајушчија не вручаетсја никомуже, повјетствуемим вјери јати не можем прежде, нежели от самаго Пр. В. о истиње тјех увјеримсја. Скорјејшаго убо извјестаја о всјех предизложених од В. Пр. ожидаем.

Прочее с високопочитанием пребиваем
В. Пр. смиренјејши
Јосиф с. р.

В Карловцјех 9. Окт. 1851.

II. Одговор Платонов на ово Патријарху.

Ч. 18.

Ваше Блаженство!

На писание от 9. тек Ч. 788. чест и нужду имјеју отвјетствовати, јако пронешени тамо у вас глас — ако би Протосингел Вашего Блаженства и настојатеља обителя Грабовачкија Амвросиј Шимић во Архимандрита произведен бил, а Јеромонаху Исидору Коларовићу во Протосингела произведеному, правление дицези Будимскија междутјем вјерених сталосја, — измишленије и лжа јест.

Помјанутиј В. Б. Протосингел Амвросиј от љета 1845. до настојашчаго дне и часа тожде јест, јеже лишше шестољетија пребист; а јеромонаху здешнему Исидору на пресвјетли дењ Рождества царева с. л. во просто Епископскаго Протосингела чино мнојуе произведеному, предсједателство в мјесто мене во сосједанијах консисторијалних вручих, јакоже и доселе всегда, јегда ми отсуствовати надлежаше, творити обикох, а и всјех нас Дицезанов во подобњех случаех от искони по должности творити обшче.

* После архимандрит ковиљски од 1857. до 1868.

На желание В. Б. извјествују сие, с должним в прочем высокопочитанием, пребивају

Вашего Блаженство

В Будимје 15. Окт 1851.

покорњејши слуга
Платон Атанацковић
Епископ.

Непосредно после овог концепта додаје Платон ово: *Тако сам писао, а овако сам био хтјео*:

Аште закона невједение по писаному не извињает, то вједение кољми? Ваше Бл. в писании от 9. т. г. Ч 788. видитесја в томже смисље наводити увјерение Ваше о том, јако „начинанија и учрежденија Јерархии сеја добрје ми познана сут." Повод тому благоизволисте взјати „от некаковаго тамо у вас проносимаго гласа и повјествуемих". Не может не бити ми преизлиха жаљ — јегда нељепаја доношенија поводом всјакаго движемаго листа толь „просто" с. с. каноном вопреки на Епископи преимљема, и овиј на всјакиј час легкомјерно к слововодзајанију влекоми бивају. Архиереј уничижение никакож может возвращением, созиданием и утјешением бити самој церкви, много же менше Вашему личному ауторитету. Преосвјашченњејшим нашим живушчим Г. Г. Епископом всјем, развје јединаго, жалованије сие в настојашчиј обшче јест, о чем и писменија их (и сам лишше тужних дописеј тјех печален получити сподобихсја) от рук до рук проносјатсја жалби во толикој мјерје, јако уже и по самому благочестивому народу нашему расипатисја не малому удивленију о биваемом и престати нехотјашчем над Епископами понижении, о чем јединовјерни, сошедшесја, горње стјазајутсја и сут дрјахла!

Ваше Бл.! имже желанием течет елеи на источники водниј, тако желает душа моја Јерархијскаго нашего мира, уви! но премногу неразсудно поколебаваго! Вознесласја би аз до третијаго небесе радостију, аште би чести сподобилсја в коејни епископској архивје, како В. Б. сего или онаго собрата моего Архиереа, аште и никогдаже мене по парочитому моему нешчастију, за труд, подвиг же и вар похваленија Вашего удостоивате! О кољ би поошчрјала, воспаљела таковаја Ваша похваленија к подвигов добрих усугубленију! За љубов православија нашего не могу, не хошчу помислити, јако њест достојнаго њест ни единаго!! — — Да, да, повторјаетсја часто в народје слово Св. Јоана с возношением на Јерархију нашу: „за кују вину закла Каин брата своего? јако дјела его лукава бјеша, а брата его праведна, I. 3, 12. И о да би вједали потонк В. Бл. каја и каковаја и от лица самаго Вас преносима бивајут, да паче и сами Архиереи наши в междусобном писменом сообрашчении о томже не обињујушчеја непрерывно стојат! Тајат обичаи благи, бесједи зли. Истрезвимсја праведно! I. Кор. 15, 33. 34.

Простите В. Бл. искрености моеј, паче же Архијерејскоj должности моеј глаголати и не умолкнути (Дјејан. 18, 19.) а се глагољу и не умолкну вопија к всем нам: „востанем спјашчиј и воскресним от мертвих, да освјатит ни Христос" (Еф. 5. 14.), или времја прореченое уже ли наста?, јегда здраваго ученија не послушаем, но по своих похотех избираем себје учители чешеми слухом и от истини слух отвраштаем! (Тим. II. 4, 3.). Аз поне, старец Архиерej Божиј Платон котву имјеју души тверду же и извјестну (Евр. 6, 19.) и всјако, јеже аште творју, от души дјелају, јакоже Господу а не человјеком (Кол. 3, 23.) предание сохраняја, уклањајасја суесловии и прекословии, лжеименаго разума, јемљасја за вјечнују жизнь в њуже и зван јест народ наш, иже исповједует доброе исповједание. (I. Тим. 6, 20, 12.) да не хулитсја доброе имја нареченое на вас. (Јак. 2, 7.).

И ако је „архиерејска должност глаголати" налагала Платону, да све ово каже „а не умолкнути" — ипак је он оно прво писмо послао патријарху, а не ово друго. Зашто? сигурно зато, да се не би овим оштрим тоном још више заоштрио расцеп између њих двојице. Но садржина овог другог писма је важна и занимљива, јер би се многе мисли из њега дале и на данашње наше прилике применити.

Као што је познато, издао је после

патријарх Јосиф Платону епископску синђелију за Вачку и који се на посредовање грофа Коровинија, после 9 година процесања измирише, али то измирење и пријатељство њихово није никада било искрено.

Коадјутор митрополита Вићентија Јовановића.

У 32-гом броју земунске „Народности" од о. г., нашао је уводни чланак под насловом „Коадјутор?"

У том чланку, поред осталих историчких неистина, приказано је неисправно постављање епис. темишварског Николе Димитријевића за коадјутора Вићентију Јовановићу.

Није ми овде намера, да истичем све те неправилности и историјске нетачности. Хоћу само ради илустрације поменутог чланка, и сличних чланака по другим нашим и страним политичким листовима, да изнесем верну историјску слику тога питања, — како нам је пружа грађа у Митрополитско Патријарашком Архиву у Карловцима.*

Кад је митрополит Вићентије Јовановић, под теретом многих брига и невоља, ослабио и клонуо тако, да му већ више немогуће беше како ваља отправљати своје архипастирске и митромолитске дужности, — замолио је коадјутора.

У исто доба састоше се и епископи са одабраним народним првацима војничког и грађанског сталежа, те 21. IX. 1736. г. замоліше цара Карла VI., да се због немоћи и старости Митрополитове (Unpässlichkeiten und Aitershalber) одржи у Београду опћи сабор, да му изабере коадјутора (М. П. А. бр. 404 екскиб.).

Али цар није хтео пристати на избор таковог коадјутора, који би уједно и наследник митрополитов био, већ је наредио генералу грофу Хамилтону, да сакупи епископе, те да они изаберу између себе једнога за коадјутора митрополиту.

Генерал учини по заповести царевој и епископи се сакупише у Петроварадин; но одмах изјавише: да без клира и народа не могу *сталног* (вечитог) коадјутора поставити, те траже да се допусти у ту сврху сабор, а до сабора они именују за коадјутора будимског епископа Василија Димитријевића. Ну Хамилтон то не прими, него својим аукторитетом постави за коадјутора епископа темишварског Николу Димитријевића и изда му декрет, да је то учињено уз приволу петорице епископа, којима запрети то порицати.

Епископи на то оћуташе, но ипак касније пријавише цео поступак Хамилтонов високим дикастеријама.

Међутим је Хамилтом из Беча 13. (24.) новембра 1736. г. известио митрополита (М. П. А. бр. 413), да је цар одобрио постављање коадјутора и допустио, да се до сабора, који прилике не допуштају, за коадјутора постави епископ темишварски Димитријевић, који ће зато добити и потребну инструкцију. А митрополит је 6. Децембра и. г. (М. П. А бр. 434.) захвалио цару на пристављеном му коадјутору.

У чему је пак састојало то коадјуторство види се из једнога отписа Двор. Ратног Савета у Бечу од 6. Јуна 1737. г. (бр. 510 екскиб.). Ту стоји да је он само *титуларни* коадјутор, јер за *правог* коадјутора потребан је избор сабора и потврда царева. А у једном срп. преводу тога списа стоји подробније ово: „Ни что другое точію единъ помагатель до далшаго расположенія разумѣется, понеже прежде всеге знатно есть за поставленіе єдинаго правилнаго коадиутора напире его цесар. Величества всемилостивѣйше приволеніе найглавнее защтется и после того чино чрез сербски клеръ и народъ присуствіемъ єдинаго цес. комисара са осталими обичайними церемоніами учинити се има, єже за сада сотворити нихово цес. величество намѣреніе нейма."

То је ето документима засведочена историјска истина о постављању коадјутора митрополиту Вићентију Јовановић-

* Види расправу проф. Милутина Јакшића: О Вићентију Јовановићу, Нови Сад 1909.

ћу. Сва остала причања, наших и страних политичких листова, о томе питању, не одговарају истини, те су по свој прилици продукти умова помрачених, каквом нарочитом тенденцијом. Гр

* * *

Познати „Народностин“ шепурало и празноглавић, који може са својим историчним знањем инпоновати својим присним пријатељима, што су некад бибер мерили — које је он негда називао „биберлијама“, — и подобној братији, и који обичествује да мења шифре и место свога писања; почео је с неке научне висине да се размеће са својим историчним знањем и „о коадјуторству“ патријарховом.

У својим сочињењима је тај „Народностин“ научењак тврдио, како је истина у привилегијалном добу — аустријском абсолутизму — било у нас митрополитског коадјутора; но да је исто бирао сабор, у ком је био заступљен клир и народ, који су га слободно без свачијег утецаја бирали.

Како стоји са писчевом тврдњом о коадјуторству Николе Димитријевића, навео је наш сарадник г. Гр. у горњем чланчићу, ну, како је „Народностин“ историчар навео у своме чланку и то, како је први од митрополитâ добио коадјутора Вићентије Поповић у особи београдског митрополита Мојсија Петровића, кога је поставио заједнички, слободно и саборно народ и клир; то ћемо коју рећи о оном коадјуторству.

Кад већ „Народностин“ историчар попут оне народне „мрзећи на Николу мрзи и на св. Николу“, те не хтеде да прочита нашу књижицу „Вићентије Јовановић“ и чланак у „Споменику кр. срп. Академије о Мојсију Петровићу« а оно да је прочитао др. J. X. Швикера „Die Vereinigung der serbischen Metropolien von Belgrad und Carlowitz im Jahre 1731.“, уверио би се о томе, да је истина народни сабор 1722. одржан у Петроварадинском-шанцу (Н. Саду) закључио, да се оболелом митр. Вићентију Поповићу постави за коадјутора Мојсије Петровић, београдски митрополит, ну, да државна власт није никако хтела потврдити тај закључак сабороки и тако је Вићентије до своје смрти остао као карловачки митрополит, а тако исто и Мојсије београдски, и тек је по смрти Вићентијевој на сабору 1726. изабран Мојсије и за митрополита карловачког, и тако су сједињене обе митрополије у једну, што је влада признала као само за „тада“.

И тако драги и љубазни „Народностин“ историчару, кад не ћеш да читаш »старудије“, а ти се размећи пред твојим биберлијама и сродним им духовима о твоме знању, и кувај јаја и угађај другим деликатесима твоје од умног и телесног рада уморено тело, а окани се разметања, пецкања и морских вицева. Батали историју, историчарима. Уред.

Извештај

о седници епарх. конзисторије бачке, држане у Новом Саду 5. (18.) марта 1907. године под председништвом високопреч. г. *Милана Тирића* окр. протопр. новосадског као потпредседника.

Присутна г. г. од свештенства: јер. С. Николић парох ст. футошки, Јер. В. Стојадиновић с. п. п. чурушки, јер. др. Ј. Радивојчев админ. парохије гложан-чебески и Јер. Ј. Вујин парох бегечки, од световњака: др. Бр. Илић адвокат новосадски, др. М. Сивчарев лечник новосадски и др. Т. Гаваноски конз. фишкал. Реферише и бележи: јер В. Јанкулов к. бележник.

Записник прошле седнице одостављен. — Публиковано целом подручју да је св. Арх. Синод одобрио штатуте Монашког удружења. — Узети на знање отписи Преосв. Еп. Дијецезана о рукоположењу Д. Димитријевића за ђакона, и Г. Попова за презвитера као и изменпаџ о увођењу тих у звање њихово. — Публикована окружница Министарства о модификацији поштанских тарифа и пословних штатута. — Поводом отписа Високога Министарства, којим одбија молбе свешт. удова са мотивацијом, да дотични фонд на ту сврху не служи, умољено је исто Министарство за објашњење, дали то расположење важи за све удове, пошто су у прошлости припомоћи уживале. — Узет на знање отпис о подарењу државне припомоћи канцел. особљу стим, да не може повишицу подарити.

— Публикована наредба о накнадној исправци матица крштених у Жабљу. (Емила Рајчетић). — Наређена исправка матица крштених Ане Девечерски у Сентомашу. — Одговорено Саб. одбору да је свешт. удова М. Петровићка умрла те молба јој за припомоћ беспредметна. — Пошто се у бракоразводној ствари Емилије Буњи није могло установити место пребивања, то јој се поставља куратор ад актум. — Одговорено је архид. конзисторији, да Сарафила Царић рођ. Кукуљ није из Госпођинаца. — Узет на повољно знање извештај поджуп. звања о томе, да је забрањено вереке осећаје вређајуће игре и свирку у посне дане у близини цркве. — Примљен с благодарношћу Шематизам калочке архиепископије. — Одговорено је надуправитељу трговачких школа у Сегедину о уређеном расположењу за наставу вере у сегединској трговачкој школи. И одговорено стат. звању у Б. пешти како да убира податке од парох. звања. — Ср. суду у Ст. Бечеју одговорено је да су списи у криминалној ствари против ј. И. Ј. још потребни. — Упућен је парох шандорски да наредбу гледе како исплате истр. трошкова изврши има. — Осуђен је поступак ј. М. Г. у П. што због недосуђења катехетске такође до висине, коју је он молио, оставку на катехетству у хоћачким иноверним заводима поднаша и упућен да у обиму према приликама могућим катехизирати мора. — Опроштен је ј. М. С. П. у Ст. Ш. од тужбе С. Гајина, ну позван је, да у колико у тамошњим новчаним заводима обавља службу чиновника са платом, даде на њој оставку. — Уток Л. Грађанског из Р. Милитића против потврде пароха спроведен МЦСавету. — Узет с одобрењем на знање извештај управе Манастира Ковиља са нацртом о смераном подизању споменика од стране Њ. Светости Патријарха српског Георгија као постриженика ковиљског на месту, где је стара црква стајала. — Спроведен са објашњењем уток Д. Гергурова из Сомбора против решења конзисторије о избору свештеника. МЦС-у. — Учињено је расположење код Саб. одбора гледе стављања у течај припомоћи из јерарх. фонда брестовачком пароху и затеченом л. капелану. — Извршена исправка у матицама бегечким Марије Јефтић саопћена Министарству. — Одбијена молба парох. звања у Молу ради издејствовања дозволе за исправку у матицама, јер молљена исправка у смислу држ. закона није могућа. — Затражена дозвола исправке у Матицама крштених из Ст. Стапара. — Исто тако дозвола за накнадно матрикулирање у цркви благословеног а неубележеног брака у Ст. Керу пре ступања у живот грађанског брака — Одбијена молба учитеља Окановића у Кули, да му конзист. неке званичне списе изда ради употребе код крим. суда, конзисторија ће их на званично захтевање суда издати. — Услед извештаја окр. проте ст. бечејског а на темељу закључка ц. скупштине фелдвареске пристављен је пароху. С. Кирићу син његов Бранислав за капелана. — Потврђен избор Ст. Кањанског за ђакона сентомашког. — Молбе 4 компетента на новокрајирано свешт. место у Монорину повређене због средства проте жабаљског са једним компетентом члану В. Стојадиновићу, да избор тај обави. — Потврђен избор једногласно В. Вуковића л. капелана за с. п. п. у Кању. — Донето б пресуда гласеће на развод брака. — Молбе за државну припомоћ с препоруком одаслате. — Извештај проте ст. бечејског да није у стању обавити избор протопрезв. капелана због нередовног стања у општини достављен А. Одбору ради уклоњења нередовног стања. — Тужба Б. Б. из Ст. К. против ј. Д. Ч. пароха због саблажњивог понашања издата оптуженом на изјашњење. — Одбијена тужба Ст. Грађанског против админ. пароха С. У. у Р. Милитићу. — Умољен админ. одбор да најстрожије мере предузме против црквеног одбора у Парабуђу због самоволе према цркви и пароху. — Пријава пароха у Обровцу, да крштена школска деца назаренских родитеља не приступају тајни покајања и причешћа јер их родитељи не пуштају, уступљена ЕПОдбору, да као надлежна школска власт нужне мере предузме. — Истом пароху саопштено је у предмету како поступања при погребима лица кад назаренска својта разне сметње чини да се ова конзисторија неће обраћати предавком на Министарство унутарних дела ради пружања довољног брахијума, па никад досад одговора добила није. — Извештеној црквена општина у Сомбору, да питање како да се свети богојављенска водица и свећарске водице чини интерну ствар тамошњег свештенства и општине. — На позив Министарства а на темељу правомоћних пресуда цивилних судова у криминалној ствари против ј. И. Ј. у Ст. Б. због преступа лаке телесне озледе опомунут је исти јерej да се у будуће има чувати свих прилика, у којима би долазио у сличну колизију

са државним законима и због чега би му свештенички чин и углед уштреба трпели. — На основу пријаве админ. одбора против пароха у Т. ј. Е. СТ., а према оптужбама фишкаловим одређена је истрага на лицу места. — Доиссено још неколико предмета мање важности.

Иш, не праши!

Д. Р.

После 12. годишњег ћутања, сетио се незнано-знани карловачки научењак „Народностин“, да објави српском народу у карловачкој митрополији радосну вест у чланку „*Истина о беочинској каји*“, у ком чланку не рече ни више ни мање, него то: „Тај купопродајни уговор Њег. Величанство није ни потврдило“.

„У тој највишој одлуци каже се само толико, да Њ. В. дозвољава изузетно, да се упитних 29 јутара 341□° могу продати за 100.000 фор.“

„О уговору и нарочито потврди дотичног купопродајног уговора нема у највишој одлуци ни цигле једине речице“.

Свој мудри чланак завршио је чланкописац с речима: „Јасно је, да овде о правно ваљано извршеном купу и продаји не може још ни говора бити. Не може за то, јер је овде по среди неки назови уговор, *који не само да нема одобрена саборског, него нема ни највише потврде краљеве*, а то значи чисто, јасно и несумњиво, да овде још *нема никаква уговора*. Има неки Wisch, али нема уговора, дакле ничега, што би се судским путем морало тек разваргавати. Тужба овде мора ићи са сасвим другог основа за посве другим циљем“.

„Застава“ и сестрима „Народностина“, објавивши у кратком изводу главне наводе из поменутог значајног чланка „Народностина“, завршн га овим својим сосом: „А што је влада превидела ово погрешно извршење краљеве одлуке, „Народност“ тумачи тиме, што је влада или погрешно извештена или није никако ни извештена. — Ко ли је то обмануо стари саборски одбор? Ко га је неистините известио? То на сваки начин зна патријарх Георгије“.

На овог „Заставина“ соса видимо, шта управо требе да значи онај оракулски завршетак „Народностина“ чланка, ког је за извесно сам њен писац и доставио „Застави“, а наиме, да треба због поменутог тобоже превишње непотврђена уговора о продаји беочинске каје, оптужити Његову Светост на накнаду штете.

Ту дакле лежи зец! Бадава, види се, да „Народностин“ чланкописац има још нешто стидка у себи, сетивши се учињеног му доброчинства од Његове Светости, те не имаде смелости да и јавно довикне радикалима: дрште га и због тога!

О овој ћемо доникжотској ствари већ коју више проговорити, а за сад напоменућемо само то, да се солидност „Народностина“ чланкописца огледа и у томе, што неистинито наведе, да се манастирска управа обратила за превишњу потврду уговора — дочим су то уредили купци — и да је саб. одбор закључио, да се управа ман. Беочина *осуди* што је исходила највишу потврду предњаведеног купопродајног уговора — о ком нема спомена у закључку саб. одбора.

Једна конзисторијална седница из XVШ. века.

Д. Р.

20. Марта 1775. прогласно је митрополит Висентије Јовановић Видак „Систему неуспитских консисторијалних судех“, коју је влада преко свога комесара синоду 1774. поднела, на коју је синод неке примедбе учинио.

И митрополит а и епископи су били не задовољни с том наметнутом уредбом, те ју је на енергичан протест митрополитов, царица Марија Терезија резолуцијом својом од 7. Априла 1778. ставила ван крепости, док напослетку није донесена 1782. конзисторијална система, која је важила све до 1870. односно судски њен поступак важи на жалост још и данас.

По уређењу од 1775. делиле су се конзисторије на ординарне и екстраординарне, у којима је било и световњака, и то у ординарним сем епископа 2 свештена лица и 1 световњак, а у екстраординарним сем епископа 6 свештених лица и 2 световња, а уз то и нотар и фишкал.

Овде доносимо записник једне месо-

вите седнице обе конзисторије вршачке епархије, из које се види, *како* је рађено у њима.

Исти гласи:

Протокол

заседанија ординарнаго и екстраординарнаго конситориума, в Вершиje 5. Маја 1777. держанаго.

Присуствујушчи:

Високопреосвјашченьејши Епископ вершачки, Г. Викентиј Поповић, ексарх и игумен Јоан Феодвари; Пајсеј Андреевић игумен златички; Илија Путник протопресвитер ујпаланачки; Петр Лупулов протопресвитер велико варадски; Николај Поповић и Никанор Димитриевић пароси вершачкиј. Андреј Вишновски обрлајтнант, Николај Несторовић унтер фелвалтер; Михаил Мишић нотаријус и Јован Авакумовић фишкал.

Тужба свјашченика Станислава Мијатовића пароха из Средишча противо Евстатија Диаконовића такожде пароха у Средишчу прочтена и сиче по прочтении

Закључено:

Чрез тужитеља Станислава именованим свидетељем, а имено Јоану Станковићу, Атанасију Јовановићу и Марку Грку цитире уготовити, да сутра у јутру конситориуму предстати имуг.

Георгиа Лападата, пароха из Логоша тужбу против Петра Поповића, протопресвитера логошког прочтена, и великог ради растојанија мјест тужитељем именованих свидјетелеј, сиче

Закључено:

По совершенију заседанија екстраординарнаго три сосједатеља: прот. в. варадског Петра Лупуловића, унтерферваљтера Несторовића и конс. фишкала, которим Г. епархиални Епископ писменое полномоћиче вручити будет у Логош, да сверху предложене тужбе инквизицију сочинут, отслати.

Тужба јереја Јоана Поповића из Јасенове, противо протопресвитеров Георгија Недића вершачког и Илие Путника уј паланачког предложена, и гласно прочтена, но занеже она ниje по системи уготована била, того ради

Закључено:

Тужитељу најстарјејшему свјашченику отслати, да по §. 21. конситориалниja системи, своју тужбу устроити имат.

Меморнал Георгија Диаконовића житеља средишког прочтен, средствием коего објавил, пашквила противо Их високопресвјашченства Г. Епископа уготованаго сама себе аутора бити и того ради

Закључено:

Конситориалноме фишкалу, да он по должности својој противо Георгиа поступити имат, наложити.

Извјестије Георгија Јорговича, протопресвитера карансебешког, да неки от подручних јему свјашеников, на многократное јего позивање в дјељех всевисочајших указов неправилними узроки прејатствуеми к јему прајти нехотељи, прочтено и слеђователње

Закључено:

Конситориалнаго фишкала напутствовати, да он противо их ако преступников поступит.

На извјестие Стефана Димитријевића протопресвитера мехадијског ради преступленија јереја Јакова из Далбошеца,

Закључено:

Такожде конс. фишкалу да по должности дјелает, вручити.

Акција фишкална противо неког старца, котори под имеем нашего благочестија, на помоћ Венеру и проче идолоноклоников богиње и богове призивајући, кланаетсја, прочтена, и занеже невјеђомо, в коем мјестје пребивает, и јаково јего имја јест, того ради

Закључено:

Протопресвитеру карансебишком Георгиу Јорговичу средствием јединаго писанија наложити, да он абие по прилатии того за предреченаго обтуженога старца, назначеновати откуђу јест, гђе находи се, и јаково имја здјешнему конситориуму обстојателно извјестие, и что скорјејше прислати имат.

Вјеђомо јест, како љета сего дне 8. Апр. Јоан Николаевић бивши парох у Марковцу умерл, и без свјашеника да небиша христијане душевнаго попеченија лишили:

Закључено:

Сина јего Михаила Поповића бившаго

до сеље супрнумерере на предреченаго умершаго свјашченика парохију намјестити и огласити, да он јакоже дјествителни у Марковцу парох свјашченодјејствует.

Викентиј Поповић с. р.
епископ вершачки
и остали присутни у сеђници.

ЛИСТАК.

Вести.

Благодарење. Јуче је у саборној цркви одржано свечано благодарење за успомену на 40. годишње крунисање Његова Величанства за краља угарског круном св. Стевана.

На благодарењу обављеном под началством Његове Светости уз суделовање многобројног свештенства, присуствовале су све месне и народно-автономне власти, школе са својим наставницима и многобројно грађанство.

Избор управитеља свештеничког конвикта обављен је 22. о. м. и за управитеља је једногласно изабран г. прота *Иван Машировић*, професор и катихета карловачке гимназије, и тако је тим изборм скинут с дневног реда један карловачки трач, који је започео од *своjевољне* захале председника патроната истог конвикта г. проте Јеремића, односно, шогора му управитеља професора г. Ђоке Магарашевића, а свршио изборм г. Машировићевим.

Да се патронату реченог конвикта само честитати може, што је изабрао себи за председника г. проту ставрофора и ректора богословије Јована Вучковића, а за управитеља конвикта г. Машировића; то је опште мњење не само овде у Карловцима код свију увиђавних и поштених, него и иначе на страни код свију оних, који их познају и који умеју бити увиђавни и поштени.

Како је и зашто је дошло и доћи морало до ових сензационих промена; суваше је рано, да се о томе и у јавном листу претреса.

Доћи ће време и томе!

Навлачи им се беона на очи! Наши радикали, видећи да поред свију својих марифетлука не могу да постигну што их мучи и дању и ноћу; дођоше у екстазу, те им се поче од нестрпљења беона на влачити на очи, и у започетом слепилу, поче им се и мозак у сос претварати.

А кад то стање наступи, није чудо, што нису у стању ни да догледе значај и последице свога говора и писања.

Знак њихова слепила угледа се понајбоље код писца „Обезглављења автономија“ у 36. бр. земунског „Народног гласника“, што га написа „народни заступник“.

Не ћемо да повргнемо критици пети његов чланак, ког и ако је писао правник, у њему има тако наивних закључака, да им се човек мора насмејати, а подједно и сажалити онај факултет, који је и веселнику истога чланка могао и смео дати диплому докторску; него ћемо да упозоримо наше читаоце, да је и тројство „народно-главничког“ пошло Јакопељевим трагом.

Јаков је једном приликом попретио својим противницима, да се прво исповеде пре него што га нападну, а земунско тројство, пошто није од крви и меса јаковљева, по свом обичају, испрсише у место себе радикале, те у име њихово, набацише ову претњу: „Али треба да знаде патријарх и то, да његове ударце автономији барем ми радикали не ћемо хтети подносити. **Нека се чува патријарх да часа стрпљења не прекипи, али онда може свачега да буде“.**

Како радикали не постоје тек од туцинданског сабора, познато је да су и за њиховог постојања толики и толики ударци чињени автономији с друге стране, а не од патријарховe стране; и радикали на то ћуташе, а по некад и сами подлеђаше леђа ударцима.

А сад се праве јунацима над немоћним српским патријархом, који нема власти као што је има држава, и то претњом, да ако не учини патријарх по вољи радикалској, да *може до свачега доћи.*

Да је ово очита претња и назирање, то је јасно, и како у Земуну постоји државна полиција, ми се чудимо, да је она могла допустити, да се и **така** претња сме штампати у листу.

У свакој странци има свакојаких људи, па пошто је доказано, да је много и много учинио нешто, што није било слободно, једино с тога што је чињено слична подбадања; то би државна власт требала мало боље да припази на то, да се бар и у новинама јавно не дражи свет.

Доста се по сувачама и рогљевима којешта товари у главу нашем лаковерном свету.

С тога осуђујући покушају претњу земунског тројства, чинимо пажљивима народне на такве испаде — претње.

Ала смо јако пали! Познато је старијем нараштају, како су цветале денунцијације за време трајања војене крајине.

Уз познате јавне **денунцијанте** — тако зване

„шпицлове“ — било је и тајних шпицлова у разним сталежима, а у томе су били особите среће Земун и Карловци. Земун због Београда, а Карловци због седишта митрополита-патријарха.

Укидањем војене крајине, ухапсило се код наших народа и број јавних и тајних шпицлова, ну, од како Јаков започе у „Застави“ рат против свију оних, који не бојећи се његова „исторична ножа“ и пера, не ће да се клањају њему и њему подобној браћи; од тог доба на жалост сваким даном све то више и више расте број тајних шпицлова и што је не само за осуду, него и на демперирање то је то, *што у том колу уз осталу интелигенцију играју видну улогу и по неки „народни просветитељи“.*

Кад се дошло већ дотле, да човек од њих није сигуран шта говори у пријатељском забавном друштву са свим поверљиво; да ступи с њима у једно друштво са извесним програмом и циљи, пошто се међу њима нађе и таквих веселника, који достављају поверљиво говоре *таме*, где ће их злоупотребити, односно да одаду противничкој страници цео рад и шта ко пише у њиховом органу; то је онда врло велико зло и покварености, и том злу и тој покварености, треба што пре потражити лека.

А томе је једини лек, презирање и избегавање таквих веселника, односно искључење из изабране дружине.

У том погледу треба и дужна је карловачка интелигенција да учини почетак, јер није ни јуначки ни родољубиво дружити се и частити се са оними, *за које знамо какви су и за што морамо да мислимо шта ћемо пред њима говорити.*

У Карловцима је поникао „Соко“, па он треба и у томе да учини почетак. Дела делије!

О наследнику познатог раскинса карловачког Шандора Радовановића, који је предузео његову часну улогу, те што не може сам да види, чује и испипа, шта се где ради, говори, ко све долази у Карловце, с ким се састао и ко га је испратио, чује од својих агената, па то све доставља „Застави“; о њему и његовој улози није вредно ни речице проговорити.

Знамо, како је Шандор прошао, па шат и он буде његове среће!

Уредник: **Димитрије Руварац**, протојереј.

Одговори уредништва.

Господи Ј. Л. великосеоцкиџи у Д. — Ви сте поштована Госпо на са свим погрешну адресу упућени. Како ћете Вашу знатну сержију уступити „*дорим душама од адамског колена*“, као што рекосте, и учинити њих и њихову децу срећнима, а себе обезбедити за старост од сваке нужде и невоље, и створити себи угодан и миран живот и свако поштовање; те ствари ми нити разумемо, нити смо се икад с таквим стварима бавили и занимали.

Изволите се Ви поштована Госпођо обратити на овдешњег окружног проту г. Јована Јеремића, или још боље на некадашњу Вашу суседињу Госпођу Папазановицу, која је као што знате оно учинила, што Ви тек хоћете да учините, те сад проводи весеље и радосне дане, хвалећи Бога што је нашла њеососке душе, која ће Вам радо дати у том погледу савета и *научити шта треба све да претходно урадите, ако желите жељено постићи*, ако Вас већ он не би могао уз остале бабе примити „во своја сиј“, што ће му можда могуће бити док сагради започету палату.

С. С. у Земуну. — Чудим се што председник Ваше азиатлијске певачке задруге бега од цркве, као нечастивац — ил што би рекао покојни Јаћебога сатанаило — од крста.

Чудим се томе, а не ћеш да помислиш, да то можда чини и стога, што му је као што знаш и сам врло добро, био отац што би рекли Србијанца много црквен човек и унапредитељ црквеног иметка, па поштo није и сам такав, јер је сву љубав своју пренео на њи му српско-немачки народ, бојм се да му не падне на мудру главу кандило или полиједеј.

И да му се не дај Боже то догоди, шта би радили земунски пангермани, ти српски пријатељи, а да и не спомињем земунске и околне Србе, који у њему гледају своја спаситеља, са кога ће и од кога ће потећи улицама мед и млеко, док само заседне у палачама саборским на Марковом тргу односно парламентском.

У осталом само стрпљења, на ћеш се чудити нечијем питковлуку, кукавичлуку и родољубљу, те не ћеш имати нужде завидети ником на данашњем на богатству и разметању, и жалити се на твоју поштену сиротињу и немаштину, јер ти је савест чиста и мирна и не маш се бојати да се може на теби осветити нечији грех.

ЗВАНИЧНИ ОГЛАСИ.

Ad К. 607/пред. ex 1907. 3—3 23

С Т Е Ч А Ј.

На упражњено место пароха у српско-православној црквеној општини у Григуревцима III. плаћевног разреда овим се стечај расписује.

Компетенти имају своје ваљано инструјисане молбе овој конзисторији до 31. маја о. г. и. ст. поднети.

Архид. Конзисторија, у Карловцима 5. (18.) маја 1907.

Председништво.

Бр. Е. К. 212. ех 1907. 1—3 34.

СТЕЧАЈ.

Расписује се овим стечај на парохију II. плаћенног разреда у Муњави у протопрезвитерату плашчанском.

Молитељи имају своје прописно обложене молбенице надлежним путем овој епарх. Конзисторији поднијети до св. апостола Петра и Павла ове године.

Молбенице приспјеле преко тога рока неће се у обзир узети.

Из сједнице епарх. Конзисторије горњо-карловачке, држане у Плашком, дана 26. априла 1907. године.

Предсједништво.

Бр. Е. К. 213. ех 1907. 35 1—3

СТЕЧАЈ.

Расписује се овим стечај на парохију I. плаћеннога разреда у Широкој кули у протопрезвитерату личком.

Молитељи имају своје прописно обложене молбенице надлежним путем овој епарх. Конзисторији поднете до св. апост. Петра и Павла ове године.

Молбенице приспјеле преко тога рока неће се у обзир узети.

Из сједнице епарх. Конзисторије горњо-карловачке, држане у Плашком, дана 26. априла 1907. године.

Предсједништво.

ДРУГИ ОГЛАСИ

ЗВОНОЛИВНИЦА И ФАБРИКА
ГВОЗДЕНИХ КОЗА ЗА ЗВОНА
АНТОНА НОВОТНИЈА
У ТЕМИШВАРУ, ФАБРИЦИМ

препоручује се — са гаранцијом на више година — за израду нових звона и за преливање пукнутих звона у овакој величини, као и за целокупно хармонично уређење звоњење, прозвучено са круном од кованог гвожђа, тако удешеном, да се звона по вољи и лако могу кретати, ако би се на једном месту излупало, чиме се звона сачувају да не пукну.

Особито препоручујем

од мене изнађена и много пута одликована

са отвореним одушкама провиђена звона,

која су у горњем делу — као виолина — са отвором у виду фигуре 2 провиђена као имају дуготрајнији, снажнији и дубљи звук, него звона по старој системи прављена, тако да се овако једно патентирано звоно од 327 килограма изједначује са звуком других по старој системи ливених звона од 461 килограма.

Даље препоручујем козе за звона од кованог гвожђа, у горњу слободно стојеће; звона или шоље за сатове од метала; прављење старих звона са крупама од кованога гвожђа. —

19—52 4. Илустровани цјеновници и прорачуни трошка бесплатно и франко.

На миленарској земаљској изложби у Будимпешти 1896. награђена са великом миленарском медаљом.

„Српски Сион" излази сваке недеље на једном полом табаку. Цена му је: За Аустро-Угарску, Босну и Херцеговину за годину 8 круна, на по године 4 круне, а на четврт године 2 круне. За стране земље, на годину 10 круна. Појединн бројеви 20 филира.

Претплата, огласи, стечајеви и рекламације у року од 15 дана шаљу се Администрацији а остали рукописи уредништву „Српског Сиона" у Карловцу. За огласе, објаве и стечајеве плаћа се 10 филира од једног реда ситних слова. — Неплаћених писма се не примају. — Рукописи се не враћају.

Све спорове овога листа у ствари претплате или других потраживања решава котарски односно општински суд у Карловцима.

Издање и штампа: Српске Манастирске Штампарије у Ср. Карловцима. 298. 1907.

СРПСКИ СИОН

Год. XVII. Број 22.

ЗВАНИЧАН ЛИСТ ПРАВОСЛАВНОГ СРПСКОГ АРХИЈЕРЕЈСКОГ СИНОДА МИТРОПОЛИЈЕ КАРЛОВАЧКЕ ЗА ДУХОВНЕ, ЦРКВЕНЕ И ЈЕРАРХИЈСКЕ СТВАРИ.

У Ср. Карловцима у недељу 3. јунија 1907.

ЗВАНИЧНО.

К. 319./226. из 1907.

Окружница

Епархијске Конзисторије Темишварске о подељивању дозволе за служење свештенству са стране у подручним парохијама.

Свима подручним парохијским званима и управама манастирским.

Да би се задовољило темељним канонским наређењима свете православне Цркве, који своме клиру озбиљно забрањују у вршењу свештеничких дужности прелазити неовлашћено границе своје парохијске, односно епархијске надлежности, као и да би се предупредили случајеви да страно и непознато свештенство изван своје надлежности врши какве функције свештеничке, без званичне црквене легитимације о способности за вршење истих функција; на основу резолуције темишварскога протопрезвитератскога свешт. збора од 20. октобра (2. нов.) из 1905. бр. 10. наређује се:

Да сваки онај свештеник, који жели изван своје парохије (манастира) у другој парохији (манастиру) обавити неку свештеничку дужност, има за то дозволу од тој парохији (манастиру) надлежнога пароха (манастирскога настојатеља) искати, која му се има на оправдану молбу поделити, под узетом да надлежни парох (настојатељ) било из допринесене званичне легитимације протопрезвитерске (настојатељске), било иначе стече уверење о томе, да је молитељ правилно рукоположени свештеник, и да не стоји под никаквом канонском забраном.

У случају пак да парохија (манастир), у којој се жели обавити каква функција, стоји изван епархије молитељеве, има молитељ за вршење функције у тој парохији (манастиру) молити дозволу од епископа надлежнога тој парохији (манастиру), уз прилог званичне легитимације свога епископа о правилности свога рукоположења и о томе да не стоји под канонском забраном, која се молба има путем пароха (настојатеља манастирског), у којега се парохији (манастиру) хоће де врши функција, поднети надлежном епископу, уз мишљење парохово (настојатеља манастирскога) на надлежно решење.

Ова се окружница издаје свима парохијским званима и управама манастирским.

Из седнице епарх. конзисторије, држане у Темишвару 10. (23.) априла 1907.

ГЕОРГИЈЕ
Епископ.

К. 300./1с9. из 1905.

Окружница

Епархијске Конзисторије Темишварске о дужности вршења проповедничке службе.

Са именом решења Пречасне Конзисторије од 25. јуна (8. јула) 1903. год. бр. К. 288. зап. наређује се да је сваки парохијски свештеник дужан што чешће проповедати, а неизоставно о „господњим“ и о „богородичним празницима“, сваке недеље у св. Четрдесетници, о храмовној слави, у светитељске дане, у које многе породице у месту славе крсно име, о призивању Св. Духа у почетку и о благодарењу на крају школске године, и у дане државних светковина н. пр. рођен дана Њег. Величанства итд. Да би пак ова епархијска власт могла подручно свештенство најстрожије надзирати у овој неопходно потребној дужности истога, и овој својој наредби у смислу Дисц. Правила за правосл. српско свештенство од г. 1899, (§§. 11, 71—73; 75—76.) безусловно важности прибавити; дужан ће бити сваки овоподручни парохијски свештеник водити проповеднички дневник, у који има убележити кад је и шта је проповедао, где има наиме написати годину, дан и месец, кад је проповед држао, којом ју је приликом држао и нацрт проповеди, с тим, да две проповеди сваке године има потпуно израдити, па их у оном саставу, како их је изговорио, са достављеним преписом проповедничког дневника свога на дотичне године, има до краја јануара са извештајем својим надлежном окр. протопрезвитеру на даље уредовање поднети. Окр. протопрезвитери дужни ће бити упитне проповеди и преписе дневника подручнога им свештенства до краја фебруара сваке године непосредно Његову Високопреосвештенству Господину Епископу Дијецезану извештајем својим подастрти. Где има више свештеника код једне цркве, водиће споменути дневник сваки свештеник за себе, но ред по којем ће који од њих проповедати, одредиће они заједнички крајем децембра за сваку идућу годину.

Питање о давању оцена за проповедничко деловање свештенства, решиће се истодобно са питањем свештенички кондујита.

О веродостојности навода у дневнику, имаће се окр. протопрезвитери о својим визитацијама својим путем и начином уверити, те о томе у извештајима својима ову власт редовно извештавати.

Ради олакшице свештенству у вршењу проповедничке дужности, доставиће му се у своје време списак узорних проповеди са назначењем прилика, за које су те проповеди подесне, те које ће исто свештенство у недостатку својих изворних проповеди моћи у згодним приликама изговорити или у недостатку времена или подобности за учење на изуст, исте разговетно прочитати.

О том се све овоподручно свештенство зна-ња и управљања свога ради решењем овим обавештује с тим, да ова наредба непосредно по пријему исте ступа у живот.

Из седнице Епарх. конзисторије, држане у Темишвару 28. марта (10. априла) 1905. г.

ГЕОРГИЈЕ
Епископ.

ад бр. К. 327. ех 1905., 17. ех 1906./4. из 1906.

Окружница

Епархијске Конзисторије Темишварско о обреду и формули за присегу сведока у дисциплинарним и брачним пословима.

За присегу сведока у дисциплинарним и брачним пословима одређује се овај обред и слог заклетве:

1. Обред.

Заклетве се осим храма божјег и на другом за то прикладном месту могу полагати. Свештеник метне на сто св. крст и јеванђеље заједно са једном запаљеном воштаном свећом, а по могућству и две; затим меће на се епитрахиљ и упозорава оне, који ће се заклети, на светињу заклетве и последице лажне заклетве. Они, који ће се заклети, прекрсте се св. крсту и јеванђељу, и стану управо. Затим им свештеник рекне, да дигну десну руку са три прста, склопљена онако, као кад се хоће да прекрсте. Сад свештеник говори јасно напред формулу заклетве, а они за њим сваку реч јасно понављају. Кад изговоре формулу, целивају св. крст и јеванђеље.

2. Заклетва.

Тврдим и заклињем се Свемогућим Богом пред светим Његовим јеванђељем и животвор-

ним крстом, да сам ја не поводећи се ни пријатељством, ни сродством, ни очекивањем буди какве користи или другим каквим намерама — по савести у овој ствари исказао у свему сушту истину, и да нисам затајио ништа од онога, што ми је познато, знајући да ћу ја бити дужан у свему овом одговарати пред законом и пред Богом на страшном суду Његову. Ради потврде ове моје заклетве, целивам Речи и Крст Спаситеља мога.

Из седнице Епарх. Конзисторије, држане у Темишвару 19. јан. (1. фебр.) 1906.

ГЕОРГИЈЕ с. р.
Епископ.

НЕЗВАНИЧНО.

Поднесени предлози

анкети за веронаучне књиге за средње заводе.

Обећали смо, да ћемо донети записник о седницама горње анкети, ну, како исти записник још није довршен; то овде доносимо за сада поједине предлоге, поднесене истој анкети.

Референт Ђорђе Поповић, поднео је ове предлоге:

I.

„Високопреосвећени Господине!
Славна Анкетна Комисијо!

У допуну предлога члана г. Живановића, част ми је предложити, да се св. Архијерејски Синод упозори на околност, да у Угарској на средњим заводима (осим вероисповедних) нема ни једног јединог српско-православног катихете, који не би био и парохијским дужностима оптерећен, те који би се могао сав катихетским дужностима посветити.

У Угарској има (православних) Срба ђака у грађанским школама 1108, у гимназијама (Хрвата и Срба) 954, у реалкама 93, у вишим народним школама 33, у вишим девојачким школама 16. Од тих само ученици српске велике гимназије новосадске имају свога катихету.

Истина да ја немам података о томе, како су та деца на поједина места и на поједине школе подељена; али толико знам, да у појединим местима број те деце — нарочито кад се узме у обзир, да су разасута по разним заводима, из којих се немогу на заједничке часове састајати — захтева засебног катихету. У Панчеву је на пр. број православних ђака у гимназији преко 70, уз то их има и у грађанској школи на 40 и у трговачкој школи и у женској грађанској школи и т. д.

То је у Угарској тим потребније, што се тамо са мађарским наставним језиком форсира, те деца у много случајева не само да у средњим школама не уче ни српски, него су им и основне школе несрпске — а црквенословенску буквицу не познају — нити знају појање.

II.

„Високопреосвећени Господине!
Славна Анкетна Комисијо!

У маси српскога народа митрополије карловачке, има од народне основне школе виших завода — а ја схваћам да ова анкетна комисија на све те заводе мора да мисли — у Угарској: грађанских школа 40, гимназија и реалака 17, учитељских и учитељичких школа 3; у Хрватској и Славонији још толико, а то све, урачунајући овде и Будимпешту и Вараждин и Загреб, у Угарској у 25, у Хрватској и Славонији у више него толико, дакле свега у *50 места* — дакле са девет катихета на вероисповедним средњим заводима има 60 и више свештених лица, који се баве верско моралним васпитањем српско-православне деце у *130 и више средњих завода*.

Рад тих катихета нема никаковог интензивног стручног и инструктивног надзора.

А требало би надзора нарочито у овим правцима:

а.) да ли катихета у оквиру својих наставних часова уредно и са довољно преданости, уз то са потребном педагошком окретности, а у духу постојећих прописа врши своје дужности;

б.) да ли држе каталоге — екскортације и вежбања у појању онако, како треба и како се може;

в.) да ли води евиденцију над „приватним“ за поједине струке прописаном, па и осим тога по књижници дотичних завода потпомогнутом лектиром својих катихумена и

г.) да ли са довољно мара — по потреби и пожртвовности прати пажњом сав васпитни рад свих чланова дотичних професорских збо-

рова, те дакле сав утицај школе на катихумене и осим непосредног свога делокруга — и све остале околности, које су на васпитање његових катухумена од утицаја.

Размишљајући о томе, да ли и у колико може „конзисторија“ или епископ дијецезан сам вршити тај надзор, дошао сам до уверења, да је за митрополију карловачку преко потребан један надзорник религијозно моралног васпитања средњо-школске младежи, као орган св. Архијерејског Синода, ако је икако могуће епископ посвећења, или бар члан вишег клира, који има потребну стручну спрему а по могућству и праксу, и коме се никакав други посао неће натоваривати на врат, осим споменутог већ надзора.

Како пак држим, да се у томе самном читава анкетна комисија слаже, и да се потребни за то трошак мора и може наћи: част ми је предложити, да се св. Архијерески Синод на ту потребу упозори.

III.

Високопреосвећени Господине!
Славна Анкетна Комисијо!

Поводећи се по приватним информацијама наслућујем да ће у саветовања ове комисије увучена бити и такова питања, која се односе на уџбенике па чак и на наставну основу вероисповедних средњих школа.

Обзиром пак на то, што надзорна власт тих школа, школски савет не само да није ову анкету изаслала, него нема ни знања, да иста постоји, и што сам се ја по положају своме дужан сваког прекорачивања свога делокруга чувати: присиљен сам изјавити и нагласити, да ја овде не суделујем као члан унитне надзорне власти, нити као надзорник споменутих школа, него као приватна особа.

Пошто би ми пак жао било, ако школски савет у намери очувања свога делокруга мњење и рад овог угледног тела не би у достојно приређење увео: слободан сам предложити, да се на дневни ред стави питање, како би се у погледу рада ове анкетне комисије са школским саветом што пре споразум постићи могао.

Предлог протојереја професора-катихете *Саве Теодоровића*:

„У постојећим кр. вишим трговачким школама у Троједнци услед сасвим случајног инцидента приликом проширења дворазредних трговачких школа *у троразредне*, наостављена је веронаука из наставнога плана као *засебан облигатни предмет*, а у место тога и у име конпензације уведена је недељом засебна екскортација за ученике трговачких школа. На тај начин стављена је младеж трговачких школа, које нису сасвим самостални и засебни заводи, него су спојени са вишим кр. реалним гимназијама под истом управом и са истим дисциплинарним прописима, у неки *нарочити положај* према својим друговима у реал. гимназији, кога ученици у својој младићској калкулацији као неки *виши и привилегисани* схваћају, из кога чешће проналазе и међусобне несугласице, па и нереди у погледу међусобне хармоније и једнакости у вршењу верских дужности. Осим тога ученицима трговачке школе се тиме наноси велика штета у религијозно-моралном васпитању, јер су лишени како њихову узрасту и годинама, тако и њихову спрам образовању тако и потребне вероучне наставе, коју њихови другови у гимназији уживају. С обзиром на све то, као и на ту околност, да ученици трговачких школа у Угарској имају у свом наставном плану веронауку као засебан облигатан наставни предмет: слободан сам умолити Високо председништво горепоменуте анкете, да у интересу што успешнијег и што потпунијег религијозно моралног образовања ученика кр. виших трговачких школа у Троједнци изволи путем надлежних области подејствовати, да се веронаука као облигатан предмет и у кр. више трговачке школе у Хрватској и Славонији у оном облику уведе, у коме се предаје у вишим разредима реал. гимназија, пошто оба завода по свом устројству, управи и дисциплинарним правилима у категорију *средњих* завода спадају. Овај оправдани захтев наћи ће у Високе кр. Земаљске Владе у Загребу тим вероватнијега одзива, што је и сама Висока Влада при реорганизацији поменутих школа првобитно уврстила у наставни план за трговачке школе веронауку као *облигатан* предмет, и изостављена га само зато, што се римокатоличка црквена област закаснила са благовременим поднашањем потребног наставног плана из веронауке, те је због хитње са публиковањем новога наставног плана, место веронауке уврштена у исти посебна недељна екскорта као накнада.“

Предлози професора и катихете *Александра Живановића*:

I. „Анкета за унапређење веронаучне наставе на средњим школама најучтивије умољава св. Арх. Синод, да благоизволи замолити вис. кр. земаљску владу у Загребу, да се на оним заводима где има самосталан православни професор-вероучитељ, заведе религијозна настава у свима разредима по два сата недељно, да се тако може нова научна основа увести у све заводе, где има православних ученика и сваки предмет темељно свршити.

Где пак има више средњих завода разноликих по карактеру као што су н. пр. у Осеку две гимназије, виша трговачка школа и кр. мушка учитељска школа, а само је један православни вероучитељ, који неможе стићи, да у свима разредима наставља по два сата недељно, да се за православне ученике или заведе још један самосталн вероучитељ, или да се верска настава на заводу, где неможе стићи самостални вероучитељ, повери месном православном свештенству, да тако стални средњошколски вероучитељ уможе радити на гимназијама по новој научној основи са два недељна сата у сваком разреду.

Овај предлог оправдава педагошка потреба. За успешан рад захтева се, да у целој земљи буде једна научна основа и толико времена настављања, да се основа може темељно извести. Нова научна основа коју је ова анкета спремила, састављена је према заводима са два недељна сата веронаука. На којима је заводима само један недељни сат веронаука у појединим разредима, тамо се неможе свршити цело верско градиво, одређено за средње школе тим мање, што се по новој научној основи учи у VI. разреду гимн. цела догматика, која је досад била подељена на два разреда, а она се никако не може свршити цела за годину дана с' једним недељним сатом.

Са досадањим једним недељним сатом веронаука у неким заводима, могао се постићи наравно само полован, релативан успех. Ако је на таким заводима сразмерно мален број ученика, као што је баш н. пр. у осечкој мушкој учитељској школи 1906/7. шк. год. свега 17 ученика правосл. вере (римокатолици имају самосталног вероучитеља), онет се у интересу успешније наставе може поставити самостални вероучитељ, који би евент. могао надопунити свој максимални број сати и предавањем другог ког предмета. Вис. кр. земаљ. влада, одкад је спровела бифуркацију на реалним гимназијама, држи редовне професоре за француски, латински и мађарски језик, и ако је каткад у таком једном разреду свега 3—4 ученика. У сваком случају пак, док се број правосл. ученика не попне на ону висину, да се може за њих поставити самосталан вероучитељ, на таким заводима би испомогло месно свештенство, да се на гимназијама, а тако онда и на препарандијама без сметње може успешно спровести нова научна основа, а тако би јамачно био и успех загарантован.

Таких средњих завода са крњим сатима има засад наузевши лицеј и женске школе у Загребу само у Осеку.

II. Анкета најпонизније моли свети Синод, да умоли вис. кр. зем. владу, да се на свима заводима, где има православних ученика, из заводских средстава набави православна икона св. распећа Христова и она да се намести у собу за прав. веронаук; где нема стално таке собе, да се икона постави у ону собу, где православни вероучитељ држи с' ученицима екскорту, односно каталог.

Крст Господњи је оруђе и симбол нашег спасења. Икона крста и распећа Господњег треба да је стално на памети сваком хришћанину, а тим пре хришћанском младићу, којега вероучитељ спрема за побожан живот и св. крстом га просвећава.

III. Да се св. Синод најпонизније умоли, да се прописане веронаучне књиге на свима заводима: и на нижим и средњим и вероисповедним и државним (земаљским) преко всл. Школ. Савета и вис. кр. земаљске владе фактично и уведу и да се све пређашње избаце из употребе.

Разлог је том предлогу, што се на неким заводима још и данас поред нових књига употребљавају старе неподесне, а код увођења нових књига није директно наређено, да се старе избаце из употребе. С једне стране рад по старим књигама отежава успех, а с друге се уноси забуна кад ученици нарочито средњих школа под годином мењају завод, те евентуално дођу на такав којем се ради с другчијим књигама."

Кореспонденција

патријарха Арсенија Јовановића (Шакабенте)

из Беча од 7. Фебруара до 5. Маја 1741.

Д. Р.

Г. Милутин Јакшић у својим лекцијама „*О Арсенију IV.*“, на стр. 28. навео је, како је у почетку 1741. патријарх Арсеније са неким народним изасланицима отишао у Беч, да ради на својој потврди и потврди народних привилегија.

Он не знаде тачно навести време његова бављења у Бечу, и по његовом наводу примљен је био Арсеније у аудиенцију 23. Феб. 1741.

Ми смо у стању, да из кореспонденције Арсенијеве, коју ћемо овде навести, напоменемо, да се он у Бечу бавио од 2. Фебруара до 5. Маја, а без сумње и доцније, ну, за то се време за извесно бавио у Бечу.

На првом се листу налази позив патријархов сваком од епископа, у ком им рече: (почетак фали) „— — — — со обичној пленипотенциеју и трошком депутирта что скоршее овамо отправите. Ибо ниње у зачалу градушчаго мца Маја, хошчет мажарска в Пожуње диета или собор бити, на котором могут Мажари всјакое доброе за себе уредовленије учинити, нас же на том (ашче зђје необрјашчемсја) неупомјанут, и тако за нас в Мажарској живушчих и пребивајушчих не добро будет. За то всјачески нуждно јест да депутирти најпосље на један мц днеј прежде нежели диета зачати се будет, придут.

За кое особливо Вашему Братству препоручујем да о том попечение и старание на себе прјмите, и с прилежанием возрадите, да би тое дјело закасненију неотдавало се, или паче (чтоб за особливое добро и пользу било) сами, аки пастир пасти и Епархии вашеја у персони от стране клера хотја со своим трошком да потшчитесја прјти и со собоју јединаго от воинственних и јединаго от помјестних, коего с тамошним клером и народом депутирта изберете, с пленипотенциеју и иним трошком привести, сице о сем и крајнам всјем пишем.

А от славнаго Хофкригсрота, по прошенију нашему, рескрипта или разписа о том тамо на команде разаслани јесу, то јест: да би избравшимсе воинственим депутиртом овамо поити невозбранено било, помјестним же како торговим људем и без того всегда свободно. И уже от краине поморишке и потиске јесу нам објавили да су такове рескрипте получили, а тако не двоим да и тамо прјмили нисте.

Того ради отложивше все на страну, Ваше Братство с депутирти прјти посиједшите, како Вас с надеждеју ожидајушче пребиваем — — —

Арсеније Четвертиј.

Сего 7. дењ пак Господам обер-капитаном, а имено краине подунавске Г. Секули Витковичу, посавске Јосифу Монастерлии, поморишке Арсенију Вуичу, потиске обрст-вохтмајстору Василију Ђулинцу, Г. обршчеру Атанасију от Рашковича, Г. обрствохтмајстору Вуку Исаиловичу и Г. администратору карловачкому Андреју Андреевичу, такође из Вјени писано.

Сим благородију и синољубијам Вашим имами извјестити, что всемогушчаго помошчију здје во царствујушчиј град Виену сего текушчаго 2. благополучно пришли јесмо, гдје между сим временем настоим и уповаем на сих дњах код јеја кр. величества аудиенцију имјети (имао ју је као што наведосмо 23. Феб.), на которој како за преставленије јего цес. величества (Карла VI.), имењем всего клера и народа нашего должное сажаљење учинити, тако и благословеное вступление на престол јеја Величеству нашеј всемилостивјејшеј региње (Марији Терезији) привјетствовати, намже и привилегијам потверждение, и в пред хотјашчим бити, нашим предложенијам милостивјејшее допушчение всепокорно просити в намјерении јесми. Кое вашему Благородију и синољењам сообшчајушче отечески совјетујем: да би сие златое и всјаких благополучних следованиј исполненое времја презиранију непредавали, но с воинственими краини вашеја и помјестними верховними народа нашего разговорившесја јединаго от воинстених и јединаго от помјестних обичној пленипотенцију и трошком депутирта что скорјејше овамо отпра-

вите. Ибо ниње у зачалу гредушчаго мца Маја хошчет мажарска в Пожуње диета или собор бити, на котором могут Мажари всјакое доброе за себе уредовленне учинити, нас же на том (ашче здје необрјашчемсја) неупомјанут. И тако за нас в Мажарској живушчих и пребивајушчих не добро будет.

Зато всјачески нуждно јест, да депутирти најпосље на један мц днеј прежде нежели диета зачатисе будет, придут.

В коем случају, ја за особливое добро и превелику ползу бити обретајући, да ваше Благородие сами у персони от краине ваше с једним јешче помјестним пријдете, и за труд то бити себје немњените. А от славнаго хофкригсрота по прошенију нашему рескрипти за то тамо на команде разаслани јесу, то јест да би избравшимсја воинственим депутиртом овамо поити невозбрањено било, како уже от краине поморишке и потијске јест нам извјешчено что таков рескрипт получен, а тако не уповајући да к ви тамо пријмили нисте.

Того ради изволите ваше Благородие с депутирти овамо посиешити, совјетуем и с надеждеју вас ожидајушче пребиваем

Арсеније Четвертиј.

Сего мца 11. Господам Архиереом всјем из Вјени писано.

Уповаем да писмо наше под 7. текушчаго к вам отпушченое о пришествии нашем овамо или о послании депутиртов уже получили јесте, кое в скорое посиешение и исполнение и днес привручаем.

А притом копију сију (из которија всја окрестности пространее остављаем видјети) на њемецком диалектје от рескрипта славнаго хофкригсрота за Г. Архиереа Арадскаго (Исанију Антоновића) поради епархии карансебишкија на нас изданаго вам прилажем. И узрока того ради сију вам сообшчаем (знајушче да особливо-Братство ваше и Г. темишварски (Никола Димитријевић) овој новој и весма пагубној солицитации Г. Арадскаго всегда противни код нас јављали се јесте) да разсудивше канони и преданија апостолов и св. отец наших, и милостиво изданих привилегии, како сему дјелу согласујутсја свое мњение и вољу, что за сие творити нам објавите, коју ми всјачески от вас с прочими первими нашими захтеванијами имјети требуем и пребиваем

Арсеније Четвертиј.

Тогоже дња Г. оберканитаном Витковичу, Монастерлии и Вуичу Арадском с приложением копии на команде посланаго указа о депутиртах писано.

Ја уповају что прошедшиа почти извјестих да сигурно воспријали јесте, кое и далше превручају. Здешним случаем паче и паче по тајному придобенију вједомости, кое рекомендируем, да в мјесто иншаго овамо избираемаго депутирта сами собоју себе сјемо в путешествие отдадете, узрокже тому кои јест вам писат невозможно, обаче колико спасенија моего, толико и вашего обојаго ја желатељ бивши, по христијанској совјести совјетуем В. Б. в мјесто депутирта от тамошне границе милитарске, сами овамо что скорјејше како началствујушчи пријти посјешните. Час и времја угодњејше Јеја кр. величеству службу вјерну показат, и ашче желатели како и недвоим себје афанж, потомком же своим и цјелому народу нашему славу придобити, све горне без новаца, сљедујушчее не без них, токмо Боже дарју слогу и усердие, вјерњују и полезнују службу (која зјело и ласно средствием и настојанием В. Б. и прочих старјејших представителеј милитарних, коим такожде сему једногласно на сваку краину пишу бит может) дому Аустриском доказати, и тако ширше втому разговоритисја о днес по височајшему допушченију није ожидодавшију пресветљејшаго двора кралевскаго, вас здје без всјакаго изговора что скорјејше видјети уповаем, такожд ктому и шчастлива пут желаем и остаем за всју обшче потомков наших благополучие носјашч.

Арсеније Четвертиј.

Тогоже дне попу Илии Николаевичу в Земун.

Писмо ваше под 24. прошлаго из Земуна к нам отпушченое текушчаго 10. исправно получено, на кое во отвјет вам представљаетсја за није сие: да ви со отрежденију вам от школи плаћеју, и опре-

дјеленим пол талом засад себе удоволите, и по том вовјеренија вам ученики нешчадно и пелицемјерно да учите и дјело школное постојано и непремјено да отправљате, во свјашеническијаже приходи себје да немјешаете ниже тамо от них себје да истјазуете. А ми докуд промотрим, или докуд тамо (кое уповаем да скоро будет) придем, неоставим вас нуждно жити. Но всјакое доброе против заслуг ваших за вас уредовленије устроим, по которому ви старости за уживанием ваше носити небудете. Того ради ви доволствујушче со опредјеленим и уреченим приходом в терпјенији пребудете, при чем паки тамошни свјашеници в школскаја дјела да не мјешајутсја ниже на особје при себје учеников да держат и учет, под жестоким наказанием повељеваем.

И за то особливо протопопје пишем, прочее милостију нашеју вам склони пребиваем

Арсеније Четвертиј.

Тогож мјесјаца 14. дне Г. Архиереју темишварскому Николају Димитријевичу из Вјени писано:

Со овом оказиом В. П. во извјестие творим, како днешњаго числа здје обрјетајушчисја кригсагент Форштнер к нам доходил, предлагаја: что П. В. в битии Вашем здје, изволили у него знатнују сумму новац на облигацају позајмити, от кого времени, нити заплати, а ни отвјета на многаја от него к вам отпушченаја писма от Вас удостојалсе получити. И узрока того ради објавил нам, что он доношение свое на Вас високославному двору кралевскому дати принужден јест, коего Ми до извјестија Вашего, да би јешче терпјенију себе предал, и о том педоносил би, добрим словом умолили.

Зато убо благоволите В. П. и јему и нам за извјестие первоју почтоју, на сие отвјет учинити, и что би после с принуждением могло се сотворити, то лучше прежде с доброју волеју и љубовију окончати припромотрите, како и уповајушче јесми

Арсеније Четвертиј.

28. Февруара 1741. Г. Архиереју темишварскому.

Вашего Пр. 14. окончавајушчагосја из Темишвара отпушченое писание с разумјением всјех внем написаних исправно получено и благодарствуем Пр. В. за показујушчисја от Вас Богом врученоју ви пастви, ко общчеј ползје подвиг и ревностное к захтеванијам общчим усердие и склоненије. А ми подобним образом како и вам, не токмо во епархију себишкују, но по всјем равно разписали јесмо, от коих не токмо склоност но и самое дјело видим, ибо како от краине поморишке, потијске, подунавске и посавске, начални офицјери тако и преосвјашченејшији Г. Бачки, јако уже пошли сут нам писаша, кои уповају, да уже в Будиму сут, имже ми на захтеваније их от здјешне славне санитете комисие паспорт в срјетение да не би на контумациах удержани били, послахом. И во уповании несумњеном бихом јако и В. Пр. придјете, чтоб нам особливаја утјеха и общчих дјелах немалаја полза била, о чем сердцем собољезнуем да болезни препетие вам содјела, јејаже всемогушчи своеју благостију скоро нас да свободит и в перваго здравиа состојание приведет желаја.

Притом не неизвјестно В. Пр. како Г. Арадскиј без знанија и приглашенија Нашего и Братскаго, здје од Јеја кр. величества на епархију карансебешкују конфирмацију себје изходатајствовал и примил јест, скоторају тамо доље уже отшел.

А понеже он Г. Арадски своеј собственоручној, при поставлении на Архиерејство, во общче установлени кондик, от него исписаној заклетвје (то јест да дајеми епархиами обладати нехошчет или паки своју оставити а другују желати и проч. и в другом случају такожде уставом и каноном нашеја свјатија восточнија церкве, ничто менше и всемилостивјејше изданим привилегиам, ничего противнаго творити дерзати не будет и проч.) с лукаво внешеними, здјешним високославним иншчанциам информами, сам јавно нарушитељ учинилсе; за кое всјачески потребно јест нам, онују јего заклетву имјети, не другаго коего узрока ради, развје: да с тоју доселе, от нас и прочих Братиј, а наипаче от В. Пр. учиненим протестациам, поред канонов и уставов церкве нашеја и ми-

лостивјејше изданих привилегиј, фундамент показати можем.

Того ради по полученији сего писма (знајушче јако упомјанути кондик при вами јест[1]), изволите В. П., онују јего заклетну из кондика изписати, и вашим подписом и печатију видимировати. Такожде, понеже тамо своего писара кои на њемецки јасно и много лучше нежели кто другој, превести может, имате, повелите убо и на њемецком јазику написат, и онују њемецкују от тамошњаго кр. толмача учините видимировати, и тако на обоих језиках по првој почти что скорјејше овамо с објављением на то воли вашеја отправите, јеже ожидајушче пребиваем[2]

Арсеније Четвертиј.

Тогожде Архимандриту ходошкому.

Сим честности вашеј објавити хотјехом, како в пришедствии Нашем во Вјену, многиа долги престалшагосја Г. Митрополита рашкаго (Јефтимија Дамјановића) бившаго по милости ц. кр. конфирмираго Епископа карансебишкаго Евтимиа Дамјановича, на среду поставлени, кромјеже сих паки многие в Петроварадинском Шанџе и в Сирмии должники сут, котори такожде должное претендујут, а вси сиј највише нам стужајут и от нас ишчут. Того ради, от онаго времене како је јему епархиа дата до смерти јего, по даној воли от него плениипотенции, количесте ви во всјех приходах архиерејских, от епархие себишке покупили и пријмили, учините истини и праведни от всего количаго хесап на писму или шпецификации, преко почте что скорјее овамо послати, кои не без вашеја ползи будет, и ми в том особливо ваше постојанство видјети захтеваем и ожидајушче тој пребиваем

Арсеније Четвертиј.

Тогоже жителем бјелградским.

В битии нашем тамо, синољепија ваша, не јединожди, да би за ваше погубление и в пред сљедујушчее уживание код цесарскаго двора старание приложили, препоручаетсја, и по том в Вуковар писасте јако дјет ради ваших Г. Адама Бранковича за депутирта избрали јесте, за коего хотјели га послати, или по шестиа Г. бачкаго ожидати, втоваже вашем писмје совјета от нас просисте, на кое Ми ашче под 4. Јан. текушчаго года из Осека, да ни на кого неожидаете, но таки за нами да га пошлете, отвјет учинихом, обаче и до днес ни депутирта, а ни отвјета каковаго от вас получихом.

А понеже несумњено уповаем, да милостију Јеја кр. величества, вам изгубленим и по чужим варошам поскитавшимсја, по желанију вашему, могли би какују помоћ изпросити; того ради по полученија сего писма, или депутирта с полномоћничем и потребним трошком отправите, или поне от ваших правица, коесте у Бјелгрваду како пургери имјели, копие али свеколике видимировате нам пошлите, и свое мњение како захтеваете в пред бити, нам објавите, и на все по перве почте Нам отговор учините.

Тогожде Г. Стојану Вучковичу, Животи Христичу, Антонију Јовановичу, Стојку Гавриловичу, Кости Јовановичу и Николају Георгиевичу такожде жителем бјелградским, во особности писали.

Понеже ми намјераем у Јеја кр. величества позволенија всемилостивјејшаго просити, како заради нас резиденцију и церков, тако и заради вас да можемо варош населити са оне стране Петроварадина от Карловаца близ града[3], и да се онаја варош бјелградских пургеров именует, и с бјелградскоју правицеју и свободоју да стоит, за то вам во особности сие сообшчаем, ако би видјели, да су људи тому канд, то можете и другим потребним за то објавити, в чем ради би били извјестие от вас имјети, колико би на примјер глав населити се могло. Аколи паки видите, да

[1] Овај се кондик данас не налази. Како је под Николом Димитријевићем као администратором митрополије, место оригинал прво привилегије, биће да је код њега место и поменути кондик.

Кондик за време митрополисања Ненадовића, налази се у митрополијској библиотеци.

Доцнији митрополити нису ни водили нити имали исте кондике. Уред.

[2] Како је спрема ова ствар са безбјелским помоћу државне власти пратрабљењем уз арадску и карансебишку епархију Исаије Антоновића, може се видети из г. Милутина Јакшића лекција „О Арсенију VI.“ Уред.

[3] Из овог се види, да 1741. није постојао данашњи шанџ, или ако је постојао, морао је бити подаље од града. Уред.

сему људи какд нису, а ви о сем никому ничего објављујте, но в тајности при себје удержите, намже отговор учините, јегоже ожидајушче јесми

Арсеније Четвертиј.

Мјесјац Марш.

Сего міца 7. Г. Епископу славонијскому (Ниќифору Стефановићу) писано.

Вашего Преосвјашченства от 23. прошлаго из Пакрца отпушчено писание исправно получено, в коем что ради избранија депутиртов епархии вашеја препоручаете, да би отсјуду от славнаго хофкригс рота на тамошњу славну депутацију заповјест послати исходатајствовали, Ми такову давно исходатајствовали јесмо, и како на друге команде, тако и на осечку депутацију послато јест, и сада прилике неимамо другују заповест искати, развје от наше стране совјет даем, да ви вмјесто вас кого, и поред того јединаго от воинствених и јединаго от коморских со обичнојују племенитенцију и трошком депутирта изберите и отправите, пак ако би в том им какова препетства учинила се, т. ј. ако би забрањено било непоћи, тогда можете извјестие нам учинити.

А что притом за бившаго попа упоминаете, аки би ми вас принуждали, да јего в мирје оставите, то Пр. В. доказат неможете, да ми принужденне употребљали, но токмо један совјет христијански всегда вам представљали, и тој совјет не по злобје, или какому интересу, но по самим јеговим на вас предложеним доношенијам. Ми чинили, како ето последнее јего собственоручное писмо вам прилажем, из коего видјет можете, да надлежало нам совјетовати, да га за време у миру оставите, т. јест даби какое горшее зло из немира неродилосе. Позволенијаже овамо прији необјашчавали, ниже что јему на јего писма когда отвјетовали, но все јеже јего касало се вам писахом.

От сељеже разсужденију, хотјенијуже и воље В. Пр. как за болше бити разсудите, так творите, остављаем и пребиваем

Арсеније Четвертиј.

(Продужиће се.)

Отпуст

секретару Јовану Крижару.

Д. Р.

За време је митрополисања Вићентија Јовановића, патријарха Арсенија Јовановића Шакабенте, и Исаија Антоновића играо у јавним народно-црквеним стварима знатну улогу секретар Јован Крижар.

Кад је Павле Ненадовић изабран био за митрополити, Крижар је поднео оставку — да ли вољно или не, не знамо — на служби, и на његово је место изабран био Павле Ненадовић, синовац митрополитов.

На Крижареву молбу, под 31. Јул. 1749. издао му је митр. Ненадовић овај отпуст.

„Показатељ сего Г. Јона Крижар — Крижар није био православан —, которіј при блаженопочившим Г. Арх. и Митр. Викентиј Јоанович, такожде и свјатопочившим Патријарсје Г. Арсении четвертом и пред мени бившем такожде о Господје почивајушчем Г. Арх. и Митр. Исаии Антонович в службу секретарскују приемлен бист, во всем, что јему за таковују службу от предшесторов наших должно остало, наплативше, јакоже јего квити свидјетелствују, по изволении свјашченјејшаго синода Архијерејскаго, честнаго клера и славнаго народа отпушчаем и отити благословљаем, да может себје дальују прилику снискати.

Јегоже со сим всјем и всјакому најлучшим начином препоручаем.

Дано во Карловцје 31. Јулија 1749.

Павел Ненадович с. р.

Макаријев гроб.

У 71. броју „Народних Новина“ од 27. ожујка 1907. изашла је у подлистку цртица под насловом „Макаријев гроб“ — (истинит догађај), коју је написао Никола Ст. Кукић. У истој цртици хтио је г. Кукић да прикаже трагичну смрт неког калуђера Макарија М

Читајући исту цртицу, — која је по

садржини и форми својој, написана што но ријеч без репа и главе — и размишљајући о споменутом догађају, кога г. писац тобож' хтједе да опише, дошао сам до закључка, да г. Кукић није при састављању исте руководила тежња, да читалачкој публици прикаже један „истинит догађај“ (како га је он назвао) т. ј. смрт калуђера Макарија, нити да опише назив једног мјеста у шуми манастира Гомирја т. зв. „Горици“ (Макаријев гроб); него да је ишао чини ми се затим, да се мало — макар и у приповиједци — очеше о калуђере у опште, и да их прикаже свијету, као пуке незналице, љенчине, самољубце и т. д. А да је овом приповиједком нишанио нарочито на калуђере манастира Гомирја, види се отуда, што је узео за тему бившег Гомирског калуђера Макарија.

До горњег закључка довело ме је то, што у напријед споменутој цртици, није описан наведени догађај онако, како се је у истини збио и што се г. писац није у приказивању држао одређене теме, него ју је скрпио онако с брда с дола.

Кад би г. Кукић био приказао у овој цртици наведени догађај онако, како се је у истини збио, био би тиме — и нехотице можда — приказао и доказао не неспособност, незнање, поноситост, шкртост, љеност, па чак и среброљубље Макаријево; него би га приказао као човјека и калуђера, који је врло добро схваћао свој позив и дужности скопчане с тим позивом. А несумњиво је то доказао Макарије овом приликом, кад је пао жртвом своје дужности. — Он то није учинио, нити је по моме схваћању и мислио на то, него је — као што рекох — ишао једино само затим, да карактеришући калуђера Макарија, као пуку незналицу, љенивца, шкртца итд. прикаже свијету, да су такови сви калуђери а нарочито Гомирски.

То ми и даје повода писању ових редака, јер као члан братства манастира Гомирја, не могу дозволити, да итко — па макар то био и Никола Ст. Кукић — исмијава и руглу извргава једног калуђера, као што је био Макарије. А какав је био Макарије у схваћању свог калуђерског позива и дужности своје, нека се види из овог догађаја о коме је ријеч и који ћу догађај укратко описати онако, како се је у истини збио.

Као брата Гомирског, интересирала ме је трагична смрт Макаријева, па сам с тога распитивао о њој, те ми је баш сабрат Макаријев о том догађају приповиједао ово:

„За вријеме, док је манастирем Гомирјем управљао архимандрит Петровић, било је у манастиру више калуђера него сад. Петровић је био строг човјек, зато је међу братијом владао и узоран ред. Сваком брату одређена је била дужност како у манастиру, тако и ван манастира, коју је морао вршити савјесно и поштено. А да су калуђери били привржени кући (манастиру) и савјесни у вршењу дужности своје, доказ је томе погибија о. Макарија Милића, који је платио главом вршећи дужност своју.

Макарије је због своје способности, био од Петровића именован намјесником манастира. Уз намјесничку била је још Макаријева дужност, да чува Горицу. Вршећи ту дужност, имао је он највише неприлике са манастирским кметовима, који су манастирску шуму сматрали као своје власништво — као што је и данас сматрају —; али они су се ипак њега бојали, јер је био строг и неустрашим. Највећу је штету правио у Горици покојни Никола Вигњевић (ман. кмет), који више пута сруши преконоћ по коју јелу у Горици, испили је у кусеве и до дана одвези на жагу.

Ниједан од калуђера, није се усудио ни споменути Николи, да је начинио штету у Горици, а камо ли га за то на одговорност позвати и притегнути, јер је то био човјек суviше арогантан и прави разбојник; али је Макарије био тако одан и привржен кући и дужности својој, да није презао ни од таког човјека, као што је био Никола, него га је два-три пута, нашавши га ђе сјече у Горици, из ње истјерао, а једном му је и секиру отео, због чега му је Никола пријетио, да ће му се већ осветити.

Једне вечери — било је већ у сутон — чује Макарије у Горици лупу од сикира (Горица се стере одмах изнад манастира). Премда је знао за пријатељу Николину, а знао је без сумње и то, да неће нико у то доба сјећи у Горици, него Никола; ипак похита брже боље у Горицу к оном мјесту, од куда је лупа од сикире долазила.

Отишавши тога вечера у Горицу, није се више ни вратио из ње. Сутрадан нашли су Макарија мртва у Горици под једном одебљом и подсјеченом јелом, под којом је сигурно затекао убојицу свога где сјече.

Сумња је одма пала на Николу, да је убио Макарија, но он се врло вјешто и лако извукао испод те сумње — јер је одмаглио — како рекоше — из Горице одма не кући својој, него у Карловац и тиме да је заметнуо свој траг и остао прав, а Макарију се ето осветио и стрпао га у гроб То мјесто, у Горици где нађоше мртва Макарија, назваше: „*Макаријев гроб*“.

Ето, тако је пао жртвом дужности своје калуђер Макарије Милић, коју — као што се види — није вршио „једино из забаве“, како наводи г. Кукић, него из привржености и одности кући и дужности својој. (Свршиће се.)

ЛИСТАК.

Вести.

Испит из богословије и матура на карловачкој гимназији. Прекјуче су 1. о. м. почели испити на овдешњој богословији, а матура на карловачкој гимназији отпоче ће сутра 4. о. м.

Одпуст. Високопречасни протосинђео г. др. Владимир Димитријевић, управитељ богословског семинара, решен је од управе истога и Његова Светост благоизволела му је подарити отпуст на архидијецезе.

Г. Димитријевић примљен је од Његовог Високопреосвештенства г. епископа вршачког Гаврила у клир вршачке епархије и поверио му је управу манастира Месића.

Тако ће једном и исти манастир добити свога управитеља, и до г. Димитријевића ће стојати, да л ће га поставити у оно стање, у каквом га је покојни епископ Нектарије оставио при своме одласку из манастира за епископа.

Освећење заставе срп. земунске црк. певачке задруге. Прва дан Духова прославиће земунска срп. црква. певачка задруга 40 годишњицу свога опстанка, којом ће се приликом осветити и застава, што јој је задругари даровала благородна госпођа Софија пл. Спирта.

Желимо истој задрузи да јој прослава што сјајније испадне.

Исправак. Поштовани г. уреднице! На белешку под натписом „Навлачи ми се беона на очи!“ стр. 334. у 21. бр. „Српског Сиона“ олобођан сам послати Вам овај исправак:

Не стоји ово писање „— — у започетом слепилу *поче м.м* (т. ј. нашим радикалима) се и мозак у сос претварати“, јер је већ давно оне моторна ствар и чињеница, да се нашим радикалима мозак у сос *већ давно* претворио. С поштовањем професор — — —

Радост карловачких радикала. У последње се време много ради и код нас на томе, да се нашину подесни буквареви за самоуке.

Одбор је задужбине др. Љубомира Радивојевића расписао награду за такав буквар; покојни Мита Нешковић је написао такав буквар и смрт га је спречила те га није издао.

Ну, како наши радикали а особито карловачки држећи се народске: „ко се хвали, сам се квари“, у тишини обављају све крупније народске послове, и немају обичаја да телале својим вернима, шта раде и шта мисле радити, него тек одједном запање јавно мњење каквим својим великим делом — науком; није чудо и што пре неки дан напенадиње јавно мњење једним својим новим огромним успехом.

А исти се састоји у овоме.

Г. окружни карловачки прота Јован Јеремић упознао је ширу публику са карловачким бедником — шашавим тако званим Тиладиком, који и ако је шашав, много је поштенији и више има на души греха него много и многи велики господин у раним положајима, а као главна му је врлина то, што он не уме лагати, нити свога ближњега денунцирати. А тако исто не зна ни варати, ни красти, већ живи од своје смрше зараде, а које од милостиње, коју му добри људи даду.

Њега је изнео дакле на површину г. прота Јеремић, те тиме дао повода својим пријатељима ad hoc од anno 1902. земунским пангерманима око „Народног гласника“, да плива у радости — бо-

јимо се да се само у њој не подаве — што нас је изједначио са истим Тилдиком.

Сви паметни и поштени људи, који су год прочитали поменуто г. Јеремићево сравњење, нису могли довољно да се начуде, а и нису имали довољно речи да га осуде што је онако завршио полемику у оној обављној ствари — а што је уплетена и она увређена напомена о његовом учтивом Стојану и праљи, то је био одговор на онако дрско понашање Стојаново —, а тако исто и уредништву „Српске Мисли", да је могло примити *онако* приспослано.

Ради знања навести нам је овде то, да се нека господа око „Српске мисли", која су допустила да уђе оно приспослано браће тиме, да су г. Јеремићево приспослано примили *баш с тога*, што оно не срамоти нас, него њега самог, због чега им је један господин са стране и замерио, рекавши: та што га не сачуваште од оне бруке и срамоте!

И кад је већ г. Јеремић био тако добар да изнесе пред јавност и једног бедника као што је Тилдика, и ако то није требао да чини већ стога, што неама ни сам, не ћели и сам дочекати да узима другог Тилдику; не треба се чудити што карловачки радикали, а особито новопечени, међу којима има који до јуче беху жестоки самостални и либерали, те трчкаше око двора, непожалише труда и научише за неколико дана Тилдику не само просто писању и читању, него и да изјаве шиме у „Заставу", на коју је изјаву г. Јеремићев поменути учтиви Стојан упозоравао минопролазеће, држећи отворен поменути број „Заставе" у ком је она изишла.

И поводом таког успеха код Тилдике, приредише карловачки радикали и стари и нови, велику вечеру, на коју позваше и Тилдику — позвали су и земунске пангермане, но они не могоше доћи — и наздрављаше му, захваливши му се, што је признао да није наш једномишљеник, него да и надаље остаје у њиховом колу.

И тако се можемо надати да ће Тилдика постати још и дописник „Заставин", што ће бити главна заслуга само новопечених радикала, који такав диван успех показаше на Тилдици.

Ех, да су такав успех исти веселници показали и у свом позиву, односно својој струци!

Чујемо, да ће исти веселници и учитељи Тилдикини за кратко време одржати јавно предавање, и показати каквом су методом научили Тилдику за тако кратко време читању и писању, на које предавање већ сада упозоравамо радикалску карловачку публику.

Нов нитковлук. На ново трабуљање „Народностино" и Заставино", о продаји беочинске каје, које није ништа друго, до ли нов нитковлук, да се њиме одржи наш лаковерни свет у трзавици, односно да се омаловажи коректан поступак г. др. М. Полита у таковзваној „патријарховој ствари", упозоравамо наше читаоце, *да је све њихово писање о тој ствари арошта нечестина, која се најблажије може назвати нитковлуком.*

У идућем ћемо броју коју више проговорити о тој ствари.

Уредник: **Димитрије Руварац**, протојереј.

Читуља.

22. *ф.* м. умро је у купци Баден Бадену код Беча бивши протосинђео *Емилијан пл. Радић* који би да је *могао* бити друкчији; играо сасвим друкчију улогу у нашој црквеној јерархији, него што ју је играо и доиграо.

Као што оно у једном своме подиеску рече паћевачка црквена општина за једног свога намет служитеља — суплента — да је патолошка појава; тако је исто и о Радићу могла с пуним правом рећи онострана наша јерархија да је патолошка појава.

Радић поред дара свога, да је ступио у статус дворских калуђера под другим околностима, и да је знао, шта је то калуђерска дисциплина; могао је инак бити од користи нашој цркви и не би цркви допринео оне неприлике, које јој је допринео а ни себе довео до онога, до чега је дошао.

На глас смрти Радићеве, дала је управа богословије истаћи на богословској згради црни барјак, пошто је он био неко време њен професор и ректор.

Нечан спомен бедном рабу Емилијану!

Књижевна објава.

П. Т. Господине!

Пошто сам на нарочиту жељу благопокојног Мите Нешковића примио на себе издавање и уређивање педагошког листа »Нови Васпитач", молим, да се претплата, рукописи, листови у замјену, књиге на приказ и све што год се тиче „Нов. Васпитача" шаље на моју адресу.

Васо Витојевић
равн. учитељ.
Северин код Беловара, Хрватска.

Савет Прав. Срп. Богословије у Карловцима
Бр. 42 ех 1906/7.

Поштовачима † архимандрита Илариона Руварца

Госп. протопрезвитер Иван Машировић, проф. и катихета у срп. вел. гимназији карловачкој, предао је 4. (17.) јуна 1906. Савету ове Богословије на руковање и располагање уложну књижицу срем карловачке Задруге за међусобно помагање и штедњу на своту од 217·64 К, уложену на име „*Фонд Илариона Руварца*“. Своту ту приложили су учесници на сахрани пок. *архимандрита Илариона Руварца* и неки каснији приложници (в. о томе извештај госп. И. Машировића у „Срп. Сиону“ 1905, с. 316 и 1906, сс. 481, 609, 707), с тим. да се тај новац, било одмах, било с временом, употреби на какву добротворну сврху, а одмах је пала и реч, да би од тих и даљих још прилога требало основати — у спомен покојном *архимандриту Илариону Руварцу* — књижевни фонд за награђивање научних радова из историје српске цркве, међу слушаоцима карловачке Богословије, што је била жеља и госп. проте Ивана Машировића.

Примивши на тај начин споменуту своту, решио је Савет ове Богословије, да њоме и другим још евентуалним прилозима установи *закладу с именом* **архимандрита Илариона Руварца**, за *унапређивање изучавања историје српске цркве међу слушаоцима православне српске Богословије у Карловцима*, ради чега да се и јавним позивом обрати на поштоваче покојнога архимандрита *Илариона Руварца* и позове их на прилагање у речену сврху, а у своје време и према успеху тога позива на прилагање, да донесе правила за руковање закладом и учини све што буде потребно за њено остварење.

Савет Богословије, знајући добро за крајњу потребу унапређења изучавања српске црквене-историске науке, како уопће, тако и у Богословији карловачкој, било набављањем потребних књижевних и научних средстава, а можда чак и материјалним омогућивањем специјалних историских студија и на страни, — позива овим све пријатеље српске књиге и просвете, све поштоваче великога покојнога научењака *архимандрита Илариона Руварца*, да потпомогну оснивање споменуте закладе, па да заједнички подигнемо достојан трајан споменик *архимандриту Илариону Руварцу*.

Новац, било скупљен у речену сврху, било да га појединци непосредно шаљу, прима: **Управа Православне Српске Богословије у Карловцима (Срем)**.

Имена приложника објавиће се у јавности, што ће уједно бити и потврда, да је послата свота примљена.

У Карловцима, 5. (18.) маја 1907. г.

Ректор Богословије:
протопрезвитер Јован Вучковић

Перовођа:
Божидар Јеремић

Јавна захвала.*

Потписана управа чини угодну дужност, што се може најердачије захвалити предстојницима српских задужбина: Раваници и Јаску, пречасној господи игуманима: оцу *Сергију Попићу* и оцу *Сави Орловићу* а нарочито *намјеснику и јеромонаху оцу Милутину Стојадиновићу* у Јаску за сва доброчинства, дочек и вавредно лело и ретко гостопримство, што су исти пружили у толи надасној мјери нашим ђацима — налетницима (23 на броју) и 4 професорима пригодом њихове научне екскурзије у Фрушку гору са доџиром Раваниде, Јаска и каје у Беочину, те мајдана Врдника. Живели на многаја, а од Бога нека им је свима обилна захвала!

Дирекција реалне гимназије у Вуковару, дне 11. јунија 1907.

Евген Каменар,
равнатељ.

* Чудимо се, да нам је г. Каменар могао ову захвалу послати латиницом написану. Мало више обзира, не би шкодило! Урод.

Књижевна вест.

Песме Васе Живковића изашле су из штампе. Издање је укусно а књига износи преко 18 штампаних табака. Осим свих песама Живковићевих са критичким додатком, имају у књази чланци: Биографска слика песникова, од М. Ђурчина;

Књижевни портрет Живковићев, од Јована Скерлића; Успомене на Васу Живковића, од Тодора Стеф. Виловског; О преводима В. Живковића, од М. Ђурчина; и Ноте уз песме које се певају, од Мите Топаловића. — Књига стаје три динара (круне), лепо укоричена и на парочитој хартији пет динара (круна). Новац треба послати поштанском упутницом С. Б. Цвијановићу књижару у Београд (Кнез-Михајлова ул. 22.), или (за Аустро-угарску) књижари Браће Јовановића у Панчево.

Књижевни огласи.

„ВЕЛИКИ ТИПИК“

може се добити само код издавача Српске Манастирске Штамарије по 4 круне од брошираног примерка. Укоричен 5.— К.

Српска Манастирска Штампарија.

ЗВАНИЧНИ ОГЛАСИ.

Бр. Е. К. 212. ex 1907. 2—3 34.

С Т Е Ч А Ј.

Расписује се овим стечај на парохију П. плаћевног разреда у Муњави у протопрезвитерату плашчанском.

Молитељи имају своје прописно обложене молбенице надлежним путем овој епарх. Конзисторији поднијети до св. апостола Петра и Павла ове године.

Молбенице присијеле преко тога рока неће се у обзир узети.

Из сједнице епарх. Конзисторије горњо-карловачке, држане у Плашком, дана 26. априла 1907. године.

Предсједништво.

Бр. Е. К. 213. ex 1907. 35 2—3

С Т Е Ч А Ј.

Расписује се овим стечај на парохију I. плаћевнога разреда у Широкој кули у протопрезвитерату личком.

Молитељи имају своје прописно обложене молбенице надлежним путем овој епарх. Конзисторији поднете до св. апост. Петра и Павла ове године.

Молбенице присијеле преко тога рока неће се у обзир узети.

Из сједнице епарх. Конзисторије горњо-карловачке, држане у Плашком, дана 26. априла 1907. године.

Предсједништво.

Бр. 78. 1—3 36.

ОГЛАС ДРАЖБЕ.

Српска православна црквена општина у Ср. Карловцима оправљаће св. саборну цркву и у ту сврху расписује овим дражбу на мањак, која ће се држати у понедељак 18. јуна (1. јула) 1907. у српској вероисповедној школи у Ср. Карловцима у 10 сати пре подне.

Планови, предрачун и услови могу се увидети код председништва срп. православне црквене општине у Ср. Карловцима.

Укупна прорачуњена свота износи 191.705 К. Српска православна црквена општина задржава себи право, да посао повери ономе кога она за сходно нађе. Општину не везује најмања понуда.

Сваки дражбовалац имаће да положи у име вадијума 5% од укупне предрачуњене своте црквеном одбору а осим тога има досталац дражбе положити још 5% на дражбом установљену своту.

Из седнице црквеног одбора, држане у Ср. Карловцима 27. маја (9. јуна) 1907.

Председништво: Милић.

К. 428. ex 1907. 37. 1—2.

С Т Е Ч А Ј.

Овим се расписује стечај ради сталног попуњења парохијског места IV. разреда у Качфали. Молитељи имају своје ваљано инструисане молбе путем претпостављених им власти до 7/20. јула 1907. г. епарх. конзисторији поднети

Епарх. конзисторија будимска.

У Сент Андреји 29. маја (11. јуна) 1907.

Председништво.

К. 470. прев. ex 1907. 3—3 32

Е Д И К Т.

У бракорасводној парници Маце Прекодравац рођ. Црногорац из Пачетина, сада у Осеку против несталог јој супруга Мите Прекодравца, овим се едикт расписује, те се речени Мита позива, да у року од 90 дана, рачунајући од дана првог увртења овог едикта, овој конзисторији или лично предстане или место садањег свог пребивања означи, јер ће се иначе ова брачна парница и без њега наставити и окончати.

Архид. конзисторија у Карловцима 4. (17.) маја 1907. г.

Председништво.

ДРУГИ ОГЛАСИ

ЛИЦИДЕРСКА И ВОСКАРСКА РАДЊА

ПЕТРА ЂОРИЋА

У КОМОРАНУ.

(Komárom Nádor utcza 28. sz. György kelleti szerbegyház

birtokában.

Препоручује своју српску чежњу радну српском нрав. прчанском свештеству, и свим нрав. црквеним опћинама.

Држи на стоваришту готових свијећи бољених и жутих воском свакојаких литених воштаница, кутурака и пронашасе, и т. д. које напредно горе и неиме се, и за које гарантује да су од чистог праволног воска готовине.

Истом препоручује у својој радњи готовљење, од најфинијега вештачког воска литених свећа, когуграђа, пронашака и т. д. које тако исто лепо горе и не пуне се.

Цене су следеће:

Од	I-ог	врсте	најб. бољеног воска	100	клг. 640. К
„	I-ог	„	„ жутог „	100	„ 500. „
„	II-ге	„	„ доброг чистог белог	100	„ 500. „
„	II-ге	„	„ најфин. вештач.	100	„ 400. „
„	I-ог	„	„ вештач. „	100	„ 330. „
„	II-ге	„	„ доброг чистог белог	100	„ 290. „

Проваша и котурића се рачунају по кили 0,50 пот. више.

На стоваришту држим готових свећа.

У једном ком. од 1½ клг. вошчаних 80 ком. дуж.

„	„	„	клг.	2	комада у килу	64	„ „
„	„	„	„	4	„ „ „	58	„ „
„	„	„	„	6	„ „ „	52	„ „
„	„	„	„	8	„ „ „	47	„ „
„	„	„	„	12	„ „ „	40½	„ „
„	„	„	„	16	„ „ „	35	„ „

Поруџбине мање од 5 килограма не примам. —

Послуга солидна, брза и тачна.

Своје шиљам на поштанској са 2½ процента, и на почек дајем само оним црквеним опћинама које, према целе године намеравају коз мање своју потребу спавбдевати и то на ½ год. или на годину дана.

Умољавам ради поступања најмање 5 кила поруџбу учинити, како би се стекло уверење, онога правог српског произвођа.

ЛИЦИДЕРСКА И ВОСКАРСКА РАДЊА

ПЕТРА ЂОРИЋА

У КОМОРАНУ.

(Komárom Nádor utcza 28. sz. György kelleti szerbegyház

birtokában.

Препоручује своју српску чежњу радну српском нрав. прчанском свештеству, и свим нрав. црквеним опћинама.

Држи на стоваришту готових свијећи бољених и жутих воском свакојаких литених воштаница, кутурака и пронашасе, и т. д. које напредно горе и неиме се, и за које гарантује да су од чистог праволног воска готовине.

Истом препоручује у својој радњи готовљење, од најфинијега вештачког воска литених свећа, когуграђа, пронашака и т. д. које тако исто лепо горе и не пуне се.

Цене су следеће:

Од	I-ог	врсте	најб. бољеног воска	100	клг. 640. К
„	I-ог	„	„ жутог „	100	„ 500. „
„	II-ге	„	„ доброг чистог белог	100	„ 500. „
„	II-ге	„	„ најфин. вештач.	100	„ 400. „
„	I-ог	„	„ вештач. „	100	„ 330. „
„	II-ге	„	„ доброг чистог белог	100	„ 290. „

Проваша и котурића се рачунају по кили 0,50 пот. више.

На стоваришту држим готових свећа.

У једном ком. од 1½ клг. вошчаних 80 ком. дуж.

„	„	„	клг.	2	комада у килу	64	„ „
„	„	„	„	4	„ „ „	58	„ „
„	„	„	„	6	„ „ „	52	„ „
„	„	„	„	8	„ „ „	47	„ „
„	„	„	„	12	„ „ „	40½	„ „
„	„	„	„	16	„ „ „	35	„ „

Поруџбине мање од 5 килограма не примам. —

Послуга солидна, брза и тачна.

Своје шиљам на поштанској са 2½ процента, и на почек дајем само оним црквеним опћинама које, према целе године намеравају коз мање своју потребу спавбдевати и то на ½ год. или на годину дана.

Умољавам ради поступања најмање 5 кила поруџбу учинити, како би се стекло уверење, онога правог српског произвођа.

ЗВОНОЛИВНИЦА И ФАБРИКА

ГВОЗДЕНИХ КОЗА ЗА ЗВОНА

АНТОНА НОВОТНИЈА

У ТЕМИШВАРУ, ФАБРИЦИ

препоручује се — **са гаранцијом на више година** — за израду нових звона и за преливање пукнутих звона у овакој величини, као и за целокупно хармонично уређење звоњење, провађено са круном од кованог гвожђа, тако удешеном, да се звона по њоји и јако могу кретати, ако би се на једном месту излупало, чиме се звона сачувају да не пукну.

Особито препоручујем

од мене изнађена и много пута одликована

са отвореним одушкама провиђена звона,

која су у горњем делу — као виолина — са отвором у виду фигуре 2 провиђена као имају дуготрајнији, снажнији и дубљи звук, него звона по старој системи прављена, тако да се овако једно патентирано звоно од 327 килограма изједначује са звуком других по старој системи литених звона од 461 килограма.

Даље препоручујем **козе за звона од кованог гвожђа**, у торњу слободно стојеће; **звона или шоље за сатове од метала**; **прављење старих звона са крупама од кованог гвожђа.** —

20—52 4. Илустровани ценовници и прорачуни трошка бесплатно и франко.

На миленарској земаљској изложби у Будимпешти 1896. награђена са великом миленарском медаљом.

„Српски Сион" излази сваке недеље на једном целом табаку. Цена му је: За Аустро-Угарску, Босну и Херцеговину на годину 8 круна, на по године 4 круне, а на четврт године 2 круне. За стране земље, на годину 10 круна. Појединн бројеви 20 филира.

Претплата, огласи, стечајеви и рекламације у року од 15 дана шаљу се Администрацији а остали рукописи уредништву „Српског Сиона" у Карловцу. За огласе, објаве и стечајеве плаћа се 10 филира од једног реда ситних слова. — Неплаћена писма се не примају. — Рукописа се не враћају.

Све спорове овога листа у ствари претплате или других потраживања решава котарски односно опћински суд у Карловцима.

Издање и штампа: Српске Манастирске Штампарије у Ср. Карловцима. 310. 1907.

СРПСКИ СИОН

Год. XVII. Број 23.

ЗВАНИЧАН ЛИСТ ПРАВОСЛАВНОГ СРПСКОГ АРХИЈЕРЕЈСКОГ СИНОДА МИТРОПОЛИЈЕ КАРЛОВАЧКЕ ЗА ДУХОВНЕ, ЦРКВЕНЕ И ЈЕРАРХИЈСКЕ СТВАРИ.

У Ср. Карловцима у недељу 10. јунија 1907.

Записник

свештеничког збора епархије Темишварске одржаног у Вел. Кикинди дана 29. маја 1907. године.

Присутни:

1. Ђорђе Влаховић окр протопрезвитер Вел. Кикиндски. 2. Јован Новаковић окр. протопрезвитер Темишварски. 3. Ђура Страјић окруж. протопрезвитер Вел. Бечкеречки. 4. Станко Жупански окр. протопрезвитер Арадски. 5. Миливоје Радовић (Вел. Кикинда). 6. Жарко Стакић (Вел. Бечкерек). 7. Александар Јовановић (Срп. Елемир). 8. Младен Боберић (Врањево-Арач). 9. Југ Станишић (Ороспамош). 10. Обрад Брусин (Тараш). 11. Сергије Јовановић (Краљевац). 12. Никанор Савић (Моноштар). 13. Стеван Теодоровић (Фенлак). 14. Владислав Алексић (Рудна) 15. Светозар Теодоровић (Ечка). 16. Сава Стајић (Срп. Елемир). 17. Арсеније Путић (Ходмезо Вашархељ) 18. Светозар Јеврић (Мехала). 19. Пантелејмон Дошен (Петрово Село). 20. Павле Милин (Башахид). 21. Миливоје Јовановић (Карлово). 22. Васа Кадић (Мокрин). 23. Милан Пекаревић (Црна Бара). 24. Јован Димитријевић (Тиса св. Миклуш). 25. Стеван Секулић (Срп. Итебеј). 26. Петар Агрима (Вел. св. Миклуш). 27. Илија Белеслин (Фабрика). 28. Милош Милошев (Чаково). 29. Андрија Путић (Срп. Чанад) 30. Милош Пајић (Карлово). 31. Партеније Сивчев (Тур. Вечеј). 32. Јефта Петровић (Батања) 33. Милан Димитријевић (Тур. Кањижа). 34. Светолик Јовановић (Кетфељ) 35. Силвестер Перић (Врањево-Арач). 36. Милош Челекетић (Саравола). 37. Добривоје Николић (Срп. Кртур). 38. Кристифор Трифунац (Мокрин). 39. Војислав пл. Војновић (Вел. Кикинда). 40. Дамјан Војновић (Станчево). 41. Закхеј Иванов (Мали Бечкерек) 42. Спиридон Оберкнежевић (Хрњаково). 43. Милош Влашкалин (Врањево-Арач). 44. Григорије Стајић (Мокрин). 45. Георгије Бартулов (Велика Кикинда). 46. Душан Инбровић (Срп. Падеј). 47. Иван Алексић (Модош) 48. Петар Симић (Вел. Кикинда). 49. Влада Веселиновић (Вел. Кикинда). 50. Александар Плештић (Бочар). 51. Александар Грујић (Варјаш). 52. Стеван Мирковић (Куман). 53. Сава Станков (Куман). 54. Платон Марковић (Сириг). 55. Ђура Николић (Башахид).

Бр. 1.

Ђорђе Влаховић окр. протопрезвитер В. Кикиндски, отвара као председник свештенички збор епархије Темишварске и јавља да је исти сазван поводом резолуције, донете на збору свештенства Вел. Бечкеречког протопрезвитерата 21. феб. т. г. бр. 3. тачка I. и II. записника тога збора, те како је услед поменуте резолуције стигла на њега висока дозвола за овај епарх. свештенички збор од стране преч. Конзисторије Темишварске ddato 10. (23.) Априла 1907. бр. к. 320. 332. 340./227. из 1907. — то он као најстарији окр. протопрезвитер и делеговани председник, поздравља присутне чланове у тако лепом броју искупљене, те отвара овај збор и истиче, да му је предмет данашњег саветовања једино и искључиво више споменута резолуција збора свештенства Вел. Бечкеречког протопрезвитерата.

Збор поздравља високопречасног председника свога Г'дна Ђорђа Влаховића са усклицима „живео".

Бр. 2.

Председник позива присутне, да за вођење записника изаберу два перовође, на што збор једнодушно бира за перовође: јереја Жарка Стакића пароха Вел. Бечкеречког и јереја Миливоја Радовића сист. парох. помоћника В. Кикиндског.

Бр. 3.

Председник, гледајући овако угледан број свештеника на окупу и сећајући се живо с једне стране оне свете везе, која треба да везује свештенство са узвишеним му Архипастиром, а с друге стране знајући за очинску љубав, којом високопреосвећени Дијецезан наш носи све свештенство у срцу свом — предлаже да се са овога збора у знак синовске оданости брзојавно отпошље високопреосвећеном Г'дну Епископу Др Георгију Летићу поздрав ове садржине: „Свештенство епархије Темишварске са свога данашњег збора срдачно поздравља свога љубљеног Епископа и целива свету десницу". Збор са одушевљеним и дуготрајно бурним усклицима: „Живео Епископ" прима једногласно предлог свога председника.

Бр. 4.

Председник јавља да су следећи свештеници брзојавно извинули свој недолазак на збор, пошто су спречени парохијским дужностима и то: 1. Ненад Барачки (Бега св. Ђурађ, брзојав под а.) 2. Михаило Путник (Срп. св. Петар брзојав под б.) 3. Миливоје Поповић (Санад брзојав под в.) 4. Георгије Вујић пак извињује се смртним случајем у породици (Чока брзојав под г.) узима се на знање.

Бр. 5.

У свези са горњим јавља председник да се још знатан број свештеника и брзојавима и званичним дописима за свој недолазак извинили, али ове извине нису обичне природе, у њима се одлучно истиче, да им је интенција овога збора врло добро позната, те да исту интенцију и они са своје стране својски и искрено заступају и *закључак епарх. збора у свему одобравају и потписују.*

Ово су мњења исте г. г. свештеника: 1. Милутин Думић (Меленци) допис под а.) 2. Божидар Милошевић и 3. Јован Јовановић (обоје из Меленаца) (допис под Б.) 4. Милан Жан (Шурјан) (допис под В.) 5. Миливоје Тошић (Беодра) (допис под Г.) 6. Константин Јовановић (Парац) (допис под Д.) 7. Константин Чолаковић (Лукаревац) (допис под Ђ.) 8. Душан Предић (Фен.) (допис под Е.) 9. Димитрије Којић (Срп. Бока) (допис и лечничка сведоџба под Ж.) 10. Симеон Никифоровић и 11. Павле Милићев (обоје из Вел. Бечкерека) (допис под З.) 12. Боривоје Грбић (Кеча) (допис под И.) 13. Миливоје Митић (Срп. Итебеј) (брзојав под К.) 14. Јован Петанек (Српска Неузина) (брзојав под К.) 15. Душан Замуровић (Мађ. Чанад) (брзојав под Л.) 16. Исидор Николић (Гад) (брзојав под Љ.) 17. Милета Јакшић и 18. Александер Бранковић (обоје из Срп. Црње) бр-

зојав под М.) 19. Наум Марјановић (Нови св. Иван) (брзојав под Н.)

Накнадно изјављује председник Ђорђе Влаховић, до га је 20. Георгије Вујић из Чоке опуномоћио, да у име његово изјави, да у свему прима и потписује закључак данашњег збора. Окр. протопрезвитер Станко Жупански пријављује у истом смислу добивену пуномоћ од 21. Корнела Адамовића (Арад Гај) и назад парох. Тур. Бечејски Партеније Синчев јавља, да је и њега 22. протојереј Милош Рајковић (Врањево-Арач) опуномоћио, да изјави, е је и он солидаран са закључком збора. Све ове изјаве о солидарности горња 22 свештеника збор са одобравањем узима на повољно знање.

Бр. 6.

Жарко Стакић, перовођа обзиром на кратко време, које нам стоји на расположењу, као и на важност и значај ствари, ради које се искуписмо — предлаже да се изабере један ужи одбор од 12 лица под председништвом високопречасног Гдина Ђорђа Влаховића, исти да се повуче у побочну дворану, те да се онде брижљиво посаветује и испита за подлогу данашњем зборисању већ поднету резолуцију свештеничког збора В. Бечкеречког протопрезвитерата, те да онда пред пленум овога збора изнесе конкретан предлог за одлуку. Предлог се једногласно прима, и у одбор се бирају под председништвом г. Ђорђа Влаховића, окр. протопрезвитери: Јован Новаковић, Ђура Страјић и Станко Жупански, даље ови јереји: Младен Боберић, Светозар Теодоровић, Југ Станкић, Миливоје Радовић, Милош Милошев, Илија Белеслијин, Григорије Стајић и Петар Агрима.

Бр. 7.

Председник по обављеном саветовању, враћа се са изасланим одбором у седницу самога збора, те позива — Светозара Теодоровића као референта да реферише.

Светозар Теодоровић укратко слика оно неутешно стање у цркви и народу нашем, које је створено кобним приликама у седници срп. народ. црквеног сабора од 19. Јануара т. г. и које данас цркви нашој прети свестраним расулом. То је и дало повода свештенству протопрезвитерата В. Бечкеречког, да руковођено једино истином и савешћу, обележи у тој немилој ствари становиште своје, а на збору свом 21. фебруара 1907. са већ познатом резолуцијом, која је за данас поднета на већање и овом славном и пречасном епарх. збору.

Мало час изаслати одбор по дужем саветовању, модифицирао је у нечем исту резолуцију, коју и он са своје стране топло препоручује да се уважи. Збор изражава жељу да се резолуција прочита.

Бр. 8.

Услед овога председник позива перовођу Жарка Стакића, да поменуту резолуцију, коју одбор усваја и препоручује — пред зборм прочита.

Перовођа одазивајући се позиву том, чита предложену одлуку: „Свештенички збор Епархије Темишварске дубоко жали и осуђује закључак срп. народ. црквеног сабора од 19. јануара т. г. сматрајући исти закључак незаконитим, пошто је тим закључком сабор прешао законом одређене границе свога делокруга — упуштајући се у неку врсту суђења врховној поглавици српске православне овоопределне цркве Њег. Светости Патријарху српском, *чиме је тешко повређен и углед свете цркве и народа нашег*".

„О резолуцији овој има се пречасна Конзисторија Темишварска и путем пречасности и Његова Светост преузвишени Гдн. Георгије Бранковић Архиепископ и Митрополит Карловачки и Патријарх српски као председник срп. нар. црквеног Сабора".

Пошто је иста резолуција са великом пажњом саслушана

Бр. 9.

Председник пита збор: да ли прочитану резолуцију у целини усваја и прима,

или можда има какав други предлог за одлуку? Збор на питање председниково, одазива се бурном манифестацијом са усклицима: „прима се, прима“.

Бр. 10.

Павле Милин, парох Башахидски, добивши дозволу за реч, у подужем говору брани поступак саборске већине у делу у 19. јануара о. г., те мало доцније потпомогнут од друга свога Миливоја Јовановића пароха Карловског, изјављује: да не прима резолуцију, и предлаже да се скине са дневног реда.

Пошто су још више говорника сложно заступали резолуцију према одвојеном мишљењу горња два члана овога збора — председник завршује дебату и позива збор, да се гласањем изјасни да-ли исту резолуцију прима или не? Од 55 присутних свештеника збор гласањем 53 против два гласа Павла Милина и Миливоја Јовановића — прима и усваја резолуцију.

Бр. 11.

Председник констатује, да су од присутних свештеника 53 гласали за резолуцију, те како се овим члановима имају придодати 22 гласа, наведена у 5. тачци овога „Записника“, који се изјавише за свестрану солидарност са закључком овога епарх. збора — то изјављује коначно, да се резолуција, наведена под бр. 8. овога записника примила са 75 укупних гласова против два гласа.

Како је овом збору дневни ред исцрпљен, председник позива, да се изаберу чланови за верификацију овога записника. За одостоверење записника бира се једногласно све Вел. Кикиндско парохијско свештенство.

(М. П.) Ђорђе Влаховић с. р.
окр. протопрезвитер В. Кикиндски и председник епарх. скупшт. збора.

Јереј Жарко Стакић с. р.
парох В. Бечкеречки и
перовођа епарх. свештеничког збора.

За оверовљење записника епархијског свешт. збора:

Миливоје Радовић с. р.
свет. парох. помоћник.

Владислав Веселиновић с. р.
свет. парох. помоћник.

Петар Симић с. р.
свет. парох. помоћник.

Ђорђе Бартулов с. р.
свет. парох. помоћник.

Војислав пл. Војновић с. р.
свет. протопрезв. помоћник.

Истина о беочинској каји.

Д. Р.

Какву је повику подигла била наша опозициона штампа 1895. на саборски одбор и председника му Његову Светост, због продаје „беочинске каје“; ми смо навели у својој брошурици: „Продаја беочинске каје“, штампане у Земуну 1895.

Народно црквени сабор 1902. — мајски —, закључио је да се упути управа манастира Беочина да покрене парницу, те како она то не хтеде учинити, знајући да парнице места нема; то је туциндански сабор закључио да народни фишкал поведе парницу због њене продаје.

Да ли ће он то учинити, не тиче нас, пошто знамо, да је не ће добити, односно наплатиће се подобро за њу, као што су за оних **5** година народни фишкали више подобних парница водили, које су сретно и изгубили, ал су се за њих **добро** наплатили

И као што се догађа, да из ведра неба пукне гром; тако исто и „Народност“ — или што би рекла „Застава“ један земаљски лист — донесе громопуцателни чланак *„Истина о беочинској каји“*, у ком рече, да купопродајни уговор о каји није Његово Величанство потврдило, и да у опште и не постоји о њој купопродајни уговор, него неки Wisch.

У почетку се није знало, зашто је уопште исти чланак написан; но сад се зна, а наиме да је написан с тога, да се мало денуцира *горе*, како се несавесно ради код саборског одбора; да се осумњичи Његова Светост; да се баци прикрица и на др. Михаила Полита као тобоже референта у тој ствари, и да се

њих двојице представе као главни виновници због уступљења каје данашњим власницима.

Како је „Народност“ лист, који сем уредништва, који га у замену добијају и политичних општина у јужној Угарској, које га даље добијају, нико други и не чита, нити се на њега осврће, сем посестриме му „Заставе“, која поред свег потајног пријатељства, не ће да му ни имена спомене, кад што из њега наводи; да би показала како је поменути њен изналазак о Wisch-у учињено у српском свету праву узбуну, услед чега су сви српски папири пали, донесе тобоже на Панчева написан чланак „Брука са безаконља о „продаји“ такозване каје“, у ком познати весело умиљати писац известивши уредника како је белодањена афера о каји узрујала јавност, окадивши га и похваливши озбиљност његова листа, рече, како се — наравно од многобројних панчевачких читаоца „Народностини“ — чуло: „Та јели могућно!? Шта напако! Ово прелази сваку меру!“

Те пошто је веселник навео, шта би све требало радити у тој афери, (да је чланкописац пун предлога, то је позната ствар, само је малер, што се на њих нико не обзире, а то већ и с тога, што је познато, да је он најнеуредњији у свом послу, и камо среће, да је и у овоме онако плодоносан као у предловима), завршн своје сочињење с позивом на све пријатеље законитости, реда и закона, а противнике сваке неуредности и грабежа, да пораде да народ дође до свога права „и да сви злонамерни зачетници и сукривци у тој *операцији* добију што су заслужили“.

А да би веселник показао, како је не само у Панчеву његов виц о Wisch-у произвео панику, седе — и онако је доколан, па не ради што му је посао — и написа још један чланак „Каја-општежитељскаја“, тобоже писан у Загребу, у ком одмах у почетку рече, како је чланак о каји „ударио на ову страну баш као оно гром из ведра неба. Требалисте бити овде, те видети, како се отимаху о лист и како гутаху чланак. Како тискаху главе и како се после згледаху. А затим почуђаше на њих ерупативно одисаји, који тако верно карактеришу и ствар саму и њене зачетнике и учеснике, и невиност свих скупа. Питања се претуриваху ко је ту ствар онако фино референсао у саб. одбору? Како је патријарх Бранковић могао ту трговину препоручити? Како се могло провести продаја без потврђена уговора? Како да то у саборском одбору нико не примети, па ни онај члан, који је био у најинтимнијем односу са његовим председником (овде је веселник циљао на др. Нику Максимовића, и то му је хвала, што се заузео да неквалификован дође до хлеба. И право му је што је за сада ово дочекао, а дочека ће он од њега још већу хвалу)? А где је био правни саветник, заступник, и бранич народних добара, фискал др. Полит? А више свега, зашто да се влада не извести о проведеној продаји?“

На даља трабуњања весељникова, не ћемо ни да се осврћемо, пошто нису ништа друго него Wisch.

На како је „Застави“ добро дошло изобретеније „Народностиног“ веселника о тобожњем каjином Wisch-у; да би му дала веће важности, рече како је тобоже писац онога чланка о каји др. Тоша Недељковић!

Да се не трёба чудити што је уреднике „Заставине“ Косту или Јакова потписане са Ж. Ж. „спопала грозота кад помисле, да је могло бити у нашој автономији људи, који су смели да фалзификују чињенице, да изврше превару и изведу кривотворење грунтовнице на основу једног на обмани заснованог купопродајног уговора“; — то је бар јасно, кад човек зна њихову савесност и родољубље!

Јесте, томе се не треба чудити, ал се треба чудити овом њиховом пирамидалном незнању, а наиме:

„Не знамо како гласи Банфијева наредба (ал то им ништа не сметаше, да не знајући је критикују је!), којом је ова највиша одлука сполитена. Све што о њој знамо, то је, да је нашим автономним властима дато упутство да се у смислу, највише одлуке куповина од 100.000 фор. за манастир осигура и о извршењу влада извести. Но ма како гласила његова наредба, то на ствари не мења ништа јер је он доставио, од речи до речи и највишу одлуку, **а наше власти биле су дужне њу извршити и ништа друго.**“ (На кад је Његово Величанство на основу поднесеног му предлога од стране председника уг. министарства барона Банфија, дозволио, да се *изнимно* одобри уговор о продаји каје, што је и саб.

одбор и усвојио и извршио, у чему је онда он због тога крив?).

Кад је Његово Величанство одобрило да се повери управа Текелијиног фонда посебном телу; одкуд оне вике од радикала због тога?

И кад је „Застава“ проклamовала начело: „одлуке Његова Величанства морају се извршити;“ што се онда оне не извршују и што се онда против њих демонстрира? **Ово** треба добро запамтити!)

„Да се дакле правилно поступало у смислу највише одлуке, онда се у коликоби највишој одлуци одговарао, имао овај првобитни купопродајни уговор поднети прво арх. адм. одбору, па саб. одбору па најзад Нег. Велич. (а нар. црквеном сабору зар не сметењаци и шарлатани!) да га у смислу највише дозволе у колико би т. ј. с том највишом дозволом потпуно у складу био и сви ти законити форуми (— а сабор није такав форум!) потврде. А ако првобитни уговор не би потпуно одговарао највишој дозволи, онда се имао саставити нови купопродајни уговор, у кога те мане не би било; тај би се такође свима оним форумима (само не сабору!) морао поднети на потврду, и тек кад би на тај начин био у смислу највише одлуке коначно потврђен и од Његовог Величанство, могло би се рећи да је Његово Величанство потврдило купопродајни уговор. И тек онда би се могло прећи и извршењу тог највише потврђеног уговора.“

„*Али од свега тога није учињено ништа*“.

На испаде „Заставине“ на Његову Светост и др. Михаила Полита, није вредно ни осврнути се, него ћемо прећи истинитој историји продаје беочинске каје, на основу званичних списа.

У седници саб. одбора од 21. Августа 1895. предузето је питање о продаји беочинске каје.

С. О. 3190, 3272./807. ex 1895.

Преузвишени господин кр. уг. министар-председник барон Банфи високим отписом својим од 23. августа 1895. бр. М. П. 2714. наволео је саспћити ово:

„Његово царско и апостолско краљевско Величанство у Ишлу дне 20. августа ове године изаданом превишњом одлуком Својом благоизволело је на моју представку најнижмо дозволити, да се за 100.000 фор. на вечито прода земљиште, својина манастира Беочина од 29 јутара 341 □°.

Извештавајући о том Вашу Преузвишеност даљега сходног поступања ради уз повратак прилога под */. који су били приложени уз тамошњу представку од 19./31. јануара ове године бр. Ад. С. О. 4805/1485. упућењу на кр. уг. министра богочасти и јавне наставе, уједно Вас позивам, да, обзиром на то, што је уништна купопродаја везана за рок и то до 1. септембра ове године, о горњем финалисању овога правнога посла извештите без одлагања заинтересоване странке; и пошто у смислу тачке г.) 22. §-а превишње наредбе од 14. маја 1875. године саборски одбор непосредно надзирава народно-црквена добра разумевајући овамо и добра фондова, завода и манастира — позивам Вашу Преузвишеност, да ставивши саборском одбору до знања горњу превишњу одлуку Његова царског и апостолског краљевског Величанства исти позовете, да учини потребна расположења ради ваљаногa осигурања купонине, о чему ћете ми изволити у своје време извештај поднети.

Примите, Ваша Преузвишености, искрени израз одличнога ми поштовања.

У Будимпешти дне 23. августа 1895. године.

Барон Банфи с. р.

Преузвишеном и Високопреосвећеном Господину Георгију Бранковићу, правом тајном саветнику, православном архиепископу-митрополиту и патријарху српском“.

Уједно је прочитан писмен поднесак одветника Ђорђа Радовановића, као заступника тврдке Редлих-Оренштајн и Шпицера de praes. 16./28. августа 1895. бр. С. О. 3272., којим исти заступник извештава, да је узео на знање усмено извешће у погледу прев. одобрења ове купопродаје.

По саслушању високога отписа и извешћа заступника кућева, по реасумовању и дужем свестраном расуђењу и претресу ове ствари, којем расуђењу је еминентно предметом служила она чињеница, да је преузв. г. кр. уг. министар-председник учинио предлог Његову Величанству односно надлежовано превишњу дозволу за финалисање ове купопродаје *без суђења суд. прав. нар. црквен. сабора*, који поступак стоји сасвим у опреци са одређењем

алинеје друге тачке 9., §-а 19. прев. кр. уредбе од 14. маја 1875. — позове Његова Светост г. патријарх господу чланове саборског одбора, да, који има какав предлог, поднесе исти на писмено обзиром на важност ствари и тачност формулирања.

Услед тога подноси *г. др. Ника Максимовић*, члан саборског одбора овај предлог:

„Пошто би извршење ове високе наредбе могло бити на уштрб делокруга српског народноцрквеног сабора; то саборски одбор закључује: да се вис. кр. уг. министарском председништву поднесе обраложена представка с тим, да се речена наредба од 23. августа о. г. бр. 2714/М. П. изврши онда, кад се испослује у смислу саборског устројства нужна привола и српског народно-црквеног сабора.“

Г. *Др. Тодор Недељковић* пак доноси овај предлог:

„Купопродајни уговор између манастира Бечина као продавца и тврдке Редлих-Оренштајн-Шпицера као купца од 29 јутара 341□° земљишта за куповнину од 100.000 фор. а. вр. има по §. 19. тачки 9. саборскога устројства по српско народно-црквеном сабору одобрен, а по Његову ц. и кр. апостолском Величанству потврђен бити. Пошто је вис. кр. уг. министарство исходило најпшу потврду преднаведеног купопродајног уговора без претходног одобрења истог уговора по срп. нар. црквеном сабору, то и саборски одбор с болом због тим поступком високог кр. уг. министарства повређеног автономног права срп. нар. црквене сабора жали; ну пошто је највиша потврда тога уговора највишим решењем Његова ц. и кр. ап. Величанства од 20. августа 1895. већ уследила, то обзиром на то, да се у том решењу законито суделовање срп. нар. црквене сабора при склапању реченога купопродајнога уговора implicite признаје у оном ставу, којим се тим решењем речени купопродајни уговор без претходног одобрења сабора само *изнимно* највишу потврду уништног купопродајног уговора узме на знање, с тим, да се том потврдом автономном праву срп. нар. црквене сабора за будућност у ничему не предујдицира и да се срп. нар. црквене сабору сва права у погледу тога уговора и последица из тога уговора у крепости одржавају.

О овом закључку има се вис. кр. уг. министарство известити

Др. Т. Недељковић
члан саборског одбора“.

По што другога предлога више није поднесено, то Његова Светост г. Патријарх председник ставі на гласање и то — као ближи писмом отпису — на прво место предлог г. Дра Т. Недељковића, по чему

Буде одлучено:

Већином гласова и то гласовима: Њег. Преосвећенства г. Нектарија Димитријевића, високопреч. г. архимандрита Илариона Рузарца, преч. г. протопрезвитера Ђорђа Влаховића и г. Дра Теодора Недељковића — против гласова г. Дра Нике Максимовића, г. Мих. пл. Рогулића и преузв. г. Данила Станковића — предлог г. Т. Недељковића члана саборског одбора и то са ниже наведеном допуном и односно у ниже наведеном облику прими:

„Пошто је купопродајни уговор између манастира Бечина као продавца и тврдке Редлих-Оренштајн и Шпицера као купца земљишта од 29/341□° јутара за куповнину од 100.000 фор. авр. по алинеји другој тачка 9. §-а 19. саборског устројства, потврђеног прев. одлуком од 14. маја 1875. имао претходно српским прав. народно-црквеним сабором одобрен, а по том Његовим царским и апостолско-краљевским Величанством потврђен бити: а пошто је тому на супрот Његова Преузвишеност г. кр. уг. министар-председник исходио највишу потврду преднаведеног купопродајнога уговора без претходног одобрења срп. прав. нар. црквене сабора — то саборски одбор с болом у души жали тај поступак господина кр. уг. министра председника, јер је тим поступком Његова Преузвишеност г. министар председник повредно автономно право срп. прав. нар. црквене сабора, које му је законом (прев. кр. рескриптом од 10. августа 1868. и саб. устројством од 14. маја 1875) ујемчено; ну пошто је пречишћа потврда тога уговора највишим решењем Његова царског и апостолско-краљевског Величанства од 20. августа 1895. *већ уследила*, то, обзиром на то, што се у том прев. решењу законито суделовање срп. прав. нар. црквене сабора при склапању реченога купопродајнога уговора implicite признаје у оном ставу прев. решења, којим су

речени купопродајни уговор без претходног одобрења сабора само *начелно* одобрава: налази се овај саборски одбор у нужно стање постављен, да начелно највишу потврду унитног купопродајног уговора узме на знање с том *оградом*, да се том прев. потврдом автономном праву срп. прав. нар. цркв. сабора за будућност ни у чему не прејудицира; одлуку ову уз образложено извешће о току и стању ствари како Њ. Преузвишености г. кр. уг. министру-председнику, тако и срп. прав. нар. цркв. сабору учтиво саопћити; уједно о превишњем решењу како управу М. Беочина, тако и тврtку Редлих-Оренштајн и Шпицера у Беочину знања и управљања њихова ради известити с тим, да је — по тачци 2. и 3. купопродајног уговора од 15/27. јануара 1891. — купац дужан односне оброке у уговором обележеним роковима уз односу 5% камату управи манастира Беочина положити; ну ако тврtка куповнину од 100.000 фор. авр. жели на једаред уплатити, то би иста била дужна, пошто се готовина на већу од 4% камату плодоносно не може уложити, на односне оброке и односно време недостали 1% камате већ том приликом положити, а по том ће се овластити управа М. Беочина, да може издати од себе правоваљану дозволу за препис власништва проданога земљишта; управу манастира Беочина пак упутити, да куповину као коренито имање на сигурно и плодоносно уложи, а обзиром на провенијенцију ове своте, да иде за тим, да се за исту сходно пробитачно непокретно имање купи; о одлуци овој у односном делу известити још и архидијецезански административни одбор знања његова ради."

Све је ово у своје време и извршено.

(Свршиће се.)

Рад управног одбора монашког удружења у митрополији карловачкој.

Управни одбор држао је досад три седнице и то 9. (22.) јануара, 13. (26.) фебруара и 19. маја (1. јуна) 1907.

У првој се седници конституисао и према §. 29. тачка 7. статута изабрао за потпредседника игумана Великокреметског Јосифа Јовичића, а за привременог тајника јеромонаха крушедолског Георгија Бојаника, коме је уједно поверио и дужност благајника друштвенога, затим је позвао све управе манастирске, да саставе и одбору пошаљу списак братства свога, који се у и ван манастира, ма у каквој служби налазе, и да према §. 5. статута пошаљу за сваког уписнину и погодишњу чланарину, као и према §. 6. статута да уплишу свој манастир за члана оснивача, — даље, да се набави обичан новчани дневник и забучни регистар ради евиденције о уплати чланарине, затим позвао је све управе фрушкогорских манастира, да на дан св. Саве у што већем броју присуствују свечаној седници Матице српске у Н. Саду, на којој ће у помен покојном врло заслужном архимандриту некад гргетешком Илариону Руварцу држати свечани говор др. Јован Радонић члан Матице српске.

У другој седници решено је, да се умоле Његова Светост Преузвишени господин Георгије Бранковић патријарх, и Високопреосвећена господа епископи-дијецезана у митрополији карловачкој, да се изволе уписати за чланове оснивачке монашког удружења са добровољним прилогом својим, а управе манастирске, које се нису одазвале позиву из прве седнице, поново су позване, да то неизостављено учине, затим су упућене све управе манастирске гледе дијурне братија — пострижницима, који се ван манастира ма у каквој служби налазе, и гледе вођења новчаног дневника; даље, да се састави и нада шематизам монашког свештенства, да се поднесе представка на кр. угар. министра председника против донесене нар. цркв. Сабором манастирске уредбе, а друга на св. Архијерејски Синод, да узме у обзир интересе манастира и њихових братстава, затим да се умоли Његова Светост и св. Архијерејски Синод, да се делокруг постојећег патроната семеништа манастирских питомаца пренесе на монашко удружења, а према тачци 11. записника монашког сабора од 28. новембра 1906. састављен је и нацрт за манастирски фонд; уједно, да се поднесе Његовој Светости писмено жалење поводом закључка нар. цркв. Сабора од 19. јануара о. г. и уверење, да ће се монашко свештенство и надаље налазити уз врховног поглавицу цркве своје и гајити према њему, као свом оцу духовном, синовне осећаје оданости и благодарности.

У трећој седници решено је између осталога, да се сазове монашки сабор у напредно заседање, чим стигну решења од св. Архијерејског Синода на поднесене му од монашког сабора и управног одбора претставке, затим учињено је расположење о манастирским славама у овој години и дано је дотичним управама следеће упутство:

а.) што се тиче свештено-пастирских дужности, има се свака управа побринути за потребан број свештенства, које ће имати да врши исповедничку и друге службе, које су намењене утеси и другим потребама побожног света, и зато се имаду заранije распоредити те службе тако, да се о славп избегну сви могући неспоразуми.

Света тајна причести сме̂ се давати пре литургије само болесницима, а сви остали имају се упућивати на св. причест у одређено време на св. литургији. Исто тако има се управа побринути за вешто, складно и лепо појање у св. храму на богослужењима, било то помоћу певачког друштва, ђака, или признатих у околини појаца, а за само богослужење одређени су за

1.) манастир Раваницу архимандрити: Анатолије Јанковић, Иларион Зеремски и др. Августин Бошњаковић, — управитељ манастирски Нестор Обшић и Никанор Чалошевић, свињељи др. Викентије Вујић и Валеријан Прибићевић, јеромонаси Гаврило Ковачевић, Гедеон Томашевић, Милутин Стојадиновић, Леонтије Степановић, Атанасије Вучић, Висарион Стакић, и јерођакони Георгије Бојанић и Иларион Живановић, а за проповеднике архимандрит Анатолије и свињељ Валеријан.

2.) За манастир Ковиљ архимандрити Димитрије Бранковић и Данило Пантелијић, игуман Сергије Попић и управитељ Викентије Баковић, свињељ др. Јоаким Чупић, управитељ семеништа Герасим Петровић и економ семинара Герасим Чобановић, а за проповеднике архимандрит Бранковић и Герасим Петровић.

3.) За манастир Привину-главу архимандрит Георгије Марјановић, игуман Митрофан Павловић сваки са једним братом, затим јеромонах Милетије Бабић, и из манастира Гргетега један јеромонах и јерођакон, а за проповедника архимандрит Марјановић.

4.) За манастир Бешеново архимандрит др. Августин Бошњаковић, игуман Сергије Попић, управитељ Никанор Чалошевић сваки са једним братом, и ман. Јазак да пошаље једног брата, а за проповедници архимандрит др. Августин Бошњаковић.

5.) За манастир Фенек архимандрит Гаврило Анонијев, управитељ Данило Бракановић сваки са једним братом, Герасим Петровић управитељ семеништа, др. Викентије Вујић јеромонах, Пантелејмон Живић, јерођакон др. Максимилијан Хајдин, а за проповеднике архиман. Гаврил Анонијев и Герасим Петровић.

6.) За манастир Крушедол архимандрити Димитрије Бранковић, Данило Пантелијић и др. Августин Бошњаковић сваки са једним братом, игуман Сергије Попић и Јосиф Јовичић, свињељи др. Јоаким Чупић и др. Викентије Вујић, јерођакон др. Максимилијан Хајдин, а за проповеднике архимандрит Данило Пантелијић и игуман Сергије Попић.

7.) За манастир Беодин архимандрити Анатолије Јанковић, Димитрије Бранковић, Георгије Видицки и Иларион Зеремски.

Ако одређени за проповеднике на споменутим славама неби могли тој дужности својој удовољити, имају се за времена побринути, ко ће их у томе заменити, јер сакупљени на манастирско-црквеној слави народ несмије остати без нужне поуке. — О тој случајној замени има се и председник управног одбора благовремено известити. Ако који манастир неби имао на расположењу толико добрих црквених одежда, колико му о слави треба, нека се управа и за то за времена побрине, а сваки из другог манастира одређени на славу брат нека понесе са собом једно боље одјејање.

б.) према задатку, коме св. обитељи наше службе, има се из манастира, порте и околине њене уклонити све, што би могло служити на штету угледа манастира и братства, као и у опће јавног морала и доброг поретка, а нарочито за време свију богослужења и „крсног хода“ да ништа не наруши благочиније, као што су свирка, непристојне песме, подвикивање и томе слично, а неможе се трпети лежање и ноћивање у цркви, и спавање по манастирским ходницима као опасно по јавни морал, а иначе и по себи неудобно, но управе треба да се за раније побрину, где ће се побожни свет склонити на ноћиште изван манастира.

Да би се одржао добар ред за време славских дана о богослуженьима, односно и у манастиру, треба свака управа да се стави у споразум са оближньим друштвом соколским, или да се обрати за времена надлежној политичкој власти за помоћ.

Свака управа има пазити на то, да у манастиру влада потпун ред, пристојност и умереност у свему, и зато се обједи и вечере имаду свести на једноставна обична грађанска јела, а у трапезаријама нетреба дозволити никакве свирке, него тако имаду се и убичајене досад здравице свести на најнужније, како би и њих временом сасвим нестало.

Кореспонденција

патријарха Арсенија Јовановића (Шакабенте)

из Беча од 7. Фебруара до 5. Маја 1741.

Д. Р.

(Продужење.)

Тогоже дьа ексарху Јосифу и жителем осечким.

Под 9. прошлаго из Осека отвјетное на наше из Будима, ваше писание прошлија почти т. ј. 3. т. исправно поручено, обаче не без великаго удивленија нам било, что сице долговремено негде тое удержалосе.

Что ради договора ко отправленију депутиртив и проч. от нас препорученаја ко Г. Администратору писали јесте. то сте добро учинили. А понеже, како смо се извјестили он Г. Администратор ту ва Осек за дјелом своим дошел јест, того ради изволите се с ним за всја разговорити, и како год за болше обрјашчете, тако сотворите, ми же с депутирти, кои до два или три дни уповају здје пријти будут, да би во всјакое доброе и утјешное состојание клер и народ наш привели труда шчадити не будем.

Арсеније Четвертиј.

Тогожде Г. Обрст-вохтмајстору Вуку.

Вашего Благородија от 22. прошлаго из Ирига отпушченое писание исправно получили јесмо, и в нем всја состојашчијасја окрестности, а напаче опредјелени термин ради разговора в Путинци, за послание от те милиције депутирта разумјели, кое все јест пријатно и полезно, токмо, чтоћете год чинити, чините, али сами овамо пријти поспјешите, хотчет бо и за општу ползу и за нашу особљиву срећу бити, како вас надежднo ожидајушче пребивамем

Арсеније Четвертиј.

Тогожде жителем вароши Ирига.

Ваше писание от 26 прошлаго из Ирига отпушченое исправно, получили ми, и о всем от вас нам предложеном осведомили се, на које отвјетујушче от нашеја страни вас обнадеждивамем, да ми, како Архипастир ваш и всеја тоја Епархии, о всјаком добром предсједовании вашем, крајњее стараное посити хотчем, и пребудем всегда

Арсеније Четвертиј.

Тогожде дьа фрушкогорских монастиреј Игуменом и Братству, такожде всјем горњаго и долњаго Срема протопопам и свјашченству, по особје, обаче једнак указ послан.

Понеже тамо сушчиј наш ексарх настојашчеју почтоју објавил нам, да петроварадинскија команди Г. Генерал к нему ексарху писал јест, что некоторие калугери монастирские и попи селские, без паспорта, јешче менше без приглашенија и вопроса на онаких мјестах, идјеже превоза и скели њест преко границе в турецкују страну, и от онуду паки всјат тајним образом преходјат, с которим то начином, не токмо краљевским крјепким указом противни показујутсја, но могут јешче они таковим способом церкви свјатој и честному клеру нашему каков стид узроковат.

Таковаго убо узрока ради, всјем во общчествје и всјакому во особности совјетуем: чтоб от таковија продерзости престали, и в пред тако творити не усудилисја. Ибо ашче би кои после сего објавителнаго совјета в нешчастие пал, таковиј да невјерует что он освободитисја будет. Монастир или протопоп, из коего протопопии јест, такожде не без казни пропуститисја. Јежелиж паки всеконечнаја нужда кому будет в Турецкују поити, таковиј калугер с препоручителним игуменовим, а поп протопопивим на команданта писмом, и пас-

портом комендантским может поити, инакож никако да не дерзајут творати.

Арсеније Четвертиј.

P. S. по писмје.

В сем писмје сие највише разумјеетсја, т. ј. да поши и калугири на тајних мјестах гдје превоза и скеле краљевске неимат в Турскују и из Турскија патраг непреходјат, зашчо, ако се кои на такових мјестах тајних ухватит, тој живота лишаетсја.

Овое писмо игумени от монастира до монастира и протопопи от протопопиата до протопопиата без медленна, с написанием на том, коего часа пријмил, и коего отправил, да посилајут. И последниј игумен и протопоп, тое в резиденцију нашу да пошлет.

Арсеније Четвертиј.

Марта 18. Г. темишварскому из Вјени.

Вашето Преосвјашченства от 7. текућчаго из Темишвара отпушчено писанје исправно получили јесмо, с коим такожде видимиратују конију заклетви Г. Јеропол-скаго (Антоновића) пријмивше, ашче и њест во оној, онаго состојанија написано, како ми уповали. Будем онују с прилогами прав церкве нашеја, на надлежашчаја мјеста употребити.

Каковаже јего иншчалација со отрежденими от тамошње славне Администрацио комисари случила се, и како от клера и от народа епархии себишкија он дочекан и прихваћен бил, по објешчанију Пр. В. гредушчими почтами извјестие имјети желаја.

Что конију племипотенции с тамошними Господари имјети от нас захтевате, да би против онија от страни и епархии вашеја согласно написат могли, ми инакој племипотенции здје неимам, развје которе здје уже пришедши начални народа нашего депутирти (т. ј. Г. бачки, Г. окркапитан Витковић, Г. обркапитан Вуић, Г. капитан Зорић с прочими јешче коморскими) со собоју принесли. А и оние племипотенции, само от их милитарских и коморских приватних тужбах состојатсја.

Что потверждена општенародних привилегии, и прочих обшчих, клеру и народу полезних дјел касаетсја; то све крајне в помјанутих своих племипотенциах, на нас отложили и оставили, т. ј. како ми с пришедшими здје депутирти за благо бити обрјашчем, тако да закључим и онако да послуетсја.

С которими истими депутирти, ми совјетуем и всјачески захтеваем ваше Братство (ашче служба Господарственаја допустити может, и ашче бољези крајње пренјатства вам творити не будет) сами у персони с двома депутирти, воинственим и коморским, с племипотенцијуже и к тому потребним трошком, что скорјејше пријдете, и извјети, ашче јест возможно, никаковија в пред да не престављаете, хошчет бо за обшчаја дјела добро бити, намже всјем великују радост с вашим пришествием узроковат будете, јегоже без сумњенија скоро ожидајушче свјатим молитвам вручени пребиваем

Арсеније Четвертиј.

Гогожде дња Г. Администратору (Андрејн Андрејевићу, поштару) в Карловец писано.

С настојашчим нашим посланием плити писмом, намјерихом код Вашего Благородиа слеђујушчаго узрока ради јавити се, а то јест:

Понеже нам отуду нарочно извјешчено јест, јако в намјерении јесте, оној дом, гдје тамошни кралевски маотајнемер пребивал, продати: того ради, ашче праведно помјанути дом за продају јест, великују би синођење ваше обшчесћу учинили ползу, себје же пак от обшчества вјечнују памет и захвалност получити имјели би, јегдаб ви по должности христианској и љубиве к своему Архипастирју, и обшчеству, клера и народа нашего, изволили пријателствовати, да би тој дом, за онују цјену која најпосле на телалу, издатисе имат, обшчеству продан бил.

Зачто сами очима своима видите и зрите, в какој тесности у том двору обшчем, малености и скудости ради грунта принуждени јесмо жити, и јегда би по времени, како и уповаем, какое собрание било, гдје би толикиј народ вајестилсе, сами разсудити изволите.

А надјеемсја, јако зато, тој вароши и

славному доминиуму никакова ушчерба или убитка не будет, ибо и доселе от дома того, никакова дациа или која помошч не узимана. И тако ми в другом случају, что вашеја позви касатисја будет, синьолепију вашему служити објешчаемсја, напаче же доброжеланием, милостију и љубовију нашеју отеческоју и Архипастирскоју к вам и к вашим всегда склонени будем, и пребиваем на сие скораго отвјета со извјестием ожидајушчи

Арсеније Четвертиј.

Тогожде дња Г. Николају Божичу в Ковин.

Вашего Благородиа от 10 текушчаго из Будима отпушченое писмо, во свое времја исправно получено, и аше прошлија почти, премногих дјел ради описати ми немогли, обаче днес сљедујушчим на тое отвјетом вас утјешаем, т. ј. Г. сину вашему како смо се и устмено вам објешчали, ми всеусердно пријателствуем, и в пред на потребних мјестех постојано пријателствовати будем, в тој конец: чтоб он онакое мјесто получити могал, котороеб јему полезно, а вам угодно било.

А что ви извјестили се, да он бездјелно живет, то вјеровати неизволите, может бити да кто от јего непријателеј то вам неправедно предложил; он бо честно живет при нами обретаетсја, и всегда добрими совјетами от нас научаем бивает.

Притом благодарствуем Благородију вашему за усердному при себје содержанију служителеј и конеј наших, и препоручаем до св. празднока воскресенија Христова ту наши да пребудут, потом аше увидим да јешче даље бавити се будемо овамо, то будем писати тамо нашим служителем да идут с конма в Карловец, или како прилику увидим, објавју вам и пребивају

Арсеније Четвертиј.

Тогожде дња Г. Епископу будимскому писано, чтоб он изволил на наше и здје в Вјење обрјетајушчих се депутиртов захтеваније овамо пријти, јелико скорјее может, при чем за долг покојнаго митрополита рашкаго Евтимија Дамјановича, чтоб скорјее извјестие послал јему упомјануто. В протоколже писмо тое, краткости времене ради невозможно било поставити, сего ради сие краткое извјестие памјатствованија ради, что писано, здје приложисе.

21. Марта Стојану Вучковичу и Цјетку Таћажии, жителем бјелградским в Петроварадински шанац писано.

Ваше писание от 12. тек. из Петроварадинскаго шанца отпушченое исправно ми получили, и за всја во отвјет нам предложенаја разумјели: и что остављаетсја, да дјел ради ваших с Марком Крстичем и Михаилом Рашковичем ми разговоримсја, Марко Крстич бил здје и пошел. и хотја јединожде нам показалсе, обаче о дјелу вашем он никакова спомена неимјел. Тако слишали ми јако и Михаил Рашкович здје бил, но тој пити нам јавилсе, пошел. А тако и от прочих слабаја надежда и помошч будет, ибо, кои овамо пријдет, видим да всјак за својим дјелом особливим настоит, о общчемже вашем и несвједоми чињатеја.

Ми с Г. Животом и прочими отуду идушчими разговоритисја хошчем, и что с ними за добро бити увидим, гредушчим временем будем вам сообшчити, ви же за потрошак пристарајтесја, племенитопштију сочините, и за име депутиртово праздно место оставите, и такују что скорјеше, со објављением мисли вашеја како и что от двора просити намјерате овамо припошлите.

За вешчи церковнија сушчија в Карловце при Михаиле Стојковичје, ето јему да претресјати вам невозбрањает,. пишем, и пребиваем

Арсеније Четвертиј.

Тогожде Михаилу Стојковичу в Карловец писано.

Како ми вам препоручили, да никому церкве бјелградскија, при вами сушчих вешчеј, без собственаго указа нашего недаете, тако и в пред постојано тија. при вами содержати и никому отдати привручаем. Само, понеже именовате вешчи, непретресања ради могле би согнити и покварити се, того ради допушчаем, да Г. Стојану Вучковичу, или коего он вмјесто себе послати будет, претресати невозбрањаете. Прочее јесми

Арсеније Четвертиј.

Мјесјац Аирил.

Сего 1. Г. темишварскому из Вјени. Вашего Пр. от 25. прошлаго из Темишвара к нам отпушченое писание, сего настојашчаго 1. исправно получих.

За окончанују иншталацију и прочаја новаја наче же далновиднаја, при тој учинившајасја дјејствиа Г. Арадскаго, разумјех от чего ја не малој убиток здравија моему приобрјетају, видја вешч такују, јаже благочестију нашему како нам же и преданијам св. Апостол к богоносних отец, и всемилостивјејше изданим привилегиам зјело јест противна и напрасно здјелана, от онаго, котороmуб падлежало, в таких способах зашчишчение чинити.

За депутирте от Епархии вашеја, что препоручаете да би настојали, от зјес указ на тамошне командујушче за отпушчение их изходатајствовати, того творити конечно нужда нје, ниже досеље во обичају било, да би поради коморских људеј допушчение просилосе, ибо им како торговим људем с паспортом всегда свободно јест овамо пријти. И ашче нарочно самим кнезовом без питања немошчно дојти, за тјеми они да некоснат, но в мјесто кнезова наредивше друге разумне људе торговце и им обичнују племипотенцију и трошак вручивше, кои под именем своеја ради торговини овамо да пријдут, таким образом како из Будима, Пешчи, Сегедина, тако и из Хорватске депутирти пришли јесу, кои конечно позволенија петребовали. А тако от Славоние, Осека и Срема кои ден да пријдут ожидаем.

За воинственеже јест во обичају било и досље допушчение просити, зато и просили, ибо на нима служба царскаја зависит.

Бољезни Вашего Братства (котораја узрокует да пријти неможете) сердечно сожалујем, весма бо пришествјем вашим хотјехом утјешитисја, коего би за всјакое добро и полезни общчим дјелам совјет било.

С једнинја страни наступајут на нас унити, с другоју же страни Г. Арадски јакоже више рјех несмисленују новину учинил, с третјејже страни пак, ако истина будет тоја новина, что Пр. В. от тамошних ваших извјестили се. Кое све, ашче согласно невозрадим что скорјејше воспетити, но в небрежении оставим, то ја от всего руки моја перу. Прочее настојте Братство ваше, да не би ми за депутирти косниди ихже ожидајушче јесми

Арсеиј Четвертиј.

(Продужиће се.)

ЛИСТАК.

Вести.

Петстогодишњица манастира Манасије. Данас се свечано прославља петстогодишњица манастира Манасије у Србији, коју је започео зидати 1407. деспот српски Стеван Високи на води Ресави.

Од свију српских манастира у Србији, Манасија је била највећи просветни расадник за српску цркву и народ, а особито су на гласу били „преводиоци ресавски".

По одређеном распореду, обавиће се ноћ свечаност овим редом: у очи Духова одржаће се бденије, под начальством митрополита Димитрија; први дан Духова биће архијерејска служба, на којој ће говорити митрополит Димитрије.

При свршетку св. литургије и водосвећења, држаће говоре изасланици просветних завода.

Свечаности ће присуствовати преко својих изасланика кр. влада, Академије наука, универзитет и други просветни заводи.

Освећење цркве. У Бају ће се обавити сутра освећење цркве на бајском гробљу, што ју је у славу Божју и спомен својих мртвих подигла поштована Госпођа удова *Екатарина Вујић, родена Соколовић.*

Српски православни свештенички конвикт у Карловцима. У школској години 1906./7. примљено је у овом заводу 48 питомаца, а од тих је истушило својевољно у току године 4, остало их на крају школске године 44. Од тих питомаца добило их је крајем ове школ. године оцену: А.) *Из владања*: Узорно 8. Похвално 29. Према прописима 7. Покудно —. Лоше —. Свега 44. Б.) *У наукама* било их је: С одликом 3. I. реда 38. Добили дозволу поправка 2. II. реда 1. III. реда —. Свега 44. *Боловало* их је: Од обичне вратобоље 8. Од зубобоље 2. Од крвопролиптења и бола у носу 1. Од болести у ушима 1.

Од чирева 3. Од глисте 1. Од знојења ногу 2. Од анемије 1. Од катара у плућима 1. — Заводом је управљао пуне *две* године гимн. професор *Ђорђе Магарашевић*, којега ће заменити гимн. катихета *Иван Машировић*. — После Благодарења искупили су се сви питомци у заводску трапезарију, где се у лепом и очинском говору опростио на растанку са питомцима пречасни господин прота и ставрофор *Јован Вучковић*, као председник патроната Свештен. Конвикта. Питомце је очински посаветовао, и уједно изјавио своје задовољство на постигнутом свестраном успеху и у овој шк. години, а управитељу Конвикта проф. *Ђорђу Магарашевићу* топло се захвалио на овакову тешком али и успешном раду, који је уложио у прилог здрављу, владању и успевању конвиктских питомаца.

Нове лажи. Позната „Заставица“ паралажа, који је до сада своје паралажи износио или под каквим знаком или без икаквог знака, да би свету српском показао, да он већ нема образа, потписао се с почетним словима свога имена и презимена под чланке: *„Сме ли остати патријарх Георгије?“*

Шта све није он у њима надрљао, што је већ сто пута понављао, а добар је део узео на некадашње Крушевљане „Страже“!

Да би оправдао радикале од срамње и прекора, да су они помоћу својих људи украли цео спис о оправци темишварског двора, одбивши ту потвору, рече: „— — радикали нису никад употребљавали онако гадна и подла средства“.

Да л су радикали у стању послужити се и да л се служе тим гадним и подлим средствима; о томе ћемо им дати доказа у идућем броју.

Ми не ћемо да се осврћемо и побијамо Јаковљеве тврдње у истим чланцима; јер нашто понављати што смо већ побили, него ћемо само нешто да наведемо.

Јаков рече, да у погледу оправке двора темишварског, постоји код темишварског намјестрата план о тој оправци, те у место да је навео означену своту шта она има наносити, он рече, *да у њему има то, да се назнатно преправи двор.*

Дакле само то? На што онда и не наведе одређену своту за ту назнатну преоправку! Е, ал, онда се не би могле нанети оне паралажи о оправци двора.

Ми не знамо, колико је назначено у поменутом плану, — за преоправку на темишварском двору; ал смо уверени, да је свакако мање назначено, него што је у истини надано.

Мајски саборски одбор дао је сачинити план за преоправку владичког двора и узгредних зграда, и погодио се са мајстором за 105·426 Кр.

Ну, до Новембра 1906. надано је на саму његову преоправку 189.867·97 К. без узгредних зграда.

И кад би се нашао какав невољалац да устврди, како је саборски одбор више од 84·441·97 К. смакао на самој преоправци двора — јер не знамо колико се имало одбити од своте 105·426 К, на узгредне зграде; довикнуо би први прота Божа Поповић, тај најпредњи изасланик колудацидних комисија: то је питковлук!

На кад би он тако довикнуо, тако исто и ми довикујемо радикалском генералисимусу: то је питковлук тврдити да се може назвати крађом, што је прекорачена свота означена у плану за преоправку темишварског двора.

А шта је у истини она коштала, о томе ће радикали имати већ прилике да се аутентично увере и поред учињене крађе аката о њеној оправци.

Што ћемо и куд ћемо са нашим ђацима? Тако питају сами себе многи учитељи и родитељи, сад при свршетку школске године. Богати родитељи који немају много деце могу како хоће, за њих и за њихову децу је лако. Али куд ћемо са онима који нису богати, који немају пачем безбрижно да живе.

Све те младиће треба сад одмах чим макар основну школу свршe упутити у свет у напредније крајеве, на изучавање које корисне струке где ће се — међу културнијим људима, осим своје струке усладити, образовати, цивилизирати, прекалити се, стећи ону светску мудрост која се у никаквој школи не стиче и не учи. — У свету научи млад човек и разне стране језике, постаје једном речи светски човек, а то треба и ваља сваком свету века, макар и не морао после хранити и бавити се својом струком, коју је научио. Све то ваљати ће му и онда, кад га у солдате повну, ваљати ће и ономе који тежи за каковом државном или за ма каковом другом службом. ваљати ће једном речи свакоме, свега века, суд у свакој прилици и неприлици јер пренаљен искусан мудар свестан човек, који уме радити, тај је суд пристао, тај је увек и суд угледан, напредан и сретан.

Упућујте дакле све ваљане српске ђаке од 12—15 година Правреднику, а даље се нетреба за њих старати, јер су та деца — ако слушају — збринута, осигурана за сву своју будућност, јер за

њих је све збринуто од првог дана њиховог шегртовања на док њаљан човек не постигне свој циљ своју срећу.

Препорука њихових познатих Срба учитеља, свештеника уважава се највише, јер се за њих зна, али и свако други ко жели, да упути и да препоручи ваљану здраву српску децу од 12—15. година, нека пише управи *Српског Привредног Друштва Привредник у Загребу*, па ће добити одмах све нужне упуте.

Напомена. Због духовских празника изићи ће 24. и 25. бр. уједно.

Уредник: **Димитрије Руварац**, протојереј.

Одговори уредништва.

г. др. Миливоју Бабићу,
главном уреднику „Народног гласника“
у
Земуну.

На ваше отворено писмо у 42. бр. „Народног гласника“, упућено на мене, као уредника „Српског сиона“, част ми је одговорити за сада само ово.

Кад Ви добро знате, **кс** је карловачки Тилдака, ког изнесе пред ширу јавност карловачки окружни прота Јован Јеремић, и кад ме Ваш лист у чланчићу: „Какви су, такви су —“, назва „карловачким Тилдаком“; како онда могосте позивати *такво* човека да Вам даде жељеног одговора?

С тога, изволите Ви господин докторе пре свега свечано опозвати и опорећи поменути назив и сравњење; па ћемо се онда разговорити.

Узгред Вам напоминем само то, да ако сте Ви Бановчанин, да сам и ја Бановчанин, те да смо дакле једног калибра људи.

А дошапнућу Вам на уво: чувајте се само земунског мефиста, који навлачећи Вас на танак лед, ђаволским се смехом смеје, престављајући бити нијајућу своју будућност.

Д. Руварац
уредник „Српског сиона“.

Г. Мати Косовцу, кобајаги уреднику „Срп. митр. гласника“ и автономном статистичару
у Месту.

Знао сам да сте човек, који не зна шта је то карактер; ал да сте тако покварен човек, то нисам знао.

Кад ја и Вама као и осталим уредништвима на приповедном примерку стављам: „Славном уредништву „Митр. гласника“, који примерак штампарији послужитељ даде послужитељу фондовском да Вам та преда, што је он и учинио; онда ја не знам речи у српском језику, којом би се могла назвати Ваша тврдња „да Вам је укрцујучарена у писарну књижица моја „Радикали и срп. нац. штампарија“.

Покрите се ушима г. Мато на таку лаж, која је много и за „Заставу“.

Човек, коме се предњиот види и на лињаном носу и ушима, и који је *онакав* спомен оставио у Меленцима; тај не ма права да говори о моралу и о рачунима, с тога и прелази с превређем на све оне Ваше увређене напомене у приједби.

Књижевни огласи.

ПРАВОСЛАВНА ЛИТУРГИКА
ЗА УЧЕНИКЕ СРЕДЊИХ ШКОЛА
САСТАВИО
Александар Живановић.

Цена је књизи К 1·20 — Обраћамо пажњу г.г. православним катихетама на ову школ. књигу која је прописана као школски уџбеник на средњим школама.

Српска Манастирска Штампарија.

Изашла је из штампе у издању „Богословског Гласника“ у ограниченом броју примерака

АВТОБИОГРАФИЈА
ПИКАНОРА ГРУЈИЋА
некадашњег епископа пакрачког
за штампу приредио:
Архимандрит **Иларион Зеромски.**

Ово значајно дело изнело је 13 табака велике 8°, цена му је 3 круне, а за претплатнике „Богослов. Гласника“ — 2 круне. Са поштарином 45 фил. више.

Новац се има слати на администрацију „Богосл. Гласника“ у Карловцима.

„ВЕЛИКИ ТИПИК“
може се добити само код издавача Српске Манастирске Штампарије по 4 круне од брошираног примерка. Укоричен 5.— К.
Српска Манастирска Штампарија.

ЗВАНИЧНИ ОГЛАСИ.

К. 428. ех 1907. 37. 2—3

С Т Е Ч А Ј.

Овим се расписује стечај ради сталнога попуњења парохијског места IV. разреда у Качфани. Молитељи имају своје ваљано инструисане молбе путем претпостављених им власти до 7/20. јула 1907. г. епарх. конзисторији поднети

Епарх. конзисторија будимска.

У Сент Андреји 29. маја (11. јуна) 1907.

Председништво.

Број 511. К. з. 364 ех 1907. 1—3. 38.

Е Д И К Т.

На бракоразводну тужбу Јелене Поповић рођ. Иванчевић из В. Средице, коју је Беловарског, против супруга свога Ђуре Поповића из Ровишта, сада непознатога боравишта, овим се Ђуро Поповић позива, да у року од 90 дана, рачунајући од првог увршћења овог едикта, овој конзисторији мјесто пребивалишта свога пријави, јер ће се у противном случају и без његова саслушања са са именованим заступником парница водити и довршити.

Из сједнице прав. срп. епарх. конзисторије у Пакрацу, 22. маја (4. јуна) 1907. г. држане.

Председништво.

Бр. 78. 2—3 36.

ОГЛАС ДРАЖБЕ.

Српска православна црквена општина у Ср. Карловцима оправљаће св. саборну цркву и у ту сврху расписује овим дражбу на мањак, која ће се држати у понедељак 18. јула (1. јула) 1907. у српској вероисповедној школи у Ср. Карловцима у 10 сати пре подне.

Планови, предрачун и услови могу се увидети код председништва срп. православне црквене општине у Ср. Карловцима.

Укупна прорачуњена свота износи 191.705 К. Српска православна црквена општина задржава себи право, да посао повери ономе кога она за сходно нађе. Општину не везује најмања понуда.

Сваки дражбовалац имаће да положи у име вадијума 5% од укупне предрачуњене своте црквеном одбору а осим тога има доставлац дражбе положити још 5% на дражбом установљену своту.

Из седнице црквеног одбора, држане у Ср. Карловцима 27. маја (9. јуна) 1907.

Председништво: Милић.

Бр. Е. К. 212. ех 1907. 3—3 34.

С Т Е Ч А Ј.

Расписује се овим стечај на парохију II. плаћевног разреда у Мушави у протопрезвитерату плашчанском.

Молитељи имају своје прописно обложене молбенице надлежним путем овој епарх. Конзисторији поднијета до св. апостола Петра и Павла ове године.

Молбенице пристигле преко тога рока неће се у обзир узети.

Из сједнице епарх. Конзисторије горњо-карловачке, држане у Плашком, дана 26. априла 1907. године.

Председништво.

Бр. Е. К. 213. ех 1907. 35 3—3

С Т Е Ч А Ј.

Расписује се овим стечај на парохију I. плаћевног разреда у Широкој кули у протопрезвитерату личком.

Молитељи имају своје прописно обложене молбенице надлежним путем овој епарх. Конзисторији поднете до св. апост. Петра и Павла ове године

Молбенице пристигле преко тога рока неће се у обзир узети.

Из сједнице епарх. Конзисторије горњо-карловачке, држане у Плашком, дана 26. априла 1907. године.

Председништво.

„Српски Сион" излази свако недеље на једном целом табаку. Цена му је: За Аустро-Угарску, Босну и Херцеговину на годину 8 круна, на по године 4 круне, а на четврт године 2 круне. За страни земаљ на годину 10 круна. Појединн бројеви 20 филира.

Претплата, огласи, стечајеви и рекламације у року од 15 дана шаљу се Администрацији а остали рукописи уредништву „Српског Сиона" у Карловцу. За огласе, објаве и стечајеве плаћа се 10 филира од једног реда ситних слова. — Неплаћени писма се не примају. — Рукописи се не враћају.

Све спорове овога листа у ствари претплате или других потраживања решава котарски односно општински суд у Карловцима.

Издање и штампа: Српске Манастирске Штампарије у Ср. Карловцима. 322. 1907.

СРПСКИ СИОН

Год. XVII. Број 24. и 25.

ЗВАНИЧАН ЛИСТ ПРАВОСЛАВНОГ СРПСКОГ АРХИЈЕРЕЈСКОГ СИНОДА МИТРОПОЛИЈЕ КАРЛОВАЧКЕ ЗА ДУХОВНЕ, ЦРКВЕНЕ И ЈЕРАРХИЈСКЕ СТВАРИ.

У Ср. Карловцима у недељу 24. јунија 1907.

ЗВАНИЧНО.

Произведени и рукоположени.

Његова Светост Преузвишени Г. српски Патријарх *Георгије* благоизволео је 13. о. м. у дворској капели произвести пароха сурчинског *Јефту Матића* за протојереја, именовавши га за намесника земунског протопрезвитерата.

Његово Високопреосвештенство Г. Епископ темишварски *др. Георгије Летић*, благоизволео је чино и правилно рукоположити у световазнесенском храму у Темишвару јерођакона *Душана Чонића* дана 10 (23.) јуна 1907. за презвитера, који је одређен за администратора парохије у Дињашу и истога дана, свршеног богослова *Стојана Јакшића* за јерођакона, који је одређен у томе својству у Вел. Кикинди.

Наредба

БАНА КРАЉЕВИНА ХРВАТСКЕ, СЛАВОНИЈЕ И ДАЛМАЦИЈЕ ОД 15. ТРАВЊА 1907. БР. 6889.,

о проведби закона од 17. сијечња 1906. о вјероисповједним односима.

На темељу §. 31. закона од 17. сијечња 1906. о вјероисповедним односима одређујем, што слиједи:

На §. 1. закона.

§. 1. Прописи о заједничком богомољењу сљедбеника секте Назарена и Баптиста налазе се у §. 3. наредбе кр. земаљске владе, одјела за богоштовје и наставу и одјела за унутарње послове, од 12. студенога 1895. број 12.200 (Зборник 1895., комад XX. број 87.), која остаје и даље на снази, колико установе њезине нијесу докинуте законом од 17. сијечња 1906. о вјероисповједним односима

На §. 3. закона.

§. 2. Ова законска установа прописује тек увјете, под којима се иновјерцу има дати мјесто за пристојан гроб на вјероисповједном гробљу, а у случају точке а) и на посебном одјелу, омеђашном за поједину вјероисповијест у заједничком гробљу.

Потанко уређење вјероисповједних и заједничких гробља у том погледу нормирано је законом од 25. ожујка 1906. о здравству и наредбама, изданим за проведбу његову.

На §. 4. закона.

§. 3. Под „иним реалним теретима" разумјева се нарочито реално лукно и ина жупна подавања, која су по установама, што постоје, везана за некретнине.

На §. 6. закона.

§. 4. Сеоске или градске опћине, које не будући на то обвезане посебним правним разлогом (н. пр. патронатом), добровољно даду, иза како је овај закон ство на снагу, припомоћ за богоштовне сврхе једне конфесије, треба да и другој конфесији, која у подручју њихову постоји, на њезину молбу подијеле припомоћ према исказаној потреби и у праведном размјеру.

Молба треба да потјече од законитога представништва црквене или богоштовне опћине, па треба да у њој буде вјеродостојним подацима засвједочена потреба и износ њезин.

О поднесеним молбама одличује опћинско или градско заступство по правичности, узевши напосе у обзир: оправданост исказане потребе, материјално стање црквене или богоштовне опћине, број вјерника у подручју града или опћине и износ њихових опћинских приноса, износ припомоћи, подијељених другим конфесијама почевши од крајности овога закона и напокон имовинско стање опћине.

Против закључка опћинскога или градскога заступства припада молитељима у смислу § а 44. зак. чланка XVI. од године 1870. односно §-а 86. закона од 21. липња 1895. об устрају градских опћина право утока на надлежну вишу област у року од 8 дана рачунајући од дана, кад им је такав закључак достављен односно ваљано проглашен.

На §§. 9.—12. закона.

§. 4. Свједоци имаду у свједоџби, прописаној у §-у 10. закона овога, односно у одговарајућем записничком очитовању пред душобрижником другог заручника (§. 10 алин. 1. у савезу с §. 12 алин. 1. закона) или пред управном облашћу (§. 10 алин. 2. у савезу с §. 12. алин. 1. закона) према приликама потврдити или да је заручник пред њима замолио својега душобрижника за обаву наповиједи, а потоњи да је то напросто или наведавши разлоге укратко или да је протекло 14 дана, откако је душобрижник дотичнога заручника био замољен за обаву наповиједи, па да душобрижник није међутим започео с наповиједањем.

§. 6. Управне области I. молбе (кр. котарске области и градска поглаварства) зване су субсидијарно извршити наповиједи мјешовите женидбе под увјетима §. 10. закона.

Надлежна је она управна област I. молбе, у подручју које има уредовно сједиште душобрижник, који не ће да обави наповиједи.

§. 7. Поступак за субсидијарну изврзбу наповиједи замеће се на захтјев заручника или његова законитога заступника или исказаног пуномоћника. Захтјев се може ставити писменим поднеском или очитовањем у записник код надлежне управне области I. молбе

Захтјев мора бити поткријепљен свједоџбом или записничким очитовањем двају пунољетних свједока мушкараца по §. 5. ове наредбе.

§. 8. Поступак ваља провести с највећим поспјешењем.

Расправна област има одредити, да заручник и свједоци особно приступе, ако се то покаже потребним за установљење законитих предувјета за наповиједи.

Код расправе ваља упозорити на казнене посљедице прекршаја женидбених забрана и њенчања уз замучање женидбене које запреке.

§. 9. Прије него област одреди наповиједи, треба да су придонесене потребите исправе.

Међу такове исправе иде:

1. крсни лист обих заручника или опрост од дужности доприношења крсног листа (превишња одлука од 5. просинца, проглашена дворским декретом од 22. просинца 1826. број 2242; Зб. правос. закона; наредба министарства правосуђа

и министарства за богоштовје и наставу од 14. просинца 1859. д. з. л. LXIII. број 222);

2. привола очева односно законитога заступника и надтуторствене области код малољетника и пунољетника, који не могу сами по себи правно се обвезати (§§. 49.—51. о. г. зак. §§. 5.—7. закона за женидбе католика од 8. листопада 1856.);

3. свједоџба о слободном сталишу; или

4. доказ, да је прва женидба законито престала смртним листом или осудом о проглашењу смрти, правомоћном осудом о проглашењу смрти, правомоћном осудом о проглашењу женидбе неваљаном или разрјешеном; евентуално

5. опрост од удовичкога рока (§. 120. о. г. зак.. §. 76. закона за женидбе католика од 8. листопада 1856. и наредба кр. земаљске владе, одјела за богоштовје и наставу, од 27. вељаче 1892. бр. 2484. и други потребни опрости;

6. женидбена дозвола у смислу обранбенога закона (з. чл. VI.: 1889.) и ној ничких прописа;

7. женидбена дозвола за чиновнике неких категорија; за управне вјежбенике (наредба кр. земаљске владе, одјела за унутарње послове, од 16. липња 1893. број 29.430. Зборник, комад X. бр. 40), за правосудне чиновнике (по чланку 11. закона, од 10. просинца 1890. о особним односајима правосудних чиновника и §. 4. проведбене наредбе од 6. вељаче 1891. бр. 1665), за грунтовничарске кандидате (наредба кр. земаљске владе, одјела за правосуђе, од 25. ожујка 1897. бр. 4219. Збирка наредаба правосудне струке књига V. бр. 621); код учитеља доказ о положеном вјереничком прилогу (§. 171. точка д) школскога закона, од 31. листопада 1888.);

8. код иноземаца свједоџба, да по законима њихове домовине могу склопити женидбу.

§. 10. Управна област има ускратити извршбу напомињеди:

а) ако није за то надлежна (§. 6. наредбе);

б) ако молитељ није легитимиран на захтјев (§. 7. алин. 1. наредбе);

в) ако не постоје претпоставке §. 10. закона;

г) ако странка не придонесе потребитих исправа (§. 9. наредбе);

д) ако се из расправних списа очито разбира, да постоји каква на женидбеним прописама основана запрека.

Образложену ускратну одлуку ваља доставити странци и о њој обавијестити дупобрижника, заручника и заручницу.

§. 11. Против ускратне одлуке припада странци право утока на кр. жупанијску област, а у градовима, непосредно кр. земаљској влади подређенима, на кр. земаљску владу, одјел за богоштовје и наставу, на коју иде уток и против другостепених одлука.

§. 12. Напомињед има према приложеном под А. обрасцу садржавати: име и презиме, родно мјесто доб, вјеру, сталиш, пребивалиште заручника и напосе позив, којим се сватко, коме је позната каква законита запрека намјераваној женитби, позива, да је пријави тој области непосредно или путем општинскога поглаварства, у подручју којега борави заручник.

Напомињед се има прибити на уредовну плочу расправне области и онога општинскога поглаварства, у подручју којега борави заручник, те остати изложена кроз 14 дана.

На сваком прибитом огласу о напомињеди ваља службено потврдити дан, кад је оглас прибијен и скинут.

Огласе ваља похранити међу расправне списе.

Општинско поглаварство, код којега је оглас био прибијен, има након 14 дана повратити управној општини достављени му оглас, те уједно сваку пријављену женитбену запреку приобћити истој тој области.

§. 13. Кр жупанијска област, односно у градовима непосредно подређенима кр. земаљској влади градско поглаварство, а у осталим мјестима, гдје нема жупанијске области, управна област I. молбе, може на молбу странке спизити рок напомињеди на 7 дана.

Из врло важних разлога може кр. земаљска влада, одјел за богоштовје и

наставу, у случајевима особито силним и области горе напоменуте, а у случају потврђене погибљи живота, која не трпи одгађања, и општинско поглаварство, самим одступити наповијед. Но вјереник има пред управном области I. молбе односно у случају погибљи живота пред општинским поглаварством (или изаслаником његовим) свечаним очитовањем мјесто заклетве потврдити, да му није позната никаква запрека која би сметала његовој женитби.

§. 14. Након што је наповијед била кроз 7 дана (§. 13. алин. 1.) извјешена на уредовној плочи расправне области и пошто је од општинскога поглаварства повраћен примјерак наповиједи, област ће безодвлачно уреда ради издати странци према обрасцу B. уредовну свједоџбу о уредно обављеној наповиједи с тим нарочитим додатком, да поводом наповиједи није пријављена никаква женидбена запрека.

Буде ли пак каква женитбена запрека пријављена, област не ће издати такове уредовне свједоџбе, него ће о пријављеној запреци одлуком према обрасцу Ц. обавијестити странку и оба душобрижника.

На § 14. закона.

§. 15. Доб слободне расуде (навршених 18 година) доказује се родним или крсним листом.

Дотадашња вјеросповијест исказује се такођер родним или крсним листом или изватком из књиге прилаза.

Водитељи матица дужни су на захтјев странке или њезина законитога заступника или ваљано исказаног пуномоћника издати потпуни родни или крсни лист уз платеж прописане пристојбе.

Особама, које се искажу свједоџбом сиромаштва, или које су неторно сиромашне, ваља ту исправу издати бесплатно.

§. 16. Ако се водитељ матица крати издати затражени родни или крсни лист уз платеж пристојбе односно сиромасима бесплатно, има странка писменим поднеском или записничком молбом затражити посредовање управне области I. молбе за набаву те исправе, означивши име и презиме своје и родитеља свога и положивши прописану пристојбу ако није од ње опроштена.

Област ће позвати водитеља матица, да јој предложи затражени родни или крсни лист за поробу странци у року од 8 дана под пријетњом глобе до 100 К. ако се та особа налази убиљежена у односним матицама.

На §. 15. закона.

§. 17. Управне области I. молбе имаду код пријелаза интервенирати субсидиарно у случају, ако надлежни душобрижник ускрати издати писмену свједоџбу о очитованьима прелазниковим или уопће саслушати прелазника.

Записничким изјавама свједока има се утврдити опстојност само другога пред њима учињенога очитовања прелазникова или пак чињеница, да прелазника није хтио саслушати надлежни душобрижник. Зато је по закону искључено свако истраживање о првом очитовању прелазникову, што га сам има дати пред душобрижником.

Област има прије свега установити идентичност прелазникову, доб и досадању вјеросповијест његову и по том примити изјаве свједока па и самога прелазника, ако га душобрижник није уопће хтио да саслуша.

Образац записника и ријешења његова даје се под Д.

На §. 16. закона.

§. 18. Будући да је примање нових чланова ствар душобрижникова, зато против ускрате примања нема правног лијека на управне области.

Прелаз је довршен, чим душобрижник изјави прелазнику да га прима, без обзира на то, да ли су извршене какове обредне функције.

На §. 17. закона.

§. 19. Душобрижници имаду оне, које су у вјеросповијест своју примили, без-

одвлачно уписати и књигу пријелаза, нипошто пак у матице

Књига се пријелаза има водити тачно према обрасцу под Е.

С уписом родитеља у књигу пријелаза власни су душобрижници подједно уписати и ону дјецу, која у том часу нијесу још навршила седме године, али само у ова два случаја:

а) ако оба родитеља у то вријеме припадају једној истој душобрижниковој вјери;

б) ако је на душобрижникову вјероисповијест прешла незаконита мати.

Изватке из књиге пријелаза за такову дјецу има душобрижник заједно с обавјешћу о пријелазу родитеља доставити надлежној управној области I молбе, која ће их приопћити душобрижнику оне вјероисповијести, којој су дјеца прије пријелаза родитеља припадала.

Водитељи матица оне вјероисповијести, којој су прелазник или такова дјеца до тада припадала, имаду у рубрици „Опаска“ матица рођених или крштених забиљежити ово:

„Гласом обавијести кр. котарске области у . . . . . (градскога поглаварства . . . . . .) од . . . бр. . . . прешао (прешла) на . . . . . вјероисповијест“.

(Потпис водитеља матица.)

§. 20 Књиге пријелаза и изваци из њих јесу јавне исправе с потпуном доказном моћи у смислу §§ 113. грп., што се вјероисповијести уписане особе тиче, зато имаду области, чим им дође до знања каково самовласно т. ј. без дозволе кр. земаљске владе, одјела за богоштовје и наставу, учињено исправљање или надопуњавање и такових књига, по §-у 77. к. п. учинити пријаву судбеној области ради кажњивога чина (§§. 101. до 105. к. з. односно §§. 197. и 199. сл. д) или §. 320. сл. ф) к. з.).

Душобрижници имаду изватке из књига пријелаза издавати странкама уз пристојбу од 1 К, а областима за службену порабу бесплатно.

Областима имаду уједно на захтјев у извору за службену порабу предложити све исправе, које се тичу вјерозаконскога пријелаза.

На §. 20. закона.

§. 21. За храњење и узгајање находника вриједи пропис цес. кр. хрв.-слав. намјесништва, од 3. листопада 1859 (З. вл. л. 1859., разд. П., комад XII. бр. 17.) изузевши чланак V.

За унос такове дјеце у матице одређује се ово:

Поглаварство општине, у подручју које је находник нађен, има извиђети мјесто и вријеме, гдје и кад је находник нађен, а по могућности и мјесто и вријеме, гдје и кад је рођен, па му надјети примјерено име и презиме. Надаље има хранитеља без плаће записнички саслушати о томе, којој вјероисповијести намјењују то дијете. Сасвим одређене а кратке податке о мјесту и времену наласка, а по могућности и о мјесту и времену рођења находникова, па о имену и презимену и вјери његовој има поглаварство ради уноса у матице приопћити оному водитељу матица находникове вјероисповијести, у чијем је подручју находник рођен, ако се мјесто рођења могло под извјесно установити.

Није ли пак находника нитко примио бесплатно на одхрањење, има општинско поглаварство установљене податке о мјесту и времену наласка евентуално рођења находникова, а тако и о нађенутом имену и презимену приопћити надтуторственој области, која ће тутора саслушати о томе, којој вјери намјењује то дијете, те по том све те податке сасвим укратко приопћити ради уписа у матице оному водитељу матица, у чијем је подручју дијете нађено односно рођено, ако се мјесто рођења могло извјесно установити.

Водитељ матица има у матици рођених или крштених у рубрици „Опаска“ забиљежити: „Подаци за унос приопћени од општинског поглаварства у . . . . . (или надтуторствене области) под бр . . . .“.

Потпис водитеља матица.

На §. 21. закона.

§. 22. Будући да дјеца из мјешовитога браки, ако уговора родитеља о вјеозаконском одгоју дјечијем нема, слиједе по закону вјеру очеву, за то душобрижник материн само онда смије дијете уписати у своје матице и крстити, ако му буде предлежао писмени уговор родитеља или ако отац особно и посебно приволи на то очитовањем у записник код душобрижника.

Те околности има водитељ матица уз властити потпис забиљежити у матици у рубрици „Опаска", а евентуални записник похранити међу службеним списима.

На §. 22. закона.

§. 23. За одлуке надзорствених области по 4. алинеји овога §-а вриједе прописи изванпарбенога поступка, изданога цес. патентом, од 9. коловоза 1854.

Надзорствена област има правомоћну одлуку, којом се допушта промјена вјере дјеци изнад седам, а испод осамнаест година, поднијети кр. земаљ. влади, одјелу за богоштовје и наставу, ради даље одредбе.

На §§. 23.—24. закона.

§. 24. За поступак по овому закону надлежне су управне области у редовитом молбеном течају, изузевши случај алинеје 4. §. 22. овога закона.

У посљедњој молби одлучује у случајевима §§. 2., 3., 13., 19. и 23. закона кр. земаљска влада, одјел за унутарње послове, у случајевима §§. 5. и 6. закона краљевска земаљска влада, одјел за богоштовје и наставу, споразумно с кр. земаљском владом, одјелом за унутарње послове, а у свим осталим случајевима кр. земаљска влада, одјел за богоштовје и наставу.

§. 25. Поступак се замеће уреда ради осим у случајевима §§. 5., 7., 10. алинеја 2., 15. и 26., гдје је поведење поступка везано на захтјев странке.

§. 26. За начин подноса утока, за уточне рокове и за обуставну моћ утока имаду се примјењивати прописи §§. 54., 55. и 57. закона од 5. вељаче 1886. о устрођу жупанија и уређењу управе у жупанијама и котарима.

О уточном року и у начину подноса правнога лијека имаду се странке поучити у одлуци.

§. 27. Поступак у стварима вјероисповијести дјечије има управна област I. молбе уреда ради — изузевши случај §. 26. закона — повести како у сврху, да се установи вјерозаконска припадност и одгој дјетета тако и ради казненога прогона прекршитеља законских установа о вјероисповијести дјечијој.

Расправна област има саслушати родитеље односно тутора и дијете, ако је навршило 14 година, преслушати свједоке, а до потребе и душобрижнике, набавити за службену порабу у стварима вјерозаконске припадности потребите матичне изватке за дијете и за родитеље као и можебитне изватке из књиге пријелаза, установити опстојност и садржај уговора родитеља о вјери дјечијој: у кратко изнијети и установити све правно релевантне чињенице.

§. 28. У коначној одлуци ваља најприје изрећи, које се вјероисповијести припадником има дијете по закону сматрати и према томе одгајати.

Ако се дијете у одлуци призна за припадника које законито признате кршћанска вјероисповијести, а оно још није крштено, ваља подједно родитељима односно тутору наложити, да у року од 14 дана након правомоћности одлуке даду обавити чин крштења — као први чин своје одгојне дужности у вјери којој дијете по самом закону већ припада, под пријетњом глобе од 2—100 К, која се у случају непослуха има прогласити пропалом, а по том ствар пријавити надлежном суду на поступак у смислу §§. 139. и 140., те 176.—178. односно 254. о. г. з. — Надаље ваља у коначној одлуци изрећи о кривњи и о казни. Таква одлука има се доставити странкама и надлежним душобрижницима интересираних вјероисповијести, којима такођер пристоји право утока, али само против изреке о вјерозаконској припадности дјетета.

Образац одлуке прилежи под Ф.

§. 29. Чим такова вишестепена одлука постане правомоћна, има се поднести на даље уредовање кр. земаљској влади, одјелу за богоштовје и наставу, која ће према потреби одредити, да се такова одлука приопћи надлежној надуторственој области ради надзора одгоја дјететова.

§. 30. Што се тиче ваљаности вјеросаконскога пријелаза, има се поступак такођер уреда ради повести и одлуком изрећи, како о ваљаности пријелаза, тако и о кажњивости прекршитеља законских прописа о пријелазу из једне вјероисповијести у другу.

За вођење расправе, за доставу коначних одлука и за поднос правомоћних одлука кр. земаљ сој влади, одјелу за богоштовје и наставу, имаду се сходно примијенити прописи §. 27. алин. 2. §. 28. алин. 3. и §. 29. ове наредбе.

Расправе у стварима вјеросаконске припадности и вјеросаконскога пријелаза имаду се водити усван казненога регистра записничким поступком.

На §. 27. закона.

§. 31. Кр. земаљска влада, одјел за богоштовје и наставу, којој једино припада искључива надлежност исправљати и надопуњивати (осим случаја предвиђеногa у §. 164. о. г. з.) матичне књиге, одредит ће на темељу правомоћне одлуке о вјеросаконској припадности, што је потребно, да се та одлука проведе у матицама и то тако, да се прворбитно протинзаконити уноси бришу у односним матицама и упишу у оне матице, у које по закону спадају, а да се промјене, које настану у погледу прворбитно законитога уноса, забиљеже у дотадашњим матицама.

На §. 28. закона.

§. 32. Ако брисање дјетета из дотадашњих матица на темељу правоћне одлуке или забиљежба правомоћно установљене вјеросаконске припадности у дотадашњим матицама наиђе на запреке, кр. земаљска влада, одјел за богоштовје и наставу, посебном ће одлуком проглазити такав небрисани или ненадопуњени матични унос бескрепосним и забранит ће даље издавање матичних изводака о такову уносу.

Такове одлуке проглашиват ће се обћега знања и равнања ради у службеном дијелу „Народних Новина“.

На §. 29. закона.

§. 33. Ако се поведе расправа о вјеросаконској припадности иноземаца, ваља уреда ради установити њихову иноземну припадност.

Ради ли се пак о обављању или просуђивању вјеросаконскога пријелаза, ваља иноземну припадност само онда навиђети и установити, ако се било у материјалом било у формалном погледу имаду држати прописи, који одвајају од прописа II. поглавља закона „О пријелазу из једне вјероисповијести у другу“.

Ако расправној области није познат иноземни пропис, има се упуте ради обратити на кр. земаљску владу, одјел за богоштовје и наставу.

§. 34. Глобе, правомоћно досуђене ради прекршаја овога закона, теку у корист убошке закладе оне управне општине, у којој је прекршај почињен.

Образац Е. к. §. 19. проведбене наредбе.

КЊИГА ПРИЈЕЛАЗА.

Текући број	Прелазника име и презиме, мјесто и пријеме рођења, сталеж, пребивалиште и пријашња вјероисповијест	Родитеља његових име и презиме, сталеж и пребивалиште	Дан, кад је примљен	Опаска (мјесто и вријеме обављених одређених функција)

НЕЗВАНИЧНО.

Масни лонци!

Посвећено српској радикалној интелигенцији.

Д. Р.

По нашим се новинама много и често може да чита о „масним лонцима“.

Шта се под тим изразом подразумева, биће многим читаоцима познато. А ко не зна, нека зна, да се њиме хоће да каже — кад једна странка другој пребаци „масне лонце“ — то, да је чланство у саборском одбору добра музара, где по неки чланови имају од тога користи.

Владајућа народска странка радикална наравно да одбија од себе, кад јој друге странке пребаце „масне лонце“, и одбацујући их од себе, добацује својим противницима — то обичествују чинити познати пангермани —, како је њима жао што не могу они да их лажу, чиме и нехотице признадоше, да то није баш ни рђаво ако не баш лизати их, а оно прати их.

А да то није рђаво, бар за неке чланове саборског одбора, нека послужи за доказ овај класичан пример.

Познато је, да наши радикали годинама у својој „Застави“ и осталим својим листићима на сва уста „народу“ говоре о томе, како калуђери краду, како развлаче и упропашћују манастирско народно добро, и како се њихова странка подухватила и ставила себи у главни задатак, да стане свему томе на пут и да уведе и у манастирима реда.

Мудри уредник „Заставе“ у самом уводном чланку у духовском броју (бр. 129. Morgen-блата) рече: „Пуно их је, који су јавно стали на страну оних, који развлаче манастирска имања“.

И ако се ево навршује пета година, од како заседоше главе радикалске у саборски одбор, који је главна власт над манастирима; ми досада не читасмо нигде, да је саборски одбор поред свег тога, што сада постоји и надзорник народних добара, који обилази манастире, наишао игде на какву крађу или каквину неуредност у ком манастиру и да је против ког ман. управитеља подигао кривичну парницу.

Ал то им — па ни чланонима саборског одбора — ни мало не смета, да те лале своме народу, како калуђери на све стране грабе и краду!

Тако они телале своме народу, који им верује.

А какви су они пријатељи „народног добра“ манастира, и шта би од њих било, да су се дограбили неограничене власти над њима, показује овај класичан пример.

10. Јан. 1905. умро је у Привиној глави игуман Теофан Косовац.

За игумана Косовца, који је одликован био надбедреником и орденом св. Саве III. степена, чија је слика изишла у Чика Стевином „Орлу“ за 1900. под насловом „знаменити Срби“, а у животопису — истина не стоји ко га је написао, ал се може знати и слутити — уз остали славопој, рече се и ово: „Редак је то наш манастирски калуђер. Све, што год је имао, умео и могао, залагао је увек за напредак свога манастира, које га је заиста, и унапредно, подиграо га — тако рећи — из пепела до најугледнијег од омањих наших манастира. — — Према млађима је строг али праведан — савестан и реван у служби црквеној — —“.

Као што се код многог после смрти обистинила и она народна „мртвом се курјаку реп мери“; тако се обелодањило и после смрти Косовчеве, *какав* је он био игуман и *како* је оставио манастир.

А наиме, испоставило се, да је он оставио манастир у врло лошем стању, да је за време своје многогодишње управе много и много више трошио на подизање кућа у прњавору — „украшењу прњавора“ — својим њеженицама, него на манастирско здање и зграде; да је манастиру грдне штете учинио и тиме, што је допуштао да поједини сродници његових њеженица присвајају себи манастирску земљу, због чега су сада поникле толике парнице; да је оставио само меничног дуга 11·247·00 К; да је са свим погрешно и кривотворно водио манастирске рачуне, а да и не го-

воримо о његовим Смиљама, Софијама и т. д., и обичају, да се сваки нов брат морао „оженити“, и другим његовим чудима, а особито о расипању манастирског имања чинећи огромне поклоне — управо баснословне —, (или зар нису то баснословни поклони, кад се на милостиње годишње изда само вина до 100 хектолитара и до 100 хвати дрва), а да и не говоримо о уреженим свињама, живини, брашну и другим животним намирницама, о плаћању свагдашњег путног трошка својим миљеницима, грдним поклонима „деци од деце игумана“, шиљањем новаца деци миљеничкој од Привине главе даждо Москве, и својим „пријатељима“, којимује за живота — као обично — издаваше за пријатеље и писаше панегирике, а после смрти — поред свег што нису мутави — не нађоше се побуђена да га бране од напада новинарских ако нису истинити, а ако јесу, како онда стојимо са панегиричима за време живота!

После смрти Косовчеве, изишао је у 26. бр. „Заставе“ за 1905. овај занимљив чланчић, који нам и даде повода за овај наш чланак.

Исти гласи:

„Много се је ту говорило по скромним ћелијама о газдинству и тековинама игумана Косовца — коме је шта више после смрти Германове био и даљски спахилук поверен као тобоже опробаном и добром господару. Али и та слава беше кратког века, јер сада смрт његова разочара све његове пријатеље.

Но има ту нешто, што се нас свију тиче а поготово по што ми је та ствар веома добро позната, мислим, да ју заћутати неби ни смео.

Игуман Косовац упропастио је цело манастирско добро — јер приштеђено није ништа, а дугова на све стране тако, да су на глас његове смрти почели извирати веровници као печурке, и то које са малим а које са већим свотама, о томе се све до саме смрти ништа знало није — те сада долази све то у питање, је ли манастир дужан те дугове признати и како ће се административни одбор према томе понети?

Нема двојбе да је нашим автономним прописима а и манастирским уређењем установљено, да се без закључка братије и одобрења административног одбра не може манастир задужити и да га такове само обвезе могу везати а друго се све као поклоњено има и мора сматрати. То је посве оправдано, јер иначе би управ подпуно расуло наступило.

Заиста све што редовним и поштеним путем иде код таковних послова, има вредности и може сваки бити сигуран, да код манастира веће ни пребијене паре изгубити, али ко на браду игуманову или другу братију даје, да било то из каквих рачуна, такав веровник не заслужује обзира нити се може узети као да је манастиру узајмио.

Дознао сам, да је већ на дан саме смрти Косовчеве била управо трка са свих страна у манастиру.

Али није ни чудо! Колико сам ја разабрао, жирирао је Ђ. З. из В. покојном игуману Косовцу преко 8000 круна, те је послао свога повереника баш на дан смрти, да тај дуг уреди, али то држим да неће ништа помоћи. Где ко своју косу остави, нек је и тражи, вели народ.

Осим тога надају се ти сви веровници, да ће ту ствар за времена удесити код чланова административног одбора, а неки се надају, да ће и самог председника за ото задобити.

Не радујем се туђој штети, али ипак праведно не би било да се особни дугови наше братије плаћају из народног добра — то неможе и несмије бити.

С тога будимо на опрезу!“

Поставши после смрти Косовчеве протосинђео г. Данило Пантелић привременим управитељем Привине главе, те видећи како веровници навалише са својим меничким тражбинама у износу од 11 247·00 Кр., сазове братство манастира у седницу 17. Јан. 1905., у којој сем њега беху присутни намесник Теофан Узелац јрм. Кипријан Грујић и јрм Доситеј Теодоровић, у којој се по исказу намесника Теофана изјавило, да су на меницама поред ман. печата потписани покојни игуман Косовац и он као намесник.

А као жиранти:

1.) Код паланачке штедионице Миша Штефанц из Илока.

2.) Код винковачке штедионице Ђока Јанковић.

3. Код шидске штедионице др. Стева Стојковић из Шида.

„Пошто братство сматра горе наведени дуг као лични приватни зајам покој ног игумана Косовца, јер је учињен без знања и закључка манастирског братства и без претходне дозволе предпостављених автономних власти, како то постојеће наредбе прописују, а нарочито што поједини ти менички зајмови нигде у благајничким књигама манастирским нису у примање (приход) уведени, нити у опште у рачунама манастирских књига трага каквог о њима има, а ни из благајничког дневника из прошлих година у расходу се не види, да су ти зајмови потрошени на потребе и корист манастира; то с обзиром на све наведене околности.

Закључено је:

да се наведени зајмови немогу за манастирске признати и на штету и терет овог манастира примити.

Данило Пантелић

Теофан Уздаи
Кипријан Грујић
Доситеј Теодоровић.

Управа је манастирска овај записник послала на потврду архидијецезалном административном одбору, који је у том погледу донео ово решење:

ИЗВОД

из записника седнице Архид. Админ. Одбора држане у Карловцима 21. фебр. (6. марта) 1905.

А. О. 96, 164, 257/82. ех 1905.

Управа манастира Прив. Главе спроводи на надлежно решење записник братске седнице од 17. (30.) јануара о. г. са закључком бр. Ш., којим је братство закључило, да за личне меничне зајмове пок. игумана Теофана Косовца, које је он по наводу намесника Теофана Уздца из новчаних завода у Митровици, Шиду, Винковцима и Паланци у укупном износу око 13000 К, током времена подигао, не може братство односно управа манастира Привине Главе одговарати нити исти могу на терет манастира пасти, јер су ти зајмови с једне стране учињени без знања и одобрења манастирског братства и без претходне нужне дозволе Архи. Админ. Одбора као своје претпостављене автономне власти, а с друге стране, што ти зајмови нигде у рачунским манастирским књигама у примање уведени нису, нити у опште у њима трага каквог има, да су ти зајмови примљени и утрошени на потребе и корист манастира.

По прочитању горњег братског закључка као и на овај одбор упућене представке шидске штедионице и молбе Ђоке Јанковића из Винковаца као жиранта пок. игумана Теофана Косовца

решено је:

из разлога у предложеном закључку братства манастира Привине Главе наведених, а с обзиром на на прописе §§. 3. и 11. І. А. привременог упутства за администрацију манастира од 1876. године као и с обзиром на одлуку високословног Саборског Одбора од 10. (22.) септембра 1899. бр. СО. 5410/1667. ех 1899. — упитни братски закључак потврдити, шидску штедионицу и Ђоку Јанковића на основу горе изложеног са њиховим потраживањима од 1100 круна, односно 3955 К, одбити и о томе их известити с тим, да је са манастирским уредовним штамбиљом, у колико се такови уз потпис пок. игумана Теофана Косовца на тим његовим приватним меницама налази, учињена злоупотреба, за коју лично одговара онај који је меницу потписао.

О чему и управу манастира Привине Главе знања и равнања свога ради известити.

Читао и издао:

Патр. архиђакон
конз. бележник.

Само решење саборског одбора од 10 Сепг. 1899. бр. СО. 5410/1667. 1899. гласи овако:

ИЗВОД

из записника седнице Архид. Админ. Одбора држане у Карловцима 18. (30.) октобра 1899.

АО. 1200/653. ех 1899.

Високославни народно црквени Сабор ски одбор, достављ а одлуку своју од 10. (22.) Сепг. о. г. бр. СО. 5410/1667. ех 1899., којом је одлучено: „Пошто се неки српски православни манастири ове митрополије задужују и утужују код суда због таковић дугова, за које нити претходно њена власт зна, нити су исти саизволом манастирског братства чињени, то да би се свака евентуална штета од манастира одклонила и у опће предупредила, — управама ових манастира путем надлежног архид односно епарх. админ. одбора строго забранити, да на терет манастира без саизволе ман. братства и одобрења надлежне епархијске власти, дугове праве, уједно пак ради јавнога знања и равнања горњу наредбу објавити у „Српском Сиону“, с тим додатком. да овопредметне обвезе, које не стоје у сагласности са горњим, према одређењима §. 14. А. одс. V. прев. кр. уредбе од 10. авг. 1868. и наредбе Саборског одбора од 21. марта (2. априла) 1876 бр. СО. 337/107. одобрене вис. кр. угар. министарством богочасти и јавне наставе под 27. мартом 1876. бр. 5511 — не среде

решено је:

о чему управе подручних манастира знања и строгог вршења ради известити.

Читао и издао:

Патр. архиђакон
нова бележник.

Ово је штампано у „Српском сиону“ у бр. 40. за 1899.

Кад је пр. Антун Бенешић кр. јавни бележник из Илока известио манастирску управу, да му је пазарачка штедионица предала меницу на протестирање, и позвао управу да исту меницу уреди, решило је братство манастирско у својој седници од 26. Априла 1905., обзиром на свој закључак од 17. Јан. 1905., који је од архид. адми. одбора одобрен (види напред), да односне меничне дугове за манастирске не може признати, а подједно поверило вођење парнице како за овај меничан дуг, тако и за сваки будући сличан др. Мити Стоиковићу адвокату у Илоку.

Овај је закључак одобрио арх. админ. одбор 4 Маја 1905. бр А. О. 646/326. 1905.

Из овог се види, да је како арх. адм. одбор, тако исто и његово председништво у овој ствари поступало, како је требало и морало да поступа, и да је неоправдана била бојазан писца „Заставина« да ће они одобрити незаконите и неисправне дугове покојног игумана Косовца.

Они поступаше непристрасно и законито. Ну, како је у том погледу поступао онај, који је позван да врши црквени надзор и да настоји, да се његове наредбе респектују, т. ј. саборски одбор, видиће се из даљег причања.

Пошто је после смрти игумана Косовца заостало повише и меничних дугова, међу којима беше и исправних, јер су запета учињени и утрошени у манастирске потребе, а не на Смиље и друге јој подобне роће; то је братство манастирско у својој седници од 26. Априла 1905. бр. 43/32. зап. решило да подигне зајам од свог коренитог иметка — главнице — и да исплати речене дугове.

На молбу братства је саборски одбор решио у одлуци својој од 12. Марта 1905. бр. СО. 1883/552. ех 1905. „исту молбу уступити своме члану Др. Жарку Младиновићу са умољењем да постанак и исправност дугова на лицу места испита и у погледу дужности и односно начина исплате ових саборском одбору своје мишљење и предлог поднесе“.

Како је Ђока Јанковић из Винковаца поднео уток саб. одбору против решења адм. одбора бр. АО. 164. 287/82. ех 1905., којим је одбио молбу Ђоке Јанковића из Винковаца и шидске штедионице ради исплате меничког дуга учињеног пок. игумапом Косовцем; то је саб. одбор и исте уток уступио своме фишкалу др. Ђоки Красојевићу, који му је поднео бр. С. О. 2205/421. писмено своје мишљење „да се ти дугови не могу признати као манастирски, *пошто немају одобрења надлежне им власти*

Саборски одбор у место да је усвојио тај уметан и оправдан фишкалов предлог, он је закључио 10. Марта: да се сви ово предметни списи издаду члану др. Жарку Миладиновићу, да по претходном испиту ове ствари, свој предлог саборском одбору поднесе.

Са својом меничком тражбином обратили су се саб. одбору и Петар Хајл и Ђорђе Бернхард из Пазанке и то са износом од 5600 кр. и 1200 кр. рекавши у својој молби, да за исти дуг зна и прота Јован Јеремић и Ђока Ребић из Кузмина, и да су 5600 Кр. узети за оправку манастирске куће и подизање винограда.

А што су стајали добри за поменути дуг, рекоше, то су учинили с тога: „што смо више година били закупници мап. земље, цигљане и шуме, те смо држали да пок. игуман Косовац диже повце за манастир, и да ће манастир платити.“

На ово је саб. одбор 9./VII. 1905. бр. С. О. 4800/1163. ех 1905 закључио, да се и ова њихова молба уступи члану др. Жарку Миладиновићу.

Члан саб. одбора др. Жарко Миладиновић имао је дакле задатак, да изиђи на лицу места — у Привину главу — шта је са меничним дуговима, за чију је исплату ман. управа искала подизање зајма из свога коренитог имања, и шта је са меничним дуговима.

Наспоменути нам је овде и то, да се један од верозвника манастирских из Митровице, није обратио саб. одбору са својим меничким потраживањем, него кр. судбеном столу у Митровици, и да је изгубио парницу, јер је управа манастира доказала, да речени дуг није ман. дуг, него лични Косовчев — слично као и остали.

И знајући *то* остали верозвници, за то се и не обратише суду, који је једини компетентан да то реши, као што ће га напослетку и морати решити, него спремивши „терен“, обратише се саб. одбору

Члан саб. одбора др. Жарко Миладиновић је са датим му пуномоћијама, одлазно двапут на лице места — у Привину главу — и ни једанпут није ништа ни покушао да изиђи, *шта је са меничним дуговима*, него је само испитивао — по своме начину — *шта је са меничним дуговима*; ал то му ипак није ни мало сметало, да се у своме предлогу позвао на одлуку Саб. Одбора, која говори о изиђу меничних дугова.

Како је члан саб. одбора др. Жарко Миладиновић обавио поверен му посао, видиће се из даљег причања

Први је пут отишао др. Миладиновић и обавио свој изиђај 22. Јунија 1905., којом је приликом узео на записник веровнике: Ђоку Јанковића из Винковаца, др. Драгутина Грчића из Шида у име шидске штедионице, Петра Хајла из Пазанке и др. Стеву Стојковића из Шида.

Шта су исти исказали, није потребно да наводимо, јер је јасно, да су они морали бранити свој поступак, што су се упуштали у меничне ствари са калуђерима, који нису смели такве ствари обављати.

Навешћемо ипак значајан исказ пр. управитеља манастира Привине Главе јрм. Данила Брзаковића, који је на записнику исказао:

„Дотични износи нису нигде у књигама заведени, а ни прећашња управа са братством није те износе признала, па их не могу ни ја признати, иначе држим да покојни игуман није имао разлога за манастир узимати, јер на кући манастирској и на цркви није било већ давно оправака, а виноград и виноградску кућу могао је из редовних прихода подићи и то у толико пре, јер пок. игуман није никаквих инвестиција чинио, а нарочито последњих година“.

На овакаа је исказ члан саб. одбора др. Жарко Миладиновић приступио прегледању новчаног дневника од 1895. до краја 1904., те је ставио у записник о томе своме прегледању ово: „— Ти дневници нису свугди тачно хронолошки вођени, тако н. пр. уписане су ове ставке овим редом: ставка 446 књижина је 31./XII. 1900., ставка 447. 18./VII. и. г., 448—450. 31./XII 451—460. 29./XI. а 461. и даље 31./XII. 1900.“

„Што се тиче тражбине Петра Хајла и др. није нигде забележено; тражбина винковачке штедионице односно Ђоке Јанковића првобитно забележена је под ставком

149. 2/8. 1900., али је 29./XI. и. г. под ставком 457. забележена да је већ плаћена; тражбина шидске штедионице није нигде забележена, има само забележена тражбина шидске штедионице из 1899. која је под 19./I. 1899. узајмљена, а 31/XII. и. г. враћена; тражбина браће Франка није забележена да постоји, али је забележено да је на рачун дућански плаћено 2000 кр.“

На основу свега овога, (а можда и услед претходног писма Ђоке Јанковића од 1/IV. 1905. и умолбе његове), сгавио је члан саб. одбора др Жарко Миладиновић у записнику и ово: „Одлучено је, да се преслушају сведоци, због чега ће изасланство на ново доћи у манастир“

И како је члан саб. одбора др. Жарко Миладиновић — као што је познато — до крајности тачан и уредан, и кад му се какав званичан посао повери, не мирује док га не изврши; тако је 18/VII. 1905. отишао поново у Привину главу, спремивши претходно шта је требало спремити и позвавши оне, који су требали бити саслушани.

По своме доласку у манастир, пре свега је преслушао бившег намесника привиноградског а тадашњег администратора у у Повучју, који је на записник исказао: „Тражбина шидске штедионе од 1100 кр. постоји, од којих је 700 К употребљено за кућевне потребе, нарочито рад, а 400 кр. датирају се од јамчевине подигнуте за парницу са Ђуком Матизовићем и другима.

Наводи др. Драгутина Грчића у том погледу су са свим исправни, па примећујем да је управа ман. Привине главе стајала у сталном пословном односају са шидском штедионицом, те кад год је требала управа новаца за кућне радове, подизала је новце од шидске штедионице на менице које су жирилали или г. др. Драг. Грчић или г. др. С. Стојковић.

Исто тако постоји и тражбина г. Ђоке Јанковића из Винковаца, с којим је управа ман. многе године стајала у вези, те је својом жиром испомагао управу, да добије новаца из винковачке штедионице. Прва тражбина од 3000 Кр била је одма у томе износу, те сам ја баш тај новац из вин. шт. на жиро г. Ђоке Јан. примио, и јер се нисам непосредно кући враћао, предао сам тај новац оцу Доситеју Теодоровићу тадашњем искушенику привиноградском на шидској станици, који је онда новац однео пок. игум. Теофану Косовцу.

Друга меничка тражбина је била прво битно 2000 круна те је после одлаћено 1000 кр. а сада постоји још 1000 кр. Тај новац је употребљен поглавито за подизање винограда манастирског и за друге економске потребе.

Што се тиче потраживања Петра Хајла и Берната, знам само то, да је ман. управа примила у име закупнине 5600 К. али земљиште нису добили на уживање, јер је још трајала парница са Ђуком Матизовићем, који је увукавши се у посед ман. земљишта на Пачарисовцу уживао то земљиште. Тај новац примљен од Петра Хајла и др. употребљен је у кућевне потребе; од тражбине од 1200 кр. незнам ништа, те ако је Петар Хајл што пок. иг. Косовцу осим горње своте од 5600 кр. дао, то је било без знања ман. братства.[1]

Трговац Франк из Товарника има неко потраживање за дућанску робу, али колико то његово потраживање износи, ја незнам.[2]

[1] Из изнесеног напода из молбе Хајлове, види се, да он не спомиње ништа о томе, да је поменутих 5600 кр. дао у име аренде за земљу.

У осталом и што тога, није му ни могао дати толико, јер по правеменом уговору од 14/VII. 1902., што га је написао прота Јован Јеремић, и на ком је потписан и као сведок, по 1. иван је Георгије Бернард са другованима уживати од 1. Окт. 1903. 52 јутра ман. земље за годишњу закупнину, коју иману положати сваке године 1. Маја, по 2800 кр., који уговор у осталом није био ни одобрен; но све да је и одобрен био, како би они а што тога дати за 2 године кирије, кад нису ни ушли у посед? Уред.

[2] Потраживање Франково не потиче од узимања робе за манастир, него је пок. иг. Косовац један исти кокуруз продао њима трошећи. Од Франка је узео 6000 кр., те кад је Франк чуо, шта је радио, покретао му је са судом, те тако му Косовац поврати 4000 кр. а 2000 кр. остану.

Истина иг. Косовац је узимао робу од Франка, но не за манастир него за Смиљу и Софијиног мужа трговца, који су је после препродавао манастиру, а уз то је манастир узимао у Митровици мужу робу за кућу и пријатеље кућевне.

Да је изасланик саб. одбора др. Жарко Миладиновић завирио у књигу Франкову; видео би да ј је и „женски штос“ и остало узимано за манастир или за Смиљу и Софију. Уред.

Покојни иг. Косовац није имао обичај да уписује у новчани дневник своте које узајмљује, те је нарочито говорио да је он пређашњи година тако радио кад је узајмљивао новац од пок. Паје Арсенића и пок. Алексе Пауновића и пок. Стеве Јанковића оца г. Ђоке Јанковића, па је увек добро било.[3]

На захтев г. др. Стеве Стојковића ставља се уношт на г. Теофана Узелца ради кауције од 500 кр. које је остало код г. др. Стојковића, те Т. У. исказује:

Да је тих 500 кр са знањем манаст. управе нарочито братства (!) задржао г. Стева Стојковић на рачун подмирења своје тражбине коју је имао против манастира, те тако манастир од њега нема ништа да потражује.[4]

Свом исказу у погледу потраживања горе поменутих веровника против манастиру имам да додам још ово: Ја сам у једној седници братства такођер рекао, да сматрам та потраживања која терете лично пок. игум. К. с разлога тога, што нису проведена кроз новчани дневник; премда тврдим и данас да је све што је добивено од горњих веровника у кућу утрошено.[5]

јрм. Теофан Узелац.

[3] И ово није истина, пошто има забележено у старим протоколама шта је над од кога узео.

Ну, сад да је ово и говорио иг. Косовац, је ли смео наместник Теофан Узелац, ово одобравати и не јавити надлежној власти о овој незаконитости?

Како је он као наместник могао саставити годишњи рачун, кад није уведно узајмљен новац и откуд је могао намиривати издатке? Уред.

[4] У погледу ове тражбине др. Стеве Стојковића, која има своју интересантну историју, биће већ у своје време говора.

Сачекаћемо прво понашање његово код суда, па ћемо онда ми изнети с доказима и маневрисањем Стојковићевим.

Ми смо у Ш. „Савременом гласку" погрешно на стр. 43. ставили др Миту Стојковића у место др. Стеву Стојковића, где смо узгредно навели нешто о дугу православном. Уред.

[5] На кад је отац Теофан уверен, да су поменуте своте утрошене за манастирску потребу и за манастир, за што их онда иг. Косовац није дао увести у благајнички дневник и поново питамо, од куд су се могле подмиривати манастирске потребе наведене у годишњим рачунима?

Да нису отуђи, што у рачунима нема помена о продаваном вину, дрвима и много чему, а ако је отуђи, онда је опет крвара и крађа, за коју треба да одговара и отац Теофан. Уред.

Кипријан Грујић, бивши члан братства ман. Привине Главе а сада ман. Шишатовца, исказује:

„Мени је познато, да је ман. Пр. Г. стајао у сталној пословној вези са шидском штедионом, те кадгод је требало новаца, узимало се из ш. шт. уз жиро г. др. Др. Грчића и др. Стојковића, те ми је познато да ман. Пр. гл. дугује ш. шт. само незнам колико.

Познато ми је и то, да је ман. П. Г. стајао у честој вези пословној са г. Стеваном Јанковићем оцем Ђоке Јанковића, те ми је познато да ман. Пр. гл. дугује Ђоки Јанковићу само незнам колико.

О тражбини Петра Хајла и друга знам само по чувењу из разговора Т. У., толико исто знам и о тражбини трговца Франка т. ј. чуо сам да Франк има потраживати од манастира, но незнам да ли доиста има потраживати и колико. Примећујем да сам и ја у једној братској седници изјавио да сматрам горње дугове као лични дуг пок. иг. К. јер нису спроведени кроз новчани дневник.

јрм. Кипријан Грујић.[6]

После тога буде преслушан Доситеј Теодоровић, бивши члан братства ман. П. Г. и сад при ман. Крушедолу, који изјављује:

Познато ми је да ман. П. Г. више пута је било у оскудици новчаној, па је често узајмљивао новаца из ш. шт. било уз жиру Др. Грчића или др. Стојковића, те знам да ман. П. Г. дугује ш. шт. само незнам колику своту.

Знам и то, да је ман. П. Г. подигао меничну зајам из вин. шт. у износу од 3000 кр. и од 2000 кр., те док меница од 3000 кр. није одплаћена, то је друга отплаћена са 1000 кр. те је остало свега 4000 кр. Своту од 2000 кр. одбивши ка-

[6] Како отац Кипријан последње време и није био у манастиру, него већином по администрацијама, није ни знати могао манипулацију игуманову и наместникову, који је по четње посебе своте прокартао, за што му игуман не смеде ништа чинити.

Треба и ова Кипру мало пратећи, па ће он мало другчије нешто казати, него што га је исказао пред изаслаником саб. одбора др. Жарком Миладиновићем после одржане претходне конференције. Уред.

мату, донео сам ја са шидске станице, где ми ју је о. Т. У. предао, путујући из Винковаца у Руму односно Раванцу. Тај новац колико ја знам употребљен је за ман. сврхе (!)

О тражбини Петра Хајла и др. у износу од 5600 кр. знам да постоји и да је ман. управа новац тај примила за земљиште Пачаризовац, које земљиште Петар Хајл и др. нису уживали. Тај новац је употребљен у манаст. сврхе, за кућу и економију(!)

О тражбини Петра Хајла и др. од 1200 кр. незнам ништа.

Да и трговац Франк нешто има потраживати знам, само колику своту незнам.

И да сам у једној братској седници изјавио, да сматрам горње дугове као приватне личне дугове пок. игум. К., јер нису проведени кроз новчани дневник.

јрм. Доситеј Теодоровић.[7]

И на основу ових и овако сумњивих исказа, известио је саборски одбор изаслани члан његов др. Жарко Миладиновић, да је **установио (!!!)** да постоји тражбина шидске штедионице, Ђоке Јанковића и Петра Хајла, на ком је основу донео саб. одбор ову оригиналну одлуку:

С. О. 5454./1445. ех 1906.

Г. др. Жарко Миладиновић члан саборског одбора позивно на овдашњу одлуку бр. С. О. 1883./552. ех 1905. ради повраћаја свих списа приказује записник састављен 22. Јуна и 18 (31.) Јула 1905. у ман. Привилној Глави у предмету сређивања дугова овога манастира, из кога се види да је установљено, да постоје тражбине шидске штедионице од 1100 круна, Ђоке Јанковића у износу од 3955 кр. и Петра Хајла и др. у износу од 5600 кр., док се свота од 1200 кр., коју су П. Хајл и др. пријавили није могла да установи, а пријављених 300 кр. у име камате не припада им, па с тога предлаже саборском одбору да се ликвидира и одобри шидској штедионици 1100 кр., Ђоки Јанковићу у Винковцима 3955 кр. и Петру Хајлу из Паланке и др. 5600 кр., па да се наложи исплата управи ман. Привилне Главе и то у року од две године, да не би ман. економија трпила уштрба или да се иначе удеси са веровницима.

Најпосле моли, да му се приложени трошковник у износу 84 кр. 60 пот. и за употребљеног перовођу у износу од 30 кр. свега 114 кр. 60 н. одобри и на исплату упути, и то тако, да половину свога трошковника има платити манастир, а другу половину веровника, и то: $^1/_8$ штедионица у Шиду, $^3/_8$ Ђорђе Јанковић а $^4/_8$ Петар Хајл и др.

Буде одлучено:

Горњи се извештај г. др. Жарка Миладиновића, члана саб. одбора на знање узима, поднесени предлози пак прихваћају на се према томе позива управа ман. Привилне Главе, да ради измирења шидске штедионице и осталих веровника манастирских исплати: шидској штедионици 1100 (једна хиљада сто кр.), Ђоки Јанковићу из Винковаца 3955 кр. (три хиљаде девет стотина и педесет и пет кр.), Петру Хајлу и др. из Паланке 5600 (пет хиљада и шест стотина кр.), и то у року од две године дана или пак да ради исплате горњих свота удеси са веровницима други — по манастирску економију — повољан начин; најпосле одобрава се трошковник г. изасланика у своти од 84 кр. 60 пот. и за перовођу 30 кр., свега 114 кр. 60 пот., па се упућује подручно књиговодство и благајница срп. нар. црквн. фондова и закалда, да ову своту г. изасланику др. Жарку Миладиновићу, члану саб. одбора на уобичајен начин на привремени рачун исплати и истом свотом управу ман. Прив. Главе ослободи, а речена се управа позива, да ову своту у износу од 114 кр. 60 н. од које половина спада на манастир, а од друге половине $^1/_8$ на шидску штедионицу, $^3/_8$ на Ђоку Јанковића, $^4/_8$ на Петра Хајла и др. — благајници срп. нар. црквн. фондова одмах пошље, а своте, које на веровнике отпадају од ових убере односно при исплати потраживања им одбије; о одлуци овој има се известити г. др. Жарко Миладиновић, члан саб. одбора, управа

[7] И она Доситеја би требало мало притећи, па би и он променуо свој исказ, поред свег тога, што је и њега иг. Косовац оженио. Уред.

ман. Привине Главе и подручно књиговодство и благајница срп. нар. црквн. фондова и заклада.

Из седнице срп. нар. црквн. саборског одбора, држане у Карловцима дне 15. (28.) Септембра 1906.

Др. Лаза Секулић
срп. нар. црквн. тајник.

Кад је достављена ова одлука саб. одбора управи манастира Привине главе; уложила је она против ње уток на председништво кр. угарског министарства.

Ради карактеристике изасланог члана саб. одбора др. Жарка Миладиновића, напоменути нам је још и то, да је он по свршетку свога извида рекао пр. управитељу, како ће управа добити такову одлуку, којом ће се моћи лакше бранити код суда против тих меничних дугова; ал је за то поред свег тога учинио предлог саб. одбору: да пошто постоје меничні дугови — неправно да постоје, ал нису манастирски, него приватни дугови умрлога игумана Косовца, а то је тек нешто другог —, то да се исплате, а саборски одбор, без да је макар и површно прочуво она два записника, усвојио је његов предлог на своју срамоту, а штету манастира Привине главе.

И како ће, као што рекосмо имати суд да реши питање о тим меничним дуговима, — о једном је већ решио и одбио веровника, што ће за извесно учинити и са осталима —; то чекајмо решење судско, које ће послужити као ћушка саб. одбору на *онакво* његово решењу.

Ко је прочитао и разумео напред речено, мора доћи до уверења, да је оправдана повика на члана саборског одбора др. Жарка Миладиновића да он злоупотребљује свој положај, и сад нам је јасно, што он не смеде суду тужити др. Јована Шевића, који му јавно у 60. бр. „Бранике“ за 1906. рече, да је од румског грађанина Ф. Р. узео 1000 кр. што му је „исходатајствовао“ дуг из нар. фондова.

Рачун члана саб. одбора др. Жарка Миладиновића за „исходатајствовање“ дуга из фондова Сузани Шлат, из Инђије, у износу од 188 кр. 57 фл. ми смо обелоданили у овом листу, за који рече и у „Застави“ и у туцинданском сабору да је то питковска подвала. Рече, ал не имаде петље да нас због тога тужи суду, што је доказ да је истинит, као што и јесте.

На основу свега реченога види се јасно, **како** се ради пристрасно и несавесно у саб. одбору и **како** би се ток у њему радило, да није Његова Светост председник у њему и да не ма утока на кр. угарску владу против његових пристрасних решења.

Навели смо, да је управа Прив. главе поднела уток против поменутог решења саб. одбора у погледу исплате меничких дугова, што није требала чинити, јер уг. министарство може управу упутити само на суд.

Поменути меничкі дугови имали су се утужити суду, а не саб. одбору. А веровници нису то чињли с тога, што су дознали, да је једног веровника суд одбијо, као што би и остале веровнике морао одбити.

С тога се и нашао члан саб. одбора др. Жарко Миладиновић да он ту ствар изиди, и да је **онако** реферише.

Наши радикали још и данас вичу на продају беочинске каје, а кад они признају за манастирске дугове и оне дугове, што их је пок. игуман Косовац учинио за своје Смиље, Софије и друге рође, поред свег тога, што их и братство манастирско сматра за личне његове дугове, а не манастирске; то би брзо наши манастири били готови, да им се остављало на вољу да извршују своје закључке.

Нашло би се несавесних управитеља, који би учинили грдне меничне дугове.

Та кад не ће саб. одбор да чува своја наређења, да се управе не смеју задуживати без претходног одобрења адм. одбора; да ко ће их чувати?

Пошто је дакле члан саб. одбора др. Жарко Миладиновић неистинито известио саб. одбор о постојању меничких дугова, а саб. одбор са својим фишкалима без да су се претходно уверили о истинитости Жаркових навода, знајући **ко** је Жарко, прихватио његов предлог, те својим закључком допринео манастиру штету до 11.247·00 кр.; држимо да имамо право, да

подигнемо свога гласа против таког несавесног рада, а пре свега, да меродавним довикнемо: **напоље са др. Жарком из саборског одбора!**

Ето, народе сад си чуо и видео, **какви** су твоји радикали родољуби и **ко** краде и расипа манастирска добра!

Ето разлога, што многи несавесници прелазе у радикале, и **како** се врбују присташе!

Нек се сутра одузме од радикала управа, па ће се видети колико ће их од њих отпасти.

Наши радикали — као што је познато — сваког ко није с њима сумњиче и нападају, и на све стране виде саме крађе, проневере и несавесност.

А да допусте да каква непристрасна комисија мало завири у петогодишњи рад њиховог саборског одбора; та би наишла на много сличних ствари овој привиногласској ствари.

И како саборски одбор рукује и са фондом за свештеничке удовице и сирочад, ми и несумњамо, да ако се оствари свештеничко удружење, да ће прва скупштина покренути питање о томе, да се ипште мешовита комисија да прегледи манипулисање са истим фондом, јер се много говори да се из њега дају припомоћи и онима, који их не заслужују, а и да се види, коме се дају зајмови из истог фонда, пошто се за давање зајмова из њега не мора искати дозвола министрова, као код неприкосновеног и клирикалног фонда.

А и дотле, могло би се то питање покренути на протопрезвитерским зборовима.

Стара црква Манастира Ковиља.

(Ново доброчинство Његове Светости).

По предању, које још и данас у народу живи, основао је Манастир Ковиљ св. Сава, први архиеп. српски поводом измирења брата му Стевана првовенчаног краља са Андрејом II. краљем угарским и подигао је уз манастир и цркву. Да ли је ово предање историјски оправдано и истинито, то је јако тешко одлучити, пошто за такову претпоставку нема апсолутно никаквих писмених доказа ни података, те цело то предање, како га је бивши игуман ковиљски Мирон у својој „Историји Ман. Ковиља“ изнео, више личи на лепу бајку, него на историјски факт.

Кад је дакле и од кога манастир основан и подигнут, о томе позитивних података нема, али је факт, да је манастир морао постојати већ кудикамо пре велике сеобе Чарнојевићеве и да је имао своју цркву, која је морала бити врло давно саздана, за што имамо доказа.

У архиви манастира Ковиља налази се један акт из г. 1775., по коме је *гроф Валис* коњички пуковник, као царски повереник имао да развиди стање Ман. Ковиља, те пише о томе ово: „Пошто је овај бачки предео од непријатеља више пута нападан и опустошен био, то је и овај стари манастир услед нападаја и пљачке од непријатеља и услед других непогода своје списе изгубити морао. Зато и писам нашао старих списа у њему. Али да овај манастир води свој постанак из прастарих времена, сведочи *стара црква*, која се данас већ не употребљава. Грађевина ове цркве је прастаре форме и има над вратима препрате црквене српским словима исписан натпис, када је препрата живописана за време пећског патријарха Гаврила, и митрополита Михајла, при игуману Дамјану и еклисијарху Неофиту године од створења света 7159., а од рођења Христова 1651. Древност овог манастира даје се закључити и отуд, што је морало много година протећи од подизања цркве и олтара и другог дела цркве, па до оправке живописа у препрати“.

Из овога се види, да је стара ковиљска црква живописана г. 1651. У једној минејској књизи забележено је, да је манастир Ковиљ обновљен г. 1707., и то „покровом плинтеним и к тому папрата изнова от основанија в сводом сведена и от нани всјуду запом поваплена окрест и папрата извнутар и тому бист ктитор Петар Андреевић карловчанин при го-господину оцу Игумену кир Спиридону јеромонаху и духовнику Јоаникију и про

игумену Мини, дохијару Данилу и параекклисијарху Никону и т. д.“

Ова стара црква била је мала, у дужину 16 метара, а у ширину 7, а висока беше 5 метара. На њој до г. 1707. не беше звоника, тада је подигнут звоник у висину од 7 и по хвати савидан пред црквом од цигаља, а подигоше га Јован Дамјанов и Павле Кузманов из Каћа. Како се народ приликом велике сеобе и после тога почео све више насељавати, и како је овај манастир у овоме крају био једини, то је стара црква ковиљска постала тесном за све побожне Србе, који јој ради утехе душевне долажаху. Та је околност нагнала архимандрита Агапија Поповића с братством, да се за већу цркву постарају, и они почеше г. 1730., градити данашњу велељепну велику цркву, која буде готова г. 1740. Но калуђери не хтедоше ни стару цркву порушити, и ако беше удаљена само три хвата од нове, ни онда, када се г. 1782., појавила потреба, да се стара црква покрије, што помоћу пајсашког капетана Јована Станисављевића и учинише, те тако у Ковиљу стајаху у исти мах две цркве једна крај друге све до г. 1848., када Мађари спалише и стару и нову цркву и зграде манастирске. О спаљивању ман. Ковиља игуман његов Сава Стојчевић у писму свом, писаном 13. јуна 1849. у Ман. Раковцу, рекао је патријарху Рајачићу следеће:

„Мађари по освојењу Јарка кад су више села попалили, и они на њима јарост своју излили, дођу на велику суботу и у село Ковиљ, које попаливши, ни саме цркве нештедећи, упуте се и нашој св. обитељи. Онде попљачкали су и у ништа обратили стогодишњи труд наш. Најпосле запаливши зданије от леве стране цркве, магацине и проче, назад поврате се. Но после несретне у двапут испадше битке за Мађаре код Вилова и Моторина с великом штетом повративши се, возмамјере јарост своју на још у цјелости находећи се храм наш и обитаљиште монахов излити. Лицем на возвесење свративши у манастир безаконија такова починише, да је тешко гледаоцу исто описати. Величанствени храм и великољепно зданије наше, не само попаљиште, но и саме свезе жељезне (шлисне) повадиште и цјело зданије по већој части разорише. Нема ни сљеди от богато укрешена темпла и художественог изображенија! Нема свете трапезе, где смо жертвоприношенија приносили, но на место исте налази се јазвина! где је без сумње неситост непријатељска страсти својој довлетворити мислила! Нема више гроба славног генерала Станисављевића[1] ни вредни настојатељ протосинкела Варнава Дамјановича и игумена Давида Поповича (последња двојица су пре три месеца сахрањена)[2] кости и тјелеса њихова на најсвирепији начин распачани, и у бунар бачена види се. Оне хиљадугодишње растове, које је божествено ка украшенију природе и св. обитељи ондје поставило, безчовечно и без икакове свое користи попаљиште и уништожиште, марву, овце, коње, свиње похарање, штале, салаше и башче и усјеве у ништа обратиште, једном речију једва место упознати је можно, где је Манаст. Ковиљ сушчествовао. Ово вашој свјатости по дужности всепокорњејше саопћујући, јесам и т. д.“

Манастир дакле и обе цркве беху попаљене и делом порушене. Игуман Сава обраћао се епископима са молбом да ман. Ковиљу притекну општине у помоћ, те које тим прилозима, које пак прилогом из Русије, покупило се по Мирону око 20.000 фор. чиме је манастир из рушевина подигнут. Но том приликом стара црква није обновљена, него је до земље порушена, остао је само темељ у земљи, а са материјалом од зидова назидано је и поправљено здање манастирско. Каква је глупост и вандализам био порушити један такав древни споменик српски, о томе није нужно ни говорити! Вековни храм

[1] Умро г. 1833. и сахрањен 10. авг. н. г. у Ковиљу у цркви.

[2] Ово не стоји, јер је протосинђел Варнава Дамјановић по гласу протокола умрлих умро још 13. дец. 1847. а игуман Давид Поповић 16. марта 1848., дочим се описано зверство десило на Спасов дан 1849. Г. В.

божји, сведок толиких столећа и догађаја у њима, споменик старе славе српске, који би међу споменицима српским био за цело један од најстаријих и најзнаменитијих — порушен је из глупости и неразумевања, из просте шпекулације на варварски начин, што заслужује најжешћу осуду. Овај варваризам приписивао се досада на терет сиротоме игуману Сави Стојчевић, и игуман Мирон има у Историји своју једну белешку о томе, која гласи: „Покојни игуман бођански Гедеон Ђурић био је у то време овде (у Ковиљу) намесник и приповедао ми је (Мирону) да је казао игуману Сави: Зашто хоћете да рушите ову старину?, а он му одговори тихо и благо: А шта ће нам стара црква, кад имамо ону велику; она ружи изглед порти а и материјал употребићемо на оправку зграда!“ — Она белешка Миронова је сквоз неоснована и тенденцијозна, да представи игумана Саву као необразована и глупа калуђера, који ради „изгледа порте“ даје порушити стари споменик од неоцењене вредности. Но није тако било. У архиви ман. Ковиља нашао сам концепат једног извештаја игумана Саве, управљеног на патријарха Рајачића, у ком (по свој прилици на повик патријархов, ког у архиви нема), јавља *зашто* је порушена стара црква Исти извештај, доносим овде у целости, да би се видело, коме се управо има у грех уписати тај нечувени вандализам.

„Ваша Свјатост, Гдине и Благодјеју милостивјејшше! О том, коим је поводом воспосљедовало порушење ветхија манастира Ковиља цркве слеђујушчија основателнија доводи покорњејшше во краткости поднести усуђујем се. — Кад је В. Свјатост год. 1850. из престолна града вишене у Даљ дошла, представо сам ја нижајше подписани тогоже года пред воскресење Вашој Свјатости с том покорњејшом молбом, да би ми извјестна сума новца из народнога фонда на времја уаајмљена била, и онда је том приликом В. Свјатост мени *наложити* изволила *да ја при возобновленију Монастирја материјал, рекше излишнаго здања, тако и ветхија цркве употребим из привреднја тогo, што се нема с чим све оправити и издржавати. На основу предначеденог устмено мени даног високог налога Ваше Свјатости, устројио сам ја дне 22. фебр. 1851. с мајстори Стефаном Новак и Јосифом Чик контракт, по коему и зидине ветхија цркве, које су веома дубоко упале биле, порушити и излишне, ради употребленија на зидање* монастира очистити обвезани били јесу. Тако устројени у својој форми контракт под 11. фебр. 1851. No 17. чест. епарх. конзисторијуму ради предсмотрења, прочтења и негли одобрења поднесох, котори под 15. фебр. 1851. No 54. дјејствително по цјеломе своему содержанију и потвержден јест и топрв дне 5. марта т. л. *порушеније ветхија цркве и возобновленије монастирја и излишија цркве воспосљедовало јест*“.

И тако виновником рушења те старе светиње би баш сам патријарх, кога још и данас радо називамо „мудрим јерархом“, а конзисторија, под председништвом још „мудријег“ потоњег Арсенија V.[3] одобри то рушење и не нађе се у конзисторији тој нико, да тај нечувени варваризам спречи! Жалост и срамота! Звона старе цркве украли су и однели са собом Мађари и архимандрит хоповски Патрикије Попеску, као администратор арадске епископије пише 23. фебр. 1851. из Арада игуману Сави, да су и ковиљска звона, са још 120—130 других звона тамо, и зове га да дође и види која су његова. Игуман је услед тога отишао у Арад и вратио звона, која и данас стоје у звонику ондашњем *дрвеном*, који чека свога ктитора, да буде заданим замењен.

И тако је стара црква ковиљска, тај живи сведок минулих векова порушена и са земљом сравњена тако, да јој ни трага није било, чак ни дрвени крст није означавао место олтара, где се вековима приношала бескрвна жртва!

Од како сам дошао у Ковиљ за настојатеља г. 1899., мучила ме је непре-

[3] Арсеније Стојковић, архимандрит грегетешки, био је у то доба управитељ бачке дијецезе, и постао епископом будимским 1853., пошто је Платон Атанацковић г. 1·5., после спора са Рајачићем прешао у бачку епархију.

стано та идеја, да то свето место, кад већ порушену цркву не могу изнова подићи, означили бар достојним видљивим знаком, да не би то место и свет и живина обесвећивала. Но дугови и разне непогоде, зидање преко потребних економских зграда, не дадоше ми, да ту своју намеру остварим. Тек г. 1906. када сам ствари манастирске мало уредио, одважим се са мојим братством, да ту намеру своју и извршимо, те у прорачун за г. 1907., ставимо нужну своту новаца за подизање споменика. Но данашњи саборски одбор избрисао ми из прорачуна ту позицију са лаконском примедбом „док се манастир одужи“. Моја давнашња жеља се опет осујети! Но нађе се изненада штедри ктитор, који хтеде да ода дуг пијетета према св. обитељи, која је била изванна тачка његове славе и сјајне каријере, те ми преда нужну своту новаца у руке, да уништи споменик подигнем оњако, како сам га планирао и замишљао.

Тај штедри ктитор и добротвор беше Његова Светост, преузв. госп. **Георгије Бранковић** патријарх српски, постриженик и негдањи архимандрит ковиљски. Помоћу Његове Светости подигнут је мелељепни споменик од црнога гранита у висини од три метра на месту, где је стојао олтар старе цркве. На споменику том стоји са западне стране (са фронта) овај натпис:

„Изувй сапоги сѣ ногъ твоею, мѣсто бо, на немъже стоиши, свято есть. Исх гл. Б. ст. 6. На овом месту стојала је вековима стара светосавска црква манастира Ковиља, попаљена бурне 1848. г., а порушена г. 1851. Споменик овај подиже Георгије Бранковић патријарх српски, постриженик ковиљски 1907“.

Са источне стране пак стоји овај натпис: „Овде почивају кости блажених епископа бачких Григорија Димитријевића † 1717. и Софронија Томашевића † 1730. г., и многих других инока. Слава им! Вечан им спомен!“ Споменик је ограђен лепом гвозденом црном оградом са посребреним шиљцима, а у тој огради засађен је сруд около леп зелен шимшир. Цео споменик има ванредно леп изглед и јако краси црквену порту, и биће свечано освећен приликом овогодишње храмовне славе.

И тако се испунила давнашња жеља моја и мога братства, скромно кандиоце, које ћемо палити на том светом месту, где су претци наши, скромни и побожни молитвеници вековима приносили бескрвну жртву, нека светли дуго за покој душа оних, који тамо вечни санак бораве, а ми данашњи молитвеници ове свете обитељи, пуни топле благодарности за учињено доброчинство, узносимо топле молитве наше свевишњем Творцу за срећу и здравље штедрог ктитора, и сапостриженика нашег, Његове Светости преузвишеног господина Георгија Бранковића, патријарха српског, који ево опет даде видљива доказа своје љубави према цркви својој. Тај споменик славиће дуго још не само мисао којој је намењен, но и племенитост онога, ко га подиже. Од нас му искрена хвала и топла благодарност!

Ман. Ковиљ, пред св. Архангела 1907.

Арх. Г. В.

Истина о беочинској каји.

Д. Р.

(Свршетак.)

Из наведенога се јасно види т. ј. ко **хоће** да види, а ко не ће, тај наравно не види, да је Његово Величанство одобрило продају беочинске каје, те да по томе њена продаја није Wisch.

Само људи од кова „Народноснор“ веселника могу држати, да се Његово Величанство требало потписати на уговору, да га одобрава!

А чим није Wisch, видићемо да л ће народни фишкал — ил који други члан саб. одбора — који ће имати да по закључку туцинданског сабора покрене парницу због продаје беочинске каје, сметн и хтети стати на становиште „Народностиног“ веселника.

С каквим би је образом покренуо, ако узбуде рачунао са фактичним данашњим стањем на основу напред наведених чињеница; то ће бити његова ствар.

Ну, да и у овом другом случају не мора бити човек пророк, да прорече њен свршетак; и то је бар јасно.

С тога ми држимо и цело писање радикалних листова и листића о продаји беочинске каје, и закључак и мајског и туцинданског сабора за прости радикалски маневар, удешен за опсенити простоту, и да народни фишкал не ће ни сметн **данас** покренути парницу због продаје беочинске каје.

Да продаја беочинске каје не може теретити Његову Светост, види се на напред реченога.

По прочитању министровог отписа, Његова је Светост позвала чланове саборског одбора да поднесу писмени предлог ако га имају, и да у тој ствари и није било референта.

Поднесене је предлоге ставио на гласање и прогласио закључак већине.

У погледу држања у тој ствари тадашњег народног фишкала др. Михаила Полита, напоменути нам је то, да је он у поднесеном налогу саб. одбору (бр. С. О. 4406/1418. ех 1894.) рекао, да је за одобрење продаје беочинске каје компетентан нар. црквени сабор, а ако би саб. одбор хтео дати дозволу за њену продају, онда би он морао узети на себе и потпуну одговорност према нар. црк. сабору.

И на основу овог његовог правничког мњења, донео је саб. одбор 14. Дец. 1904. одлуку (бр. С. О. 4805/1485. ех 1904.): да остаје при својој првашњој одлуци бр. С. О. 285/52. ех 1891. т. ј. да не налази ни сада себе надлежан, да ту ствар реши, него се држи већ изреченог мишљења, да је нар. црк. сабор надлежан у том питању.

По објављеном превишњем одобрењу Његова Величанства продаје беочинске каје, ставио је земаљски посланик на уг. сабору др. Паја Дракулић на председника кр. уг. министарства барона Банфију интерпелацију, у којој га је питао: „ко је поднео ради исхођења превишње потврде онај уговор, који су у ствари продаје беочинске каје начинили између себе манастир Беочин и тамошња фабрика каје?“

На ову је интерпелацију барон Банфи одговорио у уг. сабору *да је он то учинио*, те навео и разлоге на ком је праву и на каквих је разлога то учинио.

Да не би у целини одговор Банфијев наводили, који је мало повећи, уповорујемо читаоце, да је он штампан у овом листу у бр. 43. за 1895.

Овде ћемо из њега навести само то, да је рекао и ово: „— — — држећи за своју дужност, да по саслушању министра просвете и хрватског бана — јер је ман. Беочин на земљишту краљевине Хрватске и Славоније — поднесем ову ствар на превишње одобрење. У својој представци Његовом Величанству изрекао сам антецеденције; подробно сам разложио, да је овде реч о *изузетном* послу, разложио сам, да нам је дужност водити рачуна о одговорности у колико је реч о изузетном одступању од саборског устројства; али да поред те одговорности, писам препоручио Његовом Величанству да одобри продају, манастир би био јако оштећен, и с тога је Његово Величанство, узевши у обзир моје разлоге, *и најодлучније нагласивши, да ово одобрење бива само изузетно*, дало своје одобрење“.

И кад **овако** стоји са продајом беочинске каје, може ли се друкчије назвати „Народностино“ писање о тој продаји, а по њој и „Заставино“, доли простим Wisch-ом, измишљеном у подлом и гадном циљу, да се само забуна и узбуна произведе код нашег лакомисленог света и покварене српске интелигенције, која и **таке** измишљотине шири.

* * *

Дуго смо се домишљали, шта је дало повода веселнику „Народностином“, да **сада** покрене питање о продаји беочинске каје.

Сумњали смо, читајући његове чланке и дописе и онако „између редова“, да му је циљ била до мало уповори оне „горе“, како се код саборског одбора ради несавесно, а и да се мало баци каменом на Његову Светост и иззове сумњу и против њега.

Ну, сад пошто смо дознали, да је кр. угарски министар председник званично сва акта, односећа се на продају беочинске каје; сад нам је јасна цела ствар.

Да се из посланих списа не ће моћи испоставити никаква несавесност; у то смо уверени, као што смо уверени и о томе, да ће се министарство јасно уверити, *какви* су оно људи, који су га уповорили и на ту ствар.

Макаријев гроб.

(Свршетак.)

Ко је прочитао напријед наведену цртицу г. Кукића у „Народним Новинама“, па прочита и ово, што сам ја мало прије навео, увјериће се заиста о ономе, о чему сам се и ја увјерио.

Питам ја сада, да ли је за исмијавање калуђер, као што је био Макарије? Ја држим да није! Човјек који је ето био толико одан дужности својој, да пада жртвом те дужности своје, мислим, да заслужује свако признање и похвалу, а не исмијавање. Но, Макарије је по Кукићевом приказу послужио њему као средство, да искали срце своје на садашњем братству Гомирском нађа зато, што је садашњи настојатељ казао Кукићу (као што Кукић рече, да је Макарије говорио сваком, ко би му дошао) прошле године, кад је једном дошао из оближње гостионе ово поноћи у манастир, да га прими на конак ово: „Ако имаш посла самном, дођи ми сутра, а у манастиру нема мјеста за спавање“. Кукић је по селу (Гомирју) о томе говорио и казао, да ће се настојатељу на дочеку „финим начином“ осветити. Што је ето и учинио.

Мислим, да сам до сада довољно доказао, да сам погодио мисао г. Кукића, а да ту његову мисао илустрирам још боље, буди ми дозвољено, да овом приликом кажем, ко је тај „Никола Ставков Кукић“ и да укратко предочим прошлост његову.

Никола Ст. Кукић, то је ево, као што се види и зна, сада „књижевник“. А какав књижевник, види се из његове раборте „Макаријев гроб“. Књижевник дакле, који на рачун једне свете институције (монашке) црпе на недостојан начин књижевнички капитал.

Тим и таким својим књижевничким радом, поносн се он и много до себе држи, кад ето понижава калуђерски чин, у који је и сам ступити хтио. „Та и како да не буде поносит“! У Дубравама свом родном мјесту „научио је *само нормалку*“, па је онда дошао у Гомирје за „манастирског ђака“, где је до своје 22-ге године „радећи све пољске послове, а по потреби и стоку чувајући“ читао, учио и спремио се тиме ето чак и за књижевника — овакног какви је, ал' је ипак књижевник поређи се неда. — Псалтир читати, св. Писмо и тима сличне књиге, затим „није много прајаљао“. Књиге сваког садржаја, само не богословског, читао је увијек крадимице — по властитом признању — и у толикој мјери, да је редовно заборављао на своју манастирскођачку дужност. Опазили су калуђери код њега (Кукића) „вољу за читање“ свакаких, па чак и неморалног садржаја књига, по којима је — рекао бих — и удешавао начин свога живота, па ваљда због тога „није могао у манастиру дочекати онога времена, кад га је требала украсити црна риза и камилавка“; јер су га истерали из манастира.

Истеран из манастира, отишао је у Епископски двор, да потражи заштите, гђе је из милосрђа и узет у заштиту и задржан на искушењу у Епископском двору. Но пошто је и овдје његова наклоност чедности и моралу убрзо набила на површину; мораде бити и из двора као манастирски искушеник отпуштен.

Послије тога лутао је неко вријеме по свијету, док не постаде агентом код тврткe Петра Николића у Загребу, гдје се није Бог зна како дуго задржао, ваљда због тога, што би тим његовим новим занимањем, штетовала књига и журналистика народна. — Био је и комисионар „Српске Књижевне Задруге“, кога је комисионарства такођер ненадно разријешен. Послије тога прими се код пословне тврдке L Mašeka у Загребу (пословница за исељавање и отпрему путника у иноземство) посла, да облијеће вароши и села широм цијеле Хрватске и Славоније и наговара безазлени и лаковјерни народ, да се сели из домовине и постојбине своје. Но и одатле га нестаде.

Сад пак, кад није имао никакве споредне дужности, ода се сасвим на »књижевничко поље«, те написа доста опширну приповијетку под насловом „Осветници“, за које „дјело“ — као што сам рече — није скупио прихода ни толико,

да подмири штампарске трошкове око истог, што нека је доказом његове „књижевничке“ способности. Напосљетку одјурио је сарадништву „Заставе“, да и на Јаковљеве руке „весло посиса“, где му је сада, обзиром на његову „књижевничку способност“ повјерена дужност адресирања Јаковљева памфлета „Сабор јунак од мегдана“. Па није онда ни чудо, што се је — налазећи се ето у служби Јаковљевој — окомио на калуђере споменутим приказом у „Народним Новинама“ под именом: „Макарије гроб“, којом је цртицом показао сву риједност и ума и срца свога.

Сад завршујем са жељом да драги Бог даде г. Николи Ст. Кукићу здравља и снаге, да може и на даље са својим „књижевничким“ радом користити народу своме, а мени је сада на души мало одлануло, што сам овим доказао, каквих све има књижевника.

Члан братства Гомирског.

Је л ово частно
или
гадно и подло средство!

Д. Р.

Обећасмо у последњем броју, да ћемо нашим радикалима навести доказ, из ког ће се видети, *каквим* су се гадним и подлим средствима они служили, да се освете својим противницима, што ево и чинимо.

Када се ово 1899. покренула из Вршца, по налогу умрлога поштењаковића Паје пл. Еремића, она недостојна хајка на Његову Светост, у чему су главну улогу играли познате вршачке радикалне главашине; тада је један од тих веселника узео на себе часну улогу, да дозна **ма каквим** путем, шта је са закупом пустаре Цера, и да то сазна, обратио се једном свом пријатељу у Темишвару, да га извести о њеном закупу и научио га, **како** треба да ради у тој часној работи.

Исти му је овако одговорио:

„Темишвару 7/6. 1899.

Љубезни — — —!

Твоје последње писмо примијосам і по твоїм налогу нудијо нудијо дотићнім 20 фр. коім здраво тешко преволео се да због таковог малог онорара себе і своју будућност на коцку мећа, јер то га је највећма сметало ді і ја съ њиме књиге да контролірам і таіне њіове радње том прилїком да дознам, наравно да је то і ћудновато туће књиге контролірат, но поћем ме познаје добро і задао поштену реч, да се тога небоі неће се одъ мене ништ ћути і после дугог наговарања да је сірома і то њему мала помоћ добро дошла те тако сам га преволео те ономад на веће доно књиге код себе код куће і тек кад је код њега све полегло онда смо заједно поћели у сепатној (сепаратној) соби прегледати те поћас у істоі форми довршілі, резултат је *овај* одъ године 1890. плаћало се П. Б. свако тромесећно 500 фр. то је 2000 фр. годишњо то је 200 ланаца 10 фр по ланцу, сепаратне белешке за П. не стоі у књіга да је у готовости дато, ако и није да није П. примїо од подузимаћа но је тако уњињено і уговорено да несме доћі нігде црно на бело тако ја мислім тако ствар стоі, гледај молімте шалъі за тог дотићног књіговођу ако не више а оно бар оні 20 фр што сі пісо, а мені суді ті како оћеш

поздрављамте љубазно

твоі с. р.

— — с. р.“

Кад је веселник о овоме известио генералисима у тој хајци Пају пл. Еремића, тада му је исти 10./VI. одговорио: „Дакле ниште ништа могли тамо израдити. — —“

Је л ово господо радикалска частан и поштен начин?!

За сада се задовољите са овим једним примером, а другом приликом показаћемо више **оваковић** ствари.

Извештај

о седници епархијске конзисторије, држане у Темишвару 10. (23.) априла 1907. под председништвом Његовог Високопреосвештенства Господина Епископа *Георгија*.

Оверовљени записници пленарне и редовне седнице од 12. (25.) фебруара 1908. и редовне од 13. (26.) марта 1907. — Укорен у седници јер. К. Ч. адм. парохије у А. због занемаривања свештеничких дужности. — Уз поновно подастирање молба некојих свешт. удовица умољен кр. уг. Министар просвете и црк. послова, да истима досадању држ. припомоћ не украти. — Узето на знање да је кр. уг. Министар просв. и црк. послова јер. Бр. М. адм. парох. у Срп. П. и Н. Б. пароху у Б. св. Ђ. поделио по 120 Кр. држ. припомоћи. — Публиковане су дозволе кр. уг. Министра просв. и црк. послова за спровађање некојих матичних исправака, уједно је умољен исти министар, да још неке исправке спровести дозволи. — Узета на знање наредба кр. уг. Министра просв. и црк. послова у погледу вршења епископске јурисдикције над прав. црк. општином у Ходмезевашархељу. Умољена Њ. Светост Патријарх, да исту црк. општину in dogmaticis et spiritualibus епископу темишварском подчини, и упућен др. Сава Путник, овоепарх. фискал, да ступи у споразум са том црк. општином у погледу састављања статута за исту. — Путем свештенства публикован допис управе завода слепих у Будимпешти, да ће се у том заводу концем ове школ. године упразнити више бесплатних питомачких места. — Позват Ђ. Ст. окр. протопр. у В. Б. да налозима виших власти тачније удовољава. — Позвата црквена општина у Београду, да изјасни свешт. удов. М. Поповић, да јој је зем. влада у Загребу подарила 70 К. припомоћи. — Позват јер. Гр. Б. умир. парох из П. да се оправда због сумњичења ове власти самовољством. — Узет на знање поднуп. звању торонт. прев. достављени извештај у погледу пујања из прангија приликом прав. празника. — Узето на знање предмет. расположење, којим су списи браковаздови Јована Михајловића и Борђале Кешерија на употребу издати кр. ср. суду у Ержебетварошу. — Узето на знање оправдање ром. свештеника Опреана Теренција односно поступка му у св. цркви у Ходмезевашархељу. — Узет на знање извештај Ђ. Ст. окр. протопр. из В. Б. о унапређењу јер. М. Ј. и А. Бр. у парохије у Срп. Ц., и Н. Б. у парохију у Б. св. Ђ. — Позвати овоподручни окр. протопр. да поднесу извештаје о броју срп. прав. душа у оним местима где нема срп. прав. перохија. — Усвојени и публиковани предлози свешт. збора темишварског о уређењу храмовних слава, и у питању: Ко даје свештенику дозволу за служење у страној парохији односно епархији". — Одобрен закључак збора свештенства протопрезвитерата вел. бечкеречкога о сазиву епарх. свешт. збора у В. К. — Уступљени Њ. Високопреосвештенству списак срп. прав. свештенства у протопр. темишварском за 1906., записник и теми свешт. збора и проповеднички дневници са по 2 проповеди некојих свешт. протопр. вел. бечкеречкога. — Дато упутство јер. М. Т. за катихизовање срп. прав. деце у несрп. школама у Београду. — Одређени протопр. свештенички зборови и теми за исте за год. 1907. — Узет на знање прелаз М. Поповића из Кетфеља у прав. веру. — Препоручена „Практична библиотека за свештенике" овоподручном свештенству. — Уништен закључак црквен. скупшт. т. градске, којим је са 1. јануаром 1907. укинуто место ц. општ. ђакона там., и умољен овоеп. адм. одбор, да ако иста ц. општ. са тим местом скопчану дужну плату ђакону у датом јој року неисплати, исту, оврховним путем укупити даде. — Одбијен јер. М. Д. парох у М. да се ослободи од поднашања годишње две проповеди и проповедн. дневника. — Узети на знање извештаји неких парох. звања о спроведеним матичним исправцима. — Молбе јер. А. Ст. адм. парох. у Кнезу и М. Н. пароха у Дињашу ради стављања у стање мира подастрте високосл. С. О. и постављен за админ. парохије у Дињашу јерођ. т. градски Д. Ч. — Узет на знање извештај јер. А. Бр. с. п. п. у Срп. Ц. о примању на себе катихизовања срп. прав. деце у несрп. школама у Жомбољу. — Упућено свештенство из Врањева, да оболелога протојер. М. Р. пароха там. у свима дужностима му замењује. — Узето на знање прев. расположење, којим је упућен Ст. Ж. окр. прот. у А. да јер. А. П. из Н. у звањичењу поучи. — Молбе за држ. припомоћи подастрте јкр. уг. Министру просв. и црк. послова. — Одређено покретање дисциплинарна поступка против општ. бележника у Срп. Кретуру, због увреде, нанесене Њ. Високопреосвештенству г. Епископу. — Одређена оврха против јер. Ј. Ј. с. п. п. у М. због Ј. М. из Ђ. дужних 316 К 66 п. и поде-

љен му усмен укор пред конзисторијом због непослуха му према наређењима виших власти. — Издати др. С. П. еп. фиек. у В. К. списи односећи се на нападаје у „Народном гласу“ на Ђ. Ст окр. прот. и ј. Др. М. прот. капелана на В. Б. — Донесено више првостепених бракоразводних пресуда. — Решено свега 92 предмета.

Кореспонденција

патријарха Арсенија Јовановића (Шакабенте)

из Беча од 7. Фебруара до 5. Маја 1741.

Д. Р.

(Продужење.)

Тогожде дња Г. Андреи Администратору в Карловце.

Вашего синоћења от 25. прошлаго из Карловца отпушченое писмо ми исправно получили, и за всја из того извјестно разумјели, за усердие и ревност вашу к нам и ко общчему дому (т. ј. что сте намјерили знаеми дом купити, и ко общчему дому прибавити и с таким начином дом общчиј распространити) показујушчујуса, ми благодарни јесми, за кое то дјело, не токмо от нас самих но от всего клера и народа нашего, вам незабвена памјат и хвала будет. Токмо, како сте намјерили, тако не моите ни пропустити, но в совершенство цјелое привести изволите.

Что притом за депутирте пишете, да от здјес допушчение, како могут поћи изходатајствујемо коморским људем, ние во обичају било ни досле допушченија просити, нити сад потребно јест, ибо нима како људем торговим всегда свободно с насошом доћи, и то би ми једну токмо новину между нас вседили, кад би то учинили. А како из Будима, из Пеште, из Сегедина, из Хорватске коморски без допушченија овамо дошли јесу, от Славонии же и Темишвара ожидаем кои ден да приђу, тако уповаем, да и тамо никому забрањено ние.

Само воинственим и досле всегда и ниће без допушченија ние возможно поћи, понеже на нима служба Господарственаја зависит, зато нима допушчение и испрошено.

Убо ви потребне и разумне људе избравше с пленипотенцином и трошком што скорјејше, овамо отправите, да би ми с вами обретајушчимсја депутирти за нима некосњели, пак что с прочијми и с ними закључим, то и пословати вси обшче и согласно будем, токмо ви некоснште, по депутирте скоро отправити настојте. Зашчо ако баш кнезовом ние допушчено поћи, могут се в мјесто кнезова други разумни људи уредити, како и досле бивало, кои под именем трговине с паспортом могут сјемо прити, кое ожидајушче пребиваем

Арсенић Четвертиј.

Априла 11. дња Г. Андреи Администратору в Карловец.

Уповали ми по гласу предодопушчених к нам ваших писании, да не токмо Благородие Ваше на пути уже јесте, но и нарочно сваки ден ваше пришествие здјес ожидали, ниђеже из писма вашего под 2. настојашчаго к нам отпушченаго видјели, јако јешче в Карловци постојано пребиваете.

В коем после что упоминаете, јако ћекогда в разговору ми вам сказали, что митрополита Софронна Подгоричкнина преставшијса брат Георгиј имјеет брата роднаго, то правда јест, да он во оно времја, јегда ми вам сказивали имјел брата, но такови по том преставилсе, обаче того преставшагосја брата Георгиева, родни син а синовац Георгиев по нем осталса, и јест ниће на сеј страње под државоју јеја кр. величества, коториј особливо добро јест нам знаем и познан.

За овогоже синовца, брата Георгиева сина, коториј при вами сушчија привилегии Георгиеви от вас ишчет, понеже име и проименование јего нам необјависте, ми несвједоми јесми, кто такав јест. Того ради онија привилегии код вашего синоћења, до нашего с вами састанка да пребудут привручаем.

А ви, ашче вам тјажестно не будет, изволите нам того име и проименование написати, и тако, когда ми увидим кто он јест, тогда будем вам извјестие цјелое дати, јест ли то которн вам јављалса синовец Георгиев или не; с коим намјерением милостију нашеју отеческоју и архи

пастирскоју вам склони пребиваем и јесми всегда

Арсеній Четвертиј.

Тогожде дња отцу протосингелу Пертенију Павловичу во Арадје.

Писмо ваше под неизвестним числом текушчаго міца из Арада к нам отпушченое, исправно ми получили, и за вєја добро разумјели, на которое дньшнеју почтоју, во отвјет вам болше представит неможем, развје: что провинциалиста касаетсја, о том промотрим и разсудим; ниње же пребиваем

Арсеній Четвертиј.

Апр. 18. дне протопопом сирмијским.

От 5. тек. из Карловца отпушченое ваше писанне исправно получили ми тогожде 17., в коем и вєја от нас пам представлена обстојателства добро разумјели, на које настојашчаго времене (будушчи да смо премногими общчими дјели, кунно со здје обрјетајушчимисја Преосвјашченими Господами Архиереи и обоего чина народними депутирти зјело окупирани) недосијеваем ино что вам во отвјет представити, развје сие: т. ј. јегда здје початое дјело благим увјенчаем концем, и тамо благополучно пријдем, тогда и о вєјех полезних старание наше приложим, разсудивше и все по рјаду учредим.

А что свобод свјашченнических со их економијами касаетсја, то заключаетсја в милостиво изданих привилегиах, о которих ми код јеја кр. величества вседушно прилежихом и прилежати будем, да би онаја всемилостивјејше потвержденн и в пред постојано во своеј сили обдержавани били.

Ви убо между тим временем, свјашченство, церкиже и христианство в надлежателном настаљенни содержите, к Богу молитвами о спасенни своем, к јежаже кр. величеству, вјерностију постојаноју утверждатисја поучавајте и настављајте, напачеже о благостојанни Государствованија и о побједје над супостативними јеја кр. величества молби по вєјех церквах творити учрежднте.

Притом паки неможем прічину знати, что учинисја да отуду депутирти не пријдоша, допушчено бо јест да они све свое теготе и тужбе напаче при садашној војње что су претерпјели да попишу и овамо по депутирти да пошљут, пак со вєјех стран депутирти пријдоша, отудуже никтоже.

Прада да ми здје и без них трудимсја, али би надлежало нам имјети во свидјетелство их тужби писменија. Ибо ми сице неможем знати что свак по себје терпјел. Зато настојте да би с подписаними тужбами поне једнаго депутирта с трошком јелико скорјејше отправили, с коим пребиваем

Арсеній Четвертиј.

Тогоже дња Г. Архиерају темишварском.

Писмо В. Пр. от 11. тек. из Темишвара к нам отпушченое, тогожде 17. исправно ми здјес пријмили, и за вєја колика пространо и добро разумјели, и что убо похода депитиртов от тамошних краев касаетсја, зато Пр. В. сим во извјестие творим, да от здјес екеспресе преко шчафете от Г. референдара Вебера, на тамошне Господствујушче прво заповјест јест послана в тој сиље: чтоб избратисе имушчим депутиртом овамо појти, отуда невозбранено било.

Убо, аппче би всемогушчаго помошчију, бољезни вам допустила, добро би велико весма сотворили, когдаб и В. Пр. сами у персони овамо појти за тјажест непринисали: Ибо хотја ми, с вашим согласием и потумом контенти јесми, обаче, јешчеби нам миљее и дражајше било, кад би вас в самом дјеље у персони видјели, како и надежди не отступајушче со упованием вас ожидаем и пребиваем

Арсеній Четвертиј.

Апр. 23. Г. Администратору Андрају в Карловец.

Вашему синољепију сим сообшчити намјерихом, како настојашчеју почтоју карловачкиа вароши жители, а имено Михаил Стојков жалобнују тужбу на жену Перлину нам предложил јест, да она свакими способи настоит и радити принужденим начином, за оних 500 фор. код него бивших, интерес от него наплатити, и того неправеднаго узрока ради, великое утјесмение и досаду јему творит.

А повеже оние новци (како многим

честним лицам извѣстие јест, а уповају да и вашему синодѣнију во прошлом годіе цјелаја информација о том учињена била) не на интересу, но на аманету у Михаила били, и не јој, но за душу јеја мужу оставлени и препоручени, и зато что она дерзновение возпріала, и уже разположение на свјатаја мјеста, за душу помянутаго мужа јеја, повце похитиза, да немисли что гредушчим временем нѣкесе то от неја изтезовать, ибо она по гласу тестамента и суда Архіепископскаго, више нежели јој пристојало се в насљедство пријмила.

Того ради отечески совјетуем и љубезно препоручаем, что би сте в таком случае, по законому и натуразному праву, јего житеља вашего заступати и защишчат изволили, и напред недопуштиби жење тој, да јему утјеснение и досаду неправедно творит. Но лучше до общчаго собранија в мирје јего да оставит, а тогда и о том промотрение имјети будем, и како и несумњеваемсја, да всем требованиј совјет наш вам пријатен не будет, тако пребиваем

Арсеніј Четвертиј.

Априлиа 29. из Вјени.

Благоговјејним свјашченіком и всему клиру церковному, благопочтенимже кнезовом и всјем обшче во протопопијатје прижком обретајушчимсја православним христианом, нашеја свјатија восточнија церкве питомцем, моим о Господје чадом љубезним.

Со сеју настојашчеју нашеју Грамотоју, обоему предупомјанутому чину благочестиа нашего во објављение творим, како ми в прошлом 1740. годіе во Августје мјесјанје бившаго Бјелградскаго протопресвитера нашегоже родиаго и љубезнаго брата кир Андреа Јовановича, с више от Бога даноју нам властију, ваканствујушчему тогда протопопијату пришкому, чиновше и правилне дјејствителним протопресвитером поставили и утвердили јесми, како и недвоим да разумјели писте, из објављенија при поставлении о нем бившаго.

К чему паки нинје требуем и захтеваем, да би оба чина, как свјашчени так и мирски, јего протопопа во первих за своего церковнаго старјешину познавали, и ради того потом, должнују чест и покорност во всјех требованијах с љубовију и честноју христианскоју совјестију јему отдавали.

При чем особливо вам свјашченим того протопопијата повељеваем, да по обичају досље бившему, и изданим вам уреждениам, за всја количина окрестности в пароxиах ваших случајушчијасја по званију и должности свој свјашченическој јему протопресвитеру вашему репортируете и објављујете, и на всја во всјех случајех рјешение и повељенна от него ожидаете.

И тако ми всјем доброжелателним милостију отеческоју и љубовију Архипастирскоју, јакоже и досље всегда, постојано склони будем, кое со обичноју печатију и подписом собственоручним имене нашего укрепљујушче, пребиваем

Арсеніј Четвертиј.

Тогожд дња протопопје Андреи во Ириг.

В мјесто обичнија патенти или синтелии, прилагаетсја вам засад сие краткое писмо на свјашчене и мирске того протопопијата, печатију и рукоју нашеју укрепленое, кое да имате ви чрез јединаго разумнаго свјашченика купно с присудствием вашим, јакоже ту у вароши, тако и по всјех мјестах тому протопопијату подлежашчих в слух прочитати.

А по улучении угоднаго времени и самују патенту вам послати будем. Причем уповаем, да и ви такожде с вашеју страни, звание и должност своју и особливо доброе со всјеми вам подручними, обхождение благоразумно отправљати знали будете, и зато как всегда пребивием

Арсеніј Четвертиј.

Тогожде дња кнезу и христианом села Шуима.

Писмо ваше под 1. числом настојашчаго мца из Шуима к нам отпушчено, исправно получено, в коем что моленна вашего поради Јоана Рњаковича четвероженца касаетсја, на те съедујушчи вам творим ответ, т. ј.

Понеже он Јоан против нашеје свјатија восточнија церкве, отеческих и апо-

столских предании, безаконо в четвертиј брак вступил, кои конечно за брак непочитаетсја, но паче за безаконие, ибо тјемиже Апостолами и отци свјатими четвертиј брак не токмо запрешчен, но и прокљат и за безаконие вмјенен јест, и того ради таковых преступников свјашченаја правила (ашче непокаетсја и жену от себе неотпустит) чреа всју жизн и при посљеднем конџе, всего Христианскаго закона очуждајут и лишајут, неможем убо ни мја с нашеја страни допустити, да он христианскаго закона учасник будет.

Ашчелиже он покаетсја, и жену, јуже безаконо за собоју держит от себе отпустит, и в пред со сакрушеним сердцем истиное покајание покажет, со всјаким тшчанием, приљежанијемже и со страхом на него наложенију епитимиеју исполњаја; то по разсужденију духовника можетсја јему участие со Христиани допустити, иначе докуд год жену не отпустит, допуститисја јему неможет, и тако сим окончевајушче, пребиваем

Арсеније Четвертиј.

(Свршиће се).

ЛИСТАК.

Вести.

Педесетогодишњица. У Перлезу је на Видовдан прославио у тишини своју педесетогодишњицу свештеничке службе протојереј и парох *Марко Радосављевић*.

Прота је Марко и као свештеник и као Србин, стекао великих заслуга за своју општину, и као што обично бива код нас, доцекао је и он од оних, који су му требали бити благодарни, велику неблагодарност и увреде.

А то све с тога, што прота Марко не хтеде под своје старе дане пливати радикалском реком, која сбара све што је у Сриству боље и честитије, а износи на површину нечином друштвени олош.

Ну, то не треба проту Марка ни мало да узнемирује, јер му је савест чиста и мирва да је за цело време свога 50. годишњег свештеничког службовања, био и савестан свештеник, који је своју цркву и народ љубио и добар Србин.

Својим животом и радом обезбедио је себи вечито име, које ће се и после смрти његове, све више и више с благодарношћу спомињати и славити, дочим ће ако не још за живота, а оно после смрти изчезнути имена оних, који му пакосташе, и који га у старе дане вређаше.

Бог милостиви нека дарује живота и здравља честитом проти Марку. Живео!

Кад не ће држава, хоће црква. Све државе мање више издају преко санитетских савета разне наредбе у погледу очувања и одржања народног здравља, а ни једна не дође на помисао, да изда наредбу, која би најмање у 50% умалила број болести у народу.

А та би наредба била, да нико не сме ступити у брак, док их доктор не прегледи и не да им уверење да су способни за брак.

Ована наредба да се изда, она би била благодет за многе и многе и појединце и породице. Јер колико и колико њих ступају у брак заражени од разних болести, те упропасте толике невине и рађају болестан народ на терет и народици и држави.

И што до сада не учинише владе, учини почетак бугарски архијерејски синод, донесавши закључак, да се влада умоли, да донесе закон, по ком не би могао нико ступити у брак пре, него што не донесе од доктора сведочбу да је способан за брак.

О овакој наредби требало би и наши посланици да поведу разговора на земаљском сабору.

Ну, и дотле док се не би донео такав закон, дужност би била наших народи црквено-автономних власти, да бар подвргну таквом прегледу све оне, који желе да буду свештеници, јер се догађало више примера, да су по неки — ступивши болесни у брак — за кратко време умрли, те смрћу својом оптеретили свештенички-удовички фонд.

Да се код нас савесно врши преглед при примању у богословију; било би мање оваквих случајева.

Ове је прошле школске године умрло од сушице два богослова, који су болесни и дошли у богословију, а има их још неколико, који нису требали бити примљени.

Кад смо ми народ од срца а не од реда и закона; треба поставити мешовиту лечничку комисију и при прегледу *но* да се прими у богословију.

А не би с горег било, да се тако поступа

и у гимназији, у којој тако исто има врло велики број ђака, који нису требали бити примљени.

Рђави математичари. Наши радикали — а особито адвокати —, у практичном животу и суviше су добри и вешти математичари.

У јавном пак животу умеју кадгод да се покажу као врло лоши математичари.

Познато је како они имајући *један глас* већине на туцинданском сабору, изводе отуда, како они престављају већину српског народа у карловачкој митрополији.

Ако игде у свету има странке политичне, која би могла и смела тврдити, имајући цигло један глас већине, да она преставља и већину народа; ми се покоравамо казни, какву нам одреди познати фахман математичарски г. Чеда Милутиновић, ревизор, бивши „шпецерајста“ — или што би рекао Бекић „биберлија“ —, који својим проналаском „дефраудација“ навуче радикале на танак лед — у њор сокак.

Ну, треба знати, да за радикале важи један глас већине и већину народа само тада, ако се то тиче њих. Иначе је код њих овај сразмер.

Ако се 75 свештеника изјасне за нешто, а 33 су противни — управо само се 2 изјаснише противна, а 31 не дође на збор, не изјавивши ни да су за њи против; онда је по њиховој математици већина свештеника противна.

А тај је случај са зборoм свештеничким одржаним 29. маја о. г. у Темишвару, на ком је од присутних 55, њих 53 гласало за осуду саборског закључка у погледу Његове Светости, 22 изјавише усмено, писмено или телеграфски да одобравају закључак већине, 3 поздравише просто збор — кад су знали, зашто је збор позван, нема сумње, да пристају и на његов закључак —, а 31 нити дођоше, нити извинише свој недолазак.

И на основу *оваког* сразмера, неки се веселник искида доказујући у „Застави“, како је већина свештенства у темишварској епархији против поменутом закључку!

И што он, не имајући образа таку лудост разглаба у „Застава“, ни по јада; ал је срамота да и добар део српске интелигенције верује и у ту лудост, као и многе друге сличне лудости и глупости „Заставине.

Па да код нас може бити друкчије, кад има тако покварене интелигенције, да може и сме у такве лудости и глупости да верује, и листа као што је „Застава“ да их може доносити.

Главна расправа. На тужбу Његове Светости против радикалских посланика са туцинданског сабора, који гласаше за познат Мушицков предлог, обавио је председатељ карловачки котарски судац г. Д. Коњевић.

Како су радикали преко свога фишкала за ужу Угарску г. др. Бранка Илића надигли вику, да г. Коњевић не ће моћи беспристрасно судити, тобоже с тога, што је потписао поверењицу Његовој Светости и што се изјаснио како ће осудити тужене — код доказа ове тврдње, особито су се прославили један српски учитељ и два професора карловачке гимназије и заслужним се показали за радикалну странку, за што ће их она већ у своје време и наградити —; то је г. Коњевић захтевао, да се делегира други суд, да обави суђење.

Радикали телалиште и радиште на томе, да се делегира земунски суд, ну бански сто не хтеде им испунити жељу, те одреди митровачки котарски суд, који је по тврдњи „Заставиној“ расправу одредио за 16. (29.) Јули.

Радикали по свом начину телалиште, како је жеља Његове Светости била, да суђење обави судац Коњевић, а то с тога, како би доцније могли телалити, како је пристрасно донесена пресуда.

Да Његова Светост није имала нужде, да суђење обави овај или онај суд; о томе ће се г. г. тужена уверити при самом суђењу, којом ће се приликом испоставити и та чињеница, *но* је имао нужде да смакне односећа се акта на оправку темишварског двора.

А подједно ће се испоставити и то, *нано* је радикалски стручњак — ревизор — могао и доћи на помисао, да је при поменутој оправи учињена превара, на прост записнички исказ, да је поднета обрачун одобрен?

Тврдња Јаковљева, да радикали нису имали нужде да макну поменута акта, пошто једна крививица више или мање не мења ствар, та је и суviше наивна и за оне по сувачама, а тврдња неког Св. у 129. бр. Abend-блата „Заставе“, да „одговорност за нестала акта носи народно-црквени тајник, и он је дужан дати рачуна о тима списима или доказати да их је даље издао“, то је тако лудост, да ју је могао написати само какав глупави радикал, а примити је у лист један Коста Брадваровић.

А глупава је с тога, што је после смрти Исе Ђирића нар. цркв. тајника († 2.|XII. 1893.)

дошао за тајника данашњи тајник г. др. Лаза Секулић, који тек не може бити одговоран за акт, који је решен под бр. С. О. 4780. ех 1887.

Позор. Упозорујемо читаоце на стечај за пријављивање питомаца у овдешњи свештенички Конвикт, који је штампан у овом броју.

Уредник: **Димитрије Руварац**, протојереј.

Читуља.

14. о. м., завршио је једно умировљени парох ривички *Константин Милутиновић* свој мученички живот, опростивши се и душевних и породичних брига у својој 65. години.

И на покојном поп Који доказала се наша српска немарност, која је допустила да умировљени парох проводи бедан живот са годишњом пријомоћи од 800 круна.

С покојником се опростио пречасни г. протојереј Васа Константиновић.

Вечан спомен брат Који!

Позив на претплату.

Дао сам у литографском заводу Jos. Eberle-a „**Опијело** за мјешовити збор", у којем су ови бројеви:

1. Свјатвј Боже (за мјешов. и мушки збор.)
2. Јектенија.
3. Со свјатими упокој.
4. Плачу и рыдају (стихира)
5. Одговори прије и послије св. јеванђеља.
6. Придите последње цјеловање (стихира).
7. Вјечнаја памјат.

Све пјесме сложио сам у духу срп. правосл. народнога пјенија и на широкој музичкој основи разрадио сам лијепе наше погребне пјесме. Како се већ давно осјећа мањкавост овакве *цјелине* у опијелу, надам се, да ће ова композиција добро доћи свима пјевачким дружинама и школским коровима, уједно и сваком, ко се бави музиком и штудијом наших црквених пјесама. Стога молим све позване и пријатеље српске Црквене музике, да ме претплатом потпомогну. Дјело ће бити готово за 3—4 недеље.

Претплату ваља слати у (**Aracs Torontál m.**) **Угарска.** Цијена је партитури 3 круне (3 дин.)

У Врањеву 18. јуна 1907.

Владимир Боберић,
професор велике гимназије, катихета.

Јавна захвала.

Пригодом изненадне смрти мога непрежаљеног мужа јереја *Константина Милутиновића* умировљеног пароха ривичког, указаше нам многи на разне начине своје саучешће, за које ни сам кадра сломљена тугом и жалошћу, сваком се посебце захвалити.

На првом месту нека је велика хвала Његовој Светости преузвишеном господину *Георгију Бранковићу* патријарху српском, који је својом познатом добротом мени сиротој удовици у невољи прву помоћ својим знатним даром пружио.

Надаље нека је хвала високопречасној и пречасној господи свештеницима, који су увидив жалосно стање породице несретног свештеника, између себе ону своту искупили, којом су на достојан начин мога сиротог мужа матери земљи предали, и својим чинодејством спровод увеличали.

Нека је хвала целом поштованом Карловачком грађанству, који су покојника до вечне му куће испратили, и тиме му последњу почаст указали, а нами нашу тугу ублажали.

Јулка удова Милутиновића, с децом.

Послане књиге на приказ.

Свечано предавање повереније Његовој Светости Преузвишеном господину српском патријарху *Георгију Бранковићу*. Од Чика Стеве. Отштампано из „Српског сиона". Карловци 12° 29.

Др. Никодим Милаш: **Брак између** хришћана и нехришћана. Отштампано из „Архива за правне и друштвене науке". Београд 8° 15 стр.

Извештај главног одбора друштва за чување народног здравља о друштвеном раду у 1906. години. Година V. Београд 8°, 63.

Буде Будисављевић Приједорски. Неколике моје успомене на *Никанора Грујића*. Отштампано из „Богословског Гласника". Карловци 8° 14.

Извештај о стању срп. прав. црквене општине, црквара и појединих заклада у Ср. Карловци за 1906. годину Карловци 4° 8.

Из овог се извештаја види, да карловачка црквена општина — са свима закладама, којима она рукује и црквеним имётком нема више од 147.702·05 кр., што је вапитану мало.

Да се савесно руковало са црквеним имётком и оставинама, имала би данашњим даном општина најмање по милиона имётка, кад се по-

мисли, каквих је с једне стране златних година имала, а с друге стране несавесних тутора.

И на карловачкој се општини види, да смо ми оријенталци, — да без строге контроле ништа с нама ништа у стању паметно шта урадити и одржати.

Па због наше оријенталности — и данас нам хиљадама пропада по нашим општинама.

Радикали и срп. манастирска штампарија од Д. Руварца управитеља Карловци 8° 28.

Летопис матице српске. Књ. 243. Н Сад 8° 131. Цена 1 круна.

Књиге матице српске. Бр. 17. *Ромео и Јулија*, трагедија Виљема Шекспира с енглеског превео *Лазар Костић*. Награђено из задужбине Јована Остојића и жене му Терезије. Н. Сад 8° 95. Цена 2 кр.

Књиге за народ, издаје Матица српска из задужбине Петра Ковачића. Свеска 122. *Ум и срце*, поуке за народно просвећивање. Написао *Павле Арнимов*. П. Н. Сад 16° 79. Цена 20 хел.

Извештај о срп. вишој девојачкој школи у Панчеву за 1906. 7. Година XXI. Спремио Милан Мандровић управитељ. Панчево 8° 62.

Извештај српске велике гимназије Карловачке за 1906./7. књ. 48. год. 55. Карловци 8° 85. XIX.

Борба за изразом од др. Лазе Поповића. Карловци, 16° 51.

Др. Милан Савић **Др. Илија Вучетић**, говор држан у седници књижевног одељења Матице српске 10. Маја 1907. Отштампан из „Бранкова кола". Карловци, 12° 34.

Извештај о православној српској богословији и прав. срп. богословском семинару у Ср. Карловцима за 1906./7. Књ. 18.

Саставили: I. дио протопрезвитер ставрофор Јован Вучковић, професор и ректор богословије, II. дио патријарашки синђео др. Викентије Вујић, префект богосл. семинара. Карловци, 8° 56.

ЗВАНИЧНИ ОГЛАСИ.

СТЕЧАЈ. 1—2

Идуће школске године 1907./8. примиће се у свештенички Конвикт 40 питомаца Питомци чији су родитељи чланови плаћају 38 круна месечно, а нечланови 44 круне месечно у напред и уживају за то: стан, са постељом, огрев, осветљење, доручак, ручак и вечеру.

Сваки питомац је дужан понети собом 6 кошуља, 6 гаћа, 6 пешкира, 6 пари чарапа или обојака, 4 салвета, 6 џепних марамица, четку за зубе, четку за хаљине, чешаљ, четке за обућу.

Молбу за примање ваља послати потписаном Патронату најкашње до 12—25. јула 1907. ког дана ће се молбе и решавати.

Карловци 18. јуна 1907.

Патронат

Архид. свештеничког Конвикта.

Број К. 592./вап. 416. ех 1907. 1—3 39

СТЕЧАЈ.

Испаусује се на парохије у Добровићу и Сухојмлаци, обје VI. разреда са роком до укључиво 22. јула (4. августа 1907. године.

Молитељи имају своје прописно обложене молбенице до горњега рока потписаној конзисторији надлежним путем поднијети.

Из сједнице православне српске конзисторије у Пакрацу дана 13. (26.) јуна 1907. год. држане.

Предсједништво.

К. 428. ех 1907. 37. 3—3

СТЕЧАЈ.

Овим се расписује стечај ради сталнога попуњења парохијског места IV. разреда у Качфали. Молитељи имају своје ваљано инструисане молбе путем претпостављених им власти до 7/20. јула 1907. г. епарх. конзисторији поднети

Епарх. конзисторија будимска.

У Сент Андреји 29. маја (11. јуна) 1907.

Предсједништво.

Број 511. К. в. 364 ех 1907. 2—3. 38.

ЕДИКТ.

На бракоразводну тужбу Јелене Поповић рођ. Иванчевић из В. Средице, котара Беловарског, против супруга свога Ђуре Поповића из Ровишта, сада непозната боравишта, овим се Ђуро Поповић позива, да у року од 90 дана, рачунајући од првог увршћења овог едикта, овој конзисторији место пребивалишта свога пријави, јер ће се у противном случају и без његова саслушања и са именованим заступником парница водити и довршити.

Из сједнице прав. срп. епарх. конзисторије у Пакрацу, 22. маја (4. јуна) 1907. г. држане.

Предсједништво.

ДРУГИ ОГЛАСИ

ЛИЦИДЕРСКА И ВОСКАРСКА РАДЊА

ПЕТРА ЋОРИЋА

У КОМОРАНУ.

(Komárom Nádor utcza 28. sz. gőrög keleti szerbegyház)

Препоручује своју српску велику радњу српским прекоморским свештеницима, и свим прав. црквеним општинама.

Држи на стоваришту готових свећа белобелих и жутим воском свакојаких ливених воштаница, которурића и прослава, и т. д. које израђује горе и неписме се, и за које гарантује да су од чистог пчелињег воска готовљене.

Истом препоручује у својој радњи готовљене, од најбољег политичког воска ливених свећа, которурића, прослава и т. д. које тако исто лепо горе и не лиме се.

Цене су овакове:

Од I-ве врсте најб. белозеног воска 100 кгр. 640. К
„ I-ве „ „ „ жућег „ „ 100 „ 600. „
„ II-ге „ добрег чистог белог „ 100 „ 400. „
„ II-ге „ „ „ „ 100 „ 380. „
„ I-ве „ најбол. вештач. „ 100 „ 330. „
„ II-ге „ добрег чистог белог „ 100 „ 390. „

Прекупци и погурачи се рачунају по кили 0.50 пот. напре.

За стварнију дрикм готових свећа.

У једном ком. од 1½ кгр. пошљавају 80 ком. дуж.
„ „ „ „ 2 „ „ „ 64 „ „ „
„ „ „ „ 4 „ „ „ 58 „ „ „
„ „ „ „ 6 „ „ „ 52 „ „ „
„ „ „ „ 8 „ „ „ 47 „ „ „
„ „ „ „ 12 „ „ „ 40½ „ „ „
„ „ „ „ 16 „ „ „ 35 „ „ „

Погурбене мање од 5 килограма по прамам. — Послуга солидна, брза и тачна.

Свеће шаљем на гогов новац са 2½ попуста, а на почек дајем само онима одношења које, преко целе године намеравају код мене своју потребу свободњати и то на ½ год. или на годину дана.

Уколиком ради покушања најмање 5 кила поруку учините, како би се стекло уверење о мом правом српском пореклу.

ЗВОНОЛИВНИЦА И ФАБРИКА
ГВОЗДЕНИХ КОЗА ЗА ЗВОНА
АНТОНА НОВОТНИЈА
У ТЕМИШВАРУ, ФАБРИЦИ

препоручује се — са гаранцијом на више година — за израду нових звона и за преливање пукнутих звона у овакој величини, као и за целокупно хармонично уденшено звоњење, провиђено са круном од кованог гвожђа, тако удешеном, да се звона по вољи и лако могу кретати, ако би се на једном месту излупало, чиме се звона сачувају да не пукну.

Особито препоручујем

од мене изнађена и много пута одликована

са отвореним одушкама провиђена звона,

која су у горњем делу — као виолина — са отвором у виду фигуре 2 провиђена као имају дуготрајнији, снажнији и дубљи звук, него звона по старој системи прављена, тако да се овако једно патентирано звоно од 327 килограма изједначује са звуком других по старој системи ливених звона од 461 килограма.

Даље препоручујем козе за звона од кованог гвожђа, у којима слободно стоје; звона или шоље за сатове од метала; прављење старих звона са крунама од кованог гвожђа. —

22—52 4. Илустровани цениковци и прорачуни трошка бесплатно и франко.

На миленарској земаљској изложби у Будимпешти 1896. награђена са великом миленарском медаљом.

„Српски Сион“ излази сваке недеље на једном целом табаку. Цена му је: За Аустро-Угарску, Босну и Херцеговину на годину 8 круна, на по године 4 круне, а на четврт године 2 круне. За стране земље на годину 10 круна. Појединн бројеви 20 филира.

Претплата, огласи, сточајови и рекламације у року од 15 дана шаљу се Администрацији а остали рукописи уредништву „Српског Сиона“ у Карловцу. За огласе, објаве и стечајеве плаћа се 10 филира од једног реда ситних слова. — Неплаћена писма се не примају. — Рукописи се не враћају.

Све спорове овога листа у ствари претплате или других потраживања решава котарски односно општински суд у Карловцима.

Издање и штампа: Српске Манастирске Штампарије у Ср. Карловцима. 342. 1907.

СРПСКИ СИОН

Год. XVII. Број 26.

ЗВАНИЧАН ЛИСТ ПРАВОСЛАВНОГ СРПСКОГ АРХИЈЕРЕЈСКОГ СИНОДА МИТРОПОЛИЈЕ КАРЛОВАЧКЕ ЗА ДУХОВНЕ, ЦРКВЕНЕ И ЈЕРАРХИЈСКЕ СТВАРИ.

У Ср. Карловцима у недељу 1. јулија 1907.

ЗВАНИЧНО.

К. 722. ех 1907.

Наредба

кр. земаљске владе одела за богоштовје и наставу од 26. маја 1907. бр. 10.221./1907. у предмету пријављивања случајева смрти општинским поглаварствима.

Пречасном срп. прав. протопрезв. звању.

Позива се пречасно то звање, да изволи сходним путем и начином свима својим подручним срп. прав. парох. звањима у року од 8 дана до знања ставити ову наредбу кр. земљ. владе одела за богоштовје и наставу од 26. маја 1907. број 10221/1907. у предмету пријављивања случајева смрти опћ. поглаварствима, која гласи:

„Пошто је § 17. зајед. зак. чл. IX: 1873., којим је било водитељима матица у дужност стављено, да сваки случај смрти, чим га у матице умрлих упишу, имаду пријавити општинском поглаварству, изван крепости стављен параграфом 46. зај. зак. чл. XXXIV. 1881., те су крепосне само установе потоњег параграфа који одређује, да поглавари општина, а у градовима уредовни органи, којима је тај посао повјерен, имаду сваки случај смрти пријавити уреду за одмјеривање пристојбе;

пошто је унутарњи одио кр. хр. слав. дални. земаљске владе издао у том смислу наредбу свим кр. жупанијским областима, те градским поглаварствима у Загребу, Осеку, Вараждину и Земуну од 29. ожујка 1907. број 70771 ех 1906. пак пошто су тиме поглаварства стављена у положај, да удовоље дужностима, прописаним у § 9. наредбе кр. хрв. слав. дални. земаљске владе, одјела за правосуђе од 16. ожујка 1878. број 1955:

то се овиме ставља изван крепости одпис кр. ове земаљске владе, одјела за богоштовје и наставу од 28. српња 1885. број 4108, којим је та конзисторија замољена да строго наложи подручним си парохијалним звањима да тачно удовољују својој дужности у погледу пријављивања случајева смрти општинским поглаварствима“.

Резултат пословања тога нека изволи пречасни тај наслов овој конзисторији у што краћем року приопћити.

Архид. Конзисторија у Карловцима 20. јуна (3. јула) 1907.

Георгије с. р.
Патријарх.

НЕЗВАНИЧНО.

Правила за калуђере

митрополита Вићентија Јовановића Видака од 1777. и 1780.

Д. Р.

Митрополит је Вићентије Јовановић Видак издао „Правила монашеская“ (Regulae monasticae), која су 1777. штампана у Бечу, с једне стране на црквено-славенском, а с друге на латинском језику.

Како су иста правила постала, ми смо опширно навели у „Јавору“ за 1887.; а тако исто, и шта је наш народ радио да се иста укину.

На енергичну преставку митрополита Вићентија Видака од 5. Фебруара 1778. поднесену превишњем месту у име клира и народа против чл. 48. 49. и 50. регуламента од 1777. у погледу дисциплине манастирске, рескриптом од 7. Априла 1778. буду иста правила ван крепости стављена.

Шта је даље у том погледу рађено, види се из следећега.

Митрополит Вићентије Јовановић Видак, управио је настојатељима манастирским 25. Октобра 1778. следећи циркулар.

„Јакоже между прочими всевисочајшими 7. Апр. ѣета текушчаго даними резолуциами 31. пунктом Их свјашченејшее ц. к. Апостолское Величество на прошение клера и народа от оне дисциплине монашеске в типографии Курпбековој шчампане отступити, а будушчаја манастирем правила монашескаја и чинопранление верхнему клеру благочестија нашего митрополиту то јест и епископом возјерити изволили јесу.

Тако и должности и званија нашего дјело јест таковаја монашескаја правила изложити и коемуждо монастиру во всјакој епархии лежашчему за точное хранение изручити.

Но занеже при нашеј церкви један јест чин монашески, следователње, и јединое во всјаком всјакија епархии монастирје бити имат чинопранление. К семуже да би всјакому случитиса могушчему против непшчуемија негли остроти или ослаби житију монашескому не соотвјетствујушчија роптанију благовремење предварилосја и самим монахом нињешним и будушчим и таковому роптанију повод незадали, што правила за них, без них и согласија их составлена биша, јаже мјеру сил превосходјат, и зато хранити их немогут, јакоже искус о предреченој шчампаној дисциплини показал јест; сего ради за прикладно, потребно, пачеже и пужно бити суждено јест, да таковаја правила монашескаја общчим всјех монастиреј во всјех епархиах обрјетајушчихсја согласием, договором и разсуждением сочињатсја и за чино правление будушчее внутренее и вњешнее в монастирех узаконјатсја.

Јакоже обаче ко уложенију синсвому всја братија всјех монастиреј во једино вокупитисја немогут; усовјстовано бист в прошлими денми држаном здје митрополитском нарицателном консисторијумје, да би всјакаго монастира сремскија Епархии настојатељ, следователње всјех фрушкогорских монастиреј настојателие купно с посланиками и полномошчниками от прочих всјакија Епархии монастирјеј сјемо отправитисја имушчими собралисја во једино 16. дне грјадушчго мјесјаца Ноемврија љ. т. здје в Карловци, како би истаго сего дне в собрании присуствовати могли.

Сего ради со сим всјем обшче и всјакому монастиру Епархии сеја сремскија по особ нарсдбу сију напред јављаем, да знаете кијждо монастир настојатељу своему игумену или архимандриту, јако к предреченому собранију отрсденому полномошчнику, под подписом всјех в том монастирје живушчих намјестников, јеромонахов, диаконов и монахов, печатиже монастирекија приложением, па сочинение правил монашеских писменое полномошчие и в том власт дати тако, да братство того монастира, знаја в таковом всјех монастиреј собрании сочинитисја имушчаја правила, јако от них самих сочиненаја примити, и им не само нињешни но и будушчи начални и подначални монастирежителие повиноватисја, и подчињати будут и долженствујут.

Тјемже и налагаем всјакому и всјем монастирем настојатеља своего по пропи-

саному начину благовременье снабдјети уготовити, на препитание јего и подвоза јего нужнаја, брашном, вином, варивом напред в монастир Гергетег, идеже дјецатиса будет, отправити, и настојателие да имут 16 Ноем. љета сего здје во утренија часи во резиденцији обрјестиса, во јеже наставление примити и к дјелу в мон. Гергетег отходити.

Дано в Карловце 25. Окт. 1778.

Смирени Архиепископ и Митрополит
Викентиј Јованович Видак с. р.

П. Ш. Занеже собранију сему к сочиненију правил монашеских потребни сут писци, того ради и нареждени сут 1) Исаија наместник раковачки 2) Јеромонах Никодим гргетешки 3) Јеромонах Павел из Крушедола и 4) Диакон Кирил из Хопова, котори такожде с настојателми своими 16. Ноем. с. г. предстати здје имут, таже на дјело с ними походити.

Викентиј Видак.

На кратко после овога, упутно је митрополит Видак манастирским управама овај допис:

„Занеже термин к сочиненију правил монашеских на 16. сего мца и љета опредјелени, на кои настојателие како фрушкогорских тако и прочих монастиреј собратисе повелена биша, нијье них ради обстојателств и умножившихсја и от правленија требујушчих дјел на далшее способьејшее тому времја отложен јест; того ради честностем и преподобиам вашим сие термина к составленију речених правил монашеских положенаго на иное времја нинје воспослеследовавшее отложение на тој конец предјављаем, да јакоже прочих епархиах обрјетајушчихсја монастиреј настојателие на тојжде термин прити небудут, тако и монастиреј епархии нашеја Сремскија начелници сјемо за сад приходити и потребнаја к препитанију своему спремати, трудити се неимут, но кождо в своем монастиру остати.

Дано в Карловце 6. Ноемврија 1778.

В. Ј. Видак с. р.

Кад је митрополит Видак поново позвао настојатеље манастирске да сачине поменута правила, не знамо.

Ну, да их је позвао и да су их они донели, односно усвојили, видимо из овога.

У 1. бр. о. л. за 1905., ми смо на 11. стр. у чланку „Правила за калуђере“ навели како је 15. Јулија 1779. започео и 7. Августа и г довршио архимандрит Јован Рајић „Правила монашескаја на повељење Г. Арх. и Митр. de Видак, сочиненаја и в целом сосједанији всјех настојателеј фрушкогорских монастиреј представлена, пријата и потверждена, а по том отверженa и уничтожена“, те како се Рајић надао награди за свој труд, с тога је и ставио: „и дјело и труд остало пусте без награжденија“.

Не знамо ни зашто су од Рајића састављена, а од настојатеља усвојена правила „отверженa и уничтожена“, ну, знамо, што при писању поменутог чланка 1905. не знадосмо, да је после тога издао митрополит Видак такође своја правила за манастире, која би требала да су дошла под VII. у поменутом чланку, и која гласе.

Викентиј Божиеју милостију — —

Честњејшим Архимандритом, преподобњејшим Игуменом и пр.

Честностем и преподобијам вашим неневједомо бити может, јако нетокмо в гражданском сожителстве, но и в Јерархии церковној чин јест душа вашеј. Кромје бо чина, сиест добраго порјадка всјакое правление, и всја дјела и дјенија человјеческаја, ко общеј ползје, к созиданију клонимаја, јако мертва естественим начином неуспјевајут, и желаемаго конца неполучајут. На против же сему гдје добри чин, или порјадок с правлением сојузен јест, тамо и всја во благое успјевајут, о чем многих примјеров довод нетребје јест, сами бо ви сија от искуса вјесте, а и при самом начертании законов божественаго, јестественаго и граждинскаго предувјено јест, јако безчиние или непорјадок во всјаком правлении вредителен јест.

Тјемже и во јеже во всјех добри чин содержати, и по том всја управљати мошчи разнаја начаљства и власти тјемиже законами учинени сут, јако да тјема паки подначални и подчинени новинујушчесја и страх имушче, в том в немже кто јест

чиње и состојании чино ходит, и предјели званија и должности своеја непреходит. И јако из того истаго узрока начаљствам и властем повиноватисја, тјех бојатисја и почитати, в прописје тјехже законов повељено јест, сами такожде вјесте, и невједением извиноватисја неможете, јелми сами читате и слишите Павла свјатаго апостола: „Всјака душа властем придержашчим да повинуетсја и пр.“, а и св. апостол Петр сходно сему велит: „Повинујтесја убо всјакоју человјечу созданију, сиест начаљству Господа ради, ашче царју, јако преобладајушчу, ашче же књазем, јако от него посланим и пр.“ Убо ашче во всјаком чиноправленни от подручних и подчинених повиноване чиноправјашчим властем и начаљствам изискуетсја, то колми паче в духовној и церковној Јерархии чиноправителем повиноватисја и подчињати неопходимо нуждно јест, все же то, да чин добри, иже по предреченому јест душа вешчех, соблудетсја непревратен.

Посмотрите убо честности и преподобиа ваша вси вообшче, ашче между вами, и внутрењем св. монастиреј правленни и поведенни должное повиновеније и подчињеније, съедовательне добри ред и чин мјесто имат. Посмотрите убо поособ и ви правителие и настојателие св. монастиреј, ашче ви сами верховному правителу и предстојателу вашему, јемуже подчинени јесте, и јемуже от Бога и от Их ц. к. и апостолическаго величества, крјепостију свјашчених канонов, и всемилостивејших привилегии власт, јеже церковнују Јерархиеју правити, и управљати, дано јест, достодолжное подчинение и повиновеније воздаете?

Посмотрите паки, ашче точно чину и житију монашескому жителствуете, и ашче тол многа, полезнија и к созиданију вашему обшчему нуждњејшија от предшесоров моих Блаженопочившихъ Архиепископов и Митрополитов, сходно свјашченим канонам и житију монашескому прописанија устави и чиноправленија подобајушче набљудавати, или поне набљудавати пошчитесја.

О коль би велика по истиње и особливо радост моја, и души моеј увеселение било, когда би ја увидјел, или поне услишал, да во једином или другом монастирје точное чиноправление хранитсја, неропотателное повиновение и подчинение между вами монастирежителми мјесто имат, и по том чин монашески свјато набљудаетсја, но не на малују сердца моего печал и оскорбление, всему тому между вами бивати противное, искус сами мње знати дает.

Мнози бо от настојателеј стужење имут, съедајутсја и тешчајут, јако в подчињених своих должнаго подчињенија, послушанија и повиновања невидјат, а сами они настојателие мње верховному всјех их предстателју, јако неподчињајушчесја и неповинујушче видјатсја.

От многих бо подобних примјеров једин токмо, и тој не во обличение (јеже праведње заслужисте) вам настојателем, но токмо за доказателство приводим сеј. Не токмо добропроведени обичај бил, но и уставии монашескими прописано, а и сама Јерархиа церковнаја со собоју носит, да јакоже все без изјатија строение и правление внутренее и внешнее монастирское, тако и промјена годишних служителеј монастирских с вједомостију и по благонахождењију верховнаго предстателја ожидаетсја, њеци обаче монастиреј настојателие невнимајушче тому, не предложше мње о том, и не ожидајушче от мене на то наредби и дозволенија, не давно минувшаго 1779. года невјем или своевластно, или по наглости братств своих покусишасја промјену годишних служителеј предвзјати, и служители таковија приставлением иних от служб их отрјешити.

Тјемже за предварити таковим и подобним непопредним и чину доброму убитачним предпријатием и продерзновостем јединоју за всегда пиње и докуду всеблаги Бог благовременство подаст в болши и благопристојњејши чин, поведение и строение монастиреј наших возстановити и поставити, нареждују и точно хранати и исполњати съедујушчаја понељевају:

Перво: Предупомјанутаја от блаженија памјати предшесоров моих изданаја правила монашескаја, всјакаго мјесјаца јединоју соборно в каждом монастирје прочитаватисја, и по разумје тјех и содержанију все вну-

тренее и вньешнее строение и правление монастирej вестисја имат, и при опасном и точном хранении, и паблудении всjех в них прописаних благополезних наредб, такожде промjену годишних служителеj монастирских, настојателие монастирej ни своеволноваластно, ни по наглости и наглому настојанију братств своих в будушчее мньe сушчу во Епархии предзимати и промjенивати, иначе да че держајут, развје jегда от мене нарочнују наредбу о том и дозволение получат.

За нињe обаче промjену предреченим начином в прошлом 1779. годје кромје наредби и дозволенија моего держутују презирајушче на ново приставленија служителеи в службах их сосим соутверждуем, и при том дозвољаем, да в коих монастирех служители годишни jешче до нињe непромjенени заостали промjенитисја или по благонахожденију далше и за сие љето в службах сопотвердитисја могут.

При промењe обаче таковој всегда, нињe и в будушчее настојателие и братства смотрjети имут, и должни сут, jеже старшују и доброзаслужнују, напаче в звании и службје игуменској послужившују и служенjем духовничества почтенују братиј меншими и трудними службами, сиест пара и еклисиарства, кључарства, трапезарства и сим подобними необремењати, ниже ко пријатиј таковихслужб, их против воли принуждати.

Второ: И ашче во облегчение мньe во обшчих и важнjејших мньe надлежашчих djел народних, консисториуму моему возjерити нужда ми бист, да jелико епархијских djел, и строенија св. монастирej касаетсја благополезнија о том нареждати может: ничто менше обаче нињe сосим вjестно вам творитисја и налагаетсја, да в пред, jегда аз в резиденции моеj, или буди гдје во епархии моеj нахождусја, ни от кого инаго развје непосредствено от мене самаго наредби писменија и устменија прjмати и исполњати имате. Jегда обаче случитсја мньe вньe резиденции и епархии моеја бити, и отсуствовати, тогда паки вам вjестно сотворитисја будет, от кого наредби и укази во времја отсуствија моего прjмати и нареждуемаја исполњати имате.

Во винах обаче и предмjетjех суду и разсужденију консисториалному непосредствено подлежашчих, ашче случитсја, да кто от настојателев или братиј под подписом моим, или от консисториума к суду позоветсја, тој повиноватисја и прији, аможе позоветсја должен будет.

Третје: Како не токмо доњњешним благим обичаем уведено било, и благостроение и полза монастирej и економии тjех требогала, но и всевисочајшими ц. к. укази нарочними повељено, да кажди монастир стални рачун от всjех приходов и расходов своих с концем всjакаго љета епископу своему епархијскому предаст, от времене обаче моего по милости Божиеj возведенија на престол Архиепископии, jешче ни jедин монастир таков своих годишних приходов и расходов рачун, кромје њекоих и тjех неизвjестних екстрактов, мньe за видjение неподнесл. Тако честностем и преподобијам вашим со сим налагаетсја, да от почетка 1775. до конца недавно истекшаго 1779. љета, рачуни на всjакое љето, по особ всjех припадших приходов и учињених расходов монастирских, что скорје и убо кажди от дне пријатиа сего до четири седмиде, сочинити и устроити, и мньe поднести имат.

Снеже рачунов сочинение бити и устроитисја сиде: во первих, все оно, что от љета 1774. у готову новцу, у решчанцијах, у вину и ракии, у виктуалиах, марви и прочих водов претекло у примање на 1775. љето по рубрикам поставити, таже цjели приход на тоежде 1775. љето по своим рубрикам, кад је, коего дне, мjесјаца, от кого и от чего что приемлено вовести. Посље тога приходов таковихдобро освидjетелствован издатак такожде по рубрикам назначити. Что же пак колико и у чему от приходов на 1775. припадших претечет, то сиа паки по рубрикам у примање на 1776. ставити, и тако и на сие 1776. јакоже и прочаја посљедовавшаја љета до конца 1779. рачун приходов и расходов по предназначеному образу, и јакоже предречено по особ на каждое устроити, неменшеже и на сие текушчее љето тjемже образом рачуни водити, и по исполнении каждаго года, мньe представљати

имате, и должни јесте, с тјем јешче придодатком, да в будушчее и количество вертоградних от економии прибављаемих чрез љето, зелии, варив и овошчиј в рачун вводитсја.

Вједите ви обаче настојателие и наместници, јако на сна и прочаја будушчаја љета рачуни приходов и расходов монастирских много опасњее и бодрјее от вас истјазоватисја, изсљедоватисја и прегледатисја будут, и знајте, јако ни једина позиција издатка, јаже нјат форинтов и болше износит, квитоју не освидјетелствована, и ни једина такожде нјат форинтов, или болше износјашчаја а контраквитоју подобајушче недоказанаја позиција приманиа, примитисја небудет, и кажди настојатељ и намјесник, иже би в рачунах своих неисправни обрјелисја и тија добрје освидјетелствовати и доказати немогли би, јако обидјевши и оневправдовавши касу монастирскују сљедователње добро церковное, суд воспријати, и по тому наказани бити имут.

Четвертио: Ашче котори от братни отличност шекују во вјежествје економии ваче них имат, и чтолибо о благостојании монастирском и прирашченију позии и економии монастирскаја смислити благопотребное, и проникнути би могл; таковому слободно будет и дозвољаетсја всегда и во всјакое времја, мње таково свое мњение и блвгонахождение писмено представити и објавити.

Пјато: И ашче благоуведени обичај досеље бил, и издани правилами монашескими вељено јест, да монастиреј настојателие репорти тромесечнија мње посилају, и о дјеемих и биваемих јављају: ничто менше в прошлом 1779. годје великое разслабленне и небрежение настојателеј в том познадосја, зане с концем Октомврија 1779. једин токмо между всјеми прочими должност своју в том набљудаја обрјелсја, всиже прочи о должности своеј, јеже репорти своја учинити, немарливи и небриживи бише и познашасја.

Повељевају убо и неослабљено налагају, да како за прошлое 1779. љето изоставленија репорти настојателие монастирски мње посилати, тако и в будушчее по исходје всјакаго тромесечија посилати, и тако должности своеј болше и добрјее приљежати имут, такови обаче репорти всегда от настојатељa, намјестника и најменше двоих старцев подписани да будут, и тако подписани мње посилајутсја. Јешче же

Шесто: И то неослабно налагаетсја и повељеваетсја, да приликоју верху пунктје первом наложенаго вам всјакомесечнаго прочитанија правил монашеских, и настајашчи церкулар купно чтетсја, и притом между прочими совјетованнами, и исправленијама вашими, наипаче братију ленивују, нерадившују, во церков неходјашчују, сварливују, настојатељу своему непокоривују, противјашчујусја, не подчињајушчујусја, и прерјекушчују, сраможловјашчују, в трапезје и по особ между братствам свари заводјашчују, и иначе сходно објетом монашеским необходјашчујусја, соборно духом кротости исправљати, и в подчинение и послушание приводити, и всегда о чем кто совјетован и исправљаем бивал, протоколирати, неисправљајушчијасја обаче, и неподчињајушчијасја мње таковија по первом и втором увјешчании и совјетовании имено в репортје тромесечном назначити и јавити. Кои би обаче от настојателеј, таковим недугом бољезнујушчаго увраченатисја неходјашчаго брата мње објавити нехотјел, тој настојатель, онују истују каза, јаже би брат они своего неисправљенија ради, понести имјел, понесет сам.

Седмо: Сами вјесте и ономенута се можете, количократно, не токмо правилами монашескими, но и особними многими укази, вељено и запрешчено јест, да братија бездјелно и кроме собственија нужди или потреби монастирскија, по миру, селех и варошах пескитајутсја, сами обаче искус противное сему доказует, мнози бо от братни, да јешче кроме вједомости и дозволенија настојатеља своего, в села и веси отходјат, скитајутсја, безчинија дјеју, и простим на саблазн бивају; тјемже повељевају и налагају, да в будушчее ни настојателие ни намјестници, бездјелно и кроме крајнија нужди и потреби монастирскија буди куд отходити, и сотим касу монастирскују истошчати ниже кто от бра-

тии своеволно и кромје вједомости и дозволенија настојателја своего, по селах и варошах, по шумах и салашах скитатисја и ходити недерзајут, развје ашче би котори брат потребу и нужду имјел куд кзити, тој во первих код настојателја своего да јавитсја, и објавив, куд и коеја потреби ради отходити, и колико долго бавитисја нужду имат, дозволенија на то подобајушче просит. Настојател же прежде искусив, ашче благословенују вину, тој брат и нужду имат отходити, и дав јему на то дозволенија, код себе назначит, коему брату: куд и коеја ради вини и потреби, и на колико времја отходити и бавитисја дозволение дал јему, и ашче такови брат паче даваго јему времене гдје укоснит и задержатисја, тако јегда придет, ко отговору притјагнет јего. Ашче обаче кто от настојателеј или братии нужду и потребу возимјеет куд вње предјела моеја епархии отходити, таковиј всегда код мене да јављајутсја, и со објавленијем вини отхода своего, дозволенија от мене просјат и ожидајут. Своеволноже и кромје вједомости и дозволенија настојателја своего отходјашчија и скитајушчијасја, настојателие мње по имену таковаго или таковија објављати должни будут. На послеђак јегда кого настојател на дјело монастирское внутр предјела монастирскаго отправит, таков на дјело послани брат должен о исполнении наложенаго јему дјела настојателју своему возвјестити, настојатељ же взем со собоју једнаго от старцев, онамо пити увидјети, и искусити имат, ашче подобајушче исполнено јест.

Осмо: Јаконже по слову предлаголаваго Апостола Павла свјатаго: „Всјака власт и начелство, ашче и маљејшее от Бога јест, и противљајаија власти, божију повељенију противљатсја", тако и ја вам подчињеним и подручним Братијам глаголу, говјетују, увјешчају и налагају, да настојателем вашим достодолжное почитание и чест воздавати им непрекословни, ни прекословати, ниже противитисја, но со хотеју и усердием от них налагаемаја вам и повељеваемаја исполњавати, и им подчињатисја и повиноватисја имате и должни јесте.

Ви же пак настојателие взајмное должности вашеја к подчињеним вам творите, братију вашу вам подчињенују ненапастујте, неоклеветавајте, неоскорбљајте и нераздражујте ниже злими примјерами развращајте, но паче созидајте их, и каждаго по особ, и всја совокупно, јако братију своју в љубви, и взајмном почитании имјејте, и согрешајушчија тихо и духом кротости исправљајте, вједушче јако и ви именем токмо старјејшинства и настојателства од них отликуете. Вси же обаче совокупно помните објети монашескија, и внимајте чину и житију монашескому, и тому сходно жителствујте. Молитвословију и полезних книг чтенију прилежите, за цари, за ктитори и приложники и за всја православнија христијани, о мојеј худости молитесја и в молитвје, постјеже и подвизје отнем свјатим в монашеском чиње и житију просијавшим подражајте, о благостојании и добром строении монастирском, ползје же и прибитку вси подвижителеја, о приращении и добром поведении економии јединодушно пецитесја и суетними и неполезними издивенијами касу монастирскују неистоштчајте, но шчедите.

Вчем и во всјаком дјеле благом благодат Божија да наставит и управит вас и милост јего пребудет с вами, желају молебствују и вас всјех покрову Божију вручају.

Дано в Дање 31. Јан. 1780.

Викентије Видак.

* * *

Колико смо до сад навели монашких правила, ни један се митрополит није овако благо изражавао и позивао калуђере на савесно вршење својих дужности.

Предлог.

православном српском свештенству Карловачке Митрополије.*

Покрет у питању свештеничког удружења никако да напредује. Можда су прилике незгодне, можда је то питање још несазрело, ја незнам, али видим, да

* Пуштајући овај предлог, молимо браћу свештенике да се изјасне о њему. Уред.

све нешто силом иде. Не састајемо се, не саветујемо се. Ваљало би, дакле, наћи неки пут, неки начин, који би нас ипак окупио у једно коло. Можда немам право, или ја сам за сада тврдо уверен, да ћемо т. зв. ситним радом, који би обухватао тек један део света онога, о чему би нам се саветовати ваљало, пре постићи циљ и пробити кору оне, можда и привидне, равнодушности према нашим заједничким, па и сталешким питањима. Здрав, у згодно време учињен предлог сам ће скупити за себе толико присталица, колико их је за остварење истога у почетку потребно. А „камен по камен ето палача“ вели необоримо искуство нашега народа. За доказ ове непобитне, аксиомне истине наводим само пример наших земљорадничких задруга. Основане се без галаме, без рекламних агитација, замишао беше здрава, назначена потребом народном, па данас ето видимо, да је идеја задругарства обухватала цело овострано српство; од једне задруге, једног камена убрзо поста Савез-величанствена палача.

Па, држећи се тога, ево износим свој предлог браћи свештеницима. Буде ли здрав, и сам ће нас загрејати и спојити нас, да га остваримо. Шат из тога маленога семена изникне и разграна се големо дрво удружења, које ће све нас, па и оне после нас, одбранити од сваке жеге и сваке непогоде. Не гони ме на ово ништа друго осим намере: да и ја својом лептом припомогнем зидању умишљене зграде свештеничког удружења.

Предлажем, наиме, да оснивамо „Новчани Завод прав. срп. свештенства карловачке митрополије“ са основном главницом од — најмање — 200 000 круна, подељених на пр. на 1000 деоница, а са главном управом у Карловцима, са филијалама у седишту сваке епархије и са пододборима у свакоа протопрезвитерату.

Није потребно, држим, овај предлог у начелу многим разлозима крепити. Постављени смо, истина, за духовне пастире цркве и народа, али нам нико не сме и не може замерити, ако се сами, чисто из својих средстава постарамо и за своју материјалну добробит, а поготову нема места замерци онда, када би остварењем овога предлога ни један мах створили и неку врсту организације. Нико, дакле, нека ни мени не замери, што стављајући свакако на прво место дужност оне духовне радње наше у винограду Господњем, нећу и не могу да потценим важност материјалне самосталности свештенства.

„Поповина царевине“ говорило се некада. Данас је та пословица шупља изрека. Данас то свештенство, као најпрва, као најсамосталнија народна интелигенција, у коју цео народ при сваком покрету упире своје погледе, те у првом реду од њега захтева, да му предњачи и онда, када та истакнутост знатних материјалних жртава захтева — данас, велим, то свештенство врши истина сваку српску дужност, али у многом случају кубури, те још како кубури. А кубури за то, што, ма колико се опирало, и оно мора са духом времена, мора у трошак, скопчан и изједначен са виспом оног, материјално боље наплаћеног, сталежа у грађанском реду, који га окружује и са којим опћи. Можемо ми роптати против многе настраности садашњице, можемо осећати, па и осећамо онај терет, који нам намеће т. зв. друштвени ред данашњи, али смо слаби, да све те настраности отклонимо, немоћни, да често пута смешне захтеве друштвене искоренимо.

Идемо, дакле, за струјом. Кубуримо и задужујемо се. Нема статистичких података о имовном стању нашем, али узевши у обзир искуство, које сам у том погледу стекао, као и то, да је данас дуг ужасна маха отео међу целим друштвом, које нас окружава, то свакако ни свештенство није могло остати имуно према тој жалосној болести наших дана. И ја с правом претпостављам, да је врло велик део свештенства упућен на лични кредит, а несразмерно је мален број оне браће, који одолеше тој зарази, баш као што је у наших задруга „за штедњу“ свота улога несразмерно маленя према своти издатих зајмова. А с том чињеницом бар ми морамо рачунати. Мо-

рамо тим више, што задуживање из дана у дан напредује и недогледна су сва она зла, која ће, потраје ли овако и даље, неминовно оборити не само лично овога или онога свештеника, него, недај Боже, и сам углед целога свештенства. Мален је број презадужених свештеника, али много их је дужних, који братски прихваћени не би морали до спети до материјалне пропасти, па ни своје јавно делање неби морали управљати често према вољи верованика, или ћутати онда, када би говорити требало. Спасти пак пак брата једнога бар, за нас треба да значи већу радост, него имати деведесетдеветорицу, које не треба спасавати.

Данас потреба изазива оснивање новчаних завода. Имамо их на све стране и видимо, да су скоро свугде баш свештеници покретачи и управљачи истих. Па, ценећи ту ревност, претпостављам, да ће сваки брат још и орније порадити на оснивању и унапређењи свога завода.

У свештенички завод улагала би свој новац она браћа, која то могу; материјална сигурност таквога завода створила би му и других улагача (као на пр. готовина свешт. удовичког фонда, епарх. фонд, црк. општине, појединци и тд.) а ми би имали један јак српски новчани завод, који би на расположењу стајао и свештенству и целом народу. Свештенство би своје потребе овде подмиривало, где би га свакако братска љубав предусрела, која би се обзирала, и на човека и на породицу, а не само на материјалну страну. А по себи је јасно, да би многи свештеник душом дануо ослобођен од разних обвеза према својим зајмодавцима, који су често, силом прилика, иноверци и инородци, па и према жирантима, већином ратарима, који истина чине љубав своме свештенику, али за наплату те љубави, можда и из простоте своје често траже дужно поштовање према своме пастиру.

Ово је мој предлог у начелу. Да ли је здрав и уметан, да ли је у згодним приликама пуштен на јавност — то ће будућност показати. Прихвати ли га свештенство, не треба му хучних реклама; одбаци ли га, оне ту ни онако не помоготе.

За сад мах немам и не могу ни имати посебнијег нацрта за основна правила оваквога завода. За сада је главно питање: треба ли нам новчани завод? Ако треба — лако је за даље. Наш епископат, нас преко шестстотина свештеника, наше црк. општине и остали нам пријатељи из народа већ и самим пристанком својим даће толику важност овоме покрету, да ће сва посебна питања брзо и лако бити решена.

Изјасните се, браћо у Христу!

Н. А.

Кореспонденција

патријарха Арсенија Јовановића (Шакабенте)

из Беча од 7. Фебруара до 5. Маја 1741.

Д. Р.

(Свршетак.)

Мјесјац Мај.

Маја 2. дне монастирем фрушкогорским.

Писмо ваше от 19. прошлаго Априлиа мца, из Прига к нам отпушеное исправно получивше, о всјех в нем написаних извјестно освједомихомсја, и что убо потвержденија правиди монастирских касаетсја, о том из сљедујушчаго отвјета остављаем вам разумјети, т. ј.

По получении и прочтении сего нашего писма, да имат всјакиј игумен своего монастира от всјех своих правиц видимиранне копии, в резиденцију нашу карловачку принести, и тамо сушчему нашему ексарху Никону вовјерити, а он от нас имат указ коим начином к нам отправити будет. А јежели котори монастир от речених своих правиц видимираних копии неимат, такови да имат чрез петроварадинскаго Аудитора видимирати и после видимације по написаному начину упомењутому ексарху нашему подати, и сие не њекотори, но вси обшче монастири, исполнити да имут.

И тако ми тое получавше при конфирмации нашем и обичевародних привилегии, будем способ гледати и манастирске потвердити. Потом уповати можем да вред

всјакое доброе и мирное уживание посљедовати хошчет, токмо ви без отлагања скорим временем то окончите, препоручаем и пребиваем

Арсеније Четвертиј.

Тогожде дња ексарху Никону в Карловце.

Получивше овое наше писмо, да имате јако всјем фрушкогорским, тако и монастира Фенека игумену писати, чтоби они вси ту в Карловец на уречени им от вас термин скоро пришли, и со собоју от своих монастирских приви-легии или правиц видимиране копие принесли, и тако по собранију тјех, учините им сие писмо наше, кое ето в вашем куверту заключаем прочитати, и по гласу того писма нашего примивше от них видимиране копие, по первој отуда нарочној приличје, или најпосље чрез почту нам пошлите, о чем вам старание имјети препоручаем и пребивлем

Арсеније Четвертиј.

Тогожде дња протопопије Живану Черногорцу, в Карловец.

Писма ваша под 2. и под 20. прошлаго из Карловца к нам отпушчена, исправно получивше, за всја от вас в них предложена разимјехом, на кого отвјетствуем сљедијушчее, т. ј.

Станку, старому кнезу на прошение ваше и Г. обршчера Атанасиа де Рашковича до пришествиа нашего участие со Христиани благословљаем и допускаем, по которему и ви такожде в свјашченодјејствиа как и прочим јему творити и извершивати чрез свјашченика да имате.

А за привилегие Георгиа Подгоричанина, правда јест да смо Г. Администратору Андреевичу писали, чтоб до нашего пришествиа никому онија недал, и то узрока ради сего јему писали, понеже он за њекоего сродника, кои онија привилегии имал извјестие нам учинил, именеже јего кто такав јест нам необјавил, и того ради јакоже више речесја, препоручено от нас Г. Администратору упомјанутија привилегии до пришествиа нашего никому отдати.

Притом что сремских тегот и тужб касаетсја, ми со истиним сердцем ради јесми им воспоможение код високословлавнога двора кралевскаго учинити, но они нити своих депутиртов како говорено било, ниже на писму свое тужбе нам објавиша, и тако ми, аппче и зјело сердцем о них соболезнуем, без фундамента и истиваго доказателства, не вјем какое облагшение им просати. Понеже ми без того их нужди и тјаготи что су от кого они претерјевали знати неможем, а когда би они от свакаго дистрикта свое тужби и тјаготи пописали, и аппче не депутирте, то поне оне теготе на писму са свидјетелством преко почте к нам послали, ми труда своего тогда не би шчадили, но всесрдно, в мјесто их, ми сами настојали би да им помошч и облагшение пред учинитсја, и уповаем да неби наш труд всуе биз, а без того незнаем что творити, за то они могут согласитисја, тужби своја пописати, и нам послати, прочее јесми

Арсеније Четвертиј.

Маја 5. дне.

Нашего восточнаго православија закона греческаго благородним Господам шчабсобер и ундер офицјером краин Хорватских, и всјем обшче в тјех компаниах в Силезију пошедшим воинственим православним христианом, моим о Господје чадом љубезним.

Со овим нашим настојашчим писмом посјешчајушче христољубиа ваша сообшчаем, како зде њекотораја лица от стране високословлавнаго придворнаго краљевскаго военог совјета јесу нам склоно предложили, објављајушче: да в случају ниљешнија војни со знаемим непријателем, против коего ви пошли јесте, по обичају упоменутаго нашего восточнаго православиа, невозможно будет вам с постним јастием обдержаватисја, понеже тамо како постнаго јестна тако и вина необрјетаетсја, а с профунтоју сухоју и с једноју токмо водоју мучно вам жити будет, и бојатсја да би от того в какоју болјезни себе не упустили, от коеја вашему здравију и јеја кр. величеству нашеј всемилостивајшеј Государиње немалиј ушчер биз би; того ради упоменутаја лица от страни своеја именем вашим просили нас, да би вам ко

грјадушчим постом свјатим, во времја нашего пр& Армен пребиванија, даже и до срећнаго в земљу стару возвращенија, на тамо обрјетајушчеесја мерсное сие јест, месо, масло, и проч. ми наше Архипастирское благословение и разрјешение учинили и прислали.

За которие причини и ми с нашеја страни разсуждајушче, видим да инако бит неудобно, уповеамже јако и прежде сего в такових случајех, от своего церковнаго поглавара, на то разрјешение просити обичај имјелисте, како в прошлом 1736. годје када сте били в Италии от предшесора нашего, по прошенију вашему благословение вам послано било.

Зато убо и ми с више от Бога нам даноју властију, в грјадушчија поети свјатија, на упомјанутое мерсное ја тие вам всјем обшче нашего восточнаго православија разрјешение приспјаем, и благословљаем с таким намјерением, т. ј. да никто из вас во совјести своеј ради такового реченаго јастија необличаетсја, и за грјех бити себје да неприписует, но без всјакаго сомњенија тое да јаст. Причем и сие упомјанути непропустихом, да апче кто могућ јест и от своеја добрија воли постити изволит, тому такожде нитко во преки будет.

Между тим, ви по примјеру отцев и праотцев ваших, в настојашчеј војње храброст и мужество свое с постојанеју вјерностију против непријатеља, покажите и до посљедњија капли крове — (даље нема рукописа).

Мало одговора

пречасном господину Ненаду Барачком на његов приказ на књигу „Православни свештенички календар за годину 1907.“

У 20. броју „Срп. Сиона“ од ове године штампан је приказ преч. госп. Ненада Барачког пароха у Бега Св. Ђурђу књиге „Православни свештенички календар за год. 1907.“ што га је у једно преч. госп. Добривоје Николић парох у Срп. Крстуру.

Приказ овај не носи на себи биљеге правог приказа и оцене, јер није озбиљан и објективан. Њиме као да је хтео млађани господин Ненад, да пред читаоцима „Српског Сиона“ понизи углед неких сарадника горњег календара, а повајвише углед вредног и честитог уредника његовог, кога и лично вређа на начин једног слуге олтара Господњег сасвим недостојан.

Како сам и ја по Богу сарадник тога календара очешао се г. Ненад и о мој чланак: „Шта је сваком правосл. Хришћанину нужно да зна из области своје цркве?“, и нашао му замерке, услед чега ме је назвао да коју у овом листу кажем. Он рече: „Руку на срце па будимо искрени! Да ли је места у свешт. календару и оваким чланцима“.

На ово ја г. Ненаду одговарам: Мирне душе мећем руку на срце па велим, да има смисла, има места оваком чланку баш у свештеничком календару! Госп. уредник овога календара није издао овај календар само за свештенство владичанства темишварског, ни само за свештенство „срем. карловачке“ митрополије, него за свештенство, цркве и за све љубитеље српске књиге по свим српским крајевима. Па ако је, рецимо, свештенству једног владичанства темишварског на одмет овај мој чланак, верујте, неће бити: да је на одмет свештенству по другим срп. крајевима, а особито тамо, где је са оскудице у црквеним књигама календар можда једина књига, где ће свештеник овакве ситне поуке да нађе. Ал' ја Вам велим, да овај чланак није на одмет ни свештенству у владичанству темишварском, а ни у опште свештенству у нашим крајевима. То су ми многа браћа признала **прежде даже не** кинти калмъ къ чинъ священнический. И ја то, видите, верујем. А знајте, да сам се зимус састао с једним свештеником баш на Вашег краја, који ми је на моје „**удивленіе**“ исповедио, да не зна право, да ли се на божићне покладе сме обавити венчање или не, односно кад се може, а кад се не може. А знао сам свештеника, који су уз ускршњи пост и Златоустову литургију служили у дане, у које је ову забрањено служити! И докле год буде такве браће међу нама, — и биће их увек, јер данас свршени богослови не иду да ђаконишу и капеланишу и од старијих свештеника праксу уче, већ одмах иду за самосталне администраторе, — дотле им овакве поуке неће бити на одмет. Мислим, г. Ненаде, да је боље,

да оваке поуке свештеник наће на и у календару, него да греши, што их не зна!

И сам жалим, што је овако мало мога рада изишло у „календару“. Много више сам ја тога, па и онога, што Ви желите, написао и послао г. уреднику, али ето видите, не уђе у календар, а чијом кривицом, не моје од мене тражити, да Вам кажем. Казаће Вам г. Добривоје!

Али ја видим, да и Ви сами — мало даље у свом приказу — увиђате потребу, да такве ствари треба да уђу у календар, но само не на оном месту, на ком је изишао мој чланак, него на другом т. ј. у строго календарском делу.

Ништа не чини, што се тај исти мој чланак налази и у календару „Србобрану“. Налази се он и у цариградском „Голубу“, и у једном београдском календару. И кад г. г. уредници тих календара не би били уверени, да је овакав чланак добро дошао свештеницима, заиста га не би штампали и прештампавали у својим календарима!

Ви умете, г. Ненаде, и да се мало потсрднете самном! Вама је то валда у нарави? Па евала Вам! Рекосте, да је овај мој чланак написан можда за попадије. Е, брате, писао сам код једног свештеника, који себе држи а видим да хоће и да га други држи за интелигентног, могао претпоставити толико неучтивости према старијем у Христу брату! А молим Вас, г. Ненаде, мислите ли Ви остарити? И с каквим правом Ви онда очекујете, да млађи од Вас према Вама буду учтиви? Запамтите оне еванђеоске речи: „**своје мѣрою**“ .... и **смѣрмлй же сѣкѣ**“.... А на горњу потсрдницу, која Вам никако на част не служи, знате што ћу Вам одговорити? Ево ово: Да, написао сам ја овај чланак и за попадије! Као мислио сам, кад неке попадије умеју данати знамења новорођеној деци, што да не знају и ово! На ту бих Вашу потсрдницу згодно било одговорити Вам још и једном Вашом узречицом, коју сте Ви на адресу г. Добривоја упутили. Али ја нећу да Вас вређам, јер је задатак овог мог одговора, да се с Вама братски објасним, а не да се ружимо.

Ви сте и против оног мог „кратког типика“. Нисте бар за ону форму! Хја, ко би целом свету угодио?! Бар да рекосте, у којој бисте га Ви форми желели! Изгледа ми из овог Вашег резоновања, као да сте мало видели календара! Јер да сте их видели, не бисте то рекли, што рекосте. У мало ком руском и русинском календару да нема оваквих бележака па и по кратак типик. А тек валда нећете тврдити, да је руско и русинско свештенство мање познато са типиком него наше? Па кад оваке белешке, поуке и типик нису на одмет њима, вала неће бити ни нашем свештенству!

Мене је на ову работу пре десетак година потстакао пок. Игњатије Дамић, бивши уредник „Србобрана“ и календара „Србобрана“. Врзи ме овде износити његова писма, у којима је он ту моју работу хвалио. И усмено и писмено казивао ми је покојник, да је овај мој чланчић добро дошао и свештенику, и учитељу, и попцу, и богослову и приправнику. Његов у уређивању тога календара наследник, пок. Јован Поповић, бивши професор српске препарандије у Сомбору, лично је долазио мени и молио ме, да наставим тај рад у „Србобрану“ и под његовим уредништвом. Па и после његове смрти српска штампарија у Загребу тражила је од мене сваке године тај мој рад. У своје време у нашим листовима излазиле су и оцене на календар „Србобран“, на није било оцене, а да се и целисходности и практичности овог мог чланчића није наглашавала! У осталом и београдска „Пастирска реч“ доноси кратак типик за сваку недељу и празник, па нико у јавности није устао против тога ни казао: па има то све у „Николајевићеву типику!“

А сад чујте, како ми лањске године баш за тај мој чланчић ласкаво пише г. др. и професор Михајило Вукчевић, уредник „Цариградског Гласника“ и календара „Голуба“. Он сам пише:

Цариград 10./VI. 1906.

Поштовани Господине!

Но Ваше кратко упуство о црквеним стварима, које сам нашао у „Србобрану“, кал. за 1905. год., тако ми се допадало за онамошње прилике, да сам одлучно штампати га у овд. нашем кал. „Голубу“. И ако смо ми овамо, а чини ми се и Ви тамо, у земљи у којој нема књижевне својине т. ј. закона о њој, ја Вас ипак молим за благослов да Ваш рад отштампам у „Голубу“. Уз благослов ако ми пошљете још два примерка истог извода, учинићете још

неке хришћанско дело, јер сваки састав морамо поднети цензури у три примерка. Ви ћете сигурно моћи набавити или два стара „Србобрана“, или ћете имати посебне отиске.

Ако бисте уз то послали и какав особити састав свој за овај календар, учинили бисте доста за овамошње Сриство, од којега водите лозу. Макар што с Вашим потписом, и макар колико чиниће част „Голубу“; а рукопис и онај отисак требало би да су овде до Петрова дне.

Очекујући повољан одговор, остајем с поштовањем и срп. поздравом

Проф. Др. Мих. Вукчевић с. р.
ур. „Царигр. Гласника“ и „Голуба“

После овога ја немам ништа више да речем.

Осек. Лазар Богдановић.

Дописи.

Брод 27. јуна.

То је исповед! У 139. бр. новосадске моргењаче описује неко свештенички састанак у Броду, како су Бројани дочекали свештенике, како су приредили у „Јанкомиру“ заједнички ручак, а увече неку врсту забавице на завршује апелом на „С. С.“, да утуви, како народ дочекује своје свештенике.

Ко не зна, зашто су наређени годишњи састанци свештенства у појединим протопрезвитератима; тај би се пуним правом могао обрадовати такоме дочеку и састанку нашега свештенства, које на жалост, у данашњим критичним данима не зна, „коме ће се привољети царству“. И сваки паметан човек морао би одобрити такове дочеке. Ал' кад се узме у обзир, да ови свештенички састанци имаду сасвим другу сврху; онда држим да не ма опет човека, који би могао одобрити оно, што је иза састанка следило.

У окружници Високопр. г. Мирона, еп. пакрачког, изданој месечне недеље 1897. бр. 15/през. 1897. говори се о *св. тајни покајања*, о „заједничкој свештеничкој исповиједи“, а „послије краткога одмора има свршене литургије, на којој су се свештеници причестили, има се одржати *свештенички братски сабор*, на којем ће се водити заједнички разговор и договор „о предметима свештенопастирске службе, и религијозно-здравствених прилика пастве“ у свакој парохији.

Ето, то је кратки садржај наведене окружнице. Први је захтев њезин *св. тајна покајања*, а други: *заједнички братски сабор*. Како се има обављати св. иси вед и проводати барем онај дан, кад се човек и причести, држим да не ма свештеника, који то не би знао. А у наведеној окружници каже се и и то, „да су пастири цркве дужни, да подобно уздигнутима на високо свјетиљницима свијетле што јаче и сталније... а та свјетлост пастира Христове цркве долази поглавито са њиховога хришћанскога свештенопастирскога живота.“

Та сваки свештеник захтева од своје пастве, да но прави никакво весеље, ни да иде на забаве у посне дане, јер то забрањује црква својом 9. заповеди Тим више захтева он то од своје пастве у дан, кад је примила свету тајну исповеди и причести. А шта раде пастири њени? Иду на *јавни* заједнички ручак, где се и здравице напијају, — а кад вино удари у лице, можда се и запева која — а увече се иде на неку врсту забавице, док воз око ½1 по поноћи не нађе и пастире са „братског сабора“ не одвезе кућама.

Не мамо ништа против заједничког ручку. Заложити се мора. Ал' тај ручак треба да је у парохијском дому, а не у јавном локалу; а ако која парохија жели да тако одличне госте што достојније дочека, нека притече у помоћ материјалним средствима своме свештенику, не рефлектујући ни најмање на тај заједнички састанак.

Похвално је од Бројана, што су примили свештенике у своје домове на стан. Тако и треба. Част им, што не ће да им се свештеници потежу по биртијама. Ал' састанци такови јесу искључиво свештенички, где не ма нико други места, осим свештеника. И кад се ти свештенички састанци само на тај начин обављају; онда су они одговорали својој задаћи, а ти свештеници поштују наредбе свога Дијецезана односно своје Конзисторије, које су они без сумње и чланови. А да ли су свештеници, које у звезде кује „моргењача“ одговорили налогу своје Конзисторије односно свога дијецезана, и да ли се „С. С.“ има отуда чему научити, — нека јавност суди. —

Посматрач из прикрајка.

* * *

Не само да су се у Броду браћа свештеници овом приликом понела *онако*, како се њима требала ни смела понети; него се на жалост мање више ово последње време скоро свугди обављају овако свештеничке исповести.

Знако браће свештеника, који као пушачи и пре исповести пуше јавно у ходнику, а по обављеној исповести иде се редовно на пиво у пивару, где се јавно пуши, да и не говоримо после ручка у кафани.

Пре неку годину дођоше два весељника после ручка својој рођаци, која седи у кући штампаријској, те како беху добри певачи, певаше с богословима подуже врошке песме.

С тога или треба свештеничке исповести укинути, ако већ нисмо у стању бар онај дан провести као што треба, или дотичне проте треба да их мало дрикчије обављају.

Овако, као што се већином *данас* обављају, не мају смисла. Уред.

ЛИСТАК.

Вести.

Двадесетпетогодишњица. Његова Светост навршује данас 25 година од како је постао епископом.

Честитајући Његовој Светости 25 годишњицу епископовања; дај Боже да дочека у здрављу и 25. годишњицу свога патријарховања.

Научне екскурзије. Свршене приправнице Београдске учитељичке школе, њих 35 са наставничким особљем, на својој екскурзији по нашим крајевима, поклониле су се Њ. Светости срп. патријарху. У име свију поздравио је директор учитељичке школе г. Љ. Протић Њ. Светост топлим изразима одушевљења и признања, а Њ. Светост се милостиво захвалила на овој пажњи, интересујући се за ову врсту просветних завода у Србији и њихову напретку.

На свршетку ове аудијенције, отпојале су све ученице опроштајне речи: „Исполаети деспота" у свечаној сали, опростивши се тако са овостраним црк. поглаваром.

„Народностино" измишљање. Из Будимпеште нам јављају — из сасвим поузданог извора —, да је у весељника „Народностиног", трабуњање о продаји беочинске каје поникло отуда, што се позната конзорција обратила угарском министарству ради куповања нове каје од манастира Беочина, те је због тог министар изискао сва акта односећа се на продају старе каје.

У министарству се и не мисли о томе, да није продаја беочинске каје обављена законитим путем, и у Пешти се и враћали на кровновима министарским смеју трабуњању „Народностином", да није уговор од круне одобрен.

Весељник је „Народностин" нешто начуо, те по свом обичају, хтеде се направити важним. Срома он!

Како се врбују сводоци! „Застава" се некида нишући о продаји куће садашњег потпуковника г. Паје Живојновића арх. епархијском фонду и Његовој Светости, мислећи да и то питање може доћи на тапет при пристојећем гуљењу туциданским јунацима од негдана.

У осталом, „Застава" чини своје и њој се не може човек већ ни чудити њеном писању.

Ал је зло, и то велико зло, да се један карловачки професор гимназије, који се већ прославио својим сведочењем о приватном разговору на „пријатељској" вечери, толико заборавио, да хвата сведоке за тврдњу „Заставину" и то на овај начин.

У разговору у кафани, исти весељник из небуха, упита једног римокатолика: сећа ли се да је Живојновић тада и тада, то и то рекао, и када му исти одговори, да се не сећа и да он о томе ништа не зна, исти га назва именом, које се не може овде навести.

Како исти римокатолик, тако и остали Срби, згледаше се и згађаше се на *такво* држање и *такву* улогу новопеченог радикала.

Е јесмо пали и странчарство нам је испило и оно мало памети.

Ну, куда то води?!

Уредник: Димитрије Руварац, протојереј.

Бр. 32/У. О. 1907.

Објава.

Овим се од стране управног одбора монашког удружења митрополије карловачке ставља до знања свима члановима монашког удружења, који су у седници управног одбора од 19. маја (1. јуна) о. г. у манастиру Крушедолу држаној, одређени, да учествују на овогодишњој храмовној слави манастира Бешенова (15/28. јула), да се иста слава ради предузетих, а још недовршених оправака манастирске цркве бешеновачке, не ће моћи одржати, већ управа споменутог манастира умољава одређену за славу братију, да изволе доћи на дан освећења цркве, који ће се благовремено у званичном листу „Српском Сиону" објавити.

Председништво управног одбора монашког удружења.

21. јуна (4. јула) 1907.

ПОЗИВ.

Пречасна г. г. чланови „православног српског свештеничког конвикта", овим се учтиво позивају, да изволе доћи у главну скупштину, која ће се одржати у Карловцима 17/30. Јулија о. г. у 10 сахати пре подне у дворани конвиктској.

Дневни је ред исте скупштине:

1. Презивање св. Духа.
2. Извештај о своме прошлогодишњем раду.
3. Извештај ревизионог одбора о прегледу рачуна Конвикта за 1906.
4. Извештај о рачунима за издржавање конвикта.
5. Примање нових чланова.
6. Избор чланова патроната и часника
7. Предлог за опраику одбранбеног зида.
8. Решавање о зајму.
9. Евентуални предлози.

Карловци 30. Јуна (13. јула) 1907.

Председништво.

ЗВАНИЧНИ ОГЛАСИ.

СТЕЧАЈ. 2—2

Идуће школске године 1907./8. примиће се у свештенички Конвикт 40 питомаца. Питомци чији су родитељи чланови плаћају 38 круна месечно, а нечланови 44 круне месечно у напред и уживају за то: стан са постељом, огрев осветљење, доручак, ручак и вечеру.

Сваки питомац је дужан понети собом 6 кошуља, 6 гаћа, 6 пешкира, 6 пари чарапа или обојака, 4 салфета, 6 џепних марамица, четку за зубе, четку за хаљине, чешаљ, четке за обућу.

Молбу за примање ваља послати потписаном Патронату најкашње до 12—25. јула 1907. ког дана ће се молбе и решавати.

Карловци 18. јуна 1907.

Патронат

Архид. свештеничког Конвикта.

Број К. 599./зап. 416. ех 1907. 2—3 39

СТЕЧАЈ.

Расписује се на парохије у Добровићу и Сухојлаци, обје VI. разреда са роком до укључиво 22. јула (4. августа 1907. године.

Молитељи имају своје прописно обложене молбенице до горњега рока потписаној конзисторији надлежним путем поднијети.

Из сједнице православне српске конзисторије у Пакрацу дана 13. (26.) јуна 1907. год. држане.

Председништво.

П. Г. К. 110/100 ех 1907. 1—3 41

СТЕЧАЈ.

Расписује се овим стечај на једно учитељско место за класичну филологију (латински и грчки језик) као главну струку, евентуално за групу природне науке са математиком и физиком, које се има попунити почетком школ. год. 1907/8. *у срп. вел. гимназији карловачкој.*

Плата је суплентска 1600 К. (без станарине), а основна плата за испитаног професора 2400 К. са 560 К. станарине.

Повишена плата после 10, 20, 25. и 30 година службе, диже се на вишу категорију, као и станарина после 20 година службе.

Компетовати се може на свега једно место за обе наведене групе предмета, па ће се при попуњавању према потреби одлучити, која ће се група узети у обзир. Молбенице с документима имају се поднети патронату ове гимназије до 2./15. августа о. г.

Из седнице патроната гимназије држане у Карловцима 18 јуна (1. јула) 1907. године.

Председништво.

Ад бр. П. М. С. 23, 24, 27, 28/28. ех 1907. 1—3 42

СТЕЧАЈ.

Расписује се стечај на десет места у семеништу манастирских питомаца у Ср. Карловцима. Компетовати могу деца из целе митрополије карловачке.

Молбеницама има се приложити:

1.) крштено писмо, да је молитељ Србин православне вере.

2.) школска сведоџба, да је трећи разред гимназије или реалке бар с добрим успехом и похвалним владањем свршио, а уз то има прикладан орган за појање.

3.) лечничка сведоџба, да је телесно и душевно потпуно развијен и да је против богиња накалемљен.

4.) сведоџба сиромаштва.

Првенство имају деца сиромашних родитеља. Изабрани питомци уживаће у семеништу бесплатан стан, храну, одело и целу обскрбу, а

дужни су полазити четврти разред гимназије у Карловцима а по том курс монашке школе.

Родитељи односно старатељи изабраних питомаца имају после избора потписати реверз, да ће се изабрани питомац после свршених наука посветити монашком чину, у противном случају да ће родитељи односно сам питомац потрошени на њега новац потписаном патронату накнадити.

Инструиране молбенице морају се поднети до 2. (15.) августа о. г. Његовој Светости Господину Георгију Бранковићу, српском Патријарху као председнику патроната. Захтева се, да се у колико је могуће компетенат-молитељ, претходно председништву лично прикаже.

Из седнице Патроната Семеништа Ман. Питомаца у Карловцима 8. (21.) јуниа 1907. год.

Председништво патроната.

Број 757./К. З. 434. ех 1907. 40 1—3

ЕДИКТ.

На бракоразводну тужбу *Миле Рекића из Вел. Писанице*, котара беловарског, против супруге своје *Драге Рекић* из В. Писанице, сада непознатога боравишта у Америци, овим се Драга Рекић позива, да у року од 90 дана рачунајући од првог уврштења овог едикта овој конзисторији место пребивалишта свога пријави, јер ће се у противном случају без њезина саслушања са именованим заступником парнице водити и довршити.

Из сједнице прав. срп. епархијске конзисторије у Пакрацу. дана 13./26. јуна 1907. г. држане

Председништво.

ДРУГИ ОГЛАСИ

ЗВОНОЛИВНИЦА И ФАБРИКА ГВОЗДЕНИХ КОЗА ЗА ЗВОНА

АНТОНА НОВОТНИЈА

У ТЕМИШВАРУ, ФАБРИЦИ

препоручује се — са гаранцијом на више година — за израду нових звона и за преливање пукнутих звона у свакој величини, као и за целокупно хармонично уређење звоњење, произведено са крупом од кованог гвожђа, тако уређеном, да се звона по волји и лако могу кретати, ако би се на једном месту излупало, чиме се звона сачувају да не пукну.

Особито препоручујем

од мене изнађена и много пута одликована

са отвореним одушкама провиђена звона,

која су у горњем делу — као виолина — са отвором у виду фигуре 8 провиђена као имају дуготрајнији, снажнији и дубљи звук, него звона по старој системи прављена, тако да се овако једно патентирано звоно од 327 килограма изједначује са звуком других по старој системи ливених звона од 461 килограма.

Даље препоручујем козе за звона од кованог гвожђа, у торњу слободно стојеће; звона или шоље за сатове од метала; прављење старих звона са крунама од кованога гвожђа. —

23—52 4. Илустроване цировнице и прорачуни трошка бесплатно и франко.

На миленарској земаљској изложби у Будимпешти 1896. награђена са великом миленарском медаљом.

„Српски Сион" излази свако недеље на једном целом табаку. Цена му је: За Аустро-Угарску, Босну и Херцеговину на годину 8 круна, на по године 4 круне, а на четврт године 2 круне. За остале земље, на годину 10 круна. Појединн бројеви 20 филира.

Претплата, огласи, стечајеви и рекламације у року од 15 дана шаљу се Администрацији а остали рукописи уредништву „Српског Сиона" у Карловцу. За огласе, објаве и стечајеве плаћа се 1,0 филира од једног реда ситних слова. — Нешпаћена писма се не примају. — Рукописа се не враћају.

Све спорове овога листа у ствари претплате или других потраживања решава котарски односно општински суд у Карловцима.

Издање и штампа: Српске Манастирске Штампарије у Ср. Карловцима 349. 1907

СРПСКИ СИОН

Год. XVII. **Број 27.**

ЗВАНИЧАН ЛИСТ ПРАВОСЛАВНОГ СРПСКОГ АРХИЈЕРЕЈСКОГ СИНОДА МИТРОПОЛИЈЕ КАРЛОВАЧКЕ ЗА ДУХОВНЕ, ЦРКВЕНЕ И ЈЕРАРХИЈСКЕ СТВАРИ.

У Ср. Карловцима у недељу 8. јулија 1907.

ЗВАНИЧНО.

Унапређени.

Његова Светост Преузвишени Г. српски Патријарх *Георгије*, благоизволео је у спомен навршене 25. годишње епископске службе унапредити јеромонахе-синђеле за протосинђеле: *Др. Јоакима Чупића*, професора Богословије и префекта Семинара; *Стефана Николића*, бележника епархијских власти у Вршцу; *Др. Георгија Зубковића*, бележника епархијских власти у Темишвару; *Др. Викентија Вујића*, професора Богословије и префекта Семинара; *Валеријана Прибићевића*, професора Богословије.

НЕЗВАНИЧНО.

Дужности и права

дворјана и дворских служитеља за време митрополисања Мојсеја Петровића.

Д. Р.

Како је митрополит Мојсије Петровић (1726.—1730.) имао своје резиденције и у Карловцима и у Београду; то је он како за једне, тако и за друге своје дворјане и служитеље прописао правила и одредио им њихове дужности.

Ми ћемо овде навести цео спис, који се налази у митрополитској библиотеци, у ком се налази и поминуте дужности и права.

Имена

пашим собственим учеником који јесу у Карловцима о садржанију нашем наређени учити се, како ниже по реду именујутсе:

1. Диакон Стефан Стојков
2. „ Јоан Стефанов
3. „ Симеон Филиповић — потоњи епископ хорватски-северински.
4. „ Јоан
5. Гаврил Христофоровић
6. Симеон Јакшић
7. Симеон Живановић — потоњи епископ арадски.
8. Георгије Јанковић
9. Петр
10. Мауродина Панаотов
11. Мојсеј.

Имена

наших служећих, кои службу могут чи-

нити, како буде им наредило се, јакоже ниже именујутсе:

1. Исаие Антониевич
2. Теофан
3. Андреј Атанасиевич
4. Никанор Павлович
5. Софроние Јоанович
6. Софроние Димитриевич
7. Петр Ненадовч — потоњи митрополит
8. Симеон
9. Георгие Савич
10. Јосиф Стојановић — потоњи епископ костајнички
11. Димитрие.

Службе

кое пристојне, и припадлежу и нуждне јесу по васегда непрестано да текут и да се чину, по напред нареждених иншчрукциах, сврху коих службах будутсе служешчи поставити и именовати надлежат, како наша превисочајшаја власт и господар будет достојно провидео и реаолвао.

При самом Архипастиреви припадлежит по васуду да су са ним и да службу приносет:

Пр'во: Генерал викариус, кои всаја чинити и служити дужан, и всакаја дела отправљати идеже припадлежет; а наипаче дужан да имат комуникацију или согласие в всех делех и солицитацијах, како јему будет иншчрукција. И к тому придати се јему канцеларија и писма.

Фторо: Дворни саветник — капелан или ефимерие и церемониариус дужан прежде о всем дворном делу пристоешчем пеш чисе, по васуду устроено да јест како припадлежисе: подслужежче наимати и им правител бити; правило отправљати; церемонију церковнују правителствовати и прочаја како будет иншчрукцију имати

Третие: Архидиакон, прежде дужан на свем ефимерну сапомагати, и у савету бити. Дела при Архиерејју что се дејствује отправљати; рази внешнеја и церковни округ Архиерејски и проче при руках имети, заедноже дужан и еленозинариус (?) бити; милостиња чрез него давати се. Протокол да је дужан имати и протоколирати кои се постављају коего год степена био, и прочаја како хошчет иншчкрукцију имати. А временем и второстуеј диакону на сем дужан јест сапомагати.

Четверто. Комердинер хоће имати комуникацију у свему са фелчером. Придати се јему ордонанц докај на васе дни на помошч, и он дужан всја около Господина пристојати и сапомагати осталим старшим, а јему остали савет давати. Праше и остале ризи имати при руках и остало како јего служба и иншчкрукција собом доноси. Пошчу унети и изнети, пригласить.

Остали хофшчот дужан саветник диспонирати, како буде му се иншчкрукција дати.

Ва Белграду

надлежет служешчие имати:

Прво: По обичају ексарх да је дужан место испиљати: поучение Христианом давати, всјакаја дела надлежашча отправљати код надлежешчих господствујушчих; касирское дело имат провенте от Сербие и Банаша и таксила држати, и всаја чинити како и сам Господар шчо му иншчкрукција проуказаће, а наипаче на приход сваки да је добро дужан настајати, на мобилие и движиме и недвижиме и на грунтове и на нови двор како му се буде наредило буде дужное попечение носити, и сва что овај и двор собом доноси исправљати; кореспонденцију са Господином имати и подслужашчие правително у команди држати.

Фторо: Настојатель над полским послом или грунтови, и бити сапомагатель у свему вишепреченому ексарху, и депендовати у савету от него и иншчрукција како будет му учинит.

Третие: Ексарх пожаревачки хоће дужан бити таксил и приход овом ексарху по квити предавати, и под командом ексархие белградские бивати у свакој от височајшаго заповести чрез белградскаго примати; а что више надлежаће му, хоће му се иншчанција дати и краину да администрира.

Четверто: Такожде ексарх грочански хоће дужан бити, како и овај пожаревачки и хоће имати иншкрукцију.

У Карловци

служешчи хоће дужни бити службу чинити:

Прво: Протосинѳел хоће имати дело свако како от мобилна движимих и недвижимих, тако от грунтова и от целога дворнаго посла исправљати дужан бити; и код господствујушчих, а паипаче приходов от таксила, домиииума Дајла и обрдирекције примати како касир, и како јему иншчкрукција хоће проказати.

О свему делу надлежашчему придати се јему на помошч протопоп кир Живан (Црногорац) да у савету у прочем како и он хоће иншчкрукцију имети.

И прочее подслужешчие командировати и исправљати ва васем, а са саветом протопопиним.

Конзисториа.

Презенц Архиепископ, и кого буде ва место свое поставио депутировао.

Чланови: Архиереє три, Ексарха три, Игумена три, Протопопе три, Протонотарии, Протоколиста. От мирских три и прочие от провинциа именовати се када где придучилосе да вазде будесе могло находити готови на службу.

И конзисторна сија за време сад почине се докле болше ва напред јего Архипастирство буде наредило, токмо дела да се оправљају.

И конзисторие сад у педели два крат держати. Благословешием них Архипастирства маишаја дела из савета отправљат, како буде диспозиција, векшаја и важнаја чрез релација и реферати за резолуцију јего Архипастирству предлагати, да тако до времена и болшаго исправленија и поступка овакога посла бригу отложе се јего Архипастирству и аппе хошче јего Архипастирство да ми именуемо оваке члене конзисториалне или ваше Архипастирство, и за остала више реченаја високој власти свјатом разсуждешију и резолуции подлажемо.

Дано у Бегграду 3. Јулија 1729.

За ученике да именују настојатеља, иншчкрукцију хоћемо учинити.

Иншкрукција

Архиепископскому и митрополитскому генерал викариусу последует.

Мојсеј и проч.

По размотрешу нашем, изволихом между служашчие наше сваки добри поставити ред за исправление свакаго надлежашчаго послушања, разделити на чести службе, овому же сне, оному же сице, како коему јего оф. циум собом буде донео.

Темже изабравши и поставивши пообичају официју генерал викариуса, јакоже и досле били, а јего послушања облигација да будет, јако:

Первое: Да имат верно, добре и послушно в всаких преимушчествах и слободах наших и общенародних по крајнему разумешиу силе и возможности всакаја дела по определеном от времене до времене указу нашем, надлежашчим образом по савести своеј отправљати и исправљати; тако

Второ: В том и в потребном случае таком, труда своего нешчедети; и при том по крајнеј мери старати се, споспешествоват васе что нашеј верној службе и ползе ва всаких случаех касати се может; пак

Тритие: Канцеларие наше писанна всаката по реестеру держати и хранити, да всакаја ва своему реду находитса; јеже кому издадет по повељењију нашем, по чину да записовати имат, и когда примит натраг тако заглаћат; потом

Четверто: От всега јеже примит и издадет у повцу и у прочем, всаких 15 дних екстракт нам предлагати и от других всих и сваких чрез јего хесапе и петнадесетодневне екстракте предлагати и прочативати, и ва своја наређена места постављати на сохранение. Такожде

Пето: Чтоже ка службе и ползе нашој какое надлежати будет дело, ва всаких случаех нам представљати, и јеже без вреда, ушчрба и убитка, ползе и службе наше, возможет отправљати, сна да савршиает и исправљает и отправљает, а по том чрез ведомости нам приношати. А пак

Шесто: И ради своеј користи, својства, дружби, ни вражди противно должности своеј и присеги непоступати, и таким образом себе да вест и ва всем братии саслужешчим остаким помагати и саветовати се, и как доброму и верному нашему служитељу благопристојно јест, и надлежит и как пред богом и судом јего страшним и пред нами ва том васегда ответ дати может, и в градушчаја и будушчаја

са васеми ташчитисе и чинити да у свему акомодират и послужен јесам. Како

Седмо: Движимиеже и недвижимие вешчи свакие какове год и где год опе биле в реестеру протоколирато прибавлене, имушче и отправљајушче да имеет. А напшаче

Осмо и последне: Ашче конзисториум будемо резоловати и конзисториалнаја дела са осталих будет дужан отправљати; протокол и писма држати, а все случившеесе саслужешчим нашим каде потреба, а находитесе тамо, тако у писму дужни јесу помагати и скупа дела отправљати, и коему ашче дела наредит нашего, и прикажетму именем нашим, да имат дужан бити делати и савршивати.

Дано у Белграду 6. Јулија 1729.

Иншчкрукциа

Архиепископском и митрополитском двор ном строителеу-капелану и церемониарјусу последует:

По размотрениу и разсуждениу нашем изволихом между служешчие наше сваки добр поставити ред и поступак, како добрим и верним нашим служителем благопристојно јест и надлежит, за исправление же и отправление подлежешчих нашихделех, службе и послушања, разделити на чести овому же сице, иному же ино, как јединном и другом характер собом доноси.

Темже изабравши и поставивши нам служителнаго дворног саветника, капелана или церемониарјуса како и досле имелисмо. А јего дело и облигациа надлежат:

Перво: Како верни, добри и послушни служител и дворни саветник наш, ва дворостоении всјаком по крајнему разумению силе и возможности ташчити се дела надлежашчаја отправљати и на тављат да је в дворе нашем како надлежит устроено, намешчено вазде, и сва на своем месту, почишчено, опрато, обрисато, уређено, упословато и послужено дневи и ношчи; пишчу, питие и одејание и прочаја при стојнаја јему дела двора стројна по указу нашем и по хумуру сам прежде сматрати и подслужешчим всакому свое дело чинети заповедат, не творешчиже и небрегушчија кашчиговати, отерати и наимити на место другие и таковим. Пак

Второ: Свакому подслужешчему како кухару, кухаљугом, келермајстору, вешерини, пекару, хаузкнехту, шчубитиенеру, тофелтекеру, локајом, кучером и форајтером, службу по иншчкрукции давати, плату и либерну на време, коим се како надлежит, чинити, ништа сатисфакцију давати, а служба да течет. Како

Третиче: И на том труда своего на потребном случае нешчедит, и при том по крајнеј мере старати се, и о всем том скрб носити, споспешествовати, васе что к нашеј верној служби и ползи на всаких случаех касатисе может, вешчи сваке купити, ново и фето начинати која будут надлежати, и која на интерес наш јест, и надлежит јему учинити посао и не десившимсе нам, и кроме приказа нашего таковна да је дужан уповословати и савршити, кромеже празуч ја такова, прочаја нашим допушчением да будут устроена. Такожде:

Четверто: Јеже до рукух по реестеру примит, сва по реестеру у изшаствиу да предаст какове год вешчи јесу, а јеже обветшает и раздереса, от них от сваког шчука чест једину да је дужан представит; виктуална что се принесут на кухињу по реестеру да записует, и когда што издает у хесап особито записиват. Новца јеже примит и издает, свакога мјесјаца екстракт от хесапа своего како пристојное дужан будет предавати како сам, тако и од подлужешчих паки кое му предошли тих до рукух таким начином изискавати и држати, и всака дела в будушче чтосе случет и обрешчет что јединому дворостроителеу надлежит и заповеда му сиа чинити и делати и исправљати дужни будет. Потом

Пето: О ушчербеже нашего интереса, вред и убитак как скоро о том уведаеши, и ашче својствене особито знања нашего намирити невозможеши, сва не такмо благовремено објављат, но и на сакими мерами отвращчат, и ташчитисе да имаши, и по приказатьми указ нашими от времене до времене свакими определенними надлежешчим образом по савести своеј исправљат, и ради своеј користи, својства, дружби, ни вражди противно должности своеј и присеги непоступат, и таким обра-

зом како да пред богом и судом јего страшним на том васему и пред нами ответ дати будеш могао. А пак

Шесто: Правило церковно надлежеће васедневно код нас на време извршивати и отслуживати, и всакују церемонију црковнују от времена до времене како наредимо чинити, и другие наставлати. Прочее

Седмо и последно: и свих живушчие ва двора нашем (кроме нужди и потребе остлати) а другие остале на молитву подвизати, и духовне и световне

Дано у Белграду 6. Јулија 1729.

(Свршиће се.)

Три игумана Рајићева.

Прилошци историји манастира Ковиља.

Приопштио: Г. В.

I. Теофан Петровић игуман ковиљски.

Из писама Јована Рајића, славног и ученог архимандрита ковиљског, писаних епископу бачком Мојсеју Путнику, Стевану Стратимировићу и архимандриту бездинском Максиму Секулићу, од којих је нека писма приопштио г. Димитрије Руварац у својој расправи о Јовану Рајићу, приликом приређеног у Ковиљу парастоса о стогодишњици од смрти Рајићеве[1], знамо, какав је горак и тежак живот Рајић у Ковиљу проводио. Није му дуга било, што је од разних митрополита морао трпети, да га гоне, да му забрањују носити крст архимандритски, него морао је дочекати да га за оне сиске, у најкритичније доба Цркви учињене услуге, његов надлежни епископ[2] гони и пуда манастирско братство против њега. А на велику жалост и срамоту тадашњег монаштва, морао је и од свог рођеног подручног му братства трпети годинама најтеже увреде и искушења, погрде и најодвратније називе као: разбојник, пустахија, Турчин, Чивутин, шиш-буб и т. д., као што је он то све у своме дневнику тачно описао.[3]

Један од најжешћих гонитеља Рајићевих у самоме братству ковиљском био је *Теофан Петровић*, јеромонах и намесник, а по томе игуман ковиљски, и та ме је околност нагнала, да се с његовом личношћу мало опширније позабавим, и да у оскудној архиви манастира Ковиља потражим податке о овом човеку, који се понашањем својим према тако уваженом и заслужном старешини свом прославио.

У протоколу пострижника ман. Ковиља под числом 6. стоји о њему убележено ово: „Јеромонах Теофан рожден в Новом Садје, рукоположен на парохију тујуждe при церкви свјатих трех свјатитедеј Почившим Гд. Епископом (којим? не стоји, али сигурно Висаријоном Павловићем, који је год. 1756. умро), пострижен в Монастирје Ковиље 1756 го Ноем. 8-го чрез Арх.-Епископо-Митрополитскаго Прото Синдела Гд. Арсенна Радив свича, јест није имат 35“.

Из овога видимо да је Теофан по тадашњем обичају, као удов свештеник дошао у манастир, али не да остане непознат и незнатан, као многи други удови свештеници, који се покалуђеришe, него да се узвиси на чин игумана. На годину дана пре Теофана, 15 ог августа 1755. пострижен је у ман. Ковиљу протопрезвитер сегедински Атанасије Живковић, потоњи владика шакрачки, који је одмах постављен и за игумана, а спомиње се последњи пут као такав г. 1762.[4] За време његовога игуманства не спомиње се Теофан нигде, он се дакле притајао или није у очима тадашњег епископа Мојсеја Путника имао таквих особина, које би га за управу квалификовале, јер по одласку игумана Атанасија за епископа шакрачког, видимо из једнога акта, да Путник, 4. авг. 1764. кроз намесника (не каже ко је то) због „неисправленихъ“ и прети му да ће бити намесништва лишен, а док се не „исправи“ нека јером. Синџије води рачуне о приходу и расходу. За то исто време одређује епископ јеромонаха Силвестра за пуновласног управитеља над пријаворцима, и његовим се наредбама имају сви покоравати, а истима сметати чак ни намесник да „не дерзнетъ“. Ко је тај намесник, који

[1] Д. Руварац: Архим. Јован Рајић 1901.

[2] Арсеније Радивојевић.

[3] Летопис Матице Српске књ. 120. и 144.

[4] Пошто је исти тек 1769. изабран за епископа шакрачког, то је дотле био екзарх бачког владике.

је у толикој мери заслужио негодовање свога владике, не могох нигде наћи. А може бити, да је то и Теофан био, јер ћемо се касније уверити, да и његови рачуни нису баш били најисправнији, када је постао намесником и игуманом.

После 14 година монаштва, спомиње се Теофан први пут 1770. г. као намесник у братском саборском записнику од 12. маја 1770. У том братском сабору председавао је сам владика Путник, а били су присутни сви јеромонаси осим монаха Јефтимија. Осим тога био је присутан и протопоп жабаљски Симеон (Радосављевић) као повереник конзисторије. У истом братском сабору промењени су сви служитељи, наиме постављен је за еклисијарха јеромонах Партеније, за гостиљника и портара јером. Герман, за кључара и подрумара Ђакон Теофилакт, за путника јером. Викентије, за „попа пагенијскаго“ јером. Михаил, а за заклете старце јеромонаси Јоасаф, Герасим и Софроније. Најпосле пошто се обитељ смрћу јеромонаха Хаџи Мојсеја 26. марта 1770. лишила свога начелника, то за „будућаго намјетника, сљедователње и Предстојателя тојаже обители и монастира изабран и нарежден јест Јеромонах Теофан“, те наређено братству, да га као таковог слуша и поштује.

Ово је било 12. маја, а већ 15. маја „по отшествии јего високопрео. Господина Епископа нашего Мојсеја“ држи Теофан с братством сабор, и као што се из закључака види, узима управу у своје енергичне руке, и држи седнице братства 17. авг., 13. нов. и 20. дец. и. г. решавајући о текућим пословима манастирским, и подносећи о томе „по робској должности“ тачне извештаје епископу Мојсеју.

Овоме дакле намеснику долази наскоро Јован Рајић за архимандрита.

У протоколу постриженика ковиљских под бр. 20. написао је владика Путник својом руком како је 12. маја 1772. Јована Рајића „в чест и величие братства и обители“ он сам замонашио и рукоположио за ђакона.[5] Потом 13. маја рукоположио га је за презитера, а 26. маја у братском сабору у Ковиљу „*по особеному произво*ље“ дозволио је епископ братству, да себи начелника изабере, и братство је „једногласно изабрало себи свога новог брата Јована Рајића за начелника, кога је по томе епископ у Н. Саду, у присуству намесника (Теофана) и братства ковиљског 3. јуна и. г. произвео за архимандрита, и предао му „жезл правленија по уставу с' двојаким, јему и братиам увјешанием“.

Но владика Путник, као да је већ у Ковиљу, при избору Рајића за начелника 13. маја видео, да „особенаја прозба“ братства, да му се дозволи изабрати Рајића за начелника, није баш потекла из искрене љубави према Рајићу, и да једногласни избор тај није баш излив одушевљења братије за њим, јер већ 14. маја 1772. пише он намеснику Теофану и целоме братству једно значајно писмо, у ком им препоручује Рајића и даје упутство, како с њим поступати имају. Да је таково упутство било одвећ нужно, али да је исто имало слабога успеха, видеће се за мало, али је занимљиво, како је владика Рајића високо ценио и поштовао, с тога ћу навести то писмо у целини.

„Преподобнїй Отче Намѣсниче и цѣлое Братство!

Господин учитељ Јован Рајић, уже Јеромонах и Со-Брат Ваш, с' каковим на пользу и Благостојание Монастира нашего протјазајушчимсја своим душеполезним Намѣрением, пријмив Постриг, приобшчилсја Сјатој Обители вашеј, вам простране јављено јест и о том ничто болше за сад неопоминајући, толико когда приходит во избранују обитељ своју, вам наручајући препоручују да опредѣлите јему к пребиванију ћелие Мое, јего во оној чести и лочитанији имјеете, котораја Старјејшему от заклатих Старцев пристоит. А јако самое Состојание и пријатаго Постriга намѣрение да и наук Вѣдомост в' тјехже и упражнение досље Јеју Јеромонаха Г. Учитеља Рачча вникајут от рукодѣл оних к' коим в Строении Монастирској икономии на общчем Монастире Грунтје и того пријажанијах прочиј монастира жителе обвјазани сут, тако от сих и празен остати

[5] Д. Руварац: Архим. Јован Рајић, стр. 47.

имат, напротивже тому еже Божественија Службиј и прочих к сеј надлежашчих церковних видов, кромје чредниј Службиј касателја, таковим он сам по ревности своеј приљежати хошчет, у елико сирјеч приватниј јего труди и упражненија допушчати будут. К сему Г. Учитеља душе пользному намјеренију да всевишниј приложит свое Благословенје и вас всјех в междусобној љубави и подручном послушанији укрјепит, крјепко желају, да тако елико в' Строенији душевнаго Спасенија посијешествовати, толико и в внешнем Благостојанији процвјетајуше обители нашее прибит и прославленје чувствовати можете. В Новом Садје, 14. маја 1772. Смиренији Епископ Бачкиј, Сегединскиј и Егарскиј

Мојсеј Путник.

Знамо, да је бивши игуман ковиљски Атанасије Живковић изабран за епископа пакрачког, он је и као такав одржавао везе са бившим постригом својим, јер из једног акта владике Путника од 21. априла 1771. видимо, да подељује благослов наместнику Теофану, да са попом Германом може отићи речепом епископу Атанасију у госте. Да ли је Теофан био у Пакрацу, не знамо, али да је епископ Атанасије и даље стајао у вези са братством ковиљским и водио бригу о своме постригу, види се из једног писма његовог, упућеног на наместника Теофана и цело братство од 30. дец. 1772. у коме кроје братство због нелоге и због непоштовања старешине Рајића. Није дакле прошло ни 8 месеци од избора Рајићевог „по особној прозбје“ за старешину, а „једногласни“ одушевљени избор његов назвали нам ево као нешто изнајсторисан, обављен под притиском присутног епископа, јер је глас, да братство већ после 8 месеци свога заједничког живота с новим настојатељем, овога не поштује, но вређа, допро чак до Пакрапа, и даје повода епископу Атанасију, да кроје оно братство, са којим је и сам годинама у заједници живио, те које братство он сигурно са рђве стране врло добро познаје. Његово је писмо значајно и пуно љубави према Рајићу, с тога ћемо и то овде у целини саопштити. Оно гласи:

„Преподобнјејши Отче намјесниче Теофане и с' прочим Братством. Нам љубезнјејши!

При сеј вашара Осечкаго прилиције имјелби вама пространије обзнанити, јако јесм оскорбљен, разумјевши, что у тој свјатој обители раздор между вама находитсја, но токмо толико пишу, колико оскорбленије писати допушчает. Камо објети ваша јегда примали јесте тој свети чин, оне објети таковје јесу, да јегда тија совершено обдержавали би, с тјеми Спасеније и живот вјечни получити могли би, но без тјех, напаче же љубви и живи уже мертви јесте. Ја мислел јесм да по смерти покојног Хаџије и Силвестра, хоће бити боље житије по между вами, но друга и весма непријатнаја пријмам извјестија, а то да би сада још горше било нежели пређе, и да како Ја терпил јесм, тако сада и још горше терпит Пречестнјејши Г. Архимандрит Јоан Рапћ, иже јест муж и високоучени и житија свјатаго, с' коим надлежало би свим Братијам тое обители Славити и дичитисја, и јего почитовати, а не злу вољу на нега имјети. Зато привручаем и Амапет Божии налагаем, да оставите ту прав и злобу противнују и Богу и человјеком. Имјејте љубав между собоју особато к настојатељу со послужением от куду Бог первје будет славитисе и ви имјети мзду славу небеснују и от људеј добро имја.

За кое имјеем надежду, а то да у напредак оставите злое и вашему чину воспитање непристојное обикновение и покажете болшее к' настојатељу љубав и послушание. Коју да Господ Бог между вама воздвигнет, умножит, и утвердит усердно желаем. Вас пак всјех милости и покровителству Божиему вручајушч, остајем и јесм

Преподобијах Ваших
всјех благ усердниј желател
Ат. Живковић
епископ пакрачкиј и проч.

У Пакрацу 30. дек. 1772.

Има после овога још два три писма Атанасијева на Теофана, но ита су приватне садржине и показује љубав његову наспрам ових крајева с речма „ја тој видает не могу заборавити“, — но о Ра-

јићу нема више спомена, осим што га по намеснику увек љубазно поздрављa. Да ли су савети Атанасијеви у погледу Рајића имали на братство, а нарочито на намесника Теофана каква утицаја; о томе нема трага, али као да се окрене на боље, јер Рајић врши настојатељске дужности, из којих га је Теофан истиснуо био. Г. 1774. потписује сам Рајић „у име братства“ уговор са Дунђерином из Новог Сада ради покривања манаст. Ћелија, по цену од „сто кременџих дуката“. Исто тако видимо, да на свима инвентарима, о иметкy ман. Ковиља, које је сигурно по наредби војених власти саставио капетан J. B. Zöllner, стоји потпис Арсенија Радивојевића епископа и Јована Рајића архимандрита, што свакако сведочи да је Рајић представљао манастир према властима, што доказују и нека писма батаљонс-команданта из Тителя, управљена на Рајића. На шпак из записника братског сабора од 20. нов. 1775. видимо да братство у присуству епископа Арсенија, и Гедеона, архиманд рита шишатовачког, као архиеп. митр. комесара бира себи игумана, изабравши за таковог дотадашњег јеромонаха намесника Теофана једногласно. Како се зна, да је Теофан био човек владике Радивојевића, то је присуство владичино сигурно имало неког утицаја и на „једногласни“ избор братства особито кад се узме у обзир, да је протукандидат му био јеромонах Јоасаф Јовановић, који је морао бити посве честит и смирен калуђер, јер је у протоколу потрижника уз његово потрижење Рајићеном руком додана ова значајна белешка: „Прија великиј чин ангелскаго образа чрез Архимандрита Јоана Рачча Л. Г. 1777. августа 4. дне и објет совершени монашества сотвори“, а зна се да су „велики ангелски образ“ примали на се само најчеститији и најбољи иноци. Но сва та доброта није квалификовала Јоасафа у очима братства за игумана, јер за љубав владике, по сервилности калуђерској, изабраше Теофана, кога се можда више бојаху, но смиреног Јоасафа. Чудноватo је, да на том братском сабору, и ако је и владика Арсеније тамо, нема архимандрита Рајића, и ако се у записнику вели, да се нови игуман Теофан има „с пречестнејшим Г. Архиманд. споразумјевати и с вопрошением о дјелах управљати“, а Рајића ту нема, чак ни протокол потписао није. Зна се да Арсеније није био Рајићу наклоњен, те може бити, да је баш зато и дао изабрати Теофана, који Рајића такођер није волео.

Одавде даље нема више никаквих података о Теофану Петровићу, да бисмо га боље могли упознати и суд о њему створити. Два приватна писма владике Арсенија нису од значаја. У толико је значај није треће и последње писмо владике Арсенија Радивојевића од 13. нов. 1778., јер нам оно казује какав је Теофан у истини био. Интересантно је, да то писмо наше владика Арсеније у М. Ковиљу Теофану, који је такођер у Ковиљу, дакле они у једној кући опће писмено једно с другим, што је свакако знак, да је том морала предходити свитрија распра или свађа, која се тицала рачуна и материјалне стране.

„Добро вам познато јест — пише владика — каковим је начином поступио јесм за привести в' бољиј ред и состојание свјатују сију обител и Вас в' љубов и покој с прочим Братством поставити, на кои конец и самаго Их Ексцел. Г. Архи-Епископа и Митрополита нашего многим прошением сјемо пријти подвигл јесм, јегоже рјечи абие у почетку Вам сказане чувствовати подобаше. Да сирјеч конец јего и моего зиде пришествија бист, јако Г. Архимандрита вашего, тако и вас с прочиејеу братиеју по должности нашеј в сим и љубовним начином смирити, не простирајушче на далше без нужди внутрење ваше несогласие и распиу, много мење, да ми хотјехом вас распиранием каковим трактирати. Обаче јегда ви сами паче надежди нашеја отуду немир и процес тражите, ишчете же 15 днеј термина за предстати мошчи братнам вашим и потом и пристојним надлежателством с полним приуготовленнам рачунов; зато и праведно просјашчему мјесто дати неотрицаем, обаче и тој вам налог острјејше придају, да ви или имјели уже при себје документа долгов страдателних монастирских, или ни, силоју сего писанија неотложно сутра до 10 сахати сјемо пријти имате, во јежe

бисте нам в' прочих вещчех здје извјестија дати могли, и случај убо том, да би исполненије налога того пренебрегли или тому противен показалисја, то друго средствие употребивше *вас амо привјести буду*".

Овај необично енергичан тон, којим се владика према свом бившем љубимцу игуману Теофану служи, даје нам претпоставити, да рачуни о приманју и издавању тога игумана нису у најбољем реду били, и да је он на полагање рачуна више пута морао бити позиван, но без успеха. Ту претпоставку нашу поткрепљују „отвјети на пунктата изстјазанија от љета 1770. до љета до 1778.", дакле за цело време од када је постао намесником и игуманом, које игуман Теофан даје сигурно на позив конзисторије или владике, и који се отвјети тичу искључиво рачуна. У тим одговорима игуман пере себе и сву кривицу бапа на сиротот архимандрита Рајића, као да је овај примио новце за парусије, сарандаре, од милостиње и аренде, а да их није предавао игуману ради уваљања у ман. „тефтер" но задржавао за себе, услед чега се новац разнизао, а сад се од игумана тражи. Ти отвјети његови сигурно су издати архимандриту на изјашњење, јер на полеђини њиховој написао је Рајић својом руком сву своје примедбе, са којима тачку по тачку побија тврдње игумана, а за доказ своје невиности наводи, да он никада није ни водио тефтере, него игуман. За доказ пак, да је игуман био лаке руке, наводи Рајић да му је Теофан једног дана донео 300 фор. с речима: „Придржите Гд ове новце код себе, зашто ћу их потрошити, *знате какав сам*. Тако је било" — јер после кратког времена иштсао је игуман те новце опет и однео.

Како се ова распра и „изтјазање" противи Теофана свршило, о томе нема даљега трага, но није дуго трајала, јер по гласу протокола умрлих, као што је Рајић својеручно забележио, умро је игуман Теофан 24. априла 1779., баш када је у манастиру био владика Арсеније Радивојевић „с прочим в' то времја бившим в' комисии лицам". Сигурно су ови хтели против игумана истрагу сворести, те га је можда од узбуђења капља ударила.

Ко познаје манастирски живот, те зна да се међу калуђерима често због крајцаре изроди највећа свађа и омраза; тај ће лако моћи увидети, да је и овде материјално питање морало бити поводом несугласице између архимандрита и игумана, а из „изтјазанија" се види, да је Теофан био трошадија и човек лаке руке, а кривицу за то хтео је свалити на сиротог архимандрита, који је у свом рођеном манастиру често био жељан и доброга залагаја. Такав одношај морао је утецати и на душевно расположење Рајићево с тога се у толико више морамо дивити, како је у таковим приликама могао толико написати и створити!

Смрт га ево опроста једног од најљућих му гонитеља. Да ли је после смрти Теофанове дануо душом, видићемо даље.

Постоји из г. 1777. један „Beschreibung der im löbl. Tschaikisten Battalion liegenden nicht unirten Calugier-kloster Kovilj befindlihen Geistlichen", који је попис састављен за цар. и крал. Хофденутацију од комисије, којој је на челу био познати нам нам већ капетан Zöllner, а потписали су ту конскрипцију калуђери и владика Арсеније Радивојевић, као и архимандрит Јован Рајић. Прво место заузима у конскрипцији архимандрит, о коме стоји по разним рубрикама забележено ово: „Joannes Raich 51 Jahre alt, gebürtig aus Karlowitz in Syrmien. Anno 1772. in diesem Kloster als Monachus eingekleidet, hierauf im nehmlichen Jahre zum Priester und Archimandriten geweyet worden. — Besorgt die geistliche Disciplin (!) und sonstige Seel Sorge in dem Kloster. Geistige Gaaben: ganz besondere Wissenschaften: Theologus, Dogmaitcus und Moralis. Redet und schreibet: Illyrisch, Latainisch, Deutsch und Hungarisch. Derselben Sitten u. äusserliches Betragen: Habet nach Zeugniss des Herrn Diöcesan Bischofes gar keine Untugenden, sondern dienet zu Muster und Beyspill allen Klostergeistlichen".

За намесника Теофана Петровића пише, да је 51 годину стар: hat keine Wissenschaften, und hat nach Zeugniss ersterwehnten Herrn Bischofes gar keine Untugenden und ist sehr friedsam u ruhig (!)"

Занимљиво је, да је само за Теофана дао владика конзуиту, а за осталих 12 калуђера чини то сам архимандрит Рајић. А да је та кондуита била сунише блага и снисходљива, види се и отуда, што се на пример каже и за неког Теофилакта Радовановића: hat keine Untugenden u. ist friedsam u. ruhig, а овамо има о њему више аката да је пијанац и бекрија, да је продавао некоме Урошевићу из села жито манастирско крадом, и да је крао манастирске ствари и продавао Само се за неког јеромонаха Стевана Николића, који је 82 године стар вели, да је „seines alters wegen etwas sonderlich". А остали су сви „friedsam und ruhig". Но за намесника Теофана се владика Арсеније канда бојао, да би исказ архимандритов био неповољан, зато га је он пред комисијом описао, а остале све уступио архимандриту.

(Свршиће се).

Српске привилегије и правице од 1690.—1748.

Д. Р.

Да види данашње наше поколење, каквих је све привилегија и правица српски народ у Угарској добио од аустријских царева и краљева угарских за горе речено време; навешћемо овде редом по списку од 14. фебруара 1731. састављеном у Карловцима: 17. Августа 1732. у св. Андреји и 23. Маја 1750. у Будиму, дате му привилегије и правице.

I.

1731.

Ми вес клер и народ сербско славенскиј свјатија восточнија апостолскија јерусалимскија церкви сим всим и всјакому во изјавление да будет, како чрез наших ниже имјанових Господарej туторов общченародних (на жалост, на крају акта нису се потписали), једин сандук древениј под печатом Блаженаго и присно памјатнаго Арх. и Митр. Г. Мојсеја Петровича, честњејшаго Архимандрита Исаии Антоновевича и ексарха Петра Недановича в коем сут общченароднија милостивјејше оригиналних привилегии издатих от Блажених и присноламјатних римских Императоров Леополда, Јозефа, такожде и ниње царствујушчаго Карола VI., кое су от блажењејшаго Патриарха Арсенија Черноевича и по нем бившних Архиепископов и митрополитах рукоприматељне и дочувано до више помјанутаго Блаженаго Г. Мојсеа и јеговим указом на аманету в Бјелграђе бившиј по том за времене јего сохранени, чрез јего мјестобљустителнаго бившаго преосвјашченаго и Богомибранаго Г. Николаја Димитриевича православ. епископа темишварскаго и по общченародноj резолуции издати 9. фебр. 1731. от Бјелграда ађе в Карловције на общченародниј конгрес принесавши, и от рук јего преосв. праведно јесмо примили, но извјестие болше посљедујушчим образом шпецифицирати же дати изволисмо: јако да будет јему крјепчајше засвидјетелствовано, да праведно јест нам вручил и предал јакоже порјаду лучше зритеља.

1. Привилегија Арсенија Черноевича от Интими (дворског војеног савета) под датумом 21. Авг. 1690. от Леополда.

2. Привилегиа от Канцеларии мажарске Арсенија Черноевича под датумом Леополда цесара експедирата 4. Марта 1695.

3. Привилегија от Интими Јосифа цесара Арсенију Черноевичу 7. Авг. 1706.

4. Привилегија от мажарске канцеларии Јосифа цесаря Арсенију дата 29. Септ. 1706.

5. Привилегија Јосифа цесара Арсенију от хофкригсрата дата 15. Јуна 1706.

6. Привилегија Јосифа цесарја Исаии от канцеларии мажарске дата 18. Септ. 1706.

7. Привилегија Карола VI. Викентију Поповичу 2. Авг. 1713.

8. Привилегија Карола VI. Викентију Поповичу от мажарске канцеларие 8. Окт. 1713.

9. Привилегија Леополда цесарја Арсенију дана 20. Авг. 1691.

10. Привилегија Леополда цесара от мажарске канцеларие 4. Марта 1695.

11. Протекција от мажарске канцеларие 16. Феб. 1715. Викентију Поповичу сверху привилегиах дата.

12. Обшча от Интиме Карола VI. 10. Апр. 1715. конфирмација привилегиска.

13. Протекција сверху привилегија от хофкригсрата от Карола 22. Јун. 1715.

14. Декрет Јосифа цесара војничкиј градачкиј у оној страни да се имаду обдржавати привилегие Фер. 24. 1706.

15. Видимирата парија от протекции Карола VI преко Интими 10. Апр. 1715. у бјелом пергаменту оправлена.

16. Оригинал от конфирмации Архиепископа Софронија Подгоричанина из мажарскија канцеларии 1. Августа 1715. (погрешно 1710.)

17. Конфирмација Исаии Диаковича Арх. от Интими 24. Маја 1728. (погрешно 1708.).

18. Конфирмација Викентија Поповича Арх. от Интими 2. Авг. 1713.

19. Конфирмација Мојсеа Петровича от хофкригсрата 6. Марта 1722.

20. Конфирмација Софронија Подгоричанина Арх от Интими 26. Маја 1710.

21. Привилегија монастирја Гергетега салва гвардија Исаии Диаковича на Гергетег, Нерадин и Банковце от хофкригсрата Јосифа цесарја 6 Јул. 1706.

22. Привилегија за пазар на Гергетег от мажарске канцеларии 21. Септ. 1706.

23. Привилегија от Интими на конзиларство Исаии Диаковича Јосифа цесара 22 Окт. 1706.

24. Привилегија Леополда цесаріе Исаии Диаковича поради бечкеречкија воденици и шум от мажарске канцеларие 14. Марта 1690.

25. Привилегија Леополда цесарја сверх Гергетега от мажарске канцеларие 21. Авг. 1691.

26. Привилегија Јосифа цесарја от хофкригсрата Исаии Диаковичу 5. Фер. 1706. дата на Гергетег, Нерадин и Банковце.

27. Конфирмација Карла VI. Викентију Поповичу на Гергетег 23. јун 1722.

28. Конфирмација на конзиларство Викентија Поповича от Карола VI. из Интиме 23. Окт. 1715.

29. Конфирмација на Архиепископство Викентија Поповича от Карола VI. из мажарске канцеларие 8 Окт. 1713.

30. Конфирмација от Карола VI. на долни Срем Викентију Поповичу от хофкригсрата 9. Јул. 1719.

31. Конфирмација од мажарске канцеларие Викентију Поповичу на долни Срем Јул. 18. 1719.

32. Привилегија от Карола VI. Мојсеа Петровича дата от Хофкругсрага за Банат 16. Ноем. 1720.

33. Привилегија от мажарске канцеларии на Архиепископство Мојсеја Петровича на Сервију и долни Срем 8. Окт. 1718. от Карола VI.

34. Конфирмација от хофкригсрата на Сервију Г. Мојсеју Петровичу 10. Септ. 1718.

35. Видимирата копија Леополда цесарја когда патријарха с народом позивао 6. Апр. 1690.

36. Привилегија от мажарске канцеларии на Карловец 24. Маја 1728. дата от Карола VI.

37. Привилегија за десетак у Сервии 6 хиљада фор. Мојсеју Петровичу от хофкригсрата и комори 3. Апр. 1728. дата от Карола VI.

38. Привилегија на Банат от кнежевских дуката от хофкригсрата и комори 1. Апр. 1724. Мојсеју Петровичу от Карола VI. дата.

39. Циркулар поред тога на оберферболтера 11. Јан. 1725. администрације банатске.

40. Книга одевена у Кутии плеханој видимирате копие Исаии Диаковича такожде и от обшченародних привилегија и салвагвардија от мажарске канцеларии.

41 Видимирате парие привилегијске от Интими у одевеној книги бела пергамента.

42. Пак видимирате парие привилегијске от мажарске канцеларии.

43. Невидимиратих парии привилегијских седам комади.

44 Парија видимирата протекције от мажарске канц. на пистанцију Викентиа.

45. 5 видимирати парна привилегијски от хофкригсрата.

46. Конфирмација Мојсеја Стаповича (владике вршачког) Карола VI. 18. Апр. 1722.

47. Привилегија или конфирмација Стефана Метохијца на Бач и Сегедин преко интими 20. Јул. от Јосифа цесара 1708.

48. Конфирмација Василија Рајића на Славонију 8. Окт. 1713. от Карола VI. дата.

49. Конфирмација от Карола VI. Софронију Подгоричанину от мажарске канцеларии 16. Марта 1717. (погрешно 1710.) дата от Карола VI.

50. Конфирмација от Интими Василију Рајићу 2. Авг. 1713. дата от Карла VI.

51. Конфирмација Софронија Подгоричанина преке Интими от Јосифа цесара на Славонију 20. Јун. 1708.

52. Тефтери и коекакова писма Јоаникија Мартиновича епископа арадског

53. Темесућ и тефтер Петра Андреевича от бачкаго трошка 1714. 1717.

54. Будимскаго владики квитанције и коекакова писма.

55. У два чуадона коекакова писма сербска.

В заключении же реценциса сего собственоручње подписуемеја и печатими потверждуем и засвидјетелствуем.

Дано в Карловци во обшченародном конгресје 14. Фер. 1731. љета.

(Продужиће се.)

Патријарх Јосиф Рајачић и кнез Александар Карађорђевић.

Д. Р.

У каквим је пријатељским односима стајао патријарх Јосиф Рајачић са српским кнезом Александром Карађорђевићем, види се и из оних њихових писама.

Кнез Александар јавио је удају своје друге кћери Клеопатре за Милана Петровићевића овим писмом:

Ваша Свјатост

имала је доброту толико пута показати ми живо и усрдно учашће у свима мене и моје породице тичућим се догађаима, дабн ја сам себе погрешио, кад не би В. С. извјестно о најновијем у породици мојој догађају. Ја сам моју другу кћер Клеопатру, намерио дати за млађег сина упокоеног Г. Аврама Петровићевића, Милана, и дан бракосочетанија опредјелио сам на 27. тек. мес. Ја сам уверен, да је В. С. извјестно о овом догађају у обште као и о самом избору са задовољством и одобрењем примила, тим више, што ми је добро познато, како је достојно В. С. ценила и уважавала врстног нашег блаженоупокоеног Г. Аврама.

Не би желио на овом зимном времену В. С. трудити и Ваше целом Србству тако драгоцјено здравље опасности излагати, али не могу ни затајити срдечну жељу моју и свију моји, да би ми сви у највећем степену обрадовани и задовољени били, кад би В. С. при овом догађају у средини нашој видити могли. Присуство Ваше знаменито би узвисило наше весеље.

Из горе наведеног узрока ја несмем даље В. С. на ово побуђивати, но у сваком случају ја очекујем Патријаршескиј Ваш благослов за ову свету свезу и препоручујући себе и све мое светим Вашим молитвама, с чувствама најотличнијег високопочитанија и сердечне преданости, имам чест, цјелујући снету десницу Вашу, бити

Ваше Свјатости покорњејши слуга
А. Карађорђевић с. р.

20. Јануарија 1855. у Београду.
(Само је кнежен потпис).

На ово је писмо одговорио патријарх Јосиф:

23. Јан. 1855.

Ваша Свјетлост
Милостивјејши Господару!

Нећесам у стању описати моја чувствованја, која је В. С. милостивиј позив на свадбу Ваше миле дшчери Клеопатре у моим старим персима возбудно. Ни какна непогода времена, нити моја дубока старост не би ми препречила у овом Ваше преписке Породице рједком весељу участвовати, кад би само околности здравља мога и краћи пут дозвољавале. Назеб некиј малиј још пре свршетка прошле године добивени, принуждава ме топлу собу чувати.

Ако и не могу овоме рједком народ њем Сербском и Ваше превисоке Поро дице весељу тјелесно присуствовати, ни чим мање ја ћу духом у Двору В. С., у храму Божијему при њенчању Ваше дјеце, при Вашој трпези и међу Вашим високим и набраним сватовима не отлу чан бити, и В. С. веселе вјерно дјелити.

Ја сам одма, кад је књажевна Клео патра варучена, о њеној удаи највећи био, и брачној савез њен са младим Пе тронијевићем много годовао, и сваку до бру срећу јој желио. Сад пак немогући по милостивој жељи В. С. лично при бракосочетанију бити, шаљем им по жели В. С. мој патријаршкај благослов, молећи преблагога Бога: да им даруе чрез цјели живот совершено здравље и задовољ ство, цјеломудрену љубав, пуно согласие мисли и дјелања; да их благослови здра вим, красним, честитим и своих славни Праотаца достојним породом!!!

Примите В. С. тврдо увјерење мога сердечног участија како у овом веселом, тако и у сваком другом Ваше превисоке Породице тичићем се прикључењу, с коим чест имам у глубоком страхопочи тању на свагда знати се

Ваше Свјетлости смирењејши слуга
Јосиф патријарх.

(Све је писао патријарх Јосиф)

ЛИСТАК.

Вести.

Прослава 25. годишње извршене епископске службе Његове Светости, прослављена је у тишини у саборној цркви тиме, што је после св. литур гије одржано благодарење под начелством висо копречасног г. архимандрита ковиљског Георгија Видицког, уз суделовање 2 архимандрита, 3 про тојереја, протосинђела, 2 синђела, 2 јеромонаха и 2 ђакона.

Како на св. литургији, тако и на благода рењу је присуствовао Његова Светост.

Свештенство је пред благословом поздра вило Његовој Светости 25. год. извршене епи скопске службе преко високопречасног г. архи мандрита Илариона Зеремског.

Г. арх. Видицки као настојатељ манастира, у ком је Његова Светост примио монашки чин, дошао је да поздрави 25. год. извршене епископ ске службе са г. г. Савом Теодоровићем, прото јерејем и професором земунске вел. реалне гим назије, који се налазио у манастиру, и ковиљ ским намесником Јосифом Рацковићем, као прве нцима Његове Светости, јер прост је 2. Јулија зађаконио, а другог зајеромонашио.

Његова се Светост искрено захвалио и је дним и другима.

У 1 сахат после подне био је свечан ручак у двору, на који је било позвано служење и остало свештенство, уз остале пријатеље Њег. Светости са стране г. г. Васе Ђурђевића, Чика Стеве Поповића, др. Пајице Јанковића и др.

Његовој је Светости и овде наздравио г. арх. Зеремски, на што се Његова Светост за хвалила. А пало је и више других здравица.

Спомен о карловачким црквама. У књизи „Знамениті посланички пут барона Вратислава од Беча до Цариграда", што је на немачком је зику са енглеског издао у Липском 1786., на лази се на стр. 49. ово: „21. Октобра 1591. дођосмо у Карловце. Место лежи с десне стране Дунава. Једно је од најугледнијих вароши, у њему има две грчке цркве и једна католичка".

И тако су у Карловцима постојале 1591. две српске цркве. А које су то биле од данашњих трију цркава, не знамо.

„Застава" и капетан — потпуковник Паја Живојиновић. На трабуњање „Заставино" у по гледу продаје куће арх. епархијском фонду и Његовој Светости, упутио је г. Живојиновић на једног свога пријатеља ово писмо, опуномоћивши га, да може од њега јавну употребу чинити.

Исто је писмо изишло у српском преводу у „Бранику", ну како је његов писац употребио јаче речи против „Заставе" и њеног уредника; то га доносимо у оригиналу.

Исто гласи:

„Durch den *Schmähartikel* gegen Seine Heiligkeit den serbischen Patriarchen in der „Zastava" vom 7. (21.) Juni l. J., welcher auch meine Person in die öffentliche Discusion hineinbezog, war ich höchst unangenehm überrascht, umsomehr nachdem ich die „Zastava" nie lese, deren Redacteur nicht kenne und niemanden ermächtigt habe in meinem Namen über den vor circa 14 Jahren mit Seiner Heiligkeit recht- und ordnungsmässig abgeschlossenen Verkauf von

Realitäten irgend etwas zu veröffentlichen und bin jederzeit bereit dem kompetenten Gerichte diesbezüglich Aufschluss zu geben.

Schliesslich betone ich, dass ich dieser ganzen Hetz-Affaire gegen Seine Heiligkeit vollkommen ferne stehe und seit vielen Jahren mit Niemanden darüber Rücksprache gepflogen habe.

Auch ich würde es unter meiner Würde finden, mich zu derlei niederträchtigen Angriffen herzugeben, doch liegt mir sehr daran meine vielen Freunde und Bekannte hievon in Kenntniss zu setzen, dass in *mit obiesen* Herrn keinesfalls unter einer Decke stecke".

Уредник: **Димитрије Руварац**, протојереј.

Послане књиге на приказ.

Извештај о српској вишој девојачкој школи у Сомбору за 1906./7. Средио *Јован Благојевић*, управитељ. Издала српска прав. црква општина сомборска. Сомбор 8° 54.

Српска кр. Академија. *Јован Стерија Поповић* 1806.—1856. Књижевно историјска студија *Стојана Новаковића*. На по се штампано из LXXIV. „Гласа". Београд 8° 121.

Извештај о српској правосл. великој гимназији у Новом Саду за 1906./7. Н. Сад 8° 76.

Извештај о православном богослов. заводу и прав. богосл. семеништу у Задру за 1906./7. Год. XXIX Задар 8° 57.

Књижевни огласи.

Књига висекопреосвештеног господина епископа далматинског, др Никодима Милаша, под насловом:

Рукоположење као сметња браку,

која је изашла у нашој накладн почетком ове године, штампа се сада у другом издању.

Пошто је иста књига у првом свом издању створила за неколико мјесеци читаву литературу о предмету књиге и на словенским и на несловенским језицима, и различита су мишљења истакнута била о томе, да ли се може или не може дозволити други брак удовиц свештеницима; то је високопреосвештени писац на сва то, у колико има објективни карактер, обратио пажњу, и према томе допунио своју књигу и разјаснио сва она питања, која су се приказала контроверсна, те је иста књига у овом новом издању добила много већи обим од првог издања.

Књига се штампа на финој хартији и новим модерним словима, а цијена ће јој бити три (3) круне. Ко жели добити књигу ову, нека се обрати потписаној књижарници.

У Мостару, 1 јула 1907.

издавачка књижарница
Пахера и Кисића.

ЗВАНИЧНИ ОГЛАСИ.

Ад бр. П. М. С. 23, 24, 27, 28/28. ex 1907. 2—3 12

С Т Е Ч А Ј.

Расписује се стечај на десет места у семеништу манастирских питомаца у Ср. Карловцима. Компетовати могу деца из целе митрополије карловачке.

Молбеницама има се приложити:

1.) крштено писмо, да је молитељ Србин православне вере.

2.) школска сведоџба, да је трећи разред гимназије или реалке бар с добрим успехом и похвалним владањем свршио, а уз то има прикладан орган за појање.

3.) лечничка сведоџба, да је телесно и душевно потпуно развијен и да је против богиња накалемљен.

4.) сведоџба сиромаштва.

Првенство имају деца сиромашних родитеља. Изабрани питомци уживаће у семеништу бесплатан стан, храну, одело и целу обскрбу, а дужни су полазити четврти разред гимназије у Карловцима а по том курс монашке школе.

Родитељи односно старатељи изабраних питомаца имаду после избора потписати реверз, да ће се изабрани питомац после свршених наука посветити монашком чину, у противном случају да ће родитељи односно сам питомац потрошени на њега новац потписаном патронату накнадити.

Инструпране молбенице морају се поднети до 2. (15) августа о. г. Његовој Светости Господину Георгију Бранковићу, српском Патријарху као председнику патроната. Захтева се да се у колико је могуће компетенат-молитељ претходно председништву лично прикаже.

Из седнице Патроната Семеништа Ман. Питомаца у Карловцима 8. (21.) јунија 1907. год.

Председништво патроната.

ОГЛАС ДРАЖБЕ 1—2

Овим се расписује дражба на мањак ради преоправке потпорног зида као и свију с преоправком том везаних радова у дворишту овдашњег прав. срп. свештеничког Конвикта.

Прорачуњена свота за сав рад и материјал износи 5894 К. 75 фил.

Дражба ће те одржати 17. (30.) јула о. г. у 8 сахати пре подне у дворани Конвикта.

Реflектанти полажу 10% вадијума а прорачун и нацрт могу се прегледати у писарници Конвикта сваки дан од 10—11 сахати пре подне.

Председништво
прав. срп. свешт. Конвикта у Карловцима.

Број К. 599./ван. 416. ех 1907. 3—3 39

СТЕЧАЈ.

Исписује се на парохије у Добровићу и Сухојмлаци, обје VI. разреда са роком до укључиво 22. јула (4. августа 1907. године.

Молитељи имају своје прописно обложене молбенице до горњега рока потписаној конзисторији надлежним путем поднијети.

Из сједнице православне српске конзисторије у Пакрацу дана 13. (26.) јуна 1907. год држане.

Предсједништво.

Број 557./К. 3. 436. ех 1907. 40 2—3

ЕДИКТ.

На бракоразводну тужбу *Миле Рекића из Вел. Писанице*, котара беловарскога, против супруге своје *Драге Рекић* из В. Писанице, сада непозната боравишта у Америци, овим се Драга Рекић позива, да у року од 90 дана рачунајући од првог увртшења овог едикта овој конзисторији место пребивалишта свога пријави, јер ће се у противном случају без њезина судјеловања са именованим заступником парница водити и довршити.

Из сједнице прав. срп. епархијске конзисторије у Пакрацу, дана 13./26. јуна 1907. г. држане

Председништво.

Бр. 272. ех 1907. 43 1—1

СТЕЧАЈ.

Ради попуњења *упражњеног професорског места за природописне науке* расписује се овим стечај

Основна плата редовног професора је 2400 К, станарина 560 К, петогодишња повишица 200 К са законитим поступањем на вишу плату и правом на закониту мировину. Плата суплент професора је 1600 К без икаква додатка.

Молитељи нека поднесу своје молбенице и потребне исправе потписаној управи до 6. (19.) августа 1907.

У Новом Саду 13. јулија 1907.

Управа
срп. правосл. вел. гимназије

Број 511. К. з. 364 ех 1907. 3—3, 38.

ЕДИКТ.

На бракоразводну тужбу Јелене Поповић рођ. Иванчевић из В. Средице, котара Беловарског, против супруга свога Ђуре Поповића из Ровишта, сада непозната боравишта, овим се Ђуро Поповић позива, да у року од 90 дана, рачунајући од првог увртшења овог едикта, ово, конзисторији место пребивалишта свога пријави, јер ће се у противном случају и без његова суђеловања а са именованим заступником парница водити и довршити.

Из сједнице прав. срп. епарх. конзисторије у Пакрацу, 22. маја (4. јуна) 1907. г. држане.

Предсједништво.

П. Г. К. 110/100 ех 1907. 2—3 41

СТЕЧАЈ.

Расписује се овим стечај на једно учитељско место за класичну филологију (латинеки и грчки језик) као главну струку, евентуално за групу природне науке са математиком и физиком, које се има попунити почетком школ. год. 1907/8. *у срп. вел. гимназији карловачкој.*

Плата је суплентска 1600 К. (без станарине), а основна плата за испитаног професора 2400 К. са 560 К. станарине.

Основна плата после 10, 20, 25, и 30 година службе, диже се на вишу категорију, као и станарина после 20 година службе.

Компетовати се може на свега једно место за обе наведене групе предмета, па ће се при попуњавању према потреби одлучити, која ће се група узети у обзир. Молбенице с документима имају се поднети патронату ове гимназије до 2./15. августа о. г.

Из седнице патроната гимназије држане у Карловцима 18 јуна (1. јула) 1907. године.

Председништво.

ДРУГИ ОГЛАСИ

ЛИЦИДЕРСКА И ВОСКАРСКА РАДЊА

ПЕТРА ЂОРИЋА

У КОМОРАНУ.

(Komárom Nádor utcza 28. sz. előtt Kelet szerencsével)

Препоручује своју српску велику радњу одличним врло пречасном свештеству, и свим врло. одличним обћинама.

Држи на стоваришту готових својих бољевих и жутих воскових свакојаких лиценых свећа, которима и пролазимо, и т. д. које напредно горе и нелије се, и на које гарантује да су од чистог правог воска тачкавања.

Истим препоручује у своју радњу готовљење, од најфинијега пенатичног воска лиценых свећа, которима, пролазима и т. д. које чисто исто горе и не лије се.

Цене су следеће:

Од	1-ње врсте најф. бољевог воска	100 клг. фино	К
„	1-ње „ жутог „	100 „ „	„
„	11-ге „ доброг чистог бољег	100 „ „	„
„	11-ге „ „ „ жутог	100 „ „	„
„	1-ње „ најфин. пенатичног	100 „ „	„
„	11-ге „ доброг чистог бољег	100 „ „	„
„	1-ње „ „ „ жутог	100 „ „	„

Пролазима и которима се рачунају по клп. 0,50 нетт. напше.

На стоваришту Арадским готових свећа.

У једном ком. од 1½ клг. комплетне 80 ком. дуж.

1	„	клг.	4	комада у клпу	64 „ „
2	„	„	6	„ „ „	56 „ „
3	„	„	8	„ „ „	48 „ „
4	„	„	12	„ „ „	40 „ „
5	„	„	16	„ „ „	36 „ „

Полутубине жиле од 6 килограма не примам. — Пос-туга солидна, брза и тачна.

Свеће шаљем за готов новац са 2% попуста, а на почек само онима пријатељима који ме врло добро познају.

Свеће шаљем франко железничке станице Комаром, само ако износе вредност 10 форинти.

Молим ако ће ко од мојих пријатеља и поштења купити нешто у моју радњу, нека би се стекло у уверење, овог правог српског правопла.

13—20.

ЗВОНОЛИВНИЦА И ФАБРИКА

ГВОЗДЕНИХ КОЗА ЗА ЗВОНА

АНТОНА НОВОТНИЈА

У ТЕМИШВАРУ. ФАБРИЦИ

препоручује се — са гаранцијом на више година — за израду нових звона и за преливање пукнутих звона у овакој величини, као и за целокупно хармонично уређење звоњење, провиђено са круном од кованог гвожђа, тако удешеном, да се звона по волји и лако могу кретати, ако би се на једном месту излупало, чиме се звона сачувају да не пукну.

Особито препоручујем

од мене изнађена и много пута одликована

са отвореним одушкама провиђена звона,

која су у горњем делу — као виолина — са отвором у виду фигуре Ζ провиђена као имају дуготрајнији, снажнији и дубљи звук, него звона по старој системи прављена, тако да се овако једно патентирано звоно од 327 килограма изједначује са звуком других по старој системи ливених звона од 461 килограма.

Даље препоручујем козе за звона од кованог гвожђа, у торњу слободно стојеће; звона или шоле за сатове од метала; прављење старих звона са крунама од кованог гвожђа. —

24—52 4. Илустровани цјеловник и прорачуни трошка бесплатно и франко.

На миленарској земаљској изложби у Будимпешти 1896. награђена са великом миленарском медаљом.

„Српски Сион" излази сваке недеље на једном целом табаку. Цена му је: За Аустро-Угарску, Босну и Херцеговину на годину 8 круна, на по године 4 круне, а на четврт године 2 круне. За странне земље, на годину 10 круна. Појединн бројеви 20 филира.

Претплата, огласи, стечајеви и рекламације у року од 15 дана шаљу се Администрацији а остали рукописи уредништву „Српског Сиона" у Карловце. За огласе, објаве и стечајеве плаћа се 1,0 филира од једног реда ситних слова. — Неплаћена писма се не примају. — Рукописи се не враћају.

Све спорове овога листа у ствари претплате или других потраживања решава котарски односно општински суд у Карловцима.

Издаше и штампа: Српско Манастирске Штампарије у Ср. Карловцима 364. 1907

СРПСКИ СИОН

Год. XVII. Број 28.

ЗВАНИЧАН ЛИСТ ПРАВОСЛАВНОГ СРПСКОГ АРХИЈЕРЕЈСКОГ СИНОДА МИТРОПОЛИЈЕ КАРЛОВАЧКЕ ЗА ДУХОВНЕ, ЦРКВЕНЕ И ЈЕРАРХИЈСКЕ СТВАРИ.

У Ср. Карловцима у недељу 15. јулија 1907.

ЗВАНИЧНО.

Произведени.

Његова Светост Преузвишени Г. српски Патријарх *Георгије*, благоизволео је 7. (20.) о. м. у дворској капели произвести синђеле *др. Јоакима Чушића и др. Викентија Вујића* за протосинђеле.

НЕЗВАНИЧНО.

Три игумана Рајићева.

Прилошци историји манастира Ковиља.

Приопштио: Г. В.

(Свршетак.)

После смрти намесника Теофана моли архимандрит Рајић владику Арсенија „да би его от настојателства и всјех монастирских попечењ рјешили“ — што владика уважава, и писмом својим од 3. фебр. 1780. поставља јером. Данила (Влаховића) за економа, до „своја пришествија“ у манастир, а неког Синесија за намесника. За овога Синесија нема никаквих података, осим да он г. 1786. потписује неку пуномоћ у име манастира, као „Superior cum fratribus“.

Из ове периоде има врло мало аката, и ти стоје у противности један с другим, јер док се Синесије још 1786. потписује као „Superior“, има једно писмо од владике Јосифа Јовановића Шакабенте, где 18. јан. 1785. наређује промену служитеља, али с тим, да Данил има остати и на даље намесник. Но то није морало дуго трајати, јер се већ 28. јан. 1787. други спомиње као намесник, без да се зна кад је то постао, а то је:

II. *Арон Вујић, потоњи игуман ковиљски.*

Арон је у аналима ковиљским интересантна личност, који је много странствовао, али свугде на похвалу своју и свога чина. О њему се свугде пише, као о постриженику ковиљском, а и он сам о себи тако говори. Међутим у протоколу постриженика, који почиње са г. 1756. нема о њему никаква трага, и неможе се претпоставити да је пре 1756. замонашен, пошто је по гласу истога протокола умро 1795., кад му беше 54 године, према томе родио се 1739., а да је пре 1756. замонашен, то би се морао био као дечак од 14—15 година замонашити. Међутим, као што се то из књига Тихомира Остојића о Доситеју

Обрадовићу види, то у оно доба није била реткост, те може бити, да је Арон Вујић један од оних, који се у свесвим младо доба покалуђерише, зато га и нема у протоколу, који је тек 1756. положен. Из једне сведоџбе, о којој ће ниже бити реч, излази, да га је замонашио 1758. г. игуман Атанасије Живковић, потоњи епископ пакрачки.

Било како му драго, ми о Арону Вујићу, као ковиљском пострижнику не знамо ништа. Ако је и пострижен, и као што он каже у Ковиљу за ђакона рукоположен од Мојсеја Путника епископа бачког (који је за таковог посвећен г. 1757.), нестаје га са обзорја, и о њему се ништа не зна. Тек у г. 1768. спомиње се у једној грамати Архиепископа и Митрополита молдавског Гаврила, у којој вели: „Будући да преподобије јего Господин Игњатије игумен св. обитељи *Китријана* обрјетаетсја здје у Јашу нуждних ради дјел сватогорскаго монастира Зографа, коему невозможно јест њи у монастир ради уређенија дјел монастирских, зато опредјелих за управитеља онога монастирја намјестника *Арона*, да икономствует всја потребнаја до пришествије игуменова“ — те заповеда јеромонасима, монасима, послушницима и робовима цигапима, да се Арону у свему повинују и да га слушају као самога игумана.

Из године 1773. постоји акт от игумана добровецког Дијонисија, који гласи: „Сеј јеромонах именем Арон, будући намјесником монастирја нашего називаемаго *Добровец*, коториј служил прјано и вјерно неколико љет, нињe желаја ити во свој монастир или во иное мјесто, просил от нас допушчение и благословение и неимјеја никаквија причини и т. д.“ — даје му мољени благослов.

И ако је Арон још 1773. имао намеру вратити се кући, остао је он још у оним крајевима; то дознајемо из врло лепо написаног »свидјетелства“ које му у манастиру св. троецком добровецком 15. јуна 1776. издаје под печатом архимандрит Акакије. У том се свидјетелству спомиње, да је јеромонах Арон изашао из области ћесарске у чину јерођаконском г. 1762. и издао се за ковиљског калуђера, од кога је манастира епископом Путником и за ђакона рукоположен. Видећи Ароново „добропорядочное житие ешче в чину іеродиаконскому“ — представи га братство архиепископу и митрополиту хотинскому кир Данилу Просвјавиіу, који га 20. авг. 1763. рукоположи за јеромонаха, и као такав служио је и после тога беспорочно и „порјадочно“ као намесник. Но како сада намерава да се врати у своје крајеве, издаје му се ова сведоџба, у којој се још на крају вели, да је Арон за време свога боравка тамо, дакле 14 година „вел себја честно и без всјакаго подозренија“. Кад се зна колико су цркви пашој у оно доба — а на жалост и данас још — квара и срамоте наносили тако скитнице калуђери;[6] онда заиста човеку годи кад прочита овакву лепу сведоџбу за једнога калуђера, који српско сме у туђини није осрамотио, но показао се свугде и на сваком месту као честит и поуздан. Има још једна сведоџба о ваљаности Ароновој, коју је издао: Innocentius von Gottes Gnaden Bischof zu Chusch, и која гласи: „Machen kund wegen diesen Hieromonachi nahmens Aaron, welcher bey unserem Chuscher Bisthum durch sechs Jahre gedienet, dessen Dienst angenehm und treu gewesen, weil Er sich mit der geziemenden Ehrbarkeit aufgeführt hat, und gegenwertig verlanget sich in sein kloster zu begeben, wo er den Unterhalt finden möchte zum Heil seiner Seele, und da wir seinen herzlichen Eifer erkennen, so ertheilen ihm auf das aufrichtigste die Benediction in ein kloster, wo er aufgenomen seyn würde abgehen zu dürfen. Gegeben 1779. 1-mo Augusti“.

Но Арон није отишао у други који манастир у Молдавској, него је дошао кући. Већ 10. окт. 1779. уиуњује епископ

[6] До каквог су степена долазили изгреди таких калуђера, види се из једног извештаја Михајла Пејића протопрезвитера земунског, писаног 13. Сент. 1799. митрополиту Стратимировићу, у ком јавља, да је јеромонах копилански Јосиф Михајловић хтео убити београдског епископа, но како га није код куће нашао, само га је поробио и отерао му два коња, те побегао. Но касније је у Пазарчину ухваћен, и београдски паша дао га је на свекој капији обесити — „и до данас на вешалу виси ешче под чином свјашченическим“ — додаје ужаснути прота.

Арсеније Радивојевић један конзисторијални акт на архимандрита, у ком вели да му је са инштанцијом предстао јеромонах Арон Вујић и изложио, да га је г. 1758. замонашио у Ковиљу тадањи игуман Атанасије Живковић (али ваљда заборавио у протокол увести) и да је већ год. 1759. „ради изучавања латинског језика зажелио странствовати“, и отишао у свет. „Но нипе до тоље зажегло его желание да во свој монастир возвратитсја“, да моли епископа да му то дозволи, што овај и чини и препоручује га архимандриту и братству као човека, који обећава да ће до краја живота свог бити „в службе и повиновенї“.

Арон је дакле опет у манастиру, где по једној сведоџби братства од 14. априла 1786. г. проводи частан и богоугодан живот и отправља ревно и марљиво, без „всјакаго прекословја“ сваку службу, шта више приноси манастиру и материјалне жртве, јер је неких 440 фт.,. које му је калуђер ковиљски Мојсеј Гвозденовић дужан био, пошто је овај умро, док је он странствовао, поклонио манастиру, као наследнику пок. Мојсеја, и осим тога још дао 260 фр. на строење иконе Богоматере. Све те околности побудиле су братство, да га изабере за свога намесника, који ће кућу подићи и унапредити. Када га је братство за намесника изабрало, о томе нема трага, али сигурно пре те сведоџбе. Сведоџба је пак сигурно издана од братства, да припомогне Арону, који је денунциран својим претпостављеним властима, да је у страној држави за презвитера рукоположен, те да то рукоположење није правилно и законито. На основу те денунцијације скида га већ 15. априла 1786. епископ Шакабент са намесништва и забрањује му свако свештенодејство и у цркви, а за привр. управитеља манастиру поставља заклетог старца Синесија Гавриловића, остављајући међутим Арону да пољска расположења чини и економију води. Овај колач је Арону сигурно замесио бивши пре њега намесник Данило Вваховић, који је на молбу епископа буковинског отправљен у Буковину, где је постао и епископом.

Арона је та хајка морала непријатно дирнути, и он тражи да се опере од сумње, те 23. Септ. 1786. подноси митрополиту Путнику леним латинским језиком написану инстанцију „pro sui in integrum Restitutione“, а ту молбу поткрепљује врло ласкавом сведоџбом Инокентија, епископа хушког, као и сведоџбом Кирила Живковића епископа пакрачког, коју грамату архимандрита Акакија (горе смо је споменули) признаје за правилну и оригиналну, јер је лично познат са Акакијем, (док је још овај био архимандрит у Зографу) и стоји с њиме још и сада у преписци.

Како је Шакабент лишио Арона намесништва, то се братство обраћа на епископа (међутим је већ дошао за епископа Јован Јовановић) с молбом, да им пошаље конзисторијалног комесара и дозволи, да у интересу куће и економије, изаберу себи новог намесника. Но Јован Јовановић, слабо верна молбу братства, а још мање забрану Шакабентину, јер на полеђини саме молбе под 24. мајем 1787. упућује енергичним тоном братство, да има и даље Арона Вујића за свог намесника сматрати и слушати га. Овај налог издаје Јован Јовановић тим лакше, што већ има у рукама отпис митрополита Мојсеја Путника от 17. марта 1787. којим исти на темељу дозволе крал. мађарског намесничког савета, пошто су се против Арона од „непознатог лица“ подигнуте клевете и денунцијације као неистините испоставиле, наређује да се Арон „абие“ врати у намесничку дужност, и да му се одмах дозволи и свештенослужење.

Арон дакле добија од политичне власти потпуну сатисфакцију, а да му се тако и од духовне му власти да, бира га 18. новембра 1787. г. конзисторија бачка за свог „сосједателя“. Каква разлика! Год. 1787. су намесници чланови конзисторије, а 1907. год. хвала буди коалицији радикала и самосталаца, од 10 архимандрита у митрополији карловачкој, једва да су двојица „достојни“, да буду чланови тога тела!

Као намесник врши Арон Вујић своју дужност ревносно; у непрекидној је вези са својим епископом, који све своје налоге и упутства управља на њега, као да архимандрита нема, као да није жив! У опште се Рајић нигде не спомиње. От смрти игу-

мана Теофана има само један акт, који гласи на њега, а Шакабент, полазећи 1786. год. из бачке у своју нову вршачку дијецезу, опрашта се от ковиљског братства врло топлим и срдачним писмом, али га управља на „намесника, заклете старце и цело братство“, — а Рајића као архимандрита и не спомиње! Тај један акт, који је управљен и на архимандрита, потиче од митрополита Мојсеја Путника из г. 1782., где јавља, да је Арсеније Радивојевић епископ бачки познано куд у свет отишао! Осим тога обраћа му се неки фенрих шајкашког батаљона, Вераш, у некој манастирској ствари, те вели на коверти да „писмо може и намесник отворити у случају да архимадрит није код куће“. Овај дакле боље зна закон и субординацију, него тадашње владике, који Рајића потпуно игноришу. Природна је ствар, да услед тога Рајић није могао имати онога угледа пред братством, који би му припадао као тада најбољем и најучењем калуђеру, као суга његови рођени епископи заостављали. А какав живот има у манастиру калуђер и парочито настојатељ, који није тако срећан да ужива благонаклоност свога епископа; то знају само они, који у манастиру живе! Тај је последњи; он је предмет поруге, исмевања, бођкања и заједања; он је најнесретнији створ. Кад се све ово зна, онда се лако може појмити зашто је Рајић доживео онаких горких дана у Ковиљу.

Дали је Рајић и од игумана Арона морао што подносити, то незнамо, о томе немамо никаквих доказа, само видимо да игуман Арон енергично управља манастиром, јер строго одржава дисциплину над разузданим калуђерима. Тако он казни у више маха јеромонаха Партенија Поповића због пијанства и разних изгреда, која најпосле конзисторија шаље у Месић на једно годишњи затвор и епитимију. Јеромонаха Дечанца шаље под ескортом у Карловце митрополиту ради казне. — Ђакона Силвестра казни затвором и батинама, што је у више маха крао жито, салвете, посуђе, и ствари манастирске и продавао их Ристи Урошевићу, становнику ковиљском. Оваких случајева имаде више. На инак братство сигурно поводом конкретног случаја издаје Арону 1791. год. врло повољну и ласкаву сведоџбу, да са кућом добро управља, да са братством строго али праведно поступа, а да јеромонах Јоасаф (сигурно га је овај тужно) нема право. А да братство онако мисли како пише, види се отуда, што исте године једногласно бира Арова Вујића за свог игумана, и моли владику и конзисторију, да га за таковог потврди.

Но избор Аронов за игумана имао је своје закачалке. У то доба дао је архимандрит Рајић оставку на управи манастира, те су меродавни кругови били у недоумици, дали да у Ковиљ поставе новога архимандрита, или само игумана, а Рајић да остане и на даље у манастиру као архимандрит de nomine? О томе се водила читава преписка, и најпосле је Јован Јовановић путем илирске дворске канцеларије поднео самоме цару предлог, да се Рајић остави као архимандрит у манастиру, а да се Арон Вујић потврди за игумана, који ће дјествителну управу водити. Услед тога је Арон 15 јуна 1792. од дворске канцеларије потврђен за игумана, којој је потврди сигурно — осим препоруке владичине — много допринела врло повољна сведоџба епископа Шакабенде, као бившег епископа бачког, даље сведоџба конзисторије бачке и сведоџбе разних војничких власти, са којима је Арон, као што се види, у добрим односима живео. После потврде своје, даје нови игуман изабрати новога намесника у особи јеромонаха Теофилакта те с њиме саставља инвентаре и попис манастирскога иметка, из којих се види, да је манастир под његовом управом знатно у напред корачнуо и подигао се, као што се то види из једне сведоџбе братства у којој се каже, шта је манастир имао, кад је Арон дошао у њега, а шта је он све прибавио и правновио.

Старао се и за духовну храну своме братству, јер из извештаја своме епископу видимо, да се у манастиру налазе ове књиге поучителне, које је по исказу братства махом он набавио „Свјашченаја Библија, Благовјестник, Бесједи св. Јоана Златоустаго на послание св. Ап. Павла,

Маргарит, Бесједи св. Григорија Назианзина; Бесједи недјелни, Соборник, Поученија прен. Ефрема Сирина, Проповједи Гедеонови, Камен вјери, Историја Баронии и т. д" Но те књиге су братству слабо служиле на корист, јер се из једног описа братства види да у братству ретко који „вједает добрје" писати и читати. Он сам писао је врло лепо и латински као што се то из многих концепата његових види, у којима има поправака његовом руком, што свједочи, да је и концепте сам писао.

Велика је штета, што овако ваљан и вредан игуман није дуже могао остати на челу манастира, али га смрт прерано и изненада отрже. У протоколу умрлих под бр. 26. забележено је Рајићевом руком, да 19. маја 1795. у 9 часова по подне, „пошчи уже присијевшеј напрасно и нечајано и удивлено (ибо до того часа во добром здравиј бје и ходлаше аможе хотје) во једином вигновеніј ока скончал жизн своју Арон Вуич игумен".

Какав је био за кућу, такав је био и за себе, штедљив и чуваран. По тестаменту његову остало је иза њега 224 кременска, 23 холандеска дуката, 55 суперендора и у сребру 325 фор., свега 2169 фор. а на дугу преко 400 фор. Од тога је оставио знатне легате на манастире Зограф и Хиландар у св. Гори, затим на новосадске српске школе, карловачку гимназију, новосадски шпиталь и т. д. а остатак да се нешто подели братству, ћацима и слугама, и да се направи леп натос у манастирској цркви.

Да је био честит и ваљан, види се и отуда, што му је сам владика Бачки Јован Јовановић дао узидати у зид манаст. цркве мермерну плочу са натписсом: Здѣ почиваетъ рабъ Бжіи іеромонахъ Аронъ Вуичъ, Игумінъ мѣстыа Ковиля. Родился 1749.[1] престависм же 1795. л. маја и. За остављеное мнѣтрю ѿ него Бѣгодѣжніе Єпіскъ Бачкій Г. Іѡаннъ Іоанновичъ надписъ сеи ѣхъ памать игѡ поставити устрой 1796. лѣта.

[1] Ово је погрешно, јер се по Рајићевој белешци, да је Арону било 54 године кад је 1795. умро, морао родити г. 1739., те да се одиста 1749. г. родио, то би му, када се 1758. год. закалуђерио, било само 9 година, а то је немогуће, него му је онда било 19 година.

Честитом калуђеру том и трудбенику довикујемо и ми од срца: Вечан ти спомен!

Трећи игуман за време архимандритства Рајићева био је:

III. *Иринеј Александровић.*

Када је изабран за игумана, нема спомена, али се одмах после смрти Аронове, у почетку г. 1796. спомиње као такав, и фигира кроз неколико година, а г. 1800. даје оставку на достојанству игуманском и по своједручној изјави једној прелази у Ман. Хопово.

Наскоро после одласка његовога у Хопово, када управу ман. Ковиља прима у своје руке намесник Симеон Сарајлић, умире 11 дец. 1801. и сам архимандрит Рајић, и смрћу његовом завршује се један знаменити одсек од 30 година у животу манастира Ковиља, о коме на жалост, као што овде наведена акта сведоче, имамо врло мало и то мршавих података, и ако је тај одсек у истини морао бити много интересантнији. Али г. 1848. попиштила је скоро сву архиву, и тако су многи занимљиви податци за историју сасвим пропали.

Српске привилегије и правице од 1690.–1748.

Д. Р.

(Продужење.)

1732. Авг. 17. в. Свјатјеј Андреј.

При Архиепископу и Митрополиту Г. Г. Викентију Јовановичу прегледасмо обшченародне привилегие, кое обрјетајутсја и кое сут погублене и какова в коеј супстанциа јест, по нумерами и писујусја:

1. Перва привилегија от цесара Леополда датаја 1690. Априла 6., у коеј супстанција јест овака: правице нее свое содержати и ако би се добило от Турков добра им всја оставша натраг повратити, и свога воеводу от свога народа да могут имјети и овога оригинал не имјеет (1732.) погубил бо сја при темишварског епископа Николе (Димитријевића) администрирању Бјелградскому, о коем должн отвјет дати, или на међан извети.

2. Ктомуже оригинал декрет, со видимираном својом парцом издат 1690. Априла 6., в коем супстанција јест: захвалност цесара Леополда народу что усердно противо Турчина с генералом Николомиом востали и преборили.

3. Привилегија друга општа от цесара Леополда издата 1690. Августа 21. от интими преко Исаије Диаковича, отписује: что је народ захвалил за избављение от агарјанских рук, при том објешчает да поред издатих правиц, хошчутсја и они и потомци цјело обдержавати и прочаја. Милости народу објешчане в неј состоитсја. (Публицирата и приемлена у вармеђи Коморанској).[1]

4. Конфирмиране привилегије Јосифом цесарем от цесара Леополда издате Г. Черноевичу преко интими 1706. Августа 7.

5. Конфирмиране привилегије Карола цесара при Г. Архиепископу Викентију Поповичу 1713. Августа 2. (От интиме).

6. Протекција општа оригинал от цесара Карола от интими издата Г. Викентију Поповичу 1715. Априла 10., у којојсја заповједа привилегие цјело обдержавати. (Публицирана и приемлена у вармеђи Пест-Пилиш и Солд.)

7. Привилегија перва от унгарске Канцеларије данаја Г. Черноевичу 1690. Декемврија 11., и овога оригинала от Леополда неимат, изгублена при Николаеву администрирању в Бјелграду, о којој должен отвјет дати и на среду положити.

8. Привилегија општа дана Г. Черноевичу от цесара Леополда чрез унгарску канцеларију 1691. Августа 20., у коеј состоитсја субстанција привилегијских правиц что имјеем. (Публицирана у вармеђи острогонској).

9. Привилегија општа оригинал от цесара Леополда чрез унгарске канцеларије дана Г. Чернојевичу Марта 4. 1695., в неј субстанција ради десетка отсилајут на артикуле и декрете Владислава и Матиаша краља, и ради промотрења далшаго нареженија како времја донесет.

10. Привилегија општа оригинал от унгарске канцеларије конфирмирана Јосифом цесарем 1706. Септемврија 29. супстанција како и в первих Леополдових напис.

11. Привилегија општа оригинал конфирмирана цесарем Каролом на имја Г. Поповича издата чрез унгарске канцеларије 1713. Окт. 8. супстанција в неј, како в Леополдових и Јосифових. (Публицирано на вароши: Пешчанској, Бурској, Острогонској, Сигетској, Толњаньској, Печујској и Бараньској).

12. Протекција општа оригинал от цесара Карола чрез унгарске канцеларије дана Г. Поповичу 1715. ферв. 16., супстанција како и у Интимској протекции (Публицирана у пешчанској вармеђи).

13. Привилегија општа оригинал от хофкомори ради десетка от цесара Јосифа издата Черноевичу 1706. Јун. 15. что пише да народ своим епископом может давати десетак с клаузом до далшаго промотренија, и да ние на прејудициум римским прелатом, и двје хиљаде у ондашњој потреби само један крат дајут, ради војске то, и Сирач со четирнадесјат сјел док се епекски престол добиет.

14 Протекција општа оригинал преко хофкригерата от цесара Карола дана Г. Поповичу 1715. Јунија 22., супстанција в неј, да се привилегие обережавајут и да десетак своим епископом за уживаное дајут и от свјашченаго чина нити свјетовних ни свештених да нимјејут узимати десетак и проче контрабуције. (Публицирано от Пешчанске вармеђе).

15. Парија видимирана цесарским печатом на совјет војнички и градачки, да сја могут и во хорватској привилегие обдержавати, дана преко хофкригерата от цесара Јосифа Арсенију Черноевичу 1706. Фебруарија 24.

16. Протекција оригинал Г. Чернојевичу, епископом же и цјелому народу дана от Леополда цесара преко унгарске канцеларије 1695. Марта 4., запонједасе Мажаром, да клеру и народу никакве кривде не чине, нити десетка от них да ишчут, но својим епископом за ужитак да дајут. (Публицирана у Пештанској вармеђи).

[1] Пале Ненадовића, потом митрополит написао је и ову бележку и остале што ће доћи у заградн. Уред.

17. Протекција општа оригинал преко угарске канцеларије от Леополда цесара дана Черноjевичу да се привилегије обдержавају 1690. Декемврија 11.

18. Декрета копија от цесара Леополда преко хофкригсрата дана Арсенију Черноjевичу, ако се њест исполнила поред привилегија, да се хоћчет све цјело исполнити 1703. Ноемврија 22.

NB. Овај декрет добар зарадн ауторитета Архиепископскаго, и да се подиже народ на воевање.

19. Салвагвардија противо чина воинственаго да мимоходимија армади неби свештеному чину какве турбације чинили от Карола цесара преко хофкригсрата дана Г. Поповичу 1714. Февруарија 9.

20. Парија видимирата от салвагвардие на све воинствене, да никакве шчети клеру и народу не чине, ни форшпаном ни квартиром, ни обтеживања от цесара Josифа преко хофкригсрата Арсенију Черноjевичу дана 1706. Септемврија 15., и тому оригинал под вишеписаном нумером.

21. Два декрета Г. Черноjевичу и Joану Монастерлии зарад населенија народа между Дунавом и Тисом от цесара Леополда преко хофкригсрата 1694. Маја 17. први, и втори маја 31. дат.

22. Двје конфирмације от хофкригсрата и хофкомори Петровичу при уједињении Архиjепископов дато, у кои супстанције jест, да могут и новодобине стране поред привилегијах општих живјети и умрети 1718..

23. Конфирмација Петровичу на Темишвар дана преко хофкригсрата и хофкамари 1720., да онај народ како и остали поред привилегија может уживати.

24. Патенти оригинал от цесара Карола преко хофкригсрата купно и камари Петровичу дана 1728. Априла 3., в место десетка 6000 форинти да му се преко Администрације предает.

25. Патента оригинал да се у Банату Темишварскому в место десетка от кнезова дукати дају от цесара Карола преко хофкригсрата купно и камари издана 1724. Априла 1., поред сего патента за конзилиjарство Исаjии Диаковичу под словом ./· А., и под словом ./· Б. Поповичу, обе од канцеларие интиме, такожде публикација привилегијска от пештанске вармеђе под словом ./· В.

NB. Парие от вишеписатих привилегиах здје сја порjадом постављају.

26. Парија от прве привилегија угарске канцеларие изгубљене, како се в нумери 7. разумјеет.

27. Једна парија ординар видимације на хартии от прив. општих от Интими цесарја Josифа от кое оригинал в нумери четвертоj.

28. Парие видимирате от привилегиах општих в јединоj книги скупа от цесара Josифа конфирмиране от Интиме и угарске канцеларие из нумери 4. 10.

29. Пак парие такове видимирате от оберканцеларие в Nr. 4. и 10. и при них скупа с книги зашивено парија видимирата от прив. хофкамерске от Nr. 13.

30. Пак таке парие видимирате окром хофкамерске, но при них скупа у книги зашивена парија видимирата от оригинала у 20. Nr.

31. Парија от Интими цесарским печатом прив. от цесара Карола от Nr. 5.

32. Двје парие от протекции хофкригсратске видимиране цес. печатиjу от цес. Карола Г. Поповичу от Nr. 14.

33. Једна парија протекцијска видимирана от Интими, цесарја Карола Поповичу дана от Nr. 6.

34. Парија привилегии хунгарскија канцеларии цес. Карола Г. Поповичу дана 1713. Окт. 8.

35. Парија от Интими привилегијска вид. цес. Карола Г. Поповичу дана 1713. Авг. 2.

36. Пак једина парија вид. протекцијска от Интими цес. Карола Поповичу дана 1715. Апр. 10.

37. Такова пак парија протекцијска вид. от хофкр. тогожде љета.

38. Четире парие протекцијске вид. 2 от интиме и 2 от унг. канц., и все четире не ушивене и неодевене заедно увезане, все же от цес. Карола Г. Поповичу дане.

39. 6 парија протекцијски невид., 3 от Инт. а 3 от хофкриг. от цесара Карола дани Г. Поповичу 1715.

40. Пак парија привилегијска вид. от инт. цес. Карола Г. Поповичу 1713. Авг. 2. дана.

41. Пак једна парија вид. протекцијска от унг. канц. цес. Карола Г. Поповичу 1715. Фер. 16. дана.

42. Протекција под словом Г. вид. маж. канц. на диачки на мажарскиј претолмачено от Леопольда цесарја Арсенију Черноевичу издато Дек. 14. 1690.

Нерадинске ствари гдје рјадом по нумерами.

43. Перва привилегија оригинал Леополда цесара за Нерадин и Гергетег преко мажарске канцеларие под датум у Вјење Аустрии 21. Авг. 1691. Исаии Диаковичу вјечито подарована.

44. Друга привилегија оригинал от хофкомори гдје су међе по релации описане от комесие Карафинске и гдје Јосиф цесар привилегију стару от 1691. потврдует у Вјени 5. Фер. 1706. Исаии Диаковичу издата.

45. Третија привилегија оригинал от Јосифа цес. преко мажарске канцеларие 18. Септ. 1706. издата, супстанција му јест потверждена горје помјануте старе прив. Леополда тако и релације комисијске поради међе на грунтов гергетешках и нерадинских.

46. Привилегија оригинал Јосифа цес. преко маж. канцеларие 1706. Септ. 21. поради двох пазаров, једино на св. Николаја, а друго на рождество св. Јоана у Гергетегу да се држати могут.

47. Салвагвардија преко хофкригсрата от Јосифа цес. Исаии Диаковичу за Гергетег и Нерадин 1708. Јунија 6.

48. Међање манастира Гергетега и Нерадина что Карафа под печатом своим у Варадину 15. Окт. 1702. Исаии Диаковичу издал.

49. Заповјест карафинске комесие преко Штробела видимирата 15. Окт. 1702. у Варадину на коморске офицјере дасја привилегие обдержавају издата.

50. Привилегија оригиналнаја со једином видимиратом парином, поради Гергетега и Нерадина која старим привилегијам велико прејудицирует Јун. 23. 1722. от Карола цесара издата.

51. Вејакојаке различне видимације поради Гергетега и Нерадина в једној книги что се находит на листу первом интимација канцеларие долне аустријској, на конаилиарство мажарској канцеларии, како послат јест Хуњадии референдар атестируем. Второ друга рекогниција от хофкоморској канцеларии поради такие исте интимације Маја 4. 1707. Треће и от хофкригсратове канцеларие таковим образом рекогниција 21. фер. издата на втором листу видимирата копија оригинала прив. Јосифа цесара под Nr. 45. до пјатаго листа, пак от 5. до 9. друга видимирата копија от хофкоморскаго оригинала под Nr. 44. и на 10. листу старе привилегије копија видимирата под Nr. 43., на 11. листу копија вид. от међа на карафинскаго под Nr. 48.. на 12. листу и атестација и протекција вид. перва Фаршченпурша, а друга от принципа баденскаго, на 13. листу заповјест Немоа (треба Нехем-а) генерала на салва гвардију нерадинску, пак посланица хофкригсратова 6. Септ. 1706. на Нерадин и Гергетег, пак једина декретација от комисие цес. кр. Карафинске 1704. нерадинских доходков ради на 14. листу послании Фаршченпурша от хофкомори 27. Авг. 1706. поради десетков и дохотков нерадинских такожде и свободе и вина своја во Арад приносити, пак атестација вид. под подписом Арсенија Черноевича и монастирских игуменов поради инсталације Исаии Диаковича на монастир Гергетег, на 15. листу заповјед Леполда цесара на одељкаскова инспектора да се неусудит у правице мјешати гергетешке и нерадинске, противо донације издате пак рекогниција бароневарскаго ињеншпана и препозита вешпренскаго какое Исаие Диакович от инсталации одешкалкиној 1699. Ноем. 9. протешковал и контрадицирал, на 16. листу привилегија Јосифа цес. поради мајура и тамо надлежашчих грунтов во епископии Арадској, Диаковичу парија от прив. Леополдове под Nr. 43. видимирана.

52. Декрет оригинал от Леополда цес. за бечкеречку воденицу и шуму Чонтику поради Исаиа Диаковича Ар-

сенију Черноевичу послат маја 15. 1695.

53. Салвагвардија оригинал и вид. парија от Леополда цес. Исаију Диаковичу на јего и резиденције 30. Јан. 1695 издате.

54. Оригинал и вид. копија от привољена Леополда цес. каде се Исаие Диакович преко префектората сегединскаго, каде бил иншчалират 14. Маја 1695.

55. Декрет оригинал опаких 9 пунктов љета 1727. апр. 12. чтое напшал.

56. Декрет оригинал поради јурисдикције Архиепископске что се Мојсеј Петрович усудил у хорватској между унитов мјашатисја дне Септ. 19. 1727.

57. Протекција оригинал села ради Велагина, Козлиц и Карлиџата у Хорватској како да никои насилија не имат чинит от Леополда цес. 10 Јул. 1695. издато.

58. Инвентариум дома Архиепископскаго в Бјелградје и Карловџе и ине спецификације.

59. Тестаменти усопших Г. Поповича и иних Архиереов.

60. Једна пагета в неј темесући купленихгрунтов дому карловачкому и квитанције исплаћених долгов кое кому.

61. Тастамент и тефтери усопшаго Стојана Таћажие у Карловци.

62. Једна мала пагета с писмами Арадскими по смерти Јованикиевој.

63. Њека протестација ради презентациах епископских Администрации темишварској.

64. Квитанција оберкапитана Живана Зорича заради народне картабланке.

65. Шпецификације сремцев за годишње контрибуције.

66. Стари тефтери в черној кожи одевен и нем трошак о инсталации Г. Поповича и о обновених обичних привилегиах и иних трошков.

67. Процес за десетак у Унгарии с римскими бискупи.

68. Једна пакета о сваких партикуларних ствари писма.

69. Три пагете кореспонденције латинскиј и немецкиј Г. Петровича кое с ким.

70. Једин тефтер от шпонцедуља и за кљатве служашчих.

71. Пагета за Сирач, Сјечуј и Даљ патенте видимирате и не видимирате и от декретов и прочих ствари надлежашчих.

Зиде усопших Архиепископов и Епископов конфирмације в инсујутса:

72. Двје оригинал конфирмације Софронија Подгоричанина на епископат Славонијскиј: 1. мај. 19. Септ. 1708. 2. хофк 20. Јун. 1708. на презентацију Исаина Диаковича митр.

73. Двје оригинал конфирмације Василија Рајча славонијскаго 1. мај. 18 Окт. 1713. 2. хофк. 2. Авг. 1713. на презентацију Викентија Поповича.

74. Једна оригинал конфирмација Христофора бачкаго от мај. 16. Авг. 1710. на Софронија Подгоричанина презентацију.

75. Једна конфирмација без печата Григорија бачкаго от мај. 8. Окт. 1714. на Викентија Поповича презентацију.

76 Двје конфирмације Г. Викентија Поповича 1. мај. 8. Окт. 1713. 2. хофк. 2. Авг. 1713.

77. Двје конфирмације Г. Поповича на долњој Срем мај. 17. 1720.

78. Двје конфирмације Г. Подгоричанина митрополитске 1. мај. 1. Авг. 1710. 2. хофк. 26. маја 1710

79. Конфирмација Јоаникија Мартиновича мај. 29. Ноем. 1710. на презентацију Подгоричанина.

80. Конфирмација Атанасија Радошевича славонијскаго от мај. 16. Марта 1717. на презентацију Поповича.

81. Конфирмација Стефана Метовца бачкаго 20. Јан. 1708. на Диаковича презентацију.

82. Конфирмација Никанора костајничкаго 27. Јун. 1716. от хофк. на Поповича презентацију.

83. Конфирмација митрополита Исаии Диаковича от хофк. 24. Маја 1708.

84. Конфирмација Мојсеја вершачкаго 18. Апр. 1722. от хофкр. и хофкоморе на Петровича Мојсиа презентацију.

85. Конфирмација Мојсеја Петровича на уединении Архиепископиа от хофк. 6. Марта 1727.

86. Dt. от мај. 24. Маја 1728.

87. Парна видимирата от конфирмације Стефана Угровлахинскаго.

Доцније уписано:

[88. Конфирмација Архиепископа Викентија Јовановича от мај. 23. Авг. 1731.

89. Конфирмација Архиепископа Исаије Антоновича от хофдепутације 15. Окт. 1748.

90. Протекционал народних привилегиа на име Викентија Јовановича 18. Маја 1735. от хофкригсрата.

91. Протекционал такав от мај. 18. Маја 1735.

92. Конфирмација привилегије от регирунга аустријског на име патријарха Арсенија Јовановича 20. Јан. 1747.

* * *

По више писаној шпецификации под нумерам положених ствари, по имени како обште народне привилеђе оријиналних парне, тако и конфирмације преставших се Архиепископов и Епископов, кое сложисе на три кутие от лима: ва једној привилеђе оријиналне нации нашој издате; ва другој кутии от истих привилеђиах парне; ва третој кутии конфирмације преставших се архиепископов и епископов кое све јесте под печат Г. Г. Архиепископа положеном и господаром: Рајку, Јоану и Алекси Прерадовичем на аманет предато от Г. Архиепископа при коем и ми два епископа бихом.

Смирени Арх. и Митр.
М. П. Викентии Јовановић с. р.
М. П. Василиј Димитриевић с. р.
М. П. Исаиа Антонович с. р.

(Свршиће се.)

Карловачки митрополијски двор 1778.

Д. Р.

Карловачки митрополијски двор 1778. изгледао је овако по опису *Фридрика Вилхелма Таубе-а* у »Beschreibung des Königreiches Slavonien und des Herzogthums Syrmien« Липско 1778. стр. 100.—103. Ш. кн.

Двор митрополита-патријарха састоји се из шест једно до друго лежећих зграда, које заокружују велику неправилну јавну пијацу, коју затвара с јужне стране дворска — саборна — црква и два бунара".

„Најлепша је од њих зграда сам двор — нови двор — који лежи са северно-дунавске стране, који је 18 хвати дугачак, а иза њега се пружа речена јавна пијаца."

„Како се при градњи двора — двор је сграђио 1742. патријарх Арсеније Јовановић Шакабента — није мислило на велику воду кад се Дунав излије — који не беше далеко од двора —; то је при великој води доњи спрат обично био у води, тако су н. пр. 1766. хватали у дворској кујни шаране од 10 фунти".

„Двор је био сграђен на два спрата, а и у крову било је изидано соба (као што је данашњим даном на кући г. Марка Матића — чивут Марка), и у њему је било преко 20 соба. Из трапезарије пошло се на форму данашњих балкона, у округлу собицу (Erker) — као што има — данас у Варадину кућа —, од куд је био диван поглед на Дунав".

„Уз двор је била дивна дворска капела — посвећена св. Трифуну — с кубетом, — коју је такође сградио патријарх Шакабента — у којој су се држале седнице конзисторијалне, апелаторијске и синодске". (Како је пста капела изгледала, и шта је дао патријарх Арсеније за њено зидање, навелисмо у овом листу за 1906. на стр. 652.)

„Поред капеле била су ударена два дрвена велика стуба, на којима је стајало звонце".

„Намештај дворски и покућство, били су доста прости према данашњим (1778.) раскошном сјају." (А како је тек морао изгледати према данашњем!).

„На 20 корачаја од новог двора, лежао је стари двор, који је био дугачак 10 хвати а 8 широк, такође на два спрата. У горњем не седи нико, осим кад дође царски комесар на сабор или синод".

„Одостраг је лежала кућа, у којој је седео народни секретар, а преко пута од старог двора подужа кућа на један спрат — 24 хвата дуга — са ходником са гвозденим стубовима за економију. А иза ње још три зграде за становање дворских чиновника, послужитеља, пекара, хамбар, шупа и штале".

„Између ових зграда и старог двора лежи на узвишици саборна црква, а усред и иза ње

семинар за младе свештенике". (И семинаре је задао патријарх Шакабента).

„Против стан лежи на Дунаву поред новог двора." (То је данашња кућа Пожарева, која је била својина знаменитог проте Живана Цвиџорца).

„С Дунава и са околних брегова двор са узгредним кућама чини на гледаоце особито пријатан утисак, ну, кад се дође близу њих, добије се са свим други утисак, а то с тога, што Срби нерадо троше на оправке својих кућа, те су мање више све неоправне, а неке хоће и да се сруше."

Ето, овако је Немац описао митрополијски двор 1778., и да нам га он не описа; ми данас не бисмо знали о њему ни онолико, колико смо од њега сазнали за њега.

Исти је нови двор изгорео за време Путниково 1788., на 10 год. по опису Таубеовом, и од тога су доба седели митрополити-патријарси у оном старом двору све до 1892., на на чијем је месту подигнут данашњи двор.

* * *

Не ће бити на одмет, да наведемо и ово причање Таубе-ово о тадашњим Карловцима и карловчанима.

Таубе не може довољне да се нахвали лепе карловачке околине, окићене воћњацима и виноградима и изгледа са брегова, а особито с магарчева брда. На многим бреговима било је подигнутих летњиковаца, а и митрополит Видак је подигао 1776. у свом винограду пристојну кућу на два спрата. (Ова је кућа била подигнута у винограду бољшеву, од које се куће и данас трагови виде).

Данашња патријархова башта као да није у Таубеово време — 1778. — постојала као башта, кад о њојзи не спомиње ништа.

Таубе се чуди карловчанима, како су могли правити онако сиромашке куће поред Дунава, који чим се налије, потопи добар део доње вароши, услед чега су се рађале разне болештине.

Постојаша касарна за немачке катане, преобраћена је у гостионицу — то је данашња болница. У Карловцима је било око 850 кућа грађанских свега под бројем, и око 20 свештеничких. Око 300 биле је зиданих каменом, до 100 на два спрата, а остале су биле колебе од набоја покривене трском.

Најлепша је кућа била у шећер сокаку, стара поштанска кућа — данашња Станковићева — Торерова кафана —, а уз њу још неколико, које би се и у Бечу и Берлину сматрале за лепе куће.

Како није била калдрмисана ни једна улица; то кад падне киша западало се с колима.

Таубе са особитим уживањем спомиње карловачки бермет и тропфнбермет, и наспомену и како се праве. Мора да их се Немац добро напио, бавећи се у Карловцима.

У Карловцима — рече — може бити на 5600 становника, од којих је $^1/_5$ римокатолика, а остало Срби. По паду Београда 1739. прешло је више стотина српских породица на Србије, а подоста и немачких. У варошн има више немачких занатлија. Швапска је насељена од ратара Немаца, који продају млеко, сир, кајмак и путер (као и данас).

Грађанство, које је доста имућно, живи не само од трговине и заната, него поглавито од виногради и риболова. Карловчани наберу годишње до 100000 хакова вина. Риболов је богат и то не само обичним рибама: шаранима, сомовима, штукама, него се често хватају и врло велике моруне од неколико центи тешке.

Поред Дунава су дрвене буде, у којима се увек продаје риба, и то се зове рибља пијаца.

Мимопродазећи, ако су гладни, баце рибу на жеравицу, које увек има, и онако пола печену, а добро набиберисану, у сласт поједу. (И данашњи су карловчани пишмани на рибу!).

Власти су у варошн: варошки судац, синдикус, 4 саветника, градски капетан и неколико нижих чиновника. Ако је варошки судац Србин, онда синдикус мора бити католик, и противно. Варошки саветници два су Србина, а два католика.

Магистрат је старо неугледно здање.

Полиција је врло рђава, и кремери, бирташи, пекари, касапи, воденичари, рибари, варају публику како им је воља, које зло влада у свим српским и турским земљама. Како је данас у том погледу, знамо ми.

Таубе спомиње и карловачки мир, и за капелу у швапској рече, да је лежала $^1/_4$ сахата од Карловаца. Ista је била прво обична кућа, коју су после преобратили у католичку капелицу, назвавши је „капелом госпојиног (Маријног) мира".

Доњи су сокак населили Срби из Србије 1740. године.

Ето, како се лепо Таубе захвалио карловчанима на гошћењу бермеком и трофенбермеком!

Бог му дао рајско насеље, што нам описа Карловце како изгледаше 1778.

Србин се не нађе да их опише!

Одзив на „Предлог прав. срп. свештенству митрополије карловачке".

Прошло је доста времена, од како сам пустио један чланак у сва наша јавна гласила, који је говорио о удружењу свештеничком. Позвао сам најсрдачније браћу своју, да се изјасне, да каже сваки своје мњење. Написао сам се, шаљући предлог свој у разна гласила, нисам жалио ни времена ни труда. То сам пак урадио из тога узрока, да што више браће прочитају предлог мој, јер једни читају овај, а други онај лист, па сам мислио сигурно ће се браћа радо и весело позиву моме, са свију страна и крајева одазвати.

Наравно да ће међу њима бити, који су за удружење, а који су пак против. Но добро је знати разлоге и за и против; више људи, више очију, па више и види, него један.

Чекао сам, али скоро дочекао нисам, помишљао сам, ова јака жега и омара успавала је цео свет, у том свету и браћу моју у Христу, па не могу ни да мисле, а камоли да се покажу, па да напишу који чланчић, одазивајући се моме предлогу. Али гле у „Словцу" се указа један Србенда са потписом „С. И.", и није за удружење из неких морских разлога. Када сам дочуо за њ да није ни свештеник, слабо сам се и обзирао на његово разлагање противу удружења.

Паде лепа киша, покваси земљу и усеве, за које смо сви јако страховали. Иза оне јаке омаре, указа се чланак под насловом: »Предлог правосл. срп. свештенству карловачке митрополије« од Н. А. Хвала је Богу, не спавамо, пробудили смо се, тргли смо се из дубока сна, хоћемо, указа се добра воља; горе жижак, пуцка кандиоце, упаљено у славу нашега удружења.

Поменути предлог ми се јако допада, основан је на здравом темељу, само мало материјала и добрих неимара па да почнемо и доградимо зграду нашу. Из свега се види да је дотични Н. А. по свој прилици свештеник и практичан човек.

Штедионице се отварају скоро у сваком месту и обично су свештеници покретачи. Мислио сам председница, чланови управнога и надзорнога одбора, па када можемо тамо вршити своју дужност, зашто не би ми створили своју штедионицу? Од 600 свештеника смо кадри набавити 1000 меница à сто Круна, ето нам капитала од 100.000 круна. Улога ће бити, јер имадемо својих фондова. Биће сигурно и добрих меница, наш завод неће оскудевати, неће ће напредовати.

Састајаћемо се чешће, на окупу ћемо бити на братскоме састанку у скупштинама. Нама треба братскога састанка, договора и разговора, то нам је једина прилика за наш састанак.

Штедионица ће створити свештенички лист, те нећемо морати лутати и мољакати час једне час друге новине, да нам приме по који чланчић, па када нам из милости приме, онда мора да смо благодарни и обвезани дотичноме уреднику.

Та наша штедионица ће створити нама лист, лист пак удружење за коим би требао сваки мислени свештеник да тежи.

Деонице наше штедионе би доносиле много дохотка поред најпоштенијега рада. Рад би одмах могао почети, јер би ми из наших малих ноћчаних задруга ресконтовали менице.

Штедионица би се наша могла разгранати и у другим гранама као нпр.: могли би имати на стоваришту св. икона јефтиних, а лепих. Могли би имати црквене утвари. Имали би на стоваришту штофова за наше одело; имали би сигурнога занатлију, који би радио лепо и укусно. Ми би добијали одело по умереној цени, а овако пак скоро несмемо ни да се усудимо наручивати, јер нас страшно скупо стаје. Тим начином би имали хасне сви — а не као данас — појединац трговац и занатлија. Ми би

препоручивали својим црквеним општинама, да се из нашег стоваришта пазари, јер би добивале све добро по умереној цени.

Тек када оснујемо штедионицу, онда ће једно из другога излазити. Нама треба честитих позлатара, столара и разних занатлија, који ће по препоруци нашој добити посла, а општине ће бити задовољне с њиховим радом, јер ћемо само опробане занатлије препоручивати.

На посао, браћо! Прихватимо лепи, умесни и паметни предлог брата нашег Н. А.

Омара је престала, латимо се сви пера и мастила, пишимо, радимо, одушевимо и онога брата, који још не може да се разбуди. Само мало добре воље!

Завршићу с речима брата Н. А.

Изјасните се, браћо у Христу!

Василије Теофановић
парох чурушки.*

* Кад погледамо како и нас, а и црквене општине деру и кројачи „свештеничког одејања" и трговци црквених утвара; мука нас спопада.

Ми хиљадама бацамо на саме преваре, не само на овоме, него и на тамјанице и друга писећи прибор.

Одавно смо и сами говорили, да би у Карловцима требало отворити радионицу за свештеничке хаљине и црквене утвари. Тиме би се помогло и свештенству и општинама, а и лепа хасна добила за њихову пленењату установу.

И ми девикујемо млађој браћи: на посао! Уред.

Кад је зидана св. николајевска црква у Вршцу?

Д. Р.

Г. млади свештеник Марко Протић капелан протопрезвитерата вршачког, уз остале своје званичне послове, досео је да опише „Српске прав. цркве у Вршцу".

Опис њихов почео је излазити у „Богословском гласнику", где је на стр. 350. започео са описом „Старе св. николајевске цркве."

За исту цркву рече г. Марко, да је по тврдњи Нике Мандукића на истом месту она постојала још 1685., дочим је она по тврдњи Феликса Милера за извесно сагра-

ђена тек 1728. за владиковања Николе Димитријевића тадашњег владике вршачког.

Па ко има право? Први можда а други нећело. Ну, биће да имају обојица.

Одавно се канимо, да изнесемо на јавност два уговора о градњи исте цркве; но поред других пречих ствари, не доспесмо да их обелоданимо.

Ну, сад после поменутог описа г. Марковог, не можемо више чекати, него их овде обелодањујемо.

Први гласи:

На 1728. лета мца Марта 15. дњ у Вршцу.

Знати се како погодисмо смајстором Иваном црков здешну до савершенија оправити за 1000 фор. и велим словом хиљаду форинти и то колнкому на потребу сараэра ваљат буде да му имамо ми сарасре давати, и он сараором од себе плаћати буде надничу по 12 кр. и паки мца Јонија 7. дњ. погодисмо с мајстором Иваном за покров шиндру да нам отсече и отеше до клинаца и баские да нам отсече и отеше и церков да покрие за 200 фор. и велим словом две стотин фор. и на овакв. начин, ако мајстор Ивану од наднице његове претече од 13 потура шчо више, да му ми недамо уречени двеста форинти, већ сто и педесет фор.

Вишереченому контракту свидетел

М. п. Николај Димитриевич с. р.
(при печат)

Ми ниже подписати сведочимо:

М. п. Ја Гаврил Димитриевић с. р.
М. п. Ја Манојло Дабић с. р. обркнез.
М. п. Ја Неда Живановић с. р.
М. п. Ја Марко Михајловић с. р.

Ја контент више реченому контракту мајстор Иван Пеић полажем крст + место печата.

Други контракта

Контракт црковни.

Знати се како погодисмо с мајстори правити црков: подигосмо да отсеку мајстори грађу сву шчогод треба само ми варошани да донесемо баские варошке чамове готове резане и свод наредан с таваном средним свод како что је у Итебеју,

две преграде преко цркве, олтара и препрате цигла и пол или за две цигле равно и дуваром, варош да ископа два темеља што је преко цркве, сараора ничто за помоћ кромз на два човека док се претопи креч, друго ништа отнуд: и погодисмо црков с мајстори триста и педесет фор. новаца, иљаду ока брашна и двеста ока меса, четири акова вина, два акова ракије шљивове, двајст ока соли, и погодисмо до три цигле сметути, ако ли бист да се више разорава: по другу погодбу да јест, и то погодисмо при господарима:

перво отц јексарха Саватија и отц протопопа Новак и поп Павел вершачки

господар Тома, г. Спасое, г. Неделко кнез са остали сви господари вароши Вершца

Манојло обркнез вармеђски и вершачки

+ Положе свој крст своеручно мајстор Ђура со остали мајстори на погодбу више писату за болше веројатие".

Из овог се другог контракта види, да црква није сва из нова грађена, него да је надозидана на старом темељу.

ЛИСТАК.

Вести.

Нов Јота. Тек што је познати Јота отишао Богу на истину да одговара за своја дела; а у Н. Саду се родио нов Јота, који је још за живота Јотина слушао његову науку, и који се већ за ово кратко време квалификовао за достојног ученика и наследника Јотина.

Као што је Јота, тако и његов наследник, а то је др. Бранко Илић, народно-фондовски фишкал за „ужу Угарску" почео да надзире разне памфлете на страним језицима, Јаша их подаје на српском, које као и Јота није угледним личностима на угарском и аустријском сабору, што му је у толико лакше, што је од Јоте добио тачне адресе.

Честитамо радикалима што су добили у Бранку достојна заменика Јотв, и што се и тим питковским средствима служе против *српског патријарха.*

Е, јесмо нали!

Нестала акта! Као што лопов говори о своме поштењу и напада лопове; тако исто и „Застава", знајући добро **шта** је са нестали актима о преправци темишварског двора и **шта** значи она песница у „Новосадским новинама" у бр. 18.

Украли су нека акта.
Ко је укро данас зна се.
Добавит' их од жене му
Узео је Миша на се.

час по потреа питање о њима и хоће да баци кривицу због њих на са свим десетог.

Тако неки шашави веселник „*Св.*" у 150. *бр.* вечерњаче у чланчићу „*Нестали списи*", испричавши, како се данас поступа са приспелим актима, рече, како је данашњи архивар одлучно побио и доказао, да тај акт нигда није у архиву унешен, па отуда није могао и нестати, и како против овога нико није смео помолити ни беда зуба.

Ово причање веселниково одаје самог писца, јер ми не можемо претпоставити паметног и поштеног човека, који би могао дати важности поменутој тврдњи архиваровој, јер не треба велике памети да човек увиди, да архивар који је примио своје звање 1893. може знати, како је рађено и поступано са актом који је решен био 1887. године.

Он може знати само како се ради данас, а како се радило 1887., то он не може знати.

Изводити на основу данашњег поступка, да поменути акт није могао отићи у архиву, него је морао остати у секретаријату, те да је и данашњи секретар одговоран за њега; тако што може навести и тврдити само глупав и покварен човек, као што је „Застава" „Св."

По даљем причању веселниковом изгледа, да он зна и како после смрти секретара Ћирића инвентарно предан г. др. Л. Секулићу сваки акт, те да тај приједно предајни инструмент важи и данас.

Па када он хоће и то да зна, а види се да у добрим односима стоји са данашњим архиваром, који је већ био примио своје звање кад се то догодило; то нека га уништа: стоји ли та његова тврдња, и ако стоји, нема сумње да би тај приједно предајни акт — ил као што он рече инструмеат — морао бити у архиву, те нека буде добар да и о томе навести јавност.

Јер бар такав акт морао би бити у архиву.

Колико смо ми дознали, по смрти Ћирићевој није чињен никакав приједно-предајни записник, и до постављања архивара, отправљао је архиварску дужност актуар. А ко је то био 1887., о томе може известити јавност архивар, који ће бар то знати на архивским списа. Тај бар акт не може лежати у оној великој гомили неексхибраних списа, што леже у влажној одаји, и за чије ексхи-

бирање не доспева поред других огромних послова архивар.

У осталом не треба велике памети, а да човек не може увидети немогућност трабуњања „Заставина“ веселника; јер какву би корист или циљ могао имати секретар Ћирић да задржи код себе поменути акт, односно да га уништи или сакрије!

И над смо ми доказали, да данашњи секретар, који је дошао тек 1894. за секретара, не може одговарати за оно, што се догодило 1887., на „Заставин“ веселник назва ту нашу тврдњу „глупавом“, а пошто је и „Бранник“ прештампао ту нашу тврдњу, назва нас: „врбљавима, незналицама и клеветницима“; онда је и то доказ, да код „Заставе“ нема паметних људи, јер тако што може само луд човек написати, а луде пустити и таку лудост у лист.

На завршетак веселников: „У осталом целу ову ствар на основу изређаних чињеница треба пријавити суду, на ће се видети где су ти нестали списи“, велимо то исто и ми.

А да се доказ где су они, треба притећи на суд ону жену, од које добавити их као што рече песник „Новосадских новина“ *„Узео је Мишa на се“*.

А ко је та жена и Миша; то ће знати и веселник „Заставин“.

Уредник: **Димитрије Руварац**, протојереј.

ЗВАНИЧНИ ОГЛАСИ.

Ад бр. П. М. С. 23, 24, 27, 28/28. ех 1907. 3—3 42

С Т Е Ч А Ј.

Расписује се стечај на десет места у семеништу манастирских питомаца у Ср. Карловцима. Компетовати могу деца из целе митрополије карловачке.

Молбеницама има се приложити:

1.) крштено писмо, да је молитељ Србин православне вере.

2.) школска сведоџба, да је трећи разред гимназије или реалке бар с добрим успехом и похвалним владањем свршио, а уз то има при кладан орган за појање.

3.) лечничка сведоџба, да је телесно и душевно потпуно развијен и да је против богиња накалемљен.

4.) сведоџба сиромаштва.

Првенство имају деца сиромашних родитеља. Изабрани питомци уживаће у семеништу бесплатан стан, храну, одело и целу обскрбу, а дужни су полазити четврти разред гимназије у Карловцима а по том курс монашке школе.

Родитељи односно старатељи изабраних питомаца имају после избора потписати реверз, да ће се изабрани питомац после свршених наука посветити монашком чину, у противном случају да ће родитељи односно сам питомац потрошени на њега новац потписаном патронату накнадити.

Инструиране молбенице морају се поднети до 2. (15.) августа о. г. Његовој Светости Господину Георгију Бранковићу, српском Патријарху као председнику патроната. Захтева се да се у колико је могуће компетенат-молитељ претходно председништву лично прикаже.

Из седнице Патроната Семеништа Ман. Питомаца у Карловцима 8. (21.) јунија 1907. год.

Председништво патроната.

ОГЛАС ДРАЖБЕ. 2—2

Овим се расписује дражба на мањак ради преправке потпорног зида као и свију с преправком том везаних радова у дворишту овдашњег прав. срп. свештеничког Конвикта.

Прорачуњена свота за сав рад и материјла износи 5894 К. 75 фил.

Дражба ће те одржати 17. (30.) јула о. г. у 8 сахати пре подне у дворани Конвикта.

Реflектанти полажу 10% вадијума а прорачун и нацрт могу се прегледати у писарници Конвикта сваки дан од 10—11 сахати пре подне.

Председништво прав. срп. свешт. Конвикта у Карловцима.

П. Г. К. 110/100 ех 1907. 3—3 41

С Т Е Ч А Ј.

Расписује се овим стечај на једно учитељско место за класичну филологију (латински и грчки језик) као главну струку, евентуално за групу природне науке са математиком и физиком, које се има попунити почетком школ. год. 1907/8. *у срп. вел. гимназији карловачкој.*

Плата је суплентска 1600 К. (без станарине), а основна плата за испитаног професора 2400 К. са 560 К. станарине.

Основна плата после 10, 20, 25. и 30 година службе, диже се на вишу категорију, као и станарина после 20 година службе.

Компетовати се може на свега једно место за обе наведене групе предмета, па ће се при попуњавању према потреби одлучити, која ће се група узети у обзир. Молбенице с документима имају се поднети патронату ове гимназије до 2./15. августа о. г.

Из седнице патроната гимназије држане у Карловцима 18 јуна (1. јула) 1907. године.

Председништво.

Бр. 272. ex 1907. 43 2—3

СТЕЧАЈ.

Ради попуњења *упражњеног професорског места за природописне науке* расписује се овим стечај

Основна плата редовног професора је 2400 К, станарина 560 К, петогодишња повишица 200 К са законитим поступањем на вишу плату и правом на закониту мировину. Плата суплент професора је 1600 К без икаква додатка.

Молитељи нека поднесу своје молбенице и потребне исправе потписаној управи до 6. (19.) августа 1907.

У Новом Саду 13. јулија 1907.

Управа
срп. правосл. вел. гимназије.

Број 557./К. З. 436. ex 1907. 40 3—3

ЕДИКТ.

На браковразводну тужбу *Миле Рекића из Вел. Писанице*, котара беловарског, против супруге своје *Драге Рекић* из В. Писанице, сада непозната боравишта у Америци, овим се Драга Рекић позива, да у року од 90 дана рачунајући од првог објављења овог едикта овој конзисторији место пребивалишта свога пријави, јер ће се у противном случају без њезина судјеловања са именованим заступником парница водити и довршити.

Из сједнице прав. срп. епархијске конзисторије у Пакрацу, дана 13./26. јуна 1907. г. држане

Председништво.

ДРУГИ ОГЛАСИ

ЗВОНОЛИВНИЦА И ФАБРИКА ГВОЗДЕНИХ КОЗА ЗА ЗВОНА

АНТОНА НОВОТНИЈА

У ТЕМИШВАРУ, ФАБРИЦИ

препоручује се — са гаранцијом на више година — за израду нових звона и за преливање пукнутих звона у овакој величини, као и за целокупно хармонично уређење звоњење, провиђено са крупом од кованог гвожђа, тако удешеном, да се звона по вољи и лако могу кретати, ако би се на једном месту излупало, чиме се звона сачувају да не пукну.

Особито препоручујем

од мене изнађена и много пута одликована

са отвореним одушкама провиђена звона,

која су у горњем делу — као виолина — са отвором у виду фигуре Ζ провиђени као имају дуготрајнији, снажнији и дубљи звук, него звона по старој системи прављена, тако да се овако једно патентирано звоно од 327 килограма изједначује са звуком других по старој системи ливених звона од 451 килограма.

Даље препоручујем козе за звона од кованог гвожђа, у торњу слободно стојеће; **звона или шоље за сатове од метала; прављење старих звона са крунама од кованог гвожђа.** —

20—52 4. Илустровани ценовници и прорачуни трошка бесплатно и франко.

На миленарској земаљској изложби у Будимпешти 1896. награђена са великом миленарском медаљом.

„Српски Сион" излази сваке недеље на једном целом табаку. Цена му је: За Аустро-Угарску, Босну и Херцеговину на годину 8 круна, на по године 4 круне, а на четврт године 2 круне. За стране земље, на годину 10 круна. Појединн бројеви 20 филира.

Претплата, огласи, стечајеви и рекламације у року од 15 дана шаљу се Администрацији а остали рукописи уредништву „Српског Сиона" у Карловцу. За огласе, објаве и стечајеве плаћа се 1,0 филира од једног реда ситних слова. — Неплаћена писма се не примају. — Рукописи се не враћају.

Све спорове овога листа у ствари претплате или других потраживања решава котарски односно општински суд у Карловцима.

Издање и штампа: Српске Манастирске Штампарије у Ср. Карловцима 381. 1907.

СРПСКИ СИОН

Год. XVII. Број 29.

ЗВАНИЧАН ЛИСТ ПРАВОСЛАВНОГ СРПСКОГ АРХИЈЕРЕЈСКОГ СИНОДА МИТРОПОЛИЈЕ КАРЛОВАЧКЕ ЗА ДУХОВНЕ, ЦРКВЕНЕ И ЈЕРАРХИЈСКЕ СТВАРИ.

У Ср. Карловцима у четвртак 19. јулија 1907.

ГЕОРГИЈЕ БРАНКОВИЋ

СРПСКИ ПРАВОСЛАВНИ АРХИЕПИСКОП КАРЛОВАЧКИ, МИТРОПОЛИТ И ПАТРИЈАРХ СРПСКИ,

ЊЕГОВА Ц. и АП. КР. ВЕЛИЧАНСТВА ФРАНЦА ЈОСИФА I. ПРАВИ ТАЈНИ САВЕТНИК, АУСТРИЈСКИХ ИМПЕРАТОРСКИХ ОРДЕНА ЛЕОПОЛДОВА РЕДА ВЕЛИКОКРСНИК И ГВОЗДЕНЕ КРУНЕ ПРВОГА СТЕПЕНА КАВАЉЕР, КРАЉЕВСКИХ СРПСКИХ ОРДЕНА: БЕЛОГА ОРЛА И СВ. САВЕ ПРВОГА СТЕПЕНА КАВАЉЕР И КНЕЖЕВСКО ЦРНОГОРСКОГА ДАНИЛОВА РЕДА ПРВОГА СТЕПЕНА ВЕЛИКОКРСНИК, И Т. Д., И Т. Д

Свршило се!

Оно, у што није слутио ни помишљао не само српски народ у митрополији карловачкој, него ни сама околина патријархова, која је знала да је он легао у постељу 9. јулија, ал по тврдњи личног лечника му, држало се да је то његова кронична болест од ноге, коју ће он срећно преболети, као и до тада толико пута, у што је и сам веровао, све док није пао у агонију; на изненађење и жалост наше цркве и српског народа догодило се.

У уторак 17. (30.) јулија у 11 и $^1/_2$ сахати пре подне, испустио је своју племениту и напаћену душу Патријарх српски *Георгије Бранковић*, примивши пре тога св. причест.

Смрћу Патријарха *Георгија* завијен је патријарашки престо у црно, и то завијен је у црно баш онда, кад је требао да сјаје, као што је сјао за његова патријарховања.

Црни се облаци одавно надвијају над патријарашким престолом, а данас понајвећма, који облаци на жалост не долазише толико с туђинске стране, као што некад на њега долажаше, и које српски митрополит-патријарх уз помоћ и слогу народну одбијаше од њега и очуваше га кроз 217 година, него долажаше са српске стране, — од несрпских назови српских синова — који примивши на себе улогу некадашњих нападача на њега, радише и дозвољеним и недозвољеним средствима да га понизе, осрамоте и углед му и значај омаловаже. И кад то постигну, да онда заседне на њему мрак у место светлости.

И Патријарх *Георгије* свестан своје заклетве и дужности, снажно одбијаше од патријарашког престола све оне стреле и буре, наперене и против патријарашког престола и против њега.

Он до последњег часа свога живота, не даде се ни помести ни поплашити, него држаше чврсто у својим снажним старачким рукама крму, да не удари о стену, и остави црквени народни брод на сред пучине мореске у онаквом стању, каквог га је примио, кад му се већ не даде, да га што боље учврсти и удеси, да га последник његов или сретно доведе у тихо и мирно пристаниште — што се њему не даде, — или да га вољно или невољно пусти бесним валима, да га разлупају и створе друго Косово и на црквено-народно-просветном пољу.

Ако је у Српству било људи, који у Патријарху Георгију нису били у стању да опазе ову његову значајну врлину и заслугу, и који су били мање наше равнодушни према оним бесомучним и ђаволско измишљеним нападајима не толико на његову личност — нападаји на његову личност били су само варка, да се не види прави смер и циљ, зашто се нашло проданих и покварених душа, — него на саму нашу цркву; народ ће то увидети тек у будућности, ако не дај Боже заседне на патријарашки престо архијерej, који не ће хтети, знати или смети попут Патријарха Георгија равнати крмилом црквеног и народног брода.

На оне пак несретне српске синове, који из личних побуда, рачуна, алобе и пакости, посредно или непосредно узбуркаваше вале на брод црквено народни, није вредно овде ни да се осврнемо.

Ако не на њима, а оно ће се осветити на њиховој деци и унучадима сви они недостојни и издајнички нападаји на српског Патријарха *Георгија*, и што се није могао због њихове кривице привести брод наше црквено народне зграде у тихо и мирно пристаниште.

Патријарх *Георгије* отишао је Богу на истину. Отишао је с болном душом и рањеним срцем, што му се за живота не само од познатих народних пропалица моралних и материјалних, који живе од безазлености нашег народа; него и од оних, које је он извео на површину, и којима је толико добра чинио, враћало добро са алим, и огорчавали му живот.

Својим пак животом и радом, о којима ће моћи тек историја изрећи праведан суд, слободно можемо рећи, обезбедио је себи име у историји карловачке Митрополије, које ће понајвећим сјајем светити уз Арсен патријархе, митрополите Викентија, Мојсеја, Викентија, Павла, Викентија и Стефана.

Шта је све патријарх *Георгије* за време свога патријарховања учинио нашој цркви и нашем народу; то је било у своје време приликом прославе његове 50. годишње свештеничке службе наведено.

Патријарх *Георгије* оде Богу на истину, не дочекавши свршетак парнице, што ју је подигао против позватих „јунака туциндапског сабора".

Ну, и ако она није свршена — а што није, није његовом кривицом —, нека не мисле „јунаци", да ће она смрћу његовом лећи.

Не, она се мора свршити и кад Патријарху Георгију није било суђено да дочека, да и грађански суд изрекне његову невиност; изрећи ће је после смрти његове, те се не ће моћи преговорити, као да је за његова живота довршена, да је при пресуди упливисало ово или оно.

Ми и не сумњамо да суд баш сада после смрти Патријархове, не ће хтети да покаже и докаже, да је његова дужност делење и изрицање правде.

Свевишњи нека даде рајско насеље српском Патријарху *Георгију*, и вечан му спомен. Слава му!

Д. Руварац.

Уредништво и администрација „СРПСКОГ СИОНА" јављају тужну вест поштованим претплатницима и читаоцима, да је основалац и власник његов

ГЕОРГИЈЕ БРАНКОВИЋ

Архиепископ карловачки, Митрополит и Патријарх српски, Његова Ц. и Ап. Кр. Величанства Франца Јосифа I. прави тајни саветник, аустријских императорских ордена Леополдова реда великокрсник и гвоздене круне првога степена витез, краљевских српских ордена: белога орла и св. Саве првога степена и књажевско црногорскога Данилова реда првога степена великокрсник и т. д., и т. д.

после кратког боловања примивши св. причест, 17. (30) о. м. у 11½ сахати пре подне у 78. години испустио своју племениту душу.

ВЕЧАН ПОМЕН ПАТРИЈАРХУ ГЕОРГИЈУ!

КАРЛОВЦИ, 18. (31.) јулија 1907.

Дужности и права

дворјана и дворских служитеља за време митрополисања Мојсеја Петровића.

Д. Р.

(Свршетак.)

Иншчкрукција

Архиепископском и митрополитском Архидиакону последует.

По размотрењу и разсуждењу нашем, изволихом между служешчие наше сваки добр поставити ред и поступак, како добрим верним нашим служителем благопристојно јест и надлежит, за исправление же и отправление надлежашчих наших делех, службе и послушења разделити на чести, овому же сице, иному же ино јако же једином и другом характер јего собом доноси. Теже изабравши и поставивши нам служителнаго Архидиакона, како и доле имелисмо, него дело и облигација надлежит

Перво: Когдаже служити Архиепископу дужан знати, и остаим предстоешчим возвестити приуготовлятисе, и в службе Божиј Архидиаконское дејствие савршивати и не само при службе Божиј дејствие Архидиаконское чинити, но и вазде идеже принадлежити праведно, верно добре и послушне по крајнему разумењу силе и возможности, и в том труда своего на потребном случае нешчедит, и при том по крајнеј мере старати се, споспешествовати васе что ка нашој службе и полze, в всаких случаех касатисе может. Како

Фторо: Архиепископа округ и прочиа риви по реестеру при руках имети и ва сегда наређено имети, и на них сваку скорб носити како ено надлежит; поправленну же потребе, давати поправити, и изнова направлятати надлежашчија, и ва том добре старати се, јеже би шчета која неслушила се. Пак

Третие: Протокол имати идеже записиват именем, всакаго поставлјемаго благословењем нашим, кого год степена будут поставлени место, число дне, мјесајаца и лета, и духовнаго отца книгу протоколовати. Такожде

Четверто: Архиепископскому ефимерију в правилу помагати и ва дејству церковном согласие и савет и договор имати, како от времена до времена указ и устав наш будет определиватн се. Потом

Пето: Ва всаком деле нашем и указу, и в том надлежашчим образом по савесть своеј исправлятати, и ради своеј користи, сродства, дружби, ни вражди противно должности своеј и присеги неступат, како тако пред Богом и судом јего страшним в том ва сегда ответ дати можеш. А напшаче

Шесто и последие: Что ва наших делех сваких писати, помагати ва всем дужан будет.

Покрај тогоже во конзисториалном деле и суде чест службе дужне отправлятати и послушание имети.

У Белграду 6. Јулија 1729.

Иншчкрукција

Архиепископском комердинеру последует. Предслоние како в прочих иншчкрукција, а служба и облигација јего будет:

Перво: Понеже унутра служба твоја ва сегда имаш код нас находитисе, нас обући, свући, простерти постељу, за трапезом служити, код дома и всакое унутар потребно и надлежашчо дело отправлятати, како верен и добри и послужни служител по крајнему разсуждењу силе и возможности, и в том труда нешчадети, ва потребном случае; пак

Фторо: и притом по крајнеј мере старатисе, споспешествоват васе что ка нашеј верној службе и полze ва всаких случаех касатисе может; когда же к службе и полze наше какое тајно дело или ако би оно не било тајно, которое приказано вам будет тајно садржат и то садржат ва совршеној тајне и никому необјављат кому о том недати невадлежит, и небудет повелено објављат. А ва всем поступат, како доброму и верному нашему служителју благопристојно јест и надлежит, како ти пред Богом и судом јего страшним ва том ва сегда ответ дати может. Такожде

Третие: По васедневно ординац локај к служби нашој тебе на помошч предаће се, в тако риви наше и праве что ти се по реестру придадет, у изшаствију твоем паки придати будем по реестру придадет, у изшаствију твоем паки придати будеш по

реестру, что се раздерет или издадет записовати.

Инштрукција

Архиепископском ексарху в Белграду последует.

Предсловие како у осталих инштрукцијах, а јего служба и облигација будет.

Перво: Понеже оваки служител будет дужан образ нам бити, и наше место испљнати каде нас овде нје; тако требует јему ва васем црковном деле известном и наученом бити, како будет и поучение христианом давати, цркве и монастири и свјашченици проразвиђивати и наређивати, да су чиновне како надлежит и устроено ва васем. Пак

Второ: Чреа вас что будемо до господствујушчих кореспондирати, и вам наређивати код них, у всаких потребах наших зде код инштанцијах солицитовати и оправљати, са васаким промотрением, разсуждением и постојанством да будет и да са ташчанием оправљате, јежеби не узроковао нам дифолкутате кое, и не нанесао что напротив, но како верни, добри и послушни служитељ, по крајному разумења сили и возможности в том труда своего и ва потребном случае нешчадит, и притом по крајнеј мере стараитисе споспешествоват, васе что к нашој верној служби и ползе ва всаких случаех касатисе может. Такожде

Третие: Провенти или приходи наши ако от таксила епархие наше, ако от пензиона, от еквиваленц десетков у Сервии и банату обичне по реестеру да примаш, и пак по реестеру по указу нашем да издаеш надлежешчим, и хесапа твоего свакаго мјесјаца да си дужан нам пред предлагати екстракт. А когда ми нисмо, и ненаходимо се зде, а па посао потребни наш надлежит трошак, можеш са разсуждением дати, и нам потом у екстракту ће се предложити. А пак

Четверто: На приход остали сваки наш добро позорствовати и за ним настојати јелико више можно без кога вреда что будет а са разсмотрением и великим разсуждением. Потом

Пето: Преимушчаство наше и правице овде надлежашче, в протоколе своем имати, и них добро знати, и пихма на против что сотворати не само благовремено бранити, но и васакими мерами отвраштчат и недопушчат ташчитисе да имат. Что

Шесто: движиме и недвижиме по реестру јеже примаш, и пак по реестру и плне да предаш у изшаствиу твоем, а что напоље уз руку издаши, па реестру да записеуеш шпецифице имено, и число дна, мјесјаца и лета. Јакоже

Седмо: Грунтове наше дати добро држати и радати, и посленике наимати и дати пословати, и всаку о нима промисал и скорб носити, како она надлежит; и над полским и у двору учутрашнем послу, кои ће настојати, хоћете имати помошчника, кои от вас у делу нашем депендовати будет. При сему

Осмо: На нови двор за послом и делом у свему надлежешчему да си дужан трудити се настојати у сваких потребах и трошак потребни на указ наш давати, и онде за сваки интерес и ползу нашу что је чинити; и вред и сваку шчету отвраштчат и о делу оваком и случају сваком свакога мјесјаца репорт давати. Сверху того

Девето: Подслужешчие и служешчие каде смо ми овде, дворни саветник наш са с нима ва всем комендировати, и ви са шним заедно дужни будете; а когда ми нисмо овде, тако о васем дворостроенију како дворни саветник инштрукцију има, дужан ти јеси оно совршивати потпуно. Најпоследно

Десето: Ексарх пожаревачки и грочански у делу нашем и заповеди будут от вас депендавати и чреа вас от нас примати.

Того ради ви пак добро држати и разумети имате наше заповеди от времена до времена, определаемие надлежашчим образом по своеј совести исправљати и ради своеј користи, својства, дружби, ни вражди противно должности своеј и присеги непоступат; и таким образом себе да знаш како доброму и верному нашему служитељу благопристојност и надлежит, како пред Богом и судом јего страшним ва том ва сегда ответ дати можеш.

Инштрукција

Архиепископом и митрополитском ексарху у Пожаревац последует.

Перво: Понеже сваки служител образ наш в дишчтрикту своему носит, и у закону толике христианские душе тамо живут; тако надлежит јему труждати се јелико више и известву ва законе бити, како слово и поучение народу знати дужан јест чинити, и цркве и монастири и свјашченици да су уређени и устроени чиновно, и о нима промисал и скорб сваку носити. Что пак пасируе в дишчтрикту неговом, сиа нам извешчати и сваке дифилкутате и потребе предлагати. Како

Фторо: Ва васаком провенту или приходу и таксилу реестер имати что прими, такође и предаде нашему ексарху ва белграде; такође и что и у движимих и недвижимих мобилиах прима по реестеру, тако по рестеру и да предаде у изшаствиу своему, и что потроши на нашу страну, от свега и ва сем да је дужан свакаго мјасјаца екстракт пошилати чрез ексархе до нас. А пак

Третие: На приход тој наш сваки добри позор имети, и за ним частојати јелико више мошно. А са васаким разсуждением и промотрением без васакаго нашего вреда да будет. Такође

Четверто и последне: Старати се и бригу носити на грунтове наше како ти предате јесу да промислом своим дужни буду радити се и окром тога како верни и добри и послушни служител по крајнему разумению силе и возможности, и в том и ва всем труда своего ва потребном случае пешчедити, и притом по крајнеј мери старати се споспешествоват, васе что к нашој верној службе и ползе ва всакех случаех касати се может, и определение от времена до времена указе наше, надлежешчим образом по савести своеј исправљати, и ради своеј користи, сродства, дружби ни вражди противно должности своеј и присеги неподступати, и таким образом себе да знаш како пред Богом и судом јего страшним в том ва сегда ответ дати можеш.

Иншчкрукција
грочанском ексарху како и пожаревачком.

Иншчкрукција
протосингелу у Карловци како и ексарху у белиграду, окром пункта за нови двор.

Спиридон Штибица владика.

Д. Р.

О Спиридону Штибици владици знамо толико, да је патријарх Арсеније Црнојевић у својој молби од 6. Јулија 1694. молио цара Леополда да Спиридона потврди за владику вршачког, и да га је цар Леополд у својој привилегији од 4. Марта 1695. и потврдио за вршачког владику.

Где је дотле био Спиридон, и кад је он постао владиком, то не знамо, као ни кад је умро.

У Стојановићевој „Старим српским записима и натписима“ I. књ., наводи се под бр. 2062. да је владика Спиридон оковао јеванђеље 7207. (1699.).

Ну како се из доле наведеног писма види, да је Спиридон при патријарху Арсенију Црнојевићу био вуковарски владика; то умољавамо и позивамо наше историчаре, да кажу, ако што више знају о владиковању Спиридонову у вуковарској епархији, а тако исто и о њојзи самој.

Да је владика Спиридон био макар неко време у вуковарској епархији, то стоји по тврдњи владике Максима, и биће да је он у њојзи био од прелаза са патријархом Арсенијем до свога именовања за вршачког, а можда неко време и после тога, док није отишао или могао отићи у Вршац.

Зна се, која су села спадала под осечку епархију и ко ју је све уживао; ну, за вуковарску нам је не познато.

Поменуто писмо гласи:

Преосвјашчени и словесни Г. Архиереу мне усрдно љубезни Господин брат.

Вашего Пр. на пошчи и оба писанија примихом, обаче молим не зазрите, да на обоје ответ примили нисте, напаче ответовати вам по дужности поради јепархие сечушкие (сечујске) како и у копии господина Арх. и Митр. извидно сам шчо пише како вам тако и нам, да би по смотрении нашем како би боље било да зависно не буде осталим братиам по коншчкрукции зазрени небудемо, и како в. б. пишете тако и ја контитерјејусе. Поњеже знајући себе от младости памтим да сечујшкују јепархију јест сконтентацион при

ихову Архипастирству господина почившего Патриарха именем господин Архиереј Јефрем (Тетовац) и уживал доволне, тако и господин вуковарски кир Спиридон (Штибица) вуковарскују јепархију имел, и оба купно доволностију контентировали је, дакле сад и од обе јепархие ни једна да не буде, за то нек провиђају особливо ихово Арх. Г. Митрополит про информи како вам пише како знају, зашчо зде ненаходесе тко тлковати може шчо по информи тлкуетсе, а ихово Арх, тамо именују кои знаду тлковати. ·/. — — —

У Вршцу 13. ферфара 1732.

Максим Несторовић с. р.

Ком је владици писао вршачки владика Максим ово писмо, не стоји написано.

А писао га је тим поводом, што се по царском налогу требала укунути и сечујско-мохачка епархије, као што је 10. Октобра 1732. в укинута и спојена с будимском.

Последњи је сечујско мохачки владика бјо Максим Гавриловић, који је умро у Печују 6. Јануара 1732.

Два писма

барона Николе Пејачевића.

Д. Р.

Навешћемо овде два писма барона Николе Пејачевића, племипотенцијара дуката Сремског, писана својеручно ћирилским словима у Илоку.

Прво је писано 29. Марта 1728. протосингелу Василију Димитријевићу, потоњем владици будимском, а друго 8. Јулија 1730. митрополиту Мојсију Петровићу у Београд.

I.

Препоштовани отац протосингеле нами љубазни пријатељу.*

Примио сам ваш лист и разумно поради тужбе манастира Шашатовца заради квартира у парњавору, пишете да се томе никада нисте надали, верујтеми да се и ја нисам надао да ћу такоко слабо поштење од манастирах имат, нарочито од манастира Шишатовца, а да неговорим ништа заради поштења само да не би се чиниле неприлике, које се подносит немору и ако моребит нисте од тога информирани, обзнанујем прво да реченога манастира игуман зближним селма нез иви у покоју како би се достојало једноме монаху и свештенику веће чини свакојаке турбације у толико, да ми скоро сваки дан од људи тужба доходи, друго будући од толико година онди поред царкве бивао вашар и никада ние уфатио време игумаз када ће вашар оборит и дигнути, веће онда баш кад сам ја наступио на владање Срема великом мојом срамотом и потапканьом поштења мога и тако немојте се чудити ако и ја неносим опакову љубав манастиру, каковy би посио да манастир сам не дае узрока и пригоду од нескладности и увређења на тим начином ако у напредак од речена о монаствра не будем имао какове неприлике, не само да хоћу бити добар пријатељ, веће хоћу се указат отац манастиром. С тим остаем препоштчованога очанства вашего

на службу приправан

У Илоку 29. Марта 1728.

барон Николај Пеачевић
племипотенцијар дуката сремскаго с. р.

II.

Преусвишени и преосвештени Господине Архибискуше и Метрополите мени добри патрон.

Примио сам лист кога сте ваше преузвишено господство по протопопи шидском мени послали и разумио тужбе од свештеника којесу вашему преузвишеноме господству принели, да ја от исти свештеника супрот привилегие и супрот слободчине царковне претендируем и узимам десетак, у толико жао ми је да онај кои ваше преузвишено господство информирао, ние истину казао, јербо фала богу нисам толико безуман да то незнам, да по целоме карстанству (хришћанству) свештеници кои олтару служе, јесу слободни у такове

* Пејачевић не пише нигде на крају Ђ. Према тадашњем писању, упада у очи, како је Пејачевић лепо српски писао. Уред.

ствари, пити се од њих какоти од свештеника море узимати десетак, или кои други данак, али море бит да се речени десетак претендируе од њихову браћу и од родбине у толико разумјете ваше преузвишено господство, да ја у томе десетку никаквога интереша или фајде немам, будући да ние мој веће цесарски десетак, само толико да имам и једно бриме на врату исти десетак од људи покупити и у цесаровину подпуно предати, и тако по исти начин будући да мени у истом десетку ништа неима, ја од моје стране не би марио, ако би не само попова родбина већ и цили Срим био слободан од десетка, нити ја тај десетак преписујем, веће преписујућа коморски људи, пак се мени онда прикаже тефтер од преписа и кога год нађем да је у тефтеру уписат, ваља да плати, и јербо другојаче ваљало би да ја место таковога од свога доплатим, како би изишла сума подпуно, и тако видите ваше преузвишено господство, да ја у томе ништа немам јер кад би коју фајду у томе десетку имао, зашто би дакле код светле коморе толику труд поднео и много солицитирувао докле сам извадио да исти десетак кои се нарво по два форинта хаков по срему плаћао, сада пак извадио јесам да се по шестдесет новаца хаков плаћа. И тако како рекох и од моје стране немарим, ако ће сви по срему слободни бити од десетка, и тако немојте мислити да је ништо од мене, веће ваше преузвишено господство колико нарво провидите код светле цесарске коморе, нека се пошљу на оберднрекцију осичку из коморе заповист нека они закажу своим десечаром, да одселе оци, браћу и родбинах свештенички неимају преписивати, онда мени лашње буде.

Само толико ми је жао да ваше преузвишено господство у ники ствари неприматe добру информацију, пак мислите, како и у књиги пишете, да сам ја супротивник цркви и народу, досада ако тко ние видио какове помоћи, а супровшчине ние било никакве, најпосле ако кои мисли да је од моје стране у чему преграваран, нека слободно прикаже на којој год ништанции, свуда сам готов одговарат колико је потриба. Међу того остајем темељити они прави пријатељ коисам и досада био.

Вашега преузвишеног господста

У Илоку 8. Јулиа 1730.

На служби приправан свагда

барон Николај Пејачевић с. р.

* * *

Из ова се два писма јасно види, како је барон Никола Пејачевић био велики пријатељ српски, ну, на жалост из њих се види и то, како су и од српске стране — по српском обичају — подносиле митрополиту и неосноване тужбе.

И Барон ~~Никола~~ Пејачевић је био у пријатељству и са митрополитом Павлом Ненадовићем. + Марко

Из важног „наставленија" Ненадовићева своме ексарху Герасиму (Радосављевићу), види се, да је барон ~~Никша~~ Пејачевић (умро је при крају 1761. ил 1762.) оставио био и неку фундацију за српску школу (Србе). + Марко

Шта је и какво је наређење учинио он у своме тестаменту за поменуту школу, о којој се говори у „наставленију"; не знамо.

О том би се могло наћи шта поближе у записнику седница жупанијских скупштина — конгрегација — у Вуковару.

А можда би се шта могло наћи о овоме и у Руми.

Ако има детиња у Вуковару — млади г. Озрен Суботић, учинио би роду велику љубав да на извору извиди ову ствар — или у Руми — или иначе гдегод —, који би се одао на истраживање ове ствари; нека не пожале труда, те нека јавно изнесу шта су нашли и сазнали.

Вредно би било изнаћи истину у овој ствари.

И ово Ненадовићево „наставленије" издаје га за великог Србина и мудрог јерарха, који је на свашта мотрио и за свашта се бринуо, због чега је и заслужио име „великог јерарха".

Само наставленије гласи:

Наставленије

нашему Арх. митрополитскому ексарху Герасиму.

Како ми о имени Божии к царствујушчему граду Бечу отходим, тако јему

нашему ексарху Герасиму налагаем, да во отсуствии нашем, во времја јегда при племенитој вармеђи сремској Генералне и Партикуларне Конгрегације торжествовале се будут, от стране наше присуствует, јакоже много крат досље, и јелика аште случајутсја, и он вједомост о тјех имат, а јурисдикције наше или нашего исправленија касајутсја, да ништ всегда нам от вармеђе да сообштчајутсја дјела от случаја на случај.

Аште ли каја сут, или предлагаласе или совјетовала будут против закона нашего, против привилегији, против свободи церквеј, монастиреј, клера и народа нашего, о тјех да протестирует со всјакоју честију и смиреније, и просит прежде со мноју сообштчити, или в протоколе поставити, да тому он наш посланик неприволил, но протестирал, и от таковых себје да нотарует вешч со всјеми обстојателстви, и нам да јавлјает.

А запеже на 10. дењ гредушчаго міца Авг. по новом календару нареждена јест генерална конгрегација у вароши Вуковару: тако да имат на време онђе бити и присуствовати, гдје наипаче разумјеем, да между прочими о фундацији школи чрез преставшагосја Г. барона Марка Пејачевића тестаментом завјешчанија трактирати се будет, по коем тестаменту завјешчано јест, да всја с поразумјенем нашего Арх. Митрополитскаго посланика ради тоја школи дјејутсја и бивајут.

Он убо ексарх наш да добро внимает и сем дјеље, и слишает, что и каково намјерение с таковими школама јест племените вармеђе, какова се система тјем школам устроити хотјат, и на которој начин устројаетсја, да нашег народа и закона дјети третиј тал полze от фундације приемљут, и в чем та полза или Благодјејание состоитсја, в самом ли хождении в школу, и неплаћании магистров, или в препитании, или одјејании, или чем ином. Разумјев убо всја сија легко познати может, аште школа та народу нашему (по јелику готово цјела вармеђа, кромје њеколико мјест римскаго закона, от наших состоитсја) ползу, какову принести может, и всегда в сем дјеље школи ради тако да обходитсја, аки би слишатељ бил дјела, а не совјетник или присталан, и да бесједу своју мјерит по намјеренију их, како не би в чем свезалсе.

Аште убо по тестаменту хотјели будут у Руми ту школу основати, вјеми многих бити тому противних, тако и он ексарх аки от себе, и аки знаја да и ми тому сходни будем, да глаголет, лучше мјесто бити за школе Вуковар, нежели Рума или Илок, зачеже: 1) Рума јест близ турске границе весма, а от Дунава далеко 2) Что дјети у Руми неби онаких домов имјели, јакоже у Вуковару за кост, 3) у Руми њест немецкаго или мађарскаго језика људеј, гдје би дјети на квартирех тому језику навикнути могли а 4) Вуковар би близшиј бил и от других здјешних комитатов и от вармеђе бачке дјетем приходити, и школе и науке умножати, и прочаја такова, која ће и остали вармеђски официјери фундамента имати, само да у Руми не будет та школа.

Јегдаже видит он ексарх, да или в системје котораје за те школе изложитсја, или иначе убиточно била би нашег закона људем, или аште би то и неспецифицирало се, пити за сад у системи познавало се, но само генералним термини устроилосе, он ексарх от стране наше племенитој вармеђи да предложат, како

1. Ми ово сама от себе, ово пак и от их ц. к. величества споминаеми, видећи коль полезнесу школе, труждаемсја и једва у сваком болшем селу и мјесту школе заведохом, а наипаче у Карловци, гдје и латинким и немецким језиком ученија преподајутсја до риторике, сљедствење јегда више таковиx школ будет, вишеј ползи надјејатисе, наипаче јегда от школ и ученија всеисточајшаја служба и интерес царски нарашчает. Ми о том и трудимсе и настоим, обаче споминаем

2. Племениту вармеђу, да би ова Пејачевића фундацијом заводима школа шчогод у напред нашеј вјери и закону, и привилегиам какву шкоду и турбацију ненанесла или усилование ко унији.

3. Да неби ова школа нашеј карловачкој какови ушчрб узроковала, аште би дјети само у ту Пејачевића фундацију ходити, а у карлорачку не, запрешчали се.

4. Ако ће у тој Пејачевића фундацији дјеца наша от зачала по всјех школах и ученијах свободно проходити, и небудут само до треће или четврте школе принуђчати у своем закону, или на фреквентације, катихизације, конгрегације, процесије, церкве, мисе и прочих церкве латинскаго закона церемоније или исповјед и причашчење, како се на иних мјестах догађало; тако да није воља народа нашего дјети у такву школу давати, него би пак узроковало се, да наша дјеца к лутераном и калвином у школе отходет. А

5. Ашче племенита вармеђа народ наш не асекурирует, да ће поред свое науке у вармеђске, краљевских варошеј, коморске, спахијске и остале службе, у пургерства, у занатов цехове примати бити, то дјети нашего закона и народа у школе ни ходити небудет, видећи да науке свое конац то јест апликације и акомодације неимут, како је и у самој овој племенитој вармеђи познало се, да нашега народа и закона человјека ни за хаднаћа вармеђског узети хотјели нису, гдје по других вармеђах лутерани вицишпани и солга-бирова бивајут. Но

6. И кои се научет, а ради закона своего у официје и службе непријмљутсе, закона же своего оставити нехошчут, слеђует, да морајут за своим хљебом у чужде потенције и најпосле у Росију емигрирати, која емиграција с великим трудом једва утолена, а их ц. к. величеству весма убиточно јест.

И оваква пункта ексарх да предложит, и да би прежде наш народ фрајкороват бил, да ће дјетем их и свобода закона своего и привилегиј непарушно остати, и посље, јегда научатеја, да ће у све и сваке службе, јакоже и римокатолици приемљени бити, просит за писмену асекурацију.

Что и како за ову школу сљедовало будет, нам обстојателное извјестие и копију системе, и онога параграфа тестамента Пејачевића за исту школу екстракт, обое видимирато, да пристара, и нам пошлет и јавит.

Такожде и прочих дјелех, која трактирала се будут на садашној и будућих конгрегациах, да јављает нам извјестно и писмено.

Дано в Даље 17. Јулија 1762.

Опроштајно писмо

др. Атанасија Влаховића.

Д. Р.

Ко је био др Атанасије Влаховић, описао је г. Младен Јосић у 15. броју „Гласа истине“ за 1884. годину.

Како данас мало њих имају исти лист, наспоменућемо овде у кратко да је Атанасије био српски парох прво у Сегедину, затим у Пешти, а напослетку у Ст. Бечеју, и да је био један од најспремнијих српских свештеника свога времена.

Атанасија је био уверења, да православни епископи треба да буду женјени, због чега је долазио чешће у колизију са својим епископом Гедеоном Петровићем и митрополитом Стеваном Стратимировићем.

Напослетку, кад је дошло до тога да га под стражом отерају у затвор у ман. Ковиљ; знајући шта га чека, Априла 1832. отиде ноћу од куће и оде управо у Калочу, где пређе у римокатоличку веру и ступи у ред калуђерски.

Прво је био капеланом у Вашкуту, а затим је именован био за библиотекара арцибискупске библиотеке, те је као такав и умро 1850.

По своме прелазу, спевао је Атанасије ову песму упућену својој деци.

Иста гласи:

„На моју дечу слатку Александра и Милоша.

Александре мое чедо драго!
Кажи сине твојој милој мајци
Твојој мајци а мојој сестрици:
Нека жали четири жалости.
Прву жалост своју снајју драгу,
Која нам је изумрла млада,
Оставила двое сирочади. —
И кажи јој мое дјете драго,
Нека жали другу жалост грдну,
Другу жалост свое јарко сунце;
Сунце јој је помркнуло јарко,
И неће јој више огранути
До страшнога суда Божиега! —
И још кажи мое чедо драго
Нека жали трећу жалост своју
Трећу жалост своју милу мајку
Стара јој је изумрла мајка.
Неће више угледати мајке,

Упитати за децу и здравље,
Ни послати неге материне!
И кажите моја децо драга,
Каж'те децо немојте таити.
Ви кажите вашој милој мајци,
Вашој мајци а мојој сестрици,
Мојој кадгод заручници дивној,
Нека плаче пек не жали суза,
Жива пошу канда је умрео;
Данас јој се покалуђерио,
У великој у Калочи цркви.
Боже милиј чуда великога,
Кто је кадгод чуо и видио
Две жалости у недељу дана,
Три жалости у двадесет дана,
А четири у триест недеља! —
Да је камен моја заручница,
Да је камен би се заплакао,
Камен би се сињи распадао,
А камоли срце материно,
Материно и срце вјенчано! —
Ал је децо Божја воља била.
Дођ'те дакле да вас се нагледим,
Дођ'те оцу пак' га нагледајте.
Ја вас чекам у недарца моја,
Давно сам вас очима видио,
Да вас видим и да вас се нагледим,
Да ја паднем на рамена ваша,
Да с' исплачем у два крила ваша
Да би мени штогод одлахнуло
За Младеном за мезимцем моим,
И за вами и за браћом мојом,
За *Народом* и за кућом мојом.
Дођите ми немојте остати,
Немојте ми жао учинити,
Ни рањено срце позледити.
Нек вас види голема Калоча,
Нека види Соколове мое,
Кое ми је отранила Мила!!! —
О шогори браћо моја драга,
Шогорицо Јоцо и Персидо!
Несправљајте ручка и вечере
Ја вам нећу више у пооД доћи —
Сестро моја Соко и Анушко,
Не справљајте танани кошуља
Брат их више подерати неће
Стариј куме и малиј Милоше,
Несправљајте части ни весеља,
Ни велики кумовски дарова
Кум вам стариј више доћи неће.
Брате Софро, Марко, Авраме,
Павле, Саво, Аркадије, Глишо,
Слатка Паство сладка браћо моја,
Сегединце Пешто и Бечеју,
Не стерите по Амвону ружу
Ја вам нећу на Амвон изићи. —
О кумови, браћо и комшие,
Не правите части и весеља.
Ја вам нећу у гостбину доћи.
Децо моја две зјенице мое,
Попите оцу у пооде
Прелетите мои голубови
Нек вас види голема Калоча,
Да ја нисам тиква без корена,
Нити суво дрво без порода;
Да вас видим и да вас нагледим
Давно сам вас очима видио.

Атанасија је до смрти жалио за српством и православном вером.

И данас му је жив унук — син Милошев — др. Иван Влаховић, познати српски родољуб.

Ктитори и приложници манастира Раковца.

Д. Р.

Да се види и да се не би заборавило, шта је ко од Србаља приложио фрушкогорском манастиру Раковцу; навешћемо овде из записне књиге истог манастира, што ју је по налогу митрополита Павла Ненадовића устројио 1764. архимандрит истог манастира Никанор Јовановић, главније ктиторе и приложнике

1702.

Јеросхимник и прогуман *Теофан*, бивши у Русији, донео је манастиру 12 минеја, триод и пентикостар, житија светих у три части (Дец. — Септембра), беседе на апостолска дјејанија и посланија апостола Павла, апостол, јеванђеље сребром оковано, што га је даровао Данило Апостолов пуковник, а друго такође сребром оковано, дар царев; сребри путир, дискос, звездица, лажица и покровце; сребрну кадионицу особите израде, 4 иконе особито израђене, фелон од зелене свиле, један бео наткан сребром.

1715.

Никанор Димитријевић, епископ костајнички, а постријник раковачки, подигао је својим трошком дрвену трапезарију са виданим подрумом, пошто је утрошио до 1000 фор.

Христифор Димитријевић, епископ бачки приложио је сребрну петохлебницу.

1716.

Нектарије епископ требински идући у Москву, провео је зиму у Раковцу, те при своме поласку даровао је омофор и митру.

1732.

Георгије Михајловић из Сегедина даровао је сребрно кандило.

1735.

Митрополит *Викентије Јовановић* саздао је својим трошком кулу и покрио је плехом.

1736.

Манастирским трошком за време игумана јрм. *Исаија* и намесника јрм. *Јоаникија* саздане су ћелије западне при земљи две с кујном, а над њима четитири велике до велике трапезарије.

1737.

Исти игуман и намесник својим трошком саздаше са полудене стране четир ћелије од камена — две доле, а две горе.

1741.

Михаил Радујковић парох темерински приложио је 100 фор. за исплату мајстора што су покривали манастир.

Стефан Поповић парох темерински платио 150 фор. за крст на трулу.

Михаил Теофиловић капитан из Н. Сада даровао од дамашке свиле покров на трапези.

(Свршиће се.)

Српски Патријарх Георгије Бранковић.

Широм је Србства пролетео жалостан глас о ненадној смрти српског Патријарха *Георгија*.

Патријарх је 1. јулија здрав и расположен провео тиху прославу своје 25. годишњице свога епископовања.

У суботу је 7. јулија проживео у дворској капели за протосинђеле г. г. др. Јоакима Чупића и Викентија Вујића.

У недељу је пред вече мало подуже седео у башти, и како је било поладно, морао је назепсти, и како је уз то и добро вечерао, пошли му ноћу и ухвати га јака грозница.

Његов лични доктор г. др. А. Данкуц, држао је да је грозница дошла од поквареног стомака, што на жалост није било у стварн, него од ноге, и како је легао у кревет, није из њега ни устао.

По причању, Патријарха је јако грозница ослабила и он је сваким даном све то слабији бивао, ал доктор је храбрио и њега и околину да то није ништа, и да ће он на брзо устати.

С тога није нико у Карловцима, па ни у двору узимао озбиљно болест патријархову.

У недељу се већ видело да није добро, те г. архитекта Влада Николић доведе др. Светиславa Симоновића, који је констатовао опасност и наредио, што је требало.

У понедељник је опет дошао др. Симоновић, но затекао је Патријарха већ у опасном стању, и одржан је конзилијум.

У недељу је дошао зет Патријархов г. др. Милан пл. Максимовић, а у понедељник и ћерка му, ну Патријарх је могао само неколико речи њоме проговорити.

У понедељник је дошао и Високопреосвећени Г. бачки Епископ Митрофан Шевић, остављши у двору, који га је у уотрник и причестио св. причешћем, очитао молитву и био при његовом издисају, а уз њега и протс Јован Јеремић, Миливоје Милошевић, игуман Сергије Попић, др. Данкуц и Поповић и други.

У 11 и $^1/_2$ сахати пре подне, испустио је своју душу Патријарх Георгије, лежавши више сахати у агонији.

Тужан је и жалостан био призор, гледајући његове муке и борбу између живота и смрти, и жалост његове деце и пријатеља и поштовалаца Патријархових.

Последње речи патријархове беху изговорене у понедељник после подне др. Симоновићу: зар је мени докторе тако зло, да сте морали и данас доћи из Београда.

После подне је кр. котарски судац г. Д. Коњевић у присутности Високопреосвећеног г. Епископа Митрофана Шевића, зета патријархог, др. Ђорђа Красојевића фишкала срп. нар. фондова, др. Лазе Секулића секретара и др. Пајице Јанковића отворио касе, у којима је нађена и писмена опорука патријархова, а затим прегледани списи, те приватна патријархова кореспиденција преданх зету његовом.

У осам сахати у вече уз присутност Високопреосвећеног г. Епископа Шевића, проте Васе Константиновића и Димитрија Руварца и дворских калуђера обучено је тело патријархово у чисто рубље и доњу хаљину, те постављено на катафалку.

У среду је дошао из Пеште са Чика Стевом др. Андрија Макај асистент, који је уз суделовање др. Стеве Јовановића из Панчева, члана саборског одбора, др. А. Коде из Н. Сада, др. А. Данкуа и др. Лазе Поповића обавио секцирање и балзамирање.

По том је тело патријархово уз суделовање месног свештенства у присутности Високопреосвећеног Г. Епископа Митрофана помазано јелејем и обучено у Архијерејско одјејање и сандук је однесен у велику синодалну салу и положен на катафалк, где ће лежати до суботе после подне, а за тим ће се однети у саборну цркву.

Погреб ће бити у недељу после одржане службе и опела, и тело ће се положити у гробници свето васпенске цркве, коју је сам Патријарх дао саздати за време свога живота.

У Карловцима су Високопреосвећена Г. Г. Епископи Михаило Грујић, Гаврило Змејановић, Лукијан Богдановић и Митрофан Шевић.

Смрт Патријарха Георгија оглашена је у свима карловачким црквама великим звоном, и истакте су црне заставе на црквама, патријарашком двору, народном дому, богословском семинару, семеништу манастирских питомаца, богословији, гимназији, магистрату, конвикту свештеничком, српској манастирској штампарији, српској читаоници.

На глас смрти Патријархове стижу са свију страна кондолеиције.

Његово Величанство наш премилостиви цар и краљ *Фрања Јосиф* кондолисао је и заступање га при сахрани заповедајући генерал на Загреба Раде Грба; кондолисао је између осталих и Његово Величанство краљ српски *Петар*.

ЛИСТАК.

Вести.

Седница саборског одбора. За данас је сазван у седницу саборски одбор — стари.

Настојатељ манастира Врањине „*Слобода Ријеч*“, што излази у Цриој гори у Подгорици, донела је у своме 21. бр. ову белешчицу:

„Овијех дана рукоположен је за јеромонаха Јаков Радичевић из Зете, добивши име Јоаким, и постављен за настојатеља М. Врањине, некадашње зетске митрополије, који је обновљен задужбином Њ. Кр. Височанства Књаза Николе. Он се спремао за овај скромни, али одвећ тешки позив по манастирима Цр. Горе као и ман. Бокс которске (М. Бањи) течајем пет година; код познатог српског књижевника и пјесника игумана г. Дионисија Миковића, и сваје је показао примјерно владање и одлично учење“.

„Радујемо се што је нашем земљаку пало у дио то мјесто и честитамо му увјерени, да ово с нама дијеле и Врањинци, гдје исто добно врши и дужност пароха, парохије Врањичке.“

И ми од своје стране честитамо брату Јоакиму испуњење своје давнашње жеље, и умољавамо га, да не заборави на „Српски сион“, у ком је неке ствари обелодаиио.

Јаковљева посла! Цинчвару Јакову, мало је било што је за живота Патријарху Георгију свим могућим средствима и сам и преко својих креатура загорчавао последње дане живота му, место да се бар по смрти његовој учовечовао; он износи којекакве лажи и намишљотине и у својој „Застави“, и протурује их у мађарским листовима.

Из почетка је донео тобоже из Карловаца глас, како је у Карловцима глас, да патријарх Георгије није болестан од божије воље; за тим, како је смрт његова увијена у тами и како је може бити насилно прекинуо борбу; говоре да је увео нешто у кафи, и да је стару отворену рану хотимично повредио; изгледа да је умро много раније али нису јавили на јавност и како у у Карловцима уверени, да су и смрт његову објавили доцније пошто је наступила; да патријарх није умро од Божије воље, у ту вест све већма верује народ.

А мађарско је новинарство уз сарадњу свога пријатеља распопа Николе Марковића Ердељана известило, како се патријарх Георгије отровао у понедељник и то због тога, што се није могао да опере и извуче из непријатка, у коју је упао.

А неке новине је известио, да се отровао с тога, што је држао да се Беч не ће измирити с Пештом, те да ће Векерле пасти, и кад је видео да су се измирили, отровао се!

А од чега је патријарх Георгије умро, ево мњења лечничког које гласи: рана на нози, зараза ране на нози, гнојење и црвени ветар коже, подкожног ткања и жила ноге, тромбоза од водинице вене, зараза целе крви, слабост срца и плућа, малаксалост, ропац и смрт.

Како је при секцији био и члан саборског одбора др. Стева Јовановић; видићемо, шта ће сада писати Јаков.

Захвални смо др. Макају, који је предлагао, да је нужно услед којекаквих гласова, да се секцира патријарх; јер да то није учињено, „Застава" би и даље износила којекакве лажи.

Јер, кад Јаков сведе посумњати да је патријарх раније умро, но што је објављено, где је био присутан и сам г. Епископ Митрофан и многи други; онда је њему шкарт пакети најлуље лажи.

Било је и до сада у српском народу цинкара, и то обично српских мелезана; ал као што је Јаков, такође мајка српска није родила. Па како је и он прчкарин, а у Вршцу има сваковјаке смесе, за не весно у његовим жилама не тече српска крв, било са очине или материне стране. Србин или Српкиња нису у стању оваког цинкара родити, као што је он, који се тако цинички показа и после смрти патријархове.

И још има и српских свештеника, а да не говоримо о свештеницима, који не увиђају ко је Јаков, какву улогу врши, и дају се од њега водити.

Уредник: Димитрије Руварац, протојереј.

Јавна захвала.

За време мога душепопечитељства у Липови, многи су дародавци иницијативом мојом на овоместну школу и цркву лепе жртве учинили.

Сматрам за угодну дужност, да се истима најсрдачније јавним путем захвалим. На име:

а.) благородном господину *Јосифу Јагићу* одветнику у Мохачу, који поклони овоместној школи потпун нов школски намештај, као и сва потребна нова школска учила по најновијим прописима у заједничкој вредности од 550 круна; б.) *Јовану Јанићу* ратару у филијалу Бездеку, који је још за живота свога стрица пок. Марка Јанића, споразумно са истим, основао фундацију на овдашњу цркву од 1000 круна за годишњи износ стричев; који даље о свом трошку у овоместној цркви даде св. олтар и салеју са дивним цемент плочама разне боје патосати; у св. олтару даде начинити прекрасно увишено архијерејско место у заједничкој вредности од 600 круна; који поклони светој цркви два потпуна црквена одјејанија за богослужење од финије тешке свиле у вредности од 500 круна; који поклони велико бронзано кандило над амвоном у вредности од 228 круна, и који напослетку поклони на царске двери завесу од црвеног сомота у вредности од 50 круна; — г.) *Живку Бачванину* ратару овдашњем, који св. цркви поклони нов полијелеј у вредности од 130 круна, као и једно ново потпуно црквено одјејанија за богослужење од фине беле свиле са везеним гранама у вредности од 190 круна, — и супруги истог Софији, која је св. цркви даровала од финог српског платна (свиленца) свештенички стихар готов сашит у вредности од 25 круна; — д.) *Стеви Бошњаку* ратару овдашњем који св. цркви поклони од кина сребра кандило средње величине пред Распињем на иконостасу у вредности од 54 круне; — ж.) *Младену Марковићу* ратару овдашњем, који даде обновити велике чираке пред св. олтарем и на исте даде вештачке дуплире изготовати у којима зејтни гори у заједничкој вредности од 36 круна, а зејтин даваће доживотно сам дародавац; — з.) *Живку Кашанину* ратару овдашњем и сестри истог Љубици. Први даде вештом руком насликати мастном бојом на увишеном Архијерејском месту Спасителя у природној величини на 40 круна, а друга је поклонила дивно везен свештенички стихар од српског финог платна у вредности од 30 круна; — и.) парохијанци *Мили Бајићки*, који поклони тако исто свештенички стихар од финог срп. платна у вредности од 25 круна; — ј.) парохијанкама: *Анђелини Бачванин, Анки Лачанин и Анки Миланковић*, које поклоније св. цркви свака по један застирач од финог српског платна и вешто извезен — на налоњ; — к.) *Анђелини Кашанин Софији Бошњак, Мари Хорват*, које поклоније фине застираче на целивалницу; прве две даровање сукнене застираче, а трећа од српског платна; — л.) *Софији Тосић*, која поклони фино израђен од срп. платна застирач на Христов гроб. Напослетку нека је хвала и свима онима женскима,

које по могућству своме дароваше новчан прилог, те се набила једна лепа литија у вредности од 160 круна за цркву — под именом: „женска литија.“ —

Живели дароваоци и дародавателке на многаја љета! Од мене срдачна захвала, а од Бога благослов!

У Липови (Lippó) 5./18. Јула, 1907.

Урош Мађаревић
парох липовско-беведечки.

Послане књиге на приказ.

Извештај о српској вишој девојачкој школи у Панчеву за 1906./7. Година XXI. Спремио *Милан Мандровић* управитељ. Панчево 8° 62.

Шематизам срп.-православне епархије захумско-херцеговачке за 1906. Мостар, 8° 60.

Сиромашна захумско-херцеговачка епархија може да издаје сваке године свој шематизам, а богата карловачка митрополија не може да га нађа ево већ седам година.

А то је с тога, што је грех ради наших постављен Мато за статистичара, који већ 5 година вара и заварава саборски одбор — који се чини невешт, као да не провиди Матин шарлатанлук —, како ће он наћи Шематизам на широј основи!

Извештај о српском православном богословском училишту у Рељеву код Сарајева за 1906./7. Састављено протосинђел *Илариом Радонић*, ред. проф. и пр. управитељ. Сарајево, 8° 25.

Др. Василије Гајић, проф. богословског факултета у Черновцима: *Дозвољеност другога брака свештеника* с догматичког, каноничког гледишта. Превео др. *Јосиф Калик*, супл. професор у задарској богословији. Н. Сад 8°. 45. Цена 50 фил.

Православно морално богословље за више разреде средњих школа и препарандија. Израдио *Сава Теодоровић*, протопрезвитер, професор и катихета у кр. реалној гимназији у Земуну. Треће поправљено издање. Карловци 8° 232. Цена 2 К. или 2 дин. 30 п. дин.

Београд у служби туђину. — Одштампано је у књигу предавање проф. Ж. О. Дачића, Београд у служби туђину, које је проф. Дачић одржао ове године у универзитетској сали, а у корист Кола Српских сестара. Књига је изашла у издању уредништва „Народних Новина“. Цена је књизи 0·50 дин.

Београд и околина од ђенерала *Јована Мишковића*. Прештампано из „Ратника“. Издање уредништва „Ратника“. Београд 12° 46. Цена 0.60 дин.

Књижевни огласи.

Пријатељима „Мале Библиотеке.“

Наше обећање при шиљању 133. свеске „Мале Библиотеке“ да ћемо у што краћем року доштампати и разаслати 143.—138. свеску, завршне за 1906-у, као и прве свеске за 1907. годину не могосмо испунити због штрајка типографских радника. У потоње вријеме кад се у неколико успоставио редовни ток рада у штампарији, наставили смо штампање „Мале Библиотеке“, те доштампали 134. — 138. свеску, које ћемо кроз неколико дана, чим завршимо повезивања, послати свима нашим претплатницима за 1906 у годину, скупљачима, сарадницима и уредништвима, а уз молбу да нам износ на сувишном одошљеју.

Овом приликом јављамо свима пријатељима „Мале Библиотеке“, а нарочито онијем који су нам упућивали питање: „да ли ће „Мала Библиотека“ престати излазити“, да ћемо наставити даље нашу радњу, али са прекидом за ову, 1907-у годину.

Завршујући ово неколико ријечи, молимо сваког пријатеља српске књиге да нас помогне, било са претплатом, скупљањем претплатника или сурадњом. Уједно молимо сва она уредништва која су нам слала своје листове у замјену, да нам и даље шаљу. Молимо све надаваче да нам своја издања шаљу на приказ. Назад молимо све оне претплатнике који нам не изаврше дужну претплату за 1906-у или пређашње године (на жалост, имаде их повећи број), да то чим прије учине.

У Мостару, 1. јула 1907.

Уредништво и Власништво
„Мале Библиотеке“ и Прегледа“

ЗВАНИЧНИ ОГЛАСИ.

Бр. 272. ех 1907. 43 3—3

С Т Е Ч А Ј.

Ради попуњења *упражњеног професорског места за природописне науке* расписује се овим стечај

Основна плата редовног професора је 2400 К, станарина 560 К, петогодишња повишица 200 К са законитим поступањем на вишу плату и правом на закониту мировину. Плата суплент професора је 1600 К без икаква додатка.

Молитељи нека поднесу своје молбенице и потребне исправе потписаној управи до 6. (19.) августа 1907.

У Новом Саду 13. јулија 1907.

У п р а в а
срп. правосл. вел. гимназије

ДРУГИ ОГЛАСИ

ЛИЦИДЕРСКА И ВОСНАРСКА РАДЊА

ПЕТРА ЂОРИЋА

У КОМОРАНУ.

(Komárom Nádor utcza 28. sz. gőrög keleti szerbségház

Препоручује своју српску вешну радњу српском православном свештенству, и свим прав. црквеним општинама.

Држи на стоваришту готових својих бољих и јевтиних носова свакојаких ливених воштаница, кошуљица и проплатана, и т. д. које вазда добро горе и неспаљују се, и за које гарантује да су од чистог пчелињег воска готовљени.

Исто препоручује у својој радњи готовљење, од најфинијега пештачког воска ливених свећа, коштурића, проплатана и т. д. које тако исто сасвим горе и не капљу се.

Цене су следеће:

Од	I-ог	врсте	најф. бељег	воска	100 кгр. 640. К
„	I-ог	„	„	жутог	„ 100 „ 500. „
„	II-ге	„	добрег	чистога белог	„ 100 „ 400. „
„	II-ге	„	„	жутог	„ 100 „ 320. „
„	I-ог	„	најфин. пештач.		„ 100 „ 300. „
„	II-ге	„	добрег	чистог белог	„ 100 „ 300. „

Проспекта и коштарња се рачунају по кили 0,50 нот. напис.

На отварштину дрвених готових свећа.

У једном ком. од 1½ кгр. вештавање 80 ком. дуж. кгр. „ 2 комада у килу 64 „ „
„ „ „ „ „ 4 „ „ „ 58 „ „
„ „ „ „ „ 6 „ „ „ 53 „ „
„ „ „ „ „ 8 „ „ „ 47 „ „
„ „ „ „ „ 12 „ „ „ 40½ „ „
„ „ „ „ „ 16 „ „ „ 35 „ „

Поругбине мање од 5 килограма не примам. — Послуга солидна, брза и тачна.

Свеће шаљем за гроб ноћу са 2½ попуста, а на почек дајем само онима којима годе, јер ако ће ја прско цело годиште наплаћивају кол мене своју потребу свећарења и то на ½ год. или на годину дана.

Узољавам ради поштедње најмање 5 кила поруџбе. Учењам, када би се отекло умрлих, овог правог српског производа.

15—20. 5.

ЗВОНОЛИВНИЦА И ФАБРИКА ГВОЗДЕНИХ КОЗА ЗА ЗВОНА

АНТОНА НОВОТНИЈА

У ТЕМИШВАРУ, ФАБРИЦИЈА

препоручује се — са гаранцијом за више година — за израду нових звона и за преливање пукнутих звона у овакој величини, као и за целокупно хармонично уређење звоњења, произведено са круном од кованог гвожђа, тако уређеном, да се звона по вољи и лако могу кретати, ако би се на једном месту излупало, чиме се звона сачувају да не пукну.

Особито препоручујем

од мене изнађена и много пута одликована

са отвореним одушкама провиђена звона,

која су у горњем делу — као виолина — са отвором у виду фигуре 8 провиђена као имају дуготрајнији, снажнији и дубљи звук, него звона по старој системи прављена, тако да се овако једно патентирано звоно од 327 килограма изједначује са звуком других по старој системи ливених звона од 461 килограма.

Даље препоручујем **козе за звона** од кованог гвожђа, у торању слободно стојеће; **звона или шоље за сатове** од метала; **прављење старих звона** са крунама од кованога гвожђа. —

26—52 4. Илустровани цјеновници и прорачуни трошка бесплатно и франко.

На миленарској земаљској изложби у Будимпешти 1896. награђена са великом миленарском медаљом.

„Српски Сион" излази сваке недеље на једном целом табаку. Цена му је: За Аустро-Угарску, Босну и Херцеговину на годину 8 круна, на по године 4 круне, а на четврт године 2 круне. За стране земље, на годину 10 круна. Појединн бројеви 20 филира.

Претплата, огласи, стечајеви и рекламације у року од 15 дана шаљу се Администрацији а остала рукописа уредништву „Српског Сиона" у Карловце. За огласе, објаве и стечајеве плаћа се 1,0 филира од једног реда сатних слова. — Неплаћена писма се не примају. — Рукописи се не враћају.

Све спорове овога листа у ствари претплате или других потраживања решава котарски односно општински суд у Карловцима.

Издање и штампа: Српско Манастирске Штампарије у Ср. Карловцима 399. 1907.

СРПСКИ СИОН

Год. XVII. Број 30.

ЗВАНИЧАН ЛИСТ ПРАВОСЛАВНОГ СРПСКОГ АРХИЈЕРЕЈСКОГ СИНОДА МИТРОПОЛИЈЕ КАРЛОВАЧКЕ ЗА ДУХОВНЕ, ЦРКВЕНЕ И ЈЕРАРХИЈСКЕ СТВАРИ.

У Ср. Карловцима у недељу 29. јулија 1907.

САХРАНА
блаженопокојног Патријарха српског Георгија.

Д. Р.

Наспоменули смо, како је у среду у вече смештено тело Патријархово у сандуку на катафалку у синодалној дворани.

По смештању је сала била украшена у прне драперије, око катафалка гореле су силне свеће, а по сали и око катафалка било је размештено цвеће у лонцима.

Одмах после смрти Патријархове почеле су стизати кондоленције, које још стижу. Има их од највиших лица — почевши од Његовог Величанства, разних корпорација и угледних поштовалаца Патријархових.

Исте ћемо донети у своје време, да се види, на каквом је гласу и уважењу био блаженопокојни Патријарх Георгије.

Од четвртка је изјутра почео свет да долази, а свештенство је наизменце читало јеванђеље.

Неколико је хиљада народа — оба пола — дошло да види и мртвог српског Патријарха; па како су римокатолици ишли на Текије, ретко да који од ходочасника, који су прошли кроз Карловце, није отишао и у двор.

У суботу је дошао у Карловце и Високопреосвећени Госп. Епископ Пакрачки Мирон Николић, и тако је свих шест Високопреосвећених Г. Г. Епископа дошло у Карловце на сахрану поглавице српске цркве у митрополији карловачкој.

У суботу после другог звонења на вечерње, Високопреосвећени Госп. Епископ бачки Митрофан учинио је над телом кратки помен, затим га је прелио и свештенство га је пренело у цркву и поставило на катафалку.

За сандуком су ишла сва Високопреосвећена Г. Г. Епископа, манастирски настојатељи и друго свештенство оба реда, породица покојникова и многи народ.

И у цркви су наизменце свештеници читали јеванђеље, а свет је непрестано долазио у цркву и тога дана и у вече и сутра дан све до 8 сахати изјутра, када је Високопреосвећени Г. Епископ Митрофан поново учинио кратки помен, а за тим је у присутности породице затворен сандук.

У суботу је из јутра, а особито после подне почео свет са стране да долази у

Карловце, а особито после подне дошло је врло много страног света, те се што-но реч по вечерњу могло представити, колико ће га тек доћи на сахрану.

У суботу је објављен био распоред при сахрани, који овако гласи:

21. јулија (3. августа) На вечерње звони у 4 сахата по подне. По другом звону пренеће се мртво тело блаженог Патријарха у саборну светониколајевску цркву и поставља се на приређени катафалк. — 22. јулија (4. августа) у 8 сахата ујутру звони први пут на св. литургију архијерејску. У $8^3/_4$ сахата долазак заступника *Њег. Величанства* у патријарашки двор. У $9^1/_2$ сахата почиње опело. По свршеном опелу, креће се спровод из св. николајевске саборне цркве за св. наведенску цркву главном улицом горе идући и то: 1. Напред први крст и за њим црквени барјак, а са обе стране овога школски барјаци и то народних школа и вел. срп. гимназије карловачке За овим ђаци основних шкела и вел. срп. гимназије карловачке све по шесторо у реду. 2 Народ (мушки). 3. Градско поглаварство и кр. котар. суд. Чланови патроната и куратората гимназије овдашње и професорског тела. 4. Изасланства црквених и политичких општина и школских завода и корпорација. 5. Изасланства жупанија и градова. 6. Чланови архидијецезалних и митрополитских власти и чланови саборског одбора. 7. Свештенство оба реда не у одеждама. 8. Ђакони носе на застучићима ордене блаженопокојника. 9. Ђаци обучени у стихаре са крстом, 4 чирака и 8 рипида. 10. Ђакона два у одеждама с дикиријом и трикиријом. 11. Ђакони обучени носе на застучићима: напагије архијерејску мигру, штаку и св. евангелије. 12. Свештенство у одеждама. 13. Архијереји у одеждама и без одежда. 14. Носачи са мртвим телом. Поред сандука свештенство оба реда у рукама са свећама. 15. Заступник Његовог Величанства,[1] 16. Заступници високе владе. 17. Генералитет. 18. Велики жупани 19. Породица — најприснија. 20. Цр. и краљ. официрски кор. 21. Женске задруге. 22. Остали свет женски и мушки.

У недељу још с — пилићарским — возом што стиже у Карловце у $4^1/_2$ сахата из јутра почео је народ долазити, а са земунским пилићарским возом и с брзим возом, с новосадским што стиже у Карловце у $9^1/_4$ сахати, дошло је хиљадама народа, а доста је дошло и с возом земунским — особито Београђана — што стиже у $10^1/_4$ сах

А много је света и из Срема, и из Бачке и Баната дошло с колима, а из оближњих села пешке

На сахрану је дошло толико света, као никада до сада. Било је најмање 9000 до 10000 душа, и то врло велики део баш народа — ратарског.

Издато је преко 1400 карата за цркву, који наравно сви нису могли ни ући. јер је многи ушао и без карте, те тако много не могоше ући у цркву ни с картом.

Црква је била дупком пуна света, а око цркве, у порти, по двору, по пијаци и улицама, а особито у главној, куда је имао проћи спровод, било је пуно народа, а и сви су прозори били пуни гледалаца.

Његово Величанство краљ српски Петар, изасло је на погреб генерала Николија Стефановића, кога је на жељезничкој станици по доласку брзог воза дочекао и поздравио у име кр. хрв. слав. владе српски жупан Имра Хидегети с поджупаном Јосифом Суботићем, у име Епископата архимандрит крушедолски Анатолије Јанковић, а града Карловаца градоначелник Душан Милић

Допраћен краљ. изасланик пред двор на дворском батару на четири бељца, поздрави га народ са: живео, а многи, држећи га за краља Петра — јер доста личи на њега — викаше живео краљ Петар!

На уласку двора дочекао га је Епископат, свештенство и изасланства, те на поклон Епископата рече: „У име Његова Величанства краља Петра, мога узвишеног Господара, дошао сам, да изјавим тугу и жалост поводом смрти Његове Светости српског Патријарха Георгија, доброга, честитога и славнога добротвора српског народа. Слава му!“.

[1] На пречну жељу заступника Њ. Величанства, на прном месту иза мртвог тела ишла је породица.

У име Епископата захвалио му се Вкп. Епископ Мирон.

За тим је изасланик отпраћен у одређене му собе.

Око 9 сахати је дошао изасланик Његовог Величанства подмаршал Радован Грба из Варадина са својом свитом на дворском батару на четири беља, те допраћен са свитом на уласку двора дочекао га је Епископат, свештенство и изасланства, поздрави га Вкп. Г. Епископ Мирон, пошто је он на српском језику одговорио: „Његово Величанство наш цар и краљ опуномоћио ме је, да високодостојном епископату и саборском одбору наше отачаствене православне цркве највише саучешће у жалости због смрти Његове Светости карловачког Архиепископа-Митрополита и српског Патријарха Георгија Бранковића изразим, ком најмилостивијем, веома чувеном налогу да удовољим, дошао сам“, — пошто су и присутни и народ пред двором урнебесно у више пути узвикнули: живело Његово Величанство!

За тим изасланик отпраћен буде у одељење одређено за кр. повереника.

Кр. угарска влада изаслала је великог жупана новосадског др. Аладара Балу; министар председник Векерле одсечног мин. саветника Пају Јовановића; кр. хрв. слав. влада сремског великог жупана Имру Хидегетаја; кр. српска влада Симу Лозанића професора универзитета; сабор хрв. слав. Љубу Ђалског, др. Ђорђа Красојевића, Стевана В. Поповића и барона Јосифа Рајачића; митрополит београдски Димитрије и свештеничко удружење: архим. Арсенија, проте Марка Петровића и Николу Божића, свештенике Миливоја Петровића и Љубу Поповића и ђакона Петра Летића и Милана Милутиновића; митрополит сарајевски — за живота је одредио да га заступа прота Димитрије Јанковић, члан конзисторије; жупанија сремска: поджупана Ј. Суботића; вировитичка жупанија: жупана Михаловића; петроварадинска војна посада: заповедника тврђаве генерала Витерла; 70. пешачка пуковнија: пуковника Жунца; бачка и бодрошка жупанија: седам изасланика под водством великог бележника Михајловића; град Сомбор вел. бележника Ђорђа Ђуришића, опата Форђа Фејира, проту Купусаревића, др. Давида Коњевића, Бошка Вукићевића (и у име свога оца умр. школског надзорника Вукићевића); сомборска српска читаоница: др. Лазу Костића; Друштво за чување народног здравља: др Батута и др. Вукадиновића; Српско новинарско удружење: Стевана Ђурчића; Трговачка обртничка комора у Осеку: тајника Плавшића; кадетска школа у Каменици: командант мајор са два капетана и четири кадета; сиване женске задруге, црквене општине, друштва и многи угледни Срби: Геца Дунђерски, Стева Јовановић, др. Кроњић, Тома Хаџић, др. Јојкић, др. Ј. Туроман, Ђура Машаревић, Радивој Пауновић, др. Светислав Симоновић и т. д.

Пошто се изасланик Његовог Величанства мало одморио, учини му подворење Епископат, заступници угарске и хрв. слав. владе, изасланство хрв. слав. сабора, саборски одбор, а за тим заступник Његовог Величанства краља српског и српске владе.

Свету литургију је одслужио архимандрит Арсеније — Архијерејска служба није се одржала с тога, што се изненадно поболео одређени Архијереј[2] — уз суделовање великог броја свештеника и ђакона.

Пред свршетак св. литургије отишао је Епископат са изасланицима и необученим у одежде свештеницима и изасланствима у цркву на опело.

Опело је одржано под начелством Вскп. Г. Епископа Мирона, а уз суделовање Г. Г. Епископа Михаила и Митрофана и преко стотине обучених у одежде свештеника и ђакона.

На опелу су дивно појали архимандрит крушедолски Анатолије Јанковић и гргетешки Данило Пантелић.

Како на служби, тако исто и на опелу певала је земунска српска црквена певачка задруга, која је дошла на потреб са својом дивном заставом, што ју је друштву

[2] Не стоји тврдња неких листова, да одређеном за богослужење Вир. Епископу Гаврилу нису дали радикали да служи, како би саб. одбор могао превести изасланику кр. уг. владе.

недавно даровала благородна госпођа Софија пл. Шпирта, под водством свога коровође Пере Коњевића. На складном и умилном појању, свако је од присутних одао гадрузи признање.

По очитању првог јеванђеља, изговорио је Вскр. Г. Епископ Мирон, ову бесједу:

„Одкад си роде и народе српски пре 200 и више година прешао овамо у Аустро-Угарску монархију нашу; ово је 19. пут, да стојиш над гробом Првопрестолника свога, Архи-Епископа, Митрополита и Патријарха свога. 19. пут забринут, скршен, упрепашћен као оно први и сваки пут досада.

Деветнаест свакако најбољих од синова твојих, за први пријесто у цркви подобних, подигао си нам роде српски на пријесто Тај, свагда у нади, да ће изабраник твој испунити наду твоју, залијечити рану твоју, ударити тврђи темељ животу твоме црквеноме и народноме, и мјесто тога, ево и 19. пут Првопрестолник твој лијеже у гроб, а не испуни наду твоју, не залијечи рану твоју, не удари давно очекиванога темеља животу твоме црквено народноме.

Сломљен, остави послове црквене и народне недовршене, замршене, можда горе, него икоји прије њега досада.

А ми стојимо ево око нијема гроба његова растројени, запањени можда више него икада до сада.

Зар нисмо никада најбоље, најдушевније синове наше слали на саборе; зар нису синови ти наши бирали никада најврсијега; и зар није баш ни један изабрани вршио дужности своје по души? Зар ни Покојник твој такође, роде и народе српски, изабраник као и сви други до њега осим само њи троји.

На пак никако да дођемо до сложна и Богом благословена рада; никако да нам процвјева црква наша и школа; никако да осигурамо живот наш црквени и народни кроз толике године труда нашега и рада, а и новца народнога.

Ако икада, упитајмо се данас: зашто само за нас, мјесто смиља да расте пелен, а мјесто ковиља, коприва. Каква је то судба наша клета?

Судба је то, браћо, иста она, што нас прати од Косова; што нас је расула по свијету, и сад хоће да начини од нас нови Израиљ.

Гријеси праотаца наших, биљеже стари љетописци наши, учинише од нас робље Агарјана; расијаше нас по свијету. Гријеси њихови и наши подижу на нас Бога и правду Његову.

А у чему је тај гријех тешки, што диже на нас небо и земљу?

Гријех је тај у томе, што доста пута хоћемо да одбацимо љубав братску и пажњу, која би требала да веже нас међусобно, и диже од земље к небу и Богу, а да мјесто љубави гријемо мржњу, која вади брату око брже и дубље, од икога душманина.

Зато нас снађе Косово, зато се растајемо с кућама нашима, зато се разилазимо по свијету и не можемо, с вјером и надом, да зовемо у помоћ ни Бога ни људе, јер и анђелски глас без љубави звоно је без клатна; најдубља мудрост без љубави, празна је пред Богом, и доброчинство било оно ма како велико, ако узањ љубави не ма, остаје пред Богом без рода и плода свога.

И мјесто да се држимо љубави, Бога, ми доста пута сирежемо са гријехом, с мржњом, која нам не да, да уђемо у луку спасења.

Томе нас учи и овај деветнаести гроб у реду гробова Првопрестолника наших. У гробу овом лежи сада само тијело ванредно јако, по у томе тијелу био је и дух јаки; био ум и разум чист и ведар; било срце, око соколово.

Ја, који сам седамнаесту годину свједоком рада му и живота, свједочим ево пред вама свима, да је Покојник био срцем и душом прави син рода свога, за која је ломио коље, као што знате и сами, најодлучније и најодушевљеније, као што су ломили и толики други, али узаман, узаман!

На пољу народно црквеног живота нашега, не учини ни он, као Првопрестолник наш, ни издалека оно, што се очекивало, и ако је могао да учини да је свуда било љубави чисте. Не учини, јер не даде

Бог, ради клетве, ради мржње, која никада не помаже, него само одмаже.

Па хоће ли нам бар ово бити последњи гроб, који нас и њиом ономиње да се братски пазимо и љубимо, као што заповиједа то Бог и нама и свима синовима својима?

Кад би се барем над овим деветнаестим гробом Првопрестолника нашега тргли и завјетовали међусобној љубави и пажњи братској; ја сам увјерен да би душа покојникова радо простила увреде које смо јој нанијели, док је била с нама и међу нама. А уз то, простила би мени и то, што не рекнам приликом данашњега растанка нашега са покојником сва добра дјела његова цркви, школи и народу учињена, дјела која нису мала, бројала се она бројем, или цијенила по величини и садржини својој ма како; дјела која су могла досећи и пуну мјеру своју, да није било мржње нигдје, него само љубави, чисте, праве, еванђеоске.

Оче и патријарше наш Георгије, потпомогни молитвама твојима молитве наше код оца нашега небеснога, да будемо у љубави с Богом и међу собом.

Помози и прости, као што и ми праштамо теби, да и нама опрости Бог, и да нам буде милостав овога свијета и онога".

На свршетку су многи присутни у цркви узвикнули: Слава му!

По очитању другог јеванђеља, изговорио је на предикаоници високопречасни ректор богословије ставрофор Јован Вучковић ову бесједу:

„Оборен си и Ти, стари дубе, баш као и сви прије Тебе, што ширише гране своје над црквом и народом митрополије Карловачке... Падаш у гроб, сломљен и скрхан, као што су пали и они, за којима си дошао на пријесто Арсен-патријарха.

А шта Те сломи, шта ли Те обори? Кажи нам...

Ти ћутиш?... Али рака Твоја говори гласом-језиком, којим гробови говоре, гласом оним нечујним што снажно звони у далеку будућност, језиком оним безгласним што продире у сваку душу под сводом небеским...

Гроб овај, браћо, сам говори што нам срце у часу овом осјећа, сам казује оно, што нам душу у часу овом мучи... Гроб патријарха нашег говори нам страшно, да нас језа хвата... У тај говор нека се не мијеша глас људски...

Само у име друге кћери Твоје, Богословије наше, да Ти с мјеста овог, с којега сам Ти задњи пут поздравио педесетогодишњицу службе свештеничке, још једанпут рећем: хвала!...

Затекао си је слабу и нејаку. Желео си да је видиш снажну. Одважио си се да испуниш и завјетну мисао предшасника својих и да уз Богословију отвориш и Сјемениште.

Лијепа жеља и дивна одлука!

Али не даде Ти се да учиниш све што је требало, па да жеља буде дјело потпуно и одлука да уроди плодом правим. Или си зар хтио да оставиш могућност и онима, који ће за Тобом доћи, да се с Тобом натјечу у племениту раду, или нијеси био можда сретне руке која сврши што започне... или ти не даде Бог, као што не да ни оном српском јунаку... судбина наша да се код нас ништа не учини потпуно!...

Нијеси учинио све, али си учинио много. Учинио си више, него и један од оних што су прије Тебе били, више него сви скупа од Стратимировића па до Тебе. Хвала Ти!

Богословија наша никада Ти то заборавити не може, не смије, па ваљда и не ће...

Благо Теби! Ти лежиш у гробу, а можеш вјеровати да ће Ти црква Твоја бити благодарна. Јер ако си се чиме и замјерио народу у њој, он Ти је за живота платио, наплатио душмански, српски! До гроба, па и на гробу још свјежем витлала се пакост и алоба, злоћа и освета... Преко гроба сигурно ће замукнути...

Зато нас више не куни! Не проклињи нас, јер доста је клетве на народу твојему... Моли се Богу, да је скине, а потомство ће Те славити и хвалити, као што Ти и ми, скупљени око гроба Твојега, сви, од љубљеног Ти краља па до најмлађег дјетета, кличемо: Слава Ти! Хвала Ти!"

И на свршетку ове бесједе многи присутни у цркви узвикнуше: Слава му!

Кад је свршено опело, пошло се с телом у горњу — св. заведенску — цркву по прописаном распореду.

Тело су носили свештеници на изменце од цркве све до гроба. Главном улицом

куда се шло, биле су скоро све куће окићене црним заставама.

Спровод је био толико дугачак, да докле је први крст — почетак спровода — био већ код горње цркве, последњи су редови још били код саборне цркве.

Упало је јако у очи и замерило се, да „соколаши“ нису корпоративно учествовали у свом одељу, јер то су били дужни чинити не само с тога, што им је Патријарх поклонио недавно кућу, него и што би их онај силан свет из Бачке и Баната, који и не зна шта су то соколаши, видео, те би се и тамо раширило соколаштво.

А кад наспоменемо још и то, да они нису ни породици кондолирали; онда тек прави родољуб има узрока да очајава на „бити имајућа времена“.

И ако је на упит многих речено, да се венци не ће примати, пошто то није српски обичај, и да је боље одређену своту за венац, дати „Привреднику“ или на какву другу добротворну циљ; ипак је било више венаца, подмаршала Грбе, хрв. слав. сабора, угарске владе, града Сомбора, водне задруге, града Карловаца, Дунђерског, Паунновића, барона Рајачића, породице Рајачића, архитекта Владимира Николића итд.

Са обе стране улице и по прозорима — као што рекосмо — било је пуно света.

Кад је спровод дошао пред гробницу, те по учињеном кратком помену и отпеваном: вјечнаја памјат!, изговорио је професор и главни надзорник српских школа Ђорђе Поповић ову беседу:

„Земљо! Прими ове земне остатке натраг — подај мир телу овом, тешко напаћеном!

Моли те на то српска народна школа, моли те Срнчад невина, и ја у име њихово.

Молимо те ојађена срца, јер ти предајемо највећег добротвора нашег — који је понео бригу нашу на скромне куће сеоског свештеника, однео је као катихета у основну школу, као прота на управу учитељске школе, носио је као епископ дијецезан, донео је и на патријарашки престо и бринуо је бригу нашу и на том највишем месту, као нико пре њега.

Он нас је против свих навала, и у најтежим данима неустрашимо бранио; он нам је био најспособнији, најодданији, и најнадржљивији — учитељ и поглавица; он нас је и помагао: ако је требало помоћи у Кулпину, у Сомбору, у Баји; ако нас је требало подићи: у Сантову, у Белом Брду, у Дању, — — —

Он се и за све остало старао — та и у последњем тренутку, кад му је ојађено срце на све друго заборавило, он се и онда сетно фонда светог Саве — — да нам помогне —.

Патријарше свети! Уђи у ову скромну кућицу — умирен, спокојан!

И ми, који се нисмо с тобом увек слагали; испратисмо те ево до вечног боравка.

Ти си искусно, да човека сусрећу многа разочарања, туге и жалости; да напласи на; многа затворена врата и где не би требало и да често не постаже успеха ни тамо, где б, га и могло и морало бити. Ти си добро знао да све у овом земаљском животу у борби, иде напред — та ти си се борио, као нико од нас — па ћеш моћи разумети да смо и ми остали борбом желили дужности својој задоста учинити; разумећеш нас, ако смо по гдекад својим путем и начином водили ту борбу, ако нисмо увек раме уз раме с тобом ишли, ако смо ти се — у доброј намери — и одупирали који пут.

Твоје мезимче, српска народна школа схватиће твоје племените земисли, усадиће их у срце ученика својих, предаће их у аманет млађем поколењу: а ти се моли Богу, да и млађима даде твоју тврду вољу, па да наставе онај посао, на коме си ти — за напредак поверенога ти народа — целога дугога века твога радно.

Господе! Све што је овај раб твој умом и срцем и дарежљивом руком својом за нас учинио: твоја је то заповест била, у твоју је то славу било. Твоја је воља, ако је што и пропустио, ако је кад и погрешио. Он се приближавао к теби онолико, колико му је милост твоја дозволила, јер си ти одредио, да нико на земљи савршен бити не може, и јер од тебе зависи, колико ће ко добра овде на земљи моћи учинити и колико неће.

Смилуј се, покорном службенику своме, опрости му, што је погрешио: словом, дјелом и помишљењем, вјеђењем и невјеђењем — с вољом и преко воље!

Подај му души у рају насеља и мир пепелу његовом.

Затим је бачена земља на сандук и спуштен у саркофаг.

Гробница, у којој ће вечити санак боравити тело блаженопокојног Патријарха српског Георгија Бранковића, налази се под олтаром св. ваведенске — горње — цркве, коју је он сам за живота подигао.

На источној страни цркве уз олтар назидан је трем. С поља су двокрилна врата, а низ басамаке долази се до саме гробнице, на којој су такође врата.

Гробница је измалана, а на средини је саркофаг од белога мермера у висини од метра. Саркофаг је обичан, четвороугли камен. Над њим је велико кандило, у ком ће увек горети уље, за што је Патријарх у својој опоруци оставио 5000 К. да се од камате тога новца нади кандило, и одржава гробница у реду и одржавају парастоси.

У саркофаг, који је у осталом доста кратак и према сандуку, који је сам по себи краћи, него што је требао бити, због чега се морала скинути митра Патријархова с главе, и положити у сандук, положено је тело Патријарховo, за тим је затворен једном великом мермерном плочом, на којој је изрезано великим златним словима овај натпис:

ОВДЕ ПОЧИВА
Георгије Бранковић
АРХИЕПИСКОП КАРЛОВАЧКИ
Митрополит и Патријарх Српски

ГРБ
срп. митрополије

Рођен 13 марта 1830. у селу Кулпину
У БАЧКОЈ ЖУПАНИЈИ
Умро у Карловцима 17. јула 1907.

Пошто је тело блаженопокојног Патријарха Георгија положено било у вечиту кућу; повратили су се Вскпр. Г. Епископи, изасланици и изасланства у двор, где су чињена међусобна подворења.

По српском обичају, дања је за покој душе покојникове приређена била у двору на три места за Епископат, изасланства, преставнике власти и угледније особе и за породицу; у семинару богословском за свештенство оба реда, у семеништу манастирских питомаца за калуђере, код Торера за изасланике општина и угледније особе, у благодејанију за земунску певачку задругу.

После подне вечерњим возовима и лађом почео се свет разилазити из Карловаца својим кућама.

Загребачким возом у $4^1/_2$ сахата отишао је испраћен као и при доченку заступник Његовог Величанства Фрање Јосифа, кога је на станици дочекала једна почасна сатнија петроварадинске 70. бр. пуковније и банда и изасланик Његовог Величанства краља Петра; изасланик хрв. слав. владе; српске владе и изасланици митрополитови и многи изасланици разних корпорација.

У понедељник у 9 сахати пре подне изашла је породица, Вкп. Г. Епископи Митрофан и Георгије, више свештеника — оба реда — на гроб, где је Г. Епископ Митрофан учинио помен, а потом ломљење погаче и гроб преливен вином.

Вскп. Епископ Михаило, Лукијан и Митрофан отишли су у понедељник из Карловаца, Георгије у уторник, Мирон у среду, а Гаврило је остао у Карловцима у саборском одбору, који је сазван у седницу за четвртак.[3]

[3] У последњем смо броју навели, да је сазван за прошли четвртак стари саборски одбор у седницу. То смо рекли, што смо држали, да пошто стари саборски одбор има све дотле функционисати, док се нов не конституише, а нови се не може конституисати без свога законитога председника, или по смрти његовој или оставци његовога законитога заступника, а то је администратор митрополије.

Ну, надлежна су господа држала и за добро проналша, да се нов саборски одбор може конституисати и под председништвом члана епископа, који је благовремено поднео због болести оставку на чланству саборског одбора, и искао усмено од св. Синода допуст на 2, те над га је исти упутио да поднесе писмено молбу, давши му на усмено молбу једногодишњи допуст, опуномоћивши Патријарха да се постара за заступање, а у писменој молби, поднесеној пред саму смрт Патријархову искао је допуст на 3 године.

Нама је Високопреосвећени Г. Епископ Гаврило на нашу примедбу, да није требао допустити конституисање новог саборског одбора, одговорио, да су тако захтевали чланови, и да је он исти саветовао да нареди само нужно за погреб, а по погребу да ће одмах отићи на Карловаца у своју резиденцију, а по том одмах на страну да се лечи.

Како је и зашто је доцније Високопресв. Г. Епископ

У уторник је отишао и управитељ дворски Милош Летић, а пре тога је учињен на брзу руку инвентар налазећих се ствари у двору у два примерка.

И тако је сада у целом двору јерођакон Методије Суботић, дворски економ, а од дворских калуђера архиђакон Макарије Гавриловић, и подбележник јерођакон др. Максимилијан Хајдин.

А што је тако, то је с тога, што ми ништа не мамо одређеног у случају смрти митрополитове патријархове.

Постоје нека наређења у декларацији од 1779., ну тада су постојали асистенти — из три лица, чија је дужност прешла на саборски одбор.

Не треба заборавити, да је то могло бити само с тога, што је одмах по смрти митрополитовој био постављен администратор, који је вршио права митрополитова.

---

† НИКОЛАЈ МАНДИЋ

српско-православни Митрополит

дабро-босански

* 5/VIII. 1840. † 20/VII. 1907.

Д. Р.

Још се Српство није умирило од ненадне смрти благопокојног Патријарха Георгија; а доће изненада и други не мање жалостан глас о смрти Николаја Мандића дабро-босанског Митрополита.

И као што је смрт Патријарха Георгија дошла у најнезгоднје време по српску цркву у митрополији карловачкој; тако је исто дошла и Митрополита Николаја по српску цркву у Босни и Херцеговини.

У митрополији карловачкој стоје толика животна питања нерешена, неуређени односаји, душманске заваде међу политичким странкама, које пренеше свој политични рад на црквено земљиште; а у Босни и Херцеговини тек се поче у живот уводити ново автономно стање, при чијем је грађењу благопокојни Митрополит Николај био главни суделач та својом љубазношћу, угледом на меродавном месту и тактичношћу знао измирити завађену браћу и успоставити мир и љубав између јерархије и народа.

А шта је благопокојни митрополит Николај претрпео од свога народа и свештенства за време грађења автономног штатута, и како је за то време нападан и осумњичен бивао: то је познато онима, који су пратили и запамтили развој црквено-народне автономије, где је с једне стране Митрополит Николај уз своју сабраћу имао да очува главна учења своје православне цркве, а с друге стране народ имајући за вођу човека, који је у свој штатут унео најрадикалнија начела, хтео да задобије што више власти и у управи црквеној.

Ну, хвала Богу и увиђавности вођа народних, попустљивошћу дође се до измирења и таман да благопокојни Митрополит Николај каже: хвала Богу, и да ужива плодове свога и народнога труда, ненадна му смрт угаси живот.

И као што ће православни Срби у карловачкој митрополији сваким даном све то више увиђати, како је у невреме дошла смрт Патријарха Георгија и шта је у њему изгубила и црква и народ; тако ће се то исто увиђати и у Босни и Херцеговини.

Ну, што то хасни! Ми смо Срби проклет народ, те обично не можемо и не ћемо за времена да увидимо праве народне добротворе и родољубе, него их за живота душмански нападамо, а поводимо се и славимо оне, које прво покољење проклиње, а после смрти њихове долазимо к себи и почнемо их славити.

И ако је за икоји и код икојег на-

Гаврило, промењу своју наканду, и сазвао саборски одбор у седнице, не знамо, као што не знамо ни то, шта ће исти предузимати да ради, те да ли ће само најнужније ствари предузета, или све што је нерешено, и да ли је истинит глас, да ће он да изводи све закључке туцинданског сабора.

Знамо само то, да је и по смрти патријарха Германа световна потпредседника сазвао саб. одбор у седницу — без да је још био именован администратор —; ну да је министарство обуставило држање саме седнице.

Тако је било тада, а како ће бити сада, идемо да видимо.

рода историја учитељка народа; код нашег народа није.

Ми имамо хиљаду примера, *како* не треба да радимо, а ми нијак у пркос радимо као што не треба. И нас сваки може нарати и вара нас, те за то нам и не цветају нигде руже.

Као што обично ми наше књижевнике за време њихова живота пуштамо да гладују и да се злопате — та и сам омиљени песник Змај Јован Јовановић, ког сада уздижемо, да не имађаше мировину од Србије, једно би провео „по народу“ своју старост, као и многи пре њега —, а по смрти их славимо; тако исто и наша опозициона штампа, за време грађења црквено-народног устава за Босну и Херцеговину, поред свег тога, што се у тој борби Митрополит Николај владао и понашао и као српски архијерej и као Србин, душмански га нападаше, а сада му признаје велике заслуге по цркву и народ.

Хвала јој и на томе, кад већ није знала, а више није смела да му за живота то призна и да га брани од оних бесомучних нападаја.

Митрополит Николај у мирјанству Петар рођен 5. Авг. 1840. у Горњем Грачацу — у кршној Лици — од оца свештеника Николе и мајке Софије, свршивши српску и немачку основну школу и такознани „обершул“, дође у плашчанску богословију и 15. Дец. 1863. рукоположи га митрополит Петар Јовановић — тадашњи епископ горњокарловачки, а пре тога митрополит београдски — за ђакона а одмах за тим 18. Дец. за презвитера и постави га за капелана г. карловачком пароху Филипу Добрићу.

Неко је време Петар отправљао професорску дужност у богословији плашчанској, а уз то и вршио парохијску дужност у Плашком.

1866. отиде за пароха у Грачац и као таквог одликује га епископ Теофан Живковић 1874 црвеним појасом, а 21. Маја 1879. произведе га за проту — почасног, а по смрти свога ујака Тесле, изабере га свештенство и народ те исте године за проту у Госпићу.

1891. Маја 13. обукао је прота Петар ризу калуђерску, заменивши своје име Петар на Николај, и 14. Окт. 1891. буде произведен за архимандрита гомирског.

1892. Маја 14. изабран буде арх. Николај од васељенског-цариградског Синода за митрополита аворничко туаланског, а после смрти благопокојног митрополита Георгија Николајевића 1896. Окт. 26. за митрополита дабро-босанског.

Какав је био Николај Мандић и као епископ и митрополит, и какових је заслуга стекао за српску цркву и народ у Босни Херцеговини; то ће беспристрасно описати историја.

Митрополит Николај од дужег је времена побољевао и тражио лека својој болешљивици по разним светским купкама.

Тако је и ове године био прво у Карлсбаду — камо је више пута одлазио —, а за тим отиде у Опатију — Абацију —, где је напрасно умро на св. Илију (20. о. м.) у 8. сахати у вече.

Тело је покојниково сутра дан балзамовано, за тим положено на одар у мртвачници у Опатији, одатле превезено у цркву на Реци — Фијуми —, а из ње жељезницом пренето у Сарајево.

Земни остаци опојаће се у св. богородичној српској православној цркви сарајевској у петак (27. о. м.) иза св. литургије у 8 сахати пре подне, а за тим биће погребени на сарајевском срп. православном гробљу у Кошеви.

Како срп. прав. епархијски црквени суд у Сарајеву, тако исто и велики црквени суд за православно српске митрополије у Босни и Херцеговини у Сарајеву, издали су посмртнице — парте — јављајући верним за смрт свога Митрополита и председника.

Благопокојном Митрополиту Николају Мандићу и као узорном и много заслужном Архијерeју и великом Србину, с којим смо више година стајали у пријатељском односу, те знали за његово мишљење и рад и уверили се, да је био велики Србин, те и ако није имао великих наука, имао је здрав разум и поштено срце, кличемо: Слава ти велики Јерарше и добри Србине! Слава ти!

Ктитори и приложници манастира Раковца.

Д. Р.

(Свршетак.)

1742.

Игуман раковачки а потоњи архимандрит *Никанор Јовановић*, саздао је подрум и ћелије над подрумом доле и горе.

Исти игуман с јрм. Алексијем купећи по бачкој епархији милостињу, донели су у манастир: материје за одежде у вредности од 63 фор, 12 Минеја и каноник, цвет полијелејски у вредности 63 фор. 32 кр., четири дрвена свећника.

Павле Петровић из Н. Сада приложио је једну плаштаницу од свиле.

Витока Јосифовица епитрахил свилен.

Трошком манастирским је подигнут под летњом трапезаријом и кујном зидан подрум, и оправљен манастир с поља и изнутра.

Јефтимије Филотеов кандило сребрно.

Јоаникије јрм. раковачки и *Радослав Бачлија*, из Футога приложише 100 дуката за покров цркве бакаром.

Груја и син му *Лазар Грујић* из Баје, дароваше 50 дуката.

1743.

Трошком манастирским свиданја је од камена качара и штала за коње.

Јасиф Миловановић из Нове Паланке даровао једну парусију 75 фор.

Секула Витковић оберлајтнант за Петра Аришева из Н. Сада даровао парусију.

Јосиф Јовановић провизор дањски и постмајстор у Гајдобри. † митрополита Викентија Јовановића капелу дао је намоловати и снабдети је свима нужним стварима и утварима сребрним.

1743.

Ана монахиња мати † митрополита Викентија Јовановића, сребрну кадионицу, с плочама сребрним и сребрн крст.

1744.

Михаило Чокић из Бечеја парусију, а тако исто и 1747.

1747.

Рацко Јовановић из Н. Сада трговац, парусију.

1749.

Остоја Никифоровић из Ст. Бечеја парусију.

1750.

Арсеније Кирички из Шова плуг с целом оправом и 8 волова.

Ана супруга покојног капитана *Арсенија Зорића* из Жабља парусију.

Живан Црногорац, прота карловачки, а потоњи јеромонах раковачки Петар, 93 фор. 32. нов.

1752.

Софроније Јовановић, епископ пакрачки за себе и † Никанора Стефановића две парусије (140 фор.)

Павле Ненадовић, митрополит, три парусије, епитрахиљ, појас сребрн с бисером искићен и наруквице. Исти је 1758. приложио велико звоно од 580 фунти; 1761. својим је трошком дао подићи 2 ћелије, зашто је издао 526. фор. 24 кр.; 1762. својим трошком подигао темпло и дао га намоловати и позлатити, зашто је издао 1734 фор. Темпло је моловао Васа Остојић. (Овај је умро 1773. у Хопову око августа.)

1753.

Данило Јакшић, еп. плашки парусију.

1754.

Никанор Јовановић, архимандрит са својом браћом Стеваном и Марком крст позлаћен и искићен бисером, постављен у кивоту на левој страни, на целивање. Исти је приложио 1755. надбедреник извезен са златом; 1756. велики архијерејски крст; 1758. надбедреник; 1765. појас и наруквице; два фелона, 2 епитрахиља и 4 наруквице с братом Стеваном из Н. Сада; 1768. крст.

1756.

Стеван Зорановић, проигуман врднички парусију.

Синесије Живановић, епископ арадски, фелон за помен својих умрлих родитеља Живана и Фероније.

Исти је приложио 1759. звоно велико од 11 центи и 5 фунти, за што је дао 811 фор. 12. кр.

Георгије Јаковљевић парох из Ст. Бечеја парусију, а 1764. с братом Сергијем још једну.

1758.

Комунија грчка из Петроварадина за † Стамну парусију.

Георгије Чарнојевић из Шимандре парусију.

Теодор Мијатовић из Н. Сада стару икону св. Богородице.

Филип Солин из Футога парусију.

1759.

Јосиф Коларски из Кањиже 100 фор., а 1763. приложио 400 фор.

Сава Вукановић новосадски сенатор парусију.

Теодор из Вуковара парусију.

Сима и Павле от Чарнојевић 50 фор

1760.

Пантелија Миланковић, новосадски сенатор, парусију.

Мардарије Вујић, сенатор новосадски парусију.

Лалар Савић сарајлија, из Н. Сада парусију.

Илија Сапланџај из Н. Сада парусију.

Марија супруга † Петра Рисимина из Н. Сада парусију.

1761.

Јован Георгијевић, епископ вршачки и потоњи митрополит — 100 фор

Викентије Јовановић Видак, епископ темишварски, 100 фор. за спомен својих † родитеља Јована и Ватоке.

Исти је потрошио на оправку ћелија 1368 фор. 18 кр. а 1771. јулија 1. даровао 50 фор.

Иван Зорановић из Лединаца парусију.

Бука Малешев из Лединаца парусију.

Филип Врдничанин из Футога сарандар.

Лазар свештеник из Борова парусију.

Павле грк од грчке компаније из Н. Сада парусију.

Амросије Јанковић јеромонах парусију.

Еуфемија от Чарнојевић из Н. Сада за спомен свога † супруга Јована оберлајтнанта 40 фор.

Хаџи Силвестер Поповић и Спиридон, пострижници раковачки од скупљене милостиње у вршачкој епархији и Великом Вараду 982 фор. 36 кр.

1762.

Иван Милутиновић из Аде, парусију, а 1764. плуг са опремом и 8 волова.

Лазар Вукадиновић, обркнез бечкеречки, парусију.

Вукмир Николић, обркнез белоцрквански, парусију.

1763.

Јанко Сидеров из Н. Сада парусију.

Прокопије Живинчић из Ст. Бечеја парусију.

Марко Дуварац из Аде, парусију.

Амросије Јанковић пострижник раковачки, парох пештански 600 плоча мраморски за патосање цркве, проповеди Гедеонове у два тома и цвет од мрамора.

Хаџи Јосиф, јрм. раковачки сребрн и позлаћен кивот ради хранење тела Христова и два појаса.

Михаил Дејановић, парох госпођиначки плуг са оправом и 8 волова.

Мојсије Путник епископ бачки обећао давати манастиру годишње по 100 мерова жита и цео плуг са опремом и 8 волова.

1764.

Јефтимије Радосављевић, прота карловачки, парусију.

Захарије Исаков из Каменице парусију.

Јаков Чокић из Ст. Бечеја парусију.

Јанко Тамбир из Пеште, парусију.

Никола Дука, из Н. Сада, парусију.

Трифун Јовановић, из Даља, парусију.

Јека капитанлајтнантовица из Грабоваца, парусију.

1765.

Исак Михајловић, парох черевићски сребрну кадионицу.

Јован Милетић из Сарајева, сребрн путир с дарцима

Антоније Марковић, митрополијски ђа кон, сребрну кадионицу.

Јован Николић, сенатор кањишки, парусију.

1766.

Јован Стојчевић, из Нештина, парусију.

Ана, сестра владике темишварског Викентија Јовановића-Видака, из Бечкерека фелон, епитрахиљ и наруквице.

Теодор обркнеа беочински, парусију.

Сима Рунић, из Сентомаша, парусију.

Лука, из Аде, 6 волова.

Јованка † Јосифа Шаланчанина сребрно кандило.

Божа Михајловић, из пријавора (бечар) 50 фор.

Георгије Девечерац, из Сентомаша, парусију.

1767.

Арсеније Радивојевић епископ пакрачки звоно од 3 центе, а осим тога је завештао после смрти своје свој архијерејски сакос, надбедреник, епитрахиљ, наруквице, омофор; 1769. дарке на путир и звездицу и ваздух што је добио на дар од руске царице Екатарине II.

Јефтимије Роман, јереј из Карловаца, парусију.

1768.

Антоније Фрушић, из Новог Сада парусију.

Јован Бузмешан, из Каравланке парусију.

Павле Стојадиновић парох фелдварски, парусију.

Леонтије Аргировић, из Осека, за сарандар 12 фор.

Алекса Михајловић, из Н. Сада, 24 фор.

Григорије Симић и *Лазар Богдановић*, из Н. Сада, по сарандар.

1769.

Кузман Поповић, парох сентомашки, парусију.

Анастасије Томић, из Илока, парусију.

Илија Жилић, из Н. Сада, сарандар.

Рокса Новаковић, из Карловаца панагијар.

Радивоје Недељковић, из Каћа, парусију.

Арсеније Иванић, из Сентомаша таначник, за парусију коња и два вола — трећака.

Васа Живковић, из Ст.-Бечеја, сарандар, а за тим и парусију.

Димитрије Кириловић, из Куле, по сарандар 6 фор.

Неша Марковић из Вршца сарандар.

Нецко Бугарки, из Кањиже, сарандар.

Стојан Максимовић, из Сусека, сарандар.

Срета Георгијевић, из Панчева, сарандар.

Ђорђе Јанковић из Кањиже, сарандар.

Ђура Дамјановић, из Костајнице и Адам Белић из Беловара, по сарандар.

1770.

Михаил Петровић, парох из Маркушице, по сарандера.

Јован Станишић, из Футога, парусију.

Миленко Стојшић, из Н. Сада, са ченејски салаша, парусију.

Васа Бранков, из Футога, сарандар.

Игнат Обркнежев, из Шуљма, сарандар.

Од 1771.—1800.

Парусију: *Максим Вујић*, сенатор но восадски; *Јосиф Јовановић Шакабента*, епископ вршачки (1788.) 100 фор.; *Јосим Радовановић*, из Врбаса; *Стеван Шилић* и *Дијонисија* + *Михаила Ђурковића*, из Н. Сада; *Раја Зубовић*, из Бановаца; *Цвеја Коларовић* из Осека; *Стеван Гавриловић*, из Врдника; *Јосиф Коларски*, сенатор кањишки; *Стеван Чупић* из Вуковара 100 фор.; *Комненија* + *Адама Цинцајара* из Карловаца; *Георгије Шланчевић* из Ерцег Суљоша; *Илија Поповић*, из Футога. Знатније прилоге: *Давид Рашковић*, велики биров новосадски и *Георгије Миланковић* члан мањег совета новосадског 3 фелона, 3 епитрахиља и наруквице; *Петар Момчиловић* 1779. из Н. Сада цео трошак за нове певнице и столове у певници, на што је издао 415 фор., а *Атанасије* из Н. Сада у мушкој цркви 8, а у паперти 26 столова дао направити; *Стеван Миодраговић*, из Темерина, 8 волова.

1800.—1880.

Парусије: *Прокопије Петаковић* и *Па-*

вле Григоријевић, за 7 парусија, из Лединаца; *Стеван Поповић*, из Лединаца за 2 парусије; *Михаил Николић*, за 8 парусија; *Георгије Стојковић*; *Пантелија Атанасијевић*; *Јова Милаковић*, из Н. Сада; *Јефта Бајански* из Н. Сада; *Теодор Кужат* из Госпођинаца; *Илија Меденовић* и *Јеремија Вешковић* из Беочина, по 100 фор.; *Григорије от Миковић*, 100 фор; *Атанасије Костић* из Беочина; *Гаврил Станимировић*, из Футока; *Марија + Митра Милошевића* 100 фор.; *Коста Мачвански*; *Сима Савић*, из Футока *Димитрије Димша*, из Футока 100 фор.; *Јосиф Капатај*; *Теодор Барашин*, ман. служитељ; *Теодор Мађарић*, из ман. прњавора 100 фор.; *Михаил Поповић Лазикин*, из Лединаца; *Лазар Булић*, из Н. Сада; знатније прилоге: *Михаил Николић*, 1693. фор.; *Теодор Николић*, из Н. Сада, трпезу од мармора; *Јован Пецековић*, из Земуна сребрно кандило.

* * *

Из поменутог протокола, види се, да су прилози манастиру овамо од 1770. све слабији бивали, док нису 1880. скоро сасвим престали.

Из наведених се овде добровољних прилога види, да је у XVIII. веку и манастир Раковац, као и остали наши манастири, имао врло леп приход од милостиње. Милостиње се у знатно и одржавале у то време наше манастире.

Данас нису манастири спали на милостињу, него данас они дају и појединцима и прилажу на црквено-народне циљи.

Школска фундација барона Николе Пејачевића.

Д. Р.

У чланку „Два писма барона Николе Пејачевића“ у п. бр. позвали смо да нас извести ако ко шта зна шта више о реченој фундацији.

Пре него што је напшао поменути наш чланак, ми смо знали да постоји једна књижица о румским школама, коју књижицу и сами имамо, ал како је не могосмо наћи, умолисмо г. пароха Марка Шаулу да нам је пошље, јер смо држали, да ће у њојзи бити ма шта напоменуто о поменутој фундацији.

Г. Шаула нам ју је послао, и нисмо се преварали у нашој претпоставци, јер у њој се вели ово о њојзи:

1 Фундација барона Пејачевића:

„Ово је само преповетка, а у самој ствари нити је кад постајала, нити ће постајати; овде је само зато стављам, да виде људи какве је бое. — Дакле:

Старији доба људи о овој фундацији овако причају: Блажене памети упокоени, и у блаженој обители сад налазећи се „Барон Марко Пејачевић“, на школе румске завештао је био село Ињију, и поље Љуково (Predium Ljukovo); и подигао је једно здание у Руми на један спрат узвишено због тога, да се по неколико деце из свију 12 села спаилуку његовом принадлежећи, у Руми школовати, и од тиј добара издржавати могу. Сад како је после смрти његове, неки од насљедника и племеника његови, то преварачно, да умјесто ови добара у нарави, нешто у готовом новцу, и то незнатно па и само на корист Римски школа плаћа; као и здание ово, благу намјеру имајућег завештатеља, само Римокатолици уживају, није ми познато. — За здание ово неки старци овако причају: Стари наши, боећи се да дјеца наша, у постне дане од Шпабчади не би парченце колача, или сира запскала, и са тим грјех на невину њихову душицу нанео, договоре се те се са школама поделе, и тако колосално ово здание Римљанима за употребљење оставе. — Ово здание још и данас Римокатолици уживају!“

Књижица ова, у којој се ово налази има наслов: „Постанак фондова школа српски у Руми“. 8° 21.

Написао ју је Милутин Ратковић, бивши парох румски, а по том игуман ман. Раванице.

Штампана је у Н. Саду 1868.

ЛИСТАК.

Вести.

Епископски састанак — конференција. У понедељник пре подне одржала су Високопреосвећена Г. Г. Епископи свој састанак, на ком су решили: да се писмено изјави Његовом Величанству краљу Фрањи Јосифу I. дубока захвалност на указаном саучешћу приликом смрти благопокојног Патријарха

Георгија и изашиљањем посебног свога заступника на сахрану.

Даље да се писмено захвали на указаном саучешћу односно изашиљању посебног заступника Његовом Величанству краљу српском Петру, Његовом Височанству књазу црногорском Николи, кр. угарској влади и председнику кр. уг. министарства, министру спољашњих послова барону Ерентаљу, бану краљевина Хрватске, Славоније и Далмације Ракодцају, преставницима свију автокефалних православних цркава и Епископима, жупанијама, градовима, општинама и корпорацијама и отличним особама.

Даље је закључено једногласно, да се преко кр. угарског министарства поднесе адреса Његовом Величанству, да благоизволи што пре именовати Администратора у смислу §. 20. благоутробне декларације од 16. Јулија 1779., које нарећење у том погледу важи и данас. Те како по канонима право славне цркве од смрти митрополитове-патријархове до попуњења тога места треба митрополијом да управља најстарији Епископ; — то да се за Администратора постави најстарији Епископ карловачке митрополије.

Напослетку је био говор и о богословском семинару, и закључено је, да се на крају Августа поново састану и изаберу питомце за семинар, а подједно и о његовом издржавању.

Текелијна закладa у Карловцима. Како је Патријарх врховни старатељ поменуте закладе; то је Преузвишени министар председник Векерле именовао на основу §. 71. штатута исте закладе за привременог заменика врховном старатељу Високопреосвећеног Г. Епископа бачког Митрофана, до именовања администратора митрополије.

Оставина Патријархова. Као што је блаженопокојни Патријарх Георгије за време свога патријарховања падао на проспетње и добротворне циљи толико, као ни један његов претходник; тако ће ће исто и његова оставина бити такова.

И како се она има поделити на два дела; то ће народним фондовима припасти врло знатан део.

Ето, с тога он и није хтео да и у својој опоруци оставља на поједине заводе и установе; него да оно, што се иза његове смрти затекне, припадне народу.

Као што добар домаћин ужина у томе, да му је пуно кућа; тако је и он уживао, те с тога — поред свег тога, што се радило на томе, да се баци у мир — није продао већи део из лађске конкуружње борбе, од које ће саме уништи у остатку око 200.000 кр.

А с тога није хтео ни да вино продаје, од кога је остало више стотина хектолитара, и то каквог вина!

Ето, така је и оставина заостала иза Патријарха Георгија, на кога су радикали бацали дрвље и камење.

А каква је остала иза народних љубимаца Арсенија Стојковића и Теофана Живковића?

Каква, од прног није остало ни за сахрану, а и од другог ништа.

— **Архиђецезални православни српски свештенички конвикт.** Патронат овога конвикта држао је седницу своју 17. (30.) јула. У њој је подељена ванредна припомоћ удовици Георгија Максимовића пароха черевићког, у износу од 100 круна. Оправку потпорног зида на потоку, чији ће трошкови нанети близу 5.000 круна, имаће извести грађевинар Вељеслав Мали из Карловаца. Примљени су извештаји рачунски, као и о раду самом на знање, а попуњено је 33 питомачка места с тим, да остали 7 има сам надзорник, г. протојереј Машировић, у споразуму са председником попунити.

Истога дана одржана је и скупштина, у којој су примљени извештаји патроната и ревизионог одбора. Примљено је десет нових чланова, а бирана је према статутима и нова управа патроната. За председника изабран је ректор богословије Јован Вучковић, за потпредседника професор богословије Јован Живковић. Чланови су ови: Димитрије Руварац, Глиша Јовић, Димитрије Давјановић, Марко Шауља, Радослав Марковић, Васа Латинкић, Никола Милић и Сима Аранички. За тајника и уједно благајника Димитрије Коплић. Патронату је стављено у дужност да проучи правила и спреми предлог о њиним правилима.

Поводом смрти врховног патроната и добротвора овога конвикта патријарха Георгија, одржана је истог дана ванредна седница патроната, на којој је нарећено, да се у знак жалости истакне на згради црква настава, саучешће најави и на погребу корпоративно учествује, а уједно за чланове и питомце посмртнице штампа и разашље".

Уредник: **Димитрије Руварац**, протојереј.

Одговори уредништва.

Г. В. у О. — Пошто смо једном сличном приликом васпоменули, да ми не сматрамо за неку срећу, што по нека римокатоличка прође у наш запен, а тако исто ни у заслугу онога свештеника, који је дотичну превео; с тога не хтедосмо у листу штампати така саопштења.

Не можемо с тога штампати на Ваш „списак преведених“ на време Ваше службе.

Држимо да ћете нам дати за право, кад Вам напоменемо, да ни једна од Вас преведених, није напустила свој дотадашњи закон и прешла на наш, из чисте побуде и уверења, а то није учинила с тога, што ни једна од њих и не зна разлику између појединих хришћанских вероисповести, него су то учиниле већином с тога, да их може узети обично какав луд богат или добар Србин.

А код муших је прелазница — бар у Тројединици — тај, да се могу поново оженити поред растављене од стола и постеље римокатоличкиње.

Па кад тако раде римокатоличкиње; није чудо што се нађе и по која мудра српкиња, која напушта свој закон, да се уда за ког доброђудног Хрвата или Шпабу, како би тиме поправила и свој положај и својих сродника.

Ну, као год што римокатоличкиње и по свом прелазу на наш закон, остају и на даље у души римокатоличкиње; тако исто остају и православне и по прелазу православне, о чему се сваким даном уверити можемо.

Као што крв није вода; тако се и вера не да прелазом из срца истерати.

Не срдите се, што и Ваш „списак“ не можемо штампати.

Послане књиге на приказ.

Српска богословска књижевност у години 1904. и 1905. од др. Ил. Ивачковића и П. В. Марковића. Београд. 8⁰ 120.

О нашим политичким програмима. Чланци из „Српског гласа“. Написао М. Ј., В. Кикинда. 8⁰ 45.

Борбе Поповић. Бачки Буњевци и Шокци. Прештампано из „Правде“. Београд 16⁰41.

ЗВАНИЧНИ ОГЛАСИ.

Бр. Е. К. 267. ex 1907. 44 1-3

СТЕЧАЈ.

Расписује се овим стечај на парохију III. плаћевнога разреда у Шаканлијама у протопрезвитерату Костајничком.

Молитељи имају своје прошисно обложене молбенице надлежним путем овој епарх. Конзисторији поднијети до Успенија Пресвете Богородице о. г.

Молбенице приспеле преко тога рока неће се у обзир узети.

Из сједнице епархијске Конзисторије горњокарловачке, држане у Плашком, дана 21 јуна 1907. године.

Предсједништво.

СТЕЧАЈ. 45 1-1

Православни српски богословски семинар у Карловцима отвара се питомцима с новом школском годином 1. (14.) септембра,

Нових питомаца примиће се 25, који ће ступити у прву годину богословије.

Молбенице за питомачка места ваља *лично* поднети *управи богосл. семинара у Карловцима* 31. августа (13. септ.)

Молбеници треба прикључити.

а) писмену дозволу свога дијецезана Епископа, којом се кандидат пушта избору, а која се дозвола има с ваљано инструисаном молбом течајем великих школских ферија најдаље до Велике Госпојине код дијецезана Епископа *лично* затражити;

б.) крштено писмо;

в.) сведоџбу о положеном гимназијском испиту зрелости;

г.) сведоџбу о религиозно моралном владању од свог пароха;

д.) сведоџбу лечничку о накалмљењу богиња.

Сви молиоци биће истога дана лечничком прегледу подвргнути; а 1. (14.) септембра после подне објавиће се свима, који су у семинар примљени и *којој су епархији шести додељени на службу* по свршетку богословских наука, при чему се имају у обзир узета место порекло и оправдане жеље молилаца. — Примљени молиоци ступају одмах после овога проглашења у семинар.

Примљени питомци имаће затим у року од десет дана поднети управи од своје стране и својих родитеља или скрбника потписани *реверс*, у ком се обвезују да ће по свршетку богословских наука најдуже за две године ступити у свештенички чин и у дијецези Н (за коју буду примљени) безусловно најмање *шест година* као свештеници служити; јако пак својом вољом или својом кривицом у семинару не би остали, или по свршетку богословских наука својом вољом или својом кривицом у року од две године дана у свештенички чин не би ступили, да ће на њих у семинару потрошену своту семинарској благајници вратити.

Питомци су дужни при ступању у завод донети и целог свог боравка у истом непрестано на броју имати: 6 кошуља, 6 гаћа, 12 огрлица, 12 пари запонака (манжета), 12 марамица, 6 убруса (пешкира), 12 пари чарапа (или обујака), 4 кошуље пресвлачиће и (ко је уобичајио да носи) 2 дуксера. Даље има сваки питомац донети са собом још и: прибор за прање зуба (чисту четкицу и појачу стакленицу, чашу), четку за хаљине, четке за обућу, кишебран и пар папуча. — Без потпуногa броја ових ствари не може се ни један питомац у завод примити. — На рубље питомачко удариће се у економату заводски дотични број, који ће се сваком појединим питомцу доделити; стога ваља на загасите или пре ствари пришити четвероугласи комадић бела платна, да се број на исто стави.

Књиге и материјал за писање и бављају питомци сами. Сваки питомац мора имати потпун прибор свих потребних уџбеника, књига и скрипата. Првогодишњи питомац треба ради набавке тих ствари да донесе са собом 50 круна. Иначе имају питомци у заводу бесплатан ужитак, одело и прање рубља.

Карловци 25. Јулија 1907.

Управа
прав. српског богословског семинара.

ДРУГИ ОГЛАСИ

ЗВОНОЛИВНИЦА И ФАБРИКА
ГВОЗДЕНИХ КОЗА ЗА ЗВОНА
АНТОНА НОВОТНИЈА
У ТЕМИШВАРУ, ФАБРИЦИ

препоручује се — са гаранцијом на више година — за израду нових звона и за преливање пукнутих звона у овакој величини, као и за целокупно хармонично уређење звоњења, провиђено са крупом од кованог гвожђа, тако удешеном, да се звона по волји и лако могу кретати, ако би се на једном месту излупало, чиме се звона сачувају да не пукну.

Особито препоручујем

од мене изнађена и много пута одликована

са отвореним одушцима провиђена звона,

која су у горњем делу — као виолина — са отвором у виду фигуре 7 провиђенаи као имају дуготрајнији, снажнији и дубљи звук, него звона по старој системи прављена, тако да се овако једно патентирано звоно од 327 килограма изједначује са звуком других по старој системи ливених звона од 461 килограма.

Даље препоручујем козе за звона од кованог гвожђа, у торњу слободно стојеће; звона или шоље за сатове од метала; прављење старих звона са крунама од кованога гвожђа. —

27—52 4. Илустровани цениовници и прорачуни трошка бесплатно и франко.

На миленарској земаљској изложби у Будимпешти 1896. награђена са великом миленарском медаљом.

„Српски Сион" излази сваке недеље на једном целом табаку. Цена му је: За Аустро-Угарску, Босну и Херцеговину на годину 8 круна, на по године 4 круне, а на четврт године 2 круне. За странк земље, на годину 10 круна. Појединн бројеви 20 филира.

Претплата, огласи, стечајеви и рекламације у року од 15 дана шаљу се Администрацији а остали рукописи уредништву „Српског Сиона" у Карловце. За огласе, објаве и стечајеве плаћа се 1,0 филира од једног реда ситних слова. — Неплаћена писма се не примају. — Рукописи се не враћају.

Све спорове овога листа у ствари претплате или других потраживања решина котарски односно општински суд у Карловцима.

Издање и штампа: Српске Манастирске Штампарије у Ср. Карловцима 417. 1907.

СРПСКИ СИОН

Год. XVII. Број 31.

ЗВАНИЧАН ЛИСТ ПРАВОСЛАВНОГ СРПСКОГ АРХИЈЕРЕЈСКОГ СИНОДА МИТРОПОЛИЈЕ КАРЛОВАЧКЕ ЗА ДУХОВНЕ, ЦРКВЕНЕ И ЈЕРАРХИЈСКЕ СТВАРИ.

У Ср. Карловцима у недељу 5. августа 1907.

Један листак

из деспоције Архијерејске.

Д. Р.

Кад човек погледи како је уређено код милитарије, где су сваком одређене и дужности и права и где је слободно и оном простом солдату жалити се и лека тражити против неправде и насиља својих претпостављених; а види како код нас у нашој цркви још ни дан данас није онако у том погледу, како би требало да буде, пошто поред наших уређења још и данас може што-но реч старији да се растреса према потчињенима: наистину се не треба чудити, што код нас у свештеничко-монашком сталежу има мало самосталних и одлучних свештеника и калуђера.

Јер, не треба да је свештеник или калуђер (па и сами архимандрити) отворена опозиција своме архијерају; него довољно је и сама проста денунцијација или сумња, па му је довољно да буде гоњен. А поред нашег препотопског конзисторијалног судског поступка, може се врло лако и за ништа доћи до „манастирског ручка“, како од стране Архијерејове, тако исто и од конзисторије, за чије се чланове у последње време бирају просто слепи партизани, те поред све заклетве, да ће чланови савесно делити правду; на њу се при решавању слабо обзире, него на партијске интересе.

Некад је бивало, да су богослови морали узимати рођаке владичине за жене, а и данас се догађа, поред свег тога, што данас не постављају свештенике владике, да — поред наше покварености и куковичлука — владике протурују своје рођаке — зетове — и пријатељице односно њихове мужеве за парохе у најбољим парохијама.

Не треба ни се бацамо у далеку прошлост, где су свештеници и калуђери били робови, над којима се не само епископ-дијецезан над њима по вољи растресао и гонио их; него и у наше је младо доба било и придворних калуђерчића, који су се растресали над старим свештеницима.

Ми смо запамтили, кад су стари свештеници, чим су наступили на дворску авлију, скидали шешир с главе и са страхом куцали на врата конзисторијалног бележника, и приступали им руци да их пољубе.

Данас је хвала Богу у том погледу друкчије, но још није онако, како би требало да буде; јер и данас има и бива самовоље поред свег тога, што је по данашњем уређењу епископ-дијецезан проста лутка у средишним властима, који мора да извршава оно, што већина члановa закључи.

Па да се и то не узмогне догодити, требало би тачно одредити дужности и права, почевши од епископа-дијецезана па до ђакона, а тако исто и између јеромонаха и настојатеља манастирских, па и између митрополита-патријарха и епископа.

Све би то тачно требало одредити, а не, не имајући никаквог уређења; позивати се тобоже на каноне и праксу, а овамо радити по ћефу.

Ми овамо од 1864. уређујемо наше црквено народне ствари, па шта је најглавније и без чега не може бити ни напретка ни реда; за то смо се врло мало или нимало бринули.

И пошто нисмо то урадили, за то нам и није у цркви и црквено-народном животу онако, како би могло и требало да буде.

За доказ, како се и у наше доба терао код нас пркос и ћеф једног Архијереја спрам једног са свим уредног и исправног игумана, навешћемо овде тужбу игумана гомирског Севастијана Илијћа против свога епископа Евгенија Јовановића, коју је поднео патријарху Јосифу Рајачићу.

Ista гласи:

„К Јего Свјатости, високопревосходительњејшему Г. Јосифу Рајачићу, православне цркве Сербскому Патријарху и пр.

В Моравицах 28. Јул. 1851.

Гоненије Јего Високопреосвештенства Г. Епископа Евгенија разними, на дом и братство наносимими непријатностми умножаемо, растет од день болше.

Донеље благословутиј Г. Епископ бављашеђа во Виење, прије глас, даже и из Славонии, јако кољ скорјее он от онуду возвратитеја, абие мене от званија обуставити будут. Ниње о сем всјеми силами дјелаја, не точију да напатствовати мја не престает, но и в парохии Гомирској јегда в Моравицах 1844. и в Дрежниције 1848. и 1849. ничтоже сотворити возможе, огњ подпаљаја мјатеж возстављает, ово подстреканием иних на немир Гомирцев, ово же своим собственим.

Њеци от Гомирцев убо обвиништа мја, между коими и В. С. вједомиј Радиша Мусулин јест, ниже за клевету противу поручика њекоего шибан бје.

Вмјесто да би тужители к миру склањал, или доношење их на најасненије мње дал бил, возва к ним Г. Епископ сими словеси: „Драго ми је; а гдје сте досад били? Сад кад сте га ухватили, држ'те добро, јер ако попустите, оцрнисте и мене и себе".

Противу сиценаго Председатеља в Конзисторијумје најатие убо творити должен јесм, о чем С. В. увједомљаја умилње прошу, да би мја защитита високу милост имјели, и председателство Јего Високопреосвјашченства моего Г. Епископа в смотрении суда о Настојатели возбранено било, тјем праведње, јако обшче вједомо јест, да он монастирју нашему и Настојатељу того не добр јест.

Јего Високопреосвјашченство Налогя Конзисторијалнија сјемо тако управљает, дв или краткости ради опредјељаемаго времене, или по нарочному расположенију, тај всегда поздно приспјевају, в слеђ чего мене потом за непослушна оглашает.

Тако Налог от 2. Јулиа т. љ. к числу 680. в слеђ коего би аз лично протоколи матрикуларнија, братских соборов и циркуларнај на 15. Јул. т. љ. Конзисторијуму сам принести имјел, приспје топрв 24. т. м., о чем прикључено под ./· довољно увјеренија подати возможет.

Да би аз оснидјетелствовал, јако готив јесм повиноватеја, абие заутра поспјеших с словутими протоколи в Карловец. Но оле скорби! Г. Епископ не хотје приступ дозволити ми, јако дјели заћат јест. На сие умолив јего за слеђујушчи дењ, и паки отрицателнај отвјет получих, јако пријати мја не будет. Тшче

убо сотвориш путешествие в Карловец, слишу јако уже шаги, јеже мја супшпендирати сотворил јест.

Горка судба моја јест, јегда и паки противу Архиереа своего жаловатисја принужден јесм; обаче тој неизбежној супчеј, что ино да сотворју, аштче не пасти под крило В. С. да мја противу гоненија ващчишчите и от того отбраните?

Веспјатите, В. С. намјерение к безчестију моему клоњашчеесја, јако тјем и обители сеј многг упчерб дјеетеја. Церков би подобало вдати, о чем радјети начан нуждное напво уже прибавих. Народ позвав да от рали по 30 кр. дају пјењази, к нимже монастир 2000 фор. дати објешчал јест, собирает. От царја к томуже концу, помошчи просити такожде уже начах. Обаче тое все престати нише имјеет, јегда в гоненији слава и в бјегетије спасение искатисја имат.

Јеромонаху нашему и брату Макарију *Милићу* ни днес из Италии не возвратившусја, сам в монастирје с јеродиаконом Гедеоном Стојановичем јесм борјасја с многими дјели и должностми парохијалними.

Помозите ми С. В., колењопреклоно прошу; иначе церков јешче долго остати будет в худом састојании своем, и многа ина, на ползу обители нашеја предвзјатаја престанут, јакожде и третија пила, на добрје сограждаемаја ниње постраждет.

Отдан тјем високим милостем с глубочајшим страхопочитанием цјелују свјатују архипастирскују десницу наумирају

— — — — — —

Игуман Севастијан опростио се владичиног гоненја тиме, што га је 1853. патријарх Рајачић преместио у Хопово, где је постао архимандритом и довео га до цветућег стања, ког је последник му Василијан Петровић са свим упропастио, што није сметало „бивателима“ бачке епархије, да су га — поред свег тога, што се знало, *како* је дошао до митре — дочекали са литијама и поздравима „Благословен грјади, во има Господње Василијане!“.

* * *

Из најновије прошлости, довољно је да наведемо, како је због неодређених односаја могао патријарх Герман једног Илариона на онај начин изјурити из богословије и Карловаца.

Да се такве пралике више не догађају и догодити не узмогну; требало би донети уређење о свима односајима у нашој црквено-народној автономији, и у њему тачно одредити свачију и дужност и права.

А за то се иште и времена и труда, а и људи.

Ми за сад само узгред наспоменусмо о овом недостатку код нас; а да се њему стане на пут, то стоји до наше јерархије и народа.

Земунске школе 1753.

Д. Р.

У Земуну је још у половини XVIII. века постојала словенска и грчка школа.

1753. био је учитељ у обе школе поп Јован Кристодул, од које породице има и данас потомака.

Шта се учило у њима, види се из доле наведеног екзамена. Значајно је, да је сваки ђак скоро друго учио. Нису сви једно исто учили, као што се данас учи.

Доцније се у XIX. веку учило у грчкој школи много више, него што се учило у XVIII., а особито се учила математика, географија, историја и читали грчки класици. С тога су многи Срби и са стране долазили у грчку школу, а подједно било је тада и код нас много спремнијих и ученијих трговаца од доцнијих, који нису свршили грчку школу, него само српску, у којој се све до половине XIX. века учио само часловац и псалтир.

За чудо, да од 119 ђака у словенској школи, ни једног нема, а да се не презиме по имену очевом.

Екзамен

в школи земунстјеј обучавајушчихсја дјетеј, иже от них что учит и коликое времене кождо из пришел.

1. Јоан Вретин, учил октоиху греческому VI. гласа, и ниње учитеља дјејаниј св. Апостол недељу III. по пасџе;

совершил псалтир и николико гласов подобија научил добро.

2. Петр Теодоров пришел прешедшаго лета 1752. и почел учити от алфавита греческаго, октоиха научилсја такождер и числителнаја наука добрје; и ниње учитсја псалтиру катизму 5. Родом с Купинова. Писати и славенски и гречески может. Кротко и добрје учитсја.

3. Јоан Станчулов подобње со Јоаном Вретпном учил и совершил октоиха. Потоможе псалтир неимушчи учити, болше от два мјесјаца без книге биет. И после того даде јему человјек њеки часослов и почел учити. И ниње учитсја посљедованиу вечерњаго. И акатист училсја на иэуст, такождер и числителное художество научил, и писати может добрје.

4. Игњатиј Јефтимиев учил псалтир катизму 6. и совершил јего и о кратџе њерје јеже јест в псалтирје такождер и обшча молебна на иэуст и 7 таин новаго завјета с кратким толкованием. И ниње учитсја гречески начал алфа-виту, и писати может добрје тако и нумерацију. Учит добрје.

5. Лазар Јоанов подобно јакоже Игњатиј обаче отшел мца сего на болше учение в Карловџе Добрје учил.

6. Јоан Јеремин учил катиаму 10. Тојже изучил до ниње јакоже предречени, јешче учит таји и хошчет гречески начати точију ракам (рачун) тој и Лазар неучил.

7. Лука Николаев учил катиаму 8. Совершил 14. кат. после того почел учитисе гречески от алфа до мца Септемврија 14. совершил Октоих и ишел учити немецки. Писати могл добрје. И нумерацију њедал. Средствење учил.

8. Григориј Димитријев учил кат 11. И ниње учитсја по други крат по цјелу катиаму потверждует, повеже научил всјех псалтирје и может по мало писати. Не добрје учит.

9. Симеон Николаев учил 9-му часу и совершил часослов, и ниње учитсја псалтиру кат. 19. Может писати добрје, тојже средствење учит.

10. Димитриј Стојанов соверши часослов и ниње учитсја псалтиру кат. 20. Может помало писати, подобње и аритметику. Учат средствење.

11. Максим Симеонов пришел 1752. Ноемврија 9. и почел учити в псал. кат. 2. и ниње подобно с Димитрием. Напаче многаго времена лишилсја от школи, јако и таблица свидјетелствует; и может писати; ведми добрје учитсја.

12. Михаил Вретин учил посљедование вечерњаго тогда начал, и ниње учитсја в псалтирје кат. 15. Зље учит, обаче пјети добрје приемлет, знает праздников ирмоси всјех двнадесјат и осм гласов.

13. Константин Тимотеев подобње учил, и ниње учитсја 11. кат., может помало писати. Средствење учит.

14. Теодор Максимов учил 9-го часа. И ниње учитсја 5. кат. Зјело зље учитсја от всјаческаго ученија. В недељу један крат пропоит и то нуждно (невјем чесо рада).

15. Лазар Димитриев сушчествено јакоже Теодор (пришел 1752. 9. Ноем., почал учити 2. кат. и ниње учит 9., и на всјакаго мца убо по 15 дневи, по 10 другагди и по целога мца лишалсја от школи). Ничтоже полза от јего.

16. Теодор Теодоров пришел 1752. 1. Дек. почал учити 6-го часа, и ниње учит кат. 11.; тојже много лишил от школи, обаче добро учитсја.

17. Симеон Савин учил посљедование вечерња, и ниње учитсја потверждуе псалтир, средствење учитеја.

18. Јоан Манојлов учил 6-го часа ниње, учитсја кат. 2., может помало писати, средствење учитсја.

19. Павел Ников пришел 1753. Апр. 19., почел учити кат. 3. и ниње кат. 8. обаче болше ко дому, менше в школе. Средствење учитсја.

20. Теодор Стефанов учил шестопсалмие и ниње учитсја псл. кат. 4. Средствење учитсја.

21. Теодор Милин пришел 1753. Јул. 1., начал учити псл. и ниње учитсја кат. 10., добрје учитсја.

22. Софроиij Живанов 1753. Фев. 4. и почел учита шестопсалмие, и ниње

учитеља псл. кат. 6. и числителнаја наука, вјест и писати, средствење.

23 Дамјан Животин учил подобно јакоже предречени и ниње учитеља кат. 2. и писати может, такожде учитеља и нумерацију. Средствење учитеља.

24. Станко Јоанов пришел 1753. Авг. 17., почел учити кат. 1., и ниње учитеља кат. 4. Добрје учит.

25. Давид Димитриев пришел 1753. Јул. 3., почел часослов конформати или утверждати, и ниње учитеља псалтиру подобно со Станком, средствење учитеља с Бановаца.

26. Михаил Атанацков совершил часослов и неимушчи псалтира, убо даже до Јулиа ден губил, и от того мца ваја предречену книгу, и ниње училасја 4. кат. Средствење учитеља.

27. Павел Петров сушчествено јако тојже, и даже до ниње сиде токмо писати учил, болше код дома неже в школје.

28. Константин Јоанов учил шестопсалмие, ниње почал учити псалтир, велми недобрје учитеља. И от школи вјашче лишел јако и таблице свидјетелствујут.

29. Михаим Илин учил повечерне, и совершил часослов до Јулиа, от тогда убо до ниње сиде, понеже псалтир неимушчи.

30. Тимотеј Мојсеов подобно добрје учитеља.

31. Јелисеј Петков учил буквар, ниње учитеља часослов посљедование близ да соверши, и добрје учит.

32. Арсеније Павлов учил повечерне, и ниње учит подобно с прежде. напаче многи крати лишил от школи.

33. Јоан Николић подобно повечерне учил, и ниње учитеља 6-го часа, вље учитеља и болше код дому.

34. Арсеније Георгиев подобно учил, такожде и ниње. Зље учитеља.

35. Симеон Николић учил утрењу, ниње потверждует часослов, болше научил би обаче готово всјех числов чрез рукописма научил, ибо от убогости отец јего и невмјел вајати книжку.

36. Јоан Милинков учил буквару и ниње учит часослов и утрењују, вјашче код дому, неже в школје. Зље учитеља.

37. Гаврил Јоанов учил малому повечерију на начала, и ниње учитеља 6 го часа. Средствење учит.

38. Марко Гаврилов подобно учил, и ниње учитеља 3-го часа. Зље учитеља.

39 Константин Димитриев, учил буквар и ниње учитеља посљедование утрењаго. Зље учит вјешчже немошчни.

40. Василиј Цветков, пришел 1752. Дек. 21., почел учити повечерне, и до ниње болше ненаучил точију полуношчницу, понеже всегда лишал от школи и недобрје учитеља.

41. Стефан Димин учил повечерне, царју небесни и ниње учитеља посљедованију утренаго. Зље учитеља.

42 Илиа Јоанов учил буквару, оксиа варна, совершил буквар и ниње учитеља полуношчници, тојже зље учитеља.

43. Игњатиј Јоанов подобње и ниње учитеља утрењу.

44. Симеон Јоанов подобње (ба-на) и ниње учитеља 1-го часа. Добрје учитеља.

45. Кирил Павлов подобно, и ниње учитеља шестопсалмије, родом с Војке, средствење учитеља.

46. Јаков Јовков учил буквар до полу и совершил ниње, учитеља часослов, полуношчници, средствење учитеља, јешче мал.

47. Арсеније Манојлов, тојже подобње, обаче отшел.

48. Тимотеј Бошков, подбно учил и ниње учитеља повечерију малому.

49. Теодор Јоанов подобно, и ниње учитеља 1 му часу. Средствење учитеља.

50. Димитриј Раданов убо и ниње учитеља полуношчници чрез рукопис.

51. Петар Кирин пришел 1753. Марта 1., почал учити начало повечерију, и ниње учитеља шестопсалмија. Учитеља средствење.

52. Теодор Петров учил малому повечерију, ниње учитеља изобразителних. Средствење учитеља.

53. Григориј Димитриј Николаев учил буквар, и ниње учитеља часослову 1-му часу. Добрје учитеља.

54. Арсеније Теодоров подобно учил буквар и ниње учит малому повечерију. Зље учитеља.

55. Пантелиј Живков учил убо и нинье учитсја посљедованије утрењее.

56. Давид Илиjи пришел 1753. Јан. 28., почел от аз-буки и нинье учитсја посљедованије утрењаго. Тој јест фамилиас.

57. Алексиј Бошков пришел 1753. Фер. 23., почел от аз-буки, нинье учитсја малому повечерију, мал, но добро учитсја.

58. Димитриј Манојлов, пришел 1753. Марта 8. и тојже почел от аз-буки и нинье учитсја повечерију. Добрје учитсја.

59. Григориј Акимов учил буквар и нинье учитсја посљедованију утрењаго. Добрје учитсја.

60. Аврам Петров подобно учил и училсја.

61. Јоан Живанов буквар, нинье полуношничиу. Средствење учитсја.

62. Симеон Николаев аз-буки, нинье посљедованије утрењаго. Недобрје учитсја.

63. Аврам Јоанов учил буквар, и нинье учитсја подобно со Симеоном, обаче зље учитсја и от школи многи крат лишил.

74. Јосиф Марков учил повечерију, и нинье учитсја јакоже предписани велми недобрје учит.

65. Лазар Стефанов учил буквар, нинье учитсја посљедованију утрењему, много не бист и тојже в школи, средствење учитсја. (Свршиће се.)

О администраторству у архиепископату карловачком и митрополији српској.

Д. Р.

Како је и сада после смрти благопокојног Патријарха Георгија, као и до тада после смрти сваког патријарха овамо од 1881. на дневном реду питање о администратору митрополије карловачке, о ком се питању писало у нашим листовима 1881. у „Застави“, и то од самог Милетића, 1889. у „Бранику“ од Мише Димитријевића, у „Нашем добу“ од Ђуре Вукићевића и у „Новом Времену“ од нас; то ћемо овде да наведемо наше писање о томе питању.

Да не бисмо морили читаоце ових редака с наводима Милетићевим из „Заставе“, и упућивали их на бројеве, које ретко ко и да има; ми ћемо навести главне разлоге за питање о администраторству мњење М. Д., које се слагало с мњењем Милетићевам.

Његови су разлози да нема места после устројства саборског од 1875. администраторству за време упражњене митр. столице ово: „У саборском устројству нема ни спомена о администраторству, те по томе истоме не може бити ни места у нашој цркви; но саб. устројству у §. 12. „председник је собору — — — ако је митр. патр. столица упражњена, најстарији епископ по посвећењу“; кад митр. патријарха у добу обудовљене архиепископије, заступа најстарији епископ у собору, у највишем пар.-црквеном телу, са свим је природно, да му исти мора бити и заменикам у другим мањим и ситнијим пословима архиепископске управе“.

„Овом и оваком схватању дао је наш народ преко свога нар. црквс. сабора јасна израза и у најновијој нар. црквс. уредби о избору митрополита патријарха у II. чл. те уредбе“.

„Но кад свега тога не би ни било, и онда би према данашњем, ма и привремено уређеном нар. црквс. животу, установа администраторства са свим излишна била —, јер митр. патријарх не само као председник највиших нар. црквс. власти, већ и као епископ архидиецезе имаде у сваком автономном телу свога заменика, тако, да нема ни најмање бојазни, да редован ток послова поменутих тела може и најмање застати“.

Пре него што приступимо обарању тих разлога, нека нам је дозвољено, да наведемо, шта нам прича историја о администраторству по смрти митрополита-патријарха у српској цркви, и шта су све до сада наши црквено-народни сабори радили у погледу статута за избор митрополита патријарха.

Црквени канони не спомињу ништа о томе, ко управља митрополијом или дијецезом за време упражњене митрополитско-епископске столице, а то ће бити без сумње с тога, што се и по правилу 25. IV. васе-

њеског сабора митрополитско-епископска столица има попунити за три месеца.

Какав је био у српској патријаршији у Пећи обичај у том случају т. ј. ко је управљао патријаршијом за време упражњене патр. столице, не знамо ништа.

Не знамо за извесно, ни како је било од пролаза патријарха Арсенија III. (1690.) на ову страну, на све до 1768. у том погледу.

Знамо само, да је по смрти митрополита Исаије Ђаковића († 20. јулија 1708.) постављен за администратора декретом од 8. августа 1708. епископ бачки Стеван Метохијац, а да је као такав умро 27. априла 1709.; да је по смрти митрополита Софронија Подгоричанина, који је умро 7. јануара 1711. администрирао митрополијом епископ бачки Христофор Митровић од 18. марта и. г. до избора митрополита Вићентија Поповића 23. априла 1713.; да је по смрти митрополита Мојсија Петровића († 27. јулија 1730.) постао администратором епископ темишварски Никола Димитријевић, кога је у свом тестаменту од 26. јулија 1730. исти митрополит у договору с првацима народним, који су се тог дана у Београду десили, за администратора наименовао, а народ за таког признао, дочим га остали епископи не хтедоше признати и исти је декретом војеног савета био потврђен за администратора, но као такав имао је само у својој и карловачкој архидијецези црквену управу, а по смрти митрополита Вићентија Јовановића († 6. јунија 1737.) постао је администратором пребегли патријарх Арсеније IV.

За данас је само оволико знано о администраторима за време упражњене митрополитске столице од 1706.—1768.

Ну, судећи по речима митрополита Мојсија Петровића у поменутом свом тестаменту: „Вјесте како пособствујет, того ради, јако да би со совјетом општих, администратора паредили, како душа моја от тјела разлучитсја, да тој будет всему хранитељ и надзиратељ, обаче јегда невозможно би тако, ми сами нареждуемо пред прилучившимисја, ниже здје ниже подписавими свидјетели назнаменуем и имјенуем — —“; судећи по томе, што је тек 19. Априза 1749. председник дворске депутације гроф Коловрат поднео царици Марији Терезији предлог, да по упражњењу митрополитске столице, само њојзи припада право постављати администратора, што је она и одобрила, те кад је 1768. за то решење наш народ дознао, он је на сабору 1769. Окт. 7. царском комесару поднео у 30 тачака своје тегобе и жалбе, и у 1. је искао, да се народу остави и на даље постављање администратора: може се за извесно изнети, да је све дотле наш народ постављао по упражњењу митрополитске столице администратора, а државна их власт потврђивала.

Влада пак не хтеде пристати на искање народно, да се њему остави право постављања администратора, и како у §. 20. регуламента од 1770., тако исто и у §. 20. регуламента од 1777. и §. 20. декларације од 1779. рече се: „Именовање администратора епархија и карловачке архидијецезе, кад се која од ових управни, задржавамо себи такође и даље; догађаји можни таковога упражњења, одма се јављају Нашој дворској угарској канцеларији, а што се тиче администрације и управљенија архиепископата или дијецеза, то се има очекивати од Нашег благоутробног решења“.

Против овог наређења од 1770. па све до 1874—5 једино што је народни сабор 1774. подигао свој глас, а други ни један народни сабор није подизао свога гласа, и није искао да се оно укине.

Па ни у самом саборском устројству од 1875. не само што се не рече ријеком, да се §. 20. декларације ваи крепости ставља; него у њему се не налази назначено: ко има управљати архидијецезом карловачком и митрополијом српском за време упражњења митрополитске столице.

Народни сабор донео је 1870. саборско устројство, које је 5. Авг. 1870. послано на потврду; ну, решењем Њег. Величанства од 29. Маја 1871. оно не беше потврђено.

Исто је устројство имало свега XXIX. чланака, и само се у чл. XV. рекло: „сабор има два председника, једног по достојанству, а другог по избору. Председник

је сабору по достојанству митрополит-патријарх српски, или кад овог нема, најстарији епископ".

У осталим чланцима не беше ни помена о томе, ко има управљати митрополијом, кад је митрополијска столица упражњена.

По избору и потврди патријарха Прокопија Ивачковића, народно црквени је сабор 25. Септ. 1874. изабрао одбор од 15 лица, да сачини ново устројство саборско, или право рећи, да усвоји поднесено му од кр. комесара Хубера прегледано и одобрено устројство (што је из Беча послано, а састављено га Јеричек). Исти одбор поднесе 7. Окт. свој извештај, и 7. и 12. Окт. сабор усвоји оно устројство, које је с неким изменама потврђено 14. Маја 1875. и које и данас важи.

У целом устројству, само се у §§. 9. и 12. говори о томе, кад је митрополитска столица упражњена и то у §. 9. „Сабор сазива митрополит и патријарх, или ако је митрополитска столица упражњена, митрополитски савет, уз учињену претходно Њ. В. пријаву, и после добијеног одобрења од Њ. В.; а по §. 12. председник је сабору арх. и митр. патријарх српски, или ако је патр. и митр. столица упражњена, најстарији епископ по посвећењу".

У устројству саб. од 1870., које како рекосмо, није потврђено, у чл. XIX. и XX. рекло се, како се има обавити избор патријарха. У њима не беше као што рекосмо ни речице о администраторству за време упражњене митрополитске столице.

Пошто је народно-црквени сабор од 1874. у свом саб. устројству у §. 20. рекао: „Сабор бира а) српског митрополита и патријарха по засебном статуту«; то је онај одбор 15-це, који је градио и саб. устројство, у седници од 15. Окт. поднео свој предлог „уредбе за избор митр. патријарха" и у II. чл. је рекао: „За време, док је митр. патријарашка столица упражњена, обавља послове митр. патријархове, митр. црк. савет", а сабор је 18. Окт. исти чланак усвојио, додавши на крају: „односно потпредседник му".

Исту је уредбу сабор 1874. Окт. 21. поднео на потврду, ну, кр. рескриптом од 1. Маја 1875. одбијена је и то међу осталим разлозима, и из разлога „јер у њој нема спомена о Нашем и до сада вршеном праву у погледу наименовања администратора за време упражњења митр. патријарашке столице".

Народно црквени сабор од 1879. изабравши саб. одбор, ставио му је у задатак и то, да за идући сабор зготови уредбу за избор митр. патријарха, и иста ју је сачинио и поднео сабору 1885.

Предлог саб. одбора у погледу уредбе за избор митр. патријарха изнесен је пред сабор 1885., и у V. седници од 20. Септ. на предлог Ђорђа Ђурковића изабран је нарочити пододбор, да о њој поднесе своје мишљење сабору.

У исти одбор буду изабрани еп. Арсеније Стојковић; др. Јован Суботић, Миша Димитријевић, прота Јован Борота и Шандор Трифунац.

Саб. одбор је у II. чл. рекао: „За време док је арх. митр. патријарашка столица упражњена, врши дужност арх. митр. патријарха најстарији по посвећењу епископ, у колико не би Њ. В. по до сада вршеном праву, за то администратора именовало", а већина поменутог нарочитог одбора, усвојила је у целини тај чланак, дочим је мањина (Миша Димитријевић и Шандор Трифунац) предлагала, да се изостави од речи: „у колико — — —".

Напоменути нам је, да је сабор изабрао 1879. за чланове саб. одбора: еп. Арсенију Стојковића; проту Ђорђа Бранковића, пароха Светозара Поповића, др. Јована Суботића, др. Илију Вучетића, др. Нику Максимовића, Васу Ђурђевића и Каменка Јовановића.

Сабор је у VII. седници од 23. Септ. усвојио предлог мањине нарочитог одбора, позвавши се у загради на §. 12. устројства.

Е, кад ово знамо, дај да видимо да ли стоје разлози бранилаца мњења, да по саб. устројству од 1875. нема места администратору за време упражњења митр. патријарашке столице.

Главни је њихов разлог ово: пошто у саб. устројству од 1875. нема спомена о администраторству; онда нема ни места администратору у нашој цркви.

Ми пак исти разлог држимо сувише за слаб разлог.

Да се у устројству рекло: досадашње администраторство за време упражњења митр. патријарашке столице укида се, и за то време текућим пословима митрополије и у архидиецези управља тај и тај епископ, или то и то тело са својим потпредседником; онда би он важио, и онда не би било говора, да ли има места администраторству или нема.

Ну, кад се то није рекло (говор је о потврђеном устројству), онда је горњи разлог проста једна тврдња, и неки ће из неких §§. устројства тврдити да је умесна, а други из истих, или још којих других, да није.

Та и сам је Милетић у 103. бр. „Заставе“ од 1881. рекао: „Ми нисмо из слова, него из начела, духа, смисла §. 12. и из други с тим у свези стојећи опредељења саб. устројства доказивали, да особеном наименовању администратора по смрти митрополита места нема“.

Браниоци мњења, да за време упражњења митрополитске столице нема места администраторству, наводе из §. 12. саб. устројства своје разлоге, у ком се вели: „да кад је митр. столица упражњена, да онда на сабору председава најстарији по посвећењу епископ“, и тврде кад исти има председавати у највишем телу, онда има он председавати и у осталим телима, у којима је митрополит патријарх председник.

Исти пак заборављају да се њима с пуним правом може одговорити. Ваш навод не стоји. По истом §. устројства, најстарији епископ по посвећењу има председавати само у сабору, а ко има председавати у осталим телима, у којима је митрополит председник, кад је митрополитска столица упражњена, о томе нема спомена ни у саборском устројству, ни у уредби за иста тела.

Кад Ви тврдите, да после саборског устројства од 1875. нема места администраторству — ма да је сабор 1885. баш на Ваш предлог донео закључак у II. чл. статута за избор митрополита, да има места и ако не баш наименованом администратору, а оно да је у том случају председник у свима реченим телима, најстарији епископ по посвећењу, који закључак побија тврдњу бранилаца мњења, да нема места администраторству, као да је администратор излишан и због тога, што митр. патријарх у свима телима, у којима он председник; за што је по смрти патријарха Прокопија († 29. априла 1881.), под председништвом епископа Германа, који је именован био за адмін. митрополије 31. маја 1881., радио све до његовог именовања за патријарха и саборски одбор и митрополитско-црквени и школски савет, и архидијецезална конзисторија, административни и школски одбор, и што се ни једно то автономно тело не нађе побуђено, да се на основу §. 12. саборског устројства огради против његовог именовања за администратора и његовог председавања, но једино саборски одбор донесе неку у адвокатско руво умотану ограду, коју ћемо овде навести, а остала автономна тела ни речице не рекоше.

Иста у адвокатско руво умотана ограда — што ли ни је, што би рекли старосрбијанци — гласи овако: „Саборски одбор стојећи и сада на становишту обележеном у одлуци саборског одбора од 19. децем. 1879. бр. 2. [Саборски одбор узима на знање високи отпис министарски (т. ј. онај од 6. (18.) дец. 1879. по ком је Герман био именован за администратора за живота патријарха Прокопија; но пошто саборском одбору за његово законито деловање као статут служи саборско устројство, санкционисано превишњим решењем од 14. маја 1875., које устројство не познаје председништво администратора у саборском одбору, јер је у саборском устројству за случај препреке митрополитове као председника за замену његову у председништву предвиђено: то саборски одбор обзиром на то, што је од сабора изабран на ту цјел, да обавља ствари у његов делокруг спадајуће автономно, не може себе сматрати решеним дужности, да и те ствари и под председништвом именованог администратора преосв. епископа Германа Анђелића не решава, и за то приступа своме законитом раду, остављајући сабору самом, да о том питању своје одлуке до-

несе"], узима овај одпис (т. ј. од 9. јунија 1881.) на знање, те приступа своме даљем раду, остављајући сабору самом, да о том питању своје одлуке донесе".

Ево и питање о администраторству за време упражњења митр. столице, један је доказ више, како је непотпуно саборско устројство и остале уредбе што их је сабор донео.

Сваки ће нам допустити да имамо право кад кажемо, да је требало како у саборском устројству, тако и у осталим уредбама јасно одредити, а не да се тек из духа и смисла појединих §§. изваља, ко има замењивати митр. патријарха кад је митрополитска столица упражњена, не само у сабору, него и у осталим телима, у којима је он председник, и да је то учињено, не не би било сада разговора о томе у нашој журналистици.

Али тако је, ми смо хтели да будемо оригинални и да *фино* изиграмо државну власт, а нисмо хтели да се угледамо на Румуне у Угарској, који у свом устројству од 28. маја 1869. ставише и то: ко има управљати митрополијом, кад је упражњена митрополитска столица; ко има управљати дијецезом, кад је епископска столица упражњена; ко има председавати у том случају у конзисторијама и осталим аутономним телима.

Румуни лепо ставише у своје устројство и ово: „§. 90. Епархијалну скупштину сазива епископ, односно архиепископ, а ако је упражњена епископска и митрополитска столица, дотична конзисторија §. 91. Председник је у епархијалној скупштини епископ, односно архиепископ, а у случају препреке њихове или упражњене столице, њихов заменик. §. 98. за време упражњене епископско-митрополитске столице, епархијом управља епархијска конзисторија §. 118. Дијецезални епископ, односно митрополит као редовни председници конзисторије, могу из конзисторијалних чланова духовног реда поставити заступника (викара), који их имају у случају препреке у председништву заступати. А за време упражњене епископско-митрополитске столице, имају исти с конзисторијом управљати дијецезом. Умре ли епископ-митрополит без да је имао заступника, онда најстарији конзисторијални члан духовног реда има с конзисторијом управљати дијецезом. § 121 11.) По смрти епископа митрополита, има конзисторија примити управу епархије односно архидијецезе. §. 151. Сабор сазива митрополит, а ако је митрополитска столица упражњена, митрополитски савет по претходној пријави Њ. Величанства".

У нашем пак саборском устројству и уредбама за остала аутономна тела, од свега тога нема другог спомена, до ли што се у § 9 саборског устројства рекло: „сабор сазива митрополит патријар, а ако је митрополитска столица упражњена, митрополитско црквени савет уз учињену предходно Њ. В. пријаву и после добивеног одобрења од Њ. В.", а у § 12. да на сабору има председавати најстарији епископ по посвећењу, ако је митрополитска столица упражњена.

Што нема у саборском устојству изречног спомена о администраторству за време упражњене митрополитске столице, по речима Милетићевим, то је с тога „што је сабор то задржао за статут о избору митрополита, и у овом је баш друго што специјално предложио, а не „администратора", а још мање „наименованог администратора", чим је показао назор свој, да се установа наименованог администратора не слаже са установом народно-црквене аутономије, па ако то није потврђено, врања се ствар не на неавтономну парентезу декларације и неавтономну праксу, него на разне постојеће народно-црквене органе, по под уједињавајућим управом најстаријега епископа као председника саборског".

„Државна власт већ је сама тим напустила (!) управу чрез наименованог администратора, што је потврдила председништво најстаријега епископа у сабору", јер иначе не би ово потврдила, да администратору остане председништво сабора". („Застава" бр. 103. 1881.).

А што статут за избор митрополита није ушао у устројство саборско, по речма Суботићевим у VII. седници саборској од 23. септембра 1885., учињено је с тога, што се показало, да би статут за избор

митрополита можда и самој потврди саборског устројства сметао, то је засебно сачињен и поднесен на потврду.

Кад узмемо, да су Милетић и Суботић биле вође на народно-црквеним саборима од 1869.—1879., и да они највећу одговорност пред историјом носе за *сав* рад саборски за то време; ево већ данас увиђамо, како су они били наивни и слабе дипломате и како су се дали од кр. комесара С. Хубера изиграти.

Напрасити, охоли, славољубиви и поводљиви барон Л. Мајтењи не беше у стању осим разних незаконитости, ништа друго учинити и постићи, доли да му неколицина што рекао поп Никола, „гривастих и врататих“ сремских попова на „поклоњење“ одоше, и да га поздраве као избавитеља православне цркве.

Ну, углађени и фини С. Хубер знаде целу српску народно-слободоумну странку *жедну вреко воде превести и наметнути* јој 1874. *отако* саборско устројство, за које она 1870—1873. не би хтела ни да чује, а камо ли да га усвоји. Хубер је врло добро знао, како се мисли „горе“ о администраторству за време упражњене митрополитске столице, те је зато народној странци и предложио, да статут за избор митрополита-патријарха не уђе у саборско устројство, него да се засебно сачини и поднесе на потврду, што сабор и усвоји.

Саборско устројство буде 14. маја 1875. потврђено с неким изменама и допунама, а статут за избор митрополита не буде потврђен.

Да државна власт није напустила управу чрез именованог администратора, што је потврдила председништво најстаријег епископа у сабору, као што рече Милетић 1881.; о томе смо се уверили и 1881. а ево и сада.

Знао је Хубер врло добро шта ради. Взада је §. 12. саборског устројства потврдила с тога, што је народна странка врло много полагала на наређење тога §., мислећи, да ће њиме то постићи, да за време упражњене митрополитске столице не ће бити места администратору, дочим је државна власт опет мислила, нека нека, биће те служени!

Народна странка мислила је да §. 12. изиграла државну власт; но изиграла је сама себе. Она је заборавила, да кад дође до спора између ње и државне власти, и кад се буде из слова, а не из начела, духа, смисла нешто доказивало, да ће она у том случају морати подлећи.

Потврдом §. 12. државна власт није напустила установу администраторства, као што рече Милетић, него она је и исти и §. 9. саборског устројства потврдила или управо ставила с тога у саборско устројство, што је до IX. зак. чл. угарске дијете од 1868. државна власт сазивала народне сборе, а ц. к. комесар на њима председавао, те је њима одређено, ко има сабор сазвати и ко има на њима председавати за време упражњене митр. столице. Што је по §. 12. најстарији епископ по посвећењу председник на сабору, то је без сумње учињено с тога, да му се даде неко одликовање, ако он не би био администратор.

Народна странка заборавила је и на §. 28. саборског устројства, по ком „постојеће досад у крепости уредбе и наредбе остају у својој крепости док се законитим путем не промене или другима не замене;“ те кад у саборском устројству нема спомена о томе, ко има управљати митрополијом за време упражњене митрополитске столице, а по §. 20. декларације од 1779. Њ. В задржало се себи право именовати администратора, кад је митрополитска столица упражњена, и то је право Њ. В. вршило од 1768. до данас; онда на основу §. 28. саборског устројства морамо ћутати и ако смо ради, да за време упражњене митрополитске столице не поставља администратор, но да за то време митрополијом управља најстарији по посвећењу епископ, треба се прво постарати да се потврди од сабора 1885. предложен статут за избор митрополита-патријарха, а наиме II. чл. у ком се о томе говори.

Судећи по „звонењу на вечерње“, слаби су изгледи, да ће нам се *та* жеља *данас* испунити. Некад се могла и она лако постаћи, но ми нисмо тада уживавни били као румунски сабор, да употребимо прилику. Ево, не мамо још ни данас статута за избор митрополита-патријарха.

Ово је морало познато бити и саборском одбору од 1879. те је за то у предлогу статута за избор митрополита у II. чл. и ставио, да „за време док је митрополитска столица упражњена, врши дужност арх. митр. патријархову најстарији по посвећењу епископ, *у колико не би Њ. В. по до сада вршеном праву за то администратора именовало.*“

Сабор пак од 1885. нашао је за добро, без сумње устед добивеног претходног обећања од комесара Чеха, да ће он његову жељу потпомоћи код изаде, те је из истог чланка други део, од речи: у колико .... изостављено.

Да ли и исто изостављање није један од разлога, што исти статут није до сада потврђен, који је по *обећању* Чеховом требао бити одмах потврђен, видећемо, и ако буде, имаћемо кад да промишљамо и о томе, је л' требало због тог питања потврђење статута за избор митрополита одуговлачити и каква је у самој ствари управо разлика између администратора наименованог и администратора по звању т. ј. најстаријег епископа по посвећењу.

Ми у томе не видимо скоро никакве разлике, јер као год што наименован администратор може бити неудесан и непогодан човек; тако исто може бити и најстарији епископ по посвећењу. Па која би корист народу од тога била!

Разлика би била само тада и нека корист по народ, да се и у нашем саборском устројству јасно рекло, или да се рекне, да по упражњењу митрополитске столице архидијецезом управља конзиторија, а у осталим автономним телима да за то време има председавати потпредседник и да за три месеца по смрти митрополитовој има народно црквени сабор *изабрати* новог митрополита-патријарха, као што стоји у румунском саборском устројству од 1869. године.

С тога ми држимо, да пошто већ нема одређеног наређења, ко има управљати митрополијом по смрти митрополита патријарха, да је састанак Високопреосвећене Г. Г Епископа 23. пр. м. најкоректније закључио, да по ученју наше цркве треба управу да прими најстарији по посвећењу Епископ. Једино је требало одмах тај закључак и извршити, те све ако и не би био потврђен, било би господара бар до именовања администратора, ког до данас нема.

А за у будуће треба да се постарамо и за такву уредбу, како не бисмо и на даље лупали главу и о томе питању.

Саборски је одбор 26. Сеп. 1891. поднео сабору на претрес „Предлог за уредбу о устројству српске пар. прк. автономије — — —“, у ком је у статуту за избор митр. патријарха ово ставио:

§ 70. За време док је арх митр. патријарска столица упражњена, врши дужност арх. митр. патр. у свим народно црквеним автономним пословима најстарији по посвећењу епископ, кога ће саб. одбор ради највишег одобрења Њ В пријавити.“

О овом предлогу није ни векано у сабору, и тако је просто остао предлогом.

И у „Народно црквеном уставу“ што га је донео 1891.—1892. изабрани од сабора одбор 15., а и у „Народно-црквеном уставу“ од 1897. што га је изготовио саборски одбор, рекло се оно исто о управљању за време упражњене митр. патр. столице, што се рекло и у предлогу саб. одбора од 1891., ну, како су сви ти предлози остали предлози, ми и данас не мамо позитивног наређења у том погледу.

Ми смо лепо предлагали још у 12. бр. о. г. за 1903. да би саб одбор (мајски) требао да приступи градњи новог изборног статута за избор митр. патријарха, ну, он то до данас не учини, и тако нас затече смрт патријархова, да не мамо нити наређења о управи митрополије по смрти мит. патријарха, нити о начину избора самог митрополита-патријарха.

Е, а да по чему би се звали Срби, да смо за 42 године били у стању донети уредбе још и о тим ситницама!

Некад и сад.

Д. Р.

Као што је митрополит Павао Ненадовић, био у свему уредан јерарх, што се могло видети и од нас у овом листу до сад наведених његових наредаба; такав је био и кад је мислио да иде на пут,

Уредност његова у том погледу види се из овог његовог циркулара, који гласи:

„Понеже Ми о имени Исус Христовје намјерение положихом отсјуду до Даља, отудуже к царствујушчему граду Бечу отходити, јакоже и путу даемсја: за времененже отсуствија Нашего изручихом началство при дворје Нашем в мјесто Нас честному Нашему Архимандриту Викентију Јовановичу.

Сего ради Нашему придворному капелану јрм. Мојсеју — со сим објављаем и купно повељаваем, да в первих он началство имушчему Арх. Викентију, чест, подчиненне и послушание показует, јакоже Нам самим должен јест. А дјело и служба јего Мојсеја будет, придворну Нашу капелу чувати, и библиотеку Нашу, у двор, наипаче Наше соб· хранити, и позор давати, да се каква тшчета не учинит, и сваке треће недјеле нам репорт да посилает о Наших духовних служителеј. и да бележит свакога дне (јегда при дворје сут) како во церков ходјат, и на кое правило неприходјат.

И тако сам себе чисто, честно, непоречно и безазорно водит и настоит, да в капеље Нашеј наипаче Божественаја литургија ни једним днем неастанет, сам же из двора да не ходит ниже скитаетсја камо. Ивпти же њекамо хотја, Архимандриту или во отсуствии јего по чину старшему да јављает и допушченија ишчет. Иначе бо он отговору подлежати будет.

Дана в Карловције 8. Авг. 1757.

Смиренеј Архиепископ, Митрополит и обоих ц. к величести тајнеј совјетник.

М. П. Павел Ненадович с. р.

Овако је било за време Ненадовићево. *Овако* нија овваме од патријарха Раја чића, а *тако* би требало да буде и од сада, а може *тако* бити.

У дворској капели би требало сваки дан да се служи св. литургија т. ј. у дане, у које се она може држати.

А *овако* би требало да се поступа и кад Архијереј одлази куда из своје резиденције.

Извештај

о раду седнице епарх. конзисторије, држане у Темишвару 15. (28.) маја 1907. под председништвом Његовог Високопреосвештенства Господина Дијецезана *Др. Георгија Летића.*

У смислу отписа високог кр. уг. министарства за домобранство, препоручено свештенству да приложе у фонд за потпомагање домобранских подчасника, који је фонд основан приликом 40. годишњег јубилеја Њ. Величанства. — Узет је на знање извештај Његовог Високопреосвештенства Епископа Дијецезана, да је одликовао црвеним појасом ј. Г. Ч. у Срп. Кларији и ј. М. В. у Врањеву и да је рукоположио монаха манастира Бездина и овоепарх. подбележника Др. Петронија Трбојевића за јеромонаха, који је уједно отписом Њ. Светости примљен у статус придворних калуђера. — Узет на знање извештај славног овоепарх. Ш. О. да је ј. У. П. потврђен за катихету на држ. основ. и шегртској школи у Батањи. — Прихваћена су четири компетента к полагању стечајног испита и одређен дан полагања. — Упозорени су протопрезвитерски помоћници, да су дужни вршити писарничке послове у канцеларији протопрезвитерског звања, у смислу односне синодалне наредбе. — Прихваћени су к избору пароха у Срп. Пардању компетенти ј. Б. М. ј. Д. Д. и ј. Д. П. — На властиту молбу стављен у стање мира ј. А. П. из Срп. Чанада, а за личног помоћника односно администратора именован свршв. богослов Ж. Ј. из В. Бечкерека. — Потврђен избор ј. И. Н. за пароха у Гаду. — Препоручене су молбе неколицине свештеника за прилоком од вис. министарства. — Уступљене су поднесене пзповеди и проповеднички дневници Високопреосвећеном Господину Епископу Дијецезану на оцену. — Разведен је брак између Т. П. и Д. Ђ. и брак између Р. Н. и Л. Т. — У некоји бракоразводним парницама поднесени списи високодостојном М. С. — Решено свега 76 предмета.

ЛИСТАК.

Вести.

Парастос за покој душе благопокојног Патријарха Георгија. У недељу 29. пр. м. одржан је парастос у Београду у саборној цркви. На парастосу је чинодејствовао митрополит Архимандрит *Кирило* (Високопреосвећени Г. Митрополит није у Београду) уз суделовање великог броја свештеника.

Црква је била пуна народа из свију сталежа, а били су на парастосу и ректор универзитета др. Јован Цвијић и председник српске академије наука Стојан Новаковић. Владу је заступао министар просвете Андра Николић.

Учествовао је и београдски официрски кор с командантом дунавске дивизије Павлом Јуришићем-Штурмом.

У *Солуну* је одржан парастос у недељу 29. пр. м. у српској цркви, на коме су присуствовали српски генерални конзул са особљем, управе обе гимназије мушке и женске, и остали Срби, који се десиле у Солуну тога дана и који живе у Солуну.

У име поша. Коморанска српска црк. општина послала је у име поша на одар покојног проте Корнела Чупића свештеничком конвикту 10 К. То је пажљиво и родољубиво!

Почетак анархије по црквеним општинама. Из Дала нам јављају, да је црквени одбор 29. пр. м. једногласно на предлог одборника Уроша Пецикозића закључио: да пошто се у цркви догодила *комедија*, јер се пашао у туторском орману кључ туђ на туторског је орману нестало 10 круна, па се многи туже и да им је нестало свеће: „да се у будуће кључеви од цркве само код црквењака налазе, те да *попови* без црквењака не могу у цркву одсада ићи, пошто црквењаци дођу у цркву на дан долазе у јутру и у подне, то онда могу *попови* своје послове посвршивати за време док се цркве њак тамо налази".

На овај закључак одборски, тамошњи свештеници, бојећи се да не би учитељ Бенни, који је целу ову ствар и аранжирао, и његови другови какву крађу у цркви хотимично подметнули, као што и нађени кључ у туторском орману изгледа да је подметнут; предадоше 31. пр. г. кључеве црквењаку Мити Димићу, који им је то и потврдио овом потврдом: „Долепотписани потврђујем, да сам од пар. звања данас примио кључеве црквене а на темељу закључка црк. одбора у Дољу од 29. Јул. „којим је решено да попови више без мене у цркву ући немају".

Свештеници су даљски како против одборника Пецикозића, тако исто и осталих одборника поднели пријаву државном одветништву у Осеку ради злочина потворе и ради спетања вршења обреда црквена, а поједино су умолили конзисторију, да и она ову ствар потркрени, а административни одбор да одборнике под истрагу стави и са одборског звања уклони.

Пре *оваког* закључка, пашла је и раздавала се по Дољу песница спевана од Србина Дољца (!) Србима дољцима, у којој песник рече:

„Јер је брађо наша срећа дала,
Што постаде странка радикала,
Они хоће да направе реда,
Јер се више тако живот неда
На сад брађо будимо у нади,
Радикални клуб што нам изради".

Ио овом даље нагледа, да је радикалски клуб решио, да даљски црк. одбор закључи да се одузму од свештеника кључеви и предаду црквењаку, те ако им треба преко дана — осим о добу јутрењем и у подне — црк. протокол, или се догоди да имају крстити какво дете, где је опасност да може умрети, они нека траже црквењака по атару или винограду даљским.

Овај даљски случај показује, до чега је довело и докле може довести радикалско кокотерање и обећавање народу, а и сам рад архонских тела радикалских.

Народ нађе, како се сабор, саборски одбор, школски савет не осврће на закон; држи, да и он има право да се не осврће на закон.

А меродавни у Пешти ћуте, и кокетирају са радикалима!

Напомена. Због тога, што идуће недеље не ће штампарија два дана радити, а има пречих послова, наћи ће 32. и 33. бр. уједно.

Уредник: **Димитрије Руварац**, протојереј.

Јавна захвала.

За сирочад иза покојног учитеља Петра Марића приложише: У Карловцима политична општина 10 К; Кредитна Банка 5 К; проф. Недељковић 2 К; Ср. карловачка задруга за штедњу и помоћ 5 К; Др. Л. Секулић 4 К; В. Брадварчевић 2 К; В. Јовановић 1 К; И. Добродолац 1 К; проф. Прибачевић 2 К; Др. С. Симсоновић 1 К; парох Г. Јовић 1 К; Н. Максимовић 1 К; Б. Ј. 2 К; Ј. Вучковић ректор 5 К; Н. Ђурић 2 К; Др. В. Вујић 3 К; Живковић 2 К; Управа манастира Бечмна 25 К; Крушедола 25 К; Месна 5 К; Црквена општина у Купинову 15 К; у Ст. Бечеју 10 К.

Свима овим приложницима нека је овим путем нарочена најтоплија захвалност.

Г. Г. колеге молим, да се науме код својих општина и у збору за скупљање прилога за ову сирочад, јер „Зрно по зрно погача", а и 1. септембар већ је на прагу.

Ср. Карловци 3. (16.) августа 1907.

Ј. ВАЈИН
учитељ и старатељ.

Књижевни огласи.

Јавља се српском православном свештенству у Хрватској и Славонији, да се код потписане штампарије могу добити отштампани

ЗАКОН

од 17. Јануара 1896. године

О ВЕРОИСПОВЕДНИМ ОДНОСИМА

и

ПРОВЕДБЕНА НАРЕДБА

за исти закон.

Обе књижице стају 40 фил. а свака за себе 20 филира.

Српска Манастирска Штампарија.

Као прилог уз „Гласник Прав. Цркве у Краљ. Србији“ за г. 1906. штампана је књига:

СРПСКА БОГОСЛОВСКА КЊИЖЕВНОСТ У ГОДИНИ 1904. И 1905.

од

Др. ИЛ. ИВАЧКОВИЋА и П. В МАРКИЧЕВИЋА.

Књига (120. стр. вел. 8⁰) стручњацима се бесплатно ставља на расположење. Обратити се треба на *Дра Илију Ивачковића* (Делиблато у Банату).

Изашла је из штампе у издању „Богословског Гласника“ у ограниченом броју примерака

АВТОБИОГРАФИЈА

ИКАНОРА ГРУЈИЋА

некадашњег епископа пакрачког

за штампу приредио:

Архимандрит **Иларион Зеремски.**

Ово значајно дело пашло је 13 табака велике 8⁰, цена му је 3 круне, а за претплатнике „Богослов. Гласника“ — 2 круне. Са поштарином 45 фил. више. Новац се има слати на администрацију „Богосл. Гласника“ у Карловцима.

ЗВАНИЧНИ ОГЛАСИ.

Бр. Е. К. 267. ех 1907. 44 2—3

СТЕЧАЈ.

Расписује се овим стечај на парохију III. плаћеничког разреда у Шаканлијама у протопрезитерату Костајничком.

Молитељи имају своје прописно обложене молбенице надлежним путем овој епарх. Конзисторији поднијети до Успенија Пресвете Богородице о. г.

Молбенице приспеле преко тога рока неће се у обзир узети.

Из сједнице епархијске Конзисторије горњокарловачке, држане у Плашком, дана 21. јуна 1907. године.

Предсједништво.

Број Е. К. 176. ех 1907. 1—3 46

ЕДИКАТ.

Овим се обавјештава Симеон Јаковић сада непознатог боравишта, да је његова жена Емилија сада у Утиња покренула против њега брачноразводну парницу код ове Епархијске Конзисторије, па се позива да се у року од 90 дана, рачунајући од дана првог упућења овог едикта у „Српском Сиону“ пријави овој власти или лично или вјеродостојно писмено или преко свога на законит начин опуномоћеног заступника, јер ће се иначе речена парница и без њега и на његову штету окончати.

Из сједнице Епарх. Конзисторије, држане у Плашком, 21. јуна 1907.

Предсједништво.

Бр. Е. К. 340. ех 1907. 47 1—3

СТЕЧАЈ.

Расписује се овим стечај на парохију I. плаћеничког разреда у *Свињици* у протопрезитерату костајничком.

Молитељи имају своје прописно обложене молбенице надлежним путем овој епарх. Конзисторији поднијета до св. Петке о. г.

Молбенице приспеле преко тога рока неће се у обзир узети.

Из сједнице епарх. Конзисторије горњо-карловачке, држане у Плашком дана 26. јула 1907.

Предсједништво.

ДРУГИ ОГЛАСИ

ЛИЦИДЕРСКА И ВОСНАРСКА РАДЊА

ПЕТРА ЂОРИЋА

(Komárom Hádor utcza 28. sz. görög kelet szerbegyház

bérházában)

У КОМОРАНУ.

Препоручује своју српску радњу српском пра-
вославном свештенству, и свим прав. црквеним општинама.

Израђује и продаје: Лицидерске и восначарске свеће, бељених и жутих воскових свакојаких ливених восначарица, кутрића и пропасова, и т. д. које напредно горе и родног воска готовљене.

Истом препоручује у своју радњу готовљено, од најфинијега восначарског воска ливених свећа, кутрића, пропасова и т. д. које тако исто лепо горе и не дају се.

Цене су следеће:

Од	I-ше врсте	најб. бељеног воска	100 кгр. 640. К
„	I-ше	„ жутог	„ 100 „ 500. „
„	II-ге	„ доброг чистога белог	„ 100 „ 500. „
„	II-ге	„ „ „	„ 100 „ 400. „
„	I-ше	„ најбољ. нешпарч.	„ 100 „ 330. „
„	II-ге	„ доброг чистог белог	„ 100 „ 320. „

Пропасци и котурића се рачунају по цени 0,50 нов. више.

На отварању дрвом готових свећа.

У једном кош. од 1/1 кгр. пошт. 50 нгм. пуж.

2	кгр.	комада у кошу	64	„ „ „
4	„	„ „ „	58	„ „ „
6	„	„ „ „	52	„ „ „
8	„	„ „ „	47	„ „ „
12	„	„ „ „	40 1/2	„ „ „
16	„	„ „ „	35	„ „ „ —

Поручбине нање од 5 килограма не примам.

Послуга солидна, брза и тачна.

Свеће шаљем на готов новац са 2% попуста, и на почек дајем само онима пређашним који-ма цело годиште намеравају исто мене свећу по-требу слободно и то на 1/4 год. или на годину дана.

У мојавим рад. послугја најмање 5 кила по-руке учините, како би се отсекло умножење ових 14—20 К.

правог српског производа.

ЗВОНОЛИВНИЦА И ФАБРИКА

ГВОЗДЕНИХ КОЗА ЗА ЗВОНА

АНТОНА НОВОТНИЈА

У ТЕМИШВАРУ. ФАБРИЦИ

препоручује се — са гаранцијом на више година — за израду нових звона и за преливање пукнутих звона у овакој величини, као и за целокупно хармонично уде шено звоњење, произведено са круном од кованог гвожђа, тако удешеном, да се звона по волји и лако могу кретати, ако би се на једном месту излупало, чиме се звона сачувају да не пукну.

Особито препоручујем

од мене изнађена и много пута одликована

са отвореним одушкама провиђена звона,

која су у горњем делу — као виолина — са отвором у виду фигуре 2 провиђена као имају дуготрајнији, снажнији и дубљи звук, него звона по старој системи прав-љена, -тако да се овако једно патентирано звоно од 327 килограма изједначује са звуком других по старој системи ливених звона од 461 килограма.

Даље препоручујем козе за звона од кованог гвожђа, у којој слободно стојеће; звона или може за сатове од метала; прављење старих звона са крунама од кованога гвожђа. —

28—52 4. Илустровани цекевињи и прорачуни трошка бесплатно и франко.

На миленарској земаљској изложби у Будимпешти 1896. награђена са великом миленарском медаљом.

„Српски Сион" излази сваке недоље на једном целом табаку. Цена му је: За Аустро-Угарску, Босну и Херцеговину на годину 8 круна, на по године 4 круне, а на четврт године 2 круне. За стране земље, на годину 10 круна. Појединн бројеви 20 филира.

Претплата, огласи, стечајеви и рекламације у року од 15 дана шаљу се Администрацији а остали рукописи уредништву „Српског Сиона" у Карловцу. За огласе, објаве и стечајеве плаћа се 1,0 филира од једног реда ситних слова. — Неплаћена писма се не примају. — Рукописи се не враћају.

Све спорове овога листа у ствари претплате или других потраживања решава котарски односно општински суд у Карловцима.

Издање и штампа: Српске Манастирске Штампарије у Ср. Карловцу има 422. 1907.

СРПСКИ СИОН

Год. XVII. Број 32. и 33.

ЗВАНИЧАН ЛИСТ ПРАВОСЛАВНОГ СРПСКОГ АРХИЈЕРЕЈСКОГ СИНОДА МИТРОПОЛИЈЕ КАРЛОВАЧКЕ ЗА ДУХОВНЕ, ЦРКВЕНЕ И ЈЕРАРХИЈСКЕ СТВАРИ.

У Ср. Карловцима у недељу 19. августа 1907.

Српске привилегије и правице од 1690.–1748.

Д. Р.

(Свршетак.)

У Будиму 23. Маја 1750. прегледавшасја вдје у Будиму от блаженопочившихъ Архиепископов оставлене бивше цјелаго Нашего Славено-сербскаго Народа во общчествје, Архиепископов же и Епископов во особности касајушчесе правице, привилегие и дипломе у оригиналех по учињеној в Сент-Андреи под уготовлением почившихъ Арх. Г. Викентија Јоановича, Еп. Будимскаго Г. Василија Димитриевича и Еп. Арадскаго Исаија Антоновича 17. дне Авг. 1732. шпецификации, необрјетшајасја убо и между тјем временем во Архиепископију отнешено в ниње реченој оригинал шпецификации на страни † сиценим крестом назначишасја, обрјетенајаже в своих преждних Nr. оставишасја, с тјем обаче премјењением, что киждо различни рубрики устроишасја и особ под Nr. 1. 2. 3. и 4. и плехове кутие разположишасја, а кромје сих в двазди реченој шпецификации положених Nr. на ново ко всјакому различно њекаја оригинал документа и убо от Nr. 88. до 113. заключителње доложишасја и распредјелиша сице:

От преждниja шпецификации у сандуку Nr. I-ва.

Nr. I.

Привилегие обшченародне.

2. Оригинал декрет от 6. Апр. 1690. от Леополда цесара издат, в коем цесар благодарствует что Народ против Турчина с Генералом Пиколомини востал и преборил.

3. Привилегиа от цесара Леополда издата 1690. Авг. 21. от интиме, коеју јављаетсе, како Исаиа Дјаковић Еп. Јеноп.ољски благодарил за избављение Народа от ига турскаго, цесар же објешчает Народу и потомки јего поред сих привилегии содержавати. Публицирана и приемлена у коморанској вармеђи.

4. Диплома потвердителнаја сврху сих Леополдових Привилегии Авг 7. 1706. от цесара Јосифа Г. Патријарху Черновичу от интиме издата.

5. Диплома потвердителна Привилегии народних цесара Карола Августа 2. 1713. Арх. Викентију Поповичу от интиме издата.

6. Протекционал диплома от цесара Карола 10. Апр. 1715. от интиме Арх. Викентију Поповичу издата, публицирана и приемлена у вармеђах Пешч-Пилиш и Шолд.

8. Привилегиа цесара Леополда чрез мађарску канцеларију 20. Авг. 1691. Г. Патрнарху Черноевичу издата. Публицирана у вармеђи острогонској.

9. Привилегиа цесара Леополда чрез тујужде канцеларију 4. Марта 1695. Г. Черновичу издана.

10. Диплома потвердителна Привилегии от Јосифа цесара чрез канцеларију мађарску 29. Септ. 1706. издана.

11. Диплома потвердителна Привилегии от Карола цесара чрез канцеларију мађарску 8. Окт. 1713. на име Арх. Еп. Викентиа Поповича издана. Публицирана на вармеђах пешчанској, ћурској, остроугонској, сигетској, толнанској, печујској и бараньској.

12. Протекционал на име Г. Арх. Викентиа Поповича от цесара Карола чрез мађарску канцеларију 16. Фев. 1715. уготован.

13. Привилегиа чрез хофкомору от цесара Јосифа ради десетка Г. Патр. Черноевичу 15. Јунна 1706. издана, по коеј Народ Сербскиј десетак своим Епископом давати имјеет, с клаузулом: до далшаго промотренија, и само ради војске у један пут да дадут двје хиљаде мерова зоби, с сим и Сирач дарован до повратченија престола Пекскаго.

14. Протекционал от цесара Карола чрез хоф-криг-рат на име Г. Арх. Викентиа Поповича 22. Јунна 1715. издат. Публициран у пешчанској вармеђи.

16. Протекционал от Леополда цесара на име Г. Патр Арсенија Черноевича чрез мађарску канцеларију 4. Марта 1695. издан. Публициран у пешчанској вармеђи.

17. Протекционал от Леополда цесара на име Г. Патр. Черновича чрез мађарску канцеларију 11. Дек. 1690. издан.

19. Салва гвардиа на име Г. Арх. Викентиа Поповача от цесара Карола чрез хофкригсрат да армада цесарска чин духовни нетурбует 9. Фев. 1714. издана.

20. Салва гвардиа в равној материи на име Г. Патр Черновича от цесара Јосифа чрез хофкриг-рат 15. Септ. 1706. издана.

90. Протекционал народних привилегии на име Г. Арх. Викентиа Јоановича от цесара Карола чрез хофкригсрат 18. Маја 1735. издан.

91. Протекционал народних привилегии на име реченаго Г. Арх. Јоановича от цесара Карола чрез мађарску канцеларију 18. Маја 1735. издан.

92. Диплома потвердителна народних привилегии от регирунга Аустријскаго на име Г. Патр. Арсенија Јоановича 20. Јан. 1747. издано.

98. Оригинал донација Г. Патр. Арсенију Черновичу от цесара Леополда за Сечуј 27. Јунна 1698. дана (со свободом јуре перенали, и у место сего Сечуја потом доминиум Даљ, Бело брдо, Борово и Церић дат. — Ово је дописао митр. Ненадовић својеручно).

99. Декрет за хершафт Даљ с принадлежашчими чрез хофкомору на име Г. Патр. Арсенија Јоановича и цјелаго народа Jure inscriptitio у Пожуну 6. Дек. 1741. издан.

100. Леополда цесара интимација администрации будимској за кастел Сирач за годишних Г. Патр. Арсенију Черновичу даваних 3000 фор, а десетак за време у царевину да се узима, 19. Маја 1696 учињене.

101. Декрет от хофкригсрата Г. Арх. Мојсеју Петровичу за конаплиарство 27. Маја 1727. издан.

Nr. У сандуку под Nr. 2.

Nr. 2.

У сандуку под Nr. 2.

Архиепископске конфирмације.

22. Двје конфирмације чрез хоф-кригсрат и мађарске канцеларије 10. Септ. и 8. Окт. 1718. за соединение Архиепископатов 1718. уготоване, по коима новодобиених стран закона греческаго људи по общих народних привилегиах живети и содержавати се имут.

23. Конфирмација Г. Арх. Мојсеју Петровичу чрез хофкригсрат и хофкомору 16. Нов. 1720. на Темишвар издана.

24. Патента от цесара Карола чрез хофкригсрат и хофкомору 3. Апр. 1728. Г. Арх. Мојсеју Петровичу издана, да јему в мјесто десетка 6000 фор. от Администрације сербијске дајутсе.

25. Патента от цесара Карола чрез хофкригсрат и хофкомору 1. Апр. 1724. Г. Арх. Мојсеју Петровичу, да јему в мјесто десетка у Банату князовскиј дукати дајутсе издана.

NB. При сеј патентје сложене под словом А. Г. Исаии Диаковичу 27. Окт. 1706., под словом Б. Г. Викентију Поповичу 23. Окт. 1715. за конвилиарство издане патенте, а под словом В. атестација варм-ње пешчанске за публикацију привилегии под 17. Јулиа 1715.

54. Конценсус цезара Леополда, да Г. Исаиа Диакович чрез префекторат сегединскеј иншчалируетсе 14. Марта 1695. уготован.

76. Двје конфирмације Г. Арх. Викентиа Поповича I. от хофкригсрата 2. Авг. 1713. II. от мађарске канцеларие 8. Окт. 1713.

77. Конфирмација Г. Арх. Викентиа Поповича чрез мађарску канцеларију на долниј Срем 18. Апр. 1720. експедирана.

78. Двје конфирмације Г. Софронна Подгоричанина на митрополитство:

I. от хофкригсрата 26. Маја 1710.
II. от мађарске канцеларие 1. Авг. 1710.

83. Конфирмација Г. Арх. и Митр. Исаии Диаковича чрез хофкригсрат 24. Маја 1708. експедирана.

85 Конфирмација Г. Арх. и Митр. Мојсеја Петровича по соединении Архиепископата от хофкригсрата 6. Маја 1727. уготована.

86. Конфирмација Г. Арх. и Митр. Мојсеја Петровича по соединении Архиепископата от мађарске канцеларие 24. Маја 1728. експедирана.

88. Конфирмација Г. Арх. и Митр. Викентиа Јовановича чрез мађарску канцеларију 23. Авг 1731. издана.

89. Конфирмација Г. Арх. и Митр. Исаи Антоновича чрез цес. кр. хофдепутацију 15. Окт. 1748. експедирана.

У сандуку под N. 1.

№. 3.

Епископске конфирмације.

72. Двје конфирмације Г. Софронна Подгоричанина на Епископат Славонијски:

I. От хофкригсрата 20. Јуна 1708.
II. От мађарске канцеларие 19. Септ. 1708. на презентацију Арх. Епископа Исаии Диаковича.

73. Двје конфирмације Василиа Раича на Епископат Славонијски:

I. От хофкригсрата 2. Августа 1713.
II. от мађарске канцеларие 18. Окт. 1713. на презентацију Г. Арх. Еп. Викентиа Поповича.

74. Конфирмација Г. Христофора Епископа Бачкаго чрез мађарску канцеларију 16. Авг. 1710. на презентацију Г. Митр. Софронна Подгоричанина експедирата.

75 Конфирмација Григориа Еп. бачкаго без печата чрез мађарску канцеларију 8. Окт. 1713 на презентацију Г. Арх. Викентиа Поповича експедиране.

79. Конфирмација Јоаникија Мартиновича Еп. Јенополскаго чрез мађарску канцеларију 29. Нов. 1710. на презентацију Г. Арх. Софронна Подгоричанина експедирата.

80. Конфирмација Атанасиа Радошевича Еп. Славонијска чрез мађарску канцеларију 16 Марта 1717. на презентацију Г. Арх. Викентиа Поповича издата

81. Конфирмација Стефана Метохијца Еп. Бачкаго чрез мађарску канцеларију 20 Јулиа 1708 на презентацију Г. Исаии Диаковича издана.

82. Конфирмација Никанора Еп. Костајничкаго чрез хофкригсрат 27. Јуниа 1716. на презентацију Г. Арх. Викентиа Поповича експедирана.

84 Конфирмација Мојсеја Еп. вршачкаго чрез хофкригсрат и хофкомору 18. Апр. 1722 на презентацију Г. Мојсеја Петровича издана.

93. Конфирмација Стефана Љубабратича Еп. Костајничкаго чрез хофкригсрат 1. Феб. 1730. на презентацију Г. Арх. Мојсеја Петровича експедирана.

94. Конфирмација Софронна Томашевича Еп. Бачкаго от интиме 29. Јуниа 1718. на презентацију Г. Арх. Викентиа Поповича експедирана.

95. Конфирмација Г. Павла Ненадовича Еп. карлштадскаго от хофкригсрата 6. Апр. 1744.

96. Тогоже от интиме 15. Јунија 1744.

97. Тогоже от мађарске канцеларије 11. Апр. 1745.; свз три на презентацију Г. Патријарха Арсенија Јовановича издане. У сандуку под Nr. 2.

NB. Сљедујуће ове нумере у другој кутии сложиште се под овом истом Nr.

102. Конфирмација сего Г. Василија Димитриевича на Будим и Столни Бјел град от мађарске канцеларије 26. Јунија 1728. на презентацију Г. Арх. Мојсеја Петровича.

103. Конфирмација сего Г. Буд. на придани јему предјел сигетскиј и мохачкиј чрез мађарску канцеларију 10. Окт. 1732. на презентацију Г. Арх. Викентија Јовановича издана.

105. Конфирмација бачкаго Григорија Димитриевича чрез интиму 2. Авг. 1713. на презентацију Г. Арх. Викентија Поповича издана.

106. Двје конфирмације Еп. Бачкаго Софронија Томашевича:

I. от хофкригсрата 18. Апр. 1722. II. от мађарске канцеларије 23. Авг. 1718. на презентацију Г. Арх. Викентија Поповича издате.

107. Конфирмација Стефана Љубибратича Еп. Костајничкаго от Карла цесара чрез мађарску канцелацију 29. Декем. 1728. на презентацију Г. Арх. Мојсеја Петровича.

108. Протекционал привилегии ради епископске јурисдикције от Карола цесара чрез хофкригсрат 22. Јунија 1715. на име Григорија Димитриевича Еп. бачкаго издат (а највише за Егарску цркву, парохиалнаго свјашченика и Епископа шчолу и јурисдикцију закону — дописо своједручно митр. Ненадовић.)

У сандуку под Nr. 2.

Nr. 4.

43. Привилегиа от Леополда цесара за Нерадин и Гергетег чрез мађарску канцеларију 21 Авг. 1691. Исаии Диаковичу вјечито дарована.

44. Привилегиа от хофкомори, в коеј Јосиф цесар горјеречену Леополдову потверждует, и по релации Карафине комисие ограничиа Гергетежка и Нерадинска вмјестишасја, 5. Фебр. 1706. Исаии Диаковичу издана.

45. Привилегиа от Јосифа цесара чрез мађарску канцеларију в равној материи и јако пред сеју речена 18. Септ. 1706. уготована.

46. Привилегиа от Јосифа цесара чрез мађарску канцеларију ради два вашара у Гергетегу 27. Септ. 1706. експедирана.

47. Салва Гвардиа чрез хофкригсрат от Јосифа цесара Исаии Диаковичу за Гергетег и Нерадин 6. Јунија 1708. издана на немецком јазицје.

50. Привилегиа от Карола цесара на Гергетег и Нерадин Г. Арх. Викентију Поповичу 23. Јунија 1722. издана.

NB. Сљедујуће Nr. сложиште се во особливој коверти под истом Nr. 4. у сандуку под Nr. 2.

109. Салва гвардиа от цесара Леополда чрез хофкригсрат за монастир Гергетег и село Нерадин Г Исаии Диаковичу 8. Септ. 1691. издана.

110. Зеповјед Јосифа цесара на славонијску инстанцију да Г. Патријарху Арсенију Черноевичу в мјесто Сечуја изручет хертофт Даљ у оставшиј 38,675 фор. долг шацују, и предају 15. Јулиа 1706. експедирана.

111. Ассекурација Леополда у форми дипломе Г. Патријарху Арсенију Черноевичу за јурисдикцију и Кастел Сирач 10. Септ. 1695. При овом оригинал декрет цесара Леополда неоаквистике книжке инспектору Мартину Землаку, да овај кастел Сирач Патријарху предадут 11. Авг. 1695. издан под равном Nr. 111.

112. Пасош от цесара Јосифа митрополиту Исаии Диаковичу из Беча с депутације у Епархију повратившему се чрез хофкригсрат 20. Септ. 1707. издат.

113. 5 комади декрета хофкригсратских на име Г. Арх. Викентија Јовановича у процесу с бачким Епископом Г. Висарионом Павловичем.

М. П. Павел Ненадович с. р.
Арх. и Митрополит.

М. П. Синесиј Јеромонах
Арх. Митр. ексарх и фрушкогорских Мон. провинцијал.

М. П. Петар Димич с. р.

М. П. Петар Кнежевич с. р.

М. П. Јефтимије Ковач с. р.

М. П. Јоан Шилич с. р.

Данас 26. Маја 1761. у Будимској долној нароши по овој шпецификацији јесу привилегије и конфирмације прегледате и нашле се по својих нумерах, ипак сложиште се у своје сандуке чрез нас долу подписаних и печатом Арх. Митр. припечатите.

М. П. Петар Кнежевич с. р. бирош

М. П. Георгије Јеремич с. р.

М. П. Јован Шилич с. р.

М. П. Јоан Станкович с. р.

* * *

Да л' се данашњим даном налазе све овде наведене привилегије и конфирмације и остале ствари у митрополијско-народној архиви; не знамо.

На то би нам питање могао одговорити аутономни архивар, који и онако ништа друго не ради, него прима текуће ствари и издаје, које би могао отправљати и један обичнејши писар.

Ми до данас не видесмо од њега сем 2—3 ствари ништа обелодањеног, а као што чујемо има у дољњем спрату гомила неуређених *како* важних историчких докумената.

Па ни по јади, што сам ништа не издаје и не ради; ал бар да допушта онима, који имају и воље и спреме да раде у архиви, и да ти не морају слушати његово досадно разбацивање.

Ако иначе, носиће и носи одговорност на души својој г. Ника Максимовић неопростиви грех, што је несрећног човека препоручио на тако важно место, поред једног Јакшића, а тако исто — мајски саборски одбор, што је **морао** да га призна за сталног чиновника и да неистину говори.

С тога апелујемо на меродавне, да је родољубивије дати данашњем архиварју потпуну мировину, него трпети га на месту, за које није ни дорастао, нити му је нарав за таког чиновника.

Земунске школе 1753.

Д. Р.

(Свршетак.)

66. Димитриј Стефанов учил подобно и нинье учитеља полуношчницу, ал̃е учит.

67. Јоан Јосифов пришел 1752. Дек. 23., почел учити в буквариje слови имјан, и нинье учитеља посл̃едованија утрењаго. Ал̃е учит, и многи крат бјегаше из школе.

68. Атанасиј Константинов учил аз-буки, и нинье потверждуе буквар, ал̃е учит.

69. Теодор Максимов подобне учил, и нинье такождер буквар, болше код дому и менше в школ̃е, ал̃е учит.

70. Јефтимиј Радованов подобне учил и нинье такождер буквар, болше код дому и менше в школ̃е, ал̃е учит.

71. Филип Николић подебно, и нинье повечерину учитеља чрез рукопис.

72. Стојан Живков тако учил, и нинье готово да соверши буквар, ал̃е учит.

73. Филип Петков подобно.

74. Арсениј Стојков. учил подобно, совершил буквар и нинье повечерие, ал̃е учит.

75. Симеон Стојшин. подобно.

76. Стојан Јоанов пришел 1752. Ноем. 19., почел учити от Аз и нинье учит повечерие, средствен̃е учит.

77. Коста Лазаров, пришел 1752. Дек. 1., почел от Аа и нинье учитеља повечерие, средствен̃е учит.

78. Марко Маринков пришел сего л̃ета Јан. 18 почел учити буквар, нинье учитеља малому повечерину, добрје учит.

79. Јоан Милинков, учил Ав, и нинье малому повечерину, ал̃е учит.

80. Димитриј Ристин пришел сего л̃ета фер. 20., почел Аз, и нинье учитеља повечерину с рукописа, учит средствен̃е.

81. Јоан Георгиев пришел 1752. Ноем. 10., почел од Аз-Буки, и нинье учитеља повечерину, ал̃е учит, ибо мален јест.

82. Николај Лазаров пришел сего

љета Марта 17., почел от Аз Буки нијье учитєја јако предречени, средствење учит.

83 Илија Јоанов пришел једино с Димитрином Манојловова (бр. 58) такођдер учити, до нијье буквар научил, ађе учит.

84. Михаил Јоанов пришел сего мца Апр. јако почел от Аз-Буки учитєја молитвјех јежке јест в Букварје, родом с Бежаниј.

85. Гаврил Воинов пришел сего љета Апр. 21., почел от Аз Буки, до нијье совершил буквар и по други крат, сир јеч потверждуе, средствење учит.

86. Кузман Животин пришел подобно, до нијье пол буквара научил, родом с Бежаниј.

87. Илија Радулов подобно пришел, нијье учит јако предписани.

88. Јоан Атанацков учил буквице, и нијье малому повечерију, средствење учит.

89. Стефан Симеонов пришел 1753. Јан. 18., почел от Аз-Буки, и нијье учитєја малому повечерију, средствење учит.

90 Арсениј Дамјанов, пришел једино с Илиом Радулова сице и учитєја

91. Михаил Симеонов и тојже тогда пришел, јегдаже и Арсениј и почел от Аз-Буки. Совершил буквар, начал малому повечерију и нијье в школје неидет, не вјем зачто, добрје учил.

92. Михаил Георгиев подобно пришел и до нијье Аз-Буки, ибо мал јест и неможет учити.

93. Павел Пантелиев подобно пришел и почел от Аз-Буки, до нијье совершил пол буквара, ађе учит.

94. Аврам Богоев пришел сего љета Апр 21., почел от Аз-Буки, до нијье пол буквара училєја, јешче мал.

95. Стефан Милин подобно пришел, такођдер и учитєја.

96. Антониј Радованов подобње, родом с Војке.

97. Лазар Димитриев учил буквар и нијье часослов полуношчниј.

98. Коста Стојанов пришел јегда и Антониј и нијье подобно учитєја.

99. Арсениј Раданов подобно.

100. Павел Мичин, пришел настојашчаго љета Јун. 20., почел Аз-Буки, и до нијье нуждно научил слова, мал.

101. Исак Јаковић пришел сего љета Јул. 1., почел учити от Аз-Буки, и нијье до полак совершивши, средствење учит.

102. Теодор Јоанов пришел подобње, такођде и учитєја.

103. Јоан Николаев подобно учитєја.

104. Андреј Томин, тој от Јун. 20. от Аз-Буки почел, и до нијье пол буквара научил, добрје учит.

105. Тома Панаотов подобно пришел, и нијье Аз Буки учитєја, мал.

106 Петр Ристин, љета сего пришел Јул. 19., учит буквы.

107. Петр Димин подобње.

108. Мојсеј Еврмов, сего љета и мца пришел, почел повечерију малому, родом с Батанице.

109. Милутин Николаев подобно пришел, и учит јакоже Петр Ристин.

110. Спасој Милутинов подобно.

111. Сгефан Стефанов тако.

112. Матеј Гаин тако.

113. Јоан Недељков подобно.

114. Никифор Радованов пришел јако предписани Мојсеј и учит, родом с Сурдука.

115. Николај Петков сего мца и љета, почел учити Аз Буки.

116. Гаврил Лазаров подобње.

117. Петр, учил Аз Буки и нијье учитєја малому повечерију.

118. Тадеј Илин сего љета и мца пришел, почел псалтир 2 кат. учити, родом с Крњешевац.

119. Матеј Димитриев учитєја Аз-Буки, нијье пришел.

Конец славенских учеников.

Начало греческих учеников, кто от них что учит и кнјждо когда пришел.

1. Димча Батин совершивши псалтир и почел учити дјејаних св. Апостол (до мца Марта, что второ нед. св. поста, совершил Дјејаних и отшел). и паки пришел сего љета Јул. 29., начал учити лекцију нед. всјех свјатих, ко Јевреем посланија. И нијье учитєја нед. 20. ко Галатом посланиа, јакоже редом у Грека сут седмице. Добрје учитєја, и појати нијье почел учити.

2. Константин Варсанов, пришел сего љета Марта 20., почел учити псалтир

кат. 4., и до ниње совершил јего и потверждуе, добрје учит.

3. Михаил Константинов учил Октоих втораго гласа на стиховње и совершил јего, и ниње учитеља псалтиру кат. 12., добрје учит.

4. Врета Николаев и тојже учил октоиха 5. гласа и совершил и ниње учитеља кат. 11., аље учит.

5. Јоан Полихронов тогда начал Алфа-Виту учити и ниње Октоиха втораго гласа на блажена учитеља, аље учит и у возраст совершен человјек јест.

6. Константин Теодоров пришел того љета Јун. 20., почел Октоиха из начала учити. И ниње учитеља третиаго гласа, средствње учит.

7. Други Константин Теодоров пришел сего љета Апр. 21. почел учити подобно јакоже предписани, и ниње учитеља 5. гласа, аље учит и много крат не бист в школи.

8. Манојл Георгиев пришел љета сего Фер. 25., почел учити Алфа Виту, и ниње учитеља Октоиха 3. гласа.

9. Стефан Никшин пришел прошедшаго љета Дек. 27. Почел учити от Алфа-Виту и ниње учитеља подобно јакоже предписани, средствње учит.

10. Николај Куин пришел сего љета Фер. 1, почел подобно учити и ниње учитеља Октоиху 2. гласа, аље учит.

11. Николај Димитриев пришел того љета мца настојашчаго 14. дне почел Октоиха учити, и ниње учитеља 2. гласа.

12. Марко Соларов подобно пришел и почел учити Алфа-Виту.

13. Јоан Николаев подобно.

14. Трандафил Георгиев вчера пришел, почел Алфа-Виту учити.

Конец Греческих учеников, некотори от их научиша и греčески глаголати, понеже Цинцари сут.

1. Јулиана Максимовића пришла сего љета Маја 3., почела учити повечериа малаго, и до ниње научила јего и обшча молебна и Акатист пресвјатија Богородици и ко Исусу сладчајшему, и николико молитве, и ниње почела псалтир. Добрје учитеља.

2. Мариа Јаковлева пришла и почела от пол буквара учити и совершил јего, и ниње учитеља повечериа малаго.

3. Стојна Никкова подобно пришла от Аз Буки почела учити и ниње повечерие.

4. Ана Николина подобно пришла, почела от Аз-Буки до ниње научила пол буквара, јешче мала.

5. Јелисевета Николина учила повечериа малаго, и ниње совершил часослов потверждуе, средствње учит.

6. Јелисавета Живанова днес пришла, почела учити Аз-Буки.

Всега числом ученика 139.

Списаја от Магистера Христодула земунскаго в љето 1753. мца Октоврија 26 дне.

Χριστόδουλος παπας Ιωαννης

* * *

Из овог се екзамена види још и то, да су се у Земуну 1753. училе у школи и женска деца, што је било 1751. и у Пешти, а можда и још гдегод.

Дужности и права

дворјана и дворских служитеља за време патријарховања Арсенија Јовановића Шакабенте.

Д. Р.

Као што је митрополит Мојсије Петровић, тако је и патријарх Арсеније Јовановић издао правила за своје придворне и служитеље.

Иста гласе овако:

Инштрукција

за придржание нашим вјерним служителем имже по достоичиству приличествујушчих дјел комуждо по особ имјети налагаем, сице и повељеваем.

В первих Архидиакону Нашем Димитрију, Протодиакону Василију, Ексарху Никону, попу Јоану, Павлу же диакону и всјем поединому нашим патриаршеским придворним вјерним служителем, сушчим в питомствје, сице и под наимом, са сим извјествуетсе и указует: Божиј страх, вину в помишљех своих имјети, на правила Божествениja служби по всегда нељеност-

но ходити и христијански одбержавати се, духовника имјети, совјест своју пред ним возчинати, јакоже свјатаја мати церков восточнаја содержит и учит, звания и чести своеја крјепке держати се, ходов и непотребних глаголов удаљатисе, между собоју љубов и согласие дружествен і храними, зависниже, ненависти, клености ниже да слишитсе во вас, ктоли того держати се не будет вонь милости Божија пребудет, и из двора Нашег изменетсе.

Архидиакон Наш Димитриј от Нас постављаетсе, от вас же почитаем да призиаетсе за старјејшинство, совопрошаем от всјех и за всја бивает. Приходе епархијске, љубо доминиума нашего Даља, Бјелаго брда и Борова, и здје сушчаго села Нерадина, от ексархов и провизуров хесапе и новце купно с протодиаконом Нашим Василием љепо и праведно да приемлет, и под своим Архидиаконства охраненнем да держит и протоколует. Подобно и расходе дворске, љубо слугам плаћју и мундир по их ауесигјах или дворнић по мјерје трошак коего дне издает и исполњает, немалоеже преко 12 фор. превосходјашчее издајанне кромје Нашеја цједули да не издает.

В судје Нашего духовнаго Конзисториума, вмјесто Нас первиј да будет член председеданија, ми понеже ашче Бог восхошчет, Нам пут предлежит к Бечу, убо он Архидиакон да уготуетсе таксил пријмати сих протопопијатов: карловачкаго, земунскаго, купиновачког и дмитровачког, како то јест сего настојашчаго новага 1746. љета.

2. Никон ексарх за ниње салат Љуково, јако слуге, тако и марву да позорствует: тефтереже от реченаго четири протопопијата с рестанциами Архидиакону Нашему предает, и в Конзисториуму по Архидиаконье второе сосједание имат.

3. Василиј протодиакон келиник горњаго шчука да будет, внутренено служителе и дјецу к служенију уређует, и за ниње будући Нам пут к Бечу јакоже више напомјанухом, тако примив тефтере от ексарха с рестанциами, абие да стремитсе на таксил треми протопопиами, а имено: ирошком, нешчинском и шидскем. В Конзисториуму же духовному третие сосједание имат, и с Архидиаконом о всјакој общеј дворњеј ползје и потреби согласне и совјет да творят.

4. Прото-синтел Наш Јосиф в Канзисториумје 4. сосједание имат, и книгу кормчију да сматрает изнеђаже потребнаја правил свјатих духовном суду потирует.

5. Поп Јоан за ниње на придворњеј капели ефимерии да будет, и црковно правило держит, и на праздник јемуже славословие имат Божествењују службу творити. Ктомуже кухински трошак, виноградом, подрумом, хљебару, дрварем, кортнеру, башчам и мајуру надзирател бивает, и со Архидиаконом совопрошаем и от того депендируем творитсе. В Конзисториуму 6. сосједание имат. За женниј трошак от маслоосвјашченија, молбана, при чудотворном образу пресвјатија Богородици да имат свјашче, тимијам и јелеј от Христијан приносјашчаса в у кутии кои што метне и приложат, таја нсја церковна будут. И понеже ктому опредјелихом попу Јоану между карловачким свјашченици тал јакоже и им имјети, ибо попа Јоана бјелградскаго отслахом в Земун поповати, поп же Трифон преставилсе, занеже свјашчеником карловачким сидоксију поклоником, јуже три љета небрахом, а от празднични дискосов по старом обичају на — миропомазании јелеем свјатим неузимамо. Того ради должни сут Нашем дворном свјашченику тал давати, ашче ли ни, то будут уречено Нам припадајушче, должно давати двора Нашего свјашенику, јемуже и дијаче једну сироту на послужение в церкви и келии учити книзје и страху Божију, јего пријмити свободно будет.

6. Павел диакон (докуду јему и друго име и чин отдадем) всја вешчи и утвари церковнија, јако сребро, злато, тако и одежди архиерејскија и јерејскија и диаконскија, подобно и сребро трапезно, и прочаја под своим охранением да имат, и трапези да надзирает, и приходјашчују натуралнују милостињу и дишкрецију потирует. Духовнаго же Конзисториума секретар, јакоже и јест да будет, и под депендациеју Архидиакона пребудет. От судаже духовнаго комесионгелт за женниј харач по чину и сосједанију да дјелит. Штраф

же двору припадает. Подобно убо и јему дјете једно сиротче душеполезно на учење и послужење пријмити допусчаетсе.

7. Вишереченим же чинам за потрошак жениј, тако и протчиј хошчетсја всјакому патентоју от Нас утвердити, и по особ всјакому своја патента дати, јелико кто имјети прихода будет, и коим временем љета от касе Нашеја пријмати будут.

8. Архидиакон, Протодиакон и Ексарх что по нашем повељенију или особливо за ползу Нас и двора Нашего било би, и заповједити секретаром или писаром у канцеларии, а наипаче славенским диалектом да что сапишут, или шпецификирујут, то повељеваем нељеностно и кромје всјакаго прекословија секретари и писари исполнити и саписивата да имут.

9. Подобно и слугам сушчим под плаћом, тако и дјецам повељеваем да когда би кое горје напоменутое лице за коју либо маљејшу ствар именем Нашим или особитим своим что љубо заповједили, да не речет: аз твој слуга њесм, незаповедаш ми и неслушам те, того ми нехошчем, но абие по заповједи послушан без взговора да имат бити. Ктому же и сообшчине не хошчем, но све у једном двору, и сви наши служители и дворски сут, по глаголу Господњу: аште разделитсе царство и дом на насе упаднет и царство и двор тој. Не меншеже и вам офицјером повељевастсе, јако аште би за убиток каков нам, подобно двору и обште вам дворјаном видјелосе бити, да не речет кто шчо му драго, нек тако и творитсе, то моја служба ние, но другаго, и того убо ми нехошчем, но когда се једин не десит, други јего должност да исполнит.

И сие буди за исполнение офицјером и слугам дворним, сице и под наимом сушчим, что би и когда потребито им било от плаће имјети, или одјељанија и проч. повељеваем таковаја Архидиакону и Протодиакону јављати, и они нам доказати, и чрез их резолуцију от нас ожидати.

Подобно и потребних ради приходјашчих ва двор от свјашчених или свјетовних, первјее им да покажутсе устмено или мемориалом предћдуг, на кое такожде чрез их от нас резолуцију имјети будут. И всјак таков во ревности и вјерности от Господина своего доброе стјажати имја и болшаго степене будет удостоитисе.

В Карловачкој нашој резиденции дадесе мјесјаца Јануара 1. дне 1745.

Арсеније Четвертиј.

Треба ли нами свештеницима удруженье?

(На чланак „Свешт. удружења" у „Срп. Сиону" од о. г. бр. 19.)

Да је срећне, не би требало расправљати данас овога питања, него би ми већ удружени били. То би било у интересу службе наше и нас самих.

Је не знам како кога, али мене је готово стид, кад погледам и видим, да су и бољи и гори од нас разумјели смисао удружења, увиђели његову потребу и корист и већ се удружили; а ми свештеници текар потрзавамо ово питање. Нас треба текар разловима задобивати за ову ствар, као да не имамо горког искуства и као да нам цвијеће цвета и у цркви и на дому и у међусобном одношају и односшају са другима.

Већ ради самог смисла удружења требало би да смо удружени, све да нам и није нарочито потребе за то. Удруженьем се поједине, разбацане снаге и енергије воља удружују у једну колективну снагу и једну колективну енергију, као да би то био један човјек са једном огромном снагом и једном великом енергијом. Само таке колективне снаге и енергије долазе данас у питање, постају фактори, о којима и друштво и држава мора водити рачуна, и које су подобне чинити притисак на друштвени поредак, да се у његову корист на боље оцијени. Само таке колективне личности подобне су да издрже и одбију неповољне за њих намјере и радове група или особа, чија су увјерења или интереси противни њиховима. Оне су и створиле овакове организације државне и друштвене, какве су данас; оне и данданас живо раде као социјални фактори. На пошто је данашње хетерогено друштво скроз диференцирано на уже групе, на овакве колективне личности, са нарочитим увјерењима или интересима, на чијим остварењима неуморно раде; разумљиво је, да изолирани појединце ништа не могу, и да ове колективне

личности не воде, поред свога рачуна, о њима рачун. Ето, зато се данас жури све, што је истог увјерења или са истим интересима, да се групише. Тако постадоше политичке странке, рана удружења чиновничка, радничка, капиталистичка, новчани заводи и др.

Ми можемо, док смо овако неудружени, бити само метле у туђим рукама, као што рече један професор на богословији карловачкој, и о нама ће се водити рачуна само у толико, у колико припадамо којој страници, или нас ко буде у своје сврхе требао. А какав би ми снажан фактор били да се удружимо! Нас има преко пола хиљаде; нас спремних, здравих људи. Без нас, а против нас, не би могла ни једна група остваривати у цркви интереса својих, јер би се свагдје срела са једном чврстом фалангом, која зна шта хоће и има довољно снаге, да и оствари оно, што хоће.

И без обзира за данас оћу потребу удруживања, и без обзира на то, што је данашње друштво, у коме смо, већ диференцирано на уже групе, имамо ми свештеници нарочиту потребу да се удружимо и ради цркве, којој служимо, и ради себе самих.

Наша је црква у одношају према држави управо потчињена овој. Задњу ријеч има угарски министар-предсједник. Треба само споменути сазив и рад св. Синода, положај наших нар. црквених сабора, сазив и рад св. Синода, положај наших митрополијских области и фондова спрам угарског министара-предсједника, право касације, што га врши угарски министар-предсједник, па да се јасно уочи положај наше цркве према држави. Уз то мађарска влада употребљава нашу народно-црквену автономију као средство, да нас Србе у критичном по њу моментима учини безопасним и нешкодљивима. — С друге опет стране, у унутарњем црквено-автономном животу, разне политичке странке раде шта хоће, унапређујући наравно, своје партијске интересе, а при томе се врло мало обзиру на интерес саме цркве и нас свештеника у њој. Да је ово жива истина, имамо на жалост доста искуства, а ради илустрације да наведемо само то, да се ни један избор, па чак ни за већину црквено-општинских скупштина не врши данас другчије, него под страначким барјацима. Наравна ствар, да се онда код таких избора не пази на то, да ли ће у разна црквена автономна тијела спремни, црквено одани и на добру гласу људи, него једино на то, да ли ће у њих ући партизани.* Тако исто кад двије полит. странке чине компромис у погледу каквих црквено автономних избора или рада, н. пр. саборског, гледају поглавито на то, да се уважи и сачува њихово програмно стајалиште, а црква није цијена њиховим уговора. Није онда чудо, што нам је ова жалосна наша црквена аутономија, која не живи по црквеним правилима, него по владиним ћефовима и страначким програмима, учинила цркви више зла него добра. Није чудо ни то, што се онаким радом сије у нашој цркви незадовољство, и што под партајским приликама настају у њој трзавице. А не ће бити чудновато ни то, ако на управу у нашој црквеној автономији дођу и социјалисте — као што су почели јачати — чија прва тачка програмног „вјеровања“ гласи, да је њера у Бога једна глупост. Та и онако се не пази при изборима, ђерује ли ко у Бога или не. Главно је, да је члан најјаче српске странке.

Изађимо сад, макар и на часак, испод сјена политичких барјака, па се запитајмо искрено, можемо ли ми као свештеници, овакви положај наше цркве одобравати? Приупитајмо се ми најприје, смијемо ли ми то све као свештеници, допустити? Смијемо ли ми скрштених руку стајати, док је црква наша у овако жалосном положају? Да се даље не питамо, смијемо ли ми, каквим било радом,

* Како се код нас у том погледу ради доказ је и то, да се код последњих избора за епархијске власти у архидијецези узео обзир једино на партије, те је $^2/_3$ ушло самосталца а $^1/_3$ радикала, те тако ни један архимандрит, нити професор богословије и иначе од спремних и доказах свештеника не уђе ни један. А какве питање партизанске уђоше!

На шта тек да кажемо о избору чланова на највиша автономна тела!

Сабор изабра на чланове митрополијског савета од свештенства проту Бору Поповића, попа Стеву Михајловића који уђоше у Савет само с тога, што су пријатељи радикалске, једног поп Јована Магарашевића, који јавно рече у сабору, да се на црквену свест обазиру само затуцани клерикалци, а да и не говоримо о њиховој богословској спреми, каку треба да имају чланови једног митр. Савета.

А у школски савет једног поп Пају Милана, који се више бавио трговином коња, него школским стварима.

Може ли веће бруке бити, него поп Паја и школски Савет, а да и не говоримо о светошћима, међу којима има и бивших карловачких терцијама. На ток о анкетној комисији! Уред.

томе несносном црквеном стању доприносити. Ја знам, да смо сви у том сложни, да не. Али на томе не смије остати, јер је црква нами повјерена. Ми морамо и радити на томе, да се у цркви за цркву ради. Али овако нездружени, овако разним ванцрквеним стајалиштима разбити, не можемо ни много учинити; наша би борба била безуспјешна. Морамо се удружити, да уједињеном снагом и енергијом одолимо грцпсаним чинноцима у противном случају. Треба да будемо као свештеници један фактор, са којим се у црквеном питању мора рачунати, а то нам не ће сметати, да останемо чланови појединих политичких странака.

Не треба да се заваравамо, да су нам свјетовњаци, као чланови појединих партија, наклоњени. Та ми нијесмо (или барем не би требало да смо) „од овога свијета", а »овај свијет« има срца само за своје. Треба се сјетити само, како су нам неповјерење свјетовњаци изразили, кад је у уредби автономној од 10./8. 1868. узаконено, да свештеник *само per acclamationem* може бити изабран за ц. о. председника — дакле не опет као свештеник него као уопће свима grata persona — дочим је за једног свјетовњака, ма ко то био, довољна релативна већина. Колика је ово неправда и штета! Са овим су баш највршњи свештеници, који не повлађују слабостима „народних права", искључени од предсједништва. Па и у новије доба имали смо част видити љубав свјетовњачког елемента спрам нас, кад је створена мировинска уредба за свешт. удовице и сирочад с једне, а с друге стране за народно-црквене автономне чиновнике, удовице и сирочад. Ко поноса свештеничког има, мора га љуто заболјети, кад успореди те двије мировинске уредбе и види, како се непријатељски према нама осјећало.

То је, што се тиче наших службених интереса. Још је горе са нашим личним интересима. Наше су плаће одређиване прије 43 године, кад је све јефтино било и кад народ није био одређен од свештеника. Онда је свештенику епитрахиљски приход био скоро бољи од плаће. То су уређивачи наших плаћа имали пред очима, као што се то види из §-а 16. I. A. превишњ. рескрипта 10./8. 1868. Данас су ти приходи готово сасвим престали. За „сарандар" и „парусију" нијесу још ни дједови наши ни филира добивали, а камо ли да ћемо ми Изгледа скорог не ма, да ће се наше плаће брзо уредити, јер док расправе спорове појединe политичке наше странке, које у црк. автономији доминирају, и док се све паређају на управи; не стаће и нас, а очи ће нам пајделити док опет ишчекамо у Пешти згодну прилику за уређење наших црквено-автономних неприлика, у којима је и наша плаћа. Не знам, биги се огријешио, кад бих устврдио, да се на томе управо и ради, да се наше свештеничко стање у црквеној автономији не побољша, да би само овисни били о владајућим партијама, али све изгледа да је тако. А што је најгоре за нас, мировине не мамо, да ваљда под старе дане и у невољи љутој испијемо и задње капи горчине, сталожене особито на дну чаше, што је пружа благодарна жива црква народном свештенину свом за напорну службу његову. Сравно је управо казати да наш свештеник, као академски образован човјек, нема у данашњем вијеку мировине, кад то у сретнијим земљама и прости радници имају. Ал' то је оно, што смо ми пустили другом, да се за нас стара, а ми смо се надали у трци за разним страначким барјацима и ступила у разне полит. странке без икакна сталешког захтјева, предајући се покорно страначкој дисциплини.

Ето, са тих сам разлога за свештаничко удружење, али удружење у широком његовом значењу, које ће примити свештеника са свима његовим невољама и тешкоћама. Огријешили би се, ако би се само у ту сврху удружили, да оснујемо новчани завод свештенички, јер тим би дошуле нешто постигли, али само нешто и врло мало. Ја нијесам против тога, да оснујемо заједнички новчани завод, али сам зато *да га оснује наше удружење*, које ће настојати, да и остали нашим невољама помогне. А те невоље нијесу све некунијарне нарави. Ако ћемо наше удружење схватити у том смислу, једностраном као што је удружење највећих наших капитала; онда морамо признати, да смо удружени већ н. пр. заједничком службом, заједничким идеалима, састанцима на протопрезвитератским зборовима и т. д. Али о таком се удружењу овдје не ради, него о сталешком удружењу, које ће обухватити све наше невзгоде и потребе. Тако исто нијесам ни за онако једнострано удружење, какво се је

већ постигло, ако се сви претплатимо, рецимо на „Србобран“ или „Заставу.“

Петрово село личко

Гедеон Вурдеља
парох.

Извештај

о седници епарх. конзисторије, држане у Темишвару 3. (16.) јула 1907. под председништвом Његова Висо-копреосвештенства Господина Епископа Дијецезана *Др. Георгија Летића.*

Публиковане су дозволе кр. уг. министарства за јавну наставу и црк. послове за спроводјење некојих матичиних исправака. — Поновно поднесене високом министарству молбе некојих свештеничких удовица ради поделења држ. припомоћи. — Увет на знање допис вис. министарства, да је К. Ч. админ. парох. у Лукаревцу и С. Т. админ. парох. у Фенлаку подељена припомоћ од 120 круна. — Увет на знање скупштински закључак у Боки у предмету лицитације црк. столова. — Увет на знање извештај Г. Епископа Дијецезана Георгија, да је сирш богослова Ст. Ј. одређеног за ђакона у Вел Кикинди чино и прописно за ђакона рукоположио, а увет на знање службени извештај, да је упућен Ђ. В. окр. протопрезвитер у Вел. Кикинди, да истога ђакона у звање уведе и ц. о. приказке. — Упућен ј. Г. В., админ. парохије у Чоки, да у несрпским школама осим науке нерс предаје омладини и српски језик. — Позвани јј. Д. М., С. Н. и П. М. да поднесу извештаје о катихизовању у несрпским школама. — Увет на знање службени извештај, да је ради што успешнијег обављања редовних годишњих протопрезв. визитација издат образац, које имају окр. протопрезв. приликом визитације попунити, а упућене су ц. општине, да по неколико примерака тога обрасца набаве; образац за нов статистички исказ место досадашњег списка о стању парохија достављен је парох. звањима. — Увет на знање записник свештеничког збора епархије темишварске, држаног у Вел. Кикинди 29. маја (11. јуна) 1907., а том приликом донесена резолуција Његовој Светости поднесена. — Поднесене проповеди и проповеднички дневници некојих свештеника уступљени Г. Епископу Дијецезану Георгију на оцену, остали свештеници позвани да своје проповеди и проповедничке дневнике што пре поднесу. — Поднесен уток ј. С. Ј. сусп. пароха у С. високодостојном М. Ц. С. — Уступљени списи овсп. фискалу Др. С. П. у Вел. Кикинди о обављеном извиђају у Т. Кањижи због нецеливања св. икона. — Увет на знање извештај окруж. протопав. Ј. Н. о обављеној протопрезв. каноничној визитацији у г. 1906. темишвар. и бечкереч. протопрезвитерата. — Увет на знање извештај истог протопрезвитера, да је умро ј. А. С. админ. парох. у К. те је до даљег наређења поверена администрација т. парохије јером. И. З. а упућен окр. протопрезвитер Ј. Н. да истом, јером. управу парохије преда. — Увет на знање извештај истог протопрезв. да је предао управу парохије у Ђиру и Толвадији јером. М. Ш., а управу парох. у Иванди ј. Р. С. — Увет на знање извештај истог протопрезв. да је у Немету једногласно изабран за пароха ј. М. С. те је исти избор потврђен. — Увет на знање извештај Г. Епископа Дијецезана да је ђакона Д. Ч. чино и прописно за презвитера рукоположио а извештај окр. протопреза. Ј. Н. да је ј. Д. Ч. предао управу парохије у Дињашу. — Предлог ј. М. Р. сист. парох. помоћника и Л. М. сенатора у В. Кикинди „како да се унапреди религ. морал. живот нашега народа“, издат је на мњење и предлог одбору за прописивање свештеничких тема. — Замољено подж. звање торонталске жупаније, да „бучовку“ даде премештати испред наше цркве у Срп. Крстуру, евентуално да „бучовку“ сасим забрани. — Позвана ц. о. у Срп. Св. Петру, да за стечај на упражњено парох. место таксу пошаље. — Позвани јј. П. А и М. Н. да поднесу извештај о катихизовању у Перјанову и ј. Г. В. о катихизовању у несрп. осн школама у Чоки. — Поднесене с препоруком молбе јј. А. Б., Д. М., Д. С. и А. П. високом министарству ради полученња припомоћи. — Одбијен уток ј. Д. К., те исти јерej упућен на исплату дуга јером. С. О. — Одбијен уток ц. о. у Батањи против овдашњег решења, којим је ј. П. А. постављен за протопрезв. заменика. — Није примљен уток ц. о. у Тем. граду против овдашњег решења, којим се упућује ист општина, да именованом ђакону сву доспелу плату изда. — Напрт Ђ. Т. за наставни план за учење црк. појања и правила у држ. учитељској школи у Т. Фабрици издат окр. протопрезвит ру Ј. Н. на мњење и предлог. — Молба С. С. председника ц. о, у Арад Гају, да се у св. цркви са обе

стране по четир стола за урођенике резервирају, издана ј. К. А. на мњење и предлог. — Узет на знање извештај Ј. Ј. правника и питомца ступендијске закладе Петра Божића, да је из неких предмета колоквирао. — На молбу О. К. из Т. Кањиже издати су овоепарх. фискалу списи, који терете ј. М. Д. — Издати овоепарх. фискалу списи, који се односи на прелаз у уницјатску конфесију јером В. П. и његов грађ. брак. — Издати овоепарх. фискалу списи, који се односе на тужбу И. Ј. из Кетфеља против ј. С. Ј. Дозвољено продужење рока за 8 дана ј. М. Д. да се изјасни на тужбу А. С. из Т. Кањиже. — Поверено окр. протопрезвитеру Ј. Н. и ј. М. Г. да спроведу истрагу услед међусобне тужбе ј. С. Ј. и М. Г. у Мехали. — Растављен брак између Ж. З. и А. рођ. Р., надаље између Д. О. и С. рођ. Ц. — Поднесени су списи од више бракоразводних парница високодостојном М. Ц. С. — Решено свега 96. предмета.

Одговор

на „Предлог правосл. српском свештенству Карловачке митрополије".

У 26. бр. „С. С." о. г. изнео је брат Н. А. предлог, да оснујемо „новчани завод прав. срп. свештенства карловачке митрополије".

Предлог брата Н. А. добар је и користан, али ипак држим, да ће са остварењем овог умесног предлога тешко ићи, док не створимо свешт. удружење и не побољшамо материјалне прилике једног дела свештенства. Ако осећамо искрену братску љубав један према другом; ако хоћемо да побољшамо материјалне прилике једног дела свештенства и оснујемо свешт. новчани завод: онда морамо тежити, да прво створимо праведнију свешт. дотацију.

Ни код једног сталежа не ма тако велике разлике у дотацији, као код свештенства, и с обзиром на праведност, требали би сами да је уредимо, а не да чекамо, да други ради за нас, а без нас. За стварање нове праведније свешт. дотације најкомпетентније је свешт. удружење. Ако се не варам, има браће свештеника, која су против свешт. удружења ли ради добре парохије и сесије, јер се боје, да ће свешт. удружење радити на праведнијој дотацији. Једино уређењем праведније свешт. дотације могу се побољшати материјалне прилике једног дела свештенства, и они ће данути душом и не ће се задуживати, него ће моћи узимати деонице при оснивању свешт. новчаног завода.

Ако се створи свешт. новчани завод пре него што се праведније уреди свешт. дотација, сумњам, да ће сва браћа свештеници бити деоничари. При оснивању свешт. новчаног завода више се мора полагати на то, да сви свештеници буду деоничари, него на то, да се све деонице распачају. Знам да ће бити браће свештеника, који ће узети више деоница, али тешко ће узети деонице браћа на VI кл. парохије без сесије, са школарним приходом испод 100 К. и поред тога неуредном платом. Зар је до узимања деоница оном брату, који чека за својом платом годину дана и више?! Зар је мало браће која се задужује само ради неуредне плате, зар је и том до деоница? А тек не ћемо узајмати за деонице! Уједно треба имати на уму, да браћа на слабим парохијама имају неуредну плату, и ако хоћемо да сви буду деоничари, онда морамо уредити боље и праведније свешт. дотацију.

Не знам како друга браћа мисле, али ја мислим, да би боље било, да се прво праведније уреди свешт. дотација, и тек онда ствара свешт. новчани завод. Признајем, да има браће која врло лепо напазе на својим парохијама, некима се скоро преспна, и добро би им дошао свешт. новчани завод, али шта ћемо са оном браћом која оскудевају. Зар њима не треба помоћи? Свакако да би требало прво њима помоћи и тек онда стварати свешт. новчани завод. Дуже можемо чекати са оснивањем свешт. новчаног завода, него са неуређеном и неједнаком дотацијом. Док се не створи свешт. новчани завод, свештеници се могу испомоћи у новчаним оскудицама српским земљорадничким задругама, а с мање улога и капитала. Зато свештеници треба да оснивају српске земљорадничке задруге, па ће се моћи и сами њима користити, а уједно својим знањем и радом и задрузи и својим парохијанима рука помоћи бити.

Кад би старији и заслужнији свештеници долазили на боље парохије, а не би одлучавала протекција, или кад се не би и недозвољеним средствима долазило до бољих парохија; инак би боље било, јер не би појединци били осуђени, да целог живота кубуре на слабим парохијама, не би осекали рђаву страну данашње дотације, једино ради тога, што не мају протек-

ције и не ће пошто пото до ње да дођу, а тако исто, не ће ни митом ни недозвољеним средствима да дођу до бољих парохија. Не ћу овде да спомињем разне злоупотребе, које се за љубав бољих парохија догађају, него само то спомињем, да би једини набавитељ од свега тога била праведнија свешт. дотација.

Предлог брата Н. А. леп је, добар и користан, и нико не ма ништа против њега, али ипак држим, да прво треба расправити питање хлеба, и створити праведнију свешт. дотацију, и тек онда, кад смо сви осигурани и ситуирани, можемо стварати свешт. новчани завод. Зато, браћо у Христу, кад се састанемо на свешт. исповестима, поразговарајмо се о свешт. удружењу, дотацији и новчаном заводу, и најаснимо се о свему. *К. С.*

Други Осврт

Д. Руварца

на чланке г. Јована Јеремића „Сабороки изборни ред од 1870./1. са црквеног гледишта".

1901. изашао је мој „Осврт" на чланке г. Ј. Ј. „Сабороки изборни ред од 1870./1. са црквеног гледишта", што су прво излазили у овом листу за 1900., а потом су отштампани у засебну књижицу.

На тај је мој „Осврт" одговорио г. Ј. у низу чланака у овом листу за 1901. год., које је такође отштампао у засебну књижицу.

Ја сам одмах написао и одговор и на ове његове чланке под насловом „Други Осврт". А што исти није изашао у своје време, и што тек сада излази, узрок је то, што г. Ј. и пријатељи му завидоше убедити благопокојног Патријарха Георгија, да сам га ја у своме „Осврту" преставио као превртљивца, и наметну му се за учитеља.

На основу тог њиховог пријатељског корака, на св. Георгија — свој имен дан — јавно ме је благопокојни Патријарх изобличио пред искупљеним свештенством, које му дође да честита имен дан и дође по благослов архијерејски.

Ја му не хтедох у тај мах ништа одговорити, очутао сам, ал сам после отишао к њему, и уверио га о са свим противноме, а подједно сам му рекао и то: да ће се он још за свога живота уверити о томе, ко је Митар Руварац, а ко је Јеремић, Бекић, Магарашевић и остали му тадашњи „доброжелатељи", који уживаше што *онако* прођох.

Подједно дадох реч, да ја одговора свога на г. Ј. чланке не ћу за његова живота штампати, што и учиних. И пошто он сада оде Богу на истину, ја сво износим свој одговор спремљен 1901. на поменуте г. Ј. чланке.

Ну, пре тога, нека ми је дозвољено да ово напоменем.

Благопокојни се Патријарх Георгије уверио на скоро после реченог изобличења, и ко је Јеремић и ко су Бекићи, а знао је и за шуровање Магарашевићево са радикалима о мајском сабору.

А знао је добро и како ће се они по смрти његовој понашати.

Што је он пак поред свег тога обасипао и једног и другог великим доброчинствима и благовољењима и над њима и над доцом им; то је друга ствар, и о томе не ћу за сада још да говорим.

А благопокојни је Патријарх Георгије још за живота увидео, и ко је Митар Руварац, који и ако нисам ни тражио, нити уживао од њега каквих доброчинстава, нисам ни за живота му, а не ћу ни после смрти му икада шуровати са његовим противницима и нападачима, нити частити их и њих им на част, а још мање њих испод руке са радикалским „вождом", што да је благопокојни Патријарх Георгије могао видети, узвикнуо би: зар и то, и тако брзо!

У осталом, као што је била мана мање више свију наших митрополита-патријараха, да су волели и одликовали и награђивали улизице и дошаптаче; ту је ману имао и благопокојни Патријарх Георгије, који и ако није слушао дошаптаче, ипак их је примао и дао се од њих хвалити, и много им чинио добра, и ако је знао, *ко* су и *каквим* ће бити тек после смрти му.

Ну, да ће не само поменути, него и многи други, које је он извео на видна места и много им чинио и гледао кроз прсте, одмах после смрти његове онако се показати веблагодарни, и шуровати са његовим највећим противницима; то није

могао ни помислити, нити преставити, да може и да и има тако покварених душа.

Ал на жалост, гледајући такве беднике, ја их само са осмехом гледам, како крију погледе да се с моји погледом не сукобе.

А то чини и по неки радикални великаш, који знајући за нечија нападања у овом листу на радикале, не могу да издрже мој поглед, видећи их како с њима весело ћеретају при чаши пива — а да и не спомену по кућама — и договарајући се, како да се освете Петру или Павлу, који се не дадоше скрати и њунути на образ.

Онај пак бедник, што по пијаци карловачкој од зоре до мрака шпијуните, који је некад облетао око двора, а сад пошто је чова „уврећен“, јер није постављен на „чело“, размеће се и облеће око радикала“, не биј' и њему, као и „сабрату“ му, пала која мрака; већ је и до сада због свог недостојног држања, пожњео презирање од поштених људи, а пожње ће га још више, и дочека ће и он и братија му, да ће бити усамљени и презрени од поштених људи.

* * *

„Бса ми дѣть свѣтъ“.
Јован Јеремић 1901.
„не ни кем за вольи“. (I. Кор. 6, 12.).
Историја карловачке митрополије.

Г. Јеремић је написао у „*Срп. сиону*“ за 1901. као одговор на мој „*Осврт*“ низ чланака (XIII.): „*Још нешто о саборском изборном реду од 1870./1.*“, које је чланке такође отштампао у засебну књижицу.

Пре тога је, одмах по моме „*Осврту*“, написао г. Ј. „Изјаву“ у 10. бр. „С. с.“, у којој је изјавио, како он никада није био радикал. „А гласао сам — рече — 1890. за покојног Богољуба Милетића и данашњег бечког пароха Михаила Мишића за то, да потпомогнем оборити тадање Браниклијске кандидате у Ердевичком изборном срезу. Ни данас се ради тога не кајем, јер је познавање Браниклија при избору патријарха г. 1890. оправдало моју тадању *тактику*. *Тој тактици*, и ничем другом, има се приписати моје гласање за радикалне кандидате“.

Да видимо, како стоји с том „*тактиком*“ г. Јеремићевом.

Необавештени читаоци „С. с.“, и они, који не памте *шта* су 1890. писали листови „слободоумне“ либералне („Бранікове“) и „целокупно слободоумне (радикалне „Заставине“) странке; *каква* су начела исповедали пре избора патријарха, у погледу самог избора, и *како* су се држали и и самом избору и после избора: повероваће горњој тврдњи г. Ј., и сматра ће моју тврдњу у „*Осврту*“ о његовом радикалству 1890. за денунцијацију, каквом је и он сам сматра и проглашује.

За оправдање оне своје тврдње, а подједно и за доказ да је поменуто тврђење г. Ј. прост маневар којим је смерао „опсенити простоту“; нека послуже следећи ретци.

14. Марта 1890. је у „Застави“ објавио средишни одбор заставине странке своје кандидате, те је за ердевички срез препоручио: адвоката Богољуба Милетића и администратора краљеваче парохије Михаила Мишића.

У 55. и 56. бр. „Заставе“ је објављено да њена странка на сваког владику може пре гласати, само не може гласати на темишварског Георгија Бранковића. Не може — рекоше гласати за њега и због тога, „што се он умео са својим завађеним негдашњим пријатељима Браниковцима измирити. — — То ће бити баш и прави узрок оној силној буци и вици против „целокупних“ „радикала“ и „социјалних демократа“ — — —; а јасне су сада и везе, које везују Бранковића са противницима наше автономије. По нашем мишљењу, Полит и Вучетић мутили су воду за љубав Бранковићу, за то и нису хтели сазивати јавне зборове, за то и истакоше онај стари „акциони одбор“.

„Међу данашњим нашим владикама — рече се у 56. бр. — нема ни једнога за кога би чистим срцем и мирном савешћу могли рећи: „Овај је достојан да седне на столицу Арсенија Чарнојевића. Но у залуд све наше жалбе. Из круга данашњих епископа морамо ипак бирати једнога. Па ко је тај, који је међу незгоднима ипак најмање незгодан? Изузимајући Бранковића, међу њима велике разлике нема, али у колико је имаде, та разлика иде у прилог — Живковићу“.

1890. је био дакле Живковић кандидат заставине странке, и њени су партизани свих 11 посланика — међу њима Милетић и Мишић — 19. Априла гласали за Живковића.

Ово је бар јасно и гласно, и кад је то *тада* познато било целом паметном свету; морало је бити познато и г. Ј., и он кад је 1890. радио и гласао за Миљутића и Мишића, *знао је врло добро, на кога ће они гласати.*

Какво је пак било држање бранкове странке 1890., види се из овога.

У 45. бр. је „Бранка“ речено: „Што се тиче избора митрополита, ту се народна странка, није везала ни за једну особу и није се дала везати. Тако личне питање и не може се по странкама решавати где треба само начело да одлучује. Ради тога, безразложне је стварати клубове. Народна странка није се ни изјавила, да одбацује овог или овог кандидата. Сваки ће посланик гласати по свом личном уверењу, а већина ће одлучити. У таким питањима је то једино коректно становиште“.

При самом пак избору патријарха, од бранкових посланичких кандидата, гласало је њих 1 за тадашњег владику темишварског Бранковића, а 16 се уздржало од гласања, од којих 6 из разлога, што статут за избор митрополита не беше потврђен.

По обављеном избору, рекло се у 48. бр. „Бранка“ ово: „— — Имамо дакле изабраног патријарха! Ко се не брине о томе, каква ће бити будућност, ко не ће да погледи на забатављено стање наше цркве и школе, само тај се може оглушити пред гласом свршених чињеница. Али ко то све не види, ко напослетку не ће да заборави, да глас већине у овај мах важи као глас народа, тај ће свршени чин прихватити и одобрити. Радећи тако и ми поздрављамо изабрано лице, као нашег законито изабраног патријарха“.

По проглашењу обављеног избора, 28. Априла депутација из Новог Сада на 15 кола, под вођством др. Лазе Станојевића — либерала — дошла је у Карловце и честитала новоизабраном патријарху, дочим је новосадски радикалски црквени одбор, са свима против 2 гласа закључио, на предлог др М. Божеског, да се новоизабрани патријар не поздрави, из разлога, што новосадски посланик Јефтић није гласао на њега, и јер изабрани патријар, није патријар радикалне странке.

И кад *овако* стоји ова ствар, и кад поред свега тога, што се *то* није догодило пре 1000 ил више година, него пре 11 година и што је још свима људима из тога доба врло добро познато, г. Ј. имаде *толико* смелости, да јавно у „С. с.“ тврди, како је он „по некој тактици“ радио 1890., да само обори бранкове кандидате; онда се ни мало не треба чудити што је био у стању да *онакав* одговор напише на мој „*Осврт*“.[1]

[1] Не знам, за што г. Ј. *Бутешки* пређе преко тврдње моје, да је он помоћу радикала 1890. изабран био за члана конзисторијалног, а 1898. за окружног протопрезвитера. Ил' то је ваља оставно радикалима да они кажу из *какве за тактике* предлагаше за члана конзисторијалног, односно бираше за окружног протопрезвитера.

Г. Ј. да би показао и упозорио читаоце „С. с.“, како сам и ја међу странке, рече у своме одговору: „А од мене нека не буде прећутано ни то, да се је г. Д. Р. 1890. „бројио“ (на дотичном месту, које ћу навести, рекох: *„у коју се странку и ја бројим“*, од чега је он направио под којијим ногама *„бројио“*, да би показао тобоже моје граматично незнање и тиме ме направио смешним) у „слободоумну странку“, а 1897. „ван странака“. У какву се странку данас „броји“, то ваљда ни сам не зна, а особиње људе то и не може интересовати“.

Како је г. Ј. савестан критичар и противник, нека послуже и ове што следи, из чега ће се читаоци ових редака моћи уверити, како г. Ј. *уме и сме* да изврће у „С. с.“ истину.

1890. написао је г. Ђура Вукићевић и издао књижицу: *„Поглед на начелне основе наше народно-црквене Автономије“.*

На исте сам чланке ја написао у „Новом времену“ за 1890. своје примедба у низу неколико чланака.

У 21. бр. рекао сам: „Да се Милетићу само на час повратак рашу, на кад би видео, шта се рекло у 1. тачци програма оне странке, која носи његово име, и сматра за свога вођу, и што се рекло о *таком* програму у његовој „Застави“; он би се прво запитао, да л' у истини наш народ одобрава исти програм, и да л' је то *данашњи говор* народни. На кад би се уверио да јесте, уверен сам, да би се с места одрекао *таког народа*“.

„Но у ове нашег народа, ја одговарам духу Милетићевом: не, не мисли и не говори тако наш народ, *тако* у име његово говори његова мања интелигенција — —“.

Да пређем сад на сам одговор г. Ј. на мој „*Осврт*“.

Г. Ј. одмах у 3. реду започе свој одговор са пропијом, како сам се ја на његове чланке од прошле године осврнуо „*онако по његовски*“, и ако је потпуно уверен био о томе, да нити сам ја свој „*Осврт*“ написао „*по мојски*“, као што ће се уверити и по прочитању овог „*Другог Осврта*“ да и он није написан „*по мојски*“. А за што, *то* он добро зна, и г. Ј. треба добро да се чува и моли Богу, да му не *узморам* по мојски одговарати и рашчистити с њиме рачуне.

За тим у 4—5. реду вели, како се „не ће на личне инсулте осврнути“, и ако сваки паметан човек, који је прочитао мој „*Осврт*“ мора признати, да у њему нема ни једног мога инсулта против његове особе, јер навод истинитих чињеница, не може се назвати инсултом.

И узмем ли да то стоји, онда је до читаоца ових редака, да означе правим именом свако „*углађено*“ писање г. Ј. о мени: „— — да кажем томе неосвртљивом али превртљивом, томе недоследном али разметљивом г. Д. Р., који нема ни начела ни убеђења, ни свести о дужности,[2] ни љубави за истину, ни осећаја за стварно, него *лепе* на страну, на коју га понесе ветар личних мотива, него балансира по једеку своје ћудљивости, издовољавајући своју гадну пакост, одвратну кавгаџијску страст, а једно уображен, да се цео српски народ, запањен пред авторитетом његових књи-

„У ње достојанства и части нашег народа, ја овим подижем протест против свију оних званих и незваних вођа и странака, које било што не стапише у свој програм јасно и тачно, да се на идућем сабору има одмах по избору митрополита-патријарха подврћи реввизији устројство саборско од 1875., и из њега уклонити законитим путем не само све октроје, него подједно у њему јасно и тачно обележити делокруг јерархије и делокруг сабора, као и то, да наше црквено-народне власти, имају право решавања у последњој инстанцији (овде сам подразумевао либералну — браникову — странку), било које ставиште да се исто устројство има неокрњено одржати (ту сам подразумевао целокупну народну слободоумну странку — наставачну)“.

„Ово чиним и с тога, да се не каже, да нико од слободоумне странке није био у стању да прозиди и оцени устројство саборско од 14. Маја 1875.“.

Под овом сам странком подразумевао људе слободоумних начела самосталне, ван странака стојеће, у коју се странку и ја бројим, ма да писам до сада а ни сада одобравао програма њена. (У то се време и браникова и заставина странка називала слободоумном странком, те се заставина тек доцније прозвала радикалном, којој је странци кум био познати Крупослав Јовић).

Да ја у осталом ни тада, а ни после и у опште никада писам слепо припадао ни једној страници, чије програме писам одобравао, него да сам увек био *ван странака*, због чега ме никада и није ни једна странка волела, доказ је и то, да је и сам „Бранник“ баш те 1890. године био противан мојој кандидацији, и за због ње нападох полемику с њиме. Ја с њиме нападох не само те године полемику, него и доцније у неколико пута, и писам разликовао *браникиће* од *заставаша*, кад је била прилика, да искажем своје мњење у каквој важној ствари. То је бар познато многима, па и главним помагачима г. Ј. при саставу његовог одговора на мој „*Осврт*“.

У осталом ја сам много и много пре и 1890. и 1897., а нарочито још 1872. јавно у полемици с покојним Јованом Бошковићем, тадашњим уредником „Заставе“, да и ако у *главном* одобравам и усвајам начела народне странке, да за то нипошто нити сам се поводио ни тражио од *владајућих странака* милости и одликовања, нити ћу се у будуће за њима слепо поводити и од њих што тражити, него да ћу се и од тада (1872.) као и дотле поводити на својим разумом, радити и одобравати само оно, што је поштено и што се заиста клони на срећу пачег народа.

И што тада (1872.) рекох; тог сам се начела од то доба, па све до данас и држао.

И *то* све није спречало г. Ј. да не напише, како сам се ја „бројио“ 1890. у „слободоумну странку“, т. ј. у Браниковце.

Да л' озбиљне људе интересује, у коју се страницу ја данас „бројим“, *тако* је питање био у стању ставати само један г. Ј., човек који се повија по ветру и који је познат као сушта притворност, који се пред силницима клања и пузи, а над слабијима разбеше, те се с тога на његово нишљење нико од озбиљних људи и не обзире, сем оних који га се боје да им што не нашкоди ил га требају, те му у очи ласкају и диве његовој учености и упливу. А он сам нема толико увиђавности и смерности, да се вине у прошлост и да се сети, *како* су пролазили људи од његове багре, те да мало стишава свој бес, што га *данас* разапиње.

[2] Покојни владико Герману Опачићу, да сам нешто данас у животу, како би нам умео лепо причати о свести и о дужности г. Ј. и о умишљеном Његовом заједничком плану, све у корист свести о дужности г. Ј., а и видови манастира Ковиља — — да нешто могу проговорити — могли би много и много што-шта пребеседити о свести о дужности г. Ј. и још једног „моћног“ господина.

У осталом ја сам много и много пре и 1890. и 1897., а нарочито још 1872. јавно у полемици с покојним Јованом Бошковићем, тадашњим уредником „Заставе“, да и ако у *главном* одобравам и усвајам начела народне странке, да за то нипошто нити сам се поводио ни тражио од *владајућих странака* милости и одликовања, нити ћу се у будуће за њима слепо поводити и од њих што тражити, него да ћу се и од тада (1872.) као и дотле поводити на својим разумом, радити и одобравати само оно, што је поштено и што се заиста клони на срећу пачег народа.

И што тада (1872.) рекох; тог сам се начела од то доба, па све до данас и држао.

И *то* све није спречало г. Ј. да не напише, како сам се ја „бројио“ 1890. у „слободоумну странку“, т. ј. у Браниковце.

Да л' озбиљне људе интересује, у коју се страницу ја данас „бројим“, *тако* је питање био у стању ставати само један г. Ј., човек који се повија по ветру и који је познат као сушта притворност, који се пред силницима клања и пузи, а над слабијима разбеше, те се с тога на његово нишљење нико од озбиљних људи и не обзире, сем оних који га се боје да им што не нашкоди ил га требају, те му у очи ласкају и диве његовој учености и упливу. А он сам нема толико увиђавности и смерности, да се вине у прошлост и да се сети, *како* су пролазили људи од његове багре, те да мало стишава свој бес, што га *данас* разапиње.

[2] Покојни владико Герману Опачићу, да сам нешто данас у животу, како би нам умео лепо причати о свести и о дужности г. Ј. и о умишљеном Његовом заједничком плану, све у корист свести о дужности г. Ј., а и видови манастира Ковиља — — да нешто могу проговорити — могли би много и много што-шта пребеседити о свести о дужности г. Ј. и још једног „моћног“ господина.

жевних „напазанија“, диви и чуди таком — егземплару српског књижевника и православног протојереја“.

Не знам, каквим ће именом они означити таково писање г. Ј., ал знам да је врло умесна примедба једног младог богослова: *овако* писање треба да уђе у „Омилитику“ као пример снажног грђења.[3]

Г. Ј. је у своме одговору говорио о свему и свачему, избацио у њему милион нових фраза, једно и исто сто пути навођио, софистичке изводе изводио на основу извртутих и крпих навода и упоређења; а што је главно у „*Осврту*“, и што није смео ћутке прећи: *шо* је прећутао и на то се није ни једном речицом осврнуо ни обрнуо.

Ја у своме „*Обруту*“ рекох јасно и гласно: »И ако није неоснована сумња, да и исте чланке („*Саборски изборни ред од 1870./1. са црквеног гледишша*“) није био у стању написати сам г. Ј., него да је доста мисли и навода у њима туђа работа, метута у перо његово, да он за њих бере славу, а подједно носи и одговорност“; на кад се он на *тако* тешку осваду није у своме одговору, ни једном речицом осврнуо ни обрнуо: не признаде л' и сам њену истинитост?

У осталом, не само мени и осталим знаоцима знања г. Ј., него и многима у Карловцима, који не знају г. Ј. и с те стране, и није требало његовог признања, кад се зна, *чије* су оно мисли у истим чланцима, што у осталом није ни крио њихов инспиратор.

Па као што г. Ј. не беше у стању сам написати оне чланке, а имађаше толико смелости, да се у њима *онако* размеће и разбацује; није никакво чудо, што он не беше у стању сам написати ни одговор на мој »*Осврт*«.

Разлика је само у томе, што му је за прве чланке диктовао у перо доста својих мисли и навода и упућивао на потребне књиге, само један помагач, а за одговор диктоваше му сем њега још њих неколицина, шта да ми одговори, а уа то му даваше и своје књиге и новине, а то све чињаше, да преко *тако* делије и познатог књижевника „утуку“ тог „разметљивца“ Д. Руварца.

Па као што се ја у своме „*Осврту*“ не хтедох осврнути на оног једног помагача г. Ј.; тако се не ћу осврнути ни на ове помагаче његове.

Ја имам посла с г. Ј., а усхте л' који од његових помагача, да се упуста са мном у разговор било о поменутом изборном реду, било о ком другом питању из нашег автономног живота, било о мом обруту и „*Осврту*“; нека изволи са именом изићи на среду, па му стојим у свако доба на биљези.

Кад је цар Леополд 1690 у супрот канонском наређењу и дотадашњој пракси у пећској српској патријаршији, изменуо избор митрополита-патријарха, а доцнији одређивали и мењали по околностима начин његовог избора, делокруг саборима и број саборских посланика; кад сам непобитним чињеницама показао, да је било времена, кад се избор посланика бирао онако исто, као што прописује данашњи изборни ред, услед чега сам ја у своме „*Осврту*“ и рекао, да црквени канони а најмање догматично учење наше цркве, немају и не могу имати важности и за наше народне и црквено-народне саборе, пошто православна црква по своме устројству и учењу и не признаје световњацима онога права у цркви, што га они од 1708. до данас имадоше, и да се канони, који говоре о архијерејском сабору — синоду — никако не могу применити на наше саборе; и г. Ј. је све то мало, и он остајући при својој погрешној тврдњи, да је изборни ред од 1870. постао неканоничним путем, да је противан догматичном учењу наше цркве и канонизму (не би с горег било, да г. Ј. обзнани, шта управо значи рез „канонизам“, и ја не бих главу изгубио, кад бих се за њу опкладио, да он сам не зна шта она управо значи), те да нема црквено-правне вредности: било би заиста од мене што-но реч „млаћење сламе“, кад

[3] И ако будући писац „Омилитике“ усвоји тај савет, моћи ће се г. Ј. бар тиме похвалити, да се *његов начин писања* наводи за пример и у „Омилитици“. Једино бих њеном писцу то приметио, да не заборави навести *у ком* је листу изишла та његова работа, као и цела титула пишчева и коме је он то рекао.

бих се ја упустио по његовој жељи и позиву, да проговорим коју више и о материјалној страни унутног међу нама спорног питања.

Кад не ма звона, не може се ни звонити на дочек владичин, и сви би други наводи сем тога, били и излишни и смешни, што се није звонило.

Где нема тела уређеног по канонским наређењима; јасно је да се — са основом — не могу ни наводити канонски хрисми на његово уређење и рад.

То је бар јасно свима паметним људима, и кад *то* стоји јасно као сунце; не знам, ко од нас двојице млати сламу!

С тога ја и не ћу ни речице да напишем више у прилог своје тврдње, да је позивање на црквене каноне, догматику и каномизам, у погледу неканоничности изборног реда од 1870. просто фразирање, него ћу да одговорим г. Ј. само на оне његове, односно његових помагача тврдње и наводе, којима смераше преставити ме читаоцима „С. с.“ смешним и превртљивим, а подједно и да се одбраним од оног силног подметања и извртања мојих речи и тврдњи.

Кад г. Ј. на стр. 538., „С. с.“ за прошлу годину рече: „— — треба л још доказа — на основу црквених канона, које наведе — да за време седисваканције, није дозвољено сазивати наше расправне саборе“, а ја на страна 11. свога »*Осврта*“ рекох, како он рече: „а тако исто да се наш народно црквени сабор за то време (за време седисваканције) не има састајати“; кад он на стр. 587. рече: „доказали смо, да сабор до 1864./5. није могао доносити уредбе без претходних предлога синодских и без накнадног пристанка синода“, а ја на истом месту рекох, како је он рекао: „да сабор (— ја не рекох за време седисваканције, које је он сам утутњо у свом одговору, како би ме могао што смешнијим преставити читаоцима „С. с.“, јер да то мислах, ја бих сам ставио и у последњој реченици „за то време т. ј. за време седисваканције, као што ставих у предходне три, у ставу: „На толико места — — — без пристанка синодског“) не сме ништа чинити ни закључити без пристанка синодског“; — и он ипак имаде толико смелости, да јавно каже у „С. с.“, како сам му ја подметнуо једну недотупавну тврдњу, а наиме, да сам рекао, како је он у својим чланцима тобоже рекао, да се сабор за време седисваканције не сме састајати, и како он не може ништа чинити ни закључивати без пристанка синодског, што он није рекао: онда је *шакав* човек мали, заједно са свима својим помагачима, да ме „утуче“, што је циљ била његовог одговора на мој „*Осврт*“, по тврдњи једног његовог блиског сродника и по родбинским везама, и по духу.

Ја не мам обичаја, пити сам икада у полемикама, — и то с мало друкчијим детићима него што је г. Ј. познати фразер —, извртао њихове речи и наводе, па не изврнух ни г. Ј. А што он — по свом обичају — пише галиматијашки, те на једном месту каже ово, а на другом оно; томе нисам ја крив, него његови учитељи, који га не научише логично мислити и писати, те га пропустише и да положи матуру и сврши богословију, и тек при полагању катихетског испита увидела је дотична комисија, да он не зна ништа, те га свечано сруши на испиту.

Истина, г. Ј. је написао у својим чланцима и оно, од чега се у одговору брани и чиме хоће да докаже, како сам ја учинио једну недотупавну тврдњу; ал је написао и оно, што ја наведох, и по томе ако је поменути мој навод — управо његова тврдња — недотупаван спрам онога, што је у одговору навео: онда ме је жао, што и сам мораде своју сопствену тврдњу назвати „недотупавном“!

У осталом цело оно г. Ј. опширно писање у II. чланку о поменутој тобоже мојој недотупавној тврдњи, није ништа друго, доли фразирање, којим је мислио „опсенити простоту“, те с тога и не заслужује, да се о њему и једна даље реч напише.

Кад би паметан човек хтео, да подвргне критици исто његово фразирање у II. чланку и из њега да изведе све, што би могао и морао извести, а наиме, од куд да се г. Ј. као новоиспчаурени канониста, толико заузима за оно, што је само праксом постојало, па се 1870. изменило,

и што не ма никакве везе с канонима, дочим ћутке прелази преко онога, што је 1870. урађено, а није се смело урадити баш на основу канонских наређења; уверен сам, да би му и они, које он брани, као што се то г. Ј. већ догодило, узвикнули: аратос ти твоје одбране, и кад си ти узео перо у руке да нас браниш!

Кад сâм г. Ј. признаде — што сам ја тврдио — да је из тумачења 34. ап. пр. изостављено цео последњи пасус; кад сâм г. Ј. признаде, — што сам ја тврдио — да је из I. § 5. Чизманова дела изостављено више пасуса; кад сâм г. Ј. признаде — што сам ја тврдио —, да је из Јеричековог дела изостављен један пасус; кад сâм г. Ј. признаде, — што сам ја тврдио —, да је рекао да је на сабору 1842. покренута мисао — жеља, да се одржи прво расправни сабор, а за тим да се приступи избору митрополита; држим, да сам имао право, што сам му због тога довикнуо: „да л' тако ради књижевник од љубави и истине!", и да се по томе исти мој узвик не може назвати „подвађивањем и неразумевањем".

Цело оно г. Ј. писање у III., IV. и нешто у XIII. чланку о извини тог његовог изостављања, такође је просто фразирање, за „опсенити простоту".

Г. Ј. прави се наиван и мисли да има посла са оним јадним шпијацима, што су по преко носили кроз шуму мердевине, те ће му поверовати у „С. с." *онаку* његову извину, за што је изостављено онај пасус из тумачења 34. ап. пр., односно из Чизманова и Јеричекова дела.

А особито се направио г. Ј. наиван у томе, што је навео у своју одбрану и то, као да сам му замерио, што се позвао на тврдњу Јеричекову, да су сабори до 1864. били консултативног а не децизивног карактера, ма да је врло добро знао, да му ја не замерих то, него што је изостављено онај пасус, из ког се види, да су закључци саборски зависили од потврде крунине, а не од синодске, као што је он тврдио у својим чланцима.

Тако исто, на тврдњу моју, да нису посланици на сабору 1842. покренули мисао и жељу, као што је г. Ј. тврдио, да се одржи прво расправни сабор, а за тим да се приступи избору митрополита, него да је предлагано, да се моли, да се пре избора митрополита сачини рекурс монарху ради дозволе расправног сабора, што је тек разлика и то велика разлика, и г. Ј. направи се наиван, као да није разумео, за што сам му оно довикнуо и због те разлике, те позва читаоце „С. с.", да ако од њих погоди, шта ми је и та његова тврдња крива да му јави.

Цео V. чланак, у ком је г. Ј. говорио, ил што би рекли Хрвати разгласбо „мњење епископа Теофана Живковића о реновацији митрополита-патријарха Прокопија Ивачковића и о тадашњем стању цркве", могао је лепо изоставити.

Могао га је изоставити прво с тога, што у њему владика Теофан на основу црквених канона доказује, да епископи без митрополита не могу ничега чинити у цркви — што није ништа ново —, те за боље поткрепљење те своје тврдње, наведе и навод инструкције митрополита Стратимировића од 18. Марта (управо од 7. Јуније) 1827.

Друго, владика је Теофан и исто своје мњење, као и све оне радове, што су после смрти његове штампане у „Браник" 1891. и 1892, а за тим отштампане у засебну књижицу, написао за „опсенити простоту" — после своје смрти —, а у првом реду сâмо уредништво „Браника".

Уредништво „Браника", у место да је пропратило поменуте Теофанове чланке просто овим речма: „Штета, што их писац није обелоданио у своје време и за време свога живота, односно што их није изговорио кад је и где је требало", оно их је пропратило овим речма: „Обраћамо пажњу наших поштованих читалаца на ове изврсне чланке покојног родољубивог владике, који се у својим списима (а на делу?) увек тиме одликовао, што је бранио наше лепо православље. У овим чланцима врло згодно се са црквеног гледишта осврће блаженопокојени владика Теофан и на извесне политичне тежње, које су окомљене против српства".

Да је владика Теофан и у истини мислио *онако* о реновацији патријарха

Ивачковића, као што је у свом мњењу рекао, он би сећајући се своје положене заклетве, *само* што је у њему написао, изнео у своје време пред онога, коме га је требао изнети, односно у првом синоду после умировљења Ивачковићева, дакле 1882., и позвати га на учини нужне кораке за очување црквених канона и учења.

Ну, владика Теофан није то учинио, он је свој састав о том важном питању оставио у свој орман, и наредио, да се штампа и он после његове смрти, што је и учињено, знајући, да ће бити лаковерника, који ће веровати, да је он у истини онако и мислио о истом питању, ѿ ныѭѣ первый есть Іоаннъ Ефесинъ.

А треће, владика Теофан не рече, да влада не да да се не држи сабор због тога, што не ма патријарха, пошто је она уступила администратору Анђелићу и право председавања у сабору — не види ли се и из овог, како су владе по својој вољи и рачуну тврдиле данас да може бити ово, а сутра да не може бити за време упражњене митрополитске столице —, него што јој извесни операти сабора од 1879. не беху поднесени, а то беху они, који су се имали решити и уредити са преслушањем синода, те пошто — рече — не ма синода и не може бити, то се исти предмети не могу синодално ни расправити, ни саборски финализирати, ни влади поднети.

Поменута инструкција митроп. Стратимировића, коју наведе владика Теофан у своме мњењу, а и г. Ј. у своме одговору, била је мени позната — и то у целини — куд и камо пре него што је обелодањена у „Бранику“.

Ја је хтедох дати у који црквени лист, кад међутим изиђе — онет не цела — у 9. бр. „Источника“.

У истој инструкцији Стратимировић говори о томе, шта све не смеју чинити конзисторије и свештеници за време упражњене епископске столице, односно се навађају права епископска, а за тим наведе, како у александријској цркви ни сами епископи за време упражњене патријаршке столице „что никъ да осмѣлится дѣлать безъ того“, и како је тај обичај ушао у 30. канон IV. васељенског халкидонског сабора.

Не говоря се пак у њој и о народном сабору, те с тога је није морао владика Теофан ни наводити у своме мњењу, који се и онако о њу огрешио, пошто је произведен за протосинђела за време упражњене патријаршке столице, а још мање г. Ј. у своме одговору, пошто се и он о њу огрешио и тиме, што је присвојио себи право — он зна и кад —, да се по његовој наредби не почне литургија с „Благословено царство“, него са „Јако свјат јеси Боже наш“, т. ј. одмах са апостолом, а тек *жаково* право ни по истој инструкцији не мају и не могу имати ни епископи, а камо ли свештеници.

Ко зна какав је делокруг и власт једног владике, а какав једног свештеника, а подједно и каква је одговорност првог, ако примети, да се нешто ради против црквених канона, па не учини нужне кораке у време, да се прибави важност канонима, а каква другог; тај ће знати, да је првог куд и камо и дужност и одговорност већа од другога.

На кад владика Теофан у своме поменутоме мњењу рече и то: „Ћутање то нашег епископата — т. ј. ћутање његово на гажење и привилегија народних и гарантованог права земаљским законима — кога се поред његове присеге сва ствар — умировљење Ивачковићево — највише тиче, ако се не прекине што скорије морају му замерити, којих се та ствар не тиче, камо ли наше цркве народ.“

„А историја јерархије, она ће, ако наш епископат и надаље муком својом пусти, да се на рушевинама овога најживотнијега питања цркве наше и црквено народног живота нашег, дати ред гради како коме драго, записати у своје листове данашњих епископа имена са осудом најстрожијом“.

„Ми се надамо, да ова примедба — која је у осталом обелодањена тек после смрти Теофанове 1891. — бесплодна остати неће, а Бог је милостив, па ће и наклонити и савест и срца преосвећених и родољубивих наших епископа, да се из дојакошње своје не знамо којим околностима стегнуте резерве (да не ће бити „даљским“) покрену на слово и дело њихове најсветије дужности“.

„И за тај сада већ ваљада сигуран случај излази пред епископат наш овај задатак:

да се око свога по рукоположењу брата најстаријега састане било у лични, било пак у писмени *братски* договор и један споразум и да се одатле из таквога договора и споразума уз канонично констатовање vacantiae sedis metropolitanae и уз канонични развијену и утврђену мотивацију свога поступка, обрати Највишем престолу Њ. В. с молбом најсмернијом и најпокорнијом, како би се са највишом дозволом сабор ради избора митрополита састати, затим сабор расправе своје наставити и под новим митрополитом синод радити могао, његово што је; те тако црква повратити се у своје нормално стање".

„Ако наш епископат тај свој задатак тако реши, решиће га и према својој присеги и „pro mercede, quae eidem proposita est" најбоље; и биће му част и слава (и била би му, да је урадио, односно да га је владика Теофан на то позвао), као „**добрымъ пастырямъ, полагающымъ душѣ свою за овцы свои**", и „**бодрствующый стражимъ домъ Израилевъ**".

И кад поред свих тих лепих речи, и поред тога, што је у 68. бр. „Заставе", за 1882. тадашњем епископату довикнуто: „— — Архијерејски синод, ако би хтео заиста да буде веран тумач народних жеља и потреба, искрен бранилац установа наше православне цркве и мушки заточник наших автономних права, он би пре свега требао да испита и да узме у претрес 1) како је могао покојни патријар Ивачковић без сутицаја синода и народног сабора против канонично пензионован бити 2) како је могао бачки епископ Анђелић за живота патријарховог бити постављен на администрацију српске митрополије без утицаја и знања осталих епископа и народно црквених највиших органа"; — тај исти владика Теофан, не само не прослови ни речице у првом синоду и сабору, нити где јавно за време свога живота, него шта више као члан заменик Саборског Одбора, не смеде уз остале чланове: Стевана Бранковачког, Ђорђа Бранковића, Др. Ника Максимовића, Каменка Јовановића и др. Илије Вучетића, потписати изјаву, у којој; „против чина постављања администратора као повреде наше автономије каутелу уложити". (Продужиће се.).

Припазите мало више на образ!

Д. Р.

Кад каква сеоска лажа и пропалица по суначама, у механама и на рогљевима почне да прича своје слушаоцима којекакве лудости и лажи; томе се не треба чудити.

Ако кад уредници једног листа, који су адвокати, доктори права, чланови сабора народно-црквеног, а „трсају се" да постану и чланови земаљског па и државног сабора, у своме листу, ког назваше „српским демократским листом" и „органом српске народне радикалне странке", пишу и трабуњају којешта; то је онда баш којешта!

30. новембра 1906. одржана је архидијецезална епархијска скупштина у Карловцима.

Избори су за исту скупштину обављени по XII. чл. привременог уређења епархија од 29. маја 1871.

Чланови исте скупштине били су и г. г. др. Миливоје Бабић, главни уредник „Народног гласника" демократског листа и органа срп. нар. радикалне странке и др. Јован Радивојевић-Вачић власник и издавалац његов, који су такође бирани на основу истог XII. чл.

Председник верификационог одбора био је г. др. Ђорђе Красојевић председник средишног радикалског одбора, а известилац г. др. Мита Петровић радикал, а у вер. одбору било је 5 радикала.

И како верификациони одбор, тако и епархијска скупштина су оверовили све изборе обављене по XII. чл., и нико не прозбори ни речи о томе, да је требало изборе обавити по чл. XI., као што су по другим епархијама обављени, и по ком их је требало обавити по закључку саборског одбора од 1903. бр. С. О. 3106. 3107. и 3108./628. за 1903.

А није подигао гласа нико с тога,

што народно-црквени сабор није донео закључак — одлуку да ли *данас* важи, чл. XI. или XII. поменутог уређења који би закључак морала круна потврдити, као што је поступано 1902. при доношењу одлуке у погледу тумачења односно допуне уредбе о прив. уређењу епархија.

Све дотле, стоји на вољи административним одборима односно епархијским скупштинама, да обављају изборе ако хоће и по XII. чл., до донашања поменуте одлуке односно њене потврде у погледу по ком се чланку имају обављати избори за епарх. скупштине, и не ма права ни сам нар. црквен. сабор да доноси закључке о ваљаности или неваљаности избора по XII. чл.

Он има права да донесе у том погледу одлуку, коју прво мора круна потврдити.

На основу оваког схватања изабрани су и примили су се избора у конзисторију радикали: Паја Зековић, Антоније Апостоловић, Јован Магарашевић, Петар Милојчић, др. Жарко Миладиновић, др. Миливоје Бабић, др. Јован Радивојевић, др. Миша Анастасијевић; у адм. одбор: Евгеније Дамјанов, Милан Младеновић, др. Лука Ристић, Јован Татић, др. Младен Лисавац, Јован Ђуричић Биорац, др. Светислав Новак.

Истина мало чудно гледа за једног др. Жарка Миладиновића, познатог тумача и знаоца наших автономних уредаба, да се могао примити чланства од **такве** скупштине, и ако је познато, да је оно његов предлог, да саб. одбор 1903. донесе свој закључак бр. С. О. *3106. 3107. и 3108/628.* по ком се избори имају обавити по XI. чл.

А још чудније гледа, да је он на скоро после епарх. скупштине, као референт у седници саборској од 31. Јан. о. г. изјавио и предложио, да је како рад арх. епарх. скупштине од 25. Нов. 1903., тако исто и 30. Нов. 1906. противзаконит, па да се униште поштo избори нису обављени по XI. чл. него по XII. чл., — што је крњи сабор и усвојио.

Овако што може учинити само да нашњи српски радикал, ал не човек од знања, образа и карактера.

Народно-црквени је сабор у своју XXVI. седници — крњој седници — на предлог референта др. Жарка Миладиновића као што рекосмо, прогласио рад епархијске архидијецезалне скупштине од 25. Нов. 1903. и 30. Нов. 1906. за противзаконит и уништио га, те и ако је уништио рад епарх. скупштине од 25. Нов. 1903., па наравно и изабрани адм. одбор од ње, сабор је — истина крњи — на предлог Миладиновићев једногласно закључио, да пређашњи (онај од 1903. ког је сабор прогласио за незаконит) распише нове изборе за епарх. скупштину по чл. XI.

У целом паметном свету, познато је, да закључак једног вишег тела има обавезне силе и моћи за ниже тело тек од оно доба, кад му се исти закључак достави, односно кад он постане правомоћан.

Јер све да је поменути саборски закључак и био достављен арх. административном одбору, што није још ни до данас учињено, а не би био потврђен од круне; не би га он морао уважити и покорити му се, него би имао право да уложи против њега уток.

А имао би право да уложи против њега уток с тога, што је XII. чл. привременог уређења епархија створен по XI. чл. т. ј. према тадашњем броју у Архидијецези.

Па као год што је по XII. чланку од 1871. па све до 1902. у свима епархијама бирано по XII. чланку, и као год што је сабор 1902. донео одлуку, а круна је потврдила у погледу неких чланака на привремене уредбе; тако се исто само тим путем може и XII. чл. ставити ван крепости.

Овако је у целом паметном свету, ал код наших радикала и радикала-демократа није тако.

Они се дадоше бирати за чланове епархијских власти од скупштине — чије су и они били чланови — изабране по XII. чл. и при верификацији не отворише уста о незаконитости избора, а у сабору

гласаше, да је незаконито изабрана и уништише њен рад.

И кад им и то образ допушташе; треба ли се чудити, што они поред свег тога, што ни поменути закључак саборски није достављен арх. административном одбору, замерише законито изабраном потпредседнику административног одбора, што је сазвао седницу?

Њему они то замерише, и то овако: У „Народном Гласнику“ у 63. бр. рекоше земунске демократе-радикали ово:

„Г. Лаза Обреновић, као потпредседник архид. админ. одбора сазвао је за данас седницу. Њега се — наравно — ништа не тиче, што је народно црквени сабор уништио избор архид. епархијске скупштине и томе доследно и све одсеке.“

„Тако наопако тумачити може само онај, ко доказује, да је Саб. Одбор незаконит и да смрт природног председника није препрека (?!), због које долази да председава епископ-заменик.“

„Да-ли је то урадио г. Лаза Обреновић као стари „Браниковац“ или новопечени „самосталац“ — не знамо“.

„Сигурно је само то, да ће добити заслужену награду. А ми се надамо, да ће и то бити последњи Обреновић, који хоће да газдује по автономији!“

А у 64. бр. опет ово:

„Архид. админ. одбор био је сазван за 2. авг. Сазвао га је г. Лаза Обреновић, али није могао да ради, јер му се није сакупио довољан број чланова. Да он није имао права да га уопште и сазива (јер су избори поништени) то је јасно као сунце.“

„Али, г. Лаза Обреновић — у разговору са онима, који су дошли, — рекао је, да он није званично обавештен, да је избор епарх. скупштине уништен, него је то читао у новинама.“

„Међутим, да су оне прилике, под којима су одбори бирани, појурили би бар самосталци (и различија) и седница би се одржала. Или да нису самосталци у последњем часу увидели, да је избор фактично био незаконит и да је Сабор имао право.“ Па што то болан не рекосте у скупштини, и што се дадосте бирати у одсеке? Ал, да, тада сте радили по својој глави, а после по Јашином Befehl-у Ви демократе морске!

По њиховој је памети незаконит рад оног тела, чији су чланови изабрани законито од епархијске скупштине, — у којој је као што рекосмо било — и доста радикала од генералштаба —, која је једногласно закључила да је законито изабрана, и који су извештени о своме избору; а законит је рад оног тела, чији чланови нису ни извештени правовађано о своме избору, у коме не ма онога, који би их могао сазвати у седницу, — као саборског одбора —, и оног тела, које је изабрано у крњој седници, против чијег је избора уложен уток и протест, и у ком не ма онога, који је властан да га сазива у седнице, и који нису правовађано ни извештени о своме избору — као школског савета.

Како се пак слаже са образом и поштењем, дати се бирати за чланове епарх. скупштине по XII. чл.; дати се од исте скупштине бирати за чланове епархијских власти и у турнусе, а после у сабору гласати, да је рад исте скупштине незаконит: то остављамо да кажу свој суд о **таквом** раду и поступку непристрасни читаоци ових редака.

Стојећи на поменутом становишту и знајући за начелно решење рад. саборског одбора од 2. Авг. 1903. С. О. 6504/1649. ех 1903. „да сваки автономни орган, ма и преко законитог рока, има донде права и дужности своје обављати док на његово место надлежним путем други орган не дође,“ потпредседник адм. одбора г. Лаза Обреновић, сазвао је за 9. о. м. чланове у седницу, која се и одржала.

Од радикала поп Милан Младеновић није могао доћи у седницу с тога, што је отишао за пароха у Америку, а др. Лука Ристић није хтео ил није смео доћи, а у заказану а неодржану седницу 2. авг. дошао је био радикал поп Евгеније Дамјанов, и то не само дошао, него и лепо примио у име дијурне и путног трошка за неодржану седницу 44 кр. 40 хел.

И то је паравно по радикалској памети часно и поштено, и такав члан може и на даље остати у странци, која овамо проглашује једно тело за незаконито и забрањује својим члановима да не учествују у његовим седницама, а весељаку подноси и образ и дисциплина партијска, да се на то не обазире!

С тога припазите господо српска радикалска (српска стависмо с тога, што је српско радикалство специјалитет радикалства, јер ни једна радикалска странка на свету не бави се поглавито с црквом толико, колико наша, и то не из љубави спрам ње, него за љубав њених масних лонаца, које она уме тако лепо да лиже) мало више на свој образ!

Шта се чека и где запиње!

Д. Р.

Сад после смрти благопокојног Патријарха Георгија, избила је на јавност у својој наготи мизерија нашег 43. годишњег рада и сређивања наше црквено-народне автономије.

За толики дуги низ година и силних хиљада утрошених на саборисање и аутономисање, ми не мамо осим другога позитивних наређења ни у погледу избора патријарха, ни у погледу КО има управљати митрополијом за време упражњене митрополитске столице (наређење декларације, које је до сада у том погледу важило, као да га не сматра за правоваљано ни сама кр. угарска и хрватска данашња влада.)

Појединa автономна тела раде свако по својој памети; двор патријарашки нам је тако рећи пуст и не ма у њему законитог представника, коме би се сви покоравати морали; толике и толике пречне ствари не могу да се решавају јер не ма главе, који би их могао решити. А како их има важних!

Једном речи на црквено-народном пољу право је безвлашће и пустош.

Међутим и ако се ништа не решава од оних, који су по нашем жалосном устројству власни и позвани да успоставе реда, и да кола црквено народно-аутономног живота дођу у свој колосек; свакојаки се гласови проносе, да ће влада учинити то и то, а тако исто и у погледу закључака туцинданског крњег сабора.

И сви се гласови слажу у томе, да и успостављање реда и потврде истих закључака, па и самог избора патријарха зависи од политичког држања радикалске странке — већине саборске од 1 гласа! — која је — као што се тврди — са мађарске странке због тога морала и да иступи на српско хрватске коалиције.

А то се види да и не спомињемо којекакве опскурне листиће мађарске, који су отворчли прави кшефт с нашом автономијом, и из писања „Мађарорсага“ главног листа Кошутове странке, који у своме броју од 7. (20.) о. м. донесе вест:

„На српском црквеном сабору имају радикали сад 1 глас већине, који може одлучити при избору патријарха. Но ако се странка споразуме са мађарском владом, онда ће њезин кандидат Змејановић бити патријарх. У противном случају ће се сабор разрешити и при новим изборима та већина од једнога гласа лако може пропасти. Зато су радикали иступили из коалиције“.

По тим гласовима била би дакле наша црквена-народна автономија уцеза за политичке циљи.

На црквено-автономном пак пољу играју видну улогу уз остале непозване и један свршимантија, познати Ердељан-Марковић!

Далеко смо дотерали!

И на *оваквo* стање и на *оваквe* гласове, зар не би било дужност нашег Високопреосвећеног Епископата, да он као најпозванији и најодговорнији за ред у цркви, узме иницијативу и док је време учини, што треба да учини.

Ово није наше лично мњење, него мњење свију солиднијих елемената.

Треба што пре поставити и у цркви и у црквено-народном животу реда, и у томе треба да се чује реч позваних, а не којекаквих политичких штребера и

људи којима је црква девета брига, а њино добро прво.

Ово лежи и у интересу самог угледа мађарске и хрватске владе, јер се свакојаки гласови проносе и о томе, *ко и зашто* се заузима за потврду поменутих закључака и избора патријарха.

Нека меродавни не забораве, да до сада није ни један закључак наших нар. црквн. сабора био потврђен пре, него што је на њега јерархија пристала.

А јерархија је учинила на многе закључке саборске свој приговор, и ту околност не треба испустити из вида.

Досад нам се с владајуће стране замерало и забрањивало терање политике на нашим нар. црк. саборима.

Сада ми молимо владајуће, да их и они не терају.

Ми се тврдо надамо, да ће председник кр. уг. министарства преузвишени Г. Векерле причекати са потврдом саборских закључака дотле, док се не изабере нов патријарх, што би најкоректније било, ако се хоће реда и мира у нашој цркви, и да се не ће повести за струјом, којој је најмање стало до реда и мира.

✝

АРХИДИЈЕЦЕЗАЛНА КОНЗИСТОРИЈА У КАРЛОВЦИМА, овим обзнањује, да ће у уторак, 28. августа (10. септембра) о. г. као на дан четрдесетнице смрти Његове Светости блаженопокојног Патријарха српског

Георгија Бранковића

давати после св. литургије шестонедељни парастос у св. ваведенској горњој карловачкој цркви. у 11 сахати пре подне.

У Карловцима, 18. (31.) авг. 1907.

АРХИД. КОНЗИСТОРИЈА.

ЛИСТАК.

Вести.

= **Свештеничко удружење.** Свештенство протопрезвитерата личког приликом заједничке исповијести једногласно је прихватило мисао, да се оснује свештеничко удружење и изабрало је одбор, који је овлашћен, да га заступа, док се удружење не оснује. У први мах за одбор прима и даје обавјештаје свештеник Никола Мајсторовић гимназијски катихета у Госпићу.

Писмо Високопреосвећеног Г. др. Никодима Милаша, проти и уредника „Весника српске цркве" Стеви Веселиновићу, послано из Рогатца-Ројича 22. пр. м.

„Високопречасни о. протопрезвитер! Јутрос сам дознао од једног господина, који је дошао овамо на лијечење, да сте Ви са својим потписом у „Веснику српске цркве" грдно напали на моју личност, и то поводом неке биљешке у задарском црквеном листу „Гласник" о Вашој кћери противу другога брака свештенослужилица, за коју биљешку искључиво је одговорно уредништво онога листа".

„Тај Ваш нападај, који би по ријечима истог оног господина, био једнак нападају на мене прије неколико година каноника Франкија, ја нијесам прочитао. Међутијем, обзиром на односне веће врло деликатне правни између мене и Вас, ја морам замолити Вас да ми изволите казати: шта Вас је побудило, да ме јавно у штампи нападнете, и да хулите онога, којега сте Ви исти у Задру сунним очима молили, да би се примио митрополитске катедре у Београду, јер да од тада постојећих епископа у Србији није ни један достојан да постане поглавицом цркве у Краљевини".

„Изволите ми ово чим прије саопштити, како би могао довести то у свезу са свим Вашим питањима разговорима са мном у Задру и са односним Ваших писама. — Рогатац, 22. јула 1907. Епископ Никодим Милаш".

Овај не зна шта су то милијони! Једном приликом бесно у једном селу са једним господином, те у разговору са месним пароком, исти веселник поче уздизати дарежљивост патријарха Германа, поче од хиљада па дотера до милијона.

Оставши сами, рече нам господин: овај попа не зна, шта су то милиони!

То исто можемо и ми данас доникнути пакетном уреднику „Заставе".

По његовој памети и схватању „патријарх

Георгије расипао је на гомиле благо новинарима, који ће да га бране. Само та свота прелази милион. — Давао је велике своте, кад су за време Тисино и Банфијево били избори посланика. — Она земља, што је породици купио, износи силне хиљаде јутара, а вреди много милиона". („Застава" вечерњача бр. 173.).

А у 174. бр. рече: „А дањски спахилук колико доноси годишње прихода, види се из овога: За 17 година патријарховања Бранковићева, купио је његов зет управитељ властелинства 28 хиљада јанаша земље, које данас вреде, јер је цена јако скочила, око 17 милијона круна, а готовине сада има више милијона круна".

Кад тим „милијонима" додамо још најмање милијон и по круна, што је патријарх Георгије утрошио у добротворне цели и што је остало у његовој оставини, а уз то, да он није дебрачки живио у двору, као што је било владика, који су проводили за 2 К. у манастиру; — онда се јасно види, да уредник „Заставин" не ма појма о милијону, а камо ли о милијонима.

Е, јесмо Турци! Сомборска „*Слога*" у своме 30. бр. доноси ову белешку: „Умро је патријах! бираће се нов патријах! И то одмах, сутра, прекосутра, тако мисле наши радикали. Ваља се приправљати за избор, па држ олеши, и окречи спољa бар унакажену кућу пок. Пере Стојковића. Истина да су одаци у те куће срушени, да кров прокишава да је изнутра та кућа права рушевина; ама батали' доста је кад је спољa гладак, та народ и тако не загледа шта је изнутра."

„У осталом шта то чини, што се зидови и одаци руше! Та ето руши се цела црквено школска автономија наша под управом наших патентираних народних зидара, па ипак ником од тих најних усрећитеља народних не пада на ум, да би ваљало не само донадљивим фразама опсењивати простодушни народ наш, него и озбиљним и сложним радом доказати и подизати оно, што се баш услед радикалске немарности тако брзо руши."

„Кречите само, кречите, продужујте опсенарски занат ваш, и доказујте лаковерном свету, да је било оно, што је у истини црно!"

Покојни је др. Пера Стојковић оставио своју кућу за вишу женску школу.

Како је сомборска црк. општина, коју је он одредио за извршиоца своје оставине, савесно испунила вољу његову; види се, у каквом се стању она налази данас.

И кад *тамо* ради једна сомборска општина; шта се онда може претпоставити од сеоских општина! И је л' чудо, што се сваки даном све то више српских родољуба разочарава, да остане легате на добротворне цели, кад виде како се несавесно рукује са легатима.

Тако и кад човек види, како се већином раздају несавесно и стипендије; није чудо што су многи изгубили вољу и да остављају стипендије на сиромашне ђаке.

У осталом је већ и крајње време, да се престане једном са остављањем стипендија на сиромашне ђаке, пошто их и сувише имамо, кад и онако од стипендиста слабу корист наш народ има.

Кад човек погледи по нашој интелигенцији, на види, каквих све не ма кожодера, који су уживали стипендије; мора да се згрози!

Карловачка опет „Српска мисао" доноси у своме 51. бр. ову белешку: „Свештенички конвикт. Као што смо навештени, нова је управитељ затекао у новој згради свешт. конвикта голико нереда и свакојаке нечистоће, да је управо за дивљење, како је могло доћи до тога. Зграда је нова, од две године, и за сада се може рећи да је потпуно загађена. Но тврдо се уздамо, да ће нова управа до почетка школске године свему злу наћи радикална лека, те да ће питомци тога конвикта у будуће уживати потпун ред и чистоту, како се то од оваких института с правом очекује".

Како се код нас свака ствар увина и схваћа са страначког гледишта; није чудо што је радикалски „Народни гласник" у 63. бр. држећи да је г. професор Магарашевић самосталац, брже боље похитао да подвали самосталцима какви су њихови људи на управи, на што је „Српска мисао" у 52. бр. у белешци: „Казаћу ти, да ми не кажеш" одговорила: „У Карловцима о томе нико ништа не зна". Напротив зна се, да је проф. Магарашевић у дебелом пријатељству са неким овдашњим „привацима" радикалским, којим се пријатељством ни један од самосталаца не може похвалити. А каквих је начела дотични професор, о томе ће се Земунски радикали најбоље у своје Карловачке сабраће моћи известити. „Земунски Гласниче", натрчао си као зец на Сланкамен! На здравље!".

Нас се не тиче, које је странке г. проф. Магарашевић — чудно нам само долази, да се код данашњег нашег партијанства, не зна ни то и да се морају странке препарати, које је странке један професор, који је прељурио 50. годину и који је до јуче сматран за патријарховог човека (а тек благопокојни Патријарх Георгије није био ни самосталац,

нити радикал), те да га данас једна другој поклања —; него нас се тиче, је ли **оно** истина, што се навело о свештеничком конвикту?

И на жалост не само нашу, него сваког пријатеља реда и часног рада, морамо признати, да смо се и сами лично уверили о загађењу нове конвиктске зграде, а подједно и намештаја.

Ми нисмо могли ни замислити, да би један управитељ — и то професор, који је за то и узет за управитеља, да ће држати у реду и кућу и децу, ком је за то и дано, да има храну и сву оскрбу с породицом у конвикту — могао за непуне две године **онако** загадити нову кућу, и у **онаквом** је стању предати своме последнику.

Кад смо све **оно** видели; ми смо не једном узвикнули: е јесмо Турци!

Од новог је управитеља г. Машпренића врло велика жртва, што се примио управе, и што није пожалио труда ни он, а ни госпођа му, да очисте кућу од гада — руса и стеница — те да деца дођу у чисту кућу, у којој ће и деца за цело имати и другу негу и све остало, него што до сад нађоше.

Овом праликом не можемо а да не замеримо и досадашњем патронату, који могаше допустити, да се **онако** загади нова зграда, а подједно и новом председнику му, који је могао дати јавно **онакву** похвалу г. Магарашевићу, којом се он по свима листовима разметао.

И тада, кад је г. Магарашевић биран за управитеља, а и сада имамо право, што смо држали за истину довикнуте речи једног познаваоца члановима патроната: јели сте до сад печења Н., од сад ћете јести трице Н. Н.

Уредник: **Димитрије Руварац**, протојереј.

Читуља.

(† **Стеван Кумановић**, админ. парохије у Верн.) Лицем на мајку Ангелину, 30. јулија о. г. сахрањен је у Новим Карловцима уз велико учешће народа из места и из околине сваки син и несуђени парох сваки Стеван Кумановић.

Пок. Стеван родио се у Сасама од трговачких родитеља, који у старости остадоше да до гроба оплакују задањицу своју у старим данима својима.

Гимназију и богословију свршио је у Срем. Карловцима. Беше добар ђак, а још бољи друг и брат. Много је обећавао — ал' судбина вољда његова спречавала га је да остварује оно, што је обећавао.

Несретне се оженио — и још као богослов развенчао се.

По нужди морао се предати судбини остале несретне своје, браће удових свештеника — и обудовивши са једним женским дететом, узме и трећу честиту и добру женску, која са три нејака сиочића остаде после његове смрти у највећој нужди, да их од својих руку храни и надржава.*

Пок. Кумановић беше прво дуже времена админ. парохије у Ердуту, најдуже лични капелан у свом родном месту, и напослетку админ. парохије у Верн.

За време капеланисања у своме родном месту створио је земљорадничку задругу. Са својим сељанима, који су га од детињства, волели, живео је у најлепшој слози и љубави — тако да се било све село узбунило, кад се дознало да ни је Стева премештен у Веру, да начини места зету проте Јеремића. Премештај тај толико је утицао на пок. Кумановића, да није могао дочекати сатисфакције своје — избора пароха у Сасама, већ мораде у најбољим годинама у хладни гроб.

Испраћаше га и овојаше 10 свештеника и то: Милановић из Нових Карловаца, Гњатић из Ст. Сланкамена, Јанковић из Сурдука, Дујановић из Бешке, Марковић из Инђије, Вуковић из Чортановаца, Чичулић из Марадика, Араницки из Ст. Пазове, Војводић из Нових Карловаца и Секулић из Крчедина.

У цркви је тешко старе родитеље и незбринуту сирочад, а уједно се опростио са покојником у име своје и осталих другова школских Светозар Дујановић. На гробу није могао, а да се посебно не опрости од свога друга Радослав Марковић. Захвалницу пак од својих ученика, од својих Сасана, од земљорадничке задруге, на свему што је у своме родном месту као свештеник учинио, при спуштању у гроб изрекао је гимназиста Живковић из Нових Карловаца.

Покој нека је души Стеве Кумановића!

У среду 8. (21.) августа око 5 сати у јутру тихо је преминуо у Ср. Карловцима **Стеван Качански**, свршени богослов и изабрани ђакон сентомашки. Покојник беше родом из Ст. Бечеја. Положивши испит зрелости у Срп. Вел. Гимназији Новосадској постао је слушаоцем Богосл. Училишта у Ср. Карловцима, где је лане и свршио науке с одличним успехом. Беше увек вредан и одушевљен члан богословске омладине. Још као слушалац Богословије

* Представите то јадно стање Ви господо, који сте против другог брака свештеничког.

приредио је књижицу: „Ускрс Господа Исуса Христа. Ср. Карловци 1905.," коју је издало богословско књижевно друштво „Слога"; а пружање наду да би још много учинио за своју цркву. Али болест му не даде ни да приступи остварењу својих идеала. Зимус мораде ићи у Меран, да тражи лека сушици, ово пак цело лето провео је у шумској хладовини манастира Гргетега. Али како болест узимаше све више маха, он се крену кући у Бечеј, но одседнувши у Карловцима, издахну на рукама сестре своје Евице.

Сахрањен је у Карловцима у четвртак 9. (22.) августа уз велико саучешће народа, не само из места, него и са стране, јер гдекоје беше покојник. свуд стицаше симпатије. На гробљу се с њим опростио његов школски друг кандидат Московске Духовне Академије Иван Ћирић, овим говором:

„Јеси ли се надао, Стево, јесам ли се ја надао, да ће овако изгледати наш састанак после толиког времена? Јесам ли још пре кратког времена помишљао да ће први наш састанак бити последњи растанак? Да, тебе уграби смрт. Могли смо се томе надати, могао си и ти говорити са блаженим Јовом: знам да ће ме смрт сатрти, јер сваком смртном дом је земља (Јов. 30. 23). Али да ћемо те тако брзо допратити до врата тога хладнога дома, где ћеш ти, увек гостољубиви, први пут да се затвориш од својих другова, Стево, не очекивасмо. Знали смо ми да се од смрти не спасе нико, ни ти, ал' њен часак ми замишљасмо тамо негде далеко, далеко, у оно време, када би твоју главу покрила седина бела, када би ти, умерен племенитим и плодним радом, „ушао у гроб као пшеница сазрела, у време пожњевена, или као стог гумна у време свезени" (Јов. 5. 26.). Али да: много је мисли у срцу човека, а бива оно што Господ реши: (Пр. 19. 21).

Ти ћутиш, Стево, ћеш лежиш пред нама; ал' не заборављамо ми твога дивног гласа, к'о и сад да чујемо с усана твојих јасни звук. Шта беше оно што често појаше ти? „Скажи ми, Господи, кончину моју — реци ми, Господе, крај мој, и докле ће трајати дани моји? да знам како сам ништа. Ево с педи дао си ми дане, и век је мој као ништа пред Тобом. Баш је ништа сваки човек жив". (Ис. 38 5, 6). И где, баш ти дође, да истовитост тих речи тако очигледно, тако тужно потврдиш. Заиста, право вели псалмопевац: „човек — дани су му као трава, као цвеће пољско, тако процветана. Али ветар прође над њим — њега нема више, нити га познаје више место његово" (Ис. 102, 15, 16.). Ти пониче у маломе врту, међу два цвета, две миле сеје, и племенит, благ и добар, спремаше се да будеш радешик у врту Господњем. Већ те чекаше и Црква Света, ал' ти наста на по пута, на трећини људских лета. Јер дуну ветар, страшни ветар смрт, покоси цвеће, покоси га у пролеће, од нашег Стеве оста Стефан-Венац увенут.

И ево дођосмо амо, где се покидано цвеће опет у земљу неће, да и Стеву сад земљи предамо. Где, последњи пут ми око Стеве. Стена неђ' нама. Срце нам се леди, душа се грози, а разум, не хотеђ' појмит, свршени факт, зачуђено с' пита: о чуда! Каква то тајна би са нама? Како се предасмо труљежу, свезасмо са смрћу?!

Па шта ја да кажем ту? Како да отопим лед са срца, да разбијем тугу са душе? Да ли да кажем са старозаветним мудрацем: „плачите о мртвом, јер нестаде светлост" (Сирах 22 9)? Не, не плачите, не туђите јако, јер није Стеве сасвим не стало; та смрт је ова другог рођења, почетак другог, бољег живота, полазак у други, вечни свет. Не туж'те јер и с ове стране још дуго ће живет' име Стеве наш. Или зар може мати заборавити доброга сина? Зар сестре да се не сећају брата? Зар другови да не памте најбољега пријатеља, професора одличнога ђака? Не. Дуго ћемо се сећати ретког младића, одушевљеног слугу Господњег, који хтеде ступити пред *олтар* Господњи, али Господ га зва Себи пред *лице*. Не туђамо, но тиху молитву управимо Господу:

Међу светима умрла, Христе, душу умрлога слуге Свога, тамо где нема бола, туге, нит' уздисаја, но — живот без краја."

Јавна захвала.

Доле потписани најтоплије захваљују у име својих другова свима приложницима, који су својим добровољним прилогом благоизволели омогућити сахрану изненадно преминулог свршеног богослова *Стевана Кабанског* из Ст. Бечеја. Приложили:

Управа манастира Гргетега у име личне признобожи родитеља покојникових приликом тешког удара им: 30 К;

по 10 К. Всвпр. г. г. Димитрије Брашковић арх. бечиначки; Димитрије Руварац; Др. Викентије Вујић проф. богослов; Методије Суботић економ патр; Женска Задруга у Ср. Карловцима;

по 6 К: Ср. Карловачка Задруга за међусобно помагање и штедњу; Браћа Стаиковић;

по 5 К: Всвпр. г. г. Илариов Зеремски и Јо-

ван Живковић проф. бог.; пр. г. Макарије Гаврилов конзист. бележник; г. г. Ј. Савић; Јосим Живановић; ђа Катица Красојевић; Народна Кредитна Банка;

по 4·60 К: Вскпр. г. Др. Јоаким Чупић проф. бог.;

по 4 К: Вскпр. г. г. Јован Јеремић; Иван Машировић; пр. г. Григорије Јовић; г. г. Лаза Обреновић; Васо Пауковић; Ђока Јовановић; Пера Јовановић (климента); ђа Јоц. Новаковић;

по 3 К: Др. Лаза Секулић; Павле Балукџић;

по 2 К: пр. г. Никола Ђурић; Димитрије Колић; Др. Максимилијан Хајдин; Душан Милић; Васа Вујић; Радивоје Врховац; Ђока Магарашевић; Св. Коларевић; Душан Котур; Др. Лаза Поповић; Јован Радивојевић;

по 1 К: Петар Ршић; Радивоје Загорица; Н. Н; Н. Н.; — Свега 165 К 60 пот., која је свота за подмирење погребних трошкова падана.

У Ср. Карловцима дне 17. (30.) Августа 1907.

У име својих другова поново благодаре споменутим приложницима скупљачи:

Никола Малешовић **Иван Прекајски**

Књижевни огласи.

Јавља се српском православном свештенству у Хрватској и Славонији, да се код потписане штампарије могу добити отштампани

ЗАКОН

од 17. Јануара 1896. године

О ВЕРОИСПОВЕДНИМ ОДНОСИМА

и

ПРОВЕДБЕНА НАРЕДБА

за исти закон.

Обе књижице стају 40 фил, а свака за себе 20 филира.

Српска Манастирска Штампарија.

ЗВАНИЧНИ ОГЛАСИ.

Број Е. К. 385. ех 1907. 1—3, 54.

ЕДИКАТ.

Овим се обавјештава Никола Симић к. бр. 53. из Бовића сада непознатог боравишта, да је његова жена Евица Симић покренула против њега бракоразводну парницу код ове Епархијске Конзисторије, па се позива, да се у року од 90 дана, рачунајући од дана првог увршћења овог едикта у „Српском Сиону“ пријави овој власти или лично или вјеродостојно писмено или преко свога на законит начин опуномоћеног заступника, јер ће се иначе речена парница и без њега и на његову штету окончати.

Из сједнице Епарх. Конзисторије горњо-карловачке, држане у Плашком, 26. јула 1907.

Предсједништво.

Бр. Е. К. 340. ех 1907. 47 2—3

СТЕЧАЈ.

Расписује се овим стечај на парохију I. плаћевног разреда у *Свињици* у протопрезвитерату костајничком.

Молитељи имају своје прописно обложене молбенице надлежним путем овој епарх. Конзисторији поднијети до св. Петке о. г.

Молбенице приспјеле преко тога рока неће се у обзир узети.

Из сједнице епарх. Конзисторије горњо-карловачке, држане у Плашком дана 26. јула 1907.

Предсједништво.

Број 758. ех 1907./К. в. 508. 1—3, 52

СТЕЧАЈ.

Исписује се на парохију у *Чагљићу* V. разреда са роком до укључиво 1. (14.) октобра 1907. год.

Молитељи имају своје прописно обложене молбенице до горњега рока потписаној конзисторији надлежним путем поднијети.

Из сједнице прав. срп. епархијске конзисторије у Пакрацу, 31. јула (13. августа) 1907 држане.

Предсједништво.

Број Е. К. 339. ех 1907. 1—3, 50

СТЕЧАЈ.

Расписује се овим стечај на парохију III. плаћевног разреда у *Шашцу* у протопрезвитерату вилићком. Молитељи своје прописано обложене молбенице надлежним путем овој епарх. конзисторији поднијети до св. Петке о. г.

Молбенице приспјеле преко тога рока, не ће се узети у обзир.

Из сједнице епарх. конзисторије, држане у Плашком 26. јула 1907.

Предсједништво.

Ад бр К. 1069. ех 1907. 1—3, 48

ЕДИКТ.

На бракоразводну молбу Милана Атанацковића из Шимуновца, против супруге му Стане Атанацковић, рођ. Миловановић сада непознатог боравишта, овим се речена Стана позива, да овој конзисторији у року од 90 дана од дана првог увртења овог едикта лично предстане или место свога садањег пребивања означи, пошто ће се у противном случају по истеку едиктуалног рока, ова бракоразводна парница и без њеног суделовања наставати и довршити.

Архидијецезална конзисторија у Карловцима 8. (21.) августа 1907. г.

Председништво.

Ад бр. К. 1097. ех 1907. 1—3, 49

ЕДИКТ.

На бракоразводну молбу Славке Поповић, рођ. Јефтић, сада у Бођенци, против свога супруга Милоша Поповића из Угриноваца, сада незнана боравишта, овим се речени Милош позива, да овој конзисторији у року од 90 дана од дана првог увртења овог едикта лично претстане или место садањег свога пребивања означи, пошто ће се у противном случају по истеку едиктуалног рока ова бракоразводна парница и без његовог суделовања наставити и довршити.

Архидијецезална Конзисторија у Карловцима 8. (21.) августа 1907.

Председништво.

Број 655 ех 1907./К в. 526. 1—3, 51

ЕДИКТ.

На бракоразводну тужбу Луке Станковића, из Пивница, котара Вировитичкога, против супруге своје Маре рођ. Зечић из Бистрице, сада непозната боравишта, овим се Мара рођ. Зечић позива да у року од 90 дана рачунајући од првог увртења овог едикта овој конзисторији мјесто пребивалишта свога пријави, јер ће се у противном случају без њезина суђеловања са именованим заступником парнице водити и довршити.

Из сједнице правосл. срп. епарх. конзисторије у Пакрацу, 31. Јула (13.) Августа) 1907 г. држане.

Председништво.

Бр. Е. К. 267. ех 1907. 44 3—3

СТЕЧАЈ.

Расписује се овим стечај на парохију III. плаћевнога разреда у Шаканлијама у протопрезвитерату Костајничком.

Молитељи имају своје прописно обложене молбенице надлежним путем овој епарх. Конзисторији поднијети до Успенија Пресвете Богородице о. г.

Молбенице пристигле преко тога рока неће се у обзир узети.

Из сједнице епархијске Конзисторије горњокарловачке, држане у Плашком, дана 21. јуна 1907. године.

Председништво.

Број Е. К. 326. ех 1907. 2—3 46

ЕДИКАТ.

Овим се обавјештава Симеон Јаковић сада непознатог боравишта, да је његова жена Емилија сада у Утињи покренула против њега бракоразводну парницу код ове Епархијске Конзисторије, па се позива да се у року од 90 дана, рачунајући од дана првог увртења овог едикта у „Српском Сиону“ пријави овој власти или лично или његодостојно писмено или преко свога на законит начин опуномоћеног заступника, јер ће се иначе речена парница и без њега и на његову штету окончати.

Из сједнице Епарх. Конзисторије, држане у Плашком, 21. јуна 1907.

Председништво.

Бр. К. 1062. ех 1907. 1—3, 53

ЕДИКТ.

На бракоразводну молбу Матије Дугалића из Вуковара, против супруге му Наталије Дугалић, рођ. Фишер, сад непознатог боравишта, овим се едикт расписује с тим, да речена супруга Наталија у року од 90 дана рачунајући од дана првог увртења овог едикта, конзисторији овој лично предстане или место свог садањег пребивања писмено пријави, јер ће се у противном случају ова брачна парница и без ње продужити и довршити.

Архид. Конзисторија, у Карловцима 18/31. августа 1907.

Председништво.

ДРУГИ ОГЛАСИ

ЛИЦИДЕРСКА И ВОСНАРСКА РАДЊА

ПЕТРА ЂОРИЋА

(Komárom Nádor utcza 28. sz. főtéri kereti szerhelyiség)

У КОМОРАНУ.

bérházban

Препоручује своју српску велику радњу српским прав. пречесном свештенству, и свим прав. црквеним општинама.

Држи на стоваришту готових својих бељених и жутим воском свеховрених лимених појатница, которима и прозвонима, и т. д. које извршено горе и неопане су, и за које гарантује да су од чистог правог воска готовљено.

Истом препоручује у својој радњи готовљење, од најфинијега политичког воска лимених свећа, которима, проклопом и т. д. које тако исто горе и не дају се.

Цене су следеће:

Од 1-ме прете најф. бељеног воска	100	клг.	640.	К
1-ме „ „ жутог	100	„	500.	„
1-ме „ добрег чистога белог	100	„	400.	„
1-ме „ „	100	„	300.	„
1-ме „ најфин. политач.	100	„	280.	„
1-ме „ добрег чистог белог	100	„	250.	„

Прегледи и поправци се рачунају по сниженој цени.

На отварању својих готових свећа.

У једном ком. од 1½ клг. поштарине 80 цтм. дуж.

„ „ „	2	клг.	комада у кашу	64	„	„
„ „ „	4	„	„ „ „	68	„	„
„ „ „	6	„	„ „ „	92	„	„
„ „ „	8	„	„ „ „	42	„	„
„ „ „	12	„	„ „ „	40½	„	„
„ „ „	16	„	„ „ „	35	„	„

Преузбиле мање од 5 килограма не примам. — Посуда сламна, врба и кошеви се 3% поништи, и на почетак радње сваког месеца тражим обећања које, да ће ми послати само тражени износ, а не мање. Трошак поштарине намеравају који мање свеће потребно свакојаке и то на ½ год. или на годину дана.

Уколавам ради поштања најмање 5 кила поруџбу учинити, коло би се стекло уверење, од 15—20. 5.

правог српског производа.

ЗВОНОЛИВНИЦА И ФАБРИКА
ГВОЗДЕНИХ КОЗА ЗА ЗВОНА
АНТОНА НОВОТНИЈА
У ТЕМИШВАРУ, ФАБРИЦИ

препоручује се — са гаранцијом на више година — за израду нових звона и за преливање пукнутих звона у овакој величини, као и за целокупно хармонично удешено звоњење, провиђено са круном од кованог гвожђа, тако удешеном, да се звона по вољи и лако могу кретати, ако би се на једном месту излупало, чиме се звона сачувају да не пукну.

Особито препоручујем

од мене изнађена и много пута одликована

са отвореним одушцима провиђена звона,

која су у горњем делу — као виолина — са отвором у виду фигуре 8 провиђени као имају дуготрајнији, снажнији и дубљи звук, него звона по старој системи прављена, тако да се овако једно патентирано звоно од 327 килограма изједначује са звуком других по старој системи ливених звона од 461 килограма.

Даље препоручујем козе за звона од кованог гвожђа, у торњу слободно стојеће; звона или шоље за сатове од метала; прављење старих звона са крунама од кованога гвожђа. —

29—52 4. Илустровани ценовници и прорачуни трошка бесплатно и франко.

На миленарској земаљској изложби у Будимпешти 1896. награђена са великом миленарском медаљом.

„Српски Сион" излази сваке недеље на једном целом табаку. Цена му је: За Аустро-Угарску, Босну и Херцеговину на годину 8 круна, на по године 4 круне, а на четврт године 2 круне. За стране земље, на годину 10 круна. Појединн бројеви 20 филира.

Претплата, огласи, отечајеви и рекламације у року од 15 дана шаљу се Администрацији а остали рукописи уредништву „Српског Сиона" у Карловце. За огласе, објаве и отечајеве плаћа се 1,0 филира од једног реда ситних слова. — Неплаћена писма се не примају. — Рукописа се не враћају.

Све спорове овога листа у ствари претплате или других потраживања решава котарски односно општински суд у Карловцима.

Издање и штампа: Српске Манастирске Штампарије у Ср. Карловцима 447. 1907.

СРПСКИ СИОН

Бр. 34. У Ср. Карловцима 25. маја 1908. Год. XVII.

Поштованим претплатницима и читаоцима „Српског сиона".

Поштовани претплатници и читаоци »Српског сиона« добили су у своје време пр. г. 32. и 33. бр. овога листа, који је изашао 19. августа 1907.

За што остале бројеве нису добили, ми смо јавили у »Бранику» у 197. бр. за пр. г.

А да би знали поштовани претплатници о. л. који то не знају, навешћемо им овде и узрок недобијању осталих бројева.

22. Августа п. г. после 4 сахата после подне рушише ми изненадно у канцеларију члан саборског одбора г. г. др. Жарко Миладиновић, и заменик др. Јован Радивојевић — Вачић, Мата Косовац автономни статистичар и уредник »Српског митрополијског гласника«, са једним дневничаром фондовским и послужитељем, те како ушоше, тако ми рече г. Жарко да су дошли по налогу Саб. одбора да ме дигну са управе и уручи ми дотични писмени налог.

Прочитавши га, рекох им, да се ја том решењу нит могу, нит смем, нити хоћу да покорим, и да се против њега ограђујем с тога, што ја саб. одбор не признајем за своју надлежну власт, који од постанка штампарије није имао над њом никаквог надзорног права, нити га је икад тражио за себе, него да је моја надлежна власт патронат семеништа манастирских питомаца.

Па пошто ми је исти писмено наложио, да ако би саборски одбор хтео да се меша шта у управу и надзор да изашље своје изасланике у штампарију, да их имам брахиумом истерати.

С тога, ако шта саб. одбор хоће да има са штампаријом, нека се обрати поменутом патронату, као што га је исти о томе у своје време и известио.

Но, изасланство саб. одбора не хтеде се на тај мој оправдани разлог осврнати, него ме тако рећи силом истера из канцеларије, даде одмах направити на њој нову браву и поставише наоружаног чувара да чува штампарију и да ми не да да у њу уђем, који је на рачун штампарије више недеља и дању и ноћу чувао улаз, а управу штампаријску узеде саб. одбор у своје руке, именовавши Мату Косовца за назови управитеља.

Патронат као власник штампарије, обраћао се и на политичке и судске области, да му се поврати штампарија и једва дође до ње 29. Марта о. г.

Надлежан је суд у својој осуди прогласио за криве речене изасланике саб. одбора, и то с тога, што су ме неовлаштено и насилнички спречили у вршењу своје управитељске дужности, а осудио их на сношење судских трошкова, који су онако по радикалски подмирени неовлаштено и незаконито из народних фондова, а штампарија је 30. марта предана власницима, патронату семеништа манастирских питомаца.

Како је овај лист дуговао штампарији 14.955·34 кр, то чим је саборски одбор узео у своје руке неовлаштено и незаконито управу, које му право никако не припада, све да је штампарија манастирско добро, пошто је он само надзорна, а не управна власт, први му је посао био да обустави даље излажење овога листа.

Услед тога, донео је скуп високопреосвештење Г. Г. епископа следећи закључак.

Ad бр. 23. еп. конф. ех 1907.
Пречасном г. протојереју

Димитрију Руварцу,
уреднику „Српског Сиона“
у Карловцима.

У данашњој конференцијској седници својој, под горњим бројем, одлучила су преосвећена господа епископи ове Богом штићене митрополије, да се због *ненадних прилика*, које су наступиле и које данас спречавају излажење званичнога органа св. архијерејскога синода, **суспендује излажење „Српскога Сиона“**, званичнога листа православнога српског св. архијерејскога синода митрополије карловачке, за духовне, црквене и архијерејске ствари.

У вези с тим је изречено истом одлуком, да услед тога отпада потреба држања уредника за исти лист, те се Пречасност Ваша са даном уручења ове одлуке *разрешава* уредништва истога листа, као званичнога органа.

Како је извршење горње одлуке поверено потписаном, као председнику збора епископа, то потписани горње расположење преосвећене господе епископа саопћава Пречасности Вашој знања и управљања Вашега ради.

Из седнице епископске конференције, држане у Карловцима 2. (15.) септембра 1907. године.

Мирон, с. р.
епископ пакрачки.

О *овоме* и *оваквоме* закључку, ми се уздржавамо изрећи за сада своје мњење, и навести, *како* су га оценили и схватили многи наши лични угледни пријатељи и пријатељи овога листа.

Како се дакле не зна, да ли ће у опште у будуће излазити било „Српски сион“, било који други лист као орган св. Архијерејског синода; то на жељу многих претплатника завршујемо овим бројем 1907. годину, доносећи садржај листа и свршетак започетог чланка.

Праштајући се са штованим претплатницима и сарадницима »Српског сиона,« нека приме нашу искрену захвалност и једни и други.

Карловци 20. маја 1908.

Димитрије Руварац
бивши уредник „Српског сиона.“

Други Осврт

Д. Руварца

на чланке г. Јована Јеремића „Саборски изборни ред од 1870/1. са црквеног гледишта.“

(Свршетак.)

Ја пак као један прост предградски парох, не могох свом срцу одолети, а да јавно још Марта 1880. у брошири *„Администратор Герман“*, коју не проговорим о томе, како је Анђелић неканонично постао администратором, како се због тога не може називати православним епископом, и „ако га епископат не прогласи за неправославног епископа, да ће то морати учинити први доидући сабор народни“.

Подједно у њој рекох и то: „Овим је поступком Герман јавно показао, да њему није стало до православне цркве и њеног учења, него да му је стало *до своје личности и иуке себичности*, и ми овим јавно позивамо српски епископат, да на основу XIX правила антиохијског сабора позове Његову Светост патријарха Прокопија, да изволи држати архијерејски сабор, и да се на њему изјави, да се Герман не може сматрати за православног епископа, а уједно да каже државној власти, да се она наименовањем Германовим за администратора, огрешила о наређења наше цркве, и да је позове, да ту своју наредбу натраг узме и да у тој ствари поступи по црквенском наређењу на основу ујамчене нам автономије IX. зак. чл. уг. сабора од 1868.“

„Наш епископат нека се сети своје заклетве, те нека чува наређења наше цркве, и нека мушки брани цркву нашу од нападаја, па ма они с које стране долазили.“

Пошто му за тим предочих, шта све треба да има на уму, и чега да се сети, рекох: „Ми се надамо и очекујемо од српског епископата у карловачкој митрополији, да ће учинити у овој ствари све, што прописује св. канони православне цркве наше, и што им налаже дужност, велика и света, у обрану права црквених и очувању обреда и но-

рама срп. православља. Ми се надамо и поуздано очекујемо, да ће српски архијереји сложно и једногласно жигосати ово кршење црквеног права од стране државних власти, и предузети нужне мере, да се поврати редовно стање у цркви нашој."

„Епископат српски носиће на души големи грех, и одговараће Богу и народу, ако своју дужност не учини."

Од ове своје брошире, ја послах свима тадашњим епископима по један примерак, а Теофану неколико; па ни остали епископи, нити Теофан не проговорише речи у обрану црквених канона, једино што Теофан написа своје мњење, ал да се оно обелодани тек после смрти његове!

И кад *овако* стоји ова ствар, зар немам ја повода и права да питам г. Ј.: како сад стоји ствар? Ко је био у своје време већи бранилац црквених канона: ја или владика Теофан, те по томе наравно да и данас, као и тада кад је изишло исто мњење Теофаново, не могу о њему ништа друго мислити, до ли да је оно написано и штампано за „опсенити простоту", међу коју се рачуна и г. Ј., који не беше у стању да то провиди, те мислећи ме њиме посећи и утући, сам се посече и утуче.

За што пак владика Теофан није у свом времене изнео и изнети **смео** исто своје мњење, биће узрок томе и то, што је у 183. бр. „Заставе" од 1879. речено: „Од 19. Новембра бави се патријар Ивачковић — у то је време био поднео оставку — у Даљу и због рђава времена и пута, не може да дође у Карловце. Међутим нема у Карловцима никога, ко би га заступао, јер епископ Живковић отпутовао је онај исти дан из Карловаца, у који је патријар имао доћи, ма да му је патријар телеграфично наложио, да га има дочекати. Одлазак Живковићев, у колико је мистериозан, у толико нам је и неповољан — — —."

У 175. бр.: „— — — То је план, који се одавно кује у ковници Анђелићевој и за који се мисли, да је за време конгреса по све сазрео. Томе сазревању допринели су оба брата Живковића, Kastor и Polux, епископ и предстојник унутарњег одела у Загребу. Приметило се на конгресу, да је Теофан Живковић у неку свезу ступио са епископом Анђелићем. Пратио га је Бечеј на освећење тамошње цркве, испратио га је, кад је одавде за Будим-Пешту полазио и приватно се изражавао, како ће доћи у Н. Сад, кад „Анђелић ананзира." По свему се види, да би епископу Живковићу најунутарњија жеља испуњена била, кад би се могао овамо преместити, где је котва његовог земног спасења, и где би он тако рад брод свога живота стално привезао. Једина је невоља та, што му се та жеља испунити може само тако, ако Анђелић аванзује. Анђелић и аванзовање! Зна ли г. епископ Живковић, што је Лоњаји као министар-председник, од једног српског високог достојника захтевао? Јер у то време пада и обртна тачка и за г. бачког, који кад не могоше оног великодостојника у пробитету преломити, даде Мефисто овом последњем капару. Г. еп. Живковић морао би поред свега тога и то знати, да и онај рђаво пролази, који се тако у друштву помеша и с такима свезује. Но то има да захвали своме брату, Јовану Живковићу. Овоме се надало, да вечито посредује, не само у великим државним стварима, него и у личним. Мало му је било, — — —, него је ево склопио савез између „народног" еп. Теофана и Анђелића. Тај би склоп ишао преко живе главе старог патријарха, кога је Ј. Живковић дошао из Пеште да — инвигилира. Тако се бар поговара, а из тога би се видило, да се помишља и на тај случај, ако св. патријарх не би хтео својевољно да захвали у хатар Анђелићу. Баш је тој господи, догорело до ноката, те не могу више да чекају. Ми смо све ово навели, да народ наш види, какве мисли и беси распињу великодостојнике српске, и да гнушањем отврати лице своје од таквог ниског призора — — —."

А у 191. бр. „— — Ми и не сумњамо, да је тој ствари — пензионовању

Ивачковићевом — највећи виновник Анђелић сам. Осим њега ће бити ту и више кооператора. Зна се, да је за време бављења патријарховог у Пешти, *Јоца Живковић* непрестано му обијао врата, без сумње у цели, да га склони, да моли цара и краља за оставку."

На наведено у одговору из „Успомена др. Т. Мандића", немам г. Ј. ништа друго приметити, до ли да сам и ја много и много пре њега тврдио, да се по смрти Маширевићевој требао прво обавити избор митрополита патријарха, па по том држати расправни сабор.

Што *тако* није рађено, у више сам прилика замерио и епископу Стојковићу, као администратору и осталим тадашњим епископима.

А пошто сам се у најновије доба осведочио, шта је српски епископат 1851. закључио у погледу синода, узео сам у своме »*Осврту*«, против онаког нацртаја »*једног*« г. Ј., у неколико у обрану тадашњи епископат, у претпоставци, да је он 1870. знао и знати морао за исти закључак и мњење.

И ја држим, да ми ни један паметан и поштен човек, не може замерити, нити ме може осудити, што сам то учинио.

Ако је за г. Ј. поменути навод г. Мандића новина, за мене није. А није с тога, што ја од 1864. пратим и проучавам наше црквено-народне установе, дочим се г. Ј. од како је ступио у јаван живот, бавио *другим практичнијим стварима*, и тек је сада почео да их проучава, од како се са мном упустио у полемику о изборном реду, односно почео да шта своје помагаче, шта да ми на ово, а шта на оно одговори, а *каквим* успехом, показују његове поменуте књижице.

С тога се ни мало не чудим, што се у полемици са мном служи својом познатом фразеологијом, као да ће ме њоме моћи „утући".

Ако г. Ј. није знао до прочитања поменутог г. Мандићевог навода, каква је права имао администратор, и не може и не ће ни сада да прави разлику између синода и наших сабора; ја сам то давно и давно знао, као и за исту разлику.

Из просте тврдње г. Мандићеве: „Овакав задатак не би могао народни сабор без митрополита извршити за то, што ће при грађењу саборског устава код многих одређења (н. пр. код делокруга саборског) нужно бити, да се постигне споразум с архијерејским синодом, а тај се сад без митрополита не може донети;" извести смелу тврдњу: „*дакле да је радња сабора* (наравно сва, и **то** и у одговору рече, као што рече и у својим чланцима и онда не треба да кажем ја, како се може назвати тврдња његова на стр. 81. у примедби 34).: да сам му на стр. 22. „*Осврта*" подметнуо „*ништа*" *зависила од синода*"; то је могао учинити само један г. Ј.

У осталом, ја не одричем г. Мандићу знање наших црквено-народних установа; ал тако исто треба да зна и г. Ј. и његови помагачи и то, да и он поштује моје знање у тим стварима.

За доказ овога, нека му послужи то, да кад ми је г. Мандић — дотле лично непознатом — послао на поклон I. свеску својих „Успомена", да је написао својеручно на својој посетној карти: »Пречасном Господину протопрезвитеру Д. Руварцу, темељном познаваоцу наших црквено-народних установа у знак великог поштовања". Н. Сад 10./22. V. 1899.

У своме пак писму од 18./31. Децембра 1900., овако се изјаснио г. Мандић о мојој књизи: »Постанак и развитак наше автономије«: „На стр. 207. Ваше драгоцене књиге: Постанак и развитак наше автономије" — — —".

Па кад је *овако* мњење имао један г. Мандић о моме знању наших црквено-народних установа, а да и не спомињем и не наводим така иста мњења многих наших одличних мужева, међу којима је био све до мога „обрта" у првом реду и најглавнији помагач г. Ј., па и сам г. Ј.; кад сам ја до 1897. толико писао и написао о нашим црквено-народним стварима — (а да је исто моје писање било увек на истини основано, а не просто фразирање као што је г. Ј. писање; ваистину не би ми и сам г. Мандић онакав комплименат учинио —),

као ни један српски свештеник у карловачкој митрополији: онда држим да сам имао право, што сам у 46. бр. „Новог времена“ од 1897. оно рекао за себе, што је г. Ј. и на 49. стр. отштампаног одговора с неким подсмехом навео.

У осталом, човек од г. Ј. знања и дрскости, који се усудио да се прими уређивања „Српског сиона“, а није знао ни то да одговори појцу у Турској Кањижи на његово питање: „да ли је у недељу 30. Јануара 1894., требало појати 4. или 8. васкрсни глас?«, него је његову карту послао мени у Земун, да му ја одговорим, и он мој одговор на штампао као свој у 7. бр. С. с.“ 1894. стр. 11., потписавши под њега: „Уредништво“.

Нек каже г. Ј., да *ово* није истина! Човек, који није знао 1895. шта је то „стихословити непорочни односно непорочан«; шта је то: „Благословен јеси Господи, научи мја оправданием твоим; да се у I. суботу великог поста не чини свечани помен св. Теодору Тирону, него благодарственое празднование; да се у V. не чини помен Акатисту — Акатисту помен! — пресвете Богородице, него молебное посљедование Акатиста или похвала Одигритии, а у VI. не чини помен св. воскресенију Лазаревом, него да је црква посветила исту суботу, празнованију воскресенија Лазарева.

Сумњ л се г. Ј. у ово своје незнање, нека изволи заварити у моје чланке: „Оће, оће!“ и „Како „Српски сион“ одговара!“ у „Новом времену“ од 1895.

Г. Ј. без сумње имаће и ове моје чланке, као што има и остале, што су излазили у „Новом времену“, ил ако их нема, нека их потражи код свога помагача, који имађаше милости те му даде оне моје чланке, на које се неколико пути на њих у своме одговору позвао, односно из њих поједина места наводио, мислећи ме и њима „утући“.

Г. Ј. у својој раздражености и љутини, што сам се ја усудио устати против његове онако мудре тврдње, односно новог проналаска да изборни ред нашег сабора има посла и с догматичним учењем и с канонизмом; није схватио нити увидео, да је он позивањем на исте моје чланке и наводом из њих, мени највећу услугу учинио, пошто је тиме показао — било сад он, или који од његових помагача —, да он и оне моје чланке, који су у онако „незнатном листу,“ као што је и „Ново време“ излазили, уважава, те због тога и чува, јер само се такви чланци чувају — иначе зна се куд одлазе већином.

Већ само *то* чување мојих чланака, показује, да је срдита немоћ г. Ј., да не кажем што друго, диктовала да ме *данас* назове: „неосвртљивим, превртљивим, недоследним, разметљивим, човеком без начела, убеђења, без свести о дужности, љубави за истину, осећаја за ствар, који *дере* на страну, на коју га понесе ветар личних мотива, који балансира по једеку своје ћудљивости, издовољавајући своју гадну пакост, одвратну кавкацијску страст, који је јадно уображен, да је цео српски народ, запањен пред авторитетом мојих књижевних „папазанија“, и да се диви таком ексемплару српског књижевника и православног протојереја“ (стр. 46 /7.)

Г. Ј. у тој својој срдитој немоћи, није могао ни да помисли, зар не ће који од читалаца „С. с.“ помислити и рећи по прочитању исте карактеристике: кад је тај Д. Р. *такав*, што се онда осврћете и пишете против њега *толико и тако* по „С. с.“, и отштампавате писање своје у брошире, само због тога, што је *сала* и он за то, да се одржи постојећи изборни ред?

Ал ладна памет, и г. Ј.!

Да г. Ј. није поменуте моје чланке чувао само с тога, како би ме могао њима у згодној прилици тући и „утући“, и доказати и њима моју превртљивост, као што је покушавао учинити у своме одговору; нека послуже за доказ следећи ретци.

Када ја оно 1893. имадох полемику с покојним Шакраком због свештеничког удружења, односно спремах се за њу, тада ме је г. Јеремић у своме писму од

25. Јулија 1893. прекињао, да је прекинем, написавши у њему и ово: „— — Таква еминентна способност, као што је Ваша, и не треба да је у служби ситница, него увек — **као што највише** — у служби узвишеног, стварног, општекорисног, благотворног рада".

У своме писму од 26. фебруара 1894., у ком ми је г. Ј. рекао, како се радује моме обећаном чланку о конкордату (ког би му за „С. с." и послао, да се није показао плашљивцем, те не смењаше штампати послан му мој чланак „о грађанском браку") и у напред на њему захвалио. „Засад — рече — могу на жалост само речима да Вам се захвалим; но се надам, да ћу према Вама, моћи у своје време учинити и иначе".

Човек, који је у својим чланцима: „После сабора", а то је главом г. Јеремић у „С. с." у 12. броју рекао: — — Изборни ред не одлучује у питању неодвисности избора свештеничких посланика. У томе питању одлучује општа морална вредност свештенства нашег. Заблуда је мислити, да једино од изборног реда зависи, какви ће свештеници бити изабрани и изабрани у сабор. (Ако г. Ј. и *данас тако* мисли, од куд онда *онако* заузимање за измену изборног реда, и *онако* замерање мени, што и ја *данас тако* о томе мислим? Не мисли ли пак он и данас тако о томе, онда је превртљивац, и од куд превртљивац може другом пребацивати и ругати се његовој превртљивости односно промени мишљења?!) *Не; то зависи и од тога: какво је и какво ће бити наше свештенство.*"

»— — — Ако буду били такви, као што су Руварац, Грбић, Новаковић, Купусаревић и т. д. онда ће такви улазити у сабор и крај данашњег изборног реда. А кад би сви свештеници били Руварци, Грбићи и т. д., онда би у сабор изабрани били *сви такови*, јер се онда не би налазило свештеника, који би се кандидирали и против оне сабраће, којима нису „достојни одрешити ремен сапогу". — — Кад би сви свештеници били Руварци и Грбићи и т. д., не би се онда могло наћи Радуловића и т. д, па ма какав изборни ред био, па ма сви бирачи били либерали-радикали и радикали-либерали — — —".

Човек, који не само да 1895. не знађаше ни то, да никако није смео допустити своме тадашњем пријатељу Југу Станикићу, да у „С. с." софистички брани од моје замерке и осуде ону икону пресвете Тројице, с три лица на једној глави с четир ока, три носа и троја уста (види „Ново време" 1895. бр. 101—103 и 105—106), коју назваше »Страхотним створом људске маште«, коју је и сам папа римски Урбан VIII. 1628., а 1745. папа Венедикт XIV. анатемисао и дао спалити, него у примедби сâм г. Ј. назвао исто моје бранење православља „манитим инсултом и обешћу, која ме од неколико година у мојој високоучености бесом разапиње", — ма да су у »С. с." 1894. чији је уредник био главом г. Ј., изишла четири моја чланка, које је он с раширеним рукама примио, и молио за сарадњу моју.

Човек, који 1898. не знађаше оно, што један другошколац гимназијски зна, да се мртав човек не може св. миром помазати, те у 6. бр. „С. с." рече: „Преосвештени владика Инокентије са неколико свештеника помазао је св. миром тело блаженоупокојеног митрополита Михаила" (стр. 94.), па тек кад га упозорише на ту капиталну глупост, а он у идућем броју, исправи је, рекавши да је место „св. миром" требало рећи: „јелејем".

Човек, који ни 1901. не зна ни то, да се мртвим људима не даје парастос у **славу**, него за спомен, те написа у 28. бр. „С. с." »како братство манастира Ковиља 14. Јула приређује у Ковиљу парастос у **славу** Јована Рајића«.

Човек, који ослањајући се на своје везе родбинске и своју фразеологију, по свршетку богословије хтеде полагати катихетски испит за средње заводе, те сретно пропаде, ал се ипак прими чланства комисије за полагање стечајног испита — **такав** човек нема права, и ја

томе, а то је главом г. Јован Јеремић, окружни протопрезвитер карловачки и уредник »Српског сиона«, забрањујем да се у „Српском сиону“, листу за црквено-просветне и автономне потребе српске православне митрополије карловачке, **онако** титра и исмева са мојим знањем и књижевним радом, називајући моје радове „папазанијом“.

Мало су друкчији људи од г. Ј. с похвалом одобравали и награђивали моје радове и тражили моје пријатељство и сарадњу, и ја се свечано ограђујем против *онако недостојног и управо глупавог* (ову реч не бих употребио, да је није г. Ј. у свом одговору употребио) титрања с мојим досадашњим књижевним радом.

Или, зар се може друкчије назвати него глупавим титрањем, тврдња и замерка г. Ј.: „Такој величини као што је г. Д. Р., ја, који нисам свршио високе школе какве је он свршио (ма да је знао, да сам ја слушао богословију без матуре само 3 године, а он 4 с матуром), или бар, који се нисам толико напреписивао туђих автобиографија и архивских списа« (стр. 73.)?

Та кад г. Ј. већ не беше у стању да ни у својој 41. години живота, а 7. уређивања »С. с.« и толиког мешања с ученим људима и професорима, провиди и научи, од какве су користи автобиографије и архивски списи, и да се без њиховог обелодањивања не би много што-шта ни знати могло, а особито, како је услед њиховог обелодањивања јако данас одскочило исторично знање, од знања за време архимандрита Јована Рајића, и какви су се знаменити књижевници бавили тим послом, од којих ћу му споменути само: Павла Шафарика, др. Фрању Миклошића, др. Ђуру Даничића, Вука Караџића, Стојана Новаковића др. Ватрослава Јагића, др. Косту Јиречека, а да му и не спомињем и остале знамените и чувене књижевнике, који се тим послом бавише и баве. Како га код толико силних његових пријатеља, међу којима има много и књижевника и научењака, ил бар који од његових помагача поменутих његових работа, не сачува и не сахрани **од тако капиталне глупости!**

Да стран, учен свет дозна за ту г. Ј. капиталну глупост, видео би, какав би суд изрекли о њему, и шта би мислили о нашим приликама, да човек још с *таквим* мислима може бити уредник црквеног листа „Српског сиона“!

Г. Ј. мисли, да ништа није лакше, нег штампати какав архивски спис, па кад он не умеде ни четир штампана реда из једног архивског списа штампати као што треба; можемо себи представити, како би изгледала каква већа ствар!

Ако има не Србина, него ма какве вере и народности човека, који разуме шта ово значи: Endlichen sollen Vernüftinge und *unrigenügen* Leute zu Deputirten erwählen werden, welche *das Sraates* der Nation *und Religion betrachten*“; ја дам главу!

А овако је г. Ј. овај став наштампао и у 29. бр. „С. с.“ и у отштампаној књижици на стр. 116.

Та ако икад, г. Ј. могао се приликом свога преметања и тражења по митрополијско-народној архиви нужне грађе, да ми „достојно одговори“ и да ме „утуче“, уверити о томе, *каквих* има нечитких рукописа и да би човек пре написао пет пута и више од онога, док нешто прочита и препише као што треба. (И г. Ј. за то ипак нађе за добро и умесно, да се подсмехне моме обелодањивању старина, и да ми и ово добаци: »Но, кад г. Д. Р. нема дистинкције и не уме да разликује незаконито од законитог — — онда би добро учинио, да остане при своме грибларском послу. Нека износи историјски материјал, нека преписује стара писма и документе, нека прештампава — и то као што треба — саборске расправе, а другима (наравно њему и братији) нека остави критику и примењивање свега тога. Пачајући се у посао за који није, поништава он цену и оној својој радњи за коју јесте“. (стр. 11./12.)

Тако г. Ј. с наведеним његовим знањем о моме раду, дочим се један велики

господин и познавалац наших ствари — да не споминьем друге потврде од не мање припознатих наших људи — једном приликом и то не давно, овако изјаснио о њему: „Искрено захваљујем на посланој — —“. Не знам управо колико бих морао потенцирати ту захвалност; јер сте били добри, те сте ми до сад многе Ваше радове, штампане, послали. Тим сте ме премного обвезали; јер многе и многе — нарочито нар. црк. автономијске ствари, установе, одређења и т. д. дошле су ми у јаснији облик и значење, пошто се у Вашим расправама увек нађе *података из прошлости*, до којих млађа генерација не дође тако лако. — — — У толико више ценим ја такву појаву, као што су Ваши овопредметни радови. Јер у том страшном стању, у којем се находи наш народно-црквени автономијски, црквени, народни, привредни, друштвени и политички живот —, где се о свему и свачему говори, пише, препире, грди, напада, опада, и управо права насиља чине, а есенцијалне ствари нашега народа и цркве стубоком пропадају — човек мало одахне, кад му се дадне прилика, да чује и коју паметну, озбиљну реч и велегласну тешку опомену, да се дође до, да управо кажем свести.“

Кад ја на стр. 31. свога »*Осврта*«, да бих доказао, *какво* је ужасно стање било после распуста 1869. сабора, и наведох причање владике Никанора Грујића из његових нештампаних мемоара, а на стр. 32. причање његово о потврди саборских закључака, и г. Ј. имаде смелости да ми добаци, како сам ја злонамерно пређутао по нешто из њих — треба знати, не из наведених ставова — онда је он ваистину човек слабе логике!

Та Бог га видео, где то стоји, да сам ја дужан био навађати цело причање Никанорово из мемоара његових о сабору 1870? И од куд он зна, да сам ја оне наводе неовлаштено навео? Ја сам овлаштен био да радим с њима, што нађем за сходно, ал не знам, да л је његов пријатељ био овлаштен, да их њему и другима показује и допусти да из њих изводе чини.

У осталом, мени нису светиња Никанорови мемоари, *јер ја никад не држим на просте речи, него на дела*. А познато ми је и то, *како* је дисао још од 1870. Арсеније спрам потоњега Никанора, и Никанор спрам Арсенија.

У осталом и из наведенога у моме „*Осврту*“, види се, *како* је мислио Никанор о владању Арсенијевом 1870/1.

Као што је требао Теофан рећи *оно* на надлежном месту у своје време, што је рекао у својим посмртним чланцима; тако је исто требао рећи и Никанор *оно* у сабору, кад је време било, *што* је рекао у својим мемоарима.

И да су *тако* обојица учинили, били би обојица много и много већи, и својој би »*народној цркви*« а и самом народу, много већу корист учинили, него што им учинише својим посмртним чланцима и мемоарима.

Да је наш епископат — у карловачкој митрополији — не само 1870/1., 1879., него и много и много пре тога (особито 1865.), а и после тога, схваћао свој позив, своју заклетву, а уз то имао самопрегорења, те у приликама, када је државна власт кидисала на њихово право, или на учење источно-православне цркве, чинио оно, што је учинила тако названа „јерархија митрополита Михаила“ 1882/3.; изгледало би данас код нас много и много што-шта друкчије.

Како се држала поменута јерархија у речено време, најбоље показује протест тадашњег епископа шабачког Јеронима, негдашњег проте Јове шабачког, у ком и ово рече: „— — А ви, у место да поправите или да извините своју погрешку, што о тој ствари нисте ништа напред јавили сабору ни тражили каква обавештења ни споразума, подносите Његов. Величанству указ за збачење г. митрополита, и то не као многогодишњег за цркву, престо и народ заслужног првосвештеника, но као простог слугу и надничара, на жалост и чудо православном народу и свештенству у Србији, на поругу и стид архи-

јереја, и на саблазну осталом православном свету, с ким је српски народ од векова стајао у верозаконској вези и заједници.“

„Пошто сте г. министре, ово извршили, наставили сте даље низ незаконитих поступака према цркви и архијерејском сабору, одредили сте указом владаочевим администратора и заступника митрополиту, а смисао је црквеног канона, а исто тако и позитивног државног закона у §. 95. о црквеним властима, да се заступник архијерејеву па и митрополиту одређује само тада, кад му је место (разуме се правилним и природним путем) упражњено, или је болешћу или дужим одсуством спречен у вршењу дужности. Но ви сте држали или сте хтели да држите за нужно и према вашој политици доследно, да без суда и без икаква законита рада просто уклоните митрополита, који је скоро 30 година на архијерејском и митрополитском престолу седео, не хтевши му признати ни оно формално право, које има и последњи државни званичник и слуга. Тиме сте потпуно порушили основе независности српске цркве, тиме сте дали пример и показали да се исто тако као у Србији, могу и у другим земљама где живи српски народ, српски митрополити простим актом владе без суда и кривице уклањати и збацивати, а да се црква и народ не могу пожалити, да су им каква стечена права, или и предања и закони повређени. Тиме сте одузели сваку могућност да се архијерej. сабор правилно и у редовним околностима састане и да му глас и одлуке у духу цркве а у интересу народа и државе довољну вредност и углед имају. Тиме сте на штету и понижење цркве и на жалост свима свесним проповедницима слова божјег, на жалост свима правим пријатељима православља и јединства источне цркве, одузели у Србији цркви и архијерej. сабору сваку самосталност и савршено учинили сте илузорном одредбе §. 88. закона о црквеним властима.“

„— — Ово је г. министре, на ваше напред поменуто писмо мој одлучни и искрени одговор, који сам дужан био дати као архијерej и син ове земље и народа српског, за коју сам увек готов био као и за славу и углед цркве и православља да подносим све тегобе живота. Доста свакојаких других напора и опасности чекају са сваке стране Српство и православље. Па ружно је и грешно, да му његови одабрани и на управу позвани синови задају још грдних рана и јада. Но од стране цркве а гласом њезиних најискренијих служитеља и најодданијих престолу и народу синова, молим Вас, постарајте се ако још можете, и влади Њ. Величанства саветујте, да се самовласне мере и неправилно поднесени закони „о црквеној управи и архиј. сабору“ одложе и бољима правилно узакоњеним замене, једном речи: да се законити ред и слога у српској цркви и у духовима црквених служитеља као и свију верних синова цркве поврати.“

И што је епископ Јероним у овоме своме протесту рекао, то је и учинио.

Због *таког* свог држања, он је био збачен без икакве мировине, и неколико је година провео у најнећој сиротињи, док није дошло време, да га је краљ Милан ипак морао успоставити на епископску столицу.

Ево г. Ј., **тако** се брани учење своје цркве, а не голим фразама!

Кад г. Ј. није у стању да схвати још ни данас разлику између црквених канона, важећих за синоде и **праксе** у народном сабору, и не зна да канони прописују, шта се може и сме само у синоду претресати, и шта је и какво је чије право у цркви, а не и у сабору народном односно црквеном народном, као и за постојећу **праксу**, да се за време упражњене митрополијске столице не држе расправни сабори; не чудим се ни мало, што није схватио, зашто сам ја 1892. у бр. 103. „Новог времена“ рекао: „да би администратор Стојковић себи оставио трајнијег спомена, да није дозволио, да се за време удове митрополије, на народном сабору шта ново

ствара, *као што пропису̏ју црквени канони и пракса*“.

Не чудим се даље ни томе, што је г. Ј. поред тог свог несхва̏ања и незнања, ставио на мене она питања на 46. стр., и шта би ми све могао одговорити.

Кад је г. Ј. за добро нашао, да на стр. 48. спомене нешто и о „блаженопокојеном“ Герману из моје брошире: „*Дрохобецки, Штросмајер* и *Анђелић*“ 1899. — што није требао чинити већ у своме интересу —, да се читаоци ових редака увере, да се мени није смркло пред очима, нити ми је заврискало срце — као што рече г. Ј. — кад сам видео, да се он позвао и на њега, него да сам ја све *оно* у „*Осврту*“ о њему рекао с тога, да покажем да он није био и на делу онакав, као што је био на речи, и да мени *таки* људи не импонују; навешћу овде нешто из исте своје брошире, што ће показати да сам ја умео бити и праведан спрам Германа, где је заслужио.

На стр. 36./7. рекох: „Не ће нам се замерити што смо Германов језик мало исправили, који нам је посао задао доста труда, јер смо га морали због тога целог преписати, што иначе не бисмо морали чинити.«

„Знамо, да ће нам се многи, који су знали наш одношај спрам Германа, и његово пријатељство спрам нас и брата Илариона, чудити, што смо ми тај труд и посао узели на себе, и што његову работу сада, после 43 године, данашњем нарашта̏у саопштавамо, кад је није он хтео за живота ћирилицом прештампати.“

„Ну, ми такима одговарамо. За време Германовог живота, нисмо ни ми остајали му дужни за његову љубав и пријатељство, *већ смо му с каматом*, **и то великом**, *враћали љубав и пријатељство*.«

„Да ће се Германа, после смрти његове, одрећи и заборавити на њега многи и многи његови пријатељи, којима је он добра чинио и у лепе положа̏е поставио; то су сви мислеони и поштени људи знали, као што је то бивало и бива са свима и код свију оних, који не траже истините поштоваоце, већ ласкавце и улизице, (Карловчани знају врло добро, *шта* је Герман чинио и проти Чобанићу, а знају и то, *како* му се после смрти лепо захвалио, а да и не спомињем Грозног, Лемајића и компанију)*, и нама је мило, што нам се подала прилика, да можемо баш ми нашем данашњем нарашта̏у изнети ову лепу работу Германову, из његовог младог доба, за коју је заслужио, да му и данас сваки Србин каже: *слава* му“!

За што није г. Ј. отштампао овај цео навод мој, него само последње две речи, то ће он најбоље знати, као и то, за што је на стр. 50. завршио други став с речима „и онда онако (*како?* саборисало?“ кад сам га ја овако завршио: „— — — *онако* саборисало, и да би у опште наишла Германова најезда, за коју ће најезду пред историјом понајвећма одговарат народни прваци — —!“

На разглаголствије г. Ј. о саборима 1769. и 1790., имам му одговорити, да ја и сада остајем при својој тврдњи, да је тадашњи епископат у њима учествовао без икаквог приговора.

Што је владика темишварски Вићентије Јовановић Видак, ставио предлог у име целог народа, да се прво бира митрополит, а по том да се одржи расправни сабор; то још не доказује, да су *тако* исто мислили и остали епископи.

У осталом, све да је цео тадашњи епископат сагласан био с поменутим предлогом, према својој заклетви, дужан је био пре отварања расправног сабора да изјави комесару царском, да пошто се по црквеним канонима не може и не сме држати расправни сабор, нити у њему што решавати о цркви за време упражњења митрополитске столице, то они улажу протест против умишљеног држања расправног сабора и не ће учествовати у њему.

* И данас се после смрти патријарха Георгија врло благодари показују многи, које је он за пра на висину подигао и чинио им све и сва, а сада га неки јавно, а неки потајно грди и напада.

Тако је требао тадашњи епископат да ради, и само би се *такав* поступак могао назвати „оградом“, те с тога и рекох у своме „*Осврту*“: без икакве ограде..

А *тако* је исто требао радити и сам сабор, а не на свршетку његовом дати своја гравамина.

Овако је требао радити и 1790. и епископат и сабор, а тако исто и 1870/1. епископат.

И кад ја *тако* држим о томе, и кад је и сам г. Ј. на 68. рекао: „— администратор Путник дужан је био, и поред те **заповеди** (заповеђено му је било, да поднесе план о томе, како су конзисторије од 1770—4. пословале, и да поднесе и мишљење своје о томе, да ли би и у чему би требало ово или оно изменути) одговорити, да је њему као администратору митрополије, канонима забрањено улазити у послове, којима се ма каква реформа у црквеној области митрополије смера увести“; онда је само један г. Ј. могао тврдити, да је за мене већи авторитет игра Беча према Мађарима, него учење православне цркве!

Оно, што је г. Ј. на стр. 50—71. натрабуњао, оно је баш што би рекао Иларион für die Katze, а г. Ј. на једном месту употребио као свој виц, желећи се witzig показати.

На моју тврдњу, да је система конзисторијална од 5. Априла 1782. донесена за време упражњене митрополитске столице, на предлог тадашњег (— како је у „Гласу истине« за 1888. у моме чланку „о конзисторијалној системи од 1882.“ случајно, погрешком слагачевом штампано *садашњег* у место *тадашњег*, т. г. Ј. ликује том штампарском погрешком. Кад сам ја при саставу горњег чланка имао при руци и латински, и немачки и словенски састав исте системе; онда је јасно, да је само слагачевом погрешком могло ући у лист *садашњег* место *тадашњег*, јер држим да ће и сам г. Ј. код мене морати претпоставити толико знања, да не бих могао од „тогдашњѣмъ“, „dermahligen“ направити садашњему. Ал то њему није сметало, да ликује њоме) „администратора Путника“, поред свега тога, што је и сам г. Ј. на стр. 67. рекао: „— администратор Путник је — на заповед — тај план (како су конзисторије од 1770—4. пословале) под бр. 606. 13. Јануара 1781. послао угарској дворској канцеларији“; не постиди и не застиди рећи: „боље — рече — да сам остао при својој изјави, да се повлачим са свим са црквено народно-автономног и у опште политично јавног поља, него што је и сад „мушки се заузимајући за црквена права“, рекао, да је конзисторијална система од 1782. донесемо *на предлог* тадашњег администратора Мојсија Путника!

А пре тога је г. Ј. рекао: „— — г. Д. Р. штампао је грдну неистину у тврдњи својој, по којој је конзисторијална система донесена за време упражњене митрополитске столице“. Система је та — рече — резолуцијом царском октроисана (а ко ју је саставио, кад је октроисана и кад?!) нашој цркви 5. Априла 1782., а Мојсије Путник је изабран за митрополита још 9 (21.) Јуна, а 6. (18.) Јула исте године је публикована превишња тврдња* тога избора. Дакле Путник је био митрополит, кад је система изишла.“

»Је ли могуће — пита даље г. Ј. своје читаоце — да то није знао онај, који »познаје као мало ко историју данашње наше црквено-народне автономије«? Па како је смео — довикује г. Ј. у свом распалењу — горњу тврдњу изрећи, како ли у своме преводу увода конзисторијалне системе од 1782. називати Путника садашњим (рекох, да је то учињено слагачевом погрешком, што се у осталом на први поглед могло увидети) администратором, а и данас га

* Кад бих био као г. Ј., зар не бих могао ставити код речи „*тврдња?!*“ као што је он стављао код неких мојих речи, и ако је уверен био, да је оно штампарска погрешка и упитата га, зар Beständigung српски значи тврдња? Из горњих датума види се, да г. Ј. не зна ни данас ни то, да 21. Јуна р. 1781. не одговара нашем 9. Јуну, него 10. а 18. Јули не одговара 6. него 7. Јуну. А за што је то тако, нека упита ког од својих пријатеља и помагача. Не показује ли и оно незнање г. Ј., *какав* би он био поуздан преписивач старих архивских списа!

још целом свету у брк приказивати администратором митрополије 1782., кад је онда већ скоро годину дана митрополитовао? Како ли је — грми даље г. Ј. — смео таквом неистином перорирати? Смео је — одговара сам г. Ј. — јер је и сада рачунао на наивност оних око „Србобрана“ и „Браника“. Смео је — рече г. Ј. — јер је рачунао и на пакост мојих „пријатеља“, знајући да ће му међу овима аплаудирати једни већ из незнања, а други само из пакости. Смео је — завршује г. Ј. — јер се поуздао на стару срећу своје смелости.“

Све је то навео г. Ј., и само је заборавио то да каже: смео је, јер сам ја до сада ћутао, и нисам хтео да га утучем и покажем његово незнање, а сада ето то чиним.

На *ово* и *овако* дрско разметање г. Ј. смишљено за „опсенити простоту“, одговарам му само ово:

Кад се у уводу исте системе конзисторијалне каже: „— с тога смо најмилостивије наредили, да се тадашњем администратору карловачке митрополије — т. ј. Путнику — заповеди (а то је учињено по самој тврдњи г. Ј. на стр. 67. 1. Децембра 1780.), нека што пре поднесе споменуту основу. Па кад нам је исту поднео (а то је учињено по самој тврдњи г. Ј. 13. Јануара 1781., дакле док је Путник још био администратор), пошто смо је зрело расудили и тачно испитали (а то је трајало све до 5. Априла 1782., у које је време Путник био већ митрополит), решили смо најмилостивије за несједињене конзисторије — —“; питам сваког паметног човека: није ли она донесена (т. ј. предложена) за време администровања Путниковог, а од круне потврђена за време његовога митрополисања?

И ако *то* не стоји, како онда г. Ј. имаде смелости, да напише — као што рекох — на стр. 68., шта је требао администратор Путник одговорити на заповед од 1. Децембра 1780?

Сви знамо, да су закључци народног сабора од 1865. потврђени тек 1868. Па кад би неко рекао, да је рескрипт од 10. Августа 1868. донесен на сабору 1865.; би л' та тврдња била смешна и неистинита?

Да администратор Путник није кр. уг. канцеларији поднео само план, како се у конзисторијама радило од 1770—4. — ког у осталом у самој ствари није ни било, него је свака конзисторија односно владика радио у својој дијецези шта је хтео —, него подједно и своје мњење, како би требало да се устроје конзисторије, а на истом је послу радио и сам архимандрит Јован Рајић још за време Видаково; о том се може г. Ј. уверити из поднесеног Путниковог плана од 13. Јануара 1781.

А да је пети Путников предлог, канцеларија октроисала, то признаје и сам г. Ј. Те кад сам ја због те октројке и рекао 1888. у „Гласу истине“, да је судски поступак — не саму систему — сачинио државни саветник Јосиф Иженци; онда тврдња моја, да је предлог за систему конзисторијалну поднео администратор Путник, а судски поступак да је сачинио Иженци, нити је одвратна — као што рече г. Ј. — нити сам тиме признао: „да је система постала коректним и легалним путем и начином, те да тобоже и данас важи као *доказ*, да је са свим коректно и легално, дакле и дозвољено и право, да се цркви наметну реформе и уредбе без њеног знања, против њезине воље, или диктатом државне силе, или и с дозволом њезиних рачуна и путем сабора за време седисваканције.“

Кад је г. Ј. био у стању из горње моје тврдње, *овако* што извести; ваистину је велико чудо, да није навео из њега и то, да се ја имам за 24 сахата скинути са управе манастирске штампарије и да се има он поставити на своје *старо* место.

У осталом, није г. Ј. први — а и где би *он* могао бити први —, пре је његов његов данашњи пријатељ и помагач „Игор“ тврдио, а можда му је он и сада добацио, да ми пребаци, како се ја не стидим као српски свештеник бранити октроисане од владе неке уредбе,

и ако сам их ја до сада на толико места осудио због тога, ал тако сам исто отворено рекао и народним првацима, да они носе одговорност, што се у згодно време нису укинуле, и да им се морају покоравати, било им мило или не било, док су у снази.

Ал' наравно, то није сметало ни г. Ј., а ни „Игору" да не певају химне — не у стиховима — „живим владама", које су толике и толике октројке у цркви учиниле и чине.

Ако од икога, то се од г. Ј., „Игора" и осталих његових помагача, немам а и не ћу учити, *како* треба да браним своју цркву и народ, у чију сам одбрану више до сада написао, него сви они скупа.

Позивање г. Ј. на поступак блаженоупокојеног Германа, у ствари записаног мњења о неким закључцима сабора од 1879., потсећа ме на оне „по божне" људе, који су убили човека, те пошто је био петак, кад су то дело извршили, као православни нису хтели дирати и јести шунку, што су нашли у торби убијеног.

Тако исто и блаженоупокојени Герман. Могао је сести на митрополитску столицу за живота патријарха Ивачковића, а кад се требало дати мњење о неким закључцима саборским, њему, сметају канони!

На милостиву примедбу г. Ј., на тврдњу Грбићеву: „Влада је у конзисторије (1775.) увела своје официре",: „По теорији г. Д. Р. све то није било у опреци са канонима, све је то било канонично, јер — *тако је било*" (стр. 62.), имам му одговорити.

Кад г. Ј. чува и оне моје ствари, што су излазиле у „Новом времену", без сумње ће имати још и моју књигу: „*Постанак и развитак српске црквено-народне автономије*", те нека завири у њу, па ће на стр. 246. наћи на ово: „— — и световњаци у конзисторијама не би имали места, и то не само не би им било места у њима по црквеном учењу, због чега је у прошлом веку, када је оно влада у конзисторије и апелаторије увукла и световњаке, протестовала и јерархија и сабор, те их је напослетку из њих влада морала уклонити."

И кад *ово* стоји, да сам нешто човек, као г. Ј., зар не бих могао на њега осути се с неколико громопуцателних питања о његовој солидности и измаскарирати га.

Ал ја то не ћу да чиним. Ја ћу шта више да му притекнем у помоћ, и да му покажем што ни он, а ни његови помагачи незнадоше, а наиме да је било времена, кад сам и ја био за то, да у конзисторијама и апелаторији буде и световњака.

У примедбама својим на поменути Вукићевићев „Поглед", у 29. бр. „Новог времена" за 1890. рекох, да би не само требало оставити, да и световни буду чланови и конзисторије и митрополитског савета — апелаторије —, него да је неопходно нужно, да и они буду чланови. А то рекох с тога, што ако би ми ко приметио, кад их нема у романским конзисторијама, зашто да их има у нашим, ја би му одговорио: незаборавите, да је њихова јерархија поникла и да се регрутује већином из мирског свештенства, те да она онако не сматра свештенство, нити од њега ништа а ни искати може онаку покорност и послушност, што га већином наша сматра и од њега ништа покорност и послушност.

Данас сам пак противан, да и световни буду чланови конзисторије поглавито с тога, што им у њима не само нема места по канонима, и што су се световни у толико и толико прилика показали као врбов клин, те не ретко допуштали по неким епископима, да раде шта хоће у конзисторијама, и да им иду на руку да чине којекакве неупутности и незаконитости, у место да као независни људи стану свугди и сваком приликом на браник правде и законитости. Узмимо само за пример вршачку конзисторију, шта све у њој нису и световњаци одобравали и чинили!

Уосталом, кад г. Ј. тврди и држи и сам, да световнима по канонима нема места у конзисторијама, упућујем га нека самог себе упита: ко је саставио „Пред-

лог за народно црквени устав", и нек завири у §. 163 па нек онда одговори, је л' умесно и мудро радио, што је стављено у 60. примедби о мојој тобожњој теорији о световним члановима у конзисторијама!

На умствовање: г. Ј. у IX. чланку о конференцији епископској 1850/1. у Бечу, проговорићу коју више на крају.

На оно враћање г. Ј. у X. чланку, што је толико и толико пути споменуо, немам му шта новога одговорити, пошто сам му једном одговорио.

Имам овде само то да приметим читаоцима ових редака, да се г. Ј. није застидео, да ме мало и денунцира рекавши: „Ко је тај „Добровољац" и „Зоран", знаће добро г. Д. Р. Знам и ја (верујем, јер кад је у Карловцима било људи, који могоше дознати и то, да је један владичански кандидат отишао из манастира крпшом у Пешту, да се тамо састане с једним „нечастивим", и да то јаве где треба, и ако се исти није макао из своје ћелије а за другог опет да је био у Бечу и радио за себе, и ако се није макао из манастира; зар је и г. Ј. било тешко дознати и ко је „Добровољац" и „Зоран"), па баш за то — индигнацијом и окрећем главу од данашњег браниоца Стојковићевог".

Овако што несигурно тврдити, за што г. Ј. нема и не може имати доказа, могао је само један г. Ј. тврдити.

Ал наравно, њему *данас* све „довлѣтъ"!

На XI. чланак, у ком г. Ј. по свом обичају такође понавља оно, што је толико пути рекао о односају сабора спрам синода, односно о зависности сабора од синода, пошто сам о том питању рекао оно, што се имало рећи, и што г. Ј није побио, а не може ни побити разлозима и чињеницама, приметићу му само то, да кад сам г. Мандић (сада по којни) рече: „После свршеног народног сабора (1865.), држали су архијереји 27. Марта **Синод**, где су **на неке закључке саборске** (ове речи ја штампам гротеским цицером) своје **засебно мњење** у **три тачке** (и ове речи ја штампам гр. циц.) изјавили"; да се онда из тих г. Мандићевих речи не може извести *оно*, што је г. Ј. навео, а наиме: „Али тако није (— т. ј. тврдња моја, да су закључци саборски од 1865. одобрени без мњења синодског), него су **ти закључци** (ове речи ја штампам гр. циц.) били у расправи синодској."

Ако су г. Ј. и његови помагачи држали, да ће том својом тврдњом и позивом на поменуте г. Мандићеве речи, многога и многога и обманути, у томе нису се преварили. Преварили су се пак у томе, ако су држали, да ће оне и мене смести, те да не ћу у стању бити оборити их.

Ако многи и многи и не ће увидети и знати разлику између моје тврдње, да *закључци саборски* од 1865 (т. ј. **сви**), нису никад ни изнашани пред синод, и тврдње г. Мандићеве „да је синод 27. марта 1865. на **неке** закључке (дакле не на **све**) своје засебно мњење поднео" и за разлику између **сви** и **неки**; ја сам увидео, и не само увидео и знао за њу, него и провидео ту недостојну софистичку подвалу г. Ј., те му за то и довикујем: да је мали и он и сви његови помагачи, да ме могу још таким софизмима обманути, и још мање утући!

У осталом, кад је г. Ј. нашао за добро, да ме позове на одговор, за што нисам ја нешто навео из мемоара Грујићевих, што у осталом није спадало у моју дужност, нека је и мени дозвољено, уништити њега, а што он није навео на 78. стр. цео став г. Мандићев, из ког би се видело, да је влада од поднесене јој три примедбе синодске на рад саборски, усвојила само две и то сасвим незнатне, а најглавнију, а наиме, да се чланови конзисторијални имају бирати на тројни предлог епископов, митрополитов, није усвојила, него је у место тога, са свим нешто десето на истој страни навео, што не спада на ствар? Што није навео речи г. Мандићеве: „Ваља имати на уму, да је у прѣђашња времена Саборима влада прописивала предмете за расправу, у споразуму с јерархијом или — **и без ње**, кад још није

било државног закона 1868. ил Саборског устројства 1875., по ком Сабор има свој *законити делокруг*, и сам себи одређује *дневни ред*“ (стр. 30, II. „Успомена“)?

Ово је г. J. без сумње изоставио због тога, што би неко помислити могао, па није дакле био 1865. консултативан глас само оних мужева, што су придодати били да митрополиту и владикама при савеговању ствари, што се расправљати имају на сабору, него је такав исти глас био и синода!

Ја нисам крив ни г. J., ни његовим помагачима, што они из мога „Осврта“ не беху у стању да схвате оно моје причање о држању владâ у нашим црквено-народним стварима, од прелаза нашег на ову страну до данас, те да на основу томе схвате и тврђење моје од 1893., да ни један закључак саборски овамо од 1869. није постао законом, ако на њега није пристала јерархија.*

Зар њима није познат ни један закључак усвојен и од сабора и архијереја, који није добио потврду? А за што? Нек мало о томе промисле и изведу закључак за потврду досадашњих потврда!

Ако се код г. J. не зове то пронисање, кад се каже за делокруг сабора: „Може л бити мизерније независности сабора! Може л бити мизерније Автономије!“ (С. С. за пр. г. стр. 573.), и *онако* његово писање о самосталности и власти синода, његовим „узвишењем“; онда не знам, шта се може!

Да није никаква недоследност, нити какав грех, што сам ја 1900. рекао „да је јерархија захтевала измену изборног реда“, а 1901. да се она управо још није изјаснила, да л усваја предлог саборског одбора у погледу измене саборског реда, доста је да напоменем само то, зар ја 1901. нисам могао нешто дознати, што 1900. нисам знао? Ја нисам од оних људи, које чињенице не могу нагонити, да друкчије мисле, но што је мислио, док није за њих дознао.

А друго ја се 1901. не изјасних, шта у опште мишљах и како мишљах о поменутом епископовом изјашњењу т. ј. да л ја сматрам за правоваљано његово изјашњење о томе у синоду, где је цео епископат на окупу, или иначе на ком другом месту, где није епископат као такав престављен и заступљен, него сваки члан његов као јединица.

И ако је држао да ја мишљах оно прво, држност је г. J. да обелодани о томе закључак синодски, којим би једино могао доказати неистинитост моје тврдње од 1901. у том питању.

А ако је г. J. држао, да ја мишљах ово друго, питам га, да л се може сматрати и изјава појединог члана за мњење епископатово, ако председник, као главна његова чињеница, изјави са свим друкчије мњење епископатово од мњења тог једног његовог члана?

Тако на пр. у 38. бр. „С. с.“ за 1897. на стр. 641. рече г. J.: „— Епископат — преко Његове Светости — констатовао је (код Банфија на конференцији), да је постојећи изборни ред узрок, да не можемо доћи до умерене и конзервативне саборске већине, која би тај status quo могла изменити на боље».

Ту изјаву мора сваки мислеони човек узети као мњење епископатово.

А ово даље, што г. J. рече на истом месту, одмах после поменуте изјаве епископатове: „Један члан епископата је изјавио осим тога и то. да је постојећи изборни ред без црквено-правне предности, јер је неканоничним путем донешен, те да га епископи не могу признавати“, сваки паметан човек не може друкчије узети, него као мишљење тог једног члана епископата.

Тврдњу г. J. о тобожњем моме апострофирању Његове Светости и високопросвештеног Г. епископа карлштатског, о моралнио-дисциплинарном поступку, о саблажњавајућем утицају у свештенству, о осуђивању са добро провидљивим рачуном „између редова“, коректног држања становишта и захтевања данашњег епископата, — сматрам за просту денунцијацију, недостојну једног окружног протопрезвитера и уредника „Српског спона“, и као такову с презирањем одбијам од себе.

* Изузетак чини најновија „Уредба манастирска.“

Ако ико, то г. Ј. није требао спомињати оно о тобожњем „саблажњавајућем утицају поменутог мога поступка особито у свештенству“, јер њему је бар познато, у чијој је кући скована она „мудра“ изјава, коме је у њој предлагана повереница, а коме неповереница, и *како* је он с њим прошао на брацком збору!

А није требао ништа спомињати и оно о „морално-дисциплинарном поступку“, јер он бар зна, *како* је увредио високопреосвештеног Г. епископа карлштатског, на ако је заборавио, *како* се окончала ствар, нека буде тако добар, па нек узме преда се „Ново време“ од 1895., те нек прво завири у 114. бр. па ће у њему наћи, на ову белешку: „*У* синоду ће бити говора и о владици Михаилу Грујићу, што је оно задоцнио воз, кад је требао ићи у Будим-Пешту на гласање о грађанском браку. Кажу, да ће га остали епископи за то напасти, али он ће опет са своје стране, да нападне на држање „Српског сиона“ према њему, „тражиће, да се — „тандрчко“ — усекне“.

А за тим нека завири у 115. бр., те ће у њему опет наћи на ову белешку: „Тако н. пр. у Ср. Карловцима беше 19. Септ. овладало велико изненађење, кад се муњевитом брзином распростро глас, да су се владика Грујић и уредник „С. с.“ измирили. Заслуга за ово историјско измирење припада бачком епископу Герману Опачићу. Зна се за узрок неспоразума између владике Грујића и поп Јове Јеремића. — — — И за то се био (Грујић) спремно, да у синоду љуто нападне на уредника Јеремића, и да најодличније тражи, да се од њега одузме лист. Али у књизи судбине беше друкчије записано. Срећна звезда Јеремићева и овом је приликом учинила своје преко владике Опачића. Јеремић је смерно пришао к руци владике Грујића, скрушено га замолио, да му опрости што је погрешио, и овај му опростио“.

Па кад кадар беше *овако* шта учинити **један моћни г. Јеремић**, зар то неће моћи учинити и један „превртљиви“ и „незнатни“ Димитрије Руварац? Или не буде л он Ј. среће да у синоду нађе свога Опачића, зар он не ће бити у стању и мало отрпети за своје уверење, како би га по том могао и мало боље расветлити и осветлити, но што га је у своме „Осврту“ расветлио?

Ако ико, *то* најмање г. Ј. има повода да кога коментијантом на пољу јавних послова назове, и да се чуди, *што они добро проларе*. Та има л већег коментијанта на том пољу од г. Ј., и да који тако сретно пролази као он, и коме се исти посао *тако* сјајно наплаћује!

Да сам имао право, што сам рекао, „да сада није време, да се потрзају једном решена питања, и о којима није савесно, а ни родољубиво данас расправљати и искати њихову измену, како у интересу самога народа и цркве, тако и саме јерархије“, и да г. Ј. није ни мало мудро учинио, што је рекао за исте моје речи; „— рече и остаде жив и не дивитеся семъ“; најбољи је доказ то, што панчевачка *„Народност“*, орган српске автономне странке у 19. бр. од о. г. рече: „— — Становиште, што га влада (угарска) заузима данас према католичком конгресу, говори јасно да јасније не може бити, *да садање прилике нису ни најмање повољне и погодне за сређивање автономних питања*, шта више, да се чине неповољније него икад до сад што беху. Па кад смо за ових прошлих тридесет и неколико година у три маха промашили повољне прилике и знали се како тако све до сад таворити; онда би одиста тежак грех био хтети форсирати сређивање наше автономије баш сада у најнеповољније доба, када и римокатолици „шта више ни њихов епископат не може ни до најобичнијих концесија да дође. Sapienti sat!“

И кад је то *тако*, а никако друкчије, да л оправдано беше оно г. Ј. дивљење и замерка горњој мојој тврдњи, реченој на основу *свестраног познавања данашњих прилика*, пре „Народности“.

И да л ја због ње, односно због промене свога мишљења о изборном

реду, заслужили *оне* погрде и од г. Ј. и од „Народности“, и то оне „Народности“, која у ускршњем броју од ове године (27. бр.) наведе речи Дејакове на оптужбу због тобожње његове превртљивости и неверства према начелу: „Свест, да се слепо, или пошто по то, за инат држимо начела и програма, него да у пријници савесно повучемо конзеквенције искуства, и онда да се ради остваривања тих логичких конзеквенција и у њима сложена нова уверења — заложимо свесно целом својом индивидуалношћу, да опће користи ради жртвујемо и најмилије прваше мисли и назоре, па и — себе сама“.

Ако ико, то г. уредник „Народности“ зна врло добро као некадашњи уредник „Заставе“, *како* сам ја у најопасније доба *онако* мушки бранио нашу црквено-народну автономију, и каквим сам се опасностима због ње излагао, те је требао бар толико каваљерства спрам мене имати, знајући и остало моје браћење исте автономије, односно и јерархијски принцип, да кад сам се ја решио, да променем своје мишљење о изборном реду, *да сам ја морао имати за то и јаких разлога*, а да то нисам учинио из неке обести или пркоса, без којих се не би излагао непријликама и грдњама, које су ме због тога снашле и за које сам знао да ће ме снаћи.

Ако ико, то г. уредник »Народности«, као познавалац наших прилика, мора добро знати, да ја исти корак нисам учинио за љубав светске славе, како би само дошао до мандата саборског; јер да сам имао тог срца икад у глави, ништа ми не би било лакше, него да сам променуо своје мишљење о изборном реду.

Уосталом кад је другима слободно мењати своје мњење; за што да није слободно и мени?

Кад су многи од њих, који су 1870. били за садашњи изборни ред, данас противни му; ко за што да не би сам могао данас бити ја за њега, дочим сам тада био против њега?

И за што, да се мени данас *то* замера, и да се ја *толико* због тога нападам, као да сам ја неки одлучујући фактор, од кога зависи спас цркве!

Та ако сам ја *онакво* чудовиште и незналица, као што ме је преставио г. Ј. уредник „С. с.“; онда што се правите смешнима, и што водите рачуна још и о *таковом* човеку!

Ако нисам *онакав*, изволите му добацити у брк: не лудуј оче прото, није Д. Р. *онакав*, каквог си га ти преставио. Знамо ми добро **ко** је он, и колико његов глас важи, те нам је због тога и криво на њега, што нам је својим „*Осврном*“ побркао конце.

Ако је данашње моје мњење лудо ил глупо, пустите ме да и ја у старости полудим, кад нисам у младости, и оставите ме на миру. Биће боље и за Вас и за мене, јер ако ико, то г. уредник „Народности“, а и неки г. Ј. помагачи знају добро, *какав* умем ја бити противник и *како* ја умем да пишем, кад видим да је догорело до ноката. *Добро је мене не имати за противника, јер ја не ватам вола за реп, него за рогове, те се и не борим с фразеологијом, него с чињеницама, које се не могу побити.*

У осталом, ја *никога* не молим, да ме и даље не напада због садашњег мога мњења у погледу изборног реда, те је слободно свакоме, па и г. уреднику „Народности“, да пише о мени како хоће. Ал му не могу никада заборавити то, што је допустио писцу — управо писцима — чланка: „*Руски св. Синод, граф Толстиј и наши Толстиви*“ у 27. бр. о. г., да у њему изиђе и овај став: „— — И како изгледа свештеник, који поглавици црквеној фриволно довикује — — —“.

Та **он** је бар требао да схвати, каква је разлика између оних речи, што су исти у истом ставу навели, и мојих речи о томе на стр. 6.—9. „*Осврта*“.

Ако су се пак писци држали речи оног државног одветника, који се хвалио, да је у стању неког довести под вешала, ако напише ил где јавно изговори молитву Господњу: „Отче наш — —“; онда се не чудим, што су из мојих речи у стању били извести *оно!* Ал питам, је л то и поштено?

То ми је жао на г. уредника „Народности“, и држим, да данас увиђа и сам, да је погрешио, што је и поменути став пропустио.

Кад ја у својим полемикама и иначе *никад* ничије речи не наводих неисправно, нити из њих изводих *никада* што, што из њих здрав разум не може извести; држим, да с правом могу захтевати од *свакога*, да и моје речи не изврће и из њих изводи са свим нешто десето.

Да л' је онај мој предлог, поднесен свештеничком збору у Митровици 1899., рогобатан и сокачки стилизован" (1899. у 41. бр. „С. с." рекло се „да се није г. Ј. свиђала стилизација подесна, а мотивација довољно испрпљена"), а онај г. Ј. написан по правилима, како треба резолуције писати; ако је ико, то г. Ј. није требао то напомињати, пошто он добро зна, *како* се у предконференцији упињао, да се његов усвоји, чему сам ја био противан.

Па кад сам ја био противан г. Ј. предлогу, прво што ми је био сувише фраваст, а уз то ми је познато било и то, *како* је он *онакав* постао, што тада не хтедох навести, а друго због оних његових фраза о неканоничности, о недогматичности, о канонизму; тако је исто требао г. Ј. чинити, ако је и *тада* држао мој предлог за *онакав*, каквог га данас представља.

Ја што држим да није добро и паметно, ма њих стотина било за то, ја ћу бити противан. То је мој принцип, и ко се тог принципа не држи; тај нема права за предлог пошто га је једном и сам усвојио, доцније с образом тврдити, да је рогобатно и сокачки стилисован".

На тврдњу г. Ј., управо замерку, што нисам као референт на истом збору ни речи више изустио сем што сам свој предлог прочитао, и ако је г. Ј. у 41. бр. „С. С." 1899. рекао: „пошто је г. Р. узео завршну реч о личним неким примедбама", (кад ја опровргнух тврдњу неких опозиционих говорника, то је по мњењу г. Ј. лична примедба.) У то време, ја не хтедох, пошто и онако ништа не држах на исти извештај, ког је написао сам г. Ј., и у ком је себе хвалио, како је његов говор, који је трајао $1^1/_2$ сахата и с највећом пажњом и занетошћу саслушан, и како је учинио силан утисак — да не учини г. Ј. и још један његов сабрат онај „мишигее" с готовим цедуљама, видео би се успех тог огромног утиска! — први је узрок то, што за *онако* написан предлог, није требало никаквог фразастог говора, а што је било за исправити и поправити у говорима опозиционих говорника, ја сам исправио и поправио, а друго што бих сам морао пре свега устати против оних г. Ј. фраза, те би било команде и окршаја.

Какав би ја био говорник на сабору, то је г. Ј. мали да о томе пресуду изрече. Истина, да не бих био као он опакав фразиста ил право рећи гњаватор, ал шта бих рекао, имало би смисла и оно се не би могло побити.

Бивало је и на нашим саборима говорника, који су с неколико речи и примедаба, показали веће своје знање и више припомогли ствари, него неки говорници са својим дугим говорима од 1—2 сахата.

О умствовању г. Ј. о епископату од 1870. и о ономе, што сам ја писао 1896. о одговорности и кривици наше јерархије; мали је г. Ј. да се о томе упустим с њиме у дискусију.

Оно што рекох за јерархију 1896. не рекох само за ону од 1870. него за јерархију у опште од 1865.

Кад г. Ј. чува старе новине, без сумње ће имати и „*Браник*" од 1886., па нека у њега завири, шта се рекло о нашем епископату у бр. 41—45. у чланцима: „*Несталност нашег епископата*" Ил ако нема тих новина, нека завири у „*Поглед на начелне основе наше народно црквене аутономије*", што га је написао г. Ђура Букичевић — за њега бар г. Ј. неће моћи рећи да је превртљивац и нечаплица — па ће наићи у IV. чланку, у ком говори о начелним узроцима заплета на нашем црквено автономном пољу, на стр. 36.—43.: „Ја држим да је томе начелни узрок та околност, што већина и наше јерархије није на чисто о томе, по којим би се основима требала озидати автономна зграда, која би одговарала правоме задатку автономије у крилу православне цркве. —"; „У ком односу треба синод према сабору, односно црквена власт према народно-автономној власти да стоји, у том погледу наш епископат, судећи по својим

дојакошњим званичним изјавама, сам собом није на чисто, час једно час друго становиште заузима —"; „По становишту епископатовом од 1865. епископат је субординиран саборском одбору, по становишту од 1870. сабор и синод су координирани, а по становишту од 1886. сабор је субординиран синоду. Наш синод није истина никакво непогрешиво тело, али је ипак жалост, на се наш синод за оних последњих 20 година није кадар био у овом виталном питању наше народно-црквене автономије довољно оријентисати, и није кадар био да заузме према сабору стално и коректно становиште, које у самој природи наших црквено-автономних односаја лежи, те се чисто и евидентно означити може".

И кад *овако* стоји са сталношћу нашег епископата; не имадох ли право што *оно* рекох за њега 1896?

У осталом, ја сам могао и имао право, да *оно* пребацим нашој јерархији 1896. пошто сам ја увек стајао на јерархијском становишту наше цркве — ал чисто јерархијском, без чега није јерархија — јерархија —; те по томе сам јој и могао замерити, што се није увек и сама тог принципа држала, него данас је попустила народу у ономе, сутра у ономе, данас је рекламовала ово право, а сутра оно, што је сама дала и уступила.

На оно шаљиво титрање г. Ј. на стр. 115./116. у погледу разлога мога, „обрта", као да ћу ја после *онако* наведене наредбе администратора Јована Ђорђевића од 24. Маја 1768. и налога осечке комисије од 18. Марта 1769., опет учинити „обрт" те по нову бити за измену изборног реда; имам му следеће одговорити.

Мој г. Ј. мали сте Ви, да мени будете учитељ из прошлости нашег народа.

Из оне наведене наредбе Ђорђевићеве, не види се, ко има право бирати свештеничке посланике, а из оног налога комисијног то се још мање види.

Г. Ј. није као што треба навео ни наредбу Ђорђевићеву, а ако је ко од смртних људи разумео и *онако* наведен налог осечке комисије; ја дам као што рекох главу одрубити.

Да је г. Ј. знао, да сам ја у 165. књ. „Летописа" штампао „протокол о племенитој конференцији од 1735.", из којих се са свим јасно види, да су у то време свештеници за себе бирали своје посланике, калуђери за себе, милитарни за себе; не би се онако посекао са *онако* наведеном наредбом Ђорђевићевом.

Кад ја у свом „*Осврту*" 1901. јасно и гласно рекох, да писам ниште за измену изборног реда, и рекох и за што; онда је и несолидно и нечасно наводећи моје тврђење, писано пре тога. *Данас* се само могу моји наводи од 1901. побијати, а пређашњих сам се сам ја одрекао. (Не би с горег било, да г. Ј. каже, да и он има и данас *онако* мишљење о радикалима, као што га имађаше од пре? А тако исто и о патријарху Георгију).

Остаје ми још, да одговорим г. Ј. на умствовање његово и конференцији епископској, одржаној 1850/1. у Бечу.

По прочитању IX. чланка дошао ми је г. Ј., као онај Каш Јаношев „Мали Јово", што је направио бркове и метнуо наочари.

Г. Ј. у научној збиљи, ставио је и на мене и у опште туште питања, те са свим збиљно рече: „Па кад све то што он захтева нанесем на видело, и кад све кажем, што изнети и казати треба у том предмету, па да се о њему диспутати може, онда ево и њега на бољеви".

На ову збиљу г. Ј., заслужио је да му довикнем: *ни не враши!*

Ну, ја ћу да на њу ипак нешто одговорим. Пре свега и свега, нека зна и г. Ј. а и онај његов сродник, који *онако* уздиже за једним предлогом поменуте бечке конференције, управо синода, да ја знам где се налази цео рад њен, и пошто то знам, писам жалио трошка, а да о њему не сазнам нешто, што писам знао при писању свога „*Осврта*", те о том приликом подједно ћу и да исправим једну грешку.

Ја рекох у своме „*Осврту*" на стр. 30. нешто о саставу синода и о синоду за време управљења митрополитске столице. Ну, оно наведено у погледу састава, није закључак синодски, него само предлог владике буковинског Евгенија Хакмана.

Патријар Рајачић у својеручном статуту о синоду, написао је: „Der Patriarch-Metropolit ist der natürliche und permanente

Praesident der h. Synode; *er hat aber das Recht einen Bischof, sowie auch jeder andere Bischof einen Archimandriten, Protosyncel, Igumen, Erzpriester oder Priester, an seine Stelle in Verhinderungsfällen zu substituiren*".

Подвучено је доцније превучено у поднесеном 1./13. Маја 1851. влади предлогу, потписаном од патријарха Јосифа Рајачића, владике карлштатског Евгенија Јовановића и пакрачког Стефана Крагујевића. У то је време била удова епископија: бачка односно будимска, темишварска и вршачка.

У истом предлогу речено је и ово: „Gesetze, Regeln und sonstige Verfügungen, welche die allgemeine Verwaltung der Kirche betreffen, oder in die Dogmen-Lehre einschlagen, von der Synode vacante sede patriarchali gebracht, können nur provisorische Kraft haben, und müssen, wenn ihnen der künftige Patriarch nicht beitritt, neuerdings in die „Synodal-Berathung gezogen werden."

Оно што се налази у Хакмановом предлогу, да за време упражњене митрополитске столице, свазва у синод седницу администратор са црквеним саветом, да синод бира себи председника, који има право синод и закључити и распустити, налази се и у поменутом предлогу Рајачићевом и поменута два владике.

Да је исти предлог у истини постао сутицајем и пристанком Рајачићевом, види се из ових пропратних речи његових: „Ich muss hier bemerken, dass die Bischöfe Joanovics und Kragujevics aus Anlass des hohen ministeriellen Erlasses von 26. April l. d. N. 1338/89. mir ihre Absichten über den 3 und 4. Punkt des Programmes schriftlich vorgelegt, jedoch über meine Erklärung, dass diese Gegenstände erschöpfender bearbeitet werden müssen, dieselben zurückgenommen, *mit mir gemeinschaftlich gearbeitet und obige Elaborate auch einvernehmlich zu Stande gebracht haben*".

На кад се није стадео, један Рајачић да поднесе влади *овакав* предлог о синоду, онда не треба да кажем ја, *каквим* именом заслужује да се назове оно трабуњање г. Ј. о истој конференцији, који о њој не зна а ма баш ништа.

И кад ја просто наведох само нешто од рада исте конференције, за показати, да постоји закључак синодални, да се синод може држати и за време упражњене митрополитске столице; то је по памети г. Ј. „онако књижевно питрипански — и он сме још коме ту реч наустити! — забадања трна; нешто рећи па утећи!"

Тиме, што Иларион није знао ништа о раду поменуте епископске конференције и што је трошак за њу подмирила влада, односно што њени закључци не беху потврђени; не може се рећи, да она није била власна решавати црквене ствари, поднесене јој од владе.

Кад су сви окупљени православни архијереји у Бечу (свега њих 6 сем патријарха, који је председавао) закључили, да 20. Октобра 1850. одбрже у бечкој св. тројичној цркви празнике св. Духа; кад сам владика Мутибарић у своме писму од 19. фебруара 1851. писа истом патријарху Рајачићу, и рече: „въ соборѣ Архіерейскомъ дне 21. Декемврія 1850. прочтохъ — —"; онда је г. Ј. мали, да се титра с радом тог архијерејског сабора.

Не чудим се ни мало, што је г. Ј. дочуо од куд сам ја могао сазнати за рад исте конференције — синода. Из истог је извора, он много што шта чуо, те чувено употребио у „С. с.", као што тако исто не ретко много што шта дознао и исти његов дошаптач, те после употреби чувено као свој плод. То је у Карловцима позната ствар, те су због тога сада многи и опрезнији на разна стављена им питања с разних страна, а из једног извора.

Ну, за умирити и г. Ј., и његовог дошаптача, нека знају, да бих сам ја врло мало знао о раду исте конференције — синода, да се писам обратио на место, где се може увидети целокупан рад њен, и нек буду уверени, да ћу ја доћи до целокупна рада њена, те „преписаног штампати". И *ово* нећу чинити за њихову љубав, него због саме ствари.

Завршујући овим ове ретке, желим и саветујем г. Јеремићу, да у будуће мало нећма приписати *шта* ће и *како* ће писати у „Српском спону", те да увек има на уму, *ко* ће пред историјом имати да одговара за *онако* његово пискарање и трабуњање.

П 610
4769

Б. 4845

Српски Сион

звaничан лист

за црквено-автономне потребе и јерархијско црквене ствари

српске православне митрополије карловачке

година XVII.

1907.

Поклон
ЈОЦЕ ВУЈИЋА из Сенте
ПРОСВЕТНОЈ БИБЛИОТЕЦИ
У БЕОГРАДУ

власник:

његова светост, српски патријарх

Георгије Бранковић

уредник:

протојереј Димитрије Руварац

Библиотека
ЈОЦЕ ВУЈИЋА
у Сенти

Сремски Карловци

Издање и штампа Српске Манастирске Штампарије

1907.

САДРЖАЈ.

ЗВАНИЧНИ ДЕО:

Архијерејске посланице и окружнице: Божићна посланица Њег. Високопреосвештенства *Михаила* 1, *Гаврила* 4, *Лукијана* 17, *Митрофана* 33, *Георгија* 49, 65; окружница *Његове Светости* о 40. годишњој крунидбеној прослави *Његова Величанства* 284. *Георгија* о подељивању дозволе за служење свештенству са стране у недручним парохијама, 337; о дужности вршења проповедничке службе, 338; о обреду и формули за присегу сведока у дисциплинарним и брачним пословима, 338; о црквеним славама, 257.

Унапређења, рукоположења и одликовања: 7, 19, 37, 69, 82, 241, 257, 290, 369, 417, 433.

Наредбе: Наредба бана краљевина Хрватске, Славоније и Далмације од 17. сиječња 1906. о његроисповедним односима, 369; наредба кр. земаљске владе одела за богоштовље и наставу од 26. маја 1907. бр. 10.221/1907. у предмету пријављивања случајева смрти оњанским поглаварствима, 401.

Извештаји седница конзисторијалних: *Архидијецезе*: 42, 43, 44, 91,

бачке: 12, 13, 315, 330,

будимске: 179, 234,

вршачке: 45, 151, 203,

горњо-карловачке: 156, 248,

темишварске: 77, 247, 280, 392, 493, 508.

Извештаји епархијских скупштина: *Архидијецезе*: 37.

Записници: Збора свештенства протопрезвитерата велико-бечкеречког, 177; велико-кикиндског, 353.

НЕЗВАНИЧНИ ДЕО:

Чланци:

Народно црквени сабор: 7, 20.

Memento 52.

Сабор патоцијан — српска брука: 54.

Некад и сад, 72.

Историчко:

Стање православне цркве у Буковини: 81, 97.

Инструкција за фрушкогорске манастире: 89, 121.

Животопис преподобног о. нашега Никодима освећенога: 105, 118, 134.

+ О земљишту нан. Бездина, Сент-Ђурђа, Партоша и Војловице: 113.

Срби у Сењу 1792.: 145.

Неприлике Лукијана Мушицког у Плашком: 146, 162, 180.

Сједињење Петковице са Шишатовцем: 152.

Циркулар митр. Павла Ненадовића фрушкогорским манастирима: 154, 185, 252, 300.

О банатским манастирима: 165.

Циркулар мит. П. Ненадовића о оставини умрлих без деце: 167.

Архимандрит раковачки: 181.

Уверење Исаије Ђаковића од 1705.: 190.

Плате калуђерске 1798.: 190.

Тужбе свештенства против служитеља митр. Вићентија Јовановића: 193, 224.

Самуило Машировић патријарх; 198.

Богословско училиште у Н. Саду 1800.: 241.

Патријарх Јосиф Рајачић и црногорска митрополија: 243.

О оставини оца Доситеја Обрадовића: 284.
Писмо марчанског владике Павла Зорчића: 290.
Јосиф Рајачић патријарх бугарски и целога Илирика: 305.
Архимандрит Рајачић и митр. Стратимировић: 306, 321.
Патријарх Ј. Рајачић и владика Платон Атанацковић: 312, 326.
Стање ман. Раковца 1846.: 316.
Коадјутор митр. Вићентија Јовановића: 329.
Једна конзисторијална седница из XVIII. века: 332.
Кореспонденција патр. Арсенија Јовановића: 342, 362, 393, 409.
Отпуст секретару Јовану Крижару: 346.
Макаријев гроб: 346, 390.
Правила за калуђере митр. Викентија Јовановића 1777. и 1780: 402.
Дужности и права дворјана и дворских служитеља за време митр. Мојсија Петровића: 417, 452.
Три игумана Рајићева: 421, 433.
Српске привилегије и правице од 1690—1778.: 426, 437. 496.
Патријарх Ј. Рајачић и кнез Александар Карађорђевић: 428.
Карловачки митрополијски двор 1778: 442.
Кад је зидана св. николајевска црква у Вршцу: 445.
Два писма бар. Николе Пејачевића: 455.
Опроштајно писмо др. Атанасија Влаховића: 458.
Ктитори и приложници ман. Раковца: 459, 474.
Школска фундација бар. Николе Пејачевића: 477.
Један листак из деспоције Архијерејске: 481.
Земунске школе 1753: 483, 501.
О администраторству у архиепископату карловачком и митрополији српској: 486.
Некад и сад: 492.
Дужности и права дворјана и дворских служитеља за време патријарховања Арсенија Јовановића Шакабенте: 503.

Разно:

Интерпелација грофа Шандора Хадика у угарском сабору: 60
Врховни државни надзор и одлука сабора: 69.
Трулеж: 77, 91, 153.
Реч две о црк. појању у српским црквама: 85.
Живело данашње повиварство: 87.
Народни свештеник: 101.
Некад и сад: 103.
Манастирска уредба од 1907: 106.
Мандатарство Илариона Руварца: 123, 138.
Стечајни испит за окружне протопрезвитере: 129.
Мњење прес. г. др. Владимира Николића подбана: 131.
Његова Светост и епархија темишварска: 161.
Из најновије прошлости: 189.
Брао, кусо!: 201, 277.
Свечано предавање поверенице Њег. Светости: 209.
Што сте узнемирени!: 219.
Мњење српских радикала о поштењу: 229.
Зар вам и ово није доста!: 230.
Само часно и поштено!: 232.
Утрините нос хлади господине!: 245.
Говор епископа Луки Богдановића: 259.
Оцена књижевна и одговор: 263.
Искрена реч радикалној српској интелигенцији: 273.
Народни фондови и радикали: 284.
Како стојимо са мађарским пријатељством: 292.
Појачка дужност Срба учитеља: 295.
Свештеничко удружење: 298.
Прикаш календара и одговор: 308, 411.
Им, не прашт!: 332
Поднесени предлози анкети за веронаучне књиге за средње заводе: 339.
Истина о беочинској каји: 356, 388.
Рад управног одбора монашког удружења у митр. карловачкој: 360.
Масни ловци! 376.
Стара црква ман. Ковиља: 335.
Је ли ово часно, или гадно и подло средство 391.
Предлог прав. срп. свештенству карл. митрополије и одаив и одговор: 407, 444, 509.
Треба ли нам свештеничко удружење? 505.
Други осврт: 510, 529.
Припазите мало више на образ: 518
Шта се чека и где запиње: 521.